V.

V. ALECSANDRI

OPERE

VII

TEATRU

Text ales fi stabilit, note si comentarii de
GEORGETA RĂDULESCU-DULGHERU
Indice si glosar ie
GHEORGHE CHIVU

SCRIITORI ROMÂNI

EDITURA MINERVA
Bucureşti, 1981

NOTĂ

Aşa cum am anunţat în *Nota asupra ediţiei* din volumul al cincilea al ediţiei noastre (p. *7 – 9),* tomul de faţă, care încheie prezentarea bogatei creaţii dramatice a lui Alecsandri, cuprinde, într-o primă secţiune, dramele istorice antice incluse în ediţia de *Ofere complete* publicată de Socec, şi anume: *Fîntîna Blanduziei (Opere complete,* vol. X. *Teatru,* vol. V. *Fîntina Blanduziei. Varia,* 1884J şi*Ovidiu (Opere complete,* vol. XI. *Teatru,* vol. IV [de fapt VI], 1890;.

Cea de-a doua secţiune a volumului înmănunchează piesele pe care scriitorul nu le-a publicat decît în broşuri separate sau în periodice, cărora li se adaugă, la sfîrşit, „cînticelul comic" *La Bucureşti,* reprezentat de multe ori pe scenă în timpul vieţii autorului, dar rămas în manuscris (un fragment a fost publicat postum în *Convorbiri literare,* XXV, nr. 11 şi 12, 1 martie 1892, p. 899-900). în această secţiune am inclus, în mod excepţional, şi scena în versuri *La Turnu Măgurele,* scriere ocazională, pe care Alecsandri a publicat-o mai întîi în revista *Albina Carpaţilor* (1878), apoi în toate ediţiile ciclului de poezii *Ostaşii noştri* (1878 şi 1880), precum şi în vol. IX al *Operelor complete,* 1880, alcătuit din ciclurile de poezii *Legende nouă* şi *Ostaşii noştri.*

în fine, considerînd că din această ediţie nu pot lipsi nici încercările rămase în manuscris, acestea au fost grupate într-o *Addenda,* împreună cu versurile în limba franceză făcute de poet după piesele *Ovidiu* (ms. B.A.R. nr. 1674, f. 75-208") şi *Sînziana şi Pepelea* (ms. fr. B.A.R. nr. 179, f. 1—21). în ce priveşte acel curios „fragment dintr-o comedie perdută", intitulat *Serdarul de Orhei,* publicat de Alecsandri în *Convorbiri*

literare, IX, nr. 7, 1 oct. 1875, p. ***21A—219 (Trei curiozități),*** evocare a unor stări de lucruri trăite de generația care o precedase pe aceea a scriitorului, şi-a găsit şi el locul în aparatul critic.

în transcrierea textelor s-au respectat, ca şi pînă acum, principiile stabilite la început pentru întreaga ediție (vezi vol. I al ed. de față, 1966— ***Notă asupra ediției).***

Textele cuprinse în volum sînt însoțite de aparatul critic corespunzător, alcătuit pe aceleaşi baze ca şi cel al volumelor anterioare.

Acest ultim volum de teatru din ediția noastră se încheie cu un indice general de nume proprii, de personaje, precum şi un glosar de termeni învechiți şi regionali întîlniți în creația dramatică a lui Alecsandri. Indicele şi glosarul sînt alcătuite de Gheorghe Chivu.

Greşelile de tipar din textul de bază au fost îndreptate atît pe baza eratelor publicate de autor la finele volumelor, cît şi pe baza redactărilor anterioare, de fiecare dată făcîndu-se mențiunea corespunzătoare în aparatul critic. Intervențiile noastre au fost marcate prin [ ]. Notele lui Alecsandri au fost păstrate în subsolul paginilor, cu mențiunea [V.A.], care le deosebeşte de ale noastre.

încheiem aceste scurte lămuriri, exprimîndu-ne încă o dată recunoştința pentru sprijinul permanent pe care l-am primit din partea competentului colectiv redacțional al Editurii Minerva. Mulțumirile noastre se adresează în mod deosebit tovarăşei Cătălina Poleacov, care se alătură de mulți ani, cu nobilă dăruire, efortului nostru pentru realizarea acestei ediții.

GEORGETA RADULESCU-DULGHERU

FÎNTÎNA BLANDUZIEI

PIESA IN 3 ACTURI ŞI ÎN VERSURI

Iubitului meu frate
locotenent-colonel
IANCU ALECSANDRI,
fost agent diplomatic al României la Paris, dedic această piesă l

FÎNTÎNA BLANDUZIEI,

compusă la Mirceşti în anul 1883 şi reprezentată la Bucureşti în 22 martie 1884

V. Alecsandri

HORAȚIU

NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ

Quintus Horatius Flaccus s-a născut la Venusia, un oraş în țara Apuliei, la anul 689 dupe clădirea Romei, în a 6-a zi a idelor lui decembre (8 decembre, 65 de ani înainte de Iisus Christos). Tatăl său, libert (sclav liberat) şi client (om de casă) al Gintei Horatia, era proprietar al unei moşioare împrejurul Venusiei, pe care o părăsi spre a veni la Roma, cînd fiul său unic împlini 10 ani, pentru a-1 da la învățătură. Astfel, pe cînd tatăl lucra pe lingă agenții vînzărilor publice, fiul avea cei mai eminenți învățători, bucurîndu-se de avantagiele celor mai bogați fii de familie. Orbilius Pupillus, marele gramatic de pe atunci, fu primul profesor al tînărului Horațiu şi cu dînsul ceti cei mai vechi şi mai buni poeți ai Romei.

La vîrsta de 20 de ani, Horațiu fu trimis la Atena, pentru a-şi desăvîrşi învățătura. El avu de condisciputi pe fiul lui Cicerone, pe Varus şi pe Messala. Cu toate că, dupe cum o spuse mai tîrziu, nu fu înclinat cu dinadinsul către nici un sistem de filosofie, totuşi şcoala epicuriană şi preceptele scepticismului rafinat a lui Carneades şi Arcesilas fură cele ce avură mai multă apropiere pentru dînsul. înclinările epicuriane şi simțimîntul scepticismului se descoperă în scrierile lui, deşi pare pretutindenea mai dispus a rîde de nebuniele tuturor sectelor, decît de a se face apărătorul vreuneia dintr-însele.

în timpul şederei lui Horațiu la Atena, multe şi însemnate evenimente se petrecuse la Roma: Cesar fusese asasinat, Antoniu cerca să întemeieze pe sfărămăturele puterei dictatorului un şi mai aprig despotism, pe cînd Brutus şi Cassius, cei din urmă sprijinitori ai Republicei, fugise la Atena spre a strînge, dintre tinerii romani, apărători devotați ai cauzei lor. Horațiu fu unul dintre cei dintâi

r

care alergă sub steagul lor. Mai mult de doi ani servi sub ordinele lui Brutus, însoţindu-1 în Macedonia şi luînd parte, cu gradul de tribun militar, la nenorocita bătălie de la Philippe.

Dupe proclamarea amnistiei, Horaţiu, părăsind rîndurile republicanilor, se întoarse la Roma. Aci îl aşteptau nenumăratele greutăţi şi încercări ale vieţei. Tată-său murise, mica lui moştenire era confiscată sau perdută. Orizonul politic nu se arăta nicidecum prielnic tînărului venusian. Leneş din fire şi puţin încrezător în puterile sale, el stătu cîtva timp la îndoială înainte de a se apuca de lucru. în fine, intră ca simplu scriitor pe Ungă chestorii publici. „Sărăcia, strigă el, sărăcia m-a împins a face versuri!" Dupe cîteva încercări lirice, el dete la lumină o serie de satire care-1 făcu cunoscut într-un cerc de amici iubitori de frumuseţi literare. Virgiliu şi Varrus fură încîntaţi cu deosebire de talentul lui poetic; îl încuragiară, îl susţinură, recomandîndu-1 în cele din urmă cu multă căldură lui Mecena, consiliarul şi ministrul atotputernic al lui August. Horaţiu avea atunci 27 de ani. Timp de nouă luni Mecena, fără de a se ocupa de-a dreptul de dînsul, îi puse caracterul şi talentul la încercare, şi dupe acest termen îl luă pe lîngă sine, îl tracta şi-1 iubi ca pe un adevărat amic.

Norocul prefăcînd soarta poetului, viaţa lui, ca şi mult iubita-i fîntînă a Blanduziei, fu pacinică şi senină. Mecena îi dărui o vilă frumoasă lîngă Tibur, pe malurile rîului Anio, şi o moşie în Valea Sabină. August, devenit imperator, îl luă sub înalta lui ocrotire şi-1 onoră cu încrederea şi cu iubirea lui.

în mijlocul atîtor prosperităţi, poetul nu-şi schimbă însă aspiraţiunile lui sufleteşti. Avînd mijloace de a se îmbogăţi foarte uşor, între August protector şi Mecena amic, el preferi modesta-i locuinţă de pe muntele Esquilin la Roma, aerul cald şi îmbălsămat de la Praeneste (Palestrina), *villa* de la Tibur şi colţul lui mănos din Ţara Sabinilor. Nici pompa curţei, nici triumfurile literare, nici popularitatea cea mare ce avea la Roma, nici onorurile ce ar fi putut căpăta de ar fi priimit propunerea făcută de August să-i fie secretar intim, nici influenţa ce avea pe lîngă Mecena nu-1 ameţiră vreodată, aşa că el rămase neclintit acelaşi om cu gusturi mărginite şi cu aspiraţiuni numai către veselie, iubire şi poezie !

Horaţiu era scurt de stat, bine legat la trup, cu chipul plăcut şi ras pe faţă. Iubitor de muzică, de femei frumoase, de vin bun, de petreceri şi de mîncări alese, el îşi petrecea îndeobşte ziua cetind, scriind, luînd baie şi jucînd popice.

Dintre toate actele vieţei lui, prietenia cu Mecena fu un adevărat cult de iubire, de devotament şi de sufletească mîngîiere. Aşa, cînd Mecena muri, recomandînd cu dinadinsul pe poet înaltei protecţiuni a lui August, Horaţiu, lovit în tot ce avea mai scump pe lume, nu trăi decît puţine zile dupe dînsul şi hotărîrea esprimată faţă cu mai mulţi comeseni şi prieteni de a nu supravieţui protectorului său dete multora bănuială că şi-a fost pus singur capăt suferinţelor şi desperărei sale. în adevăr, Horaţiu muri la trei săptămâni dupe Mecena, în a 5-a zi a calendelor lui decembre, la anul Romei 746 (27 noiembre, 8 ani a. J.Chr.), în vîrstă de 57 de ani, şi fu îngropat pe muntele Esquilin, alăture de mormîntul nedespărţitului său prieten.

Operile lui Horaţiu sunt: patru cărţi de ***ode,*** o carte de ***epode*** (coprinzînd una sută nouăsprezece bucăţi de poezie lirică). Pintre acestea se află faimoasa ***Cântare seculară (Carmen Saeculare),*** un himn în onorul lui Apolon, a Dianei şi a zeilor protectori ai Romei, întocmit de dînsul din ordinul lui August la anul R. 736, cu ocaziunea jocurilor saeculare.

Două cărţi de ***satire*** (18 bucăţi), două cărţi de ***scrisori*** (douăzeci şi două de bucăţi) şi faimoasa scrisoare ***ad Pisones,*** cunoscută sub numele de ***Arta poetică.***

Lucrările poetice ale lui Horaţiu sunt pline de adevăr, sincere, fără de nici o prefăcătorie de simţire şi de o simplicitate de formă care farmecă mintea şi inima cetitorului. Plin de încredere într-însul şi despreţuitor de afectaţiuni minciunoase, el cîntă plăcerea, veselia, generozitatea, iubirea, spiritul şi înţelepciunea cu o deopotrivă putere şi cu inimă bună, căci toate au asupra lui aceeaşi înrîurire. De aceea, tînăr în toţi timpii şi înţeles de-a pururea, el, poetul antic, este cîntăreţul de azi, căci ceea ce simţeşte e adevărat, e omenesc şi omenirea va avea întotdauna aceeaşi inimă şi sufletul îi va fi vecinie simţitor la bucurie şi la durere. E drept a zice însă că înclinările sale amoroase prea fără de măsură au pus de multe ori cearcăn negru împrejurul seninelor lui inspiraţiuni şi 1-au făcut să treacă în ochii celor aspri judecători de un desfrînat şi un periculos tovarăş. Nu trebuie să se uite însă, cu toate aceste imputări, că Horaţiu voluptuosul, cinicul şi scepticul este poetul veseliei şi al avînturilor tinereţei din epoca decadenţei morale a Romei şi că nimeni mai mult decît dînsul nu s-a apropiat de caracterul, de viaţa practică şi de amărunţimele năravurilor epocei, care 1-au făcut tocmai să fie o credincioasă călăuză a celor iubitori de anticitatea romană.

Măsura versului său este parcă înadins inegală, deşi forma lui e totdauna corectă. Dealtfel, în poezia lirică, unde geniul său s-a desfăşurat pe deplin, calităţile versului răsar pe nesimţite, trecînd cu cea mai mare uşurinţă de la gingăşie la putere, de la înfăţişarea măreaţă a simţimentelor la asprimea ori la amărăciunea unei cugetări. Eleganţa şi nimerita alegere a ideilor, varietatea şi versatilitatea lor fac din Horaţiu poate cel mai desăvîrşit poet liric al anticităţei. Fie morale ori filosofice, odele sale eroice, descriptive sau amoroase, uşurele ori vesele, izvoresc curate şi adevărate dintr-o inimă duioasă şi entuziastă şi dintr-o minte inspirată şi plină de nobile avînturi t în scrisorile cîte le-a lăsat el dovedeşte o adîncă cunoştinţă a slăbiciunei inimei omeneşti ; iar satirele lui sunt o icoană vie a patimelor şi a nebunielor contimporanilor săi, care din fatalitate au rămas — pare că moştenire — acelora ce au de fală să le fie urmaşi.

Este interesant a însemna aici, sfîrşind această notiţă biografică, numele femeilor cîntate de Horaţiu, precum şi acela al bunilor săi prieteni. în fruntea frumoaselor lui iubite stă de-a pururea neuitata Lydia, apoi Glycera cea nestatornică, amăgitoarea Barină, Galathea, iubitoarea de călătorii, Pyrrha cu piciorul rotund şi drăgălaş, Neobula cea drăgăstoasă, Inachia înfocată la dragoste, feciorelnica Cinară, Tyndaris cu glasul dulce şi meşteşugit la cîntec, Neera mult adorata, zglobia Lyce, Asteria duioasa şi plină de şiretenii, Lyde cea iubitoare de petreceri, roult vioaia Phillis, Leuconoe înţeleaptă şi Lalage cea tînără şi nevinovată.

Mecena, Virgiliu, Varius Pompeius sunt cei trei mari am i ai lui Horaţiu, cari, împreună cu poetul Albius Tibullus, cu Murena Augurul, cu Thaliarchum, Telephus, Sestius Pomponius, Munatius Plancus, Elius Lamia, Licinius, Pompeius Grosphus, Caius Postumus, Livius Censorinus, Torquatus şi Pettius erau comesenii şi tovarăşi de aproape ai poetului ce cu o căldură de vecinică tinereţe a dovedit lumei că a spus adevărul cînd a scris cu mîndrie în fruntea operilor sale:

„Exegi monumentum aere ferennius !'

DUMITRU CONSTANTIN OLLĂNESCU

1884, mai.

PERSONAGE

HORAŢIU . . . . 57 de ani
MECENA . . . . 60 » »
POSTUMUS, pretor . . . . 65 „ „
SCAUR, libert . . . . 50 „ „
ZOII., parazit . . . . 40 „ „
GLUTTO, idem . . . . 40 „ „
HEBRO ,vli>*.C . . . . 40 „ „
/ GALLUS, notari a lui Horaţiu . . . . 25 „ „
\GETTA, sclava lui Scaur . . . . 20 „ „
NEERA, celebră cîntăreaţă . . . . 30 „ „
CEBAL . . . . -
STROBIL . . . . -
MENAS . . . . -
COERAX . . . . -

SCLAVI, SCLAVE

Acţiunea se petrece în timpul împărăţiei lui August — 10 ani înainte de Hristos.

FÎNTÎNA BLANDUZIEI

ACTUL I

Un frumos tablou cîmpenesc în vecinătatea orașului Tibur. în fund, colnice cu livezi, printre care se zăresc cîteva case de țară. O cărare se coboară de pe colnice în mijlocul scenei, în dreapta, planul I, fîntîna Blanduziei, în umbra unui mare stejar. Faptul zilei.

SCENA I

GETTA

(purtind o cunună de flori pe cap, se pogoară pe cărare și culege ierburi pe împrejurul fîntînei)

A ! iaca mintă creață, și cimbru, și sulcină,
Și ierburi de cîmpie, și plante de grădină...
Ce de mai flori în cale-mi răsar jur împrejur
Pe locurile-aceste, aproape de Tibur[1] !
S-ar crede că în grabă frumoasa zee Flora
A părăsit culcușu-i, surprinsă de Aurora,
Ș-a mers ca să se scalde în Anio[2] cu ea,
Avînd de marturi numai pe mine și o stea.

(Vine lingă fîntina și așează plantele într-un paner.)

[1] Tibur, oraș din Latium, pe malurile lui Anio, nu departe de Roma. împrejurimele lui erau încîntătoare. Horațiu poseda în vecinătate o *villă* dăruită lui de Mecena, amicul său. Tibur poartă astăzi numele de Tivoli [V.A.].

[2] Anio sau Anien, astăzi numit Teverone, rîu mic din Latium ce se aruncă în Tibru [V.A.].

Eu am cules pe urmă-i comoara parfumată
Ş-am împletit pe frunte-mi cunună rourată,
Şi mi-am împlut, voioasă, cămeşa de la sîn
Ca să-mi alin simţirea şi gîndul să-mi alin.

(Scoate cîteva flori din sîn, le priveşte cu drag şi le sărută.)

Hai, scumpe sorioare, uitîndu-ne sclavia,
Să ne-oglindim în apa fîntînei Blanduzia[1].
Pe faţa ei se zice că dup-al nostru dor
Apare-n faptul zilei un scump liberator.

(Se pleacă pe fîntînă şi priveşte în fund.)

SCENA II

GETTA, GALLVS (vine repede din stingă, grăind în cantonadă ; el ţine în mînă un papirus şi o spadă)

GALLUS

Să duc oda Lydiei[2], şi spada de rugină
S-o şterg? Bine. *(Se opreşte.)* A? Cine pe apă se înclină ?
Stăpînul meu, Horaţiu, cu mintea cam în zbor,
Ar zice că-i naiada[3] acestui mic izvor.
Ce face? *(Se apropie pe după stejar.)*

GETTA

O ! fîntînă cu apa limpezie,
Arată-mi pe ursitul, dar, vezi, plăcut să fie...

GALLUS

(plecîndu-se pe deasupra Gettii)

Eu sînt.

[1] Horaţiu a cîntat în ***Oda XIII*** această fîntînă din care izvorea pîrîul ce curgea pe moşia lui din Latium [V.A.].

[2] Lydia pare să fi fost cea mai iubită de Horaţiu dintre toate frumuseţile Romei cîntate de el. Poetul i-a adresat mai multe ode. Cea mai mişcătoare poartă titlul de: ***Horatii et Lydiae dialogus*** [V.A.]._

[3] În clasa dumnezeirelor inferioare, ***semc-nes*** erau cuprinse nimfele care prezidau în toate locurile de pre pamînt: pe munţi, oreadele; în păduri, driadele, hamadriadele, napeele; la rîuri şi fîntîni, naiadele; pe mări, nereidele, oceanitidele etc. [V.A.].

GETTA

(speriată)

A!..

GALLUS

Ce te sperii?... doar nu-s de speriat.
Tu esti frumoasă fată şi eu frumos băiat.
Priveşte.

GETTA

Dar de unde ai răsărit?

GALLUS

(arătînd in stingă)

De-acasă,
De-aice, vezi? Horaţiu invită mîni la masă
Pe gingaşa Lydia...' Mergeam... dar te-am zărit
Şi iată-mă prin fannée deodată-n loc oprit.

GETTA

(observîndu-l)

Eşti sclavul lui Horaţiu?

GALLUS

(cu mîndrie)

Sînt Gallus! al meu tată
A fost un brenn puternic în Gallia comată *.
El s-a luptat cu Cesar, neîmpăcat, aprins,
Şi s-a ucis el însuşi cînd s-a văzut învins.
Eram copil atunce; dar tu ce eşti?

GETTA

(cu sfială)

Eu?

[1] Cuvîntul ***brennus*** sau ***brenn*** pare să fi avut în Gallia înţelesul de rege sau de cap de armată. în timpul cucerirei Galliei de către Cesar (59 ani înainte de Hristos), această ţară era împărţită în două mari provincii: ***Gallia braceata*** şi ***Gallia comata,*** aşa numită de pe coamele lungi ce purtau locuitorii [V.A.].

GALLUS

Cine?

GETTA

(tristă)

Sînt Getta, o victimă a Romei.

GALLUS

O ! destine,
Aceeaşi umilire ne-ai dat la amîndoi,
Sclavia !... dar ce-mi pasă cînd Venus e cu noi,
Cînd zeea de la Pafos[1] te-a scos în a mea cale
Să prind a mele lanțuri de lanțurile tale
Şi-n veci legat de tine să fiu un semizeu !...
^Precum ar spune-n versuri, cîntînd, stăpînul meu.

GETTA

Bun este el cu tine?

GALLUS

O ! bun de pus pe rană,
încît eu lîngă dînsul uit soarta mea duşmană.
Poet, el cu gîndirea se primbla tot prin nori,
în brațe amoroase căzînd adeseori,
Şi, pentr-un vers ce saltă pe sprintene dactile,
în loc să guste somnul, preface nopți în zile
Şi uită pe Mecena[2], pe-August, amicii săi,
Pe Roma-mpărăteasa şi chiar pe dumnezei.
El vine cîteodată aici, lîngă fîntînă,
De muza-i drăgălaşă condus cu drag de mînă,

[1] Pafos, numele unui oraş din insula Cypro, unde zeea Venus sau Venere avea un templu în care se făceau oracole [V.A.].

[2] C. Cilnius Mecenas, favoritul împăratului August, coborîtor din anticii regi ai Etruriei, a fost însărcinat în multe rînduri cu administrarea imperiului în lipsa lui August. Om înzestrat cu mare bun-simț şi cu finețǎ politică, el a fost amicul devotat al lui Horațiu şi protectorul celor mai celebri poeți din timpul lui August [V.A.].

Şi pe tăbliti de ceară scriind c-un stilețel[1]
A muzei blinde şoapte ce-aude numai el.

GETTA

Aici?

GALLUS

Dar, căci fîntînă îndeamnă la răcoare
Frumoasele vecine de versuri iubitoare,
Dorite ca să vadă pe-al lor poet visînd
Şi sub stejar, la umbră, minuni improvizînd.

GETTA

Lydia... şi ea vine? Lydia cine este?

GALLUS

Bachantă-ntre vestale, vestală-ntre neveste ![2]
Atît de bine ştie cu chip amăgitor
Să tulbure simțirea oricărui muritor.
A fost ea multă vreme în strînsă legătură
Cu dragul ei Horațiu.

GETTA

Şi...

[1] Romanii se serveau, pentru a scrie, de tăbliți coperite cu o pătură subțire de ceară şi numite: ***pugillaria.*** Condeiul întrebuințat era un ***stylus,*** cu unul din capete ascuțit şi cu celalalt turtit în formă de daltă. Aceasta ştergea cuvintele scrise cînd era nevoie de îndreptări... Pentru compuneri, autorii preferau tăblițele de ceară, fiind ele înlesnitoare corecturelor; iar cînd opera se găsea desăvîrşită, ei o prescriau pe hîrtie sau pe pergament. Tăblițele erau de ivoriu, sau de lemn de lămie sau de pele groasă [V.A.].

[2] ***Bachantele*** erau femei frenetice, închinate zeului Bachus; ele purtau numirile de ***Bacchae, Tryades, Menades*** şi personificau toate desfrînările orgiilor. Statuele antice le înfățişează goale şi coronate cu frunzi de vie.

Vestalele, din contra, erau fecioare consacrate cultului Vestăi, dumnezeirei focului. Funcțiunele lor consistau în păstrarea focului sacru vecinie aprins în templul Vestăi şi se bucurau de mari onoare şi de mari privilegiuri. Dacă o vestală îşi perdea virginitatea, ea era osîndită a fi înmormîntată de vie, şi înşălătorul ei era bătut cu vergi pînă la moarte [V.A.].

GALLUS

Bate-m-aş pe gură !...
Destainuiesc secrete intime de poet
Ce nu sînt ale mele. *(în taină.)* Si eu am un secret
Doreşti să-1 afli?

GETTA

Care?

GALLUS

M vrea pe vecinicie
ba fiu al tău Horațiu şi tu a mea Lydie.

GETTA

(cătină cu groază împrejur)

O! taci... De-ar duce vîntul cuvintele ce spui
Lui Scaur sau lui Hebro, călău cumplit al lui
La mari şi grele chinuri aş fi pe loc espusă'

GALLUS

Hebro?

GETTA

E l ! iazmă oarbă de furie condusă.

GALLUS

Cum?... pe cerescul Joe[1] ! stăpînul tău barbar
E-n stare?...

GETTA

Dar, e-n stare a mă lega de-un par,

[1] Joe sau Jupiter, părintele zeilor şi al oamenilor, este reprezentat pe un tron de ivoriu, ținînd în mîna stîngă un sceptru si în mina dreaptă fulgerul. O acvilă stă lîngă el. Joe era adorat'sub diversele numin de: ***Stator Capitolinus et Tonans; Tarpeius, Latiahs, Diespiter (dut et lucis pater), Optimus, Maximus, Olympiens jutnmus..,*** etc. [V.A.].

A mă sfâşia cu biciul sau... mintea-mi se-nfioară,
întocmai ca pe-o vită a mă-nhăma la moară[1],
Căci a decis în gîndu-i să-mi deie de bărbat
Pe Hebro, haldeeanul, un *villic* nempăcat[2]
Urît, viclean şi lacom, ce pe stăpînu-i pradă
Şi vecinie schmjuieşte a sclavilor grămadă.

GALLUS

O! nu mai spune, Getta... m-apucă reci sudori!..,
De este aşa însă, cum te găsesc în ziori
Pe-aice singurică, de casa lui departe?
N-ai teamă de pedeapsa de care-o să ai parte
Cînd te-i întoarce-acasă?

GETTA

N-am grijă-n acest rînd..,
Stăpînu-mi, Scaur, însuşi mi-a poroncit, oftînd,
S-adun în faptul zilei şi flori şi buruiene:
Năvalnic, odoleană, sulcină, sînziene
Şi altele, pe Valea Sabină, să le scald
în apa Blanduziei cît soarele nu-i cald.

GALLUS

Şi ce vrea el să facă din ele?

GETTA

(zîmbind)

Scăldătoare !
Bătrîna Canidie, vestita vrăjitoare[3],
I-a spus ca să se ude în şepte nopți pe trup
Cu sînge de năpîrcă, de buhnă şi de lup

[1] Pintre numeroasele pedepsi la care sclavii erau supuşi, una din cele mai aspre consista a fi înhămați la moară ca să macine grîul [V.A.].

[2] Sclavul însărcinat cu supravegherea de vatav a celorlalți sclavi de la țară purta numele de ***villicus*** [V.A.].

[3] Canidia Veia şi Sagana erau vrăjitoare cunoscute pe timpul lui Horațiu; ele pregăteau farmeci noaptea, pe dealul Esquilinus, una din acele şepte culme pe care se găseşte clădită Roma. Ca şi

Pe cînd ea-i va tot face descînteci fioroase
în dealul Esquilinus, topind la foc de oase
O galbenă păpuşă de ceară.

GALLUS

(rîzînd)

E nebun?
Vide-mi-l-aş călare pe-o creangă de alun,
Luat vîrtej în goana harpiilor grozave[1] !
Şi pentru ce se spurcă în farmeci şi-n otrave?

GETTA

în taină şoptesc sclavii că el e-namorat.

GALLUS

De tine?

GETTA

(oțerindu-se)

Ba, departe de mine acest păcat !

GALLUS

De cine dar?

GETTA

Să zice, de una din vecine
Ce-şi bate joc de dînsul, lăsîndu-1 în suspine.

GALLUS

(arată în stînga)

A fi Neera, poate? Ea şede colo, vezi?
în *villa* cea clădită pe-o culme-ntre livezi.

acum, în țările noastre, vrăjitoarele romane aveau obicei a face în păpuşi de ceară chipurile persoanelor supuse descîntecilor lor. Vezi ***Epoda V*** a lui Horațiu: ***In Canidiam Veneficam*** şi ***Satira VIII*** ***(Libr.*** I; [V.A.].

[1] Monştri fabuloşi cu chipuri de femei bătrîne şi urîte; aveau corp de vulturi cu căngi ascuțite. Fiicele lui Neptun şi a Marei. Ele reprezentau vînturile rele [V.A.].

GETTA

(arătînd asemine în stînga)

Şi colo, mai departe, se-nalță-a noastră casă
Cu albă colonadă deasupra, pe terasă.

GALLUS

O văd; sîntem aproape şi poate chiar meniți,
Scurtîndu-ne cărarea, să fim nedespărțiți...
Ce zici?... de-o întîlnire mai pot avea sperare?.
Cînd?...

GETTA

(coborînd ochii şi zîmbind)

Cînd i-a fi lui Scaur nevoie de scăldare.

GALLUS

Ascultă: pintre ierburi aruncă la un loc
Urzici, şi mătrăgună, şi scai, şi siminoc.
Cînd s-a uda, hurezul, să-1 usture la pele,
Să te trimită iară la strîns de floricele.

(Cătînd în stînga.)

Al... vine-aici Horațiu... Te las, odor iubit.
Mă duc... şi nu m-aş duce... dar vine şi-s grăbit.

(Iese, alergînd în dreapta.)

SCENA III

GETTA

(pe gînduri)

Să ne scurtăm cărarea... amor... nedespărțire.
Să fie oare-n lume atîta fericire?...
De cîte mi-a spus Gallus mi-e cugetul uimit,
Dar el s-a dus!... cu mine el numai a glumit.

(Cade mâhnită pe o laiță lîngă fîntînă.)

Ah! sclavă osîndită durerei pîn' la moarte
Şi fără vină-n viață victima crudei soarte!...

Ce-am fost în a mea țară ş-aici, acum, ce sînt?
Aveam palat!... aice, nici parte de mormînt.
Aveam părinți puternici, şi nume, şi mărire...
Tot am perdut!... speranța mă lasă-n părăsire.

(Mică pauză.)

Nu ştiu ce simt; îmi vine adeseori să plîng...
Cînd văd o păsărică oprită noaptea-n crîng,
Aş vrea să zbor la dînsa, rugînd-o: Sorioară,
Mă du, mă du cu tine pe unde-aripa-ți zboară!...
Ş-ades mi-aduc aminte ca pintr-un vis duios
De-un viers cîntat de mama cu glas armonios.

Cîşi reazămă capul pe mînă, țintind ochii în spațiu.)

SCENA IV

GETTA, HORA ȚIU (intră din stînga, inspirat şi scriind pe tăbliță de ceară)

HORAȚIU

(declamînd)

„Fîntînă Blanduzie! vei deveni tu încă
Celebră-ntre izvoare cînd voi cînta stejarul
Ce-nfige rădăcina-i adînc în alba stîncă
Din care ieşi vioaie şi dulce ca nectarul.
Fîntînă mea iubită..." *(Se opreşte, auzind glasul Gettii.)*

GETTA

(cîntă sotto voce)

„în ai Daciei munți mari
Cresc stejari lîngă stejari
Şi viteji cu brațe tari..."

HORAȚIU

(cu mirare, în parte)

Ce glas pătrunzător
Aud lîngă fîntînă? *(Zărind pe Getta.)* Tablou încîntător!
Poetică ivire!... Romană-i sau străină?
Ea cîntă-un viers sălbatic din Dacia Transalpină.

GETTA

(iu parte, sculîndu-se)

Destule-atîte visuri; să plec acum e timp.

HORAȚIU

(în parte)

Frumoasă-i ca junia, ca Hébé din Olimp[1]!
(Se întîlnesc amîndoi în mijlocul scenii.)
Copilă drăgălaşă...

GETTA

(în parte)

Horațiu!

HORAȚIU

Fii ferice
Ca gîndul ce spre tine m-a îndreptat aice!

GETTA

(în parte)

El!

HORAȚIU

Spune-mi adevărul: din care lume eşti
Şi cine sînt părinții pe care-nveseleşti
Cu scumpa ta privire?

GETTA

Părinții mei, sărmanii,
Perit-au lîngă Istru, în luptă cu romanii.

HORAȚIU

(cil milă)

Orfană-aşa de jună?

[1] Hébé, zeea tinereții, fiica Junonei şi a lui Jupiter. Ea Jărsa nectarul în cupele dumnezeilor, la prăznuirile lor în Olimp [V.A.].

GETTA

(plecînd capul)

Şi sclavă!

HORAŢIU

Tu? tu?.

GETTA

Dar!
Răpitu-m-au de-acasă un crîncen mercenar
Şi-n Roma *sub coronă*[1] de el am fost vîndută...
De-atunci în înjosire şi-n umbră sînt perdută.

HORAŢIU

Şi cine azi dispune de tine pre pămînt?

GETTA

Ah!... Scaur.

HORAŢIU

Acel libert[2] ce n-are nimic sfînt?...
Căci n-am avut eu parte să te plătesc cu aur,
Răpindu-te sclaviei şi ghearelor lui Scaur!

GETTA

N-au vrut cu mine zeii să fie-ndurători.

HORAŢIU

Goneam din ceriu-ţi aspru oricare negri nori
Şi-atîta îngrijire aveam de-a ta junie
Că neştiai durerea, uitînd a ta moşie.

GETTA

Eşti bun precît eşti mare; tu poţi dintr-un cuvînt
Să mîngăi osîndiţii ce-n desperare sînt,
Dar, ca să merit raiul ascuns în a ta milă,
Ce sînt eu pentru tine?

HORAŢIU

Ce eşti, dragă copilă?
Eşti nobila odraslă acelui brav popor
Ce ştie ca să moară cînd nu-i învingător
Şi meriţi cu tot dreptul, de este-n cer dreptate,;
Respect în omenire şi-n Roma libertate.

GETTA

(exaltîndu-se)

Ah! aste mari cuvinte în veci nu le-oi uita.
Cu ele soarta-mi aspră de-acum voi înfrunta.
Prin ele al meu suflet renaşte la mîndrie,
Căci ele de Horaţiu au fost rostite mie!

HORAŢIU

Tu mă cunoşti?. de unde?

GETTA

De-aici, din depărtări,
Şi din al lumei splendid concert de admirări.
Dar cine te cunoaşte cu-a ta mărinimie
Se pleacă în uimire şi se robeşte ţie.
Horaţiu, sînt o sclavă, nu am nimic al meu;
Priimeşte-astă cunună, o-nchin numelui tău.

(Scoate cununa de pe frunte, ingenuchează şi o prezentă lui Horaţiu.)

HORAŢIU

(se pleacă să o ridice)

Copilă, suflet nobil...

(Getta îi apucă mina şi o sărută.)

Ce faci, ce faci?... ai minte?

GETTA

Sărut pe a ta mînă duioasele-ţi cuvinte.

(Fuge tulburată prin fund, în stînga.)

[1] Duşmanii prinşi pe cîmpul de război sau în urma asaltului unui oraş erau vînduţi *sub coronă* pentru că purtau corone cînd erau scoşi în vînzare, ca un semn de onor [V.A.].

[2] Sclavul dezrobit purta numele de *libert* [V.A.].

SCENA V

HORAŢIU

(pătruns)

Ce stranie fiinţă!... aş crede c-am visat
De n-aş vedea în mînă-mi cununa ce mi-a dat,
Cunună împletită cu flori de primăvară
Ca dînsa... De ce însă grăbit-a să dispară?
Era pătrunsă, lacrimi jucau în ochii săi...
Nu îndrăznea să cate făţiş în ochii mei...
Şi glasu-i m suspinuri... şi peptu-i în mişcare...
Şi faţa-i luminoasă... şi juna-i exaltare...
Să fie?... l-a mea vîrstă!... Să poate?... Sînt uimit...
Ce simt acum în mine de mult nu am simţit,
De mult !... de cînd voioasa şi falnica-mi junie
împlea tot universul de-amor şi poezie.

(Privind cununa.)

Cununa astă simplă, nepreţuit odor,
Privind-o, are-un farmec mult mai atrăgător
Decît acele toate coroane strălucite
în Capitolul Romei[1] cu fală dobîndite...
Avut-am mari triumfuri, dar jur pe dumnezei !
Nu e triumf mai mare în Cîmpii Elizei[2]
Pentr-un poet ce-aspiră la gloria divină
Ca sacra-ngenunchere de gingaşă vergină.

(Stă puţin pe gînduri.)

Cuvintele-i din urmă cuprind în sînul lor
O taină izvorîti din inimă cu dor.
„Ah ! cine te cunoaşte cu-a ta" mărinimie
Se pleacă în uimire şi se robeşte ţie..."

(Cu îndoială.)

Dar cine are parte de-al ei duios amor?...

[1] Acest edificiu conţinea trei templuri consacrate lui Jupiter, Minervii şi Junonei. El **era** clădit pe culmea Tarpeiană sau Capitolină, locul **cel** mai nalt din Roma. Istoricii asigură că întregul edificiu era înaurit şi că poliala lui costase 12.000 talant, adică 55.800.000 franci... **De aceea** se şi numea ***Aurea*** [V.A.].

[2] Cîmpii Elizei reprezentau la romani raiul unde se întîlneau sufletele oamenilor mari care ilustrase viaţa lor cu fapte bune şi glorioase [V.A.].

Poetul ce nu moare, sau omul muritor?
Poetu-n veci e tînăr cînd omu-mbătrîneşte.
Şi geniul, nu fruntea încîntă şi răpeşte.

(Cu tristeţă.)

Amară cugetare !... fior de-al iernii vînt !
Voi puneţi amorţire pe-al inimei avînt,
Şi umbra îndoielii pe orice nălucire,
Căci ziorile cu-amurgul nu pot avea-ntîlnire !

(Se plimbă tulburat.)

Ce-ar zice Roma-ntreagă cînd s-ar vesti prin ea
Că o copilă, sclavă, ocupă mintea mea?
Ar zice cu un hohot ce-ar răsuna în spaţiu:
„Satir[1] acum ajuns-au satiricul Horaţiu!..."
Hei ! zică !... Sucul vieţii tot ferbe-n al meu sîn,
Corona e căzută, dar fruntea nu-o înclin.

(Tare.)

Nebun acel ce vede trecînd o fericire
Si nu-i aţine calea s-o prindă cu grăbire !

SCENA vi

HORA ŢIU, NEERA (urmată de două servitoare, se coboară pe cărare şi se apropie de Horaţiu. Servitoarele rămînînjimd.)

NEERA

Şi mai nebun e omul acel nepăsător
Ce scapă dintre braţe-i norocul fugător.
Nu este-aşa, Horaţiu?

HORAŢIU

Neera ?... Ce minune !
Tu, steua Romei, zeea plăcerilor nebune.
Măiastră cîntăreaţă pe cîmp, în acest loc?
Cum?

[1] Satirii, semizei care locuiau pădurile şi se alungau după nimfe. Ei aveau coarne mici pe frunte şi picioare de ţap [V.A.].

NEERA

(veselă)

Cine ştie? poate c-alerg după noroc.

HORAŢIU

(zîmbind)

E lesne pentru tine să-1 întîlneşti, Neera, •
Cînd tu reverşi lumină pe-a Romei naltă sferă
Ş-ai înhămat junimea romană 1-al tău car.

NEERA

Sub dulcele-ţi cuvinte s-ascunde-un gînd amar,
Horaţiu; al tău zîmbet acopere-o mustrare,
Dar oare-am meritat-o?... şi vina mea e mare
Că sînt prea adorată, că-mi place a videa
Un lung cortegi de oameni răpiţi pe urma mea,
Senatori şi proconsuli ce poartă laticlave
Şi ţin în a lor poale destinul lumei sclave?

HORAŢIU

O ştiu ; e mare gloata de tineri şi caduci
Pe care, după placu-ţi, c-un deget îi conduci.
Origo şi Cynthia, puternice rivale,
Rîvnesc cu gelozie triumfurile tale.

NEERA

Aşa-i, dar sînt geloasă şi eu... precum mă vezi.

HORAŢIU

(irouic)

De cine? de Minerva?

NEERA

Nu rîde... Ce? nu crezi?

HORAŢIU

Neero, filomela cunoaşte gelozia?

NEERA

Horaţiu, sînt geloasă de-Origo şi Cynthia.

HORAŢIU

(rîzînd)

Tu?

NEERA

Eu.

HORAŢIU

A te pricepe nu pot, nu sînt augur.

NEERA

Ascultă : de o lună aici, lîngă Tibur,
Neera, steua Romei, de tine-aşa numită,
Trăieşte-acum retrasă din Roma, părăsită.
Neera... filomela... e chiar vecina ta
Şi tu n-ai venit încă...

HORAŢIU

(conjuz)

Te rog a mă ierta.
Am fost... şi sînt...

NEERA

N-am dreptul eu să te iert pe tine.
Ce este o Neeră pe lîngă...

HORAŢIU

(Itiînd-o de mînă)

— O ştii prea bine.
Tu eşti inspiratoarea poeţilor, tu eşti
Frunîseţa, tinereţa, puteri dumnezeieşti!

NEERA

Dar aste scumpe daruri ce sînt?... o vanitate
Cînd nu-s de a ta liră în lume celebrate.

Ce-ar fi fără luceferi cortegiul înstelat?
Al meu făr-un Horaţiu e gol şi-ntunecat...
Cunoşti acum secretul amărăciunei mele.
Origo şi Cynthia, ferice, ah! de ele,
Au partea glorioasă, căci au... şi e destul,
Cynthia pe Virgiliu, Origo pe Tibul.

HORAȚIU

Şi tu?

NEERA

Eu?... Eu?... admiră a inimei pornire.
E stranie-ncercarea-mi, dar are-a sa mărire.
Eu am decis în gîndu-mi să fac întâiul pas
Spre cel mai viu luceafăr din falnicul Parnas
Şi-ţi zic: Vrei tu, Horaţiu, să fiu a ta iubită,
Eu care sînt de-o lume urmată şi dorită?...

(Horaţiu dă semne de mirare.)

O!... pasul meu, ştiu bine, e mult cutezător,
Dar astfel mi-e natura sub boldul unui clor.
Neera şi Horaţiu au dreptul de a face
în sfera lor înaltă oricare pas le place.
Eu dintre toţi poeţii pe tine te-am distins.
Aş vrea să zic: Venit-am, văzut-am ş-am învins!

HORAȚIU

(în parte, cu amărire)

Şi ea, şi ea în mine numai poetul vede!...

(Tare.)

Neero, ale tale destăinuiri, mă crede,
Ar îmblînzi pe Cerber[1] ş-ar face pe-un mort viu,
Dar...

NEERA

(rapide)

Spune.

[1] Cerber, cine colosal cu trei capete, păzitorul porţii infernului (iadului). Oricine vroia să treacă pragul trebuia să-i arunce în gură turte făcute din grîu cu miere (coliva) [V.A.].

HORAȚIU

în auzu-mi răsună-acum tîrziu.

NEERA

Tîrziu ?. iubeşti pe alta?

HORAȚIU

(îngăimat)

O! nu.

NEERA

Iubeşti pe cine?

HORAȚIU

Pe nime. 1-a mea vrîstă crezi tu că să cuvine?..

NEERA

Un geniu vrîstă n-are.

HORAȚIU

Dar omul e mâhnit
Cînd în amurgul vieţii păşeşte neoprit...
în tainele naturei e lege ca să zboare
Amurgul către noapte, aurora către soare.

NEERA

(în parte)

Să-1 cred?

HORAȚIU

(în parte)

Oare crezut-au?

NEERA

(cbservîndu-l, în parte)

Poet şi ipocrit!
El cată să-mi ascundă secretul său... gîcit.

HORAȚIU

(iuînd-o de mină)

Te-am ofensat, Neeră?...

NEERA

(tristă)

Pe mine?. Nu.

HORAȚIU

Mă iartă.
Cu trista-nțelepciune aprinsu-mi dor se ceartă.

NEERA

Mâhnire, nu ofensă în inimă simțesc
De visul cel mai dulce, ah ! să mă despărțesc.
Păcat !... *(ofiînd)* aşa vrea soarta cu noi, Horațiu; fie !
Amorul stins, rămîne frățească amicie.

(întinde mina lui Horațiu.)

HORAȚIU

Şi ea nu se va stinge, mă jur pe Apolon[1] !

NEERA

(veselă)

Acum, poete-amice, din naltul Helicon[2]
De-ți va permite muza să te cobori în vale,
La *villa-mi* te-i abate din visurile tale?

HORAȚIU

O ! dar, si chiar acuma de vrei?

[1] Apolon, fiul lui Jupiter şi a Latonei, născut in insula Delos ; zeul poeziei, a muzicei, a medicinei, ai augurilor şi ai arcaşilor. Se numea şi Phaebus (Febus) şi Sol (soare). Era reprezentat sub chipul unui frumos tînăr cu plete lungi ***(intonsus, crinitus)***, purtînd un arc şi săgeți în mina dreaptă, iar în stînga o liră sau o harp$. Era coronat cu laur, acest copac fiind consacrat lui. Apolon mîna carul soarelui înhămat cu patru cai cereşti ; în povestele române acel car este tras de nouă cai [V.A.].

[2] Munte din Focida, consacrat muzelor [V.A.].

NEERA

Mă-ntrebi de vreu?
îmi place-a videa vulturi zburînd la cuibul meu.
Hai; o să fac cu tine primblare triumfală...

(în parte.)

De ne-ar zări-mpreună urîta mea rivală...

SCENA VII

NEERA, HORAȚIU, MECENA şi POSTUM (venind din dreapta)

MECENA

Horațiu cu Neera !

HORAȚIU

Mecena cu Postum !
De unde?

MECENA

De la Roma.

NEERA

(rizînd)

Pé jos?

POSTUM

Ba nicidecum.
Ni s-a stricat *carucca*[1], dar nu sîntem de jale
Cînd Iuno se arată cu grațiile sale.

NEERA

Postum e tot zburdalnic?

[1] Romanii aveau diferite trăsuri cu două sau patru roți, numite: ***pilentum, carpentum, thensa, cisium, rheda*** sau ***cârmea,*** trăsurică uşoară cu două roți pentru călătorit la țară, mai aveau încă ***essedum, carrus...*** etc. [V.A.].

MECENA

Tot flutur.

POSTUM

Hei! ce vreți?
Mă arde vecinie focul nebunei tinereți.

HORAȚIU
(încet, Neerii)

Tăciune care scoate mult fum,, puțină pară.

POSTUM
(încet, Neerii J

Cu mine nici vulcanul Vezuv nu se compară.

NEERA
(zîmbind)

Te cred.

POSTUM
(încîntat)

Zău?... A!

NEERA

Horațiu, te las cu-amicii tăi.
Cînd îți vroi, acasă v-aștept pe cîte trei.

POSTUM

Ah! te-om urma oriunde, dar să ne faci plăcere
De-a ne cînta trei imnuri.

NEERA

Oricare le veți cere.
Veniți, concertu-mi astăzi va fi înveselit '
Prin comica-ngîmfare a unui barbar scit.

POSTUM

A! cine?

NEERA

Scaur.

HORAȚIU
(tresărind)

Scaur?

NEERA

Cel putred de-avuție
Ce-n pele-i se îngrașă de-amor...

POSTUM

și lăcomie.
Am auzit de dînsul... Un sclav înfumurat,
De Scaurus Emiliu din lanțuri liberat.[1]

NEERA
(rîzînd). -

Ar vrea să mă coboare la el pe punți de aur.
Eu rîd; veniți să rîdem.

POSTUM
(declamînd)

Venim... *Détendus* Scaur!

(Neera se îndreaptă spre fund și apucă pe cărarea de pe coline, urmată de servitoare, lese în stînga.)

SCENA VIII

HORAȚIU, MECENA, POSTUM

MECENA

Acum, că sîntem singuri, Horațiu, scump amic,
Răspunde: stai pe gînduri, ești trist, ce ai?

[1] Sclavii purtau adeseori prenumele stăpînilor [V.A.].

HORAȚIU

Nimic.

MECENA

De patru luni, amice, din Roma zgomotoasă
Ai dispărut, şi lumea surprinsă, curioasă,
Chiar însuşi împăratul, cu tine-obicinuit,
Se-ntreabă ce devine poetu-i favorit?

POSTUM

Zoii, pizmaş, pretinde cu zîmbetul pe buze
Că te-ai retras deoparte, cam părăsit de muze[1],
Pe-o stîncă din Ciclade[2], plîngîndu-te mereu
Şi-nchipuindu-ți falnic că eşti un Prometeu[3].

HORAȚIU
(cu dispreț)

Zoii se crede vultur ce-ațintă ochii-n soare
Şi-i oaspe-a-ntunecimei, o buhnă cobitoare.
El vecinie distilează veninu-i mînjitor
Cu gînd ca să păteze tot ce-i strălucitor.
Nu, n-am fugit din Roma, nu m-am retras pe-o stîncă,
Dar am avut o sete de linişte adîncă
Ş-am alergat aice, la cîmpul înflorit,
întocmai ca ostaşul de lupte ostenit.

MECENA

Cum? tu, adoratorul frumseților romane,
Distins de patriciane, iubit de curtizane,

[1] Muzele, nouă surori, fiice aie lui Jupiter şi Mnemozinei, locuiau munții Pierus, Helicon şi Parnas şi se răcoreau la fîntînele Castalia, Aganippa şi Hipocrena, de unde li se trage numirile de Heliconide, Parnaside, Piéride, Castalide, Thespiade etc. [V.A.].

[2] Insule din Archipel dispuse în formă de cerc [V.A.].

[3] Prometeu, unul din titanizi, răpi focul din soare şi-1 dete oamenilor. Pentru pedeapsa lui, el fu legat, din porunca lui Jupiter, pe vîrful Caucazului, unde un vultur îi rodea ficații. Poetul Eschil, autorul unei trilogii intitulată ***Prometeu,*** desemnă pe acest personagiu sub chipul unui civilizator [V.A.].

La Forum, sub Portice[1], cu drag încungiurat,
La băile sonore simpatic ascultat.-
Tu, fiiul scump al Romei, deprins cu-a Romei viață,
Om pizmuit la spate şi admirat în față,
Ai părăsit deodată şi circul lui Tarquin,
Şi templul lui Apolon pe dealul Palatin
în care ceteai versuri cu-amicul tău Virgiliu,
Şi marele teatru lui Scaurus Emiliu!
Horațiu, orice-ai spune, nu făr-un grav motiv
Te-ai'izolat aice ca un tablou votiv[2],
Desprețuind a Romei petreceri numeroase,
Cuvinte elocuente, triumfuri glorioase
Şi cursele de *carre* cu-a lor agitatori,
Şi luptele barbare de sclavi gladiatori.
Un om ca tine, oaspe lui Cesar şi Mecena,
Cînd lumea îl aclamă, nu părăseşte scena.

POSTUM

Secretul lui Horațiu e lesne de gîcit:
Neera, cîntăreața, cu care l-am găsit.
Ea-1 ține-ascuns la sînu-i ca pe un scump tezaur
Legat în mii de noduri c-un fir de păr de aur.
Ferice de Horațiu! ah! eu îl înțeleg,
Eu care-aşa de lesne mă leg şi mă dezleg!

HORAȚIU

Postum, eşti încă tînăr şi inima-ți tot zburdă.
La glasul Afroditei a mea acum e surdă.

[1] Forum era o piață oblungă şi mare între dealurile Capitolin şi Palatin. Acolo se țineau adunările poporului, se administra justiția şi se tratau afacerile publice. Era încunjurat cu portice în forme de arcade. Roma poseda mai multe piețe care purtau numele de Forum, dar cel mai splendid forum era a lui Traian.

Porticele formau unul din cele mai frumoase ornamente ale Romei şi serveau de loc de primblare. Cîteodată ostaşii aşezau corturile sub bolțile lor. Autorii recitau scrierile lor şi filosofii discutau la umbra Porticelor, pintre coloanele de marmoră [V.A.].

[2] Romanii aveau obicei a depune ***ex-voturi*** în templuri sau în locuri ascunse cînd se aflau în nevoie sau cînd sperau a se îndeplini dorința lor. Acei care se obligau a desăvîrşi un act religios se numeau ***voti damnați*** [V.A.].

Tu eşti de-abia în floare, eu sînt cu capul sin.
Retras din tinereţe sub cortu-mi, la Tibur.
Am fost şi eu pe marea iubirei furtunoase
Ş-abie din ea scăpat-am... udat pînă la oase! ..
Ë timp să las la alţii de soiul lui Postum
Să schimbe în tămîie a patimilor fum
Si pe altarul Gnidei[1] la Venus s-o închine,
în dor ca să atragă zîmbirele-i divine.
Cît pentru mine ziua-mi o văd spre asfinţit,
Sub valul vieţii focul se stinge potolit.

POSTUM

Ce? nu mai eşti ca mine?... în faţa frumuseţii
Nu să mai bate peptu-ţi ca-n timpul tinereţii?
A ta închipuire nu saltă sprintior
Prin lumea drăgălaşă de visuri de amor?

HORAŢIU

Dar; însă n-am curagiul s-ascult a lor şopfire
Temîndu-mă de-a lumei sardonică zîmbire,
Căci gîndul de izbîndă sub frunte veştejită
E chiar o spadă ştirbă în teacă ruginită.
Pe cînd dar tinereţa cu pas triumfător
De mine se desparte lasîndu-mă în dor;
Pe cînd Zoilii latră în umbra mea, departe,
Cu gînd, pentru a-i scoate din umbră, să mă-ntarte
Pe cînd Postumii zilei la cîmpii olimpii
Se-ntrec în zbor de *carre* cu patru cai libii,
Eu împlu a mea cupă cu vinul din amforă
Ş-o-nchin, făcînd libaţii, la vesela Auroră,
Culcat pe iarba verde, aproape de-un izvor
Ce-mi fură ochii, gîndul în cursul său uşor.
Atunce, la răcoare, gustînd o pace dulce,
Chem muza drăgălaşă pe braţe-mi să se culce
Şi-ncoronat pe frunte cu foi de trandafiri,
Văd hore vii de nimfe, de fauni, de satiri

[1] Gnida sau Cnida, oraş din Caria, la intrarea Golfului Ceramic; el era consacrat Venerei. Acolo se găsea vestita Venus sculptată de Praxitel [V.A.].

Si uit senatul Romei cu vorbele-i pompoase,
Şi uit chiar omenirea cu poftele-i hidoase.
Amici! iată secretul...

POSTUM

(rizînd)

Dar, îl cunosc acum.
Vezi nimfe ca Neera.

HORAŢIU

(rizînd)

Si fauni ca Postum.

MECENA

Horaţiu, nu-i acesta motivul ce te face
în viaţă cîmpenească a te retrage-n pace
Şi a brăzda cu plugul ogorul părintesc
Departe de-al lui Cesar palat împărătesc.
Amice, porţi jignire în suflet şi în minte
Că Cesar se opune la blînda-ţi rugăminte
Să ierte pe Ovidiu ce moare exilat[1].

HORAŢIU

(amarît)

Şi oare n-am dreptate să fiu chiar revoltat?
Ovidiu e victimă, ş-August Cesarul mare
Nu vrea să se mărească mai mult prin îndurare.

MECENA

Ei bine, tot mai este un chip a te-ncerca
Pe Cesar la clemenţă de a-1 îndupleca.

[1] P. Ovidius Naso, celebru poet latin născut la Sulmone, 43 ani înainte de Hristos. Fu în legătură cu notabilităţile literare din timpul săii, cu Virgiliu, Horaţiu, Tibullus, Propertius, şi considerat dc împăratul August. însă, la anul 9 după Hristos, el fu exilat la 'l'omis, pe malurile Mărci Negre, unde muri după opt ani de suferinţă. Cauza acelui exil nu e bine cunoscută; să crede că împăratul a depărtat din Roma pe Ovidiu fiindcă el era dat în dragoste cu Iulia, fiica lui August [V.A.].

HORAȚIU

Ah ! spune-1.

MECENA

Se vorbeşte că nimfa Blanduziei
Ți-ar fi dictat un codex de arta poeziei[1].
August vrea să te-audă cetind acel poem.
Supune-te în grabă la ordinu-i suprem
Şi muza ta, sînt sigur, prin nobila-i cîntare
Va scoate pe Ovidiu din trista-i exilare.

HORAȚIU
(desperat)

Ah ! ce fatalitate pe mine a căzut !

MECENA

Cum? ce zici?

HORAȚIU

Manuscrisul, Mecena, l-am perdut !

MECENA

Perdut? Cînd?

POSTUM

Unde i

HORAȚIU

Unde?... N-am cea mai mică ştire.

MECENA

Ce perdere fatală !

[1] Celebra epistolă *Ad Pisoncs,* cunoscuta sub titlul de *Arta poetică,* imitată de autorul francez Boiltau [V.A.].

HORAȚIU

Şi ce nenorocire !
în el îmi concentrasem întregul meu talent.
Speram posterității să las un monument.
Dar ! bine zici, Mecena, e perdere fatală,
Căci ea pentru Ovidiu va deveni mortală !

POSTUM

Destul ! deveniți tragici ca nişte corifei[1]
O carte e perdută, vei scrie alte trei.
Acum să mergem sprinteni, ca tineri cu-nfocare,
Conduşi de a Neerii plăcută invitare.

MECENA

Să mergem.

POSTUM

Fii, Horațiu, al nostru călăuz.

•HORAȚIU

De-a tale grații însă, Postum, nu face-abuz.
Pe scara bătrîneții te urci tot spre junie
(încet, lui Mecena) Şi de pe vîrful scărei cade-n copilărie.

POSTUM

Mă urc spre fericire semeț, învingător!...
Femeia-n veci respinge cu braț atrăgător.

(Pleacă şi se suie încet pe cărarea din fund, conversînd şi apucînd în stînga.)

SCENA IX

SCAUR, ZOIL, GLUTTO

(Scaur, in haine scumpe, este adus dintre culisele din stingă într-o sellă purtată de patru sclavi. Doi alți sclavi urmează cu apărători şi-i fac vînt.)

[1] Corifeii erau capii corurilor din tragediile antice [V.A.].

SCAUR

Încet, ba nu, mai iute... ba mai încet, zic, vite!
Mă urducați... Zoile[1], hei!... Glutto! parazite!

(Zoii şi Glutto se apropie grabnic de sellâ.)

Departe-i cea fîntînă a Blanduziei?

ZOIL

(posomorit)

Nu.

GLUTTO

(.u glas blînd)

Colea, umane Scaur.

SCAUR

(către sclavi)

Colea? Stați! stați acu.

(Sclavii, ajunşi în mijlocul scenii, se opresc şi depun sella jos.)

SCAUR

(pogorîndu-se)

Ați meritat în parte cincizeci şi cinci de bețe.
Gătiți-vă spinarea.

UN SCLAV

Stăpîne...

SCAUR

Taci, sumețe.

(Către Zoii şi Glutto, arătînd in fund pe Horațiu, Mecena şi Postum.)

Văd colo nişte oameni pe jos mergînd încet,
îi stiti?

[1] Zoilus, critic grec cunoscut prin invidioasele sale cenzuri în contra lui Omer. Să zice că a fost ucis cu petre de compatrioții lui. Numele de Zoii a rămas sinonim de critic pizmaş, părtinitor, veninos şi ridicol.
Paraziții, foarte numeroşi la Roma, trăiau în lenevire din pomana bogaților şi din belşugul mesii lor [V.A.".

ZOIL

Unu-i Horațiu ce trece de poet.

SCAUR

Horațiu? care-i? care?... Cel slab şi slut ca tine?

ZOIL

Ba celalalt, în stînga... Măcar de-ar fi ca mine!

SCAUR

Horațiu! el, Horațiu!... Acest nume pocit
Mă-nghimpă ca o vespe cu acu-i otrăvit.

ZOIL

D-apoi pe mine!.

GLUTTO

(rizînd)

-Asa e.

SCAUR

Cum?

ZOIL

Ah! el e de vină
Că din întunecime nu pot ieşi-n lumină.
El nămoleşte drumul ce duce la Parnas,
încît de culmea-i naltă departe am rămas.

GLUTTO

(of tind)

A-a-i.

ZOIL

Zoii. rar geniu, sublim, fără păreche,
Nu află să-1 asculte o singură ureche

Cînd el, oriunde merge, de toți e ascultat
Şi-n laude pompoase la ceruri înălțat.

(Cu amărăciune.)

Şi însă ce-i Horațiu?... Un om fără simțire,
Iar nu, ca mine, suflet hrănit cu amărîre,
Nu zbuciumat ca mine de al furorei spasm,
Nu un poet de frunte cu turbă şi sarcasm...
El, om de lume, vesel, încununat cu roze
Asistă chiar în viață 1-a sale-apoteoze,
Şi eu, o! strîmbătate!... infern!... destin amar!.

GLUTTO

Stropeşti cu fiere neagră al gloriei altar.

ZOIL

Peri, limbă rea, de-aice

SCAUR

Cu tine împreună..
Ce mă interesează invidia-ți nebună?
Ce-mi pasă mie, Scaur, de-un versificator
Schimbat prin turba urei în cîne lătrător?
Eu sînt cel mai de jale, eu am un drept de ura
în contra lui Horațiu, acelui hoț ce-mi fură
Simțirele Neerii.

GLUTTO

(tînguitor)

Aşa e!...

SCAUR

Taci, tu.

GLUTTO

Tac.

SCAUR

De-o lună şi mai bine eu nu trăiesc, ci zac!
Căci e o lună plină şi alta jumătate
De cînd, sosit din Persis, cu-averi nenumărate,
Zârit-am pe Neera cu peptu-i voluptuos
Ce pare-o plăsmuire în peatră de Păros.
De atunci sîngele-mi ferbe şi noaptea mă munceşte.
Aş vrea... i-aş da tezauri!.. dar ea nu mă vroieşte!
Puteți voi înțelege să nu vroiască ea
Pe-un om cu-a mea figură, un om cu starea mea?

GLUTTO

A!... nu-i de crezut.

SCAUR

Glutto, trimisu-i-am odoare
Mulțime: stofe grele de Tyr, mîndre covoare,
Parfume de la Indus în vas de chilimbar,
Onixuri, juvaere, tot ce-i mai scump, mai rar,
Ş-un papagal vorbăreț, ş-o albă cățeluşă.
Apoi, cînd la Neera m-am dus, chiar de la uşă
Dihania cea verde în capu-mi a zburat
Şi totodată haita de pulpă m-a muşcat.

GLUTTO

Dar cred că spre răsplată zburdalnica Neeră
Te-a fi priimit cu brațe deschise?

SCAUR

Hmm, viperă!
Cînd de-ale mele daruri am vrut să fiu plătit,
Măcar cu o zîmbire, ea m-a desprețuit,
Zicînd că pentru dînsa au mult mai scumpe haruri
Trei versuri de Horațiu decît a mele daruri.

ZOIL

(în parte, cu disprej)

Trei versuri de Horațiu!

GLUTTO

Atunci ce-ai mai făcut?

SCAUR

(furios)

Era... dar la picioare-i, rugînd-o, am căzut.

GLUTTO

Şi ea?.,

SCAUR

. . M ' alăsat> Glutto, în trista mea postură
Şi a ieşit din casă cu hohotul în gură.

GLUTTO

Cum? Zău, fără sperare?...

SCAUR

Ba, mi-a adăogit:
„ba-mi ode ca Horaţiu, de vrei să fii iubit".
Pe Plutus[1]!... ode, ode, cînd nu ştiu nici a scrie!
ba fac eu ode-n versuri, eu, om cu avuţie?...
Nu-i treaba mea.

GLUTTO

Nu, Scaur; cu drept eşti supărat.

SCAUR

E treaba unor trîntori ce nu au de mîncat
Cum sînteţi voi... Eu cumpăr tot, şi poeţi de-mi plact
Nu mă-njosesc la versuri, nici nû pot'a le face.

GLUTTO

(aprobind)

Aşa-i.,

[1] Zeul bogăţiilor şi a băilor de metaluri preţioase. Unul din zeu iadului. Era reprezentat orb şi ţinînd o pungă in mină [V.A.].

ZOIL

(in parte)

Ce vită proastă! Şi el, ca toţi ceilalţi.
O vită nencăltată zadarnic vrei s-o-ncalti.
t

SCAUR

(apropîindu-se de fîntînă, în parte)

Mai bine-oi urma sfatul ce-mi dete Canidia
S-arunc bănuţi de aur colea, în Blanduzia[1],
Şi astfel, cu-ajutorul de vrăji ce mi-a făcut,
S-ajung a fi Neerii şi altora plăcut.

(Aruncă monezi de aur în fîntînă.)

ZOIL

(în parte)

Ce văd?

GLUTTO

(în parte)

Ce văd? azvîrle în apă o comoară!

SCAUR

Acuma la Neera ferice, Scaur, zboară.
Ea te-a poftit la dînsa, şi cine ştie?... Zău,
Cînd te-a vedea mai bine, vai de rivalul tău!.
Hai, Glutto, hai, Zoile, sărmanilor, veniţi,
Pe muza armoniei cîntînd s-o auziţi.

(Merge de se urcă în sellâ[2].)

GLUTTO

A?... unde?

[1] Izvoarele fintinilor şi ale rîurilor erau consacrate dumnezeirilor şi întreţinute cu religiozitate. Spre a dobîndi favoarea acelor divinităţi romanii aveau obicei de a arunca monezi în sinul izvoarelor [V.A.].

[2] Romanii aveau scaune "portative numite' *sella, gestatoria,. portatoria, fertoria;* altele, numite *lectica,* în care şedeau culcaţi pe perne. Acele erau purtate de sclavi pentru a circula în oraşe şi chiar în călătorii [V.A.].

SCAUR

La Neera! Voi, sclavi, în legănare,
încet să-mi duceți *sella,* c-apoi vai de spinare !

(Sclavii ridică sella şi încep a urca p, cărarea din fund.)

GLUTTO

(alergind la fintină)

Zoile, lăsăm banii?

ZOIL

(asemine)

Ba-i scoatem.

GLUTTO

Şi-mpărțim ?

(Se pleacă amîndoi pe fîntînă şi bagă minele în apă.)

SCENA X

ZOIL, GLUTTO, GALLUS

GALLUS

Ce faceți voi aice?

ZOIL

(surprins)

Noi?

GLUTTO

Noi?... ne răcorim.

GALLUS

Profanatori nemernici! spurcați cu-a voastră mînă
A divului Horațiu poetică fîntînă[1].
în laturi !

[1] Era oprit de a se scălda în izvoarele fintinelor consacrate, pentru a nu se spurca limpezimea apei lor... (Tacit, ***Annale)*** [V.A.].

ZOIL

(indignat)

Noi?

GALLUS

(ridică spada)

în laturi, vă zic, de nu...

ZOIL

(răstit)

Ş-apoi ?

GALLUS

Din doi mişei fac patru, lovind cu spada-n voi.

GLUTTO

(supus)

M-am dus.

ZOIL

(mîndru)

Mă duc.

(Ies amîndoi pin fund, alergind după Scaur.)

GALLUS

(apropiindu-se de fîntînă)

Sîrit singur? O! nimfă Blanduzie,
Sub chipul scump al Gettii arată-te-acum mie.

(Cade în genunchi.)

Fii zeea noastră blîndă şi fă pe gîndul meu,
în schimb de-a mea iubire să-mi deie-amorul său !

(Cortina cade.)

ACTUL II

O terasă largă, cu o colonadă în fund, de-a lungul scenii. în stînga, o parte din fațada palatului lui Scaur, cu un peron de trei scări de marmoră pe care se deschide uşa principală.

Deasupra uşei, bustul poleit al lui Scaur; de-a latureîe ei, statuele lui Plutus şi Mercur. Pintre coloane se vede o grădină frumoasă. Pe terasă, cam în stînga, o masă încunjurată cu trei jilţuri acoperite cu pei de tigru. Altă masă mai mică, rotundă, alăture, cu două scaune de bronz. în dreapta, faţă cu palatul, coloane scurte de porfir, purtind /asuri de bronz pline cu flori etc.

SCENA I

CEBAL, STROBIL, MENAS, COERAX

(Cei doi dintâi, in picioare, rezemaţi de coloane. Ceilalţi, la pămînt, jncînd Mitrra.)

CEBAL

Te ustură spinarea, Strobil?

STROBIL

(posomorit)

Rău, dar pe tine,
Cebal?

CEBAL

Nu simt durerea pe lîng-a mea ruşine.

STROBIL

Stâpînul nostru, Scaur, n-a vrut a se-ndura
Pe cînd ne bătea Hebro. El sta şi număra
Lovirile de beţe, sorbind în liniştire
O duşcă de Falernum la fiece lovire.
Cincizeci şi cinci în capăt sorbit-au partea mea!

CEBAL

Ah! înghiţi-l-ar moartea!

STROBIL

Nu vezi tu că şi ea
Fuge de dînsul?

CEBAL

Poate, dar sfînta răzbunare
Nu pere niciodată din lume.

STROBIL

Nu... răbdare!...

(Menas şi Coerax, stînd faţă-n faţă jos, deschid delaolaltă minele lor drepte şi strigă cite un număr de la unu pînă la zece. Numărind apoi degetile deschise, acela cîştigă care a pronunţat un număr egal cu ele.)

MENAS (Trei!
COERAX (Cinci!
MENAS (Patru!
COERAX (Şese!

(Se opresc de se răfuiesc. Menas, perzind, scoate o portocală din sîn şi o dă lui Coerax.)

CEBAL

Ian priveşte cum joacă
amîndoi
La Murra[1]-n nepăsare deşi bătuţi ca noi.

STROBIL

Sărmanii! din pruncie sînt a sclaviei pradă.
Şi omul pe brînci cade sub lanţul ce-l degrada.

(Iese amîndoi printre coloane.)

MENAS (Doi!
COERAX (Opt!
MENAS (Patru!
COERAX (Sese!
MENAS (Nulla!
COERAX (Septe!
MENAS (Zece!
COERAX (Nulla!

[1] **Jocul favorit al poporului italian, mai cu seamă napolitan, ce se numeşte** ***Morra,*** **era cunoscut de romani sub numele de** ***Murra*** **[V.A.].**

MENAS

Opreşte, m-ai furat.

COERAX

Minciuni..,

MENAS

Acum, la urmă, ce număr ai strigat?

COERAX

Eu? şepte.

MENAS

Ba nu, zece... A! hoţ! Na! *(îi dă un pumn.)*

COERAX

(dînd în Menas)

Na şi ţie

MENAS

Mai na'.

COERAX

Şi na!

MENAS

Corb!

COERAX

Şerpe!

MENAS

Guzgan de căsăpie.

SCENA II

MEXAS, COERAX, HEBRO (iese din stînga, purtînd un bici la brîu; el are părul roş şi faţă arămie)

HEBRO

Ce vuiet e pe-aice?

MENAS

(spăriat)

Vai!

COERAX

(îngrozit)

Hebro!

(Se scoală rapide amîndoi şi fug, dispărind în grădină.)

HEBRO

(răpezindu-se după ei, se opreşte între coloane)

Au fugit.
Se vede că le-i poftă de biciul împătrit[1]...
Tâlharii! ticăloşii!... *(Revenind în scenă.)* Un sclav fără bătaie,
Ca moara fără apă, ca vita fără paie...
Stăpînul meu aseară voios mi-a poroncit
Să pregătesc pe astăzi un prînz nepomenit,
Căci au să-i vie oaspeţi de frunte, mai cu seamă
Neera pentru care sărmanu-şi face samă...
Atît l-a scos din minte şi mi l-a prins de nas
Vicleana cîntăreaţă cu dulcele său glas,
Cît el, fiind la dînsa cu tidva tulburată,
I-a zis: „Cea-ntăi fiinţă de casa mea legată
Ce-ţi va ieşi-nainte cu flori pe pragul meu
De-a fi un sclav, om liber l-oi face-n dorul tău".
Frumos! şi prin urmare eu, ca un om cu minte,
Cînd a sosi Neera îi voi ieşi-nainte
Ş-aşa, de-o neghiobie de-amor m-oi folosi,
Şi Scaur, fără voie, chiar azi m-a dezrobi.
Apoi, ieşind la lume din a sclaviei haină,
Cu-averea grăsulie ce-am adunat în taină...
Dar cine vine? Getta? A! Getta, vin'colea.

[1] **Bici cu patru curele împletite, numit** ***flagellus*** [V.A.].

SCENA III

HEBRO, GETTA (venind din grădină)

GETTA

Ce vrei?

HEBRO

(în parte)

E frumuşică... *(Tare.)* Priveşte-n faţa mea,
Cum crezi tu că m-ar prinde fudula libertate?

GETTA

(vrînd să iasă)

Nu stiu.

HEBRO

(oprind-o)

Ba nu, răspunde, dînd frica după spate,
Cum crezi tu că m-ar prinde?

GETTA -

Adevărat să spun?

HEBRO

Dar, spune.

GETTA

Ca pe-o buhnă cu pene de păun.

HEBRO

i^fggtfJU ,;i',ok'iaog i, l,ni'.>

Ce-ai zis?... Te-aş crede-o proastă de nu te-aş şti glumeaţă;
Dar te găsesc cu mine destul de îndrăzneaţă
Cînd port şi zi şi noapte ăst bici la brîul meu.

GETTA

O ! nu mă sparii lesne cît eşti de slut şi rău.

HEBRO

Nu te-ndîrzi, sărmană, nu-aprinde-a mea manie
Cînd stii că-n scurtă vreme tu ai să-mi fii soţie.

GETTA

Eu?... mai degrabă, Hebro, în lume s-a videa
Un şerpe din Libia unit cu-o rîndunea.

HEBRO

Cum îndrăzneşti în faţă-mi s-arăţi împrotivire
La ordinul lui Scaur?... dar ştii ce pedepsire
Te-aşteaptă?... închisoare în beci întunecos
Cu furca-n gît !... flagelul cumplit şi nodoros[1]
Ce lasă vîrci pe spate!... în frunte înferarea
C-un fer aprins !...

GETTA

(în parte)

Ah ! tremur.

HEBRO

Auzi? stigmatizarea
Si moartea, moartea !

GETTA

Fie ! voioasă eu prefer
Să sufer schinjuirea, ruşinea, şi să per.

HEBRO

Dar pentru ce în contra-mi atîta duşmănie?

GETTA

Şi mă întrebi, tu Hebro? tu, fiară de urgie,
Hienă îmbrăcată în pele de om !

[1] **La romani, stăpînii aveau un drept nemărginit asupra sclavilor, puţind să-i osîndească** chiar **la moarte. Biciul era pedeapsa cea mai ordinară. Pentru oarecare fapte criminale, sclavii erau însemnaţi pe frunte cu un fer aprins şi purtau la gît o bucată de lemn numită** ***furca.*** **Ei erau astfel** ***stigmaHzaţi*** [V.A.].

HEBRO

(indignat)

Eu?

GETTA

Călău ce pe-a ta urmă atragi blăstemul greu!
Crud, aprig cu-ai tăi semeni şi care-n laşitate
Săruți cu lingoşire chiar biciul ce te bate!

HEBRO

(furios)

Taci!

GETTA

(cu dezgust)

Verme!

HEBRO

(turbat)

Tu chemi moartea cu glasul tău semeț.

GETTA

Stăpîn eşti pe-a mea viață, iar nu pe-al meu dispreț.

HEBRO

Nebuno!., *(stăpînindu-se)* dar ce-mi pasă de vorbele ce-ai spus?
Atît de jos te tîrii şi eu atît de sus...
Nu-mi pun mintea cu-o fată ce în curînd smerită
De a mă strînge-n brațe-i va fi prea fericită.

GETTA

Infame!

HEBRO

(ridicînd biciul)

Iar?

GETTA

(demnă)

în mine?

HEBRO

Taci.

(Se aude înlăuntrul casii glasul lui Scaur.)

SCAUR

Hebro...

HEBRO

Ai noroc
Că sînt chemat de Scaur. *(Pe pragul uşei.)* Am să te pun pe foc! *(Iese.)*

SCENA IV

GETTA

Ce-o să mă fac?... pedeapsa barbară,-ngrozitoare
M-amenință aice şi sprijin n-am sub soare!
Sînt singură, espusă la crîncenul destin
De a trăi cu Hebro sau de-a peri sub chin!...
Ce-o să mă fac?... în lume să fug... Să fug? dar unde?
în care bizunie putea-voi a m-ascunde
Să scap de al lui Scaur braț lung, răzbunător...
Ah! nime, nime-n lume nu-mi vine-n ajutor!...
El singur... Gallus, Gallus!... el singur ar vrea poate...
La el se duc şi doru-mi şi gîndurile-mi toate
De cînd la Blanduzia cu el m-am întîlnit;
Dar unde-i?... de atunce, vai! nu l-am mai zărit!

(Plînge.)

SCENA V

GETTA, GALLUS (se iveşte finire coloane)

GALLUS

(cu sfială)

Pst... Getta.

GETTA

Gallus? Gallus!

GALLUS

Am alergat aice
Să-ti dau o veste bună.

GETTA

Ah! cît sînt de ferice
De-a te videa!... Crezusem că tu m-ai fi uitat.

GALLUS

Eu să te uit? doar moartea să mă fi înghețat!
O! nu; din alba ziuă de cînd lîngă fîntînă
Mi te-am zărit, pe frunte cu flori, cu flori în mînă,
Gîndirea mea răpită de-un vis îndelungat
La tine, tot la tine se-ndreaptă nencetat,
Căci din acea zi blinda eu nu mai simt durerea,
Ci numai bucuria şi numai renvierea.

GETTA

Adevărat să fie?... o! dar, adevărat.
In cuget ceva-mi spune că nu m-ai înşelat.
Ah! mai grăieşte, Gallus, şi încă mai grăieşte.
Duiosu-ți glas de frate măhnirea-mi risipeşte...
Vai! sînt nenorocită, amice-ndurător,
Cum n-am fost niciodată, încît aş vrea să mor.

GALLUS

Ei bine, Getta scumpă, alungă-ți tu mâhnirea
Şi-n față cu ochi veseli priveşte fericirea.

GETTA

(cu- o tristă îndoială)

Eu?... s-o privesc în față?...

GALLUS

Ascultă: am aflat
Că vine azi Neera la prînz în ast palat,
Şi Scaur, prins de- dînsa în mreji măgulitoare,
Vroind ,a recunoaşte cu falã-a ei favoare,
Decis-au să libere chiar azi din sclavii săi
Pe-aceÎa care-n drumu-i ieşi-va mai întâi.

GETTA

De unde ai aflat-o?

GALLUS

Din vorbele rostite
Ieri seara de Horațiu şi-n treacăt auzite.
Ah! Getta, într-un suflet aici am alergat
Să-ți dau de ştire ție. i. Pîndeşte nencetat
Momentul' de sosire a veselei Neere
Şi-n tainică sperare undeşte mîngăiere.
Dorita libertate s-apropie din cer.

GETTA

(uimită)

Eu liberă? prin tine? şi tu? tu?

GALLUS

Eu nu sper
Nimic pe aşțălume... Din ea gonit afară
Sîntgemine cu soarta nedreaptă şi amară.
IJn sclav nu are parte în viață de-adăpost.
Rămîn.pînă la moarte tot sclav precum am fost;
Dar facă. ce-a vrea cerul *L*.. Tu liberă fii, dragă,
Ş-alt om, n-a. fi ca mine ferice-n lumea-ntreagă.

GETTA

(ou adîncă înduioşire)

Tu mă iubeşti! ,

GALLUS

(confuz)

• Ah! Getta...

GETTA

Dar, văd cît mă iubeşti.
Dorindu-mi libertatea, amorul tău jertfeşti,
Căci libertatea sacră de care-aş avea parte
Mai mult decît sclavia de tine m-ar desparte.
O stii?

GALLUS

(pierind capul)

O ştiu.

GETTA

Şi spune: tot încă mai doreşti
Să nu mai fie Getta ce este?... tot vroieşti?

GALLUS

Ah ! cruţă-a mea simţire, nu-mi face întrebare.
Vai ! inima-mi slăbeşte sub crunta-i încercare.
Devin neom !... şi poate în stare n-aş mai fi,
Dorindu-ţi libertatea, amoru-mi a jertfi.
Tu eşti pentru-al meu suflet ca raza de La soare
Ce luce şi mîngîie pe om la închisoare,
Căci din copilărie zi bună n-am avut
Ca ziua neuitată în care te-am văzut.
Copilă, fii ferice, dar lasă-mă a-ţi spune
în ora de-a te perde gîndirele-mi nebune:
Ce faci, mai bun îmi pare de tot ce s-a făcut.
Ce zici, mai mult îmi place de tot ce-i mai plăcut.
Vorbirea-ţi începută se schimbă în zîmbire
Ca mugurul de floare deschis în înflorire...
Va frînge despărţirea în pept inima mea,
Dar nu va putea stinge amorul meu din ea.

GETTA

Tu mă iubeşti, amice !... şi poţi tu crede, frate,
Că între-a ta iubire şi între libertate
M-aş cumpăni eu, Getta? O! nu.

GALLUS

Getta..

GETTA

Nu vreu
Să fiu din lanţ afară şi-n lanţ iubitul meu,
Ce-mi face libertatea cînd inima-i robită?
Mai fi-va cu putinţă să fiu eu fericită?
Zadarnic pintre oameni m-aş arăta zîmbind
Ca soarele de toamnă prin neguri strălucind;
Zîmbirea de pe buze-mi ar fi în veci legată
Cu-amărăciunea vie în suflet încuibată...
Cum mă iubeşti tu, Gallus, aşa eu te iubesc.
Uitîndu-mă pe mine, la tine mă gîndesc.
Renunţ pe astă lume de-a fi ce-am fost odată.
Sînt sclavă, rămîn sclavă, dar sclavă adorată!...

GALLUS

Gîndeşte: libertatea e viitorul tău.

GETTA

(exaltată)

Ea-i o dumnezeire, amoru-i Dumnezeu !

GALLUS

Dar Scaur? el e-n stare, în oarba lui furoare...

GETTA

O ştiu, să mă flagele şi chiar să mă omoare?
Nu-mi pasă; mi-e scump chinul plătit cu-al tău amor.
E splendidă furtuna cînd soarele-i în nor.

GALLUS

Ah ! Getta, ne-a dat cerul o inimă ş-o soartă.
Viu cît îi fi în viaţă şi mort cînd îi fi moartă,
M-arunc în lupta lumei.

GETTA

Lupta-vom amîndoi.

GALLUS

(întinzînd brațele)

O! Getta.

GETTA

(aruncîndu-se în brațele lui)

Gallus!...

GALLUS

Cerul se va-ndura de noi!

(Rămîn îmbrățişați în dulce estaz.)

SCENA VI

GETTA, GALLUS, HEBRO (ieşind din palat)

HEBRO

(în parte)

E timp să-nchid toți sclavii... Acuş Neera vine.
(Văzînd pe Getta cu Gallus.) .Ce văd? infern! A!

GALLUS

Getta, te-ncrezi deplin în mine?
Hai să fugim la Istru.

HEBRO

(în parte)

Să fugă? *(Apropiiniu-se.)* Să fugiți?
Dar unde sînt eu?

GALLUS

(cu manie)

Hebro !

HEBRO

(strigă)

Cebal, Strobil, săriți!

(Sclavii răpede vin în scenă din grădină.)

SCENA VII

GETTA, GALLUS, HEBRO, CEBAL, STROBIL, MENAS, COERAX

HEBRO

Pe dînşii, apucați-i, legați-i iute-n silă,
Ş-aduceți bice triple şi-i bateți fără milă.

GETTA

(cu ton poruncitor, arătînd pe Hebro)

Strobil, Cebal, pe dînsul !

HEBRO

Hein? Ce?

GETTA

îl cetluiți
Şi-1 aruncați în beciuri de vreți liberi să fiți.

CEBAL

Noi, liberi?

STROBIL

Cum?

HEBRO

Ei? liberi?

GETTA

Aici are să vie
Neera... Voi, toți sclavii, ieşiți cu veselie
în eaîe-i şi chiar astăzi vă dezrobiți cu toți.

HEBRO

De unde-o ştii? *(Sclavilor.)* Pe dînşii!

GETTA

Pe dînsul !

CEBAL ŞI STROBIL
(apucînd pe Hebro)

Pe el!

HEBRO
(luptînd)

Hoţi!
Voi îndrăzniţi?... pe mine?

STROBIL
(astupîndu-i gura)

Taci.

CEBAL

Taci, fiară!

HEBRO
(tremurînd)

Iertare.

CEBAL

Acum ne-a sunat ora de veche răzbunare.

(îl apucă pe Hebro şi-l scot prin grădină.)

GALLUS

Şi noi acum, la fugă; timp n-avem de perdut.
în mine ai un frate şi-n peptul meu un scut.
Hai... *(Vrau să plece.)*

SCENA vin

GETTA, GALLUS, SCAUR, ZOIL, GLUTTO (ieşind din palat)

SCAUR
(pe prag)

Getta!

GETTA
(cu oferire, în parte)

Scaur[

GALLUS
(în parte)

Scitul!

SCAUR
(arătînd pe Gallus)

Acel străin ce cată?

GETTA

E sclavul lui Horaţiu...

GALLUS

Vestesc că el îndată
Cu-amicii săi aice la masă va sosi.

SCAUR

Prea bucuros de oaspeţi cu toţii m-or găsi.
(Gallus iese prin fund.)
Tu, Getta, adă cupe de aur.

GLUTTO
(cu lăcomie)

Colosale!

SCAUR

Şi flori de pus pe frunte...

GLUTTO
(cu rugăminte comică)

Şi copte cu migdale[1].
(Getta intră în casă.)

[1] Mracăriie de Ia sfîrşitul mesii se numeau **bellaria**. Erau compuse de fructe ^ de prăjituri: mere, pere, nuci, smochine, măsline,

SCENA IX

SCAUR, ZOIL, GLUTTO

SCAUR

A ! bună-i bogăția ! Mă simt azi mulțămit
Şi darnic.

ZOIL ŞI GLUTTO
(în parte)

Darnic?

SCAUR

Baia de azi m-a răcorit
De-a pelei usturime pe care-o căpătasem **lie** 3
Acum o săptămînă, cînd trupul îmi frecasem
Cu sînge de lup vînăt.

GLUTTO

Cum? sîngele de lup
Mînjit-a pelea fină a divului tău trup?
Şi pentru ce, stăpîne? Ah! pentru ce? .

SCAUR

Nu-ți pasă.
(Cu emfaz.) O mare strălucire azi plană pe-a mea casăî
Mecena vrea să vie, amicul lui August,
Aice!... cu pretorul Postum, un om de gust
Ce mi-a făcut mulțime de fine complimente
Privind a mea persoană ş-a mele ornamente.
(Arată brațele şi colierii ce poartă.) ; .
Postum şi cu Mecena vor fi, cred, în estaz
Cînd mi-or videa tot luxul conform cu-al meu obraz,
Tablouri, mozaice, coloane porfirine
Ce-mi fac un mare cadru, precum mi se cuvine,

struguri, fistici, migdale, strafide, curmale, ciuperci; dulcețuri ***(dulciaria);*** aluaturi: ***crust.ula, liba, placentae,.. turte (scriblitae)*** şi ***coptae*** cu migdale etc. [V.A.]. . . . . ., ...

Şi negreşit Mecena, uimit, se va grăbi
De mine şi de fastu-mi cu Cesar a vorbi,-
Ş-August, fără-ndoială, va arăta dorință
Cu Scaurus a face de-aproape cunoştință;
Iar cînd prin amicie ne vom lega noi doi...

GLUTTO
(cu rugăminte comică)

Să te gîndeşti atunce, stăpîne, şi la noi.

SCAUR
(cu protecție)

Dar, Glutto; voi, ca umbre,[1] veți fi tot după spate.

ZOIL
(în parte)

Ce cap lipsit de crieri şi plin de vanitate !

SCAUR

D-apoi ce vor mai zice cînd vor gusta în plus
Luxosul prînz?

GLUTTO

Vor zice că esti un Lucullus[2] !

SCAUR
(aşezîndu-se lîngă masă)

Ce vom avea la masă? rosteşte, Glutto, spune.

GLUTTO
(cu lăcomie)

De toate cele rare şi scumpe... de minune!
Fazani umpluți cu trufe, şi stridii de Lucrin[3],

[1] Paraziții care întovărăşeau pe protectorii lor la mese străine purtau numele de ***umbrae*** [V.A.].

[2] Lucullus, consul, celebru prin luxul său şi prin talentele sale militare. Fastul în care a trăit, după ce obținu în Roma onoarele triumfului, a rămas legendar [V.A.].

[3] Lacul Lucrinus, în Campania, aproape de Napoli, comunicînd cu marea. Era celebru prin parcurile sale de stridii. La 30 sept.

Cucoare împănate şi marinate-n vin,
Privighetori în şiruri pe frigarele-nfipte,
Cegi grase din Tanais, trei ferte şi trei fripte
în untdelemn de Lesbos şi... ce este mai bun,
Un blid de limbi gustoase...

SCAUR

De care?

GLUTTO

(înghiţind)

De păun!

SCAUR

Prea bine, şi ce vinuri?

GLUTTO

(rapide)

Falernum, Surrentinum,
Coecubum şi Albanum, Massicum şi Setinum
Şi Chium şi Lesbium!... Vechi, galbin, roş, de toate!

(îşi şterge gura.)

Amforele sabine ce zac de mult pe coate
Stau gata ca să verse plăcutul lor nectar
în cupe mari de aur, de jasp,.de chilimbar.

SCAUR

Prea bine, şi ce fructe?

GLUTTO

De toate! Pere, prune
Şi mere dulci culese la lună... şi alune!...

SCAUR

îţi plac:

1538, un cutremur de pàmînt a secat lacul şi 1-a înlocuit prin un munte [V.A.].

GLUTTO

Ah!...

SCAUR

Astă masă mi-a fi bun ajutor
Să-mpingă pe Neera în laţu-mi prinzător.
Stomahu-i văr primare cu inima vecină.
Cînd el e plin şi dînsa doreşte a fi plină.

GLUTTO

Aşa-i!

ZOIL

(tresărind, în parte)

Cum? iar începe s-aprobe? Ce neghiob!

SCAUR

Şi cît pentru Horaţiu...

GLUTTO

Aşa e..

SCAUR

Ce?

GLUTTO

(închinîndu-se)

Aprob.

SCAUR

Nu te grăbi... Ascultă, şi cînd ţi-a veni rîndul.

GLUTTO

E de prisos, stăpîne; eu îţi aprob şi gîndul.

SCAUR

Aprobă în tăcere cum să cuvine.

GLUTTO

(umil)

Dar.

SCAUR

Taci... Cît pentru Horațiu, Neera în zadar
Se-ncearcă să aprindă în mine gelozie,
Zicînd că-i amoroasă de-un fleac de poezie.
Sper s-o convingă Bachus[1], al vinurilor zeu,
Că e mai mult un Scaur decît un biet Orfeu.

ZOIL

(indignat)

Orfeu!. cme *t* Horațiu !.. Orfeu?. o! profanare !
Orfeu!... îmi trec prin vine fiori ce-mi dau turbare.
Un egoist de frunte, interesat, venal,
Un curtizan nemernic de tron imperial,
împărțitor de ode în veci lingușitoare,
Nesățios de lauri, de bani și de onoare !
Ascultă, Scaur: lumea se-nșală prea de mult
Asupra lui Horațiu în straniul ei cult;
Chiar scumpa ta Neeră de dînsul e orbită
Și astfel ea de tine nu poate fi-mblînzită.
E timp să smulgem masca acestui scamator
Ce prinde rînjitorii de ochi.

SCAUR

Eu?... rînjitor?

[1] Bachus, fiiu al lui Jupiter; era supranumit Liber sau Lyaeus, pentru că vinul are darul de a scăpa pe om de orice grijă. Este reprezentat sub chipul unui tînăr încununat cu frunze de vie și cîteodată cu coarne pe frunte, de unde i se trage porecla de Corniger (Ovidie, ***Ep. XIII).*** El ține în mînă un ***thyrs.*** Carul său e înhămat cu tigri, cu lei sau cu linxi și urmărit de Silen institutorul său, de bâchante și de satiri.

Orfeu, după mitologie, era fiiul lui Apolon și a muzei Clio, și a trăit cu un secul înainte de războiul Troadei. Cîntările lui erau atît de armonioase că fiarele sălbatice veneau să le asculte și crengile copacilor se mișcau în cadență [V.A.].

GLUTTO

(distras)

Așa-i.

SCAUR

Ce-ai zis?

ZOIL

Așa e! Repet și eu ca dînsul.
Horațiu nu posedă nici un talent într-însul.

SCAUR

Dar unde?

ZOIL

Vrei s-o afli?

SCAUR

Cum nu?

ZOIL

Vrei? ești decis
în ochii tuturora să-l facem noi de rîs?
Eu singur știu secretul prin care într-o clipă
Renumele-i de fală să cadă în risipă.

SCAUR

(rapide)

Secretul, dă-mi-l, dă-mi-l, Zoile... zi curînd.

ZOIL

Pe-o mie de sesterții[1] sînt gata să ți-l vînd.
îi dai?

[1] ***Sestertius,*** monedă de argint de o valoare de 20 centime. Iară ***sesterțiul mare,*** monedă de cont, valora una mie de sesterții ordinari, adică 200 franci [V.A.].

SCAUR

Cu bucurie.

ZOIL

Ascultă dar; rivalul
Ce te opreşte-n pace de a-ţi juca tu calul...

SCAUR

(buimăcit)

Eu? care cal?

ZOIL

Horaţiu, acel poet. .. vestit,
Posedă-un sclav de merit cu dînsu-mbătrînit,
Anume Hirsus mutul.

SCAUR

Ei, şi?...

ZOIL

El cîntă-n liră
Şi proştii pe Horaţiu l-ascultă şi admiră.

SCAUR

Pricep... ba nu, grăieşte mai simplu.

ZOIL

Vreu să zic
Că sclavul face totul, stăpînul lui nimic.
El scrie-acele ode ce ameţesc o lume
Şi hoţul de Horaţiu cu ele-şi face nume.

SCAUR

Aşa să fie, Glutto?

GLUTTO

Mi-ai zis să tac, eu tac.

SCAUR

Apoi astfel de versuri şi eu ştiu ca să fac,
A !... scamator !... Chiar astăzi te-oi da, zău, de ruşine.
Să-nşele el pe Cesar !... ba încă şi pe mine !...
în faţă cu Neera, Zoile,-am să-1 desfid
Să cînte, să-mprovize... ha, ha! mult am să rîd...

GLUTTO

(linguşitor)

Să rîzi; te prinde rîsul.

ZOIL

Dar să nu uiţi cea mie
De sesterţii, promisă.

SCAUR

Promisă? cînd? cui?

ZOIL

Mie.

GLUTTO

(încet, lui Zoii)

Zoile, parte dreaptă, ori spun că ai minţit.
Cinci sute-mi dai?

ZOIL

Dau, Glutto. *(în parte.)* Ce hoţ!

GLUTTO

(in parte, rîzînd)

L-am păcălit !

SCENA X

SCAUR, ZOIL, GLUTTO, HORAŢIU. POSTUM (vin amîndoi prin grădină)

SCAUR

A! iaca ş-ai mei oaspeţi!... dar nu-1 văd pe Mecena?

POSTUM

El s-a"întors la Roma s-asculte *Adriena*[1]^

SCAUR

(supărat)

Asa?

ZOIL

(în parte, rîzînd încet)

Adio visuri şi planuri de trufie!
Adio legătură cu Cesar!

SCAUR

S-a dus? fie.
Postum, ilustre! *salve!*

POSTUM

(ironic)

Bogate Scaur, cred
Că văd pe însuşi Plutus de-aproape cînd te văd.
Grădina ta e demnă de nimfe hesperide[2].

SCAUR

La personagi de frunte ea porţile-şi deschide
Voios... Horaţiu, *salve!* Ce fericit om eşti!
Tu, frate cu Apolon, în locul lui domneşti.

HORAŢIU

(satiric)

Ai parte prea frumoasă pe lume şi tu, Scaur.
Pe braţe de Danae[3] căzînd în ploi de aur.
Glykira te-ar distinge de-ai fi un Calais.
Chiar Venus ţi-ar surîde de-ai fi un Adonis.

[1] Cea mai celebră comedie a lui Terenţiu [V.A.].

[2] Hesperide, adică occidentale, erau trei surori: Egle, Arethuza şi Hyperethuza. Ele posedau o minunată grădină cu mere de aur şi păzită de un balaur cu una sută capete [V.A.].

[3] Fiica regelui de Argos, Acrisius, fu închisă de tatăl ei într-un turn de aramă. Jupiter pătrunsă în el sub formă de o ploaie de aur şi sedusă pe Danae [V.A.].

SCAUR

(malicios)

Şi chiar Neera?.,

U i t *î'4*

HORAŢIU

Poate, de-ar vrea blonda Neera
Să se coboare.

SCAUR

(triumfal)

Sigur... şi asta te desperă.

(Zgomot în grădină.)

Dar ce-i?

GLUTTO

(privind afară)

Neera!

SCAUR

Vine? *(Aleargă înaintea Neerii.)*

POSTUM

(frecîndu-şi minele cu mulţămire)

A şi venit?... he, he!...

SCLAVII

(afară)

Neera!.
salve, salve!... Neera, Evohé[1]!

SCENA XI

Cei dinainte, NEERA (urmată de toţi sclavii lui Scaur care aruncă flori sub paşii săi)

SCAUR

(alergind înaintea Neerii)'

Neeră, sînt ferice, uimit, nebun... Ah! vină.

[1] Romanii se abordau cu formula de ***salve!*** şi se despărţeau zicîndu-si: ***vale !*** Iar tnodul lor de âclamare se ësprirriaprin cuvîntul ***Evohé !*** [V.A.].

NEERA

Îmi faci, bogate Scaur, priimire de regină
Scoțîndu-mi înainte cu flori pe-ai tăi iloți[1]
Şi astfel liberîndu-i pe toți.

SCAUR

(cu mirare)

Pe tați?

NEERA

Pe toti.

SCAUR

Dar cum? de unde-aflat-au a mea făgăduință?

NEERA

Nu ştiu... ți-ai dat cuvîntul... De ai cumva căință?...
(Face un pas ca să iasă.)

SCAUR

(oprind-o)

Ol nicidecum, Neeră... sînt liberi toți, căci vreu
Să nu găseşti aice decît un sclav, pe-al tău,
Pe Scaur.

NEERA

Bravo, Scaur... Eşti demn de o favoare
Sarută-mi mîna... Iat-o. *(Întinde mina.)*

SCAUR

(sărutînd-o)

Eşti mîndră ca un soare
Şi dulce ca o lună!..

[1] Iloțn erau sclavii lacedemoniani. Aşa se numeau la început locuitorii oraşului Helos, nimicit în anul 1059 înainte de Hristos [V A]"13' termmul de Uoti S"au aPlicat la tot» sclavii osebire

NEERA

(arătînd sclavii în fund)

Acum, în fața lor,
Declară-a ta vrointă şi... junele pretor
Postum să consacreze a ta mărinimie,
Lovindu-i cu vindicta pe cap[1].

POSTUM

E uzul.

SCAUR

(oftind)

Fie!

NEERA

(către sclavi)

Îngenuncheți aproape de-al vostru suveran.
(Sclavii se înaintează şi cad în genunchi.)

SCAUR

(sclavilor)

Fiți liberi după uzul poporului roman.

POSTUM

(atingîndu-i cu bățul lui pe cap)

Declar că sînteți liberi conform cu uzul nostru.
De astăzi viață, suflet şi trup, tot e al vostru.
Vă duceți şi vă tundeți în templul Feronin[2].

[1] Existau mai multe moduri de a dezrobi sclavii: ***censu, vindicta*** şi ***testamentum*** etc.
Dezrobirea ***per vindictam*** se făcea în chipul următor: stăpînul se prezenta cu sclavul său dinaintea pretorului sau a consulului şi-i zicea: „Doresc ca acest om să fie liber după uzul romanilor". Dacă pretorul consimțea, el lovea cu o varga capul sclavului, zicînd: „Declar că acest om e liber după uzul poporului roman"; apoi lictorul sau stăpînul îi da încet o palmă şi îi făcea semn cu mîna că putea să meargă unde-i place. Varga cu care sclavul era lovit se numea ***vindicta*** [V.A.].

[2] După dezrobirea lor, sclavii mergeau să-şi taie părul în templul dumnezeirei pădurelor, Feronia; acolo ei priimeau o pălărie ca semn de libertate [V.A.].

SCLAVII

(sculîndu-se, strigă)

Evohé ! Evohé !

CEBAL

Sîntem scăpați de chin !

(Sclavii ies cu zgomot, nebuni de bucurie.)

SCENA XII

***PRECEDENȚII** (afară de sclavi)*

POSTUM

Acum spre celebrarea acestei mîndre zile
Să bem în sănătatea lui Scaur.

TOTI

Dar.

SCAUR

Zoile,
S-aducă vin din timpul lui Bibul şi massic,
Să facem trei libații în modul cel antic
Neerei grațioase a cărei sorioare,
Trei grații, sînt modeste...

POSTUM

(zîmbind)

Şi fără cingătoare.

(Zoii intră în casă şi revine îndată, urmat de şese june sclave de diverse naționalități, îmbrăcate în costumuri bogate din țările lor. Ele aduc tablale cu fructe, cupe de preț, cununi de flori, paste zakarite etc. şi le depun pe masă; apoi se retrag înfund şi în dreapta, formînd grupe grațioase.)

NEERA

Devii poetic, Scaur.

SCAUR

Şi cum să nu devin
în față cu-Afrodita la care mă închin
Şi-n față cu Horațiu ce-l văd în nerăbdare
Spre Olimp să ne urce cu dulcea sa cîntare.

HORAȚIU

Eu?

POSTUM

Să te văd, amice; recheamă-acum din cer
Pe muza ta.

NEERA

Horațiu, dă-mi voie ca să cer
Şi eu astă favoare.

HORAȚIU

Favoarea-i pentru mine,
Dar nici o inspirare în minte-acum nu-mi vine.

NEERA

Cu greu să poate-admite că nu ai fi dispus
Să cînți.

HORAȚIU

Nu; a mea liră e mută.

ZOIL

(încet, lui Scaur)

Ce ți-am spus?

SCAUR

(cu sarcasm)

Adeseori să-ntîmplă să-ți fie lira mută
Sau numai cînd nu-i Hirsus ce-n taină te ajută?

HORAȚIU

(rizînd)

Hirsus?... mutul?

SCAUR

Horațiu, plătești tu cu mari sume
Pe sclavul tău să scrie ca tu să-ți faci renume?

NEERA

(lui Postum)

Ce spune?

POSTUM

Bate cîmpii, sărmanul; e gelos.,
Cum să vorbească altfel cînd e Zoii în dos?

NEERA

Horațiu, nu te aperi?

HORAȚIU

Eu? orice apărare
M-ar pune deopotrivă cu joasa-i acuzare.

SCAUR

Așa? să fiți dar marturi... Desfid nu în zadar
Pe falnicul Horațiu de-a face-un vers măcar.
Și jur pe însuși Joe să-i dau orice va cere
Pe-un cîntic în onorul olimpicei Neere.

HORAȚIU

Mă faci să rîd.

SCAUR

Hei, rîde cît vrei, dar cînt-acum
De poți.

ZOIL

(tare)

Nu poate!

SCENA XIII

PRECEDENȚII, GETTA (vine din palat, aducînd o amforă de aur)

HORAȚIU

(tresărind, în parte)

Getta! *(Tare.)* îmi dai ce-oi vrea?... Postum,
Neera, sclavi și oaspeți! Voi toți, și mic și mare,
Sînteți aice marturi de oarba-i desfidare.
(Lui Scaur.) A! tu pretinzi în față-mi că a cînta nu pot?...
Cînd te-a cioplit natura nu te-a sfîrșit de tot.
Aduceți-mi verbină și mirtul Ioniei
Să mă'-ncunun pe frunte la glasul armoniei,
Și voi, amici, pe perne voioși vă rezemați,
Vă-ncoronați cu roze și beți și m-ascultați.[1]

(Neera merge de se așează pe jilțul de lîngă masă, in fund. Postum se pune pe jilțul din dreapta mesii și Scaur pe cel din stînga. Zoii și Glutto iau loc din dosul lui Scaur, la mesuța apropiată. Toți se încunună cu roze. Horațiu își pune o cunună de mirt și rămîne în picioare. Getta, după ce a umplut cupa lui Horațiu, se retrage deoparte, cu amfora în mină, spre ușă, în față cu Horațiu. Două sclave nubiane umple celelalte cupe.)

HORAȚIU

(inspirat, declamă, privind la Getta)

Hébé, tu a lui Joe iubită fiică! Zînă
Ce torni nectarul vesel în cupele cerești;
Tu care cu-o zîmbire în inimi verși lumină
Și dalba ta junie în doruri sufletești;
Privește-n a mea cupă să se-ndulcească vinul,
în ochii mei privește de-mi îndulcește chinul!

[1] La mesele și la petrecerile lor romanii aveau obicei a se încununa cu flori de mirt, de trandafiri, de verbină etc. și a presăra foi perfumate în cupele pline de vin [V.A.].

SCAUR

(mirat, se întoarce spre Zoii)

El cîntă?

ZOIL

(cu dispreț)

Prost.

NEERA

(observînd pe Horațiu, în parte)

La cine Horațiu se tot uită?

(în tot timpul declamărei acestei ode, Neera cată să surprindă privirile lui Horațiu şi dă semne de tulburare cu cît se convinge că Getta e inspiratoarea versurilor lui.)

HORAȚIU

(declamă)

II

Mâhnirea, tristă umbră, sub paşii tăi dispare.
Tu porți o cingătoare de splendid curcubeu.
Tovarăşă de cale ai vesela sperare,
Tovarăş de iubire ai tot sufletul meu.
Şi eu, în aiurire, devin cînd te privesc
Culegător de stele pe spațiul ceresc.

SCAUR

(lui Zoii)

Tot cîntă?

ZOIL

Prost.

NEERA

(în parte, indignată)

La Getta priveşte şi mă uită?

HORAȚIU

(declamă)

n m \ in ^ . , . v ,

Amici, a noastre zile sînt paseri trecătoare.
N-avem în scurtul vieții nici timpul de sperat.
Ferice care cîntă cu inima la soare
Şi dă chiar nemurirea pe-un dulce sărutat!
Hébé! săgeata scumpă de care vreu să mor
E-n ochii tăi, în tolba divinului amor!

(Toți se scoală cuprinşi de entuziasm şi aplaudă, afară Zoii.)

POSTUM

(lui Horațiu, golindu-şi cupa)

Evghe[1]!.,

NEERA

(încet, lui Horațiu)

Cunosc, Horațiu, ascunsa ta gîndire.
Ți-am urmărit ochirea.

HORAȚIU

(zîmbind)

Ai darul de ghicire?

SCAUR

(lui Zoii)

Tu, ieşi!

ZOIL

(confuz)

Dar.

SCAUR

Ieşi!...

(Zoii iese, furişîndu-se pe după coloane.)

[1] Cuvînt grecesc, sinonim de *vivat* şi de bravo! întrebuințat de romani drept aclamare de felicitare şi de entuziasm [V.A.].

SCAUR

Horațiu, declar că-s încîntat
De odă ce din parte-mi tu ai improvizat
Şi, drept răsplată, darnic, țin mîna mea deschisă.
Alege dar, poete, averea cea promisă.
Vrei aur, vrei palate, vrei statue? Ce vrei.

(Toți stau în nemişcare. Horațiu, după o mică pauză, se apropie de Getta, îi pune mîna pe umăr şi zice tare : „Vroiesc pe Getta" !)

TOTI

Getta?

GETTA

(transportată)

Pe mine? — o! Dumnezei!

(Fiecare din personagi îşi esprimă simțirea prin jesturi şi jocul fizionomiei : Neera, aruncînd Gettii o ochire de mînie ; Scaur, rizînd de Horațiu şi arătîndu-l cu degetul lui Glutto încremenit ; Postum, aprobînd alegerea amicului său ; Getta, închinîndu-se cu recunoştință dinaintea poetului.)

(Cortina cade.)[1]

ACTUL III

Cabinetul de lucru al lui Horațiu în stil pompeian. în fund, doua biblioteci cu manuscripte ; ele sînt despărțite prin o uşă închisă cu o portieră de covor oriental. în stînga, o fereastră şi o uşă, între care o panoplie cu arme diverse antice, în dreapta, pe planul I, o mare fereastă ce are privire în cîmp, asupra fîntînei Blanduziei, şi uşa principală a casei. Lingă biblioteca din dreapta actorului, masa de lucru a lui Horațiu, încărcată cu statuete de bronz, pergamente, tăbliți de ceară şi un stilețel pentru scris. Spre fereasta din stînga, o altă masă, rotundă, mai mică, pe care se găseşte o spadă

[1] *(Vezi varianta la finele piesii.)* [V.A.]. Vezi aici, p. 967 şi urm.

goală. Mobile de bronz. Statuele lui August şi Mecena în colțuri, în fund. La ridicarea cortinei să aude între culisele din stînga preludele unei lire.

SCENA I

GETTA, GALLUS (lîngă fereasta din stînga, privind afară)

GETTA

Stăpînul nostru, vesel, la umbră, în grădină
Cu oaspeții lui Scaur rîd, cîntă şi fac cină *.

GALLUS

Dar Scaur nu-i cu dînşii.

GETTA

Nu, el e supărat,
Căci sclavii lui cei liberți azi prînzul i-au furat
Şi au fugit în lume nebuni, plini de beție,
Lăsîndu-i masa goală şi casa lui pustie,
Iar oaspeții atunce rizînd l-au părăsit
Ş-aice cu Horațiu la cină au venit.

GALLUS

A! bună feste!... Scitul de ciudă-a să turbeze
Ş-a se ivi prin Roma nici c-a să mai cuteze.
(Prelud mai accentuat de liră.)
Ascultă,-acum Neera preluda-armonios
Să cînte-un himn lui Bachus.

NEERA

(cîntă între culise)

Io Bachus! fală ție,
Cel mai vesel dintre zei.

* La început, pe la mijlocul zilei, romanii făceau un prînz *(prandium)*, numit *coena* (cina). După ce întinseră domnirea lor pe lume şi se introduse luxul între ei, romanii luară obicei a dejuna *(jentaculum)* si a face supeu mîncînd mezelicuri *(comissatio)*. Unele persoane'luau încă ceva hrană între dejun şi masă *(merenda)* [V.A.].

Fă din viaţă-mi o beţie
Dulce ca şi ochii tăi !

MESENII ÎN HOR

Io Bachus !

GETTA

(lui Gallus)

Ce glas melodios l

NEERA

Io Bachus ! numai ţie
Mă închin... fă dar să mor
între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător.

MESENII

Io Bachus !

GETTA

Mă simt pătrunsă, Gallus, de-o veselă uimire.
Ce văd, ce-aud aice îmi dă rensufleţire
Şi cred că visez încă... Din al restriştei val
Ieşind, respir ca omul ajuns înot la mal.
Şi mă întreb cu spaimă de este cu putinţă?...
Cum? am scăpat de Hebro, de chin, de suferinţă?
Şi nu mai sînt eu sclava lui Scaur? nu mai sînt
Cea mai nenorocită fiinţă pre pămînt ?
Horaţiu este astăzi arbitru pe-a mea viaţă?
Ah ! am ieşit la soare din cea mai neagră ceaţă !
A fost destul Horaţiu să cînte, ş-al său glas
Schimbat-au într-o clipă al soartei mele pas,
Ş-atît este de mare cereasca-mi bucurie
Că simt chiar libertate în noua mea sclavie...
Ah! spune-mi, spune-mi, Gallus: e oare-adevărat?
Nu-s prada nălucirei? de lanţuri am scăpat?

GALLUS

Alungă orice grijă, iubită Getta... Crede
în tot ce la lumină acuma ochiu-ti vede.

Nu este-o nălucire... Al tău ş-al meu noroc
Ne-au adunat din lume, ferice, la un loc.
De-acum pînă la moarte vom fi tot împreună,
Purtînd a fericirei neveştedă cunună.
Priveşte împrejuru-ţi: Aice ne aflăm
în sanctuarul tainic în care noi lucrăm,
Horaţiu recitîndu-mi a muzei dulci accente
Prescrise-n zbor de mine pe-aceste pergamente *.

GETTA

Ce norocit eşti, Gallus !

GALLUS

O ! dar, sînt norocit
De cînd pe calea vieţii zîmbind mi-ai răsărit !
De-atunci toată durerea de mine se fereşte
Şi toată bucuria în sufletu-mi sporeşte.

GETTA

Să mă deprinzi, amice, pe *vellum*[2] să prescriu
Ca tine, lîngă tine, lucrînd, în veci să fiu,
Şi să-mi citeşti comoara de scrieri geniale
Ce sînt încredinţate supravegherii tale.
Văd două biblioteci bogate, colo-n fund.
Ah ! lasă-mă în ele cu mintea să pătrund.

(Se apropie amîndoi de bibliotece.)

GALLUS

Ce zile-o să petrecem plăcute, încîntate,
Cu toţi poeţii Romei ş-ai Greciei bogate.
Cu Plaut, cu Virgiliu, cu Omer înzeit
Şi mai ales cu-al nostru Horaţiu mult iubit !

(Deschide o bibliotecă.)

[1] Sclavii întrebuinţaţi la prescrierea operilor se numeau ***notarii.*** Unii scriau cu semne de prescurtări, ca în stenografia modernă [V.A.].

[2] Afară de tăbliţele de ceară pe care scriau romanii, ei întrebuinţau un soi de hîrtie groasă, sau ***papyrus,*** sau pergamentul, numit ***palimpsestus,*** şi pelea de viţel pregătită: ***vellum*** [V.A,].

Admiră-a lui Horațiu poetice volume.
Purtînd fieștecare în frunte-i al său nume.
(Scoate cîteva cilindre și le trece Gettii.)

GETTA
(cetind)

Epistole și *Ode* — *Epode* — *Satiri...* Tot
A fost compus de dînsul?... A mă opri nu pot
Să le sărut, uimită. *(Le sărută.)* Toate-au fost scrise-n ceară
Cu-acest stilet, menite în veci ca să nu peară?

(Ridică stiletul de pe masă și-l privește cu admirare.)

GALLUS

Așa-i, dar ne lipsește acel mai glorios
Din autografe.

GETTA

Care?

GALLUS

Poemul prețios
Ce l-a compus Horațiu în zilele trecute.
El l-a perdut!

GETTA

Ce? toate foițele-s perdute?

GALLUS

Dar, toate!-erau legate cu artă-nfășurînd
Un mic și scump cilindru[1].

GETTA

Dar spune-mi: unde? cînd?

[1] Romanii scriau numai pe o față a hîrtiei sau a pergamentului; apoi foile le lipeau unele cu altele de-a lungul și înfășurau cu ele un cilindru. Acesta atunci se numea ***volumen.*** Iar cînd scrierea era compusă de mai multe foi așezate una peste alta, în formă de carte, ca în timpii moderni, ea lua numirea de ***codex*** [V.A.].

GALLUS

Nu pot răspunde alta decît că-i de mirare
Cum un poet nu-și perde și capul în visare.

GETTA
(aducindu-și aminte)

Așteaptă...

GALLUS

Ce?

GETTA

Horațiu mi-ai spus că merge-ades
La Blanduzia, unde un loc el și-au ales
Sub un stejar, la umbră, în pace să lucreze!

GALLUS

Adevărat, acolo îi place să viseze.

GETTA

Ah! ce speranță! Gallus, poemul nu-i perdut.

GALLUS

Ești sigură?

GETTA

Cilindrul... îmi pare... l-am văzut
Aproape de fîntînă... în iarba ce-am călcat-o.

GALLUS

în iarbă? hai degrabă să-l căutăm.

GETTA

Hai.

SCENA II

GETTA, GALLUS, POSTUM (vine din stînga, vesel, cti ochii steclind şi turtind cunună de roze)

POSTUM

Iat-o !
Suavisimă copilă, eşti singură?

GETTA

(în parte)

Ce vrea?

GALLUS

(în parte)

Postum ! ce gînduri are ? *(Se pune la masă şi se face că prescrie manuscripte.)*

POSTUM

(în parte)

A ! Gallus e cu ea ?
Nu-mi pasă de prezenţă-i. Un sclav nu-i om. *(Gettii.)*
Copilă,
îmi placi, eşti frumuşică şi tînără... Mi-e milă
De tine, căci am suflet duios... şi m-am decis
Ca sclavă să te cumpăr.

GETTA

(ironic)

Făcut-ai acest vis?

POSTUM

Mai mult; eu lui Horaţiu făcut-am după masă
Propuneri...

GETTA

Şi?

Vasile Alecsandri, către 18C2— 65 (reprodus după G. Călinesou, *Istoria literaturii române,* Bucureşti, 1941, p. 267).

PEH1PT0PJU

ÏÉATPSASi NAUIONAJ

<liit l«nuî.

MM.

€>APMAZOM»«l d i \ XlilMEĂ

Kûtnedie *%n* TpiV anT6, npc.inKp.'.rt. (!»> A*** *11"*

œutiOMM 4iis I.imï, «kî Jf« 18 TIoeMBpie 1840.

litllllii.

1*1 ».

Foaia de titlu broşura *Farmazonul din Hîrlău,* Iaşi, 1840.

Afişul primei reprezentaţii a piesei *Farmazonul din Hîrlău* la Iaşi, 14 noiembrie 1840.

PEIFEPTOPKJ

NAHIOA'A.'l

ditt lanii.

*M 7**

WODTOTA IHÏ 1T\T03MK«.1

<i»»ilie 4tiT{)*sn » K T npO/iSKpan. de A* II'"**

l.tmî, t't,s«i,Ti, jpt lawapie 1841.

ïïppgM 3 «ier'.

II*««ii*

la K.i»ttvJ **t>(>:tieî Ch*

Foaia de titlu: broşura ***Modista şi cinovnicul,*** **Iasi. 1841.**

POSTUM

Horaţiu mi-a spus cà el te lasă
în voie de-a decide cum îi vroi.

GETTA

Eu?

POSTUM
(dismierdător)

Tu.
îmi place dar a crede~că priimeşti...

GETTA
(rapide)

Ba nu.

POSTUM
(surprins)

Nu? cum poate ?-Ascultă: fii blîndă şi-nţeleaptă.
O soartă strălucita la mine te aşteaptă.

GALLUS
(în parte)

Ce spune gîrbovitul:

POSTUM

Tu nu ştii cine sînt?
Pretor, puternic, mare, bogat şi cu avînt
De verde tinereţă !... Am fost prin lumea-ntreagă
Cuceritor de inimi!... dar ca să mă-nţeleagă
Nu am găsit nici una... o crezi? nu crezi... Te cred.
Noi însă ne pricepem... în ochii tăi o văd.
Ai graţii tinerele, guriţă zîmbitoare,
Ochire ce promite plăceri îmbătătoare.

GETTA
(în parte)

Nebun e sau glumeşte?

POSTUM

(încet, Gettii)

Eros îți este drag?
Laşi uşa ta deschisă amorului pribag?

GALLUS

(făcîndu-se că citeşte tare versurile cele scrise)

„Ai măsurat tu marea, ai măsurat pămîntul,
Acum îți mai rămîne ca să-ți masori mormîntui."

POSTUM

(tresărind)

Ce-ai spus?

GALLUS

N-am spus nimica... Prescriu ici pe curat
Epoda lui Horațiu către...

POSTUM

Aşa? *(în parte.)* Ciudat!
Hmm! *(Gettii.)* Ca să-mi urmez şirul ideei, Getta, zic3
Păcat de a fi jună, frumoasă ş-alt nimic.
Femeia-n lume are o nobilă menire:
Să fie admirată, să deie fericire
Cu nurii săi, cu chipu-i de minți farmecător
Şi mai presus de toate cu-ardentul ei amor.
(Sentențios.) De stai fără iubire în primăvara dulce,
Trimete-ți tinereța în groapă să se culce...
(Grațios.) Deci eu fiind pe placu-ți şi tu, fiindcă-mi placi.
Propun...

GETTA

Ce?

POSTUM

O păreche cu mine tu să faci.
Consimți?... aud?... răspunde.

GALLUS

(declamind)

„Oițele şi lupii
Mai lesne-or ținea casă şi trîntorii cu stupii."

POSTUM

(surprins)

Oiți? Ce-a zis?

GETTA

(zîmbind)

Prescrie.

POSTUM

A? *(în parte.)* Pare că-nadins
O face... pe-a lui față un zîmbet am surprins.
(Gettii.) Ascultă: Vreu să-ți cumpăr o casă cu grădină
La Roma.

GETTA

Mie?

POSTUM

Unde în glorie deplină,
Măreț încunjurată de-un fast persienesc,
Vei duce-n lenevire un trai împărătesc.
Cînd te-i trezi, pe-ameazi, din somnul liniştit,
Eu însumi, în tunică brodată investit,
Pe palme-ți voi aduce smochine rourate
Şi pe-o tăblie cupe de-onix, frumos săpate,
Cu vin spirtos de Setia ce-n sînge varsă foc
Şi mintea predispune la visuri de noroc.
Apoi, văpsindu-ți părul, sau brună, sau bălaie,
în cadă argintie-notînd vei lua baie,
Şi te-i orna cu benghiuri, cu roş de crocodil,
Şi mînele-ți vei şterge în coame de copil
Sau de pitic... Hein?...

GALLUS

(declamind)

„Nu ë mai trista nebunie
Ca strechea bătrîneții !..."

POSTUM

(tresare ofensat)

Ce? streche?... eu?

GETTA

(liniştindu-l)

Prescrie.

POSTUM

A? Hmm!... Unde rămas-am?

GETTA

In baie.

POSTUM

Cum?

GETTA.

Pitic.

POSTUM

Prea bine; între prînzuri vei mesteca mastic[1]
De Hio, şi ți-i pune la mîni şi la picioare
Inele şi brațele cu petre lucitoare,
La gît o amuletă pentru diochi[2] şi-n sin,
Pentru răcoare,-un şerpe cu ochii de rubin;

[1] Obicei asiatic ce s-a păstrat pînă astăzi în Orient şi care a existat chiar in țările noastre, introdus de fanarioți [V.A.].

[2] Credința in puterea diochiului e antică; el s-a transmis [a italieni, care **il** numesc ***Gettatura,*** şi la **noi,** care **îl** combatem prici descîntice şi prin panglice roşii aninate la cap. Romanii purtau la git obiecte mici de petre scumpe sau de metal săpate cu inscripții cabalistice **şi** care se numeau ***amulete*** **[V.A.].**

Apoi în plumetitâ[1] pe şolduri bine strînsă,
Şi de-un colan, sub peplum, pe talie încinsă.,
Purtînd cercei de aur cu alb mărgăritar,
LTmbrela într-o mînă, oglindă-n buzunar
Şi sprintene sandale de purpură subțire,
Te-i arăta la lume ca lumea să te-admire...
îeşi-vei la primblare purtată-n baldachin
De siriani octofori[2] pe dealul Palatin.
Şi falnic precedată de negri-n haine albe,
împodobiți cu place de-argint pe lîngă salbe.
Iar eu, de tine mîndru, te voi urma supus...

GALLUS

(ăecla>nă)

„Lihnit, fără suflare şi gîrbov..."

POSTUM

(furios)

He? ce-ai spus;

GETTA

(îngrijită)

Prescrie.

POSTUM

Ce?. prescrie?... *(LuiGallus.)* Lipseşti !.

GALLUS

(sculîndu-se)

Dar.

POSTUM

Ieşi afară,
Cutezător obraznic!... Auzi? aşa ocară?

[1] Toate versurile rostite de Postum în această scenă cuprind detaiuri exacte de obiceiurile damelor romane, de luxul vieţuire! lor şi al tualetelor... ***Plumetită*** era o stofă subţire şi prevezie întrebuinţată în zilele verii [V.A.].

[2] Damele erau purtate pe ***lectice*** în formă de baWachini; iar purtătorii, aleşi mai cu seamă pintre sclavii din Siria, se numeau ***octofori*** [V.A.].

GALLUS

(încet, Gettii)

Te-aştept la Bianduzia. *(Iese pin dreapta.)*

POSTUM

(apucîndu-l tusa)

De ciudă, na, tuşesc.

GETTA

Vroieşti un pic de apă?

POSTUM

Ce? să mă-mbolnăvesc?
Falernum adă-mi.

GETTA

Bine. *(**în** parte.)* Mă duc la Bianduzia.
Prin tusa-i bătrînească i-a trece nebunia. *(Iese **în** dreapta.)*

POSTUM

(singur)

M-a întrerupt, călăul, în cel mai bun moment,
Cînd tocmai începusem a fi chiar elocuent,
în soiul lui Ciceron, şi gingaş şi poetic,
în soiul lui Horaţiu... Acum mă simt besmetic,
în soiul unui... unui... na ! iar m-a apucat. *(Tuşeşte.)*
Amorul oficeşte cînd peptu-i zbuciumat...
Am să mă plîng de Gallus şi sper că-n a lui pele
Amicul meu va-nscrie lungi versuri... cu nuiele...

(Cade pe un scaun.)

SCENA III

POSTUM, SCAUR, GETTA, GLUTTO

SCAUR

(afară)

A ! vespe, a ! năpîrcă !

GETTA

(afară)

în lături !

SCAUR

A ! te-am prins.

POSTUM

Ce este? parcă-i Scaur de furie aprins?

SCAUR

(intră pin dreapta, trăgînd pe Getta de mînă)

Nu vrei să vii? Ian vină, c-avem o socoteală
în faţă cu pretorul.

POSTUM

Ce? ai vro bănuială
Pe Getta?

SCAUR

Dar.

GETTA

Pe mine?

SCAUR

Tu azi ai îndemnat
Pe sclavii mei să-nchidă în beciu întunecat
Pe Hebro şi să iasă cu toţii înaintea
Neerii... aşa este?

GETTA

Asa.

POSTUM

Nu-ţi pune mintea
Cu o copilă, Scaur.

SCAUR

Copilă ?... pe Caron !
Zi iazmă infernală din negrul Acheron[1].
Ea mi-a furat toți sclavii, ea mi-a mîncat festinul,

GLUTTO

(cu jale)

Trei ferte şi trei fripte !

SCAUR

Ea mi-a beut tot vinul,
Si eu în ochii voştri rămas-am ruşinat.

GLUTTO

(în parte)

Şi eu de foame lînced!... Ceva nu-i de mîncat?

(Cercetează prin biblioteci, apoi iese pe furiş în stînga.)

POSTUM

Dar ce vrei de la dînsa? de ce astă turbare?

SCAUR

Vroiesc să o răscumpăr cu preț oricît de mare
Ca să o dau lui Hebro. El o va pedepsi
Cum merită.

GETTA

(apropiindu-se de masă, pune mîna pe stilet)

Barbare ! tu moartă mă-i găsi
Cînd îi cerca...

[1] Caron *(Portitor)* era vislaşul infernului. El conducea ia barca lui sufletele morților, trecînd cu ele rîurile infernale Styxu! şi Acheronul, şi lua drept plată cîte o obolă de fiecare suflet. Obiceiul de a pune un bănuț în mîna morților, care există încă Ia noi, este o tradiție antică [V.A.].

POSTUM

Drăguță, nu este caz de moarte.
El vrea cu lanțuri grele de fer ca să te^poarte,
Eu vreu cu vii' ghirlande de flori să te încing.
Alege.

SCAUR

(repezindu-se spre Getta)

Ah ! îmi vine de gît pe loc s-o strîng,
Şerpoaică-nveninată !

GETTA

(amenințîndu-l cu stiletul)

Un pas mai înainte
De-i face, mori !

POSTUM

(lui Scaur, rîzind)

Ie seama, şerpoaica are dinte.

(Scaur rămîne încremenit de spaimă.)

SCENA IV

PRECEDENȚII, HORAȚIU, NEERA (intră din stingă)

HORAȚIU

Ce este?

NEERA

(veselă)

Ce văd? Scaur de viu înmărmurit?

HORAȚIU

Şi Getta ține-n mînă stiletu-mi ascuțit?
Postum, ce să întîmplă?

SCAUR

Horațiu, răzbunare!
Ea, sclavă, mdrăznit-au a-mi face-amenințare
De moarte! O clipă numai eram chiar înjunghiat.

HORAȚIU
(Gettii)

Dar pentru ce?

GETTA
(confuză)

Stăpîne...

NEERA
(lui Scaur, rîzînd)

Şi tu te-ai speriat?

HORAȚIU
(lui Scaur)

Oricare-ar fi motivul amenințărei sale,
Eu nu-s unealta urei ş-a răzbunărei tale.

SCAUR

Aşa? atunci mi-o vinde...

HORAȚIU

Pe ea?... cine ți-a spus
Că a-ți complace ție Horațiu e dispus?

SCAUR

Oricare preț ai cere, sînt gata să...

POSTUM

Aşteaptă.
Tu vrei să o răscumperi în ura ta nedreaptă.
Eu încă vreu s-o cumpăr în dragostea ce-i port
De cînd cu trei cuvinte ți-a dat aspect de mort.

SCAUR

Ce? vrei tu concurență aice să-mi faci mie?
E mare nebunia-ți.

POSTUM

Cît ş-a ta mojicie.

SCAUR
(furios)

Mojic?

POSTUM

Dar, mojicie de libert îngîmfat.

SCAUR

A! ciung pîrlit!... a! flutur iernatic, degerat!

POSTUM
(cu dispreț)

Sclav bun de ştreang!

HORAȚIU
(lui Postum, vrînd să-l liniştească)

Amice...

SCAUR

A! vulpe deşelată!
Strigoi din lumea moartă, cu fața ta zvîntată
Faci grații lîngă fete, dai ochii peste cap,
Zbierînd amoru-ți veşted cu glas dogit de țap?

POSTUM

Profiți ca-n Saturnale de limba ta cea lată[1]
Ca să-ți probezi, mişele, sclavia de-altădată!

[1] în timpul sărbătorilor numite Saturnale, care aveau loc în luna lui decemvrie, un obicei antic învoia sclavilor de a adresa mustrări cît de aspre stăpînilor (vezi *Satira VII, Libr. II : Libertate Decembri usus, herum suum Davus acriter objurgat)* [V.A.].

SCAUR

Profit de-a mea avere să fac pe placul meu.
(Lui Horațiu.) Sesterții nouă sute îți dau pe Getta...

HORAȚIU

Zău?
Găsesc că peste margini a voastră glumă trece.

POSTUM

mie.

SCAUR

Două.

POSTUM

Patru.

SCAUR

Cinci.

POSTUM

Şese.

SCAUR

Nouă.

POSTUM

Zece !

(Emoțiunca Gcttii merge crescînd, în vreme ce această scenă continuă.)

NEERA

E tîrguire-n formă aice, precît văz.
Stați dar, 1-acest spectacol pe scaun să m-aşez.
Horațiu, vin' să rîdem... Acum, urmați'cu prețul.

(Neera se pune pe un scaun lîngă mesuța din stînga. Horațiu, îngrijit, urmăreşte cu ochii pe Getta care dă semne de uimire şi de indignare.)

GETTA

(în parte, cu durere)

N-a fost destul sclavia, vai ! îmi lipsea disprețul !

NEERA

Adjudecat o dată.

SCAUR

Ofer treizeci de mii !

NEERA

Adjudecat de două!... aşa îmi placi să fii...
Postum, nu-ți perde rîndul; priveşte, marfa-i bună.

HORAȚIU

(vrînd să oprească pe Neera de a urma)

Neeră.

NEERA

(urmind'.-)

Juna, albă, rotundă ca o lună.

GETTA

(acoperindu-şi obrazul cu minele)

Oî

HORAȚIU

Taci, te rog, Neeră.

NEERA

Ce păr ! ce ochi ! ce dinți !
Nu vă opriți.

GETTA

(plîngînd)

Ah!

HORAȚIU

Plînge !

GETTA

(desperată)

Sărmanii mei părinți!
Priviți din lumea voastră cumplita-mi umilire!
Priviți, voi umbre sacre, la cîtă înjosire
Ajuns-a fiica voastră de cînd ea v-a perdut!
Eu, viță de neam mare! destinul crunt a vrut
Să fiu, ca o bachantă, batjocura vînzărei

(arătînd pe Scaur și pe Postum)

Și prețul urei crude sau prețul desfrînărei!

HORAȚIU

(apropiindu-se de Getta)

Getta!

GETTA

(exaltată)

Nu, sînt sătulă de-atît grozav amar.
E trist a fi victima războiului barbar,
Dar cînd nenorocirea legată de sclavie
Devine prin cruzime stigmat de infamie,
Un sînge nobil încă zbucnește revoltat,
Căci viața-i o rușine, onorul de-i pătat.
O! moarte, strig la tine, ah! vină de mă scapă. '

(Ridică stiletul și vrea să se lovească. Horațiu îi oprește brațul.)

HORAȚIU

Getta!

GETTA

(leșinînd în brațele lui Horațiu)

Al

NEERA

(alergind lingă Getta)

E rănită?

HORAȚIU

Apă!... aduceți apă.

(Postum aduce un jilț pe care Horațiu așează pe Getta.)

NEERA

(îmbrățișînd pe Getta)

Lăsați-mă cu dînsa... Ieșiți.

SCAUR

Eu?

HORAȚIU

(cu autoritate)

Dar. Ieșiți!
Sînteți nedemni pe Getta în față s-o priviți.

(Horațiu și Scaur iese în stînga.)

SCENA **V**

GETTA, NEERA

(Getta leșinată pe scaun. Neera îi deschide puțin tunica, îi varsă în 'sin esență dintr-un șipușor de aur; o face să aspire acea esență și o îngrijește cu multă compătimire.)

NEERA

Copilă scumpă. Getta! Se mișcă? Ea revine?

GETTA

(deschide ochii)

A!... unde-s?. ce se-ntîmplă?

NEERA

Nimic; ești lîngă mine

GETTA

Mi-e capul greu... sînt slabă... ce-i? oare am visat?
Eram scoasă-n vînzare?

NEERA

Nu...

GETTA

(veselă)

Nu-i adevărat?

NEERA

A fost o glumă numai, să rîdem de o ceartă
Intre Postum si Scaur.

GETTA

(cu amărăciune)

Vai! crudă glumă!

NEERA

Iartă.
Nu ne-a trecut prin minte că tu ai fi crezut
în casa lui Horațiu s-ajungi iar de vîndut.

GETTA

(s: i'.in da-se)

Aşa-i? am fost nebună?

NEERA

(obscrvînd-o)

Horațiu... te iubeşte, '
O ştii... chiar tu din parte-ți... *(în parte.)* Nicicum
nu se uimeşte...

GETTA

Ştiu cît e bun şi nobil, măreț, îndurător.

NEERA

(cu intențiune)

Şi, mai presus de toate, cuprins de-al tău amor,
Căci îl iubeşti... în taină... cum trebuie să fie?...

GETTA

O! dar, simt pentru dînsul recunoştință vie..

NEERA

Recunoştință ?. numai?

GETTA

(cu inocența)

Ce alta?

NEERA

(in parie)

Mă înşel?
Ori Getta ne înşalâ pe mine şi pe el?

GETTA

Mă duc să respir, aer... sînt încă tulburată.
(în parle.) Aş vrea să văd pe Gallus.

NEERA

Cu mine vină-ndată
în *atrium*[1], iubită, puțin să ne-odihnim.

GETTA

Eşti bună, generoasă.

NEERA

(susținînd-o de talie şi sărutînd-o)

Aş vrea surori să fim..

(Iac amîiidcită pc uşa dintre biblioteci.)

[1] Uşa principală a caselor, ***janua,*** da intrare în ***atrium*** sau-i ***aula,*** curte sau sală. Curtea era un cuadrat încunjurat de galerii acoperite şi susținute cu coloane de marmoră, precum să vede la. Pompeia [V.A.].

SCENA VI

HORAȚIU

(intră preocupat)

Nu-i nime? Unde-i... Poate s-au dus ca să respire
Al cîmpului viu aer, s-aline-a ei mâhnire.

(Se apropie de fereasta din dreapta.)

La Blanduzia, poate?... Ba nu, nu le zăresc.

(Vine în scenă.)

Ce mare neastîmpăr în cugetu-mi simțesc!...
Era să se ucidă în oarba-i desperare
Crezînd că-i umilită, ea, fiică de neam mare!...
Ea! cine-i?... îşi ascunde familia, nevrînd
Să vadă al său nume ca dînsa jos căzînd.
Sublimă abnegare şi nobilă mîndrie
Ce pun aureolă pe trista ei sclavie!...
O! ce transfigurare pe chipu-i a lucit
Cînd au atins de sînu-i pumnarul răpezit!
Din inima-i fecioară pe fruntea ei senină
Se răspîndise tainic o stranie lumină.
îmi pare c-o văd încă... şi tremur cînd gîndesc.
De-abie avut-am timpul de moarte s-o feresc.

SCENA VII

HORAȚIU, GETTA

HORAȚIU

(tresărind)

Ea-i! *(Tare.)* Scumpă Getta, spune, eşti bine?... Cer iertare
De scena, fără ştire-mi, ce te-au adus în stare
Să përzi mintea.

GETTA

Stăpîne... fii blînd, fii iertător..,.
Căci mințile-mi furase nazaru-ngrozitor...
Ființa osmdită ce sufere şi geme
Prepune lesne răul... de-o umbră chiar se teme-

HORAȚIU

Dar nu ți-au spus nici gîndul şi... nici inima ta
Că-n veci de lîngă mine eu nu te-aş depărta?
N-ai înțeles, copilă, din prima întîlnire
Atragerea-mi spre tine ş-a mea... compătimire.

GETTA

(confuză)

Stăpîne..,

HORAȚIU

Cum vroit-ai tu, jună, tu să mori?
Lumina dulce-a zilei apune oare-n ziori?

GETTA

Mă iartă... n-aveam dreptul ca să dispun de mine..
Vai! sclavul n-are suflet şi nici se aparține.

HORAȚIU

Dar tu nu mai eşti sclavă aici în casa mea.
Regină eşti menită să fii... dacă ai vrea.

GETTA

Regina lui Horațiu, e soartă triumfală!...
Nu Getta, ci Neera e demnă de-aşa fală.

HORAȚIU

Nu vrei a mă-nțelege... sau nu ştiu să grăiesc.. .
Nu vrei...

GETTA

A te pricepe, stăpîne, nu-ndrăznesc.

HORAȚIU

(hiptindu-se cu sine)

Ah ! sînt un om în luptă cu sine, care tace
Ș-ar vrea, n-ar vrea să facă ce-i nevoit a face.
Dar nu mai pot învinge simțirea ce m-a-nvins...
Iubesc... de-a mea iubire sînt însumi eu surprins,

(Getta, înfiorată, se depărtează.)

Și sufer !... Eu, Horațiu, alesul Asteriei,
À Chloei, a Glykirei, a Pyrrhăi, a Lydieî,
Ce-au înflorit cărarea întregii mele vieți
Cu-a lor nemuritoare și vesele frumseți;
Eu, ce acum ajuns-am pe culmea de pe care
Tot omul cată-n urmă-i cu-o lungă suspinâre,
Resimt un foc în sînu-mi mai splendid, mai curat,
Ca soarele-n apusu-i măreț, înflăcărat,
Și văd în orizonuri o lume încă vie
De dulci simțiri, înalte, necunoscute mie... .
Tu singură, tu, Getta, avut-ai sacrul dar
Să mă-ngenunchi, ferice, 1-al dragostei altar.
Schimbat-ai pe Horațiu, din omul nepăsării,
In omul suferinței, în omul adorării.

GETTA

(m parte)

Ce-aud?

HORAȚIU

Copilă scumpă, surprinsă văd că ești
De-a mea destăinuire ș-avînturi sufletești.
Te-ntrebi în tine, poate, de-i numai o părere
A-nchipuirei mele dorită de plăcere?
Niei eu nu m-aș încrede în doru-mi răpitor
De ar călca hotarul impus de-al tău onor
Și dacă-n mine, Getta, cu dorul meu n-ar crește
Durerea nempăcată ce nopțile lungește !

(Ie pe Getta de mină.)

Poet sînt, și poetul nu e scutit de chin.
De tot ce-i omenire nimic nu-i e străin.
Mai gingaș în durere, mai viu în fericire,
Din patima ce moare el face-o nemurire...
Dar tremuri?... cobori ochii?... O ! dulce, scump odor,
In glasu-mi de uimire nu simți al meu amor?
Ah ! lasă al tău suflet să vie către mine
Cum sufletul meu, Getta, se suie către tine.
Ca vulturul spre ceruri izbit în falnic salt,
O inimă înaltă aspiră la ce-i nalt !

GETTA

(cu desperare)

Fatalitate crudă !

HORAȚIU

Ce ai?... ce simți?... răspunde.

GETTA

Aș vrea în sinul morței de tine-a mă ascunde.

HORAȚIU

Tu?

GETTA

Ochii mei spre tine nu-s demnă să-i ridic.
Sînt o nenorocită, căci nu găsesc nimic
în trista omenire mai trist, respingător
Ca omul fără cuget, nerecunoscător...
Ai înfrînat urgia grozavei mele soarte.
Tu m-ai răpit lui Scaur, tu m-ai scăpat de moarte.
Datoare-ți sînt cu toate comorile lumești,
Onorul, libertate!... mai mult, tu mă iubești,
Și eu sînt osîndită a pare o ființă
Lipsită de-ndurare și de recunoștință.
Ah ! martur îmi e cerul, Horațiu, te ador
Ca pe un zeu de pace, blînd, binefăcător,
Ca pe corona mîndră din fruntea omenirei
Și nu pot adorărei să pun masca iubirei...

(Cade-n genunchi.)

Stăpîne, fie-ți milă... Mi-e sufletul robit...

HORAŢIU

(cu dureroasă uimire)

Iubeşti pe altul? spune, un altul e iubit?
(în parte.) O! ceruri! *(Tare.)* Ş-acel altul plecarea
ta o ştie?

GETTA

Dar.

HORAŢIU

Şi e demn cu tine alăture să fie?

GETTA

(sculîndu-se)

E fiiu de brenn puternic, de căpitan viteaz!

HORAŢIU

Destul!... mergi şi mă lasă.

GETTA

(rugătoare)

Stăpîne...

HORAŢIU

(arătînd uşa)

Mergi.

(Getta iese pin dreapta.)

HORAŢIU

(singur)

Sînt treaz?
O! lume-nşelătoare! adînc-amărăciune!
Noroc, plăcere, viaţă, amor... deşertăciune!...
Mă simt trăsnit de-un fulger şi-n ţărnă răsturnat
Pe pragul unui templu spre care m-am urcat...
Sfîrşit cumplit!... Horaţiu, ca om te-ai stins cu-ncetul
Şi n-au rămas din tine decît numai poetul!...

(Cade pe scaun.)

SCENA VIII

HORAŢIU, NEERA

NEERA

Eşti amărît, Horaţiu?

HORAŢIU

Eu?

NEERA

Dar; ştiu tot.

HORAŢIU

(sculîndu-se)

Ce ştii?

NEERA

Că Getta te domină şi tu nu poţi să fii
Alesul ei.

HORAŢIU

(cerând să se arate vesel)

Oricine ţi-a dat această veste
Te-a înşălat... Horaţiu nu e nebun.

NEERA

Ba este!
Vorbirea ta cu Getta de-aici am auzit.
Eşti adorat de dînsa, nu însă şi iubit.

HORAŢIU

(plecînd capul)

Aşa-i!... mi-a declarat-o în faţa-mi cu mâhnire,
Şi eu...

NEERA

Tu eşti victimă de-a ta închipuire.

HORAȚIU

O! nu; pomirei mele cercat-am să rezist.
Ea m-a învins... poți rîde, Neerâ, dar sînt trist,
Ş-acuma lumea-mi pare deşartă...

NEERA

Nu... eroare.

HORAȚIU

Perdut-am judecată de minți conducătoare
Şi ce-am rămas pe lume? Nimic, nici cît eram.
Sînt om ce nu fac umbră, căci soare nu mai am!

NEERA

(cu sarcasm)

Tu eşti acel Horațiu, filosof de renume,
Tu ce vorbeai de patimi ca de-ale mărei spume?...
Mi-ai zis, îți adă-aminte, că omul e mâhnit
„Cînd în amurgul vieții păşeşte neoprit;
Că-n tainele Naturei e lege ca să zboare
Amurgul către noapte, aurora către soare".

HORAȚIU

Eşti crudă.

NEERA

Pe Neera, Horațiu, ai respins
Cînd, inima-i pe mînă, ea mîna ți-a întins.
I-ai zis, vrînd în amaru-i să verşi o îndulcire,
Că ziorile cu-apusul nu pot avea-ntîlnire.

HORAȚIU

Ba nu... ascundeam rana din sinul meu lovit.

NEERA

Lovit? rănit? de cine? de-o sclavă, de-o copilă
Menită să inspire nu dragoste, ci milă,
"Şi tu,-n adimenirea de-un vis amăgitor,
Schimbat-ai sclava-n zee şi mila în amor.

HORAȚIU

A! nu vorbi de Getta cu-atîta uşurință, .
Neeră; cînd Horațiu distinge o ființă,
Ea, dacă nu răspunde la viul său îndemn,
Rivalul ce-i preferă de dînsul nu-i nedemn.

NEERA

(privind pe fereastă, începe a rîde cu hohot)

Rivalul tău?... priveşte colo, la Blânduzia.

HORAȚIU

(privind)

Ce? Gallus?... A!

NEERA

(ironică)

Cunoaşte şi tu ce-i gelozia.

HORAȚIU

Infamul sclav!

NEERA

(luînd de mînă pe Horațiu şi apropiindu-i ie fereastă)

Priveşte rivalul tău de soi
Cum ține pe-a ta zee de mînă... ş-amîndoi
Cu fruntele plecate cum stau cetind pe-o carte...
Lățimea unei umbre abia îi mai desparte.
Ce zic?... nu, nu; priveşte-i... perduți într-un estaz;
Obrazul lui atinge frumosul ei obraz,
în ochii unui altui se-neacă-a lor privire
Şi vezi?... o sărutare consacră-a lor iubire.

HORAȚIU

A.! moarte lor! *(Se repede şi ie spada de pe masă.)*

NEERA

(îngrozită)

Opreşte ! mă sparie-al tău gînd...

(Privind pe fereasta, scoate un răcnet de groază.)

A ! iată-i ! împreună vin vesel alergind.

SCENA IX

HORA ŢIU, NEERA (în mijlocul scenii), GETTA şi GALLUS (intră pe uşa din dreapta), SCAUR, GLUTTO şi POSTUM (apar în stînga)

GALLUS

(cu bucurie)

Stăpîne.,

HORAŢIU

Moarte vouă ! m-aţi înşelat.

GALLUS

(punîndu-se dinaintea Gettii)

Loveşte !
(Cu mîndrie.) Sînt brenn !... iubesc pe Getta şi Getta mă iubeşte.

GETTA

Tu ne-osîndeşti la moarte? în pace-o aşteptăm.
Cu gloria ta-n mînă murind te salutăm.

(A rată manuscrisul.)

HORAŢIU

(în parte)

Găsit e manuscrisul ! ! Ovidie, sperare !...
(Tare.) Voi, în genunchi ! v-aşteaptă cumplita-mi răzbunare.

(Getta şi Gallus îngenunchează.)

POSTUM

(vrînd să reţie pe Horaţiu)

Horaţiu, de-al tău nume fii demn.

NEERA

(asemine)

Ah ! fii uman.

*(**Horaţiu** îi respinge, se apropie posomorit de junii sclavi, **ridică** spada ca să-i lovească şi apoi, zîmbind, îi atinge uşor cu spada pe cap.)*

HORAŢIU

Fiţi liberi după uzul poporului roman. *(Azvîrle spada.)*
De-acum a voastră-i lumea...

GETTA

(dîndu-i manuscrisul)

Şi tu al ei.

HORAŢIU

(în parte)

O ! carte,
Mă redeştepţi din visuri tîrzie şi deşarte...
Din bunurile vieţii cu tine mă aleg.
O ! glorie, Horaţiu nu va peri întreg !

*(Postum şi Neera strîng minele lui Horaţiu, felicitîndu-l; Getta şi Gallus, mai în fund, dau semne de fericirea ce **i-a** cuprins; Scaur şi Glutto, în stînga, esprimă o adîncă mirare.)*

(Cortina cade.)

O V I D I U

DRAMĂ ÎN 5 ACTURI ŞI ÎN VERSURI

PERSONAGI:

AUGUST OCTAVIU CESAR
OVIDIU
MECENA
ALCIDIU PINAX, histrion
IBIS
HILLARIUS, augur
TIGELLIUS
COTTA
CLEVETIUS
BARRUS
— patriciani
RUTUBA, gladiator
MUSS, ştrengar din Roma
SARMIS, locuitor din Tomis
GETTOR, oştean sarmat
UN LICTOR
MARCIANUS
AMBASADORUL REGELUI COTtSON
IULIA, nepoata lui August
CORINA
ACTEA
TYNDARIS
CHLOE
GLYCE
— curtizane
SARMIZA, tînără fata din Tomis
DAVA

SAGA, precupeață
[PYRRHA, precupeață]
Popor roman, popor sarmat, patrieiam, lictori,
octofori, sclavi, sclave.

Acțiunea se petrece în [al] 17-lea an după Christos. Primele patra actori la Roma, cel după urmă Ia Tomis, în Sarmația.

OVIDIU

ACTUL I

Grădina palatului împărătesc în Roma. Rediuri despărțite prin straturi de flori. în stînga actorului, fațada palatului cu peron de marmură şi uşă de bronz. în dreapta, o stîncă acoperită cu lier, purtind statua lui Julius Caesar. Noapte cu cori, printre care luna se iveşte din cind in cînd. O fereastră luminată la rîndul de sus al palatului.

SCENA I

ISIS fi HILLAP.IUS (venind din jună)

IBIS

Hiilarius, augure, doresc să te consult.
Tu eşti tâlmaci de visuri şi mi-ai prezis de mult
O tristă catastrofă, o soție ciudată.

HILLARIUS

Aşa-i, Ibis; grăieşte, tu eşti om bun de plată,
Eu, bun de sfaturi. Spune, ai iar vrun neajuns?

IBIS

Ah ! de-o amărăciune cumplită sînt pătruns !

HILLARIUS

Ţi s-a-necat flotila cu sclave lesbiane,
Frumoase, investite în stofe diafane?

IBIS

Nu; sînt muncit în crieri de-un gînd mult mai amar!

HILLARIUS

Tu, cartagen, tu, rudă cu însuşi Amilcar,
Tu, împlântat în aur din cap până-n picioare,
Cum? Ce? Nu te mai bucuri de-a zeilor favoare?

IBIS
(posomorit)

Amice, pretutindeni, vai! sînt întîmpinat
De semne-ngrozitoare ce m-au înspaimîntat.
Ducîndu-mă la ţară ieri să prînzesc, o cioară
A cîrîit în stînga.

HILLARIUS

Semn rău! fire-ar să moară!

IBIS

Apoi trei iepuri sprinteni, vînaţi de doi ogari,
Tăiatu-mi-au cărarea ieşind de prin tufari.

HILLARIUS

Semn si mai rău!
iit/rn su *iisxftq iB-h*

IBIS

Augure, crezi tu că în zadar
Ieri, stărnutînd la masă, stricat-am un pahar?

HILLARIUS

Grozav!

IBIS

Vezi?... prevestirea de tine, an, făcută
S-a împlinit!

a

HILLARIUS

Corina?...

IBIS

Corina e perdută! j „« n oT

HILLARIUS

Si ea?

IBIS

Dar; astă-noapte de-acasă a ieşit
Şi-n taină cu Ovidiu la el s-a întîlnit.

HILLARIUS

Ovidiu?

IBIS

O! pe lume nu e nici-o făptură
Să poată ca s-aprindă în mine-atîta ură
Precît acest Ovidiu corupt, corumpător,
Pescuitor de-amoruri prin versuri de amor.
De cînd el mai cu samă a scris *Arta iubirei,*
Femeile, perdute pe cîmpul rătăcirei,
în braţe-i se aruncă orbiş, într-un noroc,
Ca fluturii de noapte ce dau, zburînd, în foc.

HILLARIUS
' • -, *(rhâfd)* • „ **>,J,**

Ce vrei?... berbantul are un farmec de plăcere
Ce-n veci adimeneşte o minte de muiere,
Căci ea se-ngînă lesne cu-nşelătorul gînd
De-a preschimba în erou pe un mişel de rînd.

IBIS

Corina, înzestrată de calităţi înalte,
Căzut-a şi ea-n cursă ca toate celelalte,
Ş-a ei deşertăciune pe-un vers măgulitor
Jertfit-a lui Ovidiu şi cuget şi onor,

TJitînd fărâ mustrare geloasa mea iubire
Şi răspunzîndu-i numai cu-a sa dispreţuire.

HILLARIUS

Te mîngăie; chiar Venus pe Vulcan a-nşelat.

IBIS

Şi însă orice visuri i le-am realizat.
Orice dorinţă, fie nebună chiar, ei bine,
A fost un ordin sacru, o lege pentru mine.
A vrut prin lux de stofe aduse de la Tir,
De sclavi, de giuvaeruri, de *villa* în porfir,
Să-ntreacă pe-ale Romei bogate patriciane?
Ea le-a-ntrecut pe toate, păn' şi pe curtizane,
Căci mă simţeam ferice şi mîndru de-a vedea
Ca stea în fruntea Romei lucind Corina mea.
Şi,-n adevăr, Hillariu, cînd ea pleca de-acasă
în lectică, lăsată pe perne de matasă,
Frumseţea ei superbă năştea un viu fior
Prin gloata îmbulzită de simţ admirator.
Toţi o doreau... zadarnic...

HILLARIUS

O crezi?

IBIS

Căci neputinţa
De-a fi iubit de dînsa descuraja dorinţa.
Eu, orb! mă credeam singur pe lume-alesul ei.
Ah! nu eu, clar Ovidiu era... infern *l*

HILLARIUS

Ce vrei?
Muierea-i ca o rază ce luce cînd pe-o floare,
Cînd pe un scai de toamnă şi-n veci e schimbătoare,

IBIS

Ah! ce mi se întîmplă îmi pare câ-i un vis.
O rană sîngerîndâ în sînu-mi s-a deschis
Si mintea-mi se frămîntă în dor de răzbunare.

HILLARIUS

Te cred.

IBIS

'(în faină)

Augure, spune-mi, la via mea turbare
Poţi tu să-mi faci complice infernul?

HILLARIUS

Pot... plătit.

IBIS

întreaga mea avere stă gata de jertfit !

HILLARIUS

Averea ta întreagă?

•iul
B A

IBIS

Şi ştii cît e de multă *l*
Aş da-o să dispară Ovidiu...

HILLARIUS

Dai?... Ascultă:
Cunosc în pleava Romei un brav gladiator
Ce are meseria de crunt omorîtor.
El pentru-o sumă bună e gata să ucidă
Pe cine vrei, şi-n urmă e-n stare ca să rîdă,
Murind în aspre chinuri, făr-a destăinui
Secretul tău !

IBIS

Ah! unde-i?... Voios l-oi dărui
Cu mii de mii sesterţii, dar vreu a mă ascunde.
Grăieşte tu cu dînsul.

Jhsmin *'mm* i-£çp

HILLARIUS

Eu? fie, însă unde
Să-1 afle pe Ovidiu?

IBIS

Aice, sub palat.

HILLARIUS

în parc?

IBIS

Dar; de cînd Cesar din Roma a plecat
La insula Caprea, Ovidiu ca o fiară
După vînat aice în fiecare seară
Se furişă prin arbori şi are întîlniri
Cu-o fată ameţită de-a lui adimeniri.

(Arată i<şa de bronz.)

Ea vine tremurîndă pe uşa ceea-n taină,
Purtînd un văl pe frunte şi o bogată haină.
A fi vro fiică jună de nobil scăpătat,
Crescută cu nepoata lui divul împărat.
De-ar fi ucis aice mişelul, noi vom spune
C-a fost surprins de gardă.

HILLARIUS

Dar; planu-i de minune.
Nu crezi tu însă, Ibis, că dacă mîni în ziori,
Şi el şi ea ar zace morţi colea, pintre flori,
Cu mult mai drept în Roma uşor s-ar presupune
Că însuşi tatul fetii a vrut să se răzbune,
Sau poate că custozii în sînge au spălat
Onorul locuinţei lui Cesar?

IBIS

Minunat!
Dar!... amîndoi odată ş-alăture să peară!...
Prinzîndu-i moartea crudă pe amîndoi în gheară,
Eu recîştig amorul Corinei şi-s ferit
De-orice prepus de crimă... aşa-i mai nimerit.
Mergi, scumpul meu Hillariu, mergi de te înţelege
Cu ucigaşul...

HILLARIUS

Bine, dar eu ce voi culege
Din rolul de complice?...

IBIS

Tot ce-i dori.

HILLARIUS

Ce-oi vrea?
Mă duc, tu ne aşteaptă. *(Iese. în parte.)* îl ţin în mîna mea.

S C E N A II

IBIS

în fine,-o să văd smulsă o **plantă** otrăvită
Din calea vieţii mele, prin ea nenorocită.
Am să dizbar eu Roma de-un trîndav desfrînat
Care-n onorul casnic loveşte nencetat,
Pe fete şi neveste scoţîndu-le din minte
Şi pe bărbaţi insultă, soţ fie sau părinte.
O! scumpă răzbunare, al furiilor dar!
Mi-oi potoli eu setea din acrul tău nectar,
Cînd voi videa pe-Ovidiu zăcînd fără suflare,
Precum un şerpe putred lungit pe o cărare.

S C E N A III

***IBIS, CORINA** (vine agitată din stînga)*

CORINA

(î. parte)

Aici să fie oare?

IBIS

(în parte)

Corina? Negreşit,
Ea cată **pe** Ovidiu.

r

CORINA

(în parte)

Mi-e sufletul uimit
De-o cruda tulburare... Nu-l văd aici.

IBIS

(tare)

Corina...

CORINA

(tresărind)

Ibis?

IBIS

Pe cine cauți acuma prin gradină:

al

CORINA

(îngăimată)

Pe... tine!

IBIS

(cu sarcasm)

Cum? Auzul nu mă înşală?. Eu
Recîştigat-am astfel un loc în gîndul tău,
Ca tu, nepasătoare de frică şi ruşine,
Prin Roma,-n sînul nopței, s-alergi tu după mine?
Mă-ntreb, uimit, la care zeu bun şi-ndurător
Să mulțămesc de pasul ce faci în al meu dor?
Cui să închin prinoase că ți-ai adus aminte
De-a tale numeroase şi sacre jurăminte?

CORINA

Sarcasmul nu te prinde nicicum; mai bine taci
Şi-ndreaptă către însuți mustrările ce-mi faci.
Tu crezi că o femeie preschimbă cu plăcere
Averea-i sufletească pe-a sculelor avere?
Crezi tu că sub povara de aur mînjitor
Se stinge într-un suflet tot simțul iubitor?
Şi că, sorbind în treacăt a luxului otravă,
Femeia-i destinată a deveni o sclavă?
Nemernice!... N-ai dreptul, grăind precum grăieşti,
Să stai cu mine fată.

IBIS

Tu mă dispreţuieşti!
Ovidiu te deprinde cU-atîta sumeție,
De mă înfrunți pe mine, Ibis?

CORINA

Ovidiu?. fie!

IBIS

Pe dînsul caţi:

CORINA

Pe dînsul... Mi-ai spus, şi te-am crezut,
Că el în toată seara aice, nevăzut,
Prin umbră se strecoară şi vine, se-ntîlneşte
Cu o necunoscută cu care se iubeşte.
Ai vrut să-mi pui un ghimpe în inimă, ai vrut
Să-l departezi de mine, om prost şi prefăcut,
Ş-ai răspîndit asupră-i o neagră calomnie.

ib KJTOV no *'iiaim isa* I*J loco ,bsi3n-£M *ot*

IBIS

El nu a venit încă şi speri că n-a să vie?
Cap sec!... şi tu, la rîndu-ţi, acum te măguleşti
Că pe a lui simțire tu singură domneşti,
Ş-atît e de-ntețită a ta mîndrie oarbă
Că toată judecata din crieri ți-o absoarbă.
Cum? Tu, Corina jună, frumoasă, ce priveşti
De sus la omenire cU ochi împărăteşti,
Tu, care vezi în juru-ți o vastă-ngenunchiere
De adorări sfioase şi fără mîngăiere,
Mai lesne ai admite chiar cerul răsturnat
Decît a ta cădere din visu-ți adorat.
Ei bine, azi, Corina, cu toată mîndra-i fală,
Pe sînul lui Ovidiu posedă o rivală.

CORINA

(indignată)

Ibis!

IBIS

Ş-acea rivală superbă, fără preț,
La rîndul ei spre tine priveşte cu dispreț.

CORINA

Ibis !. *(Stăpînindu-se.)* Dar a ta gură zadarnic mă insultă.
Invidia, cînd latră, Corina n-o ascultă.
Cuprins eşti de manie că sufletu-mi trezit
Din umbră spre lumină voios s-a repezit
Şi, despărțit de tine, scăpînd de-a ta robire,
Găsit-a în Ovidiu o nouă-nsufletire.

IBIS

(furies)

Ovidiu?

CORINA

Dar, Ovidiu; în el, numai în el
Mă-ncred, căci el nu minte cu vorbe de mişel.

IBIS

Eu mint... cu mişelie? Eu mint?... Dar ce ai zice
Cînd l-ai vedea tu însăți cu ochii tăi aice,
Ținînd pe-a sale brațe un fraged, nou odor,
Jurîndu-i, ca şi ție, tot vecinicu-i amor?

CORINA

A ! taci, e clevetire.

IBIS

Ce-ai zice?... Spune, spune
Ce-ai face?

CORINA

Cu-a mea mînă eu viața le-aş răpune !

IBIS

Aşa?... Deci ai răbdare; curînd o să te-ncrezi
De minte sau nu Ibis, văzînd ce ai să vezi.
Şi de-a fi adevărul?

CORINA

O ceruri !

IBIS

Vrei să moară?

CORINA

Vreu, vreu, şi el şi dînsa... O! turba mă-nfioară !

IBIS

Mergi dar şi stai ascunsă cu ochiul pînditor.
Te-oi răzbuna eu însumi de-al tău înşelător
Ş-atunce vei pricepe cît eşti tu de nedreaptă
Cu mine.

CORINA

(cată-n jur)

Dar nu vine... nici a veni.

IBIS

Aşteaptă
Colo, după copacii din fund, şi-l vei zări.
Dar... de-a muri Ovidiu?...

CORINA

(depărtîndu-se)

Eu încă voi muri.

SCENA IV

IBIS

(privind după dinsa)

Ba nu-i muri; amorul ce încă mă cuprinde
Pe capul tău cu milă aripile-şi întinde.
El, prin a lui putere, va deveni un scut
Ce te-a feri de moarte... deşi, vai! te-am perdut.
Ah! cine ştie?... poate că jalnica-mi ființă
Va deştepta în sînu-ti a ta recunoştință.
Şi...

SCENA V

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, iată omul.

IBIS

(observă pc Rutuba ; in parte)

Cioplit e din topor.
(Lui Rutuba.) Eşti om cu hotărîre?

RUTUBA

Eu?... sînt gladiator
Şi mă numesc Rutuba; în față mă priveşte.
Un om nici cît o gîză în ochii-mi nu plăteşte.

IBIS

Aşa-mi convii, Rutuba, viteaz, neomenos.

RUTUBA

O ştiu; n-am preț; întreabă pe oricare gelos.
Eu îi feresc onorul de orişice ispită,
Căci am o meserie de mulți aprețuită
în Roma... Nu mă laud, dar în glas mare-o zic:
Morala-i susținută de brațul meu voinic.

IBIS

Te-admir !

RUTUBA

Şi ai dreptate;... zdrobesc de porunceală,
Ucid sau rănesc numai, cu vrei, după tocmeală.
Atît pentru-o bătaie şi pentru-o rană-atît,
Iar pentru-o înjunghiere sau strîngere de git
Ceva mai mult.

IBIS

Prea bine; deci spune cît mi-i cere
Pe-o moarte de om?

RUTUBA

Tînăr?

IBIS

Dar, tînăr.

RUTUBA

Şi-n putere?

IBIS

Şi.

RUTUBA

Prețul se socoate pe neamuri şi pe ani,
Pentru străini mai ieftin, mai scump pentru romani.
Pentr-un bătrîn cinci sute sesterții, pentr-un june
Cinci mii, căci el posedă mai multe zile bune,
Un mai bogat tezaur de fapte şi iubiri.
Fac paguba, prin moarte-i, sărmanei omeniri.

IBIS

Nu cinci, dar chiar şi zece îți dau pe a lui moarte.

RUTUBA

Om generos ! Se vede că nu ți-e drag prea foarte.
Primesc, însă Rutuba e un artist de soi.
Aş vrea să ştiu pe cine doreşti ca să-1 despoi
De zile, să-1 trimitem prinos pe ceea lume?

IBIS

Pe un infam netrebnic.

RUTUBA

Şi care-i al său nume?

IBIS

Ovidiu !

RUTUBA

Ce? Ovidiu? poetul glorios?
Ovidiu, fala Romei, ce cîntă-armonios?
Amicul lui Mecena? eî, floarea tinerimei,
Nălțat de însuşi Cesar pe treptele nălțimei?
Ho ! Ho ! se schimbă treaba... voieşti ca să dizbar
Prezentul, viitorul de-un geniu aşa rar?
E faptă făr' de lege ce mintea-mi oțereşte...
Cincizeci de mii sesterții nu-i scump cine-o plăteşte.

HILLARIUS

Cincizeci de mii !... Rutuba, e prea...

RUTUBA

Pentr-un augur
Să poate.

IBIS

Te juri însă că-1 vei ucide?

RUTUBA

Jur!

IBIS

Ți-i dau fără tocmeală, dar vreu ca totodată
Alăture cu-Ovidiu să mai ucizi ş-o fată.

RUTUBA

O fată? O ființă plăpîndă? Un odor
Ce lumea-nveseleşte cu chipu-i zîmbitor?
O fată ce-i menită ca să devie mumă,
Să nască poate-un erou, un Cesar?... Nu e gluma.
Ah ! îmi slăbeşte brațul şi tremur cînd gîndesc
Să-mplînt pumnarul rece în sînu-i fecioresc...
Cît dai?

IBIS

Cît vrei în totul?

HILLARIUS

Dar, cîte mii?... O sută?

RUTUBA

Să ne-nțelegem bine... De-a fi copila slută,
Cincizeci de mii pe dînsa, cu alți cincizeci pe el,
Iar de-o fi patriciană cu chipul frumuşel,
Nu pot pentru-acea sumă să curm a sale zile.
Eu sînt milos, îmi place privirea de copile.
Deci, ca să-ncheiem tîrgul ce facem între noi,
Cer numai două sute de mii pe amîndoi.
Nu-i mult.

IBIS

(dînd mina lui Rutuba)

Nu ! adă mîna... Hillariu, vin de taie.

HILLARIUS

(atingînd mînile lor)

Sâ-1 rupă-n bucățele a cînilor potaie
Şi să-1 încolăcească toți şerpii din pămînt
Pe-acel ce s-ar desface de sacfu-i jurămînt !

SCENA VI

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINA

CORINA
(alergînd)

Soseşte, iată-l !

RUTUBA
(scoiind pumnalul)

Unde-i?... e mort !

IBIS
(oprindu-l)

Aşteaptă încă.
Nu a sosit momentul... Aice, lîngă stîncă,
Curînd are să vie odoru-i aşteptat.
Cînd amîndoi vor face un grup îmbrăţişat,
Cu-o singură lovire, ca fulgerul de iute,
îi vei schimba, Rutuba, în două leşuri mute.

CORINA
(revenind)

S-apropie... şi-i singur.

IBIS

Mult singur nu va fi.
Veniţi să stăm la pîndă şi gata de-a-i jertfi.

CORINA
(în parte)

O ceruri \

IBIS

Haide !

HILLARIUS şi RUTUBA

Haide !
(Iese cu toţi in dreapta.)

SCENA VII

OVIDIU şi afoi IULIA

O ! noapte-ndurătoare,
întinde a ta umbră dorită, protectoare
Pe cel mai viu, mai dulce, mai drăgălaş odor,
Pe-al Iuliei ş-Ovidiu misterios amor.
Şi tu, o Venus, zee născută-n marea lină,
Tu cărei al meu suflet în veci cu drag se-nchină,
Pe Iulia-mi iubită îndeamn-o cu-al tău glas
Aice, lîngă mine să-ndrepte al ei pas !

(Priveşte la fereastra luminată.)

Ah ! iată sus fereastra cu tainică lumină
La care se arată precum o stea divină.
Văd umbra-i în mişcare... Ea pleacă, a plecat.
Lumina de fereastră acum s-a depărtat.
Ah ! inima uimită saltă-n bătaie deasă
Şi pare că din sînu-mi vroieşte-acum să iasă.
(Ascultă.) Dar, vine. *(Exaltat.)* Fericire, puteri dumnezeieşti !.. ..

(Iulia deschide uşa.)

(Ovidiu aleargă spre ea.)

Ah ! Iulie-adorată !

IULIA
(coboară scările)

Ovidie!... Tu eşti?
Nu-i nime în grădină? Nu-i nime să ne vadă?

OVIDIU

Nu, nu, priveşte, norii s-au adunat grămadă
Ca să ne-ascundă lumei şi zeilor din cer.
Priveşte, ceru-i negru şi stelele ce pier
Cu toate-ale lor raze s-au concentrat în tine,
Ca numai a ta faţă în ochii-mi să lumine.

(Sè apropie amîndoi de bancă, lîngă stîncă.)

IULIA

La glasul tău, amice, simt grija că s-a dus.
Tu mă iubeşti?

OVIDIU

Amorul mă-nalță-atît de sus
Cît uit în fericire-mi, eu, om perdut în gloată,-
Că eşti în culmea Romei, a lui August nepoată,
Şi mintea-mi nebunită mă face să-ndrăznesc
Ca să âpropiu doru-mi de-un crin împărătesc.

IULIA

Ai inimă cu aripi ce-n sus la cer aspiră.
Semeață nebunie îmi place şi-mi inspiră
O dulce-nduioşire ce gîndul mi-a furat
Şi-1 duce tot la tine, amice, nencetat.
Un geniu are drepturi ce nime nu le are,
Căci geniul posedă şi tronuri şi altare.

OVIDIU

Semeț sînt, dar amorul ar fi zeul Amor
De-ar măsura distanța cînd el s-avîntă-n zbor?
Dar inima ce bate în toată-a ei simțire
La scumpa-i aspirare cunoaşte-mprotivire ?
Am fost nebun, să poate, că ochii n-am închis
Cînd Iulia părut-a în ceru-mi ca un vis,
Dar este cu putință de-a-nchide-n zi senină
Şi sînul la iubire şi ochii la lumină?

IULIA

O ! nu ! nu îi închide cînd e ca să priveşti
Cît te iubeşte-n lume ființa ce iubeşti
Şi cîtă fericire necunoscută încă
Renvie şi mîngăie simțirea sa adîncâ...
Pe culmea înălțată pe care m-am născut
Nu poate să s-oprească nici dorul cel tăcut.
A lui August odraslă de soartă e menită
Să-apară ca o zee de-abia întrezărită
Şi să inspire teamă în loc de dulce dor.
Dar zeea, cînd tresare de-al dragostei fior,
Spre omul ce-o slăveşte din culme se coboară
Şi-i pare, la tot pasul, că tot mai sus ea zboară.
Aşa voit-a Joe ca Olimpul ceresc
Să-1 lege prin iubire cu raiul pămîntesc,
Să şteargă dintre inimi oricare depărtare.
Iubirea-i cea mai dulce şi sacră nobilare !
Regina Cnidei, Venus, iubit-a un păstor,
Eu te iubesc pe tine, poete-ncîntător !

OVIDIU

Eşti dulce şi augusta !... mărire ai şi milă,
Mărire de regină şi farmec de copilă,
încît ades îmi pare un vis norocul meu
De-a fi iubit de tine făr-a fi Dumnezeu,
Ş-atîta maiestate în jurul tău domneşte
Că de-a-ți atinge mîna dorința-mi se sfieşte
Şi mintea mea în luptă cu sufletu-mi robit
Mă pleacă la picioare-ți îngenunchiet, uimit.

(Cade-n genunchi.)

CORINA

(Ungă stîncă, in parte)

Infamul !

(ridicind pe Ovidiu)

Iată mîna-mi... Amorul cînd ne-adună,
Eu uit că sînt princesă şi mi-amintesc că-s jună.
întîia oară Eros mă duce-n Empireu,
Şi sînt a ta, Ovidiu, precum tu eşti al meu.

(Şed amîndci pe bancă.)

Eu te iubesc, amice, chiar din copilărie.
Amorul meu cu mine crescut-a în frăție,
Căci te-am văzut adese la bunul meu venind
Cu toți poeții Romei, în Roma strălucind,
Cu-amicii tăi, Mecena, Virgiliu şi Horațiu,
A] căror geniu falnic străbat al lumei spațiu.

Stimați, iubiți de Cesar, v-am auzit ades
Cetind a voastre imnuri și-n taină te-am ales
Pe tine ca poetul închipuirei mele.
Ador a tale versuri și am undit în ele
O gingașă comoară de visuri cu fiori
Ce ziua mă încîntă și noaptea pănâ-n ziori...
Ah ! spune-mi în ce plaiuri culegi a tale cinturi ?
Ce muză îți inspiră poeticile-avînturi?
Corina? Ce-i Corina?... Există? Cine-i ea?

OVIDIU

(îngăimat j

Tu, lulio, tu numai ești, dragă, muza mea.
Corina e un nume... poetic... ce de lume
Ferește-a noastră taină și dulcele tău nume.
Simțirea iubitoare ne vine de la cer,
Ea fuge de lumină ca cel mai sfînt mister,
Și sacră e ființa cu suflet generos
Ce face din iubitu-i un rege glorios.

(Se scoală.) iî u"! £R

Ah ! Iulie-adoratâ, de-aș asculta mîndria
Ce simt gîndind la tine, aș face nebunia
Să strig în lumea-ntreagă cu glas triumfător:
A mea, a mea e fiica lui Jupiter Stator.
Dar nu, al tău Ovidiu în nime nu se-ncrede.
Sub soare și sub stele necontenit te vede
Și-i place-n tăinuire, redevenind poet,
Să spuie numai nopței mult scumpul lui secret.
Atunci cînd pacea umbrei, domnind peste cîmpie,
îndeamnă la iubire, la vis, la poezie,
Cînd mii de șoapte blinde, sub cer trecînd în zbor,
Deșteaptă-n al meu suflet răsunete de dor,
Atunci cu-nvăpăiere eu le descriu pe toate,
Sperînd c-a mele versuri te vor pătrunde poate.

IU LIA

O ! dar, ca dulce fulger în sînu-mi au pătruns,
Și, vezi, amoru-mi gingaș eu nu ți l-am ascuns.

(Pleacă capul pe sînul lui Ovidiu.) IA

OVIDIU

(o strînge îr. brațe)

Ah! Iulie!

IULIA

(cu glasul slab)

Ovidiu !

OVIDIU

(arăîînd luna plină)

Iubita mea, privește,
Regina albă-a nopței din ceruri ne zîmbește.

SCEXA VIII

OVIDIU, IULIA, CORINA, IRIS, HILLARIUS, RUTUBA

CORINA

(cu durere, in parte)

Ah ! inima-mi se rumpe.

IBIS

(lui Rutuba, venind de după stîncă)

Ucide-i... Moarte lor !

(Ibis, Hillarius și Rutuba se înaintează repede, cu fețele ascunse sub mantale.)

CORINA

(voind să-i oprească, desperată)

O! nu, nu, nu pe dînsul...

IBIS

(se apropie de Ovidiu)

Infame trădător !

OVIDIU

Ce vreți voi, mizerabili?...

IBIS

Acum mi-ai căzut pradă.

(Lui Rutnba.)

Ucide-o-ntăi pe dînsa... El moartă să şi-o vadă.

OVIDIU

(vrind să apere pe Iulia}

în lături, hoți!... .

(Ibis şi Hillarius îi apucă de braț şi-l țin in loc. Rutuba ridică pumnarul asupra Iuliei.)

IULIA

(ridicîndu-şi vălul şi arătindu-se)

în lături! Priviți în fața mea.
Sînt Iulia, nepoata lui Cesar!

IBIS

(lăsind pe Ovidiu)

Cum?

CORINA

Ea?

RUTUBA

{scăpînd pumnarul)

Ea?

(Toți rămin încremeniți. Ovidiu şi Iulia se apropie unul de altul.)

IULIA

Ovidiu, vin' cu mine... Iar voi...

(Face un semn poruncitor către ucigaşi ca să se depărteze; ' Ovidiu şi Iulia pleacă repede şi intră în palat.)

CORINA

O, durere!
Rivala mea-i princesa!

HILLARIUS

Sîntem perduți!

IBIS

Tăcere.
Ovidiu dispărut-a cu Iulia-n palat...
Triumf!... de însuşi Cesar voi fi eu răzbunat!

(Cortina cade.)

ACTUL II

Forum al lui Cesar. în dreapta şi în stînga, de-a lungul culiselor, galerii cu coloane de marmoră *(portice)*, începînd de la al doilea plan şi întinzîndu-se pană în fund; ele sînt ridicate de la pămînt pe două trepte. Fundul scenei e ocupat cu templul zeței *Venus Génitrice*, precedat de o largă scară ce se coboară în piață. Pe laturile lui se deschid două strade ducînd spre Capitol ce se vede în fund. Patricieni şi matroane se primbla sub portice unde sînt espuse tot soiul de mărfuri. Mişcare animată de popor în piață. Trecătorii intră prin culisele libere atît în dreapta, cît şi în stînga. Unii intră în templu, alții se opresc pe treptele porticelor şi formează grupe variate.

SCENA I

RUTUBA, MUSS, PYRRHA, SAGA, HISTRIONI, POPOR (mai mulți precupeți intră din toate părțile, strigind mărfurile lor)

PRECUPEȚUL I

(purtînd o cutie)

Paste!

PRECUPEȚUL II

(turtind două ulcioare)

Apă de Virgo!

PRECUPEȚUL III

(purtînd dinți de elefant)

Ivoriu de Libia.

PYRRHA

(cu ttn paner pe cap)

"Naramze de la Chius!

SAGA

(cu un paner pe brațe)

Lămîi de Mesenia!

MUSS

(luînd o lămîie)

Dulce-s?

SAGA

Nu pune laba.

MUSS

Zbîrcite sînt de ger.
Priviți, numai mătușa lipsește din paner.

(Fuge spre fund.)

SAGA

Ce-ai zis, piciler obraznic?

(Aleargă după Muss. Poporul ride cu hohot.)

RUTUBA

(apropiindu-se de Pyrrha)

De unde vii, zvîrlugă?

PYRRHA

La Forum Cupedinis am dat numai o fugă
Ca să v-aduc naramze... Uf! cît m-am ostenit!

MUSS

(revenind în scenă)

Cum, Pyrrha, la Ovidiu azi nu te-ai odihnit?

PYRRHA

Ce vrei să zici, gîndace?

RUTUBA

(împingînd pe Muss)

Fugi, Muss, lipsești de-aice.

MUSS

(răstit)

Nu-mpinge, că, pe Hercul...

RUTUBA

Pieri, șoarec de portice.

MUSS

Gladiator de crîșmâ, zăvod flămind, năuc.

RUTUBA

(amenințîndu-l)

Măi piciule...

MUSS

(cu o demnitate comică)

Gios pumnii; te-am priceput, **mă** duc.

PYRRHA

(strigă, pierind spre fund)

Naramze de la Chius!

RUTUBA

(oprind-o)

Frumoasă Pyrrha,-mi spune:
De ce, cînd vinzi naramze, naramzele-s mai bune?

PYRRHA

(rîzînd)

Ştiu eu?

MAI MULȚI TRECĂTORI

Dă-mi mie una.

PYRRHA

(împărțindu-le portccale)

Na, na..

RUTUBA

Şi mie opt.

SAGA

(revenită în scenă)

Ce vra să zică pofta de fruct încă necopt!
Ea vinde poame crude, ar vinde porumbele
Şi proştii, zău, ar crede că cumpără mărgele,
Cînd eu, ca vai de minei pe strade strig mereu
(Strigă:) Lămîi de Mesenia!... dar le mănînc tot eu.

(Merge de se amestecă între poporul retras în fund,)

SCENA II

IBIS, HILLARIUS

(intrînd din dreapta şi primblîndu-se in fața scenii)

IBIS

Augure, n-am odihnă de-acum o săptămînă,
Ovidiu tot trăieşte!...

HILLARIUS

El ne-a scăpat din mînă
Ca apa.

IBIS

Şi Corina, deşi chiar i-a surprins
Cu Iulia, amoru-i nu scade, nu s-a stins!
Din contra î...

HILLARIUS

Cum?

IBIS

Se luptă cu gîndurile sale
Şi singură pe sine tot cată să se-nşale.

HILLARIUS

Iar tu?

IBIS

îi sînt, ai crede? tot mai nesuferit.

HILLARIUS

Aşa ți se cuvine; de ce n-ai reuşit?
Succesul încunună oricare faptă, fie
Sau rea sau bună... Lumea-i o vastă neghiobie.

IBIS

O ştiu, însă crezut-ai că Iulia din tron
Să cadă-n înjosire, iubind un... histrion
Ce mințile-ameţeşte cu şiruri de cuvinte?

HILLARIUS

Ea are foc în sînge... Ce vrei?... îți adă-aminte
De mama sa ce-n Roma, prin lubrice purtări,
Atras-a pe-al ei nume blastemuri şi ocări.
Pe unde-a sărit capra mai sus căprița sare.

IBIS

Ce-ar zice împăratul de-a Iuliei purtare?

HILLARIUS

Grozav ar pedepsi-o, sînt sigur.

IBIS

Dar pe el,
Pe-Ovidiu;

HILLARIUS

L-ar ucide cu moarte de mişel.

IBIS

A I de-am putea a-1 face să afle adevărul!...

HILLARIUS

Dar cine să-ndrăznească a-nfige-n peptu-i ferul,
Şi inima-i de tată să o străpungă?

IBIS

Eu.

HILLARIUS

Tu?... Speri că el te-ar crede?

IBIS

O sper, însă e greu.
La un grozav pericol cunosc că m-aş expune.

HILLARIUS

August cîteodată are furori nebune.

IBIS

ksa-i.

HILLARIUS

A lui manie, în primul său avînt,
îi dă porniri de fiară ce urlă pe-un mormînt.

IBIS

Cum dar, feriţi departe de crîncena lui gheară,
Să facem pe Ovidiu în cangea ei să peară?
Ascultă: Un custode de la palat mi-a spus
Că 1-al Iunonei templu azi lulia s-a dus,
Pe-altarul zeităţei ofrande ca să facă.
Cortejul ei pe-aice, prin Forum, a să treacă...
Eu am urzit îndată un infernal complot.

HILLARIUS

Cum?

IBIS

S-o insulte pleba... Pe bani ea face tot.

HILLARIUS

Tot, însă.,

IBIS*

Noi, în piaţă, hai sâ-mparţim mari sume
Din partea lui Ovidiu, lucrînd în al său nume,
Şi astfel împăratul, gelos de-al său onor,
Va crede pe Ovidiu un laş insultător.
Ş-atunci nici chiar Apolon nu-1 scapă de osîndă.

HILLARIUS

Complotu-i bun, dar cere bani mulţi pentru izbîndă.

IBIS

(dind trei pungi lui Hillarius)

Na bani; mergi de-i împarte la cine crezi, mergi, zbori.

HILLARIUS

Priveşte, piaţa-i plină de bravi răzvrătitori.

IBIS

(arătînd pe Rutuba în fund)

Rutuba e cu dînşii, mă duc la el; tu cată
Să ne cîştigi pe Pinax, el are limba lată
Şi multă influenţă în clasele de jos.

HILLARIUS

Ca dînsul în batjocuri nu-i nime generos.

IBIS

Găseşte-1 şi-i vorbeşte, dar fii cu chibzuinţă.

(Merge înfund de se sfătuieşte cu Rutuba.)

HILLARIUS

Intîi gîndese la mine, ca om de conştiinţă.

(Cîntărind pungile.)

Trei pungi rotunde, pline şi scumpe la privit..-
Ca să-mi rămîie mie ce-ar fi de chibzuit?

(Pleacă spre stînga şi se îniilneşte cu Pinax care intră.}

: *li.* ni bnB©«îjlJU|paw iui fismq mti

HILLARIUS, PIX AX

(Pinax histrionul, cărunt, slab şi îmbrăcat în haine sărace, intră posomorit prin stînga şi se îniilneşte cu Hillarius. Ei se privesc lung cu un aer de sarcasm.)

HILLARIUS

(în parte)

Ha ! iacă tocmai Pinax... E istovit la faţă.

PINAX

(in parte, trist)

Nu am mîncat nimica de astăzi dimineaţă.

(Oftează greu.)

HILLARIUS

Tot slab?

PINAX

Şi tu tot gras?

HILLARIUS

Priveşte, în pele nu-mi încap.

PINAX

Dar; seimeni cu Silenus.

HILLARIUS

3£oofli^f!i ...nr!Cjî|HLfiSîvî*fl3..' - '-• *a^cit i*.*

Şi tu cu un proţap.
Pe două căi contrare ne-am apucat noi drumul,
Eu, îmbucînd coliva, tu, mirosind parfumul.
Eu, speculînd prostia, cîmp lat, bogat, cu rod,
Tu, mila omenească, pomana... o! nerod!

PINAX

Dar; eşti dibaci, Hillariu, o recunosc aice.
Tu eşti augur de piaţă; ştiinţa ta prezice
Tot ce doreşte omul supus la slăbiciuni
Şi rîzi de el, şirete, purtîndu-1 cu minciuni.
Te-ai • înrudit cu Plutus prin falşa-ţi meserie.

HILLARIUS

(rizind)

Şi tu rămas-ai rudă cu trista sărăcie.

PINAX

Decît bogat ca tine, prefer sărac să fiu.

mi; **K» 9H**;rrtfiisc

HILLARIUS

itatn
Dar; histrion şi leneş.

PI "VAX

(mîndru)

Aşa, din tată-n fiu.
Străbunii mei în Roma, toţi filosofi ca mine,
Avut-au mare faimă în gloatele latine,
Lăsîndu-mi o maximă ce-am practicat mereu:
„Mănîncă de la alţii iar nicicum dintr-al tău."

HILLARIUS

Maximă înţeleaptă ! Ea te-a adus în stare
Prin pelea ta uscată să te prevezi în zare.
Stomahul tău se-ntinde păn' la calende greci,
Căci, bute danaidă, el nu se umple-n veci,
Şi însă prin mulţime de chipuri... ruşinoase
Cercat-ai să prinzi carne pe şirul tău de oase.

PIX AX

' " *ji* SCKI *£l crrîrJ K,i .^""î înnuooc*? P-^

(cu amărire)

Aşa-i! Ah! pentru-o pîne cît geniu cheltuiesc!
Minciună cu minciună neîncetat cîrpesc,
Dar, vai! din toată-această măiastră cîrpitură
Nu mă cîrpesc adese cu nici o-mbucatură.
Zadarnic dimineaţa patronilor dau zor,
Ei mistuit-au lacom chiar inimele lor,
Şi numai la-mpăratul găsesc cîte-o pomană,
Cînd sînt cu istovire lihnit, lipsit de hrană.

HILLARIUS

Şi însă-ai fost odată un acrobat uşor...

PIN AX

Dar; ce entuziasmuri năşteam eu în popor
Cînd alergam pe-odgonul întins lung peste Tibru,
Saltînd, facînd chiar tumbe cu meşter echilibru....
(Arâtîndu-şi genunchii.) Dar aste balamale acum s-ars ruginit...
(Cu emfaz.) Sînt soare fără raze ajuns la asfinţit!—

HILLARIUS

Şi ai mai fost, îmi pare, poet chiar în junie.

PINAX

Dar; ş-am comis atunce o vastă tragedie
Sperînd că voi întrece pe însuşi Euripid.

HILLARIUS

Tu?... care?

PINAX

Cleopaira

HILLARIUS

A? spune-mi-o, să rid.

PINAX

Antoniu în Egipet triumfător soseşte...
Să vezi cum Cleopatra de-amcr îl nebuneşte.
Pontifii, 1-al ei ordin plecînd vroinţa lor,
închină lui Antoniu un lung şi lat covor.
Ei îl aduc pe umeri cu alte scumpe-odoare
Şi-1 dau de-a tăvălucul în faţă-i, la picioare,
Iar cînd întreg covorul pe scenă s-a destins,
Ce văd în el eroul şi publicul surprins?

HILLARIUS

Un leu, sau bou] Apis fript gata în frigare?

PIN AX

Ba, Cleopatra-n Venus cînd s-a născut din mare

HILLARIUS

(rizînd)

Sublimă tragedie ! aş fi vroit s-o văd.

PINAX

(du amărire)

Şi însă-au şuierat-o rivalii mei.

HILLARIUS

Te cred... î i 0}
Ş-acum ce faci, sărmane?

PINAX

Politică de strade
Cu pleba care-n Roma stă gata ca s-o prade.

HILLARIUS c.,

Aş plînge a ta soartă dac-aş putea să plîng.
Tot ce pot face, Pinâx, dă-mi mîna...

(Pinax întinde mina deschisa ca pentru pomană.)

Să ți-o strîng.

PINAX

O! suflet bun şi nobil!... Ce? mîna ta-i deşartă?

HTLLARIUS

S-a deşertat şi-i goală de mult ce a fost spartă.

PINAX

(cu dispreț) u i 3
Eşti grec. b H g

HILLARIUS

Ca tine, Pinax, sînt grec şi mă fălesc.

Dar; însă n-aduci daruri.
ÂA.'Al.l aț riV)5
ansm *alb* ja>»sn .:-> 8HW«is|ttiis
f*rîzind)*

Din contra, le primesc.

PINAX

Om scump! cînd îi fi bolnav, ma cată-aici în piață.

HILLARIUS

Eşti medic? c/s-sinî *ï'ï* OC

PINAX

Nu, dar vesel te-aş vindeca de viață.

(Hularius ride cu hohot. Pinax, furios.)

Mîncău de şese prînzuri pe fiecare zi.
3 Gras egoist! de mine tu pari a te păzi,
Crezînd că foamea tristă e boală lipicioasă.
Hei! căci nu am avere şi masă-n veci mănoasă,
Ți-aş arăta eu, Pinax, ce este-un om fudul
Şi ce e mai cu seamă un egoist sătul.

(Pleacă spre fund.)

HILLARIUS

(arată o pungă)

Pinax, priveşte..,

PINAX

(întorcindu-se grabnic) \ /

O pungă?... om infernal!... şi-i plină ?
Tantal renaşte-n mine; fugi, aprigă jivină,
Că, pe Mercur...

HILLARIUS

Ascultă şi nu te agita.
Această punga plină vrei tu să fie-a ta?

teûMât-:rm sbin ! B 3 **PINAX**

Mă-ntrebi?... Degrabă spune-mi ce vrei tu de la mine?
O crimă?... căci degeaba nu cred s-o dai...

HILLARIUS

'ii;ii 9> . isrx

Vezi bine.
Vreu o manifestare in piață, cu ocări,
Cu huiduiri, cu zgomot, cu zvon de fluierări.

PINAX

Ceva complet? E lesne, dar trebuie bună plată,
Căci o să am nevoie de-o plebă îmbătată,
De marinari, de leneşi, de histrioni, de hoți.

HILLARIUS

Găteşte-ţi tu amicii şi-ţi dau toţi banii.

PINAX

Toţi?
Toţi?... spune-mi cui să facem aşa ovaţiune?

HILLARIUS

Te prinzi s-o faci, răspunde.

PINAX

Cum nu, amice; spune.

HILLARIUS

Pe-aici, prin Forum, Pinax, o să vedeţi trecînd
A lui August nepoată...

PINAX

Ce? Iulia? şi cînd?

HILLARIUS

Chiar astăzi pe l-ameazi.

PINAX

Ea! ruda maiestoasă
A lui Octaviu Cesar!... Ştii tu că gluma-i groasa?

HILLARIUS

Ştiu, dar şi punga-i grasă... Priveşte-o, hei? ce nurii

PINAX
(lacom)

Ah! dâ-mi-o şi sînt gata să fluier, sa...

HILLARIUS

Te juri?

PINAX

Jur! fapta-i îndrăzneaţă, e demnă de Alcidiu.
Dar cine o plăteşte?

HILLARIUS
(dînău-i punga)

S-o spui la toţi... Ovidiu!

PINAX
(mirosind punga)

Hmm! Bine zic evreii: monezele nu put.
***(în** parte.)* Cu ele de la Roma mă fac azi nevăzut.
(Iese pe furiş din piaţă.)

HILLARIUS
(singur, cîntărind pungile)

Mi-au rămas două!

SCENA IV

HILLARIUS, IBIS, (revine din fund)

HILLARIUS

Ibis, ţi-ai pregătit răsplata?
Rutuba?

IBIS

Se aţine; dar Pinax?

HILLARIUS

Este gata.
(Să aude rîsete multe în dreapta. Ibis se uită intre culise.)

IBIS

Ovidiu vine-aice; ca să nu-i dăm prepus,
Hai noi să stăm la pîndă în templu, colo sus.
(Pleacă amîndoi spre fund.)

SCENA V

OVIDIU, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS, IBIS, HILLARIUS

(Mai mulți tineri patriciani intră cu Ovidiu veseli și eleganți.)

OYIDIU

(zărind pe Ibis)

Pe Bachus Corniferul !... e Ibis!,., Salve ție,
Om ghiftuit de toate, de-amor, de avuție.
Cum? mai consulți augurii? Ce vrei, ce mai pretinzi,
Cînd ai tu pe Corina și-n ochi-i te oglinzi?

(posomoritj

Rîzi tu, Ovidiu, astăzi, dar poate mîini vei plînge.
Cînd nu s-așteaptă omul, atunce capu-și frînge...

(Se suie scările templului cu Hillarius și intră în el.)

COTTA

Vorbește-n aforisme ca un filosof grec.

TIGELLIUS

Si are miez la vorbă.

CLEVETIUS

Cît are fructul sec.

COTTA

Hei, voi glumiți, dar Ibis, îl știu, e rău de gură.
Să mă ferească Joe de-a lui ascunsă ură!

OVIDIU

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin.
Am numai oaspeți veseli și blînzi în al meu sîn:
Amor, prietinie, senin, compătimire,
Tovarăși scumpi de cale ce duc la fericire;
Ei îmi arată lumea prin văl trandafiriu
Făcîndu-mă-al iubirei poet iubit să fiu,
Și-mi spun că nu-i ființa mai tristă, mai muncită
Ca omul ros de ură ș-invidie urîtă.

COTTA

Tu ești un om în viață condus de năluciri
Și ae'rul din Olimp în Roma îl respiri.

OVIDIU

E dulce acel aer cînd trece-n răsuflare
Prin buze alipite cu dulce sărutare.

COTTA

Cum să cunoaște omul de-amoruri îmbătat!
Corina ta, amice, deplin te-a fărmecat.
Zîmbirea-i te conduce pe-o cale înflorită
în care-nțelepciunea se perde rătăcită.

CLEVETIUS

Corina ș-alte multe zburdalnice frumseți
Ce-1 țin legat de pragul nebunei tinereți...
Să spune chiar în taină că falnicu-i avînt
Vînează dulci amoruri nu numai pre pămînt,
Da-i mai presus mult încă, în regiuni înalte
Spre care numai vulturi au dreptul ca să salte.

OVIDIU

(îngrijit)

Ce vrei să zici, Clevetiu?

CLEVETIUS

O veste din senin
S-a răspîndit în Roma că-n parcul Palatin
îndurătoareâ lună și stelele mișcate
Zărit-au două umbre cu drag intrulocate
Și că din ele una erai tu însuși.

OVIDIU

Eu?

CLEVETIUS

Iar ceaialtă-o fiică de neam de semizeu.

OVIDIU

Clevetius, prin gură-ți bîrfește-n veci minciuna.
Tu minți, făcînd să mintă și stelele și luna,
Căci n-ai nimica sacru în gîndu-ți uricios.
Ești un Zoii de strade, un rău invidios
Și nu permit ca limba-ți în față-mi să profane
Divina inocentă a fiicei suverane.

COTTA

(lui Clevetius)

Dac-ar afla-mpăratul ce vorbe-n lume porți
El te-ar trimite-n Tartar, să minți pintre cei morți.

CLEVETIUS

N-am grijă, căci lui Cesar eu am făcut pomană.

COTTA

Tu?

OVIDIU

Lui?

CLEVETIUS

Eu.

TIGELLIUS

Unde?

CLEVETIUS

Lîngă Colona Pompeană,
Augur mi-a întins mîna și datu-i-am un as.

COTTA

Și, negreșit, cu gura căscată ai rămas.

(Toți rid.)

OVIDIU

Nu rîdeți... într-o noapte, August din înălțare
Văzutu-s-a prin visuri căzut în cruda stare
De cerșetor... De-atuncea, în fiecare an,
Cerșește-o zi întreagă sub haine de sărman.
Așa vroit-au zeii ca-n culme de putere
Să știe ce-nsemnează nălțare și cădere.

CLEVETIUS

Ba e zgîrcit și lacom... El însuși a dat foc
Căsuței sale proaste, vrînd un palat în loc.
Apoi prin mii de chipuri tirane sau viclene
Și-a căptușit cuibarul cu ale țării pene.
Schimba-s-ar toate-n spinuri mortale!

OVIDIU

Limbă rea!
August, optzeci de statui de-argint ce le avea
în Roma ridicate, a pus de le-a topit
Și la poporul mizer în bani le-a împărțit.

CLEVETIUS

Dar, el a vrut ca-n Roma să aibă fiecare
O mică părticică de Cesar spre gustare,
Și astfel să cîștige renume în popor
De om cu dărnicie, de binefăcător.
L-a sale fapte însă, de lume lăudate,
Nu gloria-l îndeamnă, ci seaca vanitate,
în minte-i tot e calcul profund de ipocrit.
Simplicitatea-i?... mască de mîndru parvenit,
Clemența-i aparentă?... cruzime-ndestulată,
Mărirea-i?... pe nisipuri o statuie-nălțată.

OVIDIU

(cu dispreț)

Orb!

CLEVETIUS

Tu ești în orbire de nu vezi sub August
Cum s-a cuprins junimea de-al vieții chiar dezgust.

OVIDIU

O! știu că voi, junimea romană... Ce junime!
Nimic nu vă mai place și nici iubiți pe nime.
A voastre inimi stoarse în nesimțire zac.
Sărmani! nici chiar lumina, nici Venus nu vă plac.
Vă sinucideți zilnic în modul cel mai jalnic,
Vrînd să ucideți timpul... *(Aprinzîndn-se.)* în secolul ist falnic,
Cînd artele frumoase, ajunse-n culmea lor,
Schimbat-au Roma-n splendid muzeu neperitor,
Cînd geniul pășește la templul nemuririi,
încunjurat cu fală de stelele-omenirei,
Horațiu și Virgiliu, Tit-Liviu și Tibul,
Nu e permis în Roma de viață-a fi sătul.
Nu! cînd acest imperiu domnirea lui întinde
în patru părți a lumei și-n mînă-i le cuprinde,
Tot omul, tot romanul, privindu-1, e dator
Să aibă-un suflet mare, ca el predomnitor,
Să simte vieți o sută în nobila sa viață
Ș-un foc care topește a nesimțirei gheață.
A fi *Civis Romanus* este-a fi om de fer!
Așa ziceau străbunii și nu-ncăpeau sub cer.
Noi ne-am schimbat credința căzînd din înălțime.
Priviți, iată-un specimen de-a Romei tinerime.

(Arată pe Barrus.)

SCENA VI

***PRECEDENȚII, BARRUS** (istovit și grotesc, intră prin stînga, întovărășit de doi negri, servitorii lui)*

CLEVETIUS

He! bun sosit, o! Barrus!... tot încă pintre vii?
Noi te credeam *ad patres.*

BARRUS

Bufon!...

COTTA

De unde vii?

BARRUS

(cu glas femeiesc)

Amici, vin de la baie și am ieșit la soare...
Am căpătat o tusă și... *(Tușește.)*

OVIDIU

Barrus, pun prinsoare
Că iar ți-ai smuls în baie tot părul de pe trup.

BARRUS

Ai zice că-s Diana; îmi vine să mă pup.
Am mușchi vînjoși ca dînsa... Priviți, așa-i?

(își golește brațele.)

TOȚI

(pipăindu-le)

Așa e.

CLEVETIUS

Dar ai perdut, îmi pare, cîțiva din ei în baie.

BARRUS

Nu, căci mai dinioare zvîrlit-am ușurel
Vro zece javaline si discul de otel
Pe cîmpul lui Mart.

TOȚI

Bravo!

BARRUS

Apoi la Capenea
Am întîlnit pe Chloe, pe Glyce și Actea.
Mi s-au jurat tustrele că port pe cap un nimb
Ș-ar vrea a lor figură cu-a mea să facă schimb.
Tuspatru mă urmează în stofă diafană,
Mergînd ca să se primble pe Calea Apiană.

Acolo mă aşteaptă, zburdînd, catîrii mei.
Mă duc să-i mîn, cu caru-mi să alergăm tusirei.
(Privitul în culise.) Al iată-le tuspatru.

CLEVETIUS

Catîrii?

BARRUS

Ba nu, ele.

CLEVETIUS

Acuma zici tuspatru, acuma zici tustrele.
încalțe zi tusşepte, să fie-un cont deplin.

BARRUS
(supărat)

Cum de mai eşti cu viață, avînd atît venin?
(Toți rid.)

SCENA VII

PRECEDENȚII, ACTEA, TYNDARIS, CHLOE, GLYCE (intră din dreapta, in tualete elegante şi ***urmărite de*** *tineri patriciani)*

BARRUS

Ha ! iaca ş-ale mele frumoase-admirăto are.

ACTEA

Ovidiu, salve.

CELELALTE

Salve.

OVIDIU
(dindu-le mina)

Fragmente vii din soare.
Ce zeu propice nouă aice v-a-ndreptat ?

CLEVETIUS

E negreşit Manasiu, zaraful cel bogat
Ce vinde sub portice parfume indiane,
Şi scumpe sulimanuri, şi coame lungi germane,
Tot ce frumseții poate s-adaoge un spor.

ACTEA

Seca-ți-ar limba-n gură, obraznic lătrător.

TYNDARIS

Năpîrcă de lagumuri.

CHLOE

Paingăn mînjitor.

OVIDIU

Nu vă-njosiți, iubite, à sta la convorbire
C-un om ce face pată în toata omenire;
Mai bine sub portice veniți să vă primblați
Şi cu-ale voastre grații pe noi să ne-ncîntați.

ACTEA

Unde-i vroi să mergem, noi mergem bucuroase,
Ovidiu, de-a ta liră sîntem prea amoroase.

COTTA

învingător ferice ! Priviți, toate-1 iubesc !

-CLEVETIUS
(cu sarcasm) ', mu 3

Pîn' şi ființi înalte de singe-mpărătesc.

OVIDIU

De-i mai rosti, nebune, acest cuvint o dată,
Eşti mort !
(Se înaintează spre Clevetius amenințător. Amicii lui îl opresc.)

CLEVETIUS

i(def>ărtîndu-se) *-Min "A*

Mă face-a rîde mănia-ţi îngîmfată.
(Lui Barms.) Pe Calea Apiană vin'," Barrus, să te-admir.

(Iese.)

ACTEA

Ba vmă cu noi, Barrus, şi fugi de-acest satir.

(Curtizanele, întovărăşite de toţi junii patriciani, se suie pe treptele porticelor şi se primbla pintre colonade, admirînd stofele, obiectele de artă etc. espuse de vinzători greci, indiani etc.)

SCENA **VIII** -

***OVIDIU** (rămas în urmă, **este** abordat de Corina, care vine*
• r .. ***din dreapta)***
-?~UOiO/0OD **m** Jpţm *cÊt ţWEM/jlSt* .IJÎdOf{!-£*/ 0/1
:3iin&xno **sîKO* %b&f**#g 30£t mo **nu**-O
d.îmbq £v i ^ i ^ i g ^ o q <f. onid *iste* '
lie
Ovidiu, stăi.

OVIDIU

Corina?
'-•è£010mià JB^ICJ *r.* • sili ti £-9b ,1/ibivU

CORINA

De astăzi dimineaţă
Te caut... Un pericol te-ameninţă în piaţă.

OVIDIU

Cum?

CORINA

Un complot sub mînă în contra-ţi e urzit
De-un om ce te urăşte, un duşman nemblînzit.
. . ! nom *ilfd*

OVIDI.II., ; .

Ibis?

• CORINA

Oricine fie... pe-ascuns, din a ta parte,
La pleba de pe strade mari sume se împarte
Ca să insulte astăzi pe Iulia în drum
Ş-astfel să-nfurieze pe-August asupra-ţi.

OVIDIU

.abiav mo iii Stotr* «A\iribivO Cum?
Şi tu, Corină, însăşi atîta eşti de bună
Cît aperi pe Ovidiu cu Iulia-mpreună ?
Eu sînt nedemn de mila ce încă îmi păstrezi.
.»uv! ar. v..; • -^r.'* " .vtft4->Yk *tZ)* ...oibA i:

CORINA

O! nu, prea generoasă ori simplă tu mă crezi.
Mi-ai dat lovire crudă prin crudă ofensare,
Corina, ca şi Ibis, doreşte răzbunare.
El vrea a ta peire, căci eu te-am adorat,
Eu vreau de-o infamie să nu fii acuzat...
Te-am prevestit... Adio! dë-acum îţi sînt streină.
E moartă pentru tine de-acum a ta Corină...
(Cu înduioşire.) Corina ta... O! ceruri, am fost, dar nu mai sînt...
Ovidiu, fii ferice, Corina e-n mormînt.
(Cu lacrimi.) Adio!

OVIDIU

Ah! Corina, întoarce mca-o data
Asupra lui Ovidiu privirea-ţi împăcată,
Căci dacă-a fi să peară poetu-ţi favorit
Şi care pe Corina cîntînd a nemurit,
Să aibă mîngăierea de-o moarte liniştită
Gîndind că-si perde viata iertat de-a lui iubită.

CORINA
M M rali
Dar nu vrei a pricepe că nu vreu ca să mori?
Nu vezi că sînt cuprinsă de-a groazei reci fiori,
Căci întrevăd ce soartă cumplită şi fatală
Te-aşteaptă !... Ah! acuma uit chiar pe-a mea rivală^

Şi mă gîndesc la tine, şi simt că nebunesc
Şi vreu să scapi de moarte, căci încă te iubesc.

OVIDIU

Corina mea.,

CORINA

Ovidiu, la luptă, fii om verde.
Mergi, apără-mi rivala de-un scandal ce te perde.
Tu o iubeşti, iubeşte-o ferice, cu onor.
Corina se răzbună jertfind al ei amor...
Adio... *(Se depărtează răpcde şi iese din scenă.)*

OVIDIU

(singur) ; ; ^ o j % £ 5 i f i . - M

Suflet nobil!... s-a dus, o! umilire!
Cît mă simt mic faţă cu nobila-i jertfire !

(Iese pe gînduri, tris:, şi sè duce sub porticul unde sini amicii •*j'i'-i inii* j}î **irmoe-ab** Vjaifcjfc: •... .'**îiv^vs'iq me-aT**

SCENA IX

RUTUBA, MUSS, POPOR, IULIA, un LICTOR

(Poporul înşirat pc piaţă, ăc-a lungul porticelor, avînd pe Rutuba în frunte. Cortegiul împărătesc intră prin fund, precedat de patru lictori şi urmat de alţi patru, toţi înarmaţi cu scuturi şi spade. Opt siriani duc pe umerii 1er o lectică aurită în care Iulia stă întinsă şi rezemată pe perne de purpură. Două sclave pe Ungă lectică poartă una un corlei, înfipt într-o trestie de India, şi alta c apărătoare de pene de păun cu care face vînt şi răcoreşte pe Iulia. Doi sclavi în urma 1er duc două scări poleite pentru coborîrca din lectică. Cortegiul înaintează încet. Ibis şi HUlarius se arată la uşa templului.)

MUSS

(alcrgînd din fund)

Cortegiul vine, iatăd.

RUTUBA

(la un grup de oameni)

Colea **voi vă grupaţi,**
(la alţii) si **voi** în ceea parte **fiţi gata să strigaţi:**
„Jos lectica ! la Tibru !", cînd vi **s-a da** semnalul.

(Cortegiul intră.)

RUTUBA

Muss, piciule, începe.

MUSS

(scoţind un fluier din sfii)

Stăi să-mi gătesc cavalul. *(Fluieră.)*

CAPUL LICTORILOa

Ce? *(Alte şuieraturi se aud în grupuri.)*

RUTUBA

Daţi gură.

PLEBA

La oarba !

LICTORUL

Hoţi buni de spînzurat !

PLEBA

La Tibru!

MUSS

(arătînd pe lictor)

Ce-mi văd ochii ? Un morcov **degerat !**

(Rîsete in grupuri.) *l£ttl* 3D 31

RUTUBA

Taci, Muss; el e lictorul Mănîncă-foc.

• . MUSS

paie.
Grozav e!... cu-a lui spadă chiar vîntu-n două-l taie.

RUTUBA

(apostrofînd pe lictor)

Ce duceți voi pe umeri? e marfă de vîndut?
E proaspătă? cît cereți în preț de tot scăzut?

MUSS

Cît poate ca să ceară? Un as, atîta face.

- .-„{Plebei se-ndeasă împrejurul lecticei.)

LICTORUL

•' *(scoțînd spada)*

în lături, plebă sclavă.

MUSS

în lături tu, măi dace.

RUTUBA

(înaintînd)

Jos lectica în fața poporului roman!
La Forum şi la circuri el este suveran.

(Lectica a sosii în mijlocul scenii. Sub portice, curtizanele patriciani privesc. Zgomot.)

IULIA

(ridieîndu-se pe coate)

Sus lectica, octofori, sus, pleba să mă vadă
Cît de mai sus pe dînsa disprețul meu să cadă.

PLEBA

La Tibru!

SCENA X

PRECEDENȚII, OVIDIU si AMICII LUI

OVIDIU

*(se arată sub porticul din stînga; indignat, **cu** glas tare)*

Mizerabili!

3ii

IULIA

(zSrindu-l, în parte)

Ovidiu!

OVIDIU

Sacrilej!
Voi atacaţi în Forum al Iuliei cortej?
Amici! pe dînşii! Moarte acelor ce-o insultă...

(Coboară grabnic treptele porticului cu patriciani, se izbesc asupra grupului ce au înconjurat lectica şi-l resping.)

POPORUL

A! a! a! moarte vouă!

(Lupîă crîncenă. Ovidiu se apropie de lectică.)

ioV .:>;::d£-:§ rrognoi *tz* ***.V&qA \.v.-.i*** ram& ïrtiO^

Ovidiu, pleba-i multă.
Voi n-aveti arme. **«**qt«ui£L&q fii ţnmob** *f't*

OVIDIU

Arme, cu-aceşti bețivi mişei?
Priveşte şi ascultă ce trebuie cu ei.
(Către plebă.) Popor măreț, eroic, al Romei scump tezaur *l*
Cunoşti moneda nouă, moneda cea de aur.
Ce poartă a lui Cesar augustă efigie?

GLASURI DIN GRUPE

Ba nu — nu încă — unde-i? Arat-o — să ne vie.

OVIDIU

(aruncind in aer un pumn de monede)

Iat-o !

PLEBA

(vesel şi lacom)

He!

OVIDIU

(aruncind iar bani)

Na, în țărnă cădeți şi adunați,
Ş-apoi pentru Ovidiu cinstiți şi vă-mbătați.

(Pleba se depărtează de lectică, cătînd bani pe jos.)

(coborîtă din lectică)

Ovidiu, ți-oi fi vecinie mult recunoscătoare. *(îi întinde mîna.)*

OVIDIU

(sărutindu-i mîna)

Nu cer decît o rază ferbinte de la soare
(încet) Şi soarele meu dulce s-aprinde-ti ochii tăi.
(Către amicii săi.) Acum să mergem grabnic. Voi toți, amicii mei,
Şi voi, îictori, octofori, toți în cohortă deasă
Să ducem la palatu-i pe-a noastră împărătească.

***(Cortejul** pleacă **şi** iese prin dreapta, patricianii inconjurind **pe Iulia. Hillarius şi** Ibis au coborît scările templului şi s-au amestecat cu plebă fără a fi zăriți de Ovidiu.)*

IBIS

(lui Rutuba)

Pe urmă-i.

HILLARIUS

(plebei)

După dînşii.

OVIDIU

(tămînînd în urma cortegiului)

Eroi, acum strigați
în cor: Evohé Cesar şi Iulia !

PLEBA

Bani dați?

OVIDIU

(azvîrlind iar monede)

Na, na!

PLEBA

(strigă)

Evohé Cesar şi Iulia !

OVIDIU

Prea bine. *(Iese.)*

IBIS

(în fața scenii)

N-a reuşit complotul; o! plebă, o! ruşine!

HILLARIUS

întîi de toate banii, virtutea după bani.
Aceasta e deviza modernilor romani!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Sala de primire in palatul lui August, cu statui între coloane şi ferestri ce dau pe grădină. în stînga, uşa care duce în apartamentul împăratului. în dreapta, altă uşă, pe planul întâi, si tronul. Galerie cu colonadă în fund.

SCENA I

MARCIANUS, IBIS şi PINAX (intră în galerie unul din stînga, altul din dreapta şi vin în scenă)

PINAX

Marciane, favorite al lui August slăvit.

MARCIANUS

Ce este?

PINAX

(inchinîndu-se)

Salve !

IBIS

(asemine)

Salve !

MARCIANUS

(lui Ibis)

Ce cauţi?

IBIS

Am venit
Ca să salut pe Cesar în casa palatină. *(Vrea să înainteze.)*

MARCIANUS

(oprindu-l)

Nu-i voie.

IBIS

Cum?

PINAX

Iubite, la faţa lui divină
Vreu să mă-nchin.

MARCIANUS

Nu-i voie.

PINAX

Ce spui? Acest palat
Deschis e ca şi mîna lui Cesar, nencetat.
Oricînd, oricine poate să vie-aice, frate,
Să ceară de la Cesar sau milă, sau dreptate.

MARCIANUS

Aşa-i, dar astă-noapte abia s-a înturnat
Din insula Caprea în care el a stat
O lună-ntreagă bolnav, ş-acum se odihneşte !

PINAX

Odihna fie-i dulce !

MARCIANUS

El astăzi nu primeşte.
Mergeţi.

IBIS

(dîndu-i un papirus)

Aş avea însă a-i spune tăinuit
Ceva careT priveşte: te rog dar umilit
Să-i dai papirul ăsta chiar astăzi dimineaţă.

PINAX

(asemine, dînd un papirus)

Ş-al meu mai-nainte.

IBIS

Voi aştepta în piaţă
Răspunsul.

PINAX

Si eu.

MARCIANUS

Mergeţi la poarta amîndoi.

(Intră în apartamentul lui August.)

PINAX

(lui Ibis)

Şi păn-atunce, vere, ce crezi să facem noi?

IBIS

(ca dispreţ)

Cum?... Vere?... îmi zici vere, aşa, deopotrivă?
Tu mă compari cu tine?

PINAX

Cu mine?... dimprotivâ,
Nu se compară prostul cu omul învăţat.

IBIS

Nici cel pe brînci ca tine cu omul înălţat.

PINAX

Te-ai înălţat? Această izbîndă e prea mică.
Şi fumul din gunoaie în aer se ridică.
Te crezi şi tu o gîscă din vechiul Capitol,
Şi eşti un pui de curcă, fără tiuleie, gol.

MARCIANUS

(revenind)

Ce? tot sînteţi aice?

IBIS

(lui Pinax)

Tu ai noroc, sărmane,
Că ne găsim în templul puterei suverane...

PINAX

(cu emfaz)

Nu se uimeşte-un vultur de-un bîzet de ţînţar.

MARCIANUS

Ieşiţi, vine-mpăratul, fugiţi...

IBIS

Mă duc.

PINAX

Dispar. *(Iese cu Ibis prin fund.)*

SCENA II

AUGUST

(ieşind din stingă, se dirige spre fereastră, pe gînduri)

Căzut-a rouă noaptea?... *(Privind în grădina.)* Dar, vesela natură
Pe tot firul de iarbă a pus o picătură.
Semn bun!... Ajute-mi zeii ş-acest prielnic semn
Prin fapte bune astăzi de mine să fiu demn...
Opt lustri de domnire aproape sînt la număr
De cînd acest imperiu îl port pe al meu umăr
Şi, cît mai multă lume s-adună-n mîna mea,
Povara-mpărătească devine tot mai grea.
Sub jugul Romei pus-am mulţime de popoare:
Sciţi, lupi flămînzi de iarnă, indiani striviţi de soare,
Cantabri, suevi, iliri, egipţiani, dalmaţi.
Respins-am în trei rînduri pe dacii nempăcaţi...
Ferice, pus-am capăt războaielor civile
Ce spintecau moşia şi o scurtau de zile,
Ş-am răzbunat în sînge pe Cesar, tatăl meu...
Azi Roma-i capul lumei, ş-al Romei cap sînt eu.
Sînt tot: August şi Cesar... Pontif cu daruri sfinte,
Imperator cu nume de-al patriei părinte.
Am tot: putere, faimă, a lumei avuţii,
Şi însă n-am nimica, căci nu mai am copii!...
A morţei ş-a ruşinei familia mea toată
A fost şi e victimă!... O singură nepoată
îmi mai rămîne-n casă, şi pentru ea mă tem,
Căci maică-sa atras-a eternul meu blestem

Prin desfrînàri hidoase... şi sîngele corupt
Ades din sinul mamei cu laptele e supt...
Dar nu... Iulia-i albă în suflet şi pe frunte
întocmai ca zăpada lucind pe vîrf de munte,
în inima-i vergină, mult limpede izvor,
Nu-i încă nici o umbră lăsată de vreun nor...
Ea-i dulce ca lumina frumoasei dimineţi
Şi-n ochi are văpaia fecioarei tinereţi. *(Priveşte pe fereastră.)*
Iat-o!... Colo-n grădină **se** primbla şi citeşte,
Ea m-a zărit, se-nchină la mine şi-mi zîmbeşte.
O! farmec al prunciei, putere, blînd mister!
Cînd ne zîmbesc copiii, fug norii de pe cer.
Un prunc în faşe este precît un zeu de mare,
Cu cît el **e** mai fraged, cu-atît el e mai tare.

Jttaixoiq oj*qBN.A--«19b *linii lot* <î
oinisncf JsaoB-2 îias înr-a-iurA ...! **nud** rirjcrao
*AUGUST, IULIA (vine alergînă din **dreapta)***

lÉrnv U 9 m IB aq fioq IroafaDOrni î2»3B **bnb ad**

A! Scumpul meu părinte! *(S-aruncă-n braţele. lui.)*

AUGUST

Copila mea...

IULIA

(mustrindu-l) JfifrxjdsJSl ***tn£-C***

Frumos!.
Te duci din Roma singur, fugar, misterios,
Petreci o lună-ntreagă departe,-n tăinuire,
Ş-apoi revii cu noaptea şi tu nu-mi dai de ştire.

AUGUST
(zîmbind). ***iedï*** A

Mă iartă; să-ţi cer voie, drăguţă, am uitat.

IULIA

Nu rîde... n-ai dreptate... Eşti mare, împărat,
La tine universul cu fală se închină.
Nici o profană mînă de toga-ţi cezarină
Nu poate să s-atingă... Eşti zeu şi fiu de zeu!
Şi însă vezi ce splendid e privilejul meu.
Eu vin oricînd îmi place şi Cesar se-mblînzeşte,
Şi ochiul său de vultur pe loc se limpezeşte.
Il cert... cu dismierdare, mă joc cu sceptrul său
Şi-mi pare că-s un flutur pe coama unui leu.
Deci care-i mai puternic si cine pasul are?
Eu?
rrtttMMi
«*M» ûtak Ibev *t)l*

AUGUST

Tu.

IULIA

Cui se cuvine să deie ascultare
Stăpînul lumei?

AUGUST
(cu dragoste)

! iJşsrao ! O Ţie.

IULIA

Aşa m-ai împăcat.

AUGUST

Mă ierţi?

IULIA

Ca totdeauna, c-un dulce sărutat. *(îl sărută.)*

AUGUST

Ce-ai mai făcut în lipsă-mi?

IULIA >iriO
(confuză)

Nimica.

AUGUST

Cum? nimica?

IULIA

Ba, ți-am cusut o togă, nici largă, nici prea mică,.
Precum îți place ție... s-o porți la zile mari.

AUGUST

Ce mîndru-oi fi la circuri în loja de Cesari!
Dar, spune-mi, în grădină primblîndu-te, citeai
O carte şi cu dînsa dulci ore petreceai. ***(îi ia manuscrisul.}***
Unde-i? care-i?... Ovidiu!... Ce văd? ***Aria iubireif***

(In parte.)

Cum de-a ajuns sub ochi-i?... ***(Iuliei.)*** A! te-ai dedat citirei?
îți place poezia?... Şi, spune-mi, cum găseşti
Acest nămol de versuri... uşoare?...

IULIA

(cu entuziasm)

O! cereşti!

AUGUST

Cereşti? *(în parte.)* Ea le declară cereşti!... Şi ea-s cuprinsă
în mreaja lui Ovidiu, cu mintea sa aprinsă!...
(Iuliei.) Ş-ai înțeles subiectul poemei... lămurit?

IULIA^

Ba!... n-am priceput totul, dar multe am ghicit
Din el.

AUGUST

Ghicit? *(în parte.)* Ovidiu corumpe Roma-ntreagă.
Veninul de pe buze-i în miere se descheagă'

•Şi curge dulce-n inimi... *(Iuliei.)* Spune-mi, te-ai întîlnit
Cu el în a mea lipsă?

IULIA

Cu cine?

AUGUST

Ai vorbit
Cu dînsul vreodată?

IULIA

Cu cine?

AUGUST

Cu poetul
Ovidiu!

IULIA

(conjuza)

Nu!

AUGUST

(in parte)

Cum oare să aflu tot secretul?
O văd că e confuză... Ce se petrece-n ea?
Enigmă e femeia...

IULIA

(în parie)

Ce are?

AUGUST

Draga mea,
Purtarea ta-i corectă, precum ți se cuvine.
Distanța e prea mare între-un poet şi tine.

IULIA

Cuvintu-mi pare aspru ieşit din gura ta,
Cînd stiu câ-n tinereţe cercat-ai a cînta
în versuri hexamètre Sicilia stîncoasă.
Un geniu poarta bine corona maiestoasă;
O văd, privind la tine, poet şi împărat !
E rudă cu Apolon poetul inspirat !
Şi dar nici o distanţă n-o pot eu înţelege
între-a lui Cesar fiică ş-al poeziei rege.
A zis chiar Iuliu Cesar: „E mult mai glorios
De-a-ntinde-n ochii lumei hotarul spaţios
Al geniului sacru cu-avînt de înălţare,
Decît a lărgi cercul romanelor hotare".

AUGUST

Pentru poeţii noştri ce viu entuziasm!
Faci versuri poate?

IULIA

Cesar, mă mir de-al tău sarcasm».
Tu care cu poeţii trăieşti în confraţie...
Horaţiu şi Virgiliu posedă-o-mpărăţie
Ca tine; al lor geniu, cu-al tău în zbor unit,
Clădesc din timpul nostru un secol strălucit.
Ovidiu...

AUGUST

Taci ; Ovidiu, profanator de muze,
Nu vreau prin al său nume să spurce-a tale buze.

IULIA

Profanator de muze, Ovidiu care-a scris
Metamorfoze, Arta iubitei!

AUGUST

Taci, am zis.
Tu eşti copilă incă, nu ştii ce otrăvire
Ascund unele plante sub mindră înflorire

Şi nu poţi înţelege şi nu vreau să-nţelegi
Cît rău Ovidiu face Italiei întregi.

\ U9 ,£GK ***(Azvirle manuscrisul pe fereastră.)***

'rit

Azvîrle-aceastâ carte ce minele-h pătează
Şi-n sîn pe nesimţite otrava infiltrează.

,ăEm *sb* > .Deiwq 'J ,ts«3D .t/twqmr ;
{jfiqoo ***t&taa na mtsso-.*** ixSte» '.;

IULIA

(in parte)

Ce sacrilej !

Mâi

AUGUST

ia.

(imblinzindu-se)

Ascultă, tu ştii cît te iubesc.
Mai mult decît la tronu-mi la tine mă gîndesc,
Şi vreau să calci ferice în cursul vieţei tale
Pe treptele virtuţei străbune şi regale.
Ajunsă eşti acuma pe al juniei plai,
Cînd inima se mişcă de-un dor venit din rai,
Şi eu, privind la tine, visez de-o însoţire
C-un rege supus Romei şi demn de-a ta mărire.

IULIA

Un rege? care? cine? Vrun part, vrun get turbat
Ce vrei prin înrudire să-1 faci un aliat?
Nu mă simţ demnă, Cesar, de-a ta mărinimie.
Jertfirea-i prea antică, nu sînt Ifigenie.
N-am sînge grec în mine.

AUGUST

O ! nu te revolta...
Ţi-ai linişti pornirea de-ai vrea a m-ascuita.
Alesul meu e rege al ţărilor daciane,
E Cotizon cel tînăr... Fruntarele romane
Adeseori supuse la crunte năvăliri,
Imperiul meu simte grozave zguduiri.
E timp să pui tu capăt la luptele barbare
Ş-a m-ajuta cu falâ 1-a Romei apărare.

IULIA

Ce vis! Cum? Sînt chemată a salva Roma, eu?
Să-i fac de-a lung pe Istru un zid cu brațul meu?

(Devine din ce in ce mai ***nervoasă.)***

Al tău imperiu, Cesar, e putred, e de milă,
De-şi cată astăzi reazem un umăr de copila?
A tale legioane intrate-s în pămînt
Şi singura putere a Romei azi eu sînt?
O ! dacă-au decis zeii ca Roma să dispară
Şi tu din cartea lumei să fii respins afară,
Èi bine, peară Roma cu toți bărbații săi
Decît a îi datoare cu zile-unei femei!

AUGUST

Gîndeşte-îe la rangul ce îl ocupi... Tu eşti
A Romei fiică ; trebui cu drag să te jertfeşti.
Mărirea ne impune îndatoriri mărețe,
Şi lauru-nfloreşte în suflete-ndrăznețe.
Eşti Iulia ! Domniță de neam împărătesc.
Şi nu uita câ-s Cesar... Să faci ce-ți poruncesc.

IULIA
(demnă)

Cesar Augustul poate în oarba-i părtinire
Să înfrîneze-o lume, iar nu a mea simțire.
Voința ta-i deprinsă să plece tot sub ea,
Dar se găseşte față azi cu voința mea
Ce-mi spune: de o crimă să te scutesc pe tine,
Pe mine de-o jertfire, pe Roma de-o ruşine! *(Iese în dreapta.)*

AUGUST

. *];j;* **-joiÇ4S**?#fj^ ***°i*** uarn iirzsIA
Copila !... Am deprins-o a-şi face tot pe plac...
Cunoaşte sîăbiciunea-mi... Mi-e dragă... Cum să fac?
(Cu mîndric.) Ce foc! Ce exaltare! Ce splendidă mînie !:
E maică-sa-n picioare, şi-mi seamănă şi mie.

SCENA IV

AUGUST, MARCIANUS

AUGUST

Ce este?

MARCIANUS
(dîndu-i papirii lui Pinax şi Ibis)

Pănă-n ziuă doi oameni au venit
Cu-aceşti libeli.

AUGUST
(deschizînd unul)

Iar Pinax? bufonul flămînzit? *(Citeşte:)*
„Cînd între linguşire şi tine închizi uşa,
Nu-ntoarce de tot cheia păn'ce ne-om umplea guşa.
Eşti tare,-ntinde mîna sărmanului slăbit.
Eşti mare, te coboară spre cel mai mic, smerit,
Şi nu uita pe Pinax ce n-are drept avere
Decît o foame vastă ş-o mînă care cere."
Marciane, unde-i Pinax?

MARCIANUS

în piață el s-a dus.

AUGUST

Să-i dai ce se cuvine !

(Deschide al doilea papirus şi citeşte :)

„August, cel mai supus,
Cel mai cu umilință, cel mai cu devotare,
Voieşte ție grabnic să spuie-o taină mare."
— O taină mare? *(Lui Marcianus.)* Unde-i străinul ce ți-a dat
Acest libel?

MARCIANUS

Aşteaptă aici lîngă palat.

AUGUST

Să vie. *(Marcianus iese.)* Taină mare?... A fi, ca totdeuna,
Vreun basm țesut maestru de muma sa, minciuna.

SCENA V

AUGUST, IBIS (vine prin fund)

AUGUST

Tu scris-ai aste rînduri?

IBIS

Eu, Cesar.

AUGUST

Ești străin:
Si cum te cheamă?

IBIS

Ibis, rob ție și hain
Acelor ce au gînduri în contra ta țesute.

AUGUST

Un fapt ai să-mi descoperi? Ce lucru?... Spune iute.

IBIS

(oftind)

Un lucru fără seamăn, un fapt atît de rău,
Cît nu se poate spune făr-a ofta din greu.
Tu știi, acum o lună, scandalul fără cale,
Insulta cea făcută...

AUGUST

Cui?

IBIS

Chiar nepoatei tale
De pleba Romei.

AUGUST

(sculindu-se)

Pleba, zici tu, a insultat
Pe Iulia? Cînd? Unde?

IBIS

Cum? încă n-ai aflat?...
Pe cînd lipseai din Roma, augusta ta nepoată,
Trecînd în Forum, fost-a oprită-n loc de gloată
Și, sacrilej de moarte! infam! nepomenit!
Expusă fluierărei poporului plătit.

AUGUST

Plătit?. plătit de cine?

IBIS

De-un om la gînd subțire
Ca vîrful unui ghimpe otrăvitor din fire.

AUGUST

Dar cine-i el?

IBIS

Ovidiu !..

AUGUST

Ovidiu?

IBIS

L-am văzut
Zvîrlind cu pumnii banii poporului căzut
în turbă de beție; apoi, cînd pleba strînsă
De el fu de lictorii cortejului respinsă,

Ovidiu, luînd masca de falnic salvator,
A aruncat o ploaie de aur în popor
Şi 1-a făcut să schimbe insulta în urare.

AUGUST

Dar cu ce gînd Ovidiu?... De ce astă purtare?

***i&ihs&ni n ut* inia HftMS-**

Cu gînd de-a naşte-n sînul domniţei dulci simţiri,
Recunoştinţă vie, plăpmde-adimeniri.

AUGUST

(indignat)

Ce îndrăzneşti a zice, mişel defăimător?

. , ; IBIS **jT/naiun feirqx"l**

De nu spun adevărul, sînt gata ca să mor !
Pe Iulia văzut-am, uimită, mîna dîndu-i,
Si-n ochii tuturora el mîna sărutîndu-i.

AUGUST

(se repede furios şi-l apucă de gît)

Minciună !... Calomnie !... Infame, o huleşti !

IBIS

(cade-n genunchi)

Iau martor Roma-ntreagă... Tu poţi să mă turteşti
Ca pe un fir de iarbă... A lui Ovidiu gînduri
Le ştiu... dar n-am curajul...

AUGUST

Grăieşte.

IBIS

-n multe rînduri
Ca umbră nevăzută pe urmă-i lunecînd,
în casa palatină surprinsu-l-am intrînd.
Colo, jos, în grădină, 1-a stelelor clipire,
Cu Iulia avut-a ascunsă întîlnire.

AUGUST

El? Ea?... Mintea-mi s-afundă în hău întunecos..

IBIS

Stăpîne...

AUGUST

Destul, du-te... mergi şi aşteaptă jos.

SCENA VI

AUGUST

Ce?... adevăr să fie? Cum? Ea, nevinovată
Ca frunza încă-n mugur de vînt nesărutată?
Ea! o copilă încă!... născută pe un tron!
Ea ! limpede-auroră din vastu-mi orizon,
Să-şi fi perdut mîndria, onorul, ruşinia,
Să fi căzut !... Ce este dar nevinovăţia?
Un putregai, un verme, în fruct atrăgător?
Sub mască de virtute un viţiu zîmbitor?...
în ce să cred de-acuma cînd mă-ndoiesc de dînsa,
Cînd roua dimineţii ascunde glod într-însa?
O ! de-a fi adevărul, amar va fi de ea !
Amar va fi de dînsul expus la ura mea !

SCENA vii

AUGUST, MECENA, OVIDIU (vin din fund)

AUGUST

Adevărat, Mecena, că Iulia pe stradă
A fost victima plebei ş-a hoţilor grămadă,_
în Forum, ziua mare?

MECENA

Dar, este-adevărat.

AUGUST

Şi cum de-această crimă n-am fost eu informat
în insula Caprea?

MECENA

Avut-am îngrijirea
De orice supărare să-ţi apăr liniştirea.
Culpabilii de-atunce au fost ca nişte hoţi
Supuşi pedepsii aspre, executaţi...

AUGUST

Nu toţi.
Cel mai culpabil, şeful acelei oarbe gloate
Trăieşte încă.

MECENA

Cine-i?

AUGUST
(arătînd pe Ovidiu)

Iată-1.

OVIDIU

Eu?

MECENA

Nu să poate.
August, eşti în eroare!

OVIDIU

Oricine ţi-ar fi spus
Aceasta minte.

MECENA

Cesar, respinge-orice prepus.
De tot ce se înalţă invidia-i legată,
în urma strălucirei stă umbra tupilată.

Ovidiu a fost vecinie leal şi cumpănit.
Lealitatea are un suflet liniştit.

AUGUST

A! Crezi tu pe Ovidiu leal?

MECENA
(zîmbind)

Ovidiu este
Un vînător ferice de versuri şi neveste.
Poeţii şi amanţii, de visuri îngînaţi,
N-au timp pentru comploturi, ei sînt prea ocupaţi.

AUGUST

Orb eşti de-1 judeci astfel... A! tu nu-1 cunoşti încă.
Cinismul fără margini, brutal cît şi o stîncă,
Nebuna cutezare şi viţiul abject
în mintea lui secat-au tot simţul de respect.
Corumpător de inimi, poet de saturnale,
El ofensează cerul cu scrierile sale,
încît, după opt lustri de lupte, de ani grei,
Văd Roma-n decădere zăcînd sub ochii mei.
Am vrut să fac din Roma regină suverană,
El cată ca să facă din ea o curtizană.

OVIDIU

Precît eşti just în toate, cu mine eşti nejust.
Prin glasul tău grăieşte mania, nu August.
Mania, umbră deasă, întunecă gîndirea...
Alină al tău suflet, chemînd nepărtinirea,
Şi-i recunoaşte, Cesar, c-al tău admirator
Nu poate să devie un laş insultător.
Tu m-ai primit aice, în casa palatină,
Cu toţi poeţii Romei ce ţie se închină,
Căci însuţi, fiind geniu pe tron imperial,
Protegi în orice spirit avîntul genial.
Comis-am poate versuri de tine rău văzute,
Dar jur pe mîna-ţi dreaptă, pe sacra ta virtute,

Că n-am avut în viață-mi alt țel și alt îndemn
Decît, stimat de Cesar, să fiu de dînsul demn.
Un pom produce fructe și bune ș-ades rele,
Nu se condamnă pomul securei pentru ele.
Cu timpul tot ce-i putred se scutură perind
Și fructele frumoase rămîn pe crengi lucind.

AUGUST

Știi bine-a te preface... în nerecunoștința,
Uitînd însă prea lesne a mea bunăvoință,
Uitînd că-n a mea casă ai fost oaspe iubit,
Prin neagră lașitate iubirea mi-ai plătit.

OVIDIU

Care mi-e crima?

AUGUST

(indignat)

Crima? zi crime, și de-acele
Ce merită asprimea întregei uri a mele.

MECENA

August, te rog, alină furtuna de amar
Ce-ți tulbură simțirea.

AUGUST

Mecena, în zadar...

OVIDIU

Dar ce-am făcut?

AUGUST

întreabă mîrșava-ți conștiință.
Pe cînd eu la Caprea zăceam în suferință,
Pe Iulia în Forum cu scop ai insultat,
Cutezător infame !

OVIDIU

Eu?

SCENA VIII

AUGUST, MECENA, OVIDIU, IULIA (care ascultase la ușa din fund)

IULIA

(intră rapide)

Nu-i adevărat !
E neagră calomnie asupră-i aruncată.
La Forum prin Ovidiu de plebă-am fost scăpată.
El a-nfrînat-o singur, făcîndu-mi el un scut
Cu brațul său, ș-aice, luptînd, m-a petrecut.
Acesta-i adevărul; iau martor însuși cerul.

AUGUST

Taci, nu cerca, semeață, a mă orbi... Misterul
Ce între voi există îl știu.

OVIDIU

(în parte, oțerit)

O ! Cer !

IULIA

Știi?

AUGUST

Tot.

IULIA

îl știi?... Decidă soarta!... în sînu-mi nu mai pot
Să-l țin ascuns... Natura-mi cu taina nu se-mpacă
Și inima-mi trezită nu poate să mai tacă.
Amor pentru Ovidiu în sufletu-mi simțesc,
Fă tot ce-i vrea cu mine, o ! Cesar, îl iubesc.

AUGUST

(revoltat)

Ce zici acum. Mecena, de-atîta îndrăzneală?
Ce zici de-al tău Ovidiu, de inima-i leală?

MECENA

La dreapta-ți tulburare cu tine mă unesc,
Dar şi l-a ta mărire permite-mi să gîndesc.
Nu te-nteți-n asprime cînd poți să dai iertare,
Şi fie-ți mîna blinda cît simți că e mai tare.
Nu întreba: el cine-i? întreabă: cine eşti?
Iertarea-i o podoabă în gurile domneşti.

AUGUST

Nu-s Cesar, ci părinte, atunci cînd dezonorul
S-apropie de mine mai crunt decît omorul,
Şi vine de-nferează pe frunte-ai mei copii.

MECENA

Ba Cesar eşti ! şi Cesar voiesc în veci să fii,
Căci sceptrul nu dă roade cînd e stropit cu sînge,
Şi cerul nu zîmbeşte cînd omenirea plînge.

AUGUST
(cu durere)

Ah ! N-ai copii, Mecena.

MECENA

Dar am mai mult, căci vreu
Să poarte acest secol măreț numele tău.

AUGUST
(încet lui Mecena)

Ah!... de ce simț în mine, Mecena, nu-ți dai seamă.
De furia-mi aprinsă chiar mie mi-este teamă.
(Lui Ovidiu.) Ce meriți?

OVIDIU
(plecînd capul)

Merit moarte !... Culpabil,
o aştept,
N-am dreptul, nici speranța în ochii-ți să mă-ndrept.
Cuvintele rostite de Iulia sublimă
Dictează-a mea osîndă... Loveşte!... de- o crimă

A ne iubi-mpreună ş-a spune-o-n fața ta,
Pe mine numai, Cesar, e just de-a nu ierta.
Am fost atras spre ceruri de-a Iuliei splendoare.
Distruge-n mine-atomul ce zboară către soare.

IULIA
(îngenuchează)

Ai fost şi tu-n junie ca mine simțitor.
Ah ! fii, o ! scump părinte, cu noi îndurător.

AUGUST

Destul ! Lipsiți din ochii-mi, perfid şi tu vicleană...
(Amenințător.) Aproape-i Capitolul de stînca
Tarpeeană.

(Face semn lui Ovidiu, care iese abătut.)

IULIA

A !... Nu vrei să te-ndupleci la ruga mea?... Nu vrei?
Gîndeşte l-a mea mamă, am tot sîngele ei.
M-oi compromite astfel ş-aşa departe-oi merge
Cît lustrul de coronă pe frunte-mi se va şterge.

AUGUST

Un pas greşit de-i face, pedeapsa cea mai grea
Te va lovi, nebuno !

IULIA
(amenințătoare)

Ei bine, vei vedea. *(Vrea să iasă.)*

AUGUST
(apucînd-o de braț)

Stăi! Stăi pe loc.

IULIA
(furioasă)

A !

(Se aud fanfare în curte. Clienții încep a intra prin galerie.)

MECENA

Cesar, devii stăpîn pe tine;
Fanfarele răsună, al Daciei sol vine.
E ora salutarei, clienții au intrat,
în fața lor te-arată nu om, dar împărat. *(Iese prin fund.)*

SCENA IX

AUGUST, IULIA, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS şi alți patriciani intră şi se aşează în rînd în fața tronului. IBIS, mai de-o parte, în stingă.

COTTA

Noroc, Auguste Cesar ! a ta reînturnare
în Roma, peste Roma ca soarele apare.

(Clienții se închină.)

AUGUST

Prea bine !... Salve vouă !

CLEVETIUS

(cu umilitate)

Ani mulți, în toate buni !

AUGUST

Amici, clienți ! Cunoaşteți o vorbă din străbuni :
Destinul ne aduce în timpurile grele
O mînă cu veşti bune şi alta cu veşti rele.
Azi el e favorabil... Viteazul Cotizon
S-apropie în pace de-al Romei splendid tron.

(Fanfare mai apropiate.)

SCENA X

Cei dinainte, MECENA, apoi SOLUL intră prin fund cu cortejul său

MECENA

(anunțînd)

Solul!

SOLUL

(înaintează şi vine în fața lui August)

Salut pe Cesar şi Roma glorioasă !
Venit-am sol de pace din Dacia muntoasă
Şi zic tot ce-al meu rege mi-a poruncit să zic:
Poporul vostru-i mare, poporul nostru-i mic,
Dar ei sînt deopotrivă ca două vii şioaie
Ce vin clocotitoare, umflate după ploaie,
Şi se-ntîlnesc în cale şi-n frunte se lovesc
Păn' ce cu înfrățire ei apele-şi unesc.
Voi tari! Noi tari!... şi ura mai mult ne întăreşte.
E timp să ne dăm mîna cu toți prietineşte...
în numele şi-n dorul lui Cotizon deci viu
Să cer pe-a ta nepoată, August, pentru-al său fiu,
Sau luptă necurmată, sau pace... Hotărăşte.

AUGUST

(indignat de atîta îndrăzneală, face un semn de manie ; apoi, privind la lulia, se stăpîneşte)

Primesc !

SOLUL

însă domnita!

IULIA

(demnă)

Domnița... nu primeşte !
Lui Cotizon îi spune tu, sol, din partea mea,
Că înrudiri cu barbari nici eu, nici Roma vrea.

Nepoată sînt de Cesar ! mai mult, eu sînt romană !
Şi nu dau astă mînă pe-o pace de pomană !

(Iese maiestoasă-n dreapta. Ambasadorul se-nchină şi iese prin fund. Tablou.)

IBIS

(apropiindu-se de Cesar, coborît de pe tron)

Ţi-am spus tot adevărul?

AUGUST

(posomorit)

Aşa-i!... Grăieşte-ncet,
Dar te-a împins păcatul să afli un secret
Ce pune deopotrivă în ochii-mi ş-osîndeşte
Pe cel pîrît de-o crimă cu cel care pîrăşte.

IBIS

Stăpîne,-aste cuvinte mă umplu de fiori...
Sînt criminal în ochii-ţi?

(August face un semn afirmativ.)

Şi ce-mi ordoni?

AUGUST

Să mori !

(August pleacă în dreapta. Toţi rămîn consternaţi. Tablou.)

ACTUL IV

La *villa* lui Ovidiu. Salon de lux despărţit de triclinium prin o cortină de purpură. Masă mare în triclinium, în fund, aşezată pe o estradă. Candelabre, mobile de bronz, panere cu flori. în salon, statuele zeiţelor Venus şi Hebe. Uşă în stînga şi altă uşă în dreapta. Din dosul cortinei din fund ce este închisă se aud instrumente executînd un himn şi următoarele toasturi: „La Chloe! — la Actea! — la Tyndaris! — la Glyce!"

SCENA I

OVIDIU (intră pe uşa din stînga, urmat de un sclav)

OVIDIU

Zici tu că o străină mă caută aice?
Să vie... *(Sclavul se-nchină şi iese pe uşa din dreapta.)*

OVIDIU

(singur)

însă de-amoruri simt un profund dezgust.

SCENA II

OVIDIU, IULIA (intrînd rapide pe uşa din dreapta)

IULIA

Ovidiu, fugi, te-ajunge urgia lui August...

OVIDIU

Tu, Iulio?

IULIA

în grabă, nebună, îngrozită,
Am alergat...

OVIDIU

(luînd-o de mînă)

Tu însăşi, copilă mult iubită,
Ai îndrăznit prin Roma ?...

IULIA

Ovidiu, eşti espus
La trăsnetul de moarte ce fulgeră pe sus.
N-am teamă pentru mine de orişice-ntîmplare,
Căci n-am altă gîndire decît a ta scăpare.
Fugi !

OVIDIU

(coprinzînd-o în braţe)

Iulie...

IULIA

Fugi grabnic, amice, eşti perdut...

OVIDIU

O ştiu.

IULIA

Octaviu Cesar de tine-i cunoscut.
E blînd ca primăvara cînd e în amicie
Dar aspru cît şi iarna cînd e în duşmănie,
în contra ta, iubite, grozav el e pornit.
Cercat-am să-l înduplec, dar nu am reuşit.
Amorul nostru sacru în ochii lui e crimă,
Lui Cesar nempăcatul îi trebuie-o victimă.

OVIDIU

(cu amar ir e)

îi trebuie-o victimă, zici tu, pentru că-n sîn
Port flacăra ş-avîntul amorului divin?
(Se aude, după cortina din fund, toasturi.)
„La Venus, zeea blondă ! la brună Astérie !"

IULIA

(tresărind)

Ce ?... *villa* ta răsună de glasuri de orgie ?
Cînd eu de grijă tremur, şi plîng, şi simt că mor,
în valul desfrînărei arunci al tău amor? *(Sedepărtează de el.)*

OVIDIU

Ah ! nu vezi tu în astă nebună desfrînare
Cea mai vădită probă de crunta-mi desperare?...
Din casa Palatină ieşit-am azi nebun.
Am vrut pe pragul vieţii amicii să-mi adun

Şi ultima mea noapte s-o fac ca să devie
O epohă sinistră de falşă veselie...
De stînca Tarpeeană August mi-a pomenit.
E un decret de moarte, o ştiu, sînt pregătit.
Fie!... a mea cenuşă de-acum pe vînturi zboare,
Rămîn a mele versuri a Patriei odoare.

IULIA

O ! taci, şi te ascunde o zi, o zi măcar.
Dă vreme lui Mecena să cerce...

OVIDIU

(uimit şi trist)

în zadar !
De-acum grăbita moarte oriunde mă aşteaptă.
Octaviu, triumvirul, sub Cesar se deşteaptă
Ca să răzbune tronul ce-l crede ofensat.
August la bătrîneţe, de nori întunecat,
Nu sufere privirea juneţei arzătoare.
Nimic mai plin de jale ca un apus de soare !
Nimic mai plin de umbră ca un apus de tron!
Octaviu vede golul de jur în orizon,
Şi-n ceruri pretutindeni o deasă, neagră ceaţă.
El simte şi răspînde fiori mortali de gheaţă.
Acei fiori din sînu-i în sînu-mi au intrat.
Vae viclis! fie Cesar de mine salutat !

IULIA

Trezeşte-te, Ovidiu... raţiunea ta declină.
Alungă desperarea, urmează-mă.

iiiqo) .bşs èrrtiîduë

OVIDIU

Nu.

IULIA

Vină !

OVIDIU

(desperat)

Dar viața pentru mine ce-a devenit? Nimic,
Cînd Iulia-i perdută din viață-mi.

nşsofco . '!,.-; juilAv **i** ;v *ohm f>* **nîm'H**

(apucîndu-l de braț şi trăgîndu-l spre uşă)

Vină,-ți zic.
Nu vrei să perzi din ochii-ți pe Iulia? Ei bine,
Oriînce parte-a lumei ea va fugi cu tine.

OVIDIU

(pătruns)

Tu să împărți exilul c-un biet nenorocit?
Vai ! nu-i destul, iubito, că te-am adimenit
A nimici distanța ce-n lume ne desparte,
Din razele coronii făcîndu-mi mie parte?
Ah ! du-te, fugi de mine, căci sînt un om fatal.
Respiri în a mea casă un aer infernal.
Mergi, lasă-mă în umbră, şi tu, cu-a ta splendoare,
Tu, rază virginală, te-ntoarce iar în soare.

IULIA

Eu să te las aice de Cesar prigonit?
Renunț la tot, la Roma, la tronul strălucit,
Şi te urmez oriunde păn' şi-n pustietate.
Nenorocirea crudă te face al meu frate
Precum amorul nostru în zeu te-a prefăcut.
Vin', ah! iubite, vină; timp nu e de perdut.
îmi pare c-aud păsuri în Atrium; ai milă
De-a mea durere, vină...

OVIDIU

Sublimă eşti, copilă,
Dar glasul conştiinței...

IULIA

O ! nu, nu-1 asculta.
Ascultă-mă pe mine, Ovidiu, sînt a ta.

Avem acelaşi suflet, avem aceleaşi soarte,
E drept aceeaşi viață s-avem ş-aceeaşi moarte.

(Strigăte înfund, după cortină.)

Ovidiu, hei, Ovidiu !...

OVIDIU

Auzi amicii mei?
Te rog, nu te espune a te-ntîlni cu ei.

IULIA

Nu-mi pasă; desperarea ce inima-mi zdrobeşte
Stă față cu ruşinea şi o nesocoteşte.

OVIDIU

(rugător)

O ! nobilă princesă ; o ! suflet înzeit,
Ascultă rugămintea acelui osîndit.

IULIA

(decisă)

Nu.

OVIDIU

Mintea mi se perde sub crîncena mustrare,
în numele iubirei implor a ta-ndurare.
Fugi.

IULIA

Nu.

(Glasuri după cortină mai apropiate.)

Ovidiu.

OVIDIU

(desperat)

Iată-i!... Nu vrei? Deci, îți ordon.
Nici pată pe-a ta frunte, nici pe al Romei tron.

(Iulia, surprinsă de tonul poruncitor al lui Ovidiu, pleacă capul. Ovidiu o apucă de mînă cu violență şi iese cu dînsa pe

uşa din dreapta. îndată după plecarea lor, cortina din fund se deschide, lăsînd a se vedea masa din triclinium şi oaspeţii ce vin în salon.)

SCENA III

ACTEA, CHLOE, TYNDARIS, GLYCE, în splendide costumuri. COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS şi alţi patriciani veseli şi puţin ameţiţi

ACTEA

A dispărut Ovidiu, s-a dus leul orgiei
Şi ne-a lăsat aice cu drojdia beţiei. *(Arată pe bărbaţi cu dispreţ.)*
Priviţi-i, sorioare, cum şovăiesc mergînd.

TYNDARIS
(rîzînd)

Să juri că-i bate vîntul.

TIGELLIUS

Ştiţi voi ce-mi trece-n gînd?

TOTI

Ce? ce?

TIGELLIUS

Să dăm foc Romei.

COTTA

Ba nu, alta mai bună.
în circ să facem praznic cu fiarele-mpreună.

CLEVETIUS

Ba, să le dăm pe Cesar hrană...

TOŢI
(rîzînd)

Şi mai bun plan.

ACTEA

Dispare zilnic faima stomahului roman!
O singură amforă de vin mai generos
învinge azi pe-un tînăr şi îl răstoarnă jos.
O! tinerime tristă, bastardă,-n decădere! *(Curtezanele rid.)*

COTTA

Cum vreţi pană la urmă să mai păstrăm putere
Cînd vinul si frumsetea ne varsă foc în sîn?

ACTEA

Se stinge lesne focul movilelor de fîn...
De voi e numai vorba şi lauda pompoasă.
Sînteţi uscate plante nevrednice de coasă.
Aveţi în vine lapte, nu sînge de străbuni,
în lături, pitici veştezi, născuţi în şepte luni.

COTTA

Ce mîndră eşti, Actea, în juna ta pornire,
Cînd ea pe noi revarsă a sa despreţuire!
îmi plac în gură dulce accente de furori.
Pe fruntea mea cad ele ca frunzele de flori.

TYNDARIS

A! şerpi de linguşire, cum ştiţi pe nesimţite
Din noi să faceţi lesne victime... fericite!

COTTA

Ah! scumpe-nşelătoare, cum rîdeţi de bărbaţi!

CHLOE
(rîzînd)

Bărbaţilor le place să fie... înşelaţi.

COTTA

Femeilor le place să rupă-n nepăsare
Şi inima ce creşte şi floarea ce răsare.

Dar dacă-ai vrea, Actea, să nu rîzi cînd îți spun
Că te iubesc, aş trece-n Empireu.

ACTEA
(întorcîndu-i spatele)

Drum bun...

CLEVETIUS
(rîzînd)

Ha, ha, ian admirați, ha, ha, ce parodie
A scenii lui Horațiu cu gingaşa Lydie.

SCENA IV

PRECEDENȚII, BARRUS (sculîndu-se de la masa, vine în scenă şovăind)

BARRUS

Trăit-am ieri? să poate;... trăi-voi mîini? nu ştiu.
Dar azi am trăit bine; mă simt parcă mai viu.

ACTEA

Ha, iaca Barrus!

TYNDARIS

Hercul.

CLEVETIUS

Cu muşchii săi de ață.

CHLOE

Apollon.

GLYCE

Eros.

CLEVETIUS

Vultur clocit în ou de rață.

BARRUS

Destul! de-a voastre daruri nu vreu să vă dispoi.
Eu sînt pontif! în sînu-mi port zeul cel de soi,
Pe Bachus drăgălaşul!... Golit-am o amforă
Ce-a pus pe fruntea nopții lucire de-auroră
Ş-acum mă cred în Olimp, văzînd cu ochii mei
Pe Iuno, pe Minerva, pe Venus... cu ai săi.
(Arată curtizanele.)
Ce grup! ce scump tezaur de forme-a tinereții!
Sînteți cu toate demne de premiul frumseții.
Cui să dau mărul oare? *(Scoate un măr din buzunar.)*
(Curtizanele întind mînile ca să priimească mărul.)
Stați să gîndesc adînc.
(Oferă mărul Acteii.) Cui?... Ție.
(Oferă mărul Chloei.) Ție.
(Oferă mărul lui Tyndaris.) Ție... Ba mie,
şi-l mănînc.
(Muşcă din măr. Patricianii rid.)

CURTIZANELE
(indignate, se depărtează de el)

A!

BARRUS

E cam acru mărul... Voi Aspazii de frunte
Ce faceți peste inimi şi pungi o largă punte,
Priviți: sînt june, tare, isteț, jigăt, frumos,
Chiar Paris în ființă. *(Tragic.)* Şi însă ce folos!
Aş vrea să mor, o credeți? căci viața-mi pare seacă.
Puah! ghiftuit de toate, dezgustul mă îneacă.

ACTEA

Cum? să ne lasi în lacrimi?

BARRUS

O! dar, căci mi-e destul
De lume.

CLEVETIUS

Mistuieşte cam greu cînd e sătul.

BARRUS

Clevetius, răspunde, aşa-i că am dreptate?
Stomahul şi averea ne sînt azi ruinate.
Eu nu mai am nimica ; tu ai ceva ?... dar rîd,
Căci mîini în ziori de ziuă am gînd să mă ucid.

CLEVETIUS

Ucide-te, iubite; îi face, zău, prea bine.
Şi tu să scapi de lume şi ea, Barrus, de tine.

BARRUS

A ! mulţămesc, amice, de sfatul ce mi-ai dat,
Deci lasă-mă,-n extremis, să-ţi dau şi eu un sfat.
Eşti lacom; pune capăt acestei pofte slute
Ce te-a-ngrăşat, priveşte, de seameni cu o bute.

CLEVETIUS

Beţie fericită ! Mă vede împătrit.

BARRUS

Dar bute care-o umple veninul otrăvit.
(Toţi rîd. Clevetius începe a se supăra.)
Eşti trîndav, cuib de viţiuri, bătrîn, cam smuls de pene,
Şi, cine-ar putea crede? Alergi după sirene!
Mai bine fă odgoane de vînt sau de nisip
Decît să-ţi cerci norocul cu ele... Tu ai chip
Nurliu, plinuţ şi rumen ca persica gustoasă,
Ai nuri chiar de bachantă, nebună, voluptoasă.
Rotund eşti ca bobita ce s-a umflat de must
Şi peliţa-i'plesneşte la ploi... Ai cap îngust
Şi o guriţă largă ca o ciupercă veche.
Cînd rîzi, te muşti cu dînsa de nas şi de ureche.
Amice, te păstrează ca un specimen rar
De tot ce-i în natură mai estraordinar.
(Toţi rîd.)

ACTEA

Portretu-i de minune.

CLEVETIUS
(lui Barrus)

Obraznică dîrdală !

BARRUS
(atins)

Ce? uiţi că-s Hercul?

CLEVETIUS

Hercul? Vai de a ta Omfală !
Lămîie stoarsă, grier zvîntat, sarbed moroi.

BARRUS
(sujlecîndu-şi mînicele)

Vezi tu aceste braţe?... De-aş vrea... însă nu vroi.
Mania mă sluţeşte şi gîtiţa mi-o uscă.
(Măreţ.) Nu se răstoarnă-un munte ca să turtească-o muscă.
Te las încă pe lume să tîrii trupul tău.
Eu mîini, gîndind la tine, otravă am să beu
Sau poate-mi voi deschide în baie patru vine.
(Cu înduioşire.) De m-ai iubi, Clevetiu...

CLEVETIUS

Ce?

BARRUS
(strîngînd la pept pe Clevetius)

Ai muri cu mine.

ACTEA

Clevetiu, n-ai ce face, mergi să mori.

CLEVETIUS
(respingînd pe Barrus)

Eşti nebun?

BARRUS
(cu dispreţ)

Adio dar; eşti numai de viaţă demn şi bun.

ACTEA
(cu o jale prefăcută)

Adio deci !

CHLOE
(asemine)

Adio!

GLYCE

Adio, scump tezaur !

TYNDARIS

Adio ! Noi te-om pune în sarcofagi de aur.

BARRUS
(plîngînd)

Adio, merg în haos ! *(Se duce pană la uşă.)* Ba nu, decît să mor,
M-am răzgîndit, mai bine mă fac gladiator. *(Se întoarce.)*

(Rîs cu hohot.)

SCENA Y

PRECEDENŢII, OVIDIU (revine din dreapta)

OVIDIU
(palid)

Amici !

ACTEA

Ovidiu, vină s-azvhii un snop de raze
Pfe-acești lihniţi de istov cu sarbecle obraze.

Dar ce văd ?... ca şi dînşii eşti palid, aiurit.
Ce ai?

OVIDIU
(nervos)

Eu?... ţi se pare... Sînt vesel, fericit
Şi vin să rîd de moarte cu rîsul nebuniei.
Veniţi pe lîngă mine, regini a veseliei,
Să beu pe-a voastre buze nectarul plin de foc.

ACTEA

Venim cu fericire. *(Curtizanele încunjură pe Ovidiu.)*

COTTA

Ce om plin de noroc !

OVIDIU

Aşa-i ! din tinereţe mă bucur de-a fi-n lume
Scriind pe sînuri albe a lui Ovidiu nume.
Amici ! a noastre zile se sting ades în ziori.
E drept să le aşternem un lung covor de fiori.
Şi să gustăm estazul avînd pe cer un soare
Şi pre pămînt femeia de-amor inspiratoare.

CLEVETIUS

Femeia?... rătăcire.

OVIDIU

îmi place-a rătăci
în lumea cea menită pe om a-l ferici
Şi unde la tot pasul cu farmec seînteiază
Zîmbirea de femeie ce viata luminează.

COTTA

Pygmalion, ca tine înamorat, artist,
Nebun de Galatea...

OVIDIU

Şi cum vreţi să-i rezist
Cînd darnica natură i-a dat ca la o soră
O formă-atragătoare şi albă de amforă,
Un glas care pătrunde şi varsă, dulce dar !
Urechei armonie şi inimei nectar,
Un sîn cu două cupe rotunde, adorate,
Din care sorbi şi viaţa şi dulcea voluptate.

ACTEA

Poete, peste inimi tu cum să nu domneşti
Cînd ştii atît de bine să ne adimeneşti.

CLEVETIUS

Sărman pcet ! Ajuns-ai în tristă nebunie!

OVIDIU

Voi rîdeţi? Rîsul vostru e rîs de comedie.
Toţi voi sînteţi ca mine supuşi femeiei, sclavi,
Dar faceţi ca' fricoşii ce vreu să pară bravi.
Eu le iubesc pe toate ş-aş vrea pe toate ele
Să le confund într-una, să fie toate-a mele !
Păn' la sfîrşitul lumei, lungind al vieţii fir,
Aş vrea, cîte s-or naşte, cu drag să le admir,
Căci eu iubesc în ele acea divinitate
Ce viaţa ne-o urzeşte cu zile încîntate
Şi leagă faptul vieţii cu apusul ei mâhnit
Prin lanţ în înfiorire de-amor fără sfîrşit.

CLEVETIUS

(sarcastic)

Dar timpul nu-ţi şopteşte, trecînd de bătrîneţe?

OVIDIU

Cît am simţire-n suflet, am parte de juneţe.
Iubesc, căci am menire în veci ca să iubesc.
De sînt poet, talentu-mi femeiei datoresc.

COTTA

Oricare-ar fi făptura-i, femeia pentru tine
Posedă săvîrşirea fă\pturilor divine?

OVIDIU

Dar!... tot ce altor oameni le pare un defect
în ochii mei luceşte plăcut, vioi, perfect.
De-i mică, nu e mică, ci astfel nimerită
Cît poate să încapă în inima-mi răpită.
E-naltă? Văd pe luno cu mersul măiestos,
Chemîndu-mi adorarea prin chipul ei frumos.
E gingaşă? în minte-mi ea-i gingaş comparată
Cu trestia mlădie de zefiri legănată.
E brună? vălul nopţii, pe fruntea sa întins,
Ascunde-nflăcărarea amorului nestins.
E blondă? Coama-i lungă în vînt fîlfîitoare
Maestru se-mpleteşte cu razele din soare.
E simplă? un ce tainic mă face să doresc
Natura-i adormită în braţe-mi s-o trezesc.
E vie? mă-nviază; isteaţă? îmi promite
Un drag şi scump tezaur de zile-nveselite.
Şi astfel eu, Ovidiu, nepreţuind nimic
Mai sus decît femeia, mă-nchin la ea şi zic:
Mai dulce-i răsuflarea din buzele copilei
Decît aromul nopţei sorbit de faptul zilei !
Ferice dar de omul setos de sărutări
Ce soarbe frăgezimea verginei răsuflări !
Ferice de acela ce-n farmecul ei crede
Şi rai, dumnezeire în ea numai le vede,
Căci soarele undeşte lumina-n ochii ei,
Şi ea de n-ar fi-n lume, n-am crede-n dumnezei.
Deci, adă-mi tu, Actea, o cupă nenceputǎ
Şi-ntâi cu-a tale buze fierbinte o sărută
Ca s-o deşert în fala zburdalnicei juneţi
Şi-n dragostea eternă a veselei frumseti.

ACTEA

(prezentîndu-i o cupă)

Ovidiu, iată cupa.

OVIDIU

Lasat-ai tu să cadă
în ea a ta iubire?

ACTEA

O ! dar, Ovidiu.

OVIDIU

(luînd cupa)

Adă.
Acum, amici, ca mine durerile uitaţi
Şi până-n ora morţei beţi vesel şi strigaţi:
(declamă) Toarnă-n cupa mea de aur
Vinul roş ce-mbărbătează,
Şi aprinde, şi turbează
Ca şi sîngele pe taur.
Io Bachus ! cînd oi zice
Că-s sătul de vin ş-amor,
Pe-al meu cap din cer[urji pice
Trăsnetul fulgerător !

TOŢI

- ; *(bind)*

Io Bachus şi Venus !

SCENA VI

PRECEDENŢII, IULIA (apare în fund pe estradă din triclinium)

IULIA

(cu glas tare)

Noroc si veselie !

OVIDIU

(scăpind cupa din mină)

A ! Iulia !

IULIA

Ovidiu, fă-mi parte la orgie.
Nepoata lui Octaviu ie loc azi pintre voi,
Frumoase curtizane a Romei !

ACTEA

Pintre noi ?

IULIA

Şi ea-nvocînd pe Venus, sub ochii zeităţei,
îşi schimbă tronul splendid pe-altarul voluptăţei.
(Se coboară în scenă.)

OVIDIU

(apropiindu-se de Iulia, tulburat)

O ! ceruri ! ştii tu bine ce faci? ştii unde eşti?

IULIA

Aice îmi e locul, aice te găseşti.

OVIDIU

Dar tu te perzi, copilă, desfizi aspra furtună.

IULIA

O ştiu, mă perd, nu-mi pasă; ne perdem împreună.
Nu ne iubim?

ACTEA

(către amicele ei)

Ce spune?

IULIA

Şi dacă-al tău destin
Te duce la peire, eu lîngă tine vin.
Vreu Roma să mă vadă, vreu Cesar să mă ştie
Tronînd lîngă Ovidiu în ultima-i orgie
Şi, astfel, dobîndindu-mi în lume dreptul meu
De a dispune liber de mine precum vreu.

(Către curtizane.) Deschideți-vă rîndul, în cor să se -ntrunească
Cu voi, Lais a Romei, odrasla împărătească,
Şi-mi dați o cupă largă de vin îmbătător,
Cu voi să fac libații nebunului amor!

ACTEA
(către curtizane)

Strigați cu toate: Evghe rivalei suverane
Ce se proclamă soră cu-a Romei curtizane.

CURTIZANELE

Evghe!

OVIDIU
(atrăgind pe Iulia deoparte)

Ah! pintre ele, iubito, nu şedea.
Gîndeste-te la Cesar, din ceruri nu cădea.

IULIA
(depărtîndu-se)

Prefer azi chiar infernul, n-am teamă de nimica.
Rămîn.

OVIDIU
(apiicînd-o de mînă cu violență)

Nenorocite! perzi mintea.

IULIA
(privindu-l drept în față)

Ce? ai frică
De moarte?

OVIDIU

Frică? mie?... A! dacă ai decis
Să-nfrunți orice osîndă păşind peste abis,

Să intri-n gura lumei mai neagră, mai grozavă
Decît a unui şerpe cu limba de otravă,
Vină-n orgia nopței voioşi să ne-aruncăm
Şi-n cupele de aur norocul să-necăm.

(Esaltat, cu desperare.)

Amicilor! dați zborul nebunelor avînturi!
întunece-se mintea şi ducă-se pe vînturi!
Şi valurile mărei înalțe-se-n zenit
Şi cadă, pe noi cadă tot cerul prăbuşit.
Noi, imitînd satirii şi datina cea veche,
Să ne-narmăm ferice cu-o gingaşă păreche
Şi fiecare facă-şi un scut apărător
Din două brațe albe s-un sîn încîntător.
A mea păreche iat-o, din cele mai alese,
Frumoasă, iubitoare, coronă-ntre princese.
Desfid cu dînsa-n brațe pe Cesar şi pe zei.
Plecați-vă toți capul şi toate-n fața ei,
Şi tu, a mea iubită, tu dulcea mea soție,
închină-te la Venus... De-acum ce-a fi să fie!

(merge în fața statuei lui Venus şi, ridicînd cupa, declamă:)

Venus! Zeea voluptăței,
Varsă-n mine focul tău,
Ca să las eternităței hĂ ! i-9DJA
Falnic suvenirul meu.
Viața noastră e divină, -.amul ! O
Cerul nostru e senin tSfif U f l E<". 0£
Cînd de spume-i cupa plină
Şi de-amor sufletul plin!

(Se aude un zgomot de păsuri afară.)

OVIDIU

Ce zgomot se aude?... Mergi, Cotta, şi vezi, cine?
! norto.vob âm* mu > t£

(se suie pe estradă şi priveşte în dreapta, speriat)

E însuşi Cesar! Cesar!

TOȚI
(îngroziți)

August? A!

COTTA

Iată-1, vine !..

OVIDIU

Ah ! Iulie, fugi grabnic ; amicilor, fugiți,
Lăsați-mă-aici singur.

IULIA

ii 'iin'jiii lua *tat-* '•• • i£îd £nob mCI
(cu glas poroncitor)

Nu, stați, nu vă clintiți.

(In fund apar lictorii care precedă pe August.)

,i» *Rțal n-'-hzo;* • fnqsr> ifot jSv-tțsosH
.sijoa Bt»/.fi."..-.ii"' *ui 'i&thêel ii'tm* s *,ai* i#

SCENA VII

PRECEDENȚII, AUGUST, MECENA, LICTORI

AUGUST
(pe estradă)

Aice-i ! iat-o !... fiica Cesarilor căzută
în lupanar la rîndu-i, şi-n veci de-acum perdută !
O ! lume,-nchide-ți ochii, o ! cer, te-ascunde-n nori,
Să nu vezi tu ca mine...

IULIA
(îndrăzneață)

Ce?

AUGUST

Cum mă dezonori !
Cum Roma devenit-a lagum de putrezime
Ce-nfectă şi altarul ş-a tronului nalțime.
Rușine ! degradare ! mizerie ! gunoi !
Vai ! acvila romană e roasă în noroi
De vermi ! Ea către ceruri, murind, ochii țintește,
Spunîndu-le că Roma ca dînsa putrezește.
Grozavă decădere!... a fi romani, nepoți
De cei mai falnici eroi ş-a deveni iloți !
A fi de-acelaşi sînge cu-nvingători de-o lume
Ş-a geme sub povara măreţului lor nume !
Ce ziceți, umbre sacre, gigantici luptători,
Tu, Romulus, tu, Remus, ai Romei fondatori,
Privind aceşti nemernici ce zac în infamie,
Nedemni de libertate şi copți pentru sclavie !
A căror braț, în țara bătrînului Tarquin,
Nu poate să ridice decît un teas de vin,
Pe cînd străbuna spadă de regi umilitoare
Le stă cu umilire călcată sub picioare !
Dar nu, nu se va zice că judele suprem,
August, permis-a Crimei să poarte diadem
Şi-n Roma lui virtutea să fie nimicită.
(Către Ovidiu.) Tu, coruptor infame. *(Iuliei.)* Şi tu, nenorocită,
Exilul vecinie fie al vostru crunt martir !

MECENA

August, iertare

TOTI
(umili şi rugători, afară de Ovidiu şi Iulia)

Cesar!

AUGUST
(arătînd pe Ovidiu, ca să-l aresteze)

Lictori !

OVIDIU
(față cu August)

Crunt triumvir!
Tu ți-ai proscris amicii, copiii tăi chiar... fie !
La rîndu-i viitorul pe tine te-a proscrie.

AUGUST

(lictorilor)

La Tomis între barbari să moară neiertat.

! anina iot iuiu^jflR^rcg. dw <*™%

(îmbrățișînd pe Ovidiu)

Trimite-ne-mpreună pe țărmul depărtat.
Nu mă despart de dînsul.
. -*s.* /.Mor .>•*litîvi* uqcj ia *fj}Hi* ••*)<•:. -tb* **innrabsM** oi

OVIDIU B**1** ui ' IOI&J **A**

l'*strîngînd-o la pept)*

O ! scumpa mea iubită !

O ! scumpul meu Ovidiu !

,*ul* i£ v»b*Uî\) .Mislni -lOJqinoD ,u'l ^.MtVkWO >:)
WfcwlOflM

AUGUST

Lictori... (T«c£ *semn.)*

(Lictorii apucă pe Ovidiu şi-l trag deoparte. Iulia vrea să-l urmeze.)

AUGUST !ai£Î19I .teUŞJIlA

(smunceşte pe Iulia din brațele lui Ovidiu)

Prostituită !...

(Iulia scoate un răcnet dureros şi cade in brațele lui Mecena; toți rămîn încremeniți. Tablou.)

(Cortina cade.)

ACTUL V

La Tomis. O cameră cu mobile simple. în dreapta, planul întăi, un horn cu vatră în care arde focul. Dincolo de vatră un pat roman, lîngă el o masă mică cu manuscrise şi tăblițe de ceară. în stînga, o fereastră largă, prin care se vede portul, şi în depărtare dealuri acoperite cu zăpadă. în fund, uşă.

SCENA I

SARMIZA, DAVA, CÎTEVA FEMEI SARMATE
(vînt mare afară)

SARMIZA

(pe un scăunaş lîngă vatră, ațîjă focul)

Ce crivăț ! Ce furtună ! cum vîjie prin horn !

DAVA

Bătrîna iarnă albă mereu suflă din corn,
De şepte nopți şi zile, ca lupii din răstoace
în Tomis să s-adune pe gheață şi să joace
La nunta ei cu gerul.

o FEMEIE

tir/ -*M* fe ucb t-& ->*ub*
Au nun viscolul orb.

ALTA

De frig, în cuiburi crapă şi ouăle de corb.

DAVA

Grozav timp!... Nu țin minte să fi văzut vrodată
Aşa cumplită iarnă, furtună-aşa turbată.
Să crezi sfîrşitul lumei!... Şi bieții de bărbați
Se luptă-acum sub ziduri cu geții nempăcați,'
Care-au trecut calare pe Istrul prins de gheață,
Şi-nconjură oraşul... *(S-apropie de fereastră.)*
Ei se zăresc prin ceață
Precum un cîrd de vulturi la prada lor zburîrîd
Şi zidurilor noastre cu toți navală dînd.
S-aude-n cîmp, departe, nechezuri sunătoare
Şi larmă, răget, vuiet de roți scîrțiitoare
Şi-n aer vîjiitul de malduri de săgeți;
Dar nu ne pasă nouă de fiarele de geți,
Cînd astăzi chiar Ovidiu s-a dus, chiar el, romanul,
Ca să comande gloata tomiților.

SARMIZA

Sărmanul !

DAVA

De ce oftezi, Sarmiză? La Gettor te gîndeşti?
N-ai grijă, el e tînăr, viteaz şi tu-l iubeşti.
N-are ce face moartea cu el.

SARMIZA

Aşa e, mamă.
Dar oaspele Ovidiu... Oh ! pentru el mi-e teamă.
Slab, suferind şi gingaş, el încă nu-i deprins
Cu-a noastră climă aspră. La faţă pare stins,
De-abea stă pe picioare, cu greu se mai răsuflă,
Ş-acum el e-n zăpadă sub crivăţul ce suflă.
S-a fi sleit într-însul şi măduva din os...
Mă duc să-i dau să bee vin fiert şi călduros.

(Ia un ulcior de la Joc.)

DAVA

Drăguţa ! 1-îngrijeşte întocmai ca pe-un tată
Şi el o adorează ca pe-a lui însăşi fată,
Căci seamănă aievea cu-a sa copilă.

SARMIZA

Dar,
Şi astă-asemănare cuprinde scumpul dar
De-a alina în treacăt cumplita lui mâhnire.
E rar cînd pe-a lui faţă luceşte o zîmbire,
Ş-oricine-1 întîlneşte îşi pleacă fruntea jos,
Căci sub durerea-naltă e chipul maiestos.

biûb BLSV£IT uoPM^iiJaBOfl -iofnnbix iH
Aşa-i, el te uimeşte, şi graiu-i cu plăcere
L-asculţi curgînd din buze-i ca cea mai dulce miere.

SARMIZA

îl roade dorul ţării de cînd el a plecat
Din Roma... Vai de omul pe lume-nstrăinat !
El este zi şi noapte muncit de-a lui gîndire
Ce-n lumi de întuneric pătrunde-n rătăcire.
Cînd vine primăvara şi cîmpul e-nverzit,
Atuncea mai cu seamă Ovidiu e mâhnit,
Căci urmăreşte jalnic cu lunga lui cătare
Pe valurile mărei corăbiile-n zare,
Şi nori şi păsărele ce vin din ţara lui...
O credeţi?... recunoaşte suflarea vîntului !
Atunci el pleacă ochii, suspină greu şi plînge.
I-e dor, i-e dor de ţară şi inima-i se frînge.

(Vuiet de glasuri afară.)

Dar ce s-aude-afară ? *(Ascultă.)* E zvon îngrozitor. *(Iese.)*

DAVA

Puternice Zamolxis, ne vină-n ajutor. *(Sarmiza revine iute.)*

FEMEILE

(speriate)

Ce-i?

SARMIZA

Veste bună ! Ovidiu cu-ai noştri într-o clipă
Respins-au năvălirea şi-au pus-o în risipă.
Toţi sciţii fug, toţi geţii luaţi de goană fug,
Şi Gettor cu tomiţii din fugă îi distrug.
Acum a noastre cete revin triumfătoare.
Furtuna trece, Tomis e azi în sărbătoare !

SCENA li

PRECEDENŢII, OVIDIU, SARMIS, LOCUITORII DIN TOMIS

(Ovidiu apare slab, ostenit, îngheţat, cu părul sur şi înaintează încet, cuprins de fiori)

POPORUL

Ura ! Ura ! trăiască romanu-nvingător !

OVIDIU •33 151

(în parte, obosit)

Zadarnică urare !.

SARMIS

(7wi *Ovidiu)*

Mărețe luptător !
Poporu-ţi hărăzeşte onorul cel mai mare,
Coroane de verzi lauri. ***tei*** ofa ***iob*** 9-i ,to

OVIDIU

(in, parie)' ^

Coroane funerare !
(Către popor.) Amici ! Voi lui Zamolxis ofranda o-nchi-nați,
Depuneți-o-n altaru-i, la templu-i alergați.
El ne-a condus la luptă, el e triumfătorul,
Lui se cuvine ruga, mărirea şi onorul !

POPORUL

La templu !

OS

SARMIS

Fală ție, Ovidiu, şi noroc!...

(Țese cu toții prin fund, afară de Sarmiza.)

•JOJT'W.J I<£
ti £ nunA

SCENA III

OVIDIU, SARMIZA

(Ovidiu, cuprins de fiori, cearcă a se apropia de vatră)

OVIDIU

Noroc şi fală mie?... Mai bine-un pic de foc...
Din tălpi şi până-n creştet îmi trec fiori de moarte,
Picioarele-nghețate nu pot să mă mai poarte.
Sarmiza, vină, dragă... dă-mi sprijin brațul tău.

(Sarmiza îl susține ca să s-apropie de vatră şi trage un jilț în partea focului.)

SARMIZA

Aşează-te pe scaun. Aşa... Cum te simți?

OVIDIU

Rău.

(îşi întinde mîinile tremurînd spre vatră.)

A ! bun e focul !... dulce pătrunde el în vine
Ca glasul mîngăierei în peptul cu suspine.
Amic răpit din ceruri de divul Prometeu,
Eşti cel mai scump tezaur plătit cu chinul său.
Tu ne dai tot: lumină şi veselă căldură,
Şi el, legat pe-o stîncă de Joe-n a sa ură,
Sub căngi de vultur rabdă martirul cel deplin...
(Trist.) Aşa-i decretul aprig al orbului destin...
Tot omul ce se-nalță supus e la cădere...
învingător? mărire !... învins?... îngenunchere !...

SARMIZA

(în parte)

în gîndurile-i negre el iar s-a adîncit...
Cum tremură!... la față cît e de istovit!...

(îi prezintă un teas de vin fert.)

Bea vinul ist ferbinte cu miere-n jumătate,
Din pept-alungă frigul ş-aduce sănătate.

tem»;, ".••,..«. i ••• *Ui)* / u, *èt&aih'o <;) batvjiï* os
liia fJțWmv ian* 9b inonU -

(luînd teasul si bînd)

A ! mă simțesc mai bine... Ades tu te-ai espus
Săgeților duşmane în cîmp, şi mi-ai adus
O caldă băutură pe cînd, alb de zăpadă,
Luptam sub asprul crivăț cu-a geților grămadă.
O! lume nențeleasă!... Din Roma alungat,
Nici o înduioşire în urmă n-am lăsat
Ş-aice, pe-aste țărmuri sălbatice, mortale,
O gingaşă străină de mine-i este jale !...
Ah ! vină lîngă sînu-mi, de-aproape să-mi vorbeşti,;
Să te privesc de-aproape cu ochii părinteşti,
Tu, care pentru mine înlocuieşti, copilă,
Pe fiica mea iubită, pe gingaşa Perillă.

Sărmana !-nstrăinată departe, lîngă Nil,
Ea mi-a lipsit din brațe în ora de exil.
Şi, vai ! n-am avut parte în cruda-mi desperare
De-a ei mîngăietoare şi dulce sărutare.

(Sarmiza plînge. Ovidiu o dismiardă pe obraz cu mina.)

Tu plîngi, Sarmiza dragă, tu plîngi?... Perilla mea,
Ca tine, cu durere mult ar fi plîns şi ea
în noaptea cea fatală de jalişte adîncă,
Pe care-n orice noapte o văd ş-o revăd încă.

SARMIZA }ot ieb ari

(duios)

Stăpîne

OVIDIU

(scoțînd un vaiet de durere)

Ah!

SARMIZA

Ce este?

OVIDIU

în piept, ici, am simțit
Trecînd ca o săgeată cu vîrful otrăvit... *(Mică pauză.)*
Lictorii de acasă veniră să mă ieie
Şi ca pe-un om de crime osîndei să mă deie.
Sub trista rază-a lunii plîngînd şi suferind,
Plecai cu moartea-n suflet prin lume pribegind.
Trecui şi cîmpi, şi dealuri, şi mări, tîmpit de minte,
Mergînd tot înainte,-nainte, tot-nainte.
Pană ce-am pus piciorul pe-acest pămînt pustiu
îmi care-mi pregătise exilul un sicriu...
Şi iată-mă aproape de pragul veciniciei !
Pe dînsul numai piere amarul nostalgiei.

SARMIZA

(în parte)

Cum sufere !

OVIDIU

Ştii, dragă, ce țară-i țara mea?
Tu meritai, Sarmiza, ca să te naşti în ea,
Atît e de frumoasă si de-nveselitoare
Cu sînu-i dulce, verde şi poleit de soare,
Cu proaspătul său aer de viață dătător,
Cu-a sale vii izvoare pe cîmpul roditor,
Cu florile-i deschise, cu fructele-i de aur,
Cu al naturei blinde în veci mănos tezaur !
în dulcea Ausonie cu nume-armonios,
Lin curge rîul vieții sub soare luminos,
Cu drag el se strecoară prin rediuri vuietoare
De cîntice voioase, de şoapte uimitoare,
Şi pe mişcarea lină a mărei de smarald
în care la lumină copilele se scald...
(înfiorîndu-se.) Aice-i întuneric, tristeță necurmată!
în loc de flori, zăpadă... şi marea-i înghețată !

(Arată fereastra.)

Priveşte prin furtuna ce viscolă sub cer,
Să pare că văzduhul chiar tremură de ger !
în nori se suie corbii să vadă alba iarnă
Cum vine pe cîmpie troiene să aştearnă,
Şi luptă greu cu vîntul cumplit, vîjiitor
Ce ca pe frunzi uscate îi spulberă din zbor...
Dar ce văd?... două vase cu pînzele latine
în port, colo... De unde-s?

SCENA IV

OVIDIU, SARMIZA, GETTOR şi, mai pe urmă, IBIS

(intră prin fund)

GETTOR

Sarmiza !

OVIDIU

Cine-i? Cine?

GETTOR

Eu, Gettor; de la goană acum am revenit
Ş-aduc un rob.

SARMIZA

(s-apropie de Gettor)

A ! Gettor, pe frunte eşti rănit?

GETTOR

(vesel)

a«}i:cm. i >.*</: IU.'Z fus;-/ Iun nu
M-a îndrăgit în luptă o sabie duşmană
Şi-n semn de-a ei favoare m-a dăruit c-o rană.
bl : ma ab isiiSrn £ ănil «•n^im aq iç

SARMIZA

Te doare rău?

GETTOR

Nu.
utiuî nhq styyvi/I

OVIDIU

a snaiaif;np aq snrv maJ
(privind la Gettor)
Gettor, mi-e drag cum te rosteşti.
Unde ţi-e robul?

GETTOR

Iată-1! *(Aduce pe Ibis.)*

OVIDIU

Ce? Ibis! Rob tu eşti?

IBIS

(posomorit)

Eu.

OVIDIU

Tu aici? tu-n viaţă?

IBIS

August mă urgisise
Şi, fără nici o vină, să mor îmi poruncise.
La ordinu-i năpraznic n-am vrut să mă supun,
Căci mai întâi de toate aveam să mă răzbun.

OVIDIU

De cine?

IBIS

Chiar de tine, căci ura mea tot creşte...

OVIDIU

Cum? duşmănia-n tine şi astăzi,mai trăieşte?
tas&il % ij.i . . . t*-.? ml Bîsoqan ... i a4
: iiâgjicf |î J.IBIŞ roiqmo > . *.r<:.ml* ci
Dar? Şi va fi tot vie cît fi-vom amîndoi
Pe lume... Ura umple văzduhul dintre noi.

OVIDIU

Nu, Ibis; exilatul cînd vede-un om din ţară,
Chiar duşman fie, ura-i o lasă ca să piară,
Şi-ntinde cu drag mîna, zicînd cu glas uimit:
Fii, în aceste locuri, o ! frate, bun venit !

IBIS

Nu vin din Roma ; frate nu vreu să fiu cu tine,
Tu nu-mi inspiri, Ovidiu, decît simţiri haine.

GETTOR

(făcînd un pas)

Mişeil£ii£q *Jalqam* ifi-ira u1 «nt-riaim; jb fhf:î \$
liàlîtrz *SrtSi h uïn* mO or

OVIDIU

(lui Gettor)

Tăcere, Gettor! *(Lui Ibis.)* De unde vii acum?
cum tu rob ajuns-ai?... Răspunde-n pace.

IBIS

Cum?
Ascultă... Deşi Gettor un semn numai aşteaptă
Ca unui rob din luptă să-mi taie mîna dreaptă,
Deşi a mele vorbe au să aprindă-n zbor
Furoarea ta cumplită, setoasă de omor,
Voiesc, rîzînd de viaţă în ultima-i clipire,
Să-ţi spun c-am fost unealtă l-a ta nenorocire.

OVIDIU

Tu?

IBIS

Îţi aduci aminte de timpul depărtat
Cînd pleba zgomotoasă în strade-a insultat
Pe Iulia, nepoata lui Cesar?... Eu plătisem
Insulta, şi complotul cu bani îl pregătisem
Din parte-ţi.

.ion tvitfljfcufurinbsÊV slomu JSTU .. .âmul s*I

GETTOR

Infamie !

(Vrea să s-arunce pe el, Ovidiu îl opreşte c-un gest.)

8 IBIS

Aşteaptă încă... Eu
Am întărtat pe Cesar, pîrînd amorul tău
Cu Iulia, şi astfel, avîndu-1 de complice,
Din culmea fericirei te-am aruncat aice.
Ţi-am otrăvit nectarul din cupă, dar am vrut,
Perzînd eu pe Corina, să fii şi tu perdut.

OVIDIU

Din inima-ţi vrăşmaşă ai stors, zîmbind, amarul
Şi fără de mustrare tu mi-ai umplut paharul,
Om rău şi fără suflet !

IBIS

Dar tu fost-ai mustrat
Cînd dragostea Corinei din sînu-i mi-ai furat?

Ascultă tot: în urmă, cu-o dreaptă aşteptare
Dorind ca să mă bucur de mizera ta stare,
În Dacia fugit-am pe-ascuns, la Cotizon,
Ca să te am aproape sub ochi, în orizon,
Şi prin a urii mele dibace uneltire
Pe geţi condus-am însumi la-a Tomii năvălire,
Sperînd să fac din tine, fiind învingător,
Un sclav, pe brînci, în ţărnă călcat d-al meu picior
Ş-ajuns în cea mai tristă ş-adîncă degradare...

OVIDIU

Ş-ai dat o viaţă-ntreagă pe-un dor de răzbunare?...
Ôrb ! în mormînt de ură tu însuşi te-ai închis. *(Rîde.)*
A !... Sub a mea povară sînt ani de cînd n-am rîs.
Sărmane!... Conştiinţa-ţi, de întuneric plină,
Precum o neagră buhnă fugit-a de lumină...
Şi vezi cum a vrut soarta, rîzînd de planul tău,
Să fim, nu sclav eu ţie, dar tu, tu sclavul meu !

IBIS

Sclav, însă a ta soartă e-n mîna mea cuprinsă.
Nu crezi?... Tu ştii ce luptă de mult este aprinsă
între romani cu dacii... August, pe-al morţii pat,
N-a vrut să lase-n urmă-i un duşman nempăcat,
Ş-al dacilor nou rege, condus de-a mea povaţă,
Cerut-a de la Cesar ca să te ierte-n viaţă.
Iertat esti tu, Ovidiu.

OVIDIU

Iertat?

IBIS

Ş-acuma poţi
Să te rentorci la Roma; eşti aşteptat de toţi.
Cu braţele deschise, şi-n semn de sărbătoare
Ausonia-nflorită te-aşteaptă cu-al ei soare.

OVIDIU

(palpitind)

Eu să mă-ntorc ?... O! ceruri!... Ce zic? mă-nşeli
amar.

IBIS

Sigilul lui Octaviu tu îl cunoşti?

OVIDIU

O! dar.

(Ibis desfăşură un pergament sub ochii lui Ovidiu.)

j-\ytsmj.*s.éi :,l> tab* nu-aq Bj^^in-i^fiiy o J£b u> •-

Priveşte, iată-1 ! iată-1 pe-acest papir... Ceteşte.

OVIDIU

'*tfl UJfBhï «>'. (<xţvnd) c-* rfitfj } « \y

„Iertare lui Ovidiu !"... A ! mintea-mi aiureşte.
Sînt liber, liber !... dă-mi-1 decretu-mpărătesc.
Vroiesc să plec îndată.

&ni ti *m).-.* . < >•

fenhqfi ataa Jlmn ab ***&l%til^°tfaf'tl¥) .. I***visai- /'

Vroieşti?... eu nu vroiesc.
Ţi-am spus că astă mînă cuprinde a ta soartă.
Corina-i moartă ! Fie şi libertatea-ţi moartă !

(Aruncă papirul în sobă.)

OVIDIU

(desperat)

Ah ! barbar, ce lovire în inimă mi-ai dat !

GETTOR

A ! fiară-nveninată !

ijoq *BtmnB-i}*
.ijol ah •*?<• il IBIS moîftoi fii

Acum m-am răzbunat
Cu mine fă ce-ţi place; aştept a ta lovire.

OVIDIU

Te-ai coborît prin faptă-ţi mai jos de omenire.
Nu meriţi nici osîndă, nici milă chiar, nimic,
Om crunt, pentru-o lovire din parte-mi eşti prea mic.
Purta-vei pe-al tău nume eteina înferare.
Mergi... fugi !

GETTOR

îl laşi?

OVIDIU

Cînd omul pogoar à qu non'r.t
Cuvîntul de iertare e ultimu-i cuvînt.

(Ibis iese cu fruntea plecată.)

Acum, Sarmiza, Gettor, veniţi ici lîngă mine.
Privirea voastră-mi face plăcere şi mult bine.
Voi vă iubiţi în floarea juniei şi zîmbiţi
Cu veseli ochi la ceruri... Copii, fiţi fericiţi !
Şi, cînd în calea voastră veţi întîlni morminte,
De cainicul Ovidiu aduceţi-vă-aminte.

(Sarmiza şi Gettcr se apropie de Ovidiu şi ii să'itttă minele.)

Sînt ostenit... Vă duceţi în port şi cercetaţi
De la străinii astăzi în Tomis desbarcaţi,
Din care parte a lumei vin vasele uşoare
Şi dacă pentru mine nu au vreo scrisoare?

(Sarmiza şi Gettcr, oprindu-se la uşă.) IL

GETTOR

Mergi tu la port, Sarmiza, eu după robul meu

SARMIZA ,ua \<ţ

Cum? L-a iertat Ovidiu...

GETTOR

(scoţînd un pumnar) -aa ari

Dar nu l-am iertat eu.

SCENA V

OVIDIU

Sînt singur... e mai bine ; pe marginea de viață,
Cu moartea voiesc singur să mă găsesc în față.
S-apropie sfîrşitul... cu ochi păingenit
Să mai admir cerescul abis nemărginit.

(S-apropie şovăind de fereastră, se reazemă de ea şi priveşte în departe.)

în orizonul tainic, prin a zăpadei valuri,
Văd Roma ce se-ntinde pe şepte-nalte dealuri,
Cu templuri mari, cu circuri, cu forumi spațioşi
Şi pretutindeni statui de oameni glorioşi.
Tot ce-a fost mare, nobil, model în omenire
De-amor pentru virtute, de-a patriei iubire,
Sub chipuri făurite în bronz neperitor
Domină-n nemişcare poporul mişcător,
Şi gloria-i aclamă cu voce triumfală.
Poeții sînt cu dînşii... Iar eu?... Soartă fatală!

(Se apropie încet de masă.)

Te naşti, te crezi un geniu; în zborul tău înalt
Aspiri să iei, pigmee, Olimpul cu asalt.
Dai lumei ce te-admiră o singură clipită
întreaga ta comoară din inimă-ți undită,
Şi care e răsplata mărețului tău dar?
Amara nepăsare ! Exilul mult amar !

(Luînd manuscrisele de pe masă.)

Copiii mei, voi, *Triştii,* şi voi, *Metamorfoze,*
Şi tu, *Arta iubirii...* Cê mîndre-apoteoze,
Ce lauri vă aşteaptă în timpii viitori?
Paingănul urzi-va pe voi învălitori.
Şi eu, căzînd în haos ca grindina în marea,
Avea-voi două giulgruri, şi moartea şi uitarea !

(Se pune pe jilț, obosit, şi ia de pe masă o tăbliță de ceară.)

Fie ce-a fi de-acum ... om sînt... un pai în vînt.,
Să cerc încă o dată pe lira mea să cînt.

(Scrie pe tăbliță cu stiletul, declamînd :)

„O! Soare, veselie, izvor de-ntinerire,
Â lumilor podoabă, a cerului zîmbire,
Ochi splendid care-n tine oglinzi tot universul,
Tu Iuliei şi Romei pe raza ta du-mi versul. *(Slăbind.)*
Pe raza ta... du-mi versul... pe raza..."

(Adoarme cu capul rezemat pe braț.)

SCENA VI

OVIDIU, IULIA, SARMIZA (intră prin fund)

IULIA

Tu mi-ai spus
Că-i aice?

SARMIZA

Dar...

IULIA

Unde-i?

SARMIZA

Colo pé jelț s-a pus,
Să caute odihnă.

IULIA

(în parte)

Mi-s mințile perdute
Si tremur de uimire. *(Sarmizei.)* Ce face?

SARMIZA

Doarme.

IULIA

Du-te.

(Sarmiza iese.)

SCENA VII

IULIA, OVIDIU

(se apropie de Ovidiu şi-l priveşte, oțerindu-se)

El e? Cum? El? Ovidiu? Acesta-i? Nu mă înşel?
O! Ceruri! un cadavru apare-n ochii-mi... El,
Pe care-odinioară, cu-o tainică ardoare,
Văzutu-l-am la Roma în toată-a lui splendoare?
Crunt destin ! Cum sperasem aici să-l întîlnesc
Şi cum... durere cruntă !... în ce stare-l găsesc !
Nu pe al meu Ovidiu din timpul strălucirei,
Dar spectrul său!... un spectru în ghearele peirei,
Slab, palid, pe-a lui frunte purtînd asprul sigil
înfipt cu nendurare de crîncenui exil. *(Cu furie.)*
O ! Cesar August, fiară odată-ncoronată,
Nu poate chiar infernul să-ți deie o răsplată
Mai lungă, mai grozavă decît a fi silit
Să vezi pe-Ovidiu astfel, de tine prigonit. *(Induioşindu-se.)*
Ovidiu, fala Romei, Ovidiu, a mea fală,
îl strînge-n brațe moartea, cumplita mea rivală.
(Plîngînd.)
Şi eu?... Vai, pe ce lume ființa-i rătăceşte
Cînd Iulia-i aproape şi el nu o simțeşte... *(Chemîndu-l.)*
Ovidiu! . . i /

OVIDIU

Ce glas? Cine-i?... sînt prada unui vis?

IULIA

Nu, Iulia-i cu tine.

OVIDIU
(privind lung la ea)

Tu, Iulia, mi-ai zis?
Dar, tu eşti umbră sacră... văd forma ta divină.
Venit-ai să mă mîngăi cînd soarele declină,
Venit-ai mult departe, vai! după ani de dor..
Te-ntoarce iar la Roma şi lasă-mă să mor.

IULIA

Să mori tu? . Nu se poate, cît sînt eu lîngă tine...
Nu-s umbră.. mă priveşte, simte-a mea mînă... ține.

(îi apucă mîna.)

OVIDIU
(tresărind)

O ! Ceruri ! dar, tu însăți, tu, viața mea, tu eşti.
(Atrăgînd-o în brațe.)
La Tomis!... lîngă mine!... Puteri dumnezeieşti!
Mi-ați învoit cu milă, în ora de plecare,
Să strîng în brațe viața-mi pe-a zilelor hotare.
(Desmierdînd-o plîngînd.)
Ah! dulce, neuitată, stea vie, scump odor,
Tu, patrie, tu, Roma, tu, glorie, amor,
Tu eşti !... tu eşti !... O ! Venus, îndurătoare zee,
Aprinde-mi focul vieții din ultima-i scînteie...
Dar ce zic? înşişi zeii sînt surzi la al meu glas.
Ce-mi mai rămîne încă pe lume?... Abia un pas.

Jm irarosl IULIA *.ut kh* 'O

Un pas numai, amice? De ce aste cuvinte,
Cînd viitorul vesel ne luce înainte
Cu-a sale dulci promiteri de scumpe desfătări?
Amorul nimiceşte a morței încercări.

OVIDIU

Amorul poate-n brațe-i tot cerul să cuprindă,
Dar nu cenuşa rece din nou să o aprindă...
Din cale-i al' meu suflet pe buze-mi s-a oprit
Să se-ntîlnească-o clipă cu sufletu-ți iubit.
Grăieşte-mi, ah! grăieşte, de nu vrei să-şi ia zborul,
Şi pune moartea crudă în luptă cu amorul.

Abia, abia răsuflu... *(Arată inima.)* Mă doare-aici cumplit.
Ah ! Inima-mi slăbeşte

IULIA

O ! Nu, căci am venit !
Din recea nepăsare în fine deşteptat-am
Pe-amicii tăi din Rouă şi grabnic alergat-am
La Tomis, lîngă tine, de aicea să fugim
Şi restul vieţii noastre iubind să-1 mai trăim.

OVIDIU

Speranţă goală, oarbă !... sînt gata de intrare
In lumea unde-i umbră şi mic Cesarul mare...
Ani mulţi cu umilire la el m-am prosternat,
Rugîndu-1 să mă ierte... şi el nu m-a iertat.
Curînd, ca dînsul umbră, voi zice umbrei sale:
Octaviu, a mea moarte e pata vieţii tale.

IULIA

Aşa-i! Octaviu Cesar a fost nenduplecat,
Dar Roma te doreşte, cu fală aclamat.
Exilul lui Ovidiu va fi celebru-n lume,
Legînd numele Romei cu a lui Tomis nume.
Ai suferit, destinul cu tine-a fost barbar,
Dar pentru mine fost-a el mai puţin amar?
Opt ani eu, lepădată în lacrimi pé o stîncă
C-un singur trist tovarăş, durerea mea adîncă,
Trăit-am cum trăieşte un val rătăcitor,
Cînd fărâmat de maluri, cînd preschimbat în nor.
In ziori, în miezul zilei, în orele de noapte,
Am aşteptat din ceruri ale-ndurării şoapte
Să-mi spuie că urgia lui Cesar va cădea,
Că Iulia cu-Ovidiu iar, iar s-or revedea,
Şi iată-mă acuma, o ! lucru necrezut,
Aproape de Ovidiu!... Trecutul e trecut!...
Ayut-am zile negre? s-au şters ca o părere.
Uit tot ca prin minune, exil, lacrimi, durere,
Şi-mi pare că-s ieşită dintr-un grozav mister.
Te văd?... renviu ferice; te simt, mă nalţ la cer.

Priveşte, în extazu-mi de gingaşă răpire,
Iau o transfigurare de îndumnezeire,
Şi-mi vine să strig lumei : iubesc, iubesc, iubesc !
Ovidiu e cu mine, nimic nu mai doresc.

OVIDIU

Dar eşti dumnezeire sub chipu-ţi de femeie
Şi farmecul tău poate iluzii dulci să-mi deie.
Ah ! mai vorbeşte, spune-mi de timpul neuitat
Cînd pe-amîndôi amorul la sîn ne-a adunat.

IULIA

(în parte)

O ! Crud e de-a ascunde în ora de jălire
Amarul trist din suflet sub buze cu zîmbire,
Şi de-a grăi ca mine de timpul fericit
Cînd glasu-i plin de lacrimi şi sufletul zdrobit.

OVIDIU

îţi mai aduci aminte de prima întîlnire
La Bajes, într-o noapte?
(Ascultă cu uimire, cînd reînviind, cînd slăbind.)

IULIA

O ! scumpe suvenire !
Era o noapte lină, cu cerul înstelat,
Duios îndemnătoare de vis îndelungat.
Febe, regina lumei, din faţa ei bălaie
Lăsa, zîmbind, să cadă o ploaie de văpaie
Pe undele mişcate alene de zefiri
Şi-n larg acoperite cu foi de trandafiri.
Deodată-o barcă mică trecu în repejune
Ş-un glas uimit îmi zise: „Olimpică minune!
Acel ce-ar avea parte de tot amorul tău
Ar fi, mă jur pe Venus, rîvnit în Empireu !"
Surprinsă, ofensată de-atîta sumeţie...
Ovidiu, într-o clipă mi-am dat inima ţie.

OVIDIU

(palpitînd)

Dar... parcă te văd încă în barcă lunecînd...
Măreai cu-a ta frumsețǎ al nopței farmec blînd.
Mai spune... Ah ! mai spune...

(emoționată, ștergîndu-și ochii pe ascuns)

De-atunci, în exaltare,
Gîndind la tine numai, la tine, poet mare,
Mi-am îmbătat simțirea cu-a tale poezii
Ce pot să redeștepte pe morți între cei vii.
O seară prin frunzișul gradinei, fără știre,
Te-am întîlnit... O! Ceruri!... cuprinsă de uimire,
Era să cad... *(Cu dragoste.)* Căzut-am, iubite, pe al tău sîn,
Destăinuind amoru-mi într-un duios suspin.
Mi-ai zis atunci, Ovidiu, îți mai aduci aminte?
Mi-ai zis: „Amorul nostru, cît soarele ferbinte,
Prea mare pentru spațiul acestui mic pămînt,
Din templul nemurirei ne-a face un mormînt!"

OVIDIU

(căzînd treptat în aiurări)

Mormînt și nemurire... Cuvinte mari, deșarte...
Absurdă antiteză, fără-nțeles... De-o parte
O urnă ce așteaptă ca să înghiță-n ea
O mînă de cenușă răcită... A cui? A mea !
De alta, o speranță ce naște închipuirea...
Mormînt și nemurirea... mormînt și nemurirea...

ă **«rif*£** *hH* Sùliftr **JlXjCiui** *M-jbnu si*

IULIA • . / ,| .:

Ovidiu ! *(în parte.)* A lui minte se perde, e-n delir.

OVIDIU

(cu o zîmbire amară)

Și nemurirea. Viața atîrnă de un fir.

Un liliac în zboru-i îl rupe de-l atinge...
Și iarba crește grabnic pe omul ce se stinge...

(Cu un țipăt de durere.)

Ah ! iar săgeata cruntă !

l>n»\j»b^ *»'ftji*)fA- """

Ce ai? Spune-mi ce ai.

OVIDIU

Mi-e inima-ncolțită de-un dinte crîncen... Vai!...
(Perdut.) Ce plaiuri încîntate colo mi se arată?
E patria-nflorită... Sulmone regretată.
Un vultur plană, plană sub ceruri sus, mai sus,
Îmi face semn din aripi... mă cheamă... dar s-a dus...
M-afund în oceanul de noapte și tăcere.
Ah! Iulio... dă-mi mîna... mă doare... Ce durere!
Aici! Aici!... *(Leșină.)*

.aa B9in **eoni)** *n-'àj* **&iUoH** fl'tb ***'mifrilH iilv •>:*** .„x

IULIA

Espiră!... Năprasnici dumnezei!...
Cum de-l răpiți voi mie, acum, sub ochii mei?
Ajungă-vă blestemul ce vi-l arunc în față!

(Privind la el.)

Ovidiu!... Nu m-aude. *(Îl ia de mînă.)* E mîna lui de gheață.
Vai ! Iată-l în a morței cumplite-mbrățișări...
De-abia se mișcă sînU-i în slabe răsuflări.

(Aleargă la ușă, nebună.)

Săriți în ajntoru-mi, bărbați, femei, voi care
Nu rîdeți cum rîd zeii de cruda-mi disperare.

(Ușa din fiind se deschide. Sarmiza intră repede, urmată de Sarmis și de poporul clin Tomis, aducînd o cunună de lauri. După dînșii intră amicii lui Ovidiu, purtînd coroane cu frunze de aur.)

SCENA VIII

IULIA, OVIDIU, SARMIZA, SARMIS, POPOR, apoi GETTOR

TOȚI
(intrînd grabnic prin fund)

Ce este?

IULIA
(desperată)

El espiră.

SARMIZA
(alergînd lîngă pat)

Sărmanul!

GETTOR
919111 *(intrînd)*

Vă vestesc
Mai mulți străini din Roma ce-n urma mea sosesc.

SCENA IX

PRECEDENȚII, COTTA și AMICII LUI OVIDIU

COTTA

Ovidiu unde-i?

SARMIZA
(arătîndu-l)

Iată-1 în ultimele-i ore.

IULIA
(in parte)

Amicii lui în Tomis! *(Se pleacă pe mort și strigă:)*
Ovidiu, în picioare!
Roma lui Iuliu Cesar, privește, a venit
Să te salute.

OVIDIU
(tresărind) **.brute SIV kntel** *Vi*

Roma?

IULIA
(în parte)

Din moarte l-a trezit
Al patriei scump nume.

(Ovidiu se reazimă pe braț și-și privește amicii.)

COTTA

Ilustre, tu, romane,
Ovidiu, fala Romei ș-a gintei suverane,
Victimă neferice al cruntului destin,
Azi Roma te recheamă cu drag lîng-al ei sîn.
Primește-aste coroane; prin noi ți le trimite...
Salut și onor ție, poete strălucite!

OVIDIU
(se scoală-n picioare, rezemîndu-se de pat)

Din morți, la glasul Romei, pe lume iar reviu.
Sînt rechemat la Roma, îmi spuneți voi?... Tîrziu!
Opt ani de exilare, opt ani de lungă jale
M-au dus pe-a veciniciei nemărginită cale...
Pe mine-a vieții poartă, amicilor, s-a-nchis,
Și ce mai văd în față-mi îl văd ca printr-un vis.
Ah! văd, și mă cutremur, cum timpul aprig vine
Mărirea sacră-a Romei s-o schimbe-n mari ruine,
Și cum, din depărtare, potopul cel barbar
Se-ntinde să distrugă al zeilor altar...
Văd Roma cum expiră... Vai! Roma nu mai este!
Puterea ei? legendă!... Istoria-i? poveste!
A fost, s-a șters cu nume, cu glorie, cu tot...
Văd multe, multe, multe, dar a grăi nu pot...
Fiorul mă cuprinde... și glasul mi se curmă.
(Mică pauză.)

Stați!... Norul greu dispare... lumina crește-n urmă.

Trec secoli... o! minune... Aici, în răsărit,
Vlăstarul, fiu al Romei, stejar a devenit,
Şi Istrul moşteneşte al Tibrului renume...
Se-nalţă-o nouă Romă, renaşte o nouă lume.
Mormîntu-mi se deschide... din el în viitor
Un lung torent de viaţă se-ntinde roditor.

(Cu entuziasm.)

Dumnezeiri !... Nu, ginta latină-n veci nu moare!

(Şovăie şi cade pe pat.)

Ah! iată... noaptea... noaptea... ah! mor... ah!... soare! soare!

(Expiră.)

IULIA

(c-un strigăt desperat)

Mort ! Mort !

(Cade-n genunchi şi-i sărută mîna plîngînd.)

(Toţi cad în genunchi.)

COTTA

(întinzînd coroana spre Ovidiu)

Adio, geniu în veci neperitor !

IULIA

(cu lacrimi)

Adio, suflet nobil, iubit şi iubitor !

(Cortina cade. Sfîrşit.)

DIN BROŞURI, PERIODICE, MANUSCRISE

FARMAZONUL DIN HIRLAU

COMEDIE ÎN TRII ACTE, PRELUCRATĂ DE A»**. B***.

înfăţoşată pentru întăiaşi dată la deschiderea
Teatrului Naţional din Iaşi, luni în 18 noiemvrie 1840.

UAJflïH *m a* JTOOSAMiLrVï

A *3a* ÀTAHXUiIH'I **rr *ni* aicnmoa**

.0161 -Av/moion 81 nî rrwf *nïb Isc*

PERSOANE

SLUGERUL GÎNGANU
PESTRIȚ, nepotu-său din Hîrlău
EEONIL, tînăr zugrav
TITIREZ \
MILESCU / prietini cu Leonil
UN TRACTIRGIU NEAMȚ
UN COMISAR
AGLAIȚA, fata slugerului
GAROFA, slujnica Aglaiții
Prietini a lui Leonil, slugi.

Scena se trece în Iaşi.

Notă. Actorii sînt înscrişi în capul fieştecărei scene cum trebuie să fie pe teatru ; cel dintăi ocupă totdeauna dreapta actorului.

FARMAZONUL DIN HÎRLĂU

ACTUL ÎNTĂI

Teatrul înfăţoşează un atelier de zugrăvie; portreturi, statuie ş.a.

SCENA I

LEONIL, AGLAIŢA, GAROFA
(Leonil face portretul Aglaiţii)

LEONIL: Dacă te-i tot mişca aşa, duducă, n-om mai sfîrşi niciodată portretul d-tale.

AGLAIŢA: Puţin îmi pasă; şi crede că, dacă n-ar fi vrut tată-meu numaidecît, nici că l-aş fi început.

LEONIL: Curios lucrti... ce de mai complimenturi îmi faci astăzi.

AGLAIŢA: Ce vrei?... Eu îs aşa... şi fii sigur că pentru gustul mătăluţii nu mi-oi schimba caracterul.

LEONIL: Eşti slobodă să faci ce vrei cu el... Nu-ţi cer altă, decît să şezi în linişte numai două minute.

AGLAIŢA: Ei... grăbeşte-te, mă rog... că n-am chef să mă supui la toate capriţiile d-tale.

GAROFA *fmirîndu-se şi uitîndu-se la portret):* Bra!.. duducă... da tare îţi samănă... sărăcuţa de mine... numai cît nu vorbeşte.

AGLAIŢA: Cît îmi pasă...

GAROFA: Dec !... Şuguieşti.. cum să nu-ţi paie bine să ai o icoană ca asta., cînd te uiţi la ea, parcă te uiţi într-o oglindă..

LEONIL: Pentru numele lui Dumnezeu, uită-te la mine, duducă...

AGLAIŢA: Uf... pare că şăd pe ace... *(Uitîndu-se la Leonil.)* Iată mă uit... îţi place?

LEONIL: Aşa se mai poate... *(Lucrează.)*

GAROFA: NU ştiu de ce te mînii, duducă, că te zugrăveşte. .. Eu cînd aş fi în locul d-tale, aş sări păr' în pod de bucurie... îmi aduc aminte că la noi, la Podu-Leloaiei, era un zugrav de dughene, care vroia numaidecît să-mi facă portretul... El zugrăvise pe moşu Ion crîşmariu cu cealma turcească pe cap, zicîndu-i că samănă cu un Ali-Paşa... Nu ştiu dacă-l cunoaşteţi... Eu nu l-am văzut niciodată.

AGLAIŢA: Taci, mă rog, toanto, nu mă mai asurzi...

GAROFA: Toantă... se poate... că doară nu-s ce procopsită. .. Ia şi eu, cum m-o făcut mama, ca de la Podu-Leloaiei.

AGLAIŢA *(sculîndu-se) :* îi de nesuferit. De o parte dobitoaca asta cu prostiile ei... de altă parte dumnealui, care ca cînd face înadins de tot prelungeşte lucru...

LEONIL *(apropiindu-se de ea):* Ce nedreptate, Aglaiţo; se poate să-mi faci tocmai mie astfel de mustrare. ..

GAROFA *(în parte):* Tocmai lui... S-o cucuiet treaba.

LEONIL: NU vrei să-mi răspunzi?

AGLAIŢA: N-am nemic de răspuns, domnule. *(Garofii.)* Dă-mi şalu şi haide.

GAROFA: Cum, duducă?... N-aştepţi pe cuconu băbaca d-tale, ca să vie să te ieie?

AGLAIŢA *(către Leonil):* Dumnealui va ave bunătate să-i spuie că ne-am dus; doară n-om face cea mare greşală că ne-om porni singure, după ce şădem tot într-o ogradă... Haide.

LEONIL *(oprind-o):* Ba nu, Aglaiţo... nu te-i duce pără nu mi-i spune pricina maniei ce ai asupra mea... Dacă-s vinovat în ceva, spune-mi care mi-i vina.

AGLAIŢA: încă mă mai întrebi?

LEONIL: Te rog.

AGLAIŢA: Ei bine, ascultă... Te plîngi de manierile mele, îmi zici că sînt mînioasă. Da oare n-am dreptate? după ce din pricina d-tale oi să mă mărit cu un om care nici nu l-am văzut. Apoi pune-ţi în gînd de-l iubesc.

LEONIL: Cum se poate?

AGLAIŢA: Dar, dar... fă-te acu că nu ştii nemică.

LEONIL: Să mă trăsnească fulgeru de ştiu ceva... Da omul acela cine-i?

AGLAIŢA: Ştiu eu? Da măcar orşicine să fie, îl urăsc de pe acu.

GAROFA: îl urîm din fundul inimei, şi pun rămăşag dinainte că-i... deşi nu dobitoc' de tot, da cel puţin prost.

LEONIL: Ei bine... Ce lucru te-au putut face să crezi ?...

AGLAIŢA: Toate... Aeru cu care tată-meu se uită la mine. Şi apoi trebuie să-ţi spun c-asară m-au ocărit că nu fac destul tualetă şi mi-au recomenduit ca să pun astăzi ce am mai frumos, pentru că o să priimim o vizită...

LEONIL: Nu mai rămîne îndoială, slugeriu vre să te mărite. Da n-ai frică, nu l-oi lăsa.

AGLAIŢA: Şi ce-i să faci? De ce ai aşteptat păr-acu şi nu m-ai cerut?

LEONIL: Ah! pentru numele lui Dumnezeu! nu mă mustra ! nu ştm ce-oi să fac, ce-oi să zic, dar îţi jur că niciodată nu-i fi soţia altuia.

GAROFA: Ha! Bravo, aşa îmi placi! Vra să zică v-aţi împăcat. De-acum ne putem duce ! aud?...

AGLAIŢA: Nu ne alungă turcii... putem şede.

LEONIL: Slugeriul trebuie să vie acum. Lăsaţi-mă singur cu dînsul, vă rog; am să-i vorbesc numaidecît.

GAROFA: Adecă, cum s-ar zice, ne dai afară.

AGLAIŢA: Leonil, nădăjduiesc că ţi-i ţine parola.

LEONIL: Te poţi îndoi, iubită Aglaiţa... cînd norocirea me îi în primejdie? *(Sărută mîna Aglaiţăi, care iesă pe uşa din faţă.)*

GAROFA: Da să nu te dai, cuconaşule... Vorbeşte-i ţapăn moşneagului. *(închinîndu-se.)* Sărut minele. ..

SCENA II

LEONIL

LEONIL: Dragă Aglaiţa... Mînia ei se trăgea din dragostea ce are pentru mine... Da avea şi dreptate. .. De atîta vreme de cînd ne iubim şi încă n-am cerut-o la tată-său... Ha... Iată-1 tocmai că vine...

SCENA III

LEONIL, SLUGERIUL GÎNGANU

SLUG[ERUL] : Am cam întîrziet, da nu-i vina me, pune-ţi în gînd că mă apucasăm de cetit *Estela*[1]... şi m-am adormit c-o plăcere nespusă... Dec!... Unde-i Aglaiţa?

LEONIL : Au apucat-o o durere de cap de cele straşnice... Şi s-au dus acasă.

SLUGJERUL]: Curioz lucru, frate, cu durerile de cap... Cînd o apucă... lasă tot... Ar fi în stare să-şi lasă şi bărbatul din pricina lor... Da Garofa unde-i? Socot că pe dînsa n-o apucat-o durerea de cap...

LEONIL: NU, *arhon* sluger... Da fiindcă nu putea să şadă în locu stăpînă-sa... s.au dus şi ea.

SLUG[ERUL]: Bine, foarte bine... însă putea să şadă, socot, pentru dînsa.

LEONIL: NU te înţăleg, *arhon* sluger.

SLUG[ERUL]: Dar, dar... Vreu să-i faci şi ei portretul... Păr-acum mi l-ai făcut pe al meu, a căţălului meu şi a surori-mea... în minutul acesta... zugrăveşti pe fiică-mea... Trebuie dar numaidecît să-mi faci şi portretul Garofei... Am gînd să-1 pui în sofragerie.

[1] E vorba, desigur, de pastorala lui Florian cu acest titlu, „din franţuzie adusă pe românie de Constantin Strat, Ieşii, La Institutul Albinei, 1839".

LEONIL: Oi face ce-i poronci... Dar cît pentru acum am să-ţi cer ceva.

SLUG[ERUL]: Ce pofteşti?

LEONIL *(în parte):* Curaj, Leonil... Acu-i vremea... *(Tare.)* Ştii, *arhon* sluger, că, slavă Domnului, am o stăricică destul de bună... şi un meşteşug în care am cîştigat ceva reputaţie. Familia me o cunoşti... Şi socot că toţi care mă ştiu or mărturisi că aş putea face norocirea unei fete.

SLUG[ERUL]: Nici vorbă nu-i... Dacă ai stare.

LEONIL: Tocmai pentru acea, ieu îndrăzneală de a-ţi cere pe duduca Aglaiţa.

SLUG[ERUL]: Aşa!!... Fără'şagă?

LEONIL: O iubesc ca pe un înger.

SLUG[ERUL]: înger pămîntesc... Ba nu, zău... Cu tot denadinsul?

LEONIL: CU tot denadinsu.

SLUG[ERUL] : Propoziţia d-tale mă bucură foarte mult.

LEONIL: Cît sînt de fericit.

SLUG[ERUL]: Ş-am aflat de undeva că nici Aglaiţa nu te prea urăşte.

LEONIL: Vra să zică nimic nu se împotriveşte cerirei mele... Şi priimeşti?

SLUG[ERUL]: Ba te înşăli foarte mult... Nu primesc nicicum.

LEONIL: Ce zici?... *Arhon* sluger... Da pentru ce?

SLUG[ERUL]: Pentru c-am făgăduit altuia...

LEONIL: Cunosc un chip de a-ţi întoarce făgăduinţa.

SLUG[ERUL]: Care?

LEONIL: Să-i tai urechile — să vedem dacă a îndrăzni să se înfăţoşeze denaintea duducăi Aglaiţe cu urechile tăiete.

SLUG[ERUL]: Na-ţ-o!... Ca cînd s-a lăsa el să-i tai urechile... Da cum dracu? că doară nu-i tocmai măgari.

LEONIL: Se vede că cam apropie... Deşi nu-i avidoma... Ia spune-mi, mă rog, cine-i acel rival grozav?

SLUG[ERUL]: Un tînăr de la Hîrlău!... Un nepot de departe a unui văr al patrule ce am la Hîrlău.

LEONIL: Şi cum îl cheamă?

SLUG[ERUL]: Pestriţ.

LEONIL: Pestriţ... Aşteaptă, pare că-1 cunosc... Dar, am învăţat cu el la Trisfetitele... Se poate? un nătărău ca dînsu...

SLUG[ERUL]: Te-oi ruga să-mi faci portretul lui... Am de gînd să-1 pui...

LEONIL: în grajdi... Acolo-i locul lui.

SLUG[ERUL]: în sfîrşit, cu toate c-am făgăduit vărului meu... nu pierde toată nădejdea.

LEONIL: Ce-aud? Cum?

SLUG[ERUL]: Pestriţ nu-i prea iute, ba încă pot să zic că-i molatic ca un culbec. Moşu-său, gîndind că poate s-a mai deschide dacă 1-a căsători, l-au trimes păr-acu de trei ori în căruţă de poştă, ca să facă cunoştinţă cu logodnica lui, şi de trei ori au rămas pe drum păr-acu.

LEONIL: Ha! ha! ha! se vede că n-are oase într-însu.

SLUG[ERUL]: Aşa se vede; în sfîrşit, am hotărît cu moşu-său că dacă Pestriţ n-a sosi astăzi în Iaşi, păr' la trei ceasuri nemţeşti şi nu s-a înfăţoşa la mine păr' la ace vreme, apoi oi fi slobod să-mi dau fata cui oi vre.

LEONIL: Şi dacă nu 1-ei vede păr-atunce, mi-o dai mie?

SLUG[ERUL]: Din toată inima. Da îs numai zace ceasuri şi mă tem să nu ajungă; mai are vreme încă.

LEONIL: Nu-ţi pasă, las' pe mine.

SLUG[ERUL] *(în parte):* De-a lua Leonil pe Aglaiţa, n-oi fi sîlit să-i plătesc portreturile care mi-au făcut; ştii că am cap? Am cap, ce-i drept nu-i păcat. *(Tare.)* Rămîi sănătos, fătul meu. *(Iasă.)*

LEONIL: Cu multă plecăciune, *arhon* socru.

SCENA IV

LEONIL: Cum să fac ca să-1 opresc de a se înfăţoşa? Zău nu ştiu... Cu toate aceste, *kir* Pestriţ, te-oi face eu de nu-i mai vroi să te însori... Da cum dracu să fac?... Ha, iată Titirez, elevul meu de zUgrăvie, poate că el a găsi vrun chip.

SCENA V

LEONIL, TITIREZ (întră oîntînd : „Haideţi, fraţi, să trăim bine" ş.c.)

TITIREZ: Sluga, Leonil... Ce mai faci... *(întinde mîna şi ia pe a lui Leonil.)*

LEONIL: Da ce dracu ai pe mînă?

TITIREZ *(rîzînd) :* Ha... ha... ha... Clei am cumpărat de vro două parale cu gînd ca să mă apuc de mînă cu toţi care i-oi întîlni. Mai dinioară am găsit pe un doftor... Cum l-am văzut, m-am apropiet de el... Ia uită-te, domnule doftor, ce fierbinţeală am la mînă... Oare de ce pricină?... Doftorul meu vre să-mi pipăie mîna... şi se umple... ha! ha! ha! să-1 fi auzit cum ocărea nemţeşte... *kleiner Spitzbub... Dummer Kerl.* Da acu, pe cinstea me, să fi ştiut că eşti tu...

LEONIL: N-ai fi făcut-o, sînt sigur.

TITIREZ: Ba, dimpotrivă... Aş fi cumpărat de zace parale clei. Ştii că în puterea prieteşugului...

LEONIL: CU toată puterea prieteşugului... Ai nişte şăgi foarte scîrnave...

TITIREZ: Vrei să zici cleioase.

LEONIL: Cum îi vre... da ştiu că-s proaste.

TITIREZ: Găseşti că-s proaste, pentru că ţi le-am făcut ţie... da ian să le fi făcut altuie... ai găsi că-s cu duh... Bre... da frumos pantalon ai... numai cît îi cam lung... Ţ-ar merge mai bine dac-ar veni numai păr-aice?... *(însemnează cu ciobota scîrnavă două linii mari pe pantalon.)*

LEONIL: Eşti de nesuferit... ce dracu, n-ai respect nici pentru prietinii tăi?

TITIREZ: Bre... respect... *(scoţîndu-şi şapca şi închinîndu-se păr' la pămînt)* cu toată supunerea, mă închin ecţelenţiei-voastre... Ha! apropo... cum merge portretu... Bravo... minunat... samănă ca nuca în părete — numai sprinceana îi cam jos... şi gura-i prea mică. *(în vreme ce zice aceste, feşteleşte cu un pămătuf portretul.)*

LEONIL *(mânios):* Ian să-ţi spun, te-ai prea obrăznicit. .. caută să nu te dau pe uşă afară.

TITIREZ: Ca cînd nu poci întră pe fereastră... Da cît eşti prost să te manii... cînd, dimpotrivă, ar trebui să-ţi paie bine că-ţi dau prilej să te găseşti mai multă vreme în compania modelului.

LEONIL: Ian lasă-mă... dă-mi pace.

TITIREZ: Să-ţi dau pace? îi cam greu, pentru că nu ştiu ce dracu am de nu pot şede locului... trebuie numaidecît să fac ceva, vrun cabazlîc... aşa mi-i firea, se vede... cînd mă-ntreabă cineva vro adresă în uliţe... îl trimet pe malu Bahluiului... Dacă văd vro droşcă stînd locului... îndată mă fac că-s grăbit şi vreu să mă sui în ea... Droşcariul ie hăţurile în mînă... îl las de se găteşte cum se cade şi pe urmă îi zic: „Droşcar, droşcar, slobod eşti?..." „Da, cocnaş, da... slobod, slobod..." „Mă bucur din suflet că nu eşti rob... adecă ţigan, zău mă bucur..." Lipovanu meu se manie, mormoriseşte şi eu rîd de nu mai pot...

LEONIL: Ian ascultă-mă, Titirez... am să te rog să-mi faci o slujbă... astăzi îmi pari cu chef.

TITIREZ: Ştiu şi eU... întreabă-ţi mîna, pantalonii... şi portretul, ei ţi-or răspunde mai bine.

LEONIL: Trebuie să găsăşti în capul tău... vrun şiriclic nou... necunoscut.

TITIREZ: înţăleg... cum s-ar zice, esenţa vicleniei. Pentru ce?

LEONIL: Pentru ca să opreşti să nu între la slugeriu Gînganu, pană după trei ceasuri... un rival al meu care îmi pică pe spate tocmai de la Hîrlău...

TITIREZ: De la Hîrlău?... şi cUm se numeşte?

LEONIL: Pestriţ.

TITIREZ: Pestriţ!! Ha! ha! ha! Trebuie să fie departe acu, bietu prost...

JLEONIL; Ce zici?

TITIREZ: Ascultă... trecînd mai dinioară pe lîngă dughenile Paşcanului, văd un soi de om că aleargă spre mine cu o scrisoare în mînă, adresuită cătră slugeriu Gînganu, în Sărărie... Pestriţu nostru mă întreabă încotro-i Sărăria? Vroind să-i joc festa îi răspund': „De vrei să găseşti, domnule, pe slugeriu Gînganu, trebuie să iei o droşcă şi să te duci la schitu lui Tărîţă... Vezi... colo, pe deal... ceva alb... aceea-i toată sare scoasă din munte. Slugeriu s-au dus să cumpere vro cîteva sute de ocă de sare, fiindcă face negustorie de sare..." „Poate că de aceea şi şede în Sărărie?", îmi zice Pestriţ... „Tocmai, dragă, ai nemerit..." După asta, Pestriţ s-au pornit... au luat o droşcă... şi acum, fără îndoială că se plimbă prin chetrăria de la schitu lui Tărîţă.

LEONIL: Da dacă a afla că l-ai înşălat... s-a întoarce degrabă înapoi. Cum oare să-1 oprim?

TITIREZ: îmbracă-te în straie de comisari, şi, cum a veni, pune mîna pe dînsul... şi îl du la Urzică.

LEONIL: Numai asta nu se poate.

TITIREZ: De ce nu... chipu-i destul de curioz.

LEONIL: Nu-mi place mie.

TITIREZ: Hai dar să căutăm altu... Ştii ce?... Aşteaptă-1 jos la poartă, pană cînd s-a scoborî din droşcă... şi atunci îl calci pe picioare... el se manie că i-ai zdrobit bătăturile... Tu îi răspunzi că-i un provinţial... El se manie şi mai tare... şi amîndoi vă duceţi afară de rohatcă să vă bateţi în duel... Prin chipul acesta îi pute să-1 întîrzii cît îi vroi.

LEONIL: Am gîndit de mult la acest chip... dar Pestriț îi un om care nu se manie niciodată.

TITIREZ: Ei, apoi, caută tu altu care ți-a place.

LEONIL: Socot că cel mai bun este să așteptăm provințialu nostru... și să lăsăm să vie lucrurile cum a vre soarta.

TITIREZ: Bravo... ai dreptate... soarta, cîteodată, face niște lucruri...

PESTRIȚ *(afară):* Da ce vra să zică asta, domnilor?

TITIREZ: Ce huiești?... *(Uitîndu-se pe fereastră.)* Săracul de mine... Iaca Pestriț...

LEONIL: Îs pierdut... are să se suie la slugeriul.

TITIREZ: Nu te teme... îi încungiurat de prietinii noștri... care nu par să aibă de gînd să-l lasă... ce cap... ce cap... pare că-i bostan... uitați-vă.

SCENA VI

Cei dinainte, MILESCU, PESTRIȚ, prietini a lui Leonil (Milescu și prietinii lui aduc pe Pestriț în triumf)

PESTRIȚ: Cum v-am mai spus... Priimirea dumilorvoastre mă bucură pană la inimă... Nu știu însă prin care faptă am putut meritarisi...

MILESCU: Domnule, nu se zice meritarisi...

PESTRIȚ: Da cum?

MILESCU: Terimarisi.

PESTRIȚ: Ha... bine... Nu știu prin care faptă am putut terimarisi cinstea cu care...

MILESCU: Cînd are cineva un cap ca a dumitale... poate pretinde tot soiul de cinstiri din partea unor artiști ca noi...

PESTRIȚ: Cum ai zis, mă rog... Ar... ar...

MILESCU: Artiști... căci sîntem artiști, domnule, și dorim ca să-ți facem portretul... fiind siguri că va înfățoșa una din cele mai curioaze caricaturi a veacului nostru...

PESTRIȚ: Nu-ți uita vorba... cum ai zis: carcaturi?...

MILESCU: Caricaturi; vroiam să zic că ești o caricatură fără preț.

PESTRIȚ *(în parte):* De vreme ce zici că-s fără preț... puțin îmi pasă... *(Tare.)* Așa înțăleg și eu... da cînd ați sărit pe mine nitam-nisam, ca la om fără băț. . . ziceam în mine. . . ce, Doamne iartă-mă. . . Ii vreu să-și bată joc ... și cît pe ce era să mă manii, pe crucea me. . . De vreme ce îmi ziceți că sînt o caricatură fără preț. . .

MILESCU: Bună de pus la cabinet. . .

PESTRIȚ: Cabinet? Dar. . . dar. . . Așa se mai poate . . . *(Văzînd pe Leonil.)* Dec. . . dec. . . dec. . . Iată o figură, care, Doamne iartă-mă, nu-mi este necunoscută.

LEONIL: Îmi pare bine, domnule Pestriț, că nu m-ai uitat.

PESTRIȚ: Da cum dracu să uit. . . pumnii ce mîncam de la tine cînd învățam împreună la Trisfetitile. . . Trebuie să știi că-mi aduc aminte de toți școlerii. . . Drept aceea vină să te sărut. *(îmbrățoșază pe Leonil.)*

TITIREZ: Apoi, dacă-i așa. . . îmbrățGșază-ne și pe noi, căci sîntem toți frați de pe Adam și Eva.

TOȚI: Dar, dar. . . bine zice Titirez.

(Toți s-aruncă asupra lui Pestriț... îl trec unu de la altu strîngîndu-l cu putere.)

PESTRIȚ: încet. . . încet. . . că mă înădușiți. . . Ei . . . Destul, fraților, vă foarte mulțămesc. . . Bre . . . bre... bre... Da ce dragoste... *(Văzînd pe Titirez.)* N-auzi, vere, te poftesc altă dată să nu mă mai trimiți pe la schitu lui Tărîță după slugeriu Gînganu. . . c-apoi. . .

TITIREZ: Așa!!! Se poate să te manii? Eu am făcut-o asta pentru sănătatea dumitale... Cînd te-am văzut. . . mi-ai părut cam zaif. . . și îndată am socotit că o mică primblare ți-ar face mult bine.

PESTRIȚ: Auzi, mică primblare pin deal la chetrărie. . . Ba încă mă face să cred. . . că bolovanii era de sare.

TITIREZ: Nădăjduiesc că n-ai pică asupra mea.

PESTRIȚ: Eu, pică. . . nici chic.

TITIREZ: Mai ales că mă înșălase și pe mine altu, nu știu care. . . însă acu știu cu siguranță că slugeriu Gînganu se află tocmai la Rădiu, unde s-au dus

ca să cumpere un loc de vie... Şi, dacă doreşti să mergi... ca să-l găseşti...

PESTRIŢ: Foarte mulţămesc... Mai bine l-oi aştepta aice... Ha... Ei... Ce mai zic oamenii de mine în Iaşi?

TITIREZ: Ce să mai zică bieţii oameni... De atîta vreme de cînd tot vorbesc de mirele de la Hîrlău... Au sfîrşit mai tot de zis... Ştii ce... Unii zic că eşti un crai şi jumătate.

PESTRIŢ: Nu-i vina me... zău nu-i vina me... clima noastră de la Hîrlău ne-au făcut pe toţi nişte crai...

TITIREZ: Şi jumătate...

PESTRIŢ: Tocmai... mi-ai furat vorba...

TITIREZ: Mă rog, mă iartă.

PESTRIŢ: Dumnezeu să te ierte... Da de-acu s-au sfîrşit, mă las de craii...

TITIREZ: Adecă te faci om de treabă.

PESTRIŢ: A... a... iar mi-ai furat vorba.

TITIREZ: Pardon...

PESTRIŢ: Dumnezeu să te par... să te ierte, vreu să zic... De-acum am luat hotărîre să nu mai fac curte, nici să mai răpesc la inimi de fete... Am venit la Iaşi să mă însor.

LEONIL: Ce jertfă !

PESTRIŢ: Aşa-i? A, uitasăm; frăţiorilor, auzit-aţi vrodată vorbind de farmazonie?

TITIREZ: Pentru ce?

PESTRIŢ: Ştiţi c-aş da tot ce am pe mine... adecă douăzeci şi cinci de lei şi şesă parale... atîta am în pungă — ca să pot fi priimit în corposul farmazonilor? Puneţi-vă în gînd că încă n-am văzut nici un farmazon... Şi că aş da în jumătate de ceea ce am asupra me... cu toate că-i cam sărat... ca să mă pot găsi faţă în faţă cu un farmazon...

TITIREZ *(în parte):* Ce idee luminată. *(Tare.)* Vere Pestriţ, uită-te bine la mine... *(Pestriţ se uită la el.)* Acum uită-te şi la dumnealor. *(Pestriţ urmează întocma.)* Ne-ai văzut bine?

PESTRIŢ: Pentru ce?

TITIREZ: Fă cum îţi spun...

PESTRIŢ: Da bine, pentru ce? Şuguieşti pisemne...

TITIREZ: Ba nu... nu... fără şagă... mai uită-te o dată. *(Pestriţ se uită iarăşi.)*

PESTRIŢ: Ei bine, v-am văzut!

TITIREZ *(grosîndu-şi glasul):* Toţi cîţi sîntem aici sîntem farmazoni.

PESTRIŢ *(sărind doi paşi înapoi):* Aud?... *(Scoţîndu-şi căciula.)* Sărut mînuşuţile dumilor-voastre... Domnilor farmazoni... Vă heretisesc din tot sufletul că aveţi cinste şi norocire... de a fi... aceea ce sînteţi... *(în parte.)* Trebuie să mărturisesc că hîrlăoanii au noroc. Eu care doream atîta să văd un farm... Deodată mă trezesc între o mulţime de farmaz... *(Tare.)* Ah... frăţiorilor, credeţi că aş da îndoit din ceea ce am pe mine ca să mă pot şi eu numi...

TITIREZ: N-ai trebuinţă să faci nici o cheltuială... Te priimim cu toţii în societatea noastră.

PESTRIŢ: Aud?... Aud?... Zău, aţi ave atîta bunătate. .. Ah ! Ce fericire... *(în parte.)* Ş-apoi cînd zic că hîrlăoanii au noroc... *(Tare.)* Aşteptaţi-mă oleacă... c-oi să mă duc la moşu-meu să-i dau de ştire c-am sosit, şi îndată vin să mă folosesc de bunătatea dumilor-voastră.

TITIREZ: N-ai trebuinţă să te mai duci... ţi-am spus c-au ieşit... Ş-apoi îţi făgăduiesc că ţerimonia s-a sfîrşi înainte de trei ceasuri.

PESTRIŢ: Sigur? Vezi că n-aş vroi să mă înfăţoşez mai tîrziu moşu-meu... pentru că după trei ceasuri îmi pierd driturile de mire.

TITIREZ: Nu-ţi fie frică, după ce ţi-am făgăduit... Acu deodată du-te mai deoparte... că am să vorbesc ceva cu dumnealor.

PESTRIŢ: Poftim... poftim...

TITIREZ *(către ceilalţi):* Ian să vă spun... socot c-aţi înţăles cabazlîcu. Aşadar, n-am trebuinţă să vă mai tălmăcesc că gîndul nostru este ca să ne batem joc de Pestriţ şi să-l oprim ca să nu se

însoare cu amoreza lui Leonil. Unde să-1 ducem acu ?...

LEONIL: în pivniță.

TITIREZ: Bine.. Stați locului și rîdeți. *(Lui Pestriț, serioz.)* îți vestesc că hotărîrea societății este ca să te priimască în sînul ei... însă păn-a nu face un pas ca acesta, cinstita companie farmazonească vroiește să te cerce de ai curaj.

PESTRIȚ: Curaj... Am cU ghiotura, cît vrei... Tată-meu... era să-1 taie turcii în bejănie.

TITIREZ: Ai să te găsești în primejdii grozave.

PESTRIȚ: Puțin îmi pasă... *(în parte.)* Primejdii grozave. .. nu-mi prea place.

TITIREZ: Focurile iadului au să te împregiure.

PESTRIȚ: Puțin îmi pasă... *(în parte.)* Numai de nu m-ar atinge.

TITIREZ: Și, după această cercare fierbinte, ai să treci în întunericul mormînturilor.

PESTRIȚ: Pentru a tria oară îți spun că nu-mi pasă, numai cît să-mi dați o luminare... Pentru că la Hîrlău niciodată nu m-am culcat fără lumină.

TITIREZ: Foarte bine... Așteaptă-ne aici... Da să nu faci nici o împrotivire, c-apoi dai pielea popii.

PESTRIȚ: Fiți siguri că m-oi supune la toate. *(Se uită la ceasornic.)*

TITIREZ: Apropo... Țeremoniile de priimire în compania noastră nu iartă să aibi ceasornic... *(în parte.)* îi de interesul nostru să nu poată ști ceasul. *(Tare.)* Nici bani.

PESTRIȚ *(dîndu-și ceasornicul și punga):* Ia sama că sînt în pungă 25 lei, 6 parale; tocmai vîrsta mea.

TITIREZ: Cum? ești vîrstnic de 25 de lei și 6 parale?

PESTRIȚ: Așa nu-nțălegi alagoria, frate... Am tocmai atîța ani cîți lei în pungă, și atîte zile cîte parale.

TITIREZ: A... *(în parte.)* Tare-i prostuț.

PESTRIȚ: Să iei, mă rog, sama și ceasornicului... că se smintește tare degrabă... Cum îl clatini ceva, ceVa... merge cu 12 ceasuri înainte într-b zi... Și nu mai departe... ieri la 12 ceasuri la ameazăzi... arăta 12 ceasuri de noapte.

TITIREZ *(în parte):* Da-i dobitoc de tot biet băiet... *(Tare.)* Haideți... Și tu, o Pestrițe ! gătește-ți curajul. *(Iesă.)*

SCENA VII

PESTRIȚ *(singur):* în sfîrșit... Slavă Domnului, o să fac parte din cinstita societate a farmazonilor. Pare că mi-au uns inima cu miere... Așa-s de bucuros! Numai un lucru mă cam supără... întunericul mormînturilor... Cine dracu le-o spus să se amestece în astfel de fleacuri... Eu care nici ziua mare nu sînt prea curajliu... Cînd să mă facă să văd morți ! Valeu... Cînd m-ar face să mă întîlnesc cu răposata mătușă-mea, cucoana Balașa... Brrrr... Mi se oțăresc crierii. Mătușa Balașa... Să mă ferească Dumnezeu... Da ce zic? Se poate să-mi fie frică mie, care peste un ceas am să fiu farmazon... Dă, dă, măi Pestrițe, nu mă rușina... fii om de treabă. Nu fi cum te-arată chipu... Vădește tuturor că ești fecioru tătîni-tău, care cît pe ce era să-1 taie turcii în bejănie...

SCENA vin

PESTRIȚ, LEONIL, TITIREZ și ceilalți (întră încet și îl apucă pe dinapoi, puindu-i o basma pe ochi)

PESTRIȚ: Valeu... văieu... nu mă lăsați!

TOȚI *(grosîndu-și glasul):* N-ai frică... că te ținem bine.

PESTRIȚ: Domnilor... fiți oameni buni, nu mă schinjuiți.

TOȚI *(asămine) :* Noi nu sîntem oameni.

PESTRIȚ *(spărief):* Da... da... ce... ce... sîn... sînteți?

TOȚI *(asămine):* Draci.

PESTRIȚ: Draci... Of... de-acu m-o luat dracu.

(îl imflă pe sus . . . Tablou.)

Sfîrșitul actului I.

ACTUL AL DOILE

(Teatrul înfățoşează o pivniță. Vro cîteva buți.

SCENA I

TITIREZ, MILESCU, PRIETENI

(La rădicarea perdelii sînt cu toții întrebuințați a aşăza lucrurile pe la locul lor.)

TITIREZ: Hai, degrabă, aşăzați toate... în chip de mormînturi... Pestriț o să se socoată într-un țintirim.

MILESCU: Dac-ar fi toate țintirimurile plăcute ca aista, mulți ar vroi să moară.

TITIREZ: Te cred, şi mai ales tu... ai fi cel întăi.

MILESCU: Nu zic ba... da socot că nici tu n-ai întîrzia să mă urmezi.

TITIREZ: Păn-atunci vă recomenduez o tăcere întreagă. .. să nu uitați şi instrucțiile ce v-am dat.

TOȚI: Bine... bine...

TITIREZ: Lăsați-mă singur un pic.

(Iesă toți, afară de Titirez.)

SCENA II

TITIREZ: Ian să vedem dacă toate lucrurile sînt aşăzate după placul meu... aici am pus vro cîteva artifiții care trebuie să imiteze cu iconomie o ploaie de foc... cît pentru balercele este... înfățoşează mormînturile de care am vorbit lui Pestriț... Acu totu-i să ne jucăm bine rolele... cît pentru mine, nu-mi pasă... într-aceste îs tare şi mare... Dar pare c-am zărit o lumină... Cine să fie oare? *(Uitîndu-se.)* Garofa... Garofa. .. fata din casă a slugeriului... Ce caută pe aici?... O, ce idee minunată îmi vine... încă o festă de jucat... tot nU vre ea să mă lasă să gust ciorba slugeriului... nici nu-mi dă voie s-o sărut... eu care sînt numai foc pentru dînsa... las' c-oi drege-o eu... *(Stinge luminarea ce are.)*

SCENA III

TITIREZ, GAROFA (cu o garafă ş-o luminare)

GAROFA: Dec ! Cine dracu au deschis uşa pivniții ? pui rămăşag că diavolul cel de Titirez s-au apucat iară de vro poznă... încă aşa plod n-am văzut... pune-ți în gînd că nici că ne-ar da pace... vre numaidecît să mă sărute de cîte ori mă vede... noroc că am nişte palme cam late... c-apoi cine ştie ce s-ar întîmpla. *(Titirez îi stinge luminarea.)* Cine o suflat în luminare?

TITIREZ *(în parte):* Ia s-o spariiu... *(Tare.Gros.)* Eu sînt sufletul papucă-tău.

GAROFA: Ian să nu-mi scot papucu să ți-1 trîntesc peste cap... auzi tu?...

TITIREZ *(gros):* Garofo... nu te obrăznici cu stahia pivniții.

GAROFA: Mi se pare că-i cunosc glasu stahiei...

TITIREZ: Am aflat că n-ai nici o îndurare pentru dorințele unui făt-logofăt cu păru de aur... şi frumos ca soarele, ce se numeşte Titirez... pentru aceea am lăsat vecinica mea lăcuință, înadins, ca să vin să-ți poruncesc ca cînd drăgălaşul Titirez va avea poftă să te sărute... să nu-i arăți palmele, ce, dimprotivă, să-i împlineşti toate dorințele.

GAROFA *(în parte) :* Titirez... el îi... să ne batem joc un chic de dînsul... *(Tare.)* Bravo, papucule, da frumoase sfătuiri îmi dai... nu ți-i ruşine... şi socoti că te-oi asculta... nădăjduieşti c-oi face vrodată ochi blînzi unui lacom... unui crai ca Titirezu dumitale... niciodată, papucule, mai degrabă mi-i călca în picioare decît să mă supui poroncii dumitale... mănie-te... fă ce vrei...

puțin îmi pasă, da niciodată nu m-oi lăsa să mă sărute un mucos ca Titirez. *(în parte.)* O luat-o bună.

TITIREZ *(sărind de pe poloboc jos):* Mucos... eu mucos... Garofo... șuguiești, socot... nu pot crede că mă pui în catigoria țîncilor... Eu care simțesc pentru tine o pară mai fierbinte decît jaraticu bucătăriei slugeriului... O, Garofo, floare care răspîndești un miros... *(în parte.)* Da fie-ți milă de Titirez... nu-l lăsa să nebunească... căci crierii lui... sărmanu... au început a se învîrti ca un titirez... Garofo... vină să te sărut.

GAROFA: Să mă săruți ! ! Ai nebunit ori nu ți-i mult...

TITIREZ: Nu mi-i mult, Garofo, pre legea me... *(Vre să o sărute.)*

GAROFA *(înparte):* Pe-ntuneric, dacă se poate. *(Tare.)* Ian sfîrșește, că te lipesc...

TITIREZ: Dar... dar... lipește-ți buzele tale cele în floarea garofii... pe buzele mele...

GAROFA *(dîndu-i o palmă)* : Poftim, îți place?

TITIREZ: Valeu!... *(în parte.)* M-o ars... *(Tare.)* Cu toate aceste, trebuie să te sărut. *(O sărută.)*

GAROFA: Dă-mi pace, domnule Titirez... că mă manii.

TITIREZ: Dacă destul de mânioasă ai fost păn-acum; îi vreme să te îmbiînzești.

GAROFA : încalțe aprinde luminarea.

TITIREZ: Iaca... îndată... am tot ce trebuie; o cutie de chibrit... *(Aprinde luminarea.)* Ești mulțămită?

GAROFA: Dar... pentru că te-ai făcut cuminte.

TITIREZ: Ei, dacâ-i așa... dă-mi o guriță.

GAROFA: Acu... se poate... că-i aprinsă luminarea... da pe-ntuneric... *(Uitîndu-se în fu'nd.)* Pare că vine cineva...

TITIREZ: Tocmai prietinii noștri... ascultă... *(îi șoptește la ureche.)*

GAROFA: Așa... zău... ha! ha! ha!... bietu Pestriț.

TITIREZ: Da să nu uiți ce ți-am spus...

GAROFA: Las' pe mine, oi face cum ai zis.

TITIREZ: Du-te de-acu, du-te degrabă.

(Garofa iesă pin stînga.)

SCENA IV

TITIREZ, LEONIL, MILESCU, PRIETINI

TITIREZ: Ha, bine c-ați venit; vă înștiințăz că cercările au să înceapă.

LEONIL: Da mucenicu unde-i?

TITIREZ: O să vi-l slobod acum. *(Bătînd în palme de trei ori.)* Uitați-vă în sus. *(Pestriț, cu ochii legați, se coboară într-un paneri.)*

LEONIL și CEIELALȚI *(rîzînd) :* Ce voiaj !

TITIREZ: Am vrut să vă dau o idee de călătoriile prin văzduh... *(Toți rîd.)* Tist... tăceți.

PESTRIȚ *(în văzduh):* Bre... bre... bre... da a dracului călătorie fac... de un ceas de cînd mă tot cobor fără a mai da de uscat...

SCENA V

Cei dinainte, PESTRIȚ

PESTRIȚ *(tot în văzduh, cu ochii legați, slrigînd) :* Măi... oameni buni... rămîneți sănătoși, că eu mă... duc... *(Paneriul se atinge de pămînt.)* Slavă Domnului c-am dat de vîrtos.

TITIREZ *(schimbîndu-și glasul):* Ai sosit în cele mai adînci măruntaie a pămîntului... poți să ieși din trăsura ta.

PESTRIȚ: Mă rog, ian spune-mi, de cîte poște sînt depărtat de fața pămîntului... auzi... domnule... ian ascultă, domnule... Cutare.

TITIREZ: Nu mă chem domnu... Cutare.

PESTRIȚ: Mă iartă... Domnule... Cut... n-am vrut să te ating... da, mă rog, ian spune, n-aș pute să-mi scot de pe ochi basmaua asta?

TITIREZ: NU... pentru că prin farmecul acestei legături ai să vezi o mulțime de lucruri.

PESTRIȚ: A!... prin farmecu... Curioz lucru... pănacum nu văd nimica.

TITIREZ: Taci, nu vorbi... căci o să începem ceremoniile de priimire... Pune-te pe scaun... şi adu-ți aminte că în vremea cît ți se vor face întrebările cuvenite... n-ai voie... nici să tuşeşti... nici să te mişti... nici să strănuți, nici să te răsufli.

(Leonil dă un scaun lui Pestriț care se aşază în mijlociți teatrului.)

PESTRIȚ: De m-oi răsufla să mă bați la talpe.

TITIREZ: Candidatul... Spune-ți numele, țara şi vîrsta ta.

PESTRIȚ *(în parte)*: încep a cam ameți de frică. *(Tare.)* Mă numesc Hîrlău... vîrsta me îi Pestriț, țara me-i de 22 ani... Ba nu, mă înşăl, mă chem Pestriț... țara...

TITIREZ: Bine... bine... Pentru ca să poți întră în societate, trebuie să n-ai nici un nărav... şi, după cum am auzit, dumneta ai o mulțime...

PESTRIȚ: Ba, pe crucea me...

TITIREZ: Eşti minciunos... lacom...

PESTRIȚ: Lacom... se poate. Ce-i drept nu-i păcat, îmi place turta dulce de mă prăpădesc. *(Se scoală.)*

TITIREZ: Şezi locului... nu te mişca.

(Pestriț vre să se puie pe scaun şi pică jos.)

TITIREZ: Scoală-te!

PESTRIȚ *(sculîndu-se)*: Dacă şi fără să-mi zici... valeu, coastele...

TITIREZ: ACU hai să începem cercările... Suiți-1 în vîrful turnului... ca să se arunce de sus cu capu în jos...

PESTRIȚ: Cum, frate, să m-arunc... şuguieşti... da pot să-mi stric ciolanele.

TITIREZ: Aşa!! Turnu n-are mai mult decît o sută de stînjini.

PESTRIȚ: M-am dus de pe fața pămîntului. *(Îl suie pe o scară care, cu cît Pestriț se înalță, ea intră în pămînt.)*

TITIREZ *(vorbind în pumni, ca să-l facă să creadă că-i tare jos)*: Aruncă-te în fundul pămîntului.

PESTRIȚ *(strigînd foarte tare)*: Ei, domnilor, ia mă rog...

TITIREZ *(asemene)*: Nu ne trebuie observații... dacă nu te-i supune pravililor noastre, nu te priimim.

PESTRIȚ: De vreme ce-i aşa... *(Sare.)* Dec... degrabă am ajuns.

TITIREZ *(încet, către Leonil)*: Acu-i rîndu tău. *(Se ascund toți denapoie poloboacelor... ascunzînd luminarea.)*

PESTRIȚ: Parcă nu-i nimene împregiurul meu. *(Scoate basmaua de pe ochi.)* Bre... bre... da ce curaj am arătat.

(Se aud gemete; vuiete de lanțuri.)

PESTRIȚ *(spăriet)*: Săracul de mine, ce am auzit? Or să vie morții să mă vizitarisască... N-auziți, domnilor răposați... nu-s acasă... vă puteți întoarce de unde ați venit... n-am nici chef să vă văd... *(în parte.)* Simt oarecare sudori răci ca gheața...

TITIREZ *(schimbîndu-şi glasul)*: Ah!... ah!... fie-ti milă.

PESTRIȚ *(în parte)*: Oare cine dracu să fie?

TITIREZ: Of, nu mai pot... mori de foame şi de sete.

PESTRIȚ: Slavă Domnului că nu-i mătuşa Balaşa... dacă de cînd au murit nu i-au dat nimica de mîncat... biata babă trebuie să fi murit de vro sută de ori cel puțin.

TITIREZ: Da tu care stai în preajmă-mi... ce cauți în lăcaşul ticăloşiei?

PESTRIȚ: A!... aici îi lăcaşul ticăloşiei... am venit să mă fac farmazon.

TITIREZ: Farmazon... nenorocitule... şi eu am venit să mă fac farmazon, ş-acum de cincisprezece zile sufăr în beciul acesta.

PESTRIȚ *(în parte)*: Mi se pleacă genunchii.

TITIREZ: M-am hrănit numai cu nişte coji de pîne ce am găsit într-un ungheri.

PESTRIȚ: Sărăcuțul de mine... coji... d-apoi ce-oi să fac eu, care nu pot mînca decît pîne proaspătă?

TITIREZ: Proviziile mele se sfîrşisă... era să mori de foame... cînd din întîmplare, se înfățoşa ochilor mei...

PESTRIȚ: Ce lucru?...

TITIREZ: Un guzgan... cu care m-am putut hrăni păn-acum.

PESTRIȚ: Un guzgan ! !... n-oi pute niciodată să trăiesc cu astfel de dobitoace.

TITIREZ: Țîst... Pestrițe, acum au venit vremea să chemi trăsnetul pe capul tău.

PESTRIȚ: Să chem trăsnetu... da pentru ce?

TITIREZ: Pentru ca sufletele farmazonilor să vie să-ți facă vizită.

PESTRIȚ: NU s-ar putea pe altă dată...

TITIREZ: Nu mai lungi vorba degeaba .. gîndeşte că hotărîrea noastră este nepărtinitoare.

PESTRIȚ: De vreme ce îmi dați rezoane atît de lămurite... mă supun... Da cum să-1 chem... nu ştiu cum să-i vorbesc.

TITIREZ: Vorbeşte-i cu toată politeța cuvenită unei persoane însemnate.

PESTRIȚ *(uitîndu-se în sus):* Domnule trăsnet... poftesc pe ecselenția-voastră să binevoiți a vă coborî din ceri... numai tare te-aş ruga să nu faci mult huiet... vă voi rămîne mult îndatorit... al ecselenției-voastre pre supus şerb... şi plecat...

(Titirez dă joc artifiţiilor.)

PESTRIȚ: Valeu... valeu... am murit. *(Pică cu fața în jos. în vremea asta se luminează pivnița.)*

TOȚI: Vivat... Pestriț... eşti priimit.

PESTRIȚ *(sculîndu-se) :* îs priimit... zău?

TITIREZ: Dar... dar... Pestrițe... Pune-te-n genunchi... nostimule fiu al Hîrlăului... curajul tău... şi haracterul ce ai arătat te fac vrednic de a întră în societatea noastră. *(îi întinde mîna s-o sărute şi-i dă două palme. în parte.)* Tare-i prost. *(Tare.)* Şi de acum înainte, printr-un semn care am să-ți comunichez, toate pungile au să ți se deschidă... şi toate tractirurile au să te hrănească degeaba.

PESTRIȚ: Ce economie... pentru mine care voiem să mănînc la Regensburg.

TITIREZ: Iată semnul de care ți-am vorbit... nimica nu-i mai lesne... pui degetul cel gros pe vîrful nasului... aşa... deschizi mîna şi mişti degetele... Vezi. *(Face semnu.)*

PESTRIȚ: Amînțăles... *(Face şi el sămn.)* Şi cu sămnu aista ai tot ce-ți trebuie?

TITIREZ: Tot.

PESTRIȚ: Zău, niciodată n-aş fi putut gîci că am o comoară pe vîrful nasului.

TITIREZ: Şi cînd cel întăi sămn nu va dobîndi ceea ce doreşti... mai adaoge şi ceelaltă mînă... şi atunci eşti sigur că nimic nu-ți va lipsi.

PESTRIȚ: Ah!... fraților, nu puteți crede cît sînt de fericit...

TITIREZ: Te cred.

PESTRIȚ: NU ştiu cum să vă mulțămesc...

TITIREZ: Mă rog... între noi ştii că-i *san fason...* Hai... domnilor, veniți să-1 ducem pe domnul Pestriț în triumf.

PESTRIȚ: D-apoi... prea multă cinste... Mă rog, nu mă faceți să mă ruşinez.

TITIREZ: Asta-i cea de pe urmă ceremonie.

(Leonil şi Milescu rădică în brațele lor pe Pestriț.)

SCENA VI

Cei dinainte, GAROFA

GAROFA *(alergînd):* Ascundeți-vă... fugiți degrabă.

TOȚI: Da ce-i?

GAROFA: Toți cazacii de la Agie... au venit să vă arestuiască.

TOȚI: Cum se poate?

LEONIL *(lăsînd pe Pestriț să pice jos și rădicînd mînile către ceriuri) :* Ah ! Dumnezeule !

PESTRIȚ *(de jos):* Valeu... n-auzi, vere... da știi... că m-ai trecut cu șaga.

TITIREZ *(încet, către prieteni) :* Nu vă temeți, îi minciună. .. eu am iscodit-o asta, ca să-1 prelungim mai mult.

PESTRIȚ: Mă rog, ian tălmăciți-mi și mie... ce vra să zică arestuirea asta?

GAROFA: NU știu cine le-au spus că v-ați închis aice, ca să faceți blăstămății.

TITIREZ: Hai degrabă să 'ieșim de aice... pe ceea ușă... veniți să vă duc într-un tractir unde ne-om putea ascunde.

(Iesă cu toții.)

Sfîrșitul actului al doile.

ACTUL AL TREILE

Teatrul infățoșază o grădină de tractiri. Copaci în dreapta și în stingă, supt care sînt mese. Pe poartă este scris: *Tractiriul lui Frânt Macson.*

SCENA I

TRACTIRGIUL, SLUGI (așezind mesele)

TRACTIRGIUL: Degrabă, degrabă... puneți toate pe la locuit lor... *saperment...*

SLUGILE: îndată, domnule Frânt.

SCENA II

TRACTIRGIUL: Mai leneșe lighioaie decît slugile de aici... nici că se poate... cînd le poroncești ceva... îți răspund: îndată, *domnule...* Și te fac

de aștepți ceasuri întregi. *Saperment noh ain mal. '..* Dacă n-aș fi peste tot locu eu singur, ar merge urît trebiîe... astăzi avem duminecă... trebuie să vie mulți mușterei... Ha!... pare că văd... vro trei persoane întrînd... bravo..._ bravo, *Herr* Franț... ziua se începe bine... îi de-abia douăsprezece ceasuri... *(își freacă minele de bucurie.)*

SCENA III

FRANȚ, SLUG[ERUL] GÎNGANU, AGLAIȚA, GAROFA

SLUG[ERUL]: N-am face bine, Aglaițo, să mîncăm în grădină?

AGLAIȚA: Da ce idee ț-o venit, babacă... să mîncăm în tîrg... dumneta care, de cînd ești... ai mîncat tot acasă?

SLUG[ERUL]: Să-ți spun, fata me, vremile s-au schimbat. .. în ziua de astăzi toate se prefac... trebuie deci să urmăm și noi... propășirile veacului... după cum zice domnul Leonil, c-apoi ne-or rîde oamenii.

GAROFA: Ai dreptate, cucoane... și, zău, ar trebui să mănînci totdeauna la tractir.

SLUG[ERUL]: Ba, zău... nu-mi spui că ți-ar place și ție? Da trebuie să știi, puișorule, că n-am luat bucătăriță în casă pentru ca să mănînc la tractiriuri. Ian spune-mi, domnule *Șonț,* ai vro odaie slobodă?

FRANȚ: Dar, domnule... cum nu... mai ales pentru dumneta.

SLUG[ERUL]: Gătește-ne o masă bună... c-apoi eu nu știu multe... te înștiințez că de nu oi fi mulțămit... *(Face sămn de bătaie.)*

FRANȚ: NU te îngriji, domnule... De nu-i fi mulțămit, să-mi plătești îndoit... *(Iesă.)*

SCENA IV

SLUGERIU, AGLAIȚA, GAROFA

SLUG[ERUL] : Auzi... auzi... să-i dau îndoit... măi, că obraznici sînt şonții işti de nemți.

GAROFA: Da cum? ai vroi să se priimească ca să-1 bați?

AGLAIȚA: Cîte ceasuri sînt, babacă?

SLTJG[ERUL] : Două şi giumătate nemțeşti...

AGLAIȚA *(în parte):* Cînd gîndesc că Pestriț poate să vie !

SLUG[ERUL] : Numai o jumătate de ceas mai avem pană la sosirea lui Pestriț...

AGLAIȚA: Mă mier de ce ai mai zis lui Ion ficiorul ca să-i spuie, dac-a veni, că sîntem aice...

SLUG[ERUL] : Trebuia să-1 aştept acasă pana la trei ceasuri, dar, fiindcă am ieşit înaintea vremei hotărîte, socot că-i destul de drept ca să-1 înştiințăz unde sînt.

AGLAIȚA: De-ar da Dumnezeu numai... să nu vie.

GAROFA *(încet):* Nu te teme, duducă, că-i în minele domnului Titirez.

AGLAIȚA: Să te-audă Dumnezeu.

SCENA V

Cei dinainte; FRANȚ

FRANȚ: Domnule, masa-i gata... şărVete curate... argintăriile de la Viena... ş-un vin... un vin de cel pecetluit.

SLUG[ERUL]: Cum pecetluit?... l-ai amestecat cu ceară tare?

FRANȚ: Vreu să zic că butelca-i pecetluită.

SLUG[ERUL]: Ha! ha!... înțăleg... hai la masă.

FRANȚ: Veniți pe aice... *(lesă.)*

SCENA VI

FRANȚ, şi, pe urmă, TITIREZ

FRANȚ: Slavă Domnului... păn-acum am trei persoane de jupit...

TITIREZ

(întră cîntînd)

Haideți, frați, să trăim bine,
Să trăim noi între noi . . .

Cu toată supunerea mă închin domnului Franț Macson... Ce mai faci? sănătos?... Şi eu, cum vezi... foarte mulțămesc... *(îl bate peste pîntece.)*

FRANȚ: Sluga dumitale, domnule. *(în parte.)* Niciodată nu l-am văzut, da se pare a fi de treabă.

TITIREZ *(în parte):* Iată un zămari, care nu-mi pare înzăstrat cu mult duh... *(Tare.)* Domnule Franț, îți vestesc că peste vro două minunte are să-ți pice o societate, care a să-ți aducă o foame de lup, ş-o soma de douăzeci lei... Spune-mi de este chip ca să o mulțămeşti?

FRANȚ: Cîte doi lei de orn... îi cam greu... mai ales dacă ar cere şampanie... Bordo...

TITIREZ: Dac-ar cere, nu le da.

FRANȚ: Aşa se poate.

TITIREZ: Unde-i cartea?

FRANȚ: Iat-o pe masă.

TITIREZ *(puindu-se la masă şi scriind):* Da ian spune, ce ai de gînd să ne dai?

FRANȚ: Un borş cu iepure.

TITIREZ: Iepure la un neamț... foarte mulțămesc, nu-mi plac iepurii care miorlăiesc.

FRANȚ: Domnule, te rog să crezi...

TITIREZ: Măcar să mi-1 arăți viu, nu te-oi crede... *(Scriind.)* Iaca ce trebuie să ne dai, ascultă... o rață sălbatică cu curechi... numai să nu fie din ogradă... nişte prepelițe, fripte în slănină...

FRANȚ: E... e... domnule, pentru douăzeci lei vrei să-ți dau prepelițe?

TITIREZ: Dacă-i aşa... apoi schimbă treaba... fă-ne ce-i şti...

FRANŢ: Las' pe mine... Unde vroiţi să mîncaţi?

TITIREZ: Aici... în grădină... la răcoare... şi pe iarbă verde... dacă nu s-a fi uscat... da... grăbeşte-te, că prietinii mei au să vie îndată.

FRANŢ: Nu te teme... ia acum... numai două minunte...

TITIREZ: A, apropo, uitam să-ţi spui un lucru... avem cu noi un soi de prost, numai uitîndu-te la el l-ei cunoaşte că-i de la Hîrlău... să nu-l laşi să se ducă pană cînd nu ţi-a plăti... vrem să-i facem un cabazlîc.

FRANŢ: D-apoi... nu s-a manie?

TITIREZ: Iaca neamţu... *(în parte.)* Dacă-i neamţ, tot neamţ. *(Tare.)* Nu te teme... după ce îţi spun că-i de la Hîrlău.

FRANŢ: Mă duc îndată la bucătărie să dau poronci. *(Iesă.)*

SCENA VII

TITIREZ: Ce dracu de nu mai vine Pestriţ... ar ave haz să i se fi întîmplat vro poznă în drum... Bietu Pestriţ ! da înc-aşa aluat de gogoman n-am văzut... pare că-i aud viind...

SCENA VIII

TITIREZ, FRANŢ, PESTRIŢ, LEONIL, MILESCU, PRIETINI

FRANŢ *(afară):* Prietinul dumilor-voastre vă aşteaptă în grădină... Poftim, domnilor... poftim. *(Îi introduce pe scenă.)*

PESTRIŢ *(făcind semnul lui Titirez):* Sluga, vere... *(Către ceelalţi.)* Vra să zică aice sîntem în siguranţie... nu ne mai temem că ne-a găsi Urzică.

LEONIL: Nu.

PESTRIŢ: Putem deci mînca în ticnă.

LEONIL: Dar... n-ai nici o grijă.

PESTRIŢ: Gata sînt bucatele, domnule tractirgiu?

FRANŢ: Îs pe foc, domnule. *(în parte.)* Aista trebuie să fie prostu... *(Tare.)* în două minuntevor fi gata... *(Iesă.)*

PESTRIŢ: Două minunte ş-un ceas... *(Rîzînd.)* Ha! ha! ha! două minunte ş-un ceas... Cum vă place?... Da bine, că de cînd m-aţi priimit în societatea dumilor-voastre... m-am făcut aşa cu duh... încît nici eu nu mă cunosc...

LEONIL: Duhu se află ades în fundu butelcii...

PESTRIŢ: Ai dreptate, vere Leonil... şi, spre dovadă, mă arăt eu însuş... Ce eram?... un prost... viu la Iaşi... întru cu dumnealor la berărie... şi cînd ies afară... mă trezesc plin de duh... A... apropo, frăţiorilor, sînteţi siguri că ne găsim într-un tractir de farmazoni?

LEONIL: Fără îndoială... iată, dacă nu mă crezi, ceteşte însuşi numele tractirului.

PESTRIŢ *(cetind):* Franţ Macsôn... se cam apropie... da pare că nu-i tocma...

TITIREZ: Aice-i scris nemţeşte... Franţ Macson nemţeşte vre să zică farmazon moldoveneşte...

PESTRIŢ: Se poate... Ce vrei? eu nu ştiu multe limbi... pe la Hîrlău nu se prea învaţă...

TITIREZ: N-ai trebuinţă să mi-o spui...

PESTRIŢ: Adecă întrebam şi eu... vezi... că n-am nici o para cu mine.

TITIREZ: Nici eu... Farmazonii nu poartă niciodată bani cu dînşii.

PESTRIŢ: Bravo... aşa îmi plăceţi... ducă-se dracului moneda... numai gogomanii au bani... eu aveam totdeauna păn-a nu fi priimit în corposul farmazonilor... însă acu... acest metal îi în stare să-mi deie istericale... cu toate aceste... nu văd bucatele... poate a fi trebuit să plătim dinainte. *(Face semnul.)*

TITIREZ: Dinainte? aş!... asta nu se face niciodată... sînt unii care nu plătesc nici pe urmă.

PESTRIŢ : Hei... Domnule Franţ...

FRANŢ: Iaca, domnule... *(Aduce bucate. Toţi se pun la masă.)*

SCENA IX

Cei dinainte; FRANŢ, UN COMISARI, CONSOMATORI, SLUGI

COMISARUL *(puindu-se la o masă) :* N-auzi, *Herr* Franţ, ia să-mi dai...

FRANŢ: Iaca dau. *(Aleargă de la o masă la alta.)*

COMISARIUL: Ascultă-mă dintru-ntăi... ş-apoi mi-i răspunde. ..

PESTRIŢ *(mîncînd cu lăcomie):* Cînd aţi şti, fraţiorilor, ce mulţămire simţesc în mine că mă aflu în compania dumilor-voastre... că, zău... pre crucea me, sînteţi nişte persoane de tot plăcute... pentru că, cum v-am mai spus... de cînd am întrat în corposul farmazonilor, sînt...

COMISARIUL *(către Franţ, cu care şopteşte. Tare):* Un rasol...

PESTRIŢ *(în parte):* îs rasol. *(Tare şi serioz.) :* Sînt de tot vesăl, cu toate aceste, nu lăsaţi să treacă ceasul... cînd aţi şti... pare că şed pe cărbuni... mă tot tem să n-aud sunînd trei ceasuri... nu pot sta locului de nerăbdare... îs ca...

COMISARIUL *(către. Franţ cu care samănă că se sfădeşte. .. Strigă tare) :* O guşă de curcan umplută.

PESTRIŢ *(în parte):* Ca o guşă de curcan umplută?... ca cînd o face înadins... oare să mă manii... măcar... lasă-1 dracului, că-i comisari. *(Tare.)* Mă rog, cîte ceasuri sînt... vere Titirez... ia caută la ceasornicu meu.

TITIREZ: L-am uitat acasă.

LEONIL: NU poate să fie mai mult decît două ceasuri.

PESTRIŢ *(către Franţ):* N-auzi, domnule, cîte ceasuri sînt?

(Titirez face semn lui Franţ.)

FRANŢ: S-au oprit ceasornicu.

LEONIL: Dar nu-ţi fie frică... ai vreme...

PESTRIŢ: Fraţiorilor... mă iertaţi... dacă nu pot să şăd mai mult... trebuie numaidecît să mă duc...

LEONIL: NU se poate!

TITIREZ: Cînd îţi spun că încă n-au bătut trei ceasuri... *(în parte.)* Oare cum dracu să-1 opresc... a... o idee. *(Către Pestriţ.)* N-auzi, vere Pestriţ... Vezi comisariu cela?...

PESTRIŢ: îl văd... da ce-i?

TITIREZ: îi un farmazon.

PESTRIŢ: Ba zău, îl cunoşti?

TITIREZ: De nume... *(în parte.)* Nu l-am văzut niciodată... *(Tare.)* El îi un polcovnic schimbat în straie de comisari.

PESTRIŢ: Ce spui, frate?... Tare îmi vine să-i fac semnul cela.

COMISARIUL: *Herr* Franţ, adu-mi muştari. *(Se scarchină la nas.)*

TITIREZ: Cearcă.

PESTRIŢ: Zău c-oi să cerc.

TITIREZ: NU vezi cum se scarchină pe nas... cînd îţi spun că-i farmazon...

PESTRIŢ: Socoti că-mi face semn?... Apoi, dacă-i aşa, trebuie să-i răspund. *(Face semn comisariului care se uită la el cu mirare.)* Dec... Nu-mi răspunde... pst... pst... Domnule. *(îi face iară semnul.)*

COMISARIUL *(în parte):* Ce dracu de să tot strîmbă la mine.

PESTRIŢ: Nici că s-ar mişca... Ian să-i fac şi celalalt semn. *(îl face cu amîndouă minele.)*

COMISARIUL *(sculîndu-se) :* Socot, domnule, că vrei să-ţi baţi joc de mine.

PESTRIŢ: Cine, eu?... dimpotrivă, după ce îţi fac semnul ista... *(îl face iară.)*

COMISARIUL: Ei ! te-ai obrăznicit peste măsură... domnule, esti un om fără isDravă... trebuie să-mi dai îndată rezon.

PESTRIȚ: Ce feli să-ți dau rezon? Da nu ești farmazon?

COMISARIUL: Nu-i vorba de farmazonie...

PESTRIȚ: Cum nu-i vorba... apoi dar nu ești farmazon?

COMISARIUL: M-ai ensiultarisit,.. trebuie să-mi dai satisfacție... dumnealor vor fi martorii noștri... am de gînd să le fac prezent urechile dumitale... mă duc să aduc arme.

(lesă. In vremea acesta sfezi, toți prietenii iesă, ajarâ de Titirez.)

PESTRIȚ: Dacă-i așa vorba. apoi p-aici mi-i drumu. *(Vre să fugă.)*

FRANȚ *(oprindu-l)* : Ian așteaptă, domnule, trebuie să-mi plătești.

PESTRIȚ: Dă mai degrabă... ce-ți sînt datori?

FRANȚ: Douăzeci de lei...

PESTRIȚ: Douăzeci de lei... bine... întinde-ți mîna... *(Face semnul.)* Poftim... *(Vre să iasă.)*

FRANȚ *(oprindu-l)* : Șuguiești, domnule? socoti că m-oi mulțămi cu atîta?

PESTRIȚ: Ai dreptate... nu-i destul... întinde-ți amîndouă mînele. *(Face semn cu amîndouâ minele.)*

FRANȚ: Ian să-ți spun, domnișorule... eu n-am chef de rîs...

TITIREZ *(încet, lui Franț)* : Zi că l-ei închide... *(Iesă.)*

FRANȚ: Ai de gînd să plătești, ori ba?...

COMISARIUL *(întrînd cu arme):* Ian sfîrșăște mai degrabă... n-am vreme s-aștept.

PESTRIȚ: Unde dracu m-am vîrît? *(Trei ceasuri sună.)* Trei ceasuri, săracul de mine... și vară-mea mă așteaptă... domnilor, trebuie să mă duc...

FRANȚ: După ce mi-i plăti.

COMISARIUL: După ce te-i bate.

FRANȚ: Trimet s-aducă straja.

COMISARIUL: Ba nu, mă rog... lasă să-l omor dintru-ntăi.

PESTRIȚ: Straja?.. Să mă omori? sărăcuțul de mine ' și de mine.. domnișorilor, pentru numele lui Dumnezeu...

FRANȚ *(trăgîndu-l deoparte):* N-ascult nimica. plătește-mi.

COMISARIUL *(trăgîndu-l în partea lui):* Vin de te bate.

SCENA X

Cei dinainte, TOATE PERSOANELE PIESII

SLUG[ERUL] : Ce huiet îi aice?... nu mă înșel... îi Pestriț... gogomanu meu de nepot.

LEONIL: *Arhon* sluger... nădăjduiesc că nu este trebuință să-ți aduc aminte de făgăduința dumitale. '

SLUG[ERUL] : Cu toate că-s sluger... da cînd îmi dau parola o țin... Aglaița-i a ta.

PESTRIȚ : D-apoi eu, moșule ?...

SLUG[ERUL[: TU... prea tîrziu te-ai trezit.

PESTRIȚ: Vra să zică că v-ați bătut joc de mine... *JLui Leonil.)* Domnule Leonil, te rog să crezi că nu-i frumos lucru să sufli femeile oamenilor.

LEONIL: Se poate... dar fiindcă ți-am suflat-o păn-a nu te însura... socot că n-am făcut mare supărare. ..

PESTRIȚ: Ce-i drept nu-i păcat... ar fi fost mai urît să mi-o fi suflat după ce m-aș fi însurat.

LEONIL: Așteaptă... nemaiavînd trebuință ca domnul Pestriț să fie farmazon, îi scot titlu ce i-am dat, și-l sfătuiesc să se întoarcă la Hîrlău ca să-și împlinească pofta... pentru că, cît pentru mine, nu-mi este cu putință ca să-l fac să între într-o societate pe care nu o cunosc decît din auz și care nici nu se află pe la noi.

PESTRIȚ: Ce feli... nu-s nici farmazon?

TITIREZ: NU... asta au fost numai o festă care am vrut să-ți joc... Cum o găsești?

PESTRIȚ *(cu dispreț):* Proastă... ești norocit că încă amiroși a lapte... c-apoi ți-aș arăta eu... cum

se joacă feştile... ţi-aş da nişte feste pe spinare, de nu le-ai putea duce...

COMISARIUL: Păn-atunce... noi avem vreme să ne batem.

LEONIL *(cătră comisari):* Domnule... vezi însuşi că am-vrut să rîdem oleacă de domnul Pestriţ... te rog dar să laşi mania ce ai cătră dumnealui.

COMISARIUL: Dacă-i aşa... uit tot...

FRANŢ: Da vezi că eu nu uit masa.

TITIREZ: EU sînt însărcinat să plătesc... fiindcă eu am poroncit bucatele.

(Plăteşte eu banii lui Pestriţ.)

PESTRIŢ: Tronc... numai atîta îmi mai lipsea; să plăteşti cu banii mei... ei, domnilor, vă întreceţi cu şaga... dacă aş fi ştiut aşa... aş fi şăzut la Hîrlău... că, zău, mă mier ce dracu am venit să fac la Iaşi?...

TITIREZ: NU te-ai făcut farmazon, frate?

PESTRIŢ: Ian du-te de aici, că te lipesc... *(Cătră public, oftînd.)* Hei... hei... bine zicea mătuşa Balaşa... Dumnezeu s-o ierte; că cine sare multe garduri... îşi sparge nădragii...

MODISTA ŞI CINOVNICUL

COMEDIE ÎNTR-UN ACT, PRELUCRATĂ DE A *** V ***

înfăţoşată pentru întăiaşi dată pe Teatrul Naţional din Iaşi, sîmbătă în ianuarie 1841.

PERSOANE

NECULAI CERNELESCU
MATACHE
NASTASI CÎRCEI
O SLUGĂ DE CONFETĂRIE
SLUGA LUI CÎRCEI
CLARA
PROFIRIȚA

Scena se trece la Copou, în grădina publică.

MODISTA ŞI CINOVNICUL

(Teatrul înfăţoşează o parte a gradinei publice. O masă şi două scaune în stînga. între copaci.)

SCENA I

CLARA *(făcîndu-şi vînt cu batista):* Uf! ce înăduşală... pare că eşti într-un cuptori... îi frumos timp vara... numai păcat că-i soare... Slavă Domnului că nu-i multă lume aice... încale mai poţi fi în Odihnă... da încolo, unde cîntă muzica, să te izbăvască Dumnezeu... ca cînd ai fi într-un furnicari. .. Vai de biata grădină publică, dac-a fi tot aşa... cîţi trec la Copou se abat aice... ba încă te întîlneŞti cîteodată pană şi cu jupînese din case... eu nu-s nicicum fudulă... d-apoi ş-aşa... ce dracu !... Cu toate că nu-s mai mult decît o modistă... pare că nu ştiu cum mi-i să mă găsesc lîngă jupîneasa Balaşa... sau lîngă lelea Ştefana... Cînd ar fi în mîna mea, aş da poroncă ca numai boierimea... modistile... şi cinovnicii să aibă drit de a întră în grădina publică... încalea cinovnicii ştiu să se poarte cu noi... îs cavaleri plăcuţi... cu haz... ş-au maniere frumoase... Da Cîrcei cela... vai, lua-l-ar dracu, ghiuj bătrîn ; de trei luni de cînd mă

prigoneşte cu amoriul său, şi nu se vede că-i c-un picior în mormînt... *(Ducîndu-se în fugă şi uitîndu-se.)* Da nici c-ar mai veni Profiriţa... s-a fi întîmplat ceva... Biata copilă... înc-aşa fată nevinovată n-am văzut... norocire că m-am însărcinat eu de educaţia ei. *(Sluga de confe-tărie trece pin fund.)* Da parcă văd sluga confe-tariului... N-auzi, domnişorule...

SCENA II

CLARA, SLUGA (viind dinaintea scenei)

SLUGA: Aud... ce poronceşti?
CLARA: Adu două limonăzi...
SLUGA: Două? se vede că aştepţi pe cineva.
CLARA: Aşa se vede... că doară n-oi să le beu pe amîn-două odată... Tare-s proşti cofetăraşii iştii !
SLUGA: Le-oi pune pe masa care este lingă fîntîna iasta... *(Sluga iesă.)*

SCENA III

CLARA: Pare c-aud un vuiet... poate că-i Profiriţa, ia să vedem... *(Se duce în fund şi se uită.)* Vai de mine... domnu Cîrcei ! !

SCENA IV

CLARA, CÎRCEI (cu nn cortel stibtsuoară)

CÎRCEI: Dar, eu sînt... gingaşo Clară... eu sînt... Nastasi Cîrcei, reghistrator de 25 de ani... care mă usuc de amori pentru mata,.. crudo Clară... eu care mă vestejesc din creştet păn-în talpă de dragoste... Nemiloaso Clară... eu care de cînd te-am văzut mă trezesc adeseori scriindu-ţi numele pe reghistru în loc să însămnez otnoşe-niile şi docladurile; eu, în sfîrşit, care, în focul ce mă frige, am făcut pană şi stihuri pentru ochii matale...
CLARA *(rîzînd):* Zău... ian să le văd?...
CÎRCEI: Ascultă, Clărito...

Ah! frunză verde de tei,
Mă usuc ca un măslin.
Ş-al meu stomah este plin
De-al amoriului cîrcei.
Claro, şerpe-nveninat,
Ah, nu mă lăsa să pei,
Ca un măslin m-am uscat.
Fie-ţi milă de Cîrcei, —
Ah, mori
De amori,
Hâccsc,
Plesnesc,
Dragă copilă,
Fie-ţi . . . of . . . milă . . .
Căci mori,
De-amori,
Ca un ciof,
Of !...

(Aice rămine într-o poziţie comică, cu un picior în aer şi cu minele întinse spre Clara.)

CLARA *(rîzînd)* : Pun rămăşag că le-ai furat din *Esteta*..
CÎRCEI: EU?... Ba să n-am parte de tinereţa mea şi de ochişorii matale, dacă le-am furat din *Stelă.* ha! ha! ha! din stele... că doară nu-s aşa de mare om ca să poci ajunge pană la ele. Da lasă stelile la o parte pentru că am să-ţi grăiesc de amoriul meu... ah, Claro, îndură-te de mine, pentru numele lui Dumnezeu... fie-ţi milă de reghistru încalc.. nu mă face să mă stric cu şeful... Claro, uită-te la mine...
CLARA: Iaca mă uit.
CÎRCEI: NU vezi pe faţă-mi brazdele ce au lăsat focul amoriului?... Uită-te bine, Clăriţo...
CLARA: NU văd alta decît nişte zbîrcituri...
CÎRCEI: Vrei să zici nuri... ah, serafimule, cînd ai cunoaşte fundul inimei mele... îngeraşule...
CLARA: Da nu-s nici un înger... dă-mi pace.
CÎRCEI: Cum nu eşti înger?... ei, apoi dar eşti un dimon... un dimon îngeresc... Ştii că n-au rămas nici un ungheri în grădină necălcat de mine ; cu gîndul ca să te găsăsc... ştii că eu mori... puiule, mori... cînd nu te văd... *(în parte.)* Trebuie numaidecît s-o subjug astăzi... *(Tare.)*

Dar, în sfîrşit, te-am găsit... după multe alergături şi sudori... în sfîrşit, te văd dinaintea mea, frumoasă ca o Mardonă talienească a mi Răfăilă Zugravul, după cum zice şeful... veselă ca un pahar plin de vin de la Cotnar... şi rumănâ ca o lăcrămioară sau ca o friptură de curcan... Ah! Claro, dă-mi voie să depun o sărutare la picioarele tale...

(Se pune în genunchi.)

CLARA: Păn-aici, *kir* Cîrcei, nu mai departe.

CÎRCEI: Nu-mi curma vorba... ştii, draga me... că sînt reghistrator... ostenelele mele şi slujba ce fac Patriei; primesc o răsplătire de 80 lei pe lună... toată lumea mă cinsteşte... şi, slavă Domnului, trupul mi-i verde încă.

CLARA: Da cum?... de atîta vreme de cînd îi pe lume, s-a fi uscat... ş-acum cred c-a fi numai bun de pus pe foc.

CÎRCEI: Dă-mi voie să mă rădic, că m-au apucat cîrcei la genunchi.

CLARA: Cîrcei pe Cîrcei.

CÎRCEI *(sculîndu-se)* : în sfîrşit, vorba multă, sărăcia omului... Vrei să te măriţi cu mine?... spune, Claro... dar... spune că vrei... şi, de azi într-o săptămînă, cîntăm Isaiia dănţuieşte... *(în parte.)* Să-i ung ochii cu făgăduinţe... ş-apoi îi a mea.

CLARA: *Arhon* Cîrcei... propunerea dumitale mă cinsteşte foarte mult... însă păn-a nu face un pas ca acesta... să-mi dai vreme să gîndesc...

CÎRCEI: Gîndeşte, Clăriţo... gîndeşte cît ţi-a place, numai să te arunci pe urmă în braţele mele.

CLARA *(în parte):* Oare să vorbească înadins ghiuju? Ian să-l cercăm... *(Tare.)* Dintâi trebuie să-ţi mărturisesc, *arhon* Cîrcei, că-s cam zburdatecă.

CÎRCEI: CU atîta mai bine, că şi eu sînt zburdatec.

CLARA *(zîmbind) :* Cînd nu te apucă cîrceile, poate.

CÎRCEI: Ba nu! de cîte ori te văd... şi vreu să fac tot ca să-ţi plac.

CLARA: Tot? adă-ti aminte de cuvîntul ista.

CÎRCEI: Tot... tot... tot...

CLARA: Vezi că nu ştiu încă dacă caracterele noastre se cuvin unu altuia. Nu eşti prea... prea tînăr, *arhon* Cîrcei.

CÎRCEI: Prea... prea... nu... ce-i drept îi drept... Da, cu toate aceste... o vrîstă de 50 de ani, ca a mea, nu-i de lepădat, mai ales că nu trag tabac... adaoge pe lîngă aceasta, Clăriţo, că cetesc fără ochelari... că nu port perucă... că n-am dinţi minciunoşi...

CLARA: Dacă nici adevăraţi n-ai pre mulţi.

CÎRCEI: Se poate____da, în sfîrşit, n-am minciunoşi... asta-i tot... Ei... ian să vedem ce mai am încă bun?... *(Gîndeşte.)* Ha... nu port mătănii cu mine...

CLARA: Toate aceste-s bune... însă parcă nu ştiu cum mi-i să-mi lepăd slobozenia!... Pentru ca să mă mărit cu un om, trebuie să-l iubesc tare mult... si, zău...

CÎRCEI: Ian las... îi lesne...

CLARA: Lesne... lesne... nu prea...

CÎRCEI: Zău îi lesne.

CLARA: Ce fel?

CÎRCEI: Iată cum... în toate zilele... sara şi dimineaţa... da mai ales sara cînd te-i culca... zi aşa: „Bietu Cîrcei... ce de treabă om!... Ştii, zău, că are nişte maniere tare plăcute... *arhon* Cîrcei... şi cînd ai căuta bine... nu-i urît domnu Cîrcei... zău, nu... ba încă..."

CLARA: încă ce?...

CÎRCEI: Nimica... După ce-i tot zice aşa vro 15 zile... te trezeşti într-o dimineaţă cu un tăciune pe inimă... simţi că te arde... te arde... şi cine-i pricina acestui tăciune?... Cîrcei.

CLARA *(rîzînd):* Eşti sigur?...

CÎRCEI: Ba încă şi încredinţat... Drept aceea, pentru ca să începem... te rog să ai bunătate de a primi desară o masă la Regensburg.

CLARA *(în parte):* O masă înaintea nunţii... văzut-ai ghiuju... vroia să mă-nşele.

CÎRCEI: Om fi numai noi singuri... ca doi porumbaşi... eu oi fi porumbu şi dumneta porumbiţa... om mînca icre moi de la Galaţi. *(în parte.)* Cîtu-i cucu...

CLARA: Icre moi? *(în parte.)* Ca cînd au ştiut că-mi plac. *(Tare, cu sfială.)* Da, zău, nu ştiu de trebuie să primesc...

CÎRCEI: Pentru ce, porumbiţo?

CLARA: Mi-a fi frică să mă găsesc singură cu dumneta... *(în parte.)* Ş-apoi îi prea urît... ce dracu...

CÎRCEI *(desmerdîndu şi bărbia şi uitîndu-se la Clara cu coada ochiului) :* Ţi-a fi frică?... măcar că-s de 50 ani?... am înţăles... *(în parte.)* Am înţăles... am prins-o în laţuri... *(Tare.)* Vra să zică îmi făgăduieşti ?...

CLARA: \U făgăduiesc nimica... Să vedem mai tîrziu...

SCENA V

CÎRCEI, CLARA, PROFIRI ŢA şi SLUGA

SLUGA: Pe-aici... duduco... pe-aici... *(Pune limonăzile pe o masă.)*

PROFIRIŢA: Ha... iată Clara...

CLARA: Da vină astăzi, soro dragă...

CÎRCEI: Modisto fără preţ... te las cu prietina dumitale, dar voi veni peste o jumătate de ceas. *(în parte.)* Mă duc să spui ficiorului meu, ca să aştepte la Regensburg să-i deie de ştire să gătească o odaie deosăbită. *(Tare.)* Vă sărut picioarele...

SLUGA *(lui Cîrcei):* Doi sorocoveţi, domnule...

CÎF.CEL: Ce zici?

CLARA: Dar... pentru două limonăzi ce am luat eu...

CÎRCEI: Dacă-i pentru guriţa matale... din tot sufletul... *(Plăteşte slugăi. Clarei.)* Gîndeşte la făgăduinţa ce mi-ai dat.

CLARA: Xu ţi-am făgăduit nimica, *arhon* Cîrcei... să vedem mai pe urmă...

CÎRCEI: Păn-atunci... voi gîndi neîncetat la ochişorii matale... şi mă voi hrăni de nădejde...

Căci mori.
. •' ' ' De âmori
Ca un foc.
! Of...

(Să închină şi iesă.)

SCENA VI

CLARA, PROFIRIŢA

CLARA: Slavă Domnului că s-au dus.

PROF[IRIŢA] : Da ce-ţi mai spune ?...

CLARA: Ia... nişte dobitocii... Mă ruga să-1 ieu de bărbat.

PROF[IRIŢA] *(rîzînd):* Un bărbat de 50 de ani...

CLARA: Mi-ar place mai bine doi cîte de 25 de ani. Cu toate aceste... dacă propunerile lui ar fi adevărate... Ghiuju n-ar fi de lepădat. Da de ce-ai venit aşa de tîrziu?

PROF[IRIŢA]: Nu-i vina mea... Pune-ţi în gînd că madama m-au ţînut păn-acum, ca să gătesc o rochie îmflată, pentru o demuazelă cam slabă ce se mărită mîni...

CLARA: Uf... Să te ferească Dumnezeu de demuazele cînd se mărită... *(Se pun amîndouă la masă şi beu limonada.)*

PROF[IRIŢA] : Ş-apoi... Ştii grosu cela care şăde în faţă cu noi... Şi care cîntă toată ziua în flaut?...

CLARA: Trebuia să-1 trimeţi să se plimbe cu flaut cu tot...'

PROF[IRIŢA] : Dacă tocma aceea am şi făcut-o... i-am dat randevu la Socola.

CLARA: -Bravo...

PROF[IRIŢA] : Mi-au zis că şi-a lua flautul cu el ca să cînte în droşcă.

CLARA: Lasă-1, c-a avea vreme să cînte pană cînd te-a găsi.

PROF[IRIȚA]: Ei... nu ştii, Claro... or să vie aici doi tineri.

CLARA: Doi?... Doi amorezaţi... Care şi care?...

PROF[IRIȚA]: Cunoşti pe unul.'.. Ştii, cela care bate în toate sările la fereastra noastră.

CLARA: A ! domnul Neculai Cernelescu... îl cunosc... un *bonjur* cu plete lungi... Socoteam înainte că complimentele lui - se adresa mie... însă se vede că mă-nşălam... Da celalalt cine-i?...

PROF[IRIȚAJ: Celalalt se numeşte Matache... Da îi aşa de ruşinos, că vine tare rar la dugheană la noi... Şi nici nu îndrăzneşte să-mi vorbească.

CLARA: Asta nu vra să zică nimica... Sînt oameni tare vorbăreţi în adunări, care, cînd te găseşti singură cu dînşii, nu ştiu să spuie nici două vorbe... Da pe care-1 iubeşti tu mai mult?

PROF[IRIȚA]: Zău nu ştiu... încă nu m-am hotărît...

CLARA: Eşti sigură c-or veni amîndoi?

PROF[IRIȚA]: Mai sigură nu se mai poate... După ce domnul Cernelescu mi-au spus ieri că a veni în toate duminicile aice... Şi eu asară, ieşind din dugheană, am zis cam tare Marghiolitei... c-oi să viu astăzi la grădina publică... Matachi era aproape de uşă... şi fiindcă m-am uitat la el zicînd vorbele ieste...

CLARA: Bravo... Da nu-mi spui că te-ai deschis?...

PROF[IRIȚA]: Ce mă supără îi că trebuie astăzi să mă hotărăsc şi nu ştiu pe care să-1 aleg?

CLARA: Ie-le sama bine... Vezi care are mai bună poziţie în lume... Care-i înzăstrat cu mai multe calităţi morale şi fiziceşti... şi îl alege pe acela...

PROF[IRIȚA]: Dacă-s amîndoi tare'de treabă... Unu-i oacheş... Şi îi în slujbă...

CLARA: Da celalalt?

PROF[IRIȚA]: îi bălan.

CLARA: Ce meşteşug are?

PROF[IRIȚA]: îi de la Academie.

CLARA: De la Academie?... Trebuie să fie băiet de treabă... Eu cînd aş fi în locul tău nu l-aş lăsa să-mi scape... Zău nu... Am o slăbăciune pentru academicieni...

PROF[IRIȚA]: Să vedem...

CLARA: Parc-aud contradanţu cel nou... hai degrabă lîngă muzică să-1 ascultăm...

PROF[IRIȚA]: Haide... *(Iesă pin dreapta.)*

SCENA VII

CERNELESCU, MATACHE

CERN[ELESCU] *(întră rîzînd):* Ha! ha! ha!... Bietul băiet... se poate să tremure dinaintea unei fete... Ha! ha! ha!...

MAT[ACHE] *(strîmbîndn-l) :* Ha! ha! ha! Frumos îţi şăde să te căşti aşa degeaba!!...

CERN[ELESCU]: Cum dracu n-oi ride... după ce te roşeşti cînd se uită o femeie la tine?...

MAT[ACHE]: Ei! apoi ce-oi să fac?... Dacă am prea mult sînge ?...

CERN[ELESCU]: Vrei să zici că n-ai destul...

MAT[ACHE]: Mai ales cînd se uită o damă de două ori la mine una după alta...

CERN[ELESCU]: Asta dovedeşte că i-ai plăcut la cea întâie oară... d-apoi, sărmane Matache, cu chipul acesta nu-i fi făcînd multe biruinţi.

MAT[ACHE]: Cum multe?... Nici una, vere Neculai... nici una...

CERN[ELESCU]: Cum se poate? la vrîsta ta? Zău, n-ai nici o cunoştinţă femeiască?...

MAT[ACHE]: Nici o fărâmătură.

CERN[ELESCU] *(mierîndîi-se) :* E! pesemne n-ai făcut niciodată curte unei femei?

MAT[ACHE]: Cine?... Eu?... Dimprotivă, vere... De cînd mă ştiu, tot curte fac... însă prin nenorocire am avut totdeauna cîte un rival mai obraznic decît mine; şi, zău, nu-mi pot închipui cum se făcea... Da nici n-am putut ieşi din articolul

ocărilor... şi, zău, aş dori să aflu prin care chip ?...

CERN[ELESCU]: Chipul îi uşor de tot... Iaca ce trebuie să faci... ascultă...

MAT[ACHE]: Ascult... ascult... vorbeşte degrabă că-s cu nerăbdare...

CERN[ELESCU] : Dintru-ntăi arunci damei o ochire însemnată care o pătrunde păn-în fundul inimii...

MATJACHE] : Pe urmă?...

CERN[ELESCU] : După ochirea acea drăcească... te apropii de ea şi-i sufli în ureche un cuvînt şi mai înveninat, pe care îl împreuni cu un suspin grozav...

MAT[ACHE] : Care cuvînt ?...

CERN[ELESCU] *(strifjndu-i tare la ureche):* Te iubesc...

MAT[ACHE]: Dă, frate, că mă sparii...

CERN[ELESCU] : Dac-aşa şi trebuie...

MAT[ACHE]: Ei, dup-asta?...

CERN[ELESCU] : Dup-asta te arunci la genunchii-i ca la teatru, şi i spui cîte şi mai multe... pană cînd o vezi că începe a se îmblînzi.

MAT[ACHE]: Ei... Şi după ce s-au îmblînzit?...

CERN[ELESCU]: După ce... da, ce dracu... nu pot să ţi le spun toate aice...

MAT[ACHE]: Tronc... tocmai ce voiam să aflu...

CERN[ELESCU] : Ei bine... mă înduplec şi am de gînd să te formez...

MAT[ACHE]: Ba, zău... fără şagă?...

CERN[ELESCU] : După cum ştii, am o mare cunoştinţă de inima femeiască... Vezi tu, măi Matachi... inima femeiască îi ca o bucată de slănină.

MAT[ACHE]: Ce feli de slănină?

CERN[ELESCU] : Cu cît o ţii mai mult şi mai aproape de foc, cu atîta se topeşte mai bine... aşa-i şi inima, cu cît o învălătuceşti mai tare în focul amoriului... cu atîta se moaie...

MAT[ACHE] *(rîzînd):* Bravo... ha! ha! ha! Bravo... vere Neculai... mare-a dracului ne-ai mai fost.

CERN[ELESC'U]: Cui o spui, frate?... Nu ştii că eu îs mai a dracului decît Scaraoţchi... de aceea si

femeile, cînd mă văd... li să duc ochii după mine...

MAT[ACHE]: Cît eşti de norocit!!...

CERN[ELESCU]: Şi' nu soccti că doară întrebuinţăz vrun farmec... altul decît farmecul cu care m-au înzăstrat firea... Nu, vere... las aceste copilării babelor... şi mai ales unor babe cunoscute pe la noi... Eu, frate, nu întrebuinţăz nici ulcică, nici descîntece... şi, curioz lucru... tot sexul drăgălaş aleargă la mine...

MAT[ACHE]: Calare pe prăjină, poate?...

CERN[ELESCU]: Tocmai... numai cu astă deosebire, că n-am trebuinţă să înfig cuţitul în pămînt pentru ca să se coboare în braţele mele.

MAŢTACHÈÎ *(oftîndf-* Ah!... vere Cernelescule ! Ce de mai noroc ai tu!... Oare cum să fac şi eu ca să pot fărmăca pe o modistă care o iubesc mai mult decît ochii din cap ?...

CERN[ELESCTJ]: O modistă... unde şede?...

MAT[ACHE] : în Uliţa Mare...

CERN[ELESCU] : în Uliţa Mare ?... şi cum o cheamă ?...

MAT[ACHE] : Profiriţa.

CERN[ELESCU] : Profiriţa? O fată ca de vro 17 ani, cu ochii albaştri ?...

MAT[ACHE] : Tocmai.

CERN[ELESCU] : Ah!... nenorocitule Matache!!...

MAT[ACHE]: Ce te âu apucat?...

CERN[ELESCU] : Sărmane băiete... nu ştii că de vro bucată de vreme îi fac curte?... Că ea îi nebună după mine... şi că, în sfîrşit, am venit în astăsară aice numai şi numai pentru dînsa... fiindcă mi-au dat a înţălege că are să vie ?...

MAT[ACHE]: Aşa!!... Nu mă nebuni!!! *(Cu desnădăjduire.)* Mînca-m-ar puricii să mă mănînce... de ce am fost atît de prost de n-am îndrăznit să-i zic măcar două vorbe ! ! ! *(Bătîndu-se cu--pumnii peste cap.)* Vită... vită... fără nici o fărămică de suflet... să nu-i spui eu de atîta vreme că o iubesc... parcă era să mă mănînce... şedeam ceasuri întregi cu ochii boldiţi la dînsa,

ca un broscoi la soare, şi în vremea asta... alţii mă lăsa în urmă... Mare frumos îmi şede... ia aşa... *(Se uită boldit la public.)* Cap blestemat... vaca Domnului... Vere Cernelescu, dă-mi un pumn peste fălci.

CERN[ELESCU] : Ian las', frate, şuguieşti?

MAT[ACHE]: Ba... nu... nu... fără şagă... îs vrednic de toate... Nu vrei?... Bine... da de-acum îţi făgăduiesc că cum oi vede-o... am să-i zic... nici una, nici două: „Profiriţo, te iubesc... iubeşte-mă... hai să ne iubim..."

CERN[ELESCU] : Ai nebunit... ori nu ţi-i mult ! Uitat-ai că nu ţi-i cu putinţă să te lupţi împrotiva me...

MAT[ACHE]: Pentru ce, mă rog?...

CERN[ELESCU]: Dec! ce fel de întrebare? da nu mă cunoşti... nu ştii cine sînt?... şi că toate femeile oftează după mine?... Ian să-ţi spui... mai bine lasă-te de Profiriţa.

MAT[ACHE]: Cum să mă las?

CERN[ELESCU] : Dar... şi-ţi făgăduiesc să-ţi descopăr secretul care am; de a subjuga orice damă vreu ?...

MAT[ACHE] *(cu îndoială) :* Sigur?...

CERN[ELESCU] : Sigur... gîndul meu, cum ţi-am mai spus, este de a-ţi dezvăli secretele curtei şi de a te aduce în stare să săceri inimile femeieşti, mai lesne decît sacara...

MAT[ACHE]: Mai lesne decît sacara?... Vere Neculai... dă mîna încoace... Noroc să deie Dumnezeu...

CERN[ELESCU] : Amin... dar să-ţi spui... cînd a veni Profiriţa... să-i vorbeşti cu răceală...

MAT[ACHE]: Las' pe mine... am să-i vorbesc cu ger...

CERN[ELESCU]: Bravo... aşa-mi placi... ţîst, că vine.

SCENA VIII

MATACHE, CERNELESCU, PROFIRIŢA

PROF[IRIŢA] *(intrînd, vorbeşte spre culise)* : Aşteaptă-mă acolo, Claro, că viu acuşi... A... domnilor... *(Se închină.)*

MAT[ACHE] *(cătră Cernelescu)* : Ne-au văzut...

CERN[ELESCU] *(lui Matache, încet):* Taci... şi ie sama bine... Ochii mei se învîrtesc... pare că văd o minune... mademuazelă Profiriţo, mă închin cu plecăciune...

Rugîndu-vă totcdată să crezi c-a voastră venire
Au trîntit în al rrieu suflet cinci ocă de fericire.

Dar spune-mi, mă rog, carie pricini sîntem datori cu această întîmplare scumpă, care, după cum am spus, au trîntit în al meu suflet şese ocă de fericire.

MAT[ACHE] *(în parte):* Vezi, dacă-i şiret, cum ştie să vorbească...

PROF[IRIŢA] : Crede, domnule, că mă găsesc aice numai din întîmplare.

CERN[ELESCU]

întîmplare mult iubită a carie prilejire . . .
îndeasă în al meu suflet opt ocă . . .

MAT[ACHE] *(curmîndu-l, încet lui Cernelescu):* Destul, vere, cu ocile, că te-a lua de vrun bacal...

CERN[ELESCU] : Mai ales cînd este cineva ca dumneta frumoasă, ca o otnoşenie scrisă pe hîrtie galanschi... poate fi sigură...

Că-a sa buză zîmbitoare ... ş-a şa dulce ochire
Varsă-n sufletel-aprinse zece ocă de . . .

(Matache, trăgîndu-l de poala surtucului, il opreşte de a sfîrşi versul.)

PROF[IRIŢA] *(în parte):* Pesemne tare-i place oca?

CERN[ELESCU] : Şi crede, scumpo duducă, că în minutul acesta inima mea înfocată de para ce sfecleşte în ochii matale nu se poate opri de a face deplin vechil pe glasul meu...

Ca să-ţi docladarisesc în scurt şi fără zăbavă
C-ai stropit-o fără milă d-al amoriului otravă.

Drept acea... Şi în urmarea celor mai sus pomenite, biata jăluitoare, inima me, cu tot respectul si cu toată umilinţa

Aşteaptă pentru a sa soartă, a ta naltă hotărîre,
Cunoscînd a ta evghenie ş-a ta milostivire.

Acu mata, duduco, zi: spre întocmai urmare şi eu picînd la genunchi îţi dau ruşfet o buclă din părul meu şi te proclamarisesc pe la toate isprăvniciile cel mai iscusit şi mai drăgălaş vel nacealnic al amoriului. *(Se aruncă în genunchi.)*

PROF[IRIŢA] *(trecînd pe denaintea lui fără. a lua sama de el):* Da nu mă înşăl... pare că-i domnul Matache.

CERN[ELESCU] *(sculîndu-se, în parle):* Se vede că cercarea asta dintăi n-au prins... Da să vedem cînd oi împinge şi eu păn-în *ut,* ca la teatru...

MAT[ACHE]: Dar... mademuazelă, eu sînt... domnul Matache... am venit aice cu prietenul meu care avea un *rendez-vous...* un *rendez-vous... (în parte.)* Nici că s-ar roşi. *(Tare.)* Prietinul meu dasă *rendez-vous* unei persoane care trebuie să se găsească aice prin întîmplare numai...

PROF[IRIŢA] : Da... ce ai, domnule Matache... îmi pari... nu ştiu cum...

MAT[ACHE]: Zău, îţi par nu ştiu cum?

CERN[ELESCU] : Ba că zău... figura ta îi cam ciudată..

MAT[ACHE] : Asta vine din bucuria ce sîmt că văd pe mademuazelă... şi eu sînt fericit de a o întîlni, cu toate că n-au venit pentru mine...

PROF[IRIŢA]: D-apoi n-am venit pentru nime...

MAT[ACHE] ; Ho ! ho !... Nime... nime...

CERN[ELESCU] *(încet):* Bravo... bravo... tare bine...

MAT[ACHE] : în sfîrşit, eşti slobodă, mademuazelă, să dai *rendez-vous* cui ţi-a place.

CERN[ELESCU] *(încet):* Aşa... dai bani pe miere...

PROF[IRIŢA]: *Rendez-vous ?...* Ce vrei să zici, domnule? cui am dat păn-acum ?...

MAT[ACHE]: Ştiu că mie nu mi-ai dat... ce-i drept.

PROF[IRIŢA]: Ei, apoi, cu ce drit?...

CERN[ELESCU] : Dacă bine zice dumneaei, cu ce drit îi spui acest feli de vorbe ?...

MAT[ACHE]: CU ce drit?... A... cu ce drit?... *(în parte.)* N-am nici unu...

CERNELESCU] *(încet, lui Matache):* Nu te lăsa....

MAT[ACHE] *(tare):* Nu-ţi pasă ţie.

CERN[ELESCU]: Ce fel nu-mi pasă?... Da oare nu sînt dator să protectuez o damă batjocorită tocmai în cinstea sa...

MAT[ACHE]: Aceste-s fleacuri, frate...

CERN[ELESCU] : Cum fleacuri... cinstea o numeşti fleac?... Ştii că eşti fără ispravă...

MAT[ACHE]: Eu fără de ispravă?... şi tu eşti un intrigant.

CERN[ELESCU] : Şi tu un prost... da ian aşteaptă să te învăţ cum să trăieşti în lume! *(îi dă o palmă. Mică tăcere.)*

MAT[ACHE] *(furios):* O palmă!!!...

CERN[ELESCU] : Dar, domnule... o palmă... şi, dacă nu-ţi place, ţi-oi mai da şi alta.

MAT[AXHE] *(turbat de manie):* Să-mi dai satisfacţie...

CERN[ELESCU]: îndată...

PROF[IRIŢA] : Domnule Cernelescu... astîmpără-te, mă rog.

CERN[ELESCU] : Lasă, mademuazelă... te-au insultat. Trebuie să moară.

MAT[ACHE] : Dar... unul din noi trebuie să moară.

SCENA IX

PROFIRIŢA, CERNELESCU, CLARA, MATACHE

CLARA : Ce sfadă-i aice ?...

CERN[ELESCU] : Domnule, cînd îi pofti... sînt rata..

MAT[ACHE]: Acum... în minutul acesta.

CERN[ELESCU] : Haideţi dar...

MAT[ACHE]: Hai... *(Vreu să iasă.)*

PROF[IRIŢA]: Şi, zău, vă duceţi să vă bateţi?

CLARA *(oprindu-i) :* Să se bată... Ce nebunie. Domnilor, pentru numele lui Dumnezeu. nii şuguiţi cu dracu... să vă bateţi ! Da gîndiţi, mă rog... că viaţa-i scurtă... şi că, dacă veţi muri!... nu-i să mai trăiri,..

MAT[ACHE]: Mademuazelă, nu-i vreme acu... să ne faci curs de moral.

CLARA: Cine-ți vorbește de cursă și de morari? *(Luînd pe amîndoi de mînă.)* Stați... am gîcit pricina sfezii dumilor-voastre... Jelozia... așa-i? Doi cavaleri pentru o damă... Ei bine... tinerilor fără minte... treaba se poate drege... dar, s-a drege... căci sînt gata să jărtfesc tot pentru ca să opresc curgerea sîngelui...

CERN[ELESCU]: Nu se poate... dumnealui au ocărit cinstea sexului dumitale și trebuie să-l omor numaidecît, ca să-l învăț altă dată a ști cum se purta.

CLARA: Să vă omorîți numai pentru atîta?

CERN[ELESCU]: Dar! Eu îs tare rău cînd mă măniu... să te ferească Dumnezeu.

CLARA *(lui Matache):* Dumneta ești . mai tînăr ! fii mai cu minte...

MAT[ACHE]: Da nu știi că mi-au dat o palmă?

CLARA: O palmă!... Asta te mănîncă?... dă-i-o înapoi... să se sfîrșească comedia. *(Lui Cernelescu.)* Domnule, stăi să-ți deie o palmă...

CERN[ELESCU]: Că doară n-am căpchiet... hai să ne batem.

MAT[ACHE]: Hai... *(Vreu să iasă.)*

PROF[IRIȚA]: Săraca de mine... iată-i că se duc...

CLARA *(luîndu-i de mînă):* Ei... nu vă veți bate... de-oi ști că mi-ți arunca și pe mine în fîntînă, ca femeia ceea care zicea că tăietura de foarfeci îi forficătură... bărbatu zicea că-i tăietură... femeia forficătură; pană cînd o aruncat-o bărbatu în fîntînă; și ea, măcar că se îneca, dar tot rădicasă mîna deasupra apei, și făcea sămn cu degetile... ia așa *(face cu degetele sămnul taierei de foarfeci) :* adecă că-i forficătură. *(Toți rîd.)* Așa îmi plăceți. Vă șede mai bine cînd rîdeți decît cu figurile posomorite... Vra să zică s-au sfîrșit tot, v-ați împăcat... hei ! !... cînd își pune în cap femeia ceva...

MAT[ACHE]: Ba nu... nicidecum... eu trebuie să-mi șterg batjocura de pe obraz...

CLARA *(dîndu-i batista):* Poftim, frate, șterge-te... numai fii liniștit.

(Matache face sămn lui Cernelescu să iasă.)

PROF[IRIȚA]: Lacătă-i că iar se duc... Claro... mi-i frică de nu mai pot.

CLARA: Se poate... da cu frica nu facem nimica... hai mai bine să căutăm ajutori. *(în parte.)* Of ! of ! ce lighioaie-i bărbatul... bată-l-ar norocu... să-l bată...

(Iesă amîndouă. Matache și Cernelescu se fac că vreu să iasă prin altă parte și, cum au ieșit femeile, Cernelescu aduce pe Matache în scenă).

SCENA X

CERNELESCU, MATACHE

CERN[ELESCU]: Bravo... vere Matache, ți-ai jucat bine rolul...

MAT[ACHE]: Dar, am primit palma destul de firește... da n-ai frică, n-oi aștepta să mi se desroșască obrazul pentru ca să mă răzbunez...

CERN[ELESCU]: Ce te-au apucat, măi omule... fă-ți cruce... ai uitat că șuguiem?

MAT[ACHE]: Da eu nu șuguiesc... avem să ne batem.

CERN[ELESCU] *(rîzînd) :* Ha ! ha ! ha !... minunat... ha! ha! știi că ai haz?... ai luat-o înadins... ha! ha! ha!...

MAT[ACHE]: Cum înadins? nu te-nțăleg.

CERN[ELESCU]: Se poate să nu-mi înțălegi viclenia?... Nu te-ai putut pricepe că aceasta au fost începutul lecției ce vreu să-ți dau în chipul de a face amoreze?

MAT[ACHE]: Aș !... vra să zică mania ta...

CERN[ELESCU]: Lecția, frate...

MAT[ACHE]: Ocările celeï...

CERN[ELESCU]: Lecția.

MAT[ACHE]: Foarte bine... da palma?

CERN[ELESCU]: Lecția... tot lecția... cit eşti de copil! Nu vezi că toate aceste sînt numai un cabazlîc...

MAT[ACHE]: Dec !...

CERN[ELESCU]: Ştiută... toate cîte am făcut au fost ca să înşăl pe Profirița... M-am făcut că mă manii, m-am făcut că te ocărăsc... avem să ne facem c-o să ne batem...

JVIAT[ACHE]: Dacă-i aşa... să te şi fi făcut că-mi dai palma.

CERN[ELESCU]: Ei... Doamne fereşte... o palmă mai mult sau mai puțin... sînt unii care primesc cu duzinile şi tot nu zic nimica... cine ştie? pană în sară poate voi fi silit a întrebuința nişte mijloace şi mai tari încă.

MAT[ACHE]: Ba foarte mulțămesc... sistema ta de educație nu-i de suferit... mai ales că păn-acum nu pot înțălege ce folos a să iasă...

CERN[ELESCU]: Nu înțălegi? da gîndeşte ce efect am să produc asupra Profiriței... cînd a să creadă că m-am bătut pentru ea!...

MAT[ACHE]: Ce idee minunată!!!...

CERN[ELESCU]: Că m-am rănit... pentru că tu mi-i fi şi rănit.

MAT[ACHE]: Bravo...

CERN[ELESCU]: Pute-o-ar oare să nu se intereseze de tînărul plin de curaj, care ar fi apărat cinstea sa, atacată de un blăstămat?... blăstămatul eşti tu...

MAT[ACHE]: EU sînt blăstămatul?... bravisimo.

CERN[ELESCU]: Acum ochii tăi s-au deschis la lumina adevărului... ai priceput... vezi ce pas groznic ai făcut în chipul de a subjuga o femeie!... Da încă n-ai văzut nimica... mai aşteaptă... da mă duc să gătesc toate... stai aice... că viu într-un minunt.

SCENA XI

MATACHE *(singur):* Slavă Domnului, am făcut un pas de urieş, cu toate că *(pipăindu şi obrazul)* păn-acum n-am dobîndit mult bine... da ce-mi pasă dacă toate femeile or să fie a mele... toate !... numai Profirița nu... şi tocmai pe dînsa aş dori-o mai mult... cum să fac ca să nu mai gîndesc la ea... Fata ceea mi-au sucit mintea... nu ştiu ce are, dar cînd o văd îmi vine să mă îngenunchez dinaintea ei... aşa-i de frumuşică... şi de nevinovată, că-ți vine să întri într-un păcat.

SCENA XII

MATACHE, CLARA, CÎRCEI

CLARA *(intrînd):* Da vină astăzi, *kir* Cîrcei... parcă nu eşti teafăr... ce, Doamne iartă-mă, de-abie te poți mişca... Ha... iată-i... ce zic?... îi numai unul...

CÎRCEI: Ce tot îi dai... duducă, că nu mă pot mişca... a ! văd că încă nu mă cunoşti.

CLARA: Domnule Cîrcei, vrei să-mi placi?

CÎRCEI: Ce întrebare?... duducă, nici vorbă nu-i... eu care aş fi în stare să mă dau tumba prin urzici...

CLARA: Dacă-i aşa... şăzi aice... şi opreşte-l de a se duce să găsească pe rivalul său.

MAT[ACHE]: Iată modista ceelaltă... nu ştiu ce are de să ține una şi bună de noi.

CLARA *(cu un aer blînd) :* Tînărule academician... *(Lui Cîrcei.)* îl numesc tînăr academician pentru că aista-i meşteşugul lui.

CÎRCEI: Tînărule academician, ascultă...

MAT[ACHE]: Ce pofteşti, mademuazelă?

CLARA: Răspunde... lăsatu-te-ai deduelucela... uitatu-ți-ai mania?

MAT[ACHE]: Ba nicidecum...

CLARA: D-apoi, dragă, faci abuz de tinereța dumitale. ;. nu s-aruncă așa pe fereastră o viață fragedă.

MAT[ACHE]: Ce-ți pasă dumitale? dacă-mi place mie s-o arunc pe fereastră... îs slobod socot...

CÎRCEI: Are dreptate băietu... îi slobod... ce ne pasă nouă?

CLARA: îmi pasă mult... un om mai puțin... mi se pare că nu-i șagă?...

MAT[ACHE] *(în parte):* Uf!... cînd aş putea să mă dizbar de ei. *(Vrea să iasă.)*

CLARA *(țiindu-l):* Ian ascultă... ciuda te orbeşte... Profirița n-au ştiut să te prețuiască... da nu mai sînt alte femei? slavă Domnului... sînt mai multe decît bărbați... caută că-i găsi vrouna...

CÎRCEI: Duducă... dialogul acesta au luat oarecare formă, care nu-i nicidecum potrivită cu simțirile ce mi-ai înreghistrat în suflet.

CLARA: Domnule Cîrcei... vrei să-mi placi? *(îi şoptește la ureche.)*

MAT[ACHE] *(în parte):* Acu-i vremea de scăpat... l-oi găsi mai pe urmă pe vărul meu. *(Iesă încet, pe furiș.)*

CLARA *(sfădindu-se cu Cîrcei) :* N-ai nici un grăunte în cap... n-ai nemerit...

CÎRCEI: Ba am nemerit tare bine...

CLARA *(întorcîndu-se) :* Da ce s-au făcut... unde-i?... l-ai lăsat să scape.

CÎRCEI: Nu-i vina me, duducă... după ce te-ai pus dinaintea mea... nu-l puteam vede.

CLARA: NU ești bun de nimica.

CÎRCEI: Asa!!... văd că încă nu mă cunoşti.

SCENA XIII

CM *dinainte; PROFIRIȚA*

PROF[IRIȚA] *(intrînd iute):* Sfîrşitu-s-au sfada... Claro... spune-mi, mă rog, degrabă... să mă liniştesc... Ce s-au făcut?

CLARA: întreabă pe dumnealui ce s-au făcut... pune-ți în gînd că mai dinioare Matache era aice... începusăm a-l îndupleca.

CÎRCEI: Foarte mulțămesc de acest feli de înduplecare.

CLARA: Celalalt se dusăse să aducă armele.

CÎRCEI: Da de unde ştii...

CLARA: Ştiu tare bine... după ce hotărîse să se bată...

CÎRCEI: ian las, duducă... în ziua de astăzi, şi mai ales pe la noi, duelurile se fac numai din gură...

CLARA: *Kir* Cîrcei... pune-ți cîrcei limbei, te poftesc... . şi vină cu mine mai bine să-i găsim... Tu, Profirițo, stăi aice şi, dac-or veni... nu-i lăsa...

CÎRCEI: Mă mier ce vă amestecați unde nu vă fierbe oala...

CLARA: Hai, frate... şi nu mai hodorogi. *(Iesă.)*

SCENA XIV

PROFIRIȚA *(singură) :* Doamne ! cît tremur pentru sfada lor... poate c-acum s-au şi omorît!!... Da Matache... văzutu-l-ai cît era de furios... își pierduse cu totul firea... parcă nu era tot acel tînăr... of! Doamne... cum să-i fac să nu se bată?

SCENA XV

MATACHE, PROFIRIȚA

MAT[ACHE] *(intrînd iute, fără a vede pe Profirița):* Modista ceelaltă s-au dus, acum pot să aştept pe Cernelescu.

PROF[IRIȚA] *(văzîndu-l) : Al...* el îi... încă nu s-au bătut.

MAT[ACHE] *(în parte):* Ce văd!!... Profirița...

PROF[IRIȚA] *(în parte):* îi singur... cu atîta mai bine...

MAT[ACHE] *(asemine) :* îi singură... cu atîta mai rău... Nu stiu ce să-i zic...

PROF[IRIȚA] *(tare):* De aş fi ştiut, domnule, că te-oi vede aice... n-aş fi şezut...

MAT[ACHE] *(cu naivitate) :* Dacă-i aşa... mă duc, mademuazelă.

PROF[IRIȚA] *(iute):* N-am zis asta... ca să te duci !

MAT[ACHE]: Vroieşti dar să şed?...

PROF[IRIȚA] : Ba nu... vreu să-mi spui pentru ce te-ai purtat aşa de rău cătră mine... şi care-i pricina. nedelicateții dumitale ?

MAT[ACHE] *(cu depit):* Care?

PROF[IRIȚA] : Dar.

MAT[ACHE] : Pricina o cunoşti mai bine decît mine.

PROF[IRIȚA] : Ba, zău, nu.

MAT[ACHE] : Pentru că nu vrei.

PROF[IRIȚA] : N-am fost totdeauna politicoasă cu dumneta?

MAT[ACHE]: Nu zic... asta...

PROF[IRIȚA] : Cînd vineai să mă vezi pintre ferestrile dughenii, m-am uitat vrodată rău la dumneta?

MAT[ACHE]: NU, mademuazelă. *(în parte.)* Nu! Ce-i drept... nu se uita niciodată la mine fără să. rîdă.

PROF[IRIȚA]: Cînd mi-ai vorbit pentru întăieşi dată... zisu-ți-am oare să-mi dai pace?

MAT[ACHE] : Ba nu. *(în parte.)* Nu mi-au zis să-i dau pace.

PROF[IRIȚA] : Apoi dar spune-mi, domnule, ce ți-am făcut?

MAT[ACHE] *(cu foc):* Ce mi-ai făcut!... Te-ai uitat cu ochi dulci la Cernelescu... i-ai dat randevu aice... iaca ce mi-ai făcut.

PROF[IRIȚA] : Ba, te pot încredința că nici n-am gîndit să fac ochi dulci lui Cernelescu... cu cît mai puțin să-i dau randevu.

MAT[ACHE]: Pe cinste?

PROF[IRIȚA] : Pe cinste... şi tocmai dumneta să mă faci de rîs mai dinioare aici ; n-aş fi crezut-o niciodată de la dumneta, în care aveam atîta încredere.

MAT[ACHE] *(cu foc):* Ah, ce-am auzit!...

PROF[IRIȚA] : Dar, domnule... am fost destul de proastă să te cred blînd, delicat... îmi ziceam: „Tînărul aista are o inimă curată... şi-i cam ruşinos, pentru că nu-i deprins cu lumea."

JIAT[ACHE] *(iute):* Pre legea me, numai asta-mi lipseşte.

PROF[IRIȚA]: „Decît... încurajîndu-l oleacă, a putea cîştiga ca şi altul siguranție... şi, în sfîrşit, s-a face şi dumnealui om ca toți oamenii."

MAT[ACHE]: Nici vorbă nu-i... ştiută.

PROF[IRIȚA] : „Ş-apoi... cine ştie?... mai tîrziu... poate... ne-om face prietini."

MAT[ACHE] *(cu transport) :* Prietinul dumitale !... eu... prietinul dumitale... ah... ce fericire...

PROF[IRIȚA] : D-apoi... ce să-ți fac... dumneta n-ai vrut-o... şi purtarea dumitale...

JIAT[ACHE] : Purtarea me... drept... au fost mîrşavă... dar nădăjduiesc că mi-i ierta... îți jur că de-acum oi fi mai blînd decît un mei.

PROF[IRIȚA]: Da duelu cela?...

MAT[ACHE]: CU văru-meu... bine zici...

PROF[IRIȚA] *(cu foc):* Dacă vrei să-mi dai dovadă de supunerea ce mi-ai făgăduit... să nu te bați !...

MAT[ACHE]: Să nu mă bat?...

PROF[IRIȚA] : Cînd ai şti cît mi-i de frică să nu ți se-ntîmple vro nenorocire...

MAT[ACHE]: Cum?... Ai tremura pentru mine... Matache. .. ah... nebunesc de bucurie... *(în parte.)* Se vede că m-am făcut mai berbant decît văru-meu. *(Tare.)* Dar... mademuazelă... m-oi bate... însă acu m-oi bate cu tot dinadinsul.

PROF[IRIȚA]: Cum?...

MAT[ACHE] : Dar... Nu cum o socoate Cernelescu... a... nu ştii nimica, mademuazelo... blăstămatul acela m-au silit să te ocărăsc.

PROF[IRITA]: Te-au silit?

MAT[ACHE] *(cu foc):* Dar, mademuazelă... dar... da las' că a vede el... m-am hotărît la toate... puțin îmi pasă... ori eu, ori el... *(Face un pas spre fund şi vede pe Cernelescu în culise.)* Ha...

iată-1... mademuazelă; mă rog... lasă-ne singuri. ..

PROF[IRIȚA] : Da spune-mi şi mie...

MAT[ACHE] : îi ştii mai pe urmă... însă acu du-te, du-te, pentru numele lui Dumnezeu ! *(Profirița se face că iesă pin fund şi îndată vine înapoi pe furiş, ascunzîndu-se între copacii din stînga, şi ascultă.)*

SCENA XVI

MAT[ACHE] *(singur se plimbă pe scenă cu păsuri mari):* Ha, ha! Jupîne Cernelescule... Aşteaptă că te-oi drege eu... ceea ce mi-au spus Profirița îmi clocoteşte în cap... aş fi în stare în furia unde mă aflu să alerg tot într-o fugă păn' la Botoşeni... Profirița. .. mă iubeşte... a ! !... parc-am crescut de-o palmă... iaca *kir* Cernelescu... l-oi învăța eu cum se face curte...

SCENA XVII

MATACHE, CERNELESCU

CERN[ELESCU] *(galbăn la față, cu brațu drept legat şi cu două floreturi ascunse supt surtuc) :* Matache...

MAT[ACHE] *(iute):* Ha... bine c-ai venit.

CERN[ELESCU] : Vezi... că n-am întîrziet... ei... da cum mă găseşti... Aşa-i că m-am dres bine?...

MAT[ACHE]: Tare bine!...

CERN[ELESCU]: Bravo... pune-ți în gînd c-am găsit la un prietin al meu, care şede aici aproape de poştă... două floreturi ruginite... pe care le întrebuința ca să-şi frigă puii de găină... da ian spune-mi... cum îți place brațul ist legat... ai jura că-s rănit... dar părul ist zburlit...

MAT[ACHE]: Parcă au jucat mițele contradans în capul tău.

CERN[ELESCU]: Ha... cum a să se-nşăle biata fată...

MAT[ACHE] *(luîndu-l de braț):* Ba... nu s-a înşăla...

CERN[ELESCU] : Aud?...

MAT[ACHE] : Ce-ți spun eu, vere... nu s-a înşăla...

CERN[ELESCU] : Oare nu te-au muşcat vrun cîne turbat ?.. Ce vorbe sînt aceste ?...

MAT[ACHE]: îți spun, măi... că nu mai este trebuință de răni minciunoase... pentru că Profirița mă iubeşte...

CERN[ELESCU] : Ai nebunit ?...

MAT[ACHE] *(cu energie):* Cernelescule... m-ai silit s-o ocărăsc mai dinioare... m-ai luat de un prost ca tine... însă te-ai înşelat, dragul meu... acum o să ne batem cu tot înadinsul.

(Smunceşte un floret de la Cernelescid şi îl loveşte de vro două

.J ;).:; * «tlfRhfa *Ob* . . 911 .'(fâ ti

CERN[ELESCU] : Stăi, vere... ce dracu... hai să ne tălmăcim.

MAT[ACHE] : Las' că ne-om tălmăci după ce ne-om omorî.

CERN[ELESCU] *(strigînd tare) :* Da stăi, măi omule... măi, că nătîng eşti... *(Ie floretele şi le pune deoparte.)*

MAT[ACHE]: Ei... dă... vorbeşte degrabă... ce vrei să-mi spui ?...

CERN[ELESCU] : Vreu să-ți spun... că te înşăli straşnic... că Profirița nu te iubeşte... şi nici nu te mai poate iubi, devreme ce m-au văzut.

MAT[ACHE] : Măi... măi... măi... da pesemne tare te socoti... care-ți sînt dovezile?... -

CERN[ELESCU] : Dovezile?... iată-le... dacă pană peste un ceas nu-i fi bine-ncredinţat de orbirea ta, apoi primesc să-mi tai gîtu cu tine... *(în parte.)* Măi, că iute-i băietul...

MAT[ACHE] *(în parte):* Să fie oare adevărat... el, care atît de sigur... *(Tare şi începînd a se îndoi.)* Cernelescule, te înşăli... zău, te înşeli...

CERN[ELESCU] : Eu... Ei bine... Profirița trebuie să vie... am să-i vorbesc... şi, de vrei... pot să-ți spun dinainte toate răspunsurile sale.

MAT[ACHE]: Numai asta n-o cred!...

CERN[ELESCU]: Ce!... te mieri... ascultă dar... şi-i vede dacă mă laud degeaba... dintru-ntăi, cînd m-a vede...

MAT[ACHE] *(scoţîndu-şi portfoliul) :* Stăi un chic... să nu uit nimica.

CERN[ELESCU]: Ce vrei să faci?

MAT[ACHE] : Să scriu răspunsurile.

CERN[ELESCU]: Scrie... cînd m-a vede... a să zică: „Ah! Dumnezeule, eşti rănit... domnule Cernelescu. .. pentru mine... ce ! mă iubeai *1...*"

MAT[ACHE] *(scriind):* ... beai...

CERN[ELESCU] : înţălegi... că nu i-oi răspunde ba nu... ce dimprotivă... oi fi elocvent... oi ruga-o să-mi spuie... de trebuie să am oarecare dulce nădejde pentru pătimirile mele... ea mi-a răspunde, roşindu-se puţintel pe obraz: „Zău nu ştiu ce răspunde..."

MAT[ACHE] *(scriind):* ... punde...

CERN[ELESCU] : Numai un cuvînt, mademuazelă... un cuvînt, nu mai mult... spune-mi dacă inima matale este robită de cineva ? A ! zău mă tem că-i cam aşa...

MAT[ACHE]: Socoti c-a zice-o şi asta?...

CERN[ELESCU] : Ah ! dragă Profiriţa... spune-mi numele acelui tînăr fericit pe care-l iubeşti... te rog în genunchi... fie-ţi milă de mine... „Dar, în sfîrşit, inima me va spune adevărul..."

MAT[ACHE] *(scriind)* : ... vărul...

CERN[ELESCU] : îs zuliar de acel nume... şi-l voi descoperi fără siială dinaintea tuturor... căci numai gîndind la el îmi sîmt sufletul fericit.

MAT[ACHE] *(scriind):* ... cit...

CERN[ELESCU]: „Iubesc pe domnul..." şi buzele-itrandafirie vor murmura poeticul nume a lui Neculai Cernelescu... dar taci că iacătă-o. *(în parte.)* Mi se pare c-am întrat în danţ; ce-mi pasă ! Hai să joc încale. *(Tare.)* Ie sama bine.

MAT[ACHE]: începe, că te urmez din cuvînt în cuvînt.

SCENA XVIII

MATACHE, CERNELESCU, PROFIRIŢA

PROF[IRIŢA] : A ! slavă Domnului că vă găsesc, domnilor. .. „Ah ! Dumnezeule... eşti rănit... domnule Cernelescu ! ! ... "

CERN[ELESCU] *(încet, lui Matache):* Cum îţi pare?... Aşa-i că să-ncepe bine ?...

MAT[ACHE] *(deschizîridu-şi portfoliul):* întocmai.

CERN[ELESCU] : Dar, mademuazelă... sînt rănit... însă crede că această rană mă face să sufăr mai puţin decît aceea ce mi-ai făcut dumneta...

PROF[IRIŢA] : „Să te răneşti pentru mine... ce!... mă iubeai" ?

MAT[ACHE] *(încet):* ...beai...

CERN[ELESCU] *(în parte):* Am mare noroc... *(Tare.)* Dar, mademuazelă, te iubesc de multă vreme... însă n-am îndrăznit să ţi-o mărturisesc... Ah ! spune-mi de trebuie să aib vro dulce nădejde pentru crudele mele pătimiri... spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, nu mă lăsa să mori...

PROF[IRIŢA] : „Zău nu ştiu ce răspunde."

MAT[ACHE] *(plîngînd) :* ...punde... îi întocmai... cuvînt după cuvînt.

CERN[ELESCU] : încă un cuvînt, mademuazelă... un cuvînt, nu mai mult... spune-mi dacă inimioara matale este robită de cineva...

PROF[IRIŢA]: „Zău... mă tem că-i cam aşa..."

MAT[ACHE] *(dîndu-şi un pumn peste cap):* Cît sînt de nenorocit... nici că s-ar greşi.

CERN[ELESCU]: Ah! dragă Profiriţa, spune-mi numele acelui tînăr fericit pe care-l iubeşti... te rog în genunchi... fie-ţi milă de mine...

PROF[IRIŢA] : „Dar ! !... în sfîrşit, inima me va spune adevărul... îs fudulă de acel nume... pentru că numai gîndind la el îmi simt sufletul fericit..."

MAT[ACHE] *(trăgîndu-se de păr, cetind):* ...vărul... cit... Nimic nu lipseşte.

PROF[IRIŢA] : „Iubesc pe domnul.
CERN[ELESCU]: Pe domnul?...

SCENA XIX

Cei dinainte, ClRCEI, CLA RA

CLARA: Pe-aici... pe-aici... iacătă-i... stau gata a se gîtui, ca doi zăvozi.

CÎRCEI *(alergînd):* Fraţilor... să mă bateţi la talpe de v-oi lăsa... *(Apucă în braţe pe Matacht.)* Stăi, că te ţin...

MAT[ACHE] *(scăpînd din braţele lui Cîrcei):* Du-te la dracu, ofticosule...

CÎRCEI *(aruncîndu-se iarăşi spre el) :"*Nu vreu să te baţi...

MAT[ACHE] : Nu te apropie, c-atîta-ţi...

CERN[ELESCU] : Nu vă mai spărieţi, că s-au sfîrşit.

CLARA *(văzînd braţul lui Cernelescu legat):* Ah!... Dumnezeule... au săvîrşit duelu... *(Se sprijină pe Cîrcei care de-abia o ţine.) Kir* Cîrcei, nu mă lăsa... că cad...

CÎRCEI: Fac ce pot ca să nu te las.

CLARA: Se poate, domnule, să te răneşti...

CERN[ELESCU] : Vezi că s-au putut.

MAT[ACHE] *(în parte):* Ce obrăznicie!!...

CERN[ELESCU] : Dragă Profiriţa... n-ai numit pre norocitul muritori care ţi-au inundat inimioara d-al amoriului otravă?

PROF[IRIŢA]: Vrei numaidecît, domnule Cernelescu?

CERN[ELESCU] : Dar... frumoasă Profiriţa.

Curmă prin o vorbă dulce a mea crudă nerăbdare,
Căci în piept inima-mi fierbe ca un rac într-o căldare.

PROF[IRIŢA]: Dacă-i aşa... iubesc pe domnul...

CERN[ELESCU] : Pe domnul?...

MAT[ACHE] *(în parte):* Mi se pare c-oi s-ameţesc.

PROF[IRIŢA] : Iubesc pre domnul Matache.

MAT[ACHE] *(ca cînd s-ar trezi) :* Matache ! cine au zis Matache?...

PROF[IRIŢA] *(zîmbind şi întinzîndu-i mîna):* Eu!

MAT[ACHE] *(sărutîndu-i mîna, cu transport):* Ah! oi să nebunesc...

CERN[ELESCU] *(în parte):* Am luat-o bună.

MAT[ACHE] *(lui Cernelescu):* Ah! vere... fericirea mă-năduşă... du-te de-mi adă o limonada.

CERN[ELESCU] *(în parte):* Trebuie să mă trag de aice cu obraz curat. *(îşi scoate legătura de pe mînă. Tare.)* Ei... Matache... Nu ţi-am spus... c-oi să te aduc la bună ispravă.

MAT[ACHE] : Ce feli?

CERN[ELESCU] : Ingratule... nu gîceşti?... cînd gîndul meu au fost să unesc două inimi făcute ca să se iubească.

MAT[ACHE]: Mări... ce spui?

CERN[ELESCU] : Am vrut să te învăţ chipul de a face o amoreză şi... slavă Domnului, văd că ai profitat bine de sfaturile mele.

CLARA: Cum se poate, domnule Cernelescu? Nu o iubeai pe Profiriţa?

CERN[ELESCU]: Dumneta mă întrebi?... nemiloase, care cunoşti dragostea ce mi-ai însuflat?

CLARA: Dragostea ce ţi-am insuflat?...

CÎRCEI: îmi pare tare rău, vere... Zău, crede că din suflet sînt mâhnit... dar prea tîrziu te-ai trezit... căci duduca Clăriţa mă iubeşte pe mine.

CLARA *(lui Cîrcei):* Ian taci!... *(Lui Cernelescu.)* Domnule Cernelescu, îmi pari un tînăr detreabă, drept aceea mă încred în dumneta...

CERN[ELESCU]: Această încredere mă cinsteşte... mademuazelă... şi crede că voi fi al dumitale...

Supus şi ascultător
Ş-al Cîrceilor odor.

CÎRCEI: Caută să nu-ţi zic şi eu ceva. vezi ca si eu fac stihuri.

CLARA: Dar, îmi aduc aminte... lia ! ha! ha!

Ca un ciof,. . ". •ii\'.<iiZii\t.

'ud ; (i p i s-«W«rs«'am l^f.'ijwièwi: j y.ȚiflLJTOJM

(Toți rid. S-aude ploaie.) 'AJTAM

CÎRCEI: Rîdeți... rîdeți... c-oi rîde şi eu acum cînd a da ploaia... iaca... parc-au şi început... ha! ha! *(întinzînduşi cortclu.)* Mie îmi place ploaia tare mult... Nu ştiu ce are... aşa!... pare că te răcoreşte... *(Rîzînd.)* Ha! ha! ha! Dumnevoastră nu vă pasă... că sînteți acoperiți de aripile amoriului... îs cam ude aripile amoriului... ha! ha! ha! *(Rîde de nu mai poate. în vremea cît rîde, Cemelescul îi smunceşte cortclul.)*

CERN[ELESCU] : Mă iartă, că-i pentru dame.

CÎRCEI: Nu şugui... dă-mi cortelul.

(Cemelescul, Matache, Clara şi Profirița se pun subi corlei.)

CLARA: Mie îmi place tare mult ploaia... ta răcoreşte pare că la suflet şi la spate...

CÎRCEI: Ian dați-mi cortelu... şi nu mai umblați cu fleacuri... n-are nici un haz.

CLARA: *Kir* Cîrcei... dacă vrei să-mi placi... nu-ți curma rîsul... cînd ai şti cît eşti de nostim cînd rîzi... pare că s-ar bate cîrceii în gură-ți. *(Rid . v.ibw-frați ni w* iwmj^Bïb iırç<>.iur> ar»

SLUGA LUI CÎRCEI *(întrînd)* : Cucoane Nastasi... am fost la han la Regensturc... şi am spus să gătească masa şi odaia ce-ai poroncit... o zis că-ntr-un cifert de ceas a fi gata... însă au vrut să-i plătesc jumătate-nainte şi, fiindcă n-am avut bani... rni-au luat mantaua dumitale amanet.

CÎRCEI: Ducă-se dracului cu masă-i cu tot... am intrat în cheltuieli degeaba... ba încă nici manta n-am acu să mă acopăr... *(Către public.)* Domnilor! vedeți că toate mă prigonesc... alerg subt protecția dumilor-voastre, nădăjduind că în privirea slujbelor mele de 25 de ani ; dacă nu mă credeți, puteți vede reghistrurile... în privire, zic, celor pomenite. .. aşa precum se poate dovedi prin mai-sus-zisele reghistruri... jăluitoriul se recomenduieşte cu tot respectul, cunoscutului vostru patriotism... pentru care aşteaptă răspuns cu mare nerăbdare, fiindcă plouă.

Al domniilor voastre preaplecat şi supus şerb — stil nou —, dorindu-vă totodată o noapte bună... împreunată cu visuri aurite si fără cîrcei.

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON

FARSĂ DE CARNAVAL

H U J A c Vil /

PERSOANE:

CUCOANA CHIRIȚA
GRIGORI BÎRZOI, soțul ei
ELLIEN MOGHIOR, aeronaut ungur
NAE NĂUCESCU
DESPA, soția lui
COSTICĂ HAZLIUL
LICĂ PANGLICĂ
UN COMISAR
UN VÎNZĂTOR DE ALUNE PRĂJITE
PUBLIC

(Scenele se petrec din dosul Mitropoliei, pe piața destinată pentru ascendarea baloanelor, 187-4.)

10 *Notă.* La deschiderea cortinei, cîțiva soldați, în mijlocul scenii, țin frînghiile ce sînt legate de năvodul balonului. Ellien Moghior e în naselă, ocupat a-și face pregătirile de plecare. Balonul, purtînd cu litere mari numele de *Ciubăr-Vodă,* este înălțat astfel ca să fie văzut de publicul din sală. Nasela e ornată cu steaguri tricoloare. Lume multă în fund. In dreapta, o estradă. Pe laița din față, Năucescu și Despa. Hazliu și Panglică se primbla pe sub estrade lornietînd damele. Vînzătorul se poartă pintre public, strigînd din timp în timp: *Alune prăjite ! șeaple de-o para !*

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON

SCENA I

PUBLICUL, MOGHIOR, NĂUCESCU, DESPA, HAZLIU, PANGLICĂ, VINZĂTORUL, [CHIRIȚA]

COR

Ce minune! ce drăcie!
Parcă-i din poveste, zău!
A agiuns omul să fie
Mai uşor decît un zmeu.
Nu-i destul că el pe lume
Bate cîmpii deseori,
Acum el vroieşte-anume
Ca să zboare chiar prin nori!

NĂUCESCU *(într-o mirare necurmata)*: Aoleo! maică!... Ce-a fost să mai fie!

DESPA: Taci, frate, nu te mai mira aşa cu gura căscată, că te-or crede bucureştenii scăpat din tufe.

NĂUCESCU: Ce tufe? Ce tufe, Despo?... Dar n-ai cetit ziarul de astăzi?

DESPA: Care? că-s multe de toate ca semința de ardei.

NĂUCESCU: Ziarul cel cu...

VÎNZĂTORUL *(strigă)*: Alune prăjite! şeapte de o para.

NĂUCESCU: Cel cu alune... asta... cel cu anonțuri prăjite...

DESPA: Şi ce mai spune el în limba lui?

NĂUCESCU: Spune că astăzi *Ciubăr-Vodă* a să se urce în naltul cerului.

DESPA: Care *Ciubăr-Vodă,* cel din basme?

NĂUCESCU: Ba... nu... Balonul ăsta... Aşa-i e numele, dar pentru ce şi cum? Nu e treaba noastră.

DESPA: Apoi de... s-a urca el dacă i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc !

MOGHIOR *(la soldaţi) :* Apucaţi de frînghii şi ţineţi zdreavăn.

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... se mişcă balonul.

HAZLIU *(oprindu-se)* : Ce te-a apucat, boierule? Te dor ficaţii de ţipi aşa?

NĂUCESCU *(închinîndu-se)* : Plecăciune... D-ta eşti doftor de ficaţi?

HAZLIU: Ba... sînt doftor de năuci.

NĂUCESCU : Să mă fericesc cu numele d-tale?

HAZLIU : Tachi Hazliul, lincenciat în mofturie şi domiciliat la Raşca.

NĂUCESCU: Hazliu nume... să-l porţi sănătos... şi d-lui? *(Arată pe Panglică.)*

PANGLICĂ: Lică Panglică, candidat de paraponisiră, domiciliat în Cuibul-cu-Barza.

NĂUCESCU: Tocmai acolo, sus?... Bine ti-a fi mergînd... cînd suflă viforul.

PANGLICĂ *(păunindu-se)* : Precum vezi... numai într-un picior.

NĂUCESCU : Panglică !... După nume te-aş fi crezut din Lipţcani.

PANGLICĂ: Şi nu te-ai fi înşelat... sînt din Brăila.

NĂUCESCU: NU mă nebuni... şi eu de la Gorgiu...

HAZLIU: Sînteţi vecini... Numele d-tale?

NĂUCESCU: Nae Năucescu, proprietar... cu nevastă... Dumneaei *(arată pe Despa),* Despa Calcănstrachini, fiica răposatului Pitar Moş, zis Cioclu.

HAZLIU: Şi aţi venit în Bucureşti ca să vedeţi balonul?

NĂUCESCU: Să văd?... adică să vezi: am venit ia Curtea de apel pentru un proces cu statul... şi am să-l cîştig.

HAZLIU: Nici vorbă nu-i... Statul n-are noroc la procesuri.

NĂUCESCU: Ce-i pasă? Are de unde plăti.

HAZLIU: Negreşit... e bute de bani.

PANGLICĂ: NU mai încap în el... îi crapă pelea.

NĂUCESCU : Asta o să zicem cu toţii şi... ca patrioţi... cătăm să-l mai uşurăm.

HAZLIU: Ce bun suflet de om! Mă rog, sînt mulţi ca d-ta prin provincie?

NĂUCESCU *(mîndru):* Mulţi!... şi tot oameni... nu glumă!...

VÎNZĂTORUL *(strigă):* Şeapte de-o para!

NĂUCESCU: Domnule Hazliu, să te întreb un lucru, dar, mă rog, să mă pliroforiseşti ritos... Ce să fie balonul ăsta?

HAZLIU: Ţi-oi spune bucuros... dar în taină... E o beşică de chit.

NĂUCESCU : De chit !... aşa de mare !... Auzi, Despo? Cică *Ciubăr- Vodă* e o beşică de chit !

DESPA: O fi, dacă aşa i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!... Şi cu ce-i umflată, Hazliule?

HAZLIU: Iar între noi să rămîie...

(Arie)

Acest balon e umflat,
Ca să aibă uşurinţă,
Cu profesii de credinţă
De patriot răsuflat;
Cu fumuri de nerozie
Parveniţilor de azi;
Vorbe mari, şarlatanie
La un loc cu niţel gaz.
Şi de-aceea, uşurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

COR

Şi de-aceea, uşurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

NĂUCESCU: O fi! Materia nu lipseşte... dar cine-l poartă pe sus ?... Cine-i aeronaftul?

HAZLIU: Un ungur... Magnatul Ellien Moghior, cel din naselă.

NĂUCESCU: Care?... Cel clin paneri... colo?

HAZFIU : Tocmai.

NĂUCESCU: Şi nu-i e teamă că s-a lovi de bolta ceriului şi şi-a face un cucui?

HAZLIU : Nu ! el cearcă să facă joncţiune între cer şi pămînt... Deprindere... ce să zici?

NĂUCESCU: A prins gust la joncţiuni, moghiarul... Vrea multe şi ieftine. ..

VÎNZĂTORUL *(strigă):* Şeapte de-o para!

HAZLIU : Ha, ha, ha, ha ! Parc-o face înadins mitocanul.

PANGLICĂ: Iaca, nene... Unguru-i gata de plecare... Hai să ne apropiem.

HAZLIU: Bine zici, Lică... Vii cu noi, cucoane Nae?

NĂUCESCU: Ba, ferească Pronia!... N-ar avea decît să mă umfle şonţul fără veste... şi, hait ! m-am dus la dracul praznic... Nu-i aşa, Afrodito?

DESPA: O fi, dacă ţi-a fi fost scris.

NĂUCESCU: Tronc! *(în parte.)* Tot din Scriptură grăieşte Cioacla.

(Se produce o mişcare pe scenă. Publicul dinfund se apropie de naselă şi dă semne de nerăbdare.)

HAZLIU : Ei ! Domnule Moghior, ai de gînd să plec astăzi sau te-ai pus pe clocit ouă?

MOGHIOR: No, plec, domnule, plec... sînt gata numaidecît... *(Tare, cotiră public.)* Domnilor, doamnelor, înaltă nobleţă şi onorabil public... Marele balon, *Ciubăr-Vodă,* aice pornit, are să aibă onoare a face ascensiune... Glorie României... Viitorul patriei române...

HAZLIU: Ian lasă România-n pace, domnule... şi pleacă fără să ne mai faci cuvînt...

MOGHIOR: Ei! dar... cu vînt sau fără vînt... Cine vroieşte să facă ascensiune cu mine?

NĂUCESCU: EU nu vreau, domnule, nici Despa... aşa ş-o ştii...

MOGHIOR: Nime nu are curagiul?... Nime?... O dată, de două ori, de...

CHIRIŢA *(dintr-o tribună):* Stai că eu vin.

TOŢI : Cine ? Cine ?

CHIRIŢA *(viind în scenă):* Eu, cucoana Chiriţa! baroneasa ! din Paris si din Viena !

SCENA II

Cei dinainte, CHIRIŢA (purtînd un coc exagerat)

COR

Chiriţa, Chiriţa, Birzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon !

• CHIRIŢA

De ce nu? Chiriţa-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR

Vivat ! bravo mii de ori,
Chiriţa se duce-n nori !
Ea, din mîndră baroneasă,
Vrea s-agiungă baloneasă !

CHIRIŢA: D-apoi cum? şi de ce nu?... Doară una-i Chiriţa pe lume, deşi multe au ambiţie ca să-i samene... Cîte am pătit eu ! prin cîte am trecut de cînd ne cunoaştem şi, slavă Domnului ! iatămă-s tot grasă şi frumoasă... *(Se păuneşte.)* Dar mi-ţi zice, poate, că balonu-i altă gîscă... mi-ţi pomeni de trăsnete, de fulgere, de pericole *etcetera* si cele multe... Habar n-am!... Dacă nu mi-au venit de hac nici balonul meu celgalbin, ştiţi, cel troienit în Păcurari... apoi de balonul ista o să mă spariu?... Tocmai *Ciubăr-Vodă* o să-mi facă şotia?... Nu vă îngrijiţi, sufleţeilor... Eu sînt o persoană ca vestitul *Baiardi, sans peur et sans reprocher.* Am îmbiat pe apă şi pe uscat, ş-acum vreau să îmblu şi prin văzduh ca o ciocîrlie gingaşă, ciripitoare...

PANGLICĂ *(ascuns între public):* Cam grea ciocîrlie !

CHIRIȚA: Aud? Cine-a spus că-i grea?... Te înşeli, domnule. M-am cîntărit la spoziția de la Viena şi am tras cît o peana... de... lişiță... Ş-apoi dacă ai fi un om umblat şi cetit, dacă mi-ai fi călătorit ca mine pe unde şi-au înțărcat dracul copiii, dacă mi-ai fi văzut Parisul şi Viena, dacă ai face parte din lumea cea mare, din hailaiful Bucureştilor, ai şti că sexul nostru, fie cît de gras, e tot gracios şi uşurel. Aşa spunea Alkibiad, palicarul din vremea grecilor vechi, după cum ne-a încredințat mosiu Şarlă, profesorul lui Guliță... dar fiindcă d-ta nu eşti nici Alkibiad, nici palicar, plecăciune ! *(în parte.)* Auzi, tontu ! Parcă m-am îngrăşat la casa lui.

NĂUCESCU: Aoleo, sfinte, că strechiată-i !

CHIRIȚA *(furioasă):* Cine-i străchiată, năucule?

NĂUCESCU: NU d-ta, cocoană... Despa... Despa. *(Despa se supără.)* Taci, soro, că-i în stare să ne sară-n cap. *(Tare.)* Cocoană Chirițo, ce-a zice soțul d-tale cînd a afla ?...

CHIRIȚA: Zică ce-a vrea; am otărît să mai văd şi alte lumi, nu tot asta de la noi, şi m-oi *ascensiunearisi* chiar de-a fi să-ți cad pe cap din naltul ceriului.

NĂUCESCU: Ferească Pronia! *(în parte.)* Să-mi cadă coşcogea bute pe scăfîrlie... m-am topit !

CHIRIȚA *(exaltat) :* Dar ! o să mă înalț pe unde nu s-au înălțat nici zmeii, ca să meargă vestea Chiriței peste nouă mări şi nouă țări; o să mă sui în lună şi în stele, ca să văd de-oi găsi şi pe acolo bazaconiile ce le-am văzut pe pămînt.

(Arie din „Chirița la Paris")

CHIRIȚA

Am văzut amoruri multe
Ş-amoraşi cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte etc.
Şi caractere-njosite,
Nu de mult la noi ivite,
Vite, vite, vite, vite, vite, vite, vite.
N-are cine cumpăra.

VINZATORUL

• Şeapte de-o para !

CHIRIȚA

Ei, parol, n-ar zice ba.

VÎNZĂTORUI.

Şeapte de-o para !

COR

N-are cine cumpăra
Şeapte de-o para.
Ei, parol, n-ar zice ba,
Şeapte de-o para.

CHIRIȚA

Deci, Chirița exaltată
Vrea în ceruri să răzbată,
Bată, bată, bată, bată, bată, bată, bată,
Chiar de-a fi din a lor poală
(coborînd ochii) Ca să cadă rostogoală,
Goală, goală, goală, goală, goală, goală, goală.
Sper că toți m-or admira.

VÎNZĂTORUL

Şeapte de-o para !

CHIRIȚA

Ş-or striga voios: Ura !

VÎNZĂTORUL

Şeapte de-o para !

Dar! cu toți te-om admira,
Şeapte de-o para,
Şi cu toții om striga:
Şeapte de-o para !

(Moghior se coboară din tiaselă şi se apropie de Chirița.)

MOGHIOR: Cucoană Chirița. cînd v-a fi cu plăcere, balonul e gata.

CHIRIȚA *(întoreîndu-se și zărind pe Moghior) :* Piei drace!... D-ta ești balonistul?

MOGHIOR: EU... mă recunoaşteți?

CHIRIȚA: Da cum, tătarii, să nu te recunosc?...

(Scena următoare e aparte.)

MOGHIOR *(cu sentiment) :* Ah!

CHIRIȚA: D-ta m-ai scăpat de belea la Viena, plătindu-mi datoriile, şi ai venit cu mine la Bucureşti, pentru ca să capeți concesiuni și joncțiuni... Ba încă am şi giucat ceardaşul împreună în sala lui Bosel. Da bine, grăfuşorule, cum de-ai ajuns balonist din joncționist?... măcar că bine bătînd: Tot ca una, fata mea.

MOGHIOR *(în taină):* Amoriul!... El m-a metamorfozat.

CHIRIȚA: El te-a metaformozat? Bată-l norocu, amoraş! îi cunosc şi eu drăciile şi renghiurile *etcetera* şi cele multe! Dar ce are a face cu balonul?

MOGHIOR: Ascultă-mă: Neputînd să am parte de d-ta pe pămînt, mi-am pus în gînd să te răpesc în văzduh, ca să fii a mea!

CHIRIȚA: Eu? pe mine... în văzduh?... ba să-ți cați de treabă, că-ți găseşti pîrțagul cu Chirița.

MOGHIOR: Pîrțag, nepîrțag... nu-mi pasă! Vreau să facem joncțiune de inimi împreună.

CHIRIȚA *(în parte):* Mititelul! *(Tare.)* Dar nu se poate una ca asta, măgnățelule. Eu sînt măritată cu Bîrzoi; am fete mari cu copii şi un flăcău de băiat la Senat. *(în parte.)* Cenuşer... *(Tare.)* Ș-apoi, nu ştii? Sînt o persoană vertuoasă... vertuoasă, de nu-mi încap în piele... sînt jurată să păzesc credință...

MOGHIOR: A! nu face nimic... Cînd îi fi sus în aer, te-oi dezlega eu de toate jurămintele.

CHIRIȚA: Ba să nu te-mpingă păcatul, că, pre legea mea, te azvîrl din naselă ca pe-o minge.

MOGHIOR *(răsucindu-şi musteața):* Om videa... Cucoană Chirița, publicul aşteaptă... Poftim.

(Dă brațul Chiri/ei şi face giurul scenei, inchinindu-se la public; apei se apropie de naselă.)

CHIRIȚA: Hai! *(în parte.)* Ar avea haz să pat vro şotie tocmai în nori... dar las' pe mine!

COR

Chirița, Chirița, Birzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA

Adio! Chirița-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

; ' COR

Vivat! bravo mii de ori!
Chirița se duce-n nori!
Ea, din mîndră baroneasă,
Vrea s-agiungă baloneasă.

SCENA III

Cei dinainte, BÎRZOI, UN COMISAR

BÎRZOI *(intră în sala teatrului pe la finele corului, se apropie de orhestră şi strigă deodată) :* Nu lăsați... N-o lăsați să se suie în năsăle cu ungurul... Chirițo!

TOȚI: Ce este, ce este?

BÎRZOI: Chirițo... fugi de lîngă naselă.

CHIRIȚA: Vai de mine! bărbatu-meu?

BÎRZO'I: Eu, dar!... şi nu-ți dau voie să bați lela prin văzduh cu balonistul.

CHIRIȚA: Da bine, frățioare, gîndeşte că onorabilul public şi înalta nobleță...

BÎRZOI: Nu ştiu eu de astea... Chirița, să mă vezi mort dacă-i face asfințiune cu balonul.

CHIRIȚA: Măcar să te şi îngrop, sufletele, nu mă iartă filotimia să te ascult.

BÎRZOI: Aşa ți-e povestea, jupîneaso?... Apoi vin **eu** să te-nhaț... Nu te iartă filotimia? Ian să-ți arăt eu filotimie.. *(Vrea să sară pe scenă, peste orhestră.)*

CHIRIȚA: Opriți-1, legați-1, duceți-1 la Mărcuța, c-a turbat.

COMISARUL *(lui Bîrzoi):* Stai, domnule, unde te duci?

BÎRZOI: Ce-ți pasă dumitale?

COMISARUL: Domnule, sînt comisar.

BÎRZOI: Nici nu vreau să te ştiu.

COMISARUL: Domnule, nu face scandal, c-oi fi silit să te arestez.

BÎRZOI: Scandal! Eu fac scandal? Iaca cine face scandal. Arestuieşte-i pe dînşii.

COMISARUL: Ei! nu mai lungi vorba şi şezi liniştit.

BÎRZOI: Cum? să tac molcu cînd îmi fură de la ochi pe Chirițuşca mea? Mări, fugi încolo! *(Dă brînci comisarului.)*

COMISARUL: Aşa?... dar ieşi afară. *(îl apucă de guler.)*

BÎRZOI: Ba n-oi ieşi.

COMISARUL: Nu-i ieşi? dacă doar ştiu să te duc şi pe sus. *(îl apucă-n brațe şi-l scoate afară din sală.)*

BÎRZOI *(zbătîndu-se):* Protestarisesc în numele *hristoitiei!* Domnule, eşti vîndut ungurului.

CHIRIȚA: L-au umflat? *Aferim.* D-le Moghior, hai degrabă în balon.

MOGHIOR *(luînd-o de mînă):* No, hai! *(Cu foc.)* De-acum eşti a mea.

CHIRIȚA: Pune-ți pofta-n cui!

(Se suie amîndoi în naselă.)

CHIRIȚA: Strimtă naselă! dar, încalțe, solidă-i?

MOGHIOR: Cît podul de la Pesta... N-ai nici o grijă. *(La soldații care sînt împregiurul naselii.)* Acum, d-lor, luați seama bine să dați drumul frînghiilor cînd oi striga: *Ellien Moghior!...* Ați înțeles? Cucoană Chirița, ține-te bine... plecăm... *(Scoate pălăria şi o învîrteşte-n aer strigînd.)* Ellien Moghior!

CHIRIȚA *(la soldați) : Lâchez lotit!*

PUBLICUL: Ura !

(Soldații lasă frînghiile şi se retrag în fund. Balonul se urcă puțin, apoi se opreşte.)

NĂUCESCU: Aoleo! maică... se duce, iaca... priveşte, Despo... se duce, ba... se opreşte... s-a oprit î

HAZLIU: Nasela e cam grea... Chirița are prea mulți nuri !

VÎNZĂTORUL: Şeapte de-o para!

MOGHIOR *(în văzduh):* Ah! Chirițo... de-acum n-ai încotro face... Trebuie să mă iubeşti.

CHIRIȚA: Ian nu te obrăznici.

MOGHIOR: Ah! dă-mi un cioc, Chirițo.

CHIRIȚA: Iaca moțpanu... *(Se apără.)* Da, du-te-ncolo, neruşinatule, că te văd oamenii ! Vai de mine !... mi-am găsit beleaua !... Mai bine aruncă lest ca să ne putem sui, căci s-au oprit balonul.

MOGHIOR: Bine zici!... să nu ne vadă nime de pe pămînt.

(Rădică un săcuşor de năsip.)

NĂUCESCU *(viind în scenă şi cătînd în sus):* Ian priveşte, maică !... se dragoştesc prin văzduh ca cărăbuşii.

MOGHIOR *(de sus):* Feriți! *(Deşartă sacul.)*

NĂUCESCU: Aoleo! m-a chiorît ! *(Se întoarce la locul lui, frecîndu-şi ochii. Publicul rîde. Nasela se ridică încet. Un nour se coboară puțin din frize pentru efectul perspectivei.)*

MOGHIOR: Ne suim, Chirițo! ne suim!... Dă-mi un cioc unguresc.

CHIRIȚA: Ce să-ți dau? un cioc?... du-te cioarelor.

MOGHIOR: Adică un sărutat. *(Vrea să o sărute.)*

CHIRIȚA: Ian ascultă... astîmpără-te, că te dau jos dîn trăsură.

MOGHIOR *(cu foc) :* Numai un cioc, ş-apoi să mor.

CHIRIȚA *(luptîndu-se) :* Vai!... Umfla-te-ar rusaliile !

(Nasela dispare după nour.)

CHIRIȚA *(după nor):* Săriți! agiutor!... Pompierii!

(Publicul se uită în sus.)

HAZLIUL: Ce s-aucie?... Chirița cere agiutor, oare ce i se-ntîmpiă?

PANGLICĂ: Priveşte... Parcă se luptă cu ungurul... Iaca, l-au apucat de gît... l-au plecat pe marginea năşelei!... Aoleo!... feriți!... Cade ungurul !... Cade!...

TOȚI: Cade!... feriți!...

(Deodată cade in mijlocul publicului un manechin ce seamănă cu Moghiafajrctf) •jtiqoTJTPf'f

PUBLICUL *(încungiurînd • manechinul) :* A!... sărmanul!.. a murit ! s-a turtit ca o plăcintă !... Un doctor!... un doctor!... să-1 ducă la spital!... degrabă! *(Soldatul ridică manechinul şi iese.)*

NĂUCESCU: Bre ! ce grozăvenie mi s-a încrețit pelea!... Ai văzut, Despo, cum a căzut de rău?

DESPA: Apoi dă... aşa i-a fost scris !... se vede...

jq ;»b

COR

Ce fapt grozav şi trist !
Ce fapt neaşteptat !
Sărmanul balonist
De-a tumba a picat !

HAZLIUL: Dar oare unde-i balonul?... îl vezi, Lică?

PANGLICĂ: Ba nu... a dispărut... s-a dus în naltul cerului, cu Chirița, cu tot.

HAZLIUL: Sărmana!... e perdută!... Cum a sa se coboare ?...

TOȚI: Sărmana !...

HAZLIUL: Stați... iaca balonul!... colo, sus, ca o rindunică.

; AȚI HI HO

PANGLICĂ: Pare că se coboară...

HAZLIUL: Ba cade., cade cu o rapegiune spăimîntătoare...

PANGLICĂ: Bine zici!... Primejdie... De s-a lovi de pămînt, nu s-a alege nici țandăra de biata Chirița.

NĂUCESCU: Aoleo ! De nu mi-ar cădea pe scăfîrlie ! *(îşi deschide cortelul.)*

HAZLIUL: Iaca si Chirița... O vezi în nasela?

PANGLICĂ: O văz... face senine de desperare... se dezbracă... îşi aruncă mantila...

HAZLIUL: Şi cortelul.

PANGLICĂ: Şi cocul. *(Toate aceste obiecte cad pe scenă una după alta.)*

HAZLIUL: Şi tunica !... şi... banii... balonul a început a se coborî mai încet... Chirița l-a uşurat azvîrlind cocul... Ştii una, Lică? Hai să improvizăm o orațiune cucoanei Chiriţe... Mergi de pregăteşte cele trebuincioase.

PANGLICĂ: Bună idee... mă duc... *(Iese.)*

(O frînghie lungă începe a spînzura de sus.)

TOȚI: Balonul! Balonul!... s-a apropiat!

CHIRIȚA *(strigă de după nor):* Prindeți capătul frînghiei... prindeți frînghia...

(Publicul apucă de frînghie, trage, şi nasela se iveşte, coborîndu-se.)

PUBLICUL: Ura ! să trăiască cucoana Chirița!

CHIRIȚA: încet, încet... Să nu mă izbiți de pămînt... Aşa... dămol... frumos... bine... bravo !

(Nasela agiunge pe scenă.)

COR

Bine-ai venit înapoi !
Bine-ai sosit între noi,
Chirițuşca lui Bîrzoi,
Eroină-ntre eroi !

CHIRIȚA *(fără coc,în corset, cu brațele şi umerile goale):* Bine v-am găsit, oameni pămînteni ! *(Sare din naselă.)* Uff ! slavă Tatălui şi Fiului că m-am văzut iar pe uscat !

HAZLIUL: Cît ne pare de bine la toți, cucoană ! că, zău ! te-am crezut perdută pentru totdeauna.

CHIRIȚA: Aş! nu pere Chirița cu una, cu două.

HAZLIUL: Dar, vă rog, spune-ne ce vi s-a întîmplat ! V-ați perdut hainele pe drum şi vă întoarceți... într-o toaletă cam...

CHIRIȚA: Cam... néglige?... Adevărat, monsiu Muțunachi, că-s cam... desfrunzită, dar apoi ce era

să fac pentru ca să-mi scap viața?... M-am despoiat... însă, apropo, nu mi-ați găsit bulendrele?... Le-ați cules?... Mersi... Acum ascultați tragedia mea:

(Arie din „Domino noir": „Ah! quelle nuit!"}

CHIRIȚA

b'•))'.' .oțhhO *taaăaauo.* .annijjno o

Cum am plecat,
Moghiorul, bat,
De mine s-a legat,
Cerînd cu mare foc
Să-i dau un cioc.
Eu îl refuz,
Şi-1 rog cinstit să nu facă abuz,
Iar el, numaidecît,
îmi sare-n gît!
Zadarnic cat să-1 potolesc. II HO
Onoarea să-mi diafendefsesc;
Moghiorul meu turbat
M-apucă la pupat!
Atunci mania m-a umflat,
Şi din naselă l-am zburat.
Ca pe-un flaimuc
Ce s-a tot dus de-a tumba, huştiuliuc...
Privindu-1, am rămas,
Zău, fără glas
Ş-am zis in gmdul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Apără-1 de mai rău!"

..tnîmfiq *al>* r)id ! ovind ...a

. Ï4K3&I/ *9C[* Xfil ll/SEV Of

Dar, apropo... unde-i moghiorul?... Cred că s-a fi metaformozat în paprică... şi s-a fi săturat -îwobitéfcaatavi *u:>* BtniriO 9"req un ! ?A :AȚWIHO

COMISARUL: Ba nu, cocoană... a înviat şi s-a dus cu banii adunați la casă.

CHIRIȚA: Cum?... N-au rămas lat?... tare de oțel, ungurul!... a fi căzut pe slănină... dar să nu-mi uit vorba:

iii ''

Deodată-n sus,
Balonul dus
De duhul necurat
în aer a zburat,
S-a înălțat!
Mi se părea
Că-n ochii mei lumea perea
Şi amețeam, lulea...
Altă belea!
Ce să mă fac? şi cum să scap?
M-acaț în grabă de supap
Şi trag mereu cît pot
Să iasă gazul tot.
însă deodat-am început
A cobori precum n-am vrut,
întocmai chiar
Şi mai dihai decît bietul moghiar.
Atunce am rămas
Iar fără glas
Ş-am zis în gîndul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-ne de mai rău!".

Şi nici una, nici două, pentru ca să se usure balonul, zvîrl mantila de pe umeri, zvîrl de pe cap părul meu de başca, cocul cel de patru oca şi trei litre, zvîrl cortelul, zvîrl tunica... Puțin a lipsit să-mi azvîrl şi turniura, dar noroc că balonul şi-a moderat repegiunea.

HAZLIUL *(aducînd obiectele):* Ce inspirație minunată ați avut! Iată obiectele d-voastră.

CHIRIȚA: Mersi, Muțunachi... să-mi pun tunica... aşa... mersi... cu toate că nu mi-e ruşine să mă vadă soarele cum sînt!...

III

Şi cum cădeam,
Pe gios vedeam
Acest oraş frumos,
Luxos, politicos,
Şi . . . noroios.
Iar pe aici
Oamenii mari, oamenii mici
Mi se păreau pitici,
Pitici, pitici.
Cîţi dintr-acei fuduli măreţi
Aveau aspectul de bureţi !
Cîţi zmei, lei-paralei,
De sus, păreau pigmei !
Atunci, gîndind că gioacă rol
Păn' ce se dau frumos de gol,
De-a rostogol,
Şi iar dispar, perzîndu-se-n nămol,
Un rîs neaşteptat
M-a apucat
Ş-am zis în gîndul meu:
„Ah ! te rog, sfinte Dumnezeu,
Apără-ne de mai rău !"

TOŢI : Bravo !... cucoană Chiriţa... să trăiască cucoana Chiriţa !

CHIRIŢA: Sărut ochişorii... *(îşi aşează cocul.)*

(Se aude zgomot în culise.)

SCENA IV

Cei dinainte, BÎRZOI, COMISARUL

COMISARUL: Prindeţi-1... prindeţi-1... nu-1 lăsaţi să intre.

BÎRZOI: în lături, gulera ţilor !... *(Intră.)* Aice? Aice-i ?... Unde-i Chiriţa ?

CHIRIŢA: Vai de mine!... Bîrzoi!... bărbatu-meu... am sfeclit-o.

BÎRZOI: A !... iată-te, jupîneaso !... Aşteaptă să-ţi dau eu balonuri şi naşele... *(Se repede.)*

CHIRIŢA: La sănătoasa, Chiriţo !... că-i slut la Prut...

(Fuge pe-mpregiurul balonului, apoi sare peste laviţa pe care şedea Năucescu, îl răstoarnă jos şi dispare în culise.)

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... m-a ucis!

COMISARUL *(prinzînd pe Bîrzoi):* Stai, nebunule... Unde te socoti? la Mărcuţa?

BÎRZOI: Ce vrei tu cu mine?... Zapciule... N-am eu dreptul să-mi păzesc nevasta?... Chiriţa e a mea... Nu-i averea statului... M-am cununat cu dînsa înainte de resmiriţă... Fugi încolo!

COMISARUL *(zice soldaţilor):* Umflaţi-1 pe sus... şi la poliţie !

(Soldaţii ridică pe Birzoi care se luptă.)

BÎRZOI: Anaftema să fiţi... cu tot neamul vostru! *(Iese furios.)*

(îndată se aude între culise fanfara din marşul operei Profetul *şi începe a defila pe scenă un cortegiu format de principalele roluri create de Millo. în frunte merge* Panglică, *purtînd un stindard cu inscripţia :* Vivat Chiriţa, *apoi* Baba Hîrca, Barbu Lăutarul, Plăcintarul, Moisi, Paracliserul . . . *etc., avînd fiecare cîte un steag cu numele său pe dînsul. Chiriţa, culcată într-un baldachin împodobit, este adusă în triumf, pe sunetul marşului. Cortegiul face giurul scenei pe dinaintea estradelor din care sînt aruncate bucheturi Chiriţei, apoi se opreşte în mijlocul scenii.)*

PUBLICUL: Ce s-aude? ce s-aude? *(Vrea să iasă.)*

HAZLIUL *(oprindu-i) :* Staţi pe loc. Vine cucoana Chiriţa în triumf ! !

PUBLICUL: Uraa !

(După fanfară, corul cîntâ versurile următoare, pe partea întîi a marşului:)

COR

Glorie şi onori,
Mîndră Chiriţa,
Bravo zmeiţă,

Care-a zburat prin nori
Ca o porumbița !
Hai să strigăm în cor:
Mîndră Chirița !
Acum şi în viitor,
Glorie şi onor !

(Cortegiul, oprindu-se în mijlocul scenei, Chirița se coboară din baldachin, salută şi cîntâ pe partea muzicei marşului ce-vine în urma corului.)

, •• .«nii; . .i . r : -VJJXÎ» **jai-fe imq-nb** 01

CHIRIȚA

(cu sentiment)

Români ! sufletu-mi este uimit !
Şi de m-aş asculta,
Pe toți v-aş săruta.
Cu foc, cu foc nepotolit
Buluc la sînul meu
V-aş strînge, zău !

(Apoi ea se suie iar în baldachin şi cortegiul pleacă, cîr.tînd.)

COR

Glorie şi onori,
Mîndră Chirița !
etc. . . etc . . .

(Cortina cade în strigătul de „ura"Jal publicului ele pe scenă.

P E R S O N A G I :

ADELA, tînără văduvă
HORCEA, sergent de Dorobanţi
DOCTORUL

LA TURNU-MĂGURELE

SCENĂ ÎN VERSURI

(Reprezentată în ajutorul ostaşilor răniţi.)

Teatrul reprezenta o cameră mică şi simplă mobilată. Uşă în fund, altă uşă în stînga şi o fereastă în dreapta. în faţa scenii, mai în dreapta, o masă şi un scaun de lemn alb.

SCENA I

ADELA

(sfîrşind de scris un răvaş, îl subsemnează, zicînd) :
„Amica ta, Adela... în Turnu-Măgurele..."
Trei pagine ticsite !... Ce am mai scris în ele?

(Citeşte:)

„Scumpa mea Nataliţă !... ar fi un spectacol curios pentru tine de a mă vedea pe mine, o elegantă deprinsă a trăi în saloane luxoase, locuind acum într-o odăiţă goală şi purtînd costumul ambulanţei... Cu toată această schimbare însă, nu poţi crede, iubita mea, cît sînt de mulţămită !... Eu, o tînără văduvă, încongiurată de adoratorii patentaţi din Bucureşti şi din Iaşi, şi espusă a auzi în toate zilele aceleaşi declaraţii monotone de amor, mă simt astăzi mai demnă de poziţia mea înaltă în societatea română sub nobila haină de soră de caritate. în capitalele noastre eram asurzită de falşele suspine ale comediei lumeşti ; aice sînt uimită de adevăratele suspine ale suferinţei, şi, pe cît acolo

inima mea era nesimţitoare, pe atît aice ea bate şi creşte animată de un nobil devotament... Am sub veghere mea un june căpitan rănit, foarte interesant... La asediul Plevnii, sărmanul a priimit un glonţ în braţul drept şi mult ne e teamă că va fi nevoie de o amputare... Ferească-1 Dumnezeu de o aşa nenorocire! Sergentul lui, un viteaz din al 13-lea regiment de Dorobanţi, bun, simplu, cam original şi cu numele de Horcea, plînge ca un copil cînd se gîndeşte că o să rămîie căpitanul lui ciunt... Eu însămi mă înfior la această idee, căci încep a avea pentru scumpul meu rănit o afecţiune de soră... Te văd însă zîmbind şi clătinînd din cap, dar te poftesc să nu fii nebună şi să-ţi închipuieşti romanuri... etc— etc."

(Uşa din fund se deschide. Adela strînge scrisoarea, o pune sub plic şi scrie adresa pe ea.)

A! se deschide uşa... sergentul Horcea vine...
Să pun în plic scrisoarea... acum, adresa... bine!

SCENA II

ADELA, HORCEA (intră pin fund, se opreşte lîngă uşă, face salutul militar şi tuşeşte)

HORCEA

Hmm!

(Adela se scoală şi se întoarce spre Horcea.)

HORCEA

Doresc sănătate.

ADELA

Ce face căpitanul?

HORCEA

Te-ntreabă duducuţă, ş-oftează greu, sărmanul.

ADELA

Se simte mai rău astăzi?

(Horcea tace şi-şi muşcă musteaţa.)

ADELA

(îngrijită)

Răspunde...

HORCEA

Aşa-mi pare.

ADELA

Cum?

HORCEA

Apoi, cum s-ar zice, îl arde-un pojar mare...

ADELA

La rană?

HORCEA

Şi sub coastă, colea, la inimioară...
Ştii... inima tînjeşte cînd n-are sorioară,
Şi, zău... să nu te superi... dar eu încep a crede,
Că mult mai rău e bolnav, cînd bietul nu te vede...

ADELA

Crezi?

HORCEA

Cred... ades mă-ntreabă pe mine,-n aiurire,
De eşti ca în poveste, o zînă de iubire...
Un... heruvim, un înger... mai ştiu eu cîte-mi spune?
Eşti înger, duducuţă?

ADELA

(zîmbind)

Nu cred.

HORCEA

Mare minune !
Apoi de ce înşiră tot astfel de cuvinte?

ADELA

EL.. are ferbinţeală şi-i... ameţit de minte.

HORCEA

Oare?... aşa să fie?... Eu unul dam cu gîndul
Că poate, fiind tînăr, şi lui i-au venit rîndul
Să cază-n slăbiciunea de fire omenească,
Să... cum fac toti flăcăii din lume... să iubească.

ADELA

(repede)

Pe cine?

HORCEA

(în parte)

Măi, că iute a întrebat pe cine !
(Tare.) Pe cine, el o ştie; eu ştiu că nu pe mine.

(Adela cade pe gînditri.)

HORCEA

(în parte, privind-o)

Na! au căzut pe gînduri acum şi puiculiţa...
Cu miere, cum se vede, îi atinsei guriţa.

ADELA

Ian spune-mi: fost-au astăzi chirurgu-n ambulanţă?

HORCEA

(posomorîndu-se)

Au fost.

ADELA

Au văzut rana?... şi are el speranţă
Că ea se va închide prin simplă vindecare?
Şi n-a fi trebuinţă de-o crudă operare?

HORCEA

Chirurgul cam pé gînduri ieşit-au astă-dată,
Căci i-au părut lui rana mult mai înflăcărată.
L-am întrebat ce crede?... Nu mi-au răspuns nimica,
Dar clătina din capu-i... şi, zău, mi-e tare frică.
(înduioşîndu-se.) Sărmanul căpitanul, un bujorel în floare,
S-ajungă ciunt, drăguţul !... de-a şti, să ştii că moare !

ADELA

(în parte)

Să moară — o ! Doamne sfinte !

HORCEA

A ! bată-i-ar să-i bată
Chirurgi ! ei nu ştiu alta decît să taie-ndată
Şi braţe şi picioare cu arma ascuţită...
Doar braţul nu e creangă şi omul nu-i răchită...
Eu îl cunosc, duducă, pe căpitan... mai bine
S-ar împăca cu moartea decît cu-aşa ruşine.

ADELA

Dar dac-ar fi nevoie numaidecît... Ce-ai face
în locul lui chiar însuşi?

HORCEA

Eu? zău, mai bine-mi place
Să merg pe ceea lume întreg, cu cap, cu toate,
Decît o viaţă lungă să fiu un trunchi cu cioate.

ADELA

O ştiu; aşa-i românul, nepăsător de viaţă;
Dar lîngă-amărăciune mai este şi dulceaţă;
Dar dacă-i crud de-a perde un braţ, acea durere
Nu poate să găsească pe lume-o mîngîiere?
Rănitul nostru-i june; din pragul tinereţii
El poate să privească la bunurile vieţii ;
Plăceri, considerare, familie, iubire...'
La toate are dreptul viteazul să aspire.

HORCEA

O fi, însă stejarul amar se oţereşte
Cînd apriga secure de crengi îl despărţeşte,
Şi, crede-mă, duducă, românul e de milă
Cînd n-are cu ce strînge la ,sînu-i o copilă.
Atunci nu-i mai rămîne decît să se sfîrşească,
SaU... alte două braţe pe lume să găsească...
Hei ! cînd ai vrea, duducă, să-ţi faci cu el pomană.

ADELA

Eu? Cum?

HORCEA

Eşti bună, bună de pus, zău, chiar pe rană.
Ai două braţe... dă-le în dar lui căpitanul,
Şi astfel, numai astfel, i-ai îndulci aleanul...
Le dai?... Aud?... Duducă, ascultă-mă pe mine,
în locul dumitale le-aş da eu ca mai bine.

ADELA

Dar cum vrei cu-a mea milă să-i cad eu lui năpaste?

HORCEA

Năpaste ! Deie-mi Domnul şi mie tot de aste !
Auzi? năpaste — o floare frumos îmbobocită...
Dar unde se mai află mai veselă ursită?
Năpaste! *(O priveşte cu admirare.)* Căpitanul şi eu
am fi în stare
De braţele-amîndouă să cerem o scurtare
De-am şti că ne aşteaptă o astfel de răsplată.

ADELA

Dar bine, Horce dragă, gîndeşte încă-o dată,
Cuvine-se chiar însămi să cerc de a-i propune?...

HORCEA

Ba nu, ferească Sfîntul!... Eu, de-nvoieşti, i-oi spune
Că, dacă-a perde braţul şi n-a vrea ca să moară,
I-a da braţele sale, în schimb, o zînişoară.

ADELA

Şi ar primi?

HORCEA

N-ai grijă... hait, cu nepusă masă;
Ba ş-a juca drăgaica, rănit cum e, prin casă.
Ce vrei? Aşa-i românul cînd strechia-1 loveşte;
Cînd inima dă mugur şi muguru-nfloreşte.

ADELA
(rîzînd)

Glumeţ eşti.

HORCEA

Glumeţ, însă... cum găseşti gluma?

ADELA

Bună.
Dar... ian să schimbăm vorba.

HORCEA

S-o dăm pe-o altă strună?
(în parte.) Se vede c-am sclintit-o cu-a mea avocăţie.
De ! nu m-a făcut mama mehenchi în limbutie.
Păcat !

ADELA

Ştiu că-mpreună aţi fost răniţi odată;
Iar cum, şi cînd, şi unde nu mi-ai spus încă...

HORCEA **IDE rri£ r>**

Iată
Cum s-a-ntîmplat, duducă: Trecuse-o săptămînă
De cînd eram în harţă cu litfa cea păgînă,
Alăture cu Plevna, în faţă cu-o redută
Ce-ntocmai ca ariciul, ghem toată prefăcută,
Părea că e pustie şi ne poftea aproape,
în şanţurile-i dese de vii să ne îngroape.

Noi tot ţinteam privirea, doar om zări duşmanul,
Şi tot trăgeam la tunuri, doar i-om strica redanul,
Dar, după parapete ascuns, el, cu urgie,
Pe cînd noi dam în bobot, trăgea în carne vie.
Era iar, mai cu seamă, era-ntr-o pădurice,
0 baterie, care cu noi juca-n popice.
Şi sămăna cu bombe, scurtîndu-ne de zile,
Cum samănă românii cu grîu la Sîn-Vasile.
O noapte, căpitanul vro zece inşi ne cheamă
Şi zice: Măi, de moarte vă este sau nu teamă?
— Nu, domnule! răspundem. — Nu? — Nicidecum.
— Prea bine;
Eu merg la baterie s-o iau... Veniţi cu mine?
— Venim ! cu toţi răcnit-am şi ne-am pornit pe dată,
Ne-am furişat prin umbră ca vulpea cea şireată,
Şi cînd să dea foc turcii la tun, pe neaşteptate,
Ei se trezesc cu spaima şi cu românii-n spate.
Pe loc şi dăm navală în ei, mînca-i-ar corbii !
Şi ne-ncleştăm la luptă grămadă, chiar ca orbiL
Ce groaznică trînteală ! ce răcnete de ura !
Ce lovituri cu stratul ! ce muşcături cu gura !
Pîn' ce din turci, hapsînii, nu au rămas nici unul,
Pîn' ce le-am stricat cuibul, pîn' ce le-am luat tunul *l*
Pe tun pusese mîna el însuşi, căpitanul,
Luptînd cum luptă zmeul cu Badea Năzdrăvanul;
Iar cînd în faptul zilei ne-am cercetat dobînda,
Cu-o rană fiecare îşi măsura izbînda.
La braţ căpitănaşul avea o-mpuşcătură
Şi eu, colea pe frunte, această lovitură;
Dar fie ! eram mîndri ca leul-paraleul
Cînd am adus în lagăr cel tun... ce-i zic trofeul t

ADELA
(entuziasta)

A ! bravo, bravo, bravo, români de vitejie !
(Uimindu-se.) Ah ! inima mea creşte în veselă mîndrie.
Şi simt... şi simt... *(Plînge.)*

HORCEA

Duducă... ce plîngi?... Da nu mai plînge...
(în parte.) Cînd văd plîns de femeie, un nod colea mă strînge.
(Uimit.) Tot plîngi?...

ADELA

Nu e nimica şi nu băga de seamă.
(Dîndu-i batista ei.) Voinice, de la mine primeşte-astă năframă.
Şi-mi spune, cine astfel te-au încrestat în frunte?

HORCEA

Un turc urît şi negru, nalt, ţeapăn cît un munte.
Vroia să-mi taie capul lovind cu iataganul...

ADELA

Şi cum scăpaşi?

HORCEA

Văzut-ai cum crapă-n cinci bostanul
Cînd îl izbeşti d-o peatră?... Aşa i-au crăpat capul
Cînd l-am pocnit cu stratul în tidvă pe arapul.
S-a dus pe ceea lume în rai să facă jafuri
Prin munţi de baclavale şi dealuri de pilafuri...
Dar ce stau eu la vorbă şi dîrdîi ca o babă?
La doftorul cel mare alerg cît mai în grabă
Să vie-aice însuşi, pe căpitan să-l vadă,
Căci cel chirurg la vorbă-i nu are deloc nadă.

ADELA

Aleargă. şi la poştă să dai astă scrisoare,
Te rog.

HORCEA

Prea bine, adă; mă duc într-o-ntinsoare.
(Se opreşte la uşa din stînga.)

Duducă... *(Arată spre uşa din fund.)* El te-aşteaptă.,
Fă azi o faptă bună.,
Şi Cel-de-Sus pe frunte ţi-a pune o cunună.
(Iese prin stingă.)

SCENA III

ADELA

Ce oameni ! Ce natură frumoasă şi bogată !
Ce inimă vitează, şi simplă, şi curată
Se bate-n aste sînuri, cînd e nevoia-n ţară !
O ! nu, nu, România nu poate-n veci să piară
Cît are pentru pază o verde seminţie
Cu suflet aşa mare, cu minte-atît de vie !
Nu ! în zadar pe faţă-i invidia străină
Cercat-au s-o mînjească cu-otravă şi cu tină;
Infami clevetitorii, vrăjmaşi ai României,
Sînt inferaţi de-acuma cu ferul infamiei,
Căci le-au răspuns românul cu-a sa dispreţuire
Prin fapte glorioase ce merg la nemurire !
Aice, lîngă mine, un tînăr erou zace
în ghearele durerei... sărmanul!... dar ce face?
(Deschide puţin uşa din fund.)
Doarme!... cît e de palid!... Ce tainică tristeţi
Pe fruntea lui e-ntinsă !... Ce aer de nobleţă,
Ce aer de mărire cîştigă o fiinţă
Căzută pentru ţară în crudă suferinţă!...
Ah! trista lui privire adînc mă-nduioşează...
Ce-aud?... suspină?... poate că el acum visează
La mine... mă iubeşte!... şi eu... oare-n iubire
Putut-au să se schimbe a mea compătimire?
(Cade pe gînduri.)

SCENA IV

ADELA, HORCEA (intră tulburat)

HORCEA

Duducă, duducuţă.

ADELA

Ce este?

HORCEA

Nu e bine.
Am întîlnit chirurgul... *(Oţerindu-se.)* Vai! simt fiori
prin vine.

ADELA

Chirurgul?

HORCEA

Dar, chirurgul, casapul, ciocîrtaşul.
Mi-au spus că amputează chiar astăzi pătimaşul,
Că-i teamă de cangrenă.

ADELA
(spăriată)

Cangrenă ! Vai de mine !
Cangrena-i moarte !

HORCEA
(per dut)

Moartea !... să moară!... Cine? Cine?
Eu?... iată-mă... sunt gata... dar el?... O ! Doamne
sfinte !
Ce fac eu făr' de dînsul? Ce spun 1-al său părinte?...

ADELA

Dar ce să facem, frate?

HORCEA

Ascultă... eşti creştină...
De nu vrei s-ai mustrare c-ai fost cumva de vină,
Aleargă lîngă dînsul şi-i spune ce-i şti spune,
Ca să-1 îndupleci soartei amare-a se supune.

Vorbește-i românește, grăiește-i franțuzește,
Cum ți-a veni mai bine, dar mi-1 adimenește
Rugîndu-1 și zicîndu-i că-1 vei iubi mai tare
De-a vrea ca să asculte pe doftorul cel mare.

ADELA

Dar... Horcea.

HORCEA

Duducuță... lumină... floare vie.
Mergi, scapă-1 de la moarte și mă dau rob...

ADELA

Ei!... fie!... *(Intră în fund.)*

SCENA V

HORCEA
(cătînd prin ușa din fund)

Iat-o!... puicuța... merge... cînd pasă, cînd s-oprește...
S-apropie de patu-i... El s-au trezit, zîmbește,
Au și uitat durerea... O! farmec de muiere!...
Femeia-i, cică, floare de leac pentru durere...
Ce spun ei oare? *(Ascultă.)* N-aud... de-aproape îi șoptește...
Ea pare că îl roagă... dar el se-mprotiveste...
Ea plînge! Na! chirurgul de-acum poate să vie...
în lacrimi de femeie chiar ferul se mlădie...
Viteazul, leul, zmeul e-nvins de-o păpușică...
El îi sărută mîna... Ce mînă mititică!...
Și iaca!... Ce-mi văd ochii... și ea... ea îl sărută
Pe frunte?... Hait, acuma logodna-i și făcută.
Dar... iată și chirurgul!... pei, drace!... El sosește
Ca nourul pe soare cînd cerul strălucește.

SCENA VI

HORCEA, ADELA (intră tulburată)

ADELA

Ah! Horcej mergi degrabă... Te cheamă, el te cheamă.,
Chirurgul este gata... Eu nu pot sta, mi-e teamă.

HORCEA

Dar bietul căpitanul primește să-1...

ADELA

Primește.

HORCEA

Mă duc... ah! duducuță, mult el te mai iubește! *(Iese.)*

SCENA VII

ADELA
(cade pe scaun)

O! Doamne!... ce durere, ce groază pentru dînsul
Să simtă ferul rece tăind un os într-însul!...
Fiori îmi trec prin crieri... mi-e inima de gheață...
A!... ce s-aude?... geme?... aș da chiar a mea viață
Ca să-1 scutesc, sărmanul, de chinuri... ah! iar geme?...
(Ascultă.)
Ba nu, mă-nșeală spaima... El rabdă... nu se teme.
Cum aș voi să întru... *(s-apropie încet de ușă),* să-i șterg ușor pe frunte,
Sudoarea înghețată a suferinței crunte,
Să-i țin pe brațe capul, s-ațint a mea privire
în ochii lui, iubitul, cu toată-a mea iubire...
Dar nu pot... n-am curajul... d-abia stau pe picioare.
(Vine șovăind de se reazămă de masă.)

SCENA VIII

ADELA, DOCTORUL (intră prin stingă)

ADELA

A ! Domnul doctor...

DOCTORUL

(închinîndu-se)

Doamnă, sergentul dinioare
Mi-au spus c-aţi vrut îndată ca să alerg aice.

ADELA

Eu?

DOCTORUL

De-am putut pricepe ce au voit a-mi zice,
Chirurgul vrea să facă o amputare?

ADELA

Aşa e.
Vă rog să treceţi iute alăture-n odaie.

DOCTORUL

Mă duc... dar mai nainte primiţi astă hîrtie
Şi astă cutioară... *(intră în camera din fund.)*

ADELA

(deschide scrisoarea)

Maiorul!... Ce îmi scrie?
(Citeşte rapide :)

„Iubită cumnăţică ! Măria-sa domnitorul au acordat căpitanului şi sergentului încredinţaţi îngrijirei d-tale decoraţia Steaua României şi medalia Virtutea Militară, pentru eroica lor purtare. Ţi le trimit d-tale, iubită cumnăţică, pentru ca să ai mulţămirea de a-ţi decora însăşi protegeaţii etc."

A ! cîtă mulţămire pe dînşii !... dar ce-i oare?
(Să aude alăture un glas răcnind.)

GLASUL

A!

ADELA

(ţipînd)

A ! îi taie braţul ! *(Cade pe scaun.)* Sărmanul ! cum îl doare!

SCENA IX

ADELA, HORCEA (dînd bustnape scenă)

HORCEA

Wra!... Xu mi-1 mai taie... Nu este trebuinţă.

ADELA

Cum ! ce zici ?

HORCEA

Iaca doftor cu cap şi cu ştiinţă !
El, cît au văzut rana, au început a rîde
Ş-au spus că de la sine curînd se va închide.
Atunci căpitanaşul, precum o fată mare,
închis-au ochişorii în dulce leşinare.

ADELA

(veselă)

Mă duc să-i deschid vesel cu Steaua României...
(Scoate decoraţiile.)
I-au acordat-o Vodă ca semnul vitejiei.

HORCEA

I ! Sfinte si Părinte ! Ce bine a să-i pară !
Ura!

ADELA

(prezentîndu-i medalia)

Şi d-tale: Virtutea Militară.

HORCEA

(amețit)

Eu?... Na!... se-ntoarce casa... m-apucă nebunia...

Eu, decorat! *(Primeşte medalia şi o sărută.)* **Drăguța! Trăiască România !**

(Amîndoi se îndreaptă spre uşa din fund.)

Mirceşti, noiemvrie 1877.

PERSOANELE:

MUSTOCSIDIS, fost inspector de tutunuri
ŞLOIMESCU, sergent veterinar
IMERGOLD, zaraf
GOLDIMER, nepotul lui
COŢOFĂNESCU, poet tragic
STAN FUNDUC, bucătar
MADAM RUHALA
GAFIA, fată-n casă

Scena se petrece în provincie la Otelul Uniunii.

NOTĂ

RUHALA, 30 de ani, tualetă de modă esagerată
IMERGOLD, 54 de ani, surtuc lung, lanţ de aur, evreu din Galiţia
ŞLOIMESCU, 40 de ani, puţin accent evreiesc, uniformă militară
COŢOFĂNESCU, 25 de ani, pretenţios, cn părul vîlvoi
MUSTOCSIDIS, 50 de ani, perucă sură, îmbrăcat comic, cu surtuc, cu jiletcă şi pantaloni de nanchin.

(Teatrul reprezintă o sală de han. La planul al 2-lea, în stingă, o tablă de bucătărie, cu tingiri pe dînsa; uşă la dreapta ce duce în sofragerie; uşă în stînga, la planul I, ce duce în camera Ruhălei . . . uşă în fund ce duce-afară; alăturea, scara ce duce la odăile de sus, masă şi mai multe scaune.)

SFREDELUL DRACULUI

SCENA I

COȚOFÂNESCU, GAFIA și STAN

COȚOFĂNESCU *(stă pe scaun dinaintea ferestrei, compune versuri şi face gesturi tragice, scriind pe un album) :*

„O da, te voi ucide,
Infamă adulteră . . ."

(Vorbind.) Cu ce să rimeze adulteră?... îmi trebuie rimă bogată... să vedem... Panteră, arteră, atmosferă... *(Stă gînditor.)*

GAFIA *(care stă lingă tablă, pregătind bucate, observă pe Coțofănescu şi-i zice încet lui Stan)* : Iar l-au apucat năbădăile pe d-nul Coțofănescu.

STAN *(care asemenea pregăteşte bucate la tablă, observîndu-l):* Face versuri, Gafio... semn de foame, s-apropie vremea de masă.

GAFIA: Cică-i poet tragic!... Ce-o fi meseria aia?... Știi tu, Stane?

STAN: Nu-i meserie... dar mizerie.

GAFIA: Rea boală !

STAN: Da; cînd îl apucă, el se leagă de toți morții cei vechi, de domni, de împărați, de hatmani... şi-i ucide din nou pe teatru... acum s-a legat de doamna lui Pîrlea-Vodă... Ian ascultă!

COȚOFĂNESCU: Am găsit... *(Declamă:)*

„O dar, te voi ucide,
Infamă adulteră,
Şi-ţi voi tăia cu briciul
A gîtului arteră."

(încîntat.) Bravo! *(Iar scrie.)*

STAN: Hait! a pus-o la cale şi pe ea.

GAFIA: Sărmana! dar bine, Stane, cum de-l lasă poliţia şi procurorul să facă morţi de om?

STAN: Procurorul e om vesel şi-i plac cabazlîcurile.

GAFIA: Se poate... dar eu una, dac-aş fi-n locul madamei Ruhala, stăpîna otelului, n-aş găzdui un ucigaş de meserie.

STAN: Jupînesei îi plac versurile şi Coţofănescu îi plăteşte cheltuiala hanului cu mofturi rimate şi nerimate.

GAFIA: Pare-mi-se că şi ea-i cam...

STAN: Ba bine că nu... a fost actriţă la Brăila, pană a nu se mărita cu jupîn Bercu, care a murit de scîrbă şi s-a exaltat jucînd roluri de amoreză; am jucat şi eu cu dînsa la Dorohoi.

GAFIA *(speriată)*: Cum, Doamne iartă-mă, ai fost aftor?

STAN: Am fost, da, actor şi jurnalist, însă cît p-aci să mor de foame, şi de-atunci m-am întors iar la breasla mea — la arta bucătăriei! Artă pentru artă. Cariera de bucătar e mai hrănitoare.

GAFIA: Norocul meu, Stanică, căci altminterea nu te cunoşteam şi nu ne-am cununa împreună peste **8** zile.

STAN: Tot într-o zi cu jupîneasa Ruhala... Taci, ascultă!

COŢOFĂNESCU *(lovindu-se cu palma peste frunte)*: O!...

GAFIA: CeT doare?...

STAN: Suferă de facere.

COŢOFĂNESCU: Sublim, sublim!... *(Declamă:)*

„O, dar, te voi ucide, infamă adulteră,
Să nu mai fii părtaşă de-a noastră atmosferă
Şi-ţi voi tăia cu briciul a gîtului arteră."

Sublim!... Sublim!... *(în exaltarea lui se razemăprea mult de scaun şi cade pe spate.)* Aoleo!...

STAN: Alivanta plăcinta!...

COŢOFĂNESCU *(furios)*: Ce-ai zis?

STAN: Am zis că trebuie să fac plăcinte pentru masă. *(Rîde aparte cu Gafia.)*

COŢOFĂNESCU: Am crezut că face aluziune... Pegazul mi-a dat o sfîntă de trînteală. *(Se scutură.)*

SCENA II

Cei dinainte, RUHALA (intră din dreapta, în tualetăîncărcată)

RUHALA *(dintre culise)*: Gafia!,.. *(Accent evreiesc.)*

GAFIA: Vine madama.

RUHALA *(intrînd)*: Gafio! drege-mi turnura. *(Se întoarce cu dosul la public. Gafia-i drege rochia.)* Merge bine?...

GAFIA: Cît se poate de bine.

RUHALA: Stane!

STAN: Aud, jupîneasa.

RUHALA *(atinsă)*: Iar jupîneasă?...

STAN: Ba nu!... Madamă vreau să zic.

RUHALA: Eram jupîneasa pană a nu mi se da drepturi de la Berlin, acum sîntem toate madame şi jupînii noştri toţi *moşie...*

STAN *(aparte)*: Frumos vă şede.

RUHALA: Stane, gata-s bucatele de *tabllo?* Ştii că deligenţa soseşte peste un ceas şi că voiajorii sînt totdeauna flămînzi.

STAN: Gata, jupîneasa... Madamă... am să le dau pui cu smîntînă şi o budincă de cabinet... acum pregătesc masa pentru logodna dumitale de astăzi.

RUHALA: Ah!... caută, mă rog, Stane, să fie bucatele fain, căci logodnicului meu, d-nul Şloim Veterinaru, îi plac bucatele gustoase.

COŢOFĂNESCU *(graţios)*: De aceea te-a ales pe d-ta de logodnică?...

RUHALA: A!... Domnule Coţofană... *Bun-jur;* Stane, nu uita să-i faci şi-o ştiucă umplută cu ceapă multă. *(Lui Coţofănescu.)* Cum ai spus?... că m-a ales pe mine?

COŢOFĂNESCU: Pentru că-i mîncău.

RUHALA *(cochetînd):* Şi poate că n-are gust bun, mă rog?

COŢOFĂNESCU: Din contra. Veterinarul e şi om de gust, şi om fericit. *(Oftînd.)* Căci nu sînt eu în locul lui!

RUHALA *(coborînd ochii) :* Taci, mă rog, domnule Coţofană, nu se cuvine să-mi faci curte în ziua logodnei; lasă mai pe urmă... Gafio! ai dus peşchire în odaia voiajorilor?

GAFIA: Iaca, le duc... *(Ia un pachet de şervete de pe masă şi se suie pe scara din fund, ieşind spre dreapta.)*

COŢOFĂNESCU: Să-mi duci şi mie unul, Gafio! De zece zile mă şterg cu cearşaful pe ochi... *(Ruhalei.)* Ş-aşa, madam Ruhala, te măriţi şi ne laşi cu buza umflată?

RUHALA: Apoi ce era să fac, d-nule Coţofană? Şloim mă iubeşte, Şloim e sergent veterinar, Şloim a luat Plevna, Şloim e român nou şi se numeşte acum Şloimescu, Şloim e frumos, voinic, şi eu m-am săturat de văduvie.

COŢOFĂNESCU: înţeleg.

RUHALA: EU sînt o persoană cu sentiment, nu pot trăi fără sentiment, şi răposatul Bercu n-avea sentiment. El ştia numai să facă gheşefturi, dar amor nici de trei bani!... Bine c-am scăpat de el.

COŢOFĂNESCU: Dar, s-a dus pe ceea lume cu cerga-n cap, lăsîndu-ţi o avere bunicică, Otelul Uniunii, şi bani, şi amaneturi.

RUHALA: Atîta calitate a avut şi el... Dar Şloim... Şloim... *(Pune mîna pe inimă.)* Oh! taci, îi aud pasul, inima mea face tichi! tichi!... El vine... iată-l!

SCENA III

ACEIAŞI, ŞLOIM

ŞLOIM *(viind din fund) :* Doresc sănătate!

RUHALA *(cu bucurie)* : Şloim, *main leiber logodner!*

ŞLOIM *(trăgînd-o la piept):* Ruhala, *main soţ,* parcă eşti un trandafir de lună.

RUHALA *(uimită):* Ah! amorul îmboboceşte inimile şi obrajii.

ŞLOIM: înger cu păr galben şi cu ochi verzi!...

RUHALA: Taci, Şloim, că mă nebuneşti, zic zău.

ŞLOIM: Iaca tac.

RUHALA: Dar spune-mi cum ai petrecut astă-noapte la cazarmă?

ŞLOIM: Am visat la Ruhala mea şi am doftorit iapa colonelului.

COŢOFĂNESCU *(aparte):* Ce coincidenţă!

RUHALA: Şloim, după ce ne-om cununa, sper că nu te-i ocupa decît cu mine; ia sama, sînt jaluză ca Desdemona care a ucis pe Otelo!

ŞLOIM: Lasă pe mine, Ruhala, de nu-i fi mulţamită de Şloimescu, să-mi zici jupîn; păn-atunci'însă trebuie să-mi îndeplinesc datoria de veterinar al regimentului; de aceea te şi las şi mă duc să pun un zbanţ maiorului, care a' făcut dalac.

COŢOFĂNESCU: Maiorul a prins dalac?

ŞLOIM: Ba calul maiorului... Eşti glumeţ, d-nule Coţofănescu?.. . te poftesc dar la nunta mea. Ş-aciîm vă las... La stînga-mprejur.

RUHALA: Cum?... Aşa degrabă?... De-abia ai venit!

ŞLOIM: Disciplina mă obligă.

RUHALA: Disciplina?... brună sau blondă e, berbantule ?...

ŞLOIM: Samănă cu Ruhaliţa mea. *(O sărută.)*

RUHALA: Şloim, te juri să-mi fii fidel pană la moarte?

ŞLOIM: Ba chiar şi pană dincolo. *(Se ţin de mînă şi se uită cu dragoste unul la altul.)*

COŢOFĂNESCU *(aparte) :* Ce scenă admirabilă de amor!... Am s-o pun în tragedia mea. *(Se duce deoparte de scrie.)*

SCENA IV

Aceiaşi, IMERGOLD şi GOLDIMER vin din fund, apoi GAFIA

IMERGOLD: *Ghit morghin.*

RUHALA: A! iaca şi d-nul Imergold, bancherul şi vecinul meu... *Ghisund?*

IMERGOLD: *Danken,* trebile merg bine.

RUHALA *(în taină):* Ai mai făcut vrun *gheşeft?*

IMERGOLD: *Ia voi!* am trecut toate rublele cele scăzute cu preț bun. *(Tare.)* Ş-acuma umblu să fac un *gheşeft* şi mai bun; vreau să-nsor pe nepotu-meu cu fata lui Solomonichi spițerul, zestre de o mie de galbeni blanc.

ŞLOIM: Bravo, şi unde-i nepotul d-tale? în oaste?

IMERGOLD: Ferească Dumnezeu! iată-1, am venit să-1 prezentez d-nei Ruhala; a sosit ieri de la Iaşi. *(Îl prezintă.)* Buiumes Goldimer, jurnalist, care face gazetă.

COŢOFĂNESCU *(aparte):* Goldimer, criticul meu? *(Se uită la el cu manie.)*

GOLDIMER *(pretențios):* Combat cu condeiul pentru drepturile semitismului.

COŢOFĂNESCU *(cu dispreț)*: Adică ale iudaismului.

GOLDIMER: Cum ai zis, mă rog?...

COŢOFĂNESCU *(mîndru):* Am zis ş-adaug că bine ai face să nu te mai amesteci în trebile românilor, să nu mai îndrăzneşti a critica fără ştiință operele lor intelectuale.

GOLDIMER: Am criticat vreo operă a d-tale, d-nule?

COŢOFĂNESCU: Dar, d-le, ai scărmănat cu multă obrăznicie pe *Alexandru Machedon,* tragedia mea de predilecțiune.

GOLDIMER: A! D-ta eşti domnul Coțofănescu, autorul?

COŢOFĂNESCU: Eu, domnule!

GOLDIMER: îmi pare bine că te cunosc, pentru ca să-ți dau şi eu un sfat la rîndul meu. Decît ți-ai pierde timpul cu tragedii, mai bine ai creşte iepuri de mosc.

COŢOFĂNESCU: D-nule, eşti un impertinent.

GOLDIMER: Şi d-ta un insolent.

COŢOFĂNESCU *(răstit):* Măi tîrtane!...

GOLDIMER *(asemenea):* Măi cenuşerule!

RUHALA: *Main Got!* nu-i lăsați, nu, sînt în stare să se înghită.

IMERGOLD: Parcă sînt doi chichirichi.

ŞLOIM: Ha! ho!... domnilor, respect stăpînei casei!

COŢOFĂNESCU: Prea bine, ne-om întîlni aiurea, jupîne Goldimer.

GOLDIMER: Unde-ți va plăcea, domnule poet tragic.

ŞLOIM: V-ați domolit, acuma mă pot duce la cazarmă, Ruhala, a revedere.

RUHALA: Nu-ntîrzia, că mor, Şloimescule. *(Şloim iese prin fund răpede şi împinge pe Mustocsidis, care tocmai atunci intră.)*

SCENA V

Aceiaşi, MUSTOCSIDIS (vine din fund, purtind o valiză, un carton de pălărie şi un cortel, cît p-aci să cadă la intrare, scăpînd toate din mină)

MUSTOCSIDIS: *Skasmos? (Se întoarce la uşa din fund.)* Mergi la diavolo, *anoite.*

IMERGOLD: *Ei vei!...* Eşti rănit poate undeva, chicoane?

MUSTOCSIDIS: *Ohi!* ranito; ma stilcito!... ma calcato pe bataturia. *(Sare-ntr-un picior.) Kakohrononaki!...*

RUHALA: Puneți-vă pe scaun, d-nule!

MUSTOCSIDIS *(şade pe scaun la dreapta): Efharisto. (Se ține de picior.)* Mi-a turtito bunătate de bataturia... Si dore, si dore, de-mi vine să plingo, ca de doru lu chir Agammemnon, papucu meu.

IMERGOLD: Papuchis?

MUSTOCSIDIS: *Neski...* babacă la babacă mea.

IMERGOLD: A! a murit?... rău îmi pare.

MUSTOCSIDIS: îți pare rău... *(Aparte.)* Politicoso ipochimenu... Sluto *ma* politicoso. *(Către Gafia care a adunat lucrurile lui şi le-a pus lîngă masă.)* Mulțumesco, *psihi mu, ma* unde mi-e cortelul?

GAFIA: Iată-1, domnule.

MUSTOCSIDIS: *Pola kala. (Luîndu-l.)* Ce-i în mîna nu-i minciuna.

GAFIA *(depărtîndu-se, aparte):* Şi ăsta pare hai-hui !

RUHALA: Doreşti o odaie, d-nule?

MUSTOCSIDIS *(se scoală):* E de prisos, *Kera mu!* sînt trecător ca o rmdunică... Deligența se opreşte aici peste un ceas... *oriste?*

RUHALA: Da !

MUSTOCSIDIS: *Aksiologo!...* tocmai timpul ce-mi trebuie ca să me rado cu perdaf şi să maninco un costraşi fripto... închipuiți-vă că vin de la Herța; cu un harabazio ovreo... țe drumo blestem ato !... țe hurducarismos !... Noroc că eram vreo 20 ticsiți in haraba ca sardelele intr-un putina... țea țe fățea ca daca te clatinai in dreapta sau in stingă, şi te găseai intre două jupînese, te trezeai sărutînd cînd pe una, cînd pe alta... Eu aveam un bărbat in dreapta şi nevasta lui in stingă, din partea inimii; bărbatul slut ca un zbîrciog, nevasta frumuşică ca un garofalo... şi nu ştiu cum se intîmpla că, la orice hurducătura, cădeam tot in stingă... o singură dată am căzut in dreapta şi am făcuto carambolo cu bărbato... pe loc i-a crescut un corn in frunte... Ha! ha! ha! *(Toți rîd.)*

MUSTOCSIDIS: Altminterea... *Sinanastrofia* era foarte simandicoasă... Era o nuntă jidovească care se ducea la Dorohoi şi care s-a certat tot drumul din pricina unor glume ale mele. Ha ! ha ! ha ! Cît p-aci să se facă moarte de perciuni. Mult am mai ris, deşi nu eram dispus a ride.

RUHALA: Cum?

MUSTOCSIDIS: Eram inspector la tutunuri şi făceam trebuşoare bune, afară de leafă, cînd deodată, nitam, nisam, m-am trezit destituit... Pentru ce? vă-ntreb... *Oriste?* Nu ştiți pentru ce? nici eu... de aceea mă duco tocmai la Bucureşti să reclam. *(Lui Imergold.)* închipuieşte-ți, d-nule ! D-nul este bărbatul *(arată pe Ruhala)* madamei..

IMERGOLD: Nicidecum, mă rog.

(în timpul acestei scene, Coțofenescu si cu Goldimer se măsoară cu ochii, cu un aer de provocație.)

MUSTOCSIDIS: A ! am crezut... *(Aparte.)* Judecind după mutră... *(Tare.)* Aş fi hiritisit pe dumneta, nu pe dumneaei.

IMERGOLD: *Vuăs? (Aparte.)*

MUSTOCSIDIS: închipuiți-vă, zic, că sînt acuzat de-a fi cauza unei certe între cocoana subprefectului şi cocoana procurorului... Eu care niciodată nu mă amesteco in trebile altora !... Subprefectorița-i cam smolită, bate in negru; procurorița-i cam roşcovană, bate in stacojiu şi amîndouă-s inamorisite de prefect, care se zice că joacă rolina cu ele şi cîştigă hojma şi cu roşia şi cu neagra.

TOȚI *(rîd):* Ha! ha! ha! ha!

MUSTOCSIDIS: *Telos Pandon...* iată pentru ce am fost destituit... *Ehi hazi ?* Eram inspector de tutunuri şi am ajuns — inspector de frunză verde, pentru că doi funcționari ai statului sînt... trecuți la răboji... *ma* ce-mi pasă? sînt liber şi independent... am cu ce trăi şi fără slujbă; pot chiar să fac opoziție guvernului... *ma* filotimia nu mă iartă să fiu victimă; simt că-mi vine *epanastasis* la creieri, cînd mă gîndesc că sînt mazilit. *(Lui Coțofănescu, care s-a apropiat de el.) Telos Pandon, Kirie. (Ruhalei.)* Madama-i cocona d-sale? *(Arată pf Coțof[ănescu].)*

COȚOFĂNESCU: Nu am această fericire...

MUSTOCSIDIS *(grațios): Aparalakton,* fericire... in sfirşito, sihteți sigur că deligența trece peste un ceas?

RUHALA: Ea se opreşte aici pentru dejun... nu puteai să cazi mai apropo.

MUCTOCSIDIS *(rîzînd) :* Să mă iertați, *Kera mu,* puteam, cînd am intrat, să cad cu fața in jos şi să-mi

strico bunătate de nas, nasul lui Agammemnon ! *(Vine lîngă fereastră.)*

IMERGOLD *(Ruhalei):* Precum ți-am spus, logodna nepotu-meu se face astăzi și am venit să te rog ca să facă bucătarul dumitale un turn de migdale pentru masă, turnul Ierusalimului.

RUHALA: Prea bine... Stane... *(Se apropie de Stan cu Imergold și-i dă poruncă încet.)*

MUSTOCSIDIS *(lui Coțof[ănescu]) :* Se vede c-aveți nuntă aicea... Cine se-nsoară? *(Arată pe Goldimer.)* D-șorul ăla nostimo?

RUHALA: Ai auzit, Stane?... să fie frumos turnul și bun.

STAN: Las' pe mine, jupîneasa... Madam... *(Aparte.)* De l-or putea mînca să fiu Cuțu.

MUSTOCSIDIS *(aparte):* Acela-i bucătarul?

IMERGOLD *(Ruhalei):* Cred că-i veni la logodna lui Goldimer?

RUHALA: Și d-ta la a mea, *Herr* Imergold? Prezența unui bancher e de bun augur.

IMERGOLD : *Ia voi.*

MUSTOCSIDIS *(aparte):* Bancheri?... ipochimeno cel politicos și slut e bancheri?... seamănă.

RUHALA: A revedere, *Herr* Imergold.

IMERGOLD: *Kis di hand. (Iese cu Gold[imer] prin fund.)*

RUHALA: Stane, mergi de cumpără migdale pentru turn... Gafio... nu s-a deranjat turnura?

GAFIA: NU, madamă.

RUHALA: Bine... poartă de grijă de d-nii voiajori. Eu merg să mă odihnesc. *(Aparte.)* Am avut emoțiuni ! *(Iese-n dreapta, Stan iese prin fund.)*

SCENA VI

MUSTOCSIDIS, COȚOFĂNESCU, GAFIA

MUSTOCSIDIS: He! he! *ma,* cum văd, toată lumea se-nsoară aici... i-a lovit strechea. *(Lui Coțof[ănescu].)* D-nul nu se-nsoară?

COȚOFĂNESCU: NU, d-nule, avem numai două nunți.

GAFIA *(care se ocupă la tablă):* Ba trei, domnule, trei... nu uita și pe-a mea.

MUSTOCSIDIS: Te măriți și d-ta, *luludi?* Bună părți' cică are *hondrokefalo* care are să te ia.

GAFIA: Bunicică, dar... de nu ți-ar fi cu supărare.

MUSTOCSIDIS: E nostima, nostima de tot. Are nuri de la virfo nasului pană la glezne... Ce zici?

COȚOFĂNESCU: în adevăr, e frumușică!

MUSTOCSIDIS: D-nul e de aici ?... Vreun funcționar ?...

COȚOFĂNESCU: Ba nu, d-le, sînt poet. *(Cu emfas.)* Tragic.

MUSTOCSIDIS: *Piitis?* faci stihurele cu amori?

COȚOFĂNESCU: Fac tragodii, d-le, nu stihurele.

MUSTOCSIDIS: *Neski,* tragodii apelpisite și zburlite și regusite... priicep!... mi plac mult *stihurgosh* sint toți *eksadelfi* cu Evripidis și cu Sofoclis... . *(Aparte.)* Cam nebuni... *(Lui Coțof[ănescu].)* D-nealui este cetățean de aici, din Tîrgul-Frumos? Numai numele de el, altminterea-i cam murdar și tîrgoveții frumoși cam cîrni și pitici.

GAFIA : Frumos ne zugrăvești, d-nule ! foarte-ți mulțumesc !

MUSTOCSIDIS: NU grăiesc de mataluța, *matia mu,* d-ta ești o afrodită, fată-n casă, pentru fericirea călătorilor. *(Lui Coțof[ănescu], încet.)* Nu-i așa, *file ?*

COȚOFĂNESCU : Nu te-nțeleg !...

MUSTOCSIDIS *(aparte):'^* cam *budalas. (Tare.)* Precum spuneam, Tîrgul-Frumos e patrida d-tale !...

COȚOFĂNESCU: Tîrgul-Frumos, dacă nu are avantajele unui oraș civilizat, are-ncalte locuitori buni, uniți între ei.

MUSTOCSIDIS: *E ți na zisis?...* un oraș de provincie cu locuitori uniți, mi pare bine să aflu așa minune!... unirea, buna-nțelegere... iată ce iubesc eu, iată ce prețuiesc... d-aceea n-am putut sta nicăieri, si la Dorohoi încă mai puțin.

COȚOFĂNESCU: Te cred... am trecut p-acolo, or' fi acum vreo zece zile, și tot orașul era turburat.

MUSTOCSIDIS: Vesfo'-alandala... știu.'

COȚOFĂNESCU: Din cauza unui intrigant, un soi de sfredelul dracului.

MUSTOCSIDIS: Zău!... Cine să fi fost?

GAFIA: O! la noi nu se prind intrigile şi minciunile, ca p-aiurea.

MUSTOCSIDIS: *OM? (Aparte.)* Hazlie fetița! *(Gafiei.)* Eşti măritata, *psihi mu?*

GAFIA: NU de tot... dar în curînd...

MUSTOCSIDIS: Nu de tot?... *(Lui Coțof[ănescii\.)* Ghidi, berbanto țe esti...

COȚOFĂNESCU: EU? Ce vrei să zici, d-nule?

MUSTOCSIDIS: Lasa, lasa, nu te face că nu priicepi, *kateramene!* ai vrea să cred că te găseşti aici in han, cu o *corițaki,* tinerica, efmorfuțica..., degeaba, degeaba... de flori de cuc.

COȚOEĂNESCU: Da-ți jur, d-nule!...

MUSTOCSIDIS: Nu jura, că-ți creşte puşchia pe limbă, ghidi, pasvantoglu!... un palicar tiner, zdravăn... şi *trago-piitis* ca d-ta, să stai ca un mucenic sfinto, in față cu o rațusca de fată... palavre, *eksadelfe!... Ma* eu, Leonida, aş manca douăzeci şi patru de rațuşte ca dînsa, pe săptămînă.

COȚOFĂNESCU: Douăzeci şi patru?...

MUSTOCSIDIS: *Neski... File...* am intîlnit una la Burdujani..., in anul de la Cristos 1870, care tocmai era să se mărite de tot... ca dimiaei... *(Coțofănescu se-ndreaptă spre fund, nevăzut de Mustocsidis.)* Şi să vezi cabazlichi... *(Negăsind pe Coțof[ăn'escu] lîngă el.) Ma* unde esti, fraţico?

COȚOFĂNESCU: Pardon că te las, domnul meu... Sînt obligat să mă absentez.

MUSTOCSIDIS: Mergi, mergi degrabă... Nu te opresc. *(Aparte.)* L-a apucat ceva... aleargă dupe muza.

GAFIA: D-le Coțofănescu, te întorci în curînd? Nu uita masa.

COȚOFĂNESCU *(păn-a nu ieşi)* : N-ai grijă, puiculiță. *(Iese prin fund.)*

MUSTOCSIDIS *(aparte):* Puiculiță?... Hait... nu m-am inselato... ghidi puşchi, ghidi berbanto!...

GAFIA *(lui Mustoc[sidis]) :* D-nule, odaia d-tale e la no. 7, odaie cam întunecoasă, dar fiindcă ai să pleci chiar astăzi...

MUSTOCSIDIS: *Neski... ma* cum să mă rad cu perdaf daca nu se vede?

GAFIA: Las' că te-or rade cu perdaf la Bucureşti, unde ai spus că mergi.

MUSTOCSIDIS: Ha! ha! m-ai pacalito. *(Vrea s-o sărute.)* Trebuie să te sărut, că m-ai pacalito, diavole.

GAFIA *(intrînd în sofragerie) :* Ia sama să nu te-nfrupți, că sîntem în post. *(Iese-n stînga.)*

MUSTOCSIDIS: E nostima coz şi zvarlugă... de m-a innebunito... Aş vrea să văd mutra *hondrokefalului* care are să fie bărbat.

SCENA VII

MUSTOCSIDIS, RUHALA

RUHALA *(aparte):* Nu pot gusta repaos de cînd e să mă mărit. *(Tare.)* Cum, d-nule, nu ți-au dat încă odaie? A-nebunit Gafia. *(Strigă.)* Gafia!...

MUSTOCSIDIS: Lasa, lasa, *chera mu,* nu o ocărî, nu-ți posomori fața... că nu te prinde şi in ajunul căsătoriei mînia-i ca muştaru-naint'e de masă.

RUHALA: A! domnul ştie că am să mă mărit?

MUSTOCSIDIS: A mers vestea-n lume despre cununia d-tale.

RUHALA: în lume?

MUSTOCSIDIS: Ți pare *parakseno ?* O *kera* frumoasa ca d-ta? *(Ruhala face o mişcare de surpriză.)* Si mi ertasi, eşti prea frumoasă... o *kera,* zic, ca d-ta nu trebuie să ducă lipsa de amorezi.

RUHALA *(măgulită):* Mersi... în adevăr m-am hotărît să scap de văduvie.

MUSTOCSIDIS: Prosto lucru văduvia.

RUHALA: Avînd o staricică rotundă, vreau să-mi iau un bărbat rotund.

MUSTOCSIDIS: *Neski...* si in curindo te-i rotunzi si d-ta! he! he!... se mi iertaşi că sinto glumeț.

Cînd aud vorbind de Isaia... Iaca eu, *paradigmatos harin... Kera mu,* am fost să mă-nsor de trei ori.

RUHALA: Şi cum s-a-ntîmplat?

MUSTOCSIDIS: C-am rămas tot burlac?... Să-mi cada gusteru daca ştiu... Am tot ce trebuie pentru căsătoria, am talie subţire ca o trestie de balta; piţiore sprintene, chipu placuto, ochi mari si plini de foco, gura tot asemene si peliţa trandafirie precum vezi... Fetele şi nevestele se uitau la mine să mă mînînce... *ma,* ţe vrei? intrigile, ştii ce vrea să zică tîrgusoarele, si eu care m-am jurat-o se nu m-amesteco in trebile altora am fost victima calomniei si a *lehaismosului.*

RUHALA: Asta se-ntîmplă ades.

MUSTOCSIDIS: Şi femeile sînt cîteodată aşa de zuliare... Ah!... *(Oftează, apoi schimbă tonul.)* Nu te-ntreb dacă ipochimenul care l-ai ales pentru ca să-l ghiftuieşti de fericire este simandicos; îmi place a crede.

RUHALA: Simandicos tocmai nu, dar un om vesel, care n-are dorul politicei şi e veterinar.

MUSTOCSIDIS: Veterinarios?

RUHALA: în oaste!

MUSTOCSIDIS: Veterinarios!... A! păcat... D-ta aşa de hazlia, aşa de tinerica.

RUHALA: Ce vrei să zici?

MUSTOCSIDIS: Si mi ertasi, eşti prea tinerica... un veterinarios!... *ma,* precum a spus Socrates, gustul *filonichie* n-are!... Cu toate aceste, îmi. pare nu ştiu cum, deşănţat şi *paraksin* de a gîndi că un giuvaero ca d-ta se intre pe mîna unui grosolan, unui mozic.

RUHALA: Te-nşeli, d-nule, el mă iubeşte.

MUSTOCSIDIS: *Ma* aştepta... nu cumva-i armăsarul cela care mi-a turtito bataturiile cînd am intrat aicea?

RUHALA: Tocmai el!

MUSTOCSIDIS: A!... A!... piii! ţe *anoisia!* o *kera* afrodită ca d-ta şi el un veterinarios!... ţe ^ro-*kosamen!* nu l-am văzut la mutra... *ma* pun ramasago ca trage tabac şi miroase a grajdi. Nu, nu, nu, nu, nu se poate să te veterineşti la vîrsta d-tale... îţi trebuie alt bărbat... ţi-o spun ritos, deşi n-am obiceio se me amesteco in trebile altora... cu starea d-tale rotunda şi cu figura d-tale tij, ai putea găsi o partidă mai simandicoasă, *paradigmatos-harin,* un advocat cu limba dulce, un bancher, un om care să cîntărească...

RUHALA: Aşa este, m-am gîndit şi eu la asta, pană a nu cunoaşte pe Şloimescu.

MUSTOCSIDIS: Şloim... Şloimescu?... Aşa-l cheamă? *Ama!* Madam Şloimescu, frumos te-ar prinde!

RUHALA: Dar un om cum zici d-ta, care să cîntărească.. e lucru rar, e numai unul în tîrguşorul nostru.. *Herr* Imergold bancherul.

MUSTOCSIDIS: Un bancher? *Aferim!'...* Iaca ce ţi se cuvine... Madam Imergold, adică poleita cu aur. Unde-i?

RUHALA: Aici aproape; sîntem vecini, poartă-n poartă.

MUSTOCSIDIS: Vezi? n-aveţi decît să vă intindeţi mîna peste uliţă.

RUHALA: Şi ne-am trezit văduvi amîndoi în acelaşi an.

MUSTOCSIDIS: Ce simpatie! Nu se mai încape vorbă... Trebuie să fii bancherită. De ce nu-l iei pe Imergold?

RUHALA: Ştii că eşti chirios? El nu m-a cerut.

MUSTOCSIDIS: N-a fi îndrăznit, căci nu poate să te vadă de atîta vreme fără să nu te iubească.

RUHALA: Dar nu mi-a dat a-nţelege niciodată.

MUSTOCSIDIS: Dar d-ta, spune drept... cu mîna pe inimă, nu te-ai gîndit niciodată la el?... hei?

RUHALA: EU?... ce să-ţi spun? L-am privit totdeauna ca pe-un bun vecin şi un om cumsecade.

MUSTOCSIDIS: Vezi! Vezi! A! şerpoaica!

RUHALA: Domnule!

MUSTOCSIDIS: Poţi să roşeşti, ţi dau voie; roşaţa e semn de sufleto *paslrico!...*

RUHALA: Adevărul este c-am crezut într-o vreme că-mi făcea curte... se uita la mine cu aşa lingoare...

MUSTOCSIDIS: S-a uitat cu lungoare?... *Kaimeno!* era băgat in boala, in boala amorului... dar nu a îndrăznit... aşa sînt unii oameni care pătimesc... tac şi inghit noduri ; *ma* sint ş-alţii care sint mai îndrăzneţi, mai palicari şi fără a perde timpul cu ahturi... haţ... *(O ia de talie.)*

RUHALA: Ce faci, d-nule?

MUSTOCSIDIS: Am alungato o musca... ş-aşa zici că-1 iubeşti pe Imergold.

RUHALA: EU n-am spus... *(Vede pe Gafia.)* Ssst...

MUSTOCSIDIS: N-ai grijă. *(Cîntă încet:)*

„Ah! *kera* Marghioala
lete-o andras-tu."

GAFIA *(care coboară scara din stînga) :* Madamă, am gătit masa pentru diligentă, numai şervete curate lipsesc.

RUHALA: Vin' cu mine să ţi le dau. *(încet, lui Mustîocsidis].)* Iată-1!... tocmai vine.

MUSTOCSIDIS: Cine? Imergold?...

RUHALA: Bancherul!

MUSTOCSIDIS: Aferim !... cînd vorbeşti de lup...

RUHALA: Să nu-i pomeneşti nici un cuvînt de conversaţia noastră.

MUSTOCSIDIS: Ferească sfîntul Aftanasie !

RUHALA *(lui Imergold care intră prin fund):* D-nule Imergold, aşteaptă-mă aici; mă întorc îndată. *(Aparte.)* Curios! cum m-a turburat d-nul ista. *(Iese cu Gafia în stînga.)*

SCENA VIII

MUSTOCSIDIS, IMERGOLD

IMERGOLD : *Zer voi! zer voi!*

MUSTOCSIDIS *(aparte):* Nu ştiu de mă-nşel, mi pare că l-am mai vezuto pe ast Imergold... Unde? Ha ! la Iaşi, pe Uliţa Mare... făcea zur-zur cu

gologani în palmă... Era zaraf. *(Tare.) Kir* Imergold, bine c-ai venit; vorbeam mai adinioarea de d-ta cu stăpîna casei.

IMERGOLD: Cum, mă rog, madam Ruhala a grăit de mine?

MUSTOCSIDIS: A ! Ruhala se cheamă. Frumos nume biblic !... si este si un chinteco.

Ruhala s-a botezat,
Cu capu-n tulpan legat.

Ma ştii d-ta că-i o *nekokera* foarte nurlia şi durdulia?

IMERGOLD: Cui o spui, d-nule?... Cine o ştie mai bine decît mine?

MUSTOCSIDIS: Zău ! mă bucur... dimiei te lăuda foarte mult adineauri.

IMERGOLD: *Vuăs?*

MUSTOCSIDIS: He ! He ! dacă nu mi-ar fi teamă să-ţi jignesc modestia, ţi-aş spune neşte lucruri... Ascultă, *kir* Imergold, ai fi un ingrat daca n-ai recunoaşte meritele Ruhalei... ea-ţi păstrează un *sevas,* şi când zic *sevas,* o zic numai de formă, ştii d-ta, pentru dimialor de la *sevas* pană la amori distanţa-i numai de-o şchioapă.

IMERGOLD: Şchioapă? Ce spui, mă rog?

MUSTOCSIDIS: Spun că dac-ai vrea să mă consideri ca pe un rabin...

IMERGOLD : Rabin d-ta !...

MUSTOCSIDIS: Mi-ai mărturisi că nu eşti *adiafor* în priivirea Ruhaliţei.

IMERGOLD : He ! He ! ti mărturisesc că în adevăr. He ! he!

MUSTOCSIDIS: He !... he !... Vezi d-ta?... ghidi, sprenţari!

IMERGOLD : Şed faţă-n faţă cu otelul şi cu nurii Ruhalei... şi înţelegi. Ha! ha! ha!

MUSTOCSIDIS: Ha ! ha ! ha ! şi nuri, şi otelul ţi fac cu ochiul !

IMERGOLD : Otelul face parale multe, cel puţin 3 000 de galbeni.

MUSTOCSIDIS: Dar nurii?

IMERGOLD: Un milion, zic zeu...

MUSTOCSIDIS *(aparte) :* începe a lua foc chibritul.

IMERGOLD : Chind ne-am găsit veduvoi amîndoi într-o zi, chiar în ziua aceea m-am gîndit la un *gheşeft* bun...

MUSTOCSIDIS: *Neski,* ințeleg... cum ai ingropat pe reposata... te-ai gîndit la Ruhala şi mai cu samă la otelul de 3 000 de galbeni.

IMERGOLD: De unde-o ştii, mă rog?

MUSTOCSIDIS: EU ştiu tot! şi toaca-n ceri...

IMERGOLD: Daca ştii tot, nu mai am nimic de spus... iaca tac... ai ghicit... hi ! hi ! hi !

MUSTOCSIDIS *(aparte):* E cam pogan... cînd rîde. *(Tare.)* Cum te-am văzut, jupîne, mi-am zis în mine, dacă bancherul ista n-ar simți ceva colea... *(Arata inima.)*

IMERGOLD: în buzunar?

MUSTOCSIDIS: Ba-n inimă... bancherul ista n-ar fi un om ca toți oamenii, ar fi un muhalibiu ! o mostochină.

IMERGOLD: Muhalistochină, eu?

MUSTOCSIDIS: *Neski?* de ce nu te insori cu ea?

IMERGOLD: CU mostochină?...

MUSTOCSIDIS: Ba cu Ruhala.

IMERGOLD: EU?... la vîrsta mea? văduvoi?

MUSTOCSIDIS: Ce vrîstă, ce vrîstă?... pentru că eşti in doi peri?... ş-apoi... cîți ani poți să ai?... 60, cel mult.

IMERGOLD: Prea mult... n-am nici 55.

MUSTOCSIDIS: Ce-ți spuneam eu?... eşti chiar în floare. Ruhala trebuie să aibă 30. Sînteți cît se poate de potriviți... d-ta frumos nu eşti, ce-i drept, *ma* cîți alții sînt şi mai sluți?

IMERGOLD: Aşa m-a făcut tată şi mamă.

MUSTOCSIDIS:'Ştiau ei ce fac... cît pentru Ruhala, nu trebuie să-ți ascund că te găseşte maiestos şi bine păstrat.

IMERGOLD: *Vuăs!* mă găseşte bine păstrat pe mine?

MUSTOCSIDIS: Doar o fi cunoscînd ea bărbați... o văduvă... ințelegi?

IMERGOLD : *Abăr,* se mărită cu Şloim...

MUSTOCSIDIS: Cine?... Veterinarul?... Şteargă-se pe bot... Vrei să-ți spun una in taină, să rămîie între noi? Ruhala nu poate să-1 sufere.

IMERGOLD: *Main Goi!...* ce spui, mă rog?

MUSTOCSIDIS: Cît pentru d-ta... altă gîscă.

IMERGOLD: Ghischi!...

MUSTOCSIDIS: Te pot încredința că ea te iubeşte de mult in fundul inimii, tocmai in fund.

IMERGOLD: *Ai vei!* mamu nieu ! *(Vesel.)*

MUSTOCSIDIS: ințelege, omule, că o femeie care are inimă şi ştie la ce slujeşte inima nu poate să petreacă toată viața ei în față cu un palicari ca d-ta, fără a-i trece prin cap mulțime de bazaconii, ca d-tale !

IMERGOLD: NU mă-nşeli?

XMUSTOCSIDIS: Ascultă, fă ce-i vrea, eu n-am sfaturi de dat, nu mă priveşte şi nu-mi place să m-amesteco in trebile altora, dar îmi place să-ndatoresc pe *ipochimeni... Telos Tandon...* cred că eşti obligat să dai zor Ruhalei.

IMERGOLD : Zor !...

MUSTOCSIDIS: Altminterea ea ar crede că eşti o mostochină uscată.

IMERGOLD: EU mostochines !... dacă-i aşa... lasă... are să vadă ea cine-i Buruh Imergold.

MUSTOCSIDIS: Taci; vine afrodita... Fă-te că nu ți-am spus nimic.

IMERGOLD: N-ai frichi!... *(Aparte.) Main Got!* mă iubeşte Ruhala!... Ce *gheşeft!*

SCENA IX

Aceiaşi, RUHALA si GAFIA

RUHALA: Degrabă... Degrabă, Gafia!... pune şervete pe masă ! Deligența trebuie să sosească în curînd.

GAFIA *(intrînd în dreapta):* Numaidecît, madamo.

RUHALA: Iată-mă, d-nule Imergold, ce doreşti?

IMERGOLD: Am venit să rog pe Şloim să-mi aleagă un cal de trăsură pentru nepotul meu; vreau să-i fac un prezent de nuntă.

RUHALA: Cum s-a-ntoarce de la cazarmă îi voi spune.

MUSTOCSIDIS: Cum? nu s-a-ntors încă la logodnica d-sale? ama logodnic!... îi place mai mult *sinanastrofia* cailor decît compania afroditei.

RUHALA *(cam supărată):* Aşa se vede!...

MUSTOCSIDIS *(încet, lui Imergold):* Ce ți-am spus eu?... îl despreţuieşte.

RUHALA: Mi-a promis c-a veni-ndată, şi eu l-aştept...

MUSTOCSIDIS: Cu buza umflată... bree!... faco şi eu stihuri, ca Coţofănescu:

„El mi-a promis c-a veni-ndată,
Şi eu l-aştept cu buza umflată".

Aksiologo... m-am trezit nitam-nisam *piitis* în faţă cu afrodită din Tîrgul-Frumos...

RUHALA: Eşti foarte amabil, d-nule!

MUSTOCSIDIS: *Neski... ma* asculta, *kera mu,* cît m-am gasito cu bancherul aicea, dimilui mi-a grăit hojma de d-ta ca un năuc... năucit de amori... *Kaimenos!...* de cîte ori pomenea numele d-tale, juca pe loc ca un curcan înamorato.

IMERGOLD *(aparte):* Eu n-am jucat.

MUSTOCSIDIS: *Ma* nu-i lucru *paraksino...* cu ochii d-tale, ai face să joace şi dracu *to* piperi.

RUHALA *(făcînd ochi galeşi):* Crezi?

MUSTOCSIDIS: Cred... *Lipon* Imergold imi spunea că aţi prosperat amîndoi in parte, agonisind averi grăsuţe, şi eu m-am gîndit aşa, că, dacă aţi aduna la un loc acele două proprietăţi, aţi nimeri de minune... d-ta eşti văduvă... el este holtei...

IMERGOLD: Ba şi eu sînt văduvoi!

MUSTOCSIDIS: Tocmai!... aveţi copii?...

RUHALA: Soarta m-a privat de această favoare.

MUSTOCSIDIS: Mititica!... *ti amartia!...*

IMERGOLD: Şi eu am tras nădejde odată de a fi tată... dar în zadar, a ieşit abraş...

MUSTOCSIDIS: *Kaimeno* Imergold!... *Lipon* n-aveţi copilaşi... sinteţo orfani... păcat să se peardă două tipuri aşa de nostime.

IMERGOLD: Dar am pe nepotul meu, Goldimer, pe care am să-l las clironom şi pe care-l însor.

MUSTOCSIDIS: Nu-i totuna... ce fericire de-a avea copilaşi ai săi, cu mutrele părinţilor lor! Muţunachi nespălaţi care strigă toată ziua: dă-mi papă — nu vreau... a!... eram născut ca să fiu tată... mă nebunesc dupe ţincari. *(încet, Ruhalei.)* Te pot incredinţa că Imergold e încă verde... deşi sur. *(Lui Imergold.)* Priiveşte ce bine incalată-i Ruhala; e in stare să-ţi facă o jumătate duzină de tîrtanaşi... fericit berbanti! *(Tare.)* Dar eu stau de vorbesc alandala... Faceţi ce vreţi, nu mă amesteco in trebile altora... mă duco să me rado; mă-nchin cu plecăciune, afrodită. *(încet, Ruhalei.)* Dai un pic curaj lui bietul Imergold, vezi că se usucă pe picioare. *(Dînd mîna cu Imergold.)* A revedere, d-nule bancher. *(încet.)* Dă-i zor! nu vezi c-aşteaptă? *(Aparte.)* Dacă nu mă-nşel, am dat foc şandramalelor... *Stavrovoi thise. (Iese la dreapta, planul al 2-le.)*

SCENA X

RUHALA, IMERGOLD

(stau un moment amîndoi jenaţi, fără a vorbi, ci numai privindu-st pe furiş)

IMERGOLD *(aparte):* Mamu nieu!... m-a prins frichi! Şi mi s-a legat limbi!... niciodată Ruhala nu mi-a părut aşa de frumuşichi, zic zeu.

RUHALA *(aparte):* Bietul Imergold!... ce păcat că-i aşa de sfiicios.

IMERGOLD *(tare):* Madama Ruhala...

RUHALA *(uimită):* *Herr* Imergold!

IMERGOLD: Ciudat om pare a fi acel domn!... Are un ochi care pătrunde pană în pungă şi pană în inimă.

RUHALA *(cochetând):* Cum? a putut pătrunde în inima d-tale?... Eu o credeam o cetate aşa de bine încuiată...

IMERGOLD: Păn-acum a fost încuiată ca o ladă de fer... dar acum...

RUHALA: S-a descuiat?... singură, de la sine?

IMERGOLD: Ba prin meşteşugul unui scamator.

RUHALA: Un scamator?

IMERGOLD: Adică scamatoare...

RUHALA: Şi cum a izbutit, mă rog, să o deschidă?

IMERGOLD: N-a avut decît a privi la dînsa cu ochii d-tale...

RUHALA: Şi ce-a găsit în ea, mă rog?

IMERGOLD: A găsit un capital cu procente de 100 la una, un capital de amor, care sta ascuns şi sterp.

RUHALA: Frumos capital!... erau şi bancnote în el?

IMERGOLD: Multe şi cu gir...

RUHALA: Care gir, mă rog?...

IMERGOLD: CU girul d-tale, dacă nu te superi?

RUHALA: CU al meu? Ce-aud? Mă iubeşti?

IMERGOLD: De zece ani şi trei zile şi-un sfert.

RUHALA: Şi nu mi-ai spus-o pană azi?

IMERGOLD: N-am îndrăznit, dar acuma nu mai pot să tac, mă mănîncă peste limbă, eşti frumoasă ca o liră nouă, eşti drăgălaşă ca un galben holandez, aurul cel mai bun; eşti, după cum spunea voiajorul cela, o adevărată Frofodită, şi eu să nu crezi că-s muhalibiu, nici mostochină, ca să te văd, fără a-ţi cere dobîndă.

RUHALA: Cum?

IMERGOLD: Adică fără a cerca de-a te dobîndi. *(Mustocsidis apare în dreapta.)*

RUHALA *(punînd mîna pe inimă, aparte, cu sentiment): Main Got!...*

IMERGOLD: Şi iaca cerc. *(Se pune-n genunchi.)* Ruhala!

RUHALA: Imergold!

IMERGOLD: N-am făcut niciodată *gheşeft* împreună... hai să facem tovărăşie de amor şi de specula... Eu aduc partea rnea 30 000 de galbeni şi o inimă cu zimţi.

MUSTOCSIDIS *(de sus): Aferim,* Glodachi... Zor, bre, zor... *(Coboară-n scenă.)*

SCENA XI

RUHALA, IMERGOLD, MUSTOCSIDIS

RUHALA *(speriată):* Ah! vei!

IMERGOLD *(sculîndu-se) : Ghirai Şfarţ!*

MUSTOCSIDIS: *Ma ohi!... ohi...* nu vă sinhisiţi... faceţi-vă trebuşoarele, mă duc.

RUHALA: NU, d-nule! poftim... Imergold îmi cerea bucătarul, pentru nunta nepotu-său.

MUSTOCSIDIS: în genunchi, ca dinaintea sfintei Varvara? ,. ^ *...moina ..As*

RUHALA: Stan trebuie să fie la cămară... mă duc să-i poruncesc. *(Imergold voind s-o urmeze.)* Nu veni după mine, e de prisos. *(Intră în dreapta. Mustocsidis face un semn lui Imergold s-o urmeze.)*

MUSTOCSIDIS: Iurus, Glodachi... după dînsa!

IMERGOLD: Iaca mă duc. *(Intră după Ruhala, la dreapta.)*

MUSTOCSIDIS *(viind în scenă):* Ha! Ha! Ha! Parcă sînt o pisică şi un cotoi... acuş o să miorlăiască... el are să zică *(imiteazăglasul de cotoi)!* Ruhaliţa, dă-mi guriţa, şi ea o să răspundă *(cu glas de pisică):* Nu vrrreau, nu vrrreau... Ha! Ha! Ha!

SCENA XII

MUSTOCSIDIS, ŞLOIMESCU (din fund)

ŞLOIM[ESCU]: Iată-mă şi eu...

MUSTOCSIDIS: Ha! Ha'i Ha! Şi cînd gîndesc că făr' de mine nu s-ar fi ajuns cu tîrgul în vecii vecilor.

ŞLOIM[ESCU]: Eşti vesel, d-nule, de rîzi singur?...

MUSTOCSIDIS: Am de ce, pre legea mea... pune-ți în gînd, d-nule... d-nul e un voiajor ca mine?... Mă bucur... Pune-ți în gînd... Ha ! Ha ! ce are să mai clămpănească limbile din Tîrgul-Frumos !... pune-ți în gînd cabazlico cel mai nostim, o căsătorie sigură... o logodnă mai încheiată... cu plecăciune mă-nchin... s-a desfacuto ca o plațìnta cu cucunari... şi altă căsătorie se zemisleşte-n loc.

ŞLOIM[ESCU]: Ce căsătorie?... nu te înțeleg.

MUSTOCSIDIS: Cum?... nu ştii?... stăpîna hanului... afrodită Ruhala.

ŞLOIM[ESCU]: Ce-a făcut?

MUSTOCSIDIS: N-a facut-o inca... *ma* si mărita cu bancherul din față, cu Imergold!...

ŞLOIM[ESCU]: NU se poate.

MUSTOCSIDIS: Ba si poate ca mai bine... te miri?... a!... priicep... d-ta ştiai poate că se mărită cu veterinarul? Aş! veterinarul e dat după grajd. D-nialui să fie sănătos !... *ma* un lucru care m-ar *efglendisi* ar fi să văd mutra veterinarului, zău aş da 25 parale s-o văd.

ŞLOIM[ESCU]: Cum veterinarul? da veterinarul sînt eu.

MUSTOCSIDIS: D-ta!... *sto diavolo! (Aparte.)* îi văd mutra degeaba. *(Tare.)* Si mi ertasi, d-nule... Dacă ştiam... Sînt desperat că am ris de d-ta în fața d-tale... *ma* înțelegi, intîmplarea e aşa de caraghioaza.

ŞLOIM[ESCU]: D-ta eşti un caraghioz, d-le, auzitu-m-ai?

MUSTOCSIDIS: *Neski... Neski,* nu-i caraghioză, din contra, e foarte supăracioasă pentru *ipochimena* d-tale.

ŞLOIM[ESCU]: Cine ți-a spus o minciună aşa de gogonată?... Ruhala se cunună cu Imergold?... minciuni !

MUSTOCSIDIS: L-am văzUt chiar eu mai adineoare in genunchi dinaintea ei.

ŞLOIM[ESCU]: Pe cine?

MUSTOCSIDIS: Pe Imergold.

ŞLOIM[ESCU]: în genunchi?... Ce căuta?

MUSTOCSIDIS: Căuta un bucătar.

ŞLOIM[ESCU]: Căuta un bucătar la picioarele Ruhalei? Ai înnebunit, ori eşti beat?

MUSTOCSIDIS: E ! *pas to diavolo...* Țe-mi pasa mie?... Eu n-am obițeio să m-amesteco in trebile altora,-bre?... daca le place bancherului şi Ruhalei să se impărecheze impreună, ce mă priiveşte pe mine, *oriste ?...*

SCENA XIII

Aceiaşi, GOLDIMER (din fund)

GOLDIMER: Aici e moşu-meu?

ŞLOIM[ESCU]: Poftim, d-nule Goldimer, să auzi ştrengăriile moşului d-tale.

GOLDIMER: Ce ştrengării?

MUSTOCSIDIS *(aparte):* A!... acesta e nepotu lui Glodachi.

ŞLOIM[ESCU]: Moşul d-tale l-a muşcat strechia însuratului.

GOLDIMER: Cum?... vrea să se-nsoare el?

ŞLOIM[ESCU]: Iată-l.

MUSTOCSIDIS: Cu mireasa d-sale!

GOLDIMER: CU Ruhala?

SCENA XIV

Aceiaşi, RUHALA şi IMERGOLD (din dreapta)

RUHALA: Imergold, fii cuminte...

IMERGOLD: Nu se poate, că m-ai nebunit, zic zeu. *(Vrea s-o sărute.)*

ŞLOIM[ESCU]: Frumos!... Bravo!...

MUSTOCSIDIS: Na! l-a prinso cu oca mică... primezdia!...

RUHALA: A! d-ta eşti, d-nule Şloimescu?

ŞLOIM[ESCU]: Eu, şi vin la vreme ca s-aud frumoase veşti... se vede că te-a scos din minte zaraful ista de bancher.

IMERGOLD: EU bancher de zaraf?

MUSTOCSIDIS: Lasa, fraţico, nu te supară, au mai paţit-o şi alţii.

ŞLOIM[ESCU] *(respingîndu-l)*: Du-te naibii cu mîngăierile d-tale.

RUHALA: Şloimescu, nu te mai recunosc; de unde te credeam blînd, cu educaţie...

ŞLOIM[ESCU]: Cum? pretinzi încă să fiu blînd cînd îmi joacă ochiul maimuţoiul ista de zaraf?

MUSTOCSIDIS *(încet, lui Imergold)*: Maimuţoi? te face de mascara?...

IMERGOLD: Tu eşti maimuţoi.

ŞLOIM[ESCU]: Nu deschide gura că te stropşesc. *(Ridică palma.)*

IMERGOLD *(ascunzîndu-se după Mustoc[sidis])*: *Ghevalt!*

RUHALA: Şloimescule, te-a muşcat cucoana chifteriţa de faci o scenă atît de scandaloasă?

ŞLOIM[ESCU]: Spune... ce caută zaraful ista la picioarele d-tale, madamo?

RUHALA: De unde o ştii?

SLOIM[ESCU]: Mi-a spus-o d-nialui care s-a găsit de faţă.

RUHALA:
D-nialui?
IMERGOLD:

MUSTOCSIDIS: EU! *Neski?* era un secret? atunci zic şi eu ca ovrei... nu ştiu, n-am văzut.

ŞLOIM[ESCU]: Ai auzit?... îndrăzneşti acuma a mai susţinea din contra?...

RUHALA: Şi chiar aşa să fie... ştii d-ta că tonul şi manierele d-tale viziteieşti îmi displac cu desăvîrşire?

ŞLOIM[ESCU]: Aşa?... Ai vrea poate să zîmbesc, cînd vrei să-mi pui flori la ureche?... Eu nu-s de-acei ce-nfloresc.

RUHALA: D-nule, devii din ce în ce mai grobiant; adă-ţi aminte că încă nu sînt soţia d-tale, nu-mi eşti încă stăpîn, slavă D-lui.

MUSTOCSIDIS: *Aferim!...* bine ai respuns.

ŞLOIM[ESCU]: Eşti mulţămită dar să scapi de mine?... eşti o cochetă, dar dacă-ţi închipuieşti că ţi-oi duce dorul?... te-nşeli... Femei nu lipsesc... una pierdută, zece găsite pe loc.

MUSTOCSIDIS *(încet lui Şloim[escu])*: Nu te da, *palicari.*

RUHALA: Aşa ţi-e povestea?... Ei bine, crezi c-afară de d-ta nu mai sînt alţi bărbaţi care să se înamoreze de mine?... Ha! Ha! Ha! n-am decît să-ntind mîna ca să găsesc cîţi mi-ar plăcea.

ŞLOIM[ESCU]: Dar ai găsit pe lîncedu ista de Imergold.

IMERGOLD: Lînced?

RUHALA: Lînced, nelînced! îmi place, mă iubeşte... îmi cere mîna... şi primesc... de-oi şti că-i turba.

IMERGOLD *(lui Şloim[escu])*: Da! d-nule; lînced, nelînced, îi iubesc mîna... aşa să ştii...

ŞLOIM[ESCU[: Aveţi parte unul de altul!

GOLDIMER *(lui Imergold)*: Cum, moşule!... Vrei să te-nsori?... adevărat? vrea să zică mă dezmoşteneşti?

IMERGOLD: Ş-apoi?... ce ai tu cu mine?...

ŞLOIM[ESCU]: Lasă-1 să se-nsoare, Goldimer, îi moşteni mai degrabă, nu-1 vezi cît e de batojit?...

MUSTOCSIDIS: Batojit bine... însă-i ajuns în legiuita vîrstă şi are dreptul să se însoare omul!

GOLDIMER: Cine spune că nu? Moşul meu e liber să devie ridicul, făcînd nebunii la vîrsta lui... poate să se însoare şi cu baba Dochia, dacă vrea... dar eu cum rămîn?... cînd a auzi Solomonică de-o poznă ca asta, n-ar mai primi să-mi dea fata!... înţelegeţi d-voastră.

MUSTOCSIDIS: *Neski...* Ţi vine *parakseno.*

IMERGOLD *(mânios)*: *Vuăsl...* un mucos ca dînsul ar avea pretenţie să mă ducă de nas?

MUSTOCSIDIS: Se teme să nu ai copii... atunci clironomia...

GOLDIMER: A ! îmi vine să nebunesc de ciudă!... cînd gîndeam şi eu să mă însor, să mă cuprind... şi deodată văd planurile mele răsturnate, pentru că un bătrîn gîrbov este ameţit de o intrigantă.

RUHALA *(răpezindu-se la Goldimer) ;* Eu, intrigantă!... Na !... *(îi dă o palmă.)* Ah ! îmi vine leşin. *(Iese în stînga.)* Apă de colon... apă...

MUSTOCSIDIS: Pil!...

IMERGOLD: *Vuăsl...* intri... intri!... *(îl apucă (usa.)*

MUSTOCSIDIS : Na ! crepa, crepa... 1-a apucato astmo..., e ofticoso!

ŞLOIM[ESCU]: Crape, eu mă duc şi nu mai vin în casa asta.

IMERGOLD *(tuşind):* Ah!... *vei! ghevalt!...* mă duc la speţerie să beau salep.

MUSTOCSIDIS: Piii!... S-a-mprastiato ca potîrnichile. Bree cristiani.... veniţi-vă-n fire.

(Şloim iese prin fund furios. Imergold şi Goldimer îl urmează.)

SCENA XV

MUSTOCSIDIS, COŢOFÂNESCU, STAN, GAFIA

(Coţofănescu şi Stan au intrat prin fund şi Gafia din dreapta.)

COŢOFĂNESCU: Dar ce s-a-ntîmplat aici?

GAFIA: Parc-a dat turba în toţi.

STAN : Se vede c-a intrat ducă-se pe pustia în lipsa mea.

MUSTOCSIDIS: A !... *sto diavolo...* am făcut tot ca să-i impac, n-a fost chip... au prins turbaţiune la creieri. *(Lui Coţofăn[escu\.)* Ian spune, fraţico... imi pare că eşti un palavrazi... m-ai incredinţato că in oraşul ista toţi sînt uniţi şi liniştiţi... *ama* unire !... să manîncă intre dînşii ca cîinii la zaplazi.

COŢOFĂNESCU: Cum se poate?... o nenţelegere aici?

GAFIA: în Otelul Uniunii?

MUSTOCSIDIS: Otelo Uniunii?... se potriveşte ca nuca-n părete... zi-i mai bine Otelo Resmiriţii.

COŢOFĂNESCU: Da bine, păreau cu toţii a se iubi aşa de mult, că voiau să se cunune cu toţii... încît chiar mie îmi venise apa la gură.

MUSTOCSIDIS: Zeu?

COŢOFĂNESCU: Şi, pre legea mea, dacă aş fi găsit o partidă convenabilă... mai că... mai că...

MUSTOCSIDIS *(încet, lui Coţ[ofănescu]) : Ma* daca-ţi cere inima, fraţico, acu-i prilejul.

COŢOFĂNESCU: Ce prilej, d-nule?

MUSTOCSIDIS: Ascultă: imi placi... mă interesezi: ai o alunică pe nas care-i de ogur... altmintere nu m-aş ocupa de d-ta, pentru că eu n-am obicei să mă amestec în trebile altora... ascultă: Goldimer, nepotul lui Imergold, nu se mai însoară cu fata lui Solomonichi spiţerul... şi dacă-ţi place fata?...

COŢOFĂNESCU: Rifca ! cum să nu-mi placă?... E frumoasă, bine crescută...

MUSTOCSIDIS: Şi are zestre bună... galbeni... afion, china, talion, ipeca şi alte prafuri şi hapuri.

COŢOFĂNESCU : Cred şi eu... tată-său e spiţer şi bogat.

MUSTOCSIDIS: Spiţer! o partidă simandicoasă şi sigură!... Solomonichi nu-i om să-şi inghiţă fondul !... Ocazia joacă drăgaica pe dinaintea d-tale. Haţ pe dînsa, *palicari.*

COŢOFĂNESCU: Bucuros, dar Solomonichi e evreu; n-a vrea niciodată să fie socrul unui creştin.

MUSTOCSIDIS: Atunci fură fata... ovreicele iubesc pe români.

COŢOFĂNESCU : Dar cum s-o fur, aşa, nitam-nisam, de-abia mă cunoaşte !...

MUSTOCSIDIS: Bree... *budalas* eşti, fraţico, scrie-i un ravaselo di amori cu *apelpisia.*

COŢOFĂNESCU: Bine zici... cînd a citi literatura mea, a sări chiar pe fereastră.

MUSTOCSIDIS: în braţele d-tale, berbanti, şi amîndoi spălaţi putinica... che haida, haida ha, pană la Isaiia *Horeve.*

COȚOFĂNESCU: Gafio... du în odaia mea hîrtie albă, cerneală şi tot ce trebuie de scris, eu vin îndată după tine.

GAFIA: Numaidecît, domnule Coțofănescu, *(Suie scara în dreapta, ducînd hîrtie etc.)*

MUSTOCSIDIS *(aparte, imitînd pe Gafia)* : Numaidecît... îi place rățuştei să se suie în odaie la Coțofănescu.. *Kosmos!... KosmosL .. (Stă pe gînduri.)*

COȚOFĂNESCU *(oprindu-se în capătul scării, aparte):* Hîrtia de la han e proastă... mă duc să cumpăr alta mai espresivă, cu porumbaşi zugrăviți, şi să scriu răvaşul în grădină. *(Iese prin fund.)*

SCENA XVI

MUSTOCSIDIS şi STAN

STAN *(apropiindu-se de tablă, depune deoparte două pacheturi de hîrtie)* : Domnul Şlpimescu mi-a zis să-i cumpăr de la spițerie un pachet de peatră acră şi altul de făină de car. Iată-le; acum să-mi caut de bucate. *(întoarce tingirile pe foc.)*

MUSTOCSIDIS: Bre, bucătar!...

STAN: Aud, domnule!

MUSTOCSIDIS: Țe bucate fați?... ceva cataif şi baclava?

STAN: Ba nu, d-nule, varză cu cîrnați...

MUSTOCSIDIS: Varză! Ptiu, bucate mojiceşti, ceva cu măslinia n-ai în tingiria?

STAN: Nu, dar dacă vrei ihnea cu ceapă.

MUSTOCSIDIS: Tapa?... s-o dai lui *kir* Coțofănescu, să o mănînce împreună cu fata din casă, cu Gafița.

STAN: Cu Gafia! Pentru ce cu Gafia?...

MUSTOCSIDIS: *Ma* n-ai insemnat-o cum se zoacă de-a puia-gaia amîndoi?... cînd ea se suie pe scară, el după dînsa, şi chiar acuma se găsesc impreună ca doi hulubaşi in hulbărie... colo sus!...

STAN: Ce spui, d-nule?... nu te atinge de cinstea fetei.

MUSTOCSIDIS: Ce cinste, bre?... n-ai insemnat-o că fata şi cu d-1 Coțofănescu...

STAN: D-nule, nu glumi, că mă bagi în ispită.

MUSTOCSIDIS: *Ma* ce-ți pasa ție daca se iubesco?

STAN: Ce-mi pasă?... îi vedea ce-mi pasă! *(Ia un cuțit de pe tablă.)* De i-oi prinde împreună, îl spintec ca pe-un nagîț. *(Vrea să se îndrepte spre fund.)*

MUSTOCSIDIS: *More,* Stane, nu face moarte de Coțofană... *Steka...* ce te amesteci unde nu-ți ferbe oala?

STAN: Cum nu-mi ferbe oala?... Gafia-i logodnica mea. *(Suie scara la dreapta.)*

MUSTOCSIDIS: *Sto diavolo!...* na alta! *(Singur.)* Bree!... ce casă afurisita!... toți sînt loviți cu leuca... pană şi bucătarul... s-a răpezit ca un ienicer, cu iartaganu in mînă... un ienicer zuliar!... are să se-ntîmple primezdia... nu că-mi pasă, ucidă-se, facă-se harcea-parcea, eu nu mă amesteco in trebile altora... Ia priveşte: bucătarul s-a dus la război şi tingirile au rămas de capul lor... *ama* bucate!... halal de voiajori. *(Se apropie de tingiri.)* Să vedem ce lături le pregăteşte? *(Descopere o tingire.)* Bree!... pui cu smîntînă. *(Gustă.)* Pfii, nesărat... mai trebuie cel puțin o lingură de sare. *(Ia pachetul cu peatră acră.)* Iaca sare... *(presoară în tingire)* să-1 dregem nițel... aşa... de-acum are să fie bun de mîncat. *(Descopere altă tingire.)* Ce văd?... o budincă de cabinet?... bree!... bucate cu cheltuială... imi pare că-i trebuie un pic de făină... ca să fie mai legat sosul... unde să găsesc făină? *(Ia pachetul cu făină de car.) Nato ?* e cam galbenă, *ma* nu fațe nimic. *(Presară făină de car în tingire.)* Aşa are să fie *aksiologo ?...* Halal de voiajori!... or să mă pomenească! *(Se depărtează de tablă.)* E bine să ştie cineva bucătăria... eu nu sînt tocmai meşter... *ma* me prițepo la gospodăria... țe vedo? d-nul veterinarios?

SCENA XVII

MUSTOCSIDIS, ŞLOIMESCU

ŞLOIM[ESCU]: EU!... am venit să-mi iau lucrurile de la han şi să mă mut la cazarmă... Gafio!...

MUSTOCSIDIS: Cum? tot eşti inciudat?

ŞLOIM[ESCU]: Ba bine că nu... Gafio!...

GAFIA *(de sus):* Aud.

ŞLOIM[ESCU]: Găteşte-mi geamandanul, că mă pornesc.

GAFIA: Numaidecît.

MUSTOCSIDIS: Da bine, *kir* veterinario, ce-a zice *kera* Ruhala?...

ŞLOIM[ESCU]: Zică ce i-a plăcea... nu mai vreau sa am a face cu o cochetă.

MUSTOCSIDIS: Cochetă?... *Neski. . ma* ţi-i dragă, mărturiseşte.

ŞLOIM[ESCU]: Da, îmi era dragă, .. şi totul era gata pentru cununia noastră... deodată, hodoronc-tronc... totul s-a răsturnat cu...

MUSTOCSIDIS: Cu faţa-n jos... trebuie să fie vreo intrigă.

ŞLOIM[ESCU]: Negreşit... Hei! de-aş cunoaşte intrigantul, ce trînteală i-aş trage!

MUSTOCSIDIS *(îngrijit):* Cred şi eu... cu mînile d-tale care sînt cît nişte lopeţi... *(Caută la ceas.)* Si mi iertaşi... diligenta trebuie să sosească... merg in sofragerie, să meninco un costrasi.

SCENA XVIII

MUSTOCSIDIS, ŞLOIM[ESCU], COŢOFĂNESCU (intră cu farul muiat)

COŢOFĂNESCU *(furios):* Aşa mi se cade, dacă mă potrivesc unui zevzec.

MUSTOCSIDIS: *More!* Coţofănescu, ce ai paţit-o? Eşti cam plouat?

COŢOFĂNESCU: Am păţit-o bună din pricina d-tale!

MUSTOCSIDIS: A mea?

COŢOFĂNESCU: Da, am scris răvaşul, l-am trimis fetei spiţerului şi, cînd m-am apropiat de fereastra ei, mi-a deşertat o cofă de apă în cap.

MUSTOCSIDIS: Cofa să fi fost? Ha! ha! ha! ha! 1-a botezat ovreica.

SCENA XIX

Aceiaşi, RUHALA (din stingă)

RUHALA: Ce am auzit, Şloimescule, vrei să părăseşti otelul, să te depărtezi de mine?

ŞLOIM[ESCU]: Ce-ţi pasă?... nu-ţi rămîne Imergold?

RUHALA: Şi ai crezut tu, Şloimescule, că eu, Ruhala ta, ţi-aş fi infidelă?... Ai!...

ŞLOIM[ESCU]: A cui e vina?

RUHALA: Ştiu că a mea nu-i.

ŞLOIM[ESCU]: Apoi a cui? spune, să-1 sfărîm bucăţele, ca pe un pesmet uscat.

^*(Vorbesc încet deoparte.)*

MUSTOCSIDIS *(aparte):* Pesmeto!... *Orakalif... (Seîndreaptă spre fund cu geamandanul, cartelul şi cartonul în mină şi subţioară. în acest moment intră Stan pe scara din dreapta şi-l opreşte.)*

SCENA XX

RUHALA, ŞLOIM[ESCU], MUSTOCSIDIS, STAN, GAFIA, COŢOFĂNESCU

STAN: A! Lehăule, ţi-ai bătut joc de mine?... Stăi, c-avem o socoteală de încheiat.

MUSTOCSIDIS *(scapă lucrurile din mînă): Mor el* Zama. lunga, cum îndrăzneşti?...

RUHALA *(trece):* Ce este, ce este?

STAN: D-nialui, sfrijitul ista, mi-a umflat capul de gărgăuni mai adineoare.

RUHALA: Ce gărgăuni?...

STAN: M-a încredințat că Gafia era dată în dragoste cu d-nul Coțofănescu, şi că s-au ascuns amîndoi sus, într-o odaie.

GAFIA: EU?... *(Se apropie de Mustocsidis.)* Ai spus una ca asta?... îți scot ochii, mangositule.

MUSTOCSIDIS: Țe?... esti nevinovată?... esti credincioasa lui Zama-lunga?... cu atît mai bine pentru d-ta şi pentru bucătari, nu-mi pasă... eu nu m-amesteco in trebile altora.

(Se aude un vuiet de trăsură afară.)

RUHALA: Iaca deligența, a sosit, degrabă, Stane... dă bucate... Gafio... fugi în sofragerie.

STAN: } Numaidecît!...
GAFIA: }

(Stan s-apropie de tablă şi aşază bucate în blidele pe care le duce cu Gafia în sofragerie.)

(Mustocsidis îşi adună lucrurile împrăştiate.)

SCENA XXI

Aceiaşi, IMERGOLD şi GOLDIMER (intră rîzînd)

RUHALA: Ce v-au apucat de rîdeți aşa?

IMERGOLD: Ha! Ha! Ha! mă doare splina de rîs, zic zeu.

GOLDIMER: Cum n-om rîde?... ascultați un răvaş de amor, o declarație făcută de un poet tragic d-şoarei Rifca, fata spițerului Solomonichi.

COȚOFĂNESCU *(aparte):* Răvaşul meu?

TOȚI: Citeşte-1, citeşte-1.

MUSTOCSIDIS: *Neski;* țeteste să ridem şi noi.

COȚOFĂNESCU *(lui Goldimer):* D-le, nu-ți dau voie...

MUSTOCSIDIS: Zi-i pe slova.

GOLDIMER *(cetind):*

„Regretabilă d-ră Rifcă,

Precum iarna se arată cu înfocată verdeață, astfel apari în ochii mei d-ta care eşti cea mai sansitivă zarnacadea din tot globul Europei... ; te am nu înzecit, nu însutit, nu înmiit, dar înmilionit, şi mă nutresc cu speranța că veți fi de acord şi echivalentă la cele scrise de mine... te-am zărit în costum de inocență, angele, şi nemaiputînd de a-ți vorbi, te rog să ieşi pe fereastră, spre a mă consola, fugind cu mine, şi a mă degaja de viceversa!..."

TOȚI: Ha! Ha! Ha!

MUSTOCSIDIS: Bree!... Orner a scris?...

COȚOFĂNESCU *(se răpede, smuncind scrisoarea de la Goldimer):* D-nule, eşti un impertinent şi mi-i da satisfacție.

IMERGOLD: *Vuăs?* duel?... să ucizi pe nepotul meu? *Ghevalt!...* Fugi acasă, Goldimer, şi cere indemnitate de 50.000 de franci...

COȚOFĂNESCU *(lui Mustoc[sidis]):* Şi cît pentru d-ta, d-le, cum te cheamă?

MUSTOCSIDIS *(mîndru):* Leonida Mustocsidis.

ŞLOIM[ESCU]: Mustocsidis?... stăi; d-ta ai învrăjbit tot oraşul Herței, ş-acum ai venit s-aduci zizanie în Tîrgul-Frumos?

MUSTOCSIDIS: EU?... Vina mea-i daca sînteți scoşi din țiținia?

ŞLOIM[ESCU]: D-ta nu mi-ai spus că Ruhala vrea să se mărite cu Imergold?

MUSTOCSIDIS: Am spus.

RUHALA: Şi pe mine n-ai cătat să mă dezguşti de Şloimescu?

MUSTOCSIDIS: Gusto *filonichie* n-are, a spus Epaminondas.

IMERGOLD: Şi pe mine nu m-ai făcut să cred că mă iubeşte madam Ruhala, ba încă că o iubesc şi eu?

MUSTOCSIDIS: Cum?... nu vă iubiți?... *lipon* cfit... mergeți cu Dumnezeu!

ŞLOIM[ESCU]: D-nule, am să te ucid ca pe un şerpe!

COȚOFĂNESCU: Şi eu ca pe-o năpîrcă...

IMERGOLD: Şi eu ca pe-un şopîrle, zic zeu... *(Fuge-ndărăt.)*

MUSTOCSIDIS *(respingîndu-i): Ma,* la diavolo *anoiti, budalas,* stropşiți, *kakohrononaki!...* Cum vreți voi

să fi adus eu zizania aicea, cînd eu m-am jurat să nu m-amestec niciodată in trebile altora? Auzi-tu-m-ați ?... niciodată in trebile altora.

(In sofragerie s-aude-o zvoană şi vuiete de farfurii stricate.)

RUHALA: Ce-i? Farfuriile mele stricate?

GAFIA *(din stînga):* Madamo, madamo... primejdie mare!... revoluție!

RUHALA: Cum?

MUSTOCSIDIS: *Epanastasis ?*

GAFIA: Voiajorii sînt furioşi., bucatele nu-s de mîncat, nu ştiu cine a vărsat peatră acră în puiul cu smîntînă. Voiajorii vreau să bată pe Stan.

TOȚI: Peatră acră?

MUSTOCSIDIS *(aparte):* Pe-aci mi-i drumul... *(Se în-dreaptă spre fund răpede.)*

STAN *(vine din sofragerie scărmănat) :* Peatră acră!... în bucatele mele?... ian stăi, haihuiule ! *(îl opreşte.)*

MUSTOCSIDIS: Ce mai vrei, măi Zama-lunga?

STAN : Sînt sigur că tu te-ai amestecat în tingirile mele, în vreme ce m-am dus în odaia de sus !...

MUSTOCSIDIS: *OM! ma* fiindcă bucatele a d-tale erau fără gust si sosurile nelegate, am puso puțintică faina din pachetul cela.

STAN *(arătînd pachetul):* De-aici?... ai vărsat făină de car în budinca de cabinet ?

TOȚI: Făină de car?

MUSTOCSIDIS: Faina de car? *To prokopsamen! Kai-meni* voiajori!... *(Rîde.)* Au pățit-o!

STAN : Otrăvitorule !

RUHALA: Străchietule !___

COȚOFĂNESCU : Șarpe-nveninat !

IMERGOLD: Ban calpăş...

ŞLOIM[ESCU] : Sfredelul dracului !

MUSTOCSIDIS *(apărîndu-se) : Skasmos* la voi, la toți !... am vruto să vă indatoresco si mi-am gasito beleaua... *sto diavolo...* me duco... să vă mai vedo cînd mi-oi vedea ceafa... mă duc in deli-gența să • fugo de nişte nebuni care trăiesc tot in certe şi in zizanii... Remîneți şi va mîncați ca zavozi la Salhana. Cs-cs-cs-cs-cs ! cs ! *(Iese.)*

TOȚI : Uf ! bine că s-a dus !

ŞLOIM[ESCU] : Bine c-am scăpat de el !

RUHALA: A perit vrajba dintre noi... Şloimescule, tot eşti mânios pe mine?

ŞLOIM[ESCUÎ: Ba nu!... şi, dacă vrei, facem nunta pană în trei zile.

GAFIA: Şi noi asemenea, Stane,

IMERGOLD : Şi nepotul meu cu Rifchi tot aşa !

RUHALA: Bravo!... parcă s-a mai luminat casa de cînd a plecat Sfredelul dracului.

SCENA XXII

Aceiaşi, MUSTOCSIDIS

(vine furios, cu peruca pe-o ureche şi cu straiele în dezordine, amenințînd în fund cu ccrtelul)

MUSTOCSIDIS: Eşti un mozico obraznico.

TOȚI: Iar el?

RUHALA: Ce mai pofteşti, d-nule, ce mai cauți pe-aici?

MUSTOCSIDIS: Nimic... mozico cel de conductor. *(Strigă iar la uşa din fund.)* Am să te pun, *budalas,* in disponibih-bih-bili-talipa... *(Vine în scenă.)* Auzi, mă rog, lipsa de *sevas ?...* am vrut să mă sui in deligență, şi cînd să fac țupa, conductorul mi da *blendis,* zicînd că-i plin... cred şi eu că era plin... bețivo !... beuse patru oca de vin... părea un fedeleş...

RUHALA: Vra să zică ai rămas pe jos?

MUSTOCSIDIS: Mai bine pentru mine, pentru că *kai-meni* voiazori erau galbeni la mutra şi se zvîrco-leau ca in vremea holerii... li dorea, se vede, la stomac şi aiurea... mâncase prea mult, *(Aparte.)* Făină de car.

RUHALA: Ş-acuma te-ai întors ca să te opreşti aici?

MUSTOCSIDIS: *Neski* pană in sară... când a trece alta deligență.

RUHALA: Pănă-n sară?

MUSTOCSIDIS: Numai.

RUHALA: Nu se poate, d-nule!... nu-i loc aicea pentru d-ta... cată-ți alt han...

MUSTOCSIDIS: *Ma* pentru țe... eu sînt om de pace... și, unde trec, las concordia, unirea.

RUHALA: Ba că chiar... Hait, cară-te aiurea.

MUSTOCSIDIS: *Ma, afrodita... psihi mu...*

TOȚI *(împingîndu-l spre ușa din fund):* Hai!... cară-te... mătrășește-te.

MUSTOCSIDIS: Breee!... *agalia... agalia...* ma matrașesco... stați puțin... am țeva de spus la d-nialor. *(Arata publicul.)*

RUHALA: Iar ai să faci vreo intrigă?

MUSTOCSIDIS: *OM!...* lasă-mă in pace, cer cuvîntul ca ladealo Mitropoliii. *(Se închina publicului.)* Domnilor!... *(Cîntă:)*

„Neneca, *k,ra* Marghiola,
Mi-a spus să nu mestec eu
Unde nu mi ferbe ola,
Ca să nu pațesco rău.
Pe nenec-am ascultat-o,
M-am ferit de mestecală,
Lipon cred c-am meritato
Recompensa națională."

(Face semnul bătăii în palme.)

TOȚI *(împingîndu-l spre fund):* Hai!... Hai!.., nu mai lungi vorba.

MUSTOCSIDIS *(la ușa din fund): Skasmos!*

(Cortina cade.)

LES BONNETS DE LA COMTESSE

COMÉDIE EN UN ACTE, EN VERS

lieutenant-colonel JEAN ALECSANDRI

Mon cher frère,

Je te dédie cette bluette écrite il y a une vingtaine d'années. Puisse-t-elle te rajeunir de vingt ans pendant sa lecture. Ce sera son meilleur succès.

V. Alecsandri

Mirceşti, 1882.

PERSONNAGES

La COMTESSE ALICE D'IRMONT, jeune veuve
ARMAND DE BRÈME, son cousin, officier de marine
Le PRINCE BÉREZN1NE
Le BARON DE GRAENZFELD
JULIETTE, femme de chambre, sœur de lait de la comtesse
UN LAQUAIS

La scène se passe à Paris. Un riche salon. Porte au fond. Portes latérales. Cheminée à droite. Sur le premier plan à gauche, un guérjdon, journaux, albums etc.

LES BONNETS DE LA COMTESSE

SCÈNE I

JULIETTE

Madame dort toujours!... deux heures ont sonné.
Quel sommeil!... C'est qu'au bal elle s'en est donné
Jusqu'au matin... horreur!... aussi j'ai dans l'idée
Qu'elle avait, en retrant, bien peur d'être grondée
Par moi, car j'ai l'honneur d'être sa soeur de lait
Et je puis librement dire ce qui me plaît.
Je l'aime tant d'ailleurs ! Elle est pour moi si bonne
Que si j'étais un prince, elle aurait ma couronne.
Mais que dis-je ! Une veuve, une femme d'esprit
Se laisser retomber en pouvoir de mari?
Que néni... et pourtant plus d'un malheureux sire
Tendrement, longuement et vainement soupire.
Le prince Bérezanine a beau s'évertuer
A l'assurer qu'il l'aime au point de se tuer,
Et qu'un russe, après tout, n'est pas un bloc de glace...
Madame, en plaisantant, le fait fondre sur place.
Le baron de Graënzfeld, un autre soupirant
Qu'à son nom gracieux on devine allemand, -
A beau, de son côté, chanter... métaphysique
Et montrer dans la nue un amour germanique,
Madame, en souriant au bel autrichien,
Lève les yeux et dit: Baron, je ne vois rien.
Et cependant elle a des yeux qui semblent dire
Amour !... et de l'amour elle ne fait que rire.
En aurait-elle peur?... Ah! Dieu, peur de l'amour!
Un enfant si mignon et vêtu... presque à jour,

Un gros petit joufflu si plein de gentillesses,
Qu'on le dévorerait à force de caresses.
Non, je le vois, Madame avec son air mutin
Cherche à donner le change à quelque noir chagrin,,
Car pour être comtesse, elle n'est pas moins femme
Et doit, bon gré, mal gré, gémir au fond de l'âme.
C'est dans l'ordre, on l'a dit: Aimer, pleurer, gémir,*
C'est notre sort à nous, hélas, et puis mourir !
Mourir... cela s'est vu, la chose n'est pas neuve,
Mais il est fort malsain de mourir jeune et veuve;
Aussi, pour marier la comtesse au plus tôt,
J'irais jusqu'à trouver de l'esprit dans un sot.

(Un laquais cuire par la porte du fond. Il apporte un carton qu'il dépose sur u~ic chaise près du guéridon./

SCENE II

JULIETTE, UN LAQUAIS

LE LAQUAIS

Mademoiselle..

JULIETTE

Quoi:

LE LAQUAIS

Ce carton qu'on apporte.

JULIETTE

Bien; sortez en fermant tout doucement la porte.
Ah ! Louis, prenez soin que le thé soit bien chaud,
Quant aux petits pâtés...

LE LAQUAIS

Ils sont sur le réchaud.

JULIETTE

Sont-ils frais?

LE LAQUAIS

Oui.

JULIETTE

Tant mieux, Madame en est friande
Mais pas autant que moi.

LE LAQUAIS

(à part)

Je le crois bien, gourmande.

JULIETTE

Allez ! que tout soit prêt !

LE LAQUAIS

Bien, je cours... mais, pardon,
Puisque c'est jour des Rois, ne serait-il pas bon
D'ajouter un gâteau... là... bien grand?

JULIETTE

(à part)

Il me tente.

LE LAQUAIS

Faut-il?

JULIETTE

Oui, pour ma part j'en serai fort contente.

(Le laquais soif. Juliette ouvre le carton.)

JULIETTE

Voyons; ah! les amours de bonnets! Un, deux, trois.
On voudrait les porter tous les trois à la fois.
Tant ils sont fins, coquets et de mine avenante,
L'un rose, l'autre bleu, le troisième amarante.

Trois couleurs de grand deuil, et que l'on doit subir
Pour bien aimer, pour bien pleurer, pour bien gémir !
(Tragiquement.) O ! ciel, voilà pourtant les tristes bandelettes
Que le sort, ce grand prêtre, attache sur nos têtes.
Mais il faut avouer franchement qu'après tout, ,
Ce grand prêtre modiste a, d'honneur, fort bon goût !

'SCÈNE IV

JULIETTE, LE PRINCE (un bouquet à la main)

LE PRINCE

Juliette

JULIETTE
(à part)

,«ob-î«q , CKK'

C'est le prince !

CE PRINCE

' Est-on d'humeur animable
Ce matin?

JULIETTE

Qui?... Moi?

LE PRINCE

Non, ta maîtresse adorable.

JULIETTE

Je n'en sais rien, mon prince; elle sommeille encore;

LE PRINCE

Comment?... l'astre n'est pas levé?

JULIETTE

Non, l'astre dort.

LE PRINCE

Tant mieux; dans son album j'aurai le temps d'écrire
Quelques vers bien sentis que ce bouquet m'inspire.
Toi, pendant ce temps là, fais œuvre de tes doigts
Pour étaler mes fleurs dans ce vase chinois.

(Le prince se place devant le guéridon. Juliette va arranger les fleurs dans l'un des deux vases placés sur la cheminée.)

LE PRINCE
(à Juliette) '

J'improvise... *(à part)* quoi donc?... la romance nouvelle
Du bouquet... oui..*, pourvu que je me la rappelle!

JULIETTE

• ;;i i..-- -V«I • ••non luoti *(ïipart)* Àjon ,OV *tH*

Chères petites fleurs, que je plains votre sort !
Plus on vous aime et plus on vous condamne à mort

LE PRINCE
(écrivant)

„Tenir un bouquet ce n'est pas grand chose,
Mais quand il est frais et quand il est rose..."

JULIETTE
(à part)

Pauvre prince ! Il fait mal à voir se démener
Et prendre ainsi des airs penchés pour griffoner.

LE PRINCE

C'est fait; quand je m'y mets, j'écrirais des volumes!

JULIETTE

Tout autant ?... on voit bien que l'amour a des plumes.

LE PRINCE
(se levant)

À merveille! Julie, approche ici... D'abord
Je désire avec toi me mettre bien d'accord...

JULIETTE

Sur quoi?

LE PRINCE

Sur tout. Je veux, pour servir mon audace,
Me faire de ta langue un ami dans la place.
J'ai besoin d'un babil qui parle en ma faveur.
Et qui de la comtesse étourdisse le cœur.
Tu me parais adroite autant qu'insinuante,
Mais as-tu le babil exigé?

JULIETTE

Je m'en vante.

LE PRINCE

Bravo, nous sommes faits pour nous donner la main.

(Il prend la main de Juliette.)

JULIETTE

Bah!

LE PRINCE

Oui, j'aime à frayer avec l'esprit malin.
Nous sommes alliés, permets en conséquence
Que je passe à ton doigt cet anneau... d'alliance.

JULIETTE

Une bague en rubis?... il s'agit de gros jeu.
Vous voulez me corrompre.

LE PRINCE

Oh! non!

JULIETTE

Oh! si!

LE PRINCE

Bien peu,-
Un tout petit peu.

JULIETTE

Vrai?

LE PRINCE

Bien vrai.

JULIETTE

Pas davantage?
Soit, je vous servirai de tout mon verbiage.

LE PRINCE

J'adore la comtesse, oh ! je l'aime à l'excès,
Comme un vrai parisien, pour le moins.

JULIETTE

Je le sU.5.

LE PRINCE

J'en perds la tête, hélas !

JULIETTE

Hé quoi! rien que la tête?

LE PRINCE ,

Je perds l'esprit avec, c'est ce qui m'inquiètte.
Hier au bal, crois-tu que ce démon coquet
M'a fait monter la garde auprès de son bouquet,
Planté comme un soldat pendant une heure entière,
L'œil fixe, l'arme au bras et l'épaule en arrière !
Un monsieur près de moi fit l'observation
Que c'est un beau spectacle un prince en faction.
Mauvais plaisant ! J'allais par un coup de riposte
Le... mais j'ai du rester impassible à mon poste.

JULIETTE

Enfin que puis-je auprès de ma maîtresse?

LE PRINCE

Tout !

JULIETTE

C'est trop

LE PRINCE

Non, je t'assure...

JULIETTE

Ou, du moins, c'est beaucoup.

LE PRINCE

Parle lui constamment du désir qui m'enflamme,
Enveloppe-la bien des rayons de mon âme,
Et comme l'eau qui tombe et perce le granit,
Creuse moi dans son cœur un coin, un petit nid.
Dis lui que je suis jeune, et noble, et riche, et prince,
Que je possède au loin, au fond de ma province,
Des châteaux, des forêts, des lacs, des mines d'or,
Tout un peuple de serfs...

JULIETTE

Des moujiks? quel trésor!

LE PRINCE

Enfin pour attendrir l'implacable comtesse
Parle lui de mon cœur, ma meilleure richesse.
Je mets tout à ses pieds, rang, nom, fortune et cœur...
Est-ce assez, réponds moi, pour payer mon bonheur?

.noijD£Ï *an* **sonhq nu alocJ-wcra** *un'xf nu iza'o* **auQ**

JULIETTE

Mais si c'est un marché, je le trouve assez... tendre,
Et vraiment à ce prix on peut se laisser vendre,
Surtout si l'acquérreur promet pour complément
Sous le titre d'époux de cacher un amant.

LE PRINCE

Hé bien, si par les soins de ta fine éloquence,
La comtesse, quittant son air d'indifférence,
Voulait, par charité, me laisser entrevoir...
Comment, sans me tromper, dis, comment le savoir?

nu *i.m* Irîiivbb *M* liofgK nom i\ ! il A

JULIETTE

On le devine.

LE PRINCE

A quoi?

JULIETTE

Mais à moindre chose.
L'amour est devin.

LE PRINCE

Non... Ah ! tiens, ce bonnet rose
Pourrait pour me guider tenir lieu...

JULIETTE

De fanal?
Le moyen est naïf autant qu'original.
Ce bonnet, vous voulez que Madame le mette
Comme un aveu flagrant au sommet de sa tête?

LE PRINCE

Oui.

JULIETTE

Bien, nous essaierons, mais soyez ponctuel.
Dans une demie-heure accourez vite.

LE PRINCE

0! ciel,
Je serai donc heureux dans une demie-heure?

JULIETTE

Mais.

LE PRINCE

(montrant son portefeuille)

Ah ! si mon espoir ne devient pas un leurre,
Tiens, vois, ta fortune est ici...

JULIETTE

Dans ce carnet?

LE PRINCE

Mais pense que ma vie est là...

JULIETTE

Dans ce bonnet?

(Le prince sort; Juliette éclate de rire.)

SCÈNE V

JULIETTE

Le pauvre amoureux !... mais ne soyons pas ingrate,
Je dois creuser un roc, mission delicate !
Comment faire?... pour moi, le rôle est tout nouveau.
Je ne puis me changer pourtant en goutte d'eau
Pour tomber sur le cœur de ma chère maîtresse.
Réfléchisons un peu.

(Le baron entre par le fond; il apporte un bouquet.)

SCENE VI

JULIETTE, LE BARON

LE BARON

Madame la comtesse
Est visible?

JULIETTE

Hein?

LE BARON

Plaît-il, mademoiselle ?

JULIETTE

(à part)

Bon!
A l'autre maintenant, l'immuable baron,
La sosie éternel de tous les faits et gestes
Du prince.

LE BARON

(à part)

J'ai cueilli ces fleurettes agrestes
Pou celle qu'à l'instar du prince, mon rival,
J'adore d'un amour... hélas, trop idéal!

(Haut.)

Elle est visibile?

JULIETTE

Non, ma maîtresse sommeille
Pour se bien reposer des travaux de la veille.

LE BARON

Quels travaux?

JULIETTE

Deux lanciers, cinq valses, huit polkas,
Un cotillon sans fin et quatre mazurkas.

LE BARON

Ah !... dites-moi, le prince a-t-il fait sa visite
Ce matin?

JULIETTE

Oui.

LE BARON

Déjà?... Qu'a-t-il dit?... parlez vite.

JULIETTE

(à part)

Attends! *(Haut.)* Il m'a donné l'emploi de jardinier
Pour placer dans ce vase un bouquet printanier.
(À part.) Le voilà tout penaud.

LE BARON

(montrant son bouquet)

Fort bien, veuillez, ma chère,
Faire aussi pour mes fleurs l'emploi de jardinière.

JULIETTE .

(à part)

Il en avait !.

LE BARON

Et puis le prince?

JULIETTE

(à part)

Ah ! pour le coup...
(Haut.) Il a dans cet album improvisé beaucoup
De vers. *(À part.)* Il rage.

(Elle va placer le bouquet dans un second vase.)

LE BARON

(ouvrant l'album)

Tiens, mais cette roucoulade
Est faite par un jeune attaché d'ambassade
De mes amis et non par le prince... Ainsi, lui
Se pare effrontément de la plume d'autrui?
Ah! l'on ose employer un pareil stratagème?...
A mon tour, écrivons: *l'Oiseau bleu,* par la même.
Oui... lorsque mes amours viendront dans ce salon,
L'oiseau bleu chantera sa petite chanson.

(Il se place à la table et écrit.)

JULIETTE

Que vois-je?... Le baron aussi?... C'est fort étrange.
Encore un qui barbouille une prière à l'ange.

LE BARON

(écrivant)

„L'oiseau viendra
Et jamais ne s'envolera."
Là... Juliette.

. un-

JULIETTE

Monsieur ?

LE BARON

Qu'a fait le prince ensuite?

JULIETTE

Il a... mais qu'avez-vous à marcher à sa suite?

LE BARON

J'ai l'esprit un peu lent...

JULIETTE

Ah?

LE BARON

Pour l'invention.
Mais je me sens très fort.

JULIETTE

,-noqimn

Pour l'imitation?

Parfait.

LE BARON

Ainsi le prince ?...

JULIETTE

Il offre une corbeille
De mariage.

LE BARON

Bien; j'en offre une pareille
Et j'y mets un palais de Venise.

JULIETTE

Sur l'eau ?

LE BARON

Et puis de la guipure, un balot.

JULIETTE

Un balot?
(À part.) Il a du bon. *(Haut.)* Hé bien, apprenez une chose,
Si Madame aujourd'hui mettait ce bonnet rose,
Le prince aurait le droit d'y voir un doux aveu.

LE BARON

Bien; vous remplacerez le rose par le bleu,
C'est ma couleur... Enfin le prince?

JULIETTE

A pris la porte.

LE BARON

Je vais en faire autant, mais dans quel but ?... n'importe,
Je m'attache à ses pas; s'il revient, je reviens
Pour le démolir.

JULIETTE

Lui, votre ami?

LE BARON

J'en conviens,
C'est mal, je lui dois tout... mais j'ai pour habitude
D'étonner l'univers par mon ingratitude.
À tantôt...

SCENE VII

JULIETTE

Vive Dieu ! Ce jour est le grand jour
De la triple alliance en faveur de l'amour.
Ma maîtresse aujourd'hui doit céder avec grâce
Et d'ailleurs contre trois que veut-on qu'elle fasse?
Mais voyons, qu'inventer pour être à la hauteur
De mon rôle imposé de jeune ambassadeur?
Feu le comte d'Irmont disait qu'en politique
Il fallait déployer un talent stratégique,
Préparer le terrain, s'avancer prudemment
Et mentir au besoin imperturbablement.
C'est là tout le secret de la diplomatie...
Ah ! ne pas oublier l'art de la prophétie
Sur les événements accomplis... le grand art !
Et pour ne pas faillir, se fier au hasard.
Mais chut, on vient; voici notre belle dormeuse.

(La comtesse entre par la porte de gauche et va s'asseoir dans v,n fauteuil près du guéridon.)

SCENE VIII

' : ' : 3*100119 dli-tflO . . .ţ *inSffÙKiV* aï?&

LA COMTESSE, JULIETTE

LA COMTESSE

Juliette, il est bien tard? J'ai fait la paresseuse
Et je sens mon front lourd... Comment me trouves-tu?
Bien pâle n'est-ce pas?

JULIETTE

Oui, l'air bien abattu.
Ces deux pauvres bouquets vous voyant si défaite,
En sèchent de dépit.

LA COMTESSE

Flatteuse !

JULIETTE

Vrai.

LA COMTESSE

Juliette,
Ne te semble-t-il pas que ces arbustes verts
Ont l'air de se lorgner tous les deux de travers?
, ruî *si é* **dtJê ijjoq •Djjrişyni'i/p .anovov** *zisK*

Bd JULIETTE

'.'i/p'Tloq ira jjp }i£!<» *fart)-* : ! b :•."•>• o[i:)"-*
Parbleu !

LA COMTESSE

D'où viennent-ils?

JULIETTE

Madame le devine :
Le baron de Graenzfeld, le prince Béreznine !
Deux nobles étrangers, deux papillons joyeux
Attirés follement par l'éclat de vos yeux
Et brûlés vifs.

LA COMTESSE

Vraiment?... Ont-ils encore leurs ailes?

JULIETTE

J'en doute.

LA COMTESSE

Alors, fais leur en pousser de nouvelles.

JULIETTE

Ah ! c'est cruel!... pourquoi me les traiter ainsi?
Ne sont-ils pas d'ailleurs tout à votre merci,
Madame ?

LA COMTESSE

Hé non, c'est moi qui me trouve au contraire...
Tes nobles protégés, sous prétexte de plaire
Et de prouver leur culte à leur divinité,
Font ombre sur ma vie et sur ma liberté.
Ah ! que j'aimais bien mieux cent fois les brusqueries
De mon cousin, que leurs mielleuses flatteries !
Il jurait parfois car c'était un vrai démon,
Une mauvaise tête, oui, mais le coeur si bon !
Hélas! pauvre cousin!... depuis mon mariage
Il est, voilà quatre ans, constamment en voyage,
Au bout de l'univers, dans un pays maudit...
Grand Dieu !... s'il était... Non, mon coeur me l'aurait dit.

(Elle reste pensive.)

JULIETTE

(à part)

Méfions-nous, on rêve... Or, tout rêve de femme
Travaille inocemment à la perte d'une âme,
Et j'ai grand lieu de craindre, en ce moment chanceux,
Pour celle du baron, ou du prince, ou des deux.
Réveillons la... Comment? Ah ! l'album... c'est un aide.
Servons la poésie en guise de remède.

(Juliette fait tomber l'album à terre, en voulant ranger sur la table.)

LA COMTESSE

Qu'est ce donc?

JULIETTE

Ah! pardon, Madame, c'est l'album
Que j'ai laissé tomber. *(Elle le ramasse.)* Mais, grand Dieu, quel parfum
Il exale!... on dirait de la pure ambroisie.

LA COMTESSE
(souriant)

Folle!

JULIETTE

C'est qu'il contient des fleurs de poésie.
Voyez, Madame, là, ces strophes...

LA COMTESSE

En effet.
Le bouquet?... Béreznine?... Ah!... lui?

JULIETTE
(à part)

Le tour est fait.

LA COMTESSE
(parcourant la page)

Joli!... des vers de prince.

JULIETTE

Oui, n'est-ce pas, Madame?

nu LA COMTESSE

De l'inspiration, de l'esprit!...

JULIETTE

Et de l'âme...
Etre riche, être prince et passer troubadour;
L'amour seul peut jouer un aussi joli tour.

LA COMTESSE

Oui, certes, il est beau d'allier sur sa tête
La couronne de prince à celle du poète.

JULIETTE

C'est ce que je disais tout à l'heure au baron.

;igib/r: ***VC-J*** sil **i**

LA COMTESSE
(tournant la page)

Le baron aussi?

JULIETTE

lu Mais... il fréquente Apollon.

LA COMTESSE

rjpaniUi **al,** *v:-nv>* SUD *(Usant)*

„Il est un bel oiseau volage
Oui rarement reste en sa cage,
C'est le bonheur,
Hôte joieux de notre cœur.

Chacun de nous voudrait le prendre,
Mais lui, dit-on, ne veut se rendre
Ou-au doux appel
Des cœurs aimants, des voix du ciel.

Chantez, aimez et, sur mon âme,
Auprès de vous soudain, Madame,
L'oiseau viendra
Et jamais ne s'envolera."

s» • cio si • *aii* pțasi ' r.i ••'{ *i.*

LA COMTESSE

Bravo, petit oiseau!... charmante fantaisie.

JULIETTE
(à part)

Tiens, ces vers sont gentils pour des vers de sosie.

r

LA COMTESSE

Ainsi donc à mon char j'avais, sans m'en douter,
Deux cygnes amoureux en état de chanter?
L'apparence est souvent trompeuse...

JULIETTE

Elle est indigne.
Tel qui parait oison est quelquefois un cygne.

LA COMTESSE

Il est vrai que, par contre, avec plus de raison
Tel qui parait un cygne est souvent un oison.
C'est un effet d'optique,

JULIETTE

Une erreur de plumage.
Mais si l'on doit juger l'oiseau par son ramage,
Le prince est un génie, un esprit colossal,
Et seul, le baron seul, peut être son égal.
Il a pour héberger sa muse poétique
Un palais à Venise, en marbre, magnifique,
En plein mer.

LA COMTESSE

La prince?

JULIETTE

,*miîUi.' f- "Ï *tuiiT su* vinii/w
Oui, Madame... Ah ! pardon,
Je me trompe de titre... Il possède au fin fond
De la Russie un lac silloné de gondoles,
Des forêts, des châteaux pleins de richesses folles,
Et puis des mines d'or et des moujiks nombreux.
Des moujiks !... Ah ! Madame... Enfin, c'est fabuleux !

LA COMTESSE

Le baron?

JULIETTE

Non, le prince; et puis de la guipure
Vénitienne, en balots, à couvrir la toiture
De mon... de son palais.

LA COMTESSE

Mais qui donc?

JULIETTE

Le baron,
Non, le prince... à moins que... mais oui, c'est le...
mais non,
C'est l'autre... Ah ! pour le coup, mai foi...

LA COMTESSE

Tu perds la tête.

JULIETTE

Il est vrai, je m'embrouille à faire la navette
Entre les deux Crésus... Bref, de tout leur trésor
Ils veulent à vos pieds tous deux faire un pont d'or
Pour conduire à l'autel votre jeune veuvage.

LA COMTESSE

Tous les deux?

JULIETTE

Tous les deux.

LA COMTESSE

C'est trop de mariage.
Tu m'amuses... hé ! bien, je veux pour cette fois
Eprouver ton esprit et consulter ton choix.
Lequel faut-il laisser et lequel faut-il prendre?

JULIETTE

Le prince est si charmant ! le baron est si tendre !
L'un a tant de guipure et l'autre tant de serfs !

LA COMTESSE

Ainsi tu penches ?...

JULIETTE

Oui, vers le... non, plutôt verr*.

LA COMTESSE

Ton hésitation...

JULIETTE

Je l'avoue, elle est grande,
Enfin...

SCENE IX

LA COMTESSE, JULIETTE, UN LAQUAIS

LE LAQUAIS

Un officer marin demande
S'il peut être reçu?

LA COMTESSE

Comment? répétez donc.
Un officier de marine?

LA LAQUAIS

Oui, Madame.

LA COMTESSE

Son nom?

LA LAQUAIS

Voici sa carte.

LA COMTESSE

Quoi!... de retour de la Chine?
Mon cousin est ici, dans la chambre voisine?

Ah ! je sens dans mon cœur passer un doux frisson...
Priez-le, mon enfant, de m'attendre au salon.

(La comtesse agitée sort à gauche.)

JULIETTE
(à part, après avoir lu la carte)

Hum ! un cousin !... ma foi, monsieur Armand de Brème,
Vous arrivez chez nous comme Mars en carême,
Louis, faites entrer le noble marinier.

(Le laquais ouvre la porte à Armand, et sort.)

SCENE X

JULIETTE, ARMAND

ARMAND
(au fond)

Ah ! la fine corvette !

JULIETTE
(à part)

Oh ! le bel officier !

ARMAND

La charmante voilière!... Ohé, là, du navire...

JULIETTE

Il me hêle?... *(Elle éclate de rire.)*

ARMAND

Echangeons ta cargaison de rire
Contre un baiser, veux-tu?

JULIETTE

Non.

ARMAND

Je t'en offre dix
Si tu vas m'annoncer.

JULIETTE

Volontiers, mais gratis.
(Elle avance un fauteuil.)
Veuillez attendre un peu, là… dans cette cabine.
(À part.) Pour un cousin chinois, il a fort bonne mine.
(Elle sort à gauche.)

SCENE NI

ARMAND

Je suis chez elle ! après quatre ans ! presque chez moi !
Je retrouve un ami dans tout ce que je vois.
Mon enfance blottie en ces lieux me regarde
Avec des yeux touchants... Mais, nom d'une bombarde !
Ne vais-je pas pleurer?... Secouons-nous. c'est fait.
J'ai failli m'attendrir, l'honneur est satisfait.
Alice va d'ailleurs à l'instant m'apparaître
Avec un front riant… ou sévère peut-être,
Car elle aurait le droit de me gronder bien fort
Pour avoir bêtement si longtemps fait le mort.
Je vais donc la revoir et peut-être avec elle
Recommencer encore... oh! non, plus de querelle!
Quel ordre en tout depuis que je ne suis plus là !
Et que c'est frais le nid d'une femme!... Voilà
Ses livres, ses bouquets, son cher journal de modes,
Son album ! *(Il l'ouvre.)* Tiens ! des vers, des romances, des odes !
Le rêve, le soupir, le bouquet, l'oiseau bleu…
Mais c'est tout un essaim de mirlitons… Grand Dieu !
Quel déluge effrayant !… il en est de vrais types,
Des vers de quinze pieds… fi! l'horreur!... des polypes !

Ah ! je me sens crispé, je sens venir un grain,
Et je bouillonne au point de commettre un quatrain.
Vite, vite un crayon… tant pis, je cède au vice.
(Il écrit à la hâte sur une page de l'album.)

SCÈNE XII

ARMAND, LA COMTESSE

LA COMTESSE

Te voilà donc enfin, méchant garçon?

ARMAND

Alice !
Cher trésor !

LA COMTESSE

Cher Armand !

ARMAND

Que je suis donc heureux
(La regardant avec admiration.)
Mon Alice !… Ah ! je n'ai pas assez de mes yeux
Pour te voir, t'admirer… Toujours fraîche et jolie !…

LA COMTESSE

Tu trouves?

ARMAND

Mais pourtant légèrement pâlie.

LA COMTESSE

C'est de l'émotion, vois-tu, c'est du bonheur.
La joie inattendue est presque une douleur.

ARMAND

Oh ! c'est vrai.

LA COMTESSE

Mais toi-même, Armand, ton front
est pâle.

ARMAND

C'est le soleil, la joie ou peut-être le hâle…
Je n'en sais rien, je ne sais plus ce que je dis.
Dansons comme autrefois, veux-tu?

LA COMTESSE

Cher étourdi,
Mais raconte-moi donc tes dangers, tes voyages.

ARMAND

Oh ! c'est 'tout un roman de guerre et de naufrages
Où j'ai failli périr…

LA COMTESSE

Et tu n'as pas eu peur?

ARMAND

Si, la première fois.

LA COMTESSE

Peur, toi, vrai'

ARMAND

Sur l'honneur!

LA COMTESSE

Où? Comment?

ARMAND

À l'assaut de Pékin. La muraille
Battue en brèche offrait une assez belle entaille.
Nous faisions l'avant-garde… Une voix de stentor
Crie: Enfants, à l'assaut!… je crois l'entendre encore.

Je me sentis pâlir à ce moment d'épreuve,
Mais j'avais devant moi, Black, mon beau Terre-Neuve
Qui me regardait fixe… En avant, bataillons !
Plus de peur… je m'élance à la voix des clairons.
La mort siffle en passant, l'air gronde, le sol tremble.
Black courrait près de moi; nous arrivons ensemble.
Il grimpe sur la brèche et je grimpe avec lui.
Nous étions les premiers, tout le monde nous suit.
On se bouscule, on tombe, on crie, on jure, on monte,
Victoire!… l'ennemi se sauve, mais la honte
Le ramène bientôt sur nous avec fureur.
Choc terrible !… On s'égorge, on lutte, on est vainqueur!
Black se couvre de gloire et moi dans la tourmente
J'enlève un grand drapeau de couleur amarante.

LA COMTESSE

Ah ! pour toi quel beau jour !

ARMAND

Tout à coup j'aperçois
Black luttant bravement contre un soldat chinois.
Je l'appelle, il frémit de joie, il me regarde
Et tombe sous les coups d'un bras qui le poignarde.
J'accours, mon pauvre, ami se traine à mes genoux
Et meurt en me donnant son regard le plus doux.

LA COMTESSE

Il est mort !

ARMAND

Hélas ! mort sur le champ de bataille.
Ah ! je l'ai bien pleuré !… Si l'on veut qu'on me raille,
Quant à son meurtrier, démons d'enfer !…

LA COMTESSE

Eh bien ?

ARMAND

Je l'ai tué.

LA COMTESSE

Tué? pauvre homme!

ARMAND

Pauvre chien !
Mais parlons d'autre chose... au diable la tristesse.
Soyons gais, soyons fous et vive Ta jeunesse!
Il me semble qu'ici je redeviens enfant
Comme à ces temps heureux où tu me grondais tant !

LA COMTESSE

Oui, lorsque tu faisais le tourment de la mère...

ARMAND

Pauvre mère !

LA COMTESSE

Elle fut mon ange tutélaire.
Orpheline au berceau, quand mes yeux en s'ouvrant
Cherchèrent dans le monde un regard bienveillant,
J'aperçus tout d'abord auprès de moi reluire
Ses doux yeux caressants et son divin sourire !
Chers astres maternels qui brillent triomphants,
Étoiles de bonheur dans le ciel des enfants !

ARMAND

(tendant la main à Alice)

Alice!... m'en veux-tu de ma trop longue absence?

LA COMTESSE

Non, car tout mon passé renait en ta présence.

ARMAND

Oh ! le passé charmant, oh ! le joyeux passé,
Lorsque tu m'appelais ton petit fiancé !

LA COMTESSE

(souriant)

Mon fiancé taquin et jaloux et colère?

ARMAND

Nous avions l'un et l'autre un affreux caractère
Car tous deux, ou pleurant ou riant tout à tour,
Nous nous donnions des coups bravement, chaque jour...
Mais depuis tu devins une grande personne
Entourée, adulée et presque une lionne.

LA COMTESSE

Que veux-tu?... l'on ne peut comme un bébé mignon
Danser toujours en rond sur le pont d'Avignon,
On grandit ; les bébés deviennent demoiselles,
Leur front atteint un jour aux lèvres maternelles.
Et...

ARMAND

L'on rêve d'amour, et puis enfin...

LA COMTESSE

Armand.

ARMAND

L'on va se marier sans mon consentement.

LA COMTESSE

(éclatant de rire)

Ton consentement?

ARMAND

Ah ! ce mot vous fait donc rire ?

LA COMTESSE

Mais tu n'étais alors... hé! que puis-je te dire?
A l'époque où le comte a recherché ma main
Armand, quoiqueTainé, tu n'étais qu'un... gamin.

ARMAND

Un gamin?..

LA COMTESSE

Un gamin.

ARMAND

Au fait, moi dans le monde
Que suis-je?... tout au plus un cousin que l'on gronde.

LA COMTESSE

Mais non, c'est absurde.

ARMAND

Ah!

LA COMTESSE

C'est vouloir me chercher
Querelle.

ARMAND

Moi?... je n'ai rien à vous reprocher,
Vous prites un mari pour changer de poupée.

LA COMTESSE

Et tu fis à ton tour une belle équipée.

ARMAND

Je partis pour la Chine, emportant pour tout bien
la rage au fond du cœur et Black, mon pauvre chien.

LA COMTESSE

(railleuse)

Malborough s'en va-t-en guerre.

ARMAND

J'allais sur les chinois décharger ma colère
Attendant que le comte eut le cœur de mourir.

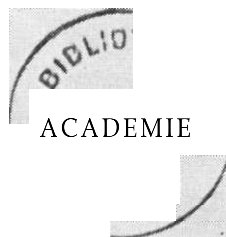
Ms. copie: *Cucoana Chirița în balon* (ms. B.A.R. 5855, f. 5G').

LES BONNETS

DE LA COMTESSE

CftMKiiiE EN UN ACTE. EN VERS.

V. ALECSANDRI.

(M'CVRF, SC

Foaia de titlu: *Les bonnets de la comtesse,* Bucureşti, 1882.

ONTÂNA BLANDUZIEf

Foaia de titlu: *Fîntîna Blanduziei,* Bucureşti, 1884.

THEATRUL NAȚIONAL

Saiaiiaia *ht* 89 Septembre]§84

t*r DESCHIDEREA STAGIUNE!

F Q N T A N A

BLANDUZIEI

T. I S T R I B U T I Tr

- - : 0, i^SWlt:»

Afiş: a 15-a reprezentație a *Fîntînii Blanduziei* la Teatrul National din Bucureşti, în 29 septembrie 1884 (reprodus după *Istoria teatrului în România,* vol. II, Bucureşti, 1971, p. 150).

Ms. autograf: *Fintîna Blanduziei* (ms. B.A.K. 812, *i.* 1r).

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 813, f. 1r).

Ms. autograf: *Fintîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 2230, i. 6r)

Banimrtfdțcn Ducii.

(Fontàiia Blanduziei,)

Pr.tnuUMjc Puhhsno in fcvri .H;

15. HlnlVmîivt,

: Hnss *Mm* mmuiHfdmi iil>nïrt;i

(ÊÏMUV *xnm* BIT?.

.HnsislihfisU-Ji .Htiunlirtr Htiu-rlvlnina

3 ï<f*>r.

Foaia de titlu: *Fîntîna Blanduziei,* trad. în limba germană de Edgar von Herz, Viena, 1885.

LA COMTESSE

C'est affreux !

ARMAND

Il mourut, ça me fit bien plaisir.

LA COMTESSE

Ah! c'est d'un méchant cœur... Une telle pensée...

ARMAND

Mais je ne trouve pas qu'elle soit insensée.

LA COMTESSE

* , . ,,, • . .. oïijnîoO
Ah! tenez, je le vois, vous n'avez point chang;
Et votre esprit mauvais ne s'est point corrigé.
Toujours frondeur, taquin, volontaire à l'extrême.

ARMAND

Et vous, je vous retrouve exatement la même.

LA COMTESSE

Manquant de tact ainsi que de bonnes façons.

ARMAND

Soit, je viendrai chez vous en prendre des leçons.

LA COMTESSE

Toujours grognon, moqueur.

ARMAND

Et vous toujours moqueuse.

LA COMTESSE

Et surtout querelleur. **h iu O**

ARMAND

Et sourtout querelleuse

LA COMTESSE

Vous jurez même !...

ARMAND

Et vous?... non, Vous ne pouvez pas.
Je jure... et bien, après?... quand au feu des combats
Dix fois, cent fois par jour on voit la mort en face,
Ce: n'est qu'en jurant fort qu'on en obtient sa grâce.
D'ailleurs, vous le savez, j'ai toujours détesté
Le jargon doucereux et le genre affecté,
Et jamais, non jamais, ce dont je me fais gloire,
Je n'ai péché de rime au fond d'une écritoire
Pour lui faire vagir des complaintes d'amour
Comme ces rimailleurs qui forment votre cour.

(Il montre l'album.)

LA COMTESSE

N'allez pas le jurer au moins sur votre tête.
On est plus aisément matelot que poète;
Je vous crois donc sans peine.

ARMAND

Ah ! vraiment, c'est ainsi ?
Hé bien! lisez! *(Il apporte l'album.)*

LA COMTESSE

Quoi donc?

ARMAND

-Veuillez lire ceci.

LA COMTESSE
(indignée)

Qui donc s'est permis? , ,

ARMAND

Moi.

LA COMTESSE

Vous? c'est une infamie!

ARMAND

Une infamie en vers. Vous voyez, chère amie,
Que je pujs en commettre aussi quand. Je le-veux.

LA COMTESSE

Je vous croyais un fou, vous n'êtes qu'envieux !
Et de tous les défauts c'est le plus détestable, 7
C'est un vice.

ARMAND

Merci, cousine, trop aimable.
Ainsi donc, pour vous plaire, il faut à deux genoux
Se poser une lyre à la main devant vous.
Pour être' homme de bien et parfait gentilhomme
Il faut être phraseur... un métier qui m'assomme.
Plutôt mourir cent fois que d'avoir ce travers.

LA COMTESSE

Ah ! tenez, laissez-moi, vous m'agacez, les, nerfs.

ARMAND

C'est bien, je pars, adieu; restez avec vos bardes.
Vous ne me verrez plus.

LA COMTESSE

Armand.

ARMAND
(sortant)

Mille bombardes!

SCENE XIII

LA COMTESSE

Encore brouillés! C'est donc une vocation?
Brouillés à mort peut-être et sand rémission

Il est aussi trop vif et d'humeur trop rétive...
Mais moi, ne suis-je pas un tant soit peu trop vive?
Hé ! non c'est lui, toujours lui qui vient comme un fou
Me faire une querelle à propos de... de tout
Le vilain caractère !... Ah ! je suis furieuse...
Venir, après quatre ans, me rendre malheureuse
Par son dépit... aussi tardif que pueril...
Méchant cousin!... je l'ai chassé... reviendra-t-il?
Hé ! qu'il revienne ou non, qu'il parte ou bien qu'il reste,
Je ne veux plus le voir, oh ! non, je le déteste !

(Elle s'assied et reste pensive.)

LA COMTESSE, JULIETTE, ptds LE PRINCE et LE

JULIETTE
(à part)

L'heure approche où le prince ici doit revenir
Suivi par le baron. Il est temps d'accomplir
Ma promesse. *(Haut.)* Madame!... *(À part.)* Elle semble agitée.
Le cousin contre lui l'aurait-il irritée?
Tant mieux. *(Haut.)* Madame!

LA COMTESSE

Quoi?

JULIETTE

J'ai là trois objets d'art
Qui réclament de vous la faveur d'un regard.

LA COMTESSE

Ah ! qu'est-ce donc ?

JULIETTE

Voyez: trois coiffures mignonnes.
Dignes de votre front et valant trois couronnes.

LA COMTESSE

C'est possible... on verra plus tard. En ce moment
Je ne puis essayer...

JULIETTE
(d'une voix plaintive)

Pourquoi?

LA COMTESSE

J'ai tu tourment.

JULIETTE

Ah ! n'est ce que cela, Madame ?

LA COMTESSE
(souriant)

Comment, folle,
Que cela?

JULIETTE

Sans doute, oui... D'un pôle à l'autre pôle
Toute femme jolie et qui possède un cœur
Dans un cadre élégant renferme sa douleur.
C'est un devoir sacré !... sans même être coquette
On peut manquer à tout, mais pas à sa toilette.

LA COMTESSE

Un devoir?

JULIETTE

Croyez en ma parole d'honneur.

LA COMTESSE

Puisqu'il en est ainsi

JULIETTE

(à part)

Bravo l'ambassadeur !

(Elle apporte le carton et l'ouvre.)

Ouvrons sans plus tarder la boîte de Pandore.
Qu'ils sont beaux! Commençons par celui que j'adore,
L'amarante... Madame, approuvez-vous mon choix?

LA COMTESSE

Non, il me donnerait l'air d'un drapeau chinois.

JULIETTE

(montrant le bonnet rose, à part)

Parfait. *(Haut.)* Aimez-vous mieux ce petit fripon rose?

LA COMTESSE

Donne... *(Elle essaie le bonnet rose.)*

JULIETTE

(apportant une petite glace)

Madame en est contente je suppose?

LA COMTESSE

Il est fort gracieux.

JULIETTE

Il vous coiffe à ravir.

(À part.)

C'est l'heure, l'amoureux tarde bien à venir.

LA COMTESSE

Le rose est attrayant.

JULIETTE

Puis il a le mérite
D'être aussi, grâce à vous, la couleur favorite
Du prince... qui vous aime.

LA COMTESSE

Oh! le prince... tu crois?

JULIETTE

Il me l'a dit. *(À part.)* Mais où donc est-il?

(La porte du fond s'ouvre, le prince paraît.)

LE PRINCE

(à part)

Ah!

JULIETTE

(apercevant le prince)

Ah!

LA COMTESSE

Quoi?

Rien.

JULIETTE

LA COMTESSE

Tu n'as pas fait : Ah ?

JULIETTE

Non.

LA COMTESSE

J'avais cru l'entendre.
Passe-moi le bonnet bleu.

JULIETTE

(présentant le bonnet bleu)

C'est la couleur tendre
Du baron. *(À part.)* C'est son tour.

LA COMTESSE
(essayant le bonnet)

Il a bon goût.

(Le baron se montre à la porte du fond et disparaît.)

LE BARON
(à part)

Oh!

JULIETTE
(apercevant le baron)

Oh!

LA COMTESSE

Encore? Ah! cette fois j'ai surpris un écho.

JULIETTE
(troublée)

Un écho?

LA COMTESSE
(se levant)

Va chercher derrière cette porte
Puis sers mon déjeuner.

(Elle sort à gauche.)

JULIETTE
(seule)

Il est temps qu'on l'apporte.

SCENE XV

JULIETTE, LE PRINCE, LE BARON

LE PRINCE
(joyeux)

Ah! Juliette!

LE BARON

Ah! Juliette!

JULIETTE

Hein? qu'avez-vous, grands dieux!

LE PRINCE

Je suis heureux!

LE BARON

Je suis heureux!

JULIETTE

Allons, tant mieux.

LE PRINCE

Elle a mis le bonnet rose... quelle espérance!

VE BARON

Elle a mis le bonnet bleu... pour moi quelle chance!

LE PRINCE

Pardon, vous vous trompez, cher baron, de couleur.

LE BARON

Du tout, prince, c'est vous, vous êtes dans l'erreur.

LE PRINCE

Mais je vous garantis...

LE BARON

Mais je vous certifie.

LE PRINCE

Je l'ai vu.

LE BARON

Moi de même.

LE PRINCE
(à Juliette)
Alors que signifie?

JULIETTE
(bas au prince)
Vous avez raison.

LE PRINCE
(avec satisfaction)
Ah!

JULIETTE
(bas au baron)
Le prince a tort.

LE BARON
Parbleu !

JULIETTE
(à part)
Chacun a sa couleur mais n'y voit que du feu.
(Elle sort.)

SCÈNE XVI

LE PRINCE, LE BARON, puis ARMAND et LA COMTESSE (Le baron se promène en fredonnant. Le prince l'observe.)

LE PRINCE
Vous paraissez content, baron?

LE BARON
(avec fatuité)
Oui, je dois l'être.
L'avenir me sourit complaisammènt.

LE PRINCE
Peut-être.

LE BARON
Pourquoi peut-être?

LE PRINCE
Mais...

LE BARON
Mais?

LE PRINCE
Parce qu'à mon tour,
L'avenir me sourit à travers mon amour.

LE BARON
C'est une illusion.

LE PRINCE
Pour vous, baron.

LE BARON
La cause?

LE PRINCE
Vous voyez tout en bleu..

LE BARON
Vous voyez tout en rose.

LE PRINCE
Baron, expliquons nous.

(Armand entre et s'arrête au fond.)

LE, BARON
Je veux bien, parlons net.

LE PRINCE

Nous nous trouvons coiffés...

LE BARON

Oui

LE PRINCE

Du même bonnet.

Mais j'aime la comtesse.

LE BARON

Et comme vous je l'aime.

LE PRINCE

Et je veux l'épouser.

LE BARON

Et je le veux de même.

ARMAND

(à part)

Qu'entends-je?

LE PRINCE

Alors, baron, l'un de nous est de trop.

LE BARON

Je suis de votre avis.

LE PRINCE

(d'un ton provocateur)

À quand donc?

LE BARON

Au plus tôt.

ARMAND

(s'avançant au milieu)

Pardon, messieurs, un mot...

LE PRINCE

Un marin?

ARMAND

Il me semble

Inutile pour vous de ferailler ensemble.

LE BARON

Parceque?

ARMAND

J'ai fait vœu de défendre envers tous

La main, la blanche main de la comtesse.

LE PRINCE

Vous?

LE BARON

Vous?

ARMAN D

Moi!

LE BARON

C'est fort!

(La comtesse entr'ouvre la porte du gauche et s'arrête en voyant Armand.)

M chevalier.

LA COMTESSE

(à part)

J'ai cru dans, le salon entendre...

Ah!

LE PRINCE

De quel droit, monsieur, osez-vous la défendre?

ARMAND

Du droit que je m'accorde.

LE PRINCE

Il est original.

LE BARON

Ce langage est d'un fou.

ARMAND

Monsieur!

LE PRINCE

Ou d'un rival.

ARMAND

Je suis Armand de Brème, ami de la comtesse
Et son cousin. ..

LE BARON

Ah, bah!

LE PRINCE

Alors mon doute cesse,
Et c'est un vrai plaisir d'engager le combat
Avec un ennemi gentilhomme... '

LE BARON

Ou soldat.

ARMAND

Soyez donc satisfaits car je suis l'un et l'autre.
Vos armes?

LE PRINCE

Il n'importe.

ARMAND

Et votre heure?

LE BARON

La vôtre.

LA COMTESSE

(à-part).

Un duel, grand Dieu ! *(Elle ferme brusquement la porte.)*

ARMAND

Chut!

LE PRINCE

Qu'est-ce donc?

ARMAND

J'ai cru voir
S'agiter cette porte. Entrons dans ce budoir,
Messieurs, pour arrêter les clauses de l'affaire.
Veuillez passer devant...

LE PRINCE

Oh ! je n'en veux rien faire.
Après vous.

LE BARON

Après vous, aimable chevalier.

ARMAND

Vous êtes, tous les deux polis...

LE BARON

(d'un air sombre)

Comme l'acier.

(Il entrent à droite.)

SCÈNE XVII

LA COMTESSE

Se battre ! Ah ! ce combat je veux y mettre obstacle:
Mais comment l'empêcher ?... il faudrait un miracle
Ou bien... un peu d'amour, faible espoir!... Mon cousin
Est un fou furieux... le prier... c'est en vain.
Et d'ailleurs il me hait après la scène violente
De tantôt... Me haïr!... je suis bien repentante...
Que faire?... Ce duel je n'en veux pas, non, non,
Et dussé-je épouser le prince ou le baron...

SCÈNE XVIII

LA COMTESSE, LE PRINCE, LE BARON

LE PRINCE

(à la càntonna'de)

Dans une heure.

LA COMTESSE

(à part)

Qu'entends-je?

LE PRINCE

(apercevant la comtesse)

Enfin au sein du temple
Apparaît la déesse !

LE BARON

Enfin on ïa contemple !

LE PRINCE

Quel honneur !

LE BARON

Quel bonheur!

LA COMTESSE

Hé, Messieurs, par pitié,
Epargnez-moi, de grâce; ayez de l'amitié...

LE PRINCE

De l'amitié? Non.

LE BARON

Non.

LE PRINCE

Un sentiment plus tendre
De ma part.

LE BARON

De ma part ne doit pas vous surprendre.

LE PRINCE

Et si j'ose aujourd'hui en parler devant vous,
C'est au nom du bonnet...

LE BARON

Non, de l'autre.

LA COMTESSE

(à part)

Ils sont fous?
Je ne saisis pas bien, Messieurs, votre langage.
C'est sans doute, je crois, quelque nouvelle image
Poétique?

LE PRINCE

Pourtant..

••BARON

Cependant...

LA COMTESSE

À propos,
J'ai lu, prince, vos vers... ce sont de vrais joyaux.

(À fart.)

Gagnons du temps.

LE BARON

; (à fart)

Joyaux?

LE PRINCE

Vous êtes indulgente.

LE BARON

(bas à la comtesse)

Certes vous pourriez être un peu plus exigeante,
Ils ne sont pas de lui.

LA COMTESSE

,a«ov jftiîvab tshsçr *m* itiri"6motat & *H

Comment, ils seraient faux?
Et les vôtres, baron, ils m'ont paru fort beaux.
L'oiseau bleu chante bien.

LE PRINCE

(à part)

L'oiseau bleu?

LE BARON

Chère **dame,**
Son chant n'est que l'écho de celui de mon âme.

LE PRINCE

(bas à la comtesse)

N'en croyez rien.

LA COMTESSE

Pourquoi?

LE PRINCE

L'oiseleur que voilà
Dans la cage d'un autre a pris cet oiseau là.

. XA COMTESSE

(à part)

Hein?... Dois-je les en croire et suspecter leur muse?
Mais non, ils sont rivaux, c'est sans doute une ruse.

LE PRINCE

Enfin, Madame, il est juste de compatir
A mes tourments.

LE BARON

Hélas! c'est trop longtemps souffrir.

LE PRINCE

De grâce.

LE BARON

Un mot..

.LA. COMTESSE

Messieurs...

LE PRINCE

L'amour.,

LE BARON

Oui me transporte..,

(Juliette apporte lui plateau qu'elle place sur le gtiéridon.)

JULIETTE

Madame, c'est le thé.

LE BARON

(À Part)

Que le diable l'emporte.

(La comtesse va s'asseoir pour prendre son déjeuner.)

SCÈNE XIX

LA COMTESSE, LE PRINCE, LE BARON, JULIETTE, ARMAND

(à part):

C'est lui !... *(Haut.)* Vous, mon cousin? En croirais-je mes yeux?

ARMAND

Moi-même, et je venais vous faire mes adieux.

LA COMTESSE

Vous partez?

ARMAND

Il le faut !

LA COMTESSE

Cousin, je le déplore.
Et pour longtemps?... pour loin?

ARMAND

Pour le... Japon.

LA COMTESSE

Encore?
On y retourne donc alors qu'on en revient?
Et rien ne peut ici vous retenir?

ARMAND

Non.

LA COMTESSE

Rien?
(À part.)
Il part, il veut se battre, il m'aime donc?... *(Haut.)* Je pense
Que vous avez déjà, Messieurs, fait connaissance?

LE PRINCE et LE BARON

Oui.

ARMAND

Qui ne connaîtrait le prince et le baron,
Ces deux rois de l'album, admirés, en renom?
J'ai lu leurs vers coquets et, d'honneur, je m'incline
Devant leur beau talent.

LE BARON

(à part)

Ce Monsieur me... taquine.

ARMAND

Je ne plaisante pas...

LE BARON

Monsieur...

Non, grâce à vous,
La poésie enfin redescend parmi nous.
On la disait, hélas ! brouillée avec la France.

LA COMTESSE

(inquiète)

Cousin...

ARMAND

Nous vous devons de la reconnaissance.

LE PRINCE

Être acclamé par vous, Monsieur, en vérité
C'est un brevet de gloire et d'immortalité.
Merci pour le brevet.

LE BARON

Merci pour la réclame.

ARMAND

Bravo!... L'on sait chez vous manier l'épigramme?

LE PRINCE

Mais chez nous, comme ailleurs, on est du genre humain
Et l'on a du plaisir à mordre son prochain.

LA COMTESSE

L'homme est-il donc partout le même?

LE BARON

(d'une voix lugubre)

Et pire encore !

LA COMTESSE

Pour un rien il s'irrite et devient fratri...

LE BARON

JULIETTE

(à part)

Bon ! Voilà le baron qui fait des mots français !

LA COMTESSE

(à part)

Ils me font peur..

ARMAND

Gomme on se trompe! Je croyais
Que dans certains climats, sous l'hiver qui l'accable,
L'humanité souffrante était plus charitable.
La souffrance, dit-on, épure et rend meilleur.

LE BARON

Mais, pour avoir plus froid, a-t-on plus douce humeur?

ARMAND

Oh! non, la médisance est une plante en gerbe
Qui pousse dans la neige aussi bien que dans l'herbe.
Puis, pour justifier sa présence chez vous,
Vous avez quelquefois **Un** hiver assez doux,
Vingt degrés Réaumur...

LA COMTESSE

Ah ! mon cousin, de grâce !
Un hiver printanier.

ARMAND

JULIETTE

(à.pari)

Un printemps à la glace.

LE PRINCE

Vous l'avez dit, Monsieur; cette rude saison
Qui mêle à votre rire un pénible frisson,
Nous savons la changer en un printemps magique
Quand l'amour le commande.

ARMAND

Ah, Dieu, c'est magnifique!
L'hiver est donc chez vous un vrai magicien?

LE PRINCE

Mieux, c'est un grand seigneur.

ARMAND

Oui, fort grand, j'en conviens.
Il flatte la fortune et la meut tout en joie,
Mais pour la pauvreté c'est un seigneur de... proie.
Il donne à l'une un teint de rose, à l'autre, hélas !
Des yeux éteints, un corps qui tremble à chaque pas.
Ah ! sous le pôle nord, quand la nature est morte,
Que l'on ne mettrait pas même un ours à la porte,
Ja plains fort, pour ma part, ceux qui sont condamnés
Au froid syberien ainsi que des damnés.

LE PRINCE

Monsieur redoute fort le froid et ses piqûres?

ARMAND

Je préfère, il est vrai, de plus franches blessures,
Et vous?

LE PRINCE

(avec hauteur)

En doutez-vous?

LA CONTESSE

Messieurs, par charité...
Vous nous faites geler; ramenez-nous l'été.
Qu'en dites-vous, baron?

LE BARON

Hé, bon Dieu! que dirai-je?
Grâce à ces deux messieurs j'enfonce dans la neige.
Moi, le Nord me fait peur car il ne laisse voir
Que des nez violets réduits au désespoir.
Ah ! vive l'Italie et Venise la belle
Où l'on ne perd jamais sa chaleur naturelle.
La mer a tant d'attraits ! Le climat est si sain !
Et puis la gondole, ah!...

JULIETTE

(à part)

Il prêche pour son Saint.

ARMAND

Venise? Oui, parlons en.

LE BARON

(d'un ton sentimental)

Ah ! par un clair de lune
Qu'il fait bon de voguer sur la verte lagune
Et d'oublier le monde en se sentant bercé
Au murmure des flots mollement cadencé !
Il semble entendre alors les harpes angéliques
Mêler leur harmonie...

ARMAND

À celle des moustiques.

LE BARON

(s'exaltant)

Un souffle divin passe, on tressaille éperdu.

ARMAND

Car on se sent partout horriblement moi **dxt.**

LE BARON

(impatienté)

Notre âme, ainsi qu'un aigle, ouvre l'aile et s'élance
À la suite d'un rêve attrayant...

ARMAND

À distance.

LE BARON

(en colère)

Un rêve qui nous montre un si bel avenir
Qu'au risque de sa vie...

ARMAND

Ah ! laissez-moi finir.
Sur terre, sur les flots, dans les cieux tout est fête!
On assiste au concert de Dieu, le grand poète,
Et, le coeur ébloui des merveilles du ciel,
On s'exalte, on s'écrie: Ah ! je suis immortel.[1]

LA COMTESSE
(à part)

Quelle chaleur !

LE BARON
fa» *prince, avec satisfaction)*

Bien dit!

ARMAND

Hélas! erreur profonde!
On dit, non sans raison, perfide comme l'onde.
Soudain la mer se gonfle, on chavire et soudain
Rêve et rêveur tout tombe et plonge et prend un bain,
Mais en revanche on cueille, à force de lyrisme,
D'aimables souvenirs... doublés d'un rhumatisme !

JULIETTE
(à part)

Donc restons à Paris.

(Elle va au fond et apporte le gâteau des rois.)

LE BARON
(désappointé)

Hé! mais, c'est du nouveau.
Pour un marin, Monsieur, vous semblez craindre l'eau.

ARMAND

Non, mais je crains pour vous, s'il faut que je le dise,
Les flots italiens qui dorment dans Venise.

LE BARON

Est-ce une allusion? je ne les aime pas,
Il est l'heure, sortons !

LE PRINCE
(bas à Armand)

Oui, sortons de ce pas !

(Ils se consultent à part tous les trois.)

JULIETTE
(bas à la comtesse)

Madame, ils vont se battre.

LA COMTESSE
(éperdue)

Ah ! mon Dieu !... Comment faire ?.

JULIETTE

Voyez, ils sont hargneux autant que feu Cerbère.
Offrez leur ce gâteau des rois comme un régal.

LA COMTESSE
(avec inspiration)

C'est peut-être un moyen...

JULIETTE

Un moyen infernal.

LE PRINCE

Madame, excusez-nous, une affaire importante...

LA COMTESSE

Quoi! déjà ma quitter? Avant que j'y consente
Vous voudrez bien, Messieurs, partager avec moi
Ce gâteau... qui contient la couronne d'un roi,
Pensez-y...

LE PRINCE

Trop heureux...

LE BARON

Trop heureux...

JULIETTE
(à part)

Sur ma tête,
Le bel écho ;

LA COMTESSE

Hé bien ! procédons à la fête.

LE PRINCE et LE BARON
(à part)

Oh ! quel espoir !

LA COMTESSE
(découpant le gâteau)

Messieurs, l'instant est solennel.
Voici l'urne-gâteau du vote universel.
Un roi doit en sortir, ou peut-être une reine.
Soyons grands citoyens, oublions toute haine
Et jurons d'être unis, quoiqu'il puisse advenir,
Dans l'intérêt du trône.

JULIETTE
(à part)

Ah ! je la vois venir.

LE BARON
(à part)

Embrasser mes rivaux !

LE PRINCE
(à part)

Oublier une offense!

ARMAND

Retirer mes cartels !

LA COMTESSE

Vous gardez le silence?
(À Juliette.) Servez!

(Juliette présente à chacun des personnages une part du gâteau.)

JULIETTE
(bas à la comtesse)

La fève est là; j'ai triché le destin.

(Le prince, Armand et le baron mangent en se regardant de travers.)

JULIETTE
(à part)

Ils se mangent des yeux... O^iel horrible festin !

(Après un silence.)

Chacun en ce moment dévore un trône en rêve.

LE PRINCE
(cherchant dans sa part de gâteau)

Je n'ai rien.

LE BARON
(même jeu)

Moi non plus.

ARMAND
(même jeu)

Ni moi.

LA COMTESSE

Moi, j'ai la fève !
Je suis reine! et j'ordonne à tout sujet loyal
De faire ici la paix même avec son rival.

LE PRINCE

Bien dit, mais vous devez choisir à l'instant même
Un roi pour vos sujets, qui les aime... et vous aime.
(À part.) Je la tiens!

LE BARON

(à part)

Elle est prise!

LA COMTESSE

(à part)

. Adieu ma liberté !
(Haut.) Hé bien, soit!... Mais je veux pour cette royauté
Un cœur dont la noblesse en toutes circonstances
Pratique le pardon et l'oubli des offenses.
Acceptez-vous?

LE PRINCE:

J'accepte.

LE BARON

Oh oui ! j'accepte.

LA COMTESSE

(se tournant vers Armand)

Hé ! mais,
Monsieur nous ferait-il faux bond?

ARMAND

Je me soumets.

LA COMTESSE

(avec joie, à part)

Plus de duel, enfin ! . *(Haut.)* Puisqu'il faut que je donne
À l'un dé Inès sujets et ma main et mon trône,
Reconnaissez l'élu, le maître,: à'la couleur
De mon diadème.

LE PRINCE et LE BARON

Ah !

LA COMTESSE

Juliette...

JULIETTE

Tiens, j'ai peur.

LA COMTESSE

Donne le bonnet.

LE BARON

Bleu?

LE PRINCE

Rose?

LA COMTESSE

(regardant Armand)

Non, amarante !

ARMAND

Amarante !

LE PRINCE et LE BARON

Quoi !

JULIETTE

Bah!

ARMAND

O, surprise enivrante !

Mille bomb.

LA COMTESSE

Ah ! cousin...

ARMAND

Pardon, le cceur fait feu !
Je ne le dirai plus. *(Chancelant.)* Mais qu'ai-je donc? Grand Dieu!
Je suis trop brusquement repris à la souffrance.
Ça m'étouffe!... *(À la comtesse.)* Oh! je t'aime!... Oh! je... vive la France!

(Il baise les mains de la comtesse avec transport.)

LE BARON
(au prince)

Hé bien!

LE PRINCE

Hé bien, cessons des regrets superflus.
La comtesse n'est pas à vous.

LE BARON
(avec satisfaction)

À vous non plus.

fils se donnent la main.)

JULIETTE
(à part)

Allons, ils sont gentils, ils ont bon caractère,
Ils se pressent la main de toute leur... colère.

(La comtesse prend l'album et s'avance entre le prince et le baron.)

LA COMTESSE

Messieurs, pour couronner le talent à son tour,
Je vous nomme tous deux poètes de ma cour.

LE PRINCE
(regardant h baron)

Hum!

LE BARON
(regardant le prince)

Hum!

LE PRINCE
(à la comtesse)

Un tel honneur...

LE BARON

Nous n'en sommes pas dignes.

(Le prince et le baron saluent la comtesse et vont pour sortir.)

LA COMTESSE
(les saluant, à part)

Mon char est dételé !

JULIETTE
(à part, montrant le prince et le baron)

Ce n'étaient pas des cygnes !

(Fin.)

SÎNZÏANA ŞI PEPELEA

FEERIE NAȚIONALĂ ÎN **5** ACTE

P E R S O A N E L E :

PAPURĂ- ÎMPĂRAT
SÎNZIANA, fata lui
PÎRLEA-VODĂ
LĂCUSTĂ-VODĂ
PĂCALĂ
TÎNDALĂ
BABA RADA
ZÎNA-LACULUI
ZÎNA-CODRULUI
STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT
IARNA
CRIVĂȚUL
ZORILĂ
MURGILĂ
DASCĂLUL MACOVEI
TOMA
MĂRICA
SAFTA
CRAINICUL LUI PAPURĂ
STOLNICUL LUI LĂCUSTĂ
PAHARNICUL LUI PÎRLEA
UN GENIU
AL DOILEA GENIU
UN URS ALB
O PASERE MĂIASTRĂ

POPOR, OSTAŞI, ȚĂRANI, ȚĂRANCE

SÎNZIANA ŞI PEPELEA

ACTUL I

(Teatrul reprezintă o cîmpie arsă de soare, în fund o pădure, în stînga o căsuţă între copaci uscaţi, în dreapta, spre fund, un lac.)

SCENA I

DASCĂLUL MACOVEI, TOMA, MĂMICA, SAFTA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE, PEPELEA (doarme, sub copaci, lîngă căsuţă)

COR

Ce secetă, ce foc!
Amar şi vai de noi!
Avem lipsă de ploi,
Şi lipsă de noroc, *(bis)*

SAFTA
(arătînd pe Toma)

Ce-a fost verde s-a uscat,
Ca şi bietul meu bărbat!

TOMA
(arătînd pe Safta)

Ce-a-nflorit s-a scuturat,
Ca nevasta mea din sat.

COR

Ce seceta, ce foc!
Amar şi vai de noi!
Avem lipsă de ploi,
Şi lipsă de noroc.

MACOVEI: Uff!... de cînd trăiesc eu, dascălul Macovei, şi, slavă Domnului!... trăiesc de cînd cînii purtau colaci în coadă... încă aşa arşiță n-am apucat; să juri că ne găsim în țara lui Pîrlea-Vodă.

TOMA: Dar'cum e țara aceea, jupîne dascăle?...

MACOVEI: O țară unde-i aşa de cald tot anul, că găinile fac ouă răscoapte.

TOMA: He! he! gogonată o mai spuseşi, jupîne.

MACOVEI: Tomo!... eşti necredincios, o ştie lumea-ntreagă... dar prost, de cînd?

TOMA: Apoi dă, jupîne, eu nu-s cărturar ca d-neta, care ştii *Alexandria* pe derost, şi care ai umblat pe unde ş-a-nțărcat dracul copiii.

MĂRICA: Aşa-i; jupînul Macovei, bărbatul meu, cunoaste *şi-Afgatanghelescu.*

MACOVEI: Tronc, Mărico!... ai sclintit-o, fata mea, vrei să zici *Afgatanghelul!...* Da, oameni buni, ştiu multe, de toate... nu că mă laud... căci am fost prin țara căpcăunilor şi prin țara năucilor... unde oamenii pătimesc de boala politicei.

TOMA: Dar ce boală o mai fi ş-aceea?

MACOVEI: Boală de balamuc, care seacă toate simțirile şi-nvrăjbeşte frați cu frați.

TOMA: Fie lor acolo!...

MACOVEI: Ş-am mai fost, oameni buni, pe la Sfînta Vineri, pe la Sfînta Joi, pe la Sf. Mercuri, unde m-am întîlnit cu Statu-Paîmă-Barbă-Cot, cel care fuge călare pe un iepure şchiop şi doarme într-un vîrf de plop.

TOMA: He! He! asta e şi mai gogonată, şi mare, cît... cît...

MACOVEI: Cît prostia ta.

TOȚI: Ha! ha! ha! te-a păcălit, Tomo!

MĂRICA *(rîzînd):* Cred şi eu că 1-a păcălit, dacă jupîn Macovei, bărbatul meu, ştie şi ceriul din toacă... asta, toaca din cer.

MACOVEI: Tronc, Mărico, iar ai sclintit-o, sufletele. Ş-am mai fost, oameni buni, pe la curtea lui Lăcustă-Vodă.

TOȚI: Lăcustă-Vodă?

MACOVEI: Da! Ce? n-ați auzit de el?... un domn mare, cu oaste mare... şi cu stomac şi mai mare... El mănîncă, mănîncă, de cum se trezeşte păn' ce adoarme, şi tot nu se mai satură, vecinie flămînd şi slab.

TOMA: Ş-o fi mîncînd şi comîndul; dar poporul lui?...

MACOVEI: Sărmanul! e şi mai slab şi mai flămînd decît dînsul.

TOMA: Halal de el!... Vrea să zică, tot mai bine la noi, în țara lui Papură-împărat; deşi se spune că împăratul nostru e cam şovăi, şovăi... ca numele lui.

MACOVEI: Tacă-ți gura, lehăule!... nu te-atinge de mai-marele tău; împăratul nostru e om cu chibzuială şi are doi sfetnici mari, pe Păcală şi pe Tîndală. Unul îl sfătuieşte într-un fel, altul într-alt fel, şi augustatea sa se tot clatină întreamîndoi.

TOMA: Ca papura după vînt.

MACOVEI: Ei! Ş-apoi!... Clatine-se papura, broaştele să hălăduiască... nu-i aşa?...

TOȚI: Aşa, aşa, jupîne.

MĂRICA: Cică, pe cînd trăia împărăteasa, ea cînta cucurigu-n casă?

MACOVEI: Ce-ai spus?

MĂRICA: Ş-acum, se zice că-1 poartă de nas fata lui, domnița Sînziana?

MACOVEI: O fi!... că-i bună şi frumoasă.

MĂRICA: Frumoasă, ce-i drept, pe dînsa poți "cată, dar pe soare ba, asta... pe soare...

MACOVEI: Destul; iar ai sclintit-o, Mărico dragă; dar noi stăm de vorbă şi ziua trece.

TOMA: Şi soarele ne prăjeşte.

ȚĂRANII: Şi sămănăturile pier.

ȚĂRANCELE *(văitîndu-se):* Pier, pier, păcatele noastre! Ce-o să devenim?... O să ne moară copiii de foame !

MACOVEI: Tacă-vă ciocni, gaițelor!... decît ați urla, mai bine v-ați apuca să faceți descîntece de ploaie.

MĂRICA: Că doar noi nu sîntem vrăjitoare ca Baba Rada, din căsuța aceea... Numai ea ştie să facă vrăji şi să tragă-n bobi, şi să descînte de dragoste cu ulcica, şi să dezlege norii...

MACOVEI: Da de unde ştii, jupîneasă, că Baba Rada descîntă de dragoste cu ulcica? Nu cumva...

MĂRICA: Ferească Dumnezeu, bărbate, nu se află ! dar toată lumea ştie că Baba Rada ceteşte şi-n stele... şi-i carte de tobă, asta... tobă de carte.

MACOVEI: Tronc, Mărică!... Oameni buni; hai să ne mai sfătuim cu părintele Pricochi şi să-1 rugăm să mai iasă cu icoanele.

TOȚI : Hai, hai ! *(Repetă corul şi iese prin dreapta.)*

PEPELEA *(trezindu-se):* A ! . . . bun somn am tras!... şi frumos vis am făcut!... Eu, Pepelea, băiat sărac, fără tată, fără mamă, venit în locurile acestea din Țara Românească, părea că mă-nsurasem cu fata împăratului, după ce o scăpasem din ghiarăle unui zmeu, care-o răpise din palatul tătîne-său. Greu m-am luptat prin somn... dar i-am venit eu de hac zmeului.

ARIE

Frumoasă Sînziană,
Copiliță Cosînzeană,
Răpită-era d-un zmeu I
Am dat pe el năvală
Şi, cu viteaza-mi pală,
Ucisu-l-am chiar eu.
Iar fata, în uimire,
Mi-a dat a sa iubire,
în schimb pe dorul meu.

Aş! vorbă să fie... împăratul a trimis crainici în tuspatru părți ale lumii, ca să dea ştire crailor şi împăraților că acel din ei care va plăcea Sînzianei îl va lua de ginere; şi-i va da zestre jumătate de-mpărăție... Ce mai trebuie zestre?... Eu m-aş mulțămi numai cu fata, pre legea mea.

SCENA II

PEPELEA, BABA RADA
(ea stă pe pragul uşei, sprijinită pe o cîrjă, îi gîrbovită şi zdrențuroasă, cu plete albe)

BABA RADA *(auzindu-l, în parte):* Auzi puşchiul, pe unde-i bat gîndurile... chelului îi trebuie chitie de mărgăritar. *(Tare.)* Pepeleo...

PEPELEA: E ! . . . Iaca şi Baba Rada... vino colea, mătuşica, am să-ți spun un vis d-ale poznaşe.

BABA RADA: NU pot, dragul mătuşei; că-s oloagă de-o cîrjă.

PEPELEA: Oloagă de-o cîrjă?...

BABA RADA: De-abia-mi port tinerețele, cu ajutorul cîrjelor... şi mi s-a frînt una astă-noapte.

PEPELEA: Se vede că încălecaseşi pe ea, ca să mergi la nunta lui Statu-Palmă.

BABA RADA: Ba, am alungat o pisică neagră care se băgase pe coş la oala cu smîntînă.

PEPELEA: O fi fost duhul necurat?

BABA RADA: Ucigă-1 toaca!... Cînd am lovit-o cu cîrja, a scos foc pe ochi; şi cîrja s-a făcut numai țanduri în mîna mea... bunătate de cîrjă... mi-o dedese chiar Strîmbă-Lemne, acu o sută de ani.

PEPELEA: Strîmbă-Lemne?... Alei!... dar de cînd eşti pe lume, mătuşica ?...

BABA RADA: EU?... Ascultă:

ARIE

Eu sînt de cînd în astă lume
Românul încă n-avea nume;
De cînd Carpaţii cei măreţi
Erau ca nişte bureţi;
De cînd lupii la noi
Erau păstori de oi
Şi urşii cu cimpoi
Mînau cirezi de boi.

II

Eu sînt de cînd pe mîndrul soare
Nu erau pete arzătoare;
De cînd un purice uşor
Purta potcoavă la picior
Potcoavă grea de fer
Cu care sărea-n cer,
Ş-apoi din cer venea
Şi barba mi-o ciupea.

Pe atunci eram tînără, frumoasă... eram zînă... dar m-a scos din minte Făt-Frumos... şi mi-am perdut darul.

PEPELEA: în adevăr, că eşti cam schimbată la faţă.

BABA RADA: He! He!... Vremea vremuieşte, feţele se zbîrcesc, balamalele slăbesc şi în locul puricilor sprinteni au ieşit pe lume alte jigănii, care sar din gunoi... şi cu-o săritură ajung... sus... sus... sus.

PEPELEA: Hei!... că nu sînt şi eu o jiganie din soiul lor.

BABA RADA: Şi ce-ai face, măi băiete?...

PEPELEA: Aş zbura tocmai lîngă fata împăratului.

BABA RADA *(îl trage de urechi)* : Ţi-e dragă!... Hai?...

PEPELEA: Ca ochii din cap.

BABA RADA: Dar tu ei?...

PEPELEA: Şi ea mie, vorba ţiganului.

BABA RADA: Ei, ştii una?... Pepeleo, hai cu mine în pădure, să-mi durezi o cîrjă nouă de alun... Şi eu voi culege flori de năvalnic, ca să-ţi fac o scăldătoare de dragoste.

PEPELEA: Şi crezi că Sînziana m-a îndrăgi, dacă m-oi scălda ?...

BABA RADA: De ce nu?

PEPELEA: Oare?... Hai la pădure, mătuşica... Hai la pădure... *(O ia de braţ şi pleacă în fugă.)*

BABA RADA: încet, încet... vai de mine... parcă te-au umflat rusaliile.

PEPELEA: M-au umflat... hai... nu pot sta pe loc... mi s-au aprins călcâiele...

BABA RADA *(sare-ntr-un picior):* încet, încet, nebunule, cad, ţine-mă, încet, vai de mine! *(Iese amîndoi şi intră în pădure.)*

SCENA III

LĂCUSTĂ-VODĂ, STOLNICUL, SERVITORI fi OSTAŞI
(sub costum de lăcuste)

STOLNICUL *(vine alergînd şi purtînd un steag pe care e brodată o lăcustă):* Plecaţi-vă, închinaţi-vă, că vine măria-sa Lăcustă-Vodă... iaca, nu-i nimeni? nu face nimica, eu să-mi fac meseria mea. *(Strigînd.)* Plecaţi-vă, închinaţi-vă...

(Stolnicul intră cu servitori care poartă merinde.)

COR
(de lăcuste)

Trece-aci Lăcustă-Vodă,
Dintre domni cel mai flămînd.
Să-i întindem masă mare,
Chiar în drum, cît mai curînd.

(Aşază merindele pe-o masă în dreapta, blide cu mîncări, garafe şi potire.)

STOLNICUL: Grăbiţi, copii, grăbiţi... Măria-sa ne calcă pe urme... Aşa... aşezaţi fripturile-n rînd... unde-s piftiile? Puneţi-le la iveală, colea, bine.

(în sunetul unui marş bizar, intră Lăcustă-Voăă, rezemat pe doi curteni.)

LĂCUSTĂ: Mîncare, mîncare, mor de foame! Unde-i ministrul meu secretar de stat la departamentul bucătăriei?

STOLNICUL *(închinîndu-se)* : Aici, măria-ta!

LĂCUSTĂ: Masa gata-i?...

STOLNICUL: Gata, priviţi...

LĂCUSTĂ: Stolnice, ai binemeritat de la Patrie, te decorez cu ordinul „Frigării de aur".

STOLNICUL: Să trăieşti, măria-ta.

LĂCUSTĂ *(şede la masă)*: Bune bucate!... îmi fac cu ochiul... de unde să-ncep... A!... de la curcan *(mănîncă)*, minunat!... am un ţigan, bucătar meşter, cinci zloţi pe lună, leafă... *(La suita lui.)* Vouă vă e foame?

TOŢI: Foame, măria-ta.

LĂCUSTĂ: Bine: priviţi la mine cum mănînc şi vă-ndestulaţi.

TOŢI: Poftă bună, milostive stăpîne!

LĂCUSTĂ: Vă place poate friptura de curcan?

TOŢI: Place, place.

LĂCUSTĂ *(lacom, mîncînd)*: D-apoi mie!...

TOŢI: Mănîncă-1 sănătos, măria-ta.

LĂCUSTĂ: Acum să zic două vorbe astor piftii... Ce miros, ce parfum, *(mirosindu-le)* ce arom! *(Suitei.)* Dar piftiile vă plac?

TOŢI: Plac, plac.

LĂCUSTĂ: Cu vanilie, sau... sadea.

TOŢI: Ba cu usturoi.

LĂCUSTĂ: Mă bucur... dar ce s-aude?... *(Afară, trîmbiţe.)*

STOLNICUL: Se-naintează o oaste mare!

LĂCUSTĂ *(înecîndu-se)* : O! oa... o oa, oaste... or fi duşmani!... Unde mi-e paloşul? Na, l-am uitat acasă... Cu ce să mă apăr?... Ha! cu furculiţa astă mare. Vie de-acum chiar Pîrlea-Vodă... Vitejilor, adunaţi-vă împrejurul meu şi să muriţi cu toţii, apărîndu-mi viaţa şi masa.

(Toţi se grupează Ungă Lăcustă, care se înarmează cu o furculiţă lungă.)

SCENA IV

Aceiaşi, PÎRLEA-VODĂ, PAHARNICUL, CRAINICUL, SERVITORI şi OSTAŞI (toţi sînt îmbrăcaţi în roş)

CRAINICUL *(viind răpede în scenă)*: închinaţi-vă, plecaţi-vă, că soseşte măria-sa Pîrlea-Vodă.

LĂCUSTĂ: Pîrlea-Vodă... Sînt platcă...

(Intră paharnicul, urmat de servitori, care poartă balerce în spinare.)

COR

Iată vine Pîrlea-Vodă
înfocat şi-mbujorat;
Dintre toţi domnii din lume,
Cel mai roş, mai însetat!

PÎRLEA

(Intră răpede. El e gras şi aprins la faţă.)

ARIE

Eu sînt Pîrlea cel aprins,
Care ard în foc nestins
Şi dau foc şi mistuiesc
Inimile ce-ntîlnesc.
Uf! uf! uf! în sînul meu
Curge lavă de vulcan,
Daţi-mi apă ca să beu,
Să tot beu cît un borcan.

PÎRLEA: Apă, apă, mor de sete.

PAHARNICUL: Măria-ta, balercele sînt deşerte; ai băut tot.

PÎRLEA: Nu-i apă?... m-am stins!... Paharnice, te osîndesc să-ţi tai capul tu singur, cu mîna stingă. *(Vede masa.)* A!... iaca chileală. *(Se răpede la masă.)*

LĂCUSTA

Semețe! un pas numai de-i face către masă,
Cazi mort, de astă armă străpuns . . .
(îl amenință cu furculița.)

PÎRLEA

Străpuns? . . . Nu-mi pasă!
Mai bine mort de paloş, ca un viteaz, decît
De sete, mişeleşte, cu iască-aprinsă-n gît.
(Apucă o garafă şi o deşartă.)

LĂCUSTĂ: Iaca minune... grăim amîndoi în stihuri, ca nişte apelipisiți?... *Aferim,* vere.

PÎRLEA: Vere?... Cine eşti tu, de îndrăzneşti a mă vărui?

LĂCUSTĂ: Eu sînt domn, ca şi tine.

PÎRLEA: Domn... *(Amabil.)* Să mă fericesc cu numele ?...

LĂCUSTĂ: Lăcustă-Vodă !

PÎRLEA *(furios):* Lăcustă?... duşmanul meu de moarte?

LĂCUSTĂ: Tocmai.

PÎRLEA *(grațios):* Sînt prea fericit de cunoştință. *(Dă mina.)*

LĂCUSTĂ: Şi eu tij, vere... poftim la masă.

PÎRLEA: Mulțămesc; sînteți prea amabil.

LĂCUSTĂ: Da, mă rog, nu te mai fasoli.

PÎRLEA *(şede):* N-aş vrea să fiu indiscret.

LĂCUSTĂ: Să mă vezi pe năsălnic.

PÎRLEA: Ba mai bine pe brațe, vere.

LĂCUSTĂ *(vesel, ghiontind pe Pîrlea):* Pe brațe, berbântuie? Pe brațele Sînzianei?

PÎRLEA *(posomorit) :* Ba cît despre fata lui Papură-împărat, pune-ți pofta-n cui.

LĂCUSTĂ: Şi pentru ce, mă rog...

PÎRLEA: Pentru că mă duc s-o-mpețesc.

LĂCUSTĂ *(ironic):* Ş-ai s-o pățeşti, în adevăr, vere.

PÎRLEA: Ver-vere?... Şi cum asta?

LĂCUSTĂ: Fiindcă şi eu mă duc la curtea Sînzianei, cu gînd de-a-i face curte.

PÎRLEA *(se scoală) :* Sîntem rivali !... unul din noi dar e de prisos pe lume; trebuie să piară.

LĂCUSTĂ *(liniştit):* Ai dreptate; peri tu.

PÎRLEA: Ba tu... Scoală şi vin la luptă, să ne ciocîrtim cu paloşele.

LĂCUSTĂ: Ce face?... Să ne batem împreună?... cată-ți de treabă, omule; avem oşti pentru certele noastre, ucigă-se între ele... şi noi să petrecem cu voie bună... Aşa-i rîndul crailor ş-al împăraților. *(Strigă.)* Stolnice!... pune-te în capul armatei mele... şi taie bucăți oastea lui Pîrlea-Vodă; de-i scăpa teafăr... de te-i arăta leu... te-oi face „ban".

PÎRLEA *(asemenea) :* Paharnice!... ai auzit?... Să te văd; harcea-parcea în oamenii lui Lăcustă-Vodă; de-i fi învingător... te schimb din particular în general.

STOLNICUL *(cu glas slab):* Nu putem, măria-ta, că sîntem morți de foame.

PAHARNICUL *(asemenea):* N-avem vlagă, măria-ta; sîntem morți de sete.

LĂCUSTĂ: Ei, dar fie pe altă dată... *(Lui Pîrlea.)* Primeşti, verişorule... să ne ucidem altă dată?

PÎRLEA: Bucuros... acum să plecăm la curtea lui Papură- împărat.

LĂCUSTĂ: Să plecăm; cunoşti drumul?

PÎRLEA: Ba nu!... m-am rătăcit de vreo şepte ori, de cînd am pornit de-acasă.

LĂCUSTĂ: Ai umblat în bobote ca şi mine; ne trebuie dar un călăuz. Stolnice, un călăuz cît oi bate-n palme.

STOLNICUL *(nemişcîndu-se) :* Numaidecît, măria-ta.

PÎRLEA: Paharnice, un călăuz.

PAHARNICUL *(stă pe loc):* Numaidecît.

(Pepelea se iveşte între copaci.)

SCENA V

Aceiaşi, PEPELEA

PEPELEA *(aparte):* Am lăsat pe mătuşa-n pădure să caute buruieni.

PÎRLEA: Găsitu-l-aţi?...

STOLNICUL *(zărind pe Pepelea):* Iaca unul, pe dînsul, voinici. *(Toţi se răped şi-l apucă.)*

PEPELEA: Ho! ţară!... ce este?... ce v-au apucat?

STOLNICUL *(trăgîndu-l):* Te cheamă Lăcustă-Vodă.

PAHARNICUL *(asemenea):* Te cheamă Pîrlea-Vodă.

PEPELEA: Minciuni... nu mă cheamă nici Pîrlea, nici Lăcustă... mă cheamă Pepelea.

LĂCUSTĂ: Pepelea!... Ha! Ha! Ha! poznaş nume!

PÎRLEA *(rîzînd):* Nu-i nume de calendar.

LĂCUSTĂ: Ca ale noastre. *(Tare.)* Pepeleo, răspunde, poţi să ne duci la curtea lui Papură-împărat?

PEPELEA *(aparte):* Or fi peţitori de-ai Sînzianei.

LĂCUSTĂ: Ai auzit?

PÎRLEA *(tare):* Poţi, mă?

PEPELEA: Pot!... vă duc şi pană la „mărU roş", dacă vreţi, şi pană la calea-ntoarsă.

LĂCUSTĂ: NU, că-i prea departe.

PEPELEA: Şi pană la dracu-n praznic.

PÎRLEA: Praznic? hai dar cu noi... pleacă-nainte.

PEPELEA: Bine... *(Aparte.)* Am să-i rătăcesc în pădurea cea deasă, din ea să nu mai iasă. *(Servii fură merindele de pe masă.)*

LĂCUSTĂ: Mergem?... Poftim, vere.

PÎRLEA: Ce se potriveşte... apucă d-ta înainte, vere, eşti mai cărunt.

LĂCUSTĂ: Cărunt eu?... ştii că te găsesc nostim?

PÎRLEA: Mă-i fi găsind... dă-mi braţul ş-aidem împreună.

(Pîrlea şi Lăcustă îşi dau braţul şi cearcă a pleca odată cu piciorul stîng, dar nu nimeresc. Iese cu toţii prin fund şi dispar în pădure cîntind.)

COR

Haideţi cu toţi la curtea
Lui Papură-mpărat,
Atraşi de Sînziana
Cu nume lăudat.

SCENA VI

DASCĂLUL MACOVEI, TOMA, MĂRICA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE (care vin prin dreapta)

TOMA: Aşa o fi, jupîne dascăle... sfîntă să-ţi fie vorba, mare adevăr ai rostit... nu plouă pentru că-i secetă.

MACOVEI: Şi-i secetă, pentru că nu plouă.

TOMA: Dar fă bine de ne spune, pentru ce-i şi secetă şi lipsă de ploaie?

MACOVEI: O fi trecut prin văzduh un zmeu cu limbă de foc.

TOŢI *(speriaţi):* Un zmeu?

MACOVEI: Sau poate că zidarii şi cărămidarii or fi legat norii.

TOMA: Dar nu cunoşti d-ta vreun chip de-a-i dezlega?

MĂRICA: Bărbatul meu să nu cunoască... ai pripit de te-ai vorbit; asta... ai vorbit de te-ai pripit.

MACOVEI: Tronc, Mărico!... Oameni buni, este un leac de secetă care nu dă greş.

TOŢI: Care, care?...

MACOVEI: Să-necaţi o babă.

TOŢI: Ş-a ploua?

MACOVEI: CU cofa.

TOŢI: Hai, măi, să găsim o babă. *(Arătînd femeile.)* Pe care din ele s-o alegem?

FEMEILE *(arătîndu-se una pe alta):* Pe Catrina, pe Safta, pe Tudora, pe Tofana, pe jupîneasa dăscăliţa. ..

MĂRICA: Pe mine?... Eu babă?... *(Lui Macovei.)* Babă-s, jupîne dascăle? babă?

MACOVEI: Ba ! ba...

BĂRBAȚII: Pe dînsele, măi! *(Se luptă bărbații cu femette; ele dau țipete.)*

BĂRBAȚII

Degrabă, degrabă
Să prindem o babă
Și-n apă s-o dăm.
Degrabă printr-însa
De foc şi de dînsa
Acum să scăpăm.

FEMEILE

Hoților! periți de-aici,
Că v-om bate cu urzici,
V-om zgîria ca pisici
De-ți fi toți numai beşici.

SCENA VII

Aceiaşi, BABA RADA (se iveşte-n fund)

BABA RADA: Să trăiască Pepelea!... bună cîrjă mi-a durat... am să-i descînt de dor.

FEMEILE: Iaca o babă, iaca o babă!

TOȚI: Baba Rada, vrăjitoarea !

MACOVEI: Ea o fi legat norii... pe dînsa, oameni buni... şi uştiuluc ! în baltă. *(Bărbații se răped de apucă pe babă, luînd-o-n sus.)*

BĂRBAȚII: în baltă !

BABA RADA: Ce-i? ce-i?

FEMEILE: în baltă !

BABA RADA: în baltă? Vai de mine... dar ce v-am greşit eu, oameni buni?...

MACOVEI: în baltă, talpa iadului !

BABA RADA: Ajutor! ajutor! Pepeleo!

SCENA VIII

Aceiaşi, PEPELEA (aleargă prin fund)

PEPELEA: Cine mă cheamă?... Mama Rada?...

BABA RADA: NU mă lăsa, Pepelaş dragă, vreau hoții să mă-nece.

PEPELEA: Să te-nece, pentru ce? Stați, oameni buni... nu faceți păcatul.

TOȚI: în lături, mă sfrijitule.

PEPELEA: NU mă las de voi chiar de m-ați ucide... Mama Rada-i nevinovată.

MACOVEI: Cum îndrăzneşti, măi țingăule, să te împotriveşti voinței poporului?... Nu ştii ce spuneau strămoşii noştri: „Box, pipili, Box..."

PEPELEA: Ce box, mă, na box !... *(Trage un pumn în gkigilicul lui Macovei.)*

MACOVEI: Aoleo! m-a necinstit.

TOMA: Iii!... a ridicat mîna asupra lui jupîn Macovei.

MĂRICA: I-a turtit nasul pe ghigilic? asta...

MACOVEI: Legați-1, măi, să-1 ducem la procuror. Cît pentru babă, uştiuluc în baltă. *(Țăranii leagă mînile lui Pepelea.)*

PEPELEA *(luptînd)*: Hoților, ticăloşilor!... vă puneți o sută pe un om, ca corbii şi ca judanii. *(Țăranii lasă pe Pepelea legat şi se-ntorc la Baba Rada.)*

BABA RADA: Pepeleo, Pepeleo... *(Țăranii ridică pe babă şi se îndrept spre lac cu ea.)*

PEPELEA: Ticăloşii... ucid pe biata babă, fără vină, şi pe mine m-au legat, ca să mă ducă la închisoare... s-au dus cu toții... nu-i nime, p-aici mi-e drumul. *(Fuge-n căsuță.)*

ȚĂRANII *(pe malul lacului)*: Una!

BABA RADA: Pepeleo!

ȚĂRANII: Două, trei... hup, uştiuluc. *(O aruncă pe babă şi deodată s-aude un tunet depărtat, ceriul s-acopere de nouri negri.)*

MACOVEI: *Parapanghelos!* De-acum umflați pe Pepelea şi hai la procurorul.

ȚĂRANII *(revenind în scenă)*: Dar unde-i?

ȚĂRANII: A perit !

MACOVEI: Périt să fie! *(începe furtuna mare, tunete prelungite.)* Iaca, măi!... vedeți? cum ați înecat vrăjitoarea, a şi-nceput a ploua.

TOMA: Plouă cu fulgere, jupîne dascăle, dar apă — tufă.

FEMEILE: Vai de noi! o să ne trăsnească.

MĂRICA: Hai s-aprindem Paşti de la luminare... asta... luumînare de la Paşti.

MACOVEI: Tronc, Mărico!

TOȚI: Hai pe-acasă, la sănătoasa, voinici. *(Un fulger cade-n lac, toți fug în dreapta spărieți.)*

SCENA IX

PEPELEA *(ieşind din căsuța):* Să se fi înecat biata mătuşă?... de-aş şti că aş găsi-o, m-aş arunca înot. Ia să vedem. *(Vine în scenă şi găseşte o cîrjă.)* Iaca una din cîrjele ei... poate să-mi fie de ajutor... *(La mal.)* A!... pare că zăresc ceva... ea-i... pluteşte... dă, Doamne, s-o scap. *(întinde cîrja-n apă şi scoate sumanul babei.)* Nu-i ea. Sărmana, e numai sumanul ei, a murit! S-a dus pe ceea lume, şi eu am rămas iar singur. *(Plînge.)* Rău mă doare inima după ea... dar ce aud!... ce văd!

(Furtuna trece, norii dispar şi luna se înalță de după copaci, înfund . . . pe suprafața lacului răsar mai multe flori mari de nufăr şi în fiecare din ele stă închisă cite-o zînă; în cea mai frumoasă se găseşte Baba Rada, metamorfozată în Regina Zînelor; razele lunei luminează tainic tabloul.)

SCENA X

PEPELEA, ZÎNE, BABA RADA (schimbată în zînă)

COR DE ZÎNE

Frumoasă zînă cu dulce nume
Din sînul apei iesă la lume.
Ferice omul care pre ea
La foc de stele o va vedea.

(Florile de nufăr se deschid, zînele iese de formează împreună un grup artistic în lumina electrică. în floarea din mijloc apare Baba Rada sub figura şi sub costumul unei zîne tinere şi frumoase şi încununată cu plante acvatice.)

ZÎNA

Pepeleo, blînd suflet, tu singur cu-ndurare,
Ai vrut să-mi aperi viața de-a proştilor turbare.
Pe tine eu din umbră te-oi scoate la lumină,
Căci foasta Baba Rada, de-acum e a ta zînă.

(Zîna, ieşind din floare, păşeşte pe fața apei şi vine in scenă.)

PEPELEA *(cade-n genunchi): Ol...* ce minune cerească.

ZÎNA: Pepeleo!... de azi începe o viață plină de lupte pentru tine... dar să n-ai grijă, vei fi pretutindeni apărat şi susținut de mine. Ține acest fluieraş de trestie, el te va ajuta la orice nevoie... cînd îi cînta din el... ține ş-acest inel de logodnă cu Sînziana.

PEPELEA: Ah!... zînă frumoasă şi milostivă, mă logodeşti cu norocul.

ZÎNA: Norocul să te însoțească în calea vieții. Acum te las, Pepeleo... rămîi cu bine, eu mă-ntorc în împărăția zînelor.

(Zîna se-ntoarce în floarea ei, toate florile s-afundă încet, în sunetul simfonic al orchestrei. Corul repetă refrenul de la început.)

(Sfîrşitul actului I.)

ACTUL II

(Teatrul reprezintă sala tronului lui Papură-împărat . . . Vasuri mari cu plante acvatice sînt aşezate în colțuri... un tron mare de aur în stingă, alt tron mai mic alături, spre public . . . o uşă în stînga, ce duce în apartamentul împără-

resei ... în dreapta, uşi mari ... în fund, arcade largi şi înalte, ce se deschid pe terasă, deasupra gradinei.)

SCENA I

PEPELEA *(se iveşte cu sfială pe terasă, apoi intră în scenă):* Nu mă vede nime? M-am furişat prin grădina împărătească, doar oi zări pe Sînziana... dar toate ferestrele palatului sînt închise... Ce bogăţii... Ce locaş fărmecător!... Bine m-aş deprinde a trăi aice... alăturea cu fata împăratului. Dacă m-ar ajuta Zîna-Lacului să mi se împlinească dorul... Ian să-mi încerc norocul, sunînd din fluierul ăsta!... Să vedem ce poate el!... *(Privind fluierul, cîntă.)*

ARIE

Fluieraş frumos.
Mult zici tu duios.
Scumpe fluieraş,
Mult zici drăgălaş,
Zi cu glasul tău,
Zi pe gîndul meu,
Versul cel cu foc,
Ce-aduce noroc.

II

Fluieraş de fag,
A! spune cu drag,
Spune de-al meu dor
Scumpului odor,
Că inima mea
Vecinie pentru ea
Bate nencetat
D-un amor curat.

(El vrea să cînte din fluier, dar se opreşte, zărind în dreapta pe Tîndală.) Dar vine cineva... mă închin cu cîntecul şi, la fugă... să mă ascund în grădină. *(Dispare după arcade.)*

SCENA II

TÎNDALĂ, pe urmă PĂCALĂ
(amîndoi în haine brodate cu fir ş-acoperite cu decoraţii pe piept şi pe spate)

TÎNDALĂ *(viind din dreapta):* Stăpînul meu, augustatea-sa marele împărat Papură doarme... Doarmă sănătos şi fără grijă, cît mă are pe mine, Tîndală, prim-ministru... Toată sarcina statului e pe spinarea mea... Sarcină grea!... *(Cu emfas.)* însă mă simt mîndru de-a o purta pentru gloria, prosperitatea, propăşirea şi moralitatea poporului ce se adăposteşte la umbra sceptrului împărătesc al augustăţii-sale... *(Zărind pe Păcală.)* Dar pare că zăresc pe Păcală, colegul meu de cabinet... un şiret de frunte, care ades mă păcăleşte!... Cum să mă dezbar de el?... Am cătat' să-1 trimit departe, peste nouă mări şi nouă ţări, într-o ambasadă... dar n-a primit... Ce tertip să mai iscodesc?... *(Stă pe gînduri.)*

PĂCALĂ *(intră pe sub arcade):* Doarme augustul nostru, şi soarele-i sus... însă are şi dreptate să-şi odihnească bătrîneţele. *(Zărind pe Tîndală.)* A!... iaca Tîndală, părechea mea de la carul statului... cum să-1 dau peste cap?...

TÎNDALĂ: Ce văd? Escelenţa-voastră la curte aşa de dimineaţă?

PĂCALĂ: Datoria-mi fac, urmînd pildei escelenţei-voastre.

TÎNDALĂ: Datorie sacră... cînd stăpînul trage la aghioase... Sluga credincioasă veghează, pentru gloria...

PĂCALĂ: Propăşirea...

TÎNDALĂ: Prosperitatea...

PĂCALĂ: Şi moralitatea poporului, ce s-adăposteşte...

TÎNDALĂ: La umbra sceptrului părintesc.

AMÎNDOI *(înclinați):* Al augustății-sale...

PĂCALĂ: Bine, acuma ad-o colea jumătatea milionului ce-ai cîştigat astă-noapte.

TÎNDALĂ: Ce milion? Care milion? de unde milion?

PĂCALĂ: Care? *(îi şopteşte la ureche.)* Cel care ai cîştigat ruşfet de la concesionarii baloanelor.

TÎNDALĂ *(cu mirare):* De unde o ştii?

PĂCALĂ: E scris pe nasul escelenței-voastre, ad-o...

TÎNDALĂ: Ei, ştii una? Lasă-mi mie milionul ăsta, şi eu îți făgăduiesc alt milion la anul.

PĂCALĂ: Cum?

TÎNDALĂ *(îi vorbeşte la ureche):* Din răscumpărarea concesiunii baloanelor.

PĂCALĂ: Parol?

TÎNDALĂ: Parol!

PĂCALĂ: Ba, ba, ba, mai bine azi un ou, decît la anul un bou; adă!

TÎNDALĂ: Bine, om regula socotelile mai pe urmă, acum să ne ocupăm de afacerile politice... Ştii că domnița Sînziana e fată mare?...

PĂCALĂ: O fi; şi, prin urmare, i-a abătut să se mărite numaidecît.

TÎNDALĂ: Fată mare nu-i? Trebuie să-i credem.

PĂCALĂ: Şi împăratul, care se supune la toate voințele ei, a trimis crainici pe la toate împărățiile ca să le ducă această veste.

TÎNDALĂ: O ştiu.

PĂCALĂ: Şi chiar au început a sosi în oraş mai mulți din acei ce-au auzit de frumusețea domniței.

TÎNDALĂ: Care şi care?...

PĂCALĂ: Zorilă, craiul Răsăritului; Murgilă, craiul Apusului... şi Pîrlea-Vodă, şi Lăcustă-Vodă, şi alți mulți din toate părțile lumii.

TÎNDALĂ: Minunat; şi unde au tras la gazdă?

PĂCALĂ: La „Grand Hotel", la „Trei sarmale".

TÎNDALĂ: Cred c-om căpăta ceva decorații de la ei... decorații cu briliante prinprejur... iar nu ca potcoavele astea, care cîntăresc zece oca... de aramă... Priveşte: ordinul Hipopotamului!... ordinul Urangutanului!... ordinul Bivolului... ordinul Bibilicului... etc...

PĂCALĂ: Acestea sînt decorații zoologice... dar unde le-om mai anina şi pe celelalte?...

TÎNDALĂ: Pe dinăuntrul livrelei... ca căptuşală.

(S-aude-n stînga un căscat lung.)

PĂCALĂ: Taci... s-anunță împăratul.

(Papură-împărat vine în halat şi papuci galbeni.•• şi cu coroana peste scufă.)

SCENA III

Aceiaşi, PAPURĂ

PAPURĂ: A... a... a!... Bine am dormit.

AMÎNDOI: Să vă fie de bine, augustate.

PAPURĂ: Aici sînteți, miniştrii mei isteți!

TÎNDALĂ: La uşa augustă a ietacului împărătesc...

PĂCALĂ: Precum se cuvine...

PAPURĂ: Vine... bine vreau să zic, ne place să vă vedem aproape de tron, pentru că sînteți ageri.

AMÎNDOI *(închinîndu-se):* Măria-ta...

PAPURĂ: Credincioşi!

AMÎNDOI: Augustate...

PAPURĂ: Integri.

AMÎNDOI: Luminate împărate...

PAPURĂ: Deşi nu prea frumoşi...

AMÎNDOI: Milostive stăpîne...

PAPURĂ: Destul, nu vă mai frîngeți şalele... cîte ceasuri sînt?...

TÎNDALĂ: Cîte porunceşte augustatea-voastră să fie.

PAPURĂ: M-am trezit destul de dimineață, nu-i aşa?

TÎNDALĂ: Aşa! v-ați trezit odată cu zorile.

PAPURĂ: Oare?... Ce crezi şi tu, Păcală... îmi pare că soarele-i sus.

PĂCALĂ: Zorile au mai întîrziat astăzi, pentru plăcerea augustății-voastre.

PAPURĂ: Bine-au făcut, pentru că eram foarte obosit... trebile statului...

TÎNDALĂ: Vă prea osteniţi, augustate; şi nu se cade să compromitaţi augusta voastră sănătate. Nouă, servitorilor tronului, ne incumbă truda; pentru gloria...

PĂCALĂ: Propăşirea...

TÎNDALĂ: Prosperitatea!

PĂCALĂ: Şi moralitatea poporului ce s-adăposteşte...

TÎNDALĂ: La umbra sceptrului părintesc...

AMÎNDOI: Al augustăţii-voastre !

PAPURĂ: Frumoasă imagină!... umbra sceptrului... mi-o repetaţi în toate zilele... e cam monotonă, însă plăcută... şi ce mai face poporul?... nu l-am văzut de mult...

TÎNDALĂ: Nu-şi încape-n piele de fericire.

PAPURĂ: Aşa să fie, Păcală, îşi încape sau nu-şi încape?

PĂCALĂ: Nu-şi încape... e burduf...

PAPURĂ: Burduf!... A!... mulţămirea mea este deplină... adică tocmai deplină nu... pentru că tarafurile politice se-nmulţesc pe toată ziua... Cîte avem păn-acum?

PĂCALĂ: 57, augustate.

PAPURĂ: Numai atîtea?... le credeam mai plodoase... care au mai ieşit la maidan?...

PĂCALĂ *(desfăşurînd o Mrtie lungă):* Iată lista.

PAPURĂ: Breee!...ce pomelnic!... citeşte-1, Păcală.

PĂCALĂ: Categoria-ntăi.

PAPURĂ: Cum?... Sînt pe categorii?

PAPURĂ: Dar, categorisiţi.

PAPURĂ: Zi-nainte.

PĂCALĂ: Categoria-ntăia ! Tarafuri colorate.

PAPURĂ: Colorate?...

PĂCALĂ: Da!... pentru ca să bată mai bine la ochi. *(Citind.)* Taraful verde.

PAPURĂ: Verde? Pentru ce verde?

PĂCALĂ: Pentru că-i spanac. *(Citind.)* Taraful galbăn.

PAPURĂ: Galbăn?... O fi taraf de dovleci?...

PĂCALĂ: Tocmai... e un taraf care a prins gălbeaţă. *(Citind.)* Taraful alb.

PAPURĂ: Alb?... Se vede că-i mai spălat?

PĂCALĂ: Şi pătimeşte de albeaţă pe ochi. *(Citind.)* Taraful stacojiu.

PAPURĂ: Stacojiu?... pentru ce?

PĂCALĂ: Pentru că cu cît e mai fiert, cu atît e mai roş.

PAPURĂ: Ca racii.

PĂCALĂ: Raci progresişti etc. Categoria a doua... Taraful naţional-liberal, taraful liberal-naţional, taraful liberal-naţional-moderat, taraful moderat-naţional-liberal.

PAPURĂ: Treci la altă categorie, asta-i cam într-acelaşi păr.

PĂCALĂ: A treia categorie... Taraful aristocrat, democrat, burtocrat, pungocrat, postocrat...

PAPURĂ: Destul... m-am ameţit şi simt că devin prostocrat ca dînşii... Şi care-i deviza politică a tuturor?

PĂCALĂ: Una ş-aceeaşi... „Scoalâ-te de la locul tău, să mă pun eu."

PAPURĂ: Adică, cu alte cuvinte... Să vă dau afară pe voi şi să-i iau pe dînşii în loc?

PĂCALĂ: Cam aşa !

PAPURĂ: Ş-aşa se poate... să vă dau afară... să nu vă dau?... Ba să vă dau.

AMÎNDOI: Ferească Dumnezeu, auguste.

PAPURĂ: Dar dacă vă voi păstra... Cum să salvăm situaţiunea?...

TÎNDALĂ: Trîntind tarafurile la puşcărie.

PAPURĂ: Bună idee, să le trîntim... oare să le trîntim?... şi pentru ce să nu le trîntim?... Ce zici şi tu, Păcală?...

PĂCALĂ: Zic să nu le trîntim, maiestate... pentru că o asemenea trîntă ar fi o măsură în incompatibilitate cu abilitatea guvernamentală.

PAPURĂ *(aiurit):* Aşa... *(Aparte.)* N-am prea înţeles. *(Tare.)* Apoi dar să-i lăsăm în pace, mai cu

samă că am altă belea pe capul meu... Sînziana mi-a declarat că vrea să se mărite pe placul ei... iar nu după convenienţele politicei statului... Eu chibzuisem să fac alianţă cu vecinul meu, cu Piperuş-Craiul... dar fata-l găseşte prea iute... şi nu-l vrea.

TÎNDALĂ: Asta poate să nască mari complicaţiuni.

PĂCALĂ: Poate chiar şi războaie.

PAPURĂ: Ş-apoi?... nu mi-e teamă de-un Piperuş. Cîţi pipăruşi am mîncat eu, de cînd împărătesc!... Au început să curgă peţitori pentru Sînziana?

TÎNDALĂ: început... Hotelul „La trei sarmale" e plin de crai, domni şi împăraţi, care aşteaptă să fie invitaţi a se prezenta la Curte.

PAPURĂ: Bine, făceţi-le cunoscut că-i voi primi chiar astăzi... Gătit-aţi tot pentru ceremonialul primirii lor?

PĂCALĂ: Totul e gata.

PAPURĂ: Mergeţi dar să-i aduceţi în prezenţa noastră, hai, marş!

AMÎNDOI: Numaidecît, auguste... *(Ies închinîndu-se.)*

PAPURĂ *(singur):* Un cap încoronat trebuie să aibă caracter ferm şi voinţă nestrămutată... altminterea se-ncurcă rău iţele politice... Eu am hotărît să fac pe voia Sînzianei... şi nu mă schimb odată cu capul *(o pauză),* şi însă prudent e de-a espune împărăţia la cine ştie ce calamităţi, pentru capriciul unei copile alintate... Ce-ar fi, adică, dacă n-aş mărita-o acum?... ar plînge ş-atîta tot... dar de ce s-o fac să plîngă, drăguţa?... Vrea să se mărite, lucru natural. *(Schimbă tonul.)* Vrea, vrea... multe vrea omul.. de m-aş potrivi... ea are voinţa ei... dar şi eu am pe-a mea... şi, în sfîrşit, cine-i împăratul? Eu!... cine are dreptul de a porunci?... Eu! prin urmare s-o mărit... alta n-am ce face. *(Stă pe gînduri, numărînd pe degete.)* S-o mărit?... să n-o mărit?...

SCENA IV

PAPURA, SÎNZIANA (iese din apartamentul ei)

SÎNZIANA: Tătucă. *(Vine de-l sărută.)*

PAPURĂ: Copila mea, te-ai trezit?...

SÎNZIANA: Ce fel? trezit?... Soarele-i ameazi, şi d-ta tot în halat şi cu scufa de noapte?...

PAPURĂ: Am avut multe de pus la cale cu miniştrii.

SÎNZIANA *(zîmbind):* înţeleg... aţi organizat ceremonialul de astăzi... Scumpul meu părinte, cît mă doare să mă despart de d-ta.

PAPURĂ: Apoi dacă te doare aşa de mult, pentru ce vrei numaidecît să ieşi din casa părintească?

SÎNZIANA: Pentru ca să mă duc şi eu la casa... aşa a făcut şi mama.

PAPURĂ: Dumnezeu s-o ierte... însă, pe vremea ei, fetele se măritau după placul părinţilor.

SÎNZIANA: S-au schimbat lucrurile de-atuncea, tătucă. Astăzi sîntem libere şi independente.

PAPURĂ: Formaţi şi voi un taraf?...

SÎNZIANA: Dar, găsim că e drept să ne alegem noi înşine tovarăşii vieţii noastre.

PAPURĂ: De aceea s-au înmulţit despărţeniile... Ascultă, Sînziana... n-ai pute să mai rabzi vreo doi-trei ani?...

SÎNZIANA: De ce nu zece?... să-mpletesc coadă albă.

PAPURĂ: Păn' la coadă albă mai ai mult, fata mea.

SÎNZIANA: Tătucă, vrei să afli adevărul?... mi-a prezis o vrăjitoare că, de nu m-oi mărita în anul acesta, am să mă găsesc într-o primejdie de moarte.

PAPURĂ: De moarte!... să mori?... ferească Dumnezeu! să nu faci una ca asta... mai bine te mărit de 17 ori, cu cine ţi-a cere inima... chiar c-un zmeu, dacă ai poftă de zmei.

SÎNZIANA: Bunul meu părinte!... Tocmai de zmei mi-e teamă, pentru că ei fură fete de-mpăraţi... şi mi-a spus vrăjitoarea că sînt ameninţată...

PAPURĂ *(spăriet):* Ce?... să te răpească o dihanie de pe ceea lume?... Merg să dau porunci ca să pună

străji împrejurul palatului... *(Strigă:)* Păcală, Tîndală... iaca, uitasem că ei sînt duşi la „Trei sarmale !"

SÎNZIANA: Nu te turbura, tătucă, mai bine mergi de te găteşte, ca să primim oaspeții veniți la noi de prin fundul lumii.

PAPURĂ: Ai dreptate; mă duc să-mi lepăd halatul şi să-mi pun hlamida... Pupă-mă frumos... Pupă-mă încă o dată. *(După ce-o sărută, iese zicînd:)* E frumoasă... ruptă din soare! Şi-mi samănă mie, bucățică tăiată. *(Iese-n stingă.)*

SCENA V '

SÎNZIANA *(singură)* : Azi trebuie să-mi aleg un mire !... pe care?... pe cel mai viteaz, mai tînăr şi mai frumos.

RECITATIV

De multe nopți mi-e somnul agitat
Şi pănă-n zori ades nu pot dormi.
Un glas ascuns îmi zice nencetat
Că am ajuns în timpul de-a iubi.

ARIE

I

Fără dor, fără iubire,
Nu e-n lume fericire,
Spune doica mea.
Ea-i bătrînă, ispitită;
Ca să fiu dar norocită,
S-o ascult pe ea.

II

Făt-Frumos, o dulce mire,
Te aştept, vin' cu grăbire,
Vino de mă ia,
Ca să ducem împreună
Viață dulce, viață bună
Cum inima vrea.

Ah!... cînd ar veni Făt-Frumos... *(Stă gîndind. Un zmeu trece călare prin văzduh.)* Cînd ar apărea deodată-n ochii mei...

(Zmeul apare între arcade.)

SCENA VI

SÎNZIANA, ZMEUL

ZMEUL *(în fund):* Sînziana!

SÎNZIANA *(tresărind)* : Cine mă cheamă? *(Vede pe zmeu.)* A !... *(Vrea să fugă.)*

ZMEUL: Nu fugi, dulce minune; vestea frumuseței tale a trecut peste nouă mări şi nouă țări şi ca să te văd, am venit în zbor nouă zile şi nouă nopți.

SÎNZIANA: Dar cine eşti tu, care îndrăzneşti?...

ZMEUL: Eu sînt împăratul zmeilor.

SÎNZIANA *(cu groază):* Eşti zmeu?...

ZMEUL: Ş-am jurat să te fac soția mea.

SÎNZIANA: Eu?...

ZMEUL: Vino cu mine.

SÎNZIANA: Mai bine să mor.

ZMEUL : Vino !... *(Face un pas, întinzînd mîna spre ea.)*

SCENA VII

Aceiaşi, PEPELEA (se arată sub arcade)

PEPELEA: Stăi, fiară de pe ceea lume!... un pas mai mult, eşti mort.

ZMEUL: Ce?... tu, piticule, îmi porunceşti mie?

PEPELEA: Pieri, pieri îți zic.

ZMEUL *(ridică buzduganul):* Se vede că vrei să legi frăție de moarte cu buzduganul meu?

PEPELEA: Şi tu cu fluieraşul meu. *(Sună din fluier.)*

ZMEUL *(ramifié încremenit, vra să-nainteze, dar nu poate; vra să ridice buzduganul, şi-i cade brațul fără putere):* Păcătosule!... aşteaptă... Ce-am pățit?... nu pot face un pas înainte... nu pot

purta buzduganul, sînt fârmecat... fluierul acesta mă-nvinge... *(Se tot retrage îndărăt, împins de-o putere misterioasă, în sunetul fluierului Pepelea-l urmăreşte, amîndoi dispar în grădină.)*

SÎNZIANA *(trezindu-se din buimăceală):* Am visat?... Era să mă răpească un zmeu?... Şi m-a scăpat de el?... Cine m-a scăpat?... Poate că era Făt-Frumos.

Făt-Frumos, o dulce mire,
Te aştept, vin' cu grăbire,
Vino de mă ia . . . etc.

(Iese prin stingă chitind sotto voce.j

SCENA VIII

PĂCALĂ, TÎNDALĂ, PÎRLEA-V0DĂ, LĂCUSTĂ-VODĂ, ZORILĂ, MURGILĂ

(mai multe persoane din toate părţile lumii, în diverse costiume fantastice)

(S-aude fanfare-n curte, uşile-n dreapta se deschid; doi uşieri vin de se aşază la intrare. Intiă cortejul de crai, domni şi împăraţi, precedaţi de Tîndală şi Păcală şi urmaţi de steaguri cu emblemele lor. Se pun în semicerc, în faţa tronului.)

COR

Azi e ziua mult dorită,
Cînd, uimiţi, o să vedem
O minune strălucită,
Un crin alb cu diadem.

TÎNDALĂ: Poftim, vestiţi şi de bun neam domni, crai şi împăraţi ! în curînd va sosi marele, gloriosul, mărinimosul, augustul Papură-împărat, împreună cu frumoasa, încîntătoarea, augusta sa copilă, domniţa Sînziana.

(în sunetul unui marş triumfal, intră Papură cu hlamidă şi cu coroană aurită, ţinînd pe Sînziana de mînă, urmaţi de mai multe dame şi magnaţi de Curte . . . ei fac giurul solei, salutînd pe oaspeţi, ş-apoi merg de se suie pe tronuri. Steagurile se înclină în faţa lor şi toţi oaspeţii rămîn extaziaţi, privind la Sînziana . : . Pîrlea-Vodă dă semne de admiraţie grotească. Tîndală stă Ungă tron.)

COR

Iată împăratul,
Iată luminatul
Cu Sînziana,
Mîndra Cosînzeana,
Orişicine-o vede
Jură şi crede
Că e un juvaer,
Căzut aci din cer.

SCENA IX

Aceiaşi, PAPURĂ cu SÎNZIANA

PAPURĂ *(pe tron):* Bine-aţi venit la curtea noastră, oaspeţi de soi şi de tot soiul!... Crainicii noştri v-au dus vestea despre copilă şi zestrea ei... jumătate de împărăţie, fără ipotecă... Care din voi va ave noroc să placă fetei va ave parte" de amîndouă... Haide, arătaţi-vă talentele şi nurii, concursul e deschis; am zis!...

TOŢI: Trăiască Papură-împărat!

PAPURĂ : Acum şi pururea şi-n vecii vecilor...

TOŢI : Amin !

PAPURĂ: Păcală, te numesc mareşal de ocazie, fără leafă. Prezentează-ne concurenţii cu *tropos.*

PĂCALĂ: Ascult. *(Prezentînd pe Zorilă.)* Măria-sa Zorilă, craiul Răsăritului.

PAPURĂ : Zorilă ?... Am cunoscut în tinereţe pe babacu-tău; pătimea, sărmanul, de căscat, altminterea era deştept şi cam... berbant. *(Rîzînd.)* îmi aduc aminte că odată ne-am întîrziat împreună până-n faptul zilei, într-o mahala !... ha ! ha ! ha ! Stîrnisem toţi cînii şi comisarii... ha, ha, ha!

TÎNDALĂ *(încet, cu dezaprobare) :* Auguste...

PAPURĂ *(serios):* Ai dreptate, Tîndală, nu iartă ighemonicoriul. *(Arată pe Sînziana.)* Şi e sărbătoare-n casă; iaca tac, tac.

ZORILĂ *(îngenimche dinaintea tronului Sînzianei şi declamă):*

Princcsă ! Răsăritul e raiul pămîntesc;
Din el răsare luna şi soarele ceresc !
Primeşte-a fi regină acelui dulce plai,
Ca să pri'/ească lurnea-n mirare rai în rai.

(Se scoală şi se retrage.)

PAPURĂ *(lui Tîndală):* Rarerarerai în rai? parcă aud broaştele, Tîndală.

TÎNDALĂ: Poezie imitativă, auguste.

PAPURĂ: O fi !...

PĂCALĂ *(prezentînd pe Murgită) :* Măria-sa MurgilăJ craiul Apusului.

PAPURĂ: Murgilă?... Stăi... am cunoscut şi pe babacu-tău; era cam posomorit de firea lui. Ce mai face?

MURGILĂ *(posomorit):* A apus...

PAPURĂ: A apus!... Ce spui? A dat pielea popii? Hei !... lume, lume !... toţi sîntem mai mult sau mai puţin muritori. *(îşi suflă nasul tare.)* Ca mîne îi apune şi tu.

MURGILĂ *(asemenea şi el îngenimche înaintea Sînzianei şi declamă):* ʳ-fiwqVf tbasiihT : ITOT

Princesă, în Apusul profund, mistuitor,
Apune soare, lună, tot ce-i strălucitor,
Dar jur pe-a ta frumseţă, de lume admirată,
Că tu nu /ei apune *Aia* ochii-mi niciodată,

,GJi'IoS *li?.*-Jiiî; *(Se retrage.)*

PAPURĂ: Frumos!... *(Lui Tîndală.)* Ce au, Tîndală, de grăiesc toţi în stihuri ?... e vreo boală nouă ?

TÎNDALĂ: Da... o boală ce se numeşte stiho-morbus.

PAPURĂ : O fi !...

PĂCALĂ *(prezentînd pe Lăcustă):* Măria-sa Lăcustă-Vodă.

PAPURĂ: Lăcustă? Te ştiu de mult... mi-ai potopit ogoarele într-o vreme... la anul o mie şi ceva!

LĂCUSTĂ: Era foamete, augustate... şi eram pe-atunci un copil fără judecată, zburdalnic.

PAPURĂ: Aşa!... Ş-acum văd cu mulţămire că, deşi eşti flăcău tomnatic, te ţii bine ; tot verde !

LĂCUSTĂ: Am stomac bun!

PAPURĂ *(lui Tîndală):* Stomac de-Lăcustă.

LĂCUSTĂ *(îngenunchează dinaintea Sînzianei şi declamă):*

Frunză verde de mohor
Mor de dor . . . zău . . . de dor mor,
Mor . . . mor . . . mor . . .

(Aparte.) Ce dracu!... am uitat restul şi mi-am pierdut rostul.

PAPURĂ *(lui Tîndală):* Ian ascultă, Tîndală... ăsta mormoroseşte ca un urs.

LĂCUSTĂ *(cată a continua) :*

Frunză verde dc mohor
Mor, mor, mor . . .

PAPURĂ: Lăcustă... dragă Lăcustă, lasă, nu mai muri acum, fătul meu, pe altădată, pe altădată, aşa să trăieşti.

LĂCUSTĂ *(retrăgindu-se) :* Curios!... mi-am uitat improvizaţia.

PĂCALĂ *(prezentînd pe Pîrlea):* Măria-sa, Pîrlea-Vodă.

PAPURĂ: Pîrlea?... pîrlit eşti de soare!

PÎRLEA: Ba din născare, augustate. *(Declamă:)*

Princesă, a ta frnmseţă-nfocată şi bălaie
In vulcanul meu de suflet a aprins o palalaie.
Ard, ard, ard, mă fac cenuşă, căci amorul mă încinge.
A ! precum ai aprins focul, fă bine de mi-l şi stinge.

PAPURĂ: Pompieri!... chemaţi pompierii... e-n stare să-mi dea foc palatului. *(S-aude afară fluierul lui Pepelea.)*

PÎRLEA *(indignat):* Cine mă fluieră?

PAPURĂ: Ce s-aude, un fluier?

SÎNZIANA *(uimită, aparte):* Parcă-i fluierul care m-a scăpat de zmeu.

(Apare Pepelea pe pragul aţei din dreapta.)

SCENA X

Aceiaşi, PEPELEA

PAPURĂ: Cine eşti tu, semeţule, de îndrăzneşti s-ai îndrăzneala de a te prezenta dinaintea noastră?

PEPELEA: Luminate împărate, sînt solul Zînei-Lacului!... Acea zînă năzdrăvană a auzit de preaputernicul, preaînţeleptul, preamărinimosul Papură-împărat, precum şi de cereasca frumuseţă a fiicei sale, care-i samănă...

PAPURĂ *(îmblînzit)* : Aşa mai vii de-acasă... urmează.

PEPELEA: Şi, vrînd să vă arate admirarea ce i-aţi inspirat, vă trimite prin mine, pentru serbarea de astăzi, două prezenturi, cum nu s-a mai văzut pe lume.

PAPURĂ: Care? unde-s?...

PEPELEA *(face un semn afară; un paj intră, aducînd o colivie mică de aur, în care este închisă o pasere albastră, şi alţi doi servitori aduc o oglindă mare, pusă pe două picioare aurite)* : Iată-le !... o pasere măiastră, pentru frumoasa, şi încîntătoarea prin-cesă. *(Ia colivia ş-o prezintă Sînzianci.)* Ş-această oglindă, pentru augustatea-voastră... Paserea are grai omenesc şi răspunde la toate întrebările... Oglinda arată adevărul... Zîna vă roagă să le primiţi bucuroşi, din parte-i.

(Servitorii aşază oglinda între ambele arcade, faţă cu publicul.)

PAPURĂ: Primim, cum nu?... şi-i trimitem asigurarea înaltei noastre consideraţiuni.

SÎNZIANA: Ce frumoasă pasere!

PAPURĂ: O fi dumbrăveancă? *(Lui Pepelea.)* Şi zici că astă pasere grăieşte?

PEPELEA: E pasere măiastră... adresaţi-i orice între-bare, ea va răspunde.

PAPURĂ: Ce s-o-ntreb? Ha! am găsit... Păsărică dragă... spune-mi: sînt coţcari în împărăţia mea?

PASEREA: Da! da! da! da!

PAPURĂ: Nu mă-ndoiam de asta... care sînt cei mai mari gheşeftari?

PASEREA: Păcală... Tîndală.

PAPURA: Ce-a zis:

PĂCALĂ: A zis Tîndală.

TÎNDALĂ: Ba Păcală.

PĂCALĂ: Ba Tîndală.

TÎNDALĂ: Ba Păcală.

PASEREA: Păcală-Tîndală, Tîndală-Păcală.

PAPURĂ: Cum se poate?... Şi eu credeam...

TÎNDALĂ-PĂCALĂ: Minciuni, minciuni, gaiţă neruşinată!... Nu o credeţi, augustate.

PAPURĂ *(sever):* Tăcere!... Mîne voi fi supremul vostru judecător, astăzi n-am vreme să fiu decît părinte... Sînziana, ai văzut ş-ai ascultat pe onorabilii preopinanţi... asta... aspiranţi... răspunde, care din d-nialor îl socoti mai demn de a-mi fi ginere mie şi, prin urmare, bărbat ţie?

SÎNZIANA *(sculîndu-se)* : Sire, sînt confuză în momentul acesta... şi nu mă pot pronunţa îndată... atît de mari sînt meritele d-nealor.

PAPURĂ: Prea bine, fata mea... Vom suspenda şedinţa pe zece minute ; pentru ca să ai tot timpul necesar de-a lua o rezoluţie. *(Tare.)* Şedinţa e suspendată pe zece minute. Poftiţi la bufet, dacă vă place. *(Se scoală.)*

SÎNZIANA *(aparte):* Am să consult paserea despre ursitul meu. *(Către pasere.)* Păsărică dragă, cum se numeşte ursitul meu ?...

PASEREA: Pepelea! Pepelea.

SÎNZIANA: Pepelea. *(Iese printre arcade împreună cu damele.)*

PAPURĂ: Acum mă pot coborî de pe troa, să-mi mai dezmorţesc şalele... *(Se coboară.)* Unde-i cel ce-a adus paserea şi oglinda?

PEPELEA: EU sînt.

PAPURĂ: Cum te cheamă?

PEPELEA: Pepelea.

PAPURĂ: Din botez sau de-aiurea?

PEPELEA: Ba de-aiurea.

PAPURĂ: Aşa am chitit şi eu... acum spune-mi ce meşterie are oglinda asta?... Pană azi eu n-am văzut oglinzi?

PEPELEA: Ea arată chipul şi totdeodată caracterul fiecăruia om ce se uită în ea.

PAPURĂ: Minunat. *(Aparte.)* Prin ea am să cunosc firea mosafirilor mei. *(Tare.)* Păcală, Tîndală... ian priviți-vă mutrele în oglinda asta... ca să vedeți cît sînteți de frumoşi,

PĂCALĂ-TÎNDALĂ *(cu sfială):* Auguste...

PAPURĂ: Am poruncit... marş.

(Păcală şi Tîndală se duc în fața la oglindă, care reflectează doi lupi cu gurile căscate, trăg'ind de-o pungă, j

PĂCALĂ-TÎNDALĂ: Doi lupi!... piei, drace!... sîntem lupi?

PAPURĂ: Lupi! Miniştrii mei, secretari de stat, sînt lupi! şi eu i-am rînduit păstori la oi?... *(Sever.)* Am să vă hăituiesc cu copoi, pungivorilor!

PĂCALĂ-TÎNDALĂ *(abătuți):* Ne-am dat de gol! Am pățit-o.

TOȚI *(cu mirare)*: O!

PAPURĂ *(aparte):* Acum să trecem la musafiri. *(Tare.)* Lăcustă-Vodă... ai idee de nurii cu care te-a înzestrat natura?

LĂCUSTĂ: Aproximativ, augustate, după cît m-au încredințat sexul frumos.

PAPURĂ: Treci la oglindă, treci ca să te aproximativeşti cu ochii.

LĂCUSTĂ: Bucuros... *(Se pune în fața oglinzii. Oglinda reflectează o lăcustă slabă.)*

TOȚI *(rîzînd):* A!... o lăcustă?

LĂCUSTĂ: Eu! Lăcustă?...

PAPURĂ: Aidoma.

PÎRLEA *(rîde cu hohot):* A pățit-o vărul.

PAPURĂ: Pîrlea-Vodă, e rînduî dumitale.

PÎRLEA: EU n-am grijă... sînt frumos. *(Cată în oglindă. Oglinda reflectează un curcan.)* Un curcan!

(Toți rid.)

PAPURĂ: Numai bun de pus în frigare.

PÎRLEA *(furios):* Asta-i o insultă... cere răzbunare. *(Scoate sabia ca să lovească oglinda.)*

PAPURĂ *(oprindu-l):* Ba te poftesc să-mi laşi mobilele în pace; nu poți lupta cu adevărul... Am să mă uit şi eu... priviți şi admirați. *(Se pune majestos înaintea oglinzii. Oglinda reflectează o broască purtînd scufă.)* Ce?... un buhai de baltă?... Eu?... Asta-i broscărie... boscărie vreau să zic; sfărîmați oglinda asta obraznică în 40 de mii de bucăți. Buhai de baltă?... Pepelea, unde-i Pepelea?

PEPELEA *(ieşind de după oglindă):* Aici.

PAPURĂ: Laspînzurătoare... duceți-1 la ştreang.

TINDALĂ-PĂCALĂ: Pe dînsul cu toții!

(Toți se răpăd asupra lui Pepelea, care scoate fhiierul de la briu.)

PEPELEA *(aparte):* Am să te văd, fluieraşule, ce poți.

(Fuge spre tisa din dreapta.)

PAPURĂ: Nu-1 lăsați să scape.

PEPELEA: Sună, fluieraşule, să-i faci a juca de streche.

(Sună din fluier ca la uşa cortului. Toți se opresc din goană şi încep a juca în loc, sărind in sus, strîmbîndu-se şi neputîndu-se opri; Pepelea iese, fluierul încetează, dansul se opreşte.)

TOȚI: După el! *(Se răped spre uşă, fluierul se aude mai departe, danțul iar începe şi continuă mai strechiat, păn ce fluierul tace.)* Uf! am obosit, nu mai pot, îmi dau sufletul. *(Unii cad pe scaune, alții se razimâ-mpreună, spate de spate.)*

PAPURĂ *(căzînd pe treptele tronului):* Uf! am jucat fără voie ca la uşa cortului, la bătrînețe. Sîntem vrăjiți.

SCENA XI

Aceiași, DAMELE CURȚII, MACOVEI, TOMA, ȚĂRANI, ȚĂRANCE

DAMELE *(dau țipet afară):* A!

TOȚI *(tresărind)*: Ce este?

DAMELE *(pe terasă):* Zmeul! Zmeul!.., Săriți. răpit pe domnița !

(Zmeul trece călare prin aer, cu Sînziana în brațe.)

TOȚI: Zmeul !...

DAMELE *(vin, alergînd spăriete, în scenă):* Zmeul! *(Se ascund după tronuri.)*

PAPURĂ: Ce zmeu? unde-i zmeul?... ce-ați pățit?

o DAMĂ *(răpede):* în vreme ce domnița sta departe pe terasă, grăind cu paserea cea măiastră, soarele s-a-ntunecat ca de un nor și deodată a apărut prin văzduh un zmeu călare; el au trecut pe lîngă domnița, a luat-o în brațe și s-a dus, s-a dus...

PAPURĂ *(buimăcit):* S-a dus, s-a dus, unde s-a dus?

DAMA: Și s-a făcut în curînd nevăzut.

VKVVRĂ^(iare): Unde?

DAMA: în fundul orizonului.

TOȚI: A !

PAPURĂ: Tocmai în fund?

DAMA: Tocmai.

TOȚI: A !... A !...

PAPURĂ: Ce a... a... a?... ce ați căscat gurile?... La goană după el ! *(Scoate paloșul și umblă pe scenă ca un nebun, strigînd:)* După el, voi toți... Domni, crai, împărați, Păcală, Tîndală, Macovei. Ostile, să iasă ostile... Poporul!... Să sară poporul! Cum?... să-mi fure bunătate de fată pe sub nas? După hoț, la goană; înarmați-vă cu buzdugane, cu ciomege, cu ce-ți găsi — încălecați pe cai, pe măgari, pe prăjini, și după zmeu, la goană. Eu plec înainte... Hai, nu mă lăsați singur.

TOȚI: Hai ! Hai !

COR

La goană, la goană, la goană,
în grabă, la fugă, mereu!
Să-1 prindem, să-1 facem tocană,
Pe hoțul, pe hîtrul de zmeu !

(Toți iese, alergînd pe ușă și pe sub arcade.)

(Sfîrșitul actului II)

ACTUL III

(Teatrul reprezintă o pădure deasă, prin care se deschide o alee ce duce din fața scenei pănă-n fund; în dreapta, un tufar, sub care stă ghemuit Statu-Palmă.)

SCENA I

STATU-PALMĂ, apoi ZÎNA-CODRULUI

COR

(în pădure)

în pădurea fărmecată
Stăm închiși, vai! fără vină.
O! tu, zînă adorată,
Scoate-ne iar la lumină.

STATU-PALMĂ: Ian auzi cum se bocesc toți nenorociții prinși în codru de Mama-Pădurei !... Ce dihanie răutăcioasă ! . Pe cine-1 întîlnește rătăcit peaice, îl închide într-un copac... Chiar pe mine, uncheșul Statu-Palmă-Barba-Cot, m-a osîndit să stau în tufarul ista . și mi-a luat amanet iepurașul meu cel șchiop . . De nu l-ar fi mîncat ostropăț, sărmanul Dar iată că vine... La tufar, moșule *(Se ascunde după tufar.)*

ZÎNA *(care vine prin alee):* Frate-meu, zmeul, a răpit pe Sînziana și de-atunci nu l-am mai văzut... 1-a fi fărmecat, și-1 ține legat de poalele ei... Ce proastă beție e beția amorului !... Cum ea schimbă pe om în neom... Eu despretuiesc această slăbiciune omenească... n-am iubit, nici voi iubi vreodată, deși mulți s-au înamorat de mine și s-au rătăcit prin codru, căutîndu-mă. Năucii! le-am arătat eu cine-i Mama-pădurei... i-am atras aci în desime și i-am închis în trunchii copacilor n stejarul cel mare am pe Făt-Frumos; în salcia cea pletoasă, pe un poet bocitor; în tufa ceea de spini înveninați, pe un invidios jurnalist în putregaiul cel de ulm, un

fost ministru putred la inimă; în strîmbătura cea de lemnul-cînelui, Un fals patriot; în tufarul cela am închis pe Statu-Palmă-Barbă-Cot şi i-am luat zălog iepuraşul lui cel şchiop, ha! ha! ha! *(Corul iar se repetă.)* Ei plîng, şi eu rîd **de** bocetele lor... Dar ce zăresc? Iaca frate-meu, zmeul... posomorit e!... efectul amorului!

SCENA II

ZÎNA, ZMEUL (vine prin alee trist, palid şi abătut)

ZÎNA: Bine-ai venit, frate!... Ce-ai pățit de esti aşa trist?

ZMEUL *(oftează):* Ha!

ZÎNA: Eşti bolnav?

ZMEUL *(dă din cap):* Ha!

ZÎNA: NU?... ai perdut poate pe Sînziana?

ZMEUL *(tragic):* Ah!... n-am perdut-o, soro... ea m-a prăpădit pe mine.

ZÎNA: Cum?

ZMEUL: NU vrea!

ZÎNA: Ce nu vrea?

ZMEUL: Să mă iubească.

ZÎNA: Cum se poate?... tu, zmeul zmeilor!

ZMEUL: EU, zmeul zmeilor!

ZÎNA: Care va să zică, nu te-ai îndulcit cu nimica până acum?

ZMEUL: îndulcit?... Zi amărît, căci numai amar am înghițit... priveşte-mă în față, ş-apoi mă-ntreabă de viață.

ZÎNA: într-adevăr, eşti cam tras la față.

ZMEUL: Şi tras pe sfoară... Sînt galben ca nufăr.;], căci nici mănînc, nici beau, nici dorm; sînt năuc.

ZÎNA: Adică înamorat?

ZMEUL: înamorat lulea.

ZÎNA: Lulea?

ZMEUL *(tragic):* Lulea, ascultă: După ce am răpit-o de la curtea lui Papură... am adus-o prin văzduh la palatul meu din insula cea nevăzută... Sărmana!... era leşinată de spaimă... cînd s-:i trezit şi a dat cu ochii de mine... în loc să-mi zîmbească, ca celelalte fete bine crescute, ştii ce-a făcut?

ZÎNA: Ce?

ZMEUL: S-a-nfuriat ca o pisică sălbatică, şi cît pe-aci să mă chiorască cu unghiile sale trandafirii... Eu am început, după obicei, a-i înşira vorbe drăgălaşe... aş!... ca şi cînd aş fi grăit politica.

ZÎNA *(rîzînd):* Aşa efect deşănțat ai produs?

ZMEUL: Aşa!... i-am spus că o iubesc, că vreau s-o fac împărăteasă zmeilor, că i-oi aduce toate comorile din lume, botine cu tocuri de-o şchioapă, corsete, chirase, degeaba!... în sfîrşit, i-am căzut la genunchi... Am plîns chiar, crezi tu, Pădureanco?

ZÎNA: Şi ea?

ZMEUL: Ea s-a uitat la mine cu dispreț şi mi-a zis: Slut esti cînd te scîncesti.

ZÎNA: Şi tu?

ZMEUL: Eu m-am supărat şi am răspuns: Slut, neslut, ai să fii a mea, de voie, de nevoie; şi m-am răpezit s-o apuc în brațe.

ZÎNA: Şi ea?

ZMEUL: Ea mi-a tras o palmă... dar ştii ce palmă? de mi-au scăpărat ochii... *(Duios.)* Cine ar crede că o mînuşiță atît de fragedă ar pute... Mi-e umflată falca?

ZÎNA: Umflată bine... şi tu?

ZMEUL: Eu m-am făcut că n-am mîncat palma şi am dat asalt înainte...

ZÎNA: Atunci?

ZMEUL: Ea a scos, de nu ştiu unde, un pumnar şi mi-a declarat că se ucide de-oi face un pas mai mult.

ZÎNA: Şi tu ai crezut-o?

ZMEUL: Era în stare să se străpungă, diavoloaica, pentru ca să-şi apere... onoarea.

O copilită cu mîna-i albă
Pe mine, soro, m-a prins de nas.
Şi lîngă-această minune dalbă
N-am nici putere, nu am nici glas.
Credeam odată că cel mai tare
Şi cel mai mare pe lume-s eu.
Ce nerozie! ... o fată mare
E mai zmeoaică decît un zmeu!

ZINA De este aşa, te jălesc, frăţioare... După cîte mi-ai spus, Sînziana are mîndrie şi energie?

ZMEUL: Prea multă energie... *(îşi pipăie falca.)* Şi eu nu mai am vlagă în mine de cînd mă munceşte dorul... puterile mi-au secat, încît sînt foarte îngrijit, căci am aflat de venirea lui Papură-împărat asupra mea cu oaste mare !

ZINA: Cine ţi-a adus astă veste?

ZMEUL: Un şoim cu cap de cuc.

ZÎNA: Vro pasere măiastră?

ZMEUL: Nicidecum !... Un simplu cuc, care şi-a schimbat numele, ca să se coţofănească.

ZÎNA: Şi ce-ai de gînd să faci?

ZMEUL: De-aş fi în apele mele, nu mi-ar păsa de oastea lui Papură... dar mă simt fără cUraj... de cînd m-a muiat amorul... şi mă tem...

ZINA: Nu te teme, cît sînt eu în calea lor... alt drum decît acest din codru nu duce spre insula ta. De-or intra în el, îi prind în mrejele mele.

ZMEUL: Prinde-i, sorioară ! mai cu samă pe împăratul... Sînziana va face tot ce voi vrea eu pentru ca să scape pe tată-său... ş-atunci voi redeveni iar zmeul zmeilor, cu-o falcă-n cer şi cu alta pe pămînt... dar ce s-aude? *(în stingă e un zgomot de oameni.)*

ZINA Zăresc o oaste mare... o fi Papură.

ZMEUL: O oaste?... fug...

ZÎNA: Mergi degrabă de te închide în cetatea ta.

ZMEUL: M-am dus! *(Iese fuga prin fund.)*

ZÎNA: Sărmanul frăţior, cine-ar zice c-a fost spaima lumii... priveşte, din zmeu, s-a schimbat în iepure. Efectul amorului! *(Intră în pădure.)*

SCENA III

PAPURĂ, PĂCALĂ, TÎNDALĂ, MACOVEI, ŢĂRANI, OSTAŞI

(toţi sînt înarmaţi cu feliurimi de arme; intră din sthiga, obosiţi de drum)

COR

Aoleo! nu rnai pot,
Ostenit sînt de tot,
Am să mor!
Ce necaz! păn-acum,
De un an sînt pe drum
Umblător, mor, zău, mor.

PAPURĂ: Unde sîntem, Tîndală?

TÎNDALĂ: La marginea unui codru, auguste.

PAPURĂ: Ai vorbit de te-ai pripit... te întreb, în ce ţară am ajuns?

TÎNDALĂ: Cine poate şti... de un veac de om umblăm lela pe faţa pămîntului, fără a-i da de capăt... Ne-am perdut şi drumul şi cărarea. ,

PAPURĂ: Aşa este, mi-am lăsat tronul, masa şi odihna, ca să-mi găsesc fata... în ce hal oi găsi-o !

PĂCALĂ: Dacă-i găsi-o?...

PAPURĂ: Dac-oi găsi-o, precum zici... Dar adică de ce n-aş găsi-o? Cu toate că se poate prea bine să n-o găsesc, dar se poate s-o şi găsesc... însă în ce hal?... în ce hal?... asta-i întrebarea?

PĂCALĂ: Asta.

PAPURĂ: în sfîrşit, unde ne aflăm?... Am trecut, ca Alexandru Machedon, prin ţara furnicilor, prin ţara căpcăunilor, şi abia am scăpat teaferi, deşi am perdut jumătate de oaste... aşa vom scăpa şi de-acum nainte... nu vă temeţi. Dascăle Macovei... tu, care eşti membru Societăţii Geografice din Podul Iloaiei, trebuie să cunoşti partea asta de lume?

MACOVEI: Măria-ta... de nu cumva am intrat în împărăţia urieşilor sau în crăia piticilor, sau în dom-

nia tricolicilor, apoi trebuie să nu fim departe de ţara zmeilor.

TOŢI *(cu frică) :* Oare ?

PAPURĂ: Cum?... să fie oare zmeul aşa aproape de noi ?

TOŢI *(dînd îndărăt):* în codrul ăsta?

PAPURĂ *(se dă după ostaşi):* Ce v-aţi spăriet, voinicilor?... au nu vă gîndiţi la strămoşii voştri?! la acei eroi care sînt meniţi a fi esploataţi de strănepoţii lor?... Păcală-Tîndală, unde sînteţi?

PĂCALĂ-TÎNDALĂ *(ieşind dintre ostaşi) :* Prezenţi.

PAPURĂ: Intraţi în codru şi trageţi cu ochiul, nu cumva îţi zări zmei pe după copaci.

AMÎNDOI *(uimiţi):* Noi?

PAPURĂ: Voi, d-apoi cine?... eu?... Hai, marş... de-ţi scăpa din ghearăle lor, voi fi mărinimos cu voi, iertîndu-vă păcatele... marş...

AMÎNDOI: Ne-am topit...

PAPURĂ: Pornit-aţi azi?...

AMÎNDOI: Pornit, auguste.

PAPURĂ *(ostaşilor):* Pană se vor întoarce din misiunea lor extraordinară, de se vor mai întoarce... voi întindeţi-mi cortul sub pădureţul cel stufos, ca să mă odihnesc... *(Arată în dreapta, înspre culise.)* Unde-s Pîrlea şi Lăcustă?

MACOVEI: AU rămas pe urmă, după obicei.

PAPURĂ.: Pare-mi-se că bat lăturile... Hai! *(Iese pe gînduri.)* în ce hal oi găsi-o? *(Iese-n dreapta, cîntînd corul de la începutul scenei.)*

SCENA IV

,' *PĂCALĂ, TÎNDALĂ*

TÎNDALĂ: Păcală?

PĂCALĂ: Ce-i, Tîndală?

TÎNDALĂ: Te-ai spovăduit păn-a nu pleca de-acasă?

PĂCALĂ: Ba nici am gîndit; dar tu te-ai împărtăşit?

TÎNDALĂ: Nici atît.

PĂCALĂ: Apoi halal de noi !

TÎNDALĂ: Halal!... Păcală, ştii una?

PĂCALĂ : Ce ?...

TÎNDALĂ: Dacă am spăla putina?

PĂCALĂ: M-am gîndit de mult la asta... dar unde să mergem ?... încotro s-apucăm singuri-singurei ?.. să ne rătăcim ?... să ne mănînce fiarăle ?... asta vrei ?...

TÎNDALĂ: Ferească Sfîntul... hai dar în codru... de-om întîlni vreun zmeu... i-om da decoraţiile noastre, ca să-1 îmblînzim... Cine ştie?... poate că şi zmeii să aibă slăbiciune pentru decoraţii...

PĂCALĂ: Bună idee... Tîndală... nu eşti prost de tot... Hai!...

(Intră amîndoi în alee şi se îndreaptă cu sfială spre fund. Deodată mulţime de ţînţari iese dintre copaci, bîziind prin văzduh, şi-i atacă.)

TÎNDALĂ: Păcală, vezi ceva?

PĂCALĂ: Nimic alt, decît un soi de ţînţari morţi de foame... să juri că-s postulanţi.

TÎNDALĂ *(apărîndu-se):* Hîş, dihanie... na!... m-a pişcat de mînă... *(îşi trage o palmă peste mînă.)*

PĂCALĂ: L-ai ucis ?...

TÎNDALĂ: Ba!... ia sama, se pune unul pe obrazul tăm

PĂCALĂ: îl aud bîziind şi-1 pîndesc.

TÎNDALĂ: Dă-i !

PĂCALĂ: Na ! *(îşi trage o palmă peste obraz.)*

TÎNDALĂ: L-ai ucis?

PĂCALĂ: Ba nu, ucigă-1 crucea. *(înaintînd.)* Vezi ceva . printre copaci, Tîndală?

TÎNDALĂ: Tufă!... Stăi...

PĂCALĂ: Ce-i?

TÎNDALĂ: Un ţînţar cît un bivol... Iaca vine... bîzie... se pune pe vîrful nasului... na !... aoleo !... *(îşi trage un pumn peste nas.)*

PĂCALĂ: L-ai turtit ?...

TÎNDALĂ: Ba, mi-am turtit nasul!

PĂCALĂ: Să-i fie de bine!...

(Tot apărîndu-se de ţînţari şi csaminînd desimea codrului, ajung în fund.)

TÎNDALĂ: Păcală... apucă tu în dreapta şi eu în stînga... de-acum ce-o vrea Dumnezeu cu noi.

PĂCALĂ: Poate să perim... Tîndală, să ne îmbrăţişăm, pentiu întăia şi ultima oară... Să né iertăm...

TÎNDALĂ *(luîndu-l în braţe):* Multe ţi-am greşit, frate.

PĂCALĂ: Şi eu ţie...

TÎNDALĂ: Am cătat să te dau peste cap din minister.

PĂCALĂ: Şi eu pe tine.

TÎNDALĂ: Ştii că asta nu-i delicat?... Dar sîntem chit... adio... să ne vedem sănătoşi.

PĂCALĂ: Da! pe ceea lume.

(Se despart, apucînd unul în dreapta şi celalalt în stînga ... ei dispar . . . Tremolo.)

TÎNDALĂ *(cu glas spăriet, între culise):* Păcală!...

PĂCALĂ *(asemenea) :* Tîndală !...

(Vin amîndoi în scenă, plini de groază şi cu nasurile beşicate.)

TÎNDALĂ: Ce este? Zmeul? ai văzut zmeul?...

PĂCALĂ: Ba nu... dar tu?...

TÎNDALĂ: Nici eu.

'PĂCALĂ: Apoi de ce m-ai chemat?...

TÎNDALĂ: Mi-a fost dor de tine !...

PĂCALĂ: Zi mai bine că ţi-a fost frică.

TÎNDALĂ: Frică?... nicidecum !... groază !...

PĂCALĂ: Iaca!... Da ce-ai păţit, Tîndală? Ţi-e nasul roş şi umflat ca o sfeclă.

TÎNDALĂ: Ş-al tău ca un morcov.

PĂCALĂ: Sîntem decoraţi amîndoi cu ordinul legumilor.

TÎNDALĂ: Taci!... S-aude ceva... la sănătoasa, frate.

PĂCALĂ: Stăi, nu te teme... vine împăratul.

SCENA V

TÎNDALĂ, PĂCALĂ, PAPURĂ (cu suita)

PAPURĂ: Ha! ha! v-aţi întors din codru?. . ati cercetat bine ?... aţi văzut ceva ?...

PĂCALĂ: Am văzut numai nişte ţîntari.

TÎNDALĂ: Cit nişte zmei!

PAPURĂ: Şi v-aţi războit cu dînşii... judecind după halul nasurilor voastre... Ha! ha! ha! ce frumoşi sînteţi!... începeţi a da mugur. *(Toţi rîd.)*

COR

Ce nas roşcovan,
Să juri că-i curat
Morcov degerat
Sau muc de curcan.
Ha, ha, ha, ha, ha !
Ha, ha, ha, ha, ha!

TÎNDALĂ: Ce rîdeţi?...

PAPURĂ: Dar, în sfîrşit, v-aţi convins că nu-i nici o primejdie de trecut prin codru... Hai dar, copii, adunaţi-vă-mprejurul meu. Şi cruce-ajută... Hai...

(Vor să plece spre alee.)

SCENA VI

Aceiaşi, ZÎNA-CODRULUI

ZÎNA: Cale bună, împărate !

PAPURĂ: Sărut ochii, drăguliţă.

ZÎNA: Unde mergi cu aşa oaste mare?... Vrei să cotropeşti lumea ?...

PAPURĂ: Ba, ' deocamdată, merg să-mi găsesc fata.

ZÎNA: Pe Sînziana, care a răpit-o zmeul?

PAPURĂ: Tocmai!... dar nu prea cunoaştem drumul; n-ai pute d-ta să ne îndrepţi spre ţara zmeului?

ZÎNA: Cum nu, dar ce-mi dai?...

PAPURĂ: îţi dau un bărbăţel, gigăt şi frumuşel, într-ales... Vrei pe Tîndală?

ZÎNA: Unde-i, să-1 văd?

PAPURĂ: Iată-1.

ZÎNA *(rîzînd):* Borcănosul ăsta?

TÎNDALĂ *(supărat):* Şi ea rîde? apoi n-are haz!...

PAPURĂ: NU căta că-i cam beteag la nas... l-au pişcat ţînţarii, altminterea-i nostim.

ZÎNA *(rîzînd)* : Mai bine vă duc degeaba... Hai !

PAPURĂ: Dar nu ne-a mînca ţînţarii?

ZÎNA: N-aveţi grijă... i-au săturat nasul d-sale ! *(Arată pe Tîndală.)*

PĂCALĂ *(aparte):* Pe mine nu m-a văzut? *(Se ascunde la faţă.)*

ZÎNA: Şi al d-tale. *(Arată pe Păcală.)*

PĂCALĂ: Na.

ZÎNA *(aparte):* Au încăput pe mîna mea? am să-i schimb în dobitoace.

(Iese cu toţii în codru, cîntînd : „Ce nas roşcovan" etc.)

SCENA VII

STATU-PALMĂ-BARBA-COT, LĂCUSTĂ-VODĂ

STATU-PALMĂ *(ieşind din tufar):* S-a dus Mama-Pădurei, ca să facă iar vreo răutate... Cînd aş pute să fug de-aici... cînd aş găsi un om să mă poarte în spinare !... bătrîneţele m-au făcut olog de picioare... şi iepuraşul meu a perit, sărmanul... dar pare că vine cineva... samănă a fi un besmetic, iată-1. *(Se pune sub tufă.)*

LĂCUSTĂ *(intră din stînga, îngrijit):* Ce s-a făcut oastea?... încotro a apucat?... m-am răzleţit de ea, ca să mănînc ceva... şi m-am rătăcit. Unde mă aflu? de cine să întreb? nu văd ţipenie de om... ba parcă zăresc ceva colo, sub tufă. *(Se apropie de tufar.)* Un moşneguţ ! Moşule, uncheaşule... n-ai văzut trecînd o oaste pe-aici?

STATU-PALMĂ *(surd)* : *Hal*

LĂCUSTĂ: O oaste?

STATU-PALMĂ: Ha !

LĂCUSTĂ *(mai tare):* Oameni mulţi.

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: E surd, sărmanul... să strig mai tare. *(Strigă.)* Moşule, n-ai văzut pe Papură-împărat ?

STATU-PALMĂ: Ai mîncat papară?

LĂCUSTĂ: Bree, astupate-i sînt urechile. *(Tare, cît poate.)* Papură.

STATU-PALMĂ: Papară?

LĂCUSTĂ: Oi să mă culc lîngă el, ca să-i chiui la ceafă. *(Pus pe brînci lîngă el, răcneşte.)* Papură, Papură-împărat.

STATU-PALMĂ *(sărind călare pe umerii lui Lăcustă):* Am auzit... ce strigi aşa?...

LĂCUSTĂ *(surprins):* Iaca, ce-ai păţit, unchiaşule, de încaleci pe mine?

STATU-PALMĂ: Te-am încălecat pentru ca să mă porţi în spinare pe lume.

LĂCUSTĂ *(sculîndu-se)* : Eu să-ţi fiu cal?... Nu-mi spui că eşti ghiduş? Coboară de pe umeri.

STATU-PALMĂ: Nici gîndesc... mi-e bine aici.

LĂCUSTĂ: Ţi-o fi, dar mie nu... dă-te jos.

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: NU te mai face că eşti surd... Hai, destulă glumă !

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: Ei, apoi nu te întrece, ghiujule, că-ţi trag o trînteală s-o pomeneşti...

STATU-PALMĂ *(îl bate cu călcâiele)* : Hi ! hi... jărpane !

LĂCUSTĂ: Jărpane?... aşteaptă, să te hurduc pană ţi-a ieşi sufletul... să-ţi arăt eu jarpan. *(Sare-n loc, se zbuciumă în toate părţile.)*

STATU-PALMĂ: Degeaba te trudeşti... m-am făcut una cu trupul tău.

LĂCUSTĂ: Una?... dar cine eşti tu, afurisitule?

STATU-PALMĂ: Statu-Palmă-Barbă-Cot !

LĂCUSTĂ *(îngrozit):* Statu-Palmă? Aoleo!... aoleo!... ajutor !... ajutor ! oameni buni ! *(Aleargă nebun.)*

STATU-PALMĂ *(rîzînd):* Hi! hi! hi! hi!... nu te-aude nime... doar numai Mama-Pădurei.

LĂCUSTĂ: Mama-Pădurei!... săriţi, nu mă lăsaţi, s-a legat năpastea de mine ca boala de om sănătos.

STATU-PALMĂ: Ha ! ha ! ha ! *(Rîde.)*

LĂCUSTĂ: Mă duc să mă arunc într-o fîntînă, ca să-1 înec... *(Fuge-n dreapta.)* Aoleo!...

STATU-PALMĂ: Hi... mîrţoagă... Ha! ha! ha!...

SCENA VIII

PÎRLEA-VODĂ (vine alergînd de la stingă)

PÎRLEA: Parc-am auzit zbierînd pe Lăcustă. Ce i s-a întîmplat? Să-1 fi mîncat vreun balaur?... Prost dejun, dar eu, cu toate acestea, nici n-am ospătat, nici n-am băut... ci am rămas în urmă de oamenii mei... ce să mă fac? încotro să-mi îndrept paşii? drum nu-i, doar s-apuc prin cel codru... Hei!... ce-mi văzură ochii!

SCENA IX

PÎRLEA-VODĂ, PAPURĂ-ÎMPĂRAT (cu cap de buhai de baltă), TÎNDALĂ – PĂCALĂ (cu capete de lup), MACOVEI (cu cap de măgar), CEILALŢI (cu capete de buratici şi de alte vietăţi. Ies cu toţii dintre copaci şi încunjoară pe Pîrlea-Vodă, imiiînd cu toţii broaştele.)

COR

Ua ca, ua ca, ua ca, ua ca!
Am păţit-o iaca-aşa . . .
Ua ca, ua ca, ua ca, ua ca!

PÎRLEA: Ce vreau buraticii ăştia?... îmi dau de ştire că are să ploaie... Bine, bine, vă mulţămesc că-mi anunţaţi ploaie, doar mi s-a mai stinge setea din pept.'

PAPURĂ *(CU ton plîngător)* : Ua ca, ua, ua ca !

PÎRLEA: Curios lucru... cum samănă broscoiul ăsta cu Papură. *(Tîndală şi Păcală se apropie de Pîrlea şi urlă ca lupii.)* Tio, dihănii !,.. la stînă... să juri că-s Păcală şi Tîndală. *(Macovei rage ca măgarii la urechile lui Pîrlea.)* Ha ! urechiatule... ăsta e Macovei învăţatul în picioare.

ZÎNA *(se arată):* în codru, dihăniilor !

(Papură cu ai lui dispar în pădure, reîncepînd corul de buratici.)

SCENA X

PÎRLEA, ZÎNA-CODRULUI

PÎRLEA: O nevăstuică?

ZÎNA *(aparte):* Cine să fie ardeiul ăsta?

PÎRLEA *(aparte):* Frumuşică... ochi plini de foc... talie plinuţă... braţe de caş... îmi dau poftă de mîncare... Dacă mi-aş cerca norocul?... *(Graţios.)* Puiculiţă, de-aici eşti?

ZÎNA: De aici.

PÎRLEA: Şi cum te cheamă, maică?

ZÎNA: Pădureanca mă cheamă, taică.

PÎRLEA: Pădureanca!... se vede că eşti născută în codru?

ZÎNA: Ai gîcit.

PÎRLEA: Dar... nu eşti sălbatică?...

ZÎNA: NU cred.

PÎRLEA: Bujoraşule. aşa te vreau.

ZÎNA: Dar de ce mă vrei aşa?...

PÎRLEA: De ce?... Hm!... ascultă, măiculiţă, ce ai zice dacă ţi-aş face o propunere...

ZÎNA: Ce propunere?

PÎRLEA: Foarte nevinovată... adică să ne primblăm împreună, a la braţetă, prin cea desime.

ZÎNA: A la braţetă?...

PÎRLEA: Dar; hai să culegem cimbrişor.

ZÎNA: NU te pricep.

PÎRLEA: Vorbă să fie... parcă n-ai mai cules cimbrişor de cînd eşti.

ZÎNA: De unde să culeg, dacă nu-i?

PÎRLEA *(aparte):* E cam prostuţă, dar frumoasă coz. *(Tare ş-apropiat.)* Cum se poate?... un juvaer ca mata, cu o guriţă aşa de îmbobocită, cu nişte sprincene aşa de îmbinate... cu o talie aşa de rotunjoară. *(Vrea să o apuce de mijloc.)*

ZÎNA *(lovindu-l peste mînă):* Nu pune laba.

PÎRLEA *(încîntat):* Labă?... e nostimă de tot Pădureanca! vorbă multă, sărăcie... Ştii una?

ZÎNA: Spune.

PÎRLEA: îmi placi, nevoie mare; m-ai fărmecat, m-ai scos din țîțîni... și, de vrei să-ți găsești norocul, n-ai decît să te dai în dragoste cu mine, pre legea mea.

ZÎNA: Oare? dar cine ești d-ta?

PÎRLEA *(cu emfaz) :* Pîrlea-Vodă.

ZÎNA: Pîrlea-Vodă cel vestit?

PÎRLEA *(mîndru):* Eu!

ZÎNA: Cel frumos?

PÎRLEA: Eu!

ZÎNA: Cel drăgălaș?

PÎRLEA: Eu !...

ZÎNA: Cel șuchet?...

PÎRLEA: Tot eu! văd că mă cunoști, ca și cînd m-ai fi făcut.

ZÎNA *(oftind):* Ah!

PÎRLEA: Oftezi?... oftezi după mine... găinușa ta-tei?... mă așteptai ?...

ZÎNA *(coborînd ochii):* Ah!

PÎRLEA: Ei! nu mai suspina, cănărașule, că nu-s doar nemilostiv... știu să compătimesc la amorurile ce aprind... Pe cît sînt de plăcut, sînt și mări-nimos.

ZÎNA: Ce bun ești!

PÎRLEA: Așa mi-i crasisul. *(Deschide brațele.)* Și de vreme ce m-ai îndrăgit nitam-nisam... vino-n bra-țele mele... eu să te schimb pe tine în zîna feri-cirii și tu să mă schimbi pe mine în...

ZÎNA *(înaintează și-l atinge cu o vărguță) :* în curcan... *(Pîrlea se preface în curcan.)*

PÎRLEA: Aoleo !

ZÎNA: Ha! ha! ha! încă unul!... la cotează. *(îl alungă.)*

PÎRLEA: Glu! glu! glu! du!

(Pîrlea fuge-n pădure. Deodată s-aude-n depărtare fluierul Hti Pepelea.)

ZÎNA *(singură):* Un fluier?... îl cunosc?... e fluierul lui Pepelea, dat lui de Zîna-Lacului, dușmana mea de moarte... El fură mințile și pătrunde ini-mile. *(Ascultă.)* Ce armonie încîntătoare !... Cu el, Pepelea poate realiza tot ce dorește în astă lume. Pepelea se duce să scape pe Sînziana din insula fratelui meu... Cum să-1 opresc de-a merge înainte ?... Cum să-i smulg arma din mînă, fluierul cel vrăjit?... A!... bună idee!... să iau chipul și glasul Sînzianei, să-i ies în cale, să-1 amețesc, să-1 orbesc... minunat! *(Fluierul încetează.)* Are să cadă și el în mrejele mele. *(Intră în pădure.)*

SCENA XI

PEPELEA și, mai pe urmă, ZÎNA-CODRULUI

ARIE

PEPELEA

în zadar alerg pămîntul,
în zadar mă ostenesc
Pe iubita-mi Sînziana
De la zmeu să o răpesc.
Calea-i lungă, fără margini,
Cum e și iubirea mea,
Zi și noapte alerg cîmpii,
Făr-a mă-ntîlni cu ea.

Sărmana copilă!... o văd pretutindeni, în flori, în stele, în zori, în umbră, dar nu e decît o nălucă ce dispare și eu rămîn tot singur și nemîngăiat. *(Se pune pe o rădăcină. în pădure se aude glasul Sînzianei.)*

GLASUL

In zadar plîng zi și noapte
Cerînd lumii ajutor.
Nu găsesc, vai! nici un suflet
De-a mea soartă-ndurător.

PEPELEA *(tresărind):* Ce-aud?. e glasul Sînzianei. *(Se scoală, turburat.)*

GLASUL SÎNZIANEI

Viața mea se ofilește
Ca un fir de iarbă-n vînt,
Și eu, trista Sînziana,
Mă apropii de mormînt.

(Zîna-Coărului vine în scenă sub figura Sînzianei.)

PEPELEA: Sînziana-Sînziana!

ZÎNA: Cine mă cheamă?

PEPELEA: EU, Sînziana!

ZÎNA: Cine ești tu?

PEPELEA: NU mă recunoști?... Eu sînt Pepelea, care te-am scăpat de zmeu în palatul tău împărătesc. .. și ți-am adus o pasere măiastră.

ZÎNA: Cînd?... a!... mi-aduc aminte... e mult de-atunci, judecind după chinurile ce-am suferit, cît am fost în puterea zmeului.

PEPELEA: Dar acuma nu mai ești în puterea lui?

ZÎNA: NU; am fugit din palatul lui, și de-atunci umblu rătăcind noaptea și stau ascunsă cît e ziua... dorul și speranța mea sînt de-a mă întoarce acasă la tatăl meu.

PEPELEA: Te-oi duce eu, Sînziana, eu care venisem ca să ucid zmeul, să te scap de el.

ZÎNA: Să-1 ucizi?... A! ferește-te de dînsul, căci el are un buzdugan pe care-1 aruncă în depărtare de șepte poște, și tu n-ai nici o armă.

PEPELEA: Te înșeli, Sînziana, am două arme neînvinse, cu care pot face minuni.

ZÎNA: Două?... ce arme?...

PEPELEA: Amorul ce mi-ai inspirat și care mă face a despreţui toate primejdiile, toate piedecile.

ZÎNA: Cum? Mă iubești?

PEPELEA: AȘ fi venit să lupt de moarte cu zmeul, dacă nu te-aș iubi?

ZÎNA: Ah! Pepeleo! dacă în adevăr simți compătimire pentru mine, nu-ți expune zilele în zadar; mai bine fugi de aceste locuri și mă părăsește soartei mele nenorocite.

PEPELEA: EU să te părăsesc, după ce te-am regăsit?... Mai bucuros să mor.

ZÎNA: Ah! Pepeleo! ce mi-ar folosi un rest de viață dacă ai muri tu? N-ai înțeles că și eu, din parte-mi... te iubesc?

PEPELEA *(fericit)*: Tu pe mine? O, de-acum sînt împăratul lumii!... Vie zmei, balauri, pajuri năzdrăvane, le voi combate, le voi învinge.

ZÎNA: Dar cu ce?

PEPELEA: CU fluierașul ăsta pe care mi 1-a dat Zîna-Lacului.

ZÎNA: Ți-ai perdut mințile, Pepeleo?... cu o biată trestie crezi tu să sfărâmi buzduganul zmeului?

PEPELEA: Dar tu nu cunoști puterea acestei trestioare, prin farmecul ei am scăpat de toate nevoile; Zîna-Lacului, care mă ocrotește, mi-a zis să nu mă despart niciodată de fluierașul ăsta, să nu-1 dau nimărui, căci pe loc m-ar cuprinde moartea.

ZÎNA *(cu glas desmerdător)*: Nici mie măcar?

PEPELEA: O! ție-ți dau tot, tu ești viața mea și fericirea vieței mele.

ZÎNA: Adevărat? adă fluierul ca să suflu în el, și el să-mi spuie de este adevărat amorul tău?

PEPELEA *(dîndu-i fluierul)*: Ține.

ZÎNA *(luînd fluierul și schimbînd tonul)*: A! te-am dezarmat, nemernicule, și te-am redus iar la nimicirea ta -omenească.

PEPELEA: Ce zici?

ZÎNA: Ai crezut că sînt Sînziana?... privește... *(își scoate vălul.)* Sînt sora zmeului, Pădureanca, Mama-Pădurei, și te osîndesc să intri de viu în pămînt... Peri!...

PEPELEA *(desperat)*: A! *(încet intră în pămînt.)*

ZÎNA: Peri de la lumina soarelui și te afundă în noaptea morților.

PEPELEA: O, Zîna-Lacului, Zma-Lacului !

(S-aude un tunet. Zîna-Lacului apare în văzduh, purtată pe aripele unei pajuri.)

SCENA XII

Aceiaşi, ZÎNA-LACULUI

ZÎNA-LACULUI: Stăi!

ZÎNA-CODRULUI *(înfiorîndu-se)* : Zîna-Lacului, sînt perdută ! *(Scapă fluierul din mînă.)*

ZÎNA-LACULUI: Pepeleo, ieşi din pămînt. *(Pepelea iese încet fie fața pămîntului.)* Iar tu, Pădureanco, Zîna-Codruiui, tu care nu cunoşti pe lume nici mila, nici iubirea, dispari.

ZÎNA-coDRULUi *(retrăgîndu-se spărietă, se apropie cu spatele de un stejar, care se deschide ş-o înghite. Dispărînd)* : A !

PEPELEA *(îngenunchind):* O! Zînă binefăcătoare, cum să plătesc binele ce mi-ai făcut?

ZÎNA-LACULUI: Făcînd şi tu bine altora; sună din fluier, ca să dezlegi de farmecele Pădurencei pe toți nenorociții care gem închişi în codrul acest blăstemat.

Adio, rămîi cu bine,
Implineşte-ți soarta ta.
Şi gîndeşte-n veci la mine,
Eu voiesc a te-ajuta.
într-o oară de urgie
Tu mi-ai fost apărător,
Eu voi fi cu bucurie
Al tău înger păzitor. *(Dispare.)*

(Pepelea, lutnd fluieraşul de jos, sună în el ; deodată copacii se deschid, lăsînd să iasă din trunchiurile lor mai mulți oameni fărmecaii de Pădureanca : Papură, Pîrlea-Vodă, Macovei, Tîndală, Păcală etc. Reapar toți sub figurile lor. Muzică la orchestră. Pepelea iese.)

SCEXA XIII

PAPURĂ, PÎRLEA, TÎNDALĂ, PĂCALĂ, MACOVEI, apoi LĂCUSTĂ şi STATU-PALMĂ etc.

COR

Din pădurea fârmecată,
Unde gemeam făr' de vină,
O! minune, — iată-ne, iată
C-am ieşit iar la lumină !

PAPURĂ: Uf! am scăpat!... mă întorc acasă... Cine vine cu mine ?...

TOȚI: Eu ! Eu ! Eu !

PAPURĂ: Hai!... de-acum aibă parte Sînziana de zmeul ei; m-am săturat de vînturat lumea.

PĂCALĂ: D-apoi eu!...

TÎNDALĂ: D-apoi eu!...

(Lăcustă intră alergînd cu Statu-Palmă în spinare.)

LĂCUSTĂ *(între culise):* Ajutor! Ajutor!...

PAPURĂ: Ce mai este?...

LĂCUSTĂ *(intrînd):* Scăpați-mă !... nu mă lăsați.

PAPURĂ: Iaca Lăcustă-Vodă, ce-ai pățit, ce ți-a crescut în spinare ?...

LĂCUSTĂ: Mi-a crescut un unchiaş, Statu-Palmă-Barbă-Cot!... Am obosit. Sînt mort! *(Cade pe pămînt lîngă tufari.)*

STATU-PALMĂ *(zărind un iepure lîngă tufari, sare din spinarea lui Lăcustă şi încalecă pe iepure):* Iaca iepuraşul meu cel şchiop. Te las, Lăcustă; nu mai am nevoie de tine.

LĂCUSTĂ *(sculîndu-se)* : Uf! greu e de-a fi vită.

PAPURĂ: Tu o spui, Lăcustă? mă mir, mă mir... Vii cu mine acasă. Şi tu, Pîrleo?

PÎRLEA: Ba, mergem să găsim pe Sînziana.

STATU-PALMĂ: Voi fi eu călăuzul.

PAPURĂ: Călătorie sprincenată.

COR

Cale bună, cale bună,
Hai acasă împreună . . . etc.

(Papură cu ai lui apucă în stînga ; Statu-Palmă, Pîrlea și Lăcustă, în dreapta.)

(Sfîrşitul actului III.)

ACTUL IV

(Teatrul reprezintă insula zmeului . . . în stînga, un palat văzut în profil şi terminat în fața publicului prin un turn cu două caturi. Turnul are cîte-o fereastră cu gratii de fer la fiecare cat. Dincolo de turn, poarta palatului. în fund, o stîncă, după stîncă, marea. în dreapta, un capăt de pădure . . . în mijlocul scenei, un puț cu ciutură; lîngă puț, două poloboace mari, un hirleț şi un butuc de stejar.)

SCENA I

PÎRLEA-VODĂ, LĂCUSTĂ-VODĂ

(La ridicarea cortinei, unul scoate apă cu ciutura din puț, celalalt o deşartă în poloboc.)

LĂCUSTĂ: în ce hal am ajuns, vere Pîrle !... noi, odinioară domni stăpînitori, iată-ne acum argați la blăstematul cel de zmeu, care ne-a prins robi.

PÎRLEA: Păcatul omului, Lăcustă, vere!... mai cuminte făceam de urmam pe Papură, să ne întoarcem la domniile noastre, decît să alergăm nebuni după Sînziana.

LĂCUSTĂ: Aşa este, dar tatăl ei ştii că făgăduise jumătate de împărăție aceluia care i-a deveni ginere. Şi mărturisesc că zestrea asta îmi făcea cu ochiul.

PÎRLEA: Şi mie... ş-apoi eu mai am un păcat, mi-s dragi fetele şi nevestele... Pentru ele sînt în stare să alerg pănă-n ceea lume... natură blăstemată, ce vrei? *(Scoate o ciutură.)*

LĂCUSTĂ *(vărsînd ciutura în poloboc):* Şi iată la ce capăt ne-a adus patimile tinereței !... ah ! ah !...

PÎRLEA: Taci, vere, nu mai scîrții din gît, că mă înduioşezi.

LĂCUSTĂ: Buturuga cea de Statu-Palmă ne-a jucat chiulul... El ne-a scos la malul mării şi ne-a dat pe mîna zmeului... bun călăuz, mînca-l-ar guzganii !

PÎRLEA: Şi zmeul, fără nici o considerațiune pentru nişte persoane simandicoase ca noi, ne-a pus sub aripă şi ne-a adus porto-franco în insula asta, perdută-n fundul mărilor.

LĂCUSTĂ : Ş-aicea zmeul, tot fără acea lipsă de considerațiune, ne-a condemnat la muncile publice, ziua-ntreagă trebuie să scoatem apă, pentru bucătăria lui. El mănîncă cît un casier şi noi... posteşte robul lui Dumnezeu... Ian priveşte, mi s-au lungit urechile de foame.

PÎRLEA: De ce nu le mănînci pe ele, vere? ai avea cu ce să te-ndestulezi !

LĂCUSTĂ: Ție ți-e a glumi, dar nu-i de glumit. Pîrleo, zmeul are gînd rău cu noi, ziua ne pune la muncă şi noaptea ne închide în turnul ăsta plin de şoareci... Viață-i asta?... te întreb?... şi mult o să mai ție?...

PÎRLEA: întreabă-1 pe zmeu!

LĂCUSTĂ: încaltea de-am fi avut... mîngăierea de-a vede pe Sînziana, dar unde-i?

PÎRLEA: O fi închisă şi ea într-un beci, sărmana, jertfa geloziei şi a barbariei zmeului.

LĂCUSTĂ: Se poate şi asta, dar, oricum, ea ca ea; însă noi ce ne facem? Vere, crezi tu că vom scăpa vreodată de-aicea?

PÎRLEA: Cum nu, să n-ai îndoială, vom ieşi pe ceea lume.

LĂCUSTĂ: Puşchea pe limbă-ți...

DUO

LĂCUSTĂ ŞI PÎRLEA

Fost-am domn încoronat,
Ş-acum iată-mă argat,
Părăsit de-al meu noroc,
Şi legat de-un poloboc!

LĂCUSTA

De nu lăsam şi casă şi domnie
Ca să alerg după căsătorie . . .

PÎRLEA

De nu lăsam şi tron şi bună masă
Ca să alerg hai-hui după mireasă . .

LĂCUSTĂ

Eu nu păţeam aşa ruşine mare,
S-ajung un prost în desconsiderare.

PÎRLEA

Nici eu, nici eu păţeam aşa ruşine.
Din domn măreţ s-ajung un prost ca tine.

ÎMPREUNĂ

Fost-am domn încoronat etc.

PÎRLEA: Taci, vine dihania... la lucru, Lăcustă!

SCENA II

Aceiaşi, ZMEUL

ZMEUL *(ieşind din palat):* Umplut-aţi poloboacele?

LĂCUSTĂ: Umplut. *(Aparte.)* Plesni-le-ar doagele, şi ţie capul.

ZMEUL: Bine; acum le luaţi în spinare şi le duceţi în bucătărie.

LĂCUSTĂ: în spinare?... poloboace de cîte 60 vedre unul?... să ne desălăm?...

ZMEUL: Ce-mi pasă?... doi deşălaţi mai mult pe lume... mare pagubă?

PÎRLEA *(demn):* Nici nouă nu ne-ar păsa dac-ar fi pe spinarea altora, dar umerile noastre nu-s deprinse cu asemenea greutăţi... Ele au purtat numai sarcinele statului...

ZMEUL: Ş-acum vor purta poloboace... Hai la bucătărie, curînd.

PÎRLEA: *Non possumus.*

ZMEUL: Ce-ai zis?

PÎRLEA: Am zis catoliceşte... *non possumus,* adică: mă-nchin cu plecăciune.

ZMEUL: îndrăzniţi a vă împotrivi mie?

PÎRLEA: îndrăznim... da!... fă cu noi ce-i voi. Eşti mai tare şi ne ai la mînă, dar după ce ne-am înjosit a scoate apă cu ciutura, ca nişte argaţi... să ne mai înjosim a căra poloboace, ca nişte hamali? Niciodată, demnitatea şi *filotimia* nu ne iartă.

ZMEUL *(ridicînd palma):* Vă mănîncă falca, se vede.

LĂCUSTĂ: Să nu dai, că mă manii...

PÎRLEA *(dîrz):* Loveşte... fii brutal, cum te arată chipul. Arată-ţi arama, ca să te vază Sînziana cine eşti.

ZMEUL *(aparte):* Sînziana?... are dreptate!... samă stăpînesc, până mi-oi săvîrşi cununia.

LĂCUSTĂ *(lui Pîrlea):* Ce stă pe gînduri?

PÎRLEA: L-am făcut marţ cu elocvenţa mea.

ZMEUL: Sumeţia voastră merită o pedeapsă, dar fiindcă mă-nsor mîne cu Sînziana, vă iert; şi fiindcă o să-mi fiţi necesari pentru ospăţul cununiei, vă scutesc de căratul poloboacelor pe astăzi... Mergeţi în pădure, ca să daţi la pămînt zece stejari de cei mai groşi... Hai!

PÎRLEA *(lui Lăcustă):* Hai să tragem un somn la umbră. *(Iese în dreapta.)*

LĂCUSTĂ: Bine. *(Ieşind.)* Poftim!... argat... hamal... şi pădurar!... Ce cumul!... of!... of!...

(Sînziana iese pe furiş şi dispare după stitica din fund.)

ZMEUL: Mişeii, nu pot să ridice măcar un poloboc plin, lucrul cel mai lesne; ce-i un poloboc? o cofă mai măricică, ş-atita tot... Sâ-1 duc dar eu însumi în casă pe umăr... *(îl ridică.)* E uşor-uşurel, ca o pană. *(Iese.)*

SCENA III

SÎNZIANA *(vine-n scenă cu colivia-n mînă)*

SÎNZIANA: M-am furişat din palat, ca să merg la malul mării... nenorocita de mine! n-am zărit nici o corabie!... nici un ajutor nu-mi vine! Sînt uitată şi de Dumnezeu şi de oameni!... numai păsărică asta mă mai mîngăie.

Spune-mi, pasăre iubită,
Cu grai dulce omenesc,
Veni-va ziua dorită,
Acest loc să părăsesc?

PASERE\» Da!.da! da! da! da! da!

SÎNZIANA
Peste munți şi peste ape
Veni-va ursitul meu,
într-o noapte, să mă scape
De-nchisoare şi de zmeu?

PASEREA: Da! da! da! da! da! da! Vine... vine...
SÎNZIANA: Vine Pepelea?...
PASEREA: Vine... vine... vine...
(Pe mare, înfund, se arată o barcă, cu pînzele umflați, şi in barcă Pepelea. Barca dispare după stîncă.)

SÎNZIANA *(zărind barca)* : Iată-1... iată-1... **el e,** vine ! ! !

SCENA IV

SÎNZIANA, ZMEUL

ZMEUL *(cu mirare):* Sînziana afară :
SÎNZIANA *(aparte):* O! Doamne, ce fericire! *(Vrea să alerge.)* ., . •

ZMEUL *(sever):* Sînziana, unde alergi?
SÎNZIANA: Zmeul? !
ZMEUL: Cum ai ieşit din palat? Pe unde?
SÎNZIANA: Pe uşă.
ZMEUL: Mă cătai pe mine?
SÎNZIANA: Ba nici am gîndit.
ZMEUL: Sînziana, tot supărată eşti pe mine, care mă usuc de dragoste?
SÎNZIANA *(îi întoarce spatele):* Iar începi cu ahturile. Dă-mi pace, nu mă mai ameți.
ZMEUL: Mă urăşti?...
SÎNZIANA: Din toată inima.
ZMEUL: Dar ce ți-am greşit de nu mă poți suferi?
SÎNZIANA: încă mă întrebi?... m-ai răpit din casa părintească... m-ai depărtat de lume, ai făcut nenorocirea mea... ş-apoi te miri că-mi eşti urît de moarte?
ZMEUL: Urît de moarte?... cînd vreau să te iau de soție?
SÎNZIANA: Eu, soția ta? Niciodată!
ZMEUL *(maniat):* Aşa? Ei bine, află că nu mai tîrziu decît mîne avem să ne cununăm... toate sînt gata... am poftit pe toți amicii şi pe toate rudele mele.
SÎNZIANA: Frumoasă adunătură ,rebuie să fie, dacă-ți samănă... Ha! ha! ha!...
ZMEUL: Rîzi?... ai vreun gînd ascuns... vrei să fugi?
SÎNZIANA: Vreau să scap de tine prin toate mijloacele, chiar de-a fi să mă arunc în mare.
ZMEUL: Ba te-i arunca în brațele mele, nu în valuri, şi, pentru mai bună siguranță, mergi în casă... am să te închid în turnul ăsta, de unde n-ai pute să-ți iei zborul.
SÎNZIANA: Aşa crezi tu? *(Aparte.)* Bine c-a venit Pepelea.
ZMEUL: Aşa... hai! *(Vrea s-o apuce de braț.)*
SÎNZIANA *(respingîndu-l)* : Nu te atinge de mine. *(Intră în palat. Zmeul închide poarta c-o cheie, mare.)*
ZMEUL *(singur):* Se face că-i mânioasă?... dar cine o crede?... Cînd a vede mîne rochia de nuntă şi

beteala o să zburde. Cu toate acestea *(arată cheia),* paza bună nu strică... Acum hai in pădure să cărăm lemne pentru ospățul cununiei. Ha ! ha ! ha ! Bieții Pîrlea şi Lăcustă doboară la copaci, fără a şti că pe unul am să-1 pun în frigare şi pe celalalt am să-1 fierb în căldare. Ce chef!... ce chef! *(Pleacă spre dreapta.)*

SCENA V

ZMEUL, PEPELEA (vine de după stincă)

PEPELEA: Bine am găsit, zmeule !
ZMEUL: Ce? un pămîntean aicea? de unde?
PEPELEA.: Din lume.
ZMEUL: Cum ai intrat în împărăția mea?
PEPELEA: Cum se intră.
ZMEUL: Şi cine eşti tu?
PEPELEA: Fecioru tătîne-meu.
ZMEUL: Şi ce cați aicea?
PEPELEA: Te cat pe tine, ca să ne prindem împreună frați de cruce... cum e datina vitejilor.
ZMEUL: Tu cu mine? pretenția ți-e gogonată... dar eşti tu în stare să-ți masori puterile cu ale mele?
PEPELEA: Vom cerca... nu căta că-s mic; te-am mai învins o dată.
ZMEUL: Unde? cînd? minciuni!
PEPELEA: Adâ-ți aminte... eu te-am alungat din palatul lui Papură-împărat.
ZMEUL: Tu?... bine că te-am prins în mînile mele, să înă răzbun... vino la luptă.
PEPELEA: Bucuros... care a dovedi va fi stăpîn pe viața celuilalt.
ZMEUL: Se înțelege... am să te strîng în brațe, pană ți-a ieşi sufletul.
PEPELEA: Şi'eu pe tine, pană ți-a ieşi limba cle-un cot.
ZMEUL: Mare ți-e lauda. Vină !
PEPELEA: Ține-te bine, zmeule.
(Se apucă brățiş la tr'uită, se opintesc şi cată să se răstoarne umil '<• • ' • *OD'jjk altuK:)* ' tTTOMD

ZMEUL *(strîngîndu'l) :* îți place aşa?
PEPELEA *(aparte):* Bată-1 crucea, că rău mă strînge !
ZMEUL: Ce-ai holbat ochii la cer?
PEPELEA: Cat să văd în care nor să te azvîrl.
ZMEUL: Să mă azvîrli în nori? *(Aparte.)* Ăsta-i dracul.
PEPELEA: NU te da, zmeule, acu-i acu, una, două...
ZMEUL: Stăi ! eşti viteaz cît şi mine... mă prind frate cu tine... şi te poftesc la nunta mea.
PEPELEA: Pe cînd?
ZMEUL: Pe mîne.
PEPELEA: CU cine?
ZMEUL: CU Sînziana! O să facem prînz mare, o să avem şi doi domni la masă.
PEPELEA: Care şi care?
ZMEUL: Pîrlea-Vodă şi Lăcustă-Vodă... mi i-a adus peşcheş Statu-Palmă.
PEPELEA: Peşcheş?
ZMEUL: Dar; aş fi preferat căprioare... dar cred c-or fi buni cu tarhon şi cu ardei.
PEPELEA: Vrei să-i mănînci? încalțe destul de graşi sînt ?
ZMEUL: Unu-i plinuț, celălalt slăbuț, dar împănîndu-i cu slănină...
PEPELEA: Vor fi de minune?
ZMEUL: Acum, fiindcă eşti oaspele meu... spune-mi cum te cheamă?
PEPELEA *(răpede):* Tot am zis c-am zis c-oi zice, dac-oi zice, tot oi zice, ca să zic c-am zis, c-oi zice !
ZMEUL: Ciudat nume... cine ți 1-a dat?
PEPELEA: Naşul meu, care se cheamă: Rotofei de tei pe mirişte de mei.
ZMEUL: O fi fost de neam mare?
PEPELEA: Se rudea cu Capra calcă-n peatră, peatra crapă-n patru.
ZMEUL: Destul... ziua trece şi noi o perdem cu vorba; cred că mi-i ajuta la pregătirile nunții.
PEPELEA: Bucuros, ce-i de făcut?
ZMEUL: Deocamdată, cară polobocul ăsta după casă, la găinărie.

PEPELEA: CU ce să-1 car?

ZMEUL: CU spinarea, cum fac eu.

PEPELEA: Bine; numai unul?... aş vrea să duc două odată.

ZMEUL *(aparte):* Zdravăn e! *(Tare.)* Mîine îi cara zece, acum, la treabă... Eu' mă duc în pădure să aduc lemne... te las, îți pregăteşte fălcile, pe mîne... o să facem guleai. *(Iese în dreapta.)* Ce chef ! Ce chef !

PEPELEA *(singur):* S-a dus; cum să întîlnesc pe Sînziana?... Unde să fie?... în palat?... *(Merge la uşa palatului.)* Uşa-i închisă cu 7 broaşte... să-i dau de ştire cu fluierul. *(Sună din el. Sînziana apare la fereastra de sus a turnului.)*

SCENA VI

PEPELEA si SÎNZrAXA

SÎNZIANA: Pepeleo... Pepeleo!...

PEPELEA *(vâzînd-o) :* Iat-o ! Iat-o... ea-i ! Sînziana ! Tu eşti? Tu eşti?

SÎNZIANA: EU, Pepeleo, roabă şi foarte nenorocită!... vrea zmeul să mă silească a mă cununa cu dînsul... Să nu mă laşi, Pepeleo !

PEPELEA: N-ai grijă, iubito... am venit înadins ca să te scap... Poți ieşi la noapte din palat?

SÎNZIANA: Ba nu, zmeul mă închide în turn... dacă ai ave iarba ferului, ai pute să sfărmi broaştele.

PEPELEA: N-am nevoie de iarba ferului... dar spune-mi ce face zmeul după ce te-nchide?

SÎNZIANA: Mănîncă, bea, se-mbată şi doarme dus.

PEPELEA: Minunat!... Să fii deşteaptă astă noapte.

SÎNZIANA: Ah ! Pepeleo !... de m-ai scăpa de-aice, te-oi iubi toată viața mea... ia sama, vine zmeul. *(Dispare.)*

PEPELEA *(singur, ia hîrlețul de Ungă fintînă şi începe a săpa împrejurul ei, chitind):*

Cine sapă
Dă de apă
Şi s-adapă
Păn' ce era

SCENA VII

PEPELEA, ZMEUL, PÎRLEA, LĂCUSTĂ

(Pirita şi Lăcustă intră purtina pe urniri un stejar lung şi gics.Ei cad pe brinci sub greutatea copacului.)

ZMEUL: Hai, leneşilor, mai iute, mai cu inimă; duceți stejarul în lemnărie.

LĂCUSTĂ : Aoleo... aoleo, nu mai pot.

PÎRLEA: Nici eu, sînt turtit.

LĂCUSTĂ: Sînt spetit.

PÎRLEA : Sînt şoldit !

LĂCUSTĂ : Sînt murit!

ZMEUL: Ian priveşte, mişeii, nu-s în stare să ducă un stejar în spate, ei doi.

PÎRLEA *(sculîndu-se):* Ducă-1 cine-i zmeu sau vită... noi sîntem de-o altă făptură.

ZMEUL: Ba de-o altă friptură.

PÎRLEA: Ce friptură... cum friptură? eu, friptură?

ZMEUL: TU... Stejarul ăsta are să te rumenească pe tine-n frigare... şi pe Lăcustă să-1 fearbă-n căldare.

LĂCUSTĂ: Ce căldare, cum căldare... eu, în căldare?

ZMEUL: Aşa; nu vreți să duceți copacii în bucătărie?

PÎRLEA: Ți-am declarat-o catoliceşte: *non possumus.*

ZMEUL: Bine, vă veți căi în curînd de întețarea voastră. *(Se apropie de copac.)*

PÎRLEA: Ce zici tu, Lăcustă, te-ai căi?

LĂCUSTĂ: Ba nici gîndesc; bine c-am scăpat nestricați şi frumoşi.

ZMEUL: Poftim... o surcea de lemn, şi ei nu au curajul să o care, mişeii !

LĂCUSTĂ : Auzi, vere, cică-i surcea gojgogea stejar!

PÎRLEA: NU te potrivi, vere, lasă-1 să bodogănească.

ZMEUL: Să-1 duc tot eu în bucătărie... Haide. *(Ridică copacul subțioară şi pleacă.)*

PÎRLEA: Bre... ian priveşte, a ridicat copacul subțioară... zdravăn e, bată-1 codru!

LĂCUSTĂ: Să juri că merge la Şosea cu bețişorul în mînă, ca un coşcodan.

PÎRLEA: Ducă-se călare pe el, pană s-o lovi de toarta pămîntului.

ZMEUL *(ieşind):* Răbdare, răbdare pană mîne.

PÎRLEA *(înaintînd) :* Ce-a spus?

LĂCUSTĂ: Ce-a zis?

PEPELEA *(ieşind după fîntina) :* A zis că a să vă facă bucate.

LĂCUSTĂ: Ce văd? Pepelea?

PEPELEA: EU... Zmeul m-a poftit la masă.

PÎRLEA: Cum, şi tu ai să mănînci din noi?

ZMEUL *(revenind):* Hei ! Tot voi zice, umplut-ai poloboacele ?... Ce faci acolo cu hîrlețul ?

PEPELEA: Sap puțul primprejur.

ZMEUL: Pentru ce?

PEPELEA: Să vezi, frate zmeule; am chitit aşa, decît să cărăm apă cu poloboacelc, mai nemerit ar fi să iau puțul în spinare... şi să-1 duc în bucătărie, o dată pentru totdeauna.

ZMEUL *(uimit, aparte) :* Bree!... adineoarea căta să mă azvîrle-n nori, ş-acum vrea să-mi care puțul?... Grozav om şi primejdios !... Trebuie numaidecît să mă dezbar de el. *(Stă pe gînduri.)*

LĂCUSTĂ *(lui Pîrlea):* Gogonată-i.

PÎRLEA: NU încape pe uşă.

PEPELEA: Hei, puneți mîna cu toții să scoatem puțul din pămînt şi mi-1 aşezați pe spate; dar, luați bine sama, nu cu gura-n jos; odată — una, două !

ZMEUL: NU!... Pepeleo dragă, nu te osteni, lasă puțul la locul lui, e deprins din copilărie a sta aici.

PEPELEA *(azvîrle hîrlețid):* Fie cum vrei, eu cătam să te îndatorez.

ZMEUL *(strîngîndu-i mîna):* Mulțămesc, frățioare. *(Pepelea dă un răcnet de durere.)*

ZMEUL: Ce este.'

PEPELEA: Am crezut că ți-am frînt mîna, strîngînd-o într-a mea.

ZMEUL *(aparte):* E primejdios! *(Tare.)* Dar începe a înnopta. *(Lui Pîrlea şi Lăcustă.)* Intrați la culcuş în turn, voi doi; cît pentru tine, frate Pepeleo. .. n-am unde să te adăpostesc ; culcă-te colea, lîngă fîntînă, la răcoare; şi dormi într-una pană dimineață,

PEPELEA: Las' pe mine.

ZMEUL: Deci, noapte bună.

PEPELEA: Visuri cornorate !...

ZMEUL *(urmînd pe Pîrlea şi Lăcustă, care intră în palat, zice aparte) :* Cum o adormi, am să vin să-1 ciomăgesc, pană l-oi ucide. *(Iese.)*

PEPELEA: Zmeul are vrun gînd rău cu mine; să mă prefac că dorm... Unde să mă culc? Ha! pe trunchiul ăsta, dar să-mi pun fluierul pe pept, ca un scut.

(Se întinde pe trunchiul de lîngă puț, se acopere cu mantaua şi-şi afundă pălăria pe cap, încît nu se mai cunoaşte.)

SCENA VIII

PEPELEA şi SÎNZIANA (ea se iveşte la fereastra de sus a turnului)

SÎNZIANA: Pepeleo !

PEPELEA: Sînziana!

SÎNZIANA: Fugim?... Zmeul a intrat în casă, sînt cu nerăbdare să ies din turn.

PEPELEA: Fii liniştită şi fă-te că dormi... Ți-oi da de ştire cînd a veni momentul.

SCENA IX

PEPELEA, SÎNZIANA, PÎRLEA, LĂCUSTĂ

LĂCUSTĂ *(la fereastra de jos a turnului):* Iată-ne iar în puşcărie.

PÎRLEA: Mai bine aici, decît în frigare şi în căldare.
LĂCUSTĂ *(oţărîndu-se)* : Brrr... Pîrleo, nu zăreşti pe Pepelea?
PÎRLEA: Pare-mi-se că doarme, colo, lîngă puţ.
LĂCUSTĂ: N-ar pute el să ne scape?
PÎRLEA: Taci, aud zmeul.
LĂCUSTĂ: Vine să ne taie de pe-acum. Brrr...
PÎRLEA: Taci!... nu tot bîrii, că bîrii si eu.

SCENA X

Aceiaşi, ZMEUL

ZMEUL *(iese încet din palat, armat cu buzduganul tainic):* Doarme! *(încet.)* Frate, frăţioare... Nu răspunde... a adormit... acu-i vremea să-i turtesc tidva cu buzduganul. *(Se apropie de Pepelea pe vîrful picioarelor şi loveşte în trunchi cu buzduganul.)* Na, una; l-am ameţit... să-i mai dau vreo cîteva *(loveşte),* două, trei, patru; tare căpăţină !...
LĂCUSTĂ: Ce face zmeul dracului?... în cine bate cu buzduganul?
PÎRLEA: în bietul Pepelea.
LĂCUSTĂ: L-a fi ucis hoţul.
PÎRLEA: Cel puţin i-a făcut scăfîrlia numai ţănduri.
ZMEUL: De-acum cred că-i ajunge... nu mişcă... L-am ucis!... m-am dezbărat de el. *(Pleacă şi iar se întoarce.)* Dar tot să-i mai trag una, drept adalmaş. *(Mai loveşte încă o dată; buzduganul se sfărîmă.)* Na ! mi-am frînt buzduganul, arma mea cea mai puternică !... ce fac eu acum fără ea, dar fie ! încalţe l-am ucis... Ce chef, ce chef !... Hai de-acum la culcare. *(Intră în palat.)*
LĂCUSTĂ: Sărmanul Pepelea!
PÎRLEA: *Parapanghelos* de-acum.
LĂCUSTĂ: Ba iaca învie, învie !... mare minune !

(Pepelea se mişcă şi se ridică.)

LĂCUSTĂ: Pepeleo...
PEPELEA: Cine mă cheamă?...

LĂCUSTĂ: N-ai perit?...
PEPELEA: NU cred... am dormit dus.
LĂCUSTĂ: Dar n-ai simţit nimic prin somn?
PEPELEA: Ba, parcă m-au pişcat nişte ţînţari.
LĂCUSTĂ-PÎRLEA: Breee! breee! breee! breee !

(Au înnoptat; cer cu stele.)

PEPELEA *(sculîndu-se)* : Groaznic m-o ciomăgit fratele meu de cruce ! noroc c-au lovit în fluier... dar încalţe şi-au frînt buzduganul... minunat !... o armă mai puţin în mînile lui... Oare ce face el acum ?... s-a culcat ?... a adormit ?... *(Se apropie de poarta palatului şi ascultă. Se aude un horaii grozav înăuntru.)* Doarme butuc... şi horăieşte ca o moară stricată... acu-i vremea de scăpat pe Sînziana şi pe bieţii voievozi, să le dau semn.

(Cuartet)

PEPELEA

Sînziana, te deşteaptă,
Eu te chem la sînul meu.
Al tău mire te aşteaptă
Să te scape-acum de zmeu.

SÎNZIANA
(ivindu-se la fereastră)

Ah! Pepeleo, sînt deşteaptă
Ca şi viul dor al meu.
A mea inimă aşteaptă
Ca să zbor la sînul tău.

PÎRLEA şi LĂCUSTĂ
(la fereastra de jos)

Groază-n mine se deşteaptă,
Mă frămînt-amar şi greu.
Moartea crudă ne aşteaptă
In căldarea celui zmeu.

PEPELEA

Am călcat, venind la tine,
Peste nouă ţări şi mări.

SÎNZIANA

Am răbdat, gîndind la tine,
Mii şi mii de supărări.

PEPELEA

Dar acum soarta surîde,
Raiul dulce se deschide.

SÎNZIANA

Orişiunde-oi fi cu tine
Va fi raiul pentru mine.

(împreună.)

PEPELEA

Sânziana, mă aşteaptă
Să te scap de crudul zmeu . . .

SÎNZIANA

A mea inimă aşteaptă
Ca să zbor la sinul tău.

PÎRLEA şi LĂCUSTĂ

Moartea crudă ne aşteaptă
La ospăţul celui zmeu.

PEPELEA: Zmeul e beat de somn... sînteţi gata?

SÎNZIANA: Gata.

LĂCUSTĂ: Dar cum ieşim din turn?

PEPELEA: Feriţi-vă, c-am să deschid turnul prin farmecul fluierului meu. *(Pepelea sună din fluier; faţada turnului se prăbuşeşte, formînd o scară. Sînziana se coboară, Pîrlea şi Lăcustă iese pe sub scară.)*

SÎNZIANA *(SUS, în capul scării):* Pepeleo!

PEPELEA *(coborînd-o) :* Sînziana, cobori iute.

SÎNZIANA *(coborînd, se aruncă în braţele lui Pepelea):* A ! scumpul meu mire !

PEPELEA: Scumpa mea mireasă!

LĂCUSTĂ *(îmbrăţişînd pe Pepelea): Al* scumpul nostru liberator !

PEPELEA: Nu-i vreme de perdut... la fugă, barca ne aşteaptă după stîncă... Hai!

PÎRLEA: Hai!... şi tu, locaş afurisit, să cadă trăsnetele pe tine, să te macini ca mălaiul... să te...

LĂCUSTĂ : Lasă blăstemurile pe altă dată... acum, la sănătoasa.

(Fug toţi patru şi dispar după stîncă.)

SCENA XI

ZMEUL (iese somnoros)

ZMEUL: Pare c-am auzit un vuiet neobicinuit? am simţit ca un cutremur, care m-a trezit... s-a fi prăbuşit vreo stîncă în mare? ce văd?... turnul e deschis?... o scară?... Sînziana a fugit?... cum?... şi Pîrlea, şi Lăcustă?... încotro au apucat? spre pădure, negreşit... o! de i-aş prinde, am să-i mănînc de vii. *(Aleargă spre pădure.)*

(O auroră boreală se arată pe cer. La lumina ei se zăreşte o barcă lunecînd pe mare; în ea se află Pepelea, Sînziana. Pîrlea şi Lăcustă.)

TUSPATRU

(cintă)

Pe-ale mării blinde valuri,
Barcă mică, zbori departe.

ZMEUL *(oprindu-se) :* Ce aud?

Şi de-aceste crunte maluri
Cu grăbire ne desparte.

(Barca se depărtează spre orizon.)

ZMEUL: Ce văd?... Sînziana cu ucisul meu? unde-i buzduganul, să-1 azvîrl în ei? *(Se împedecă de el, rupt jos.)* Iată-1, e frînt ! *(Turbat de manie.) Al...* Cum să-i prind, aripile, aripile... cu ele să-i ajung din zbor. *(Intră răpede în palat şi iese in curînd cu aripi aninate de umeri.)*

Am scăpat, o! veselie,
Şi de zmeu, şi de robie!

ZMEUL: Ba n-aţi scăpat, oi să mă răped ca un vultur de sus de pe stîncă. *(Pleacă spre stîncă.)*

(Stîncă se deschide şi Zîna-Lacului apare sub o arcadă luminoasă.)

SCENA XII

ZMEUL, ZÎNA-LACULUI

ZÎNA: Stăi pe loc, iasmă infernală!... Tu care ţi-ai frînt buzduganul; cadă şi aripile tale!

(Aripile zmeului cad de pe umerii lui.)

ZMEUL *(c-un răcnet de desperare):* A!... Zîna-Lacului! sînt perdut!... *(Cade leşinat.)*

< ' o '• ^)i^çt Tţi£ ^M,">H<,n ui. on El

(Sfîrşitul actului IV.)

ACTUL V

(Teatrul reprezintă imperiul Iernii . . . munţi de gheaţă, brazi încărcaţi de chindie.)

SCENA I

GENII DE IARNĂ

(Toţi sînt albi şi-naripaţi; se joacă pe gheaţă, patinînd.)

COR

Ce dulce viaţă!
în acest loc
Nu e verdeaţă,
Nu e nici foc;
Ci numai gheaţă
Si numai ceaţă;

Viscol şi ger.
Pe cîmp şi-n cer.
Toată suflarea
Piere sub vînt,
Chiar însăşi marea
Pare-un mormînt;
Dar noi ferice
Trăim aice,
Jucăm, cîntăm,
Ne desfătăm.

SCENA II

GENII, CRIVĂŢUL

CRIVĂŢUL: Genii nemernici, voi jucaţi, şi imperiul Iernii se află în pericol de topire!

UN GENIU: Cum? Ce? Cum, d-nule Crivăţ?

CRIVĂŢUL: Iarna, graţioasa noastră împărătească, care avea să fie încoronată chiar astăzi...

GENIUL: A păţit ceva?

CRIVĂŢUL: Iarna, frumoasa copilă a Nordului, care avea sâ-şi aleagă chiar astăzi un mire...

GENII: Ce-a păţit?

CRIVĂŢUL: Iarna, care, pre cît era de încîntătoare, părea a fi race şi nesimţitoare...

GENII: Ei!... Ce i s-a-ntîmplat?

CRIVĂŢUL: S-a dat în dragoste cu Prier, domnul Verdeţei, şi astă-noapte a spălat putina din palat cu'eL ’ " ' - '.'ţ - ['•'

GENII: A fugit?

CRIVĂŢUL: Fugit! *(în taină.)* Dar să rămîie între noi... să nu afle poporul.

GENII: O!...

CRIVĂŢUL: A abandonat tronul, bunătate de tron, durat numai din sloiuri de gheaţă!... Ce nebunie!... unde a găsi o climă mai plăcută decît aice... o ţară mai drăgălaşă decît a noastră, unde foiesc ursii cei albi?

-ut»)

GENIUL II: Ei bine, ce ne facem?

CRIVĂȚUL: Să ne cătăm o altă împărăteasă, căci în imperiul Iernii nu pot domni decît femeile; și, după datinile strămoșești, împărăteasa trebuie să fie frumoasă, albă și, mai cu samă, race ca gheața... Dar unde să o găsim?

TOȚI: Unde... unde?

CRIVĂȚUL: Voi, care-ați cutrierat lumea, n-ați întîlnit vreo fată cu inima de gheață?

GENIUL i: Să vezi, d-nule Crivăț... am fost mai an la București...

CRIVĂȚUL: Și... ?

GENIUL: Și am găsit una, numai una, însă...

CRIVĂȚUL: însă...

GENIUL: Cum a dat cu ochii de-un roșior, s-a topit...

CRIVĂȚUL: NU mă îndoiesc... Roșiorii sînt para focului... dar ce s-aude? Ian priviți... prin văzduh trece un zmeu călare.

(Zmeul trece prin văzduh.)

9163 ,fey»jj'n;-qfni mw, B* unii „-;•; . .«••;;) : IUȚ/Z/I;-

SCENA III

Aceiași, ZMEUL

TOȚI *(cu grijă)*: Zmeul !

CRIVĂȚUL: întîia dată el calcă pe locurile acestea. Oare ce caută el pe la noi?

ZMEUL *(intrînd)*: Caut ajutor și răzbunare!

CRIVĂȚUL: Ajutor?

ZMEUL: Da! ați auzit de șotiile ce-am pățit?

GENII: Ai pățit șotii? Spune-le, să rîdem și noi.

ZMEUL *(posomorit)*: Să rîdeți?

GENII *(speriați)*: Ba-ba-ba-ba, să-să-să plîngem.

ZMEUL: Ascultați dar... am răpit pe Sînziana, fata lui Papură-împărat și, cînd să mă bucur de prada mea, vine un hoț și mi-o fură ca din palmă. *(Furios.)* Pricepeți așa obrăznicie?

GENII *(tremurînd)*: Prii-prii-pri... pri-ce-ce-cepem.

ZMEUL: Sînziana cu hoțul ei și cu alți doi pămînteni, doi năuci, anume Pîrlea-Vodă și Lăcustă-Vodă, care-i întovărășesc, umblă acum rătăciți pe fața

pămîntului, fără a pute nimeri la împărăția lui Papură... ei au ajuns pană aicea și i-am zărit călcînd peste hotar... mergeți de le ieșiți înainte, îi prindeți și-i schimbați în sloiuri de gheață.

CRIVĂȚUL: Pe toți, și chiar pe Sînziana?

ZMEUL: Ba pe dînsa nu... ea-i frumoasă și albă cît și împărăteasa voastră, păcat numai că-i așa de race în privirea mea. *(Stă gînditor.)*

CRIVĂȚUL *(către genii, încet)*: Ați auzit?... frumoasă, albă și răce... tocmai ce ne trebuie nouă; poate că... cine știe? ne vine o împărăteasă nouă!...

ZMEUL: Vreți să-mi dați ajutorul ce vă cer?

CRIVĂȚUL: Vrem.

ZMEUL: Hai dar să le ieșim în cale și să-i robim, dar trebuie să vă dau de știre că hoțul are un fluier fărmecat, prin care învinge tot... Voi, cu suflarea voastră, faceți să înghețe aerul din el, ca să nu mai poată scoate nici un sunet... astfel vom căpăta izbînda.

CRIVĂȚUL: Prea bine, însă ai uitat să ne spui numele hoțului.

ZMEUL: El se cheamă... Tot oi zice, c-am zis, c-oi zice.

CRIVĂȚUL: Ce-ai zis?

ZMEUL: Ducă-se dracului, l-am uitat... Hai.

(Ies cu toții prin dreapta, cîntînd repriza corului.)

SCENA IV

LACUSTĂ-VODĂ

LĂCUSTĂ *(intră prin stînga, tremurînd de frig, sărind și alunecînd la tot pasul)*: Brrr... frig e!... rău mă strînge-n spete. *(Alunecă.)* Na! cît pe-aci să cad alivanta... prin ce locuri afurisite m-a adus naiba. Brrr!... aici o fi-nghețînd și ouăle corbului... să nu stau în loc, să mă sleiesc... *(Sare și lunecă.)* Ține bine... măi, da ghețuș e!... de cînd am scăpat din ghearele și din căldarea zmeului, am umblat hai-hui prin toate

colțurile lumii, împreună cu Sînziana, cu Pepelea și cu vărul meu Pîrlea, fără a da de împărăția lui Papură... Brrrr.. s Am ajuns, în sfîrșit, ia marea înghețată. Brrr, simt că înghet ca dînsa. *(Sare.)* Am lăsat în urmă pe tovarășii mei și am rupt-o de-a fuga înainte, doar m-oi încălzi cu mișcarea... aș... *(Tremură.)* Iaca, mă schimb în sloi... mă prefac în înghețată de Lăcustă... la fugă... *(Vrea să alerge, dar alunecă și cade.)* Aoleo ! *(Un urs alb se coboară de pe deal în scenă.)* Vai de mine!... ce se coboară spre mine?... un urs alb?... aoleo!... să mă fac că-s mort, ca să nu mă mănînce. *(Stă neclintit jos. Ursul se apropie de el și-l miroasă, îl întoarce cu labele, apoi se pune cu șezutul pe el, mormăind.)* S-a pus turcește pe burta mea... greu e, mînca-l-ar cîinii, dar încaltea mă încălzește cu blana lui. *(Ursul se uită la dînsul. Lăcustă închide ochii și se face mort.)* Hei!... de-aș pute să-i spintec cojocul... am cuțitul la brîu... Ian să-ncerc... *(Scoate cuțitul și, cînd vrea să lovească, ursul se uită la el, el se oprește, apoi zice:)* Și-a-ntors spatele; acu-i vremea. *(înfige cuțitul în șalele ursului, care sare mugind și se depărtează.)* Pare-mi-se că l-am înțepat, dar nu l-am ucis... *(Spăriet.)* Nu, nu... iaca, dihania fuge... am scăpat ! *(Sare în picioare și fuge lunecînd în dreapta.)* Am scăpat!... am scăpat! *(Joacă de bucurie. în acest moment intră Pîrlea, alungind furios cîțiva genii care traversează scena, spărieți.)*

SCENA V

PÎRLEA, LĂCUSTĂ

PÎRLEA *(dînd cu sabia în dreapta și-n stînga prin văzduh) :* Na ! na ! na și ție, na și ție, na și ție ! Lupta cu Pîrlea vă trebuie *i...* Na, na, na !

LĂCUSTĂ: Ho! vere Pîrleo. oprește, pune piedică.

PÎRLEA: Cîti am ucis?... Pe toti?

LĂCUSTĂ: N-au rămas nici de sămînță... dar ce-ai pățit, ce te-a apucat?

PÎRLEA: După ce-ai fugit și ne-ai lăsat, ne-au atacat o ceată de dihănii albe, care voiau să răpească pe Sînziana... M-am făcut foc și le-am luat la goană păn-aici, precum ai văzut.

LĂCUSTĂ: Dar Sînziana ce-a devenit?

PÎRLEA: Ea o știe !

LĂCUSTĂ: Cum? Ai abandonat pe Sînziana? A ! vere, nu-i galant din partea ta.

PÎRLEA: Dec!... Dar tu ce-ai făcut?... Nu ne-ai abandonat pe toți?

LĂCUSTĂ: Nu-i vorba de mine... mie mi-era frig, am fugit ca să mă încălzesc.

PÎRLEA *(începînd a tremura de frig):* Și te-ai încălzit?

LĂCUSTĂ *(tremurînd) :* Ba! Ba! Ba!... am devenit gazda fiorului și a guturaiului. *(Strănută.)*

PÎRLEA: Șieutij... *(Strănută.)*

AMÎNDOI: Să vă fie de bine.

LĂCUSTĂ: Pîrleo !

PÎRLEA: Lăcustă !

LĂCUSTĂ: Stai, iaca-ți îngheață nasul.

PÎRLEA: Și ție o ureche.

LĂCUSTĂ: Să ne frecăm iute cu zăpadă... asta-i leacul. *(Iau zăpada și se freacă unul pe altul.)*

AMÎNDOI: Vîrtos... vîrtos...

PÎRLEA: S-a roșit?...

LĂCUSTĂ: Cît un patriot... dar urechea mea?

PÎRLEA: Cît alt patriot... le-am scăpat de degerat.

LĂCUSTĂ: Ian privește... ba nu... iar se-nălbește, încă o frecătură.

PÎRLEA: Destul, vere, că l-ai jupuit de piele.

LĂCUSTĂ: Ah! Ah!... vere, viață-i asta?

PÎRLEA: Viață, dar proastă... începe a-mi fi somn.

LĂCUSTĂ: Și mie, dar să nu adormi că mori.

PÎRLEA: Apoi ce să facem?

LĂCUSTĂ: Să ne dăm pe gheață, ca să ne întreținem circulațiunea sîngelui.

PÎRLEA: Fie si asa. *(Se dau pe gheață.)*

SCEXA VI

Aceiaşi, CRIVATUL (se opreşte pe-o movilă de omăt)

CRIVĂŢUL: *Vivat!...* Am prins pe Sînziana... am dus-o la palatul Iernii şi, prin vrăjirea soţiei mele, Promoroaca, am schimbat-o la faţă de samănă acum întocmai cu împărăteasa noastră cea fugară... în curînd are să vie aicea Sînziana, pentru ca să fie încoronată... iaca, cortejul se înaintează.

(Marş la orchestră, cortejul intră.)

PÎRLEA *(oprindu-se)* : Ce s-aude?
LĂCUSTĂ: O fi vreo nuntă de urşi albi.
PÎRLEA: Vin colea, să o privim.
LĂCUSTĂ: Şi să fim gata de fugă... Te-ai mai încălzit?
PÎRLEA: M-am !...

(în sunetul unui marş fantastic, intră din dreapta dignitarii imperiului Iernii, în haine albe blănite şi cu mitre de gheaţă. După dînşii, un car de argint, tras de doi urşi albi. Pe car se găseşte Sînziana, purtir.d. o mantie albă de stofă argintie şi un văl subţire pe obraz. Genii mulţi încunjură carul. Poporul urmează în cojoace . . . Carul se cpre ft în mijlocul scenii.)

SCEXA VII

PÎRLEA, LĂCUSTA, SÎNZIANA, CRIVĂŢUL, GENII, CORTEJ

COR

Vivat falnica regină,
Dulce ca o zi senină,
Mîndră ca o lună plină
Şi cu inima virgină.

PÎRLEA

O ! ce minune încîntătoare !

LĂCUSTA

N-am văzut alta ca ea sub soare.

AMÎNDOI

Simt pentru dînsa amor ş-amoare.

SÎNZIANA

(in parte)

Bietul Pepelea, unde-a fi oare?

CORUL

Vivat falnica regină etc.

CRIVĂŢUL

(prezentînd o coronă de briliant)

Regină strălucită! Poporu-n fericire
Ţi-oferă azi corona, rugîndu-te uimit
Ca să-ţi alegi un mire
Viteaz, frumos, iubit.

SÎNZIANA

(încoronîndu-se)

Corona pe-a mea frunte o pun azi fericită.
(Aparte.) Dar ce simt? sub coronă un'frig cumplit m-a prins.
In inima-mi răcită
Tot focul, vai ! s-a stins !

CORUL

Vivat falnica regină,
Dulce ca o zi senină,
Mîndră ca o lună plina
Şi cu inima virgină.

POPORUL: Ura!... trăiască împărăteasa noastră!
PÎRLEA: Frumoasă-i, Lăcustă... încep a mă înfierbînta.
LĂCUSTĂ: Xoroc de tine !
CRIVĂŢUL: Locuitori din împărăţia Iernii, se face vouă ştiut că astăzi împărăteasa noastră, urmînd datinilor strămoşeşti, are să-şi aleagă un mire... Acel care sărutînd-o pe frunte nu va fi cuprins de frigul morţii va ocupa tronul alăturea cu frumoasa lui soţie.

PÎRLEA: Ce-au spus, vere, ai auzit?
LĂCUSTĂ: Auzit; taci.
CRIVĂȚUL: Care dintre voi aspiră la această fericire să se prezinte. Am zis.
PÎRLEA-LĂCUSTĂ: EU!
PÎRLEA: Cum?... şi tu, vere Lăcustă?
LĂCUSTĂ: Iaca, ba nu, că mi-a fi ruşine.
SÎNZIANA *(în parte):* Ce văd? Pîrlea şi Lăcustă!"
PÎRLEA: Ce voluptate mă aşteaptă!
LĂCUSTĂ: Ah! am s-o strîng în brațe, ca să mă-ncălzesc.

(Pîrlea şi Lăcustă pleacă cu brațele deschise, dar cu cît s-apropie de carul Iernii, ei se cuprind de fiori, picioarele li se înțepenesc, limba li se leagă.)

PIRLEA

Mult o doresc.

LĂCUSTA

Mult îmi e dragă . . .

ÎMPREUNA

Dar ce simțesc?
Limba-mi se leagă.

CORUL

Ei simt în pept
Fiori de gheață,
N'u calcă drept,
Rău o s-o pată.

PIRLEA ŞI LĂCUSTA

Ah! simt în pept
Fiori de gheață,
Sînt eu deştept?
Sînt oare-n viață?

PIRLEA ŞI LĂCUSTA
(lîngă car, trcmurînd)

Plini de . . . de . . . foc
Mă-nchin ti . . . tie . . .

No . . . no . . . noroc
De-acum mi . . . mie!

(Unul de o parte şi altul de altă parte întind buzele ca să sărute obrazul Sînzianei, dar pe loc rămîn încremeniți, strigînd :) Aoleo . . . îngheț!

CORUL

Au înghețat!
Iată-i zăpadă!
Sînt buni de dat
Urşilor pradă.

(Sînt amîndoi luați pe sus şi răzemați de avanscene.)

SCENA VIII

Aceiaşi, PEPELEA (intră alergînd)

PEPELEA: Sînziana... Sînziana...
SÎNZIANA *(în parte):* Glasul lui Pepelea!
PEPELEA: Unde eşti?...- ah! iată-te. *(Vrea să se apropie, poporul îl opreşte.)*
SÎNZIANA *(aparte):* Sărmanul!... de cînd port corona asta de gheață... parcă nu mai simt nimic pentru el!
PEPELEA: Sînziana, nu-mi răspunzi?... O! în zadar, eşti schimbată la față... eu te văd cu ochii sufletului... te recunosc.
SÎNZIANA *(aparte):* O Doamne! am ajuns race ca iarna, inima mea nu mai bate!
PEPELEA: Sînziana! eşti vrăjită... Eu sînt Pepelea, răspunde! *(Se răpede pintre oameni.)*
CRIVĂȚUL: Nenorocite!... uiți respectul ce datoreşti împărătesei şi tulburi ceremonia cununiei?
PEPELEA: Cine se cunună, Sînziana?... cu cine?...
CRIVĂȚUL: Cu acel care o va săruta pe frunte şi va ave noroc de-a nu muri înghețat pe loc.
PEPELEA: EU vreu să-mi cerc norocul, chiar de-a fi să mor... tot mort sînt fără dînsa.

(Duo)

PEPELEA

Dulce-mpărăteasâ,
Scumpa mea mireasa
Eu sînt al tău mire
Cuprins de iubire.
Ah! îți adă-aminte
Că prin jurăminte
Legat sînt de tine,
Ca si tu de mine.

SÎNZIANA

(în parte)

Sărmanul Pepele! de el rău îmi pare!
Că poate să moară dintr-o sărutare.

PEPELEA

N-am frică de moarte,
Nici de răle soarte,
Cînd inima-mi cere
Dulce mîngăiere.

(Sînziana se coboară de pe car. Pepelea continuă.)

Dă-mi o sărutare
Plină de-nfocare,
Eu cu-a mea iubire
Zbor la nemurire.

(Strînge in brațe pe Sînziana și o sărută pe frunte. Corona ei cade. atunci ea-și scoate vălul și apare sub figura ei.)

SÎNZIANA

Ah! în al meu suflet simt un dulce foc.
Iubesc, iubesc iară, iubesc ... o! noroc!

TOȚI

(cu mirare)

N-a înghețat! n-a murit!
El e mirele iubit!

SÎNZIANA ŞI PEPELEA

(îmbrățoșați)

Zi de fericire plină!
împreună, cu uimire,
După-o viață mult senină,
Vom zbura la nemurire!

CORUL

Vivat falnică regină!
Vivat falnicul ei mire!
Aibă viața mult senină
Și domnie-n strălucire!

SCENA IX

Aceiași, ZMEUL

ZMEUL *(vine răpede și respinge pe Pepelea):* în lături!

TOȚI: Zmeul!

ZMEUL: Sînziana-i a mea!... Şi cine îndrăzneşte să vie să o smulgă din brațele mele. *(Ridică pe Sînziana în brațe.)*

SÎNZIANA: Pepeleo!

PEPELEA *(scoțînd fluierul):* O! fluieraş, acum să-ți văd puterea. *(Suflă din fluier, dar nu scoate nici un glas.)* O! fluier asul e mut!

ZMEUL: Ha! ha! ha!... ți-a înghețat suflarea, Pepeleo!

PEPELEA: Ah! sînt pierdut!... Zînă! Zînă binefăcătoare, ajutor, ajutor!...

SCENA x

Aceiași, ZÎNA-LACULUI (apare pe movilă)

ZÎNA: Iată-mă, Pepeleo!

TOȚI: Zîna-Lacului!

ZÎNA: Zmeule, a sunat ora sfîrşitului tău de pe lumea asta!

ZMEUL: Nu-mi pasă de tine... Sînziana-i talismanul meu... şi calul ne aşteaptă.

ZÎNA: Calul tău? priveşte! *(Face un semn, calul trece prin aer.)*

ZMEUL: Am rămas pe jos, dar fie!... rămîn cu Sînziana pe pămînt.

ZÎNA: Sînziana pe pămînt... iar tu, zmeule, sub pămînt... dispari!

ZMEUL *(afundîndu-se)* : A! *(Din locul unde dispare iese o pară de foc.)*

TOTI : A !...

CORUL

A dispărut,
Arzînd în pară,
Zmeul cumplit,
Cumplita fiară!

SÎNZIANA SI PEPELEA

Ah! am scăpat
De cruda fiară,
în dulce trai
Reintru iară.

ZINA

Veţi fi de-acum
Ferice iară,
Hai să vă duc
I.-a voastră ţară.

TOŢI

Haideţi cu toţi
în altă ţară,
Unde-i cer blînd
Şi primăvară.

ZÎNA: La palatul lui Papură-împărat! *(Face un semn, toţi pleacă, un nour se coboară de ascunde scena.)*

SCENA XI

LĂCUSTA, PÎRLEA

LĂCUSTĂ *(trezindu-se, strănută):* A!... m-am dezgheţat, unde mă aflu?... în nori?... m-am înălţat în nori?... dar ce zăresc colo?... om să fie?... nu se mişcă... *(Se apropie de Pîrlea.)* Ciung să fie? Ba-i'om!... e vărul Pîrlea... Vere Pîrleo! *(îl împinge.)* Bocnă... sloi... a căzut sub zero! Vere Pîrleo!... *(îl trage de nas)* trezeşte-te.

PÎRLEA *(strănută):* Ce-i?... cine mă cheamă? tu, vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Eu şi cu mine.

PÎRLEA *(încă buimăcit):* Sînteţi doi? unde-i celalalt?

LĂCUSTĂ *(căutînd împrejur):* Care?

PÎRLEA: Ai zis eu şi cu mine... Tu şi cu tine fac doi.

LĂCUSTĂ: Sărmanul! 1-a balamucit gerul, aiurează.

PÎRLEA: Dar unde ne găsim, vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Priveşte!... în nori!... hăt sus!...

PÎRLEA: în nori?... hăt sus? dar ce facem acum? unde-s ceilalţi?

LĂCUSTĂ: Să te-ngrop, dacă ştiu.

PÎRLEA: Hai după dînşii, vere Lăcustă.

LĂCUSTĂ: Unde şi pe unde?

PÎRLEA: Prin nori.

LĂCUSTĂ: Prin nori!... atîta ne mai trebuia!... Breee! Prin multe am trecut... dar prin nori... încă nu... N-am deprindere... mă umflă groaza, mă pătrunde umezeala.

PÎRLEA: Ştii, una vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Ba, zău, nici două.

PÎRLEA: Ai plămîni.

LĂCUSTĂ: Ştiu eu... nu mi-am făcut încă vizită domiciliară.

PÎRLEA: Hai să suflăm, vere, să-i risipim.

LĂCUSTĂ: Bucuros, numai de nu ne-or risipi ei pe noi.

PÎRLEA: Suflă vîrtos.

LĂCUSTĂ: Iaca.

(Suflă amîndoi peste noii, norii se risipesc, cortina se ridică.)

PÎRLEA: A!... i-am risipit.
LĂCUSTĂ: D-apoi ş-aşa pepturi, parcă-s foi de ferar.

SCENA XII

Tot personalul piesei, afară de ZMEU şi de ZÎNA-LACULUI

(Schimbare. Cînd norul se împrăştie, teatrul reprezintă un parc plin de frumuseţele primăverei. în fund, faţada palatului lui Papură; dinaintea palatului o largă terasă cu scări de marmură. Papură, înconjurat de curtea lui, stă pe terasă. Poporul, răspîndit pintre copaci, în mai multe grupuri. în sunetul unei simfonii, Zîna-Lacului ţine pe Sînziana de mină, intră pe scenă din dreapta. Pepelea se găseşte la stînga ei, în urma lor vin Pîrlea şi Lăcustă-Vodă, Păcală, Tîndală, Crivăţul, genii schimbaţi în haine de vară şi purtînd buchete cu flori; ei toţi se-naintează spre terasă.)

PAPURĂ: Precum v-am spus, curtenilor şi voi curtezanilor, de mai multe zile îmi ţiuie urechea dreaptă.. semn de veste bună!... şi astă-noapte am visat pe Sînziana, sub forma unui bob sositor... Trebuie să vie... Dar ce văd?... Iat-o! iat-o!...
TOŢI: Iat-o!
(Sînziana şi Pepelea, împreună cu Zîna-Lacului, se apropie de tron.)

PAPURĂ: Sînziana, copila mea, tu eşti?
SÎNZIANA: Scumpul meu părinte! *(Se aruncă în braţele lui Papură.)*

PAPURA: Cine te-a scăpat de Zmeu? Cine te-a readus în braţele mele?

SÎNZIANA: Mirele meu, Pepelea.
PEPELEA: CU ajutorul generos al Zinei-Lacului.
PAPURĂ: Ce de treabă zînă!... îmi vine s-o sărut... mai vîrtos că-i frumoasă coz.

ZÎNA: Maiestatea-ta... binecuvîntează-ţi copiii, căci binecuvîntarea părinţilor face fericirea copiilor.
(Pepelea şi Sînziana îngenunchează înaintea lui Papură.)

PAPURĂ *(întinzînd mînile asupra capului lor)*: Norocul sa fie vecinie cu voi, copm mei
TOŢI Ura!...

CORUL FINAL

Trăiască Sînziana,
Minunea-mpărătească,
Cu dragul ei Pepelea
Ferice să domnească.

(Sfîrşitul piesei.

LA BUCUREŞTI

CÎNTICEL COMIC

(Teatrul înfăţişează piaţa teatrului. Un împricinat de la Moldova vine trăgînd un geamandan după el.)

Măi, măi, măi ! Mare coclaură de oraş e Bucureştiul ista!... De azi-dimineaţă, de cînd m-au adus pacatele-n el, bat lela pe uliţi ca să-mi găsesc gazdă... Toate hanurile ce poartă nume de oteluri sînt pline de arendaşi şi de deputaţi. Numai unul îmi mai rămîne de cercat, *Concordia!* Dar ce folos ! Nu pot da de dînsul :

În zadar îmblu făr-incetare
De-a lung pe poduri, în sus şi-n gios,
Nu aflu gazdă şi, zău ! îmi pare
Că-s într-un haos foarte glodos.

Despre *Concordie* întrebi pe-oricine,
Dar nu e mijloc să o găseşti,
Incit, la urmă, a crede-ţi vine
Că nu-i concordie-n Bucureşti.

Am fost s-o caut pe la maşină
Ce soarbe apa prin guri de foc,
La Cişmegiul, mîndră grădină,
Care-ţi cîrneşte nasul din loc.

Prin tot oraşul, la dişanţata,
Am îmbiat numai de flori de cuc.
Am fost chiar pînă pe la Caimata . . .
Şi de atunce parcă-s năuc.

Cătînd tot hojma cameră bună,
Am agiuns pînă la Dealul Sfînt
Ş-am găsit una . . . da-n ea s-adună
Prea mulţi de oaspeţi ce cer cuvînt.

în sfîrşit, nu ştiu ; ori în ce parte
După *Concordie-axa.* alergat[1],
Trudele melc au fost deşarte,
Căci peste dînsa încă n-am dat !

Am obosit, dar încalţe am rămas pătruns de mulţămire, văzînd cît de mult e preţuit aice românismul. La noi în Iaşi nu întîlneşti decît dughene jidoveşti: *Leiba croitor bărbătesc; Moisi ciobotar femeiesc; Iţic paletar milităresc;* dar aice, în Bucureşti, vezi tot nume româneşti, de pildă: *Romanovici, Romanoglou, Romănopulos, Romanemberg, cafenea română, magazin român giurnal român, pasagiu român.* încalţe eşti sigur că te găseşti în România, iar nu în China. Apropo de pasagiu! român, îmi aduc aminte de un cînticel francez care sună asa:

Dans cette ville où le pavage
Fait le bonheur du genre humain,
Il est un célèbre passage
Appelé passage roumain.

On y voit un grand étalage
D'opinions et de couleurs
On y rencontre des frondeurs
Et des principes de passage.

Parfois . . . un tel, bouillant de rage,
Y promène son front rêveur.
C'est un Brutus, c'est un sauveur,
C'est un grand homme . . . de passage.

[1] Initial în ms.: „tot îmbiat".

Parfois aussi, fille peu sage
Y vient vers le déclin du jour
Chercher un éternel amour,
Et trouve un amour . . . de passage.

Enfin dans cette immense cage
Ouverte au vent des passions
Tout passe, amours, opinions,
Comme des oiseaux de passage.

De vreme ce pomenii de paseri trecătoare, trebuie să vă mărturisesc că m-am oprit în treacăt pe la mai multe cafinele vestite din Bucureşti ca să mă odihnesc[1] şi-n fiecare din ele să beu apă de cea dulce de-a Dîmboviţei... Ştiţi, ceea care, cînd o bei o dată, nu te mai duci... s-o bei de-a doua oară. Am zărit cîte o masă încungiurată de oameni politici care puneau ţara la cale, şi alta... încungiurată de paraponisiţi... Pretutindene am găsit public numeros, amploiaţi publici şi alte lucruri publice şi prin urmare m-am încredinţat că în Bucureşti există ceea ce se numeşte *viaţa* ***publicai***

Unii dintr-înşii cereau reforme
Reforme-n toate ca din topor,
în procedură, în legi, în forme . . .
Chiar în regimul. . . reformator.

Alţii, cu faţa posomorită,
Oftînd mult jalnic, le răspundea
Că-n ţara noastră nepregătită
Orice reformă e formă rea.

Zicînd că-n lume totul se schimbă,
Unii cu hapca cereau schimbări
în instituţii, în şcoli, în limbă,
în starea ţării şi-n. . . alte stări.

Alţii atunce, cu-nfiorare
Schimbîndu-şi faţa, strigau mereu,
Că din schimbare^tot în schimbare
Binele-adese se schimbă-n rău.

[1] Urmarea anulată în ms.: „şi să mă răcoresc"

Unii contr-alții porniți de moarte,
Vrînd să s-arăte buni patrioți,
Cu vorbe groase se luptau foarte
Şi-şi dau poreclă de patrihoți.

Dar unii ş-alții se acordară
într-o unire şi într-un rost
Că toate-ar merge bine în țară . . .
Dacă ar prinde cîte un post!

Curioz lucru! La Moldova, cei mai mulți fug de slujbe ca de dracul, şi aice dimprotivă ! ! Dovadă că aice fiecare cetățean are ambiția de a servi patria ! de a aduce un concurs activ la păşirea neamului românesc pe calea progresului!... fiecare vroieşte să fie o roată la carul statului!... Un car cu mii de roți!... Cum să nu meargă rapide ?... Făcînd aceste reflexii,; am ieşit din cafinea şi, întrebînd de un trecător unde se găseşte *Concordia,* el m-au dus prin o mulțime de uliți paveluite cu glod şi de medanuri împodobite cu bivoli[1], la o casă mare, poftindu-mă să intru în ea. Intru... şi ce să văd?... Sînt deodată încungiurat de o mulțime [de][2] oaspeți care încep pe rînd a mi se recomenda şi a-mi face profesii de credință.

Unul îmi spune că-i tabachere
Plină, ticsită de un tabac
Ce multor nasuri de nalte sfere
Poate să vie curînd de hac.

Altul în mînă-i avînd o teacă[3]
Strigă că-i singur brav pe pămînt,
Căci este gata război să facă
Cu lumea-ntreagă, cu . . . mori de vînt.

Altul pretinde că-n Românie
Soarele-Unirei el l-au aprins !
Şi, cînd i-abate să nu mai fie . . .
Suflă si-ndată soarele-i stins !

[1] Inițial în ms. : „şi de rătăcănii."
[2] Inițial în ms. : „vro zece."
? Inițial în ms. : „cu-o pană seacă."

Altul se plînge că țara pere,
Că tot progresul pe loc a stat[1]
De cînd el nu mai e la putere,
El I om de geniu şi om de stat.

Alții, în visuri de înălțare,
Se plîng de-o parte cu ahl şi vah!
Că mor şi sufer de-o boală mare . . .
Că tronul țărei le stă-n stomah!

De-atîte vorbe cam . . . destrămate[2]
Mă spăimîntasem, eram năuc.
Nebuni în față, nebuni la spate. . .
Unde intrasem? . . . la balamuc !

N.B. (La sfîrşitul cupletului, înserează. Un păzitor de ncapte strigă: „Cine-i acolo?")

Om bun ! Moldovan din țara de sus, de cei cu Unirea ! Am cîntat şi am giucat hora Unirei şi acum mă îndulcesc de rodurile ei... Vă rog să giudecați însuşi, fără părtinire: Pentru o reclamație în contra prefectului nostru şi pentru un proces de nimica la Casație, am cheltuit cu drumul sumetenie de bani; m-am sprăvălit de trei ori; mi-am frînt o coastă la o" costişă ; m-am înecat pe giumătate în Buzău şi, în sfîrşit, agiungînd după şepte zile la Bucureşti ca să-mi cer dreptatea, iată-mă-s încă pe pave, fără adăpost şi silit de a petrece noaptea pe piață... *(Se pune gios pe geamandan.)* Ce să fac?... Am intrat în horă? Trebuie să gioc.

Unirea-i sfîntă, nu am ce spune,
Dar cînd e treaba să te porneşti
Pentru-o nimica la Bucureşti ? . ..
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

Unirea-i bună, nu am ce spune.
Dar cînd e drumul greu şi glodos
Şi te sprăvale de-ți rumpe-un os? . . .
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

[1] Inițial în ms.: „Că-n loc, în tină carul a stat".
[2] Inițial în ms. : „disantate".

Unirea-i dulce, nu am ce spune,
Dar cînd Buzăul trebui să-l treci
Şi chiar la malu-i să te îneci? . . .
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

Unirea-i scumpă, nu am ce spune,
Dar zece zile, pe-un ger cumplit,
Cînd alergi cîmpii neodihnit? . ..
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

Cu toate însă cîte le-aş spune,
Unirea-i bună şi o slăvesc
Ca pe un lucru dumnezeiesc . . .
Şi-i voi da vecinie închinăciune.[1]

(îşi ie geamandanul şi se duce. Perdeaua cade.)

[1] Iniţial în ms. : „Deci mă-nchin iară cu plecăciune".

ADDENDA ,

BECRI-MUSTAFA

MURAD GAZI, sultanul
BECRI-MUSTAFA
FERINGHIS, fiica lui Becri
TABANI-BUIUC, vizir, arnăut, compatriot a lui Vasile Lupu
MUSTAFA-KIZIAR, aga
VASILI LUPUL, domn Moldovei
MATEI BASARAB, domn Valahiei

ACTUL I

întîlnirea sultanului cu Becri-Mustafa.

[ACTUL] II

Becri se deşteaptă în palat.

[ACTUL] III

Moartea lui Murad Gazi şi a lui Becri.

LEGENDA LUI JOLDE
SAU TREI DOMNI SUB O CORONĂ

ILIEŞ RAREŞ, domn Moldovii
RUXANDRA, sora lui
JOLDE
STOLNICUL PETRE
MOTOC
VEVERIȚĂ
SPANCIOC
ILIE TURMAN
TROTUŞAN
FULGA
STROICI
ŞERPE
O VRĂJITOARE
PĂUNA, fata ei

SCENA I

STOLNICUL PETRE (în salonul domnesc; se aud glasuri de benchetuire în stînga)

Orgia desfrînată urlînd mereu sporeşte!...
Bea, bea, Ilieş-Vodă, mereu benchetuieşte!
în cupa ta de aur bea toate la un loc:
Junețe, demnitate, şi zile, şi noroc.
Bea iacrimele țării, a căror amărime
S-amestecă în gura-ți cu-a vinului dulcime! .. .

BALDUIN

PERSONAGI:

BALDUIN, primul împărat latin de Constantinopol (anul 1204), fost comite de Flandra şi de Hainault
IONIȚĂ ASAN, rege romano-bulgar
COMANA, soția lui Asan
JEANE, fiica lui Balduin
VILLE-HARDOUIN, mareşal de România
MARCHESUL de MONTFERRAT, şeful cruciaților
COMTESA MARIE, soția lui Balduin

Notes.

Ville-Hardouin dit dans son ouvrage intitulé *Conquête de l'Empire de Constantinople par les francs,* **que la 4e Cruciade eut lieu en 1197 après I.C., au temps du pape Innocent, de Philippe, roi de France, et de Richard, roi d'Angleterre. Cette Cruciade fut prechée par Foukes, curé de Neulli. (Philippe August et Richard, Cœur de Lion.)**

ZOILĂ *(a făcut o dramă şuierată de public ; în urmă a devenit critic dramatic)*
CÎRTESCTJ *(a mîncat pînea amară a exilului)*
VESPIANTJ
VESPIANCA
ELIZA *(tînără, elegantă, spirituală)*
VARVARA *(pizmuieşte tinereţa şi frumuseţa Elizei)*
GÎLCEVEANU, *avocat (devine ministru)*
GHIMPE SCU
NOUREANU *(vede tot în negru pe orizonul politic)*
(Noureanu, caracter posomorit. Se plînge de toate, necontenit; el întîlneşte numai contraste în cale-i ; o înmormîntare, cînd se duce să asiste la vreo nuntă; gazetari veninoşi, cînd merge la vreo masă; îşi face socoteala de toate boalele ce a avut... Pizmuieşte sănătatea altora.)

TURNUL [BALAMUCULUI
asmodie în 1 act

PERSONAGIURI:

MOŞ PÎCALĂ, roiTiâi. vesel şi înţelept
DOMNICA, tînără orfană
ŞOIMU, oştean
[anulat în ms.: BARBUŞCĂ-MOARĂ DE VÎNT, fruntaş]
BABEBIBOBUETE, moşnean bogat
PLATONAŞ PĂUN, *idem*
ION MĂGURĂ, mojic bogat
TINGERICĂ-RUMENICĂ, ţigan, membru giudeţului
CURCULETS ISTETS
FĂROCOASTĂ, scriitor de sat şi vechil
TEL-LINCĂ, văcari
TACHI-TĂCUTUL, paracliser, fost seminarist
FIRFIRIG, clopotari
OCHI DE BROASCĂ, poreclit românul, crfşmar
LILIAC PINTEN, om de banat
TURNUVITEI
MARGHIOLU-MANE
VALENTINATĂ, poreclit Falcă-bătută
BALAMUCEA-PERCEA, nebunul satului
ŢĂRANI

Teatrul înfăţişează piaţa satulji numit *Tumul Balamucului;* **în mijloc'o fîntînă încungiurată de copaci, în dreapta casa Domnicăi ; în stînga, crîşma, cu tabla următoare:**

La Românul Ischiuzar

crîşmă politică, comercială, socialistă, patriotică şi literară.

Vin roş.

SCENA I

PÎCALĂ *(culcat pe-o laiţă între copaci)*, DOMNICA *(iese din casă-i cu o cofă şi merge la fîntina)*

DOMNICA

(cîntă)

Frunză verde sălcioară,
Păsărică zboară, zboară,
Şi prin lume, după ea
Zboară inimioara mea. . . etc.

PÎCALĂ *(trezindu-se din somn)*: Oare ce păsărică cîntă aşa de dimineaţă? Domnica? Floarea safkdui!

DOMNICA: Buna ziua, moş Pîcală.

PÎCALĂ: Săruta-ţi-aş ochişorii, viorica moşului. De dimineaţă ai apucat...

DOMNICA: Am de spălat pînza cea nouă, ştii, ceea din care am să-ţi fac o cămeşă.

PÎCALĂ: Harnica tatii! Halal de care te-a lua! Aşa nevastă mi-ar fi trebuit mie, cînd eram tînăr. Ea să facă tot şi eu nimica, povestea românului! E! căci nu mai sînt ceea ce-am fost. *(Cască.)* Cu toate că şi acu... nu mă dau eu pe cei flăcăuandri din ziua de astăzi, că mare huchiţi sînt, Doamne!... Pare că i-au bătut peatra de mici. *(Se culcă iar.)*

DEZROBIREA ŢIGANILOR

DRAMĂ ÎN 4 ACTURI

r

CHIOSA, jude bătrîn
DIDICĂ *[inițial:* NEDELCU], lăutar
COȚOFANĂ, cobzar
Stolnicul BRUSTUR
Căminarul COCIURLĂ
ŞTEFAN LEONESCU
Baba RADA

Giupîneasa TOFANA
Cucoana NASTASIICA,

văduvă
CREȚUL, slujitor
LUNGUL, id.
ISPRAVNICUL
AGLAE *[inițial:* ZOE], fiica lui
ZAMFIRA, fata lui Chiosa

ACTUL I

SCENA I - CREȚU - LUNGU
II - CREȚU - LUNGU - Baba RADA
III - Precedenții - ISPRAVNICUL - ZOE - LEONESCU
IV - Precedenții - BRUSTUR - COCIURLĂ
V - CREȚU - LUNGU - RADA - Țigănci
VI - ISPRAVNICUL - LEONESCU - BRUSTUR - COCIURLĂ - Țigănci (mezat)

ACTUL II

SCENA I - Jupîneasa TOFANA - ZAMFIRA

DEZROBIREA ȚIGANILOR

ACTUL I

Ograda unei prefecturi. Zid în fund cu poartă mare. în stînga, casa prefecturei, cu peronul şi cu fereşti pe scenă.

SCENA I

CREȚUL, LUNGUL (unul de pază la poartă, altul la uşa prefecturei)

LUNGUL: Crețule...

CREȚUL: Ce-i, Lungule?

LUNGUL: Tîrziu o fi oare?

CREȚUL: Tîrziu, cred. Soarele-i sus.

LUNGUL: încă n-au venit nime la isprăvnicie.

CREȚUL: Se vede că n-au de lucru cenuşerii.

LUNGUL: Dar cum să nu aibă?... Azi e ziua mezatului de țigani.

CREȚUL: Care țigani, Lungule?

LUNGUL: Robii unui boier care au mofluzit în cărți.

CREȚUL: Şi de-aceea îşi vinde sufletele?

LUNGUL: Vinde ce are, creştinul. Țiganul nu-i marfă?

CREȚUL: Marfă țigănească. *(Rîde.)*

LUNGUL: Hei, Crețule[1], tu rîzi? Dar ştii ce zicea bietul răposatu, tatăl meu?

CREȚUL: Ce?

[1] **Greşeală în ms.: „Lungule".**

LUNGUL: Zicea aşa: că cine vinde suflete îşi perde sufletul.

CREȚUL: Dar ce era tată-tău de teapa lui?

LUNGUL: Popă.

CREȚUL: Vorbea din scriptură... însă, vezi tu, măi Lungule? Unii boieri au două suflete, unul pentru dracul şi celalalt pentru tată-său.

LUNGUL: Aşa-i stolnicul Brustur de la Brustureni.

CREȚUL: Şi căminarul Cociurlă de la Cociurleni, prietinul lui.

LUNGUL: îi cunoşti şi tu? Aprigi stăpîni! Brustur, cînd poronceşte să bată la scară vreun român, îşi aprinde ciubucul şi soarbe cafe, în vreme ce b'ietul român strigă: ' „Iartă-mă, cucoane!" Dar el nu iartă, nu, ci răcneşte cu chef: „Dă-i, mă, dă-i !"

CREȚUL: D-apoi Cociurlă! A bătut mai dăunăzi pe bucătarul lui păn' ce 1-a lăsat mort.

LUNGUL: Dar ce-i făcuse țiganul?

CREȚUL: îi greşise ostropelul.

LUNGUL: Hrăni-l-ar dracii pe ceea lume cu smoala clocotită !

CREȚUL: Crudă lighioaie de om!... Nu zic... dă... Se bate țiganul, pentru că, vorba ceea: Țiganul nebătut, ca moara neferecată... d-apoi ş-aşa... să-i ucigă?... Prea, prea... S-a întrecut cu gluma... [1]

LUNGUL: Şi nu i-a făcut nimic stăpînirea lui Cociurlă?.. Nime nu i-a dat jalbă?

CREȚUL: Cine era să se jăluiască? Mortul?

LUNGUL: Da bine, Crețule, boierul ispravnic n-au aflat de omorul bucătarului?

CREȚUL: Ispravnicul nostru e om blajîn... Lasă-mă să te las... Nu-i plac dandanalele.

LUNGUL: îi plac mai bine peşcheşurile?

CREȚUL: Dar... Cociurlă i-a trimis o căprioară şi vro zece harzoabe cu păstrăvi tocmai de ziua lui vodă, şi ispravnicul le-a trimis la Curte. Le-am

[1] **Fraza următare anulată: „Şi nu i-a făcut nimic stă pinire lui Cociurlă?", dar reluată în replica ce urmează.**

dus chiar eu... Vodă a rămas foarte mulțămit şi a făgăduit că 1-a înainta în boierie; 1-a face în curînd comis, i-a da caftan.

LUNGUL: De sufletul țiganului.

CREȚUL: Tocmai! Vorba ceea: Corb la corb nu scoate ochii, ş-apoi un țigan mai mult sau mai puțin... nu piere lumea.

SCENA II

CREȚUL, LUNGUL, BABA STANA [inițial: RADA]
(intră pe poarta din fund)

STANA: Căpitane, miluieşte-mă cu-o frîntă de părăluță.

CREȚUL *(tresărind):* Piei, stafie balțată...

STANA: Să-ți trăiască armăsarii!... Mare mîndru te-a făcut cine te-a făcut!... Chiar Făt-Frumos!

LUNGUL: Auzi, Cloanță! *(Rîde.)*

CREȚUL: Dă-o pe poartă, Lungule, să nu-ți arunce farmece.

STANA: Da ce să mă alunge, frumuşelule? D@ar nu stric nimărui... Ian şi eu o biată țigancă bătrînă, care trăiesc cum dă Dumnezeu, din mila creştinilor.

CREȚUL: Şi cu potlogării?

STANA: Nu se află... Eu sînt baba Stana... Mă ştie o lume întreagă... Trag cu bobii, fac descîntice de dragoste, culeg buruiene de leac, dar să fur eu, ferească Sfîntul!...

LUNGUL: N-auzi, babo?

STANA: Aud, căpitane.

LUNGUL: Nu mi-ai spune şi mie sorții?

STANA: Ba ți-oi spune, dragu mătuşii... Adă mîna-ncoa... *(Cată-n palma lui Lungu.)*

CREȚUL: Ce ceteşti în palmă-i, talpa iadului?

STANA: Văd c-a s-ajungă ghinărari, cu paspaleturi pe umere cît o tipsie de plăcinte.

CREȚUL: Dar eu? *(întinde palma.)*

STANA: D-ta? Ai să te faci boier mare, cu avere, cu moşii, cu robi... *(în parte)* şi cu ştreangu-n gît:

CREȚUL: Ha, ha, ha!... Ştii una, Lungule? De vreme ce o să ne nălțăm ca ciocîrlia, hai să cumpărăm noi țiganii ce au a se vinde azi la mezat.

STANA *(tresărind) :* Da ce, azi e mezatul?

CREȚUL: Acuşica, peste un ceas.

STANA: Azi? Aoleo! săracii de noi!

CREȚUL: Şi ce-ți pasă ție, cotoroanțo?

STANA *(ştergîndu-şi ochii) :* Mă doare inima de pe copilaşii mei.

LUNGUL: Cum, sărmano? Şi ai tăi sînt de vîndut?

STANA: Şi, şi... păcatele mele.

LUNGUL: Dacă-i aşa, băbuşcă, mergi de-i mai vezi păn-a nu te despărți de dînşii.

STANA: Unde?

LUNGUL: Colo, sub şură, unde-s închişi de trei zile, pentru ca să nu fugă.

STANA: Dumnezeu să-ți lungească zilele, ghenarariule.

CREȚUL: Dar mie nu, coțofană?

STANA: Şi d-tale. *(în parte.)* Urechile. *(Iese în stînga, zicînd:)* Sărmanii copilaşii mamii!

LUNGUL: La loc, Crețule! Vine ispravnicul de la biserică, împreună cu duduca.

CREȚUL: Ce bujoraş de cuconiță... Nu seamănă tătîni-său... Doamne iartă-mă, dar mai c-aş jura că răposata isprăvniceasa...

LUNGUL: Taci, spurcatule... Nu huli morții!

SCENA III

ISPRAVNICUL, AGLAE, LEONESCU, CREȚUL, LUNGUL

OVIDE

[versiunile în limba franceză]

OVIDE

PIÈCE ROUMAINE EN 5 ACTES ET EN VERS

PERSONNAGES

L'EMPEREUR AUGUSTE
OVIDE
MÉCÈNE
IBIS
HILLARIUS, augure
ALCIDE PINAX
RUTUBA, gladiateur
TIGELLIUS, CLEVETIUS, COTTA, jeunes patriciens
BARRUS, jeune élégant
MUSS, gamin de Rome
SARMIS, habitant de Tomi
GETTOR, guerrier sarmate
L'AMBASSADEUR du roi dace Cotison
UN LICTEUR
TROIS VENDEURS
ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ, courtisanes
SAGA, PYRRHA, vendeuses de citrons et d'oranges
DAVA, vieille femme gette
PEUPLE ROMAIN, PEUPLESARMATE, PATRICIENS, LICTEURS, ESCLAVES, HISTRIONS

OVIDE

ACTE I

Jardin du palais d'Auguste à Rome. Massifs d'arbres exotiques au fond. Plates bandes de fleurs. Statues. Bassins. A gauche, la façade du palais avec un

perron en marbre et une porte en bronze. A droite, premier plan, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue de César. Ciel nuageux. La lune apparaît de temps en temps. Une fenêtre du palais éclairée au *I*er étage.

SCENE I

IBIS, HILLARIUS (ils arrivent par le fond)

IBIS: Hillarius, mon cher augure, je voudrais te consulter. — Tu sais expliquer les songes, et tu m'as prédit même — une catastrophe terrible, une aventure étrange.

HILLARIUS: Je le sais, Ibis, parle; tu es un homme solvable. — Moi je suis un homme de bons conseils. — Dis, as-tu quelque nouveau sujet d'ennui?

IBIS: Hélas ! je suis en proie à une profonde amertume.

HILLARIUS: Aurais-tu appris le naufrage de ta flotille — chargée d'esclaves lybiennes, belles et couvertes d'étoffes de Tyr?

IBIS: Non, ma cervelle est troublée par des pensers plus tristes.

HILLARIUS: Toi, fils de Carthage, proche parent du grand Amilcar, — toi plongé dans l'or des pieds à la tête!... comment? quoi? — ne jouirais-tu plus de la faveur des dieux?

IBIS *(sombre):* Ami, je suis poursuivi partout de présages effrayants. — Hier, en allant dîner à la campagne, un corbeau a croassé à ma gauche ! —

HILLARIUS: Mauvais signe!... Puisse périr le sinistre oiseau !

IBIS: Ensuite trois lièvres efflanqués, chassés par deux chiens courants, — ont traversé mon chemin en sortant des broussailles. —

HILLARIUS: Signe plus fatal encore!

IBIS: Augure, crois-tu que ce soit par un simple hasard — que hier, en éternuant, j'ai brisé mon verre? —

HILLARIUS: C'est à frémir!

IBIS: Tu le vois? Ta prédiction de l'année passée — s'est accomplie !

HILLARIUS: Corine ?...

IBIS: Corine est perdue pour moi ! —

HILLARIUS: Elle aussi?

IBIS: Oui, la dernière nuit, Corine a quitté sa maison — et elle est allée trouver Ovide chez lui.

HILLARIUS: Encore Ovide? —

IBIS: Oh ! il n'existe pas d'être au monde — qui allume en moi les fureurs de la haine — autant que cet Ovide corrompu, corrupteur, — qui attire à lui les amours par des vers amoureux. — Depuis surtout qu'il a écrit *l'Art d'aimer* — les femmes prises d'un vertige irrésistible, — se précipitent éperdument dans ses bras — comme ces mouches folles qui se jettent dans la flamme, en volant. —

HILLARIUS *(riant):* Que veux-tu? les mauvais ont un attrait séduissant — qui trouble l'esprit de la femme — car elle se flatte de l'espoir trompeur — de changer en héros le dernier goujat. —

IBIS ' Corine, si richement dotée de qualités exquises, — est tombée, comme les autres dans cette sotte erreur. — Et sa vanité excitée par quelques vers d'Ovide — l'a poussée à lui sacrifier son cœur et son honneur. — Depuis, elle se rit, sans remords, • de mon affection jalouse — et n'y répond plus que par du mépris. —

HILLARIUS: Console-toi; Vénus elle-même a sacrifié s§ Vulcain, son mari. —

IBIS: Et pourtant n'ai-je point réalisé tous ses rêves? — Chacun de ses désirs, quelque insensé qu'il fut, — a été pour moi un ordre, une loi sacrée. — Elle a voulu par le lux d'étoffes orodées d'or, par le nombre de ses esclaves, — par ses riches bijoux, par ses villa bâties en porphyre, — dépasser les premières patriciennes de Rome? — Elle les a toutes dépassées, jusqu'aux plus célèbres courtisanes, — car je me sentais heureux et fier de voir briller ma Corine, — comme une étoile au front de la Ville des Césars. — *(S'attendris-, sant.)* En effet, Hillarius, quand elle partait de

son palais, — mollement étendue sur les coussins soyeux de sa lectica, — sa beauté superbe éveillait un frissonnement dans la foule frappée d'admiration. — Tous la désiraient... quoiqu'en vain.

HILLARIUS *(souriant)* : Tu crois?

IBIS : Car l'impossibilité — d'être aimé d'elle décourageait le désir. — Moi, pauvre aveugle! je me croyais seul l'homme de son choix. — Enfer ! ce n'était pas moi, mais Ovide. — *(Il reste accablé.)*

HILLARIUS: Que veu*-tu?... La femme est coome un rayon de soleil, — qui caresse tantôt une fleur, — tantôt un buisson desséché au vent de l'hiver. — Femme et rayon sont également inconstants.

IBIS *(au désespoir):* Ce qui m'arrive, Hillarius, me semble un cauchemar lugubre. — Une plaie sanglante s'est ouverte dans mon sein, — et mon esprit est hanté nuit et jour de pensers de vengeance. —

HILLARIUS: Je te crois.

IBIS *(prenant Hillarius, par le bras):* Augure, dis-moi: peut rendre l'Enfer complice de ma fureur?

HILLARIUS: Certes... en payant cher. —

IBIS: Je suis prêt à sacrifier ma fortune toute entière. —

HILLARIUS: Toute entière?... ta fortune?

IBIS: Et tu sais, si elle est grande. — Hé bien, je la donnerais volontiers pour voir disparaître Ovide. —

HILLARIUS: TU la donnerais? Écoute: je connais dans la tourbe de Rome — un brave gladiateur qui fait métier d'assassin. — Pour une somme respectable, il est prêt à tuer n'importe qui, — et, de plus, il est homme à subir les plus cruels supplices sans dévoiler ton secret.

IBIS: Où est cet homme?... je le couvrirai d'or, — je lui donnerai des milliers et des milliers de sesterces. — Mais, je ne voudrais pas m'exposer, tu comprends?... Parle-lui toi-même. —

HILLARIUS: Soit, mais en quel lieu trouver Ovide?

IBIS: Ici, près du palais. —

HILLARIUS: Dans ce parc?

IBIS: Oui; depuis que Auguste a quitté Rome, — pour aller à l'île de Caprée, Ovide, pareil à une bête fauve en chasse, — se glisse chaque soir à travers les arbres — et vient ici rencontrer une jeune fille, victime de ses séductions. — Elle arrive au rendez-vous par cette porte, en secret —, couverte d'un voile et enveloppée dans un riche peplum. — Ce doit-être la fille de quelque noble ruiné, — élevée avec Julie, la petite fille du divin Empereur. — Si le misérable était tué à cette place, nous dirions en ville — qu'il aura *[inițial :* aurait] été surpris par la garde... —

HILLARIUS: Le plan est parfait, mais ne penses-tu pas que, si demain, à l'aurore, — lui et elle étaient trouvés gisant là parmi ces fleurs, — on supposerait dans Rome, avec bien plus de rasion, — que le père de la jeune fille aura voulu punir les coupables, — ou bien que les gardiens du palais auront lavé dans leur sang — l'honneur de la maison impériale?

IBIS: Encore mieux! — Oui, qu'ils périssent tous les deux à la fois. — La mort, en les prenant ensemble dans sa large griffe, — mettra sans doute un terme à la folie de Corine, — et de plus, moi je serai à l'abri de tout soupçon. — Oui, c'est mieux ainsi, qu'ils périssent tous les deux ! — Va, cher Hillarius, va t'entendre avec l'assassin. —

HILLARIUS: C'est bien, mais que gagnerai-je, moi, à ce rôle de complice?

IBIS: Tout ce que tu désireras.

HILLARIUS : Tout ce que je voudrais? — Je vais de suite, attends-moi ici. *(Il sort par la droite en disant à part:)* Je les tiens, lui et sa fortune.

SCÈNE II

IBIS: Enfin, je vais arracher une plante vénéneuse — du sentier de ma vie, empoisonnée par elle ! — Je vais débarrasser Rome d'un vicieux inutile,

— qui se rit de l'honneur des familles, — en entraînant dans la débauche les femmes et les jeunes filles, — et en couvrant d'opprobre les citoyens, fussent-ils [initial: fut-il] pères, fussent-ils époux. — O iVengeance, chère Vengeance, présent de l'Enfer ! — Je vais donc étrancher ma soif dans ton acre nectar ! — Quand je verrai Ovide gisant, inanimé, — ainsi qu'un serpent pourri, dans un sentier désert ! — O ! terribles Eumenides, je vous appelle à mon aide. — Jettez au Néant mon implacable ennemi, — et je jure de vous élever un temple en marbre noir, — afin que vos divinités soient honnorées dans la Ville Éternelle !

SCENE m

IBIS, COUINE (agitée, arrive par le fond)

CORINE *(à part):* Serait-il ici?

IBIS *(à part):* Corine?... Elle cherche Ovide, sans doute. —

CORINE *(à part):* Mon âme est agitée d'un noir pressentiment.

IBIS *(s'avançant) :* Corine! —

CORINE *(tressaillant) :* Ibis!

IBIS: Qui cherches-tu à cette heure dans ce jardin? —

CORINE : Toi... même.

IBIS: Comment?... Ai-je bien entendu? Quoi? — Aurais-je reconquis une telle place dans ta pensée — que toi, sans nul souci de la peur et de la honte, — la nuit, à travers Rome, tu courres, toi, après moi? — Je me demande, ému, quel dieu bon et miséricordieux — je dois remercier dé la démarche que tu fais à mon intention? — Sur quel autel dois-je déposer des offrandes pour que tu te sois resouvenu — de tes serments si nombreux?

CORINE: Mes serments? —

IBIS: Oui, tu as juré d'aimer Ibis non seulement sur la terre — mais que ta cendre même l'aimera

dans la tombe — et lui, le misérable aveugle, a couvert ton front d'un nimbe éblouissant — afin de t'adorer comme une divinité !

CORINE: Le sarcasme te sied mal, Ibis; mais vaut te taire — ou du moins t'adresser à toi-même les reproches que tu oses me faire. — Tu crois donc qu'une femme échange volontiers les trésors de son âme contre ceux de la fortune? — Tu as cru que sous le poids étouffant de l'or qui laisse des taches — tout sentiment d'amour s'éteint dans son cœur? — Tu t'es imaginé que pour avoir goûté, en passant, au poison du luxe — la femme est destinée à devenir une esclave? — Présomptueux! tu n'as pas le droit, en parlant comme tu me parles — de me regarder en face.

IBIS: TU me méprises donc? — C'est sans doute Ovide qui t'as habituée à tant d'audace — pour oser affronter ma colère? —

CORINE: Ovide?... Soit.

IBIS: C'est lui que tu cherches?

CORINE: Oui, lui-même. — Tu m'as dit, et je t'ai cru, que chaque soir, ici, en secret, — glissant dans l'ombre, il venait retrouver — une belle inconnue dont il était épris? — Tu as voulu ainsi m'enfoncer une épine dans le cœur? — Tu as essayé, d'une voix hypocrite, de m'éloigner de lui, — et tu t'es servi à son égard de l'arme de la calomnie^ — car tu vois, le jardin est désert.

IBIS: Ovide n'y est pas encore arrivé et tu espères qu'il n'y viendra pas? — Tête sans cervelle!... À ton tour maintenant tu te flattes — de régner seule et sans partage sur son ccôur — et ton orgueil est si aveugle, si tenace — qu'il a complettement absorbé ta raison. — Comment? toi, être délaissée à ton tour? — Toi, Corine, jeune belle, qui regardes le reste de l'humanité avec des yeux de Reine — toi qui vois autour de ta personne un vaste agenouillement d'adorations timides et sans espoir, — tu admettrais plus faci-

lement l'effondrement de la voûte céleste — que ta chute du trône où je t'ai élevée. — Hé bien, aujourd'hui, Corine, malgré sa fierté, malgré sa gloire, — possède une rivale sur le sein d'Ovide. —

CORINE *(indignée)* : Ibis !...

IBIS : Et cette rivale superbe, hors de prix, — te regarde à son tour du haut de son dédain. —

CORINE : Ibis!... *(Se maîtrissant.)* Mais ta voix m'insulte vainement. — Corine ne prête plus l'oreille aux aboiements de l'envie. — Tu es pris de rage par ce que mon âme reveillée — aspire à la lumière du fond de l'ombre étouffante ; — parce qu'en s'éloignant de toi, échappant à ton despotisme, — elle a trouvé auprès d'Ovide une nouvelle résurrection. —

IBIS *(furieux):* Auprès d'Ovide?

CORINE : Oui, auprès d'Ovide ! Lui seul existe pour moi — et il ne ment pas, lui, comme un lâche. —

IBIS : C'est donc moi qui suis un lâche et un menteur? — Mais que dirais-tu si tu le voyais, ton Ovide, de tes propres yeux, ici — tenant dans ses bras sa nouvelle et fragile conquête — si tu l'entendais lui parlant comme à toi de son amour toujours éternel? —

CORINE : Ah ! tais-toi, c'est une calomnie.

IBIS : Que dirais-tu? que ferais-tu?

CORINE : Je leur arracherai la vie à tous les deux de ma propre main.

IBIS : C'est bien; aie patience; bientôt tu te convaincras — en voyant ce que tu verras, si Ibis en a menti. — Mais s'il a dit vrai?...

CORINE *(à part):* O! Cieux!

IBIS : Tu veux qu'il meure?... tu le veux? —

CORINE : Oui, lui et elle aussi...' Ah! je tremble de colère.

IBIS C'est convenu; vas te cacher derrière ces arbres* l'œil aux aguets. — Je te vengerai moi-même de ton infâme séducteur — et tu comprendras alors combien tu as été injuste envers moi.

CORINE *(regardant au fond):* Mais il ne vient pas, il ne viendra pas.

IBIS : Attends là, dans l'ombre, et tu le verras bientôt. — Et... si Ovide meurt?...

CORINE : Je mourrai moi-même. — *(Elle sort, à droite.)*

SCÈNE IV

IBIS : Non, tu ne mourras pas ! L'amour qui s'est emparé de tout mon être — couvrira ta tête de ses ailes protectrices — et par sa toute puissance il deviendra le bouclier — qui te préservera de la mort. — Oui, je te sauverai, Corine, quoique, hélas! je t'ai perdue à jamais. —

SCÈNE V

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS : Ibis, voici l'homme.

IBIS *(observant Rutuba) :* Il est construit à coups de hache. *(-À Rutuba.)* Es-tu un homme résolu?

RUTUBA : Je suis gladiateur — et je me nomme Rutuba ; regarde-moi bien en face. — Un mortel n'a pas plus de valeur qu'un insecte à mes yeux. —

IBIS : Tu me conviens ainsi; brave, fort et inhumain. —

RUTUBA : Je le sais, je suis sans prix... Demande à n'importe quel jaloux. — C'est moi qui protège l'honneur conjugal contre toute malchance, — car je possède un métier fort apprécié dans Rome. — Non, je ne fais pas mon éloge, mais je déclare à haute voix — que la morale n'a pas de meilleur soutien que ce bras vigoureux. —

IBIS : Je t'admire !

RUTUBA : Et tu as raison: je frappe à volonté; — je tue ou je blesse seulement, comme on veut, selon l'arrangement. — Tant pour une rossade, et tant pour une simple blessure, — mais pour un coup mortel de poignard ou pour une strangulation quelque chose de plus...

IBIS: Parfait... que me demanderais-tu — pour une mort d'homme?

RUTUBA: Jeune?

IBIS: Jeune.

RUTUBA: Et dans toute sa force? —

IBIS: Oui.

RUTUBA: Le prix varie d'après les races et les âges, — moins cher pour les étrangers, plus cher pour les Romains. Un vieillard ne coûte que 500 sesterces, un jeune, 5000, — car il possède un stock plus considérable de jours heureux, — un capital plus riche de faits, d'illusions et d'accouplements. — Sa mort est une perte réelle pour la pauvre humanité. —

IBIS: Non cinq milles, mais dix milles, je te les offre pour sa mort. —

RUTUBA: Coeur généreux!... on voit bien que tu ne l'aimes pas avec passion. — J'accepte... Mais Rutuba n'est point un artiste de bas étage. — Je voudrais savoir d'abord qui je devrai dépouiller de ses jours, — et l'envoyer en offrande dans un monde meilleur? —

IBIS: Un infâme indigne de vivre.

RUTUBA: Son nom?

IBIS: Ovide. —

RUTUBA: Quoi? Ovide, notre poète glorieux? — Ovide, l'orgueil de Rome? Celui qui chante si harmonieusement? — L'ami de Mécène, la fleur de notre jeunesse? — Élevé par César lui-même sur les plus hautes marches de la grandeur? — Ho, ho! ça change l'affaire, ça la change considérablement. — Tu veux que je prive le présent et l'avenir d'un aussi rare génie? — C'est une action horrible qui effraie mes esprits; — elle vaut au moins 50 000 sesterces. —

IBIS: 50 000! Rutuba, c'est trop cher.

RUTUBA: Pour un simple augure, peut-être. —

IBIS: Tu jures de le tuer?

RUTUBA: J'en fait le serment. —

IBIS: Je te les accorde, mais à condition qu'en même temps — tu assassines aussi une jeune fille. —

RUTUBA: Une jeune fille, dis-tu?... Un être fragile, une merveille, — qui égaie l'Univers [inițial: le monde] avec son sourire virginal? — Une jeune fille destinée à devenir mère? — À mettre au monde un héros, un César peut-être? — La chose est grave Ah! je me sens faiblir et trembler à l'idée — de plonger un poignard froid dans son sein palpitant! — Combien donnes-tu?

IBIS: Combien demandes-tu en tout?

HILLARIUS: Oui, combien de milles? Une centaine? —

RUTUBA: Entendons-nous bien: si la jeune fille est laide — 50 000 pour elle et autant pour lui; — mais si elle est patricienne et jolie, — je ne saurai pour cette somme lui ravir l'existence. — Je suis, moi, un homme tendre, la vue des jeunes filles me plaît. — Donc pour terminer notre marché à l'amiable — je demande 200 000 sesterces pour les deux. — Ce n'est pas trop.

IBIS: Non; donnes-moi la main. — Hillarius, viens consacrer notre entente. —

(Hillarius s'avance gravement et touche leurs mains unies.)

HILLARIUS: Qu'il soit déchiré en mille morceaux par la meute des chiens! — Qu'il soit enserré dans les noeuds de tous les serpents — celui qui sera infidèle à son serment!... J'ai dit. —

SCÈNE VI

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINE

CORINE *(accourant)*: Il vient, le voici.

RUTUBA *(ôtant son poignard)*: Où est-il?... Il est mort. —

IBIS *(le retenant)*: Attends encore; le moment n'est pas venu. — Ici, près de ce rocher, bientôt arrivera la personne qu'il vient chercher. — Quand ils feront tous deux un groupe entrelacé gracieusement, — d'un seul coup prompt comme la foudre, tu les changeras en deux cadavres hideux. —

CORINE *(qui était retournée vers le fond, revient):* Il approche, il est seul !

IBIS : Il ne le sera pas longtemps. — Venez là, derrière, ces arbres, et tenons-nous prêts à les immoler. —

CORINE *(à part):* O ! Dieux !

IBIS: Allons.

HILLARIUS et RUTUBA: Allons.

(Ils sortent à droite, en entraînant Corine.)

qfnq

SCENE VII

OVIDE *(arrive avec précaution) :* O! nuit chère aux amants, étends tes ombres protectrices — sur le plus doux, le plus précieux, le plus sacré trésor — sur l'amour mystérieux de Julie et d'Ovide ! — Et toi, Vénus, déesse née au sein des ondes marines, — toi qui possèdes le culte ardent de mon âme, — engage avec ta douce voix ma Julie bien-aimée, de hâter ses pas pour accourir près de moi. — *(Regardant la fenêtre éclairée.)* Voici la fenêtre éclairée du temple — qui renferme sa divinité. — J'apperçois les mouvements de son ombre; — elle part... elle est partie, la lampe s'est éloignée de la fenêtre... — Ah ! mon cœur, agité de nombreux battements — semble vouloir quitter ma poitrine pour voler au devant d'elle.

(La porte de bronze s'ouvre. Julie paraît.)

La voici!... O! bonheur, Puissances du Ciel!

SCENE VIII

OVIDE, JULIE

OVIDE *(courant au devant) :* Oh ! Julie adorable !

JULIE *(descendant les marches du perron):* Ovide, c'est toi? — N'y a-t-il personne dans le jardin, personne qui nous voie?

OVIDE: Non, regarde; les nuages se sont amoncelles — comme pour nous dérober *[initial:* cacher] aux yeux du monde et aux regards des dieux- —

JULIE *(tressaillant et regardant à droite):* Il m'a semblé...

OVIDE: Non, la nuit est noire, et les étoiles disparues — ont concentré tous leurs rayons en toi — afin que ta figure seule brille à mes yeux de tout son éclat.

JULIE: À ta voix, ami, je sens se dissiper mon inquiétude. — Tu m'aimes?

OVIDE : L'amour m'a élevé à une telle hauteur — que je n'ai plus conscience de moi-même. — Homme de la foule, j'oublie dans mon bonheur — que, placée au sommet de Rome, tu es la petite-fille d'Auguste, — et mon esprit affolé me donne l'audace étrange — d'approcher mes désirs d'un lys impérial.

JULIE : Ton cœur est haut placé, il aspire aux altitudes, — ta folie téméraire me plaît, elle m'inspire — une indicible tendresse qui dirige tous mes pensées — vers toi, mon Ovide, toujours vers toi. — Le poète a des droits que n'a pas un autre homme — car le génie possède et des trônes et des autels. —

OVIDE: Je suis un téméraire, il est vrai, mais l'amour serait-il le dieu Amour — s'il mesurait la distance alors qu'il s'élance dans son vol? — Mais le cœur qui palpite dans toute la force de sa jeunesse — connaît-il d'obstacles à ses aspirations? — J'ai été un fou, c'est possible, de n'avoir pas fermé les yeux — alors que Julie m'est apparue comme un rêve resplendissant — mais est-il en notre pouvoir de fermer, par une journée limpide — et le cœur à l'amour et les yeux à la lumière?

JULIE: Oh! non, ne les ferme pas tant que tu peux voir et sentir — combien tu es aimé de ta Julie

qui t'aime — et combien de bonheur non encore connu d'elle — console et ranime sa passion profonde. — Hélas ! le sommet est si haut sur lequel j'ai vu le jour — que nul désir humain n'ose y atteindre. — La parente d'Auguste est condamnée par sa destinée — au rôle de déesse à peine entrevue — et d'inspirer plutôt la crainte qu'un sentiment plus tendre — mais quand la déesse tressaille au frisson de l'amour, — elle descend de son piedestal vers l'homme qui l'adore — et il lui semble à chaque pas qu'elle monte toujours, toujours plus haut. — Jupiter a voulu qu'ainsi l'Olympe céleste — fut lié par l'amour au paradis terrestre — et que toute distance disparût d'entre les âmes. — L'amour este le plus doux et le plus sacré des anoblissements. — ;La reine"de Gnide, Vénus, a aimé un simple berger; — plus heureuse qu'elle, je t'aime toi, o ! poète enchanteur.

OVIDE: Tu es auguste et douce, tu as la grandeur et la pitié, — la grandeur d'une reine et le charme d'une enfant. — Il me semble un rêve inexplicable — le bonheur d'être aimé de toi sans être un dieu, — et tant de majesté rayonne autour de ta personne — que je tremble et j'hésite de toucher ta main — et mes esprits en lutte avec mon âme ardente — me forcent de m'incliner et de m'agenouiller devant toi. —

(Il tombe à genoux; Julie le relève.)

(Corine apparaît un instant de l'autre côté du rocher.)

CORINE *(à part):* L'infâme! *(Elle s'éloigne désespérée.)*

JULIE: Voici ma main, Ovide; quand l'amour nous assemble — j'oublie que je suis princesse et me souviens que je suis jeune. — C'est la première fois qu'Eros me ravit dans l'Empyrée — et je

suis toute à toi, mon Ovide, comme tu es tout à moi.

(Ils prennent place sur le banc.)

Ami, je t'aime depuis que j'étais enfant; — mon amour a grandi avec moi dans une douce fraternité — car je t'ai vu souvent venir chez mon grand-père — avec tous les poètes de Rome, qui font son orgueil et sa gloire, — avec tes amis Mécène, Virgile, Horace — dont le fier génie dépasse les bornes de la terre. — Estimés, aimés d'Auguste, je vous ai entendus souvent — réciter vos hymnes — et parmi tous c'est toi que j'ai choisi pour le poète de mon imagination. — J'adore tes vers, et j'ai puisé en eux — un précieux trésor de rêves pleins de frissons — qui me ravissent le jour et la nuit jusqu'à l'aurore. — Ah ! dis-moi, dans quelles régions tu cueilles tes beaux chants? — Quelle est la Muse qui inspire tes élans poétiques? — Corine?... Qu'est-ce que Corine? Existe-t-elle? Qui est-elle? —

OVIDE *(embarrassé) :* Toi seule, o! Julie, toi seule es ma muse. — Corine... n'est qu'un nom... de fantaisie qui cache ton nom et notre secret. — Le sentiment d'aimer nous vient du ciel, — il fuit la lumière comme le plus sacré des mystères. — Tout aussi sacrée doit être la personne — qui fait un roi glorieux de son bien-aimé. — Ah ! Ma Julie adorée, si j'écoutais l'orgueil que j'éprouve en pensant à toi — je ferais la folie de crier au monde entier d'une voix triomphale — : „Elle à moi, elle est à moi seul la fille de Jupiter Stator !" Mais non, ton Ovide ne se fie à personne, — il ne voit que toi en plein soleil et dans les étoiles, — et souvent, mystérieusement, en langage poétique — il confie son secret aux astres de la nuit. — À l'heure où la paix de l'ombre règne dans les

campagnes — et prédispose l'âme aux rêves, à la poésie, à l'amour ; — que mille doux chuchottements, traversant l'air, — éveillent dans mon cœur des échos attendris, — j'essaie de les décrire d'inspiration, — espérant que mes vers te toucheront peut-être.

JULIE: Oh! Oui, ils ont tous pénétré dans mon sein - ainsi qu'un doux éclair, — et tu le vois, Ovide, je ne t'ai pas caché mon amour. —

(Elle penche son front sur l'épaule d'Ovide. Ccrine reapparaît près du rocher.)

OVIDE *(la pressant sur son coeur):* O! Julie!

JULIE *(d'une voix faible) :* Ovide...

OVIDE: Regarde, ma bien-aimée ; — la blonde reine des nuits nous sourit du haut des cieux !

(La lune se montre entre les nuages.)

SCENE IX

OVIDE, JULIE, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINE[1]

CORINE *(jette un grand cri):* Ah! Mon cœur se brise!

(Ibis montre à Rutuba les deux amants.)

IBIS: Tue-les ! Mort à eux !

CORINE *(courant au devant d'Ibis):* Oh ! Non, non, non, pas lui ! —

IBIS *(à Ovide):* Traître infâme! *(Il met la main sur Ovide.)*

OVIDE *(repoussant Ibis et Hillarius):* Que me voulez-vous, misérables? —

IBIS: Enfin je te tiens, tu es enfin ma proie. *(À Rutuba.)* Tue-la, elle d'abord, afin qu'il la voie morte. —

OVIDE *(luttant avec ses ennemis):* Arrière, assassins!

(Rutuba lève le pcignard sur Julie.)

JULIE *(se découvrant):* Arrière!... regardez-moi. — Je suis Julie, la parente de l'empereur !

(Stupéfaction des assassins.)

[1] **Ibis, Hillarius et Rutuba cachent leurs figures sous les plis de leurs manteaux. Corine a rabaissé son voile [V.A.].**

IBIS *(lâchant le bras d'Ovide):* Comment?

CORINE: Elle!

RUTUBA *(laissant tomber son arme):* Elle!

JULIE: Ovide, suis-moi... et vous... *(Elle fait un geste de commandement qui fait reculer les assassins, — puis elle entraîne Ovide et rentre dans le palais avec lui.)*

CORINE: O! désespoir affreux!... Ma rivale c'est la princesse elle-même ! —

HILLARIUS: Nous sommes perdus!

IBIS: Silence!... Ovide avec Julie ont disparu dans le palais. — Triomphe ! César lui-même nous vengera de lui ! —

(La toile tombe.)

ACTE II

Le Forum — au fond un temple avec gradins de marbre. — A droite et à gauche, tout le long des coulisses, portiques à colonnes, où se tiennent des marchands qui vendent des étoffes de Tyr, des objets d'art, des bijoux etc. — Une rue débouche à gauche de l'acteur, entre la première et la seconde coulisse. — Une autre rue se prolonge au fonds, à côté du temple. — Une belle fontaine vers le milieu de la scène. —

SCENE I

PEUPLE (au fond, des histrions font des tours qui amusent la foule), RUTUBA, MUSS et, puis, PYRRHA et SAGA

UN VENDEUR *(entre par la gauche, portant un plateau de gâteaux et crie en allant vers le fond) :* Gâteaux de blé et de miel !

UN AUTRE *(idem):* Eau fraîche de Virgo ! *(Il porte deux cruches.)*

UN TROISIÈME *(idem):* Ivoire d'Etrurie ! —

PIRRHA: Oranges de Chio !

SAGA: Citrons de Messenie !

MUSS *(à Saga):* Sont-elles douces? *(Il prend un citron.)*

SAGA: À bas les pattes...

MUSS: Elles sont toutes gercées par l'hiver. — Voyez, il ne manque dans le panier, que la vieille Saga. *(Il se sauve en riant.)*

SAGA *(le poursuivant) :* Qu'as-tu dit, méchant môme?

RUTUBA *(arrêtant Pyrrha):* D'où viens-tu, petite murenne ?

PYRRHA: J'ai couru à la Fora Cupedinis — pour vous apporter des oranges; ouf ! je tombe de fatigue. —

MUSS *(s'approchant) :* Tu ne t'es donc pas reposée aujourd'hui chez Ovide? —

PYRRHA: Que veux-tu dire, vilain insecte?

RUTUBA *(repoussant Muss) :* Va-t-en, Muss. —

MUSS: Ne pousse pas, car par Hercule...

RUTUBA: Veux-tu t'en aller, rat de portique? —

MUSS: Gladiateur de cabaret, chien affamé, brute!

RUTUBA: Môme insolent! *(Il veut le frapper.)*

MUSS: À bas les butoirs ; je t'ai compris, je m'en vais. —

SAGA *(criant) :* Citrons de Messenie !

RUTUBA: Charmante Pyrrha, dis pourquoi — les oranges que tu vends ont plus de saveur? —

PYRRHA *(gaiment) :* Sais-je moi?

PLUSIEURS GENS DU PEUPLE: Donne-moi une.

PYRRHA *(leur distribuant des oranges):* Tiens, tiens. —

RUTUBA: Moi, il m'en faut huit. —

(Ils se retirent au fond et entourent les histrions).

SAGA *(seule sur le devant de la scène) :* Voyez l'attrai des fruits non encore mûrs ! — Elle vend de oranges vertes ; elle vendrait des *[loc liber în, ms.* — et tout ce tas de sots croiraient acheter des perles, — tandis que moi, hélas! je crie toute la journée dans les rues: Citrons de Messenie! — et c'est moi seule qui toujours les consomme. *(Elle sort à gauche.)*

SCÈNE II

IBIS, HILLARIUS (entrent par la gauche)

IBIS: Hillarius, je n'ai plus de repos depuis une semaine. — Ovide est encore en vie.

HILLARIUS: Il nous a glissé entre les doigts comme l'eau. —

IBIS: Et Corine, malgré qu'elle l'ait surpris avec Julie — sa passion n'a point diminué, au contraire. —

HILLAR.: Vraiment?

IBIS: Elle lutte avec ses propres pensées — et cherche à se tromper elle-même. —

HILL.: Et toi?

IBIS: Hélas! je lui suis devenu encore plus insupportable. —

HILL.: C'est dans l'ordre; pourquoi n'as-tu pas réussi? — Le succès couronne toute action, fut-elle bonne ou mauvaise. — Le monde est un vaste champs d'imbécilité. —

IBIS : Oui, mais aurais-tu jamais pensé que Julie — tomberait de si haut dans les bras d'un histrion — qui éblouit les yeux et amuse les esprits par des jeux de mots? —

HILL.: Elle a du feu dans le sang, que veux-tu? — Rappelle-toi sa mère qui par sa lubricité scandaleuse — s'est attiré le blâme de Rome et les rigueurs d'Auguste. — Le petit chevreau saute plus haut que la chèvre.

IBIS: Que dirait l'Empereur s'il apprenait sa conduite?

HILL.: Il la punirait cruellement, j'en suis sûr.

IBIS: Mais lui? Ovide?

HILL.: César le ferait mettre à mort comme un vil coquin *[initial:* voleur]. —

IBIS: Ah ! Si l'on parvenait à lui dévoiler la vérité ! —

HILL.: Mais qui oserait planter un fer aigu — dans son cœur paternel?

IBIS: Qui? Moi ! —

HILL.: Et tu espères qu'il ajouterait foi à tes délations? — Moi, j'en doute.

IBIS *(pensif)* : Oui, c'est scabreux.

HILL.: Tu t'exposerais à un terrible danger, pauvre ami. — Auguste est parfois enclin à des accès de fureur folle. —

IBIS: Je le sais.

HILL.: Sa colère, dans le premier transport — lui imprime des élans de bête fauve qui tue. —

IBIS: Comment alors, à l'abri de sa griffe homicide — y pousser Ovide, mon ennemi? Écoute: — Un gardien du palais m'a dit ce matin — que Julie devait se rendre aujourd'hui au temple de Vénus — pour déposer des offrandes sur l'autel. — Son cortège passera au retour par ici. — J'ai ourdi en moi-même un complot infernal. — C'est de la faire insulter par la plèbe sur cette place. — Pour de l'argent on obtient tout d'elle.

HILL.: Oui; mais...

IBIS: Alors distribuer de l'argent par les rues — de la part d'Ovide, en son propre nom — et, l'insulte faite, César, furieux de ce scandale, — dirigera toute sa colère contre Ovide. —

HILL.: Bien; pendant ce temps nous resterons cachés dans ce temple. —

IBIS: Tiens, voilà de l'or... Va le distribuer toi-même. — *(Il lui donne trois bourses.)*

HILL.: À qui?

IBIS: Regarde, le Forum est rempli de braves insulteurs. —

HILL.: Bien.

IBIS: Moi, de mon côté, je vais retrouver Rutuba. — Toi, cherches à gagner Pinax, l'homme à tout faire. — Sa langue est bien pendue, il a une grande influence sur les foules. —

HILL.: Nul n'est plus généreux que lui en diffamations. —

IBIS: Trouves-le et parles lui, mais sois circonspect et habile. — *(Il va au fond trouver Rutuba.)*

HILL. *(seul):* Certes, je le serai, en homme consciencieux. — *(Pesant les bourses.)* Trois bourses pleines, rondes et attrayantes ! — L'habileté consisterait à me les adjuger toutes les trois. — Mais soyons grand: Mettons en une ici à gauche — et une autre ici à droite — au grand étonnement de mes poches vides. —

SCENE III

HILLARIUS, PINAX (venant de la gauche; ils se rencontrent au milieu de la scène et se mesurent de yeux)

HILL.: Hé, voilà justement Pinax! *(Haut.)* Toujours maigre?

PINAX: Et toi toujours de plus en plus gras? —

HILL.: Admire; je n'entre plus dans ma peau. — Que veux-tu? Nous avons pris tous deux des voies contraires, — moi, avalant le gâteau, et toi, les flairant seulement de loin; — moi, cultivant la sottise humaine, un champs vaste et productif, — toi, comptant sur la pitié des hommes, sur l'aumône. — Pauvre sire!

PINAX: Oui, tu es habile, Hillarius, je le reconnais. — Augure de place publique, ta science prédit — tout ce que désire un imbécile, superstitieux — et tu te moques de lui à sa barbe. — Grâce à tes mensonges te voici cousin avec Plutus. —

HILL.: Et toi, frère cadet de la misère. —

PINAX: Je préfère ma pauvreté à ta richesse. —

HILL. : Qu'entends-je? Mendiant et fier !... C'est beau ! —

PINAX: Tel est mon sentiment! Mes ayeux, philosophes comme moi — ont joui d'un grand renom parmi la foule de la Grèce et de Rome. — Ils m'ont laissé pour toute fortune une maxime empruntée aux Juifs: — Mange le bien d'autrui et ne touche pas au tien. —

HILLARIUS: Maxime sage et profonde! Elle a contribué — à te rendre transparent à travers ta peau desséchée.

PINAX: C'est vrai ! Mon estomac habitué aux calendes grecques — est un tonneau des Danaïdes qui jamais ne s'emplit !... — Et pourtant j'ai essayé de mille métiers ingénieux — pour mettre un peu de chair sur le chapelet de mes os. —

HILLARIUS: Tu as été même un peu Zoïle en ta jeunesse, il me semble. —

PINAX: J'ai été poète satirique et même tragique au besoin. — J'ai même commis une vaste tragédie — me promettant de dépasser le grand Euripide. —

HILLARIUS: Laquelle?

PINAX: Celle de Cléopatre.

HILLARIUS: Ah! raconte-la moi, je veux rire. —

PINAX: Voici le sujet: Antoine entre triomphant en Egypte. — Tu vas voir comment Cléopatre le rend fou d'amour. — Les pontifs, soumis à ses ordres suprêmes, — offrent au vainqueur un long et large tapis ; — ils l'apportent sur leurs épaules avec d'autres objets de grand prix, — et le déroulent au pieds d'Antoine. — Soudain, quand le tapis est déroulé sur la scène, — que voient le héros et le public surpris? — Devine.

HILLARIUS: Un serpent, un tigre, un boeuf Apis cuit dans une marmite? —

PINAUX: Non, il voit Cléopatre elle-même, la belle Cléopatre — vêtue en Vénus sortant de l'onde. —

HILLARIUS *(riant):* Sublime tragédie!... J'aurais voulu assister à ce spectacle.

PINAX: Et pourtant mes rivaux envieux l'ont sifflée.-

HILLARIUS: C'est incroyable... et maintenant que fais-tu? —

PINAX: Je danse en équilibre, en faisant des sauts mortels — sur une corde tendue par-dessus le Tibre. — *(Il soupire.)*

HILLARIUS: Pauvre Pinax! Je pleurerais sut ton sort si je pouvais pleurer. — Tout ce que je puis faire pour toi, tiens — tends-moi la main... que je

(Pinax tend la main, espérant recevoir nne aumône.)

la presse.

PINAX *(désappointé) :* Hé quoi? la main est vide?

HILLARIUS: Elle s'est vidée à force d'avoir été percée. —

PINAX: Gros égoïste!... Mangeur de six dîner par jour ! — Rien ne saurait toucher ton avarice — et tu fuis, les yeux fermés, toute action généreuse. — Ha ! que n'ai-je une fortune et une table toujours bien garnie, — je te montrerai moi, Pinax, ce que c'est qu'un orgueileux — et surtout un égoïste saturé. —

HILLARIUS *(montrant une bourse):* Regarde ici.

PINAX: Une bourse!... Homme infernal!... et elle est pleine? — Tantal s'éveille en moi... Va-t'en, abominable serpent... — Tu cherches à me tenter, va-t'en. —

HILLARIUS: Écoute sans faire semblant de te" révolter. — Cette bourse rondelette, la veux-tu? —

PINAX: Si je la veux?... Dis vite ce que tu vas me demander en échange : — un crime, sans doute, car tu n'es pas homme à m'en faire cadeau. —

HILLARIUS: Non, certes; je veux une simple manifestation en plein Forum — mêlée de sifflets, de bruit, d'injures grossières. —

PINAX: Quelque chose de complet? C'est facile, mais il faut payer gros — car on aura besoin d'une foule avinée — de marins de Tibre, de voleurs, d'histrions, d'affranchis. —

HILLARIUS: Trouve les hommes nécessaires et tout cet or est à toi.

PINAX: Tout? tout? — Dis-moi à qui devons nous servir cette ovation. —

HILARIUS T'engages-tu de la faire?

PINAX: Sur l'honneur !

HILLARIUS: C'est trop... enfin va pour l'honneur. — Écoute, vous verrez passer par le Forum à son retour du temple, Julie...

PINAX: Quelle Julie?

HILLARIUS: La petite-fille de l'Empereur —

PINAX: Elle?... et quand?

HILLARIUS: Aujourd'hui même.

PINAX: C'est une grosse affaire; le sais-tu? —

HILLARIUS: Oui. Mais vois la bourse... est-elle attrayante? —

PINAX *(avide):* Donne, je suis prêt à tout.

HILLARIUS: Faut-il te croire? —

PINAX: Le coup est audacieux, mais je me nomme Alcide Pinax. — Alcide, le téméraire, Pinax l'affamé. — Le coup est digne de moi; donne.

HILLARIUS: Tiens. *(Il lui donne la bourse.)*

PINAX: Mais qui paie? —

HILLARIUS: C'est Ovide, dis-le à tout le monde, Ovide, entends-tu? — Allons, vas et sois à la hauteur de ta réputation. —

PINAX: Je cours. *(À part, flairant la bourse.)* Les Juifs ont raison, l'or ne sent jamais mauvais. — *(Il sort.)*

HILLARIUS: C'est fait; il me semble avoir été assez habile; il me restent deux bourses. —

-e&fùsm o[-

SCENE iv

IBIS (revenant du fond), HILLARIUS

HILLARIUS: Hé bien, as-tu préparé ta vengeance?... Rutuba?...

IBIS: Il se tient prêt... et Pinax?

HILLARIUS: Il est à nous. —

(On entend des rires à gauche.)

IBIS *(regardant)* : C'est Ovide avec ses amis, ils viennent par ici. — Allons contempler le spectacle du haut de ce temple.

SCÈNE v

Les précédents, OVIDE, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS et autres (entrent gaiement par la gauche de l'acteur)

OVIDE *(entrant et appercevant Ibis):* Hé! par Vulcain *[initial:* Hercule], porteur de cornes, c'est Ibis ! —

Salut à toi, mortel saturé d'amour et de richesses ! — Que vois-je? tu consultes l'augure? Que désires-tu encore? — Quand tu possèdes la belle Corine dont les yeux te servent de miroir? —

IBIS: Tu es bien gai, ce matin, Ovide, mais prends garde, — demain tu pleureras peut-être des larmes amères. — Alors qu'il s'y attend le moins, l'homme — est souvent exposé à se rompre le cou. —

(Ibis et Hillarius sortent par le fond, ils entrent dans le temple.)

CLEVETIUS: Il s'exprime par aphorismes comme un sage de la Grèce. —

TiGELLius: Et ses paroles ont de la substance.

CLEVETIUS: Autant qu'une amande sèche. —

COTTA: Vous plaisantez vous autres, mais Ibis — je le connais, a eu langue de vipère. — Que les dieux me préservent de sa haine carthaginoise !

OVIDE: Il est plutôt à plaindre qu'à craindre — si les Enfers l'ont doué d'une âme haineuse. — Moi je ne connais pas ce sentiment plein de tourments — car je ne porte dans mon sein que des hôtes joyeux et bienfaisants: — l'amour, l'amitié, la sérénité, la compassion, — chers compagnons de voyage qui me guident vers le bonheur ; — ils me montrent le monde à travers un voile rosé — et font de moi le poète de l'amour heureux. —

COTTA: TU es un être privilégié, aux brillantes illusions — et tu respires dans Rome l'air vivifiant de l'Olympe. —

OVIDE: Il est doux à respirer l'air qui passe par les lèvres unies dans un baiser. —

COTTA: Comme on reconnaît en toi l'homme enivré de bonheur ! — Ta Corine s'est complètement emparé de tes esprits ; — son sourire te conduit à travers les sentiers fleuris — dans lesquels ta raison s'égare de plus en plus.

,ato<]

CLEVETIUS: Corine et bien d'autres jeunes beautés friandes — qui l'ont attaché au seuil de leur folle jeunesse. — On dit même, tout bas *[initial:* en secret], que ses élans passionnés — font la

chasse aux amours non seulement sur la terre — mais bien plus haut encore, dans ces régions élevées — où il n'ait pas donné à tous les éperviers d'atteindre —

OVIDE: Que veux-tu dire, Clevetius?

CLEVETIUS: Un bruit étrange, un bruiti ncr» o yable s'ejt répandu soudainement — que dans les bosquets mystérieux du jardin impérial — la lune indiscrète et les étoiles émues — auraient apperçu deux ombres, tendrement entrelacées. — Ce bruit ajoute que l'une de ces ombres, c'était Ovide.

OVIDE: Moi?

CLEVETIUS: Et l'autre une jeune fille de race presque divine. —

OVIDE: Clevetius, le mensonge habite sur tes lèvres — accoutumées à déblatérer sans pudeur et sans remords — car il n'y a rien de. sacré pour ton esprit méchant. — Tu n'es qu'un Zbïle de bas étage, un abject envieux. — Or, je te défends, entends-tu, de profaner en ma présence — la divine innocence d'une jeune fille souveraine. —

COTTA: Si l'Empereur apprenait quelles nouvelles infâmes tu colportes, — il t'enverrait dans le Tartare déblatérer avec les morts. —

CLEVETIUS: L'Empereur est mon obligé, je ne le redoute pas. —

COTTA: Ton obligé?... César? *(Il rit.)*

CLEVETIUS: Oui, je lui ai fait l'aumône, il y a un mois. —

COTTA: Toi, à lui?

CLEVETIUS: Moi-même à lui-même.

COTTA: où donc?

CLEVETIUS: Près de la colonne de Pompée. — Auguste m'a tendu la main et j'y ai laissé tomber un as. —

OTTA: Et sans nul doute, tu es resté la bouche béante.

(Rires.)

OVIDE: Ne riez pas, c'est possible. — Une nuit, Auguste du haut de sa splendeur — s'est vu en rêve tombé au rang des mendiants. — Depuis, chaque année, il consacre un jour pour demander l'aumône — déguisé en mendiant sous des haillons sordides. — Les dieux ont voulu sans doute que César dans sa toute puissance — connût cette grande vérité: — tout sommet a son précipice à côté.

CLEVETIUS: Non; Auguste est tout simplement un avare insatiable. — Il a mis feu à sa maison paternelle pour obtenir du sénat un palais; — puis, par mille moyens rusés ou tyraniques — il a capitonné son nid des plumes arrachées au pays. — Puissent-elles se changer en épines mortelles.

OVIDE: Langue infernale ! — Auguste possédait dans Rome 80 statues en argent ; — il a donné l'ordre de les fondre pour en faire de la monnaie — q'il a distribué aux pauvres de la Cité.

CLEVETIUS: Oui, il a voulu que chacun eut dans Rome — une petite parcelle de César à goûter — afin de gagner ainsi dans l'esprit des foules, le renom d'homme généreux et bienfaisant. — Quoique tu en dises pourtant, ses actes glorifiés par les poètes de ton espèce — ne sont inspirés que par la vanité et nullement par l'amour pur de la gloire. — Chez lui tout est calcul de profond hypocrite; — sa simplicité? N'est qu'un masque de fier parvenu. — Sa clémence apparente? De la cruauté repue. — Sa grandeur? Une statue élevée sur du sable.

OVIDE: Infâme aveugle! —

CLEVETIUS: C'est toi qui es frappé de cécité puisque tu ne vois pas — sous le règne calamiteux de ton idole, Auguste — à quel point nous sommes tous dominés du dégoût de la vie. —

OVIDE: Oui, je sais que vous autres, les jeunes romains... quelle jeunesse! — Rien ne vous plaît, rien ne vous ranime, rien ne vous enthousiasme. — Vos cœurs vides gissent dans l'indifférence comme des cadavres. — Malheureux ! Vous n'aimez pas même la lumière, âme du monde, — vous n'avez pas même le culte de la beauté, âme de nos âmes. — Vous vous suicidez sottement sous prétexte

de tuer le temps, et quand cela? — *(S'animant.)* Dans ce siècle glorieux où les beaux arts à leur apogée ont transformé Rome — en un musée splendide et impérissable; — où le génie marche fièrement vers le temple de l'immortalité, — entouré des astres brillants de notre époque ; — Virgile, Horace — Tite-Live — Tibule, — il n'est point permis d'être affecté du dégoût de la Vie ! — Non, quand cet empire étend sa domination — sur les quatre parties du monde et qu'elles les englobe *[inițial:* tient] dans sa large main, — tout homme, tout Romain, est tenu pour l'admirer — d'avoir une âme capable *[inițial:* digne] de se placer au niveau de notre siècle — de sentir en soi les éléments d'une existence centuple, — et un feu qui fasse fondre la glace de l'indifférence. — Être *civis romanus* c'est être un homme de fer ! — Telle était la foi de nos encêtres, et ils n'avaient pas assez d'espace sous le ciel. — Hélas ! nous avons changé cette croyance nous autres — épigones chancellants sur les pentes de la décadence. — Voyez, voici un spécimen de la jeunesse romaine. —

SCÈNE VI

Les précédents, BARRUS (efféminé, richement vêtu, couver de bijoux, portant des mouches sur la figure, entre par

COTTA: Hé ! Barrus... quoi? tu es encore de ce monde? Nous te croyons *ad patres.* —

BARRUS: Puisses-tu avaler ta langue.

TIGELLIUS: D'où viens-tu?

BARRUS: Je sors du bain et je me grille au soleil, — j'ai attrapé une toux au cirque... *(Il tousse.)*

OVIDE: Parions, Barrus, que tu . t'es encore — fait épiler le corps comme à l'ordinaire. —

BARRUS: On dirait à me voir que je suis Diane. — J'ai presque envie de m'embrasser moi-même. Voyez, j'ai comme elle des *muscles[inițial :* biceps] vigoureux... N'est-ce pas?

TOUS: C'est vrai. —

CLEVETIUS *(le tatant):* Mais on dirait que tu en as perdu quelques uns dans le bain. —

BARRUS: Non, au contraire... Ce matin, au Champs de Mars — j'ai lancé avec aisance une douzaine de javelines — et jusqu'au disque d'acier à une grande distance. —

TOUS: Bravo !

BARRUS: Et à mon retour j'ai rencontré prè la porte Capenea — Actéa, Glycé et Tyndaris — nos be lies courtisanes — qui toutes m'ont assuré que j'avais l'air d'un véritable Apolon — et qu'elles seraient heureuses d'échanger leur figure contre la mienne. — Toutes les quatre me suivent en habit d'étoffe diaphane, — elles vont faire leur promenade sur la Voie Apienne. — Là m'attendaient en piaffant mes deux mulets de Sicile, attelés au char; — je vais les guider et courir tous trois à travers champs ; — mais les voici toutes les quatre. —

CLEVETIUS: Qui? Les mulets?

BARRUS: Non, elles, les courtisanes. —

CLEVETIUS: Tantôt tu dis les trois, tantôt tu dis les quatre. — Dis donc tous les sept pour faire un compte rond. —

BARRUS: Railleur!... Comment vis-tu encore, aj^ant tant de venin?

SCÈNE VII

Les précédents, ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ et autres (arrivent de la gauche en grandes toilettes)

OVIDE: Salut aux colombes de Vénus.

CLEVETIUS: Salut aux oiseaux de proie. —

ACTÉA *(à Ovide):* Salut au favori des Muses. *(À Clevetius.)* Salut au favori des Harpies. —

COTTA *[initial:* BARRUS]: Empoche cela, Clevetius; tu l'as bien gagné. —

(Rires.)

OVIDE : Quel dieu propice à nos vœux a dirigé vos pas de notre côté? —

CLEVETIUS : C'est sans doute Mercure, le dieu des marchands — qui vendent des fards et des cheveux blonds de la Germanie. —

ACTÉA: Es-tu en état d'en payer seulement une tresse à ta femme? — Non?... Arrière donc, vil mendiant, insulteur public —

OVIDE: Belle Actéa, dédaignez les aboiements de ce Cerbère édenté — et venez avec nous sous les portiques pour faire choix dé parfums des Indes. — On dit que l'ambassadeur du roi de la Dacie — va faire aujourd'hui son entrée dans Rome — et que son cortège de barbares va traverser le Forum. — Ce sera un spectacle curieux, car sauf le grotesque Clevetius, — rien n'est plus ahurri comme un barbare égaré dans Rome. —

LES COURTISANES: Allons. Ovide, nous te suivrons où tu voudras nous conduire. — *(Elles partent.)*

COTTA: Quel conquérant que cet Ovide! Toutes les femmes rafollent de lui ! —

CLEVETIUS: Oui, jusqu'aux princesses de sang impérial. —

OVIDE: Infâme bavard!... Si tu répètes encore cette phrase, tu es mort !

CLEVETIUS: Allons donc; est-ce que tu es capable de tuer — et moi suis-je homme à mourir de ta main? — Qui dit poète, dit menteur... *(Il sort en courant [initial: riant].)*

OVIDE *(voulant courir après lui): je* te ratrapperai, insolent *[initial:* lâche].

SCENE VIII

OVIDE, CORINE (arrivant rapidement)

CORINE: Ovide, arrête.

OVIDE: Corine? —

CORINE : Je te cherche partout pour t'avertir d'un complot ourdi contre toi. —

OVIDE: Un complot?

CORINE: Oui... tu as un ennemi implacable qui a juré ta perte. —

OVIDE: Ibis?

CORINE: Quelqu'il soit... Il répand l'or en secret — — dans les masses les plus abjectes de la Cité — pour qu'elles insultent la petite-fille d'Auguste à son passage par le Forum. —

OVIDE: Insulter Julie? dans quel but?

CORINE: Dans celui d'attirer sur toi les foudres de César — car les insulteurs sont achetés en ton nom. —

OVIDE: Et quoi? C'est toi-même, noble Corine, qui prends soin — de défendre Ovide en même temps que Julie? —

CORINE: Oh ! non; tu me crois trop généreuse ou trop simple. — Tu m'as porté au cœur un coup mortel par une cruelle offense. — Corine, autant qu'Ibis, est dévorée du *[initial:* pafjle désir de la vengeance. — Lui veut ta perte, parceque je t'aime, — moi je veux te mettre à couvert de tout soupçon d'action infâme. — Tu es averti, adieu, désormais je suis une étrangère pour toi, — ta Corine n'est plus de ce monde... ta Corine!... — O! Ciel, je l'ai été, je ne la suis plus ! — Ovide, sois heureux, Corine descend dans la tombe, adieu. —

OVIDE : Ah ! Corine, je suis coupable envers toi, indigne de ta pitié, — mais le châtiment est proche, ma mort est prochaine. — Jette un dernier regard apaisé sur ton poète préféré, — sur cet Ovide qui t'a rendue immortelle par ses chants. — Donne-lui la suprême consolation de ton pardon — pour lui épargner les tourments du remord à ses derniers moments. —

CORINE : Mais ne comprends-tu donc pas que je ne veux pas que tu meures? — Tu ne vois que je suis en proie à la terreur — en présence du sort fatal qui t'attend? — Ah ! j'oublie tout, j'oublie jusqu'à

ma rivale — et je ne pense qu'à toi, et je me sens devenir folle — et je veux te sauver, car,o ! malheureuse, je t'aime toujours. —

OVIDE *(voulant la presser sur son coeur) :* Ma Corine...

CORINE *(se dégageant):* Ovide, l'heure de la lutte approche, sois ferme, sois digne de Corine — en défendant ma rivale d'un scandale qui serait ta perte. — Tu l'aimes? Aimes-la, en homme d'honneur. — Sois heureux, Ovide!... Corine se venge en sacrifiant son amour à ton bonheur... — Adieu.

(Elle se sauve.)

OVIDE: Corine... *(Seul.)* Elle est partie !... Âme noble et généreuse! — Qu'elle *[initial:* Hélas!] est grande dans sa vengeance, et moi... — Ce complot, s'il réussit, je suis perdu... que faire? — Allons trouver mes amis.

(Il sert par la dreite.)

SCENE IX

PEUPLE, RUTUBA, PINAX, MUSS, JULIE

(le peuple envahit la scène et se forme en greupes à gauche)

UN VENDEUR: Eau fraîche de Virgo !

UN AUTRE: Épées de la Gaule! — *(Il se mêle aux groupes et vend des armes.)*

RUTUBA *(à quelques hommes du peuple):* Placez-vous là, vous autres, et préparez vos voix.^-

UN HOMME: Laissez-nous, faire, tu seras content. —

PINAX *(accourant du fond):* Le cortège s'avance; Rutuba, donne le signal.

RUTUBA: Muss, gentil *[initial:* petit] môme, commence. —

MUSS *(montrant une clef) :* Attends que je prépare ma flûte de Pan.-

(Le cortège débouche par la rue qui longe le temple, précédé de quatre licteurs et suivi de quatre autres; huit Syriens portent sur leurs épaules une *lectica* dorée dans laquelle Julie reste étendue, appuyant son coude sur des coussins de soie pourpre. — Deux jeunes esclaves marchent à côté, portant, l'une un grand parasol, l'autre un évantail de plumes de paon avec lequel elle évente Julie. — Deux nègres les suivent, portant des échelles dorées. — Le cortège avance lentement.)

(Muss souffle dans sa clef. D'autres sifflets retentissent dans les divers groupes.)

UN LICTEUR: Qu est-ce?

PINAX *(aux hommes):* Criez fort.

RUTUBA: AU libre !

LE LICTEUR: Vils esclaves ! Gibier de potence !

LE PEUPLE: AU Tibre! —

MUSS *(montrant le licteur, rouge de colère) :* Voyez donc ce singe *[initial:* cette carotte] armé d'un sabre!

(Rires.)

RUTUBA: Tais-toi, Muss, c'est le licteur qui mange du feu. —

MUSS: Non, de la paille.

PINAX: Est-il terrible! il coupe le vent en deux. —

RUTUBA *(s avançant) :* Que portez-vous sur vos épaules?... Est-elle à vendre? — Est-elle fraîche?... Quel prix veut-elle de sa personne? —

PINAX: Elle est sans prix, car elle dépasse les courtisanes de Rome. —

LE LICTEUR: Arrière, misérables!

RUTUBA: Arrière toi-même, méchant lépreux. — À bas la lectica, en présence du peuple romain; — lui seul est souverain au Forum et dans les cirques.

(La lectica est parvenue au milieu de la scène. — Les courtisanes entourées de monde apparaissent sous le portique et rient. — Foule — tumulte.)

JULIE *(se redressant) :* Haut la lectica, Syriens!...que la plèbe me voie ! — et que mon mépris tombe sur elle de plus haut ! -

LE PEUPLE: AU Tibre!

SCENE X

Les précédents, OVIDE et ses amis (sautant sur la place par dessus les gradins du portique)

OVIDE: À moi, les amis.

JULIE: Ovide!

OVIDE : Sacrilège ! — Vous attaquez le cortège impérial en plein Forum ? — Amis ! Sus à ces misérables !... Mort aux insulteurs ! —

LE PEUPLE : Mort aux mignons !

(Lutte autour de la lectica.)

JULIE *(à Ovide qui s'est approché d'elle):* Ovide, la foule est grande; vous n'avez pas d'armes. —

OVIDE : Des armes contre ces lâches ivrognes ? — Écoute et regarde ce qu'il leur faut: — *(À la foule.)* Peuple de Rome, peuple héroïque, peuple glorieux ! — Connais-tu la nouvelle monnaie en or — qui porte la divine effigie de César? —

VOIX DU PEUPLE : Non; — pas encore. — Où est-elle? — Qu'on nous la montre. —

OVIDE : La voici. *(Il montre sa main pleine de monnaies.)*

LE PEUPLE : Ha!... donne.

OVIDE *(leur jetant l'or) :* Tiens, ramasse-la dans la poussière — et buvez ensuite à la santé d'Ovide.

Hov -ut* guov-xojToq suQ : Un::')<.!»si>-4) AaiiTwa

(La foule se bouscule pour ramasser l'or.)

JULIE *(descendue de la lectica):* Ovide, ma reconnaissance t'est acquise à jamais.

OVIDE : Je ne demande qu'un seul rayon au soleil. *(A voix basse.)* — Et mon véritable soleil ne s'allume que dans tes yeux, tu le sais.

(Julie lui tend la main. — Ovide y dépose un baiser, pendant que Ibis et Hillarius apparaissent sur les premières marches du temple et assistent au spectacle de la place.)

OVIDE *(aux gens du cortège):* Et maintenant partons vite.

<ii:K

JULIE : Partons... si tu le veux. *(Elle remonte dans la lectica.)*

OVIDE : Amis, licteurs, Syriens, entourons la lectica en cohorte serrée — et reconduissons à son palais notre jeune souveraine *[initial:* impératrice]. —

(Le cortège se met en marche pour sertir par la gauche.)

RUTUBA *(à la foule):* Arrêtez le cortège!

PINAX : Attaquez-le. [ivo .

(Le peuple veut se précipiter à sa poursuite.)

OVIDE *(avant de sortir):* Peuple héroïque ! — Crie de toutes tes forces: Évohé César! Evohé Julie!

LE PEUPLE : As-tu encore de l'or?

OVIDE *(lui jetant des poignes de monnaies) :* En voilà... ramasse^

LE PEUPLE : Évohé César! Évohé Julie!

OVIDE : Très bien. — *(Il sort.)*

(Ibis et Hillarius descendent en scène.)

IBIS : Le complot a échoué ! o ! plèbe vile L... o ! honte ! — L'argent d'abord, la vertue ensuite ! — Telle est la devise des modernes Romains ! —

...! o^ii-iôiq xwax'foH — .şd73l£b *n'ivi-* flm:>£dp ?b.

(La toile tombe.)

. -

La^salle du trône au palais d'Auguste à Rcme. — Galeries à colonnes au fond. — Statues. — A gauche de l'acteur, porte. — A droite, vis-à-vis, seconde porte conduisant à l'appartement de Julie. — Grandes fenêtres, du même côté. — A droite, deuxième plan, le trône.

.-"jidsojsiq.m aaasCI *şm* asbiorf *?M* eiot sioij *isq*

nom -teser-D ^Srioai si fev «c't j« -- *sina s?*

UN LICTEUR (en sentinelle au fend), MARCIANUS

MARCIANUS : Licteur, l'Empereur est-il déjà venu dans cette salle? —

LE LICTEUR : Non, pas encore.

MARCIANUS : D'ordinaire il se lève avec le jour, et déjà l'heure est avancée. — Les clients arrivés de grand matin — attendent pour saluer César.

LE LICTEUR : Ils se sont trop hâtés aujourd'hui. — Auguste est retourné hier par une nuit orage — de l'île de Caprée où il est resté un mois. — Il est fatigué et repose encore.

(On entend à droite frapper des mains.)

MARCIANUS: Non, je l'entend frapper des mains; — il est levé; bientôt il se rendra ici. — Je cours en avertir les clients. *(Il sort.)*

LE LICTEUR: Voici l'Empereur. *(Il disparaît dans la galerie.)*

SCENE II

i297.1v-' CCifcïSQ.

AUGUSTE *(entre pensif par la porte de droite, traverse la scène et s'arrête devant une des fenêtres):* Est-il tombé de la rosée cette nuit ?... Oui, la joyeuse nature — a suspendu une goutte limpide au bout de chaque brin d'herbe. — Heureux présage!... Puisse-t-il, ainsi que les dieux protecteurs — m'aider en ce jour à me rendre digne de moi par de bonnes actions ! — Voici près de huit lustres que je porte sur mes épaules le poids de ce vaste empire — et ce poids devient chaque jour plus lourd — par l'agrandissement incessant de la domination romaine. — J'ai plié au poing de Rome une foule de peuples : — les Scytes, loups affamés des contrées hivernales, [*anulat :* les] Indiens brûlés par le soleil, — les Cantabres, les Sueves, les Illyriens, les Egyptiens, les Dalmates. — J'ai refoulé par trois fois les hordes des Daces implacables. — Heureux, j'ai fermé l'ère des guerres civiles — qui déchiraient la patrie et la conduisaient à sa perte — et j'ai vengé la mort de César, mon père, dans le sang de ses meurtriers. — *[anulat:* Aujourd'hui] Rome est aujourd'hui au sommet du monde, et moi au sommet de Rome ! — Je suis tout: César auguste, pontif aux attributs sacrés, — empereur glorieux, père de la patrie! — Je possède tout: puissance, gloire, richesses de l'Univers. — Et pourtant je ne suis rien, je n'ai rien, car, hélas ! je n'ai plus d'enfants ! — Ma famille entière a été la proie de la mort et de la honte!... — Un seul rejeton me reste encore, Julie, ma petite-fille; — elle est l'âme de ma maison et je tremble pour elle — car sa mère a attiré mes malédictions sur sa tête — par ses mœurs dépravées... et le sang corrompu — empoisonne toujours le lait dont la mère nourrit son enfant !... — Mais non, Julie a la même blancheur dans l'âme que sur le front; — elle est pareille à la neige qui brille sur le sommet inaccesible des montaignes. — Dans son cœur vierge comme une source limpide — nul nuage n'a laissé tomber son ombre. — Elle est pure comme la lumière de l'aurore — et dans ses yeux resplendit la flamme de la jeunesse virginale. — *(Regardant par la fenêtre.)* La voici! là dans le jardin; elle se promène, elle fait la lecture. — Elle m'a aperçu, elle me salue, elle me sourit. — O ! charme attrayant de l'enfance, divin mystère ! — Quand les enfants nous sourient, les nuages quittent le ciel. — Un enfant au berceau est grand comme un dieu ! — Plus il est fragile, plus il est puissant et nous domine !

,wpth r;s I&m'âj *'?i?Q..'* V?>••Vi**ï$u.TKQ- . 3T-rj:•••'>'*."..' OS
al ,ioni. atb *Mr.lè - ..A'vUiîĂQm'i* .a'jso'ï *soi- ,aèb*

SCÈNE III

AUGUSTE, JULIE (entre en courant par la gauche)

: vj"'." • 'i. ci,!*, \ =»bivO '-« H-g • >i

JULIE: Ah ! Cher grand-père! *(Elle se jette dans les bras d'Auguste.)*

AUGUSTE: Mon enfant!

JULIE: C'est joli? — Tu pars de Rome, en secret, seul, comme un fuyard, — tu passes tout un mois loin de ton enfant — et tu reviens pendant la nuit sans l'en avertir? -

AUGUSTE: Pardonne-moi d'avoir agi ainsi sans ta permission. —

JULIE: Ne ris pas, tu n'as pas raison... Tu es grand, tu es empereur, — l'Univers s'incline humblement devant toi. — Nulle main profane n'ose toucher à ta toge césaréenne. — Tu es dieu et fils de dieu ! — Et pourtant tel est mon privilège envié — que je puis approcher César quand il me plaît — et que César se radoucit à ma vue. — Je le gronde

même parfois... en le caressant. — Je joue avec son **sceptre** comme avec un hochet — et il me semble être un frêle papillon sur la crinière d'un lion. — Qui donc est le plus puissant de nous deux?... Qui doit avoir le pas en toutes choses? Moi!

AUGUSTE: Toi.

JULIE: À qui doit obéir le maître du monde? —

AUGUSTE: À toi.

JULIE: Bien, la paix est faite entre nous.

AUGUSTE: Tu me pardonnes? —

JULIE: Oui, comme toujours, en t'embrassant. *(Elle l'embrasse.)*

AUGUSTE: Qu'as-tu fait en mon absence?

JULIE *(un peu embarrassée)* : Rien.

AUGUSTE: Comment? rien?

JULIE: C'est à dire... je t'ai brodé une tunique ni trop large ni trop courte — comme tu les aimes, pour les grands jours. —

AUGUSTE: Comme *[initial:* Que] je serai fier au cirque, dans ma loge impériale!... — Mais, dis-moi, tu lisais en promenant au jardin — un livre qui semblait t'intéresser beaucoup. — Qu'est-ce? Où est-il? *(Prenant le manuscrit des mains dé Julie.)* Que vois-je? Ovide?... *L'Art d'aimer? (A part.)* Comment ce livre est-il parvenu *[initial:* se trouve-t-il] entre ses mains? *(Haut.)* Ah! tu t'es adonnée à la lecture? — la poésie te plaît? Comment as-tu trouvé cet amas de vers... légers?

JULIE *(avec élan):* Oh! divins...

AUGUSTE: Divins? *(A part.)* Elle les déclare divins, elle aussi! — Avec son imagination ardente, serait-elle tombée sous le charme d'Ovide? *(Haut.)* Et tu as compris clairement le sens de ces poésies? —

JULIE: Non, pas tout, mais j'en ai deviné une bonne partie. —

AUGUSTE: Deviné? *(À part.)* Ovide corrompt tous les esprits dans Rome. — Le poison de ses lèvres se change en miel — qui pénètre insensiblement

dans les cœurs. — *(Haut.)* Réponds-moi, l'as-tu vu en mon absence?

JULIE: Qui? —

AUGUSTE: As-tu causé avec lui?

JULIE: Avec qui?

AUGUSTE: Avec Ovide.

JULIE *(embarrassée):* Non. —

AUGUSTE *(agité, à part):* Comment connaître la vérité? — Je la vois confuse... que se passe-t-il en elle? La femme est une énigme.

JULIE *(inquiète, à part)* : Qu'a-t-il?

AUGUSTE: Ta conduite, ma chérie, a été correcte, ainsi qu'elle doit l'être. — Trop grande est la distance entre toi et un simple poète.

JULIE: Ces paroles me semblent injustes dans ta bouche — quand toi-même, dans ta jeunesse, tu as essayé de chanter — en vers hexamètres la monstrueuse Scylle... — La couronne sied bien au front du génie — à en juger par toi, poète et empereur. — Le poète inspiré est fils d'Apollon, — et je ne puis admettre de distance infranchissable entre une fille des Césars et un roi de la Poésie. — Jules César, ton père, a dit: il était bien plus glorieux — d'étendre les limites spacieuses du monde intellectuel — au génie sacré qui a des aspnations sublimes — que d'élargir le cercle immense des dominations romaines. —

AUGUSTE: Quel vif enthousiasme pour nos poètes! — Composerais-tu *[initial:* Ferais-tu] aussi des vers en secret? —

JULIE: Ton sarcasme a droit de me surprendre, César, — toi qui vis dans l'intimité de nos grands écrivains. — Horace et Virgile possèdent un empire, comme toi; — leur génie s'unissant au tien en un vol sublime — font de ce siècle un siècle grand et glorieux. — Ovide...

AUGUSTE: Tais-toi... Ovide, profanateur des Muses, — je ne veux pas que son nom souille la pureté de tes lèvres. —

JULIE: Profanateur des Muses? Ovide, lui qui a écrit — les *Métamorphoses, l'Art d'aimer ?* —

AUGUSTE: Silence, te dis-je... Tu es encore un enfant, tu ignores quel venin mortel — est parfois caché dans certaines plantes fleuries, — et tu ne peux comprendre, et je ne veux pas que tu comprennes — tout le mal que fait Ovide à l'Italie entière. *(Jetant le manuscrit par la fenêtre.)* Loin de toi ce livre qui ternit *[initial:* salit] la blancheur de tes mains — et qui infiltre lentement la corruption dans les cœurs. —

JULIE *(à part, indignée):* O! sacrilège!

AUGUSTE: Écoute, tu sais combien tu m'es chère. — Je pense à toi plus qu'à mon trône — et je prétends que durant ta vie tu marches fièrement — dans le chemin de la vertu antique et royale. — Te voici arrivée au seuil de la jeunesse — où le cœur s'éveille et palpite de vagues désirs. — En te regardant, moi qui t'adore, je rêve de t'unir — à un roi, vasal de Rome et digne de ta grandeur. —

JULIE: Un roi?... lequel?... un Parthe sans doute ou quelque Dace barbare? — César, je ne me sens pas digne de ta munificence. — Le sacrifice que tu projettes est trop antique pour moi; — je ne suis pas une Iphigénie et n'ai point de sang grec dans les veines. —

AUGUSTE: Sois moins prompte à te révolter. — Si tu m'écoutais, tu calmerais vite ton emportement. — Le gendre de mon choix est roi de la Dacie, c'est Cotison le jeune. — La frontière de mon empire exposée aux attaques de ses ennemis — est parfois ébranlée sous de terribles secousses. — Il est tenu que toi-même, Julie, tu enraies le cours de ces hostilités — et que tu me viennes en aide pour la défense de Rome. —

JULIE: Quel rêve!... Quoi? je suis appellée, moi, à sauver Rome — et à faire de ce bras un mur infranchissable tout le long de l'Ister? — Ton empire, César, est donc lézardé, il est digne de pitié? — Tes légions ont donc disparu sous terre — et l'unique force de la Ville Éternelle c'est moi, une simple mortelle? — Ah! si les dieux ont décidé que Rome disparaisse — et que son nom soit effacé des annales du monde, — hé bien, périsse Rome et tous ses enfants efféminés plutôt que de devoir leur existence à une femme. —

AUGUSTE: Pense au rang que tu occupes étant de ma race; — tu es le plus beau fleuron de la couronne de Rome; — tu dois être fière de te sacrifier pour elle. — La grandeur impose de grandes obligations, — le laurier fleurit dans les grands cœurs. — Tu es, Julie, princesse de sang impérial — et n'oublie pas que je suis César; fais ce que j« t'ordonne. —

JULIE: César, Auguste peut dans son égoïsme — mettre un frein aux aspirations du monde, mais non à mes sentiments. — Ta volonté accoutumée à voir tout plier devant elle — se trouve aujourd'hui face à face avec ma propre volonté — et celle-ci me conseille de t'épargner à toi un crime — à moi une humiliation et à Rome la honte!

(Elle sort à gauche majestueusement.)

AUGUSTE *(seul):* Enfant; je l'ai habituée à faire à sa guise. — Elle connaît ma faible[sse] pour elle... Que faire?... Je l'aime. — Quel feu fquelle exaltation! quelle splendide colère!____Elle ressemble à sa mère et me ressemble aussi! —

h'p xasa zoôï -$b hïi&aiï'I t9 évaluas not ,»idï :»iai

SCÈNE IV

i • \ • cas tu* I fi ., WJ4 înàin — et

AUGUSTE, MARCIANUS

AUGUSTE: Qu'y a-t-il?

MARCIANUS: Deux hommes ont apporté de grand matin ces roquettes.

ru,;*; k\?.i<-:W> u r -) ; • • *(Il remet •ux papyrus à Auguste.)*

AUGUSTE *(s'asseyant et ouvrant les rouleaux) :* Encore Macedo, le bouffon affamé? *(Il lit.)* „Lorsque tu fermes ta porte entre la flatterie et toi — ne tourne

pas la clef avant de lui jeter un os à ronger. — Puissant, tends la main au malheureux épuisé par la misère. — Grand et haut placé, descends avec miséricorde vers les humbles prosternés — et n'oublie pas Macedo qui a pour toute fortune — une faim inassouvable et une main qui demande l'aumône." *(Haut.)* Marcianus, où est Macedo?

MARCIANUS: Là bas, sur la place.

AUGUSTE: Donnes-lui sa part journalière. — *(Lisant.)* „Auguste!... un homme, le plus soumis des hommes — le plus dévoué à ta personne sacrée — demande instamment à te dévoiler un grand secret..." — *(Haut.)* Où est l'étranger qui t'a remis ce papyrus?

MARCIANUS: Il attend près de la porte du palais.

AUGUSTE: Qu'il vienne. — *(Marcianus sort par le fond.)* Un grand secret? Ce sera comme toujours un conte greffé sur un mensonge. —

SCENE V

AUGUSTE, IBIS

AUGUSTE: C'est toi qui a écrit ces lignes?

IBIS *(s'inclinant)*: Oui, César. .

AUGUSTE: Tu es étranger? quel est ton nom? —

IBIS: Ibis, ton esclave, et l'ennemi de tous ceux qui sont tes ennemis. —

AUGUSTE: Tu veux me dévoiler un secret?... parle vite. —

IBIS: Oui, César, quelque chose d'épouvantable! — Un fait si noir, si infâme — qu'on ne peut le raconter sans soupirer profondément* — Tu connais le scandale arrivé ces derniers jours? l'insulte faite... —

AUGUSTE: À qui?

IBIS: À ta propre enfant par la plèbe de Rome. —

AUGUSTE *(se levant)*: La plèbe, dis-tu, a insulté Julie? Quand? Où? —

IBIS: Comment? Tu n; l'as pas encore appris? — Pendant que tu étais à Caprée, ton auguste parente — en passant par le Forum a été arrêtée par la foule — et, sacrilège inouï, horrible, impardonnable ! — elle a été exposée aux sifflets des insulteurs soudoyés.

AUGUSTE: Soudoyés? Soudoyés par qui?

IBIS: Par un homme à l'esprit blessant — comme la pointe d'une épine vénéneuse. —

AUGUSTE: Mais quel est-il?

IBIS: Ovide.

AUGUSTE: Ovide?

IBIS: Je l'ai vu distribuant de l'or en secret — au peuple excité par l'ivresse; — puis quand cette foule de misérables amassée en son nom — fut repoussée par les licteurs du cortège impérial — Ovide, prenant subitement le masque d'un défenseur, — a fait tomber une pluie d'or sur cette même foule — pour changer l'insulte en ovation triomphale. —

AUGUSTE: Mais dans quel but Ovide?... pourquoi cette conduite ?...

IBIS: Dans le but d'inspirer à la princesse de l'admiration, — une vive reconnaissance, un penchant irrésistible... —

AUGUSTE: Qu'oses-tu dire, infâme calomniateur? Julie ?...

IBIS: Si je déguise la vérité, je suis prêt à mourir. — J'ai vu Julie émue lui tendre la main — et je l'ai vu lui, déposant un baiser sur cette main en présence de tout le monde. —

AUGUSTE *(furieux, saisit Ibis à la gorge)*: Mensonge! infamie ! Misérable, tu oses ?...

IBIS *(tombant à genoux)*: Je prends à témoin Rome toute entière. — César, tu peux m'écraser sous ton pied comme un brin d'herbe. — Je connais les passions et les agissements d'Ovide — mais le courage me manque de...

AUGUSTE: Parles. —

IBIS: À plusieurs reprises, attaché *[initial-* m'attachant] à ses pas comme son ombre — je l'ai surpris pénétrant furtivement dans ton palais. — Là bas, dans le jardin, aux scintillement des étoiles — il a eu souvent de rencontres mystérieux avec ton enfant. —

AUGUSTE *(à part):* Lui?... elle? Mes esprits s'abîment dans le chaos... —

IBIS: Seigneur...

AUGUSTE: Assez; va-t'en, et attends dehors Va...-

(Ibis sort.)

SCENE VI

AUGU TE: Serait-il vrai?... Elle, innocente comme la feuille dans son bourgeon — et que nul souffle de vent n'a pu encore atteindre! — Elle, encore une enfant, née sur un trône! — Elle, aurore limpide de mon vaste horizon! — avoir perdu subitement toute fierté, toute dignité, toute pudeur! — Qu'est-ce donc que l'innocence si Julie est coupable? — Un ver caché dans le frui le plus attrayant? — un vice souriant sous le masque de la vertu? — En qui croire désormais quand je doute de mon enfant? — La rosée matinale peut-elle contenir de la fange? — Oh, s'il était vrai, malheur à elle, malheur à lui!

SCENE VII

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE

AUGUSTE: Est-il vrai, Mécène, que Julie, la petite-fille d'Auguste — a été la victime de la tourbe ignoble des misérables — en pleines rues, en plein jour, en plein Forum?

MÉCÈNE: C'est la vérité.

AUGUSTE: Et pourquoi n'ai-je pas été informé de ce crime — pendant que j'étais à Caprée? —

MÉCÈNE: J'ai eu soin de t'épargner toute cause de chagrin. — Les coupables ont payé de leurs têtes leur infâme action. —

AUGUSTE *(regardant Ovide) :* Pas tous, à ce que je vois; le plus criminel, le chef de cette foule aveugle — vit encore!

MÉCÈNE: Et qui donc?

AUGUSTE: Le voici. *(Montrant Ovide.)*

OVIDE: Moi!

MÉCÈNE: Impossible, Auguste, tu es dans l'erreur. —

OVIDE: Quiconque t'a rapporté ce fait, en a menti. —

MÉCÈNE: César, repousse tout soupçon injuste; — l'envie, tu le sais, est attachée aux pas de tout ce qui s'élève. — Ovide a toujours été correct et loyal. — La loj^auté est douée d'une âme sereine. —

AUGUSTE: Ah! tu crois Ovide un homme loyal?... L'amitié t'aveugle.

MÉCÈNE: Ovide est un heureux chasseur de strophes et de femmes. — Les poètes et les amants, absorbés dans leurs rêveries — n'ont pas de loisirs à perdre en complots; ils sont trop occupés.

AUGUSTE: Tu es un aveugle, te dis-je, à le juger ainsi. — Ah! tu ne le connais pas encore, généreux Mécène. — Le cinisme sans bornes, brutal comme un roc; — l'audace folle et le vice abject — ont tué en lui tout sentiment de respect. — Corrupteur d'imaginations, poète de Saturnales, — il offense le ciel même par ses écrits. — J'ai travaillé pendant un demi-siècle — à faire de Rome la reine universelle, — lui, cherche à en faire une vile courtisane. —

OVIDE: César, autant tu es juste en toutes circonstances — autant envers moi tu es injuste! — C'est la colère et non Auguste qui parle par ta bouche, — la colère, épais nuage qui obscurcit la raison! — Calme tes esprit, rappelle à toi le sentiment de la justice — et tu reconnaîtras, o César, que

celui qui t'admire — ne saurait devenir ton lâche insulteur. — Tu m'as reçu ici, dans ta maison palatine — avec tous les poètes de Rome qui s'inclinent devant toi, — car étant toi-même un génie assis sur le trône impérial — tu aimes à encourager *[initial:* protéger] dans chaque esprit les élans du génie. — J'ai commis peut-être de vers qui t'ont déplu, — mais je jure par ta main droite, par ta vertu sacrée, — que je n'ai pas eu dans ma vie, d'autre but, d'autre ambition — que de me rendre digne de ton estime. — Un arbre produit à la fois et de bons et de mauvais fruits ; — on ne le condamne pas à la hache pour ces derniers. — Avec le temps tout ce qui est pourri tombe de ses branches — mais les beaux fruits y restent pour briller dans toute leur splendeur. —

AUGUSTE : Tu sais bien feindre l'innocence et te défendre — mais dans ton ingratitude monstrueuse, oubliant ma bienveillance pour toi, — oubliant que tu as été un hôte affectionné dans ma maison — tu as payé mes bienfaits par la plus noire des lâchetés. —

OVIDE : Quel est mon crime?

AUGUSTE : Ton crime?... dis tes crimes! Ils sont de ceux qui méritent toute ma rigueur. —

MÉCÈNE : Auguste, je t'en supplie, domptes l'orage — qui trouble ta raison.

AUGUSTE : Mécène, en vain tu interviens en sa faveur. —

OVIDE : Mais qu'ai-je donc fait?... de quoi suis-je accusé? —

AUGUSTE : Demande-le à ta conscience s'il t'en reste l'ombre seulement. — Pendant que j'était souffrant dans l'île de Caprée, — tu as fait insulter Julie par la lie du peuple.-

OVIDE : Moi !

SCÈNE VIII

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE, JULIE

JULIE *(entrant précipitamment):* C'est faux!... il est victime de la olus noire calomnie ! — Au Formm

c'est Ovide qui m'a sauvée de la fureur du peuple. — C'est lui qui l'a domptée, en me faisant un bouclier de sa poitrine — et qui m'a reconduite au palais saine et sauve. — Telle est la pure vérité, j'en atteste les dieux !

AUGUSTE : Silence!... N'essaie pas de me convaincre par le mensonge. — Je connais le secret qui existe entre vous deux. —

OVIDE *(effrayé, à part): Ol* ciel!

JULIE : TU le connais?

AUGUSTE : Je sais tout.

JULIE : TU le connais? Hé bien, le sort en est jeté. — Je ne puis plus tenir ce secret caché dans mon sein. — Ma nature répugne aux cachotteries et mon cœur oppressé ne peut plus garder la silence. — Oui, mon âme est éprise d'amour pour Ovide. — Fais de moi ce que tu voudras, César; je l'aime ! —

AUGUSTE : Mécène, que dis-tu de tant d'audace? Que dis-tu de ton Ovide, au cœur loyal? —

MÉCÈNE : Je partage le trouble douloureux qui t'agite — mais en même temps j'ai souci de ta grandeur. — Ne sois pas rebelle à la clémence alors que tu peux pardonner. — Plus ta main est forte, moins elle doit être rude. — Ne demande pas qui est Ovide, demande, toi qui tu es. — Le pardon est la grande vertu des âme royales. —

AUGUSTE : Je ne suis plus César, je suis père alors que le déshonneur — s'approche de mes enfants, plus cruel que le meurtre — et vient les marquer au front.

MÉCÈNE : Non, tu es César et je veux que tu reste César. — Le sceptre taché de sang perd son prestige et sa vertu. — Le ciel ne sourit point quand l'humanité pleure. —

AUGUSTE : Ah ! Tu n'as pas d'enfants, Mécène.

MÉCÈNE : J'ai plus que des enfants; — j ai devant mes yeux ce siècle qui doit porter ton nom.

AUGUSTE *(avec douleur):* Oh! tu ne peux te rendre compte de ce que j'éprouve. — Mécène, j'ai moi-

même peur de ma colère... *(À Ovide.)* Que mérites-tu ?

OVIDE *(penchant la tête):* La mort!... Coupable, je l'attends; frappe ! — Je n'ai ni le droit ni l'espoir de me justifier. — Les paroles sublimes prononcées par Julie ont dicté ma sentence ; frappe ! — Si c'est un crime de nous aimer et de l'avouer en ta présence, — moi seul, o ! César, je suis indigne de ton pardon. — Hélas ! j'ai été attiré vers les cieux par la splendeur éblouissante de Julie. — Frappe en moi le vil atome qui s'envolait vers le soleil. —

JULIE *(à genoux) :* Tu as été jeune aussi, o ! mon père. — Sois généreux, sois indulgent envers nous.

AUGUSTE : Assez! — Loin de mes yeux, téméraires et perfides ! — La roche Tarpéenne est près du Capitol !

(Ovide sort désespéré.)

JULIE *(se redressant) :* Ah ! tu ne veux pas te rendre à ma prière ? — Tu ne le veux pas ? — Auguste, pense à ta fille, à ma mère — son sang coule dans mes veines, ne l'oublie pas. — Je me compromettrai de telle sorte, et j'irai si loin dans ma chute, — que tout l'éclat de la couronne se ternira sur mon front. —

AUGUSTE : Folle! Au premier pas hasardeux, tu trouveras le supplice. —

JULIE *(menaçante):* Hé bien, soit !... Tu verras. *(Elle veut sortir.)*

AUGUSTE *(l'arrêtant):* Reste ici.

JULIE *(avec fureur)* : Ah ! —

SCENE IX

Les précédents, LES CLIENTS, IBIS
(Les clients entrent par le fond et se rangent en face du trône-,)

MÉCÈNE *(bas à Auguste):* Auguste: sois maître de toi-même. — Les fanfares résonnent, l'ambassadeur dace arrive. — C'est l'heure de la salutation; les clients entrent. — Qu'ils voient tous en toi, non l'homme, mais l'empereur. —

(Fanfares au loin.)

COTTA : Salut à toi, auguste César ! ton retour à Rome répand sur Rome le jour, source de joie et de bonheur. —

AUGUSTE : Salut, à vous !

COTTA : À toi longues années de gloire et de prospérité !

AUGUSTE : Amis, clients ! vous connaissez l'antique adage. — Le destin vient à nous dans les temps difficiles — la main droite pleine de bonnes nouvelles — et la gauche chargée de pronostics lugubres. — Aujourd'hui c'est sa main droite qui s'ouvre ! — Le vaillant Cotison approche en ami de mon trône.

(Les fanfares se rapprochent.)

SCÈNE X

Les précédents, L'AMBASSADEUR (précédé d'un cortège, apparaît dans la galerie du fond. — Auguste monte sur le trône, ayant à ses côtés Julie. — Il met sur son front la couronne apportée par Marcianus.)

MÉCÈNE *(annonçant):* L'ambassadeur de Cotison !

L'AMBASSADEUR *(s'avance en face du trône, salut et dit) :* Salut à César et à Rome la glorieuse ! — Porteur de la paix, je viens des montagnes de la Dacie — et je dis ici ce que mon Roi m'a ordonné de dire: — Votre peuple est grand, notre peuple est petit ; — mais ils sont tous les deux égaux par la valeur; — ils sont pareils à deux torrents qui roulent en bouillonant, et se rencontrent son leur route et s'entre choquent avec fracas — jusqu'à ce que leurs eaux se confondent pour ne faire qu'un seul et grand fleuve. — Vous êtes forts, nous sommes forts ! — et nos hains noues

fortifient encore plus! — Il est temps de nous donner la main dans une étreinte fraternelle. — Je vient dans ce but, au nom de mon Roi, le vaillant Cotison — demander pour son fils la main de ta petite-fille, César! — Décide, la paix ou la guerre à outrance sont sur tes lèvres. —

AUGUSTE *(indigné du ton arrogant de l'ambassadeur, fait un mouvement de colère, mais il regarde Julie et s'apaise):* J'accepte.

L'AMBASSADEUR: Mais la princesse?...

JULIE *(majestueuse):* La princesse refuse i — Vas dire à Cotison, ton maître, de ma part — que ni moi ni Rome ne voulons d'apparenté avec les barbares. — Je suis fille des Césars, bien plus, je suis Romaine! — et je ne vends pas ma.main pour une paix humiliante. —

(Stupeur générale. — Julie sort à gauche en traversant la scène. — — L'ambassadeur sert par le fond. — Auguste descend du trône.)

IBIS *(bas à Auguste):* T'ai-je dit la vérité?

AUGUSTE: Oui, parle bas, — mais ton malheur t'a fait surprendre un secret — qui place au même niveau et condamne également — le délateur et le coupable, objet de la délation. —

IBIS: César, tes paroles me remplissent de terreur. — Suis-je donc criminel à tes yeux? *(Auguste fait un signe affirmatif.)* Et... que m'ordonne César?

AUGUSTE: De mourir!

• (La toile tombe.)

AC1E IV

A la villa d'Ovide. — Un antichambre dont le fond est fermé par un grand rideau de pourpre. — Portes à droite et à gauche»

(On entend des toasts derrière le rideau, et des sons d'instruments jouant en sourdine. Voix : „A Chloé ! — à Actéa ! — à Tyndaris ! — à Glycé !")

SCENE I

OVIDE, UN ESCLAVE (entrant par la droite)

OVIDE: Tu dis qu'une inconnue me demande? Qu'elle vienne. —

(L'esclave sort à gauche.)

(Seul.) Quoique je n'ai plus le cœur aux aventure amoureuses. —

SCENE II

OVIDE, JULIE (entrant rapidement par la gauche)

JULIE: Ovide, fuis devant la colère d'Auguste.

OVIDE: Toi, Julie, ici?

JULIE: J'ai couru à travers les ténèbres, folle, désespérée pour t'avertir —

OVIDE: Seule, chère enfant, tu as eu le courage de te risquer?...

JULIE: Ovide, les foudres impériales menacent ta tête. — Je méprise tout danger quand je n'ai d'autre pensée que ton salut. — Fuis.

OVIDE *(la pressant sur son coeur):* Ma Julie...

JULIE: Sauve-toi à la hâte, ami; tu es perdu.

OVIDE: Je le sais...

JULIE: Octave, tu le connais, est un ami doux comme le printemps — niais, ennemi, il est terrible comme l'âpre hiver. — Octave en ce moment t'en veut à mort. — J'ai vainement cherché à l'apaiser... — Hélas! notre amour sacré est un crime à ses yeux. — Il faut une victime à sa fureur.

OVIDE: Il lui faut une victime — par ce que je porte en mon cœur la flamme d'un amour divin?

(Toasts derrière le rideau: „A Vénus, la blonde déesse! — A la brune Astérie !")

JULIE *(tressaillant):* Qu'entends-je?... ta villa résonne des bruits de l'orgie? — Quand moi je tremble de terreur, que je pleure et me sens mourir, — tu jettes ton divin amour aux flots de l'infâme débauche?

OVIDE: Hélas! ne vois-tu pas dans cette folle orgie — la preuve la plus éclatante de mon profond désespoir? — Sorti, ce matin, comme un fou de la Maison Palatine, — j'ai voulu réunir mes amis sur les bords de ma tombe — et faire de ma dernière nuit l'époque lugubre de ma dernière folie. — Auguste a prononcé le nom de la roche Tarpéenne... — C'est un décret de mort pour moi, je le sais, je suis prêt... soit! — Que ma cendre s'envole aux quatre vents, — mes vers resteront un trésor pour ma patrie.

JULIE: Oh! tais-toi, et cache-toi un jour, un jour seulement — pour donner le temps à Mécène de calmer César. —

OVIDE: En vain !... Désormais la mort hâtive m'attend partout. — Octave le Triumvir se réveille sous Auguste, l'Empereur, — pour venger l'offense que j'ai faite à son trône. — Vieillard morose, enveloppé de nuages — il ne peut supporter la vue de la jeunesse ardente. — Rien n'est plus triste que le déclin du jour, — rien de plus inondé d'ombres que le déclin d'un règne ! — Octave sent le vide envahir son horizon, — il voit un épais brouillard sur le ciel de sa vieillesse. — Il éprouve et répand autour de lui des frissons mortels. — Ces frissons ont passé de son sein dans le mien. — *Vae victis!* Je salue César au moment de mourir. — *(Il prononce toute cette tirade avec une profonde amertume.)*

JULIE: Reviens à toi, Ovide... ta raison s'égare. — Chasse le désespoir, écoute-moi.

OVIDE: À quoi bon?

JULIE: Viens. *(Elle lui prend la main.)*

OVIDE: Mais la vie peut-elle avoir encore des charmes pour moi — quand je perds Julie pour la vie?

JULIE: Viens, te dis-je. — Tu ne veux que Julie disparaisse à tes yeux? — Hé bien, Julie te suivra n'importe dans quel coin du monde. —

OVIDE: Toi,, partager l'exil d'un malheureux comme moi? — Ah! n'est-ce point assez de t'avoir fait franchir la distance qui nous sépare sur terre? — n'est-ce point assez que tu aies partagé avec moi les rayons de ta couronne? — Non, va-t'en, évite-moi, je suis un homme fatal! — L'air que tu respires ici est un air venu des enfers. — Vas, laisse-moi perdu dans mon obscurité — et toi, divine fleur, lumière virginale, retourne au soleil, ta patrie.

JULIE: T'abandonner ici, en proie au sort affreux qui t'attend? — Non, je renonce à tout, à Rome, aux splendeurs du trône — et te suis partout, jusqu'au fond des déserts. — Le malheur implacable te sacre mon frère — de même que notre amour t'avait sacré mon dieu. — Oh! viens mon bien-aimé, il n'y a pas de temps à perdre. — *(Tressaillant.)* Je crois entendre des pas dans l'atrium. — Ce sont eux, les licteurs de César !... Par pitié pour moi, viens ! —

OVIDE: Tu es sublime, enfant, mais la voix de ma conscience...

JULIE: Oh! ne l'écoute pas... Écoute-moi, moi seule, ne suis-je pas à toi? — Nous avons la même âme, nous avons la même destinée, — il est juste que nous ayons la même existence et la même mort. —

(Voix derrière le rideau: „Ovide, hé ! Ovide !")

OVIDE: Entends-tu les voix de mes amis? — Je t'en supplie, ne t'expose pas à être vue par eux dans ma maison. —

JULIE: Hé, que m'importe? La douleur qui brise mon cœur — dédaigne tout sentiment de honte.

OVIDE: Oh! noble princesse, chère âme adorée, — écoute la prière que je t'adresse du seuil de l'éternité.

JULIE: Non.

OVIDE: Je sens fuir ma raison aux accents du remords.

— Au nom de notre amour je t'implore, ma Julie. .. Fuis.

JULIE: Non.

(Voix derrière le rideau : „Ovide !" J

OVIDE *(égaré) :* Eux ! les voici... Tu ne veux pas?... Hé bien, je te l'ordonne. — Va-t'en, je te défends de mettre une tache sur le trône sacré de Rome.

(Julie, surprise et dominée par le regard d'Ovide, baisse la tète — Ovide l'entraîne par la porte de gauche.)

.

SCENE III

Le rideau de pourpre s'écarte et laisse voir un salon splendide et grandement illuminé. — Meubles antiques couverts de coussins de pourpre — colonnes sur lesquelles brûlent des parfums dans des vases de bronze. — Au fond, un groupe de convives représentant le tableau de la décadence de Rome, — Une partie des personnages descendent en scène.

ACTEA, TYNDARIS, CHLOE, PYRRHA, GLYCE est autres courtisanes en riches costumes cosmopolites — COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS et d'autres patriciens, gais et légèrement chancelants

ACTÉA: Le lion de l'orgie, Ovide, a disparu — et nous à laissées avec la lie de l'ivresse. — *(Montrant les patriciens.)* Voyez-les, chères sœurs, comme ils chancellent sur leurs jambes. —

TYNDARIS: On dirait des joncs agités par le vent. —

COTTA *[initial: TIGELLIUS]*: Savez-VOUS, amis, ce qui me passe par l'esprit?

TOUS: Quoi?

COTTA: Si nous mettions le feu à la ville de Rome? —

TIGELLIUS: Mais encore; si nous allions au cirque partager le dîner des bêtes fauves? —

CLEVETIUS: Non; donnons leur plutôt des chrétiens en pâture. —

ACTÉA: Le renom des estomacs romains se perd chaque jour. — Une simple amphore d'un vin plus généreux — jette à terre facilement un jeune homme de nos jours. — O ! triste jeunesse ! bâtards en décadence !

M

.

COTTA: Hé, comment nous resterait-il encore ombre de forces — alors que le vin et la beauté versent leurs flammes dans la moelle de nos os? —

ACTÉA: Feu de paille s'éteint promptement. — Vous êtes des plantes desséchées, indignes même du tranchant de la faux. — C'est du lait corrompu et non le sang des ayeux qui coule dans vos veines. — Arrière, nains décrépits, nés à l'âge de sept mois !

COTTA: Que tu es belle quand la colère te transporte — et qu'elle déverse sur nous ton superbe mépris ! — J'aime les accents de la fureur dans une bouche gracieuse — ils tombent sur mon front ainsi que des feuilles de rose. —

PYRRHA: Ah ! serpents flatteurs, comme vous savez faire de nous des victimes heureuses !

COTTA: Ah ! chères infidèles, comme vous vous riez de nous !

TYNDARIS: Les hommes trouvent des charmes à nos infidélités !

COTTA: Les femmes aiment à arracher avec insouciance — et les fleurs qui s'épanouissent et les cœurs qui palpitent. — Pourtant *[initial:* Mais] si tu voulais, Actée, ne pas rire de mes paroles — quand je t'avoue que tu m'es chère, — je marcherais triomphalement vers l'Empyrée.

ACTÉA *(lui tournant le dos):* Bon voyage!

CLEVETIUS: Ha, ha, admirez-les; quelle parodie grotesque — de la scène amoureuse d'Horace et de Lydie ! —

SCENE IV

Les précédents, BARRUS (se lève de table et vient en scène en chancelant)

BARRUS *(à lui-même):* Ai-je vécu hier? C'est possible... Vivrai-je demain? Je l'ignore. — Mais

aujourd'hui j'ai donné signe de vie à table; me voici ressuscité. —

ACTEA : Hé, voici Barrus!

PYRRHA : L'Hercule!

CLEVETIUS : Aux muscles gros comme du fil. —

TYNDARIS : Apollon!

GLYCÉ : Eros!

CLEVETIUS : Aigle couvé dans un œuf de canard. —

(Rire général.)

BARRUS : Assez; je ne veux pas vous dépouiller de vos attributs. — Moi, je suis pontife! car je porte en mon ventre — un dieu majeur, Bacchus le bienfêté. — J'ai vidé une amphore à son honneur et au mien, — et il me semble voir la chevelure de la nuit scintillant des couleurs de l'aurore. — Par Jupiter... me voici dans l'Olympe, ayant devant moi — Junon, Minerva et Vénus... avec les siens. — *(Montrant les courtisanes.)* Quel groupe! quel trésor précieux de formes attrayantes ! — Vous méritez toutes le prix de la beauté ! — À qui offrirais-je la pomme? Attendez que je réfléchisse. —^ *(Tendant une pomme à Actée et la retirant.)* À toi ! — *(Même jeu à Tyndaris.)* À toi! *(Même jeu à Chloé.)* À toi ! — Non, à moi et je la croque. *(Il leur tourne le dos en mordant à la pomme.)*

(Rires.)

LES COURTISANES *(indignées):* Ah !

BARRUS *(jetant la pomme) :* Elle est trop verte ! — Vous, jeunes Aspazies à haute marque, — qui bâtissez des ponts sur les cœurs et les bourses, — regardez-moi bien; je suis jeune, fort, spirituel, beau, élégant — un nouveau Paris, n'est-ce pas? *(Lugubrement.)* À quoi bon? — Je voudrais mourir, le croirez-vous ?... la vie me semble vide. — Pouah ! Saturé de toutes jouissances, le dégoût m'étouffe. —

ACTÉE : Hé quoi? nous abandonner dans les larmes?

BARRUS : Oui, j'en ai assez de ce monde.

CLEVETIUS : Il a la digestion lugubre. —

BARRUS : Clevetius, réponds: n'ai-je pas raison? — Nos estomacs sont ruinés comme nos fortunes. — Moi je ne possède plus un as, toi non plus? Mais je m'en ris — car j'ai le projet de me tuer demain au point du jour. —

CLEVETIUS : C'est ça... tu feras bien de te tuer, cher ami. — Le monde et toi vous échapperez en même temps l'un à l'autre. —

BARRUS *(touché) :* Ah ! merci, merci du conseil, ami rare et sincère. — Laisse-moi ·e donner à mon tour un bon avis, *m extremis.* — Tu es gourmand, méfies-toi de ton appétit insatiable — qui t'a engraissé au point de ressembler à un gros baril. —

CLEVETIUS : Heureuse ivresse! il voit quadruple.

BARRUS : Oui, un baril, mais bondé de venin. — Tu es paresseux, bien pourvu d'instincts vicieux, très avancé en âge et fort dépenaillé — et, qui pourrait le croire? — tu as encore de velléités de courir après les syrènes. — Présomptueux ! mieux vaudrait pour toi de tresser des cables avec du sable et du vent — que d'essayer le pouvoir de tes charmes auprès d'elles. — Tu as, il est vrai, une figure séduisante, ronde et rose. comme la pêche juteuse, — tu possèds les attraits irrésistibles d'une bacchante folle et voluptueuse — Ta personne est dodue comme le grain du raisin de Chio — dont la peau fine crève à la chaleur du soleil. — Ton crâne est étroit, mais ta bouche est large, ayant la forme d'un champignon ; — lorsque tu ris elle te mord les bouts du nez et des oreilles. — Ami, conserve-toi avec soin comme un spécimen rare — de tout ce que la nature a produit de plus exentrique. —

ACTÉE : Le portrait me semble un peu flatté.

CLEVETIUS : Insolent hâbleur ! —

BARRUS : Qu'est-ce? tu oublies que je me nomme Hercule? —

CLEVETIUS : Je plains ta pauvre Omphale, citron pressé, insecte desséché, pâle fantôme !

BARRUS *(montrant ses bras nus):* Vois-tu ces bras?... je pourrais... mais je ne le veux pas. — la colère m'enlaidit et me serre la gorge. — La montagne d'ailleurs ne s'écroule pas pour écraser une mouche. — Je te laisse tramer encore ta charogne dans la fange; — moi je vais demain avaler du poison en pensant à toi, — ou bien m'ouvrirai-je peut-être quatre veines dans le bain. *(S'attendrissant.)* Pourtant si tu m'aimais. Clevetius...

CLEVETIUS: Hé bien?

BARRUS: Tu viendrais mourir avec moi. —

TYNDARIS: Clevetius, tu ne saurais le refuser, va mourir avec lui. —

CLEVETIUS *(à Barrus):* Tu es fou?

BARRUS: Adieu donc, malheureux, tu n'es bon qu'à vivre. *(Il se dirige vers la porte de droite.)*

ACTÉA *(faisant semblant de pleurer):* Adieu, Barrus!

PYRRHA: Adieu.

TYNDARIS: Adieu, nous t'enterrerons dans un sarcophage d'or. —

BARRUS *(pleurant) :* Adieu, je veux me précipiter dans le néant. — *(Il s'arrête à la porte.)* Non, décidément je me ravise — soyons gladiateur ! *(Il revient en scene.)*

(Rires aux éclats.)

SCÈNE V

Les précédents, OVIDE (apparaît, pâle)

ACTÉE: Ah ! voici notre Ovide ! Viens jeter une poignée de rayons — sur ces spectres épuisés, aux visages fanés. — Mais que vois-je? toi-même, tu es pâle, tes yeux sont éteints.

OVIDE *(se redressant)* :Moi? tu te trompes, Actée... regarde, je suis gai, heureux. — Une chouette a poussé un cri lugubre sur la roche Tarpéenne — mais je ris de la mort et je l'attends de pied ferme. — Venez autour de moi, vous les joyeuses bacchantes — je veux boire sur vos lèvres le nectar enflammé ! —

(Les courtisanes l'entourent.)

ACTÉA: Bien, Ovide, nous t'aimons toutes ainsi.

COTTA: Quel homme heureux! —

OVIDE: Qui, dès ma première jeunesse je me rejouis d'être au monde — pour inscrire le nom d'Ovide sur la blancheur des seins palpitants. — Amis, notre soleil décline souvent à son aurore; — il est sage d'étendre sous nos pas des tapis de fleurs. — Soyons tout au bonheur d'avoir au ciel un soleil vivifiant — et sur terre la femme qui nous vivifie par l'amour. —

CLEVETIUS *(avec dédain):* La femme, source d'égarements.

OVIDE: Il me plaît de m'égarer — dans les régions où l'on trouve la félicité suprême — et où nous ravit à chaque pas — un sourire de femme qui éclaire le monde. —

COTTA: Pygmalion, artiste et comme toi énamouré de Galathée — est devenu fou.

OVIDE *(s exaltant) :* Et comment résister à ses séductions — quand la généreuse nature lui a donné comme à sa sœur préférée, — une forme ronde et gracieuse de blanche amphore, — une voix pénétrante qui verse, doux trésors ! — l'harmonie aux oreilles et le nectar au cœur, — un sein formé de deux coupes d'albâtre, pleines , adorables — auxquelles on puise la vie et la douce volupté. —

ACTÉE: Poète, comment ne régnerais-tu pas sur nos âmes, — losque tu sais les diviniser si bien par tes accents? —)

CLEVETIUS: Pauvre poète ! tu es la proie de la plus triste démence. —

OVIDE: vous riez? Votre rire est un faux rire de comédie. — Tous, vous êtez soumis au pouvoir de la femme, tous ses esclaves — mais vous agissez comme des poltrons qui cherchent à passer pour braves. — Moi je les aime toutes, et voudrais

les confondre toutes en une seule, — afin qu'elles soient toutes à moi. — Jusqu'à la fin du monde, que ne puis-je prolonger ma vie — rien que pour admirer celles qui viendront embellir l'Univers ! — Car j'adore en elles la divinité qui tresse notre existence de jours délicieux — et joint le matin joyeux de la vie à son crépuscule attristé — par une guirlande fleurie de sensations aimantes. —

CLEVETIUS: Mais le temps qui passe ne te dit rien de la vieillesse qu'arrive? —

OVIDE: Tant que mon âme aura le culte du beau, je ne cesserai d'être jeune. — J'aime, car ma destinée est de toujours aimer. — Si je suis poète, c'est à la femme que je dois ma couronne.

COTTA: Ainsi n'importe quelle serait la nature d'une femme, — pour toi elle est dotée des perfections .divines?

OVIDE: Oui, tout ce qui peut paraître un défaut chez elle aux yeux des autres hommes — aux miens c'est une qualité, un don parfait. — Est-elle petite? je la vois faite de façon à être contenue toute entière dans mon cœur ravi. — Est-elle grande? j'admire en elle Junon au port majestueux — qui appelle mon adoration par sa superbe beauté. — Est-elle frêle? je la compare amoureusement dans ma pensée — au roseau ondoyant sous le souffle de la brise. — Est-elle brune? le voile de la nuit jeté sur son front — abrite les flammes de la passion ardente. — Est-elle blonde? sa longue chevelure flottante sur ses blanches épaules — est artistement tressée de rayons du soleil. — Est-elle ingenue? un secret désir me conseille — de réveiller dans mes bras sa nature endormie. — Est-elle vive? elle me ranime. — Spirituelle? son esprit me promet un cher et riche trésor d'heures joyeuses. Et toujours ainsi, n'appréciant rien au monde autant que la femme, — je m'incline devant elle et je dis: — Plus doux est le souffle qui passe par les lèvres d'une jeune fille — que l'arôme de la nuit absorbé par le matin. Heureux donc l'homme altéré de baisers — qui réspire la fraîcheur du souffle virginal. — Heureux celui qui a foi dans la femme — et ne voit qu'en elle seule le paradis et dieu, — car le soleil a puisé ses rayons dans ses yeux — et si elle n'existait pas au monde — on douterait de l'existence de la Divinité. — Apporte-moi donc, Actéa, urfe coupe que personne n'a encore touchée — et d'abord que tes lèvres déposent un baiser sur ses bords. — Je veux la vider en l'honneur de nos grands ayeux — ainsi qu'à la gloire éternelle de l'éternelle beauté. —

ACTÉA: Ovide, voici la coupe.

OVIDE: Y as-tu laissé tomber un vœu d'amour ?

ACTÉA: Oui, mon cœur tout entier. —

OVIDE: Donne! et maintenant, amis, oubliant tous soucis, — buvons jusqu'à en mourir et chantons gaiement :

(Il déclame la strophe suivante, avec accompagnement de musique.}

Remplissez ma coupe d'or
De vin rouge qui fortifie
Et m'enflamme et me rend fou
Comme un taureau à la vue du sang.

Jo ! Bacchus, quand je dirai
Assez de vin, assez d'amour,
Puisse éclater sur ma tête
La foudre qui extermine.

TOUS *(buvant):* Jo, Bacchus!

SCENE VI

Les précédents, JULIE (apparaît au fend, sur l'estrade de la table)

JULIE *(d'une voix haute):* Joie et bonheur à vous tous !

OVIDE *(laissant tomber sa coupe):* Julie!

JULIE *(descendant):* Ovide, place à moi dans l'orgie. La fille des Césars prend place aujourd'hui dans vos rangs, — belles courtisanes *[anulat:* reines de Rome].

ACTÉA: Parmi nous! —

JULIE: Elle invoque Vénus, en présence de la déesse elle-même. — *(S'inclinant devant la statue de Vénus.)* Elle veut échanger son trône impérial contre l'autel de la volupté. —

OVIDE: O! Ciel!... Mais sais-tu bien ce que tu fais? Sais-tu où te trouves? —

JULIE: Ma place est ici. Ne t'ai trouvé-je pas ici? —

OVIDE: Mais tu te perds, enfant; tu défies la fortune implacable. —

JULIE: Je le sais; je me perds... Qu'importe puisque nous nous perdons ensemble? — Ne nous aimons nous pas, Ovide?

ACTÉA: Que dit-elle? —.

JULIE: Et puisque le destin t'ouvre les portes du Néant, j'accours auprès de toi. — Je veux que Rome me voie, et que César me sache — trônant à côté d'Ovide dans sa dernière orgie. — J'affirme ainsi le droit que j'ai [de] disposer de ma personne à ma guise. — Ouvrez vos rangs, vous les reines adulées de Rome — pour y admettre la petite-fille d'Auguste, — et donnez-moi une large coupe de Phalerne enivrant — afin que je fasse des libations au dieu de la folie et de l'amour!

ACTÉA: Criez: Évghé, à notre rivale souveraine — qui se proclame sœur des courtisanes romaines!

LES COURTISANES: Évghé!

OVIDE: Oh! Julie, ne reste pas ici, parmi elles. — Pense à César; ne tombe pas du haut du ciel. —

JULIE: Je préfère l'enfer avec toi et n'ai peur de rien. — Je reste.

OVIDE *(voulant l'entraîner)*: Malheureuse, je ne le veux pas. Moi. —

JULIE: As-tu peur de la mort?

OVIDE: Peur? moi! — Ah! puisque tu n'hésites pas d'affronter le péril, de franchir l'abîme — et de te jeter vivante dans le blâme du monde — plus âpre, plus impitoyable que le venin du scorpion; — viens, lançons nous éperdument dans les flammes de cette orgie nocturne, — noyons notre bonheur dans le vin de ces coupes encore pleines! — Amis, laissons la bride à nos fantaisies effrénées. — Que notre raison soit emportée par le vent des passions. — Dussent les flots de la mer atteindre en se soulevant le Zénith! — Dût le ciel s'écrouler sur nos têtes! — Nous, à l'exemple de nos ayeux, fidèles aux coutumes antiques, — armons-ncus chacun d'une compagne adorable — et que chacun se fasse un bouclier de ses bras d'albâtre et de son sein de marbre. — Ma compagne la voici: C'est une merveille complète — belle, aimante, princesse et poète! — Avec elle, appuyée sur mon cœur, je brave César, je brave jusqu'aux dieux. — Vous tous et vous toutes inclinez-vous devant elle — et toi, ma bien-aimée, toi, ma, vaillante adorée, — consacre ta vie au culte de Vénus — et désormais: *Alea jacta est!*

(Julie prend une coupe et s'approche de la statue de Vénus.)

JULIE

(déclame aux sons des instruments)

Vénus, déesse de la volupté,
Répands en moi ta vive flamme
Pour qui je laisse à la postérité
Mon souvenir immortel.
Notre existence est divine,
Notre ciel est sans nuages
Tant que la coupe déborde d'écume.
Et que le cœur déborde d'amour.

(On entend des bruits de pas au dehors.)

OVIDE: Quel est ce bruit? Cotta, vaq dans l'atrium. —

(Attente anxieuse..).

COTTA *(revenant effrayé):* C'est l'Empereur!

OVIDE: Auguste!

TOUS: Ah!

COTTA: Il vient, le voici. —

OVIDE: Oh! Julie, disparais; amis, fuyez, laissez-moi seul.

JULIE: Non, restez tous, ne bougez pas.

SCÈNE VII

Les précédents, AUGUSTE, MÉCÈWÊ, LICTEURS
(Auguste entre par le fond s'arrête' sur l'estrade et jette un regard foudroyant autour de lui)

AUGUSTE: Elle est ici!... la voilà, la fille des Césars — tombée à son tour au lupanar et perdue à tout jamais! — Oh! Monde, ferme tes yeux, o! cieux, couvrez-vous de nuages — pour ne pas voir comme moi...

JULIE: QUOI?

AUGUSTE: À quel point tu me déshonores! — Honte! dégradation! misère! pourriture! — Rome est changée en un égoût sordide — dont les miasmes atteignent jusqu'à la hauteur de trône et de l'autel. — Hélas! l'aigle romaine est rongée de vers sur un fumier! — Mourante elle fixe le ciel de ses yeux éteints — et leur dit que Rome se meurt avec elle. — Horrible décadence! Être des Romains, être les enfants — des plus grands héros de la terre et devenir ilotes! — être du même sang que les conquérants de l'Univers — et gémir sous le poids de leur nom gigantesque! Que dites-vous, ombres sacrées, lutteurs immenses — toi Romulus, toi Remus, fondateurs de la Ville Éternelle, — en voyant ces spectres vautrés dans l'infamie, — indignes de la liberté et mûrs pour l'esclavage! — dont le bras, au pays du vieux Tarquin — ne peut soulever lourdement qu'une coupe vidée — pendant que l'épée des ancêtres, accoutumée à humilier les rois — gît humblement à leurs pieds chancelants? —

Mais il ne sera pas dit que le juge suprême — Auguste, souffrira que le Crime porte un diadème — et que la vertu soit bouffonnée sous son règne. *(À Ovide.)* Toi, corrupteur infâme — *(à Julie)* et toi, malheureuse — je vous condamne au martyre de l'éternel exil.

MÉCÈNE: Auguste, sois clément.

TOUS *(exceptés Ovide et Julie):* César, grâces.

AUGUSTE *(montrant Ovide):* Licteurs!

(Les licteurs s'approchent d'Ovide peur l'arrêter.)

OVIDE: Implacable triumvir! tu as proscris tes amis — tu as proscris jusqu'à tes enfants, soit! — l'avenir à son tour te proscrira toi-même.

AUGUSTE *(aux licteurs):* À Tomi, parmi les barbares, qu'il meure sans pardon!

JULIE *(suppliante) :* Exilez-nous ensemble dans ce coin perdu où la mort nous attend. — Je ne me sépare pas de lui. — *(Elle entoure Ovide de ses bras.)*

OVIDE: Oh! Chère bien-aimée!...

JULIE: Mon bien-aimé Ovide!...

AUGUSTE *(ordonnant):* Licteurs! *(À Julie, en l'arrachant des bras d'Ovide.)* Prostituée!

(Les licteurs entraînent Ovide. Julie pousse un grand cri et tombe évanouie sur les bras d'Auguste.)

(La toile tombe.)

i

ACTE V

À Tomi, sur les bords du Pont Euxin. — Une grande pièce nue, dont les murs sont crépis à la chaux. — Meubles grossiers en bois blanc. — À gauche de l'acteur, au premier plan, un poêle rustique où le feu brûle. — À droite, un lit simple. — Une table, près du lit, chargée "de manuscrits et ce qu'iljfaut pour écrire. — Un fauteuil à côté. — Au "fond, grande fenêtre à travers laquelle on voit la mer, et un paysage d'hiver. — Porte. — Petite fenêtre à gauche. —

SCENE I

SARMIZA, DAVA, FEMMES SARMATES (vent d'orage)

SARMIZA *(attisant le feu):* Quel tempête!... entendez-vous le Vent du Nord siffler dans la cheminée? —

DATA: L'hiver souffle dans sa conque de glace — depuis sept jours et sept nuits — pour appeler les loups à Tomi, — comme témoins de son mariage avec la mort. —

UNE FEMME: Il fait si froid que les ceufs des corbeaux crèvent dans les nids. —

DATA: Horrible temps!... je ne me rappelle d'hiver aussi rigoureux, — de tempête aussi affreuse; on dirait la fin du monde, — et nos pauvres maris et nos enfants — sont en lutte par ce temps avec les Gètes sauvages —- qui ont traversé à cheval ITster sur la glace — et assiègent la ville de Tomi. *(Regardant par la fenêtre de gauche.)* Voyez, on les apperçoit à travers le brouillard — s'élançant vers leur proie comme des vautours — et donnant l'assaut à nos murailles. — On entend, au loin, des hennissements sonores, ;— des cris d'alarme, des mugissements, des grincements de roues — et le sifflement des flèches dans l'air. — Mais nous n'avons rien à craindre de ces bêtes fauves — car aujourd'hui Ovide lui-même, le grand Romain — est allé commander les défenseurs de Tomi. —

SARMIZA: Hélas!

DAVA: Pourquoi soupires-tu, Sarmiza? Tu penses à ton Gettor? — Sois sans crainte, il est jeune, vaillant et tu l'aimes. — La mort ne peut avoir de prise sur lui.

SARMIZA: Oui, mère. — Mais Ovide, notre hôte?... Oh, c'est pour lui que je tremble. — Faible et souffrant, il n'est pas habitué à notre dur climat. — Il est pâle, épuisé; ses pieds le portent à peine, — et il combat, le malheureux, dans la neige sous le souffle de l'aquilon. — Pauvre homme ! la moelle de ses os doit être figée depuis ce matin, — je cours lui porter du vin chaud pour lui donner des forces. —

(Elle retire du -poêle un cruchon.)

DAVA: Brave cœur!... elle a soin de lui comme d'un père — et lui, l'adore en revanche comme sa propre enfant *[inițial:* fille], — car il paraît, Sarmiza, que tu ressembles à la fille d'Ovide? —

SARMIZA: Oui, et cette ressemblance contribue à l'adoucissement de son exil. —- Hélas ! bien rarement un sourire vient effleurer ses lèvres — et quiconque le rencontre, s'incline devant lui, car la douleur a sa majesté imposante. —

DAVA: C'est vrai ! Son aspect nous émeut et son langage nous pénètre — car on dirait que sa bouche est une ruche de miel. —

SARMIZA: Le regret du pays est un ver rongeur qui le tue — depuis qu'il a quitté Rome et qu'il a mis les pieds sur notre rivage. —- Malheur à l'homme condamné à vivre sur la terre étrangère ! — Ovide est jour et nuit en proie à des pensers amers — qui font la nuit et creusent le chaos autour de lui. — C'est surtout au printemps, quand les champs reverdissent — que la tristesse de l'exilé augmente ! — Il poursuit de ses veux en larmes — le passage des navires sur la surface de la mer — et les nuages, et les oiseaux qui viennent du côté de sa patrie. — Le croiriez-vous, il semble reconnaître jusqu'au souffle du vent de l'Ausonie ! — Alors, le malheureux, penche la tête, soupire profondement et pleure ! — Il regrette son pays natale, et la nostalgie brise son cœur. —

(Bruit de voix tumultueuses au loin.)

Mais quel est ce bruit? *(Elle écoute.)* Ce sont des cris d'alarme. *(Elle sort.)*

DAVA: Nos ennemis peut-être? O! Zamolxis, viens à notre aide. —

(Sarmiza rentre.)

LES FEMMES: Qu'y a-t-il?

SARMIZA: Bonne nouvelle ! Ovide avec les nôtres — ont repoussé l'ennemi, et l'ont mis en déroute *[initial:* fuite]. — Les Scytes et les Gètes se sauvent poursuivis par Gettor et ses compagnons d'armes. — Les combattants reviennent triomphants. — La tempête a passé et Tomi est en fête. — Les voici.

SCENE II

Les précédents, OVIDE, SARMIS, GUERRIERS DE TOMI (Ovide apparaît faible, gelé, épuisé, les cheveux gris ; il avance lentement)

LES GUERRIERS: Houra ! houra! Vive le Romain vainqueur ! —

OVIDE *(à part):* Vœux superflus, hélas!

SARMIZA *(à Ovide):* Glorieux compagnon d'armes! — Le peuple de Tomi reconnaissant te décerne — les insignes que tu mérites, la couronne de lauriers verts.

OVIDE *(à part):* Couronne funéraire! *(Haut.)* Amis, offrez-la au dieu Zamolxis, — et courez la déposer sur l'autel de son temple. — C'est lui qui nous a soutenus dans la lutte, lui est le vrai triomphateur. — C'est à lui que revient toute action de grâce, toute honneur !

LES GUERRIERS: AU temple!

SARMIZA: Gloire et bonheur à toi, Ovide.

(Les guerriers sortent.)

SCENE III

OVIDE, SARMIZA (Ovide, se traînant à peine, cherche à s'approcher du feu)

OVIDE: Gloire et bonheur à moi!... Plutôt un peu de chaleur ! — Des frissons glacés me parcourent de la tête au pieds. — Mes pieds endoloris ne peuvent plus me servir. — Sarmiza, chère enfant, laisse-moi m'appuyer sur ton bras.

(Sarmiza le soutient et l'approche du feu.)

SARMIZA: Place-toi *[initial:* Placez-vous] sur cette chaise... Là... Comment te sens-tu?

OVIDE *(d'une voix faible):* Mal! — Ah! que le feu est bon!... il pénètre doucement dans notre sang — comme la voix de la consolation dans nos cœurs. — *(S'adressant au feu.)* Ami, ravi au ciel par le divin Prométhée ! — tu es le trésor le plus précieux de l'humanité — un trésor payé de son supplice éternel. — Tu nous donnes tout: lumière, joie, chaleur — et lui, Prométhée, attaché sur un rocher par la haine de Jupiter — est chaque jour la proie d'un vautour qui ronge ses entrailles. — Tel est le décret du destin aveugle ! — Tout être qui s'élève est près de sa chute. — Victorieux?.. .la gloire !... Vaincu?... la misère !

SARMIZA *(à part) :* Le voici de nouveau perdu dans ses idées noires. — Comme il tremble ! comme ses yeux sont éteints ! — *(Elle lui présente une coupe.)* Bois ce vin chaud mêlé de miel ; — il chasse les frissons et ramène la Santé.

OVIDE *(boit):* Ah! je me sens mieux. Tu t'es souvent exposée, chère enfant, aux flèches des ennemis pour m'apporter dans le camp — une boisson réconfortante pendant que couvert de neige — je combattais sous le Vent du Nord contre les Gètes. — O! Monde étrange ! Chassé de Rome comme un malfaiteur — mon souvenir semble avoir disparu comme moi-même, — et ici, sur les rivages sauvages du Pont Euxin — j'ai trouvé une âme compatissante dans une jeune étrangère. — Ah ! viens là près de moi, que je te parle de près — et que je te regarde de près avec des yeux paternels — toi *[initial:* toi, qui remplaces], douce enfant, qui remplaces ma famille — et me rappelle ma fille bien-aimée, la tendre Perilla. — Tu pleures, Sarmiza, tu pleures? Comme toi, ma Perilla — aurait versé des larmes amères si elle

s'était trouvée près de moi — dans cette nuit fatale et de désespoir profond — que je revois chaque nuit, que je revois sans cesse. — *(Il cache sà figure dans ses mains et sanglote.)*

SARMIZA *(avec tendresse):* Mon père...

OVIDE *(jetant un cri de douleur):* Ah!

SARMIZA: Çju'as-tu?

OVIDE: J'ai senti passer dans ma poitrine — une flèche à la pointe empoisonnée. — *(Après une pause, parlant à lui-même.)* Les licteurs d'Auguste vinrent me prendre — et me livrer au châtiment comme un vil criminel. — Sous la triste lueur de la lune qui couvrait les monuments de Rome — je partis, la mort dans l'âme, — je traversai des campagnes, des montagnes, des mers, — ahuri, brisé par le malheur — allant toujours en avant, en avant, au loin — jusqu'à ce que mes pieds touchèrent à ces rivages déserts — où l'exil avait préparé mon cercueil. — Et me voici sur la limite de l'éternité. — C'est là seulement que l'on sent décroître, les souffrances de la nostalgie! —

SARMIZA *(à part) :* Comme il souffre !

OVIDE: Sais-tu, Sarmiza, ce que c'est que ma patrie? — Tu méritais d'y naître, tant elle este belle et attrayante — tant elle est douce, fleurie et dorée par le soleil! — Dans la verte Ausonie, au nom harmonieux — la vie s'écoule comme une rivière limpide — à travers des feuillages qui résonnent — de chants mélodieux et de chuchotements d'amour. — La mer toujours calme la caresse de ses flots d'émeraude — et engage les jeunes filles à se baigner dans son sein. — Ici, tout est désolation, ténèbres, tristesse. — Au lieu de fleurs, la neige, au lieu de vagues limpides, des flots glacés. — Regarde, à travers la chasse-neige qui obscurcit le ciel — on croît voir trembler l'atmosphère elle-même. — Les corbeaux sinistres s'élèvent jusqu'aux nuages — pour saluer de leurs croassements le règne absolu de l'hiver.

- Ils luttent avec le Vent du Nord qui mugit — et les disperse ainsi que des feuilles sèches. — Mais qu'apperçois-je? deux navires aux voiles latines? — Elles entrent dans le port? — D'où viennent-elles? — De Rome peut-être... Viendraient-elles me chercher? — *(Il regarde par la fenêtre du fond.)*

SCENE IV

OVIDE, SARMIZA, GETTOR et, après, IBIS

GETTOR *(entrant par le fond):* Ovide!

OVIDE: C'est toi, Gettor?

GETTOR: Je reviens du combat et je t'amène un prisonnier. —

SARMIZA: Ah! Gettor, tu as une blessure au front?

GETTOR: Une épée ennemie s'est éprise de moi — et m'a fait cadeau de cette estafilade. —

SARMIZA: Te fait-elle souffrir?

GETTOR: Peu.

OVIDE: J'aime à t'entendre parler ainsi... Où est le prisonnier? —

GETTOR *(ouvrant la porte):* Le voici.

(Ibis entre.)

OVIDE: Quoi?... Ibis?... le prisonnier c'est toi?

IBIS *(sombre):* Moi-même.

OVIDE: Je ne te savais pas encore en vie.

IBIS: Auguste, m'avait condamné à mourir — mais je me suis soustrait à ses ordres — car avant tout j'avais à me venger... —

OVIDE: De qui?

IBIS: De toi-même, Ovide; ma haine n'a pas diminué... —

OVIDE: Quoi? Après huit ans, ton inimitié dure encore? —

IBIS: Oui, elle *durera [initial:* sera] toujours tant que nous serons au monde, tous deux. — La haine que tu m'as inspirée emplit l'air que nous respirons. —

OVIDE: Non, Ibis; l'exilé à la vue d'un homme de son pays — laisse tomber toute sa colère — pour tendre la main à son ennemi, et lui dire avec affection: Sois le bienvenu, frère, dans ces parages! *(Il tend sa main à Ibis.)*

IBIS *(repousse la main d'Ovide):* Je n'arrive pas de Rome, et ne veux pas être ton frère. — Ta vue me transporte de fureur et de haine. —

GETTOR *(menaçant):* Misérable!

OVIDE: Silence, Gettor. — *(À Ibis.)* D'où viens-tu maintenant? — et comment es-tu prisonnier de guerre? Réponds avec calme. —

IBIS: Comment? Écoute: Quoique Gettor se tienne prêt — à couper ma main droite, selon l'usage des barbares; — quoique mes paroles, je lésais, vont te mettre — dans une colère *[inițial:* fureur] terrible et meurtrière, — je veux, insouciant de la mort qui m'attend, — te dire enfin que j'ai été l'instrument de ton malheur. —

OVIDE: Toi?

IBIS: Te souviens-tu de cette journée lointaine — où la plèbe excitée a insulté Julie, la petite-fille de César? — C'est moi qui ai payé cette insulte — en finançant [?] le complot en ton nom. —

GETTOR: Infamie! *(Il fait un pas vers Ibis.)*

IBIS: Attends encore. C'est moi qui ai dévoilé à Auguste tes amours avec Julie — et me servant de sa colère comme d'un complice, — c'est moi qui t'ai précipité dans la misère du haut de ta prospérité. — J'ai mêlé du poison [?] au nectar de ta coupe, — car ayant perdu Corine par toi, il était juste que je travaille à ta perte. —

OVIDE: Tu as donc pressé sur mes lèvres l'acre amertume de ton cœur, — homme cruel et sans miséricorde?

IBIS: Mais toi-même as-tu senti des remords — quand tu m'as volé l'amour de Corine? — Écoute jusqu'à la fin... Plus tard, dans ma juste impatience — de me réjouir à la vue de tes misères — je me suis retiré en Dacie, à la cour du roi Cotison — afin de t'avoir sous mes yeux, dans un horizon plus rapproché, — et par les agissements incessants de ma haine — j'ai poussé les barbares à la conquête de la ville de Tomi. — J'ai espéré, étant vainqueur, faire de toi — un prisonnier écrasé sous mon pied dans la poussière — et réduit à la plus complète dégradation.

OVIDE: Et tu as donné une existence entière pour un moment de vengeance? — Aveugle! tu t'es enfermé vivant dans le sépulcre de ta haine? — *(Il rit.)* Ah!... sous le poids du malheur qui m'accable — il y a bien des années que je n'ai ri. — Bête fauve! ta conscience noire comme la nuit — fuit, ainsi que la chouette, la clarté du jour; — et vois pourtant quel est l'arrêt du sort? — il a fait que nous soyons non moi ton esclave, mais toi le mien.

IBIS: Esclave? oui, mais je tiens toujours ta destinée dans ma main. — Tu en doutes?... Écoute encore: Tu n'ignores pas — les luttes incessantes des Daces contre les Romains? — Auguste, à son lit de mort a exprimé le désir — de ne pas laisser, en quittant le monde — un ennemi implacable en face de Rome. — Il a fait la paix avec les barbares — et Cotizon, d'après mes conseils, y a mis entr'autres conditions celle de ta liberté. — Tu es pardonné, Ovide.

OVIDE: Pardonné?

IBIS: Et maintenant — tu peux retourner à Rome où tu es attendu, par le peuple qui t'admire — et te prépare des ovations dignes de ton nom. — Ovide, la douce Ausonie, ta patrie, s'est ornée pour toi de son plus beau soleil. —

OVIDE: Moi, retourner là-bas?... O! cieux!... Mais que dis-je, malheureux? — Tu me trompes sans doute...

IBIS: Tu connais la signature d'Auguste? —

OVIDE: Oui.

IBIS *(lui montrant un parchemin) :* Regarde ce parchemin. .. elle est ici... écrite de sa main... lis. —

OVIDE *(lisant):* „Pardon à Ovide!" ... C'est donc vrai? Mes esprits se troublent... — Je suis libre... libre!... Moi!... donne, donne-moi ce parchemin. — Je veux partir de suite.

IBIS: Tu le veux?... mais pas moi... Je t'ai dis que je tenais ta destinée dans ma main? — Corine est morte!... Meure aussi ta liberté! *(Il jette au feu le parchemin.)*

OVIDE *(jetant un grand cri):* Ah! barbare, tu m'as porté un coup mortel! —

GETTOR: Hyène abjecte!

IBIS: Je suis vengé!... Je ris de la mort... Frappe maintenant. —

OVIDE: Par tes lâches actions, tu as descendu plus bas que l'humanité, — et ne mérites ni pitié, ni châtiment, rien. — Infâme créature, scorpion vénéneux; ver de fange! — Tu es trop petit pour ma vengeance. — Tu sais ne faire que du mal, moi je sais pardonner. — Va-t'en, fuis, disparais à mes yeux. —

GETTOR: TU lui pardonnes?

OVIDE: Quand l'homme touche à la tombe, — sa dernière parole c'est le pardon. —

(Ibis sort.)

OVIDE: Vous deux, mes enfants, allez vite vous informer — d'où viennent les deux navires entrés dans le port? — et voyez s'ils n'ont pas apporté quelque lettre pour moi?

GETTOR *(à Sarmiza sur le seuil de la porte):* Cours au port, Sarmiza; moi je cours après mon prisonnier. —

SARMIZA: Pourquoi? Ovide l'a pardonné!

GETTOR *(tirant son épée):* Mais moi je ne l'ai pas pardonné!

(Il s'élance après Ibis.)

SCÈNE V

OVIDE: Me voici donc seul, abandonné sur le seuil de la vie — en proie à mon profond désespoir!... — César m'a pardonné?... l'ai-je entendu, ou ai-je rêvé? — Hélas! le ciel à peine entr'ouvert un instant s'est de nouveau fermé! *(Il regarde par la fenêtre.)* Au fond de l'horizon, à travers la rafale de neige — j'entrevois Rome qui s'élève sur sept collines — avec ses temples, ses cirques, ses spacieux forums — et portant des statues de citoyens glorieux. — Tout homme qui a été grand, noble, héroïque, — épris de la vertu, animé de l'amour de la patrie — revit dans l'immobilité du bronze ou du marbre — par-dessus la foule qui s'agite à leurs pieds. — La gloire les acclame de sa voix triomphale. — Les grands poètes sont parmi eux... et moi... 0! destinée amère! — *(Il s'approche de la table.)* Tu nais, tu te crois un génie, tu aspires — à atteindre l'Olympe en ton vol téméraire. — Tu livres en pâture à la curiosité du monde *[initial:* donnes au monde en échange de son admiration fictive] — tous les trésors enfermés dans ton âme — et quelle est la récompense de ton sacrifice? — l'indifférence cruelle, le cruel exil! — *(Touchant à ses manuscrits.)* Enfants de mon génie, vous les *Tristes,* vous les *Méfamorphoses* — et toi *l'Art d'aimer...* quelles magnifiques apothéoses, *[anulat:* quels lauriers] vous attendent dans les temps avenir? — L'araignée tissera sa toile sur vos pages — et moi, tombant dans le néant comme la grêle dans la mer — j'aurai un double linceuil: la mort et l'oubli, hélas! — *(Il s'assied sur le fauteuil près de la table.)* Soit! je ne suis qu'un mortel, un brin de paille emporté par le vent. — Essayons un dernier chant sur ma lyre brisée. —, *(Il écrit sur 'une tablette de cire...)* „O! Soleil, joie, source de jeunesse — ornement des mondes, sourire dû ciel — œil splendide qui reflètes l'univers entier — porte à Julie et à *Rome[anulat:,* sur tes rayons] mes derniers vers.... sur tes rayons... *(Il faiblit.)* Sur tes rayons... porte mes vers... — sur tesv* rayons... " *(Il s'assoupit, la tablette tombe de ses mains.)*

nu nrraô'-ûl: **SCÈNE VI** /•ri 9[

OVIDE, JULIE, SARMIZA

'•*rê\h?* uni *3mWl "^yr^fâcî'''* *M* - • -<•>--.

JULIE *(au fond):* Tu m'as dit qu'il était ici?

SARMIZA: Oui.

JULIE: Où est-il?

SARMIZA: Là, sur son fauteuil; regardez *[anulat:* il repose].-

JULIE: Ma raison défaille; je tremble... Que fait-il?

SARMIZA: Il dort...

JULIE: Vas. –

(Sarmiza sort.)

. O .. .jorrr"ÏSrv. .fctt? ' .'misa *}ttpa_ zpispq zbn&Tg*

SCÈNE VII

ijT — . *ri'.hùttOf i<rr* noj /o. ėâforr/fO i -î?' • -îîi.

OVIDE, JULIE

JULIE *(s'approche d'Ovide et le regarde en frissonnant) :* C'est lui? Quoi? Est-ce lui, Ovide? Mes veux ne me trompent-ils pas? — O! cieux! je vois uii cadavre!... Lui! que j'ai admiré à Rome — dans'toute la splendeur de la gloire et de la jeunesse! — Hélas ! Comment j'espérais le revoir? — et comment, douleur cruelle! dans quel état je le retrouve ! — Ce n'est point mon Ovide, du temps de notre bonheur — mais son spectre aux prises avec la mort, — pâle, éteint, portant sur ses traits le cachet *[inițial:* son front les traces] — que l'exil imprime inexorablement aux fronts des exilés. — O ! César, Auguste, tigre jadis couronné, — non, l'enfer lui-même ne saurait trouver pour toi un[*anulat:* plus] châtiment — plus cruel plus long, plus implacable — que celui de voir Ovide dans cet état, victime de ța persécution. — Ovide, orgueil de Rome, Ovide mon orgueil — le voici dans les bras [de] la mort, ma rivale ! — Et moi ?... qui suis accourue de si loin !... hélas !... dans quelles régions son âme est-elle égarée — — pour être inconsciente de la présence de Julie ! *(Appelant.)* Ovide!

OVIDE *(balbutiant):* Quelle est cette voix?... Qui m'appelle?... Je rêve?

JULIE: Non... Julie est près de toi.

OVIDE *(ouvre les veux et la regarde fixement) :* Julie... dis-tu? — Oui, c'est toi, ombre sacrée... C'est ta forme divine. — Tu es venue de loin me consoler, au déclin de ma vie, — après bien des années,- bien des: années de larmes ! — Maintenant retourne à Rome et laisse-moi mourir...

JULIE: Mourir toi... Non *[initial:* C'est impossible], tant que je suis près de toi. — Regarde, je ne suis pas -une ombre, tiens, sens ma main. —

(Il lui prend la main.)

oyiVE, (tressaillant) : Ciell.... oui, c'est toi-même... toi, ma Julie *[inițial:* ma, vie], — près de moi, ici à Tomi!-... Puissances divines, vous avez enfin pitié d'Ovide. — Il m'est permis enfin au moment de quitter la terre — de presser sur mon cœur Julie, ma vie — sur le seuil de la mort. — *(Il embrasse Julie en pleurant.)* Oh! Chère inoubliée, vive étoile, trésor sacré ! — toi, patrie, gloire, amour !... — C'est toi ?... C'est toi ?... O! Vénus, déesse consolatrice — rallume la flamme de ma vie au feu de sa dernière étincelle! — Mais que dis-je? Les dieux sont sourds à ma prière. — Il ne me reste *[initial:* Que me reste-t-il] qu'un pas à faire pour choir dans la tombe. —

JULIE: Un pas seulement, ami?... Pourquoi ces tristes paroles — quand l'avenir joyeux s'éclaire [devant nous — et nous promet tant de doux enchantements? — L'amour saura vaincre la mort pour éterniser -notre bonheur. —

OVIDE: L'amour peut étreindre l'Univers entier dans ses bras,— mais non réchauffer la cendre une fois refroidie.—Mon âme qui s'envolait s'est arrêtée sur mes lèvres— pour se rencontrer un instant avec la tienne, o! ma Julie.— Parle-moi, parles si tu ne veux qu'elle me quitte.— Dis à l'amour de lutter contre la mort et de la vaincre,—

vois, je respire à peine... *(Montrant son coeur.)* Je souffre cruellement ici... Ah ! mon cœur faiblit... — Il cesse de battre... '

JULIE: Non, tu vivras puisque je suis venue. — J ai secoué la torpeur de tes anciens amis dans Rome - et suis hâtivement accouru à Tomi pour t'enlever — «t passer à t'aimer le reste de mes jours. —

OVIDE: Vaine espérance ! je suis prêt à entrer dans le monde — où le César tout puissant n'est plus qu'une ombre perdue parmi les ombres. — Ah! bien des années je me suis humilié, prosterné devant lui — le suppliant de me pardonner, il ne m'a point (voulu) entendu (ma voix). — Bientôt, ombre comme lui, je dirai à son ombre:

Octave, ma mort fait tache sur ta vie. —

JULIE: Oui, il a été impitoyable *[initial-:* implacable] envers nous ! — Mais Rome te désire, te rappelle, t'acclame. — L'exil d'Ovide deviendra célèbre dans les âges futurs — ayant uni par loi le nom de Rome à celui de Tomi. — Tu as bien souffert, ami, le sort a été barbare pour toi, — mais a-t-il été moins brutal à mon égard? — Pendant huit ans, jetée ën larmes sur un rocher, — n'ayant pour toute compagne que ma douleur profonde — j'ai vécu pareille à un flot amer — tantôt brisé contre les rivages, tantôt changé en nuage. — Aux rayons de l'aurore, au milieu du jour, aux heures de la nuit — j'ai attendu qu'une voix céleste — m'annonçât la fin de mes tourments, la clémence de César — et l'instant ardemment désiré de revoir Ovide... — Et me voici enfin auprès de lui!... Ah! tout le passé est effacé ! — Ai-je eu des jours sombres?...; leur souvenir a disparu. — J'oublie tout, comme par miracle, exil, larmes, souffrances — et il me semble sortir du sein d'un affreux mystère. — Je te vois? je redeviens heureuse! je te sens? je m'élève au ciel. — Regarde,

dans l'extase du délire qui m'envahit — je me transfigure en divinité — et j'éprouve le besoin de crier au monde: j'aime, j'aime, j'aime! — Ovide est avec moi sur le trône des dieux ! —

OVIDE: Oui, tu es une divinité sous ta figure de femme — et ton charme vivifiant peut encore me donner des illusions. — Oh ! parle encore, dis-moi ce temps inoubliable — où l'amour nous a unis tous les deux dans ses bras.

JULIE *(à part):* Ah! qu'il est douloureux de cacher l'amertume du cœur — sous un sourire qui se refuse aux lèvres ! — et de parler de jours de bonheur — avec une voix pleine de larmes et une âme déchirée. —

OVIDE: Te souviens-tu de notre premier rencontre — à Bajes, une nuit?...

(Il écuieavec une émetien crcis-antejar.tôt faillissant.tantôtse ranimant.)

JULIE: Cher et doux souvenir ! — C'était par une nuit sereine au ciel étoile — une de ces nuits qui portent à la rêverie langoureuse. — Fébé, la reine de la douce lumière, laissait en souriant, — tomber de ses blonds cheveux une pluie d'étincelles d'or — sur les ondes du lac au molles ondulations — et couvertes au loin de feuilles de roses. — Tout-à-coup une petite barque passa rapidement près de la mienne — et une voix émue s'écria: Merveille olympienne ! — Celui qui aura la part entière de ton amour — rendra.*[initial:* sera, j'en jure par Vénus] jaloux tous les dieux de l'Empyrée, j'en jure par Venus *[initial:* Vénus, elle-même]. — Surprise, offensée de tant d'audace... Ovide, je t'ai donné mon cœur à l'instant même.

OVIDE *(haletant):* Oui, je criai te voir dans ta barque glissante. — Ta beauté ajoutait un nouveau charme à celle de cette nuit. — Oh, dis, dis encore. ..

JULIE *(émotionnée, essuyant ses- yeux furtivement) t* Depuis, dans mon exaltation — pensant à toi» à toi seul, o ! grand poète — j'ai subi l'influence

enivrante de tes poésies-* qui ont le pouvoir de rappeler les morts à la vie. — Un soir, sans m'y attendre, dans un des massifs de **notre** jardin — je t'ai rencontré... O ! Ciel ! Saisie **d**'émotion — j'allais tomber... *(avec tendresse)* et je tombai dans tes bras — en trahissant mon amour dans un soupir. — .Tu m'as dit alors, Ovide... t'en souviens-tu? - tu m'as dit: Notre amour plus brûlant que le soleil, — trop vaste pour les limites de cette *[inițial:* la] terre — nous **ferra** un tombeau du temple **de** l'immortalité ! —

OVIDE : Tombeau, immortalité... Grands mots **vides** de sens ! — Antithèse absurde, incompréhensible ! D'un côté l'urne qui attend pour: l'engloutir — une poignée de cendre froide... à qui?... la mienne; — de l'autre., l'espérance née d'une **illusion**.! — Tombeau... immortalité... immortalité, tombeau... —

JULIE: Ovide! *(À part.)* Son **esDrit** s'égare... le délire le prend. —

OVIDE *(avec un sourire amer):* Immortalité... La vie est suspendue à un fil. — Le vol d'une chauve-souris le brise en le touchant, — et l'herbe croit rapidement sur l'homme qui n'est plus *[initial:* disparu]r — *(Avec un cri de douleur.)* Ah ! encore cette flèche glacée...

JULIE: Qu'éprouves-tu?

OVIDE : Mon cœur se sent mordu par des dents aigus... Ah ! — *(Pause, puis d'un air égaré).* Quelles régions enchantées se montrent à moi au loin *[initial:* là-haut]. — C'est ma patrie en fleurs, Sulmone la trop regrettée. — Un vautour plane, plane sous les cieux là-haut, là-haut, — il agite ses ailes... il me fait signe de le suivre.... Oui... je... mais il a disparu... — Je sombre dans un océan de ténèbres et de silence... — Ah ! Julie... ta main... je souffre... je souffre ici... ici... — *(Il s'évanouit.)*

JULIE : Il expire ! Dieux impitoyables ! — Pouvez-vous me le ravir sous mes. propres yeux? — Puisse

vous atteindre la malédiction **que** je vous jette à la *iace[inițial:* dans mon désespoir]. — Ovide... il ne **m**'entend **pas.** *(Elle lui prend la main.)* Sa main **est** glacée... — Ah ! le voici dans **les** étreints de la mort. — Sa poitrine se soulève à peine... sa respiration faiblit... — *(Courant comme une folle et appelant.)* Au secours!... Venez, accourez, hommes, femmes, vous qui ne riez **pas** de ma douleur — comme rient les dieux sourds à **ma** prière.

(La perte du fond s'ouvre. Sarmiza et Gettcr entrent rapidement, suivis de Sdrmis et de guerriers sarmates qui apportent des couronnes de lauriers. – Après eux arrivent les amis d'Ovide: Cctta, Tigellius et autres, tenant dans leurs mains des couronnes de feuilles d'or.)

SCÈNE VIII

-'9 soxțs&jb&b sb lixjâ-tB aii etav j?T – ! bjoi QQVÀ '

OVIDE, JULIE, SARMIZA, GETTOR, SARMIS, insiiénbq s ^ f i ^ r f f *CIENS*

1 ,**S9**|('«^^Qvt'5***ïSatt**-il?

JULIE: Il expire!

SARMIZA *(s'agenouillant près du lit):* Mon pauvre •-eïHâître ! —

mp î'**SARMT**'sr'Pourquoi la **mort** ne me prend-**t-elle pas** a oM place! 3 - -

(Les amis- 'VCbiW'ii&ÀtiPp 9061 si

"COTTA: Où est Ovide?

SARMIZA: Le voici à ses derniers moments. —

JULIE *(à part):* Les amis d'Ovide? *[inițial:* Ses **amis** à Tomi?] *(Elle se penche sur Ovide et crie:)* Ovide, debout! - La Rome de Jules César est venue te saluer... Regarde... —

OVIDE *(W^ssaillaMj***I** : Rome ! **S«»8o**<^V) JLTTOD

JULIE : Le nom de **sa** patrie **l**'arrache à **la** tombe... —

(Ovide s'appuie sur son coude et regarde fixement ses amis.)

COTTA: Illustre Romain, Ovide, orgueil de Rome et du peuple souverain. — Victime infortunée du destin aveugle ! — Rome te rappelle avec amour aujourd'hui auprès **d'elle.** — Reçois ces insignes

«j .. de gloire qu'elle t'envoie sur la terre d'exil. — Salut et honneur à toi, poète immortel ! —

OVIDE *(se lève debout, soutenu, par Sarmiza et Julie):* À l'appel de Rome, je reviens de parmi les morts. — Rome me réclame, dites-vous?... Trop tard ! — Huit années d'exil, huit années ;de souffrances — m'ont conduit sur la voie du voyage éternel — Les portes de la vie se sont refermées sur moi — et tout ce que je vois devant moi m'apparaît comme à travers un rêve.^-;Ah ! je vois avec . . . . .terreur venir le temps qui fait une. yaste ruine de la grandeur de Rome. — Je vois arriver ie déluge des barbares — qui s'étend et détruit les autels de nos dieux. —r Je vois Rome expirer... Hélas! elle n'est plus ! — Sa puissance? est au néant! Son histoire n'est qu'une légende. — Elle a été ; elle a disparu avec son nom, avec sa gloire, avec tout ! — Je vois un avenir de décadence et de ténèbres *[initial:* misères], mais je ne puis parler: — les frissons de la mort me pénètrent, ma voix s'éteint. — *(Après une pause.)* Attendez, le noir nuage se déchire; un nouveau jour *[initial:* la lumière] le. remplace. — Des siècles s'écoulent, o! merveille... Mon tombeau s'ouvre... et de *e&q* ail son sein surgit — un long torrent de lumière qui va retremper le monde. — *Excelsior!...* Rome et la race du.Latium *[initial:* latine] renaissent de leurs cendres, elles sont impérissables! — *(Il chancelle et tombe sur le lit.)* Ah !... voici la nuit... l'obscurité... je meurs... Soleil! Soleil *l* *(Il meurt.)*

JULIE *(avec désespoir) :* Mort! Mort! *(Elle tombe à genoux, prend, la main d'Ovide et l'embrasse.)*

(Toits s'agenouillent.) ......

COTTA *(déposant une couronne aux pieds d'Ovide) :*
.. .èi Adieu, grand génie à jamais immortel!

JULIE: Adieu, âme d'élite, toi qui m'as adorée *[initial:* Adieu, toi que j'ai tant aimé], toi que j'ai tant

(La toile tombe.)

;3Uf>K?iiT30o *.uqmotxoo- Jaaloaeh-iṭṭîvq* •*.">

9rt»&pqmi *M>-m>i*Ha as* siv *se, Itrtû&ïhM/-* >(
.9/iixťTOÎ fim **9b xiiq**.^e., fiom **etBihubv** **l »{* **13** ujau.>
.T9m3**-i 9b** *~v.y,x<--- ;<->: aiçzod* s *-toài&w**''*
• **s** *taaob 'i m vt&vad* •

t

.79**do jrrfivsq r.'9**

OVIDE

opéra eu **5** actes

K *'«"SB-'ust.* 3f?.cvmṭ- ajSfjàpt&tto-y.-èJ m>-i>r* 9T.
Av. lJi i . .. , ., r i

Jardin du palais d'Auguste à **Rome.** Façade du palais **à** gauche de l'acteur, avec perron et porte en bronzé. À droite, un rocher couvert de lierre et surmont^^è^M-^atVeMàrM^e?!»^ César. **Au milieu** de la scène, bassin en marbre avec fontaine. Massifs d'**arbres** au fond. Ciel nuageux. **La** luné apparaît **de** temps à autre.

•ftgMf SCENE I *OS.*
.mlis> *<tsq fisa* **9n** *iuQ*

IBIS, HILLARIUS (arrivant par le fond)

H HILLARIUS

Pourquoi cet air lugubre, Ibis?

IS.

03Jiati-.*I *ai'tmà(apL:ms<l* •:.-.

Écoute, augure:
Tu m'as jadis prédit une étrange aventure,
Elle s'est accomplie et mon cœur saigne.

"*ni*

HILLARIUS

0€

la Corme a son tour... Ififfiï g£id *noi* **927:JV**

ifîlfiï *ZLld* *t* IBIS srn **xjp 09i 9l** *IIS?.*

Elle a trahi sa foi !
Cette nuit ma Corine, autrefois si timide,
Seule, à travers l'orage, a couru chez Ovide,

Ce poète insolent, corrompu, corrupteur,
Des matrones de Rome infâme suborneur.
Je l'exècre ! Sa vie au monde est importune
Et je le voudrais mort au prix de ma fortune.
Ma vengeance a besoin du secours de l'Enfer.
Peux-tu me le donner?

HILLARIUS

Certes... en pavant cher.

.. *mm* IBIS

Palais, joyaux, trésors, tout ce que je possède
Je veux les consacrer au penser qui m'obsède,
À la vengeance !

HILLARIUS

Bien, tu seras satisfait.
Le fer trempé dans l'or punit mieux un forfait
Dans les quartiers de Rome **tes xr sfr**
Je connais plus d'un homme
Tout prêt à te servir,
Mais le plus émérite
C'est Rutuba le Scyte
Oui ne sait pas faillir.

IBIS

Amène-le sur l'heure.
II faut qu'Ovide meure
À l'instant, sous mes yeux.
Dans l'ombre ici le traître osa. *a* OTHi-ti
Va bientôt apparaître.
î»lUglKB*;i Va: uiemui appa.ia.iire:
Mort à.lui, je le veux.

IBIS

O ! Vengeance que j'implore
Verse ton bras fatal
Sur le feu qui me dévore
Tout le sang- de mon rival.
Qu'il meure . l'infâme,
Qu'il souffre mes maux
Et rende son âme
Aux dieux infernaux !

HILLARIUS

O ! Vengeance qu'il implore
Versé avec ton bras fatal
Sur le feu qui le dévore
Tout le sang de son
I - g rival.
Qu'il meure l'infâme !
Qu'il souffre ses maux.
Et rende son âme
Aux dieux infernaux !

HILLARIUS

Sois tranquille, à ta voix répondront les Furies.
Tes souffrances, ami, seront bientôt guéries
Par l'habile poignard du docteur Rutuba.
teur :, on

IBIS

Vas le chercher, voici de l'or pour toi.

. **.ànnobusq -noor»** *jniè* **aifiTpjjoV**

HILLARIUS

Bien..,

IBIS

Va.

(Hillatius sert à dreite.)

I **h<«f** SCENE II

IBIS

Je vais donc écarter du sentier de mai vie
Un serpent vénéneux ! et ma haine assouvie
Fera place à la joie, au bonheur qui m'a fui-
Mon destin malheureux va changer aujourd'hui.

[Două versuri următoare sînt anulate:]

Ovide disparu, Corine, repentante,
Me reviendra peut-être... o! pensée enivrante!]

Ovide? **u** las **dir t^^.én.** **c ta**

Corine, hélas, oui, je l'adore
Malgré le manque de sa foi.
Elle pourrait d'un mot encore r;0

Me soumettre à sa douce loi.
Pour satisfaire une infidèle
J'ai tout souffert, j'ai tout donné.
Elle est infâme et criminelle
Et pourtant c'est moi qui par elle
Voudrais être encore pardonné.

!xu£imiai ,U{;/$n»'ifii

II

Corine, à ses nombreux caprices
j'aurais plié le monde entier.
Par mes trésors, mes sacrifices
J ai couronne son front altjer.
Peine perdue ! hélas, par elle
Je fus soudain abandonné.
Elle est infâme et criminelle,
Et c'est moi que de l'infidèle
Voudrais être encore pardonné.

. ţj *xjtiiiS* K. • • .uArtiers de JKonxc

SCÈNE III

Mo^kplv'i jynérit«

IBIS, CORINE (arrive inquiète)

CORINE

(à part)

Est-il ici?

IBIS

Que vois-je? C'est Corine!
Qui cherche-t-elle ainsi... je le devine:
C'est Ovide, toujours Ovide.

:rî'bir.'0{UB \t*5Ufid3'.«••• ixii'3ïU9rii£xn mî29b **no M**

CORINE

^ashnqhi .9/îJïl3'è*P«ïâiàt là. '•
Ibis- en a menti;: le 'traîttr^-'^sq *Blboabr*

IBIS

Halte-là.
Quelle affaire importante en Ce jardin t'amène?
Que cherches-tu?

CORINE

„ ' [fcQ3 *(hésitante)* **j**

C est toi. **•;9lYfiTiofl 'Otîqquï IO**

>Idiuani*>a*Ês smmsiH ! gldii/gafcfcWfri

(railleur J

Moi, charmante inhumai:
Tu me gardes encore une place en ton cœur?
O! Miracle, à qui dois-je une telle faveur?
Quel dieu remercier d'avoir en ta pensée
Reveillé mon image à jamais effacée?
Tu te souviens d'Ibis, de tes serments d'amour
Payés par des écus et des pleurs tour à tour,
Et tu cours après lui, la nuit, seule, dans Rome?
Je me croirais un dieu si je n'étais un homme. et

CORINE

sr ii
Le sarcasme insolent te sied mal, entre nous
Pas de reproche et de courroux.

Glorieux parvenu, tu crois donc qu'une femme
Échange volontiers les trésors de son âme
Contre l'or qui ternit sa beauté, son honneur?
Tu crois donc qu'il- suffit d'étaler à sa vue
L'appât éblouissant d'un luxe tentateur
Pour en faire une esclave à tes plaisirs vendue?

En me parlant ainsi sans crainte ni pudeur,
En révoltant en moi tout l'orgueil de ma race,
Barbare, oses-tu bien me regarder en face?

IBIS

Et toi pour me traiter avec tant de hauteur
Où donc as-tu puisé ta morgue et ton audace,
Est-ce au contact d'Ovide, à son esprit moqueur?

CORINE

Ovide? tu l'as dit toi-même, c'est Ovide!
11 est mon Roi, mon Dieu, mon poète splendide.
Il règne sur mon cœur, son esprit me séduit,
Il est tendre, il est noble, et je n'aime que lui !

[Versurile următoare sint anulate:

IBIS	CORINE
O ! supplice horrible !	Douceur indicible !
Rage inextinguible !	Flamme inextinguible !
Tourment sans égal !	Bonheur sans égal !
L'entendre elle-même	Je l'aime, je l'aime
Avouer qu'elle aime	D'un amour extrême,
Ovide, un rival !	Ardent, idéal.] '

. ma"/*! **bro) S**OT afflî **feuQ**

CORINE

li) Tu m'as dit. ce matin, et j'ai cru ton mensonge,
Qu'au sein de la débauche chaque jour il se plonge
Et que perfide et 4§Jf5^y^q *zby^î*
Il accourt chaque nuit dans ce jardin royal tj3
.Trouver une dame inconnue.
.'•mmon n

IBIS

Oui, par trois fois je l'ai vue.
0 C'est une dame d'honneur J
./.uo~ De la nièce de l'Empereur'.
Au rendez-vous elle vient sans escorte,
Et sort de' ce palais par là, par cette porte.

• -uonnod *nos* ,èjyfisd^S¥8n9î iop *to'l btiaoD* OS
Mensonge^çga^rmjiaJ'ij *sm^^'vp nob aioro isT*
Timisiasi axul d#tè< Jnxëaiuoldè Jèqqc'J
•*yi* -naiiilq s^Ah^td>ne *mu* crois pas? '•
Hé bien, attends ici; bientôt tu !a verras.,

CORINE

Mensonge! Va, je te méprise.

IBIS

Soit je vais rire à grands éclats
De ta fureur, de ta surprise
Au spectacle de leurs ébats.

lywpora Jnq

CORINE

Ah ! plus un mot, Ovide m'aime.
Mais il en aime une autre aussi,
Qai laisse cheoir son diadème
Aux pieds de ton amant, ici.

I *(Il montre le banc.)*

et

ţUrmează două replici concomitente anulate :

olèbiï zvm-şbbaii:Ufiia&în:->-fod noT
-oli-jd. BĂ **fanas** î | WM& **ffit rs*taMfc>**uKi£fl
3

CORINE	IBIS
Dans mon cœur sensible	Bonheur indicible,
Un soupçon horrible	Son cœur trop sensible
Pénètre soudain.	S'indigne soudain.
Ovide infidèle,	Ovide infidèle,
C'est la mort cruelle,	C'est la mort pour elle,
Car c'est le dédain.	Car c'est le dédain.]

CORINE

C'est donc vrai? noD aeiiiuoa *uT*

! ismora *9{ loi* oavsfiftjyom xuav yj *h ïd*
Par les dieux!

3 CORINE

Je n'ose y croire encore.

IBIS

Mais si tu les voyais là de tes propres yeux -
Enlacés tendrement, heureux, jusqu'à l'aurore,
Que ferais-tu? Réponds.

CORINE

Je les tuerais tous deux
Et me tuerai moi-même après.

IBIS

1u veux qu il meure?

CORINE ;

30 Oui. s il m est inconstant sid noM
iT/norf evfiid tio nrypoo iP **ÉÉt s 9yî** *ao* •*••&*>'&
,yoq eîyoo

IBIS

C'est bien, à tout-à-l'heure.
Va te cacher dans ces massifs obscurs,

Et tu verras glisser le long des murs
Ton bel amant au rendez-vous fidèle
Pour chanter un duo d'amour avec sa belle.
Va.

CORINE

Juste ciel, je rêve!... Ai-je bien entendu,
Ovide me trahit!... Mon bonheur est perdu!
(Elle va désespérée se cacher dans les massifs du fend.)

(seul)

Tu pleures à ton tour, pauvre femme insensée.
Tu souffres comme moi de te voir délaissée,
Mais je te vengerai,
Et si tu veux mourir, avec toi je mourrai!

SCÈNE IV

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, voici notre homme.

(observant Rutuba)

Il est de belle allure.
(À Rutuba.) As-tu le cœur vaillant, le bras fort,
la main sûre?

RUTUBA

Je suis gladiateur,
Sans remords et sans peur,
De l'honneur des maris généreux défenseur.
On me connaît dans Rome,
Mon bras selon la somme
Blesse ou tue à loisir vil coquin ou brave homme.

Un vieillard coûte peu,
Le tuer c'est un jeu.
Mais un jeune Romain exige un fort enjeu

Car au printemps de l'âge
Il possède en partage
Un plus grand capital d'amours et de courage.

IBIS

Bien, tu me plais ainsi, sans pitié ni remords.
Que demanderais-tu, Rutuba, pour deux morts?

RUTUBA

Cela dépend, je suis un noble artiste en crimes
Et veux savoir d'abord le nom de mes victimes,.

IBIS

L'un c'est Ovide!

RUTUBA

Quoi ' de poète, enchanteur !
Ce génie inspiré qui sait parler au cœur!
Le favori d'Auguste et l'ami de' Mécène !
Lui, là gloire et l'orgueil de la Cité "Romaine !
Le tuer, quelle horreur !.... Sa mort
Vaut pour le moins dix talents d'or.

Hé ! dix talents... pour un parjure!!
Pourquoi donc pas un million?

RUTUBA

Léserait trop pour un. augure,
Mais non pour un fils d'Apollon.

IBIS

Tu peux compter sur ma largesse
En tuant aussi sa maîtresse.

RUTUBA

Belle? -

RUTUBA

Tendre? · -

IBIS

Oui.

RUTUBA

Jeune?

AHJT'J/ | BIS

ae-niho na sjaitifi aldon né⁸) Oui.
'«jrniJoiv aorn ab mon j ' 1IOVS3 X09Y î3

RUTUBA

Noble?

IBIS

Oui.

-"t «ii tu VeUX TY.iKMtT*Ittyw tt

RUTUBA

• La tuer! o! forfait inouï!
Plonger un froid poignard dans un sein qui vous tente,
C'est affreux! Moi je suis une nature aimante,
J'éstime là beauté qui pourrait tôt Ou tard
Mettre au. monde un héros et peut-être un César...
Or priver l'Univers d'un objet plein de charmes
Et rester insensible à ses cris, à ses larmes
Horreur, horreur, horreur !... Sa mort
Vaut pour le moins vingt talents d'or,
^notllirn nu afiq anob *mumuo^*

HILLARIUS

Vingt talents d'or pour une impure !
C'est dix fois trop, c'est un abus.

ail RUTUBA

Ce serait trop pour un augure
Mais fort peu pour une Vénus.

IBIS

Soit, touche-là, je te les donne,
Mais tu feras ce que j'ordonne.
Augure, viens ici, consacrer ce marché.

(Ibis et Rutuba se donnent la main ; HiHarius vient y ajouter la sienne.)

HILLARIUS .rf'îlS/.JJIH ,8Ï8I

Qu'il périsse écorché *t.&'JT'Sfi*
Par les ongles d'acier des horribles Harpies,
Qu'il expire attaché '
À des barres de fer par la flamme rougies *l'iuO*
Celui qui lâchement
Trahira son serment.

ENSEMBLE

Qu'il périsse écorché... etc.

aqrfo

SCÈNE V

LES-FRÉCÉDÉXTS, CORINE (accourant du fond }

.yutil ^9,ï$yQ%flWfflft, .r:, -
Il vient! Dieux! le voici.
,t-jn.c%cfc .>;;oy. **JSI** .iş *eïjq'lJ spàçld ,toi* 13

RUTUBA

(ôtdnt son poignard)

Mort a lui !

Pas encore.
Il faut que le parjure et celle qui l'adore
Meurent du même coup..: Retirons-nous sans bruit
Et guettons le moment dans l'ombre de la nuit...
Allons.

Ibis. *[initial:* Je meurs d'effroi.]

Pas de faiblesse.
Soyez tous prêts à mon signal.
Pour moi c'est l'heure d'allégresse,
Pour lui c'est le moment fatal.
[Replicile următoare sînt anulate: .

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA — CORINE

Qu'il meure l'infâme,
L'auteur de mes maux,
Qu'il rende sen âme,
Aux dieux infernaux!]

(Ils se retirent derrière le rocher.)

SCÈNE VI

OVIDE

(arrive par le fond)

O ! nuit chère aux amants que ton ombre protège,
Cache à tout regard sacrilège
Les amours de Julie et d'Ovide en ces lieux,
Leurs amours enviés des dieux.
Et toi, blonde Cypris à la voix caressante,
Engage ma divine amante
À courir près de moi qui l'appelle en tremblant,
Ému, charmé, le coeur brûlant.
Et '-«-ster inawi&a'Wf«5 cris, à ses larmes
Voici dans ce palais le royal sanctuaire
, Qui cache ma divinité.
L'encens brûle autour d'elle, une lampe l'éclairé,.
iu id zass s'ào^-ferf^ri^t ' ^$Mv^'^ beauté.
Son ombre m'apparaît à travers la fenêtre...
D'un frisson précurseur a frémi tout mon être...
La lampe s'est éteinte, p ! signal de bonheur,
Un soleil printanier s'est levé dans mon cœur.

Julie, étoile bien-aimée,
Répands des hautes régions
Dans mon âme par ta charmée
L'éclat divin de **tes** rayons.

La porte s'est ouverte... une ombre en est sortie...
Dieux immortels i C'est elle, c'est Julie !

(Julie apparaît au haut du perrcn. Ovide s'élance au devant d'elle.)

SCÈNE VII

OVIDE, JULIE

.T.Kabïi &Mft,AioitsL..;Jâ3po«. us., jiwq m nO

OVIDE

O ! ma Julie !

JULIE

(descendant le perron).

Ovide!..: ah ! je tremble, est-ce toi?
Personne ne t'a vu, personne ne nous voit?

,9K393W$[QwJIWOÏttiQ.- rfi0Ï>>8Mi.

OVIDE

Non,-la nuit à ma- prière
A concentré ses foyers de lumière
Dans tes regards pleins de douceur.
Tes yeux seuls brillent dans l'ombre
Et dans mon âme et dans cette nuit sombre
Jettent leur douce splendeur.

JULIE

À ta voix je me rassure
Et je me sens envahie
Par l'extase le plus pure
Dont une âme peut jouir.
Tu m'aimes, o ! cher poète,
Tu m'aimes, oui, je le sens.
Tout devient et joie et fêté
À tes amourteiécï»séerrtS.^ Ifâioa s-*
efnsdongq xnob 89m t»yt 'mnoimal'iup 90 JuoT
.?Jtwii3 aïifel kÎTOP.h,r ÔVIB^T 9b jn9lTjsq oM
aiqtrreJnoo e-i X*L basuo)9 Jyyqaai 99V£ gmb.'j »1 9t
J nu ^on amour est comme^ un reye
Dans un éblouissement.
Sur ses ailes il m'élève
Par delà le firmament.
Est-ce un rêve de poète?
Quoi! la fille des Césars
Daigne couronner ma tête
-De l'éclat de ses regards!

Au fait vertigineux où tu vis en déesse
Nul désir téméraire, hélas ! n'ose aspirer.
T'aimer c'est outrager ta divine noblesse.
On ne peut, en secret, de loin que f'adorer.

JULIE

Oui, je suis condamnée à l'encens, aux couronnes,
Mais le génie est dieu, créateur, immortel,
Il possède à bons droits des autels et des trônes.
En descendant vers lui je monte vers le ciel.

I JIOV *Zlflts s'approchent dit. banc et y prennent place.)*

Dès ma plus tendre jeunesse,
O ! mon poète favori,
Tes vers par une douce ivresse
Ont troublé mon cœur attendri.
Dis-moi quelle muse.,.divine
Inspire avec amour tes chants harmonieux?
aideras ; : %a • Est-ce Corine?
Corine exişte-t-elle ? Ah ! Sois franc, je le veux.

OVIDE

Non c'est un nom de fantaisie
Qui garde mon secret et cache ma Julie.
C'est toi seule, c'est toi
La muse qui m'inspire.
Bonheur, gloire et délire
Mon âme te les doit.
Les astres de la nuit, l'aurore aux doigts de rose,
Le soleil et la fleur à ses rayons éclôse,
Tout ce qui s'harmonise avec mes doux penchants
Me parlent de Julie et je transcris leurs chants.
Je t'aime avec respect et quand je te contemple
Je tombe à deux genoux ainsi que dans un temple.

(Il s'agenouille.)

CORINE

•îlaoq 9b oval rw '.^-taa , . 0£
(apparaissant derrière le rocher)

L'jnfâme ! Ah ! Je me sens mourir,
Lui m'outrager, lui me trahir !

JULIE

(attirant Ovide auprès d'elle) '.

Ovide, à toi ma vie entière,
À tous les rois je te préfère.

OVIDE

L Olympe s ouvre à notre appel
Et je deviens un immortel!

ENSEMBLE '

Félicité divine!
Les cieux sont entrouverts.
L'amour qui me domine
Emplit tout l'Univers !

(Ils sent en extase.)

CORINE i

,5191 Malheureuse Corine !
Les cieux leur sont ouverts
Ht moi dans ma poitrine
Je sens tous les enfers.

SCÈNE VIII

OVIDE, JULIE, IBIS, -HILLARIUS, RUTUBA, CORINE

IBIS

(à Rutuba) ..^*Idai'ill* **9T.**

Il est temps, frappe-lés.

coBiNE 1 3 1

(arrêtant Rutuba)

Non, pas lui.

IBIS

(montrant. Julie)

jsdo sţB D'abord elle.

Pour qu'il voie expirer sa conquête nouvelle
Et souffre mille morts avant que de mourir.

(Hillarius et Ibis-prennent les bras d'Ovide.)

OVIDE

(se débattant)

Misérable assassin!
• bqqs saknï *s •*rn>r,t,$qrft n* > J
- aïs Le '4'HfTOfrr"m'i '•nfir--aflor*9h *ùi* «fffcnoj *<l,*
Attenas, tu vas genur.
(À Rutuba.) Tue-la.

(Rutuba lève le poignard sur Julie.)

• '. . **OVIDE**

Non, grâce...

JULIE

(se découvrant à la clarté de la lune)

Arrière,
Infâme téméraire !
Regardez et tremblez !... À terre vos poignards !
Je suis la fille **des** Césars,
Je suis Julie !

(Stupéfaction générale.)

CORINE

(à part)

Benbeiit *
O ! Ciel, ma rivale c'est elle !

HILLARIUS

Je tremble.

Je frémis...
te tombe à dfirfPlrox ainsi que dans un tempi

CORINE

.ioï **2**£q *aoK* j'expire...

RUTUBA

{laissant tomber son arme)

Je chancelle !...

. **JULIE**

(prenant Ovide par la main)

Ovide, suis-moi, viens... *(Aux assassins.)* Et vous **usparaissez :**

(Elle entraîne Ovide dans le palais.)

RUTUBA

Par son geste royal nous voici terrassés.

SUPT? TTti" gff?1 « •*
HILLARIUS

Et nous sommes perdus !

• - 1# -

IBIS

Silence !
Je tiens encore mieux ma vengeance.
Aux bras de sa Julie Ovide est entré là.
C'est bien; César me vengera!

jA3'ï4î\»'i te s««c »' *:t.*v;m}* **„*tjsv>js!J ^.îïUXK T"ii*îis<'î^ î**

(Là toile tombe-.)

- ' jura fil' fnsbnoq *'fffigS?* : ÏEWjw *%fix\f àïï ' jïkï 'is {*
.fiuhi nosfig si .iuO ..^sèacn si *b àdraoT
»èxnr/oi Km **9up** 397kl **,xu9i**(I !Ç> ! sgeaèiq ximireH

ACTE III -

Salle du trône dans le palais d'Auguste. Au fond, galerie à colonnes. Statues. À droite, grandes fenêtres. En face, à gauche, le trône. Deux portes, premier pian, **à droite et à**
,9lôq Sthrfi'I *é.* tiô'î **ffgàïteitotfÂjè**'a niqnre noM *11-*
xnon9g *B* .êvniloni *>mo9t* (Wftab agiqtraq **1119")**
.XIIOTTIIOO no? îrritirobsT **.X**£@birafqa £5·î*miaibA
9bnoa93 aosa. **Jï9** iiolg **GM**s..e$fcrïb Elit ,U9ib eiu8 *9]*
.sbflOfifi *ab* acsid a'jf' aoot g'fr àig nom s saoqaib $\
. < CLIENTS, MARCIANUS^™,:: **39J**
.. .ajiififiqmont

' **CLIENTS**

-Àatn^^'b.. ; apis m^rtei. qa^t;:i *Home, vàmf&aàtc,*
Nous venons saluer Auguste **à** son retour
De l'île de Caprée.

MARCIANUS

Il est trop tôt, silence
L'Empereur est rentré dans Rome au point du jour
Après un moi d'absence.
II **se repose** encore.

CLIENTS

Respectons son sommeil.
Tu nous avertiras à l'heure du réveil.
Partons, silence.

MARCIANUS

. snpisQ se.Tmi *,<Otr m*

Partez, silence...

(Les chants ci Marcianus sortent par la galerie du fond-)

SCENE il -

, .11 *biim* Ise sbivO silriț, *sz sh* aeid xuA.. ,

AUGUSTE

(entre par la droite de l'acteur, traverse la scène et s'approche des pénétres)

j'ai fait un triste rêve!... Est-il pendant la nuit
Tombé de la rosée?... Oui, le gazon reluit.
Heureux présage ! O ! Dieux, faites que ma journée
Soit d'actions d'éclat dignement couronnée.

(Pensif.)

Huit lustres de pouvoir, de règne et: de combats
-Sous leur poids écrasant ont fatigué mon bras
! Et plié mon épaule. •
Mon empire s'étand d'un pôle à l'autre pôle.
Cent peuples devant Rome inclinés, à genoux
Admirent sa splendeur, redoutent son courroux,
je suis dieu, fils de dieu ! Ma gloire est sans seconde.
Je dispose à mon gré de tous les biens du monde.
Les monts courbent leurs fronts sous mes pas triomphants...
J'ai tout... non, rien, hélas, car je n'ai plus d'enfants !
mol' La mort avec la honte ont fauché ma famille.
II ne m'en reste plus'que ma'petite-fille,
Julie, astre charmant de mon ciel orageux
Dont l'âme est pure encore .ainsi que ses beaux yeux.

(Appercevant Julie au jardin.)

La voici!... doux trésor de fraîcheur virginale
Aspirant du jardin la fraîcheur matinale.
Elle marche à pas. lents et lit un manuscrit.
Elle a levé les yeux,- sa .bouche m'a souri.
\ O ! Mystère, o, puissance,
. ' Royauté,de l'enfance
Qu'on subit même au ciel.
iu9TOqm3ii^¥WimWSe?J* *W$¥b* sourire
é Est plus que mon empire

Il châsse les nuages,
Il calme les orages
En tout temps, en tout lieu. *il*
L'enfant nous illumine,
Nous charme, nous domine.
Il est grand comme un dieu !

(Il revient vers.le milieu de la scène. Julie entre rapidement.)

\ *$iUsai* ieiv al taft Aocb inp b l

SCÈNE III

.IOJ
AUGUSTE, JULIE

Mon père...

AUGUSTE

(la recevant dans ses bras)

-Chère enfant...

.i&aiiîd ni; *iF,n haii imbb* **si id**

JULIE

C'est donc une conduite?
Comme un simple mortel quitter Rome sans suite,
T'absenter un grand mois et revenir sans bruit
t. silvs\ v>. - En voyageant la nuit?

AUGUSTE

Il est vrai, j'aurais dû t'en faire la demande.
Ma conduite est légère et ma faute bien grande.

JULIE

Tu me nargues en vain.
Je domine en riant ton pouvoir souverain.
Pendant que l'Univers à tes pieds se prosterne
Et parfois ose à peine élever un œil terne
Vers tori imposante grandeur,
Moi seule j'ai le-droit d'approcher l'Empereur
Et du lion royal braver le front austère
Ainsi qu'un papillon jouant dans sa crinière.

AUGUSTE

C'est vrai. **?3?£io *SÊÂ* sottes I!**

JULIE

Qui donc ici dicte la loi?
.wrimob .uon iaftïiBno'yjo/

AUGUSTE

C est toi.

JULIE

Ici qui donc est le vrai maître?

AUGUSTE

C'est toi.

JULIE

Lequel de nous doit se soumettre?

AUGUSTE

C'est moi.

Fort bien, César, tu viens de m'apaiser
Et le débat finit par un baiser.
~ v, „4. 'fniiQifii^ I*»iri frosv^ ^|>»s m^s oas
(Elle embrasse son grand tire.)

AUGUSTE

JUv> Soir 'JiiUU JcJ
Quel est ce manuscrit dont l'aimable lecture
Absorbait et charmait ton âme noble et pure?
(Il prend le manuscrit dis mains de Julie.)

Quoi! *L'Art d'aimer* d'Ovide?... En croirai-je mes yeux?
Tu te plais au récit de ces vers... amoureux?

JULIE

Ils sont divins !

AUGUSTE

- i

Qu entends-je? Elle aussi les encense?
Et subit à son tour leur fatale influence?
J'i?n frémis jusqu'au fond du cœur.

JULIE

'lirtfKX IWO •X6QV *aï 'V'Î'J* >J-î?.J-
(à part)

Son front s'est assombri; j'ai peur.
" *s i è r A nié* ^hoo ÎJJ " rip^ml

AUGUSTE

(jettant le manuscrit par lJ. fenêtre)

Loin de toi ces indignes pages
Oui troublent les esprits par leurs sales images.
«ibihnglq?. a^mb'xtfB *inbtiSuoi iuQ*

Sacrilège !

AUGUSTE

Réponds, dis-moi la vérité.
L'as-tu vu parfois?
otioêam **rem** *h-fistk* **awojd-î** *taos.* **xc**.jy *s»l*
,oiro[g *si* **.înt**)>r'}i)£tEfï-. - *usv*
Qui?
.«ififiroH 07iqaî3* .tfc *.luis?, us Im'A* >"•

AUGUSTE

Cet Ovide ehonte,
Ce poète sans mœurs dont la muse impudique
Se plaît à se vautrer dans la honte publique.

.oiiqanoo orfarW"9'tiiM|^l.>-n'irr•>•' , *a l J*
)u« ai X;:C:i);; loti *i (i*4*g>ée)/ . r: ,'*
Lui?

AUGUSTE

L'as tu vu? réponds. : è% z'uïlq êfi «T

JULIE

(hésitant) *rib* J«oa ail

.Non.

AUGUSTE

Non?... bien, je te crois.
La distance est trop "grande entre un poète et toi.
la r SEX.».;*pi* bficji. JffiiSB? | fcjWWl^j^îlEmpert*ur

JULIE

Est-ce bien ta voix qui renie
L'immortalité du génie
Et sa rayonnante splendeur?
Lorsque tu portes sur ta tête
Et la couronne du poète
Et celle de grand empereur?

La gloire a des ailes rapides il i
Oui touchent aux cimes splendides
De l'Olympe et de l'Hélicon.
je ne vois donc pas de distance
Entre un royale naissance *>i* .
Et **celle** d'un fils d'Apollon.

AUGUSTE

l-ajs'J
Tes yeux sont éblouis par l'éclat illusoire
Des poètes vautards qui s'adjugent la gloire,
Mais ton regard plus fier, ton esprit plus hautain
Se doivent au salut de l'Empire Romain.

JULIE

Il est donc en danger ton glorieux empire?-] s3
;pilduq *si ?.nsb rrDVtrr* se 38

AUGUSTE

Un roi dace, ennemi, contre Rome conspire.
Je veux le voir **à** nos genoux
S'inclinant en vassal, t'adorant en époux.

JULIE

Hé quoi ! tes légions ont disparu sous terre
Que tu crains un barbare et flattes sa chimère?
Quoi ! Rome est **à** ce point déchue et sans espoir
Que ma main frêle puisse étayer son pouvoir?
Ah ! puisque entre vous tous il n'est plus un seul homme
Qui de son cœur vaillant fasse un égide **à** Rome
Périsse **à** tout jamais ton empire croulant
Que de devoir la vie **à** la main d'une enfant.

AUGUSTE

Pense **à** ton rang suprême,
À ton pays qui t'aime,
A ton devoir sacré.
Ce noble sacrifice
À ta gloire propice
Sera du monde entier pour toujours admiré.

ilrebrtfirtièffp n***9Vijbn** ri!'j sfrrob "ansa l a **' O**

.7L*97oq>ndI Aussi bien que toi-même
Je pense au rang suprême,
À mon devoir sacré,
Mais ce devoir exige
De veiller au prestige
Qui brille au front de Rome en tous lieux vénéré.

(Elle sert.)

AUGUSTE

Enfant ! elle connaît mon amour, ma faiblesse,
Elle en abuse, mais quel grand air de noblesse !
Quelle noble fierté
En m'imposant sa volonté !
C'est tout le portrait de sa mère...
Que faire, hélas! je l'aime. *(Avec orgueil.)*
Elle a mon caractère.

SCENE IV

AVGVSTE, MARCIANUS

i->m; .o £c c»JJBTî J& aiBai««I nu eatéro u i soO

MARCIANUS

ijjovooq nui **70VBjè** gèêiifq-'^B'tî **nism £n;** >I/.0
Lésar, un étranger **est venu ce matm.**
Apporter ce velin.

orfimofl

'" " '"•r" •"' •• **AUGUSTE** ' ; ' * -'ᵘ^'

infifuolO, *vâat* ; *le vehn* *[anulat: et lit])* , zibè

Donne. *(Il Ut.)* „Empereur Auguste,
Le plus grand, le plus juste
Et le plus respecté
Et le plus redoiité
Daigne me recevoir et permettre à ma bouche
De dévoiler un secret qui te touche."

(Il jaii un signe d'assentiment, Marcianus sert.)

. .. • **AUGUSTE** *Ub* **B-reÔ**

(seul)

C'est sans doute un nouveau quémandeur
Qui prétend sauver Rome ainsi que l'Empereur.
JknàTqar **gum-un;** asnaej «4ɟɓ»' **:nCe** s
Jri ï- :UJ i- iv.y.n k

giJêaia *un* топтwy oQ
.._ *ALGUŞT.I;, IHIS* , . ,

- **IBIS** es

(s'inclinant)

César.,,

AUGUSTE

Ton nom?
.'.>r.feslaisi jeun ,-monte^fjfjf/cjîsnnoo oilo ! îrminS
•**IpçcCddçtf.ï-.vb. 7!£** i^JM^HP.??'''»*»..^'**-flrif-'^'**ˢ'' ˀ^

AUGUSTE

; Et ton à"s?
: • - : . . ,'ioq *-h* 7?ⁿ ˢ";
l,.Uv5><; WÎ.fc V ^ B ^ s i ! af - ŞSiMî.^liBl SllQ
Carthage.

Ms. autograf: *Sfredelul dracului* **(ms. B.A.R. 809, f. 144).**

Ms. autograf: *Sînziana şi Pepelea* **(ms. B.A.R. 815, f. 1r)**

Şînziana si **(copie revăzută de V. Alecsandri — ms. B A.R. 49U, 1 4r).**

U V f U 1 U

Dramă in 5 aetarï şi ta yersurï

vı' " ^ '• ' -. . . .'> • ' f i I.I„

Foaia de titlu: *Ovidiu,* vol. XT, O^ere *complete,* şi IV [VI] al 7"ea-*trului,* Bucureşti, 1890.

Grigore Manolescu, în *Ovidiu* (Muzeul Teatrului National din **M „** Bucureşti).

OVID.

Foaia de titlu: *Ovidiu,* trad. în limba germană de Adolf Stern, Sibiu, 1886.

Ms. autograf: *Ovidiu* (ms. B.A.R. 1674, f. 1r).

AUGUSTE

Parle, et sois vrai.

IBIS

Je crains...

AUGUSTE

Va.

IBIS

Tu connais l'outrage
Fait à ton sang royal, fait à ton sceptre d'or?

AUGUSTE

Que veux-tu dire?

IBIS

.Quoi ! tu ne sais pas encore
Que de la plèbe immonde, encitée, en tumulte
Ta Julie a subi la plus infâme insulte?

(Auguste tressaille et se lève.)

AUGUSTE

Une insulte à Julie?

IBIS

Oui, j'ai vu de mes yeux
Se commetre en plein jour ce scandale odieux.
J'ai vu la princesse Julie
Par des gens soudoyés publiquement honnie.

AUGUSTE

Soudoyés? par qui donc?

IBIS

Par Ovide.

AUGUSTE

Tu mens.

IBIS

Au nom de tous les dieux je fais tous les serments
Que j'ai dans mes récits la vérité pour guide.

Ms. copie: *Ovide.* Scénario (**ms. B.A.R. 1674, f.** 175).

AUGUSTE

Mais dans quel but Ovide
Aurait-il sans remords outragé mon enfant?

IBIS

Afin d'en devenir le héros triomphant.

AUGUSTE
(furieux)

Misérable !

IBIS

César, tu peux comme un insecte
M'ecraser sous ton pied si ma voix t'est suspecte,
Mais je prends à témoin et la Terre et le ciel
Qu'Ovide est en secret ton ennemi mortel.
Il a payé l'insulte aux gens les plus tarrés
Qu'il avait à l'avance enrôlés, enivrés.
Puis lorsque de Julie attaquant le cortège
Ils cherchaient à commetre un plus grand sacrilège,
Ovide a pris soudain le masque d'un sauveur,
Il a chassé la foule en héros défenseur,
Et depuis, l'âme en feu, ta royale princesse
Au héros comédien a voué sa tendresse.

AUGUSTE
(furieux, se précipitant sur Ibis)

Oses-tu bien* infâme, attaquer son honneur?

IBIS

Tue-moi si je te parle en calomniateur,
Mais apprends qu'au jardin, j'en jure sur ma tête,
Ovide chaque nuit vient trouver sa conquête.

AUGUSTE

O! Cieux, serait-il vrai? Non, non, ta bouche ment.

IBIS

Tu pourras par tes yeux t'en convaincre aisément.

AUGUSTE

Maudit sois-tu qui viens ternir l'image
De mon enfant, seul espoir de mon âge.
Maudit sois-tu, qui m'as brisé le cœur
En dévoilant ce nouveau deshonneur.

IBIS

Pour apaiser ma haine et ton supplice
Il faut qu'Ovide ignoblement périsse.

AUGUSTE

Il périra, mais malheur à vous deux,
Car tu connais un secret dangereux.

IBIS

Suis-je coupable et dois-je être victime
Pour t'avoir mis sur la trace d'un crime?

AUGUSTE

Oui.

IBIS

Ton regard, ta voix me font frérriir.
Qu'ordonnes-tu, César?

AUGUSTE

C'est de mourir!

*(Ibis, foudroyé, sort par **le** fond.)*

SCENE.

*LES PRÉCÉDENTS (entrée des clients **et de patriciens f***

CHOEUR

Gloire et bonheur
À l'Empereur !
Que l'on bénit, que l'on renomme!
Il est puissant,
Éblouissant
Comme un soleil levé sur Rome!

SCENE...

LES PRÉCÉDENTS, MARCIANUS, L'AMBASSADEUR DE CO TISON et sa suite ; fanfares

MARCIANUS

César ! de Cotison le noble ambassadeur
Réclame l'insigne faveur
D'être admis près de toi.

AUGUSTE

Bien, qu'on lui fasse l'honneur.

(Auguste monte sur le trône, fulis veut quitter la salle. Mais sur un geste impérieux d'Auguste, elle vient se placer à côté du trône, debout. Les clients se rangent à droite. Fanfares dans la galerie.)

L'AMBASSADEUR

Salut à toi, César ! Salut à ton empire !
Voici ce que mon roi m'a chargé de te dire:
Ton peuple est grand, son peuple est fort !
Ils sont égaux par la vaillance.
Pour terminer leur guerre à mort
Et cimenter leur alliance
Te viens solliciter la main
De ton enfant, de ta Julie,
Pour Cotison, guerrier hautain,
Aigle royal de la Dacie !
J'ai dit. Veux-tu chasser les nuages épais?
Répond, un mot de toi, c'est la guerre ou la paix.

(Auguste se redresse fièrement à ce langage altier, il lutte un instant avec lui-mîme, pendant que les clients indignés chantent en chœur :)

CHOEUR

Son arrogance est rare.
Quel langage insolent !
Par l'enfer ! ce barbare
Mérite un châtiment.

(Attente anxieuse. Auguste regarde Julie et n'hésite plus.)

AUGUSTE

J'accepte.

L AMBASSADEUR

Et la princesse?

TOUS

Écoutons.

JULIE

Je refuse !
Je repousse un arrêt que ma fierté récuse.
Va dire à Cotison, à ton maître arrogant,
Que m'allier à lui c'est abdiquer mon rang.
Je suis fille des rois, bien plus, je suis Romaine
Et ne vends pas ma main pour conjurer sa haine
Rome est là qui m'approuve et vous dit par mavoix:
Pas de pacte honteux, plutôt la mort cent fois.

(Tableau.)

CHOEUR GENERAL

L AMBASSADEUR

Ce refus, cette offense
Nous sépare à jamais,
Guerre, guerre et vengeance
Entre nous désormais.

AUGUSTE

O ! coupable démence !
Plus d'espoir, plus de paix.
C'est la guerre à outrance
Entre nous désormais !

JULIE

Pas d'indigne alliance !
Non, plutôt désormais
Épouser la souffrance
Mais la honte jamais !

PATRICIENS

Pas d'indigne alliance,
Plus de paix désormais.
Guerre, guerre à outrance
Mais la honte jamais !

(La toile tombe/

ACTE IV

Riche petit salon séparé du grand salon par **un vaste rideau de pourpre. Portes à droite et à gauche.**

SCENE I

CHOEUR DERRIÈRE LE RIDEAU

Vidons l'amphore pleine
De pétillant nectar.
Je veux boir à la reine
Qui m'attelle à son char.
De tous les biens du monde
Le plus cher des trésors
C'est une coupe ronde
Et pleine jusqu'au bords.

VOIX

À Pyrrha la volage ! — À Tyndaris la blonde ! —
À Chloé dont l'amour ressuscite les morts.

SCENE II

OVIDE, UN ESCLAVE (entrant par la gauche)

OVIDE

< ţ03 ŞI) _ -..i.. / ... 13.'

Tu dis qu'une inconnue
En ces lieux est venue
Et demande à me voir? Vas, dis que je l'attends.
(L'esclave sort à droite.)
Oui peut-elle être? hélas, il n'est plus temps
Pour le plus tendre des poètes
De penser encore aux conquêtes.
La menace d'Auguste ainsi q'un spectre noir
Suit mes pas constamment du matin jusqu'au soir
Et même dans l'orgie avec ses traits funèbres
Glisse entre ma coupe et mes lèvres.
Adieu, douce espérance
De gloire et d'avenir !
Adieu, chère existence .
Qui doit bientôt finir !

Mon âme est résolue;
La mort n'est qu'un départ.
César, César, César !
Mourant je te salue!

SCÈNE III

OVIDE, JULIE (entre précipitamment de **la** *droite)*

JULIE

Ovide, fuis !...

OVIDE

Julie!

JULIE

Auguste est menaçant.
Il veut venger l'honneur du trône dans ton sang.

OVIDE

Je le sais.

JULIE

Fuis, soustraits ta vie *[inițial:* tête] à sa colère.

OVIDE

À quoi bon ! ni les dieux ne pourraient m'y soustraire.
Le cruel triumvir en proie à la fourreur
Se réveille aujourd'hui sous le vieil empereur.
À ses crimes nombreux joignant un nouveau crime
Il veut faire de moi sa dernière victime.
Je le sais, je suis prêt
Et j'attends son arrêt.

JULIE

Mais moi, cruel, mais ta Julie
En ce moment ton cœur l'oublie ?
Que vais-je devenir quand tu ne seras plus ?

OVIDE

Le destin a parlé, mes jours sont révolus

JULIE

Non, il en est temps encore,
Fuis de Rome avant l'aurore.
Ah ! Sauve-toi, sauve-nous.
Vois mes larmes, vois je tremble.
Loin d'ici fuyons ensemble.
Viens, je t'implore à genoux.

CHOEUR

(derrière le rideau)

De tous les biens du monde
Le plus cher des trésors...
etc. etc. etc.

JULIE

(tressaillant)

Qu'entends-je? un bruit d'orgie ici, dans ta maison?
Quand la douleur m'accable et trouble ma raison,
Quand seule $. travers Rome, ayant la mort en face,
J'accours pour t'avertir du sort qui te menace,
Aux flots de la débauche impure tu prends part
Oubliant et Julie, et ton nom, et César?

oyiDE

Hélas ! ne vois-tu point dans cette folle orgie
Le désespoir cruel dont mon âme est saisie?
De ma dernière nuit sur le bord de ma tombe
Je veux faire un sépulcre où ma raison sucombe,
Car séparé de toi, je méprise la vie.
Le monde est désert pour moi sans ma Julie.

JULIE

Ovide, ah ! reviens **à** toi,
Fuyons, fuyons, écoute-moi,
Je te suivrai partout et dédaignant le trône
Je renonce **à** mon nom, **à** Rome, **à** ma couronne.

OVIDE

Non, je ne puis accepter
Ce grand et noble sacrifice
Sans être un lâche et mériter
Le déshonneur et le supplice.
Ah ! laisse-moi, retourne en ton palais.

JULIE

T'abandonner? jamais, jamais, jamais!

voix

., ... ,
(derrière le rideau)

Ovide, où donc est-tu?

OVIDE

Ciel ! tout mon sang se glace !
L'appel de mes amis?... Retire-toi, de grâce.

JULIE

Non, je reste.

OVIDE

.
Julie, **à** mon tour je te dis:
Éloigne-toi de cet endroit maudit.
Je ne veux pas que Julie apparaisse
Aux yeux de tous ces gens étourdis par l'ivresse.

JULIE

Hé! qu'est-ce que la honte auprès de ma douleur?
Je reste ici.

OVIDE

Mais pense **à** ton honneur...

JULIE

Mon honneur me conseille
D'avoir ma destinée **à** la tienne pareille.

voix

(derrière le rideau)

Ovide,— hé ! le poète ! — Ovide, hé, l'inconstant.

OVIDE

O ! désespoir, ils approchent, va-t'en
Je t'en supplie.

JULIE

En vain.

OVIDE

(violent)

Hé bien, je te l'ordonne.
Pas de tache à ton front, pas de tache à ton trône.

(Il entraîne avec violence Julie à droite.)

SCENE III

Le rideau de pourpre s'écarte et laisse voir un magnifique salon resplendissant de lumières. Au fond, sur une estrade figure le tableau vivant de la décadence de Rome par Couture *[inițial :* **Géricault]. La pluspart des convives descendent en scène. Les hommes sont un peu chancelants. Les femmes très gaies. Des esclaves de tcuspays remplissent les coupes.**

ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ, TIGELLIUS CLEVETIUS etc.

CHOEUR

Io Bacchus !
Io Vénus!
À vous mon cœur et ma jeunesse!
La nuit, le jour,
À nous l'amour
Et ses transports et son ivresse.

LES COURTISANES

(montrant les patriciens)

Voyez ces pauvres courtisans
Avec leurs mines de fantômes
Et leurs regards presque mourants.
Ils ont fini d'être des hommes
Ha, ha, ha, ha!

Vieux, chancelant sur leurs^fuseaux,
Ivres de vin, branlant la tête,
On les dirait de vrais roseaux
Pliants, battus par la tempête.

LES PATRICIENS

Voyez ce groupe séduissant
De belles courtisanes
Au regard vif et provoquant,
Aux robes diaphanes.
Leurs pieds, leurs seins, leurs bras sont nus,
Et quand on les observe,
On trouve entr'elles des Vénus
Mais pas une Minerve.

COTTA

Amis, pour couronner cette nuit de plaisirs,
Faisons de Rome entière un immense *[initial:* vaste] incendie.

TIGELLIUS

Non, mieux; allons au cirque amuser nos loisirs
En jetant des chrétiens aux tigres de Lybie.

CLEVETIUS

Mieux encore; offrons leur ces trésors de bras blancs
Et de lèvres de pourpre et de seins palpitants.

ENSEMBLE

LES PATRICIENS	LES COURTISANES
C'est parfait, enlevons ces Sabines.	C'est plaisant, enlever des Sabines.
Imitons les exploits des ayeux.	Imiter *[inițial;* Renouveler] les exploits des ayeux?
Gare à vous, les syrènes mutines,	Gare à vous, les syrènes mutines
Le désir se ralume en nos yeux.	Ont des doigts bien armes pour vos yeux.

(Les patriciens s'élancent vers les courtisanes et les pourchassent; celles-ci se défendent en riant.)

SCENE IV

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE (rentre par la droite)

OVIDE

Amis !

TOUS

Ovide !

ACTÉE

Ovide, accours par ta présence
Ranimer la gaité de ces morts en démence.
Mais que vois-je? à ton tour pâle, triste, abattu?
Qu'as-tu? Réponds.

TOUS

(l'entourant)

Dis-nous qu'arrive-t-il, qu'as-tu?

OVIDE

Moi? je n'ai rien, voyez, je suis gai, j'aime à vivre
Auprès de ces beautés dont la grâce m'enivre.
(Aux courtisanes.) Venez toutes à mon côté
Pour défendre mes jours contre une mort prochaine,
Car sur la roche Tarpéenne
Cette nuit à ma droite une chouette a chanté.

CHOEUR

Une chouette a chanté !
O ! sinistre présage !
A son cri rédouté
Je perds tout mon courage.
Plus d'espoir, triste sort,
Il faut plier la tête.
C'est la mort, c'est la mort
Qui s'approche et nous guette.

(Les hommes et les femmes sont consternés.)

OVIDE

Hé bien, que la mort vienne au milieu de la fête
Mêler à nos éclats son rictus de squelette.

Je veux qu'elle me trouve une coupe à la main,
Prêt à la saluer de mon vaste [*initial:* profond] dédain.
Vous, femmes dont l'aspect et m'attire et m'enflamme
Mêlez à ce nectar votre vive gaité.
Avant que de mourir je veux chanter la femme.
Sans elle on douterait de la Divinité.

La femme est la reine du monde,
Elle le charme, elle l'inonde,
De ses rayons, de sa beauté,
Soleil joyeux de notre vie
Elle est l'amour, la poésie
Et la suprême volupté.

À moi les nobles patriciennes
Et les Laïs et les syrènes
Aux yeux ardents, aux douces voix.
Je voudrais, épris de chacune
Les confondre toutes en une,
Les aimer toutes à la fois.

CHOEUR

Gloire au poète
De *l'Art d'aimer,*
Sa lyre est prête
À nous charmer.

OVIDE

Amis, faites entrer les bacchantes lascives.
Que leurs bras amoureux enlacent mes convives,
Et nous, accompagnons de nos ris, de nos chants
Le rythme cadencé de leur pars entraînants.

(Des bacchantes, couronnées de grapes de raisin et armées de tkyrses d'or, entrent et exécutent la danse des Lupcrcales.)

CHOEUR

Dansez, troupes charmantes
De joyeuses bacchantes
Aux poses enivrantes,
Aux mouvements lascifs.

Mon désir vous réclame,
Et mon cœur plein de flamme
Rebondit et se pame
Sous vos pas convulsifs.

SCENE V

LES PRÉCÉDENTS, JULIE (apparaît au fond ; le ballet s'interrompt)

JULIE

Joie et bonheur **à** tous !

TOUS

Que vois-je?

OVIDE

O ! Ciel, Julie !

JULIE

Je viens avec vous tous partager la folie
Qui chasse les tourments et fait qu'on les oublie.

[anulat: CHOEUR

O ! Mystère profond,
Mon esprit se confond.
Je n'y puis rien comprendre.
La princesse de sang
Oser dans notre rang
De son trône descendre !]

OVIDE

Julie, un pouvoir infernal
T'entraîne **à** l'abîme fatal.
Sais-tu bien, malheureuse, en quel lieu tu te trouves?
C'est un nid de démons, c'est un antre de louves.

JULIE

Ma place est près de toi, ma place est dans tes bras.
Ne nous aimons nous pas?

TOUS

Que dit-elle?

OVIDE

O ! démence, o ! cruel embarras !

JULIE

Ouvrez-moi donc vos rangs, superbes courtisanes
Qui tenez dans vos mains le sceptre de l'amour.
Je veux goûter enfin **à** vos plaisirs profanes
Et trôner dans l'orgie **à** mon tour.
Que le monde me voie et que César me sache
Livrée ainsi que vous au désordre enivrant.
Soit brisé pour jamais le lien qui m'attache
Au trône auguste, éblouissant.

CHOEUR œENERAL

LES COURTISANES

Ouvrons nos rangs **à** la rivale
Qui se proclame notre sœur.
Elle est de race impériale,
Son choix nous plaît, nous fait honneur.

LES PATRICIENS

Oh ! Sa démence est sans égale.
Dans cette orgie oser sans peur
Braver la foudre impériale
Et se livrer au déshonneur.

OVIDE

Oh ! Ma douleur est sans égale,
Et sans égale est ma terreur.
Elle, princesse impériale
Braver le monde et l'Empereur !

JULIE

Oh ! Mon ivresse est sans égale.
Je satisfais enfin mon cœur
Bravant la ville impériale
Et le courroux de L'Empereur.

OVIDE

Ainsi pour prendre [part] **à** cette horrible fête
Ni la peur, ni la honte, o! Ciel, rien ne t'arrête?

JULIE

Non, rien.

OVIDE

Mais tu te perds.

JULIE

Je me perds avec toi.

OVIDE

Mais je te le défends.

JULIE

Aurais-tu peur?

OVIDE

Peur, moi?

Oh ! puisque dédaignant la cime
Hélas ! tu penches vers l'abîme
En affrontant le blâme universel,
Bravons ensemble et la terre et le ciel.
Que la mer en courroux nous couvre de ses ondes !
Que la voûte des cieux s'écroule sur les mondes,
Rions, buvons, chantons ainsi que des damnés
De roses couronnés.
Pour s'en faire un bouclier que chacun, idolâtre,
Choisisse une compagne aux seins ronds et d'albâtre!
La mienne, la voici. Vous tous inclinez-vous,
Elle est jeune, elle est belle et notre reine à tous.
Je jette aux quatre vents ma raison éphémère.
César, enfer et dieux, je nargue leur colère.
Rions, buvons, chantons !
Et si la mort approche,
Ainsi que nous vivons
Mourons dans le débauche.

CHOEUR

Buvons, rions, chantons, etc.

(Chacun choisit une courtisane; ils ferment divers groupes.)

JULIE

(la coupe à main, s'adresse à la statue de Vénus)

Vénus ! o ! ma divinité !
Reçois mes vœux et mon délire.
Je veux à la postérité
Léguer un nom que l'on admire.
Et chaque nuit, et chaque jour
Je veux en proie à la folie
Retremper mon cœur plein d'amour
D 3 ns ma coupe toujours remplie !

TOUS

Évohé ! gloire à toi, Julie !

JULIE

Et maintenant,
Prêtresses de Bacchus, en avant.

TOUS

En avant !

*(**Les** bacchantes reprennent leur danse avec une ardeur folle. Ovide- **et** Julie prennent place sur des coussins de pourpre à gauche; les autres convives ferment divers groupes à droite.)*

CHOEUR

Dansez, troupes charmantes
De joyeuses bacchantes etc.

SCÈNE VI

LES PRÉCÉDENTS, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS
(apparaissent au fond)
(Bruits de pas au dehors.)

OVIDE

Quel est ce bruit dehors ? Qui vient ?

COTTA

(accourant effrayé)

C'est l'Empereur !

TOUS

L'Empereur !
O ! terreur !

OVIDE

Fuyez, amis ! Julie, éloigne-toi de grâce.

JULIE

Non, nom, ne bougez pas, restez à votre place.
Qu'il vienne, je l'attends.

AUGUSTE

(sue l'estrade au fend)

C'est donc vrai? la voici!
Échue au lupanar à son tour, elle aussi !
Terre et cieux, couvrez-vous des plus épais nuages
Pour ne pas voir...

JULIE

(avec effronterie)

Quoi donc?

AUGUSTE

Tes ignobles outrages.
O ! honte, o ! décadence, o ! triste abjection !
O ! spectacle écœurant de prostitution !
La Rome de ayeux, la Cité souveraine
Pourrit sur le fumier avec l'aigle romaine !
Ces rejetons bâtards des héros glorieux,
Indignes de leur nom, débauchés, vicieux,
N'ont point dans leurs désirs de tendences plus hautes
Que de cheoir au niveau des plus tristes ilotes.
A peine peuvent-ils soulever de leur main
Un voile de Laïs, une coupe de vin
Pendant que sous leurs pieds dans une lie immonde
Gît l'épée invincible et qui soumit le monde.
Anathême sur vous, misérables bâtards
Qui traînez dans l'égoût la fille des Césars !
(A Ovide.) Et toi, vil corrupteur, *(à Julie)* et toi,
toi, malheureuse,
Qui roule ta splendeur dans la tourbe fangeuse,
Soyez pour vos forfaits à l'exil condamnés
Loin de moi, loin du trône et de Rome indignés.

MÉCÈNE

Auguste, sois clément.

TOUS

(excepté Ovide et Julie)

Auguste, grâce, grâce !

AUGUSTE

Licteurs, emmenez-le jusqu'au fond de la Thrace,
Qu'il périsse oublié dans ses déserts de glace.

OVIDE

Triumvir implacable, implacable empereur,
Ma mort dans l'avenir ternira ta grandeur.
Tu proscrivis jadis, sanglant exécuteur,
Amis, clients, famille, aux dépens de ta gloire,
Tu seras à ton tour le proscrit de l'histoire !

AUGUSTE

Licteurs ! *(Il montre du geste Ovide. Les licteurs s'avancent pour l'arrêter.)*

JULIE

Non, tu ne peux l'arracher de mes bras.
Même exil à nous deux, à nous même trépas.
(Elle entoure Ovide de ses bras.)
Je saurai le sauver, dussé-je être tuée...
Il est à moi, je suis à lui.

AUGUSTE

(l'arrachant des bras d'Ovide)

Prostituée !

*(Julie jette un grand cri et tombe évanouie, pendant que les **licteurs** entraînent Ovide. Consternation générale.)*

(La toile tombe.)

ACTE III

Salle du trône au palais d'Auguste.

SCÈNE I

CLIENT, MARCIANUS

CLIENTS

Nous venons saluer Auguste à son retour
De l'île de Caprée.

MARCIANUS

Il est trop tôt, silence.
L'Empereur est rentré dans Rome au point du jour
Après un mois d'absence.
Il dort encore.

CLIENTS

Il dort? Respectons son sommeil...
Tu nous avertiras à l'heure du réveil.
Partons, silence.

MARCIANUS

Partez, silence.

TOUS

Silence, silence !

(Les clients et Marcianus sortent par le fond.)

SCÈNE II

AUGUSTE

(entre par la gauche, traverse la scène et s'approche des fenêtres de la droite)

J'ai fait un triste rêve !... Est-il pendant la nuit
Tombé de la rosée?... Oui, le gazon reluit...

Heureux présage!... O! dieux, faites que ma journée
Soit d'actions d'éclat dignement couronée !

(Pensif.)

Huit lustres de pouvoir, de règne et de combats
Sous leur poids écrasant ont fatigué mes bras
Et plié mon épaule.
Mon empire s'étend d'un pôle à l'autre pôle.
Cent peuples devant Rome inclinés, à genoux
Admirent sa splendeur, redoutent son courroux.
Je suis dieu, fils de dieu ! Ma gloire est sans seconde.
Je dispose à mon gré de tous les biens du monde.
Les monts courbent leurs fronts sous mes pas triomphants.
J'ai tout!... hélas! non, rien *[adăugat deasupra:* non, je n'ai rien] car je n'ai plus d'enfants !
La mort avec la honte ont fauché ma famille !
Il ne me reste plus que ma petite-fille,
Julie, astre charmant de mon ciel orageux
Dont l'âme est pure encore ainsi que ses beaux yeux.

(Appercevant Julie au jardin.)

La voici ! doux trésor de fraîcheur virginale,
Aspirant du jardin la fraîcheur matinale.
Elle marche à pas lents et lit un manuscrit.
Elle a levé les yeux, sa bouche m'a souri.
O ! Mystère, o ! puissance,
Royauté de l'enfance
Qu'on subit même au ciel !
Son doux et frais sourire
Est plus que mon empire
Un empire éternel.

Il chasse les nuages,
Il calme les orages
En tout temps, en tout lieu.
L'enfant nous illumine,
Nous charme, nous domine.
Il est grand comme un dieu !

*(Il revient vers le milieu de **la** scène.)*

SCENE II

AUGUSTE, JULIE (accourant par la droite)

JULIE

Mon père !

AUGUSTE

(la pressant contre son cœur)

Cher enfant !

JULIE

C'est donc une conduite?
Comme un simple mortel quitter Rome sans suite,
T'absenter tout un mois et revenir sans bruit
[anulat: Selon ton habitude], en voyageant la nuit?

AUGUSTE

Il est vrai, j'aurais du t'en faire la demande.
Ma conduite est légère et ma faute bien grande:

JULIE

. Tu me nargues en vain.
Je domine en riant ton pouvoir souverain.
[anulat: L'Univers] Pendant que l'Univers à tes
pieds se prosterne
Et parfois ose **à** peine élever un œil terne
Vers ta vaste splendeur.
Moi seule j'ai le droit d'approcher *[initial:* de
gronder] l'Empereur
Et du lion royal braver le front austère,
Ainsi qu'un papillon jouant dans sa crinière.

AUGUSTE

(souriant)

C'est vrai.

JULIE

Oui donc ici dicte la loi?

AUGUSTE

C'est toi !

JULIE

Ici qui donc est le vrai maître?

AUGUSTE

C'est toi.

JULIE

Lequel ici *[initial:* de nous] doit se soumettre?

AUGUSTE

C'est moi.

JULIE

Fort bien, César, tu viens de m'apaiser.
Et le débat finit par un baiser.

(Elle embrasse son grand-père.)

AUGUSTE

Quel est ce manuscrit dont l'aimable lecture
Semblait charmer ton âme noble et pure?

(Il prend le manuscrit.)

Quoi, *l'Art d'aimer* d'Ovide? en croyrai-je mes yeux?
Tu te plais au récit de ces vers dangereux?

JULIE

Ils sont divins !

AUGUSTE

(à part)

Qu'entends-je? elle aussi les encense
Et subit à son tour *[initial:* dans l'esprit] leur
ignoble influence?
J'en frémis au *[initial:* Jusqu'] au fond de mon cœur.

JULIE

(à part)

Sont front s'est assombri... j'ai peur.

AUGUSTE

(jetant le manuscrit par la fenêtre)

Loin de toi ces indignes pages *{initial:* tes yeux
ce fatras plein d'indignes images]
Qui troublent les esprits par leurs sales images.

JULIE

(à part)

Sacrilège !

AUGUSTE

Réponds, dis-moi la vérité...
L'as-tu vu parfois?

JULIE

Qui?

[AUGUSTE]

Cet Ovide *[initial:* poète] éhonté,
Ce poète *[inițial:* Ovide], sans mœurs, dont la
muse impudique *[inițial:* profane]
Se plaît à se vautrer dans *[initial:* Cherche à faire
de Rome une fille publique] la honte publqne.

JULIE

Lui?

AUGUSTE

L'as-tu vu? réponds.

JULIE

(hésitant)

Non.

AUGUSTE

Non? Bien, je te crois.
[urmează cîteva rînduri anulate:

JULIE

(troublée)

Non.

AUGUSTE

Je te crois.]
La distance est trop grande entre un poète et toi.

JULIE

[anulat:
Est-ce bien ta voix qui renie
La royauté du génie]

JULIE

Est-ce bien ta voix qui renie
L'immortalité du génie
Et sa rayonnante splendeur
Lorsque tu portes sur ta tète
Et la couronne du poète
Et celle de grand empereur?
[anulat : Non / La gloire a des ailes dorées
Qui volent aux cîmes sacrées / portent /
qui vers les cîmes azurées]
La gloire a des ailes rapides *[initial:* dorées]
Qui touchent aux cîmes splendides *[initial:* sacrées]
De l'Olympe et de l'Hélicon.
Je ne vois donc pas de distance
Entre une royale naissance
Et celle d'un fils d'Apollon.

AUGUSTE

Tes yeux sont éblouis par l'éclat illusoire
Des poètes vautards qui s'adjugent la gloire,
Mais ton regard *[initial:* esprit] plus fier, ton
esprit plus hautain
Se doivent à l'éclat *[initial:* Se doivent / Sont dûs au
salut]
de l'Empire Romain.

JULIE

Il est donc en danger ce glorieux empire?

AUGUSTE

Un roi dace ennemi contre Rome conspire.
[initial: Un roi dace invaincu / Un roi / Un
roi dace]

Je veux le voir à nos genoux.
[inițial: Je veux comme allié le voir à tes genoux]
Me saluant César et *[inițial:* Me respectant / M'aimant
comme un vasal] t'adorarit comme époux.

JULIE

Hé quoi, tes légions ont disparu sous terre
Que tu crains un barbare et flattes sa chimère?
[inițial: Que tu crains / d'un barbare / un barbare
et flattes sa colère? / que]
Quoi? *[inițial:* Ah! puisque] Rome est à ce point
déchue et sans espoir
Que ma main frêle *[inițial:* seule] puisse étayer
son pouvoir?
Ah! puisqu'il n'est plus un seul homme
[inițial: est écrit que Rome et que son maître /
qu'il n'y ait plus d'homme]
Capable de défendre *[initial:*
sauver] Rome
[inițial: Faute de mon appui dans l'ombre/sombrer
et disparaître]
Périsse à tout jamais son empire croulant
[initial: Périsse enfin plutôt son empire croulant/
Hé bien, périsse Rome et ses fils / Périsse enfin
plutôt]
Oue de devoir la vie à la main d'un enfant!

AUGUSTE

[anulat:]ulie, enfant que j'aime,
Pense à ton rang suprême]

AUGUSTE

Pense à ton rang suprême,
À ton pays qui t'aime,
À ton devoir sacré.
Le noble sacrifice,
À ta gloire propice,
Sera du monde entier pour toujours admiré.

JULIE

Aussi bien que toi-même
Je pense au rang suprême,
À mon devoir sacré,
Mais ce devoir exige
De veiller au prestige
Qui brille au front de Rome en tous lieux veneré!

ENSEMBLE

AUGUSTE

Pense à ton rang suprême...

JULIE

Aussi bien que toi-même ...

[anulat: AUGUSTE

(Elle sort.)

[anulat: AUGUSTE

Elle a repoussé ma prière,
Mais j'aime sa fierté qui rappelle sa mère.]

AUGUSTE

[anulat: Enfant! elle me brave, elle a sa volonté
Elle] Enfant! elle connaît mon amour, ma faiblesse,
Elle en abuse, mais quel grand air de noblesse,
Quelle noble fierté
En m'imposant sa volonté.
C'est tout le portrait de sa mère...
Que faire, hélas! je l'aime, elle a mon caractère...

SCÈNE...

! Afis

AUGUSTE, MARCIANUS

MARCIANUS

César, un étranger est venu ce matin
Apporter ce velin.

AUGUSTE

Donne. *(Il lit.)* Empereur Auguste
Le plus grand, le plus juste

Et le plus respecté
Et le plus redouté,
Daigne me recevoir et permettre à ma bouche
De dévoiler un secret qui te touche.

(Ilfait un signe d'assentiment, Marc. sort.)

[Urmează o pagină anulată cu o linie trasă pieziş cu creionul:

AUGUSTE

C'est sans doute un nouveau quémandeur
Qui prétend sauver Rome ainsi que l'Empereur.

i
SCENE ...

AUGUSTE, IBIS

IBIS

César...

AUGUSTE

Ton nom:

IBIS

Ibis.

AUGUSTE

Et ton pays?

IBIS

Carthage.

AUGUSTE

Parle et sois vrai.

IBIS

Je crains.

AUGUSTE

Va.]

SCENE

AUGUSTE, IBIS

IBIS
(s'inclinant)

César.

AUGUSTE

Ton nom?

IBIS

Ibis. •

AUGUSTE

Et ton pays?

IBIS

Carthage.

AUGUSTE

Parle et sois vrai.

IBIS

Je crains...

AUGUSTE

Va.

IBIS

Tu connais l'outrage
Fait à ton sang royal, fait à ton sceptre d'or?

AUGUSTE

Que veux-tu dire?

IBIS

Quoi ! tu ne sais pas encore
Que de la plèbe immonde, encitée, en tumulte,
Ta Julie a subi la plus infâme insulte?

AUGUSTE
(se levant)

Une insulte à Julie?

IBIS

Oui, j'ai vu de mes yeux
Se commettre en plein jour ce scandale odieux.
J'ai vu la princesse Julie
Par des gens soudoyés publiquement honie.

AUGUSTE

Soudoyés par qui donc?

IBIS

Par Ovide.

AUGUSTE

Tu mens.

IBIS

Au nom de tous les dieux je fais tous les serments
Que j'ai dans mes récits la vérité pour guide.

AUGUSTE

Mais dans quel but Ovide,
Aurait-il, sans remords, outragé mon enfant.

IBIS

Afin d'en devenir le héros triomphant.

AUGUSTE

Infâme, parjure,
Par ta bouche impure
Tu verses l'injure
Sur un front loyal.

IBIS

Non, pas de parjure,
La vérité pure
Surgit, je le jure,
De mon cœur loyal.

AUGUSTE

Misérable !

IBIS

César, tu peux comme un insecte
M'écraser sous ton pied si ma voix t'est suspecte,
Mais je prends à témoin et la terre et le ciel
Qu'Ovide est en secret ton ennemi mortel...
Il a payé l'insulte aux gens les plus tarrés
Qu'il avait tout d'abord enrôlés, enivrés,
Puis, lorsque de Julie attaquant le cortège
Ils cherchaient à commettre un plus grand sacrilège,
Ovide a pris soudain le masque d'un sauveur.
Il a chassé la foule en héros défenseur
Et depuis, l'âme en feu, ta royale princesse
Au héros comédien a voué sa tendresse.

AUGUSTE

(se précipitant sur Ibis)
Oses-tu bien, infâme, attaquer son honneur?

IBIS

Tue-moi, si je te parle [*initial:* tu me crois]
en calomniateur,
Mais apprends qu'au jardin [*initial:* en parc],
j'en jure sur ma tête,
Ovide chaque nuit vient trouver sa conquête.

AUGUSTE

(troublé)

O ! cieux, serait-il vrai?... non, non, ta bouche ment.
Tu pourras par tes yeux [*initial:* cette nuit] t'en
convaincre aisément.

AUGUSTE

C'est donc vrai... ici bas rien n'est pure... sans nuage
[*initial:* o! destinée étrange...]
Jusque dans la rosée on trouve de la fange !

Maudit sois-tu qui m'as brisé le cœur
En dévoilant ce nouveau déshonneur.

IBIS

Pour apaiser ma haine et ton supplice,
Il faut qu'Ovide ignoblement périsse.

AUGUSTE

Il périra ! mais malheur à tous deux
Car tu connais un secret dangereux.

IBIS

Suis-je un *[inițial:* Est un] coupable et dois-je être victime
Pour t'avoir mis sur les traces d'un crime?

AUGUSTE

Oui.

IBIS

Ton regard, ta voix me fait frémir.
Qu'ordonnes-tu, César?

AUGUSTE

C'est de mourir.

(Ibis sort foudroyé.)

AUGUSTE
(accablé)

C'est donc vrai ! Sous les cieux rien n'est pur, rien ne change !
Jusque dans la rosée on trouve de la fange.
La vertu n'est qu'un nom ; l'innocence, une fleur
Qui cache en son calice un ver empoisonneur.
Oh ! douter de l'enfant qu'on aime
C'est être en proie à l'anathème,
Tout meurt, espoir, joie, avenir
Hélas ! et l'on devrait mourir !

SCENE

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE

:•'ļ[•: ⟶⟶ .". ii'i-f ST 3É rôt : 'V". .v •sii'.o-J A

AUGUSTE

Mécène, en mon absence il s'est commis un crime
Lâche, horrible, inouï
Tu connais la victime,
Connais-tu les fauteurs? Sont-ils déjà morts?

MÉCÈNE

Oui.

AUGUSTE
(regardant Ovide)

Pas tous ! leur chef infâme et téméraire
A su jusqu'à présent à ton bras se soustraire.

MECENE

Où donc est-il?

AUGUSTE

Dans Rome, en mon palais, ici.

MÉCÈNE

Et quel est-il? César, dis son nom.

AUGUSTE
(montrant Ovide)

Lé voici ! S

!:ro? 1 nOë H&H

OVIDE

Moi!

AUGUSTE

1 oi-meme.

OVIDE

Infamie !

MÉCÈNE

Ovide?... erreur complète.
La trahison répugne à l'âme d'un poète.

AUGUSTE

Et pourtant cet ingrat pour prix de mes bienfaits
A commis sans remords le plus noir des forfaits.
[anulat: Il a / C'est lui

OVIDE

Moi? quel est donc mon crime]

AUGUSTE

[anulat: Il a dans sa folie
Par des gens soudoyés fait insulter Julie]
Au mépris de mon trône il a dans sa folie
Préparé *[initial:* Organisé], soudoyé, l'outrage de Julie.

OVIDE

Moi!

SCÈNE ...

LES PRECEDENTS, JULIE

JULIE

C'est faux!

Entrée des clients

CHOEUR

Gloire et bonheur
À l'Empereur
Que l'on bannit et qu'on renomme !
[anulat: En ce beau jour / Par son retour

AUGUSTE]

Il est puissant,
Éblouissant
Comme un soleil levé dans Rome.

Entrée de l'ambassadeur

MÉCÈNE

[anulat: De Cotison / L'ambassadeur]
César!... de Cotison le noble ambassadeur
Réclame l'insigne faveur
D'être admis près de toi. *[initial:* Demande de saluer ton auguste splendeur / dans la salle d'honneur]

AUGUSTE

Bien, qu'on lui fasse l'honneur.

(Auguste fait un signe. Il mente sur le trône. Mécène sort et rentre amenant l'Ambassadeur au son de fanfares.)

L AMBASSADEUR

Salut à toi, César, salut à ton Empire.
Voici ce que mon roi m' a chargé de te dire.
Ton peuple est grand, son peuple est fort,
Ils sont égaux par la vaillance!
Pour terminer leur guerre à mort
Et cimenter leur alliance,
Je viens solliciter la main
De ton enfant, de ta Julie
Pour Cotison, guerrier hautain,
Aigle royal de la Dace !
J'ai dit! Veux-tu chasser les nuages épais?
Réponds ; un mot de toi, c'est la guerre ou la paix.

CHOEUR

Son arrogance est rare,
Quel langage insolent !
Par l'Enfer, ce barbare
Mérite un châtiment.

AUGUSTE

(après une lutte avec soi-même)

J'accepte !

L AMBASSADEUR

Et la princesse

TOUS

Écoutons.

L'arrêt impérial ma fierté le récuse.
(Je repousse un arrêt que ma fierté récuse.)
Va dire, à Cotison, à ton maître arrogant,
Que m'allier à lui c'est abdiquer mon rang.
Je suis fille des rois, bien plus, je suis Romaine
Et ne vends pas ma main pour conjurer sa haine.
Rome est là qui m'approuve et vous dit par ma voix:
Point de pacte honteux, plutôt la mort cent fois I

CHOEUR GENERAL

L'AMBASSADEUR

Ce refus, cette offense
Nous sépare à jamais !
Guerre, guerre et ven-
geance !
Entre nous désormais.
[inițial: à jamais].

AUGUSTE *et une partie des clients*

O ! coupable démence,
Plus d'espoir, plus de
paix
[inițial: Qui refuse la
paix.]
C'est la guerre à outrance
Entre nous désormais.

JULIE

[anulat: Pas d'indigne
alliance /
A ce plan d'alliance
Me soumettre? Jamais
Dussé-je à l'existence
Renoncer.]
Pas d'indigne alliance !
Non, plutôt, désormais
Épouser *[inițial:*
Accepter] la souffrance,
Mais la honte, jamais.

CHOEUR

Pas d'indigne alliance !
Plus de paix désormais...
Guerre, guerre à
outrance,
Mais la honte, jamais!

OVIDE

SCENARIO

PERSONNAGES

L'EMPEREUR AUGUSTE
OVIDE
MÉCÈNE
IBIS
HILLARIUS, augure
ALCIDE PINAX, parasite et histricn
RUTUBA, gladiateur
TIGELLIUS, CLEVETIUS, COTTA, BAERUS, patriciens
MARCIANUS, secrétaire d'Auguste
MUSS, gamin de Rcme
SARMIS, habitant de Terni sur le Pcnt Euxin
GETTOR, guerrier sarmate
L'AMBASSADEUR du Rci dace Cctiscn
UN LICTEUR
TROIS VENDEURS
JULIE, petite-fille d'Auguste
CORINE, dame romaine
ACTÉA, CHLOÉ, TYNDARIS,. GLYCÉ, courtisanes
SAGA, PYRRHA, marchandes d'eranges et de ciircns, VENDEURS
SARMIZA, jeune fille sarmate
DAVA, vieille femme dace
PEUPLE ROMAIN, PEUPLE SARMATE, GUERRIERS, PATRICIENS, LICTEURS, ESCLAVES, HISTRIONS

OVIDE

PIÈCE EN 5 ACTES

ACTE I

Jardin du palais impérial à Rome. À droite, façade de la maison palatine d'Auguste avec perron et porte de bronze. À gauche, 1er plan, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue de Jules César. Banc de marbre à côté. Massifs d'arbres au fond. Bassin en granit au milieu. Statues, fleurs. Nuit, la lune apparaît de temps en temps.

SCENE I

IBIS, HILLARIUS

Entrent Ibis et Hillarius. Ibis, jaloux d'Ovide à cause de Corine, demande l'aide de l'augure pour se débarrasser de son rival. Hillarius lui propose de traiter avec Rutuba, le gladiateur qui fait aussi métier d'assassin. Il sort pour aller le chercher.

SCENE II

IBIS

Ibis exprime sa douleur d'avoir été trahi par Corine et sa rage contre Ovide. Il se réjouit à l'idée de préparer la mort de celui-ci.

SCENE III

IBIS, CORINE

Corine arrive inquiète; elle semble chercher quelqu'un. Elle rencontre Ibis qui lui reproche sa conduite et condamne son amour pour Ovide. Indignée, elle répond par le mépris et ne cache pas qu'elle cherche Ovide auquel son amour est acquis. Ibis à accusé son amant d'infidélité en insinuant que celui-ci avait des rencontres mystérieuses avec une des demoiselles d'honneur du palais; elle est venue s'en convaincre par ses propres yeux, afin de constater le mensonge de son lâche calomniateur. Ibis, furieux, lui conseille de se cacher dans les massifs des arbres et d'attendre; elle verra bientôt Ovide arriver furtivement au rendez-vous de chaque nuit. Corine se retire et disparaît dans l'ombre des massifs.

SCENE IV

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

Hillarius arrive avec Rutuba. Ils complotent contre les jours d'Ovide et font ensemble un marché pour l'assassinat du poète et de sa nouvelle maîtresse. Ils se mettent aux aguets derrière le grand rocher en voyant arriver Ovide.

SCÈNE V

OVIDE

Monologue amoureux; il supplie Vénus de lui amener sa bien-aimée.

SCÈNE VI

OVIDE, JULIE

Julie sort du palais et vient trouver Ovide. Scène d'amour à laquelle assistent dans l'ombre Corine, brisée de douleur et les assassins prêts à se jeter sur leurs victimes.

SCÈNE VII

Ibis, Hillarius, Rutuba, armés de poignards et la figure cachée sous leurs manteaux entourent Ovide et Julie. Corine veut les empêcher de tuer son amant. Ibis donne l'ordre à Rutuba de commencer par la jeune fille afin de faire assister d'abord Ovide à l'agonie de sa maîtresse. Rutuba lève le bras sur Julie. La lune éclaire la scène. Julie se découvre et s'écrie: „Arrière, misérable ! je suis la petite-fille d'Auguste !" À ces mots, Rutuba laisse tomber son poignard. Ibis et Hillarius restent pétrifiés. Julie profite de ce moment de stupeur pour emmener Ovide dans le palais. *(La toile tombe.)*

ACTE II

Le Forum. Portiques à colonnes à droite et à gauche tout le long des coulisses. Un temple au fond. Une vaste fontaine en marbre au milieu. Rue débouchant sur la place entre les premières coulisses de droite. Autre rue longeant le temple. Au lever du rideau, peuple emplissant le Forum; sur les gradins des portiques, marchands de divers denrées. Mouvement.

SCÈNE I

PEUPLE, RUTUBA, MUSS, PYRRHA, SAGA, vendeurs d'eau, de fruits, de gâteaux. Scène animée. Des histrions faisant des tours au fond.

SCENE II

IBIS, HILLARIUS

Ils arrivent par la droite. Ibis, furieux d'avoir laissé échapper Ovide, a trouvé un nouveau moyen de se venger. Ayant appris que Julie devait traverser la

place du Forum, en lectica, à son retour du temple de Vénus, projette de la faire insulter par la populace. Il propose à Hillarius de répandre de l'or dans la foule pour la gagner à sa vengeance, et d'insinuer que c'est Ovide qui paie. Le scandale doit se faire en son nom. Le complot réussi, tout la riguer d'Auguste tombera sur la tête de son poète favori. Il donne trois bourses pleines de monnaies à Hillarius et va de son côté s'entendre avec Rutuba.

SCÈNE III

HILLARIUS, PINAX

Hillarius commence par s'adjuger deux bourses et au moyen de la troisième il embauche le famélique Pinax et l'envoie préparer ses nombreux amis choisis dans la lie du peuple de Rome. *(Ils sortent.)*

SCENE IV

OVIDE, TIGELLIUS, COTTA, CLEVETIUS et autres patriciens arrivent gaiment. par la droite.

Conversation animée sur l'empereur Auguste. Ovide exalte l'époque glorieuse dans laquelle le destin favorable les a fait naître, et blâme l'indifférence dont ses amis font parade pour le titre de *civis romanus.* Il déplore les symptômes de décadence qui caractérisent la nouvelle génération et leur montre le jeune Barrus comme un exemple frappant de cette dégénérescence.

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, BARRUS

Barrus est habillé à la dernière mode, la figure couverte de mouches, fardé, hâve, épuisé par les excès.

Il annonce l'arrivée de plusieurs courtisanes qu'il a rencontrées au Champ de Mars. <

SCENE VI

LES PRÉCÉDENTS, COURTISANES en riches costumes

Conversation vive entre elles et les jeunes patriciens. Ovide les invite à se rendre sous les portiques pour assister à l'entrée d'un ambassadeur de la Dacie.

SCÈNE VII

OVIDE, CORINE

Au moment de quitter le Forum, Ovide est abordé par Corine qui l'avertit du complot d'Ibis, en lui disant: „Tu m'as trahie, tu m'as cruellement offensée, je me venge en sacrifiant mon bonheur à tes nouvelles amours : Sauve ma rivale d'un scandale qui serait ta perte. Adieu." Elle s'enfuit; Ovide, anxieux, va trouver ses amis sous les portiques.

SCÈNE VIII

Mouvement du peuple sur la place. Pinax accourt du fond pour annoncer l'arrivée du cortège de Julie. Rutuba range ses hommes en plusieurs groupes à droite et leur donne l'ordre de se tenir prêts. Le cortège débouche par la rue qui longe le temple, précédé de plusieurs licteurs. La lectica dorée de Julie apparaît portée sur les épaules de huit syriens. La jeune princesse est étendue sur des coussins de pourpre. Deux esclaves lybiennes marchent à côté de la lectica, agitant de grands éventails. Le cortège est formé par d'autres licteurs. Un coup de sifflet part du groupe Rutuba; d'autres sifflets y répondent des différents coins de la place. Le chef des licteurs menace la foule qui crie: „Au Tibre ! Au Tibre !" — Tumulte, injures, lutte. Les gens du peuple entourent le cortège. Rutuba s'avance et donne l'ordre aux Syriens de descendre la lectica à terre. Julie se relève sur son coude et s'écrie: „Haut la lectica ! plus haut encore, afin que la plèbe me voie et que mon mépris tombe de plus haut sur sa tête !" Le tumulte augmente; les licteurs pressés de toutes parts ne peuvent plus résister, quand Ovide s'élance avec ses amis du haut de gradins et se jette dans la lutte en criant : „Mort aux lâches insulteurs !" La foule est repoussée, mais elle revient à la charge. Ovide s'est approché de Julie qui lui dit : „Ils sont nombreux et vous êtes sans armes". — „Des armes? replique-t-il, avec ces misérables ivrognes?... Écoute et regarde de quelles armes on doit faire usage avec eux." — Ils s'adresse ensuite à la foule et lui demande si elle connaît la nouvelle monnaie en or frappée à l'effigie d'Auguste. La foule répond: „Non, montre nous la." Ovide lui jette une poignée de monnaies. Tous se roulent par terre pour la ramasser. Pendant ce temps Julie remonte sur la lectica et le cortège quitte le Forum, accompagné des amis d'Ovide. Celui-ci, avant de sortir, jette une nouvelle poignée de monnaies et donne l'ordre à la foule de crier: „Evohe ! César! Evohé ! Julie !" Elle s'empresse d'obéir en ramassant l'or dans la poussière. Sous les portiques les courtisanes et des patriciens assistent au spectacle de la place, et sur les gradins du temple Ibis et Hillarius donnent des signes de consternation.

ACTE III

Grande salle du trône; galerie à colonnes au fond; à droite et à gauche, premier plan, des portes; fenêtres à droite; trône à gauche ; statues, etc.

SCENE I

AUGUSTE

L'empereur entre par la gauche ; pensif, il approche des fenêtres et voit Julie dans le jardin. Il parle de son règne et des malheurs de sa famille. Il ne lui reste que sa petite-fille sur laquelle il a reporté toute son affection. Il a hâte de la revoir après un mois d'absence qu'il a passé à l'île de Caprée.

SCÈNE II

AUGUSTE, JULIE

Scène de tendresse suivie d'une discussion au sujet des œuvres d'Ovide que Julie admire et que son grand-père blâme et taxe d'écrits destinés à corrompre les esprits. Il a trouvé un exemplaire du poème de *l'Art d'aimer* entre les mains de Julie et l'a jeté par la fenêtre dans un mouvement de colère, comme un objet indigne du contact des mains pures d'une jeune fille. Le caractère violent de Julie se dessine à partie de cette scène. Elle soutient qu'un poète, fils d'Apollon, est l'égal d'un roi, qu'elle ne voit aucune distance entre lui et une fille des Césars. Indignation d'Auguste. Il propose à Julie d'épouser le jeune Cotison, roi de la Dacie, afin d'allier ce pays hostile à l'Empire. Julie refuse en déclarant qu'elle veut épargner à Auguste, à Rome et à elle-même une humiliation. *(Elle sort.)*

SCENE III

AUGUSTE

Surpris du refus de Julie, il admire néanmoins son emportement superbe, qui lui rappelle şa mère. Il est flatté de trouver en elle une énergie qu'il ne lui soupçonnait pas. Marcianus vient lui apporter un papyrus ; il le parcourt des yeux. C'est celui d'un étranger qui demande à voir l'Empereur pour lui dévoiler un grand secret. Ordre à Marcianus de l'introduire.

SCÈNE IV

AUGUSTE, IBIS

Ibis raconte la scène du Forum, l'insulte que Julie a subie, et accuse Ovide d'être l'instigateur de ce scandale. Il dévoile les amours d'Ovide et de Julie. Fureur d'Auguste qui traite Ibis de lâche calomniateur. Ibis prend Rome à témoin de la vérité de ses récits et sort content d'avoir excité la colère d'Auguste.

SCENE V

AUGUSTE

Douleur d'Auguste d'avoir à douter de l'innocence de sa petite-fille. Fureur contre Ovide.

SCENE VI

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE, puis JULIE

Auguste demande à Mécène s'il est vrai que pendant son absence la plèbe de Rome a insulté Julie? Mécène répond affirmativement et ajoute que les principaux coupables ont déjà payé de leurs têtes le sacrilège qu'ils ont commis. „Pas tous ! — reprend Auguste — le plus criminel de tous vit encore." — „Lequel?" demande Mécèna. — „Le voilà", s'écrie Auguste en montrant Ovide. Celui-ci proteste, Mécène, le défend, Auguste l'accable de reproches. À ce moment Julie apparaît et s'écrie: „Cest faux! Ovide est indignement calomnié. C'est lui qui m'a sauvé et m'a reconduite au palais, en luttant contre la foule révoltée." —

„Silence ! dit Auguste, ne cherche pas à m'aveugler; je connais le secret qui existe entre vous deux." Effroi d'Ovide. Julie, sans plushésiter avoue qu'elle aime Ovide Auguste devient terrible, il les menace tous les deux de la Roche Tarpéïenne. Ovide sort accablé — Julie se jette aux pieds de son grand-père pour implorer sa clémence. Auguste refuse. Alors Julie se laisse aller à toute la violence de sa nature et déclare que puisque sa prière est rejetée, elle se compromettra à tel point aux yeux de Rome, que tout l'éclat de sa couronne sera terni. „N'oublie pas, dit-elle, que le sang de ma mère coule dans mes veines !"

On entend au loin des fanfares. C'est l'ambassadeur de la Dacie qui arrive au palais; en même temps les clients et les patriciens envahissent la salle pour féliciter l'Empereur de son heureux retour. Julie veut s'éloigner; Auguste la retinent; il monte sur le trône pour recevoir l'envoyé du roi Cotison.

SCÈNE VII

' .'.'*Dr/:}* '>*iii\ù*">. "<!'$ïîf*l* .'• d'itiiocr JJS b "îl

LES PRECEDENTS, CLIENTS, PATRICIENS

Entrée de l'ambassadeur dace.

L'ambassadeur salue l'Empereur et demande la main de Julie pour son maître, le jeune roi Cotison, tni afin de mettre fin aux guerres des deux peuples. Auguste accepte — Julie refuse et sort majestueusement en déclarant qu'elle est la fille des Césars et surtout Romaine et qu'elle ne vend pas sa main pour une paix humiliante. Stupeur générale. L'ambassadeur quitte la salle. L'empereur descend du trône. Ibis s'approche et lui demande: „T'ai-je dit la vérité?" — „Oui, répond Auguste; mais tu as eu le malheur de surprendre un secret aussi fatal pour toi que pour Ovide." — „Tes paroles me remplissent de terreur, réplique

Ibis; suis-je donc un criminel à tes yeux?" — „Oui." — „Et que m'ordonnes-tu ?" — „Je t'ordonne de **mourir**

(Toile.)

ACTE IV

chez Ovide

Une pièce précédant le grand salon et séparée de lui par un vaste et riche rideau. Portes à droite et à gauche. On entend les bruits d'une orgie accompagnée d'une musique lointaine. Toastes. Rires.

3-fnâm-ini' «îbjw'a *lï* ,9ixiiafi'« h ,9iuojn-»'I nO .aififsq

SCENEI

9 h

Ovide entre suivi d'un esclave qui lui annonce la visite d'une inconnue. En effet Julie entre précipitamment pour l'engager de se soustraire par la fuite à la colère d'Auguste. Ovide refuse. Supplication de Julie et promesse de le suivre partout. Derrière le rideau plusieurs voix appellent Ovide. Celui-ci engage Julie de se retirer pour éviter la rencontre de ses amis. Julie s'attache à lui. Scène de dévoûment mutuel, interrompue par les bruits de l'orgie et par les appels plus rapprochés des convives. Enfin Ovide entraîne Julie, de force, hors de sa maison.

SCÈNE II

Le rideau s'écarte et laisse voir un grand et magnifique salon resplendissant de lumière —• au fond, sur une estrade, figure le tableau vivant de la décadence de Rome par Couture. La plupart de convives descendent en scène: Ces sont les courtisanes Actea, Tyndaris, Glycé, Chloé, etc. ainsi que les patriciens Cotta, Tigellius, Clevetius et plus tard Barrus. Les

patriciens sont très gais et un peu chancelants. Les courtisanes se moquent d'eux. Barrus descend en scène satisfait de lui-même; il devient le point de mire des plaisanteries, et après une scène comique entre lui et Clevetius, il déclare qu'il va se tuer, ayant assez de la vie. On lui dit adieu, en faisant semblant de le regretter, mais il change d'idée sur le pas de la porte et revient en déclarant qu'il veut devenir gladiateur.

SCENE III

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE

Ovide rentre pâle, après avoir reconduit Julie au palais. On l'entoure, il s'anime, il s'excite lui-même pour retrouver sa gaité, il parle de son culte pour les femmes et demande à boire à leur éternelle beauté. Actéa lui apporte une coupe. En ce moment Julie réapparaît au fond dans toute la splendeur du costume impérial, et s'écrie: „Joie et bonheur à tous!" Ovide laisse tomber sa coupe et s'élance pour arracher Julie au contact des courtisanes dont il est entouré. Julie déclare qu'elle est venue exprès se mêler à elles, afin que Rome la voie et que Auguste la sache trônant au milieu de l'orgie. Elle veut se compromettre aux yeux du monde entier pour obtenir Ovide qu'elle aime. Ovide cherche à lui faire comprendre qu'elle se perd et s'expose à la rigueur d'Auguste; il la supplie et enfin lui ordonne de s'éloigner. Elle lui répond: «Va-t-en toi-même si tu as peur de la mort, moi je reste.» À ces mots, Ovide, fou d'amour et de terreur, l'entoure de ses bras et lui dit : „Puisque rien ne t'arrête, viens te noyer avec moi dans les flots de l'orgie et que notre dernière nuit soit pour nous une agonie de bonheur !" Julie prend une coupe et fait une invocation à Vénus devant la statue de la déesse. On entend en ce moment un bruit de pas au dehors. Cotta annonce avec effroi l'arrivée de l'Empereur!... Consternation !

SCENE IV

LES PRÉCÉDENTS, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS (au fond)

Auguste jette un regard foudroyant sur tout le monde et s'écrie douloureusement: „La voilà! elle aussi tombée au lupanar !... O cieux ! Couvrez-vous de nuages pour ne pas voir..." — „Quoi?" — demande Julie avec effronterie. „Comme tu me déshonores!" réplique Auguste. Puis, après un discours violent contre la bassesse des descendants de Romulus, il prononce l'arrêt de l'exil contre Ovide. Les licteurs s'emparent de celui-ci. Julie demande en vain la grâce de l'accompagner, et sur le refus d'Auguste, elle jette un grand cri et s'évanouit. Tableau.

(Toile.)

ACTE V

, à Tomi

Une vaste chambre crépie à la chaux. Grande fenêtre au fond qui laisse voir la mer glacée et un paysage couvert de neige. À droite un poêle rustique — à gauche un lit en bois blanc Une table couverte de manuscrits à côté, un fauteuil.

SCÈNE I

FEMMES SARMATES, SARMIZA, DAVA

Elles s'entretiennent avec terreur du combat qui a lieu sous les murs de la ville entre les habitants de Tomi et les Gètes qui l'assiègent. Tout leur espoir est dans Ovide qui commande la troupe des défenseurs de la ville. Sarmiza, jeune fille au service d'Ovide, parle avec émotion de l'état de faiblesse de son maître, des souffrances qu'il endure en exil et se prépare à lui porter une boisson chaude sur le champ de bataille. En ce moment des acclamations bruyantes se font entendre au dehors. Les Tomiotes ont repoussé les assauts de leurs ennemis et reviennent victorieux ayant à leur tête Ovide.

SCENE II

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE, GUERRIERS SARMATES

Ovide, vieilli, courbé, hâve, tremblant, entre suivi de ses compagnons d'armes. Ceux-ci proclament sa valeur et lui décernent le laurier vert en signe de reconnaissance. Il les engage d'aller remercier leur dieu Zamolxis qui les a protégés dans la lutte. Ils sortent.

SCÈNE III

OVIDE, SARMIZA

Ovide, s'approche du feu soutenu par Sarmiza et cause avec elle des beautés de sa patrie, ainsi que de la nuit fatale où il a été exilé de Rome.

SCÈNE IV

OVIDE, SARMIZA, GETTOR, puis IBIS

Gettor, jeune guerrier sarmate, fiancé à Sarmiza, entre pour annoncer à Ovide qu'il lui amène un prisonnier de guerre. Ibis est introduit. Celui-ci, dominé par sa haine, raconte comment il a ourdi le complot contre Ovide pour insulter Julie en son nom; comment il a dévoilé à Auguste ses amours avec Julie, comment, en se réfugiant auprès du roi Cotison, il l'a poussé à envahir la Sarmatie et à mettre le siège devant Tomi. Il espérait sortir vainqueur de cette expédition et prendre Ovide en esclavage afin de lui faire subir tout l'effet de sa vengeance. Gettor veut se précipiter sur Ibis pour le tuer; Ovide l'en empêche. Ibis, pour prouver sa reconnaissance, raconte la mort d'Auguste et la paix conclue par l'Empereur avant de mourir, entre l'Empire Romain et la Dacie; il ajoute que sur ses conseils, Cotison a exigé d'Auguste qu'il pardonne à Ovide et comme preuve il montre un parchemin signé

de l'Empereur. Ovide y lit ces mots: „Pardonne à Ovide!" Tremblant de joie, haletant d'émotion, Ovide tend la main pour prendre le parchemin en s'écriant: „Je suis libre ! Je veux partir de suite pour Rome." — „Tu le veux? réplique Ibis. Moi, je ne le veux pas ! Corine est morte, périsse aussi ta liberté!..." et il jette le parchemin au feu, en ajoutant: ‚Je suis vengé !" Grand cri de désespoir d'Ovide qui tombe accablé sur son fauteuil. Ibis sort, Gettor se lance après lui pour le tuer.

SCENE V

Ovide, resté seul, se sent faiblir, il se prépare à mourir. Il se traîne auprès de la fenêtre et croit voir à travers les tourbillons de neige Rome avec toutes ses splendeurs; il lui dit un dernier adieu et revient s'asseoir près du lit pour écrire un dernier chant. Il commence un hymne au Soleil et s'endort épuisé sans le finir.

SCENE VI

OVIDE, JULIE

Julie, après la mort récente de son grand-père,, s'est sauvée du lieu de son exil pour venir retrouver-Ovide. Arrivée à Tomi, elle trouve son ancien amant épuisé par la souffrance, vieilli, mourant. Scène douloureuse entre les deux; elle l'entretient des temps heureux où ils s'aimèrent à Rome, et console ses derniers moments par le charme des souvenirs qu'elle évoque. Ovide, brisé d'émotion, haletant à la voix de Julie, ferme les yeux et s'évanouit. Julie, désespérée, appelle au secours et la chambre est soudainement envahie par les habitants de Tomi et peux après par les amis d'Ovide chargés d'apporter au poète la bonne nouvelle de son retour a Rome. À leur vue, Julie s'approche d'Ovide et lui crie: ..Debout, Ovide,

la Rome de Jules César vient te saluer !" Ovide se réveille de sa léthargie, regarde fixement le monde qui l'entoure, se lève debout en chancelant, prononce quelques phrases comme un homme illuminé en prédisant l'avenir de l'Empire Romain, puis s'affaise et meurt en s'écriant: „Voici la nuit!... du soleil!... du soleil!" Tous les assistants tombent à genoux en déposant des couronnes aux pieds d'Ovide; Julie prend la main d'Ovide et y dépose un baiser en disant : „Adieu, âme d'élite, qui m'as tant adorée et que j'ai tant aimé... "

(La toile tombe sur ce tableau et se relève sur une apothéose où l'on voit Ovide dans l'Olympe en présence des dieux, et à côté des grands poètes de sa patrie.)

ACTE I

Jardin du palais d'Auguste à Rome. Façade du palais à'gauche de l'acteur, avec perron et porte en bronze. A droite, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue dorée de Jules César. Au milieu de la scène, bassin en marbre avec fontaine. Massifs d'arbres au fond. Ciel nuageux. La lune apparaît de temps à autre.

SCENE I

IBIS, HILLARIUS (arrivant par le fond)

HILLARIUS

Pourquoi cet air lugubre, Ibis?

IBIS

Écoute, augure:
Tu m'as jadis prédit une étrange aventure.
Elle s'est accomplie et mon cœur saigne.

HILLARIUS

Quoi?
Ta Corine à son tour.

IBIS

Elle a trahi sa foi !
Cette nuit ma Corine autrefois si timide
Seul, à travers l'orage, a couru chez Ovide,
Ce poète insolent, corrompu, corrupteur,

Des matrones de Rome infâme suborneur.
Je l'exècre ! Sa vie au monde est importune
Et je le voudrais mort au prix de ma fortune.
Ma vengeance a besoin du secours de l'Enfer.
Peux-tu me le donner?

HILLARIUS

Certes... en payant cher.

IBIS

Palais, joyaux, trésors, tout ce que je possède
Je veux les consacrer au penser qui m'obsède.
À la vengeance !

HILLARIUS

Bien, tu seras satisfait.
Le fer trempé dans l'or punit mieux un forfait.
Dans les quartiers de Rome
Je connais plus d'un homme
Tout prêt à te servir,
Mais le plus émérite
C'est Rutuba le Scyte,
Lui ne sait pas faillir.

IBIS

Amène-le sur l'heure.
Il faut qu'Ovide meure
A l'instant, sous mes yeux.
Dans l'ombre ici le traître
Va bientôt apparaître.
Mort à lui, je le veux.

IBIS

O ! Vengeance, je t'implore,
Verse avec ton bras fatal,
Sur le feu qui me dévore,
Tout le sang de mon rival.
Qu'il meure l'infâme !
Qu'il souffre mes maux,
Et rende son âme
Aux dieux infernaux !

HILLARIUS

O ! Vengeance qu'il implore,
Verse avec ton bras fatal,
Sur le feu qui le dévore,
Tout le sang de son rival.
Qu'il meure l'infâme,
Qu'il souffre ses maux,
Et rende son âme
Aux dieux infernaux !

HILLARIUS

Sois tranquille, à ta voix répondront les Furies.
Tes souffrances, ami, seront bientôt guéries
Par l'habile poignard du docteur Rutuba.

IBIS

Vas le chercher, voici de l'or pour toi.

HILLARIUS

Bien.

IBIS

Va...

(Hillarius sort à droite.)

SCÈNE II

IBIS

Je vais donc écarter du sentier de ma vie
Un serpent vénéneux! et ma haine assouvie
Fera place à la joie, au bonheur qui m'a fuit.
Mon destin malheureux va changer aujourd'hui.
Corine, hélas, oui, je l'adore !
Malgré le manque de sa foi !
Elle pourrait d'un mot encore
Me soumettre à sa douce loi.
Pour satisfaire une infidèle,
J'ai tout souffert, j'ai tout donné.
Elle est infâme et criminelle
Et pourtant c'est moi qui par elle
Voudrais être encore pardonné.

Corine, à ses nombreux caprices
J'aurais plié le monde entier.
Par mes trésors, mes sacrifices
J'ai couronné son front altier.
Peine perdue ! hélas, par elle
Je fus soudain abandonné.
Elle est infâme et criminelle,

Et c'est moi qui de l'infidèle
Voudrais être encore pardonné.

SCENE III

IBIS, CORINE (arrive inquiète)

CORINE

(à part)

Est-il ici?

IBIS

(à part)

Que vois-je? C'est Corine!
Qui cherche-t-elle ainsi?... je le devine,
C'est Ovide, toujours Ovide.

CORINE

(avec jcie)

Il n'est point là.
Ibis en a menti, le traître!

: C

IBIS

Halte-là!
Quelle affaire importante en ce jardin t'amène,
Qui cherches tu?

CORINE

; , ,9fob- ui'Hiiu 5TïÊtef«a woH.

(hésitante)

C'est toi...

IBIS

(railleur)

Moi, charmante inhumaine!
Tu me gardes encore une place en ton cœur.
0! miracle, à qui dois-je une telle faveur?
Quel dieu remercier d'avoir en ta pensée
Réveillé mon image à jamais effacée?
Tu te souviens d'Ibis, de tes serments d'amour
Payés par ses écus et ses pleurs tour à tour,
Et tu cours après lui, la nuit, seule, dans Rome?
Je me croirais un dieu si je n'étais un homme.

CORINE

Le sarcasme insolent te sied mal, entre nous
Pas de reproche et de courroux.
Glorieux parvenu, tu crois donc qu'une femme
Echange volontiers les trésors de son âme
Contre l'or qui ternit sa beauté, son honneur?
Tu crois donc qu'il suffit d'étaler à sa vue
L'appât éblouissant d'un luxe tentateur,
Pour en faire une esclave à tes plaisirs vendus?
En me parlant ainsi sans crainte ni pudeur,
En révoltant en moi tout l'orgueil de ma race,
Barbare, oses-tu bien me regarder en face?

IBIS

Et toi pour me traiter avec tant de hauteur,
Où donc as-tu puisé ta morgue et ton audace,
Est-ce au contact d'Ovide, à son esprit moqueur?

CORINE

Ovide? tu l'as dit toi-même, c'est Ovide!
Il est mon roi, mon dieu, mon poète splendide.
Il règne sur mon cœur, son esprit me séduit,
Il est tendre, il est noble et je n'aime que lui!

[Aici, Alecsandri anulează replicile concomitente ale lui Ibis si ale Corinei:

IBIS	**CORINE**
O! supplice horrible!	Douceur indicible!
Rage inextinguible!	Flamme inextinguible!
Tourment sans égal!	Bonheur sans égal!
L'entendre elle-même	Je l'aime, je l'aime
Avouer qu'elle aime	D'un amour extrême,
Ovide, un rival!	Ardent, idéal.

pe care le înlocuieşte cu replica lui Ibis:

IBIS

O ! fureur !]

CORINE

Tu m'as dit *[anulat:* ce matin] et j'ai cru ton mensonge
Qu'au sein de la débauche chaque jour *[şters şi scris deasupra cu creionul:* à toute heure] il se plonge,
Et que, perfide et déloyal,
Il accourt chaque nuit dans ce jardin royal
Trouver une dame inconnue.

IBIS

Oui, par trois fois je l'ai vue,
C'est une dame d'honneur
De la nièce de l'Empereur.
Au rendez-vous *[adăugat de Alecsandri: d'amour]* elle vient sans escorte,
Et sort de ce palais par là, par cette porte.
*>»

CORINE

Mensonge, calomnie!

IBIS

Ah ! tu ne me crois pas ?
Hé bien, attends^ici, bientôt tu la verra*.

CORINE

ml
Mensonge ! va, je te méprise.

IBIS

Soit, je vais rire à grands éclats
De ta fureur, de ta surprise
[Versul inițial este şters ilizibil şi înlocuit de Alecsandri cu următorul:
Bientôt, quand tu les surprendras.

CORINE

Ah ! plus un mot, Ovide m'aime.

IBIS

Mais il en aime une autre aussi,
Lui laisse cheoir son diadème
Aux pieds de ton amant, ici.
(Il montre le banc.)

[Următoarele două replici concomitente sînt anulate în ms.:

CORINE

Dans mon cœur sensible,
Un soupçon horrible
Pénètre soudain.
Ovide infidèle,
C'est la mort cruelle,
Car c'est le dédain.

IBIS

Bonheur indicible,
Son cœur trop sensible
(inițial: S'indigne — *înlocuit de Alecsandri cu:* Tresaille) soudain.
Ovide infidèle,
C'est la mort pour elle,
Car c'est le dédain.l

toana v

CORINE

C'est donc vrai?

IBIS

Par les dieux !

e n ose y croire encore.

IBIS

Mais si tu les voyais là de tes propres yeux
Enlacés tendrement, heureux jusqu'à l'aurore,
Que ferais-tu? Réponds.

CORINE

Je les tuerais tous deux,
Et me tuerai moi-même après.

IBIS

Tu veux qu'il meure?

CORINE

Oui, s'il m'est inconstant...

IBIS

C'est bien, à tout à l'heure.
Vas te cacher clans ces massifs obscurs,
Et tu verras glisser le long des murs
Ton bel amant au rendez-vous fidèle
[Versul initial şters ilizibil şi înlocuit de Alecsandri cu:
Pour faire comme à toi des serments à sa belle.]

CORINE

0! Juste ciel, je rêve!... ai-je bien entendu?
Ovide me trahit!... Mon bonheur est perdu!
(Elle va désespérée se cacher dans les massifs du fond.)

IBIS

(seul)

Tu pleures à ton tour, pauvre femme insensée,
Tu souffres comme moi de te voir délaissée;
Mais je te vengerai,
Et si tu dois mourir, avec toi je mourrai.

SCÈNE IV

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, voici notre homme.

IBIS

(observant Rutuba)

Il est de belle allure.
(À Rutuba.) As-tu le cœur vaillant, le bras fort, la main sûre?

RUTUBA

Je suis gladiateur,
Sans remords et sans peur,
De l'honneur des maris généreux défenseur.
On me connaît dans Rome,
Mon bras, selon la somme,
Blesse ou tue à loisir vil coquin ou brave homme
Un vieillard coûte peu.
Le tuer c'est un jeu.
Mais un jeune romain exige un fort enjeu;
Car au printemps de l'âge
Il possède en partage
[Cuvintele initiale şterse: Un plus grand capital — *şi înlocuite de Alecsandri eu:* Un plus riche trésor]
d'amours et de courage.

IBIS

Bien, tu me plais ainsi, sans pitié ni remords.
Que demanderais-tu, Rutuba, pour deux morts?

RUTUBA

Cela dépend, je suis un noble artiste en crimes,
Et veux savoir d'abord le nom de mes victimes.

IBIS

L'un c'est Ovide!

RUTUBA.

Quoi ! le poète enchanteur !
Ce génie inspiré qui sait parler au cœur !
Le favorit d'Auguste et l'ami de Mécène !
Lui, la gloire et l'orgueil de la Cité Romaine !
Le tuer, quelle horreur !... Sa mort
Vaut pour le moins dix talents d'or.

HILLARIUS

Hé! dix talents... pour un parjure!
Pourquoi donc pas un million?

RUTUBA

Ce serait trop pour un augure
Mais non pour un fils d'Apollon.

IBIS

Tu peut compter sur ma largesse
En tuant aussi sa maîtresse.

RUTUBA

Belle?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Tendre ?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Jeune?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Noble?

IBIS

Oui.

RUTUBA

La tuer ! forfait inouï !
Plonger un froid poignard dans un sein qui vous tente i
C'est affreux! Moi je suis d'une nature aimante.
J'estime la beauté qui pourrait tôt ou tard
Mettre au monde un héros et peut-être un César.
Or priver l'Univers d'un objet plein de charmes,
Et rester insensible à ses cris, à ses larmes,
Horreur! horreur! horreur!... sa mort
Vaut pour le moins vingt talents d'or.

HILLARIUS

Vingt talents d'or pour une impure !
C'est dix fois trop, c'est un abus.

RUTUBA

Ce serait trop pour un augure,
Mais fort peu pour une Vénus.

IBIS

Soit, touche là, je te les donne;
Mais tu feras ce que j'ordonne.
Augure, viens ici, consacrer ce marché.

(Ibis et Rutuba se donnet la main, Hillarius vient y ajouter la sienne.)

HILLARIUS

Qu'il périsse écorché
Par les ongles d'acier des horribles Herpies;
Qu'il expire attaché
A des barres de fer par la flamme rougies;
Celui qui lâchement
Trahira son serment.

ENSEMBLE

Qu'il périsse écorché... etc.

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, CORINE (accourant du fond)

CORINE

Il vient! Dieux! le voici.

•.J«>• ' • l *iatf.iL <t;m5f

RUTUBA

(étant son poignard)

Mort à lui !

IBIS

Pas encore.
Il faut que le parjure et celle qui l'adore
Meurent du même coup... Retirons-nous sans bruit
Et guettons le moment dans l'ombre de la nuit.
Allons.

CORINE

(suppliante)

Ibis!

IBIS

Pas de faiblesse,
Soyez tous prêts à mon signal.
Pour moi c'est l'heure d'allégresse,
Pour lui c'est le moment fatal.

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA — CORINE

Qu'il meure l'infâme
L'auteur de mes maux.
Qu'il rende son âme
Aux dieux infernaux.

(Ils se retirent derrière le rocher.)

SCENE VI

OVIDE

(arrive par le fond)

O ! Nuit chère aux amants que ton ombre protège,
Cache à tout regard sacrilège
Les amours de Julie et d'Ovide en ces lieux.
Leurs amours enviés des dieux.
Et toi, blonde Cypris à la voix caressante,
Engage ma divine amante
À courir près de moi qui l'appelle en tremblant,
Ému, charmé, le cœur brûlant.

Voici dans ce palais le royal sanctuaire
Qui cache ma divinité.
L'encens brûle autour d'elle, une lampe l'éclairé
Et fait un nimbe à sa beauté.
Son ombre m'apparaît à travers la fenêtre,
D'un frisson précurseur a frémi tout mon être...
La lampe s'est éteinte, ô ! signal de bonheur,
Un soleil printanier s'est levé dans mon cœur.

Julie, étoile bien-aimée,
Répands des hautes régions,
Dans mon âme par toi charmée
L'éclat divin de tes rayons.

La porte s'est ouverte... une ombre en est sortie.
Dieux immortels !. C'est elle, c'est Julie.

(Julie apparaît au haut du perron. Ovide s'élance au devant d'elle.)

SCÈNE VII

r.ihi. J -b -aV r\ îiosy

OVIDE, JULIE'.}

OVIDE

. O i ma déesse !...

JULIE

(descendant le- perron)

Ovide ! ah ! je tremble, est-ce toi?
Personne ne t'a vu, personne ne nous voit?

OVIDE

Non, la nuit à ma prière
A concentré' ses foyers de lumière
Dans tes *[cuvîntul:* regards *este anulat de Alecsandri şi înlocuit cu :* yeux} pleins de douceur.
Tes yeux-seuls brillent dans l'ombre
Et dans mon âme et dans cette nuit sombre
Jettent leur douce splendeur.

JULIE

A ta voix je me rassure,
Et je me sens envahie
Par l'extase la plus pure
Dont une âme peut jouir.
Tu m'aimes ô ! cher poète,
i Tu m'aimes, oui, je le sens.
[Versul inițial este şters ilizibil de V.A. şi înlocuit cu următorul:
Le ciel en moirse reflette.]
A tes amoureux accents.

.stol -b ?lşioh KUS SICÎ^PPSÎUH &1 •••b vjiU-ti <eJ u
[Primele patru versuri sint anulate ilizibil de V.A, si înlocuite de următoarele :

Mon amour est comme un rêve
Dans un éblouissement.
Sur ses ailes il m'élève
Par delà le firmament.]

Est-ce un rêve de poète?
Quoi ! la fille des Césars
Daigne couronner ma tête
De l'éclat de ses regards !
Au *[cuvintele initiale:* fait vertigineux *sînt înlocuite cu*
creionul de: faite éblouissante] où tu vis en déesse,
Nul désir téméraire hélas ! n'ose aspirer.
T'aimer c'est outrager ta divine noblesse,
On ne peut en secret, de loin, que t'adorer.

JULIE

Oui, je suis condamnée à l'encens aux couronnes,
Mais le génie est dieu, créateur, immortel,
Il possède à bons droits des autels et des trônes ;
En descendant vers lui je monte vers le ciel.

(Ils s'approchent du banc et y prennent place.)

Des ma plus tendre jeunesse,
O ! mon poète favori,
Tes vers par une douce ivresse
Ont troublé mon cœur attendri.
Dis-moi quelle muse divine
Inspire avec amour tes chants harmonieux?
Est-ce Corine?
Corine existe-t-elle?, Ah ! sois franc, je le veux.

OVIDE

Non, c'est un nom de fantaisie
Qui garde mon secret et cache ma Julie.
C'est toi seule, c'est toi
La Muse qui m'inspire.
Bonheur, gloire et délire
Mon âme te les doit.
Les astres de la nuit, l'aurore aux doigts de rose,
Le soleil et la fleur à ses rayons éclose,
Tout ce qui s'harmonise avec mes doux penchants

Me parlent de Julie et je transcris leurs chants.
Je t'aime avec respect et quand je te contemple,
Je tombe à deux genoux ainsi que dans un temple.

(Il s'agenouille.)

CORINE

(apparaissant derrière le rocher)

L'infâme ! Ah ! je me sens mourir,
Lui m'outrager, lui me trahir!

JULIE

(attirant Ovide auprès d'elle [adăugat de V.A. sur le banc])

Ovide, à toi ma vie entière,
À tous les rois je te préfère.

OVIDE

L'Olympe s'ouvre à notre appel
Et je deviens un immortel !

ENSEMBLE

Félicité divine !
Les deux sont entr'ouverts.
L'Amour qui me domine
Emplit tout l'Univers!

(Ils sont en extase.)

CORINE

Malheureuse Corine !
Les cieux leur sont ouverts,
Et moi dans ma poitrine
Te sens tous les Enfers.

SCÈNE VIII

OVIDE, JULIE, IBIS, HILLARIUS, MI TUBA, CORINE

IBIS

(à Rutuba)

Il est temps, frappe-les.

CORINE

(arrêtant Rutuba)

ïqtmi nu **«:;;-.;<>-.•'•** *:* **lundis** *yx·Jfx é* **9<iru**
Non, pas lui...

' IBIS

(montrant Julie)

D'abord elle.
Pour qu'il voie expirer sa conquête nouvelle
Et souffre mille morts avant que de mourir.

(Hillarius et Ibis prennent les bras d'Ovide.)

OVIDE

(se débattant)

Misérable assassin!

IBIS

Attends tu vas gémir.
(A Rutuba.) Tue-la.

(Rutuba lève le poignard sur **Julie.)**

OVIDE

Non, grâce....
aimW* **W'iq'n wôùïa'j. as

JULIE .

(si **dh'j:t;/.fil** *à la clarté de la* **lune)**

Arrière,
Infâme téméraire !
[începutul inițial al versului anulat ilizibil de V.A. și înlocuit de: Tremblez vous tous!...] à terre vos poïgnards.
Je suis la fille des Césars,
Je suis Julie !

(Stupéfaction générale.)

CORIXE

(à part)

O! ciel! ma rivale, c'est elle!

HILLARIUS

Je tremble.

IBIS

Je frémis.

CORINE

J'expire.

RUTUBA

(laissant timber sen arme)

Je chancelle ! -

JULIE

(prennant Ovide far la main)

Ovide, suis-moi, viens... *(Aux assassins.)* Et vous, disparaissez !

(Elle entraîne Ovide dans le palais.)

RUTUBA

Par son geste royal nous voici terrassés.

***i* I** HILLARIUS

Et nous sommes perdus !

IBIS

, i., - . _ . Silence !
Je tiens encore mieux ma vengeance,
Aus bras de sa Julie Ovide est entré **là.**
C'est ..bien; César me vengera!

(La toile tombe.)

a

ACTE IV

!iinR lôjnarid ; ïïiob ***iûQ***

Riche petit salon séparé du gïand salon par un vaste rideau de pourpre. Portes à droite et à gauche.

! 9trim s i Je; laeinoM

SCENE I

CHOEUR

fderrière le rideau)

Vidons l'amphore pleine
De pétillant nectar.
Je veux boire à la reine

Qui m'attelle à son char.
De tous les biens du monde,
Le plus cher des trésors
C'est une coupe ronde,
Et pleine jusqu'aux bords.

voix

À Pyrrha la volage ! — à Tyndaris la blonde !
À Chloé dont l'amour ressuscite les morts.

SCENE II

OVIDE — un esclave entrant par la gauche

OVIDE

Tu dis qu'une inconnue
En ces lieux est venue.
Et demande à me voir? Vas dis que je l'attends.
(L'esclave sort à droite.)
Qui peut-elle être? Hélas, il n'est plus temps
Pour le plus tendre des poètes,
De penser encore aux conquêtes.
La menace d'Auguste ainsi qu'un spectre noir
Suit mes pas constamment du matin jusqu'au soir.
Et même dans l'orgie avec ses traits funèbres
Glisse entre ma coupe et mes lèvres.
Adieu, douce espérance
De gloire et d'avenir !
Adieu, chère existence
Qui doit bientôt finir !
Mon âme est résolue;
La mort n'est qu'un départ.
César, César, César!
Mourant je te salue!

SCÈNE III

OVIDE, JULIE (entre précipitamment ***de la droite)***

JULIE

Ovide, fuis !...

OVIDE

Julie!

JULIE

Auguste est menaçant.
Il veut venger l'honneur du trône dans ton sang.

OVIDE

Je le sais.

JULIE

Fuis, soustrais ta vie à sa colère.

OVIDE

À quoi bon? ni les dieux ne pourraient m'y soustraire.
Le cruel triumvir en proie à la fureur
Se réveille aujourd'hui sous le vieil Empereur.
À ses crimes nombreux joignant un nouveau crime,
Il veut faire de moi sa dernière victime.
Je le sais, je suis prêt
Et j'attends son arrêt.

JULIE

Mais moi, cruel, mais ta Julie,
En ce moment ton cœur l'oublie?
Que vais-je devenir quand tu ne seras plus?

OVIDE

Le destin a parlé, mes jours sont révolus.

JULIE

Non, il en est temps encore,
Fuis de Rome avant l'aurore.
Ah ! sauve-toi, sauve nous.
Vois mes larmes, vois je tremble.
Loin d'ici fuyons ensemble.
Viens, je t'implore à genoux.

CHOEUR

(derrière le rideau)

De tous les,biens du monde,
Le plus cher des trésors,
etc., etc., etc.

r • rûît tri *uoé*

JULIE

(tressaillant)

Qu'etends-je? un bruit d'orgie ici dans ta maison?
Quand la douleur m'accable et trouble ma raison,
Quand seule à travers Rome, ayant la mort en face,
J'accours pour t'avertir du sort qui te menace
Aux flots de la débauche impure tu prends part,
Oubliant et Julie, et ton nom et César? ,

OVIDE

Hélas! ne vois-tu point dans cette folle orgie. IDau
Le désespoir cruel dont mon âme est saisie?
De ma dernière nuit, sur le bord de ma tombe,
Je veux faire un sépulcre où ma raison succombe,
Car, séparé :de"toi, je méprise la vie,
Le monde est un désert pour moi sans ma Julie.

".JULIE

.-Ovide ah ! reviens â toi,
Fuyons, fuyons, écoute moi.
Je.te suivrai partout et dédaignant le trône
Je renonce à mon nom, à Rome, à ma couronne.

' OVIDE

Non, je ne puis accepter
Ce grand et noble sacrifice,
Sans être un lâche et mériter
Le déshonneur et le supplice.
Ah ! laisse-moi, retourne en ton palais.

.<*aon o'fitëz Joi-Svané* ! dA

JULIE

L'abandonner? Jamais, jamais, jamais!

(Voix, derrière, le rideau : „Ovide, où donc est-tu?")

OVIDE

Ciel ! tout mon sang se glace!
L'appel de mes amis ?... Retire-toi de grâce.

JULIE

V .Non, je reste.

OVIDE

Julie, à mon tour je te dis:
Éloigne-toi de cet endroit maudit.
Je ne veux pas que Julie apparaisse
Aux yeux de *[cele două cuvinte initiale şterse ilizibil de V.A. şi înlocuite cu:* mes amis] étourdis par l'ivresse.

JULIE

Hé! qu'est-ce que la honte auprès de ma douleur?-
Je reste ici. . \ ... .

OVIDE

Mais pense à ton honneur.

JULIE"'

ɼtfcMMOMiili if» "OIIÎIII 2TtrgF"d9V/.vï.-j.

Mon honneur me conseille
D'avoir ma destinée à la tienne pareille.

(Vcix derrière le rideau :
• *„Ovide,-hé' !' le poète – Ovide, hé ! l'inconstant.")*

es

OVIDE

O! désespoir, ils approchent, va-t'en.
Je t'en supplie.

" JULIE

En vain. %

OVIDE

(vicient)

.£9ru;dqii/b eadaï xuA

iao^. **tuşi** *gatstë ZÏL'H* **.(itoicr ?.ino..i**

• Hé bien, je te l'ordonne.
Pas de tache à ton front, pas de tâche à ton trône.

.(Il entraîne avec violence Julie à droite.)

r

SCENE IV

Le rideau de pourpre s'écarte et laisse voir un magnifique salon resplendissant de lumière. Au fond, sur une estrade figure le tableau vivant de la décadence de Rome par Couture. La plupart des convives [descendent en scène. Les hommes sont un peu chancelants. Les femmes très gaies. Des esclaves de tous pays remplissent des coupes.

ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS **etc.**

ci .. • *t i*KL B -.ii'M éep 2fiq ïoè / a |

CHOEUR

lo Bacchus !
Io Vénus !
À vous mon cœur et ma jeunesse !
La nuit, le jour,
À nous l'amour,
Et ses transports et son ivresse.

À ftlëTï **9Î**

LES COURTISANES

1U ÙOB **KO I** *h i* arMU iKDB
(montrant les patriciens)

Voyez ces pauvres courtisans
Avec leurs mines de fantômes,
Et leurs regards presque mourants,
Ils ont fini d'être des hommes.
Ha, ha, ha, ha !
Vieux, chancelant sur leurs fuseaux,
Ivres de vin, branlant la tête,
On les dirait de vrais roseaux
Pliant, battus par la tempête.
Ha, ha, ha, ha!

LES PATRICIENS

Voyez ce groupe séduisant
De belles courtisanes,
Au regard vif et provoquant
Aux robes diaphanes.
Leurs pieds, leurs seins, leurs bras sont nus,
rinoino' t Et quand on les observe
On trouve entr'elle des Vénus,
Mais pas une Minerve.

COTTA

Amis, pour couronner cette nuit de plaisirs,
Faisons de Rome entière un immense incendie.

TIGELLIUS

-. *ui-cii* i.ip ,li-j-'iVi -*.in* ';'-:in>fr-''-»m '

Non, mieux; allons au cirque amuser nos loisirs
En jetant des chrétiens aux tigres de Lybie.

'svrïr i; 'jrnifi'r *ÀBM* ahia *->i* „v,>:fflv «lion *i&'a ot* ·. *io:*

CLEVETIUS

Mieux encore ; offrons leur ces trésors de bras blancs
Et de lèvres de pourpre et de seins palpitants.

ENSEMBLE

LES PATRICIENS

C'est parfait, enlevons ces Sabines ;
Imitons les exploits des ayeux. -
Gare à vous, les syrènes mutines,
Le désir se rallume en nos yeux.

LES COURTISANS

C'est plaisant, enlever des Sabines ;
[Versul initial şters ilizibil de V.A. şi înlocuit cu:
Quoi, ces nains imiter leurs ayeux?]
Gare à vousTles syrénes mutines
Ont des doigts bien armés pour vos yeux.

(Les patriciens s'élancent vers les courtisanes et les pourchassent ; celles-ci se défendent en riant.)

..nisni *si é* 'iqt.rb.o''-.-.a; 'v/uoiï 'ţţn şffe'op xtrav 'j[

SCENE V

inmBfltno'm *i-* •*mii*..'*m* j » JT'cr-rT'vnob Bantrn&ï *.uto'f*

LES PRECEDENTS, OVIDE (rentre par la droite)

X **OVIDE**

A.mis !

TOUS

Ovide !

ACTEA

Accours, par ta présence
Ranimer la gaîté de ces morts en démence.

Mais que vois-je? à ton tour, pâle, triste, abbattu?
Qu'as-tu? réponds.

TOUS

(l'entourant)

Dis-nous, qu'arrive-t>il, qu'as-tu?

OVIDE

Moi? je n'ai rien, voyez, je suis gai, j'aime à vivre
Auprès de ces beautés dont la grâce m'enivre.
(Aux courtisanes.) Venez toutes à mon côté
Pour défendre mes jours contre une mort prochaine,
Car sur la roche Tarpéïenne
Cette-nuit *[anulat:* à ma droite] la
. chouette a chanté.

CHOEUR

[Cele opt versuri inițiale sînt anulate ilizibil de V.A. şi înlocuite cu alte patru, anulate şi ele:
La foudre est sur ta tête,
O! terreur, triste sort!
* C'est la mort, c'est-la mort
Qui s'approche et te guette.]

(Les hommes et les femmes sont Consternés.)

OÊkd StWib- St-b iftOti?:'."..*. . irt ***'h' ; M***

OVIDE

iOV

Hé bien, que la mort vienne au milieu de la fête
Mêler à nos éclats son rictus de squelette.
Je veux qu'elle me trouve une coupe à la main,
Prêt à la saluer de mon [profond *initial, înlocuit de V.A. eu:* vaste] dédain.
Vous, femmes dont l'aspect et m'attire et m'enflamme,
Mêlez à ce nectar votre vive gaité.
Avant que de mourir je veux chanter la femme,
Sans elle on douterait de la divinité.
La femme est la reine du monde, **AXA**
Elle le charme, elle l'inonde
De ses rayons, de sa beauté.
Soleil joyeux de notre vie
Elle est l'amour, la poésie
Et la suprême volupté.

À moi, nobles patriciennes
Et vous Laïs et vous syrènes
[inițial, în loc de: vous — les]
Aux yeux ardents, aux douces voix;
Je voudrais, épris de chacune,
Vous *[inițial:* Les] confondre toutes en une,
Vous *[inițial:* Les] aimer toutes à la fois.

liUi

CHOEUR

Gloire au poète '
De *l'Art d'aimer,*
Şa lyre est prête
A nous charmer.

Amis, faites entrer les bacchantes lascives.
Que leurs bras amoureux enlacent mes convives;
Et nous, accompagnons de nos ris, de nos chants
Le rythme cadencé de leurs pas entraînants,

(Des bacchantes couronnées de grappes de raisin et armées de thyrses d'or entrent et exécutent la danse des Lupercales.)

CHOEUR

*xy*nçtaa ;>aş,y *şo*< s **t ț ^ j** :u-**v** ; j p =

.9àmî29b

Dansez, troupes charmantes
De joyeuses bacchantes.
Aux poses enivrantes,
Aux mouvements lascifs.
Mon désir vous réclame,
Et mon cœur plein de flamme.
Rebondit et se pame
Sous vos pas convulsifs.

SCÈNE VI

LES PRÉCÉDENTS, JULIE (apparaît au fond ; le ballet s'interrompt)

JULIE

Joie et bonheur à tous!

TOUS

Que vois-je?

OVIDE

O ! ciel, Julie !

JULIE

Je viens avec vous tous partager la folie
Qui chasse les tourments et fait qu'on les oublie.
[Cele şase versuri initiale ale corului:

CHOEUR

O ! mystère profond,
Mon esprit se confond.
je n'y puis riens comprendre.
La princesse du sang
Oser dans notre rang
De son trône descendre !

sînt anulate de V.A. si înlocuite cu patru, continuare replicii luliei:

Oui, je viens, désormais disposant de mon sort,
Vers un Monde inconnu prendre enfin mon essor.
César veut me tenir à son trône enchaînée.
Je veux, même en tombant*, changer ma destinée.]

OVIDE

Julie, un pouvoir infernal
T'entraîne à l'abîme fatal.
Sais-tu bien, malheureuse, en quel lieu tu te trouves?
C'est un nid de démons, c'est un antre de louves.

JULIE

Ma place est près de toi, ma place est dans tes bras.
Ne nous aimons-nous pas?

TOUS

Oue dit-elle?

OVIDE

O ! déniante; ô ! cruel embarras.

JULIE

Ouvrez-moi donc vos rangs, superbes courtisanes,
Qui tenez dans vos mains le sceptre de l'amour,
je veux goûter enfin à vos plaisirs profanes
Et trôner dans l'orgie à mon tour.
Que le monde me voit et que César me sache
Livrée ainsi que vous au désordre enivrant.
Soit brisé pour jamais le lien qui m'attache
Au trône auguste, éblouissant.

CHOEUR GENERAL

LES COURTISANES

Ouvrons nos rangs à la rivale
Qui se proclame notre sœur,
Elle est de race impériale ;
Son choix nous plaît, nous fait honneur.

LES PATRICIENS

Oh ! sa démence est sans égale
Dans cette orgie oser sans peur
Braver la foudre impériale
Et se livrer au déshonneur.

OVIDE

Oh ! ma douleur est sans égale,
Et sans égale est ma terreur.
Elle, princesse impériale
Braver le monde et l'Empereur!

JULIE

Oh ! mon ivresse est sans égale,
Je satisfais enfin mon cœur.
Bravant la ville impériale
Et le courroux de l'Empereur!

OVIDE

Ainsi pour prendre part à cette horrible fête
Ni la peur, ni la honte, ô ! ciel, rien ne t'arrête?

JULIE

Non, rien.

OVIDE

Mais tu te perds.

JULIE

Je me perds avec toi.

OVIDE

Mais je te le défends.

JULIE

Aurais-tu peur?

OVIDE

Peur moi?
Ah ! puisque dédaignant la cîme,
Hélas! tu penches vers l'abîme,
En affrontant le blâme universel,
Bravons ensemble et la terre et le ciel.
Que la mer en courroux noup couvre de ses ondes !
Que la voûte des deux s'écroule sur les mondes !
Rions, buvons, chantons ainsi que des damnés
De roses couronnés.
{începutul inițial al versului este anulat indescifrabil de V.A. şi înlocuit cu: **Et pour braver**
le sort], que chacun idolâtre
Choisisse une compagne aux seins ronds et d'albâtre !
La mienne, la voici. Vous tous, inclinez-vous,
Elle est jeune, elle est belle et notre reine à tous.
Je jette aux quatre vents ma raison éphémère.
César, enfer et dieux, je nargue leur colère.
Rions, buvons, chantons ! -
Ei si la mort approche,
Ainsi que nous vivons,
Mourons dans la débauche.

CHOEUR

Buvons, rions, chantons (etc.)
(Chacun choisit tine courtisane; ils forment divers groupes.)

JULIE

(la coupe à la main, s'adresse à la statue de Vénus)

Vénus ! ô ma divinité !
Recois mes vœux et mon délire

Je veux à la postérité
Léguer un nom que l'on admire.
Et chaque nuit et chaque jour
Je veux, en proie à la folie,
Retremper mon cœur, plein d'amour,
Dans ma coupe toujours remplie !

TOUS

Évohé! gloire à toi, Tulie !

JULIE

Et maintenant,
Prêtresses de Bacchus, en avant !

TOUS

En avant !

(Les bacchantes reprennent leur danse avec une ardeur folle. Ovide et Julie prennent place sur des coussins de pourpre à gauche, les autres convives forment divers groupes à droite.)

CHOEUR

Danser troupes charmantes
De joyeuses bacchantes,
etc.

SCÈNE VU

LES PRÉCÉDENTS, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS
(apparaissent au fond. Bruits de pas au dehors.)

OVIDE

Quel est ce bruit dehors? Qui vient?

COTTA

(accourant effrayé)

C'est l'Empereur !

TOUS

L'Empereur,
O ! Terreur !

. .. ›l ÏM h H) . { IJp ,/.1J^ J !

OVIDE

Fuyez, amis, Julie, éloigne-toi de grâce.

JULIE

Non, non, *[cuvintele inițiale:* **ne bougez pas** *— înlocuite de V.A. eu:* **pas de terreur;] restez à votre place.**
Qu'il vienne, je l'attends.

AUGUSTE

(sur l'estrade au fond)

C'est donc vrai? La voici!
Tombée au lupanar à son tour, elle aussi !
Terre et cieux, couvrez-vous des plus épais nuages,
Pour ne pas voir...

JULIE

(avec effronterie)

Quoi donc?

AUGUSTE

Tes ignobles outrages.
Ô ! honte, ô ! décandence, ô ! triste abjection !
Ô spectacle écœurant de prostitution !
La Rome des ayeux, la cité souveraine
Purrit sur le fumier avec l'aigle romaine !
Ces rejetons bâtards des héros glorieux,
Indignes de leur nom, débauchés, vicieux.
N'ont point dans leurs désirs des tendances plus hautes
Que de cheoir au niveau des plus tristes ilotes.
À peine peuvent-ils soulever de leur main
Un voile de Laïs, Une coupe de vin,
Pendant que sous leurs pieds, dans une lie immonde,
Gît l'épée invincible et qui soumit le monde !
Anathème sur vous, misérables bâtards,
Qui traînez dans l'égoût la fille des Césars !
(À Ovide.) **Et toi, vil corrupteur,** *(à Julie)* **et toi, toi malheureuse,**
Qui roules ta splendeur dans la tourbe fangeuse,
Soyez pour vos forfaits à l'exil condamnés,
Loin de moi, loin du trône et de Rome indignés.

MECENE

Auguste, sois clément.
[Adaos autograf V.A.:

TOUS

(excepté Julie et Ovide)

Auguste, grâce, grâce !]

AUGUSTE

Licteurs, emmenez-le jusqu'au fond de la Thrace,
Qu'il périsse oublié dans ses déserts de glace.

OVIDE

Triumvir implacable, implacable Empereur,
Ma mort dans l'avenir ternira ta grandeur.
Tu proscrivis jadis, sanglant exécuteur,
Amis, clients, famille, aux dépens de ta gloire,
Tu seras à ton tour le proscrit de l'histoire !

AUGUSTE

Licteurs! *(Il montre du geste Ovide. Les licteurs s'avancent pour l'arrêter.)*

JULIE

No, tu ne peux l'arracher de mes bras.
Même exil à nous deux, à nous même trépas.

(Elle entoure Ovide de ses bras.)

Je saurais le sauver, dusse-je être tuée...
II est à moi. je suis à lui.

AUGUSTE

(l'arrachant des bras d'Ovide)

Prostituée!

(Julie jette un grand cri et tombe évanouie, pendant que les licteurs entraînent Ovide. Consternation générale.)

(La toile tombe.)

SÎNZIANA

[versiunea în limba franceza]

i E1

:

SÎNZIANA

FÉERIE EN CINQ ACTES

PERSONNAGES

L'EMPEREUR PAPOURA (King Bamboo)
SINZIANA, sa fille
PARLEA-VODA (King Fire)
LĂCUSTA-VODA (King Locust)

ACTE I

Paysage brûlé par le soleil. Un lac occupe la plus grande partie de la scène. A sa gauche le rivage forme colline et aboutit à une forêt aux feuilles desséchées. Toujours du même côté, 1er plan, une petite chaumière à moitié cachée dans les arbres. Au pied d'un chêne Pepelea dort étendu.

•-««i c.mnoo2Ki .. .?VBO ÏSD *ZUËD* 8007 **sxnmoo aâsvov**

SCÈNE I

•JSV03J *MACOVAYE, MA RICA, TOMA, PAYSANS et PAYSANNES*
.1 9J9J *(ils sont tous accablés par la chaleur)*
5 ,<s*noo *a* toise tai» .fvitfis»

CHOEUR

Quelle chaleur insupportable !
Tout se dessèche autour de nous.
La terre aride est dure en diable
Et le soleil nous griUe tous. '

MACOVAY

Ouff ! depuis que je suis au monde, moi Macovay, maître d'école... et j'y suis, tant qu'il m'en souvient, depuis assez longtemps,., depuis... oui, c'est bien ça.— Hé bien, mes enfants, je n'ai pas ressenti une pareille chaleur... On fond comme beurre... C'est à croire que nous nous trouvons dans le royaume du King-Fire.

TOMA

Et comment est donc ce pays-là?

MAC.

Une contrée incandescente où les poules pondent des œufs durs à la coque.

!

{iui jj.-uH) TOMA ÂCIOV-A-ï-Uî/ I

Pourquoi pas des omelettes aux truffes?

MAC.

(sévère)

Toma, tu es incredule, c'est ta spécialité... Mais, bête, depuis quand, mon ga *[ms. rupt].*

TOMA

Hé qUe voulez-vous ? Je ne suis pas un savant comme vous, je ne connais pas l'a, b, c par cœur; je n'ai pas voyagé comme vous dans des pays... biscornus *[ms. rupt].*

MARICA

ph !. ça c'est vrai, mon mari, le savant Macovay, a parcouru le pays des griffons, des hommes à tête de chien, des bêtes à cornes.

MAC

.sldjstjoqqpa *au*

Hein!... Serait-ce une allusion?... Espérons que non... Oui, mes enfant, j'aj été un grand coureur dans ma jeunesse.

MAR.

- Un coureur, vous? Ha, ha, ha.

MAC.

Ne ris pas, Màrica; tel que vous me voyez, j'ai ,. traversé des contrées fabu *[ms. rupt],* **j'ai vu des choses incroyables.**

TOMA

Aussi je n'y crois pas.

MAC.

Parbleu puisque tu portes ton nom!... Écoutez:

(couplets)

TOUS

ta«B; *(avec étonnement)*

Oh ! C'est surprenant.

TOMA |

Surtout incroyable.

MACOV.

Mais ce n'est rien encore. J'ai vu la cour du Prince Sauterelle.

TOUS

' Le Prince Sauterelle?

...mon no' irnxnoo aîi»v

MACOV.

Quoi?... Vous n'avez pas entendu parler de ce grand prince qui possède une armée innombrable et un estomac gigantesque?... Il mange, il dévore, il ajvale et ne fait que ça depuis le matin jusqu'au soir —et *vice-versa.*

Comment? il se nourrit même de *vice-versa ?*

MAC.

Tais-toi, vieille buse... tu ne sais rien de rien, pas même le sanscrit.

MARICA

Mais [inițial: Et son peuple] si ce prince est une si belle fourchette, il doit être gros à crever dans sa peau.

MAC

Au contraire, il est maigre comme un budget turc.

MARICA

Et son peuple?

MAC

Il mange fort peu, mais [inițial: presque] en revanche il est encore plus maigre que son maître.

TOMA [inițial: MARICA]

Ne l'envions pas...

MAC

Non, soyons généreux ! et félicitons-nous de vivre dans notre [inițial: l'Empire] pays [sous] le règne de l'Empereur Papoura...

TOMA

On dit pourtant que l'Empereur plie à tous les vents comme son nom.

Silence, méchante langue... Sa [inițial: Notre] Majesté est tout simplement prudente... Elle a deux conseillers intimes, ses ministres Tandala et Pacala, deux fortes [ms. rupt]. L'un lui conseille une chose, l'autre tout le contraire, et Sa Majesté penche tantôt d'un côté, tantôt de l'autre... C'est naturel, il me semblé.

TOMA

Oui, il est comme le roseau qui...

MAC.

Hé bien, après?... Les roseaux n'ont qu'a plier, pourvu que les grenouilles soient heureuses... Or, êtes-vous heureuses ?

\{:\ . . ^uî-(ln') 9.rj<>j>:m;> M.m ."••]'9i Ai'-'

Oui, oui, oui...

MARICA

On dit que du temps que vivait [inițial: de feu] l'impératrice, c'est [elle] qui ferait le coq au palais ?

3ISKJB UIDT£êBn

. ->ioy MAC ftrftoinoo ma iud

Comment l'entendez-vous?

MARICA

Et que maintenant c'est sa fille, la princesse Sinziana, qui le conduit par le nez ?

MAC

C'est probable... Elle est si bonne, si belle !

MARICA

Oui, belle à éblouir même les lunettes [inițial: yeux] d'un savant [anulat: à lunettes] comme vous.

MAC

Assez... Nous perdons la journée à jacasser et pendant ce temps le soleil nous cuit et brûle nos moissons.

LES FEMMES

Hélas ! oui... Qu'allons-nous devenir si la récolte manque? Avec quoi nourrirons-nous nos enfants?... Quelle calamité, mon Dieu!... La famine nous menace. .. Nous finirons par devenir antropophages.

MAC.

Silence, tas de pies... Au lieu de vous lamenter, vous devriez plutôt faire des exorcismes pour faire arriver les nuages et tomber la pluie.

MARICA

Mais nous ne sommes pas des sorcières comme la vieille Rada qui demeure là, dans cette cabane... Elle sait faire des enchantements de toutes sortes, composer des filtres pour inspirer l'amour.

AOJSAM

MAC.

ll&l so ;yj«\v#.r 3u^.v: $«p emcraj. *ub ovp ir.n ai)* 01

Comment sais-tu ce dernier détail? Est-çe que par hasard tu aurais eu recourt à sa science dans quelque but peu conforme à ma dignité de maître d'école?

MAR.

Bon, voilà tes idées biscornues qui te repoussent.

MAC.

(se battant le front)

Où ça?

Allons plutôt consulter quelque astronome ou bien mieux *[initial:* **et au besoin] adresser une pétition au Parlement.**

-c.

MAC.

Tiens! c'est une idée ça... je te croyais incapable ,,.d enfant.,, ~ *ţfejMgl -,rnr-* -:• .-..i.,:..- • ,

MAR.

Pas autant que toi, mon pauvre homme... Allons.

Allons.

(Us sortent en chantant le ch-œ'ar.)

PEPELEA

(se réveillant)

Le bon somme que j'ai fait!... et quel rêve!... Moi, Pepelea, orphelin et pauvre comme une branche desséchée, je faisais un splendide mariage; j'épousais la princesse Sinziana, après l'avoir sauvée des griffes d'un dragon... L'ai-je assommé ce malheureux dragon... J'en suis encore tout ému...

La belle Sinziane
Au teint blanc, diaphane,
...ţxmsiort.s'f /m- **Criait comme** *[initial:* **Semblait une] Diane**
Aux bras d un Acteon.
À sa voix trop sensible
Te m'élançais terrible
Et mon bras invincible
Abattit le dragon.

Alors cette princesse
Admirant *[initial:* **Sensible] ma prouesse**
Du prix de sa tendresse
Paya mon bel esploit.
Et sa voix douce et pure
Me dit: *[cuvînt indescifrabil; initial:* **Avec un doux] murmure:**
Pepele, je le jure
[initial: **Me dit aussi / Me dit:]**
D'être toujours à toi !

Bah ! rêve que tout cela... L'Empereur a envoyé des hérauts aux quatre coins du monde pour faire savoir aux princes et aux rois qu'il prendra *[initial:* **mariera sa fille] pour gendre celui d'entre eux qui plaira à sa fille, et lui donnera en dot, la moitié de son empire... Moi je me passerais volontiers de dot, si l'on m'accordait la main de la belle Sinziana... Parole d'honneur !**

SCÈNE III

PE PELE, RADA

(elle sort sur le pas de sa porte, appuyée sur une béquille,' elle est si vieille que sa taille est pliée en deux)

.

RADA

(à part)

Voyez-vous, le petit garnement... quelles idées saugrenues lui passent par la [tête — *ms. nipt].*

PEP.

•\' r'rvi JT")

Hé! voilà la vieille Rada... Dis donc, l'ancienne,. viens que je te raconte mon beau rêve.

jldicfT';-; **qoiîgXJOV sg À**

Volontiers, mon fils, mais je ne le puis... tu vois, il me manque une jambe *[initial:* **je suis** *<cuvînt indcs-cifrabil>* **d'une béquille].**

P

Tu veux dire **une béquille?**

t'm\rr?i fân' 'rmiTT K'/kM

R.

Cela revient au **même... car** je ne **saurais faire un** pas sans **l'**aide des **béquilles...** et **l'une d'elles s'est** rompue cette nuit.

. ;>rif[.31 9j ,91'.iq'j 1

*: bb -M * **iaaofi** *fui T>{<*

Tu l'auras enfourchée pour aller assister au sabbat.

•-•'.•> • » sbnom ***ub*** **2nièM§¥tBOT>** xufi aiu*iàrf 89b **ot**

Non, j'ai frappé avec un chat noir qui s'était introduit dans ma **chambre par la cheminée.**

oi i i

-,^m.f?lrc Job ob si9ifcioi.fr ***ms-muiq mu*** **,{ toM**

C'**était** peut-**être le diable en personne.**

Oui, déguisé en chat... Quand je l'ai frappé, il a miaulé de façon *[initial:* **a fait un miaou] à donner le frisson, et ma béquille s'est cassée comme verre en remplissant l'air d'étincelles. Pauvre béquille!... Si Si solide !... elle me servait depuis une centaine d'années... je l'avais confectionné exprès pour aller assister aux noces du génie des orages.**

>9 tnfibnsq te ***t»iioé&ti*** W"riKH' ***h*** • • " **9L** ' ***uoa*** • **ri**

Vraiment? Mais quel âge pouvez-vous avoir?

R.

Moi? Écoute.

(couplets)

À cette époque-là j'étais jeune, belle, séduisante, car j'appartenais au monde des Fées... Mais j'ai eu la faiblesse d'écouter un beau jeune homme qui m'a trompée, le monstre, et j'ai perdu mes attributs divins... étant condamnée à vivre éternellement et de vieillir dans la solitude.

p.

En effet, vous êtes tant soit peu chargée...

]<•/ gnolffi «gllfeiv • g/mo*> '^foify tOA tjéé ***Uf.lV***

Que veux-tu?... les années passent, les beautés s'effacent, les visages se plissent *[initial:* **les visages grimacent] et les charniers faiblissent... Regarde-moi... dirais-tu jamais que j'ai été aussi belle, plus belle même que Sinziane?**

P. **...ï...-Jmoî**

Plus belle qu'elle?... jamais, c'est impossible... Ah! Sinziana, que ne puis-je réaliser mon rêve?

R.

(le prenant par l'oreille)

Elle te plaît, hein?

p.

Oh ! oui ! **j ❛,** *asO*

•*A* **ivnnob** ' [ooeim **nu Jiiî £ v*ï<ra*** **vi-** Mtffiim

Tu l'aimes, petit coquin.

•; **..! difiupMr «witM ;ês*fe3n tv b ses i** *

***i5tl;-* • *sau* ciiiq"b îœ*"ï9ê ra dil* ..--'-iJoe i8**

Comme un fou.

es R.

Hé bien, viens avec moi dans la forêt pour me tailler une nouvelle béquille bon de noisetier et pendant ce temps, moi je cueillerai des plantes pour te préparer un filtre d'amour.

p.

Et tu me le ferras boire.

.k;b·W sliîtd **,90tref** ïusîVîHèl-supoqè *biiso* A

Certainement. j> ; n

i'4 **.yrJénom** àl ^èq/fiOT;

Et elle m'aimera moi *rr è* **aànmjsbnoo Jnj;ît***

R. el snfib

Pourquoi non ?... Une princesse a autant de cœur qu'une autre.

p.

Vrai?... Ah, me chère bonne vieille, allons vite dans la forêt. Allons vite."

(Il prend Rada par le bras et veut l'entraîner.) ..,

-abus**gsiî** "...în^fiildjr,' **nsurnak** 891 ia [tasasnâig î-

r.-.-kr ,91ted iïcuc; **èj4> ia'i** sigj .ifftfttà irt-awiib **...iotn**

Doucement, doucement, brigand, tu vas me faire tomber...

... aldigèbqœi o **,&i£mi>r .. .r&Ife**'up slbJ **«uH**

Ne crains rien, je te tiens... Allons.

Mais doucement, te dis-je... On te dirait pris de folie.

P.

Oui, je suis pris, épris, surpris, tout ce que tu voudras. .. Viens vite.

Ils montent [initial: sortent] vers la forêt et. Y disparaissent.

ACTE V

i

Paysage d'hiver. Montagnes couvertes de neiges au fond. Arbres blanchis par une couche de givre. Blocs de glace parsemés au bas des collines. |

TH3Y

SCÈNE I

fié ôb 9lin sdomud *si /nua**^yruG*** **>• • p iuo -**

Génies de l'hiver, habillés de flocons et de stalactites glacés, patinent sur la neige et glissent le long des pentes. Petit ballet de patineurs.

CHOEUR

La beUe vie !
Doux passe-**temps !**
À faire envie
Même au Printemps.
Tout est froidure
Ln ce beau lieu.
Pas de verdure

La^rdegTace
Semble un **tombeau.**
Le vent **croasse**
Comme un corbeau.
La belle vie ' '
Doux passe-temps... etc.

.Utl ***yyr.***

. SCENE II

GÉNIES, LE VENT DU NORD (apparaît au haut d'un bloc de glace)

LE VENT

Malheureux génies!... vous dansez, vous patinez, vous vous, livrez à des ébats folichons et l'Empire de l'hiver est en danger de fondre !

GENIES

Comment? Quoi? Que dites-vous, Monsieur le Vent du Nord?

LE VENT

Je dis que notre reine gracieuse qui devait aujourd'hui même placer la couronne sur sa tête...

GENIES

Hé bien?

LE VENT

Je dis, que notre souveraine, la blanche fille de sa Majesté le Pole Nord, qui devait aujourd'hui même se choir un époux assorti..?

GÉNIES

Il lui est arrivé quelque chose... avant la lettre?

LE VENT

Je dis que cette merveille qui paraissait aussi froide et insensible qu'elle était belle et séduisante...

GENIES

Aurait-elle jeté *[initial:* **Aurait-elle cascade] sa couronne par-dessus les cascades?**

LE VENT

Elle s'est éprise soudainement du sieur Prier, le fabricant de verdure, et cette nuit elle a fichu le camp avec lui.

GENIES

Fichu le camp?... Où donc?

LE VENT

Certainement quelquepart, à moins que ce ne soit ailleurs... *(Bas.)* **Mais silence... Mystère et discrètion... il faut que le peuple souverain ignore cette escapade royale, car il serait capable de...**

GÉNIES *(dérobés)*

Est-ce possible!,..

LE VENT

Oui, mes amis,, elle a abandonné son trône taillé dans un bloc de glace... Quelle sottise? hein?... où trouvera-1-elle un climat plus agréable qu'ici au pole nord?... une contrée plus attrayante, ornée' de stalactites et d'ours blancs?

GÉNIES

Hé bien, qu'allons nous devenir? Maintenant?../ Privés de reine?

UN DES GÉNIES

Si nous profitions de cette occasion pour proclamer la République?

UN AUTRE GÉNIE

Ma foi, non... en fait des bêtes fauves, je préfère nos ours à son loup.

Pourtant, elle a du bon... des communards, des anarchistes, des casquettes à trois ponts.

Pas de bêtises... Parlons sérieusement car nous nous trouvons dans une mauvaise impasse.

GÉNIE

Oui, l'impasse de l'ours... je la connais...

LE VENT

Tais-toi.... et vous tous, écoutez-moi. Il nous faut chercher et trouver de suite une nouvelle reine; car vous le savez, dans l'Empire de l'hiver les femmes seules peuvent régner, et cette reine, d'après les sta-

tuts de nos ayeux, doit être blonde, blanche et absolument *[inițial:* **part pri] froide... Mais où la trouver?**

GÉNIE

Oui, voilà le hic... où la trouver.

LE VENT"

Vous qui avez parcourru le monde sur vos ailes légères, n'avez-vous rencontré par hasard quelque jeune fille au cœur de glace?

GENIE

Attendez, j'ai été l'année passée à Londres.

LE VENT

Et?

GÉNIE

J'en ai rencontré une, une seule... mais...

LE VENT

Quoi?

LE GÉNIE

Sitôt qu'elle eut apperçu un *Housegard*[1], **son cœur a fondu.**

LE VENT

Cela ne m'étonne pas; les *Housegards* **sont d'un rouge de feu... Mais quel est ce bruit dans l'air? Regardez, regardez... Voici venir un dragon, à cheval... C'est la première fois que j'en vois un...**

LE GÉNIE

Un dragon? Nous sommes perdus... fuyons.

(Un dragon, monté sur un cheval aérien, passe dans l'air.)

TOUS

Fuyons... par là... non... par là...

(Ils courent [?] de droite et de gauche.)

[1] Soldat din garda palatului regal de la Londra.

SCÈNE III

LES PRÉCÉDENTS, LE DRAGON (entre par la droite)

LE DRAGON

Halte!

LE VENT

(gracieux)

Seigneur Dragon... salut... Qu'est ce qui nous procure l'honneur de *astă*[1] **visite inespérée?**

LE VENT

N'ayez pas peur; je vais souffler sur lui, pour le chasser plus loin... *(Il souffle en l'air.)*

(On entend un siffliment de vent terrible.)

Je t'en fiche... le voilà que descend là, derrière ce bloc.

LE DRAGON

Je cours après ma vengeance et je viens demander votre aide.

LE VENT

Notre aide? C'est flatteur! Mais à propos de quoi? s'il vous plaît?

LE DRAGON

Vous connaissez sans doute *[inițial:* **avez entendu parler sans doute de] mes déboires cocasses?**

LES GENIES

Des déboires? racontez-nous cela pour rire *[inițial:* **pour... pour revoir].**

LE DRAGON

(furieux)

Pour rire?... de moi.

[1] Românește în ms.

LE VENT

(tremblant)

Non, non, non... au contraire, pour verser de larmes amères sur vos infortunes.

LE DRAGON

Écoutez alors le récit lamentable de ce qui m'est arrivé... *[ms. indescifrabil]* **sans avoir entendu parler de la beauté de Sinziane?**

LE VENT

Sinziana?... Qui ça?... Une danseuse de corde?

LE DRAGON

Non, la fille de l'Empereur Papura... Je l'ai enlevé pour en faire mon épouse, car je l'aime, oh oui, je l'aime... au point d'en devenir idiot comme son père, ou comme un autre si cela vous convient mieux.

LE VENT

Ah! bah. tant que ça

LE DRAGON

Oui. Je l'ai ravie, l'étant moi-même par son charme appetisant, et quand je croyais être arrivé au moment psychologique... vous comprenez *!...*

LE VENT

Psychologique? Ah! oui... Non, nous *[initial:* **je] ne comprenons pas.**

LE DRAGON

Tas de buses, je veux dire qu'à la veille de mon mariage avec elle, est arrivé un second larron qui m'a volé ma proie.

LE VENT

Ah! bah! Ce devait *[initial:* **il était] un** *pick-pocket*[1] **de** *Londres[anulat:* **ou un Robert Houdin**[2]**].**

[1] Şarlatan (engl.).

[2] Prestidigitator francez (1805-1871).

LE DRAGON

Non, je le soupçonne d'être un ancien caissier. *[initial:* **Non, c'était tout simplement un certain drôle,** *«cuvînt ilizibil»* **accompagne dont j'ig]. Il a disparu avec Sinziana et deux autres drôles, comme lui, nommés Lăcusta et Barza que je me réservais pour mon repas de noce... Ils se sont dirigés vers le royaume de l'Empereur Papura, le père de la jeune évadée, et ils ont perdu leur chemin... Ils sont arrivés** *[initial:* **En ce moment] dans vos parages, mourant de froid et** *[ms. indescifrabil, după ce se anulase:* **gelés jusqu'à la moelle]. C'est le moment de les attaquer, de les surprendre et de les changer en blocs de glace... Allons...** *[inițial':* **J'attends ci le service de votre obligaison.]**

LE VENT

Comment?... tous les trois?... Sinziana aussi?

LE DRAGON

Non... pas elle... j'y tiens... Elle est si belle!... et si froide hélas! à mon égard!

(Il soupire et reste pensif.)

LE VENT

(aux autres, bas)

Entendez-voUs? belle, blanche et froide?... juste ce qu'il nous faudrait... peut-être que... qui sait? le hasard nous envoie une nouvelle reine pour remplacer notre cascadeuse.

LE DRAGON

Voulez-vous me prêter votre concours?

LE VENT

Que ne ferait-on pour vous obliger, Seigneur?

LE DRAGON

Partons donc pour aller à les rencontrer et les réduire en esclavage...,

TOUS

Partons.

LE DRAGON

. no ai - au rn am

Mais je dois vous avertir d'abord que mon filou possède une flûte, enchantée, qui l'aide à surmonter tous les obstacles... Faites geler *[inițial:* **geler le souffle] les sons de cet instrument maudit et la victoire est à nous.**

LE VENT

Volontiers, je n'aurai qu'a souffler dans *[inițial:* **dedans] son tuyau.**

LE DRAGON

Vous?... À qui ai-je donc l'honneur de parler...

LE VENT

Au premier ministre de cet empire... le souffleur patenté des têtes couronnées. Mon Excellence Le Vent du Nord !

LE DRAGON

Enchanté, Excellence, de connaître un personnage aussi... ventilateur... Et comme je ne veux pas être pris pour un intrigant... Voici ma carte.

LE VENT

(lisant)

Zmeou... lisez dragon... Empereur de tous les ; dragons souterrains et autres.

"mskjifm irtoq slfevtfo.; -.nu aiovn •:< ZVMU. b-i<--r.û .>i

LE DRAGON

(saluant)

Sire !... Nous sommes aux ordres de votre majesté. Marchons!

TOUS

.-m

Marchons.

Marchons, volons, glissons
Peur changer en glaçons
Les voleurs, vile engeance
Qui pourrait sa vengeance.

(Ils sortent à gauche par la colline.)

SCENE IV

LĂCUSTA

(arrivé de gauche en glissant à chaque pas)

Brrr!... quel froid!... Ma cervelle se change en gelée intellectuelle... *(Glissant.)* **Oï, oï... j'allais me ficher par terre... quel verglas !... les plus forts diplomats feraient de faux pas sur ce terrain glissant... Dans quel pays diabolique suis-je donc débarqué?... Brrr!... ma respiration prend des formes bizarres... Ma moustache est ornée des stalactites... Je gèle... Ne restons pas en place...** *(Il saute.)* **Oï, oï... je me suis donné un entorse aux reins... Oufdepuis que j'ai échappé à la marmite du Dragon, j'ai égaré mes pas dans tous les coins du monde, avec mes Sinziana, Pepelea et Parlea** *[inițial:* **mes malheureux compagnons]... Et nous voici parvenus jusqu'au Pole Nord... Hé bien, mais il n'est pas si intéressant que ça le Pole Nord... il y fait froid voilà tout... Brrr !... J'ai laissé en arrière mes malheureux compagnons et je me suis mis à fuir comme un dérațé afin [de] m'empêcher de geler sur place...** *[anulai:* **et de me changer en sa] Un peu plus je devennais une sauterelle glacée.. Oï, oï...** *(Il tremble.)* **Hou, hou, hou... Voilà, voilà, je deviens glaçon... Fuyons...** *(Il glisse et tombe.)* **Paf! ça y est...**

(Une ourse descend de la montagne et vient en scène.) ci

Oh! la, ha!... qu'est-ce que c'est ça? Un ours blanc? il se dirige de mon côté?... Je suis perdu... il va me dévorer... et je n'aime pas ça... Faisons le mort... on dit qu'ils dédaignent les charognes... *[anulat:* **Moi! charogne... un en-tête couronné... O!** *vanitas!...]*

(L'ours s'approche de Lăcusta, le regarde, le flaire, le tourne et le retourne avec ses pâtes, puis s'assied sur lui.)

Hé bien, il né se gêne pas... il me prend pour un siège... Cristi... qu'il est lourd... mais du moins son poids et sa fourrure me chauffent.

(L'ours le regarde avec attention.)

Qu'est-ce qu'il a me dévisager?... On dirait qu'il s'attendrit sur mon sort... Ah ! si je pouvais le pourfendre avec mon stilet.

(L'ours"approche son museau du visage de Lăcusta.)

Tiens ! est-ce qu'il voudrait m'embrasser?... lui aurais-je inspiré une passion?

(Tout à coup l'ours se lève, soulève [initial: empoigne] Lăcusta dans ses bras et le serre sur sa poitrine en grognant.) **Tiens?... elle me presse sur son cœur?... elle m'aime donc !...**

(L'ourse grogne doucement.)

'•'il 9 J _ . . r'o,.ï.' ' (.%\>ïï>' VIV '/-vin açq »flOi*aᵀ •«'/

rr/q **Tu m armes, ma pauvre vieille ?... ton petit cœur fait tic-tac?... L'amour te travaille à mon endroit?... Allons... tant mieux...**

(L'ourse le prend dans ses bras.)

Allons, c'est convenu, tu m'adores, mais ne serre pas si fort... tu m'étouffes... Hein? quoi? tu veux que nous chantons un Duo, comme dans les opéras?... Vas pour un duo... Ma fille... Écoute... et attention à la réplique:

i'm b H • .. •„•„< . ᴬ \ n i L **V**

AIR ITALIEN

.999£!Ş 5H *;*Jli&?.* 3fly £IRfTTÎ9Vt'it9 (8"jjCT *il' Q* ni < B . *as*

Chère ourse de mon cœur
Au *[anulat:* langoureux] murmure grogneur.
Je voudrais, je le jure
T'enlever ta fourrure *[inițial :* parure]
Pour m'en faire un manteau
Bien doux, bien gros, bien chaud.

(L ourse grogne.) ,

Hein, ça te flatte, petite canaille?... Tu en veux encore?... Second couplet.

Chère ourse de mon cœur,
J'ai des frissons de peur
Lorsque *[inițial:* Lor/Quand je] j'ouie ta trogne
Qui grogne, grogne, grogne.
Ah! donne *[inițial:* laisse]-moi ta peau
Pour me faire un manteau.

(Grognemmt plus accentué auquel répond un autre dans la montagne.)

SCÈNE V

LĂCUSTA, L'OURSE, une trentaine d'ours débouchent sur la scène de derrière les blocs de glace, et descendent des montagnes

LĂCUSTA

iooq •••• ïïW£..(fcl;o-7. . ....*qmüA. &mi éUÇtStii*

, **Qu'est-ce que c'est?... Une avalanche d'ours?... Ours — que je puisse me cacher?**

(Les ours s'avancent,'entourent Lăcusta, le flairent et s'éloignent de lui avec précipitation.)

• LĂCUSTA

Tiens? ils *[anulat:* **semblent] me flairent et ils se sauvent ?... Malhonnêtes !**

(Les ours vont au fond et prennent place pour danser un ballet.)

Que veulent-ils faire?... ils s'éloignent?... Voudraient-ils danser par hasard? Un ballet d'ours?... Ça va être drôle.

(L'ourse tend la pâte à Lăcusta.)

Ah ! vous voulez que je t'offre le bras *1... (Grognant.)* **Comment donc, Madame, mais trop flatte.**

(L'ourse se dirige avec Lăcusta vers un bloc de glace, taille un trône; ils s'assient tous deux.)

Ah !... C'est là votre trône? Tu veux que j'y prenne place à côté de toi, ma chérie ?... Soit... mais je te ferai observer avec tout le respect que je ne te dois pas que certaine portion de mon individu *[inițial:* **être] courant le risque de geler.**

(L'ourse le pousse et le fait asseoir de force.)

C'est bien; du moment qu'on me prend par la douceur... voilà. *(Il s'assied.)*

(Les ours exécutent un ballet avec accompagne de grognements, pendant que Lăcusta, pris par le frcid, se lève à tout instant et se [ms indescifrabil] les membres.)

SCENE VII

(De grands cris éclatent dans la coulisse. Les ours effrayés se sauvent. Une foule de génies de l'hiver traversent la scène en jetant des cris d'effrci.)

PÂRLEA

(arrive en courant à la poursuite des génies et donnant des grands coups de sabre en l'air)

Tiens, tiens, tiens, attrape... Voilà autre pour toi... encore... encore... Ah... vous avez eu l'audace de vous attaquer à moi, tas de fanfreluches. Vous voulez la guerre? Tiens... *(Il s'avance furieux sur Lăcusta.)*

LĂCUSTA

Hola, hé, hola, cousin, arrête, serrez les freins, tu vas dérouler.

PARLEA

i l

Ah! C'est toi... Combien en"ai-je tués?... Tous?

LĂCUSTA

Oui, regarde; il n'en est pas resté un seul... Mais qu'as-tu? Qu-est-ce t'a pris?

PARLEA

Ah! les *[ms. indescifrabil] l...* **Figure-toi qu'après ta disparition, nous nous sommes vus attaqués par une nuée de flocons belliqueux qui cherchaient à enlever Sinziana... Alors, la moutarde m'a menti au nez; j'ai brandi mon sabre de bataille et tu sais le reste... tous morts.**

LĂCUSTA

Et Sinziana qu'est-elie devenue?

t • •

PARLEA

Je l'ignore complètement. C'est son affaire.

LĂCUSTA

Comment tu as abandonné cette jeune fille... Ah ! cousin, ce n'est pas chevaleresque *[inițial:* **délicat] de ta part.**

PARLEA

Je te conseille de parler toi qui nous a abandonnés tous.

LĂCUSTA

Il ne s'agit pas de moi... J'avais froid et je me mis à courir pour me rechauffer.

PARLEA

(commençant à trembler)

Et ça t'a réussi?... tu as chaud?

LĂCUSTA

(tremblant)

Si chaud, si chaud que j'en grelotte... tiens un coriza *[inițial:* **rhum de cerveau]... Vlan, ça y est.** *(Il éternue.)*

PARLEA

... „ „ *'4Pvşs* !

(eternuant)

Je t'en offre autant... à nos souhaits.

<>J âOnâiëiXS "nD 9D-j?9 mj»iWV> Tflff'j rt/

LĂCUSTA

Dieu nous bénisse. Parle.

PARLEA

Lăcusta.

LĂCUSTA

Ne bouge pas, ton nez gèle... il est devenu blanc.

PARLEA

Ton oreille aussi.

LĂCUSTA

Frottons-les du neige... pour les sauver la vie.

(Ils prennent de la neige et se frottent mutuellement le nez et les oreilles.)

TOUS LE DEUX

Fort, fort. *AlOUB*

PARLEA

Est-il redevenu rouge?

LĂCUSTA

Comme un anarchiste *[initial:* **républicain]... Mais mon oreille.**

PARLEA

Comme un communard second républicain]... Ah! ils sont sauvés.

LĂCUSTA

Non, attends... ils recommencent à blanchir... encore une friction...

PARLEA

Assez, cela les écorcherait et nous perdrions de nos charmes.

LĂCUSTA

Ah... cher cousin, est-ce une existence cela?

PARLEA

Oui, cousin, pour une existence c'en est bien une, mais stupide... J'ai sommeil.

LĂCUSTA

Moi aussi.:. Mais tentons de ne pas nous endormir. .. ce serait la mort !

PARLEA

La mort? Brrr! *(Baillant.)* **La... a... mort?... alors,qu'y a-t-il à faire? ..**

(baillant)

Faisons de glissants pour tenir le sang en circulation.

PARLEA

(debout)

C'est ça, faisons des glissants.

LĂCUSTA

Glissons.

(Ils glissent lentement et s'en dressent [?] l'un à l'autre debout, envahis par le sommeil.)

SCÈNE VII

LES PRÉCÉDENTS, LE VENT DU NORD (entrant)

Victoire! Nous avons pris la belle Sinziana... Je l'ai conduit au palais et grâce aux filtres de mon épouse, la Gelée Blanche, elle ressemble comme deux gouttes de glace à notre reine qui s'est sauvée... Bientôt elle *[anulat:* **arrivera ici] sera amenée ici pour être investie des insignes royaux. Voici le cortège qui s'avance.**

(Grande marche; le cortège entre, fanfares.)

PARLEA

(se réveillant)

Quelle est cette musique?

LĂCUSTA

Sans doute la noce de quelque ourse. Voyons. Es-tu prêt à fuir?

PARLEA

Oui, oh... oui!... j'aime la" noce, mais pas en *[anulat:* **pareille] compagne à pareils noceurs.**

- *(Au sons d'une marche bizarre, entrent les dignitaires de l'empire, en costumes blancs, doublés de fourrures, et portant des mitres de glace. Derrière eux s'avance un char en argent, traîné par quatre ours. Sur le char se trouve Sinziana portant sur les épaules un manteau d'hermine et un voile blanc sur sa figure . . . Le char s'arrête au milieu de la scène. Peuple; génies de l'hiver groupés sur les blccs de glace et sur les montagnes. Aurore boréale.)*

SCÈNE VIII

PARLEA, LĂCUSTA, SINZIANA, LE VENT DU NORD, GÉNIES, CORTÈGE, DAMES commandées par la GELÉE BLANCHE

CHOEUR

Vive notre reine
À l'âme sereine
[initial: **Vive notre reine**
À figure pleine
À l'âme sereine]

Au front blanc et pur.
Elle a de la grâce
Gomme un bloc de glace
Sous un ciel d'azur
'90 arararoo gldtnoèc^T 9ffe jynfref" sàfcO «I ,93000

LĂCUSTA *[inițial:* PARLEA]

Quelle beauté ! quelle merveille.

P.

Elle n-a point sa] est au monde sans pareille !
[anulat: **Ensemble]**
L'amour en mon cœur se réveille.
Et je n'ai plus froid à l'oreille. *mstïQ* OS

CHOEUR

Vive notre reine!
etc.

LE VENT DU NORD

(présentant la couronne)

[anulat: **Reine! ton peuple ému** *{inițial:* **heureux) t'offre cette couronne.**
Puisse-toi la porter en coulant d'heureux jours
Et la loi des ayeux]
Reine, de ta grandeur voici le noble emblème !
Place-le sur ton front au céleste contour
[inițial: **contour blanc et doux].**

Et parmi tes sujets chois[is] aujourd'hui même
Un époux plein d'ardeur, de respect et d'amour.

SINZIANA

Amis *[inițial: Ol* **Peuple]! avec orgueil j'accepte cet emblème,**
Il me fera penser à vous tous chaque jour.
(Elle place la couronne sur sa tête. À part.)
Mais quel froid m'envahir sous ce froid diadème?
Tout s'éteint dans mon cœur, plus de feu, plus d'amour !

CHOEUR

Vive notre reine !
etc.

£900svA r*.hrro fonti:

LE PEUPLE

Vive notre reine !... Houra — a — a

PARLEA

Regarde, cousin: elle ressemble à Sinziana... Sa vue me rechauffe.,.

LĂCUSTA

Moi, elle m'incendie.

LE VENT DU NORD

Habitants de cet empire, eh, je porte à votre connaissance que notre reine, pour se conformer aux us et coutumes de nos ancêtres, doit faire choix d'un époux, aujourd'hui même... parmi vous... Faites des nielles pour montez en attrait.

(Tous se mettent à sourire gracieusement.)

Bien, continuez, et celui d'entre vous qui pourra la baiser au front sans éprouver les frissons de la mort, occupera le trône à côté de sa gracieuse majesté [?].

PARLEA

Qu'est-ce qu'il a dit, cousin ?... l'as-tu bien entendu?

LĂCUSTA

Oui, tais-toi.

LE VENT DU NORD

Qui d'entre vous aspire à ce bonheur?

(Silence générale.)

... : BT'ji 901 ***II***

LĂCUSTA **et** PARLEA

Moi !

SINZIANA *[inițial:* L.J

(à part)

[anulat: **Comment, toi aussi, cousin]** **Que vois-ie? Parlea et Lăcusta?**

LE VENT DU NORD *[inițial:* p.]

[anulat: **Tiens... cela te surprend?]** **Avancez alors et tentez la fortune.**

PARLEA

À moi d'abord... Quelle volupté !

LĂCUSTA

À moi d'abord... *Que gusto!*

(Ils s'approchent des deux côtés du char.)

PARLEA

Radieuse merveille...

LĂCUSTA

Étoile du Nord...

ÛU **t.** ***.aoao*** **ainsi** ***mto*** **«ftifftgig* Soft >u** ***sstauiaoo***

PARLEA

Au risque de geler... je viens...

LĂCUSTA

Dussé-je mourir *[inițial:* **geler].**

PARLEA

Je veux déposer un bécot... un bécot... bé... cot. . oJ-gR'î . un - ;-<-., . «.1

LĂCUSTA

Moi aussi... un bé.... bé... cot— cot.

^/Î'JÎ *ei à mesure qu'ils parlent, en se rapprochent de Sinziana ils commencent à trembler ... leurs jambes [inițial : pas] deviennent raides, leur langue s'embarrasse.*

Ils se penchent d'un côté et d'autre, et au moment de l'embrasser Sinziana rétire sa tête..', et P. et L. s'embrassent, en criant: < Aux *<u>secours</u>, je gè ... gè ... gèle...» Ils deviennent raids.)*

(On les enlève et on les appuie debout, entre les avant-scènes.)

wi) vr/p j-)',. ."jrarn's? *iaQ* ~ «« OÏ **slboÇ**

SCÈNE IX

• *LES PRÉCÉDENTS, PEPELEA (arrive en courant)*

.,. *Cl* **xuvb** *£'>':>* •jaimo:) **bioii** *t>b* •}*ioĩh *zbsiq* **298 s 2>sq** «Isa

PEPELEA

Sinziana... Sinziana...

SINZIANA

(à part)

La voix de Pepelea?

910903 *SÉBOMi* J\ 2£f9fi'c)021oJ

PEPELEA

Où es-tu?... Où es-tu... Ah! te voici?

AK/Liî^

SINZIANA

. .;V.;, Ï830 *'fà pitH).* "

C'est curieux... depuis que, je porte cette couronne, il me semble que je n'éprouve plus rien pour lui.

PEPELEA

Sinziana... tu ne réponds pas?... tu ne me **reconnais pas? C'est moi, Pepelea!**

SINZIANA

g !0OO9£ ,2091V «B1d 2901 \T92tfirf UU.Ï1^ **\m\ '.** ?rU»U

(a part) -,

O ! ciel ! je me sens froide,-comme l'hiver... Mon cœur a cessé de battre.

PEPELEA

Sinziana... tu es sans doute sous l'influence d'un maléfice... Entends-moi, regarde-moi.

(Il veut s'approcher.)

LE VENT DU NORD

Téméraire... comment oses-tu troubler la cérémonie du mariage de la Reine?

PEPELEA

Quelle reine? Qui se marie?... et avec qui?

LE VENT

Avec celui qui en l'embrassant sur le front ne tombera pas à ses pieds mort de froid comme ces deux là... À qui le tour, mis.? la reine attend.

PEPELEA

À moi!... je ne crains pas la mort.
Sinziana au cheveux d'or
[initial: **Sinziana, bien-aimée / cher trésor]**
Pourquoi rester insensible
Lorsqu'hélas je t'aime encore
D'un amour inextinguible?
' • 1 ' **dA** . . .Ul-**aî)** *ÙO* . . .**ţt/J**-29 *ÙO*

SINZIANA

(à part)

Pauvre ami, peut-il oser *[initial:* **j'hésite à penser]**
Expirer dans un baiser ! *[initial:* **Qu'il peut mourir d'un seul baiser.]**

PEPELEA

Sinziana, écoute-moi...
[initial: **Sinziana... ah <. ..> à ma prière viens]**
Dans *[initial:* **Un baiser] mes bras viens, accours bien vite,**
Je suis mort hélas sans toi...
Que par toi *[initial indescifrabil]* **je ressuscite.**

SINZIANA

(descend de son trône)

[anulat: **Ah! ami,.. Ah! s'il faut mourir]**
Eh bien, soit, s il faut mourir
Mourrons pour ne plus souffrir.

(Ils s'embrassent.)

ENSEMBLE

Jour de joie et de bonheur !
À mes yeux le ciel s'entr'ouvre
Et de son bras protecteur
Notre bon ange nous couvre.

LE PEUPLE

O ! miracle surprenant !
Voyez tous comme il l'embrasse
Sans mourir maintenant [?],
Sans devenir bloc de glace!

SCÈNE X

LES PRÉCÉDENTS, LE DRAGON

LE DRAGON

(arrive et repousse Pepelea)

Arrière, manant !

TOUS

Le dragon !

LE DRAGON

Sinziana m'appartient... Malheur à qui tentera de l'arracher de mes bras !

(Il élève Sinz.dans ses bras.)

SINZIANA

(appelant)

Pepele

PEPELEA

Misérable dragon... tu veux encore éprouver le pouvoir de ma flûte?... Attends.

(Il souffle dans sa flûte; celle-ci ne rend aucun son.)

LE DRAGON

Flûte ! ha ! *[initial:* **Ha, ha, ha] ton souffle est gelé... et tu n'as plus aucun pouvoir.**

PEPELEA

Malheur! je suis perdu... Aux secours! *[initial:* **O ! Ma fée, ma fée bienfaisante!.. À moi].**

SCÈNE IX

LES PRÉCÉDENTS, LA FÉE DU LAC (arrive sur un nuage argenté, dans une aurore boréale)

LA FÉE

Non, Pepelea, tu n'es pas perdu... car j'arrive.

Pepelea [initial: **LE DRAG.]**

La fée *[anulat:* **du lac] ? Ma bonne fée !**

LE DRAGON

(furieux)

Encore elle?

LA FÉE

Affreux dragon, l'heure de ta fin a sonné...

LE DRAGON

Je me ris de tes menaces..., Sinziana est mon talisman, et mon coursier est là.

LA FÉE

(fait un signe)

Ton coursier? Regarde. *(Le cheval entre-passe par l'air et disparaît.)*

LE DRAGON

(désespéré)

Me voici désarmé *[inițial:* **à pied]... Soit... je reste avec Sinziana sur la terre.**

LA FEE

Avec Sinziana sur la terre... et toi, dragon, sous la terre... disparais.

(A un signe de la fée, la terre s'entr'euvre et le dragon disparait.)

TOUS

Ah! A! A!
Qui l'eut dit, qui l'eut cru.
Le voilà disparu !
Enfoncé sous la terre
Avec son cimeterre !

LA FÉE

Et maintenant, Pepelea, Sinziana et vous tous suivez-moi... Au palais dé l'Empereur Papoura !

(Tous sortent, un nuage descend de [cuvînt indescifrabil] et cache les montagnes.)

SCÈNE XI

LĂCUSTA, PARLEA [inițial: PEPELEA]

LĂCUSTA

(se réveille et éternue)

Ah !... me voici dégelé!.. Où suis-je?... Dans les nuages?... Comment je me suis
Lissé dans les nuages sans ballon?... Comment ai-je donc fait?... Mais que vois-je là-bas?
Un ours?... ou un homme?... il me semble que... si je ne me trompe...
Mais c'est le cousin Parlea !... oui, voilà son *[ms. indescifrabil]...* **Ha... Parlea...** *(Il la secoue.)*

Pauvre homme... il est raide... glacé... descend au dessous de zéro... Ha, ha, ha, cousin, es-tu mort?... RéveiUe-toi.

PARLEA
(éternuant)

Quoi... qu'y'a't'il... qui m'appelle?... toi, toi cousin Lăcusta?

LĂCUSTA

Moi ou *[initial:* et] ma personne.

PARLEA
(encore troublé)

Vous êtes deux?... où est l'autre?

LĂCUSTA

Quel autre?

PARLEA

N'as-tu pas dit: Moi et ma personne?... Toi et ta personne, ça fait deux.

LĂCUSTA

Le malheureux, son intellect *[initial:* il a l'intellect] est figé... il bat la campagne...

PARLEA

Mais où nous trouvons-nous, cousin?

LĂCUSTA

Regarde... dans les nuages... tout là haut.

PARLEA

Tout là haut?... hé bien, nous sommes frais. et où sont les autres?

LĂCUSTA

Tu m'obligeras à me l'apprendre

PARLEA

N'importe, courons après eux.

LĂCUSTA

Mais où et par où, vieille boutique?

PARLEA

Parbleu, à travers les nuages, puisqu'il n'y a pas d'autre chemin.

LĂCUSTA

Je te trouve splendide.

PARLEA

Merci... Moi aussi.

LĂCUSTA

Sais-tu une chose?

PARLEA

Non... Mais je t'écoute avec recueillement.

LĂCUSTA

As-tu des poumons?

PARLEA

Sais-je moi?... je ne me suis pas encore fait de visite domiciliaire.

LĂCUSTA

Allons souffler sur les nuages pour les dissiper.

PARLEA

Et tu crois que...

LĂCUSTA

Essayons, ça nous empêchera d'attraper des bronchites.

PARLEA

Volontiers. *(Il commence à souffler.)*

LĂCUSTA

Plus fort, plus fort... ensemble.

(Ils sauffient jusqu'à ce qu'ils commencent à tousser.)

A ! les voilà qui se dissipent.

PARLEA

Mais aussi quels poumons... de vrais soufflet de forge.

(Le nuage s'élève et laisse voir le décor final.)

SCENE XIII

LĂCUSTA, PEPELEA, tous les personnages de la pièce, sauf LE DRAGON

NOTE SI COMENTARII

ssirt; ;

FÎNTINA BLANDUZIEI (p.9)

• După vara anului 1880, cînd scrisese *Sinziana şi Pepelea,* pentru Alecsandri urmează o perioadă de stagnare iii activitatea sa creatoare, stagnare care, pe măsură ce se prelungea, îl exaspera, îl înspăimînta mai tare: „Condeiul meu a devenit îndărătnic într-un chip care mă disperează — se jeluia el lui Ghica — nu-mi vine nici cea mai mică idee !... Imposibil să scriu o strofă. Oare sînt sfîrşit? Asta mă nelinişteşte pînă a mă face să-mi pierd curajul..." (cf. 'V. Alecsandri, *Corespondenţă,* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1960, p. 118).

Doi ani se scurg astfel, scriitorul participînd între timp la şedinţele Academiei, ale „Junimii", ba chiar şi la serbările felibrilor organizate la Montpellier, Foroalquier şi Gap în cursul lunii mai 1882, vizitîndu-şi fratele la Paris şi pe Ion Ghica la Londra. Condeiul însă se încăpăţîna în neclintirea sa. întors în ţară şi retras pentru iarnă la Mirceşti, Alecsandri, chinuit de iipsa imboldului lăuntric pentru scris, se destăinuia prietenului său Grenier: „De-aş putea lucra, închisoarea mea ar avea mult farmec" (scrisoare datată „3 noiembrie 1882" — cf. V. Alecsandri, *Scrisori inedite:' Corespondenta en Edouard Grenier,* Bucureşti, 1911/ p. 82).

Dar iată că, o lună mai tîrziu, condeiul său se reînsufleţeşte şi poetul se aşterne iarăşi harnic la lucru. La 20 decembrie îi scria mulţumit lui Ghica: „am început o comedie antică în trei acte şi în versuri. Subiectul e luat din Roma lui Augustus, iar Horaţiu este personajul principal. Este un studiu al moravurilor romane, pe care îl fac cu mare plăcere, ca operă literară. Am terminat la repezeală primul act şi, dacă Dumnezeu îmi dă putere, sper ca lucrul să meargă repede".

în continuare, Alecsandri îşi informa prietenul, fostul director al Teatrului Naţional, de situaţia critică în care se afla această instituţie,

părăsită pc rînd de marii ei slujitori: „Fiindcă a venit vorba de teatru, este o debandadă întreagă în al nostru, la Bucureşti: Romaneasca, Popeasca şi Manolescu au demisionat. Iți închipui încurcătura direcţiei. Săracul Grigri [Gr. Cantacuzino, directorul Teatrului Național din Bucureşti în acel moment — *n.n.]* ! N-aş vrea să fiu în pielea lui.

De la plecarea ta — îşi exprima regretul Alecsandri — nu mai merge" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 127).

în aceeaşi zi îl vestea şi pe I. Negruzzi de noua lui îndeletnicire: „am început o comedie antică în trei acte şi în versuri, intitulată *Horafiu* sau *Fintîna Blanduzia"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* 1904, p. 133). Se vede de aici că poetul se gîndise să dea şi un titlu noii sale creații.

„De unde izvorîse această piesă şi cum se explică această gîlgîire puternică a fîntînilor creatoare din adîncurile lui?" — se întreabă biograful lui Alecsandri, regretatul G. C. Nicolescu. Tot el işi răspunde: „încă mai demult, poate mai cu seamă în urma legăturilor amicale ce le înfiripase cu OUănescu-Ascanio, traducătorul lui Horațiu[1], Alecsandri îşi căuta o mîngîiere în lectura operei marelui scriitor roman, cu care,, cu vremea, îi păru a avea analogie printr-o serie de amănunte biografice şi prin atitudinea față de viață. Un an după ce sfirşise *Fîntîna Blanduziei,* plingîndu-se de mîhnirile ce-i umbriseră zilele în vremea din urmă, scriitorul mărturisea într-o scrisoare: «Am încercat să lupt contra navalei acesteia de tristețe, aruneîndu-mă nebuneşte în brațele acelei bune zeițe, literatura, şi m-am dedat studiului lui Horațiu. Ce adorabilă filozofie am scos din scrierile lui•!„.. Cîtă recunoştință îi datoresc !...»". Mai departe, biograful lui Alecsandri este de părere că „Horațiu este, de fapt, Alecsandri", sprijinindu-se, în acest sens, pe spusele unor autorități ca Hasdeu, Odobescu, OUănescu. El consideră *Fîntîna Blanduziei* drept „mărturie a seninătății pe care [Alecsandri] izbutea să o cucerească deplin" şi, în acelaşi timp, „una dintre cele mai subiective din piesele lui, înfăţişînd şi răspunsurile date diverşilor Zoili ce-1 pizmuiau, dar şi sfîşietoarea dramă a scriitorului bătrîn, cu conştiința acestei bătrîneți, deşi inima lui sensibilă continuă să vibreze cu tinerețe. Nu avem nici un element în această privință, căci în chestiunile sale intime scriitorul a fost totdeauna de o mare discreție." Aici, G. C. Nicolescu nu rezistă ispitei de a avansa şi ideea unei dragoste tîrzii a poetului: „Nu e exclus însă ca, între altele — spune el — la. temelia piesei să stea şi o dragoste tîrzie a scriitorului pentru o.femeie tînără, drama lufcînd a

[1] Traducerile lui OUănescu apar din 1878 în *Convorbiri* şi sînt strînse în volumul: *Ode, epode, Carmen saeculare,* Bucureşti, 1891 *[nota G. C. Nicolesctí].* . . .

înțeles că femeia fusese o clipă atrasă,'chiar fără să-şi dea bine seama, mai degrabă de gloria lui decît de el." El caută confirmări ale acestei ipoteze în unele asemănări cu piesa, precum şi în alte elemente care nu i se par totuşi suficient de semnificative: „O serie de poezii pe această temă, cam din vremea respectivă, e dealtfel singura confirmare a acestei simple ipoteze. Ca şi Alecsandri la Mirceşti, în *Fîntîna Blanduziei.* Horațiu trăieşte retras de viitoarea lumii la Tibur:

Nu, n-am fugit din Roma, nu m-am retras ps-o stîncă.
Dar am avut o sete de linişte adîncă [...].

Şi poetul roman exprimă desigur perfect şi alt aspect al stării de spirit pe care o încerca Alecsandri însuşi cînd spune:
•*r.* ' -?.Q •»*]*»•, .•..:•>,. p *Itfbsif&Hvtcț* i* jvVfp fiîr.;xi irtq *jiitiurini'iaițMni*
Cu trista-nțelepciune aprinsu-mi dor de ceartă.

Şi prin Horațiu, în finalul piesei, însuşi autorul'piesei exprima suprema şi trista consolare ce-i rămăsese:

O, carte,
Mă redeştepți din visuri tîrzie şi deşarte ...
Din bunurile vieții cu tine mă aleg.
O! glorie, Horațiu nu va pieri întreg!

Fîntîna Blanduziei mărturiseşte totdeodată, indirect, şi vechiul, profundul dezgust pe care-1 simțea pentru politicianismul contemporan, cu care totuşi împăcare nu afla" (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri.* Ediția a doua revăzută, Bucureşti, Editura pentru literatură 1965, p. 621-623).

Supozițiile lui G. C. Nicolescu în legătură cu o dragoste tîrzie sînt infirmate însă de corespondența poetului din această perioadă, care nu atestă decît zorul, hărnicia cu care lucra la noua sa creație, şi, îndeosebi, de o evocare foarte clară, lipsită de orice echivoc, a anului 1883, datorită lui Alecsandri însuşi, aflată în ms. B.A.R. nr. 816, f. 36ᵛ — 37" (restul caietului — 12' —34" — conține manuscrisul autograf al *Călătoriei în Africa — 1853),*

în această evocare, rămasă neterminată, poetul vorbeşte de boala soției sale şi de „alte necazuri casnice" (care-1 împiedică chiar să dea curs invitației, foarte ispititoare, de a însoți într-un voiaj prin Europa perechea regală!), precum şi de momentul „întîlnirii" sale ou Horațiu. „întîlnirea" il impresionează atit de profund, încît determină o adevărată cotitură în viața şi creația sa, scoțîndu-1 din deprimarea şi inactivitatea în care căzuse de mai multă vreme. Iată textul însemnării de oare e vorba:

„Anul 1883

Anul 1883 mai are cîteva zile de viață şi se va cufunda în noianul veciniciei, învesmîntat în mantia albă a iernii şi proliodit de croncănitul corbilor. El se duce din astă lume întovărăşit de blastemurile celor ce au suferit şi de binecuvîntările celor ce au prosperat în cursul lui. Pe urma sa înaintează un alt an tînăr, plin de promiteri adimenitoare şi de năluciri care se vor realiza poate în minciună de toată natura ; dar să nu anticipăm asupra viitorului, ci să facem bilanul zilelor ce s-au strecurat de la 1 ianuar pană la 31 dec. 1883, în cît mă priveşte pe mine.

Viața singuratică şi liniştită la Mirceşti în timpul iernii, acele săptămâni şi luni de închidere în casă la gura sobii, atît de plăcute mie şi atît de bine întrebuințate în visuri, în planuri şi în lucrări literare, au fost la început întristate prin boala grea şi prelungită a soției mele. Oarele-mi păreau fără sfîrşit şi se trăgănau de-a lungul zilei şi mai cu seamă de-a lungul nopții ca nişte oloage nesuferite. Luam pe rind cărțile din bibliotecă, le deschideam şi le aruncam fără a simți îndemnul de a le receti, cînd într-o seară am întîlnit pe Horațiu!... Alesul favorit al lui August şi amic al lui Mecena, armoniosul cîntăreț al *Odelor,* filosoful amabil, satiricul model, poetul Romei imperiale a umplut deodată căsuța mea de lumină şi sufletul meu de mulțumiri. El m-au mîngăiet, m-au fermecat, m-au scăpat de descurajare şi m-au pus pe lucru ... Lui se cuvinea să consacru cele întâi roduri ale anului în care intrasem şi dar am compus, în timp de două luni necurmate, comedia antică: *Fîntîna Blanduziei;* Horațiu figurează în acea piesă, avînd rolul principal. Nimerit-am a desina un.portret asemănător? Acest succes literar ar fi realizarea celei mai- mari ambiții a mele de poet. Mai multe persoane competente, precum Maiorescu, fratele meu. Ion Ghica etc., m-au asigurat că această operă dramatică este cea mai perfectă din repertoriul meu ... Aşa fiind, nu aş regreta zborul tinereților şi, privind manuscrisul meu, aş simți o mîndrie mîngăitoare de a intra cu el în al 63-le an a vieții mele. Copilul bătrîneților are un farmec de mii de ori mai drăgălaş cînd el este binevenit pe lume şi dă semne de trai îndelungat."

Acestea sînt — nu avem nici un motiv să punem la îndoială sinceritatea poetului — împrejurările în care se înfiripează *Fîntîna Blanduziei.*

In febra scrisului, Alecsandri simțea nevoia să împărtăşească şi altora sentimentul de mulțumire pe carè-1 încerca întorcîndu-se la uneltele sale părăsite de atîta vreme. încă nu se încheiase anul 1882, cînd el îi scria iarăşi lui I. Ghica despre bunul mers al piesei: „de zece zile m-am apucat să scriu o piesă *antică* în 3 acte şi în versuri, intitulată *Horațiu.* Primul act e deja terminat, corectat şi copiat ! Celelalte două vor merge ca pe roate, dacă nu se va ivi vreo piedică neplăcută.

Dar pentru ce să ne întoarcem la romani? Poate pentru că m-am săturat de *români*[1]. De ce nu mai eşti tu director de teatru, căci am monta împreună piesa mea şi ea ar merge să ia loc în şirul comediilor, dramelor, feeriilor etc., atît originale cît şi traduse, care au fost reprezentate în timpul tău. Orice s-ar spune, va trece mult timp pînă ce teatrul va avea o asemenea pomană" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 129).

Peste alte cîteva zile — la 3/15 ianuarie 1883 — poetul îl sfătuia pe Ollănescu- Ascanio, care tocmai scrisese o comedie în versuri, să nu abandoneze traducerea operei lui Horațiu, — „pe care ai început-o cu atîta măiestrie!" — îl lăuda el, continuînd: „Țin mult la această lucrare şi, drept dovadă, îți vestesc că de vro zece zile m-am înhămat la o comedie antică, în 3 acturi şi în versuri, intitulată *Horațiu* sau *Fîntîna Blanduziei.*

Actul I 1-am terminat şi, dacă nu oi fi întrerupt de vreo împrejurare supărătoare, sper să ajung grabnic la capătul piesei" (cf. Vasile Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* Bucureşti, Editura Minerva, 1972, p. 328 — „Biblioteca pentru toți").

în aGeste zile, poetul trimite planul piesei şi actul deja scris fratelui său la Paris, cerîndu-i părerea asupra noului său proiect dramatic. Răspunsul lui Iancu Alecsandri nu s-a lăsat mult aşteptat. Aprecierile şi observațiile acestuia erau aşternute pe hîrtie în misiva datată „18 ianuarie 1883, seara" constituind un îndemn pentru scriitor să-şi continue lucrul:

„Pe măsură ce recitesc comedia ta — începea scrisoarea — mă simt pătruns de convingerea că, pentru a vorbi de Horațiu şi, mai ales, pentru a-1 face să vorbească, ai vrut să mergi la izvorul aşa de bogat şi aşa de curat de unde ți-ai luat neîntrecutele inspirații pentru Ştefan al nostru şi pentru Negri.

Sub influența acestei idei am vrut să judec proiectul tău, din car mi-ai trimis o parte, şi îmi place să sper că nu îți va părea rău. îți repet continuă cu curaj opera ta; ea poate deveni o capodoperă dacă grijile casei sau vizitatori nedoriți nu vor pune o piedică. Pe aceşti îndrăzneți va trebui, dragul meu, să-i îndepărtezi irevocabil, cînd ai ca oaspete pe Quintus Horatius Flaccus.

Nu cunosc deloc intriga şi deznodămîntul comediei, dar aceasta este, relativ, un lucru secundar cînd cunoşti eroul şi, în adevăr, de erou te preocupi şi de el publicul îți va cere socoteală — înțeleg publicul inteligent şi literat.

Mulțumesc lui Dumnezeu, ceea ce am citit este la înălțimea imaginei sale. Este în adevăr Horațiu cel care vorbeşte cînd este vorba despre dra-

[1] Jocul de cuvinte din ms. francez: *romains-roumains* — este o vădită aluzie la oficiosul liberal *Românul,* în care Alecsandri fusese criticat.

goste şi despre vanitățile acestei lumi, este el, Horațiu *Satirelor,* cînd disprețul său pentru cei geloşi izbucneşte în acest admirabil vers:

Pe cînd Zoilă latră *în umbra mea, departe.*

Marea tiradă de la sfîrşit este o adevărată piesă de literatură. Este acolo un amestec de tristețe şi de grandoare care atrage admirația.

Ilustrul poet care a scris: «am ridicat un monument mai durabil decît bronzul ... nu voi muri în întregime ...» poate foarte bine să spună:

încoronat cu mirtă sau flori de trandafiri ...

Tirada care precede este de asemenea foarte frumoasă.

Peste tot dialogul este bine condus şi fizionomiile lui Mecena, Postum şi curtizana Neera sînt tot atît de adevărate pe cît de interesante. Presimt, totuşi, cu nerăbdare, că aceea a Getei va deveni, sub condeiul tău, figura dominantă, după figura lui Horațiu.

în mijlocul tuturor acestora nu se putea să nu scape — din fuga condeiului — şi unele inegalități. Te-ar fi izbit şi pe tine dacă nu ai fi găsit mai comod pentru tine să mi le laşi mie să le descopăr. Am acceptat însărcinarea ou curaj şi propriile tale file poartă în dreptul textului criticile neînsemnate pe care ți le trimit. De fapt criticile se reduc la simple observații asupra folosirii sau potrivirii unora dintre cuvinte care îmi par că dăunează frumuseții sau purității versului. Cred că este de prisos să revin aici asupra unor schimbări pe care le-aş crede necesare.

Singură nota şase are oarecare importanță pentru că are îndrăzneala să-ți ceară ştergerea brutală a zece versuri. Altădată nu ai şters tu treizeci în poezia *Bucovina ?*

Cele zece versuri au o primă vină: aceea de a fi aproape o repetare a ceea ce precedă sau ce trebuie să urmeze şi, de a nu fi la înălțimea Iui Horațiu al tău, atît de mare şi de poetic pretutindeni.

Mai au de asemenea şi un inconvenient pe care am vrut să ți-l semnalez în mod special şi care străbate puțin cam peste tot în limbajul eroului tău. *Inconvenient* este folosit aici ca eufemism, este ceva mai serios.

Mereu, în scenă şi de două ori cu femei, Horațiu se găseşte în conflict fie cu o dragoste năseîndă, fie cu seducții apetisante. Cu Mecena şi Postum ajunge de asemenea să vorbească despre dragoste. Cu toate acestea, şi fără încetare, Horațiu care, dealtfel, a murit la cincizeci şi şapte de ani, se ține în defensivă împotriva tuturor acelora care îl înconjoară şi împotriva lui însuşi. De unde vine această rezervă? Cele două versuri:

Dar cine oare aprins-au acest duios amor?
Poetul ce nu moare sau omul muritor?

Aceste două versuri, zic eu, arată oarecare ciudă a omului matur împotriva poetului. Horațiu ar fi preferat tinerețea geniului.

Iată! în această notă, neîncrederea, tristețea, izolarea marelui favorit al Romei şi al romanilor ar putea da loc unor versuri minunate, asemenea celor deja oomise de tine. Şi, cu toate acestea, ce ar fi fost de mirare ca o tînără fată, Geta, nu curtizana, bineînțeles, să se simtă transportată de dragoste pentru un Horațiu, chiar de cincizeci şi şase de ani? Nimic de mirare nici dacă ilustrul nostru strămoş ar fi fost în stare să ofere strămoaşei noastre transalpine altceva decît versuri. *Apoi Horațiu era, ca să zic aşa, şi cam anacronic, coborîtor din Traian.*[1]"

Ei bine ! Limbajul eroului tău pare să trădeze, alături de un sentiment foarte natural, pe legea mea, o stare fizică oare nu este tot atît de naturală la virsta lui Horațiu, care, cu siguranță, nu a fost în intenția ta, dar care străbate adesea în versurile tale. Reciteşte pe cele pe care le-am subliniat de două ori şi, punîndu-te în locul publicului, vei vedea dacă nu vei recunoaşte ceea ce îmi este teamă că am descoperit.

Versuri ca acestea:

... sînt de jale
De-a nu putea culege norocu-n a mea cale.

au aerul unui suspin scos de un om epuizat. Acest om, căruia Mecena ii spune:

Adoratorul frumuseților romane,
Iubit de curtezane, distins de patriciane

acest om care se va îndrăgosti, va deveni amantul Getei, Horațiu în sfîrşit, putea, la nevoie, să fie scîrbit de dragoste, nu epuizat de dragoste.

Vor fi, sînt sigur, în cursul comediei puternice şi tandre izbucniri ale inimii, care vor justifica pasiunea Getei şi care — pentru a da aici o notă veselă — vor consola şi pe supraviețuitorii celor cincizeci de ani a poetului (dă şi ia dumnealui)[2], dar nu trebuie ca descoperirile semnalate cu îndrăzneală de mine să împiedice, dinainte, minunatele creații poetice pe care le prevăd şi pe care le aştept cu nerăbdare.

Asta e tot. E prea mult? Sper că nu, pentru că nu te vei înşela asupra mobilului şi asupra însemnătății observațiilor mele. Gelos, tot atît cît şi tu însuți, de marea ta reputație, reproşez numai nebăgării tale de seamă erori, pe care, cu siguranță, le-ai fi îndreptat fără ajutorul meu, numai dacă, urmind bunul tău obicei, laşi manuscrisul să se odihnească cîtva timp.

[1] în original în limba română (scrisoarea este redactată în franceză).
[2] în original în limba română.

[...]

P.S. O idee.

Dacă îți este greu să găsești versuri frumoase pentru Geta, nu trebuie să te jenezi. Ia din *Philémon* al lui Haralamb Grandea [1], ca acestea:

> Iar eu, o! a ma bellă
> Te fur pe sub mantelă
>
> Tu tremuri varga
> Şi eu îți cînt d'amor!..."

(cf. *Scrisori către Vasih Alecsandri.* Ediție îngrijită, prefață, note, traduceri de Marta Anineanu, București, Editura Minerva, 1978, p. 34—36).

încurajat astfel de fratele său, Alecsandri și-a continuat lucrul, deși nici „împrejurările supărătoare" n-au lipsit. Macedonski îl va ataca iarăși (cf. *Literatorul,* III (1882), p. 591), cornparîndu-1, de data aceasta, pe Alecsandri cu Voltaire, care căuta să profite de orice împrejurare, exploatîndu-și vizitatorii prin intermediul nepoatei sale Louise Mignot Denis. Despre acest atac și efectul ce a avut asupra sa îi scria lui I. Ghica la 9 ianuarie 1883: „lucrez zdravăn la comedia antică a lui Horațiu și trăiesc în plin secol al lui Augustus. Este o fericită abatere de la prostiile secolului nostru și îmi convine de minune. Actul al doilea este gata de azi-dimineață. Acum visez la al treilea și ultimul, pentru a-1 termina înainte de a mă duce la București, și cînd totul va fi revăzut, îndreptat și micșorat, îți voi trimite o copie ca să-mi faci cunoscută părerea ta despre acest nou copil al vîrstei mele ... vai, prea înaintate !" După ce îl informa astfel pe vechiul său prieten despre mersul piesei, scriitorul trecea la atacul lui Macedonski, care, departe de a-i paraliza avîntul creator, îi dădea noi impulsuri: „Cînd vei avea răgazul să citești numărul din *Literatorul* care a publicat proiectul său de reformă teatrală" — stîrnea el interesul fostului director de teatru — „în același număr vei învăța să mă cunoști *pe mine* sub un nou aspect, care fără îndoială ți-a scăpat pînă astăzi. Vei vedea acolo un Alecsandri interesat, venal chiar, tot la fel dacă nu chiar mai mult decît Voltaire, cu care numitul M ...ski mă compară în părțile rele.

Este acolo o istorie cu doamna Denis, destul de caraghioasă. Unde o fi găsit-o? în biblioteca cărților clandestine, după cît se pare, căci este pentru prima oară cînd aud vorbindu-se de așa ceva.

[1] Haralamb Grandea, macedonean, se credea fiu natural al lordului Byron. Tatăl poetului Gr. H. Grandea. Poet, la rîndul său, a scris versuri foarte slabe cu toată buna apreciere a lui G. Sion care îi scrie prefața la volumul *Preludele lui Haralamb Grandea [nota M. Anineanu].*

în sfîrșit, acest biet M ...ski se înverșunează împotriva mea — încheie poetul, hotărît să-i dea o ripostă rafinată — cu o furie ce dovedește la el o supraabundență de fiere neagră, de care va sfîrși prin a fi sufooat, într-una din zilele acestea. Tare ar mai dori să consimt a coborî la nivelul său pentru a începe cu el o polemică în jurnale, dar nu sînt prost, îl las să latre în voie.

Dealtfel, îmi face un serviciu, fără s-o bănuiască, pozînd pentru personajul lui Zoii care joacă un rol în noua mea piesă. Va fi recunoscut din cap pînă în picioare. Aceasta îmi va fi răzbunarea" [1] (cf. scrisoarea datată „9 ianuarie 1883" și notele Martei Anineanu în V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 131—132).

La 9 ianuarie deci era gata actul al II-lea, iar peste 10 zile și ultimul act era scris pe jumătate: „...ca să uit timpul desplăcut al iernii — îl informa Alecsandri pe prietenul său Lascăr Rosetti la 20 ianuarie 1883 — am găsit cu cale a viețui prin închipuire în Italia, în secolul lui August și în compania lui Horațiu, Mecena etc.

Vreau să spun că m-am apucat de scris o comedie antică, în versuri. Două acturi și jumătate sînt terminate, îmi mai rămîn cîteva scene și voi avea mulțămire de a scrie *finis !*

Această lucrare, care m-a obligat a studia epoca romană din secolul lui August, mă interesează foarte mult și îmi procură momente de o petrecere foarte plăcută.

Aș dori mult, cînd a fi gata, să ți-o cetesc, pentru ca să am opinia ta la care țin prea mult" (cf. *ibidem,* p. 210).

Peste numai o săptămînă, la 26 ianuarie, nu mai avea de scris decît o singură scenă din piesă: „...am ajuns la sfîrșitul piesei mele — îl înștiința Alecsandri pe Al. Papadopol-Callimah — și nu mai am decît o singură scenă a face" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 165).

După ce scrie și ultimul rînd al piesei, pe poet îl copleșesc iarăși necazurile acelei ierni: boala soției, a fratelui său. Deprimarea de care este cuprins îl face să se îndoiască și de valoarea ultimei sale creații dramatice, cum îi mărturisește la 10 martie lui I. Negruzzi, care se interesa de activitatea literara a sihastrului de la Mircești: „Mă întrebi dacă iarna din care începem a ieși a fost roditoare?... Ar fi fost prea mănoasă, dacă nu

[1] Nici Macedonski nu se va lăsa mai prejos, căci, după reprezentarea piesei, va publica în *Literatorul,* V(1884), p. 104, următoarea epigramă, drept răspuns:

> „Coprins de-al gloriei nesațiu,
> Albit de ani, dar tot copil,
> E lesne să mă faci Zoii,
> Cînd singur tu te faci Horațiu."

mi-ar fi adus o mulțime de supărări, boala soției mele care a durat şase luni de zile, boala primejdioasă a fratelui meu, din care abia a scăpat cu viață [...]. Cu toate acestea, am cercat să găsesc un adăpost în sinul literaturii şi, cu chiu, cu vai, am scris o comedie în versuri, in trei acturi, întitulată: *Fîntîna Blanduziei.* Lucrarea s-a făcut cu destulă repejnne, în 4 săptămini, dar fi-va ea nimerită sau nu ? Mă tem că va face a se încreți sprîncenele asprei critice, căci biata piesă a venit pe lume in vaietul de suferinți a nevestei mele.

Mergind la Bucureşti, o voi supune-o areopagului ce se adună pe fiecare săptămînă la Maiorescu, şi apoi voi vedea ce este de făcut cu manu-scrisul.... Cine ştie? poate că el este destinat a ațița focul din sobă." (cf. *ibidem,* 134— 135).

Data plecării la Bucureşti este fixată în curînd, căci peste cîteva zile, o altă scrisoare îl înştiința pe Negruzzi de trecerea poetului prin Iaşi: am de gînd să vin la laşi în zilele aceste pentru 24 de ore şi, fiindcă am a pleca în străinătate foarte curînd, aş dori să-ți strîng mina şi să-ți citesc ultima scriere: *Fîntîna Blanduziei"* (cf. *ibidem,* p. 135). Am văzut mai înainte că în februarie Alecsandri fusese invitat să însoțească pe rege şi pe regină în voiajul pe care aveau să-1 întreprindă în Europa incepînd din martie. Cu toată atracția pe care o prezenta această invitație de a petrece o mică vacanță *„sur une côte bien exposée au soleil"* — cum îi scria regina — scrii-torul nu-i va da curs decît la jumătatea lunii mai. Deşi, pentru amînarea acestei călătorii, Alecsandri invoca boala soției sale („La această invitare graeioasă sint obligat a răspunde că din nenorocire boala soției mele precum şi alte necazuri casnice mă fac a renunța la orice proiect de călătorie" — cf. ms. B.A.R. nr. 816, f. 36'"—37"), adevăratul motiv pare să fie dorința poetului de a afla mai curînd părerea altora despre noua sa scriere. Boala Paulinei şi celelalte necazuri nu-1 mai rețin la Mirceşti, data plecării este deja fixată: „Sper şă vin mîine, miercuri, la Iaşi — îi scrie el iarăşi lui Negruzzi, după două-trei zile — unde mă voi opri pină a doua zi.

Voi veni dar seara la d-ta ca să citesc piesa mea. Aş dori să fie față d-na Negruzzi, Nicu Ganea şi alte puține persoane ce vei putea aduna din fugă" — nu uită el să adauge, pentru a-şi asigura un prim auditoriu competent (cf. *ibidem,* p. 143).

De la Iaşi, Alecsandri pleacă direct la Bucureşti pentru a citi piesa în cadrul „Junimii". Abia sosit, la 16/28 martie participă la o şedință a societății, fără a citi piesa, după cum notează T. Maiorescu în *însemnările* sale *zilnice* (vol. II, Socec, Bucureşti [1940], p. 166— 167) : *,„Soir « Junimea», beaucoup de monde: Alecsandri, Duiliu Zamfircscu, Ies Cretzearto, Hasdeu — au delà d'une trentaine. Lecture du bon récit sur la campagne 1877— 78 par Chibici et des poésies de Zamjirescu".* Abia a doua zi are loc lectura noii piese, dar în cero restrîns: *„Jeudi* — notează Maiorescu in jurnal. — *Dîner avec B. Alecsandri, Nie. Hurmuzachi, M-me Bengesco, Annette et Chibici, Lecture de la charmante nouvelle comédie d'Alecsandri en 3 actes et en ver. sur Horace. Jusqu'à l ' heure de la nuit."*

Abia peste o săptămînă va avea loc lectura piesei într-o şedință a „Junimii", adunate în plen. „Miercuri, 23 martie 8,30 seara — notează Maiorescu — « Junimea » de vreo 40 de membri. Alecsandri a citit fru-moasa comedie nouă *Fîntîna Blanduziei.* Față: d. şi d-na Roman din Pesta, d. şi d-na Crețeanu, d. Léon Ghica, les Rosetti, Ies Săvescu, Ies Mândrea, Episc. Melchisedek, Ştirbe}', Babeş, Sbiera, Marinescu, Vulcan, Portius, Exarhu etc., etc. Pină după 12 ore" (cf. *ibidem).*

Cu acest prilej va fi dat Alecsandri lui Iosif Vulcan scena IV din actul I, care apare în *Familia,* XIX (1883), nr. 16, 17/29 apr., p. 181— 182 (manuscrisul autograf se păstrează la Biblioteca „Astra"-Sibiu — fondul Iosif Vulcan). La sfîrşitul scenei, revista orădeană publica şi următorul catren, expresie a prețuirii poetului de la Mirceşti şi a artei sale, semnat de B. P. Hăşdău :

"LA <« FÎNTÎNA BLANDUZIEI >

Bătrînule Horațiu, a Romei vechi mîndrie
De care toți latinii în veci se vor mîndri,
Iubirea-mi pentru tine azi este şi mai vie:
Iubindu-te pe tine, iubesc pe-Alecsandri!

Bucureşti, 30 martie 1883."

Alecsandri va mai citi două acte din piesă la 10 aprilie 1883, la Aca-demie, care se afla în sesiune ordinară. „Din jurnale văd ou mare mulțumire că ați cetit la Academie două acturi din comedia despre care mimați scris: *Fîntîna Blanduziană* — îi scria D. C. OUănescu, aflat pe atunci la Pera. — Sînt foarte impacient a o ceti şi eu carele am gustat deja din plăcerile pe care [le] împrăştie în jur!" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 366).

Curînd după aceea poetul se întoarce la Mirceşti, iar peste o lună, la"; 19 mai, porneşte într-o lungă călătorie prin Europa. Itinerarul acestei călătorii este foarte bogat : după ce vizitează Neuwied, Coblenz, Segenhaus, la 8 iunie se întîlneşte cu Paulina la Colonia şi străbat împreună valea Rinului, Olanda, oprindu-se pentru trei săptămîni la Londra, ca oaspeți ai lui Ion Ghica. Alte două luni le petrec la Paris şi la Aix-les-Bains, iar în septembrie se întorc amîndoi acasă. Aici află trista veste despre nenorocirea care îl lovise pe Eminescu. Cînd este invitat de Maiorescu să țină o confe-rință pentru a contribui la strîngerea de fonduri în vederea trimiterii aces-tuia în străinătate pentru îngrijirea sănătății, Alecsandri nu stă o clipă

pe gînduri şi porneşte îndată la Bucureşti. Aici, „în ziua de 14 octombrie, la Ateneu, într-o sală arhiplină, se întîlniră, ca totdeauna, sentimentul publicului cu al lui Alecsandri, într-o caldă manifestare de simpatie pentru Eminescu. Se strînseră la acea singură conferinţă 2.000 de lei [...]. Alecsandri citise fragmente din *Fîntîna Blanduziei.* Unele dări de seamă din ziare, un biograf contemporan şi scriitorul însuşi spun însă că, probabil ca o introducere, « cu ccazia aceea, el arătă rolul poetului in ţară şi puse în relief talentul puternic al lui Eminescu»[1], text improvizat, ce, din nefericire, nù" a fost consemnat integral de nici un contemporan" (cf. G. C. Niçolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 625—626).

Scrisoarea pe care o trimite poetul, la 22 cctcmbrie, lui I. Ghica, confirma că textul conferinţei nu s-a păstrat, precizînd totodată că Alecsandri se hotărăşte acum să şi monteze piesa. .

„îmi ceri să-ţi trimit cîteva bucăţi din conferinţa mea? Nu mai posed nici o firimitură — declară el categoric — publicul înghiţind totul cu o graţie încîntătoare, dar pot să-ţi spun, cu o oarecare mîndrie, că am făcut o reţetă de aproape 2000 franci, pentru nefericitul Eminescu ... în ciuda lui Macedonski[2]. Bolnavul va fi in curînd transferat la Viena, într-o casă de sănătate. Să dea Dumnezeu să se vindece! [...]

în timp ce mă găseam în capitală, şi mai cu seamă după conferinţă, o mulţime de persoane m-au rugat să montez, în iarna aceasta, noua mea piesă. A trebuit să cedez şi, ca urmare, voi merge să supraveghez repetiţiile în ianuarie" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 334—335).

întors la Mirceşti, Alecsandri se apucă îndată de copierea piesei, a cărei reprezentare este proiectată la început pentru luna ianuarie 1884.

„Sînt la Mirceşti — îl anunţă el pe Al. Păpadopol-Callimah —, aşezat p3 iarnă, şi copiez piesa mea *Fîntîna Blanduziei* pentru teatrul din Bucureşti, fiindcă am decis să se reprezenteze în cursul lui ghenar" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 168).

Acelaşi lucru îl comunică şi prietenului său I. Ghica, în misiva datată „11/23 nov. 1883", din ale cărei rînduri se strecoară însă o undă de jenă fată de fostul director al Teatrului National:

[1] N. Petraşcu, *Vasile Alecsandri,* Bucureşti, 1894, p. 107; vezi si V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 133. Pînă acum se consideră că în această ocazie scriitorul nostru nu făcuse decît să citească din *Fîntîna Blanduziei,* legînd pasajele între ele prin rezumarea subiectului. Vezi, în legătură cu această conferinţă, documentatul studiu al academicianului Perpessicius: *Conferinţa lui Alecsandri,* în volumul *Jurnal de lector,* p. 199—212 *[nota G. C: Nicolescu].*

[2] Se ştie că Macedonski îl atacase pe Eminescu chiar şi în aceste tragice împrejurări.

„Copiez piesa pentru a trimite manuscrisul teatrului din Bucureşti. Atîta m-au rugat să las să fie montată comedia mea antică, mi s-au făcut atît de frumoase făgăduieli, încît, pe cinstea mea, am cedat.

Reprezentaţia va avea loc în cursul lunii ianuarie; va trebui să mă duo la Bucureşti în ultima chenzină a lui decembrie pentru a supraveghea repetiţiile, cu toate că această perspectivă de deplasare nu-mi surîde deloc. Ce să fac ? O belea mai mult !" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 133— 134).

Copierea piesei nu era însă singura îndeletnicire a lui Alecsandri în acea vreme. Deşi „aşezat pe iarnă" la Mirceşti, el se ocupa şi de alte elemente determinante pentru succesul reprezentării ei pe scenă, cum era acela — deloc neglijabil — al alegerii celor mai buni interpreţi. In ms. B.A.R. nr. 813 (dăruit fratelui său), care, judecind după forma iniţială şi numeroasele intervenţii în text, pare a fi prima redacţie a piesei, sînt notate numele actorilor (f. 1[r]) :

Manolescu — Horaţiu
P. Velescu — Mecena
Iulian — Postumus
Christescu — Scaur
Nottara — Zoii
Mateescu — Glutto
d-ra Wellner — Neera
Romaneasca — Getta.

în ms. B.A.R. nr. 812 (dăruit lui I. Ghica), redactare ulterioară, avînd în vedere scrisul foarte îngrijit, cu foarte puţine modificări — lista interpreţilor (f. 2[r]) este modificată şi completată:

Nottara - Horaţiu
Velescu - Mecena
Iulian - Postumus
Christescu — Scaur
Raşian — Zoii
Mateescu - Glutto
Petrescu — Hebro
Hasnaş — Gallus
Romaneasca — Getta

A. Nottara (Amalia Wellner, căsătorită cu actorul C. I. Nottara) — Neera.

Cea mai importantă schimbare este aceea a interpretului lui Horaţiu. Ce anume a determinat-o ? Răspunsul la această întrebare ni-1 dă scrisoarea adresată de Alecsandri lui Grigore Manolescu într-o „sîmbătă" de la sfîr-

şitul lui noiembrie 1883, probabil ca răspuns la rugămintea pe care i-o adresase acesta de a încredinţa unul din principalele roluri feminine: Getta sau Neera, Anicuţei Popescu, viitoarea soţie a marelui actor. Scriitorul, iritat de condiţionarea acceptării rolului lui Horaţiu de angajarea Anicuţei Popescu, îi dădea lui Manolescu un răspuns cît se poate de categoric, deşi politicos:

„Cu mare mulţămire aş îndeplini dorinţa d-voastră, dacă împărţirea rolurilor din *Fîntîna Blanduziei* nu ar fi de mult făcută. înţelegeţi, dar, imposibilitatea în care mă găsesc de a retrage fără nici un motiv de la d-le Romanescu şi Wellner rolurile ce le-am promis.

Pentru d-na Popescu imi rezervez de a scrie un rol nou, într-o nouă piesă.

Binevoiţi a-mi răspunde categoric dacă aceasta vă convine şi dacă pot compta pe concursul d-voastră pentru reprezentarea*Fontanei Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1964, p. 112).

E limpede însă că Manolescu nu a acceptat rolul lui Horaţiu fără ca Anicuţa Popescu să interpreteze rolul Gettei sau al Neerei, pentru că interpreţii de la premiera piesei (consemnaţi şi în volumul apărut în 1884) au fost cei indicaţi în ms. B.A.R. nr. 812, f. 2ʳ, rolul lui Horaţiu fiind deţinut de Nottara. Aceste ambiţii şi intrigi dintre actori îl îngrijorau pe Alecsandri. „Cum se vor comporta ei în comedia mea antică?" — se întreba el într-o scrisoare adresată lui I. Ghica la 30 nov. 1883, regretînd că"nu dispune la Bucureşti de artiştii şi de publicul din marile capitale apusene: „De ce nu am la dispoziţie marele public de la Londra sau de la Paris şi artişti ca Hélène Thery..." (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 340). Cît de mare ii era îngrijorarea o trădează faptul că, a doua zi chiar, la 1 decembrie, el simţea nevoia să-i scrie iarăşi vechiului său prieten, aflat atît de departe, destăinuindu-i necazurile pe care le avea cu distribuirea rolurilor: „...am cedat stăruinţelor multor persoane care au asistat la conferinţă, pentru a da noua mea piesă direcţiei actuale — se disculpa el iarăşi faţă de fostul director al scenei româneşti — ; ei sînt pe punctul de a copia rolurile, aşteptînd să mă duc la Bucureşti ca să citesc artiştilor comedia mea şi să le bag în cap unele instrucţiuni ad-hoc ... Reprezentaţia nu va avea loc decît mai tîrziu. Cînd? *That is the question.*

Aş fi fericit ca tu să asişti la premieră şi in acest scop te voi ţine la curent cu mersul repetiţiilor. Romaneasca, Wellner au roluri frumoase şi se vor achita bine de ele; Iulian, Mateesou şi Velescu de asemenea, cît despre Nottara, nu ştiu cum va fi în stare să interpreteze rolul lui Horaţiu.

Destinasem acest rol important lui Manolescu, dar acest domn, uitînd tot ceea ce am făcut pentru el (independenţa inimii!), mi-a pus condiţia să-1 fac să joace împreună cu Popeasca lui! I-am trimis să se plimbe [...].

Manuscrisul este în mîinile direcţiei. îndată ce va fi copiat, ţi-1 voi trimite la Londra ca să iei cunoştinţă de el. Aceasta îţi va furniza o seară de spectacol în cabinetul tău într-o noapte ceţoasă, de să nu dai afară nici pe un Macedonski... şi nici chiar pe un Damé ..." (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 139).

Preocupat de reprezentarea piesei, poetul era pe punctul de a pleca la Bucureşti chiar a doua zi, dar înrăutăţirea bruscă a vremii îl determină să se răzgîndească: „Eram gata să fac o mică excursie la Bucureşti — se destăinuie el tot lui Ghica — pentru a-mi citi piesa în versuri actorilor, dar, chiar în ajunul zilei fixate pentru plecare, iarna, cu toată asprimea sa, a debarcat în ţară şi, pe cinstea mea, mi-am desfăcut valiza, aşteptînd zile mai bune [...].

Speri să te găseşti la noi pe la sfîrşitul lui februarie? în ce mă priveşte, aş fi mulţumit în toate privinţele şi îndeosebi pentru a te vedea asistînd la premiera *Fîntînii Blanduziei*" (scrisoare datată „Mirceşti, 3 dec 1883" — cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 344—345).

Vestea montării piesei n-a întîrziat să se răspîndească, ajungînd pină în cele mai îndepărtate colţuri ale românimii. *Familia,* bunăoară, saluta evenimentul, exprimîndu-şi totodată părerea de rău că pregătirile mergeau prea încet: „... aflăm că în sfiîrşit s-a decis a se pune în repetiţie comedia antică *Fîntîna Blanduziei* de dl. V. Alecsandri. Darnici această piesă nu se va putea juca mai de grabă decît la 15 februarie, căci « artişti n-au timp» să studieze. Acest «n-au timp», cînd e vorba de o piesă originală şi încă scrisă de dl. Alecsandri, e caracteristic pentru conducerea acelui teatru. Trist, foarte trist!" (cf. notiţă la rubrica *Literatură şi arte* — nr. 49, 4/16 dec. 1883, p. 594).

Familia îşi mai exprimase, dealtfel, dezaprobarea faţă de indiferenţa cu care.privea conducerea Teatrului Naţional din Bucureşti creaţia dramatică naţională, cu trei luni mai înainte, şi tot în legătură cu piesa lui Alecsandri:

„Fîntîna Blanduziei, noua comedie în versuri a d-lui V. Alecsandri — din care în numărul de Paşti publicarăm şi noi un fragment — se va traduce şi în limba franceză. Aşa ne spune *Funcţionarul public,* care mai adauge că ilustrul autor o va trimite apoi la Comedia Franceză din Paris, spre a fi reprezintată pe scena acelui teatru. Dar pe scena Teatrului Naţional

din Bucureşti nu se va juca?" (cf. notiţă la rubrica *Literatură şi arte* — nr. 38, 18/30 sept. 1883, p. 462).

E posibil ca şederea prelungită a poetului in străinătate în timpul verii să fi dat naştere la presupunerea traducerii piesei în limba franceză şi a reprezentării ei la Comedia Franceză. Această presupunere nu s-a confirmat însă, singura reprezentare de care se va interesa Alecsandri abia în toamnă fiind aceea de la Bucureşti. De o traducere a piesei în franceză şi de reprezentarea ei la Paris va fi vorba mai tîrziu, şi asupra acestor împrejurări ne vom opri mai departe.

La 3 ianuarie 1884, Alecsandri îi trimitea lui Ghica manuscrisul piesei, pe care direcţia Teatrului Naţional i-1 înapoiase: „Am trimis chiar astăzi fratelui meu manuscrisul piesei mele în versuri *Fîntîna Blanduziei* — îl informa el — cu recomandaţia de a ţi-o trimite de îndată ce o va fi citit. Doresc să iei cunoştinţă de ea şi să-mi spui sincer părerea ta." (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 66).

Deşi se gîndea mereu la montarea piesei, Altcsandri nu cutează să pornească spre Bucureşti în toiul iernii. Totuşi, la 1 februarie îi scria lui Al. Păpadopol-Callimah: „peste două sâptămîni am de gînd a pleca la Bucureşti, dacă o vrea Dumnezeu, după cum avea obiceiul a spune Nastratin Hogea, de cîte ori voia să întreprindă ceva. Trebuie să merg ca să privighez repetiţiile *Fîntînei Blanduziei"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 169).

între timp poetul primeşte veşti despre mersul repetiţiilor prin I. Negruzzi, care se dusese în acele zile la Bucureşti.

„îmi anunţi că *Fîntîna Blanduziei* este în studiu — ii scria Alecsandri la 9 februarie — prin urmare, nu-mi va rămîne decît a privighea repetiţiile generale şi pe urmă a aştepta verdictul publicului." în continuare, scriitorul răspundea redactorului *Convorbirilor* care îi ceruse să publice piesa în revistă: „îmi ceri pentru *Convorbiri Fîntîna Blanduziei.* Cu mari mulţumiri ţi-aş da-o, însă am de gînd s-o pun sub tipar, îndată ce voi scsl a Bucureşti, şi cred că va ieşi în treţură cel mai tîrziu pe la sfîrşitul iu martie. Socec m-a rugat să nu-1 las deoparte şi sînt oarecum obligat a satisface dorinţa editorului meu.

Piesa fiind în trei acte, ar necesita cel puţin două luni pentru publicarea ei în *Convorbiri,* iar altminteri ar ocupa un număr întreg al foaii. Şi, odată cunoscută de publicul cititor, ediţia lui Sccec ar suferi pagubă, după cum m-a asigurat însuşi" (cf. *ibidem,* p. HO).

Iacob Negruzzi însă nu se va da bătut în faţa acestui refuz amabil şi va face totul pentru ca *Fîntîna Blanduziei* să apară mai întîi în *Convorbiri,* După ce Alecsandri dădu lui Socec manuscrisul piesei, Negruzzi aşteptă să iasă şpaltele pentru corectură şi ceru lui Ollănescu, pe care poetul il

rugase să se ocupe de tipărire în locul său, un rînd de şpalte, după care să tipărească lucrarea în revistă, fără a mai cere voie autorului. Intrigat de cererea lui Negruzzi, Ollănescu îi relatează lui Alecsandri întîmplarea şi reacţia editorului Socec: „Acum o chestie, după cum zice Jacques [I. Negruzzi], e vorba tocmai de el. Plecînd de aici, a venit şi mi-a cerut îte una din fiecare foaie de corecturi pentru ca prin ele să poată imprima in *Convorbiri,* în lipsă de text, *Fontana Blanduziei.* Cînd am cerut lui Socec să-mi trimită două foi din fiecare corectură şi i-am răspuns, la cercetarea lui, pentru ce aceasta, că este spre a se trimite la *Convorbiri,* el mi-a zis că nu ar voi un asemenea lucru şi că să aştepte *Convorbirile* a publica piesa după broşura imprimată. Nu cred că aceasta să convie redactorului ei, gelos de a reproduce, mai întîi el, o lucrare a unui membru care, cu drept cuvînt, e cel mai tînăr din « Junime » şi dacă puindu-vă aceasta în cunoştinţă aştept o soluţiune spre a mă dezlega de orice răspundere către Jacques, aprins şi credincios păstrător al bunelor tradiţiuni gazetăreşti. Manuscrisul d-stră ce se află acum la Socec îl vom păstra aici, după cum aţi binevoit a-mi da voie" (cf. scrisoarea datată 25 aprilie [1884], în *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 367).

Deşi, la 27 aprilie 1884, poetul era de acord cu Socec ca piesa să nu apară în *Convorbiri* înaintea volumului (cf. B.A.R. ms. rom. 1786, f. 24), I. Negruzzi obţine totuşi învoirea autorului ca aceasta să se publice în revistă (unde vede pentru prima dată lumina tiparului în trei numere consecutive : 3—5, 1 iunie- 1 august 1884, p. 92— 104, 141- 153, 169— 184, cu o notiţă explicativă: „în curînd comedia va apărea într-un volum special, în editura Socec şi Comp., Buc"). Acest lucru stîrneşte oarecari discuţii între I. Negruzzi şi Socec, discuţii care se vor aplana curînd, fără ca Alecsandri să intervină. Totuşi învoirea autorului pare să fi fost obţinută numai pentru *publicarea* piesei în revistă, nu însă şi pentru *apariţia în revistă înaintea* celei în volum, cum lasă să se înţeleagă misiva pe care i-o trimite Alecsandri lui Negruzzi la 25 mai 1884, de la Mirceşti: „în cît priveşte *Fîntîna Blanduziei,* de vreme ce te-ai împăcat cu Socec, te rog să nu o publici decît după ce vor fi colile broşurii ieşite de sub tipar, cu îndreptările ce am mai făcut în manuscriptul meu" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 142).

Negruzzi am văzut că se grăbea să aibă întîietatea tipăririi, iar lui Alecsandri nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să se bucure de apariţia numărului din iunie al *Convorbirilor,* în care începea să se publice piesa, regretînd numai faptul că se strecuraseră cîteva greşeli de tipar:

„M-am bucurat — îi scrie el la 9 iunie lui Negruzzi — cînd am văzut în *Convorbiri* apirînd *Fîntîna Blanduziei* şi astfel împlinindu-se dorinţa

d-nei Negruzzi ; am descoperit însă mai multe greşeli de tipar, pe care te rog să le îndrepţi prin *errata* din numărul viitor" (cf. *ibidem,* p. .143).

Alecsandri nici tiu avea motive să regrete apariţia piesei mai întîi în revistă, întrucit apariţia volumului a întîrziat puţin.

întorcîndn-ne însă la momentul ultimelor pregătiri pentru premiera *Fîntînei Blanduziei,* ştim că Alecsandri vine la Bucureşti pe la jumătatea lunii martie pentru ă urmări ultimele repetiţii. Poetul se simţea bolnav, obosit, copleşit de griji pentru fiica sa, care era pe punctul de a divorţa a doua oară, precum şi pentru boala fratelui său al cărei deznodămînt imparabil îl înspăimînta.

In iarna aceea se mai stinseseră din viaţă doi prieteni vechi: Baligot şi A. Cantacuzino.

La 15 martie, scriitorul prezintă la Academie noul volum de scrisori ale lui I. Ghica. In ziua următoare, care era 6 vineri, îi scria Paulinei:

„Piesa mea să va reprezenta gioia viitoare, adică la 22 martie, peste şepte zile... Cred că îi face bine să pleci luni seara şi, agiungînd aice marţi dimineaţa, vei avea tot timpul ca să-ţi alegi şi să-ţi cumperi o capelă de dantelă" — se arăta el grijuliu pentru completarea garderobei soţiei sale (cf. V. Alecsandri *Scrisori. însemnări,* p. 7).

La 18 martie (duminică) îşi împărtăşea nemulţumirea în altă scrisoare adresată soţiei sale: „Reprezentaţia va avea loc gioi, adică peste cinci zile. Mi-am dat multă osteneală cu actorii — se plîngea el — însă hu-s mulţămit de dînşii. Direcţia actuală a Teatrului nu plăteşte nici două parale" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 21).

Premiera, care are ioc la 22 martie 1884, înregistrează un mare succes. Ea „s-a dat în prezenţa regelui Carol I (care venea dealtfel foarte rar la teatru), a reginei Elisabeta, apoi a lui Ion C. Brătianu, C. A. Rosetti etc., cu o sală ticsită" (cf. Camil Petrescu, *Teatrul românesc între 1866 şi 1914,* în *Revista Fundaţiilor* VI, nr. 5, 1 mai 1939, p. 389). Cu alte cuvinte, premiera n-a fost numai pentru oficialităţi, ci şi pentru marele public: sala era ticsită de lume.

Despre acest mare eveniment în lumea teatrului, Victor Eftimiu relatează cele ce i-a povestit Constantin Nottara, interpretul rolului lui Horaţiu :

„Cînd s-a dat la Teatrul Naţional premiera acestui poem dramatic, spectacolul era necontenit întrerupt de aplauzele calde ale publicului care, la sfîrşit, în aclamaţii entuziaste, a chemat pe autor la rampă.

Moşneagul glorios s-a ooborît din lojă în mijlocul actorilor. în faţa celor opt sute de spectatori care aplaudau în picioare, Ariştizza Romanescu,

interpreta Gettei, a îngenuncheat în faţa lui Vasile Alecsandri şi i-a sărutat mîna" (cf. *Akademos,* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1955, p. 71-72).

„Niciodată în literatura noastră un scriitor la vîrsta lui Alecsandri nu oferise o operă aşa de armonioasă, plină de o aşa delicată şi limpede poezie, respirind atîta tinereţe şi atîta dulce împăcare totodată — subliniază G. C. Nicolescu —. Succesul nu este unul de simpatie, în cadrul unui cerc restrîns, cu abilitate regizat, ci un mare succes de public, un adevărat triumf. în 28 de zile, pînă la 20 aprilie, piesa fusese jucată de zece ori. Numai în prima săptămînă se dăduse de cinci ori — ceea ce însemna o biruinţă cu totul neobişnuită în vremea aceea. După al cincilea spectacol, se dă un banchet în onoarea scriitorului, la care se rostesc discursuri omagiale şi la care se citesc poezii" (cf. *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 627). E. Lovinescu oonsideră „ciudat" faptul că Maiorescu nu menţionează nimic cu privire la reprezentaţie în însemnările sale zilnice, dar înregistrează „banchetul dat în cinstea poetului în ziua de joi 29 martie[1]:

« Seara, la 7, *dîner* în onoarea lui Alecsandri la Hôtel Boulevard, dat de noi „Junimea". Alecsandri, John Ghica, D. Sturdza, Exarhu, Hasdeu, Urechia, Creţeanu, T. Rosetti, Mândrea, col. Şerbănescu, col. Bengescu [-Dabija], G. Lahovari, Petroni, Laurianu, Ang. Demetriescu, Stemil, Duiliu Zamfirescu, Nica, Slavici, Gane, 2 Negruzzi, OUănescu, A. Balş. Foarte bine. A venit încă şi Carp şi Ventura, la sfîrşit»".

Lovinescu reproduce, în continuare, „ca un document al timpului, darea de seamă a apestui banchet, făcută de Duiliu Zamfirescu în *Foiţa României libere* de la 31 martie 1884.

Banchetul dat în onorul D-lui Alecsandri pentru a cincea reprezentaţie ă « Blanduziei ».

« Joi seara, vreo 40 de prieteni şi admiratori ai poetului, între cari d-nii: Ioan Ghica, T. Maiorescu, Dem. Sturdza, P. Carp, Th. Rosetti, Mândrea, Creţeanu, Ureche, Hasdeu, I. Negruzzi, L. Negruzzi, N. Gane, Exarhu, Dem. Laurian, Dem. Ollănescu-Ascanio, Şt. C. Mihăilescuî col. Şerbănescu col. Berlgescu, Ang. Demetriescu,' Slavici, Nica, Petroniu, Lahovary, Balş etc., au dat un prînz în cinstea d-lui Alecsandri, pentru a cincea reprezentaţie a admirabilei sale piese: *Fîntîna Blanduziei.* »

La 7 ore fix, sala de mîncare din primul etaj al marelui hotel Bulevard îşi deschidea uşile celor 40 de fracuri, care se adunau să sărbătorească pe mai-marele lor întru ale poeziei, împrejurul unei mese à la Lucullus. Sala, împDdobită cu simplitate, părea croită aşa de mare, ca să adăpostească bustul celui sărbătorit, ridicat pe un baldachin de catifea, care

[1] T. Maiorescu, *op. cit.,* II, p. 239—240 *[nota E. Lovinescu].*

privea cu linişte intrarea musafirilor săi, şi, printre cei dinţii, mosafirul care semăna aidoma cu dînsul. După cuvenitele plecăciuni la cei mai mari în nume şi în vîrstă, fiecare se aşeză la lecui ce-i era pregătit mai de-nainte, găsind alături un carton elegant, cu numele său, care cuprindea, în rezumat, manifestaţiunea a trei genii deosebite: Horaţiu poetul..., Gôbl tipograful şi Antoine birtaşul. Partea cu care colaborase Horaţiu era următoarea:

Nulla plăcere diu nec vivere carmina possunt
Quare scribuntur aquae peterilus.[1]

Şi:

Quis post vina graven militiam pauperiem crepat ?[2]

Partea cu care colaborase Gôbl era tiparul. Pe un *à jour,* format din *u* (u scurt), se deosebea lista de bucate, *le menu,* care, cu vinurile sale de tot soiul, îneca pe sărmanul *u,* de nu l-ar mai fi putut scoate nici chiar un redactor de la *Românulu*[3]. Colaboraţia lui Antoine era cu totul culinară, şi, dacă, pe cartonul artistic, venea al treilea la rînd, în stima celor flămînzi, era cel puţin egală cu a lui Horaţiu.

Odată aşezaţi la masă, priveliştea se schimbă. Văzute *à vol d'oiseau,* capetele pleşuve ocupau mijlocul mesei, şi, cu cît te depărtai mai mult spre cele două extremităţi, cu atît părul devenea mai stufos. Explicaţia e foarte simplă: la mijloc stau tinerii... academici şi la extremităţi bătrîni din zilele noastre. Ceea ce era în adevăr atingător în această adunare, erau cei doi bătrîni: d-nul Alecsandri şi d-nul Ioan Ghica. Prieteni din alte vremuri, ei se găseau la aceeaşi masă, după ani întregi de muncă, în caii şi unul şi altul avuseseră de luptat contra elementelor vitrege ţării acesteia şi păreau a-şi vorbi pe tăcute, înţelegîndu-se din privire, iubindu-se prin durerile lor, mulţumindu-se unul de fericirea celuilalt şi, deşi bătrîni, dîndu-şi mîna cu credinţă spre a lucra înainte, pentru binele şi ridicarea ţării.

Nu ştiu pînă la ce punct avea dreptate d-nul Maiorescu în observaţiunile ce făcea generaţiei noastre cu ecazia toastului purtat d-lui Alecsandri: ceea ce însă nu se poate tăgădui e amorţirea ce pare că cuprinde din ce în ce mai mult orice avînt nobil, orice sacrificiu pentru o idee, orice

[1] Versurile pe care le scriu băutorii de apă nu pot nici să placă, nici să trăiască îndelung *[nota E. Lovinescu].*

[2] Cine se văicăreşte, după ce a băut, că sărăcia e o grea sarcină ? *[nota E. Lovinescu].*

[3] Ştiut este că Dl. Alecsandri e duşmanul neîmpăcat al acestei litere, iar *Românulu,* bunul ei prieten *[nota E. Lovinescu].*

ridicare peste nivelul ordinar al prozei. Cel dintîi care şi-a ridicat glasul spre a vorbi poetului a fost prietenul său, d-nul principe Ion Ghica. D-sa, cu voce lină şi puţin cam mişcată, i-a urat viaţă lungă, spre a putea să producă noi opere ca *Fîntîna Blanduziei.* D-nul Alecsandri a răspuns în cîteva cuvinte, că cea mai mare mulţumire a sa este de a se găsi în mijlocul celor cari-l înconjură; că se va sili să facă o a doua *Blanduzie* şi că, mai cu seamă, va fi fericit dacă se vor găsi alţii să-l întreacă. Abia aşezat d-nul Alecsandri, de la celălalt colţ al mesei se aude tunînd o vece puternică, iar d-nul Ureche, proprietarul ei, se vede în picioare, cu ochelarii ridicaţi pe frunte, declamînd versurile următoare, poetului:

Lui V. Alecsandri

Ca şi Horaţiu cîntat-ai fîntîna Blanduziei,
Poet cu viers sonor:
Ca dînsul, nesecată fîntîn-a poeziei
Ai dat l-al tău popor
etc..

După d-nul Alexandrescu Ureche, îşi înalţă glasul d-nul Dem. Ollănescu, elegantul traducător al lui Horaţiu, care a cîntat gloria lui Alecsandri, poftind, cu reverenţe de diplomat, pe toate femeile visate şi cunoscute de Horaţiu spre a-i da mînă de ajutor să glorifice geniul epocii noastre.

D-lui V. Alecsandri	*Fîntîna Blanduziei*
Qui Musas amat impares	*O, fons Blandusiae !...*
Ternos ter cyathos attonitus petet.	*Fies nobilium tu quoque*
Vates, !	*fontium.*
(Cartea III, oda XIX)	*(Cartea III, oda XIII)*

Din trecuta nemurire unde doarme-al vostru nume,
Amintiri, podoabe scumpe, străluciri din altă lume,
Veniţi! I.ydio iubită, Pyrrho cu picior frumos,
Neobulă drăgălaşă, Tyndaris cu glas duios,
Veniţi toate ! blonde visuri de iubire şi de dor,

Azi e mindră sărbătoare la Fîntîna Blanduziei,
Sărbătoarea lui Horaţiu, sărbătoarea Poeziei..."

(Cf. *T. Maiorescu şi contemporanii lui.* Ediţie îngrijită de Z. Ornea şi Maria Simionescu. Prefaţă de Z. Ornea, Editura Minerva, Bucureşti, 1974, p. 73—76).

întors la Mirceşti, după agitaţia zilelor petrecute la Bucureşti, Alecsandri se va îndeletnici cu pregătirea manuscrisului pentru tipărirea piesei în volum. El îl va ruga pe D. C. Ollănescu să scrie o notiţă biografică

despre Horațiu, care va fi publicată în volum (p. 5— 10). Solicitat, probabil, de Iosif Vulcan, să-i dea ceva pentru *Familia,* poetul îi oferă *Oda la Hebe,* care apare in nr. 17, din 22 apr./4 mai 1884, p. 197, al revistei. Tot acum este solicitat de Leon Negruzzi să-şi dea consimțămîntul pentru reprezentarea piesei la Iaşi, lucru pe care Alecsandri nu-1 va refuza.

„I.eon Negruzzi - îi scria el la 15 apr. 1884 lui Teodor Aslan, pe atunci director al Teatrului Național din Iaşi — mi-a împărtăşit la Bucureşti proiectul său de a monta noua mea piesă pe soena teatrului din Iaşi şi mi-a cerut autorizația în acest scop. I-am dat-o imediat, în baza vechilor amintiri care mă leagă de acest teatru.

Rămîne acum de ştiut dacă posedăm la Iaşi elementele indispensabile pentru realizarea proiectului lui Negruzzi.

Care sînt actorii care ar fi capabili să interpreteze rolurile din *Fîntîna Blanduziei?"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 9).

întrebarea lui Alecsandri nu era lipsită de temei. *Fîntîna Blanduziei* s-a reprezentat la Iaşi în stagiunea 1884- 1885, dar nu de trupa Teatrului din Iaşi, ci de aceea a Teatrului Național din. Bucureşti, în turneu, cu Aristizza Romanescu şi ceilalți interpreți din capitală. în fondul de manuscrise al Bibliotecii „V. A. Urechia" din Galați (Ms. 1.52) se păstrează scrisoarea lui V. Alecsandri adresată artistei, datată: „Paris, 31 dec. 1885", în care poetul îi mulțumeşte că a dat viață Teatrului din Iaşi, jucînd acolo *Fîntîna Blanduziei* şi *Ovidiu* (cf. *Vasile Alecsandri.* Catalogul lucrărilor existente în Biblioteca „V. A. Urechia". întocmit: C.Bădic şi S. Codreanu, Galați, 1971, p. 44).

In acelaşi timp, dornic să perfecționeze piesa înainte de a o încredința tiparului, Alecsandri poartă o corespondență susținută cu vechiul său sfetnic Iancu Alecsandri, precum şi cu traducătorul lui Horațiu, D. C. OUănescu, pe care am văzut că-1 rugase să se ocupe şi de tipărire.

Astfel, la o scrisoare a poetului din 6 aprilie, rămasă necunoscută fratele său îi răspundea la 23 aprilie 1884:

„Nu ai uitat oă posed manuscrisul *Fîntînei Blanduziei,* aşa că mi-a fost uşor, de îndată ce am primit scrisoarea ta de la 6, să iau cunoştință despre scena pe care ai fost sfătuit, sau, mai curînt, pe care doreşti să o scoți de la sfîrşitul actului 2 pentru a o muta, sub formă de povestire, la începutul celui de al 3-lea..

După ce am făcut aceasta, şi pentru a răspunde la apelul pe care mi-1 adresezi, m-am întrebat dacă scena în chestiune formează o verigă oarecare în comedia ta, cu alte cuvinte dacă este mai mult sau mai puțin necesară. Ei bine! nu. Singura sa utilitate stă în explicația deplasării Teuniunii, care va fi ținută la Horațiu, din pricina ravagiilor ospățului. Acest mic serviciu nu compensează deloc neajunsul, pe drept remarcat de tine, de a compromite într-o scenă comică efectul aproape înduioşător al mărețului tablou dinaintea sa. La urma urmelor, publicul, prin manifestările sale, trebuie să fie aici cel mai bun sfătuitor al tău ; am văzut ci izbucneşte în aplauze după *Oda la Hebe,* care este una din capodoperele tale.

Scena comică trebuie să fie pe jumătate înecată în acest entuziasm al sălii. Deci, trebuie categoric să o suprimi şi să reproduci lucrurile trebuincioase in mica povestire pe care te gîndeşti să o pui pe Geta să o spună.

Iată, scumpul meu poet, umilul şi simplul meu sfat pe care mi 1-aî cerut. Acela al lui Got[1] mi se pare de prisos, admițînd că aş fi în stare să merg să-1 caut, ceea ce, din păcate, nu sînt.

Pentru Dumnezeu! nu întreba, în toate acestea, decît propriul tău sentiment, cînd a scris cineva *Fîntîna Blanduziei,* poate să şi-o îngăduie.

Acum, în ce priveşte sfaturile, iată unu! pe care cred că trebuie si ți-1 dau. D-1 Socec va fi probabil editorul comediei tale. Nu cunosc condițiile voastre obişnuite. Iată una pe care te îndemn să o impui în împrejurarea de față: libertatea pentru tine de a pune să se facă cînd şi oriunde îți va plăcea o ediție de lux. *Fîntîna Blanduziei* poate foarte bine să aibă într-o zi onoarea unei asemenea ediții.

Pe lîngă aceasta, aş pretinde de la Socec un oarecare număr de exemplare pe care le-aş destina bibliotecilor româneşti din Bucovina şi din. Transilvania. Ar fi din partea ta o atenție care, cred, ar mişca pe compatrioții noştri de dincolo de frontiere, care au fost întotdeauna admiratorii tăi credincioşi.

Duminică am avut vizita lui Ion Ghica, însoțit de prințul Mihait Ghica. Mi-a dat veşti foarte bune despre tine şi bineînțeles mi-a vorbit despre marele tău succes.

[...]

Notă. Afară de d. Iulian[2] şi d-na Nottara[3], ceilalți n-au fost, după părerea, mea, la înălțimea jocului lor!!"

i aî

[1] François Jules Edmond Got (1821— 1901), mare artist frarxez, societar al Comediei Franceze, decanul casei Molière, profesor la Conservatorul din Paris.

[2] Ştefan Iulian (1853— 1892), artist, societar al Teatrului Național, apreciat'actor de comedie, influențat de stilul lui Matei Millo, a interpretat cu succes rolurile comice din piesele lui V. Alecsandri.

[3] Amelia Wellner, artistă, a debutat pe scena Teatrului Național din Iaşi în anul 1873, a jucat în special roluri comice. A fost căsătorită, cu C. I. Nottara şi apoi cu Vasile Hasnaş *[notele M. Anineanu].*

(cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 44—45).

înainte de a primi acest răspuns, Alecsandri revenea cu alte probleme în scrisoarea datată 16 apr. 1884:

„încă o chestiune cu privire la piesa mea înainte de a o da publicităţii. Ia-ţi manuscrisul în mînă şi urmăreşte indicaţiile mele:

Actul I — Scena a Il-a — Gallus intră ţinînd o spadă în mină; el spune, ca şi cum s-ar adresa cuiva care nu este în scenă:

« Să duc la faur spada s-o şteargă de rugină?
Prea bine. *(Se opreşte.)* Ce văd ? Cine pe apă se înclină ? »

Aceste două versuri înlocuiesc pe cele din textul primitiv:

« — Să duc astă scrisoare Lydiei? Bine-ndată,
Dar ce văd colo-n umbră? un farmec viu de fată? »

Această schimbare se explică la sfîrşitul piesei.[1]

Acest sfîrşit a fost transformat în chipul următor:

SCENA A IX-a

•«GLUTTO: Zoile, lăsăm banii?
.ZOIL: ... Ba-i scoatem.
GLUTTO: ... Să-mpărţim ?
(Amindoi se apleacă deasupra fîntînei şi işi afundă br&tele.)

SCENA A X-a
ZOII. - GLUTO - GALLUS

GALLUS: Ce faceţi voi aice?
ZOIL *(arogant):* Noi?
GALLUS: ... Voi.
GLUTTO: ... Ne răcorim.
GALLUS: Profanatori nemernici! spurcaţi cu-a voastră mînă
A divului Horaţiu poetică fontînă.
în lături!
ZOIL *(indignat):* Noi?
GALLUS *(scoţînd spada):* în lături zic! de nu...
ZOIL: Ş-apoi?
GALLUS: Din doi mişei fao patru lovind cu spada-n voi.
GLUTTO *(speriat):* M-am dus...

[1] E vorba de sfîrşitul *actului,* dar în original e scris greşit *pièce [nota M. Anineanu].*

ZOIL *(mîndru):* Mă duc. *(Ies repede.)*
GALLUS: La Pluton!
(Se apropie de fîntîna şi îngenunchează.)
O! Nimfă Blanduzie,
Sub chipul scump a Gettii arată-te-acum mie. »

N.B. {Actul se termină după aceste două versuri.)

Or, la reprezentaţie am observat că publicul pare să aştepte reapariţia Gettei şi că se lasă prea repede cortina, după părerea lui. De aci o oarecare constrîngere, o oarecare răceală, care dăunează succesului acestui prim act. în adevăr, acesta se sfîrşeşte nefiind în scenă decît un singur personaj, Gallus, care nu a avut încă ocazia să se facă simpatic.

Iată deci la ce m-am gîndit. Cînd Getta, în scena cu Horaţiu, se exaltează pînă într-atît încît îi cade la picioare şi-i sărută mina, ea pare că şi-a pierdut capul şi, în tulburarea sa, fuge, lăsînd pe Horaţiu surprins şi pătruns de un sentiment încă neexplicabil. Tînâra fată crede atunci că trebuie să-şi ia coşul cu flori în clipa în care se depărtează; aceasta este însă o mişcare nenaturală într-o situaţie atît de încordată. Cred că ar fi mai potrivit cu starea spiritului său tulburat să nu se gîndească la coş şi să fugă, uitîndu-1 lingă fîntîna.

Acest joc de scenă mi-ar permite să o fac să revină la sfîrşitul actului, în căutarea coşului, căci fără de asta nu s-ar putea întoarce la stăpinul său.

Iată cam cum s-ar petrece lucrurile:

SCENA a X-a

«GALLUS *(căzînd în genunchi):* O! nimfă Blanduzie,
Sub chipul scump al Gettei arată-te-acum mie ! »

SCENA a Xl-a
GETTA - GALLUS

« GETTA: Uitatu-mi-am panerul cu flori aici.
(Văzînd pe Gallus:) El!
GALLUS *(văzînd pe Getta, se ridică* J: Ea! *(Cu căldură:)* Ce caţi?
GETTA *(căutînd):* Panerul.
GALLUS *(surîzînd):* ... Numai? Nu şi inima mea?
în el găsi-vei plante, în ca floarea iubirei.
O vrei? cu ea să intri în templul fericirei?
GETTA *(ascunzîndu-şi emoţia sub un aer de veselie şireată):*

Şi ce-ţi rămîne ţie ?

GALLUS: Eu? Tot aş căpiţa

în schimb de-ai vrea tu, Getta, să-mi dai inima ta.[1] »

La aceste cuvinte *i-ar lua mina,* ochii lor *s-ar întîlni* cu dragoste şi cortina ar cădea asupra acestui tablou.

Această mică scenă este abia schiţată. Tu o găseşti la locul ei? Este ea dealtfel în nota naturală? Răspunde repede.

Altă poveste.

în scena actului al II-lea, unde Horaţiu improvizează o odă în onoarea Hebei, versul care incintă cel mai mult publicul nostru e acela cu care se termină strofa a doua:

« Culegător de stele pe spaţiul ceresc ».

Entuziasmul este aşa de mare încît aproape dăunează întregului conţinut al strofei a 3-a. Or, pentru că actul al2-lea ar trebui să se termine după această improvizaţie, n-ar fi mai bine să strămut versul în chestiune a sfirşitul odei, astfel ca publicul să rămînă sub impresia pe care o încearcă ?

în acest caz, cum crezi tu că aş putea să fac această strămutare? Caută şi răspunde de asemenea cît de curînd[2]" (cf. ms. B.A.R. nr. 5741 f. 94 — *91";* V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 13—16).

Iancu îi răspunde la această scrisoare la 1 mai 1884:

„Am fost deci nevoit să amîn pe astă seară răspunsul pe care îl aşteptai la scrisoarea ta de la 15/2 aprilie, acest răspuns, care nu va pleca decît mîine, iată-1 ; fie ca el să ţi se pară tot atît de satisfăcător, cît este — te asigur dinainte — de grijuliu pentru preocupările tale de autor al *Fîntînii Blanduziei.*

Am citit cu atenţie scrisoarea ta şi ţi-am recitit comedia şi iată părerea mea asupra celor cîteva schimbări pe care ai dori să le introduci.

Aceea pe care doreşti să o operezi în actul întîi în interesul sfârşitului, prea rece, după tine, nu mi se pare că trebuie să ridice vreo obiecţie. în adevăr, reîntoarcerea Getei la fîntîna ar fi ca faimoasa pălărie a lui *** din *Tiranul Padovei,* un vulgar şiretlic dacă nu ar fi provocată în modul cel mai natural de nevoia tinerei sclave de a-şi regăsi coşul, aşteptat cu atîta nerăbdare de stăpînul său. Cît priveşte plecare ei grăbită, nechibzuită, după scena a cincea, este o necesitate. O vezi pe această biată fată amintindu-şi de îngrozitorul ei coş într-un asemenea moment ? Atîta spirit

[1] Eu? Tot ar fi al meu,
în schimb de-ai vrea tu, Getta, să-mi dai sufletul tău *(n.a.).*

[2] Urmează *Odă la Hebe* modificată, iar la sfîrşit poetul întreabă: *„Cela va-t-il comme ça? — ou bien préfères-tu la première facture?"*

de ordine, după un dialog atît de emoţionant pentru ea, ar fi culmea ridicolului. Modificările mi se par deci foarte naturale şi în avantajul scenei.

Asupra ultimei schimbări aş avea de făcut unele obiecţii. Subiectul merită efortul, *Odă la Hebe* este demnă de eroul tău, este, într-o privinţă, bucata cea mai seducătoare din comedia ta.

Fără îndoială schimbarea ar putea fi făcută fără prea multă pagubă pentru ansamblul scenei şi, vorbind pe faţă, publicul nu ar vedea decit înfocare; din contra, ar fi şi mai transportat dacă, aşa cum crezi, i-ar plăcea să rămînă sub impresia celor două îneîntătoare versuri:

Hebe ! o zee scumpă ! devin cînd te privesc
Culegător de stele pe spaţiul ceresc.

Dar într-o operă de importanţa *Fîntînii Blanduziei,* aspectul literar trebuie, mi se pare, să treacă înaintea convenienţei unui efect pe care l-aş numi de audiţie, cu atît mai mult cu cît cele două versuri:

Hebe ! săgeata scumpă de care aş vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor.

mi se pare că merită de asemenea onoruri deosebite.

Cînd spun *aspect literar,* îl înţeleg tot atît din punct de vedere al scenei, cît şi din acela al lecturii operei tale. Publicul actual, mai înfocat, mai entuziast, îţi va fi recunoscător de a fi urmat imboldul său, un altul, mai luminat, mai exigent, ar putea să se arate mai riguros şi să obiecteze, ceea ce tocmai fac şi eu aici, că fiecare dintre strofele *Odei la Hebe* se termină într-un fel natural, logic, suitor, se simte că aceasta porneşte dintr-o sursă, să zicem din *Fîntîna Blanduziei.*

Priveşte-n a mea cupă să se-ndulecească vinul,
în ochii mei priveşte de-mi îndulceşte chinul.

Hebe! O zee scumpă, scumpă! Devin, cît te privesc,
Culegător de stele pe spaţiul ceresc.

Hebe! săgeata scumpă de care aş vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor.

Toate aceste versuri sînt perfect la locul lor. Ar mai fi tot aşa dacă ai opera schimbarea pe care ai supus-o părerii mele? Nu o cred. Va fi, după mine, un dublu neajuns dacă această schimbare ar fi operată, nu numai

« Culegător de stele pe spațiul ceresc » nu va mai termina strofa a treia ca şi pe oea de-a doua, dar ea va termina oda în chip mai puțin fericit decît o fac acum cele două versuri:

Hebe! săgeata scumpă de care aş vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor.

Aceste minunate versuri sînt cu atît mai prețioase pentru oda ta, cu cît readuc pe Horațiu spre Geta cu un mare gest de dragoste. Este cazul să spunem ca Shakespeare: *Totul este bine cînd se sfîrşeşte cu bine.* Deci, după mine, trebuie să laşi oda ta aşa cum este, fără să te mai preocupi în nici un fel de judecata nervoasă a publicului tău asupra ierarhiei versurilor tale.

Vineri dimineața. Am recitit acum ceea ce precede şi, cu toată dorința mea constantă de a face mai bine cînd doreşti să ții seamă de părerea mea despre cele scrise de tine, nu găsesc nimic de schimbat. De aceea, propria ta părere mi se pare a fi cel mai bun judecător în împrejurarea de față, acum că nu mai eşti sub influența înfierbîntată a Bucureştiului. Sînt convins că pînă la urmă ultimul tău cuvînt va fi cel mai înțelept" (cf. *Scrisori către V. Alecsandri,* p. 51—52).

Alecsandri se grăbea să-i răspundă la această scrisoare la 24 aprilie st. v. (6 mai st. n):

„Aprecierea ta asupra schimbărilor proiectate în *Blanduzia* este foarte justă. Am să imprim deci *Oda la Hebe* aşa cum a fost scrisă. Dar pentru că publicul din Bucureşti este impresionat mai cu seamă de ultimul vers din strofa a doua, am ră recomand artistului însărcinat cu rolul lui Horațiu să declame această a doua strofă la sfîrşitul odei.

Cît despre a adăuga o nouă scenă la sfîrşitul primului act, renunț, este inutil; dealtfel, Getta ar pierde mult din prestigiul său revenind să facă o scenă de dragoste cu Gallus, după profundul său entuziasm pentru Horațiu. Ar fi să treacă prea repede de la un sentiment la altul. Voi adăuga numai două sau patru versuri la rolul lui Gallus pentru a termina actul bine" (cf. ms. B.A.R. nr. 5741, f. 86—87; V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 16, notele Martei Anineanu).

în aceeaşi scrisoare, poetul îl ruga pe fratele său să-i trimită numărul din *Gazette de France* în care cronicarul dramatic Armand de Pontmartin publicase foiletonul *Une grande première* à *Bucarest,* foarte măgulitor pentru autor. Iancu Alecsandri satisface imediat rugămintea fratelui său:

„Chiar în ziua primirii scrisorii tale de la 20 aprilie s.v. am pus la poştă cele două exemplare cerute din *Gazette de France.*

Foiletonul d-lui de Pontmartin este tot atît de interesant, pe cît este de măgulitor. Te-ai gîndit să-i mulțumeşti?" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 54).

De acest foileton s-a ocupat recent Dan Mănucă, prezentînd pe larg împrejurările în care a fost scris:

„într-adevăr, în *Gazette de France,* ziar cu o foarte veche tradiție, apare la 27 aprilie 1884 un lung comentar semnat Armand de Pontmartin şi dedicat *Fîntînei Blanduziei*[1]. Prin cronica lui, Armand de Pontmartin a sporit substanțial, în epocă, prestigiul piesei lui Alecsandri, cu atît mal mult cu cît criticul vorbea despre o lucrare dramatică, pentru care ziarul avea o altă rubrică, semnată de Adolphe Racot. Dealtfel, în chip de scuze parcă, Pontmartin îşi alcătuieşte cronica sa ca pe o scrisoare către cronicarul dramatic *en titre* al ziarului. Titular timp de aproape trei decenii al rubricii literare săptămînale, Pontmartin avea un nume bun în critica epocii, dobîndit prin severitatea opiniilor şi finețea stilului. Surprinzătoarea lui cronică va fi făcut asupra lui Alecsandri o adîncă impresie, chiar dacă poetul era la o vîrstă cînd toate acestea puteau să-i pară zădărnicii.

Simpatia lui Pontmartin e de căutat în altă parte decît în simpla prețuire a piesei lui Alecsandri şi faptul transpare din cel dintîi paragraf la cronicii sale. Originar din Provența, Pontmartin nu ignora prețuirea lui Alecsandri în sudul Franței, prețuire pe care dealtfel o şi aminteşte. Pentru criticul francez, Alecsandri este, întrele altele, « omul îndrăgostit cu pasiune de Provența şi de poezia provensală », omul care, în pofida vîrstei, a înaltei poziții sociale în România şi a dificultăților voiajului, nu a ezitat să fie de față la sărbătoarea Felibrigiului, la Jocurile Florale din 1882 Faptul a produs impresie şi, după mai bine de un an, Portmartin nu ezită să declare, cu o curtoazie ce trece dincolo de politețea ocazională, că « salutîndu-1 pe V. Alecsandri, îmi pare că aduc omagiu unui adevărat poet francez ». Turneul lui Alecsandri a lăsat urme durabile, ce au putut fi depistate şi în secolul următor.[2]

Calmul senin, mindria resemnată a lui Alecsandri, lesne de intuit printre replicile *Fîntînii Blanduziei,* l-au cîştigat de îndată pe Pontmartin care, prinzînd momentul, rupe o lance împotriva lui Hugo: « ... la *Fontaiu de Blandusie.* Ce simple mot nous fait déjà l'effet d'une évocation magiqu e Nous croyons voir apparaître Horace en personne ; Horace, le type le plus original et le plus exquis de la poésie latine ; Horace, que l'on peut admirer

[1] Armand de Pontmartin, *Une grande première* à *Bucarest,* în „Gazette de France", 254e année, 27 Avril 1884 *[nota Dan Mănucă].*

[2] Cf. Maria Platon, *Vasile. Alecsandri et le Felibrige.* Thèse de doctorat, Montpellier, Université Paul Valéry, 1972, p. 109 urm. *[nota Dan Mănucă].*

et aimer sans rien ôter à notre enthousiasme pour Virgile! Il murmure à. notre oreille ces vers ravissants, qui nous ont si souvent reposé du grincement des grandes machines de M. Victor Hugo: *O, fons Blandtisiae, splendidior vitro!...»*

Neştiind româneşte, Pontmartin îşi continuă foiletonul pe baza informaţiilor pe care i le puneau la dispoziţie doi cronicari cu renume în România, colaboratori de vază ai singurului ziar de la noi accesibil critioului francez — *L'Indépendance Roumaine.* Aici apăruseră atît rîndurile lui Frédéric Damé[1] — în chip de articol de fond — cît şi ampla cronică a lui Grigore Ventura (semnată cu pseudonimul obişnuit — Arutnev)[2].. Ambele sînt puse la contribuţie de criticul francez, spre a crea o imagine convingătoare a ceea ce a însemnat în epocă premiera lui Alecsandri.

Vivace, stăpîndindu-se greu cînd era vorba să arunce o săgeată într-o direcţie convenabilă, Pontmartin nu se poate abţine de a nu remarca eleganţa frazelor lui Damé, dar numai spre a avea pretextul de a ironiza maltratarea limbii franceze la ea acasă. Acestea fiind zise, criticul trece la prezentarea piesei lui Alecsandri, fără a-i face propriu-zis analiza şi mvtlţumindu-se, în punctele cheie, să apeleze la întinsa cronică a lui Ventura, reuşind să intuiască singur unele fapte pe baza unor informaţii anterioare.

«Horace! Le voici: M. Alexandri nous le rend. Dans sa pièce, la fontaine de Blandusie joue le rôle de Notre-Dame de Paris dans le roman de M. Hugo. C'est autour de son bassin, près de ses eaux limpides, que se noue et se dénoue le drame.» Observaţia, care îl pune pe Alecsandri într-o companie măgulitoare, este urmată de o alta, referitoare la ecoul sentimental al piesei: « D'après les analyses que j'ai sous les yeux, il est facile de deviner que le choix de son sujet a fait vibrer certaines cordes de l'amour-propre national, à peu-près comme les derniers chants d'Enéide répondaient, chez les Romains, au souvenir ou au sentiment de leur lointaines origines.»

Rezumarea subiectului *Fîntînii Blanduziei* e sumară (dealtfel, intriga piesei nici nu e prea complicată), punctată cu versuri din Horaţiu, citate în original şi cu o vădită delectare. Se constată lesne plăcerea lui Pontmartin în descrierea lumii romane şi talentul său reconstituie fără dificultăţi tablou! unei societăţi a cărei înfăţişare nu avea cum să o cunoască din piesa lui Alecsandri, ci numai din bogatele-i lecturi. încît îndemînarea lui Alecsandri

[1] Fr. Damé, *Le triomphe d'Alexandri,* in *L'Indépendance Roumaine* VIII, 1884, nr. 1946, din 5 aprilie *[nota Dan Mănucă].*

[2] Arutnev, *Fîntîna Blanduziei, piesă în 3 acte şi în versuri de V. Alecsandri,* în *L'Indépendance Roumaine,* VIII, 1884, nr. 1946, din 5 aprilie, nr. 1947, din 6 aprilie, nr. 1948, din 8 aprilie, nr. 1949, din 9 aprilie *[nota Dan Mănucă].*

este apreciată — şi nu,o dată supralicitată — din perspectivă sociologică: *4* Cette décadence se révèle dans le faste insolent des affranchis, qui ne se souviennent de leur esclavage que pour être de plus haïssables parvenus. Horace, le poète préféré d'Auguste, s'est retiré à Tibur. Il en veut à son Empereur qui prolonge l'exil d'Ovide. Si ce détail n'est pas historique, il est heureusement trouvé. Horace a bien dit que la race des poètes était irritable; mais il n'a pas dit qu'elle fût insensible aux disgrâces de famille.»

Cînd vine vorba de Getta, Pontmartin apelează la o speculaţie, spre a-1 face pe cititor să desprindă unul din motivele succesului piesei lui Alecsandri: « vous devinez que, si Getta a des enfants, elle pourra, sans tropd'invraissemblence, être l'ailleule des belles Roumaines qui assistaient à la pièce d'Alexandri ». Dar, mai mult decît atît, apariţia Gettei şi a lui Gallus, precum şi scenele dintre ei sînt entuziast apreciate: « Quoi de plus charmant que cette idylle, servant de prologue à une comédie?». Nu mai puţin elogios este privit şi dialogul dintre Getta şi Horaţiu, urmînd baladei cîntate de sclavă. Despre el se susţine că « a vraiment toute la grâce de l'antiquité la plus pure ».

Turbulent şi iconoclast — ca, dealtfel, în toată cariera sa — Pontmartin nu ezită să scrie' că monologul lui Horaţiu de după cea dintîi întîlnire cu Getta este « preferabil » tuturor monologurilor pe care diverşi autori le-au scris pentru Coquelin; aici, continuă cronicarul, «éclatent des traits d'une observation bien finie ». Actul al doilea e privit — desigur, tot cu ajutorul lui Ventura — cu aceeaşi binevoitoare dispoziţie, deşi cîteva întorsături de frază lasă să răzbată urmele unei ironii la timp oprită, provocată de clişeele dramatice vizibile şi la Alecsandri: « L'affranchi prie Horace d'improviser une pièce en vers. Tous les regards sont fixés sur le poète. Il balbutie, il s'excuse, il ne se sent pas en verve; le fiasco se dessine, et déjà Zoi'le et Scaurus murmurent, comme les faux chevaliers de *Robert-le-Diable:* Nous le tenons!» Despre oda care urmează, elogios comentată de toţi cei care au scris despre Alecsandri, se susţine că « ne déparerait pas la plus exquise anthologie ». Şi în continuare, dovedind un surprinzător simţ al limbii, Pontmartin exclamă: « Que ne puis-je vous la traduire? *Hebe, tu a lui Joe...* Supposez un grand latiniste qui sache le roumain, et qui restitue cette ode à la langue d'Horace. Vous pourrez hardiment la placer dans une édition choisie, entre le *Sic, te, Diva potens Cypri* et la *O navis, referent in mare.* C'est à peine si elle aura l'air d'une exilée, revenue dans sa patrie.»

Urmînd cu rezumarea piesei, Pontmartin prezintă actul al treilea şi consideră — cu o adresă probabil foarte precisă a maliţiei sale, dar care azi e dificil de descifrat — că Horaţiu se înşeală asupra sentimentelor

Gettei față de el, « par une erreur d'optique assez commune chez les vieillards illustres ». Dialogul dintre Horațiu și Getta pe această temă ar fi « un chef d'oeuvre de délicatesse et de grâce ».

Cîteva din concluziile criticului francez merită a fi relevate, întriicît surprind particularități reale ale *Fîntinii Blanduziei,* intuite doar prin intermediul cronicii lui Ventura. în același timp, e necesar să atragem atenția asupra faptului că piesei i se găsesc merite pe care nu totdeauna le are, dintr-un sentiment de evidentă bunăvoință și netăgăduită amicie. Alecsandri este felicitat pentru echilibrul perfect pe care l-ar fi creat între poezie și desfășurare dramatică. « C'est une tentation si naturelle, si douce et si rare, quand on possède le don de la poésie, de s'attarder sur les cîmes, pendant que le public s'impatiente des lenteurs du drame! L'auteur de la *Fontaine de Blandusie* a su éviter cet écueil.» Sînt din nou remarcate scenele considerate valoroase: mărturisirea dragostei ce și-o poartă Gallus și Getta, festinul de la Scaurus, oda recitată de Neera, sfidarea arrncată ui Horațiu și strofele improvizate de el. Alecsandri — se afirmă - a știut să susțină caracterele cu o deosebită artă: « Comme il est vrai, cet Horace, qui, s'abusant sur les sentiments de Getta, se croit aimé à force de se savoir admiré, prête à ce mirage son imagination de poète, et, lorsque l'illusion lui devient impossible, donnerait, j'en suis sûr, les trois quarts de son bagage immortel pour un de ces regards et de ces sourires que Getta prodigue à Gallus!».

Pornind de la faptul că iubitul Gettei, Gallus, un fost războinic gal, Pontmartin relevă adînea simpatie pe care Alecsandri a arătat-o totdeauna Franței, mărturisind că și acest fapt îl face să consemneze, în cea mai veche gazetă franceză, ecourile aplauzelor din București.

Curtoazia puțin obișnuită a lui Pontmartin merge încă mai departe. El propune ca piesa lui Alecsandri să fie tradusă în franceză de Xavier Marmier (« qui parle le roumain comme le français ») și de Henri de Barnier, spre a fi reprezentată la Comedia Franceză. Aprinzîndu-se cu repeziciune, imaginația criticului închipuie chiar o schiță de decor și prevede cea mai bună distribuție: » Ah ! comme je vois bien, dans le principal rôle, Got transfigurant son merveilleux Arnolphe et en faisant le poète Horace ! Comme je voit Monnet-Sully, superbe dans le rôle de Gallus, et Getta, la blonde fille du Danube, délicieuse sous les traits de M-lle Reichemberg !»

încheierea trădează motivul care l-a îndemnat pe Armand de Pontmartin să-și scrie cronica: «La Roumanie, justement fière de son poète, a le droit de réclamer comme siens, l'oeuvre, la légende, le succès, la gloire d'Alexandri. Il me semble qu'il en restera un peu pour la Provence — et pour la France »" (cf. *Argumente de istorie literară,* Iași, Editura Junimea, 1978, p. 78-82).

Deși măgulit de propunerea lui Pontmartin, Alecsandri nu-și mai făcea însă iluzii cu privire la reprezentarea pieselor sale în străinătate. După cum știm, el avusese două eșecuri mai înainte, cu încercarea de a reprezenta *Les bonnets de la comtesse* pe scena Comediei Franceze și *Sinziana și Pepelea* pe scenele teatrelor din Londra (vezi aici p. 789 și urm.). De aceea se va mulțumi să se ocupe în continuare și cu toată sîrguința de îmbunătățirea textului *Fîntinii Blanduziei* pentru scena românească și pentru tipar. In acest sens sună clar scrisoarea pe care i-o trimite la 2 mai lui I. Ghica, prin care îl anunța că a terminat manuscrisul pe care i-l destinase (e vorba de ms. B.A.R. nr. 812): „. . . am reluat cu un fel de zel nebunesc copia corectată a *Blanduziei* — își informa el prietenul — și chiar in dimineața aceasta am terminat-o, scoțînd un uf! de mulțumire, care a făcut să zornăie geamurile casei mele. Cred chiar că sînt și cîteva sparte.

Deci manuscrisul este aici, pe biroul meu, surîzînd ca un nou-născut care va merge în curînd să primească botezul în apele purificatoare ale Tamisei [. . .].

Romaneasca s-a reîntors la București, tot pe neașteptate cum a plecat, și reprezentațiile *Blanduziei* s-au reluat și mai și. Duminica viitoare, *4* mai, va avea loc a unsprezecea reprezentație, și mi s-a făcut cunoscut că la 9 ale lunii regina își propune să meargă să vadă piesa din nou... Ei bine, dar asta înseamnă un succes nesperat, care trebuie să îneînte grozav pe prietenul meu Macedonski.

în numărul din *Gazeta Franței* cu data de 27 aprilie este un foileton de dl. de Pont-Martin, intitulat *0 mare premieră la București.* Este o recenzie foarte elogioasă a piesei mele, încheindu-se cu un apel către directorul teatrului francez din Paris de a monta *Fîntîna Blanduziei,* tradusă de Bornier și X. Marmier. Asta ar fi grozav, dar acest apel nu va fi ascultat" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 70).

Chiar a doua zi, la 3 mai, poetul îi scria iarăși lui Ghica, drept răspuns la o scrisoare a acestuia sosită atunci la Mircești. Ghica îi vorbea de propunerea compozitorului Manzocchi de a compune o operă cu subiectul piesei lui Alecsandri, dar scriitorul era foarte îndurerat și alarmat de știrile pe care le primise cu privire la starea sănătății fratelui său și nu se putea gîndi la nimic altceva: „Propunerea d-lui Manzocchi — recunoștea el — este foarte seducătoare. Voi reflecta și vom mai vorbi. Deocamdată nu mă pot angaja să scriu libretul în franțuzește, fiind foarte ocupat cu pregătirile de plecare, împreună ou Paulina, ca să-mi văd fratele, care, după spusa cumnatei mele, se simte destul de rău.

Sînt foarte chinuit, prea mult chiar, pentru a fi în stare să întreprind ceva în materie de lucru literar" (cf. *ibidem,* p. 72 — 73).

Fără a-şi trăda îngrijorarea, poetul continuă să scrie fratelui său, ca şi cînd n-ar cunoaşte gravitatea situaţiei acestuia, cerîndu-i mereu părerea, cu privire la piesă, adueîndu-i la cunoştinţă noile sale proiecte literare:: „De două zile primăvara a binevoit să-şi facă apariţia pe meleagurile noastre" — îl informa el mai întii despre întîrzierea acestui anotimp mult aşteptat, continuînd apoi: „De la întoarcerea mea din Bucureşti m-am ocupat, pe apucate, de a-mi îndrepta piesa şi de a îndepărta multe neologisme înainte de a o da la tipar. Să ştii că ţie îţi dedic *Fîntîna Blanduziei,* pentru că este,, după spusa întregii lumi, capodopera mea dramatică. Dar tocmai fiindcă, veni vorba de ea, nu crezi tu că ultimul vers al lui Horaţiu, la sfîrşitui actului 3: « O ! glorie, Horaţiu nu va pieri întreg », va cîştiga fiind pronunţat astfel: «O/ *patrie, Horaţiu...%* etc.?

Am scos scena de la sfîrşitui actului al doilea pentru a mă supune părerii tale şi aceleia a reginei, a lui Maiorescu şi a mai multor persoane. Piesa va cîştiga din punct de vedere literar, dar nu şi din punctul de vedere al gustului publicului. Această scenă avea o notă veselă, care îl distra şr îl menţinea, în timpul antractului, într-o bună dispoziţie. în sfîrşit, fie, pentru schimbarea cerută de persoane de litere!" în aceeaşi scrisoare, poetul îşi vestea fratele că are în minte un nou proiect dramatic şi-i cerea, ajutorul pentru a se putea documenta: „La ora aceasta combin în mintea, mea planul dramei în versuri *Moartea lui Ovidiu.* Mi-ar trebui biografia lui August ca să-mi ajute la studiul epocii sale" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 347—348).

Iancu nu va mai avea răgaz să scrie fratelui său decît o ultimă dată: joi mai 1884, căci el se va stinge din viaţă]a 27 ale acelei luni, fără ca poetul să mai apuce să-1 vadă.

„Am primit chiar acum scrisoarea ta din 4 — se grăbea muribundul să confirme primirea ei — şi vreau să răspund numaidecît pentru a-ţ£ spune cît sînt de fericit de gîndurile tale pentru mine. Dedicaţia ta este *una din cele mai frumoase zile din viaţa mea.* Cum să-ţi mulţumesc? Pentru, moment nu am decît un singur mijloc. Nu ştii, spui tu, cui să te adresezi pentru a avea bibliografia lui August [...]. Cea mai bună trebuie să fie aceea care se găseşte în lucrarea în şapte volume a lui Duru)'". în încheiere, Iancu revenea la *Fîntîna Blanduziei,* răspunzînd fratelui său cu privire la ultimul vers din actul III: „« O ! Patrie! Horaţiu nu va pieri întreg » este preferabil lui «[O ! Glorie !...» — este el de părere. — în *Glorie* există fără să vrei egoism, fără a mai pune la socoteală că este acolo şi un pic de înfumurare, chiar în gura lui Horaţiu ; în *Patrie* nu este decît abnegaţie şi devotament "(cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 55 — 56).

r

Vestea morţii fratelui său il îndurerează profund pe scriitor, dar in acelaşi timp ii dă şi un sentiment de împăcare cu ideea sfîrşitului inevitabil: „Dumnezeu a voit să-1 scape — îi scria el lui I. Negruzzi — de crunţile lui suferinţi şi mi 1-a luat, lăsîndu-mă cu un mare gol în inimă şi cu un mare deşert în jurul meu, căci am rămas singur dintre ai mei. Mîhnirea mea e fără margini. .. Va veni şi rîndul meu să plec şi crede-mă că nu cu disperare voi vedea sosind momentul de plecare" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* •p. 142).

în cursul aceleiaşi luni Alecsandri mai primeşte un îndemn de a-şi traduce în franceză piesa *Fîntîna Blanduziei,* din partea prietenului său din tinereţe Ed. Grenier: „Am primit mai de mult ziarul românesc care îmi anunţa succesul dumitale — ii scria acesta cu afecţiune la 17 mai 1884. — Nu mă indoisem. Pentru ce nu ai traduce dumneata însuţi opera dumitale ? Ea este de un interes general, toată lumea iubeşte şi cunoaşte pe Horaţiu. Toată lumea ar trebui de asemenea să te cunoască şi să te iubească." Grenier, care trăia în singurătate la Paris, abia aflase de boala gravă a lui Iancu şi căutase să-1 vadă, fără succes însă. Crudă coincidenţă, el însuşi rămăsese ultimul din familia sa, cum avea să rămînă şi Alecsandri în curînd. „Nu am avut decît necazuri — îşi continua Grenier scrisoarea — unul mare care le, reînnoia pe toate celelalte le-a pus capăt şi pecetea definitivă: singurătatea absolută. Căci am rămas ultimul din familia mea [...]. Nu ai ajuns pînă acoloj dragul meu, şi nu ai să fii niciodată pentru că ai ştiut să-ţi faci o familie" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 229).

După ce îi răspunde la această scrisoare, declarînd că grija pentru starea fratelui său nu-i îngăduie să se ocupe de .traducerea piesei sale în limba franceză, Alecsandri îi va scrie iarăşi, înainte de a primi vreun răspuns, ca să-i dea ştirea morţii fratelui său (cf. Georges Gazier, *Lettres inédites,* Paris, 1911, p. 78-80).

Răspunsul vechiului prieten la această tristă veste este o adevărată mîngîiere pentru poet: „Aşteptam scrisoarea dumitale — îi scrie Alecsandri la 6 iunie 1884 lui Grenier — căci nimeni mai bine decît dumneata nu putea să înţeleagă starea mea în urma morţii fratelui meu. Ca şi dumneata, am rămas ultimul supravieţuitor al familiei. Tată, mamă, soră, fraţi, toţi m-au părăsit. Este rîndul meu să mă duc să-i întîlnesc. Ah ! este prea crud, prea mare tristeţe să vezi făcîndu-se astfel de gol în jurul tău. îmi rămîne, ce e drept, soţia mea, care este bună şi afectuoasă ; este cel mai bun sprijin al meu în nenorocirea care m-a lovit. Fiica mea şi copiii ei aparţin noii generaţii" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 351).

Cum spuneam şi mai înainte, în aceste luni de adîncă suferinţă, Alecsandri află alinare în preocuparea pentru şlefuirea şi pregătirea pentru

tipar a *Fîntinii Blanduziei.* Pentru că nu se mai putea ocupa el însuşi de supravegherea tipăririi, îl rugase pe Ollănescu să facă acest lucru, iar acesta acceptase cu bucurie. Ollănescu acceptase de asemenea să scrie şi o notiţă biografică despre Horaţiu, astfel încît nu este deloc surprinzător faptul că Alecsandri îi cere şi lui părerea cu privire la unele modificări ale piesei:

„Pentru că ţii piesa mea în mînă — îi scria poetul, înainte de a trimite manuscrisul la tipar, într-o joi din luna aprilie — te rog să reflectezi asupra ideii exprimate de mai multe persoane de a tăia ultima scenă a actului al doilea. Acţiunea nu ar fi prea brusc trunchiată sub pretextul de a nu slăbi impresia produsă asupra spiritului publicului de oda lui Horaţiu ?

Piesa fiind un studiu al obiceiurilor romane, o comedie, actul al doilea nu ar cîştiga dacă s-ar termina printr-o scenă comică?

Gîndeşte-te de asemenea şi la cuvîntul *geniul. ..* Ţin la el cu atît mai mult cu cît acela de *geniul* este foarte greoi pentru versificare.

După conferinţa dumitale, despre care te rog să-mi dai noutăţi, îmi vei trimite îndărăt manuscrisul ca să continui munca de corectură" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 202—203)..

La 20 aprilie 1884, primul act al piesei, corectat, era trimis editorului, căci poetul se grăbea, cum ştim, să plece la Paris.

„Am espeduit astăzi lui Socec actul I a *Blanduziei* — îl informa Alecsandri pe Ollănescu — şi l-am încunoştiinţat că ai binevoit a priimi să faci corecturile foilor imprimate. Cît mă voi găsi încă în ţară, voi cerceta ultima corectură, păn-a nu se pune coaiele sub presă.

Conform părerei d-tale şi a altor persoane asupra cuvîntului *geniu,* am adoptat pronunţarea uzitată la noi: adică *geniu* şi am prefăcut toate pasajele în care se găseşte ; în cît priveşte notiţa d-tale asupra lui Horaţiu, aş dori să fie nu prea lungă. Acea publicată în *România liberă* îmi pare suficientă, căci are forma unei biografii. Singurul pasaj din ea care mă cam necăjeşte este portretul poetului: scurt, gras, roş la faţă etc.. . . care depoetizează grozav pe eroul meu. Nu s-ar putea lăsa la o parte această siluetă cam grotescă?

Oricum va fi, îţi mulţămesc din toată inima şi pentru măgulitoarea critică ce ai făcut despre piesa mea şi pentru binevoitoarea îngrijire ce vei pune la publicarea ei" (cf. *ibidem,* p. 203).

Peste o zi, două fusese expediat şi actul al doilea, iar ultimul nu va întîrzia nici el să ajungă la editor.

La 25 aprilie, Ollănescu îi răspundea la cea de-a şasea[1] scrisoare pe care i-o trimitea Alecsandri de la începutul lunii aprilie:

[1] Pînă la 19 iunie el va primi de la Alecsandri nu mai puţin de 15 scrisori, toate în legătură cu bunul mers al tipăririi piesei (cf. nota Martei Anineanu în *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 367—368, şi ms. B.A.R. nr. 1786, f. 14-39).

„Cea mai mare bucurie am, de la o vreme încoace, cînd în fiecare dimineaţă găsesc cîte o scrisoare de la d-ta" — îşi începea el misiva, dîndu-i apoi raportul: „Am vorbit cu Socec. Pînă aseară nu primise încă actul al treilea. Pe celelalte le-a şi pus în lucru şi pe lunea viitoare îmi va trimite primele corecturi. îmi spunea că i-aţi fi cerut 50 exemplare pe hârtie de Olanda, că nu are asemenea hîrtie, că a scris să-i vie şi că aceasta va întîrzia ceva tipărirea. I-am răspuns că poate să înceapă cu cele pe hîrtie ordinară, lăsînd ediţia de lux la urmă [...].

Notiţa asupra vieţii lui Horaţiu, dezbrăcată de orice fel de inconsecvenţe estetice, vă o voi trimite spre blagoslovenie mai-nainte de a o da la tipărit" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 366—367).

O lună mai tîrziu, la 30 mai, Alecsandri se plîngea lui Ollănescu de întîrzierea imprimării volumului, la care ar fi vrut să facă corectura ultimelor foi înainte de a pleca în Franţa unde voia să se ducă totuşi după moartea fratelui său:

„Socec nu pune destulă sîrguinţă pentru tipărirea *Blanduziei* — nu se sfia el să-şi exprime nemulţumirea — şi asta mă supără, căci aş fi dorit să fac măcar o corectură piesei întregi, păn-a nu pleca din ţară. Te rog dar să ai bunătate a trece pe la librăria lui şi a-1 îndemna din parte-mi ca să puie sula în coaste zeţarilor.

Cît pentru manuscriptul meu, sper să-ţi îndeplinesc dorinţa, căci odată cu colile imprimate, Socec îmi trimite şi partea, de manusoris corespunzătoare şi eu o păstrez pe aceasta tocmai cu gînd de a ţi-o da. Pentru ca să pun însă mina pe întregul manuscris ar, trebui ca să mi se trimită întreaga piesă zeţuită. Astfel aş putea să-ţi dau totul.

Eu am de gînd să plec cît mai ourînd şi după cum merge lucrul nu sper să am prilejul de-a face corectura tuturor foilor. Bine ar fi să mergi însuţi la tipografia lui Socec şi să te înţelegi cu directorul ei pentru grăbirea publicărei. înştiinţează-mă cît mai rămîne de zeţuit" (cf. V.Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 204).

Socec însă îi trimisese ohiar atunci actul II zeţuit, astfel că poetul îi scria la 2 iunie lui Ollănescu:

„Socec mi-a trimis actul II zeţuit; l-am corectat îndată şi .îl înapoiesc cu poşta de astăzi. Acum mai rămîne actul III pe care aş dori mult să-1 revăd păn-a nu pleca la Aix-les-Bains, adică pînă în 10 sau cel mult 12 zile.

Cum să facem ca zeţuirea ultimelor coaie să fie săvîrşită în acest timp?

Am scris lui Socec pentru ca să-mi exprim dorinţa mea, însă mă tem că tipografia lui are prea mult de lucru şi, prin urmare, se va lăsa pe tînjală în privirea piesei mele.

Fiindcă am introdus oarecare mici schimbări in text, m-aş mulţămi să pot face măcar prima corectură al actului III, lasîndu-ţi d-tale sarcina de a completa corecturile mai pe urmă.

Cu poşta de ieri am trimis lui Socec o sumă de note de adăogit la finele volumului; vei avea bunătate d-ta a îngriji despre tipărirea lor.

Manuscrisul primelor *două acturi* sînt la mine; dacă mi-ar trimite Socec ultimele coaie a piesii, aş pune mîna şi pe actul III, şi ţi-aş trimite întregul manuscris ca să-1 păstrezi din parte-mi ca un suvenir.

Cît pentru Socec, mă voi înţelege cu el după întoarcerea mea din străinătate" (cf. ms. BAR. nr. 2230, f. 2 - 3; f. 4-58" ale caietului conţin textul autograf al piesei *Fîntîna Blanduziei,* de care e vorba in această scrisoare, inolusiv notele şi variantele tipărite là finele volumului).

Peste trei săptămini, volumul nu apăruse încă, dar nu din vina editorului, cum îl informa Alecsandri pe Gr. Ventura la 20 iunie:

„Blanduzia va apărea în curînd.

Am adăugat la sfîrşitui broşurii cincisprezece [de fapt: 16 — *n.n.]* bucăţi în versuri, pentru a-i da măsura unui volûm" (cf. V. Alecsandri' *Scrisori, însemnări,* p. 160).

La 26 iunie însă volumul se vede că apăruse, căci fusese inclus în *Bibliografia română* pe care o publica librarul-editor Alexandru Degenmann din Bucureşti[1]:

„Cu poşta de astăzi — îi scria acesta la 10/26 iunie lui Alecsandri — mi-am permis a vă trimite un exempl. din *Bibliografia* mea română, reîncepută din nou, pentru a cărei viitor mi se pare a fi un semn bun c-am putut să încep cu nemuritorul d-vstră uvragiu: *Fontanei Blanduziei"* (cf. *Scrisori către' Vasile Alecsandri,* p. 188).

în această vară poetul nu va mai pleca în străinătate, ci se va duce, împreună cu soţia sa, la Mehadia psntru cură, unde rămîne pînă la începutul lui septembrie. în tot acest răstimp nu se gîndeşte decît la viitoarea lui piesă despre poetul Ovidiu. Corespondenţa lui din această vreme aminteşte mereu acest proiect. Astfel, la 28 iulie îi scria lui I. Ghica, în legătură cu venirea compozitorului Manzocchi la Mehadia, că subiectul piesei *Ovidiu* ar fi mai potrivit pentru o compoziţie muzicală decît cel al *Blanduziei.*

„îmi anunţi sosirea la Mehadia a lui Manzocchi. Nu am văzut încă venind nimic şi aştept pe tînărul maestru pentru a intra cu el în raporturi de colaborare. Cred că subiectul lui *Ovidiu* îi va conveni mai bine pentru

[1] Acesta a publicat, ou unele întreruperi, între 1879— 1889, buletinul *Bibliografiei române,* continuat de Socec.

o compoziţie muzicală decît cel al *Blanduziei"* (çf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 74).

în aceeaşi lună iulie o informa şi pe Aristizza Rcmanescu că îşi reface forţele pentru a putea scrie piesa proiectată. El recomanda totedată ca la reluarea *Fîntînii Blanduziei* să se folosească textul publicat în volum, care conţinea ultimele sale îndreptări (cf. ms. I *55* - Bibi. „VA. Urechia", Galaţi).

La 1 august ii scria iarăşi Aristizzei, mărturisindu-i oă tot la *Ovidiu* îi este gîndul. Piesa începea să prindă contur şi reintrarea lui Manolescu ţi prezenţa la Bucureşti, în. martie, a Agathei Bîrsescu ii dădeau speranţe pentru o interpretare mai bună. Chiar intenţiona să vină la Bucureşti ca sa discute ou Gr. Cantacuzinc despre decorul din actul doi (cf. ms. I 54— Bibi. „VA. Urechia", Galaţi). ,

Nici *Blanduzia* — după cum vedem — nu era uitată .cu totul, în scrisoarea de mai sus, bunăoară, îşi dădea consimţămîntul ca Manolescu să joace rolul lui Gallus.

în toamnă, întors la Mirceşti, trimitea volumul . prietenilor: la *5* ectembrie lui Papadopol-Caili.rnah, la 17 octombrie doamnei Negruzzi (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 146, 175).

Cînd poetul terminase şi chiar citise piesa *Ovidiu* în faţa mai multor persoane, apărea traducerea în .limba germană a *Blanduziei,* datorată lui Edgar de Herz:

„Sînt foarte mulţumit să.aflu că d-1 de Herz — ii scria el în ianuarie 1885 lui Gr. Ventura — a izbutit să traducă fidel *Blanduzia* şi sînt foarte turios să cunosc impresia pe care o va produce lectura acestei traduceri asupra reginei, .cum şi asupra cercului lui Maiorescu.

După aceea va depinde numai de regină ca piesa să fie jucată la Viena. îi voi vorbi la întoarcerea mea la Bucureşti" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 162).

Poetul chiar va autoriza pe traducător, :n scrisoarea datată 6/18 februarie 1885, să reprezinte piesa în traducerea făcută de el.

în luna februarie 1885 poetul este numit ministru plenipotenţiar al ţării ia Paris, şi tot acum, cu prilejul decernării premiului Năsturel Herescu, se discută posibilitatea acordării lui pentru *Fîntîna Blanduziei.* Alecsandri nu va mai primi -însă şi a doua oară premiul, in jurul căruia s-a ţesut şi atunci o adevărată reţea de intrigi. Iată ce scria Alecsandri lui I. Ghica:

„Se ţes deja intrigi pentru premii şi, mai cu seamă, pentru acela al lui Năsturel Herescu, şi se pare că sînt puţin dispuşi să-1 ofere aceleiaşi persoane de două ori consecutiv. Am declarat unora dintre colegii mei că nu ţineam Ia aceasta şi.că, chiar dacă mi s-ar oferi pentru *Blanduzia,* aş

fonda cu aceste 12.000 de franci un premiu anual de 2.000 de ' franci (timp de şase ani) pentru a răsplăti cea mai bună piesă dramatică" (cî. *ibidem,* p. 85).

Istoria acestei piese nu se sfîrşeşte însă aici, căci ea a intrat în patrimoniul de aur al dramaturgiei noastre naţionale. Ecourile pe care le-a stîrnit — chiar şi cele pronunţat critice sau răuvoitoare — dovedesc interesul suscitat în public nu numai în epocă, ci şi după aceea, pînă în zilele noastre.

„în jurul bardului de la Mirceşti se ridică o întreagă literatură de detractori, în care se distingea, în interes propriu, Al. Macedonski, apoi C. Mille, V.G. Morţun, Delavrancea, Al. Vlahuţă etc." — eminteşte momentul E. Lovinescu (cf. *op. cit.,* p. 81). „Faţă de atacurile la care începuse să fie expusă literatura lui V. Alecsandri" — continuă criticul — „T. Maiorescu se simte obligat să intervină în favoarea aceluia sub al cărui prestigiu şi patronat îşi pornise cariera revistă *[Convorbiri],* la începuturile ei contestate de atîţia duşmani", arătînd ferm şi cu autoritate în ce constau meritele lui Alecsandri, oprindu-se, desigur, şi asupra aportului său la dezvoltarea teatrului românesc: „...cînd societatea mai cultă a putut avea un teatru în Iaşi şi Bucureşti — *el* a răspuns la această dorinţă, scriindu-i comedii şi drame", dar subliniind totalitatea însemnătăţii sale:

„A lui liră multicordă a răsunat la orce adiere ce s-a putut deştepta din mişcarea poporului nostru în mijlocia lui.

' în ce stă valoarea unică a lui Alecsandri?

în această *totalitate* a acţiunii sale literare" (cf. *Poeţi şi critici,* în *Convorbiri literare, nr.* 1, lapr. 1886, p. 9).

Maiorescu punea astfel la punct, cu prestigiul său, atît atacurile lui Macedonski din *Literatorul,* cît şi pe cele ale lui Delavrancea, Vlahuţă, Aron Densuşianu îndreptate împotriva poetului şi dramaturgului Alecsandri.

Barbu Delavrancea îi reproşa lui Alecsandri că nu are forţa de evocare a unei epoci trecute în teatrul său şi nici originalitate:

„Poate ca să fie unele talente — spune el — care să întrevază trecutul printr-o înfierbîntare a creierului şi, înfrîngînd secolele care le separă de o epocă, să brodească ceva care s-ar cam potrivi cu un erou, cu un artist or cu vreun ţăran din cine ştie ce împărăţie răposată. Dar nu d-1 Alecsandri a dat dovezi despre acest miracol. Horaţiu şi Ovidiu vorbesc, gîndesc, trăiesc, se mişcă ca toţi oamenii din ziua de azi. Patimele lor şi modul d-a şi le înţelege şi d-a le scuza este o afacere din ziua de azi.

Cu nimic nu izbuteşte autorul să ne ridice măcar un colţişor din perdeaua groasă care stă între spectatori şi trecutul pe care se încearcă a-1 reînvia. în locul lui Horaţiu putea vorbi Alecsandri; şi ar fi fost mai nemerit; că dacă Horaţiu ş-a pierdut un manuscris, putea şi d-sa să şi-1 piardă ; ba putea să-1 şi găsească la cel din urmă act, ca şi Horaţiu. Cu cîteva plante şi farmece, cu cîteva invocaţii şi salutări, cu nume proprii şi cu o togă romană nu te poţi găsi decît la începutul începutului din secolul lui August [...].

Stihăria dramatică à la d-1 Alecsandri să poate turna cu cotul, cu metrul pătrat şi cu prăjina cubică. Poate publicul să mă închiză pe mine, care nu fac versuri, în sala Ateneului, şi să improvizez versuri dramatice asupra oricărui erou antic, medieval şi modern" (cf. *„Despot-vodă". Dramă in versuri de d-l Vasile Alecsandri,* în *Epoca,* I, 11 ianuarie 1886, nr. 43 — semnat *Fra Diavolo).*

Aron Densuşianu îl denigrase pe poetul Alecsandri în *Istoria limbei şi literaturei române,* Iaşi, 1885, p. 97, 245, „în care Bolintineanu şi Mureşanu îi apar ca nişte uriaşi, pe cînd Alecsandri devine mai mititel decît răposatul Lepădatu de la Braşov" (cf. raportul lui Hasdeu de respingere a *Istoriei* de la premiul Academiei, publicat în *Convorbiri,* în anexa articolului lui T. Maiorescu, *în lături* — nr. 3, 1 iunie 1886). Doi ani mai tîrziu el îşi relua atacurile, de data aceasta împotriva teatrului lui Alecsandri, şi îndeosebi împotriva *Fîntinii Blanduziei.*

„Teatrul român — începea el — atît de lipsit de scrieri originale a primit cu mare bucurie această piesă a d-lui Alecsandri. O parte din ziaristică, chemată a judeca nu numai piesa, dar şi publicul, a tăcut, alta a primit-o cu entuziasm. Şi presa care a tăcut şi care a vorbit, fiecare a vorbit sau a tăcut nu din motive literare, ci cu totul de-o altă natură, cari, din nefericire, se amestecă la noi în toate cestiunile. Mai-nainte de-a intra în analiza piesei, să ne fie permis a reproduce, din dările de seamă ale unor ziare de atunci, locurile în care recenzenţii îşi rezumă apreţierile lor.

Iată un pasagiu ce-1 aflăm în recenziunea făcută de *L'indépendance roumaine* din 25 martie 1884 şi pe care noi îl reproducem în traducţiune românească :

« în scurt, eu cred că *Fîntîna Blanduziei* este fără îndoială cea mai bună scriere dramatică a d-lui Alecsandri. Ea n-are aproape nici un defect din punct de vedere scenic ; este o comedie clasică în toată puterea cuvîntului, şi sunt sigur că tradusă bine va obţine în toate celelalte limbi un foarte mare succes pe toate scenele mari ale Europei. Va să zică, succesul d-lui Alecsandri de astă-dată nu se datoreşte numai valoarei literare a scrierei ! Caracterele personagielor se susţin de la un capăt pînă la altul al piesei. Ele sunt adevărate şi omeneşti, păstrînd fondul istoric şi clasic scos din

ifciiJ teol *lf* ' i pl):., •.•'!'/ jUi • . •-Sun •;»J6«JH iui fu:;«i ni ,;>iv(ii-ji studiul conştiincios al datinilor romane. Ceea ce face principalul merit este profumul de clasicism ce se răspîndeşte peste întreagă scrierea. >>

Uu alt ziar, *România liberă* din 31 martie 1884, după ce face o analiză şi reproduce tot ce i s-a părut mai bun în piesă, zice: « Să analizăm frumuseţile literare ce am citat mai sus? Pentru ce? Ele se impun de la sine, şi o laudă ori o critică mai mult ori mai puţin nu le vor face nici mai frumoase, nici mai nemuritoare. Tot ce putem spune, împreună cu cei ce în admirare au asistat la acest nou triumf al cîntăreţului vecinie tînăr şi ferice, al omului de inimă şi de înaltă şi generoasă simţire, este că în faţa lui şi în faţa lucrării sale literare, descopsrindu-ne capul, vom sta plecaţi şi cu fericirea în suflet făcîndu-i cortegiu nesfîrşit întru onoarea şi faţa ţărei, a scenei şi a literaturei române. *Evokèl Evohè' Evohe*'.» etc,

Deşi au trecut aproape trei ani de la apariţia piesei, o critică în adevăratul înţeles al cuvîntului n-am văzut încă. Fără îndoiala, recenziunile aruncate în fugă prin ziare după întîiele reprezentaţiuni, şi din care noi reproducem cele de sus, nu se pot pune pe această linie. Ele se nasc sub întîiele impresiuni, cari nu numai că niciodată nu pot rămîne scutite de felurite influinţe, dar le lipseşte, aşa zicînd, chiar şi timpul de coacere, o cerinţă neîncungiurată în apreţieriie serioase.

Intrînd în materie, înainte de toate ne întrebam: ce feli de piesă a voit să facă poetul? La punerea în scenă a fost anunţată ca *Comedie.* în volumul tipărit autorul nu zice decît *piesă,* ceea ce nu înseamnă nimic, şi datori era autorul să spună ce este. Esperienţele însă ce le făcuse cu *Despot-Vodă,* dîndu-i succesiv diverse titulaturi teatrale, îl făcuse în fine mai mult decit sfiicios. Prin urmare autorul ne dă o piesă teatrală, pe care n-a cutezat s-o boteze cînd a prezentat-o nu numai publicului teatral, dar şi celui literar. Aceasta însă nu ar avea nici o însemnătate, cînd piesa odată cetită, dezvălită, aşa zicînd, înaintea cetitoriului, genul ei s-ar arăta de sine. Din contră, piesa nu are nici un gen pronunţat. Comedie nu-i, căci nimic comic nu se află în ea, nici ca intrigă şi mai puţin ca caracter. Aşa-numita dramă de caractere încă nu este, căci în faptă nu dezvoltă nici un caracter. Nu mai încape îndoială, acesta este un defect capital, care nu se poate repara prin nimic. Căci dacă orice scriere trebuie să aibă un caracter, într-o piesă de teatru, unde persoanele păşesc vii pe scenă, unde acţiunea se esecută sub ochii publicului, caracterul este viaţa şi moartea piesei. Despre aceasta, credem, nu mai încape dezbatere. A doua întrebare este: pentru ce autorul şi-a luat de subiect pe Horaţiu? înainte de-a lumina această întrebare trebuie să arătăm că punerea scriitorilor pe scenă, oricît de mari să fie ei, ba chiar cînd sunt mari, este un subiect în

general nefericit. Scriitorii reprezintă *idei,* or teatrului îi trebuie fapte, *acţiuni.*

Aut res agitur *in scenis, aut* acta *rejeriur.*

Numai două piese de valoare cunoaştem pîn-acum în care eroul este un celebru poet. Este *Tasso* al lui Goethe şi *Sapho* de Grillparzer. [. ..]

Mai de curind s-a pus undeva in scenă Camoens, celebru poet epic portughez, nu pentru că este mare poet, ci pentru că totodată multe a suferitşi a murit cerşitori. Scriitoriul nostru a luat aşa ceva din viaţa lui Horaţiu? Nimic! Nimic istoric, nici o legătură între viaţa lui Horaţiu şi scenăria înşirată în piesă. [,..]

Va să zică, autorul s-a acaparat de persoana lui Horaţiu numai ca de o figură interesantă prin geniul său şi care, îşi făcea autorul socoteala, mai are favorul de a fi şi un aşa-zis strămoş al românilor. **[....]**

Să vedem dacă n-a fost mai fericit în invenţiune, în desfăşurarea acţiunei şi a caracterelor. Mai întîi să cercetăm care este ideea fundamentală a acestei piese? Ce şi-a cugetat adică autorul cînd a conceput-o? A voit să pună vreun caracter pe scenă? Fiindcă despre aceasta nu este nici o urmă în piesă, sigur, nu va susţinea nici autorul. A voit să pună vreo anume idee? Nu vedem absolut nici o idee, care autorul şi-ar fi propus s-o ilustreze prin vie acţiune pe scenă, decît poate ca să ne vedem strămoşii — pe scenă în colori nicidecum de dorit şi mai puţin de invidiat. Poate să esiste vreo pasiune fără să-şi aibă de ţintă o anume idee? Nu, căci tecmai pieesistenţa ideii este condiţiunea *sine gua non* a pasiunei. Din această lipsă de idee şi prin urmare de pasiune provine, că nici autorul n-a putut să imprime piesei sale nici o coloare precisă, nici o direcţiune lămurită, din care cauză n-a ştiut însuşi ce anume, ce coloare să-i deie, ci a tors dialog pe aci încolo. [...(

Piesa nu dezvoltă nici un caracter, dar cu toate acestea persoanele cari lucră în piese trebuie să aibă moravuri, trebuie să vorbească şi să se poarte cel puţin încît să nu devină în contrazicere cu poziţiunea lor, cu sine însuşi, cu viaţa în care apar şi cu intenţiunea autorului. Ne întrebăm mai întîi, dacă Horaţiu este pus într-o societate demnă de poziţiunea ce ecupa el în faptă în Roma, ca amic şi al lui August şi al lui Mecena, sau cel puţin demnă de mărirea în care el tronează înaintea celor de-acum? Mecena apare şi el între persoane, dar numai trecînd pe la vila lui Horaţiu (act. I, scena VIII) şi dispare cu totul. Persoane constante, afară de sclavi, sînt Postum, Scaur, doi paraziţi, Gallus, Geta şi Neera. [.. .] Discordanţele şi contrazicerile atît de uimitoare, care le aflăm în fiecare personagiu ceva mai însemnat în piesă, probează că poetul nu poate să domine şi să pătrundă cu vederea acţiunea piesei, uită numaidecît ce s-a făcut mai-nainte,

şi aceeaşi persoană o pune în contrazicere nu numai cu celelalte, şi cu ţinuta generală a piesei, ci chiar cu sine însăşi, şi nu prin trăsături mai line, dezvoltate cu încetul şi mai puţin observate, ci prin o purtare făţişă şi prin declaraţiuni anume, cum am văzut la Neera, Postum şi Geta etc. Astfeli personagiele sunt lipsite de logică, şi de consecinţă, nu au o evoluţiune psihică naturală, ele fac lucrurile şi se poartă ca şi cînd n-ar avea nici raţiune, nici inimă. Totul este că ele vorbesc, se mişcă, dar cum, pentru cë ? de aceasta nu se văd a-şi putea da seamă. Va să zică poetului îi lipseşte puterea de a crea personagie, de-a dezvolta caractere, de-a împleti acţiunea, şi de a vărsa viaţă în ea. Şi dacă aceasta se cere unui poet în general pentru un poet dramatic este viaţă sau moarte.

Mai observăm, în fine, că dialogul în general este neanimat, cuvintele se par sădite, puse, iar nu răsărite; legătura dialogului se face prin necesitatea gramaticală sub simpla conduoere a poetului, iar nu răsare, nu curge din impulsul, din vibraţiunea involuntară a sentimentului, a pasiunei, adevărata putere şi viaţă a dialogului teatral. Interlocutorii vorbesc fiindcă aceasta li-i chemarea apărînd pe scenă, şi această împlinire seacă a datoriei, a formei, răsare din vorbele fiecărui, fiindcă îndărăptul lor nu simţi mişcîndu-se valurile sentimentului, nu auzi vuietul surd al viforului pasiunilor, care face ca cuvintele cele mai simple, chiar de toate zilele, să răsune cu o putere elementară, ce mişcă, răscoală tot ce le stă înainte, întocmai ca răsuflul ce furtuna l-aruncă departe înaintea sa, încît lumea-i simte apropiarea, deşi n-o vede încă. Din lipsa fermentului pasiunei rezultă că interlocutorii pronunţă cuvintele numai pentru urechi, fără să transmită curente electrice, pentru inimă. Urmare firească, ca şi stilul să fie moale, dulciu, fără să irite, aşa zicînd, nervii gustului, şi pentru aceea împănat cu cuvinte pentru urechi, dicţiune îmflată, şi în gura tuturor tot într-o formă, fără avînt însă şi fără căldură.

Pentru cei ce se mulţămesc cu cuvinte şi sunete în loc de idei şi sentimente, şi care sunt dedaţi a vedea pe scenă păpuşi iar nu oameni, şi mai confundă încă scenăria şi luxul cu fondul însuşi al piesei, întocmai ca necunoscătorii rumenele cu frumuseţa şi sănătatea celei rumenite, nu încape îndoială, ei pot să se desfăteze la reprezentarea piesei, cerinţele artei însă nu trebuie confundate cu inteligenţa şi gustul acestora. Noi credem că, a venit timpul [ca] gusturile să le supunem artei, iar nu arta gusturilor" (cf. *Fîntîna Blanduziei,* în voi. *Cercetări literare,* Iaşi, 1887, p, 219—223, 227, 230, 242-244).

Cu vremea însă atacurile vor fi din ce în ce mai puţine şi mai slabe. Aprecierile, în schimb, se vor înmulţi şi ele vor răsuna ori de cîte *oii*

va fi reluată pe scenă piesa sau va fi discutată creaţia dramatică a lui Alecsandri.

Astfel, în 1912, la reluarea *Fîntînii Blanduziei,* Liviu Rebreanu scria: „D-l Davila a avut o idee fericită cînd a hotărît să rezerve, în fiecare săptămînă, cîte două seri teatrului clasic sau, cel puţin, consacrat. [. . .] Căci numai prin cultivarea teatrului clasic poate un teatru naţional să exercite o influenţă artistică, culturală, educativă şi moralizatoare asupra marelui public. Iar menirea unui teatru naţional mai cu seamă aceasta trebuie să fie. [...]

Fîntîna Blanduziei, fără a avea valoare universală prea mare, este totuşi o capodoperă naţională. E poezia primăverii turnată în formă dramatică. Dintr-însa se revarsă o tinereţe veşnică, o atmosferă dulce şi sănătoasă, care totdeauna va înălţa sufletele.

Păcat numai că aşa cum este distribuită nu are destulă tinereţe şi avînt. Comoara aceasta literară merită să aibă o distribuţie bună, o distribuţie puternică cel puţin. Ar merita desigur şi o montare nouă, stilizată, frumoasă. Dar aceasta ar costa cheltuieli. Distribuţia însă n-ar costa decît puţină muncă şi bunăvoinţă. Nu putem cere să se răstoarne tot numaidecît, mai ales ştiind că spectacolele acestea de-abia în stagiunea viitoare vor putea fi jucate în vederile şi intenţiile noului director. [...]

Fîntîna Blanduziei s-a reluat cu titularii rolurilor. Oricît de titulari ar fi, însă, unii dintr-înşii sînt cu desăvîrşire nepotriviţi cu rolurile ce interpretează şi schimbă toată fizionomia piesei.

Spectacolele clasice trebuie să fie o şcoală şi pentru artişti. întrupînd personagii bine caracterizate, artiştii învaţă a adinei rolurile, cîştiga sobrietate şi distincţie, îşi perfecţionează dicţiunea. Şi mai ales elementele tinere au nevoie de-a trece prin şcoala aceasta. [...].

Distribuţia *Fîntînii Blanduziei* ar trebui revizuită foarte radical. Căci mulţi din titularii rolurilor prea sînt obosiţi şi plictisiţi...

Singur d-l Nottara va rămîne veşnic tînăr. Horaţiu al d-sale nu poate să obosească fiindcă e tăiat în marmura cea mai scumpă, fiindcă Horaţiu acesta e o creaţie magistrală. D-l Nottara, dacă n-ar fi fost artist mare, desigur că ar fi fost poet mare. Numai astfel se poate înţelege de ce Horaţiu e atît de bine simţit, atît de sincer şi de simpatic Numai astfel putem pricepe de ce Horaţiu spune versurile atît de frumos şi atît de armonios. Alături de acest Horaţiu minunat, Getta d-rei E. Ciucurescu pare cu totul ofilită. Getta aceasta doar că spune versurile bine, încolo nu e deloc Getta. D-ra Ciucurescu e o artistă eminentă. Are multă căldură şi mult temperament. [...] Are deci multe calităţi pentru eroinele de dramă sau de tragedie. Dar Getta nu e o eroină tragică. Getta e o fetiţă naivă,

bună, melancolică, pe oare Alecsandri a făcut-o să aibă şi două momente mai dramatice. E o greşeală să se facă dintr-insa tragediană.. Trebuie să fie o ingenuitate. Şi ca să poată susţine şi cele două momente dramatice, trebuie să fie o ingenuitate dramatică. D-ra Cir.curescu însă nu e ingenuitate, şi, deci, nici nu poate fi Getta. Mai degrabă ar purea fi d-l Atanasescu un Gallus bun. D-l Atanasescu, însă, ar trebui să înveţe a zice versuri, să înveţe a-şi stăpîni temperamentul şi a-şi stiliza gesturile. Ar fi păcat dacă n-ar face-o, fiindcă ar putea s-o facă şi fiindcă are multă tinereţe şi o voce cam aspră, dar totuşi destul de mlădioasă.

E frumoasă Neera d-rei Filotti, dar prea e artificială, Dealtmintrelca, cusurul cel mai însemnat al d-rei Filotti este artificialitatea. Şi predilecţia pentru poze. Desigur că Neera trebuie să pozeze, să vorbească din vîrful limbii, dar nu trebuie să exagereze. La urma urmelor, Neera adoră sincer pe poetul Horaţiu şi deci trebuie să lase să întrevedem sinceritatea sa. D-ra Filotti se pierde în graţii, în gesturi şi mlădieri; de dragul acestora neglijează versurile. Neera însă este cîntăreaţă ea însăşi şi ii sînt mai dragi versurile decît pozele. Dacă i-ar fi mai dragi versurile, d-şcara Filotti ar fi o Neeră bună, nu numai frumoasă. ....

D-l Belcot, un Postumus destul de corect, deşi d-sa ar putea să fie minunat. D-l Leonescu e un Scaur plictisit, deşi ar putea fi bun; nu voi uita însă. că acestui Scaur ii plac versurile şi le zice bine. D-nii Brezeanu şi Barbelian sînt o pereche bună de paraziţi ai lui Scaur; d-l Brezeanu e mai tînăr însă decît d-l Barbelian. D-l I. Petrescu — *fast net last* — e veşnic neobosit, veşnic viguros şi veşnic bine.

Sclavii şi sclavele lui Scaur merită cu prisosinţă biciul lui Hebro şi nu mai puţin sclavele Neerei. Căci sclavii aceştia ar fi in stare să strice spectacole mai bune decît *Fîntîna Blanduziei"* (cf. *„Fîntîna Blanduziei". Piesă în trei acte şi în versuri de V. Alecsandri, îa.. Rampa,* Bucureşti, II (1912), nr. 312, 3 nov., p. 2).

Nici din rîndurile scrise mai tîrziu de Ch. Drouhet nu răzbat accente critice ia adresa piesei:

„Convorbirile literare, de soarta cărora se interesa aşa de aproape, publicau tocmai traducerile în versuri după Horaţiu ale unui alt prieten al poetului, D.C. OUănescu. Lucru curios! Bucata cu care OUănescu inaugurase seria sa de traduceri, în august 1878, e una din cele trei ode ale lui Horaţiu către *Fîntîna Blanduziei,* al cărei dulce murmur va însoţi intriga de iubire din comedia ce o proiectează Alecsandri.

Epicurismul zîmbitor, înţelepciunea care se lasă ademenită, nu însă şi robită de plăcerile vieţii, poezia fără avînturi mari dar plină de farmec, eleganta ironie ce se desfac din cîntecele amantului Lydiei, din odele morale

ale protejatului lui Mecena seduseră pe Alecsandri. între firea celor doi poeţi e o înrudire tainică şi Alecsandri putea adesea găsi în versurile odelor si ale epodelor exprimate propriile sale idei şi simţiri [...]. în tot cazul, în patru săptămini din iarna anului 1882 compuse o comedie antică asupra ultimei iubiri a lui Horaţiu, ajuns ca şi dînsul pe pragul bătrîneţii.

Sîntem departe în *Fîntîna Blanduziei* de imitarea dramei romantice. Nu găsim nici o formulă romantică, nici în intrigă şi nici în situaţiile de o plăcută simplitate care ignorează deghizările, travestirile, loviturile de teatru şi artificiile ce se întîlnesc în *Despot.* Nu ne întîmpină romantism nici în întocmirea caracterului personagiilor, care nu se opun unul altuia ca nişte antiteze vii şi nici nu sînt construcţii mecanice de forţe morale în conflict unele cu altele. în sfîrşit, amestecul silit ăl grotescului cu dramaticul e cu totul străin acestei comedii. Tonul piesei nu se umflă pînă la retorica sonoră — însă şi de multe ori sunînd a gol — din tiradele lui Despot, ale lui Tomşa şi Motoc; din contra, depăşind de-abia pe cel al conversaţiei, farmecă pe auditori cu accentele graţioase ale vorbirii Neerei şi Gettei, sau cu cele melancolice ale căruntului Hcraţiu, înamorat de o tînără sclavă.

Conflictul dramatic, iubirea lui Horaţiu pentru Getta şi gelozia sa aţîţată de iubirea împărtăşită a frumoasei dace pentru tînărul Gallus, e rezolvat cu acea moderaţiune şi cu acel bun-simţ caracteristice clasicilor, care au privit amorul la un bătrîn ca o slăbiciune sau o scădere." (cf. *Vasile Alecsandri şi scriitorii francezi,* Bucureşti, Cultura naţională, 1924, p. 289-291).

Marii critici literari ai veacului nostru şi, împreună cu ei, critica literară dë astăzi în general, vor considera *Fîntîna Blanduziei* drept cea mai bună realizare dramatică a lui Alecsandri, confirmîndu-i astfel valoarea. E. Lovinescu, care a şi publicat teatrul de factură istorică al lui Alecsandri, scrie (în *Introducerea* la vol. V. Alecsandri, *Fîntîna Blanduziei,* Bucureşti Ed. Ancora, „Biblioteca clasicilor români", f.a. p. 3—5), în contrast vădit cu spusele lui Delavrancea.:

„Scrisă la sfîrşitui anului 1882 şi începutul anului 1883, numai în patru săptămîni, şi reprezentată la 22 marte 1884, *Fîntîna Blanduziei* e cea mai izbutită lucrare dramatică a lui Vasile Alecsandri, întrucît din cîteva trăsături a reuşit să ne proiecteze o viziune antică: iată linia dealurilo pleşuve, iată graţia coloanelor unui templu desfăcut pe orizont ca nişte albe degete, încolo, aproape nimic: marea albastră, cerul albastru, pămîntul calcinat, din care răsar cîţiva măslini şi cîţiva sicomori; atît şi de ajuns pentru a ne fixa un fragment de antichitate. în *Ovidhi,* Alccsandii va încerca să ne dea un caracter şi o tragedie, fără ca tragedia să fi fost determinată de însuşi caracterul eroului; lipsită de elementul tragic, *Fîn-*

Una Blanduziei ne evocă numai un colţ de viaţă romană cristalizat în jurul unui singur moment sufletesc, de o valoare însă umană. Nimeni nu era, dealtfel, mai indicat decît Horaţiu pentru idila din jurul celebrei fîntîni, idilă curmată de grăuntele de resemnare ce i-a înfrînat întotdeauna avînturile; realitatea umană este, astfel, combinată cu realitatea istorică. Fără să fi cunoscut dealtminteri, adevărata pasiune, Horaţiu a exaltat numai iubirea în optimismul ei sănătos; lipsa lui de pasiune reală n-a alunecat la viţiu. Poet al plăcerilor stricte, el a fost şi exponentul unei filozofii măsurate ce înfrînează îndrăzneala şi riscul fără să nimicească şi bucuria acceptării necondiţionate a realităţii. îndrăgostindu-se, la bătrîneţe, de tinereţea Gettei, dragostea poetului nu are nimic supărător, ca dragostea lui Postumus, de pildă; nu e nici. libidinoasă, nici senzuală, ci reprezintă avîntul poetului rămas ţinăr sub părul cărunt. Cînd tinereţea îşi cere drepturile ei mergînd spre tinereţe şi Getta iubeşte pe sclavul Gallus, Horaţiu, fireşte, sufere, dar numai o clipă. Realitatea vieţii i se impune repede. Cumpătarea şi înfrînarea — suportul conştiinţii autentice a poetului — domină situaţia, fiindcă, inexorabilă ca şi necesitatea morţii, înaintea necesităţii vîrstei poetul îşi înclină capul cu o resemnare şi melancolie plină de atîta sănătate încît momentul lui sufletesc devine momentul adînc omenesc al bătrîneţii ce se înclină în faţa tinereţii. Fără a fi o tragedie sau chiar o piesă de teatru, întrucît resemnarea eludează conflictul dramatic, *Fîntîna Blanduziei* e un crîmpei de umanitate şi, prin armonia formelor, mai ales, de antichitate: prin firea lui senină, optimistă, Alecsandri era, dealtfel, în măsură să înţeleagă pe poetul Tibrului, care cîntase atît de topic poezia mediocrităţii, a vieţii rustice şi a resemnării, şi, fără a fi războinic, devenise, prin acelaşi destin ironic, ca şi Alecsandri, un poet al curţilor, al războaielor, al imperialismului — într-un cuvînt, un poet naţional..."

Marele Călinescu declara, fără eohivoc, că „ultimele lucrări dramatice ale poetului aduc un progres de adîncime neaşteptat. Pe lîngă maturitatea tehnică, apare facultatea creaţiei de oameni".

Fîntîna Blanduziei este considerată de el „o dramă amabilă, spectaculoasă, poetică nu în poezia exterioară, foarte superficială, cît în problema de bază. Alecsandri a crezut că scrie drama sa. Horaţiu se crede un geniu şi ca atare mai presus de ultragiile vîrstei. Atenţia îi cade asupra unei sclave, Getta, a cărei dragoste o cere ca un tribut obligatoriu:

« Eu, Horaţiu, alesul Asteriei,
A Chloei, a Glykirei, a Pyrrhăi, a Lydiei,
Ce-au înflorit cărarea întregii mele vieţi
Cu-a lor nemuritoare şi vesele frumseţi;
Eu ce acum ajuns-am pe culmea de pe care

Tot omul cată-n urmă-i c-o lungă suspinare,
Resimt un foc în sînu-mi mai splendid, mai curat ...
Poet sînt, şi poetul nu e scutit de chin,
De tot ce-i omenire nimic nu-i e străin. »

Getta nu-1 iubeşte şi Horaţiu o iartă pentru că fata găseşte manuscrisul *Artei poetice* pierdut la fîntîna Blanduziei (aşa numeşte printr-o licenţă regretabilă Alecsandri vestita *Fons Bandusiael).* Drama bătrîneţii se complică cu aceea a pierderii prestigiului. Zoii aduce lui Horaţiu învinuirile pe care generaţia tînără în frunte cu Macedonski le aducea lui Alecsandri:

« Orfen! ... Cine? ... Horaţiu! ... Orfeu? ... O! profanare!
Orfeu !... îmi trec prin vine fiori ce-mi dau turbare.
Un egoist de frunte, interesat, venal,
Un curtizan nemernic de tron imperial,
împărţitor de ode în veci linguşitoare,
Nesăţios de lauri, de bani şi de onoare! »

într-un cuvînt, piesa tratează lupta geniului bătrîn cu duşmanul înplacabil ce se cheamă timp. *Fîntîna Blanduziei* este o comedie melancolică, consolidată prin bune trucuri teatrale. Scena festinului, aceea a declamaţiei lui Horaţiu sînt de un humor delicat. Un specimen de mozaic scenic graţios este enumeraţia de bucate făcută de Glutto:

SCAUR
(aşezîndu-se Ungă masă)
Ce vom avea la masă?... Rosteşte, Glutto, spune.

GLUTTO ,
(cu lăcomie)
De toate cele rare şi scumpe... de minune!
Fazani umpluţi cu trufe, şi stridii de Lucrin,
Cucoare împănate şi marinate-n vin,
Privighetori în şiruri pe frigărele-nfipte,
Cegi grase din Tanais, trei fierte şi trei fripte
în untdelemn de Lesbos şi... ce este mai bun,
Un blid de limbi gustoase...

SCAUR
De care?

GLUTTO

(înghițind)

De păun ! »

Efectul curat stilistic e cu atît mai sigur, cu cît lăcomia lui Glutto se alimentează dintr-un. prinz exotic ce pare publicului o combinație de fantezie" (cf. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent,* București, Editura Fundațiilor, 1941, p. 283).

Pentru Șerban Cioculescu, *Finiina Blanduziei* reprezintă „triumful clasicismului asupra romantismului în opera lui Alecsandri. Pe cît e de romantică figura lui Despot, dacă prin acest epitet se inteiege inconformitatea cu legile vieții și ale istoriei, pe atît de umană și de adevărată e fizionomia lui Horațiu. Unele elemente ale piesei, prin aparentul convenționalism, pot fi într-adevăr suspectate c?. romanțioase ; din caracterul odios al lui Scaurus, libertul parvenit, se urmărește un efect de contrast față de bunătatea lui Horațiu; dragostea marelui poet, în pragul bătrîneței, pentru roaba Getta, care-i prefera uri fclav, e desigur discutabilă. Dacă acceptăm însă intriga ca o simplă canava pentru țesătura principală, nu se poate să nu simțim accentul uman al pasiunii crepusculare, precum și al înțeleptei renunțări finale. în *Ftniir.a Blanduziei,* Alecsandri n-a adus poate o suficientă înțelegere a antichității clasice; atmosfera epocei e însă mai plauzibilă decît aceea din *Despci-V'odă,* care nu e strict legată de o dată certă din istoria Moldovei; pțoiecțiiinca subiectivă a figurii lui Horațiu, unită cu o nuanță de tonică melancolie, pe tema eternă a ireversibilei tinereți, constituie însă nota umană a piesei. *Fîntîna Blanduziei* e o meditație dramatizată asupra vîrstei critice" (cf. *Vasile Alecsandri,* în *Istoria literaturii române moderne* de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, București, Casa școalelor, 1944, p. 410).

Al Piru, care declara în 1961 că *Fîntîna Blanduziei* „este o capodoperă, poate capodopera întregii creații a lui Vasile Alecsandri" (cf. *Prefața* Ia V. Alecsandri, *Chirița în Iași sau Două fete ș-o nencacă. Teatru,* vol. I, București, E.P.L., „Biblioteca pentru toți", 1961, p. XVIII), va fi mai rezervat în volumul *(Introducere in opera lui Vasile. Alecsandri,* București, Ed. Minerva, 1978, p. 160— 162, 16", 169, cind va discuta din nou piesa:

„Fîntîna Blanduziei — scrie el — compusă la Mircești în 1883 și reprezentată întiia oară la București în 3884, cu C. Nottara in rolul titular, apăruta în volumul X din *Opere complete (Teatru,* vol. V) în 1884, este opera în care poetul a pus cel mai mult din personalitatea sa artistică, atît din punct de vedere a! conținutului, cit și sub raportul expresiei. Drama tratează, luind ca exponent pe Horațiu, lupta geniului cu virsta, incompatibilitatea ivită la sfîrșitul activității unui marc poet intre prestigiul spiritual si declinul fizic, ori, în alți termeni, nepotrivirea imposibil de înlăturat între sufletul tînăr și corpul bătrin. Aproape de 60 de ani cînd a scris piesa, \lecsandri a înțeles bine pe Horațiu, datorită desigur asemănării sale temperamentale cu poetul latin, dar și mai bine s-a înțeles psihologicește pe el insusi. Nu intimplător tînăra sclavă care dezlănțuie pasiunea tirzie a lui Horațiu este o getă denumită de Alecsandri, conform unui vechi procedeu al său de a stabili o corespondență între personaje și numele lor, Getta. Ajuns pe culmile gloriei, Horațiu se crede îndreptățit in chip obligatoriu la dragoste, cu atit mai mult cu cît el este capabil să trăiască mai deplin acest sentiment uman, să-1 eternizeze prin creația lui:

Poet sînt și poetul nu e scutit de chin.
De tot ce-i omenire nimic nu-i e străin,
Mai gingaș în durere, mai viu în fericire,
Din patima ce moare el face-o nemurire...

Poetul va fi silit să constate că Getta il admiră, dar iubește pe Gallus, un tînăr de vîrsta ei, de unde regretul admirabil exprimat intr-url vers:

Sînt om ce nu fac umbră, căci soare nu mai am.
,, ...(08> .« *Jièîl .nia&moft* «taiSil-Hx! tiotld

si amara trezire la realitate:

Sfîrșit cumplit! Horațiu, ca om te-ai stins cu-ncetul
Si n-a rămas din tine decît numai poetul.
l'igt- .Ş ,<sH?I ,&>nHa:it-> *àptiiba* ,ij$?-i

Horațiu are o clipă impulsiunea de a ucide pe Gallus, dar renunța cînd Getta îi aduce manuscrisul *Artei poetice,* pierdut la Fîntina Blanduziei {vestita Fons Bandusiae cîntată in *Carmina,* III, 13, în unele ediții, ca de pildă în cea franceză de la Garnier-frères, 1872, Fond Blandusiae), redînd tinerilor libertatea. Lor li se cuvine dragostea, pe cînd poetului, cartea care îl face nemuritor:

Din bunurile vieții cu tine mă aleg.
O! glorie, Horațiu nu va peri întreg!

« Veselul >> Alecsandri, devenit generos și seniț la bătrinețe, a știut să îndepărteze umbrele tristeții chiar in ultimii ani pe care-i mai trăia, profesînd, ca și Horațiu, în care s-a regăsit la etapa umanistă a creației sale, o concepție epicureică, surîzătoare. rezumată în acest *carpe diem:*

Amici, a noastre zile sînt paseri trecătoare,
N-avem în scurtul vieții nici timpul de sperat,
Ferice care cinta cu iruma la soare
Și dă chiar nemurirea pe-un dulce sărutat !
Hebé ! săgeata scumpă de care vreau să mor
E-n ochii tăi, în tolba divinului amor!

Piesa a avut un ecou imediat peste hotare dacă ne gîndim că o traducea şi publica la Viena în 1885 Edgar von Herz [...].

Natură optimistă, Alecsandri n-a avut decît în mică măsură sentimentul tragicului, comicul precumpănind chiar în drame. [...]

Fîntîna Blanduziei e o dramă cu deznodămînt uşor melancolic, mai degrabă fericit, o comedie a iubirii crepusculare. [...]

Fîntîna Blanduziei, capodopera teatrului lui Alecsandri, este străbătută de o concepţie umanistă, clasică. Viaţa formează izvorul necesar al artei, dar la rîndul ei arta înnobilează viaţa, face pe om mai sensibil şi mai bun. Artistul, chiar bătrîn, nu pierde emoţiile tinereţii, el gustă şi plăcerile vîrstei sale şi, prin contemplarea trecutului, pe acelea juvenile. Amărăciunea renunţării la plăcerile materiale este recompensată de conştiinţa realizării în planul artei".

Pentru G.C. Nicolescu, *Fîntîna Blanduziei* este, „din anumite puncte de vedere, o piesă unică în literatura noastră. în versuri limpezi, de o transparenţă înşelătoare totuşi, pentru că fixează privirea asupra nebuloasei sufleteşti, cu discreţie şi fin simţ al nuanţelor, piesa pune în lumina drama bătrîneţii poetului ce-şi simte inima încă tînără" (cf. *Vasile Alecsandri,* în *Istoria literaturii române,* vol. II, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968, p. 480).

Pentru George Ivaşcu, piesa este „un poem dramatic graţios şi emoţionant, plin de poezie şi spirit" (cf. *Istoria literaturii române,* vol. I, Bucureşti, Editura ştiinţifică, 1969, p. 481).

Ne oprim aici cu prezentarea opiniilor cu privire la piesă, deşi au mai fost exprimate multe altele care ar merita a fi menţionate.

Diferitele redactări ale piesei se păstrează în fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei R.S.R. şi anume:

— Ms. B.A.R. nr. 813 (107 f.), caiet dictando in-folio, scris de Alecsandri cu cerneală neagră, cu numeroase modificări, purtînd dedicaţia:

> *„Iubitului meu frate.*
> locotenent-colonel Iancu Alecsandri,
> fost agent diplomatic a României la. Paris,
> dedic această piesă: *Fîntîna Blanduziei,*
> compusă la Mirceşti, în anul 1883,
> şi reprezentată la 22 mart 1884
> în Bucureşti".

Acesta pare să fie prima redactare a piesei şi un fel de exemplar de lucru, avînd în vedere forma iniţială, numeroasele intervenţii ulterioare în text făcute la sugestia fratelui său şi a altor persoane competente, precum şi notarea numelor interpreţilor pe care ii alesese iniţial Alecsandri (de pildă. Manolescu în rolul lui Horaţiu), dar pe care a trebuit să-i schimbe pînă la premieră. Dedicaţia a fost şi ea adăugată mai tîrziu.

— Ms. B.A.R. nr. 812 (69 f.), caiet dictando in-folio, cu textul scris de poet pe 66 de file, pe ambele feţe, cu cerneală neagră, foarte îngrijit, este manuscrisul pe care îl trimitea la 2 mai 1884 lui I. Ghica. Pe f. *V* se a0ă dedicaţia scrisă de Alecsandri şi titlul piesei:

„Amicului meu Ion Ghica ofer acest manuscris împreună cu urările mele de viaţă lungă, fericită şi roditoare de epistole preţioase.

> *Fîntîna Blanduziei*
> piesă în 3 acturi şi în versuri.
> V. Alecsandri
> Mirceşti - 1883.

(Acţiunea se petrece în timpul împăratului August C. Iulius Caesar, cu 10 ani înainte de Hristos.)"

în colţul din dreapta, jos, al filei se află însemnarea:

„Dăruit [Academiei] de Ion Ghica. 1894 aprilie 29".

Pe f. 2ʳ se menţionează interpreţii de la premieră, care figurează şi in volumul din 1884.

— Ms. B.A.R. nr. 5741, f. 97ʳ-" conţine .textul *Odei la Hebe* pe care poetul îl discută în scrisoarea trimisă la 4 mai 1884 fratelui său.

— Ms. B.A.R. nr. 1557 (43 f.), caiet dictando in-folio, scris de poet pe ambele feţe ale celor 43 file, cu cerneală neagră, îngrijit, fără nici o dedicaţie. Pe f. 1ʳ se află titlul:

„Fîntîna Blanduziei. Comedie în 3 acturi şi în versuri".

Nu se indică interpreţii şi, amănunt foarte ciudat, manuscrisul este datat *la sfîrşitui textului* (f. 43ʳ) : „1882", an în care scriitorul şi-a început piesa, pe care a terminat-o însă, după propria-i mărturisire, în 1883. Acest manuscris se înscrie, ca dată, între manuscrisele B.A.R. nr. 813, de a cărui primă redactare se apropie mai mult, şi nr. 812. Alecsandri n-a mai introdus în el modificările ulterioare.

— Ms. B.A.R. nr. 2230 (58 f.), caiet dictando in-folio mare, cu filele scrise de poet pe ambele feţe, cu cerneală neagră, cu unele modificări. Caietul conţine şi manuscrisul variantelor şi notelor tipărite în volum (f. 49ʳ—52ʳ: variantele; f. 53ʳ—58": notele). Este manuscrisul după care s-a tipărit piesa în volum, pe care Alecsandri 1-a dăruit lui D.C. Ollănescu-Ascanio (f. 2—3 legate în caiet conţin scrisoarea adresată de poet lui OUănescu la 2 iunie 1884).

Primul fragment tipărit din piesă a fost scena IV din actul I, în revista *Familia,* XIX (1883), nr. 16, 17/29 apr., p. 181-182. în anul următor. *Familia* publica şi *Oda la Hebe* (XX (1884), nr. 17, 22 apr./4 mai, p. 197).

Deşi *Convorbirile* tipăresc *Fintîna Blanduziei* după şpaltele volumului din 1884, prima parte a piesei apare în revista (XVII (1884), nr. 3, 1 iunie, p. 92— 104) inaintea volumului. Actele II şi III apar după aceea, în nr. 4, 1 iulie 1884, p. 141-153 şi nr. 5, 1 august 1884, p. 169 - 184.

Singura tipărire în volum în timpul vieţii scriitorului este aceea din seria operelor complete: *Fîntîna Blanduziei.* Piesă în 3 acturi şi în versuri. *Varia* (poezii), Bucureşti, Ed. Socec, 1884 (vol. X al *Operelor complete.* Vol. V al *Teatrului),* p. 11— 167. în acest volum Alecsandri publică şi variantele reprezentării din 1884 (p. 147— 167) precum şi note explicative la text. Notele le-am reprodus în ediţia noastră in subsol, la locul corespunzător textului.

Volumul este însoţit şi de următoarea *errata* (p. 217—219), de care am ţinut seama, făcind îndreptările corespunzătoare in text:

„ERRATA

>?! ••Sr^s. fW' frJBO Sol -A "Hi::-:';/''

ACTUL I

Pag. 28-Scena V

îri loc de: Căci *Soarele* cu-amurgul nu pot avea-intilnire, citeşte: Căci *Ziorile* cu-amurgul nu pot avea-ntilnire.

ACTUL II

" ;IulJiJ alin ;*» I ..! nfl .9rţ«3

Pag. 91 - Scena XIII

HORAŢIU

(tresărind în parte)

Getta!... *(Tare.)* îmi dai ce-oi vrea?... Postum

i ji jr, ,< • a i u ttr.. . >..•-.. *>.'rr;»!(Eînr/«t .»SK.T k j ,3iis?.:u ;..< .ii- sî.'uJSfn

iNeera, sclavi şi oaspeţi!... \ oi toti, si mic, si mare

•?'.

Sinteţi aice marturi de oarba-i desfidare.

alai *(•£«** Scaur.)* A! tu pretinzi în faţă-mi că a cînta nu pot?...

.hi Pag. IfS — in loc de:

Dar, ieşim!

Sîntem nedemni pe Getta in faţă s-o privim. —

-citeşte:(j£IIQ .O.CT

Dar, ieşiţi!

Sînteţi nedemni pe Getta în faţă s-o priviţi.

VARIANTĂ

Pag. 143-Scena XIV

GETTA

Sînt sclava lui Horaţiu, nu te cunosc.

HEBRO

Să poate?

îmi scapi ş-acum din gheare?

GEFTA

Dar, şi m-am răzbunat.

-,£. . nbue-oMA "F

HEBRO

(căzînă pe un scaun)

A! turb..

yţV,

ERRATA

•JS

Pagina 13 — în loc *âc-Aurora,* citeşte: *de Aurora.*

18 — în loc de *fiară* oarbă, citeşte: *iazmă* oarbă

20 — în loc de *inamort,* citeşte: *înamorat.*

29 — în loc de *earc,* citeşte: *care.*

38 — în loc de *Promoteu,* citeşte: *Prometeu.*

[JTIttU 46 — în loc de *pe* culmea-i naltă, citeşte: *de* culmea-i naltă.

nbtrs» 48 — în loc de *te va priimi,* citeşte: *te-a fi priimit.*

66 — în loc de *ieşi-a,* citeşte: *ieşi-va.*

" 69 — in loc de *soarele-i nor,* citeşte: *soarelc-i în nor.*

" 76 — în ioc de *şi untdelemn,* citeşte: *în untdelemn.*

" *11* — în loc de *Coecuburn,* citeşte: *Coecubum.*

" 111 — îri loc de *omidă,* citeşte: *şerpoaică.*

' 117 — în loc de *înjosise,* citeşte: *înjosire.*

" 322 — în loc de *a său nume,* citeşte: *al său nume.*

141 — Glutto trebuie să zică: *chiar nimic,* în loc de simplu *nimic*"..

Traducerea piesei in limba germană, autorizată de Alecsandri, apare în volum la începutul anului 1885: *Am Bandusischen Qucll (Fîntîna Blanduziei).* Dramatisehe Dichtung in drei Aufziigen von B. Alecsandri. Aus dem Rumänischen iihersetzt von Edgar von Herz, Wien, Verlag von C.U.. Sachse, 1885.

VARIANTE 3fifâ :\wsu<\I ATXHù

Ms. 813 (A), ms. 1557 (B), ms. 5741 (C), ms. 812 (D), Familia, 1883 (E), Familia, 1884 (F), ms. 2230 (G), Convorbiri literare, 1884 (H), ed. 1884 (I)

9— *(titlul) în A, pe coperta exterioară: Blanduzia / în A, pe j'.* \ *şi în B: Fîntîna Blanduzia,* Comedie în 3 acturi şi în versuri \ *în D:* Amicului meu Ion Ghica ofer acest manuscris, împreună cu urările mele de viaţă lungă fericită şi roditoare de epistole preţioase.

FINTINA BLANDUZIEI

piesă în 3 acturi şi în versuri

V. Alecsandri

Mirceşti — 1883

(Acţiunea se petrece in timpul împăratului August C. Iulius Caesar, cu 10 ani înainte de Hristos.)

în colţul din dreapta, jos, menţiunea:

„Dăruit de Ion Ghica. 1894 aprilie 29." / *E: Fîntîna Blanduziei.* Comedie antică în 3 acte / *G, I: Fîntîna Blanduziei.* Piesă în 3 acturi şi în versuri / *H: Fîntîna Blanduziei.* Comedie în 3 acturi şi în versuri> *[cu o notă a redacţiei la titlu:* Reprezentată pentru întăia oară pe Teatrul- Naţional din Bucureşti, în 22 martie 1884.

In curînd comedia va apărea într-un volum special, în editura Socec et Comp. Bucureşti.] || 11, 1— 10 — *(dedicaţia) numai în A, G, I:* Iubitului [...] Alecsandri / *H:* Dedicată d-luilocotenent-colonel Iancu Alecsandri [8- 10 —*A :* 22 mart. 1884 în Bucureşti / *G, I:* Bucureşti <...} 1884 — V. Alecsandri] ||13—16— *(notiţa biografică jnumaiîn I.* || 17, 1— 18 — *în A :*

PERSONAGI

			ai.— T"
HORAŢIU	56	de ani	Manolescu
MECENA	60		P. Velescu
POSTUMUS, pretor	65	"	Iulian
SCAURUS, scitul	50	"'	Christescu
ZOILUS	40	" "	Notară
GLUTTO	40	" "	Mateescu
HEBRO *[iniţial:* COERAX]	35	"	
GALLUS *[iniţial:* DAVUS; *apoi:* BRENNUS]	25	"	
NEERA	25		D-ra Velner
GETTA *[iniţial:* GHETTA]	17 ani		Romaneasca

CE BAL
STROBIL
MENAS *[iniţial:* PARTHUS]
COERAX *[initial indescifrabil: apoi:* THRACUS]
8rti .s — sclavi

[in B: PERSONAGI

HORAŢIU	56	de ani
MECENA	60	„ „
POSTUMUS, pretor	65	„ „
SCAURUS, scitul, libert bogat ———	50	„ „
ZOIL	30	„ „
GLUTTO	40	„ „
COERAX, intendentul lui Scaurus..	40	„ „
GALLUS, sclavul lui Horaţiu ———	25	„ „
NEERA, celebră curtizana	25	„ „
GETTA, sclava lui Scaurus	18	ani

CEBAL
STROBIL
THRACUS
MENAS
} sclavi

Două servitoare a Neerii/îM *D:*

PERSONAGI

- n -w ii Ai rr.j :. y- • ,v. , • , > i r:iH3 :> - < i ^ ^ J

HORAŢIU	d-l Nottara	56	de ani
MECENA	„ Velescu	60	„ „
POSTUM, pretor	Iulian	65	„ „
SCAUR, libert	„ Christescu	50	„ „
ZOIL, parazit ...."	„ Raşian	40	„ „
GLUTTO, idem	„ Mateescu	40	„ „
HEBRO	Petrescu	40	„ „
GALLUS, notarius, sclavul lui Horaţiu —————	Hasnaş	25	„ „
GETTA, sclava lui Scaur ———	d-na Romaneasca	18	ani
NEERA, celebră cîntăreaţă . ..	„ A. Nottara	30	de ani

CEBAL
STROBIL
MENAS
COERAX
SCLAVI, SCLAVE *jG,H,I:* PERSONAGE [...] Hristos. [2-11- *în G, sînt notaţi interpreţii:*

Dl. Nottara (Horaţm)
Velescu (Mecena)

Iulian (Postumus)
Christescu (Scaur)
Raşian (Zoii)
Mateescu (Glutto)
Petrescu (Hebro) I
Hasnaş (Gallus)
D-na A. Romanescu (Getta)
A. Nottara (Neera) *j in H, nu se indică numele actorilor; 9—H:* 24 / *G, I: 25]* || 19, 1-*A*, *B: F'întina Blanduzia* ; *D, E, G, H, I: Fîntîna Blanduziei* || *3—A:* tablou aproape de oraşul / *B:* peisaj aproape de oraşul / *D, G, H, I:* tablou în vecinătatea oraşului *[initia! în G:* tablou aproape de oraşul] || 4—5—.4 : cu arbori înfrunziţi, de pe care se coboară o cărare / *B:* coperite cu case de ţară şi cu grădini. O cărare se coboară din stînga / *D, G, H, I:* livezi [. . .] colnice [4 — *D, G, H, I:* livezi *(iniţial în G:* bucheturi de copaci) *j 5 — D, G, H, I:* ţară *([iniţial în G:* ţară romane)] || 6—7 — *A:* Blanduzia într-un boschet. / *B:* Blanduzia sub umbra unui mare stejar. Lingă fîntîna, stînci mari îmbrăcate cu muşchi. *J D:* Blanduzia [. ..] stejar. O laiţă de marmură lîngâ ea. Faptul zilei. *I G, H, I:* Blanduziei [...] zilei, [6 — *G, H, I:* in umbra *(iniţial în G:* sub crengile)] *9 - A:* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 10-11 - *A, B: (purtînd [.. .] cap, culege [.. .] fîntînei) / D: (se pogoară pe cărare, atlegînd flori şi purtînd o cunună înflorită pe frunte) j G,H, I: (purtînd [. ..] fîntînei)* || 12 — *A, D,G, H, I:* mintă creaţă *[iniţial în A* : o viorica] / *B;* viorile || 16 — *A:* iubita *[iniţial indescifrabil] j B:* divina / *D, G,H, I:* frumoasa || 19— *A, B, D, G, H, I:* pe mine şi o stea *[iniţial în A indescifrabil, apoi:* o pasere ş-o stea] || 20 — *A, B: pune j D,G, H, I: aşează* || 2 1—26 — *(notele) numai în, G, I.* [| 20, 2 — *A, D, G, H, I:* rourată / *B şi, iniţial, în A :* răsfăţată || 4 — *A, D, G, H, I:* alin [.. .] alin *[iniţial în A :* alin gîndirea şi inima s-alin] / *B:* alin [...] gîndu-mi să alin \\ *5 — A, B:*

A florilor vioaie *[B şi, initiai, îri A :* iubite ;
apoi, în A : voioase] frăţească alipire 3
Trezeşte-n mine şoapte şi visuri de iubire.

(Cată-n sîn şi scoate o floare.)
A fi vreun năvalnic ascuns în sînul meu?. . .
Dar... iată-1.. . mă pătrunde *[iniţial în A:* XAHHCO
îmi insuflă] în taină focul său.
(Priveşte floarea şi o sărută.) J D: (Scoate flori [. ..] sărută.) / G, H, I: (Scoate [...] sărută.) \\ *6 — A:* scumpă sorioară / *B şi, iniţial, în A* : scumpă floricică/ *D, G, H, I:* scumpe sorioare || 8 — *A, B, D, G, H, I:* că [.. .] dor *[iniţialîn A:* că, dulce la privit] || 9 — *A, D, G, H, I:* Apare [. . .] un scump liberator *[iniţialîn A:* Se-arată chipul vesel al dulcelui ursit */ în G:* Apare <(...) un scump liberator; *apoi:* Apare {.. .) un viu şi scump odor] / *B:* Apare[. . .] un blînd liberator || 10 — ^4: *priveşte în faţa apei.) I B: stă absorbită în contemplare.) / D, G, H, I: priveşte în fund.)* || 12— 13- — *A: GHETTA, GALLUS [iniţial: DAVVS] (vine repede din stînga) j B: GETTA, GALLUS (venind rapide din stînga) j D, G, H, I: GETTA [. . .] vine [D: intră] [.. .] grăind [iniţialîn G: zicînd] în cantonadă, [numai în G, H, I:* c/<...> *spadă)]* \\ 14 - *A: DA VUS / B, D, G, H, I: GALLUS*\\ || 35— Ï7: *A: (între culise)*

Să duc astă scrisoare Lydiei? bine,-ndată. . .
(Se opreşte din fugă.)
[Anulat continuarea:
Dar ce văd coio-n umbră?. . . zăresc o juná
(iniţial: parcă) o fată / un bujorel de
fată / un chip frumos de fată. ..
Aici, în ms este un semn cu creion roşu. Drept urmare, poetul modifica acest pasaj pe verso f. 2:
{anulai: Să duc această spadă la dres?
Acum îndată.)
[Uţ9?tj/»R.-'ïl Să duc la faur spada s-o şteargă de rugină?
Prea bine . .. *(Zărind pe Getta.)* Ce văd ? Cine pe apă se
înclină?] / *B: (în cantonadă)*
Să duc astă scrisoare Lydiei?. .. Bine,-ndată.
(Se opreşte din fugă.). . . . .
. Dar ce văd colo-n umbră ?. . . Zăresc parcă o fată !. . . / *D: (ţinînd în mînă o spadă) [forma iniţială a următoarelor două versuri anulată ilizibil şi înlocuită marginal cu:*
: *(intrîrid)*
Să duc oda Lydiei şi spada de rugină
S-o şterg?... bine *(Zărind pe Getta.)* A? . , .
Cine pe apă se înclină?] / *G, H, I:* Să [. . .] înclină? [16— 17 — *iniţial în G:*
(Se opreşte din fugă.)
Dar ce văd colo-n umbră? Un bujorel de fată, *apoi:* un farmec viu; *apoi:* un chip frumos de fată] || 20 — *A : furiş pintre copaci j B, D, G, H, I: după stejar* || 21 - *A :* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 23 - *A, D, G, H, I:* plăcut / *B şi, iniţial, în A, G:* frumos || *24 — A:* DAVUS / *B, D, G, H, I:* GALLUS |J 25 — *numai în A, D ,G, H, I: (pleeîndu-se [. . .] Gettii)* || 26 — *A, D, G, H, I:* sînt. / *B:* sînt. .. *(Se pleacă pe deasupra capului Gettii.)* || 27—36 — *(notele) numai în G, I* || 21, 2 — *A: (spariată,*

se ridică) / B, D, G, H, I: (speriată) *A:* DAVUS / *B, D, G, H, I:* GALLUS II 8 — *initial în G:* GETTA *(uimită)* || 9 — *A şi, initial, în G:* ieşit-ai tu? / *B:* ieşit-ai? / *D, H, I:* ai rasarit? || 10 — 22, 5 — *în A, textul inițial este anulat ilizibil ți înlocuit cu altul apropiat de cel din 1* [11 — *A, D, G, H, I: în / B: între culisele din* || 12 — *A, D, G, H, I:* De- / *B si, inițial, în A :* Chiar de- || 13 — *A* : Chiar de-aice. / *B şi, inițial, în A :* De colea,, vezi? / *D, G, H, I:* De-aice *([inițial în G:* Vezi,) vezi? || 14 — *A, D, G, H, I;* gingaşa *j B:* vesela || 15 — *A, D, G, H, I:* iată-mă (...) oprit / *B şi, inițial,în A* : nu-mi pot urma drumul, deşi sînt prea grăbit. j| 17 — *numai în D, G, H, I: (observîndu-l) {inițial în G: (esaminîndu-l)>* \\ 20—*numai în D, G, H, I: (cu mîndrie)* || 25 — *inițial în A:* eşti şi cine? || 27 — *numai în G, H, I: (cu sfială)* || 29—33 — *(nota) numai în G, I {redactarea inițială din G, anulată:* Numele de brenn era purtat la galii de şefii oastelor. Gallia, în timpul lui Cesar (59 ani înainte de Hristos) era împărțită în două mari provinții: *Gallia braccată* şi *Gallia comată,* aşa numită din cauza pletelor lungi a locuitorilor.) || 22, 4 — *numaiîn.A, D,G, H, I: (tristă)* j| 5 — *A, -D, G, H, I:* o <. . .) Romei *{inițial în A:* sclava lui Scaur, scitul, ca şi tine robită) / *B:* sclava lui Scaur Scitul.] || 8 — *A, D, G, H, I:* umilire / *B şi, inițial, în A :* umilință || 9 — *A :* Ce îmi / *B:* ce ne / *D, G, H, I şi, inițial, în A :* dar ce-mi || 10 — *A, D, G, H, I:* de la Pafos *[inițial în A* : frumuseții] *J B:* de la Gnida H 13 — *A, B, D, G, H, I:* spune *[inițial în A:* zice] 1| 18 — ^4, *D, G, H, I:* duşmană / *B şi, inițial, în A:* sărmană || 21 — *A, B, D, G, H, I:* saltă *[inițialîn A* : zboară] |f 22 — *A, B, G, H, I:* somnul / *D :* pace || 26 — *A :* muza-i răsfățată condus cu drag / *B şi, inițial, în A :* muza lui iubită condus încet / *D, G, H, I:* muza-i drăgălaşă *[inițialîn G:* răsfățată] -condus cu drag || 27 — 33 — *(notele) numai în G, I* || 23, 3 — *inițial în G:* -GETTA *(arătînd laița de marmură de lingă fîntîna)* || 5— 11 — *în A, textul inițial anulat ilizibil şi înlocuit cu altul apropiat de cel din 7* [7 — *A:* Frumoaselc-i / *I:* Frumoasele || 8 — *A, I:* visînd *{anterior în A :* slăvit) || 9 — *A, I:* Şi {.. .) improvizînd *{anterior în A:* Lucrînd aici la umbră în visuri Adincit) || 11 — *A, I:* Lydia <...) este? *{anterior în A:* Lydia vine--adese?... Lydia cine este?)] || 7 — *B:* Frumoasele-i *jD,G,H,I:* Fruanoasele || 8—9 — *B:* poetul lor slăvit

Lucrînd aici la umbră în visuri adîncit *[initial:*
pe-al lor duios poet
Lucrînd şi printre arbori primblîndu-se încet.

GETTA 8TX.ÎJU .CI

Aş vrea să-1 văd. în țară-mi ades am a] / *D,G, H, I:* pe-al [.. .] Improvizînd. || 11 — *B:*

GALLUS

Vine...

GETTA

Lydia?... / *D,G,H, I:* şi ea vine? Lydia]] 12 - *inițial în A :* DAVUS i] 14 - *A, D, G, H, I:* chip amăgitor *[inițial în A :* chip amăgitor; *apoi:* chipu-i schimbător] / *B:* chipu-i schimbător || 15 — *A, B, D, G, H, I:* simțirea oricărui *[inițial în A :* s-atragă pe-oricare] || 17 — *A, D, G, H, I:* dragul ei / *B şi, inițial, în A:* gingaşul || 20—37 — *(notele) numai în G, I* || 24, 1, 8, 16, 20 — *inițial în A :* DAVUS [] 3 —*A, B, H, I:* intime *jD, G:* gingaşe *[inițial în G:* plăpînde; *apoi:* intime] |) 4 — *A, G, H, I: (în taină.)* Şi / *B:* Şi / *D: (Uimit).* Şi || 12 - *A, D, G, H, I: (cătînd [. . .] împrejur) / B: (îngrijită)* || 13 - *A, B:* lua / *D, G, H, I:* duce || 14- 19 — *în B:* să le ducă si la auzul lui

Aş fi pe loc espusă pedepsilor grozave. ..

El e o fiară crudă ou sclavii lui şi sclave. / *I:* sau [.. .] condusă [14 — *A:* să le ducă şi la auzul lui / *D, G:* sau lui Hebro, călău cumplit (inițial: cumplitul gîde) / *H, I:* sau (...) al lui || 15 — ^4: Pedepsilor cumplite aş fi pe loc espusă.

El e o fiară oarbă cu furie condusă *{redactarea inițială, anulată ilizibiVy jD {inițial:* Pedepsilor cumplite) / *G {inițial:* Pedepsile grozave) / *D, G, H, I:* La (. .. > espusă, || 17-21 - *în A :* Cum? / *I:* Hebro (...) Cum? || 19 — *D, G, H, I {tipărit):* fiara (errata *din I îndreaptă:* iazmă)]]| 24 — *A, D,G, H, I:* a/ *B:* de-a mă || 25—30 — *(nota) numai în G, I* || 25, 1 - *A, B:* Ş-a / *D, G, H, I:* A || 3 - *A, D, G, H, I:* gîndu-i / *B şi, inițial, în A:* cumplitul || 4 — *A :* Coerax *[urmează trei variante anulate:* intendentul / sirianul / macedonul], călău nenduplecat / *B:* Coerax intendentul, călău neînduplecat / *D, G, H, I:* Hebro [...] nempăcat *[inițial în G:* Coerax, egipteanul, calau nenduplecat / ductor / un monstru nempăcat / viilicul]]| 5 — *Â, D, G, H, I:* viclean *[inițial în A :* grozav' / perfid] / *B:* perfid || 7, 20 - *inițialîn A:* DAVUS / 7 — *A:* GALLUS *(înfiorîndu-se) B, D,G,H,I:* GALLUS |) *9—A:* te găseşti *[inițial:* de / tu te afli] în/B: tu te afli-n / *D, G, H, I:* te găsesc în || 12 — *A, D, G, H, I:* întoarce-acasă ? / / *B:* întoarce?...] 14 — *A, D, G, H, I:* N-am grijă-n / *B şi, inițial, în A:* Teamă nu am în || 15 — *A :* GALLUS *[inițial:* DAVUS

Nu ai?] Cum?

GETTA

Scaur, scitul, însuşi mi-a zis cu glasul blînd / *B:*

GALLUS

Nu ai!... Cum?

GETTA

Scaur însuşi mi-au zis cu glasul blind / *D, G, H, I:* Stăpinu-mi [. . .] poroncit, pîtîad *[inițial în G:* zis cu glasul blind] || ÎS— 19 — *A:* lui Anio să le scald *[anulai:* în jur]

In apa Blanduziei *[inițial:* De sacra Blanduzie, fintina cu ogur] [...] cald. / *B:* lui Anio, în jur

De sacra Blanduzie, fîntîna cu ogur, / *D, G, H, I:* Sabină [.. .] cald. || ii 23- *A, B: (rîzînd) j D, G, H, I: (zîmbind)* || 28-35 - *(netele) numai în G, I [noia 2 (r, 31 — 32) inițială, anulată in G: Villicus,* vatav de moşie, mai mare peste sclavi.])] 26, 1 — *A :* ea va tot faoe *[inițial:* va face dînsa] / *B, D,G, H, I:* ea. [L. . .] face || 2 — *A, B şi, inițial, in G:* Pe / *D,G, H, I:* In || 4, 12, 17, 22 - *inițial în A:* DAVTJS || 5 - *numai în A, D, G,H, 1: (rîzînd)* j| 8 - *A, B:* fatale / *D, G, H, I şi, inițial, în A:* grozave |) 9 —*.A, B:* tîmpitul, se dă la farmeci? / *D, G, H, I:* se [. ..] şi-n [£>: si] otrave? || 11 - *A :*

în taină se şopteşte că e *[inițial:* Galle
{anterior: Dave>:
Ce-ai zice cînd ți-aş spune că e -] înamorat / *B:*
Galle,

In taină se şopteşte că e înamorat, / *D, G, H, I:* în [.. .] e-namorat. || 14-21 — *redactarea inițială din A, anulată:*

• *t*

GETTA

S

(îniiorînău-sc)

3

BSfttţl *ir* 0£ — ".Sj^^iit --.::'i

Ba, departe de mine-aşa păcat!
In taină se şopteşte dc una din vecine
Ce-şi bate joc de Scaur, lasîndu-1 să suspine. || 15 — *A : (înfiorîndu-se) j B, D, G, H, I: (oțerindu-se)* || 18 - *A, D, G, H, I:* De cine dar / *B:* Apoi de cine oare)| 20 - *A, D, G, H, I:* Să zice, de / *B:* De || 21 — *A, B, G, I:* în / *D, H:* să || 23 — *numai in D, G, H, I: (arată în stînga)* \) 25 - *A:*

In villa cea clădită pe culme *[inițial:* casa cea frumoasă ascunsă / /perdută]-ntre livezi
(Arată în fund, în stînga.) / B:
Ir. casa cea frumoasă, perdută-ntre livezi.

(Arată în fund, în stînga.) / D, G, H, I: în [.. .] livezi. || 26—32 — *(notele) numai în G, I* || 27, 2 — *A, B: tot în acea parte / D: în aceeaşi parte j G, H, I: asemine în stînga* || 5, 13 — *inițialîn A:* DAVTJS || 7 — *A, B:* Scurtînd astă cărare / *D, G, H, I:* Scurtîndu-ne cărarea || 8 — *A, B, G, H, I:* Ce / *D: (O ie de mînă.)* Ce]| 9 - *A, D, I:* Cînd?. . . / *B: (Luînd-o de mînă.)* Cînd ?. . . / G : Cînd ?. .. *(O ie de mina cu dragoste.) j H:* Cînd ? . . . *(O ia de mină cu dreapta.)* \\ 11 — *A, B: (zimbind) / D: (coborînd ochii) j j G, H, I: (coborînd [. . .] zîmbind)* || 12 — *A :* spălare / *B, D, G, H, I şi, inițial, în A:* scăldare || 14 - *A, B, D, G, H, I:* Ascultă [. ..] aruncă *{inițial în A:* Ştii una? (...) ascunde] || 18 - *A, B, G, H, I: (Gătind în [H:* la] / *D: (Cată în* || 20 - *A, B, D ,G, H, I:* dar vine şi-s grăbit *[inițial în A :* dar foarte sînt grăbit] ||21 - .4: *alergînd pintre copaci în dreapta) j B: în dreapta, alergînd / D, G, H, I: alergînd in dreapta)* || 24 - *A : (rămîne pe I B,G, H, I: (pe j Di (rămasă pe* || 27 - *A :* Davus mi-e cugetul *[inițial:* sufletul] / *B:* Gailus mi-e sufletul *\D,G,H,l:* Galus mi-e cugetul || 28 - *A, B, D, G, H, I:* el numai *[inițial in A :* eu cred că] || 29 — *A : (Se apropie de fîntîna.) / B: (Se apropie de fîntîna şi se pune pe o stîncă.) / D şi, inițial, in G: (Cade măhnită pe laița de marmoră.) \G,H, 1: (Cade [. ..}}întina.)* || 30 — *A, B;* condemnată / *D, G, H, I:* osîndită *[inițial in G:* condemnată ; *apoi, îndreptat cu creion chimic de altă mină:* osîndită] [j 28, 1—5 — *în A, sînt adăugate ulterior* \\ *3 — A, D, G, H, I:* şi nume/B: onoare *[inițial:* mărire]]| 5 — *lipseşte din D: (Mică pauză.)* || 6 — *A, D, G, H, I:* Nu [.. .] simt / *B:* Eu sclavă!. . . Ah! |] 7 — *A, B şi, inițial, în G:* Şi cînd o păsărică s-opreşte / *D, G, H, I:* Cînd [. . .] oprită || 8 — *A, B:* să-i zic: o! / *D, G, H,I:* rugînd-o || 10 — *A, B:* Ş-ades [.. .] printr-un *[B:* prin *{anterior:* printre) un] vis frumos / *D,G, H, I:* Ş-ades *[iniția! în G:* Atunci] [...] printr-un vis duios || 11 — *A :* glasul ei duios. / *B :* glasu-i mult duios. / *D, G, H, I:* glas armonios. || 12 — *A : (Se pune pe marginea fîntînii.) [Continuarea anulată: si cîntă).*

Sub al Daciei blînd soare
Creşte floare lîngă floare
Şi copile zîmbitoare...] / *B: (Plinge.) j D, G, H, I: (îşi [. . .] spațiu.)* || 13 — *15 - A:* SCENA [. ..] *(vine,prin stînga meditînd şi scriind versuri pe o tăbliță de ceară) / B:* SCENA [. ..] *(cine din stînga, scriind pe o tăbliță) I D, G, H, I:* SCENA [...] *ceară) / E :*

Fîntîna Blanduziei.

Comedie antică în 3 acte H

ACTUL I

SCENA IV

întîlnirea lui HORAȚIU cu GETTA lîngă fîntîna Blanduziei. (Horațiu intră meditînd şi scriind versuri pe o tabletă de ceară. Getta stă pe gînduri lingă fîntîna.) \\ 17 — 29, 6 — *redactarea inițială din A, anulată, este indiscifrabilă* || 17 — *A : (intră, scriind pe tăbliță) j B, E [indicații*

lipseşte D,jG,H, I: (declamind) || 20 - *A, B, E:* profund / *D, G, H, I;* adine |j *22,-25 - Ai* GETTA

(cintă)jB: GETTA

(cîntă încet) j D: (Compune.)[...] încet) /£: (Se [...] încet) j G, *H, I: (Se* [. ..] sotto voce *)* || 30 — *A : (cu mirare) j B: (ascultînd) / D, E, G, H, I: (cu [.. .] parte)* || 33 - *A, D, G, H, I:* Poetică ivire / *B:* Ce dulce apărere / *E:* Poetică apărere || 29, 2 — *mimai în B: (sculîndu-se) j E (în parte)\D,G, H, I: (în parte, sculindu-se)* || 3 — *A, D, E, G, H, I* visuri / *B:* lacrimi || 5 — *numai în A, D,G, H, I: (în parte)* || 7 — *A împreună in / B: în / D, E, G, H, I: amîndoi în* || 8— 19 — *A, B:*

Copilă, noroc ție! Ce vint plăcut, ferice
Acum, întâia oară, te-a îndreptat aice?

GETTA

(tresărind [A : în parte)}

Horațiu !

HORAȚIU

Spune, dragă: din care lume e.şti/£:

Copilă, noroc ție!... Ce vînt plăcut, ferice
Acum, întâia oară te-a îndreptat aice?

-GETTA

(surprinsă, în parte)

Horațiu !

HORAȚIU

Spune, dragă: din care lume eşti/D, *G, H, I:* Copilă [...] eşti [8 — *D, G, I:* dragalaşâ/H: *salve* țiejj 10 — *D: (tresărind, în\ G, H, I: (în* U 16 — *I): (parte, uimită)\G, H, I: parte)* \\ 8— 1 — *inițial în G :*

Copilă, *salve* ție ! Ce vînt plăcut, ferice
Acum întiia oară te-a îndreptat aice?

GETTA

(tresărind, în parte)

Horațiu!

HORAȚIU

Spune, dragă *{apoi:* lui Horațiu) din care lume eşti] || 22 - *A, B, D, E, G, H, I:* GETTA *[inițialînG:* GETTA *(tristă)* || 28 - 2 9 - *(notele) numai în G, I* || 26 — *numai în A,B,E,G,H,I: (cu milă)* \l 27 - *A, D, G, H, I:* aşa/B, *E:* atît [| 30, 2- *A : (plecînd ochiî]jB, D, G, H, I: {plecînd caput)\E: (tristă)* || *5—A:* Tu? *[cuvîntul e scris cu creion roşu de altă mină; forma inițială:* Sclavă?]/B: Sclavă?/D, *G, H, I:* Tu? tu? .../ *E:* Tu? I! 7 — *A:* O! *[adăugat cu creion roşu]* Dar. /ÎS, *D, G, H, I:* Dar!/ *E:* Ah !... Dar! |) 10 — *A şi, inițial, în G:* Acum / *B, D, E, G, H, I şi, inițial, in A :* De-atunci 1| 12 — *A, B, D, E, G, H, I:* azi *[B, E:* acum] [...] tine pre pămînt *[inițialîn A :* acum < . . .) crudul tău destin] || 13 — *A, E:* GETTA *(ofiînd)IB;* GETTA *(tristă)/D, G, H, I:* GETTA || 15— 18— *redactarea inițială din A, anulată, este ilizibilă* || 16 — *A, B, E şi, inițial, în G:* El?... libertul/D, G, *H, I:* Acel libert || 18-^, *D,E,G, H, I:* şi ghearelor/ *B:* răpindu-te || 22 — *A, D şi, inițial, în G:* Aş fi gonit *[inițial în A:* suflat] din ceru-ți/S: Aş fi suflat din ceruri / *E, G, H, I:* goneam [.. .] aspru || 23 — *în G, însemnare marginală făcută de altă mînă, anulată:* nu se leagă cu timpul verbului de sus = *aş fi gonit (se referă la* aveam)] || 24 — *redactarea inițiată din A, anulată, este ilizibilă j B:* rminea legată de sclavie/D, *G, B,I:* durerea [.. .] moşie/E: durerea legată de sclavie || 26 — *A, B, D, E, G,H,I:* tu poți dintr-un[R, *E:* cu un] *[inițialîn A:* căoipoți cuun]||27— *A, B, D, E, G,H,I:* osîndiții *[inițial în A :* pe aceia] || 28—30—.4 : Prizonierii de război se vindeau încoronați... *sub corona.* Tit Liviu. Liv. 5. *jB, D, H [nota UpseştejjE:* Prinsonierii de război erau vînduți ca sclavi sub o coronă./ G, *I:* Duşmanii [...] onor, *[inițial în G:* Acei robiți în lupte se vindeau încoronați, *sub corona* (Tit. Liviu)]]| 31—*A : Libert,* lat.: desrobit—affranchi./ *B, D, E, H [nota lipseştejjG, I:* Sclavul [...] libert, *[inițial, în G, nota este anulată:* Libert, desrobit.]]] 31, 5 — *A, B, E:* fiica mult aleasă *[inițial în A :* glorioasă]/D, *G, II, I:* nobila odraslă || 8—^4, *D, E, G, H, I:* şi-n / *B:* în || 10 — *numai în A, D, E,G, H, I: (exaltîndu-se)* \\ 15—25— *[redactări inițiale din A anulate ; se mai poate descifra textul următor:*

HORAȚIU

Tu mă cunoşti?... de unde?

GETTA

Din lumea de sub cer!

unu,) Ți-a pus o stea în fruntea Tonantul Jupiter, *{anterior:*
Străluce al tău nume ca divul Lucifer.)
{ variantă marginală: De-aici, din depărtări.
Şi / Din lumea de sub ceruri, din zvon de admirări. >
Şi *{ anterior:* Dar) Cine te cunoaşte cu-a ta mărinimie,
Se pleacă-n adorare / uimire şi se robeşte ție.
Horațiu ! sînt o sclavă, nu am nimic al meu,
Primeşte-a mea *{ anterior:* Dar iată-astă) cunună...
o-nchin numele tău.

(Scoate cununa de pe cap şi o prezentă lui Horațiu îngenunchind)] || 16 - *A, B, D, E, G, I:* Tu *[inițial în G:* Cum?] || 18-20 - *A, D, G, H, Ii* De-aici [.. .] Dar / *B şi, inițial, în A:*

Din lumea de sub cer ....
Ți-a pus o stea pe frunte Tonantul Jupiter.
Dar *[B: Și] I E:* De-aici, din depărtări,
Din lumea de sub ceruri, din zvon de admirări.
Dar || 21 — *A, inițial în B, D, E, G, H, I:* uimire / *B și, inițial, în A* : admirare || 24—25 — *A, B: pe cap și o prezenta lui Horațiu, îngenunchind.) j D, G, H, I: pe frunte [D:frunte-i] [.. .] Horațiu.)jE: flori de pe cap și o prezentă lui Horațiu, îngenunchind.)* jj 27 — *A, B, E: vrîncl / D, G, H, It se pleacă* j| 29 - 31 - *A; (Getta* [.. .] ce faci? *[anulat:*

GETTA , v> H Ĩ — (.A
t\'tyt Kve'ji> unu-
Mă iartă -]
HORAȚIU
n
Ai minte?
GETTA
.] Ce faci?
lB,E:iGcttà[.
GETTA irflbnieo :\ .H ,v>.
Mă iartă. ***ttooai*** usioniv as io i >ır ***ib iama***
HORAȚIU
Ai. minte?
GETTA
j D: Ce faci? ... Ce faci?... Ai minte?
GETTA otoit] ,3 .Q .3 'irisnsiliB

($ir»Undu-i mina ***) j*** *G, H,* ***I:*** *(Getta* **[..–.]** 'GETTA || 33 – ***Ai*** *(Se scoală și fuge [...] stînga.) ! B: (Iese tulburată în stînga, fugînd.)Di (Se scoală și fuge tulburată pe cărarea din fund.) j E: (Se scoală și fuge tulburată prin fund.) j G, H, I: (Fuge [,. .] stînga.)* || 32, 3 — *A : (o urmează cu ochii și cade pe gînduri) j B [indicația lipsește] / D, G, H, I: (pătruns } [iniția! în G: (rămînc uimit)]* j] 4— *A, D, G, H, I:* ființă / *B;* copilă j| 5 — *A :* n-aș avea de martur / *B:* n-aș avea în față *[inițial:* sub ochii-mi] / *D, G, H, I:* n-aș vedea in mină-mî *[inițial in G:* n-aș avea de martur; *observație marginală cu creion chimic, făcută de altă mînă:* De nu aș avea martur;. *îndreptat apoi de V.A.* : n-aș avea in față-mi] || 6 — *A, B, D, G, H, I:* Cunună *[inițial în A:* Dar ... iat-o !] 8 — *A și, inițial, în G:* mișcată/ *B și, inițial, în A :* uimită / *D,G, H, I:* pătrunsă]| 9 — *A, B, D,G, H, I:* Nu îndrăznea *[inițial in A:* Ea nu-r.drăzr:ea] i] 10— 11 — *A:* Și glasul plin de *[inițial:* ei *m]* tremur, *[anulai:* tăiat] de suspinare...

Și p;ptu-i, in furtună, saltind *[inițial:* mișcat] de palpitare *jBt*
Și glasul ei, în tremur, tăiat de suspinare....
Și peptu-i, hi furtună, mișcat de palpitare / *D,G, H, I:*
Și [. . .] exaltare *[inițial în G:*
Și glasu-i dulce, fraged, cuprins de tremurare ...
Și peptu-i, in furtună, saltind de palpitare ...
/ Și fața-i luminată ... și peptu-i in mișcare ...] jj 15 — *A, B și.*

inițial, în G: divina și falnica-mi / *D;* voioasa și falnica *jG, H:* avîntul de falnică / /: voioasa și falnica-mi |j 16 — *A, B:* de / *D, G,H, I:* și || 17 — *A, G,H,I: (Privind cununa.) / B: (Privind cununa cît emoțiune.)* ***I*** *D [indicația lipsește]* || 18 — *A și, inițial, în G:* odor prestigios / *B, D,G,H, I și, inițial,în A :* neprețuit odor |j 19 — *A și, inițial, în G:* Privind-o [. ..] victorios *[inițial în A:* în ochi-mi (...) atrăgător] / *B, D, G, H, I:* Privind-o [...] atrăgător || 22 - *A, B, D, G, H, I:* dumnezei *[inițialîn A :* Jupiter] || 23 — *A și, inițial, în G:* Nu e triumf mai mare *[G:* în lume] și-n Cîmpii Elizei *[inițialîn A:* pe-acest pămînt și-n cer] / *B, D,G, H, I:* Nu [.. .] Elizei || 24 —25 — *A, B:*

Ca sacra-ngenunchere, ca sacra adorare
A gingașei vergine rapită-n exaltare Ĩ

(inițial in A: de-admirare] / *D,G, H, I:* Pentr-un [. ..] vergină *[iniția! în G.,r. 24 anulat ilizibil, iar r. 25:* A gingașei vergine (*apoi:* copile) răpită-n exaltare] |j 26 — *A, D, G, H, I: (Stă pe gînduri) j B: (Mică pauză.)* j| 27 — *A, D, G, H, I:* cuprind in sinul lor / *B și, inițial, în A :* cu glas tremurător || 28 — *A, D, G, H, I:* O [. . .] dor / *B și, inițial, în A :*

S-ar crede-a fi rostite din inimă cu dor. |j 30 —*A,D,G,H, I:* in uimire *[inițial in A :* -n adorare] / *B:* -n admirare || 31 — *A, B, G, H, I: {Cu* ***I*** *D: (Cuprins de* \\ 32 — *A : (Vesel.)* Dar [.. .] amor? / *B și, inițial, in A :*

Dar! însă cine-aprins-au acest duios amor? *[reluare marginală in A: (Vesel.)* Dar... *(Cu îndoială.)* însă cine-aprins-au acest duios amor?]/ *D,G,H,I:* Dar [.. .] amor?... || 33-40 - *(notele) numai in G, I]* 33, 2—25 — *redactarea inițială din A, după reluări succesive, este anulată ilizibil; redactarea așternută pe verso f. 16 este apropiată de cea din ed. 1884* || 3 — *A, B și, inițial, în D, G:* Nu fruntea, ci geniul / *D, G, H, I:* Și geniul, nu fruntea || 4 — *A, B, G, H, I;* tristeță *[inițialîn G:* tristeță ; *apoi:* amărăciune] *JD :* amărăciune || 6 — *A, B:* Ea pune / *D, G, H, I:* Voi puneți |j 8 — *A, B,D,G,I:* ziorile/H: soarele || 11 — *A} B și, inițial, in G:* simplă / *D, G, H, I:* .sclavă <u>*intre*</u> *r. 13 — 14 – numai în B-. (Cu nepăsare.)* jj 14 — *A, D,G,H,I:* Sucul **[....]** ferbe-n/i?: Focul **[...]** arde-n || 16 — *numai* ***în*** *A.D.G.H.I; (Tare.)* || 19 - 21 - *A:* SCENA [...] *cărarea din fund și zice sosind aproape de Horațiu) / B: SCENA [...] cărarea din fund. Servitoarele se opresc după stejar) j D: (Notă. în vreme ce Horațiu rostește sfîrșitui monologului său, Neera pogoară cărarea din fund, urmată de două sclave, și se apropie auzind ultimele două versuri.)* .

SCENA VI

HORA ȚIU, NEERA (sclavele rămîn lingă stejar) i G, H, I: SCENA *[. . .] fund)* jj 23 — *A, D, G, H, I:* e omul acel nepăsător / *B și, inițial, in*

A: acela ce-odată fericit |] 24 — *A, D, G, H, I:* Ce [...] fugător *[inițial în A:* își scapă dintre brațe-i norocul mult dorit; *în G:* își scapă de la mină < ... >] / B: își scapă de la mînă norocul mult dorit. || 25 — *A*: Horațiu? *(Servitoarele rămîn în fund.) j B, D, G, H, I:* Horațiu ? || 28 — *A, B, D, G, H, I:* plăcerilor *[inițialîn A:* iubirilor] || 29 — *A*: Divina *[anterior:* Măiastră], cîntăreață *[inițial:* Ca simplă muritoare], pe cîmpi/B: Ca simplă muritoare pe cîmpi / *D, G, D, H, I:* Măiastră [...] cimp *[inițial în G*: Divina <...>] || 31 - 32 - *(nota) numaiîn în G, I* ‖ 34,2 — *A*: *(vesel)*\ *B, D [indicația lipsește]! G, H, I: (veselă)* || 5 — *numai în G, H, I: (zîmbind)* || 6 — *A, B, D,G, H, I:* să-1 întîlnești *[inițialîn A:* ca să-1 găsești] || *1 — A:* domini cu farmec *[inițial:* conduci c-un zimbet] a / B: domini, slăvită *[inițial:* c-un zimbet]. a / *D,G, H, I:* reverşi lumină pe a *[inițial în G:* domini cu farmec *a.;, apoi:* reverşi splendoare pe-a] || 13 — *A:* Că sînt prea adorată.[...] a *[inițial:* Că-mi place-a fi slăvită] / B: Că-mi place-a fi slăvită [.. .] de-a / *D, G, H, I:* Că [.. .] a || 15 - *A și, inițial, înG:* Proconsuli și senatori / *B, D, G, H, I:* Senatori și proconsuli *între r. 16—17 —numai în A [anulat] și în B:*

Sint eu de vină dacă există-n ochii mei
O magică putere.ce pe ai Romei lei *[inițial in A:* atrage
și pe lei]
ii *[inițial în A:* Și-i] tupilă-mblînzindu-i sub mina
mea fragilă
Ca niște miei în turmă păscuți de o *[inițialîn A:*
ce-i paște o gingașă] copilă? || 18 — *A, B, G, H, I:*

gloata / *D și, inițial, în A*: turma || 20 — *A, D, G, H, I:* Origo / *B și, inițial, in A*: Ș-Origo || 21 — *A, D, G, H, I:* cu / *B:* în || 23 — *la cuvîntul* eu, *în A, nota:* Aice Horațiu face un gest de mirare. || 25 — *D: (zîmbind) j G, H, I: (ironic) [indicația lipsește în A, B]* || 26 — *A, B, D, G, H, I:* Dé cine *[inițial în B:* Geloasă] || 30 — *A, D,G, H, I:* filomela / B *și, inițial, în A:* crinul mîndru *[inițial în B:* falnic] || 35, 1 — *A, B, G, H, I:* NEERA / *D:* NEERA *(serioasă)* || 4 — *A,B, G, H, I: (rîzînd) [în D — indicația lipsește]* || 6 - *A, B:* NEERA *(serioasă) / D,G, H, I:* NEERA || 14 - *A, D,* G, *H, I:* filomela / *B și, inițial, în A:* crinul mîndru *[inițialîn B:* falnic] || 17 — *B: (îngăimat) / D, G, H, I: (confuz) [în A — indicația lipsește]* || 19 — *A*: *(Confuz.) \mjB,D,G,H,I:* Am || 21 - *A, D, G, H, I:* eu să te iert *[D,G,H:* cert] pe tine *[inițial în A:* o știu, nu-ți fac vreo mustrare] / B: să-ți fac nici o *[inițial:* o știu, să-ți fac] mustrare || 24 —25 — *A, D, G,H,I: (luînd-o [. '..]* bine. / *B:* Profanare ! || 26 — *A, B și, inițial, in D, G:* geniului / *D,G,H,I:* poețiior || 27 — *A, D, G, H, I:* puteri / *B și, inițial, în A:* comori || 29 — 36, 6 — *redactarea inițială din A este anulată și înlocuită cu*

cea definitivă (din ed. 1884), după alte cîteva mici modificări [30 — *A, D, G H I:* de a ta liră/ *B și, anterior, în A:* de-o liră sacră || 36, 2 — *A, B, D G.H.I:* gol < *anterior în A*: trist > 1| 3 — *A, D, G, H, I:* Cunoști acum secretul < *anterior în A:* Acesta e misterul; *inițial în G:* misterul) *B:* Acesta e motivul] || 10— 11 — *A:*

Eu?... Eu?... admiră-a mea franchețā,
. E mare cutezarea-mi, dar are-a sa noblețā >
[adăugat marginal: admiră-a sufletu-mi pornire,
E <... > mărire.] / *B și, inițial, în G*:
Eu? ... eu, Horațiu, admiră-a mea franchețā.
E mare cutezarea-mi, dar are-a sa noblețā./ *D, G, H, I;* Eu?...

Eu ?... *[G, H:* Eu ?... Ah !] [...] inimei *[inițialîn D:* sufletu-mi] [.. .] mărire || 16 — *numai în G, H, I: (Horațiu [...] mirare.)* \\ 17 — *A, D, G, H, I:* e mult cutezător / *B și, inițial, în A,G:* se pare-ndrăznitor || 18 — ^4: cuprinsă de un / B: cînd o cuprinde-un dor / *D, G, H, I:* sub boldul unui U 20 — *A, B, D,G, H, I:* oricare pas *[inițialîn A*: oricare pas / orice mișcări] || 23—29 — *redactarea inițială din A este ștearsă ilizibil și înlocuită cu cea definitivă, după cîteva mici ezitări* [24 — *A, D,G, H, I: cu amărîre j B: amărît* || 25 — *A*: poetul numai / B, *D, G, H, I:* și, *anterior, în A*: numai poetul || 27 — *A, D, G, H, I:* Neero <.. .> destăinuiri *{anterior în A:* Neero-a tale cuvinte / cu ochii tăi / ale tale cuvinte dulci; *inițialîn G:* -a tale accente /cu ochii tăi>/B: A tale < *inițial:* Neeră > dulci accente și ochii tăi] || 31 — *numai în G, H, I: (rapide)* [| 33—35 — *(nota) numai în G, I* || 37, 3 — *A,D, G,H, I:* NEERA / *NB:* NEERA *(rapide)* |) 6 — *numai în A, D, G, H, I: (îngăimat)* || 12- 13 — ^4: NEERA
:•• *(cu intențiune malicioasă)*

Geniul *[anulat:* n-are] vrîstă n-are. / B:
NEERA
Geniul n-are vrîstă. / *D:* NEERA
(cu intențiune)
Un geniu *[inițial:* Geniul] vrîstă n-are. / *G, H, I:*
NEERA [...] n-are. *[inițial în G:*
• ' NEERA
• • *(cu intențiune malicioasă)*
Geniul vîrstă n-are *{intervenție străină cu creion chimic:* Un

geniu)] || 17 — *A, D, G, H, I:* tainele naturel / B: tainica natură || 21 — *A,D,G,H,I:* Să-1 cred? / B: îmi vine să rid. || 26 — *A,* B, *D: (în /* G, H, I: *(observîndu-l, în* || 27 — *A, D, G, H, I:* Poet și ipocrit!//B: Ipocrit! || 28 — *A, B, G, H, I:* El cată [...] gîcit / *B și, inițial, în A:* Cum cată [B: cearcă] [. . .] iubit. || 38, 2 — *numai în A, B, G, H, I: (luînd-o*

de mînă) || 5 — *numai în A: (cu mîndrie)* \G,H, *I: (tristă) [B, D indicația lipsește]* || 9 — *redactarea inițială din A este ștearsă ilizibil și înlocuită cu cea definitivă, din B, D, G, H, I:* Cu [...] e-n ceartă *[inițial în B:* O aspră judecată < *anterior:* conștiință) cu dorul meu se ceartă] || 12 — *A :* meu cel splendid eu *[anterior:* ca] / *B, D:* cel mai splendid eu / *G, H, I;* cel mai dulce *[inițial în G:* splendidjl ah! || 13 — *A, B,* D:așa *G, H, I: (oftînd)* așa || H — *lipsește în H:* Amorul [. . .] amicie, || 16 — *A, B:* HORAȚIU *(sărutîndu-imîna))D,G, H, I;* HORAȚIU || 19 — *A, B: (zîmbind)* ***I*** *D,G, H, I: (veselă)* || 21 - *A, B, G, H, I:* cobori / *D:* pogori || 22 — *A, D, G, H, I:* La [...] visurile *[A, D:* zborurile] tale / *B și, inițial, în A:* Mi-i onora *[A:* / La villa] vrodată cu vizitele tale || 24 — *A, D, G, H, I:* O! [.. .] vrei? *[anterior în A:* de vrei îndată ; *forma inițială a versului este ștearsă ilizibil în ms.] j B:* O! dar, de vrei ș-acuma? || 25—33 — *(notele) numcii în B, G, 1* || 39, 2 — *A, D, G, H, I:* Mă-ntrebi / *B și, inițial, în A:* Mă mai întrebi || 3 — *A:* zburînd spre *[inițial:* zburînd la /planînd pe] / *B, I:* zburînd la / *D:* venind în *[inițial:* spre] *}G:* venind în *[inițial:* intrînd la; *apoi:* planînd; *apoi:* zburînd] / *H:* venind în ||*între r. 3—4, redactarea inițială din A este anulată;* HORAȚIU

(luîndu-i brațul)

Hai H 4 - *A, G, H, I:* Hai / *B:* HORAȚIU

(dîndu-i brațul) ,

Hai.

NEERA ***I*** *D: (pleacă împreună cu Horațiu spre fund.)*

Hai || 6 — *A, B, D, G, I:* ne-ar zări *[inițial în A, B:* ne-ar videa] || *după r. 6, în A : (Pleacă împreună spre fund.)* || 8 — *A, G, H, I: și POSTUM / B, D: POSTUM* || 17-18 - *A:* NEERA *[inițial:* HORAȚIU] / *B, D:* HORAȚIU /G, *H, I:* HORAȚIU *(rîzînd)* *22 - A, B:* fărmat *[inițial:* stricat] *carruca (notă marginală în A: carruca* — căruța] / *D, G, H, I:* stricat *carruca* || 23 — *A, B, D, G, H, I:* Iuno se arată *[inițial în A:* ni s-arată Iuno] [...] sale *[B:* sale. *(Salută pe Neera.]* || 26—29 — *(nota) numai în B, G, I:* Romanii [...] *pilentum [G: pilentum, penide]* [...] etc. *[inițial în G: Carruca,* căruță de țară.] || 40, 5 — *A, D, G, H, I:* nebunei / *B și, inițial, în A:* aprinsei || 10 — *A, G, H, I: (încet Neerii) / B: (Neerii, în taină) j D: (încet, Neerii, zîmbind)* || 13 — *A,G, H, I: (zîmbind) j D: (rîzînd)* || 17 — *A :* A! *(O fascinează cu ochii,) j B, D, G, H, I:* A! || 22—27 — *redactarea inițială din A este anulată:*

Ce fel?... te duci, Neeră?... Rămîn, vorbind poetic.
Ca purpura regală ce ar ajunge-un petic.

NEERA
(în parte [anterior: rîzînd])

Bietul bătrîn... *(Tare.)* Adio.

HORAȚIU *[anterior:* MECENA]

A revedere.

POSTUM

Ah!

Mă lași c-un gol în suflet și altul în stomah!

NEERA

Ce-aud? Atunci în grabă mă duo, alerg acasă,
Acestor două goluri să pregătesc o masă.
Vom face împreună un prînz/ .
Concertul meu de astăzi va fi înveselit/
Veniți, concertu-mi astăzi va fi înveselit
Prin comica prezență al unui barbar scit, *A,*

Această redactare este înlocuită, după cîteva ezitări, cu cea definitivă [22 *D, G, H, I:* Ah! te-om urma oriunde < ...) plăcere < *anterior în A :* Venim acum îndată /.../ favoarea) || 23 - *A :* De a cînta... trei imnuri< *anterior:* mai dulce decît privighitoare) *jD,G,H, I:* De-a < .. .) imnuri || 27 - *A, H:* apărutul comic al / *D, G, I:* comica-ngîmfare a < *inițial în G:* prezență a>]/B:

Ce fel?... te duci, Neeră?... Rămîn, vorbind poetic,
Cà purpură regală ce ar ajunge-un petic.

NEERA
(rîzînd)

Un petic ars... Adio.

HORAȚIU

A revedere.

POSTUM

Mă lași c-un gol în suflet și altul în. stomah !

NEERA

Ce-aud?... Atunci în grabă mă duc, alerg acasă,
Acestor două goluri să pregătesc o masă.
Vom face împreună un prînz înveselit
Prin comica prezență a unui barbar scit. || 41, 4 — *A, B, G-H, I: (tresărind)* / D: *(în parte, tresărind)* || 7 — *A, D, G, H, I:* -avuție / *B și, inițial, în A, G:* avere || 8 — 10 — *A, D, G, H, I:* de-amor [...] lăcomie *[inițial în A, G:* de-amor și... de durere. —

în A : MECENA / POSTUM / MECENA; *apoi:*

POSTUM

și lăcomie.] / *B :* de-amor și de durere.

POSTUM || 11 — A *şi, iniţial, în G:* înavuţit / B *şi, iniţial, în A:* prea îngîmfat / *D, I:* înfumurat / G, *H:* înaurit || 12 — *A, G, H:* sub Cesar desrobit / *B şi, iniţial, în A:* Sub Cesar liberat / *D, I;* din lanţuri liberat || 14 — *numai în B, D, G, H, I: (rîzînd)* || 18— 19 — *A : (declamă)*

Venim... *Détendus* / *B:* Venim. *(Declamă.) Delendo* / *D, G, H, I: (declamînd)*

Venim... *Delendus* || 20—21 — *A : (Neera [...] colnic, urmată de servitoare, care stătuse nevăzute după copaci, în tot cursul scenelor precedente.) / B: (Neera, urmată de servitoare, se îndreaptă spre fund şi apucă pe cărarea ce duce în stingă.) / D: (Neera pleacă spre fund, urmată de sclavele sale, şi apucă pe cărarea de pe colnice. Horaţiu, Postum şi Mecena o conduc.) / G, H, I: (Neera [...] servitoare, [numai în G, H: Iese în stînga.]* || 27 — *(nota) numai în A, G, I:* Sclavii purtau adeseori *[A :* uneori] prenumele stăpînilor *[iniţial în G:* Libertii purtau la început numele stăpînilor.] || 42, 4 — A, *D, G, H, I:* amice / *B şi, iniţial, în A:* acuma || 5 — *A, B, D, G, H, I:* surprinsă *[iniţial în A :* uimită] || 6 — *A, D, G, H, I:* însuşi *[iniţial în A:* August] împăratul / *B:* împăratul însuşi || 10 — *A, D, G, H, I:* deoparte, cam părăsit *[iniţial în G:* abandonat] / *B şi,* iniţial, *in A:* de lume, abandonat || 14 — *A, B: (rîzînd)* / *D, G, H, I: (cu dispreţ)* || 15— 16 — *A, D, G, H, I:* ce-aţintă [...] cobitoare *[redactarea iniţială din A abia se mai poate descifra:* şi-i simplă coţofană.

Aripele-i căzute de-abia... ; *marginal este notată încă o variantă a acestui vers:*

Zoii e buhnă tristă, a razelor duşmană.] / *B:* şi-i simplă *[iniţial:* biată] coţofană, *[variantă marginală a întregului vers:*

Zoii este o buhnă, a razelor duşmană]

Aripele-i căzute de-abie au cîte-o pană. || 17 — *A, D, G, H, I:* veninu-i mînjitor / *B:* veninul său banal || 18 — *A, D, G, H, I:* păteze [...] strălucitor / *B :* răstoarne orice pedestal || 19 — *A, B, D, G, H, I:* Nu *[iniţial în A:* Eu] ||25 — *A, B:* Iubit de curtizane, distins de patriciane / *D, G, H, I:* Distins [...] curtizane || 26—35 — *(notele) numai în B, G, I* || 43, 2 — *A, D, G, H, I:* sonore / *B şi, iniţial, în A:* lui Neron || 8 — *A :* al Scaurui / *B, D, G, H, I şi, iniţial, în A :* lui Scaurus || 9— 10 — *redactarea iniţială din A este ştearsă ilizibil* || 10 — *A, B, D, G, H, I:* izolat aice ca *[iniţial în G:* prefăcut aice în] || 12 — *A, B, D şi, iniţial, în G:* Discursuri / G, *H, I:* Cuvinte || 13 — *notă anulată în* G: Acei care mînau *carrelé* la cursele din circ se numeau *agitatori.* || 14 — *A, B, D, şi, iniţial, în G:* mortale / *G, H, I:* barbare || 15 - *A, B, G, H, I:* Cesar / *D:* August || 16 - *A, D, G, H, I:* aclamă / *B şi, iniţial, în A:* admiră || 19 — *A, B, D, G, H,*

I: cîntăreaţă *[iniţial în A :* lesbiana] || 20 — *A, B, D, G, H, I:* Ea-l *[iniţial în B:* El] || 24 - *A, D, G, H, I:* HORAŢIU / *B:* HORAŢIU *(sarcastic)* || 27—35 — *(nota 1) numai în G, I* || 36—39 — *(nota 2) numai în, A şi iniţial în G:* Romanii care se obligau la îndeplinirea unui act religios se numeau *voii damnaţi* / *G, I:* Romanii [...] sperau *[anterior în G :* doreau] *[...] damnaţi* / *D:* Romanii care se obligau a îndeplini un act religios se numeau *voii damnatus.* || 44, 2— *A, B, D, G, H, I:* sub cortu-mi *[iniţial în A:* aicea] || 4 - *A, D, G, H, I:* udat / *B: (rîzînd)* udat || 7 - *A:* lui Venus s-o închine *[iniţial în A, B:* jertfească] / *B:* lui Venus s-o jertfească / *D, G, H, I :* la [...] închine || 8 — *A :* ca să atragă favoarele-i divine /: *B şi, iniţial, in A :* şi în sperare ca ea să lë zîmbească / *D, G, H, I:* ca [. ..] divine || 9 - *A, D, G, H, I:* Cît / *B: (Serios).* Cît || 10 - *A, D:*

Şi mintea înfrînează avîntul înteţit, *[iniţial în A:* de iubit; *variantă marginală a versului în A, D:* Sub valul vîrstei focul se stinge potolit.] / *B, G, H:*

Şi mintea înfrînează avîntul de iubit *[iniţial în G :* înteţit] / *I:* Sub [...] potolit. || 14 — *A, D, G, H, I:* nu saltă sprintior / *B şi, iniţial, în A:* nu se mai urcă-n zbor || 16 — A, *D:* HORAŢIU *(zîmbind)* / *B, G, H, I:* HORAŢIU || 17 — *A, B, D,G,H, I:* lor şoptire *[iniţial în A, B:* mea simţire] || 20 — *A, D, G, H, I:* chiar / *B şi, iniţial, în A: ca.* || 22 — *A:* Alătură-mi ea trece / *B şi, iniţial, în G:* Pe lîngă mine trece *[iniţial în A, B:* Vai! trece lîngă mine] / *D, G, H, I:* De [. . .]desparte || 25 - *A, B, D:* pe / *G, H, I:* la || 28 — *A, B* şi, *iniţial, în D, G:* diva / *D, G, H, I:* vesela || 29 —*A :* iarbă verde / *B şi, iniţial, în A :* -un pat de iarbă / *D, G, H, I:* iarba verde || 33 — *A, B:* de mirtă sau flori / *D:* cu laur *[iniţial:* mirtă] sau foi / *G, H, I:* pe frunte cu foi || 34 — *A :* şi satiri / *B, D, G,H, I:* de satiri || 35—37 — *(nota) numai în G, I* [36 — *G, I:* Venerei < *iniţial în G:* zeei Venera)] || 45, *3 — A, B:* misterul / *D, G, H, I:* secretul || 5 — *numai în A, B, G, H, I: (rîzînd)* || 9 — *numai în B: (vesel)* / *D, G, H, I: (rîzînd)* || 11—47, 13 — *redactarea iniţială din A, mult mai concentrată, a fost anulată. Din ea se mai poate descifra un fragment:*

MECENA

Bravo!... a ta tiradă-i o satiră glumeaţă
în contra iernii triste ce-aspiră la verdeaţă.
Să vii cu noi la Roma, lui Cesar s-o declami.

POSTUM

Dar; bate fără milă în cei care-i proclami
Nedemni de-a bătrîneţii augustă maiestate...
Căci sînt ridicoli, gîrbovi şi merită de-a bate;

__această redactare a fost înlocuită cu alta, apropiată de cea definitivă, din ,ed. 1884. || 45, 13 — *A, B, D.G.H, I:* în [...] retrage-n *[inițial în G:* La viața cîmpenească să te retragă-n] || 15 — *A, B, D, G, H, I:* Cesar *[inițial în G:* Cesar *apoi:* August] || 1[5 — *A, D:* sufletu-ți și-n / *B, G, H, I:* suflet și în || 17 — *A și, inițial, în D:* nu admite duioasa-ți / *B și, anterior, în A :* se refuză la blînda-ți *[în A, și varianta:* tot respinge] / *D, G, H, I:* se opune la blînda-ți || 20 — *A, G, H, I: (amărît) j B: (cu foc) / D [indicația lipsește]* \\2\ — *A,D,G,H, I:* să [...] revoltat *[inițialîn A, B:* de-a fi neconsolat] ***I*** *B: a.* ***ii*** neconsolat || 23 — *A, B, D, G, H, I:* îndurare *[anterior în A:* o iertare] || 25 — *A, D, G, H, I:* tot mai este / *B și, inițial, în A :* mai există || 27 — 34 — *(nota) numai în G, I* || 46, *l — A:* HORAȚIU *(rapide)/ B, D, G, H, I:* HORAȚIU || 4 — 5 — *forma inițială din A, ștearsă ilizibil, este înlocuită cu cea definitivă* || 4 — 5 — *A, D, G, H, I:* vorbește *[anterior în A:* vestește] [...] poeziei *jB:* vestește că tu ai scris aice

Un codex de precepte al Artei poetice. ||

& — A, D, G, H, I: sînt sigur / *B și, anterior, în A:* măiastră || 9 — *A, D, G, H, I:* scoate / *B și, anterior, în A:* smulge || 13 — 14 — *A, D:*

MECENA

(îngrijit)

Ce zici? Cum? *[anterior:* Explică-mi] / *B:*

MECENA

(îngrijit)

Explică-te. / *G, H, I:* MECENA [...] zici? || 16 - *A, D, G, H, I:* Manuscrisul *[anterior în A:* Codexul] / *B:* Poemul || 18 — 20 — ^4: Cînd? *[anterior:* Cînd?... unde-i? — *ți o notație marginală cu creion roșu, făcută de altă mînă:* Sorisoare fraților Pisoni.] / *B;* Cum? Unde?/*D, G, H, I:* Cînd?

POSTUM

Unde? |]22 — *A:* cît de mică știre *[anterior:* cît de mic indiciu]/ *B, D, G, H, I:* cea mai mică știre || 25 — 26 — *(nota) numai în G, L — La aceasta face aluzie notația marginală (cu creion roșu) din A:* epistola *Ad. Pisones.* \\ 47, 6 — *A, D, G, H, I:* va deveni/ *B și, inițial, în G:* a devenit || 7 — *A, B, D, G, H, I:* POSTUM *[anterior în A:* MECENA] || 8 — 9 — *A, D, H, I:* Destul [...] perdută / *B* și, *anterior, în A :*

He! nu mai fiți în jale, nu plîngeți, dragii mei;

Dac-ai perdut o carte /*G:* Destul! ați ajuns *[inițial:* deveniți; *apoi:* v-ați făout] [. . .] perdută || 11 — *A, D, G, H, I:* Conduși [. . .] plăcută/ *B și, anterior, în A :* Atrași [...] gustoasă 1| 16 — *A,B,G,H,I:* HORAȚIU/ *D:* HORAȚIU *(zâmbind)* \\ 17 - *A, D, G, H, I:* De-a [...] însă / *B și, inițial, în A :* Hai, însă de-al tău farmec || 18 — 23 — *în A, au fost adăugate*

ulterior; în B, lipsesc j D, G, H, 1': Pe [.. .] semeț, învingător *[inițial în G:* cîntînd într-un picior; *apoi:* semeț, într-un picior [. ..] atrăgător || 24 — 25 — *A : și [...] fund.) \B; și urcă [...] fund.) fD: tustrei și se suie încet, conversînd, pe cărarea din fund.) j G, H, I: și [.. .] stînga.)* 27 — *A, B, D, G, H, I:* ZOIL *[inițial în A :* ZOILUS] || 28 - 30 - *A : Scaur este [...] al 3-le plan, într-o* sellă *[inițial:* stellă] [...] *Zoii și Glutto îl urmează.) j B: este adus într-o* stellă, *[anulat:* din stînga] *purtată de patru sclavi lănțuiți. Zoii și Glutto îl urmează. Ei vin din stînga.) j D: îmbrăcat în haine scumpe, intră, adus pe o* sellă *aurită, dintre culisele din stînga. Patru sclavi poartă* sella, *doi alți o urmează cu apărători, dînd vînt lui Scaur. Zoii și Glutto precedă.) j G, H, I: în[...] sclavi [inițial în G: sclavi. Zoii și Glutto îl urmează. — La cuvîntul* sella, *în G, notă anulată: Sella,* fotoliu purtat de sclavi.] [...] *vînt.)* || 31 — *(nota) numai în G, I [inițial în G:* Șefii corurilor din tragedii.] || 48, 4 — *A, B, G,H, I: (Zoii [. . .]* sellă *[A, B:* stellă].) / *D [indicația lipsește]* || 6 — 8 — *anulate în A :*

ZOIL,

Nu. || 6 - 10 - *în D:*

GLUTTO

Nu, ***I*** *B, G, H,* 7;ZOIL [...] *blînd:)* \\ *W - A, B: (arătînd-o) / G, H, I: (cu glas blînd)* || 11—^4: Nu,

Colea, umane *[inițial:* gentile] / *B, D, G, H, I:* Colea, umane || 13 — *A, B, G, H, I: (către sclavi) / D [indicația lipsește]* || 14 — *A, D, G, H, I:* Colea? / *B și, inițial, în A:* Așa? || 15 — *A : ajunși [.. .] opresc.) / B : se opresc în mijlocul scenii.) JD: depun* sella *în mijlocul scenii.) jG, H, I: ajunși în [H: ajunși la] [...] jos.)* \\ 17 — *A, B: (ieșind din* stellă *) j D; (pogorînd)* ***I*** *G, H, I: (pogorîndu-se) [inițial în G: (ieșind* din sellă)] || 20- *A, B, I:* SCLAV *j D:* SCLAV *(cu umilire) j G, H:* SCLAV *(umil)* \\, 24 - 25 - *A: (Către [...] pe cărarea din [. . .] Postum.) / B: (Sclavii se retrag după stejar.)*

SCAUR

(privind în fund) / D: (Arătînd pe Horațiu, pe Mecena și pe Postum ce urcă pe cărare.) jG: (Către [...] Postum care dispar [anulat: încet].) j H: (Către [...] Postum care dispar.) j I: (Către [...] Postum.) || 26 — *A, D, G, H, I:* pe jos / *B și, inițial, în A, G:* străini || 28 — 33 — *(nota numai în G, I* || 49, 9 — *A, B, D, G, H, I:* otrăvit *[inițial în A :* ascuțit] || 10- *A, D, G H, I:* ZOIL *ț B:* ZOIL *(oftînd)* || 18 - *A, D, G, H, I:* Ah! ***I*** *B și, inițial, în A;* Cum? || 19 — *A, B, D, G, I:* nu pot ieși-n/H: eu nu ies la 1)20—*A, B, D, G, H, I:* drumul *[inițial în A:* calea] || 21—

A, D, G, H, I: de *[H:* pe] [. . .] rămas, *[inițialîn A:* spre vîrfu-i falnic nu pot să fac un pas] / *B:* spre culmea-i naltă nu pot să fac un pas. || 23 — *A, G, H, I:* *(oftînd)* *[inițial în G:- (ironic)] j B:* *(serios) j D* *[indicația lipsește]* || 25 - *A, D, G, H, I:* ZOIL / *B:* ZOIL *(cu amărăciune)* || 26 — *A, B:* fecundul geniu / *D, G, H, I:* rar geniu, sublim *[inițialîn G:* mănosul* geniu] || 50, 1 — *A, D:* oriunde merge [...] admirat *[inițialîn A:* ascultat]/ *B:* *(arătînd pe Horațiu)* oriunde merge *[inițial:* de-atîția ascultat] [. . .] ascultat / G, *H, I:* oriunde merge [...] ascultat || 3 — *A,* G, *H, I:* *(Cu amărăciune.) I B:* *(Cu manie.) j D:* *(Amar.)* || 4 — *A, B, D, G, I:* însă / *H:* încă || 6 — *A:* zbuciumat *[inițial:* transportat] ca mine de al iubirei/jB: zbuciumat [.. .] de al iubirei / *Di I:* zbuciumat [...] de al furorei *jG, H: de-a inspirărei [inițial în G:* de al rîvnirei] || 7 — *A, D, G, H, I:* de frunte / *B și, inițial,în A :* ca mine *\\între r. 7—8, în A, o replică anulată:*

GLUTTO

Așa-i! || 8 - *A, D, G, H, I:* El [...] încununat / *B:*

GLUTTO

(sardonic)

Asa-i!

ZOIL

El, om de lume, încoronat || 9 - *A, B, D, G, H, I:* viață *[inițialîn A:* viața-i] || 10 — *A, D,G, H, I:* infern!... / *B:* Destin, || 13 - *A, D, G, H, I:* ZOIL/B: ZOIL *(furios)* || 14 - *A, D, G, H, I:* de-aice / *B:* din fața-mi *\\la r. 18 — 19, în A, semn de întrebare marginal cu creion roșu, care a determinat, probabil, modificarea versului 19, care este în B și, inițial, în A:*

Schimbat prin vermii urei ih vermificator; *ulterior, poetul modifică în A :* vermii *în* turba, *iar* vermificator *în* calomniator *și apoi în* cîne lătrător, *ca în D, G, H, I* \\ 22 — *A, D, G, H, I:* Simțirele / *B și, inițial, în A, D,G:* Favoarele || 24 — *indicația:* (tînguitor) *lipsește în B* || 33 — *A, D, G, R, I:* sosit [. ..] nenumărate *[inițial în A :* mutat la țară, colea-n vecinătate] / *B:* sosit [. . .] colea-n vecinătate || 51, *2 — A, D, G, H, I:* plăsmuire/ *B și, inițial, în A, G:* sculptură || 3 — *A, B, D, G, H, I:* noaptea *[inițial în A:* grabnic] *\\între r. 4—5, în A, o replică anulată:*

GLUTTO

Așa-i! || 5 — *A, D, G, H, I:* Puteți voi înțelege *[inițial în A:* Voi înțelegeți] / *B:*

GLUTTO

(ștergîndu-și ochii)

Asa-i!

Voi înțelegeți || 6 — *A :* Un [...] un *[inițial:* De-un<...> de-un] / *B:* Un [...] un / *D, G, H, I:* Pe-un [.. .] un || 11 - *A, B, D și, inițial, în G:* grele *[inițial în A:* scumpe / fine] de Tyr, strălucitoare / G, *H, I:* grele de Tyr, mîndre covoare || 12 — *A, B, D, G, H, I:* în vas de *[inițial în A:* cercei de] || 13 — *A, B, D, G, H, I:* Onixuri *[inițialîn A:* Ombrele] || 14 — *A, B, G, H, I:* Ș-un [.. .] albă *[B:* neagră] *j D:* *(înduioșat)* Ș-un [...] albă || 15 — *A, B, D, G, H, I:* Apoi, cînd *[inițial în A:* Și cînd eu] || 20 — *A, B, D:* Te-a *jG,H,I:* Te-a fi || 22 - *A și, inițialjn D:* O! Megeră / *B, D și, inițial,în A: Ol* Viperă / G, *H, I:* Hmm, viperă || 24 - *A, D, G, H, I:* Măcar [...] m-a *[inițial în A :* Nu-n aur, ci-n iubire / favoare ... am fost ; *în G:* Nu-n aur, ci-n favoare; *apoi, cu creion, de altă mînă:* în contra aștep-tare-mi] *j B:* Nu-n aur, ci-n favoare, ea m-a || 28 — *A, B, G, H, I:(în parte, cu\D:* *(cu* || 29 — *A, B, D, G, H, I:* Trei [...] Horațiu! *[inițial în A:* Ce proastă! ce nebună!] || 52, 2 — *A :* *(cu manie)* \ *B, D, G, H, I:* *(furios)* 1| 3 — *A,* G, *H, I:* dar / *B:* *(potolindu-se)* dar / D: *(umil)* dar || 6 - *A, D, G, H, I:* SCAUR / *B:* SCAUR *(abătut)* \\ 8 - *A, B, G, H, I:* hohotul în *[inițial în A:* zîmbetul pe] / *D:* hohotul pe || 10 — *A, D:* Ce?... *[inițial în A:* Cum?] Nu ți-a dat / *B:* Cum? Nu ți-a dat *jG, HȚÎ:* Cum? Zău, fără || 14 — *A:* *(Cu indignație.)* Pe Plutus *[inițial:* Mercur] / *B:* *(Indignat.)* Pe Mercur / *D:* *(Indignat.)* Pe Plutus / *G, H,I:Ve* Plutus *[inițial în G:* Mercur] || 18 — ^4, *B și, inițial în G:* indignat / *D, G, H, I:* Supărat || 20 - *A. B, D, G, H, I:* E *[inițial în A :* Dar] || 22 — *A, G, H, I:* pot *I B, D și, inițial, în A:* știu *\\între r. 22 — 23, pasaj anulat în A:*

£.. .] SÎ-WW»!*'^^

ZOÏL

(cu siguranță)

De-ai vrea la încercare să pui geniul meu,
Ți-ar merge bine, Scaur.

SCAUR

Să-ncerc? *[anterior:*
Ce-ai spus?] Geniul tău?
Mă faci să rîd... Neera m-ar da de spate-afară,
Sâ-i vărs nectar cu zeamă de cucută amară.

GLUTTO

Hi ,MHțni< . Î ^

Așa-i! / *text în B:*

ZOIL

(lingușitor)

De-ai vrea la încercare să pui geniul meu,
Ți-ar merge bine, Scaur.

SCAUR

Ce-ai spus ?.... Geniul tău?

Mă faci să rid... Neera m-ar da de spate-afară,

în loc de ambrozie să-i duc o fiere-amară.

[Variantă marginală: .

: ZOIL

De-ai vrea la încercare să pui al meu geniu ...

El are ca nectarul un gust...

SCAUR

De mosc, o ştiu...

Dar nu-s un prost... Neera m-ar da de spete-afară...

Nectaru-ţi e o zama de cucută-amară.]

fin G, două replici anulate:

ZOIL

(îngîmjat)

De-ai vrea la înoercare să pui geniul meu,

Ţi-ar merge bine, Scaur.

SCAUR

Să-ncerc geniul tău ?

Mă faci să rîd... Neera m-ar da de spate-afară

Să-i vărs nectar cu zeamă de cucută-amară. |j 23 - 25 - *[lipsesc în A]* || 24 — *B: (cu convingere) j D [indicaţia lipseşte] j G, H, Il (aprobînd)* || 26 — 27 — *(nota) numai în G, I* || 53, 3 — *A, B, D:* brută / G, *H, I:* proastă || 6 — *A: (în parte) j B: (în parte, apropiindu-se de fîntîna) j D: (apropiindu-se de fîntîna) jG, H, I: (apropiindu-se [...] parte)* || 11 — *A: (Se [iniţial:* Aşa... *(Se] apropie de fîntîna şi aruncă monezi în ea.) [marginal, o notă anulată ilizibil] j B:* Aşa... *(Aruncă în fîntîna cîteva monede.) / D, G, H, I: (Aruncă [...] fîntîna.)* || 17 — *A, D, G, H, I:* azvîrle [...] comoară / *B şi, iniţial, în A :* Aruncă în apă bani de aur! || 18 - *A :* SCAUR *(mulţămit) j B, D, G, H, I:* SCAUR || 19 — *A, D, G, H, I:* Acuma [.. .] ferice, Scaur, zboară *[iniţialîn A: te* du, ferice Scaur / mergi, Scaur] / *B: (în parte)*

Acuma la Neera te du, ferice Scaur. || 20 — *A, D, G, H, I:* la dînsa / *B fi, iniţial, în A: la,* masă |j 22 — *A, B: (Tare şi vesel.)* Hai / *D, G, H, Ii* Hai || 23 — *A, D, G, H, I:* Pe [...] auziţi *[iniţialîn A, mai multe încercării*

Şi fălcile flămînde pe praznic le gătiţi /

Şi pentru armonie urechile gătiţi /

Pe Erato chiar însăşi cîntînd s-o auziţi.] / *B :*

Şi fălcile flămînde pe praznic le gătiţi. ||

24 — *A : urcă în* stellă / *B: suie în* stellă / *D: suie în* sellă / *G, H, I: urcă în* sellă jj 25 — *A;* GLUTTO *[anulat: (cu mare satisfacere)] j B, D, G, H, I:* GLUTTO || 26 - *A, B, D, G, H, I:* A? *[iniţial în A:* Ah?] || 27 - 34 — *(notele) numai în G, I* \\ 54, 3 - *A, D, G, H, I:* încet [. ..] *sella / B şi, iniţial, în A:* Pe drum să-mi duceţi *Stella* || 4 — *A, B: pleacă spre fund.)jD: ridicînd* sella, *pleacă spre fund şi urcă pe cărare.) j G, H, I: ridică [...] fund.)* \\ 6 — *[indicaţia lipseşte în B, D] j A: venind rapide / G, H, I: alergînd* \\ 7 — *A, D, G, H, I:* banii? / *B:* banii? *(Vine rapide la fîntîna.)* II 9 — *[indicaţia:* (asemine) *lipseşte în D]* || 13 — *în A, laînceput, două variante anulate. Apoi, textul continuă astfel în ms.:*

SCAUR

Zoile !...

ZOIL

(lui Glutto)

Pe-altă dată...

SCAUR

Glutto !

ZOIL

Venim.

GLUTTO

Venim.

(Aleargă amîndoi după stellă.)

SCENA X

DAVUS

(ieşind de după copaci şi mergînd la fîntîna)

[Cele două versuri următoare sînt anulate ilizibil.]

Variantă marginală:

SCENA X

GALLUS

(vine obosit din dreapta),

Uf! caldu-i!... alergat-am în dorul mîndrei Gette

Ca vîntul şi ca gîndul.. .degeaba!... Mor de este.

Să beu un pic de apă... Dar ce-i în fund? Ce văd

Lucind pin petricele?... Să cred ori să nu cred?

(Bagă mîna în fîntîna şi scoate bănuţi.)

Sînt bani ?... Monezi de salbă *[inițial:* aur]!...

O! nimfă Blanduzie,

Sub chipul dulce-a Gettii arată-te-acum mie!

[inițial: Sînt bani! Monezi de aur *{anterior:* antice?) O! nimfă *{anterior:* sacră) Blanduzie *{ultimul vers este șters ilizibiVy\\D:* *(Se apropie de fîntîna, își sufleca mînicele și bagă brațele în* aj *G, H, I: (Se [...] apă.)* || 13 - 55, 26 - *în B:*

SCAUR

(chemînd)

Zoile !

ZOII.

(lui Glutto)

Pe-altă dată.

SCAUR

(chemînd)

Glutto !

ZOIL

(alergînd după stellă)

Venim.

GLUTTO

(asemine)

Venim.

(Stella *apucă pe cărarea de pe colnic.)*

SCENA X

GALLUS

(venind pe dtipă stejar)

Uf! caldu-i !... alergat-am în dorul mîndrei Gette
Ca vîntul și ca gîndul !... Mor de sete.

(Se apropie de fîntîna.)

Să beu un pic de apă. .. Dar ce-i în fund? Ce văd
Lucind pin petricele ?... Să cred ori să nu cred?

(Bagă mîna în apă.)

Sînt bani!... Monezi antice *[inițial:* de aur] ?

O, sacră Blanduzie,

Prefă-ți năsipu-n aur, să scap de-a mea sclavie!

(Zoii și Glutto îl văd scoțînd banii și dau semne de furie și de desperare.) j I: (Se[...] cade.) || 54, *15 - A, B:* GALLUS *(vine din dreapta) / D, G, H, I:* GALLUS || 19 *mimai în D, G, H, I: (surprins)* || *între r. 20 — 21, în A :*

GALLUS

Voi. || 21 - 22 - *A* GLUTTO

Ne/£>:

GALLUS

Voi.

GLUTTO

Ne *I G, H, I:* GLUTTO

Noi ?... ne || 27—28—

(nota) numai în G, I || 55, 2 — *numai în G, H, I: (indignat)* || 5—*numai tn G, H, I: (ridică spada)* \\ 6 — *A, D:* riu . . . *(Ridică spada.) jG, H, I:* nu .. . || 8 — *numai în G, H, I: (răstit)* \\ 13 — *numai în D: (spăriat) /* G, *H, I: (supus)* || H — *A :* dus... *(Se retrage iute și suie cărarea.)jD:* dus... *(Se retrage rapide și apucă pe cărare.) jG, H, I:* dus... || 15 — *A :* GALLUS / *D, G, H, I: ZOIL* || 18 — *A : (Asemine.) / D: (Urmează pe Glutto.)/ G,H,I: (Ies [. . .] Scaur.)* || 19 - 21 - *A :* GLUTTO

(rîzînd f]

La Pluton!... *(Îngenunchind.) [anulat continuarea:* Fontan] Oi/D: i v JB. O \ *tsoibh* :fi ut jl -rifcriR *c* . ..} o :t ,H. **,0** ii&sa ;Vi Ç£ *La*

GALLUS

(urmărindu-i puțin) [inițial: (rîzînd)

Sînt singur? *(Se apropie de fîntîna.)* O ! / *G, H, I:* GALLUS [...]. O! || 23 — 26 — *în A, numai o variantă anulată:*

SCENA XI

GALLUS, GETTA (venind din dreapta)

GETTA

Uitatu-mi-am panerul cu flori aici. *(Văzînd pe Gallus.)* El!

GALLUS

(văzînd pe Getta)

Ea!

[apoi îndreptat: Ce cati?]

GETTA

Panerul. ***i.*** -f; -oi **i**^șwv.. ***t\ m,h si***.a. \ ***i»kăa***».k--0J

GALLUS

(dîndu-i panerul)

GALLUS

(dîndu-i panerul)

Numai... nu si *[inițial:* O dată cu panerul v: tu] ima mea?
în el găsi-vei plante, în ea floarea iubirei.
O vrei? cu ea să intri *[inițial:* menite să te ducă] în templul fericirei?

GETTA

Şi ce-ti rămîne tie?

GALLUS

Ah! tot aş avea eu
în schimb de-ai vrea tu, Getta, să-mi dai amorul tău.

(Getta coboară ochii priimind panerul.)

(C o r t i n a c a d e.) / *B, G, H, I:* *(Cade [...] noastră blinda..* . c a d e . j j *D:* *(Cade* [. ..] blîndă-a noastră [...] *se coboară în timp ce* sella *lui Scaur dispare între culisele din stînga, urmată de Zoii şi Glutto care,furioşi, amenință pe Gallus cu pumnii de departe.) [o altă variantă a finalului acestui act este anidată ilizibil în ms.* *(f. 27)]* \\ 28 — 56, 7 — *în A;* dinaintea casii lui Scaur. în stînga, fațada casii cu un peron de trei scări pe care se deschide o uşă. Deasupra uşii, bustul lui Scaur. O colonadă în fundul terasii se înşiră de-a lungul scenii. Pintre coloane se vede o grădină frumoasă. Pe terasă, la mijloc, o masă de marmură, încunjurată cu trei paturi, unul în fund, spre coloane, celelalte două pe de lături şi tustrele acoperite cu piei de tigru. Altă masă mai mică, alăture, avînd două scaune de bronz aproape. Statuele lui Plutus şi a lui Mercur de o parte şi de alta ale uşii / *B, D, G, H, I:* cu o [.. .] etc. [28 — *B:* dinaintea casii lui Scaur *jG, H, I:* cu (...) scenii || 29 - *B:* fațada casii / G, *H, I:* o <.. .> Scaur || 30 — *É':* ridicat / G *H, I:* de trei scări de marmoră || 28 — 30 — *D*: dinaintea casii lui Scaur. în stînga, fațada casii cu peron de trei scări pe care se deschide uşa. / *G, H, I:* ou o (...) principală. || 56, 1 — 2 — *B:* O colonadă în fundul terasii de-a lungul scenii. / G, *H, I:* de-a (...) Mercur. || 1 — *D:* aurit (...) de-o parte şi de alta / G, *H, I:* poleit (...) de-a laturele ei || 2 — *D:* O colonadă în fundul terasii, de-a lungul scenii, prin care / *G, H, I:* Printre coloane]' 3 — 4 — *B:* la mijloc, o masă de marmură încunjurată ou trei paturi, unul spre grădină, celelalte două pe laturile ei, şi tustrele aooperite ou piei de tigru şi cu perne de stofă purpurie. / *D:* mai în stînga, o masă cu trei jilțuri. *I G, H, I:* cam (...) jilțuri *(inițial în G:* paturi romane) (...) tigru. || 5 — 7 — *B:* alăture, avînd două jilțuri de bronz aproape. Statuele lui Plutus şi a lui Mercur de o parte şi de alta ale uşii. Alte statui pintre coloane. / *D:* alăture, spre uşă, avînd două scaune de bronz aproape. Statui pintre coloane. / G, *H, I:* rotundă (...) etc.] || 9 — ^4: PARTHUS, THRACUS / *B:* THRACUS, MENAS / *D, G, H, I:* MENAS, COERAX || 10 — *A: o coloană / B, D, G, H, I: coloane* || 10 — 11— *B; privesc la ceilalți care joacă* murra *la pămînt.) j D: şi privesc pe ceilalți jucînd* Murra, *jos pe lespezile de marmură,)* / G, *H, I: Ceilalți [...] Murra.) [în G, notă anulată:* Acelaşi joc ca *Morra* italienilor moderni.] || 15 — *numai în G, H, I:* *(posomorit)* |) 21 — *A, D:* crîncen / *B, şi, inițial, în A:* barbar/ G, *H, I:* Scaur || 22 - *A, B:* Coerex / *D, G, H, I:* Hebro || 24 - *A, B:* de / *D, G, H, I:* la || 29 - 30 - *A, B, şi, inițial, în G:*

Zău! ar muri şi ea
De-aşa otravă. / *D, G, H, I şi variantă marginală in A*: Nu [. . .] dînsul. || 57, 3 — *A, D, G, H, I:* lume / *B şi, inițial, în A, G:* inimă j| 5 — *A, D, G, H, II* Nu . . . Răbdare / *B:* Răbdare || 6 — 13 - *A* :

THRACUS] Trei!
J *(odată):*
PARTHUS**J** Cinci!

(Fiecare deschide, răcnind numărul său, cîte o mînă şi arată degitele ridicate Acela cîştiga care gîceşte numărul dogitelor deschise.)

THRACUS\. Patru!
PARTHUS/' Şese! / *B:* *(Thracus şi Menas joacă împreună murra italienească, deschizînd fiecare degitele de la o mînă şi răcnind tare un număr •bînă la zece. Acel ce nimereşte cîstigă.)*

THRACUS l Trei!
\ *(odată):*
MENAS **j** Cinci!

THRACUS Patru!
MENAS Şese!/Z>: i

MENAS **"J** Trei!!
(odată):
COERAX **I** Cinci!

(Fiecare, cînd rosteşte numărul său, deschide mîna-i dreaptă şi arată degitelt ridicate: Acela e cîştigător care ghiceşte numărul degitelor deschise.)

MENAS **X.** Patru!

COERAX/" Şese!/G, *H, I:* *(Menas [...]* Şese ! || 14 — 16—^4: *(Ei se [. ..] Thracus [.. .] Parthus, cu mulțămire.)*

CEBAL
(arătînd sclavii) I B:
)' il k 'ii sui aa»«t\»jujL » « ttai&d »1 feiĂ» »V\ "◦ tî iamtiM K ***f*** •»

CEBAL
(arătîndu-i) I D: *(Ei se opresc de-şi răfuiesc jocul. Menas [...] Coerax; apoi iar se apucă a juca.)*

CEBAL / *G, H, I:* *(Se [...] Menas [...] Coerax.)*

CEBAL || 22 - *A*: CEBAL

Şi [...] sub lanțul ce-1 *[inițial:* cînd lanțul îl] degrada. *(îmbrînceşte.) jB* :

CEBAL

Şi omul îmbrînceşte cînd lanțul îl degrada.

/ D, G, H, I: Şi [. . .] dégrada. 24 - 31 în A, înşiruirea personajelor este:

PARTHUS]
(rapide)
THRACUS J
PARTHUS»
THRACUS/
PARTHUS1
THRACUS/
PARTHUS!
THRACUS/ I în B
THRACUS\
MENAS /
THRACUS\
MENAS /
THRACUS)
MENAS /
THRACUS
MENAS
D, G, H, I: MENAS [. . .] COERAX [24 — 25 - D, H, I
MENAS

COERAX / G: MENAS
(împreună)
COERAX

27 - D: Una j G, H, I: Şese] || 32 — 34 — (nota) numai în G, I \\ 58, 1, 5, 9, 14, 18, 22 - A: PARTHUS / B: THRACUS / D, G, H, I: MENAS \\ 3, 7, 11, 16, 20 — A: THRACUS / B: MENAS / D, G, H, I: COERAX || 12 — A: (dînd cu pumnul în Parthus) j B: (dînd cu pumnul în Thracus) / D: (lovind [. , .] j G, H, I: (dînd în Menas)\\ 14 - A: PARTHUS (lovind)l B, D, H, I: MENAS /G: MENAS (asemine) || 16 - A: THRACUS (asemine) / B, D, G, H, I: COERAX || 17 - A, D: na.' (Se apucă la bătaie [D: luptă].) I B, H, I: na! j G: na! (Se zvîrcolesc în luptă la pămînt.) \\între r. 23—24, numai în B: (Se apucă la bătaie şi se zvîrcolesc pejos.) || 25—26 - A. B: THRACUS, PARTHUS [B: MENAS], COERAX (ieşind din casă) I D: MENAS [. . .] (Hebro iese din casă. El are părut roş, este arămiu la faţă şi poartă un bici la brîu.) \ G, H, I: MENAS [. . .] arămie) \\ 59, 1, 10 - A, B: COERAX jD,G,H,I: HEBRO ||2 - A,D,G,H,I pe-aice/ B: aice || 3-9-^: THRACUS şi PARTHUS

(spăriaţi)

Vai! Coerax!

(Se ridică iute de jos şi fug în grădină.) j B:

THRACUS

Vai!

MENAS

Coerax!

(Fug spariaţi.)\T>: MENAS

(spăriat.fuge)

Vai!

COERAX

(îngrozit, fuge prin fund)

Hebro! / G, H, I: MENAS [...] grădină.)\\ 11 - A: după ei şi oprindu-se intre coloane; el are un bici în mină) j B: cu biciul după ei) j E>: după ei cu biciul [...] coloane) j G, H, I: după [...] coloane) [j 14 - ,4, B, G, H, I: (Revenind j D: (Vine || 17 - A, B, şi, iniţial, în D, G: ordonat / D.G.H, I: poroncit || 18 - A: pregătesc [..,] îmbelşugat / B: pregătim [...] îmbelşugat] |) / D, G, D,H, I: pregătesc [...] nepomenit [iniţial în D G: îmbelşugat]// 22 - A,B, G, H, I: său j D: ei || 23 - A, D, G, H, I: Cît [...] tulburată [iniţialîn A: Cît ieri, fiind la masă la ea sau după masă/ poftit ca s-o asculte / cu firea tulburată] / B: Cît el, fiind la masa-poftit ... sau după masă || 24 - A, D, G, H, I: de [. . .] legată / B şi, iniţial, în A: legată de-a mea casă || 25 - A, B, D, G, H, I: cu flori [iniţial în A: cu flori / voios] || 28 — A, B, D, G, H, I: a sosi [iniţialîn A: va veni] || 29 — A, D, G, H, I: m-oi folosi [iniţial în A, B, G: voi profita] / B: m-oi bucura || 30 — A, D, G, H, I: desrobi [iniţial în A: liberta] / B şi, iniţial in G: libera || 31 — 33 — A, B: Apoi [.. .] însemnată [...]

Prin oarecare ohipuri pe care eu le ştiu,
Cu Scaur deopotrivă şi mîndru am să fiu.
Ce vis plăcut !... la rîndu-mi să pot cu prisosinţă
A-l face ca să guste [iniţial în A: să cunoască]
amară umilinţă!

Dar [...] colea. / D:
Ce vis plăcut!... la rîndu-mi să-l fac cu prisosire
[iniţial: prisosinţă],
Fiind egal cu dînsul, să guste umilire
[iniţial: a simţi umilinţă]./*»

G, şase versuri anulate:

Apoi, ieşind la lume din a sclaviei haină,
Cu-averea grăsulie ce-am adunat în taină
Prin oarecare chipuri pe care eu le ştiu.

Cu Scaur deopotrivă şi mîndru am să fiu.
Ce vis!... Ce vis! la rîndu-mi să pot cu prisosinţă
A-l face ca să guste amara umilinţă...
Dar cine vine?... Getta?... A! Getta, vin colea. / *H, I:* Apoi [...] grăsulie [.. .] colea. || 34 — *(nota) numaiîn G, I* || 60, 2 — .4, B: *COERAX, GETTA [A: GHETTA] (vine j D, G, H, I: HEBRO, GETTA (venind* \\ 3, 9, 16, 28 - *A : GHETTA j B, D, G,H,I : GETTA* || 3 - *în D:* HEBRO

Dar cine vine?... Getta?... A!... Getta, vin colea.

GETTA /*I:* GETTA || 5, 12, 18, 22 - ,4, B: COERAX / D, G, *H, I:* HEBRO || 7 - *A, B, D, G, H, I:* E frumuşică... *(Tare.) [iniţial în A :* Iubită Ghettă] || 8 — *A, B, D, G, H, I*: fudula *[iniţial în A* : frumoasa/ voioasa] |] 10 — *numai în D, G, H, I: (vrînd să iasă [D: intre în casă])* || 13 - *numaiîn D, G, H, I: (oprind-o)* || 14 - *A, D, G, H, I:* dînd [...] spate *[iniţial în A:* cu-a ta naivitate / simplicitate] / B *şi, iniţial, în G:* cu-a ta simplicitate || 15 — *A :* zău / B, *D, G, H, I:* tu || 20 - *A*: GHETTA *(rîzînd)l* B, *D, G, H, I:* GETTA || 21 - *A, D, G, H, I:* pe-o buhnă cu *[D:* sub] / *B şi, iniţial,în A, G:* pe-un uliu cu [G: sub] || 24 — *A, B, D, G, H,I:* Ce-ai zis? *[iniţial în A:* Ce-ai zis/Păun; *în G:* Păun?...] j] 26 — *A, D, G, H, I:* destul de / B *şi, iniţial, în A:* puţin cam || 27 — *A, D, G, H, I:* Cînd [. . .] ăst *[A* : un] [.. .] meu, *[iniţial în A* : Cînd viaţa ta / trupul tău de sclavă în mîna / sub biciul meu o / îl ţin.] / B:

Cînd trupul tău de sclavă sub biciul meu îl ţin. || 29 — *A, D, G, H, I:* Cît [.. .] rău *[iniţial în A :* cît eşti tu de hain ; *apoi:* Cit eşti de prost şi rău] / B: cît eşti tu de hain ||61, 1,7, 17, 23 — ^4, B: COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || 4, 14, 20, 25 - *A :* GHETTA / B, *D, G, H, I:* GETTA || 5 - *A, B:* Coerax, în lume s-a videa *[iniţialîn A:* vede-vei la un loc] *j D, G, H, I:* Hebro [...] videa || 6 - *A, B, D, G, H, I:* Un [...] rîndunea *[iniţial în A :*

Şi lupul lîngă oaie, şi apa lîngă foc] || 8 — *A,* B, *D, G, H, I:* în faţă-mi *[iniţial în A:* nebuno/sărmano] || 9 — *A, D, G, H, I:* pedepsire / B *şi, iniţial, in A:* schinjuire || 11 — *A, D:* lanţu-n/G: lanţ în / B, *H, I şi, iniţial, în A, D, G:* furca-n ||12 — *A, D:* umeri / B, *G, H, I [şi, iniţial, în A :* spate || 19 — *A, B, D, G,H, I :* moartea ! *[iniţial în A :* chiar !] || 21 — *A, D, G, H, I:* Fie! voioasă *[iniţial in A:* Ei, fie!... Ma bine] H 24 — *A, D,G, H, I:* în contra-mi *[iniţialîn A :* neghioabo / nebuno] / B: neghioabo || 26 - *A, B:* Coerax / *D, G, H, I:* Hebro |] 28 - 32 - *(nota) numai în G, I* || 62, 1, 8, 14, 19, 27 - *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || 4, 11, 17, *25- A:* GHETTA / B, *D, G, H, I:* GETTA || 5 - 6 - *A, D, G, H, I:* Călău [. . .] aprig / B *şi, iniţial, în A :*

Tu sclav, dintre toţi sclavii lui Scaur cel mai rău.
Hoţ, crincen *[A :* Tu ce-ai visat / Tu
oare eşti mai aspru,
Crud, aprig] || 7 — *A, B, D:* mulţămire *[iniţial în A:* umilire]/ *G, H, I:* lingoşire)| 9 — *numai în A, B, G, H, I: (furios)* \\ 12 — 13 — *A, G, H, I: (cu dezgust)*

Vernie ! / B: Gîde ! / *D:* Verme ! || 15 - *A, G, H, I: (turbat)* / B [indicaţia lipseşte] / *D: (furios)* \\ 18 - *A, D, G, H,* J : iar / B : Dar || 19 - *A :* COERAX

(se răpede s-o apucă de mînă) j B:

HEBRO

(turbat) j D, G, H, I: HEBRO

[iniţial îr. G: HEBRO

(se răpede ş-o apucă de braţ)] || 20 - *A :* Nebuno !. .. *[iniţial:* Semeaţo] *(Se stăpîneşte.)* [.. .] vorbele *[iniţial:* cele] / B: Nebuno [. ..] cele / *D, G, H, I:* Nebuno [. . .] vorbele || 23 — *A, B, D, G, H, I:* Nu-mi *[iniţial în A :* Să-mi] || 24 - *A, D, G, H, I:* braţe-i / B: braţe || 28 - *A : (ridicind biciul, turbat) j B, G, H, I: (ridicînd biciul) l D: (turbat, ridică biciul)* || 29 — *A, D:* AH / B , G, *H, I şi, iniţial, în A:* Iar? j| 63, 1,14, 29 — *A:* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 3 - *A, D, G, H, I:* în mine? / B *şi, iniţial, în A :* Loveşte ! || 4, 9 - *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || 6 - 8 — *A :* SCAUR

(dinlăuntrul casii, strigă)

Coerax ! / B: *(Glasul lui Scaur înlăuntrul casii: „Coerax. ..")/ D: (Se aude în casă glasul lui Scaur strigînd: „Hebro...") j G, H, I: (Se* [...] Hebro... || 11 — ^4, B: *(De pe peron.) j D, G, H, I: (Pe pragul uşei.) W* 11— 12 — *iniţial în A: (Tare.)* Aud... *(Se opreşte pe prag, ameninţînd pe Ghetta.)* Te-oi / te-aş fi zdrobit pe loc / *I: (Pe [...] Iese.)* || 13- *numai în G, H, I:* SCENA IV || *U-A:* GHETTA *[anulat: (cu ust)*

Dobitoc !...] *(singură) \ B, D:*

GETTA

(singură) \G, H, I: GETTA || 15 - *A, D, G, H, I:* barbară / B *şi, iniţial, în A :* cumplită \\ *18 — A, B:* Să [. ..] Coerax [.. .] peri *[iniţial în A :* muri] în *[B:* sub] / *D, G, H, I:* Hebro [. ..] peri sub || 21 - 22 - *A :*

Coerax?... *(Desperată şi plîngînd.)* Nime, ah! nime pre pămînt
Nu vine să-mi ajute a nu cadea-n mormînt...
[variantă marginală: Nime, nici un îndurător
Nu vine-n desperare-mi să-mi deie ajutor.]/

B: Să [...] Coerax?... *(Desperată.)* Nime, ah! nime pre pămmt
Nu vine să-mi ajute a nu cădea-n mormînt. .. /
G: Să scap de Scaur?... *(Desperată.)* Nime, ah! nici un protector
Nu vine-n desperare-mi să-mi deie ajutor...
[inițial: nime pre pămînt
Nu vine să-mi ajute a nu, cădea-n mormînt...] / *D, G, H, I:* Să [. . .] ajutor!.. . || 24 — *A, B, D:* se duce doru-mi *[inițialîn A :* îmi zboară dorul] şi gîndurile / *G, H, I:* se^ducşi *[inițial înG:* duce] [...] gîndurile-mi || 25 — *A, B, D, G, H, I:* cu el m-am *[inițial în A:* voios ne-am] j]27 — 28 - *A, B:* SCENA IV / *D, G, H, I:* *(Plînge.)*

SCENA V *[D:* IV] || 29 - *A, B, G, H, I:* *(se iveşte / D:* *(ivindu-se)* || 31 - *numai în B, G,H,I:* *(cu sfială)* || 32 - *A :* Ghetta / *B, D, G, H, I* Getta i| 64, 1 — ^4, *B, D:* GETTA *[A:* GHETTA] *(tresărind)* / G, *H, I* GETTA j| 4 - 5 - *A, D, G:* bună veste / *B, H, I:* veste bună || 6 - *A* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 8 - 29 - *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* || 8 — *A,* G, *H, I:* De-a te / [. . .] Crezusem că tu m-ai fi *[inițialîn A:* pe Getta c-ai]/S: De-ate [. . .] pe Getta credeam c-ai şi/D: A te [...] fi || 13-^, *D, G, H, I:* de-un vis îndelungat / *B* şi, *anterior, în A:* pe-aripi de dulce dor|| 14 — *A, D, G, H, I:* La tine, tot [.. .] nencetat *[anterior în A :* Neîncetat <. . .> cu viu dor / rîvnitor] / *B* Neîncetat se-ndreaptă la tine, scump odor || 15 — *A, D, G, H, I:* durerea / *B* sclavia || 16— *A, D, G, H, 1:* bucuria [. ..] renvierea / *B:* renvierea ş. numai bucuria// 18— 19 — ^4: fie? *[anulat:* ' ..

GALLUS
Ah! Getta....
GETTA] Dar! *[anulat: o* sper]
este adevărat,
O presimțire-mi spune că nu m-am înşelat.
[anterior: Un tainic glas îmi spune că eşti un om
sincer.] *I B:* fie?...
GALLUS
Ah! Gettă.j. .
GETTA
Dar!. .. o sper.

Un tainic glas îmi spune că eşti un om sincer. / *D, G, H, I:* fie? [. ..] înşelat. || 20 - *A :* grăieşte-mi / *B, D,) G, H, I:* grăieşte || 21 - *A, B, şi, inițial, în G:* Accentul tău /*D, G, H, I:* Duiosu-ți glas || 25 — *A, D,* G, *H, I:* Getta scumpă *[inițial în A:* dragă] / *B:* scumpă Gettă *[inițial:*

Getta dr] || 28 — *A :* *(tristă) j B [lipseşte] / D:* *(cu amărăciune)* / G, *H, I:* *(cu [. . .] îndoială)* || 29 — *A, D, G, H, I:* s-o [...] în fața *[inițial în A :* Ah, Gallus] / *B:* Gallus? Eu?... o! ceriuri! || 31 - *A, B, D, G, H, I:* am aflat *[inițial în A:* aseară / chiar astăzi] || 32 — *A, D, G, H, I:* azi [. ..] prînz în ast palat *[inițialîn A:* aici (. . .> prînz aice dat / în palat]/.B: azi **[....]** prînz.

GETTA
Adevărat.
GALLUS || 65, 1 — 28 — *redactarea inițială din A este ştearsă ilizibil şi înlocuită cu alta, apropiată de cea definitivă.* || 1 — *A, D, G, H, I:* Scaur / *B [greşit] :* Gallus || 2 — *A, B, D şi, inițial, în G:* să recunoască *j G, H, I:* a recunoaşte || 4 — *A :* . Pe-acel care în drumu-i [an*terior:* fată-i] ieşi-va mai întâi *[anterior:* ce va apare întâi în ochii ei]. / *B:* Pe-acel ce va apare întîi în ochii ei. / *D, G, H, I:* Pe-acela [. ..] întâi. || 11 — *A:* Să / *B, D, G, H, I:* Să-ți || 16 — *numai în A, D, G, H, I:* *(uimită)* || 17 — *A, B:* dar / *D, G, H, I:* şi || 18-^4, *B, G, H, I:* GALLUS *I D:* GALLUS *(trist)* \\ 19 — *A, B, D, G, H, I:* sper *[variantă marginală în A :* cer] || 2Î—' *A, D, G, H, I:* nedreaptă / *B:* cumplită || 27 — *A :* *(cu profundă înduioşire) j B:* *(cu înduioşire) / D:* *(cu adîncă emoiiune) j G, H, I:* *(cu adîncă înduioşire)* \\ 30 — *A, B:* *(uimii şi confuz) j D [lipseşte] J G, H, I;* *(confuz* /|| 31 - *A:* Ghetta / *B, D, G, H, I:* Getta || 66, 1, 30 - *A :* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA ||\3 - *A* liberarea / *B, D, G, H, I şi, inițial, în A:* libertatea ||.8 — *A şi, inițial, în G:* *(trist) j B [lipseşte] j D, G, H, I:* *(plecînd capul)* || 10 — 25 — *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* \J 11 — *A, B, D, G, H, I:* încă mai doreşti *[anterior în A:* vroieşti] || 14 — *A, D, G, ti, I:* nu-mi face / *B:* cu astă || 19 — *A, D, G, Ii, I* ; luce [...] închisoare / *B:* pune-aureolă pe-o frunte care moare... || 22 — *A, B, D, G, H, I:* Copilă [.. .] a-ți / *B şi, inițial, în A:* Ah! Getta [...] a *[A :* a-ți] || 28 - *A, D, G, H, I:* Va [...] pept / *B şi, inițial, în A :* Şi *[B;* O!] cruda despărțire va frînge || 33 — *A, D, G, H, I:* M-aş cumpăni eu, Getta? *[anterior în A:* Aş hezita vreodată? O! nu. — *Inițial în G:* M-aş cumpăni o clipă? <...>] *JB:* Aş hezita [...] nu. j] 33, 35 — *A:* Ghetta / *B, D, G,H, I:* Getta || 67, 1 - *A :* GHETTA / *B, D, G, H, Ii* GETTA |j 3 — *A, B, D, G, H, I:* din lanț afară *[inițialîn A:* eu fără lanțuri] || 8 - *A, B, G, H, I:* ar/D: va || 9 — *A:* De-[...] suflet *[inițial:*

De trist-amărăciune, în inimă /
De-amărăciunea tristă, în suflet] / *B, D:* De- [...] suflet / *G, H, I:* Cu-[...] suflet *[inițial în G:* Cu trist-amărăciune <...>] || 10 — *li - A, B, D, G, H, I:* Cum [...] gîndesc. *[inițial în A:*

Tu mă iubeşti, o! Gallus? Eu încă te iubesc.

Tu te jertfeşti, amice? Eu încă mă jertfesc. — *în B:* Cum < ... > iubesc.

Voioasă pentru tine <...> gîndesc] || 13 — *A, D, G, II, I:* Sînt *I B; (Exaltîndu-se.)* Sînt || 15 - *A, D, G, H, I:* Gîndeşte [. . .] tău. *[anterior în A* : Gîndeşte / Iubită, libertatea e binele suprem.] ||. 16 — 17 — *A :* GHETTA / *D,* G, *H, I:* GETTA *(exaltată)* || 18 - *A, D, G, H, I:* Ea-i [...] Dumnezeu ! *[anterior în A* : Ea este o regină. .. Amoru-i diadem !] || *20 - A:* Coerax / *D:* Hebro / G, *H, I:* Scaur jj 15 - 20 - în *B:*

Iubito, libertatea e binele suprem !...

GETTA

Ea este o regină !... Amoru-i diadem.

GALLUS

Dar Coerax?... el e-n stare în crunta / *I:* Gîndeşte [. ..] oarba || 19— 68, 9 — *redactarea iniţială din A este ştearsă ilizibil* || 67, 24 — *A, B, D, G, H, I:* E splendidă *[anterior în A* : Furtuna e] ;| 26 — *A, D:* fie / *B, G, H, I şi, iniţial, în A, D:* Getta || 68, 2 - *A, D: (deschizînd j B,* G, *H, I: (întinzînd)* || 3 — *A, D:* Ah! Getta...*] B:* Iubito!/ *G,H,I:* O! Getta. .. || 5 - *A,* G, *H, I: braţele lui) j B: braţe-i) j D: braţele lui Gallus)* || 9 — *A : (Rămîn îmbrăţişaţi şi perduţi în j B: (Stau îmbrăţişaţi şi perduţi în J D [lipseşte indicaţia] j G, H, I: (Rămîn [. ..] •dulce* || *W-A.B.D; VjG.H.I:* VI || 11-^, B: GHETTA *[B:* GETTA], *GALLUS, COERAX / D: GETTA [...] casă, în parte) / G, H, I: GETTA [. ..] palat) [iniţial în G: palat, în parte)* || 12, 19, 26 — *A, B:* COERAX/D, G, *H, I;* HEBRO || 13 - *A : (în parte, ieşind din casă) /B,G,H,I: (în parte) j D [lipseşte indicaţia]* || 15 — *A : (Văzînd pe Gallus cu Neera/*,[...,] Infern! / *B: (Tare)[...]* infern! / *D: (Vede pe [. . .]* infern \ \ *G,H, I: (Văzînd [...]* A ! || 17 - *A :* O ! Ghetta / *B:* O ! Getta / *B:* Copilă *jG, H, I:* Getta || 20 — *numai în A, B, G, H, I: (în parte)* || *21 - A,G,H, I: (Apropiindu-se.) I B, D: (Tare)* || 22 - *A, D,* G, *H, I:* eu? / *B:* eu? *(Se apropie rapide.)* || 24—25 — *A: (cu manie)*

Coerax ! / *B:* Coerax ! / *D:* Hebro ! / G, *H, I: (cu manie)*

Hebro ! || 27 — *numai în B: (strigă spre grădină)/D: (strigînd spre grădină) j G, H, I: (strigă)* || 29 — *A : (Cebal şi Strobil vin în scenă.) j B, D [indicaţia lipseşte] j G, H, I: (Sclavii răpede (iniţial în G: (Cebal şi Strobil] [...] grădină.)* \\ 69, 1 - *A, B, D: NljG.H, I:* VII || 2 - 3 - *A: GHETTA, GALLUS, COERAX, CEBAL, STROBIL j B; GETTA, GALLUS, COERAX, STROBIL, CEBAL j D, G, H, I: GETTA [...] COERAX* || 4, 10, 19, 25 — *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO (| 4 - *A :* COERAX *(arătîndu-le pe Gallus şi Ghetta) / B:* COERAX / *D, G, H,I:* HEBRO || 7, 12, 21, 27 - *A :* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 8 - *A : (cu [...] Coerax) j B: (poruncind) j D: (cu ton poruncitor)* *G,H, I: (cu [.. .] Hebro)* || 11 — *A, D, G, H, I:* Hein? *Ce? [iniţial în A :* Ce-ai zis? — *apoi:* Pe mine? — *în G:* Hein? Cum?] / *B:* Pe mine? || 16 — 19 — *în A :* liberi? Cum?

COERAX / *B, D, G, H, I:* liberi? [...]

HEBRO [18 — *B şi, iniţial, în G:* Noi / *D, G, H, I:* Cum?] || 24 — *A, D, G,H, I:* vă dezrobiţi cu toţi *[iniţial în A:* sînteţi liberi cu toţi / liberaţi toti / vă liberaţi cu toţi: — *în G:* vă liberaţi cu toţi] / *B:* sînteţi liberi cu toţi || 26 — *A : (Către Cebal.) / B: (Lui Cebal.) j D: (La sclavi.)* / G, *H, I: (Sclavilor.)* || 70, 1-5 - *A :* CEBAL

(arătînd pe Coerax)

Pe el ! *(îl apucă.)*

COERAX / *B:* CEBAL

(arătînd pe Coerax lui Strobil)

Pe el?

COERAX / *D:* SCLAVII [. . .] *(luptînd) / G. H.I:* CEBAL [...] *(luptînd)* || 7—9 — *A, G, H, I:* Voi [...] *gura) I B: (Cebal şl Strobil aruncă o mania pe capul lui Coerax.)*

COERAX

(apărindu-se)

Voi, îndrăzniţi?____pe Coerax!

STROBIL || 8- 11 - *în D:*

CEBAL

Taci.

STROBIL / *I:* STROBIL [...] CEBAL || *11 — A şi, iniţial, în G:* CEBAL *(aruncîndu-i o manta pe cap) j B,G, H, I:* CEBAL || 13- *IA - A:* COERAX / *B:* COERAX

Vai! / *D,G,H,I:* HEBRO

(tremurînd) [iniţial în G: (spariat)] || 15 — *A, B, D, G, H, I:* Iertare *[iniţialîn A :* Vai!.. . iertare ...] || 17 — *A, B, D, G, H, I:* sunat *[D:* sosit] [...] veche *[iniţial in A :* scumpă] || 18 — *A, B şi iniţial, în G: (II ridică pe spate [B: umeri; G: sus] şi pleacă fugind.) j D: (Sclavii astupă gura lui Hebro şi-l duc afară prin grădină.)* *G,H, I: (îl[...] grădină.)* || 19 — *A, B, D, G, H, I:* GALLUS *[iniţial în G:* GALLUS *(Gettii)]* || 23 - *A, B, D:* VII/GÎ7,/: VIII || 24 — *A:* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 24-25 - *numai în G, H, I: (ieşind din palat)* |J 27 — *A, D: (apărînd pe pragul uşei) j B: (pe*

fragul uşii)\G,H, I: (pe prag) \\2S - A: Ghetta / B, D, G, ti, I: Getta || 71, 1, 10-.4; GHETTA / B, D, G, H, I: GETTA || 2 - A, G, ti, I: (cu oferire, în parte) j B: (în parte, cu oferire) / D: (spariată) || 5 — A, D, G, H, I: parte j B: parte, posomorit || 6 — A, D, G, H, I: Scitul / B şi, inițial, în A: Scaur || 8 — numai în D, G, ti, I: (arătînd pe Gallus) || 9 — A, B, D, G, I: Acel / H: Acest || 13 — A, B, şi, inițial, în G: Anunț / D, G, ti, I: vestesc || 16 — A, B, D, G, ti, I: cu toții m-or [inițial în A: să-i spui că m-a] || 17 — A, B, D: iesè.) j G, H, I: iese prin fund.) [| 18—26 — A: Tu [...] aur şi cunune [inițial: pe tablale]

De flori pentru mesenii... [inițial: Şi flori pentru cunune.]

GLUTTO

(cu rugăminte comică)

Şi copte [inițial: ceva portocale] cu alune [initial: migdale.

— Marginal, o variantă aproape identică cu cea definitivă, cu ezitări anulate:

SCAUR

Tu, Getta, adă cupe de aur... {anulat: şi cunune

Cu flori de pus pe frunte.)

GLUTTO

(cu lăcomie)

Colosale,

SCAUR

Şi flori de pus pe frunte.

GLUTTO

(cu rugăminte)

Şi copte cu migdale {anulat: alune)] j B:

Tu [. ..] aur pe tablale —

Şi flori pentru cunune.

GLUTTO

(rugător)

Şi [...] migdale. / D, G, ti, I: Tu [. . .] migdale. [18 — D, G, H, I: aur {inițial în G: aur pe tablale> || 21 — D, G, ti, I: Colosalei {inițial în G: Şi flori.pentru coroane.) \\25 — D; rugăminte) I G, ti, I: rugăminte comică)] || 27 — A, B, G, H, I: (Getta [A: Ghetta] [. . .] casă,) j D: (Getta intră în. casă. Scaur, Zoii şi Glutto se înaintează în scenă.) || 28 — 29— (nota) numai în G, I: [inițial în G: Prăjituri coapte.] 1| 72, 1 — A, B, D: VIII/G, ti, I: IX]| 2 — A, B, G, ti, I: ZOIL, GLUTTO / D: GLUTTO, ZOIL || 4 - A : A! bună-i bogăția! Mă simt prea [inițial: AX viața-i bună! {anterior: bun odor e viața / bună e) Mă simt azi / B: A! viața-i prea plăcută [...] azi / D, G, ti, I: A [...] azi || 10 - A, D, G, ti, I: de azi/B: cu flori || 12 — A, B, D: cîteva zile jG,ti,I şi, inițial, în A: o săptămînă || 13 — A, B, D, G, H, I: vînăt [inițial în A: negru] || 14— 17 — redactarea inițială din A (8 rînduri) este anulată ilizibil || 14 - A, B, G, H, I: GLUTTO / D: GLUTTO (cu înduioşire jH 16 - A, B, D: albă / G, H, I: fină || 17 - A : Cumplită profanare !... Şi/B: Optissime?

ZOIL

(in parte cu dispreț)

Optissim !

. . . . ï" J

GLUTTO

(cu înduioşire)

Şi / D: Curată profanare!... Şi / G: Şi [.. .] (Duios.) Ah! / H, I: Şi [...] Ah! ||20 - A, B, D: O [inițial în A; Ah] / G,H, I: (Cu emfaz) O || 22 — A, B, D, G, H, I: vrea [inițial în A: a] || 24 — A, D: mîndre [inițial în A: falnici / groase] / B: falnici / G, H, I: fine [inițial în G: groase] || 26 — numai în D,G,H:I: (Arată brațele [H: brățelele] şi colierii [D: juvaerile] ce poartă.) || 27 — A : Postum [inițial Mecena] şi chiar / B, D, G, H, I: Postum şi cu [D: chiar] || 29 - A, D, G,H,I: mozaice/B: mozaicuri || 30 — A, B şi, iniițal, în G: splendid/ D, G, H, I: mare || 31 — 33 — (nota) numai în G, I \\ 73, 4 — A, B, G,H,I: a face/D: să faoă || 7 — A, B: (cu rugăminte)j D [indicația lipseşte] jG, H, I: (cu rugăminte comică) || 10 — A, B, D: (cu aer de / G,H,I: (cu i| 19-^, B: chiar / D, G, H, I: un || 21 - A, G, H, I: (aşezîndu-se lîngă masă) j B [indicația lipseşte] / D: (aşezîndu-se pe un jilț) || 24 — A, B, G, H, I: lăcomie) j D: entuziasm iacom\\ 25 — A, D, G, H, I: de minune j B şi inifial, în A: şi prea bune ||26 — A, B, D, G, H, I: umpluți cu trufe [inifial în A: din Ionia] || 27—33—74, 29—30 f (notele) numaiîn G, I [27—28 — inifial în G: Paraziților ce urmau pe stăpînii lor la vizite sau la mese li se da porecla de umbre.] 74, 3 — A, D, G, H, I: Cegi grase din [inifialîn A : Cigi, mari de la / mrene din; în G: Cigi, mrene] / B: Cegi mari de la || 9 — A, B şi, inifial, în G: (cu entuziasm) j D, G, M, I: (înghițind) || 14 — numai în D, G, H, T: (rapide) [inițial în G: (lingîndu-şi buzele)] || 18 — numai în G, ti; Ii (Îşi şterge gura.) || 21 — A, D, G, ti, I: cupe mari / B şi, inițial, în A, G: cupele || 25 — A, D: Persici / B, G, ti, I: pere || 26 — A, D, G, ti, I: şi alune [inițial în

A : de minune / cînd sînt bune / cum îs bune] / *B şi, inițial, în G:* de minune || 28 — 75, 4 — *B: (sculîndu-se)*

Prea bine !.. . Astă [...] de ajutor / *A, D, G, H, I:* îți [. . .] bun ajutor [28 — *inițial în A:* Prea bine; — *în G:* Prea bine; astă masă mi^a, fi de ajutor || 75, 2 - *D: A*! ! / /: Ah ! || 4 - *D:* de / /: bun] || 5 - *A, B, D, G, H, I:* în lațu-mi prinzător *[inițial în A :* în brațe-mi cu amor] [| 11 *A, B: (în / D: (nervos, în / G, H, I: (tresărind, în* || 12 — *A, B:* Ce [.. .] O ! / *D,G,H, I şi, inițial, în A :* Cum [. ..] Ce. || 20 — *A, D, G, H, I: (închinîndu-se) j B: (gudurindu-se)* || 23 — *A, B, D,G, H, I:* Ascultă [...] rîndul *[inițial în A* : aşteaptă întîi să-mi spun cuvîntul] || 24 — *A, D:* GLUTTO *(linguşitor) j B, G, H, I:* GLUTTO |] 27 - 76, 3 - *în redactarea inițială din A nu se aflau; au fost adăugate ulterior, cu o primă formă anulată:*

SCAUR

Şi cît pentru Horațiu...

GLUTTO

Aşa-i.

SCAUR

' ! Iar?. esti un...

: K

GLUTTO

(închinîndu-se)

... H

Dar! -

După această variantă, urmează forma definitivă [2 — indicația: (umil) — lipseşte'] \\ 27—76, 5 — *B:* Şi cît / *1:* Aprobă **[....]** Cît || 7 — *A :* Părînd-înamorată de-un fleac de poezie *[inițial:* Zicînd că-i amoroasă de dulcea-i poezie] / *B, D, G, H, I:* Zicînd [...] de-un fleac de *[B, şi, inițial, în G:* de dulcea-i] poezie || 11 — ^4: *(sărind, cu indignație) j B: (sărind, indignat j D: (tresărind, cu indignare) / G, H, I: (indignat)* || 14 — *A, D:* chiar spasmuri de turbare *[inițial în A :* fiori de indignare / ce-mi dau turbare] / *B şi, inițial, în G:* fiori de indignare / *G, H, I:* fiori [.. .] turbare [| 16 — *A, D:* obraznic / *B, G, H, I şi, inițial,* în *A:* nemernic [| 17 — *A, D, G, H.I:* împărțitor /-B *şi, inițial, în A :* [Distributor || 18 — *A, D, G;* Şi nesățios *j B, H, I:* Nesățios || 20 — *A, D, G, H, I:* ei / *B;* său || 22 - *A, B:* poate-a / *D,G, H, I:* poate || 23 = *A :* acelui scamator / *B şi, inițial, în A:* acestui şarlatan / *D, G, H, I:* acestui scamator || 24 — *A, D, G, H, I:* rînjitorii / *B şi, inițial, în A:* gogomanii || 26 — *A, D, G, H,I:* rînjitor / *B şi, inițial, în A:* gogoman || 27 — 37 — *(notele) numai în G, I* || 77, *13 — A:* SCAUR *(curios) j B, D, G, H, I:* SCAUR ||14 - *A, B, D, G, H, I:* Cum nu ? *[inițial în A :* Cum nu ? / Vreu] || 15—19 — *redactarea inițială din A, ştearsă ilizibil* ||*între r.* 19 —20 — *numai în A, B,G:*

Şi laurii din frunte-i să-i vezi în clipă şterşi ? || 21 — *A, B: (încîntat)] D: [indicația lipseşte] / G, H, I: (rapide)* || 22 — *A, D, G, H, I:* zi curînd *[inițial în A :* cît mai / dă-1] ||24 — *D, G, H, I:* Pe-o [.. .] vînd. *[inițial în G:*

Trampa pe-o mie de sesterşi.] || 24—25 — *A, D, G, H, I:* Pe-o [...] dai? *[inițial în A :*

Trampa pe-o mie de sesterşi. ..

Priimeşti? Mi-i dai?] || 22-25 - *A, D, G, H, I:* Secretul [...] dai? *j B:* Secretul, dâ-mi-1.

ZOIL

Trampa pe-o mie de sesterşi.

Priimeşti? || 26—28 — *(nota) numai în G, I* [27 — G: însă / /: Iară]I||78, 2 — *A, D,G, H, I:* Cu bucurie, *[inițial în A: O* mie? fie!/ Două îi dau]/B *şi, inițial, în G:* O mie? ... fie ! || 5 — *A, D:* amice *[inițial în A* : amice ; *apoi:.* Scaur] / *B;* Scaur / G, *H, I:* -n pace || 7 — *numai în G, H, I: (buimăcit)* \\ 8 — *A :* calul; cum? / *B, D, G, H, I:* care cal? || 9 — *A, B:* ZOIL *(în taină)\D,G, H, I:* ZOIL || 9- 12 — *redactarea inițială din A anulată ilizibil* || 17 — *A, D,G, H, I:* proştii *[inițial în A:* lumea] [...] şi / *B;* proştii [...] şi-1 || 18 — *A, B:* SCAUR *(buimăcit)* \ *D, G, H, I:* SCAUR || 19 — *A, D, G, H, I:* Pricep [...] simplu *[inițial în A :* Nu te pricep, grăieşte mai simplu / el cîntă? cum? mutul?] / *B şi, inițial, în G:* Nu te pricep [. ..] simplu || 23 — *A, D, G, H, I:* scrie-acele ode / *B şi, inițial, în A, G:* scrie-acele versuri *[inițial în D:* face-acele versuri] || 26— *în A, din redactarea inițială nu se mai poate descifra decît:* Ce spui? 1| 79, 3 — *A, D, G, H, I:* scamator *[inițial în A:* şarlatan; *apoi:* potlogar; — *în G:* potlogar] / *B:* şarlatan ||4 — *A, D, G, H, I:* -auzi / *B;* el || 5 — *A, B, G, H, I:* Neera / *D [greşit]:* Horațiu Jj S — numai în *A, G, H, I: (linguşitor)* || 12 — *A, B:* Promisă drept răsplată. / *D, G, H, I;* De sesterții, promisă, *[inițial în G;* Sesterşii / Promisă, drept răsplată.] || 14 - *A, B, G, H, I:* cînd? cui? *D:* cui? cînd? || 22 - *A, D, G, H, I:* Dau [. . .] hoț ! *[inițial în A :* Fii sigur. < ... > Ce lacom ințețit !] *B:* Fii sigur. [...] Hoț lacom, parazit! || 23-25 - *lipsesc din B:* GLUTTO [...] păcălit ! || 24 — *numai în D: (în parte) jG, H, I: (în parte, rîzînd)* |] 26 — *A, B ,D:* IX / *G, H, I:* X H 27—28 — *numai în A : (venind din grădină) j D: (venind prin grădină) j G, H, I: (vin [.. .] grădină)* |] 30 — ^4,5: *(Merge înaintea lor.).* Dar nu *[B:* nu-1] / *D, G, H, I;* dar || 80, 2 — *A, D, G, H, I:* s-asculte *Adriena. / B:* chemat de Mytilena. || 4 - *A, B,G, H, I: (supărat) j D: (contrariat)* || 5 - *A, D,G, H, I:* Aşa? *[inițial în A; Al*

POSTUM :

Dar!; - *în G:* A!

POSTUM

(malicios)

Dar.]/B: A?...

POSTUM

Dar. || 7 — *A ; rîzînd) j B: cu sarcasm)* / D: *zimbind)* \ *G, ti, I: rîzînd încet)* |**J** 8 — *A. B, D, G, H, I:* visuri şi planuri [D: planuri şi visuri] de trufie *[B şi, inițial, în A:* triumfale] || 11— 12 — *A, G: Salve* ție,

Postum, pretor ilustre! *[inițialîn A,G:*

S-a dus... / *numai în A:* Fie! *Vale.* S-a dus, fie.. Deci,

Postum, pretor ilustre, *salve!] j B:* Fie! *Vale,* - -, . .

Postum, pretor ilustre ! / D, *H, I:* S-a [.. .] *salve* ! || H — *numai în G, H, I: (ironic)* || 15 — *A, D, G, H, I:* Bogate Scaur, cred *[inițial în A:* Ilustre Scaur / oaspe, cred; *în G:* Ilustre] / *B:* Ilustre Scaur, cred |! 17 — *A :* mîndre / *D, G, H, I:* nimfe // 17—23 — *B:* SCAUR

(îngîmfat, către Zoii şi Glutto)

\ \ \nlrtW Ați auzit, nemernici? uîțorq ; ., *ai* u

ZOIL

'. ItMIO - . ii i

(în parte)

Nemernicul te ride.

SCAUR

(sarcastic)

Şi tu, Horațiu, *salve !* Olympul se deschide
Sub paşii tăi, poete!.. . poet cu mare pas
Ce-n locul lui Apolon domneşti azi în Parnas.

HORAȚIU / /: grădina [. ..] *(satiric)* |î 18--27 — *redactarea inițială din A, anulată:*

SCAUR

(îngîmfat, către Zoii şi.filutto)

Ați auzit, nemernici?

ZOIL

[anterior: HORAȚIU]

(în parte)

Nu vede cum il ride.

[anulat: Postum]

SCAUR

(sarcastic)

Şi tu, Horațiu, *vale !* Olympul se deschide
Sub paşii tăi, poete ! Poet cu mare pas
Ce-n locul lui Apolon domneşti azi în Parnas. || 20 — *A,D,G, H, I:* Voios *[anterior în A: Ca* drag] || 23 — *numai în G, H, I: (satiric)* || *24 — A :* în lume şi tu / *B şi, anterior, în A G:* şi tu, bogate / *D, G, H, I:* pe lume şi tu || 25 — *A şi, inițial, în G:* cazi greu / *B şi, anterior, în A:* tu cazi / *D,G, H, I:* căzînd || *26 - A, D, G, H, I:* Glykira te-ar distinge *anterior în A:* ți-ar surîde] / *B:* Lydia te-ar atrage || 27 — *A, D, G, H, I:* Chiar [...] surîde / B: Şi Venus te-ar distinge 11 28 — *(nota* 1) *numai în A:* Comedie a [lui] Terențiu./G, *I:* Cea [.. .] Terențiu. *[în G,încă o variantă, neanulată:* Comedie de Terențiu.] || 29 —34 — *(notele 2,* 3) *numai în G, I* [30 — G: plină cu / /: cu || 31 — *G:* dragon / *1:* balaur] || 81, 8 — *A: (c-un aer triumfal) j B,D [indicația lipseşte] / G, H, I: (triumfal)* || 9 — *A, D, G, H, I:* şi [...] despsră *[inițial în A :* dorința mea o speră... / deşi te dam desperă] / *B:* deşi te cam desperă || 10—22 — *redactarea inițială din A, anulată:*

Postum, pretor mărețe *[anulat:* oaspe], aş fi prea onorat
De-ai vrea să-mi faci favoarea s-admiri al meu palat.
Din patru părți a lumei înuntru sînt clădite
Obiecte rari de artă şi foarte scump plătite.
Ar merita, pot zice, s-aducă-n *[anulat:*
s-atragă-n] sînul lor
Pe Cesar, pe Augustul de arte protector.

POSTUM

Prea bucuros, ilustre *[anterior:* cu mare mulțămire...
haideți.]

SCAUR

Haideți... Am mai cu samă
O statue de aur.

ZOIL

(în parte)

Ce-i toată de alamă.

SCAUR

Ea umblă pe picioare.

SCENA X

Cei dinainte, GHETTA (aduce o tablă cu mai multe cupe de aur)

POSTUM

(văzînd pe Ghetta)

Minune! Pe Pollux!

Statuia vine! *[anterior:* Iată că vine statuia!]

HORAŢIU

(în parte)

Ghetta!

GHETTA

(în parte, cu mirare)

Horaţiu?

POSTUM

(apropiindu-se de Ghetta)

A! ce lux •

De graţii tinerele!... Guriţă zîmbitoare, *(admirînd-o)*

Ochire ce promite un rai de dulci favoare

[forma anterioară a versului este anulată ilizibili

iKtono *sftii* ***i**** ' crase -iabuMû 9**i«m •IOJSW aurteol

•*i&m* tnin Ic i'**uiîi**'**-ii-;-** j»-y««tA-s! ,tasi im-fe *&ytv* ts-sU

GHETTA

(în parte)

Ce vrea sa zica?

POSTUM

(în taină)

Spune-mi: Eros *[anterior:* Cupido] îţi este drag?...

Laşi uşa ta deschisă amorului pribeag?

GHETTA

Nu te-nţeleg...

POSTUM

(luîndu-i mina)

Ce mînă gingaşă ca o floare.

(Ghetta îşi retrage mîna cu mîndrie şi iese în stînga.)

POSTUM

(tare şi vesel)

Şireata! mă respinge cu-o mînă-atrăgătoare.

HORAŢIU

(supărat)

Postum, n-ai să prinzi minte vreodată?

POSTUM

Minte? eu?

Nu vezi spre tinereţe.cum mă rentorc mereu?

HORAŢIU

Văd că din bătrîneţe te urci tot spre junie

Şi de pe vîrful scărei cazi în copilărie.

(Zgomot afară.) [anterior: de glasuri în grădină)"]

SCAUR

Dar ce-i?

GLUTTO

(privind în grădină)

Neera !...

SCAUR

(alergînd înaintea Neerii)

Vine?

POSTUM

(frecîndu-şi minele)

A şi sosit? he, he!

(Glasuri tumultuoase de sclavi în grădină: „Neera, salve, salve, Neera, Évohél")

(Neera apare între coloane. Toţi merg de o întîmpină.) || 10 — *Al (Zgomot afară.) I D: (Zgomot de glasuri în grădină.) j G, H, I: (Zgomot în grădină.) / B :*

Postum, măreţe oaspe, aş fi prea onorat

De-ai vrea să-mi faci favoare s-admiri al meu palat.

Din patru părţi a lumei înuntru sînt clădite

Obiecte rari de artă şi... foarte scump plătite.

Ar merita, pot zice, s-aducă-n sînul lor

Pe Cesar, pe augustul de arte protector.

POSTUM

Prea bucuros, ilustre, haideţi.

SCAUR

Am mai cu samă

O statue de aur.

ZOIL

(în parte)

Ce-i toată de alamă.

SCAUR

Ea îmbla pe picioare.

SCENA X

Precedenții, GETTA (aduce o tabla cu mai multe cupe de aur și cununi de flori)

POSTUM

(văzînd pe Getta) •

: Minune!... Pe Pollux *U*

Iată statuia! ,.

HORAȚIU

(în parte, uimit)

Getta!

GETTA

(in parte, cu mirare)

Horațiu!

POSTUM

(apropiindu-se de Getta)

A! ce lux

De grații tinerele!... Guriță zîmbitoare,

Ochire ce promite un rai de dulci favoare...

GETTA

(în parte)

Ce vrea să zică?

POSTUM

- : *(încet)*

Spune-mi: Eros îți este drag?

Lași ușa ta deschisă amorului pribeag?.-, i

GETTA

Nu te-nteleg.

POSTUM

(luînd-o de mînă)

Ce mînă gingașă ca o floare!

(Vrea să o sărute.)

(Getta își retrage mina cu indignare și iese în stînga.)

POSTUM

(tare și vesel)

Șirata, mă respinge cu-o mînă-atrăgătoare.

HORAȚIU

(supărat)

Postum, n-ai să prinzi minte vrodată?

POSTUM

Minte? eu?

Nu vezi spre tinerețe cum mă rentorc mereu?

HORAȚIU

Văd că din bătrînețe te urci tot spre junie

Și de pe vîrful scării cazi în copilărie.

(Zgomot de glasuri în grădină.)

SCAUR || ,13 - *A, B: în grădină) / D, G, H, I: afară)*\\ 16 — *A, D, G, H, I:* Vine? [... .] *Neerii.) j B: (alergînd înainte-i)*

Vine? || 18 — *A: (frecîndu-și minele) j B: (freeîndu-și minele mulțămit) / D: (în parte, frecîndu-și minele)**G, H, I: (frecîndu-și[...] mulțămire)* || 19 — *A, D, G, H, I:* venit / *B:* sosit || 20—22 — *numai în A, B, G, H, I:* SCLAVII [...] Évohé! ||21 - *numai în A, D, G, H, I: (afară)* || 23—27 — *în B: (Neera apare între coloane, urmată de sclavii lui Scaur.)*

SCENA XI

PRECEDENȚII, NEERA, SCLAVII,

(Neera, cu bucheturi multe de flori în mîni, intră radioasă. Sclavii rămîn după coloane, în grădină.)

SCAUR *t'A, D, G, H, I:* SCENA [...] *Neerii)* [23 - *A, G, H, I:* XI / *D:* X || 24-25 - *A: SCLAVII (Neera, cu bucheturi multe de flori în mîni, apare radioasă. Sclavii rămîn dincolo de coloane (anulat: înșirați€).) / D, G, H, I: (urmată* <*[...) săi) (inițialîn G: (Cu buchete de flori în mîni, apare între coloane. Sclavii rămîn dincolo de coloane.* ;> || 26-27 — *A', G, H, I:* SCAUR <...> *Neerii)* || 27 — *lipsește în A : (alergînd înaintea Neerii) / D:* SCLAVII

Neera, *salve, salvei...* Neera, *Évohé!*

SCAUR] || 28 — *A, B:* nebun, uimit / *D, G, H, I:* uimit, nebun || 29—31 — *(nota) numai în G, I* || 82, 1 — *A, B, G, H, I:* NEERA *j D:* NEERA *(între coloane)* \\ *2-A:* la tine / *B, D, G, H, I și, inițial, în A:* bogate || 6 — *numai în G, EI, I: (cu mirare)* || 10 — *A, D, G, H, I:* SCAUR / *B:* SCAUR *(necăjit)* || 14 - *A : spre ieșire*) j B, D, G, H, I: ca să iasă.)* || 18 — *A,"p, G, H, I:* solav / *B:* singur sclav, *(cu dragoste)* || 21 — *A, D, G, H, I:* de o favoare *[inițial în A: de o* favoare ; — *apoi:* de-orice onoare] / *B:* de-orice onoare || 22 — *A, B: (îi întinde mîna.) / D [indicația lipsește]* / G, *H, I: (întinde mina.)* || 24—*A și, inițial, în G: (sărutîndu-i mîna) / B: (transportat) / D: (transportat, îi sărută*

mina) j G, H, I: (sărutind-o) || 27—30 — *(nota) numai în G, I* || 83, 2 — *numai în B: (arătînd sclavii) / D, G, H, I: (arătînd [...] fund)* || 6— *A:*

Cu-o varga *[initial:* varga ; *apoi:* spadă] atingîndu-i pe cap / *B;*

Atingîndu-i cu-o varga pe cap / *D, H, I:*

Lovindu-i [. . .] cap./G: Cu bățu-i *[inițial:* Cu-o varga] atingîndu-i pe frunte. || 10 — *numai în A,* G, *H, I: (oftînd)* || 15 — ^4: *vin pe scenă şi îngenunchează.) j B: vin pe scenă şi îngenunchează înfund.) / D: vin pe scenă şi se pun în genunchi.) /* G, *H, I: se [...] genunchi.)* || 17 — *numai în B: (solemn) jG,H, I: (sclavilor)* || 18 — *A, B, D* G, *H, I:* Fiți [.. .] roman, *[inițial în A :*

Declar că sînteți liberi după uzul roman!] || 20 — *numai în A :(atingîndu-i înfrunte pe sclavi cu varga lui) j D,G, H, I: (atingîndu-i cu bățul lui [D: bățul; — inițial în G: o varga] pe cap)* || 21 — *A, D, G, H, I:* nostru, *j B:* nostru. *(îi atinge pe frunte cu vindicta lui.)* II 23 — *A, D, G, H, I:* tundeți [.. .] Feronin. / *B:* tundeți. || 24—35 — *(notele) numai în G,I[25 — numai în I:* etc. || 31 — G, *I:* făcea semn < *inițial îriGî* arăta)]|| 84, 2-6 - *A :*

Évohé! Évohé! Sîntem scăpați de chin!

, *(Iese fugind.) [inițial:*

(sculîndu-se)

Évohé! Évohé! *(Ieşind:)*

NEERA

Strigați: Évohé Scaur! *(Lui Postum.)* Ei tac, Postum?

POSTUM

(în mod aprobator)

• ! He, he...] / *B:*

(nebuni de veselie)

Évohé ! Évohé ! *(Iese în grădină.)*

NEERA

Strigați: Évohé Scaur! *(Lui Postum.)* Ei tac, Postum?

POSTUM

(cu ton aprobator)

He, he !... / *D, G, H, I: (sculîndu-se [. . .] bucurie.)* [2 — *D: (sculîndu-se) j G: (sculîndu-se, strigă, ieşind nebuni de bucurie) / H, I: (sculîndu-se strigă)* || 4 — *D:* CEBAL *(tare şi vesel)* / G, *H, I:* CEBAL || 4-5 - *initial în G:*

NEERA

Strigați: Évohé Scaur!... *(Lui Postum.)* Ei tac, Postum?

POSTUM

(în mod aprobator)

He, he!... ||6 - *V: (Iese sclavii j G, H, I: (Sclavii* ies] || 8 — *A: Toți precedenții / B, G, H, I: Precedenții / D: TOȚI* \\ 10 — ^4 *B, D> G, H, !'•* mîndre *[inițial în A:* albe] || 12 — *A, B, G, H, I:* TOȚI / *D:* GLUTTO || 14 - *A , D, G, H, I:* SCAUR / *B:* SCAUR *(poroncind)* || 19 — *A, B, D, G, H, I:* modeste... *[inițial în A, G:* modeste ... şi fără cingătoare.] |j 21 - *numai în B,D,G,H, I: (zîmbind)* \\ 20-22 - *A,D,G,H,I:* POSTUM [...] cingătoare. / *B:* şi... fără cingătoare. || 23—27 — *A, B: curînd.) j D, G, H, I: îndată [.. .] grațioase.)* [23 — *D: ţn curînd se întoarce jG, H, I: revine îndată* . 25 — *D: de aur cu fructe, cupe prețioase jG, H, I: cu fructe, cupe de preț]* || 85, 3 — *A, D, G, H, I:* în [.. .] închin *[inițial în A:*

în față cu o zînă din nimbul olimpiu / din Olimpul divin] / *B şi, inițial, în G:* în față cu o zee din Olimpul divin. || 5 — *A :* în Olimp *[incomplet în ms.]* cu dulcea lui cîntare *[inițial:* La cer / ceruri să ne transpoarte/ în Olimp să ne urce / în nouri să ne urce cu dulcea lui cîntare] / *B, D,* G, *H, I:* Spre *[B:* în; *D:* La] [...] cîntare.|| 18 — *A :* se *[inițial:* s-ar] poate admite că tu nu eşti / *B, D:* să[...] tu nu eşti *jG, H, I:* să[...] nu ai fi |(26 — ^4: *(cu ironie) I B: (sardonic)j D: (ironic) ţ G, H, I şi, inițial, în A: (cu sarcasm)* || 27 — *A, D, G, H, I şi, inițial,în B:* să-ți fie lira mută/ *B:* să aibă strune mute || 28 — *A, D, G, H, I:* ce-n taină te ajută / *B:* de față să te-ajute || 86, 2 — *numai în B, D, G, H, I: (rîzînd)* \\ 3 — *A şi, initial, în* G:.Hirsus?

POSTUM

Mutul? / *B:* Cum? Hirsus? / *D.G.H.I:* Hirsus? ... mutul? ||5— *A,D,G,H, I:Koia.\iu[inițialînA:* Hmm! Horațiu] /B: Dar!,. Horațiu || 12 - *A :* din / *B, D, G, H, I:* în || 16-^4, D, G, *H, I:* Eu? orice *[inițial în A :* Neeră,-o / Nu / Eu orice] / *B:* Nu.; orice || 17 — *A, B, D:* pe o treaptă *jG, H, I:* deopotrivă || 21 - *A, D:* Plutus / *B, G, H, I şi, inițial, în. A :* Joe || 22 — *A :* Pe-o odă în onorul olimpicei *[inițial:* Pe-un cîntic în onorul olimpicei / zburdalnicei] / *B, D, G, H, I:* Pe-un cîntic *[D:* Pe-o odă] [...] olimpicei *[B:* zburdalnicei] || 26 — *A, B, D,* G, *H, I:* poți *[în A, anulată urmarea:* te desfid] || 29 — *A, D, G, H, I: (tare) j B: (încet lui Scaur)* || 30 — *A, B, G, H, I:* poate ! / D: poate.

(Apare Getta pe pragul uşei.) || 87, 2—3 — *A : Precedenții, GHETTA (aduce două amfore de aur şi cupe pe o tabla) / B: Precedenții, GETTA (aduce două mici amfore de aur, pline cu vin) / D: Cei dinainte, GETTA (aducînd o amforă de aur) /* G, *H, I: Precedenții [. ..] aur) [inițial in* D: *Precedenții* (...) *o tabla cu o amforă de aur, cupe de aur, precum şi cununi*

de trandafiri, mirt etc.)] || 5 — *A,B, D: (în parte, tresărind) j G, H, I; (tresărind, în parte)* || 6— *A:* Ghetta. *(Tare.)* / Getta. *(Lui Scaur.) j G, H, I:* Getta. *(Tare.)* || 6 - 9 - *în G, H:*

Voi toți, şi mic şi mare,
Sînteți aice marturi de oarba-i înfruntare.

[inițial în G: îmi dai / Neera, şi / ce-oi vrea?... Postum

Şi tu, Neeră, marturi sînteți de-a lui cuvinte.

NEERA

Dar.

POSTUM

Dar, şi mai adaog: laş cine se desminte ; — *apoi:* ş-adaog: hulă pe cel ce se desminte.
(Getta depune tablaua pe masă şi umple cupele cu vinul din amjoră.)

HORAȚIU

(lui Scaur)] ți; îmi [. ..] *Scaur.)* || 7 — 8 — *A B, D:*

Şi tu, Neeră, marturi sînteți de-a lui cuvinte.

NEERA

Dar.

POSTUM

Dar; şi mai adaog: laş *[B:* hoț] cine se desminte.
[numai în A, B, în continuare: (Horațiu ie o cupă şi o întinde Gettii (A: GhettUy care o umple cu vin. Getta varsă apoi vin în celelalte cupe (A : Ghetta umple asemine toate cupele} şi se retrage departe (A: deoparte}, spre uşă.)]
HORAȚIU / *H, I:* Neera [.. .] desfidare. || 11 — *A, B, G, H, I:* tot. / *D:* tot. *(Apucă o cupă de pe masă.)* || 13 — *A , D, G, H, I:* armoniei, / *B:* armoniei. *(Se încunună.)* \\ 14 — *A :* jelțuri vă aşezați *[inițial:* coate acum vă rezemați / perne voioşi] / *B,* G, *H, I:* perne voioşi vă rezemați *[B:* aşezați] *j D:* jelțuri voioşi vă aşezați || 15—^4, *D, G, H, I:* Vă-ncoronați [.. .] m-ascultați *[A :* ascultați] / B: Vă-ncununați [...] m-ascultați || 16—22 — *în D: se pune pe jilțul din fund, Postum pe cel din dreapta, Scaur pe cel din stînga, despre uşă. Zoii şi Glutto iau loc la mesuța de alăture, în dosul lui Scaur. Toți se încunună cu flori. Horațiu îşi pune pe frunte o cunună de mirt şi stă în picioare. Getta varsă vin în cupa lui Horațiu şi se retrage spre uşă, ținînd amfora în mînă. Două sclave nubiane umple cupele celorlalți.) / A, B, G, H, I: merge [...] cupe.) [16 – A şi, inițial, în G: cam culcată pe patul j B: pe patul /* G, *H, I: pe jilțul* \\ 17 — *A, B, şi, inițial, în G; patul /* G, *H, I: jilțul* || \8 — *A: stînga despre uşă. (...) mesuța j B: stînga despre uşă. (...) din (...) o mesuță / G, H, I:*

stingă. (• • •> i a u l o c d i n < •••> m e s u î a ‖ 19—22 — *A : separată. (...) Ghetta stă deoparte în stînga, cu amfora în mînă.) j B; separată. Toți se încunună cu flori şi ieu cupe în mînă. Horațiu, în picioare, declamă imnul la Hébê, privind pe Getta care stă deoparte.) j G : apropiată. (...) cupa lui Horațiu (inițial: cupele} (...) cupe.) j H, I: apropiată (...) cupe.)]* || 24 — *A : (declamă [. ..] Getta) / B[indicația lipseşte] j D, G, H, I: (inspirat [ ] Getta)* || 26 — *în B, notă marginală la cuvîntul Hébé: Déesse de la jeunesse.* \\ 27 —*A, C D, G, H, I:* torni / *B, F şi, inițial, în A, G:* verşi|| 29— *A, B, C, D, F, G, H, I:* dalba [C: pui a] ta junie *[inițial în A ;* nalta poezie / puia ta junie] || *31—A, C, D,F, G, H, 7:*mei[. ..] de-mi *[A :* şi-mi] îndulceşte *[F:* să se-ndulcească] *[inițialîn A :* mă (...) şi-mi îndulceşti *tu] ț B:* să-mi îndulceşti tu || 32—34 — *(nota) numai în G, I* || 88, 2 — *A, B, D: (cu mirare, luijG, H, I: (mirat [...] spre [H: răpede spre]* || 5 — *numai în A, B, G, H, I: (cu dispreț)* || 8 — *A, B: (în parte) / D: (în parte, observînd pe Horațiu)\G,H, I: (observînd[. ..] parte)* || 10 - 14 - *A, D:* HORAȚIU / *B : (Il observă.)*

HORAȚIU / G, *H, I: (în [. ..] declamă)* 17 —*A,C,D, G, H, I:* splendid curcubeu *[inițial în A :* vesel curcubeu / empireu] *I B, F şi, inițial, în G:* vesel curcubeu || 18 — *A, C, D, F, G, H, I:* vesela / *B şi, inițial, în A, C, G:* gingaşa || 20—21 — *A, B,D,F, G,H, I:* Şi eu *[marginal în A:* Hébé] [...] ceresc. / C:

Hebe! săgeata scumpă de care-aş vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor. || 23 — *A, B, G, H, I: Zoii) I D: Zoii, mânios)* || 28 — *A, G, I: parte, indignată)j B, D, H: parte)* || 29 — *A:* Ghetta el cată *[inițial:* priveşte] / *B, G, H, I:* Getta priveşte *I D:* Getta el cată || 89, 2 — *numai în G, H, I: (declamă)* ||6 — *A, B, C, D, F,* G, *H, I:* cîntă cu inima *[A:* inima-i] la *[inițial în A:* aprind / zboară în inima-i un] || 7 — *A, B, F şi, inițial, în G:* eternitatea / C, *D, G, H, I:* chiar nemurirea || 8—9 — *A, B, D, F, G, H, I:* Hébé [. ..] amor!/C:

Hébé! o! zee. scumpă! devin, cînd te privesc,
Culegător de stele pe spațiul ceresc. [8 — ^4, *F, G, H, I:* care vreu / *B, D şi, inițial, în A:* care-aş vrea || 9 — *A, B, D:* cerescului / *F, G, H, I:* divinului] || 10-11 - *A : scoală.) jG,H, I: scoală [. ..] Zoii.)* || 10—30 — *B:*

POSTUM

Amice, bravo!

GETTA

(în parte, entuziastă)

Bravo!

SCAUR • i
(furios, către Zoii) "
A! ticălos! ştregar *[(inițial:* talh ...]
M-ai înşelat! El cîntă.
ZOIL tS
Dar cîntă prost.
SCAUR , o
• *(împingîndu-l)*
Tâlhar!
NEERA
(încet, lui Horațiu)
Cunosc acum, Horațiu, gmdirea ta secreta.
Ți-am urmărit ochirea... Iubeşti pe sclava geta.
(Cu sarcasm.) Te felicit... *(Se depărtează rîzînd.)* \ *I: cu-prinşi* •'*[...] coloane.)* || 10-14 - D: POSTUM
(sculîndu-se)
Évghé !
(To/i ie *scoală, aplaudînd pe Horațiu.) / I:* *(Toți* [.. .] Évghé!...
între r. 11 — 12, în G, pasaj anulat: TOȚI
Bravo! *[anterior:* POSTUM
.1 •>. : : . ... • .,-. - ggfcg nt •. . . . . .• *r*
Amice]
GETTA
(transportată)
V. sttî • .; BravoI, . • .
SCAUR
(furios, lui Zoii)
Ai ticălos, ştrengar!
M-ai înşelat; el cîntă?...
ZOIL
Dar cîntă prost.
SCAUR
(împingîndu-l)
Tâlhar! [| 13 — *A [lipseşte indicația:* *(lui < . . .> cupa)]* || *H — A, I:* Évghé! *[inițial în A:*
Amice, bravo!

GHETTA
(entuziastă)
Bravo !
SCAUR
(furios, către Zoii)
Al ticălos! ştrengar!
M-ai înşelat... El cîntă!
ZOIL
Dar cîntă prost.
SCAUR
(împingîndu-l)
Tâlhar *ț H:*
Evohé ! || 16 — *A : (se apropie de Horațiu şi-i zice încet) J D,G, I: (încet, lui Horațiu) j H: (lui Horațiu)* || 17 — ^4: Cunosc *[anulai:* acum], Horațiu, gîndirea ta secretă *[adăugat marginal:* ascunsa ta gîndire *{anulat:* secreta întîm >]/ *D, G, H, I:* Cunosc [. . .] gîndire.|| 18—21 — ^4: ochirea... iubeşti pe sclava getă. *[anulat:* Te felicit. *(Se depărtează rîzînd.)]*
(Horațiu, atins, o priveşte cu mărire.)
[adăugat marginal:
HORAȚIU
("sardonic)
Ai darul de ghicire?
< *anulat:* O ştiu de mult.)] / *D, G, H, I:.* ochi-rea [...] ghicire? || 23 - 30 *în A, adăugat marginal:*
(lui Zoii)
Tu, ieşi..
ZOIL
Eu?
SCAUR
Fugi ... / G, *H, I: (lui [. . .] coloane.)* \\ 27 - *D:* Dar.... *(lese.) j G, H, I:* Dar... ||29-30 - D : Ieşi! / *G, H, Ii Ieşi [.. .] coloane.)* || 31—32 — *(nota) numai în D (Iar. 9): Notă.* La reprezentație, Horațiu va declama, după strofa întâi, strofa a treia şi la urmă strofa a doua. G, Cuvînt [...] entuziasm. [32— G:mulțumire / *1:* felicitare] || 90, 1 - 2 - *A, B, G, H,T:* SCAUR:
Horațiu / *D:* Horațiu || 2—8 — *A:*
Horațiu, n-am ce zice, declar că-s încîntat
[inițial: Neeră, ca tine-s încîntat] sH

De oda strălucită ce ai improvizat
[inițial: De odă ce din parte-mi tu ai improvizat]
Şi, drept răsplată, darnic *[inițial:* recompensare]
țin mina mea deschisă.
Alege dar *[inițial:* acum], poete, averea *[inițial:* răsplata]
cea promisă.
Vrei aur? Vrei palaturi *[inițial:* tablouri]?
vrei statue *[inițial:* cai de preț]? Ce vrei?

HORAȚIU / *G, H, I:* Horațiu [.. .] tare: [3-G, *H, I:* odă (...) tu < *inițial în G:* oda strălucită ce >] || 2— *B:* Neera, ca tine-s *I D,G, H, I:* Horațiu, declar că-s || 3 — *B:* ți s-au / *D, G, H, I:* tu ai || 4 — *B:* recompensare / *D, G, H, I:* răsplată, darnic || 5 — *B:* dar *[inițial:* acum], poete, răsplata / *D, G, H, I:* dar, poete, averea || 6 — *B:* tablouri? vrei cai de preț?/ *D,G,H,I:* palate *[D:* palaturi], vrei statue?]|| 7 - 19 - *B:*

HORAȚIU

Vroiesc pe Getta!

TOȚI

Getta?

GETTA

Pe mine !-o dumnezei!

(Se duce alături cu Horațiu.)

SCAUR

(rîzînd)

Pe Getta numai? ... fie! *(Lui Glutto, încet).* Ce prost!

POSTUM

(privind la Getta)

Răsplata-i bună!

SCAUR

Acum e timp să mergem la prînz... *(Dînd brațul Neerii.)*

Hai împreună.

Poftim !

r.

Hai!

SCAUR

în tricliniu ne-aşteaptă un festin.

ZOIL

Hai dar...

SCAUR

Ba tu, afară!

ZOIL

(desperat)

Şi ce măiiînc?

HORAȚIU

(tare)

Venin!

(Pleacă toți spre uşa din stînga. Zoii iese furios şi amenințînd cu gestul pe Scaur. El se loveşte de Coerax lîngă coloane.)

SCENA IX

Precedenții, COERAX (vine alergînd din grădină, rupt, cu părul vîlvoi, cu fața tulburată)

COERAX

Stăpîne .... Scaur ... oaspeți!... Tâlharii! Sciții!... Davii!

SCAUR

Ce este?

COERAX

Răzvrătire!

TOȚI

Cum?

COERAX

Au fugit toți sclavii!
Pe mine-ntr-un beci negru legat m-au aruncat
Şi ce-a fost pentru masă gătit, tot au mîncat!

SCAUR

Mîncat!

GLUTTO

Ce? filomele pe frigarele-nfipte,
Cigi mari de la Tanais, trei fierte şi trei fripte?
Tot? N-a rămas nimica? *(Se repede în casă.)*

COERAX

Nimica!

TOȚI

A!

GLUTTO

(revenind, desperat)

Nimic!!!

Nici pine, nici merinde!... Cît despre vin, nici pic!
Sîntem perduți! vai! tufă! *(Se smulge de păr.)*

POSTUM

Nici vin măcar, nici pine?
Apoi, ilustre Scaur, cu prînzul cum rămine?

SCAUR

(trezindu-se furios din buimăceală)

A! unde-s?

POSTUM

Cine?

SCAUR

Sclavii!

POSTUM

Ce-ai face?

SCAUR

I-aş ucide!

GLUTTO

(seîncindu-se)

Ah! mie-mi vine-a plînge.

NEERA

(rîzînd cu hohot)

Şi mie-mi vine-a rîde.

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasă festă!

SCAUR

(dezolat)

Rîdeți?

HOLAȚIU

(rîzînd)

Şi bună de descris.

POSTUM

Dar bine,-acum ce facem dirpa atîta rîs?

HORAȚIU

La prînz, la mine-acasă să mergem, do vă piace.
Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

(posomorit)

He! dati-mi bună pace.

HORAȚIU

Adio dar.

NEERA

Adio.

POSTUM

(lui Scaur)

Tu, de ți-a fi urît,
îți spinzură, ilustre, o lingură, la gît.
(Horațiu, Neera, Postum şi Getta se îndreaptă spre grădină.)

COERAX

(Gettii)

A! furie, megeră, tu le-ai făcut pe toate.
(Vrea să o apuce de mînă. Getta îl respinge.)

GETTA

Sînt sclava lui Horațiu... nu te cunosc.

COERAX oH .mi.io'i •\\$m:

(trăsnit)

Se poate?
îmi scapi ş-acum din mînă?

GETTA

Dar! şi m-am răzbunat!
(Iese.)

COERAX

(căzînd pe-un scaun)

A! turb!

GLUTTO

(căzînd pe-un pat)

A! mor de foame!

SCAUR

(căzînd pe alt pat)

A! sînt dezonorat!
(Cortina se coboară în hohotul oaspeților care se depărtează prin grădină.)\
I: *(Toți* [. . .] cade.) || 7 — D: *nemişcare, uimiți./* G, *H, I: nemişcare.* ||8— *A, G, H, I: dej D: încet de* || 8, 10, 11-^4: Ghetta / *D, G, H, I:* Getta || 9 - *A,* G. *H, I:* TOțT / *D:* TOȚI *(surprinşi)* || 12 - *A: (în parte) j D,G, H, I:* *(i 'aîtportată)* ||[14— 19 — *în A, finalul actului II cunoaşte mai multe redac-•i. La început, actul se încheia astfel:*

HORAȚIU

(Ghettii)

Copila, eşti voioasă să fiu stăpînul tău?—

Replicile următoare au fost apoi anulate aproape ilizibil şi înlocuite cu textul următor:

(Cortina cade.)

După aceea, acest prim final esteînloeuit de următorul text, rămas şi el neanulat în ms. :

SCAUR

(rîzînd)

Pe Getta numai? *[urmarea anulată:* fie!
(Lui Glutto, încet.) Ce prost!]

POSTUM

Răsplata-i bună! *[anterior:* Scaur, te plîng.]

SCAUR

Acum e timp *[anulat:* ul] să mergem la prînz... *(Dtnd mina [anterior: braţul — care este înlocuit după ce a fost însemnat cu creion roşu]* Noi împreună... *[anulat:* Poftim, Horaţiu!

TOTI

Hai!]

SCAUR

Alăture-n tricliniu ne-aşteaptă un festin...

GLUTTO *[iniţial:* ZOIL]

Hai... *[iniţial:* Hai dar.]

ZOIL

Hai...

SCAUR

Ba, tu afară.

ZOIL

(desperat)

Şi ce mănînc?

POSTUM

(rîzînd) *[anterior:* HORAŢIU/GLUTTO
(tare)]

Venin!

SCENA XIV

Precedenţii, COERAX (vine alergînd din grădină, rupt, cu părul vulvoi, cu faţa spăimîntală)

COERAX

Stăpîne! Scaur! ... oaspeţi... săriţi... Tâlharii!
Davii! *[iniţial:* Sciţii!]

SCAUR

Ce este?

COERAX

Răzvrătire!

TOŢI

Cum?

COERAX

Au fugit toţi sclavii!
Pe mine-ntr-un beci negru m-au aruncat
Şi ce-a fost pentru masă gătit tot au furat
[iniţial: furat/mîncat],

SCAUR

Furat? *[iniţial:* Ce spui? Mîncat?] *(Rămîne buimăcit.)*

GLUTTO

Ce? *[iniţial:* Cum?] ... filomele pe frigarele-nfipte,
Cegi grase *[iniţial:* Cegi mari de loc / Murene din]
din Tanais, trei ferte şi trei fripte,
Tot?... N-a rămas nimica? *(Se repede în casă.)*

COERAX

Nimica.

TOŢI

A!

GLUTTO *[iniţial:* COERAX]

întorcîndu-se smulgîndu-şi părul [iniţial: desperai)]

Nimic!
Nici pîne, nici merinde!... Cît despre vin, nici pic.
Sîntem perduţi... vai mie! *[iniţial:* vai! tufă!]

POSTUM

Nici vin măcar, nici pîne,
Apoi, ilustre oaspe *[iniţial:* Scaur], cu prînzul
cum rămîne?

SCAUR

(trezindu-se furios din buimăceală)

A!... unde-s?

POSTUM

Cine?

SCAUR

Sclavii! ''

POSTUM

Ce-ai face ?

SCAUR

I-aş ucide !

GLUTTO

(scîncindu-se)

Ah! mie-mi vine-a plînge. ,

NEERA

Şi mie-mi vine-a ride. *(Ride cu hohot.)*

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasă festă !

SCAUR

(dezolat)

Rîdeţi?

HORAŢIU

(rîzînd)

Şi bună de descris.

POSTUM

Dar bine, acum ce facem după atîta rîs?

HORAŢIU

La prînz, la mine-acasă vom merge *[iniţial:* să mergem],
de vă place.

Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

(furios)

He! daţi-mi bună pace.'

HORAŢIU

Adio dar.

NEERA

Adio.

, POSTUM .

Tu, de ti-a fi urît,
Iţi spînzură, ilustre, o lingură de git.

(Se îndreptează spre grădină. ï

COERAX

(zărind pe Ghetta)

A! scorpie! megeră! *[iniţial:* vespe/furie ! a,
şerpoaică,] tu le-ai făcut pe toate ...

(întinde mîna să o apuce.)

GHETTA

Sînt sclava lui Horaţiu... Nu te cunosc, *[iniţial:* în lături]

COERAX

Se *[iniţial :* nu se] poate ?...
îmi scapi şi tu *[iniţial:* ş-acu] din mînă!...

GHETTA

Dar!... şi m-am răzbunat!

.•• *(Iese toţi.)*

COERAX

(cade pe un scaun)

A! turbl *[initial:* Sînt mort !/Turbez !]

GLUTTO

(cazînd lîngă masă)

Ah ! mor de foame !

SCAUR

(cazînd de ceea parte pe pat)

A ! sînt dezonorat !

(Perdeua se coboară în vuietul rîsidui oaspeţilor care se depărtează prin grădină.)j în D: (Cînd Horaţiu declară că vroieşie pe Getta, fiecare din •personagi îşi esprimă simţirea prin jocul fizioonomiei sale: Neera, aruncînd Gettii o ochire de manie; Scaur, rîzînd de Horaţiu care a preferat o Simplă sclavă la o avere colosală; Postum, aprobtndgustul lui Horaţiu şi [. . .] Getta [... cade.) *G, H, I: (Fiecare* [. . .] cade.) || 21-91, 3- *A :* în fund, două biblioteci despărţite prin o uşă ce duce în *[spaţiu liber în ms.].* în stînga, uşă şi o fereastă. Panoplie între amîndouă. în dreapta, planul I, o mare lereastă ce are privală pe fîntîna Blanduziei şi uşa principală a casii. Lingă biblioteca din dreapta, o masă. Scaune. Mobili antice./ *B:* în [. ..] uşă ce duce într-o cameră. în stînga, uşă şi o fereastă. Panoplie între amîndouă. în dreapta, planul I, o mare fereastă cu privire la fîntîna Blanduziei, iar pe planul II, uşa principală a casii. Lîngă biblioteca din dreapta, în fund, o masă. Scaune. Mobile antice. / *D, G, H, I:* în [.. .] lire. [22 — *D:* biblioteci / *G, H, I:* biblioteci <...> sînt || 23 — *D:* stofă orientală / G *H, I:* covor oriental |j 24 — *D:* e aşezată o panoplie antică / G, *H, I:*

o <. . .) antice || 25 — *D:* fereastă mare / G, H, 7: mare fereastă || 27 _ *D:* dreapta *j G, H, I:* dreapta actorului || 30 — *D:* mai mică, rotundă/ *G, H, I:* rotundă, mai mică || 31 — *D:* Variantă. (Vezi la pagina 126.) / G, *H. I:* (Vezi<...> piesii.) || 91, 2 - *D:* colțurile din / *G, H, I:* colțuri, în || 3 - *D, G, H, I:* lire < *inițial in D:* harpe >] || *5 - A : și GALLUS (privind pe fereastă din dreapta) j D: GALLUS [...] stingă)/ G,H,I: GALLUS [...] stingă, privind afară [inițial în G: în grădină]* || 90, 20—92, 19 — *inițial în G:*

ACTUL III

Cabinetul de lucru al lui Horațiu. în fund, două biblioteci despărțite prin o ușă. Lîngă biblioteca din dreapta, o masă pe care sînt mai multe pergamente și un stilețel pentru scris. în stingă, planul I, ușă ce duce în grădină. Dincolo de această ușă, o panolie. în dreapta, planul 1, o fereastă mare ce are privală pe fîntîna Blanduziei și ușa principală a casii ce se deschide în cimp. Mobile antice. Statuele lui August și a lui Mecena in colțuri.

(La ridicarea cortinei se aude între culisele din stingă glasul Neerii cîntînd imnul lui Bachus. Getta și Gallus stau la ușă de ascultă.)

SCENA r

NEERA

Io Bachus! fală ție,
Cel mai vesel dintre zei!
Fă din viață-mi o beție
Dulce ca și ochii tăi!

NEERA, HORAȚIU, POSTUM

Io Bachus!

NEERA

Io Bachus! numai ție
Mă închin. Fă tu să mor
între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător!

NEERA, HORAȚIU, POSTUM

Io! Bachus!

GETTA

Stâpînul nostru vesel, la umbră, în grădină,
Cu oaspeții lui Scaur rid, cîntă și fac cină,

El n-a vrut să-mi permită ca sclavă să-1 servesc...
Credeai, iubite Gallus, că dorul omenesc
în lume cîteodată curînd se împlinește?

GALLUS

Dar!... Omul crede lesne aceea ce dorește.

GETTA

Eu cred că visez încă. Din al restriștei val
Ieșind, respir ca omul ajuns înot la mal./

/: ACTUL [...] mal. || 91, *între r.* 5—â, *în A:*

(Se aude afară glasul Neerii cîntînd.)

[pe verso filei următoare, notație anulată:

GETTA

GALLUS

Auzi? Neera cîntă un imn lui Bachus]

NEERA

Io! Bachus! fală ție
Cel mai vesel dintre zei!
Fă din viață-mi o beție
Dulce ca și ochii tăi!

CHOR

Io! Bachus...

NEERA

Io Bachus! numai ție
Mă închin. Fă tu să mcr
între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător!

CHOR

Io! Bachus! || 5-25- *în B: si Gallus (la fereastă din stînga, ascultă. Se aude Neera cîntînd.) j I: GALLUS .. .] culise)* || 9-92, 18 - *în A:*

El n-au vrut să-mi permită ca sclavă să-1 servesc...
Credeai, iubite *[inițial:* Credeai/Gîndit]
Gallus, că dorul cmcnesc.
în lume cîteodată curînd se împlinește?

GALLUS

Dar; omul crede lesne aceea ce dorește.

GETTA

Eu / *B, G, H, I:* GALLUS [. . .] Și [91, 21 - *numai în* G, *H, I: (Prelud <...> liră.)* || 25 — D: *cîntă întovărășită de liră) jG,H,I:*

cîntă) y 28-33 - *(neta) numai în G, I* || 92, 3 - *B:* NEERA, HORAȚIU, POSTUM / *D, G, H, I:* MESENII || 5- 10 - *B:* NEERA

îmi închin sufletul ție,

Io, Bachus! fă / *D, G,H,I:* GETTA<. . .> dar[6- - *D:* *(grăit) j G, H, I:* *(lui Gallus)* || 8 — *D:* NEERA *(cîntînd)* \ *C, H, I:* NEERA] || 12—*B:* zimbitor/D, *G, H,* 7:-mbătător || 13 - *B:* HORUL/ *D, G, H, I:* MESENII || 16- 18 - *B:*

Stăpînul nostru vesel, la umbră, în grădină
Cu oaspeții lui Scaur rîd, cîntă și fac cină.
El n-a vrut să-mi permită ca sclavă să-1 servesc...
Credeai, iubite Gallus, că dorul omenesc
în lume, cîte odată, curînd se împlinește?

GALLUS

Dar!... Omul crede lesne aceea ce dorește.

GETTA

Eu / *D, G, H, I:* Mă <....> Și]]| 21-.4, *B, G:* Coerax *[G:* Hebro] de chin, de umilință / *D:* Hebro, de orice suferință *[inițial:* de chin, de umilință] / *H, I:* Hebro [. . .] suferință || 24 - *A, D, G, H, I:* arbitru pe-a / *B și, inițial, în A :* stăpîn pe ea || 29 — *A, D, G, H, I:* Că / *B:* Cit || 31 - *A, D, G, H, I:* de / *B:* din || 93, 6 - *A, D, G, H, I:* tainic / *B și, inițial, în A, G:* sacru || 8 — *A, B, D, G, H, I:* -n zbor de mine pe-aceste *[inițial în A:* cu grăbire pe albe] \\ *intre r.* 5—9 — *în B și, inițial, în A:*

Eu sînt al său notariu, și, cînd le copiez,
în valuri de-armonie plutesc și renviez,
Și mintea, și auzul resimt o dismierdare

Ca ceea ce *[anulai în A:* -mi] produce un vis de adorare, || 10, 12 - *A, D, G, H, I:* norocit / *B și, inițial, în A:* fericit || 13 - *A. D,G,H,I:* pe calea *j B:* în zarea || 17 — *A, B, D,G, H, I:* amice *[inițial în A :* iubite] || 22 — *A, B, G, H, I:* în ele cu mintea / *D:* cu mintea în ele || 23 — *numai în G, H, I:* *(se [. . .] bibliotece.) la r. 10—28 – adnotație marginală V.A.:* Versurile precedate de semnul: — se pot scoate la reprezentație. || 25 — *A, D, G, H, I:* zile [. . .] plăcute, îneîntate / *B și, inițial, în A :* ore [. . .] plăcute, [și *inițial în G:]* prețioase || 26 — *A, D, G, II, I:* bogate *[inițial în A:* mănoase / avute] / *B și, inițial, în G:* mănoase || 28 — *A, D, G, H, I:* iubit *[inițial in A :* iubit / slăvit] / *B*: slăvit || 29 — *A : (Merge de deschide j B, G, H, I: (Deschide / D: (Sc apropie* || 30 — 35 — *(notele) numai înG, I* [34 — *G:* pergamentul *(chartadeletitia)/I:* pergamentul] 1| 94, 1 — *A:* Privește-a lui Horațiu poetice volume *[inițial:* Aice pe armării, se-nșiră-a lui volume.] / *D, G, H, 1:* Admiră-a [. . .] volume *[inițial în G:* Aice pe armarii *Outi:* Armarii — poliți de biblioteci.) se-nșiră-a lui volume] || 2—3 — *in A, sînt inversate între .ele:. 2 =, 3* și *3=2: (Secate [...] Gettii.)* \\ 2 _ *A:* Purtînd [. ..] nume. *[inițial în A și G:* .

Privește, fiecare in frunte-i. cu-al său nume.] / *D,G, H, 1:* Purtînd [...] nume. . 3 — *A, G, H, I: cîteva cilindre / D: mai multe cilindre din bibliotecă* || 1—3 — *în B:*

Aice pe armării se-nșiră-a lui volume.
(Scoate [..Gettii.)
Privește, fiecare în frunte-i cu-al său nume. || 7 — *A, D, G, H, I:* A [. . .] dînsul? / *Bși, inițial,în A :* E scris de el? Ah! Gallus || 8— 11 — .4." *(Sărută manuscriptul.)*[. . .]peară? / *B și, inițial, în A : (Sărutămanuscriptul.)*•

Privește lumina de prin ele.

Se pare c-au fost scrise cu raze de la stele *[în A, încă o variantă a versului:*
Cu<...> ca ferul să nu peară.] / *D: (Sărută manttscrisele.)*

Toate-an [. . .] peară. *(Arată stiletul.) j G, H, I: (Le [. . .] admirare.)* \\ *12- A:* GALLUS *(suspinînd) / B, G, H, I:* GALLUS / *D:* GALLUS *(trist)* || 13 — *A, D, G, H, I:* glorios *[inițial în A :* de folos] / *B* și *inițial în B, G:* prețios || 18 — *A, D,G, H, I:* prețios / *B și, inițial, în G:* glorios || *2\—21 – redactarea inițială din A a fost ștearsă ilizibil \\ 22 – A, D, G, H,I:* foițe!e-s *[inițial în G:* tăblițele-s] / *B:* tabletele-s || 24-25 — *A, D G, H, I:* Dar [...] scump / *B:*

. . .

Ah! toate!... Erau strinse într-un întreg volum
în jur de un || 27 — *A, D:* unde, cum și cînd? *B:* unde? cînd și cum?/G, *H, I:* spune-mi: unde? cîr.d? || 28— 32 — *(nota) numai în G, I* [29 — G *I:* foile < *inițial în G:* acele foi> || 30 — G, *I:* cînd *{inițial în G :* cînd apoi >] || 95, 3 — *A, D,G,H,I:* visare / *B și, inițial, în A :* distrare || 5 — *A, D,G, H, I: (adueîndu-și aminte) j B: (cu o inspirație)* || 15—25 — *redactarea inițială din A a fost anulată:*

GETTA

Ah! Ce speranță!..: Gallus, poemul r.u-i perdut!

GALLUS

(cu bucurie)

Ești sigură? *[anterior:* Nu? Cum? Cum?]

GETTA

Eu, un cilindru, îmi pare c-am
[anterior: cilindrul, pe iarbă l-am] văzut
Acum çîteva zile... în iarba de pe vale.,

GALLUS

(aşezînd rapide manuscriptele în bibliotecă)

în iarbă? liai degrabă să-1 căutăm.

GETTA

(mergînd spre uşa din dreapta)

Hai!-

Varianta notată marginal este foarte apropiată de cea definitivă (ed. 1884). || 18 - *A, Di* Nu te înşeli? / *B: (cu bucurie)* Nu? *Cum?/ G, H, I:* Eşti sigură ? 1| 20-21 - *.4, D, G, H,I:* Cilindrul [. ..] Aproape [. . .] călcat-o *[anterior în A :* Eu, cilindrul \\J'-J

Făr-a băga de seamă... în iarba de pe vale.] / *B:*
Eu, un cilindru... îmi pare.... c-am văzut
[inițial: Eu, cilindrul... îmi pare... 1-am văzut]
Fâr-a-1 băga de seamă, în iarba de pe vale. *]\23—A, D,G, B, I:* în / *B:* Prin || 2-4 - *A, B: stingă)*

POSTUM *(vesel) j D: (vesel şi purtînd cunună de roze, intră din st în ga)*

POSTUM

(zărind pe Getta) / G, *H, I: (vine [. . .]* POSTUM || 5—6 — *A, D, G, H, I:* Iat-o ! Suavisimă / *B şi, inițial, în A: Valel* Dulcisimă || 12—13 — *A: masa din fund şifB,D,G,H, I: masă [...] că* || 17 — *A, B, D, G, H, I:* de prezența-i *[inițialîn A :* sclave Gallus] || 21—26— — *A,D,G,H,I:* cumpăr [.. .] lui [23 - *A, D: (zîmbind) j G, H, I: (irobic)] / B:* cumpăr, să fii a mea.

GETTA

(spariată)

Ce-ai zis?

POSTUM

Amicului || 97, 7 — *numai în D: (dismierdîndu-i bărbia)\G, H, I: (dismierdător)* || 11 — *numai în A, D,G, H, I: (rapide)* || 14 — *A : (foarte surprins) j B, D, G, H, I: (surprins)* || 19— *A, B:* gîrbovitul? *(Trage cu urechea.)jD, G, H, I:* gîrbovitul ?|| 23 — *A, B, D,G, H, I:* verde *[inițial în A :* vie] || 24 — *A, D, G, H, I:* Cuceritor / *B şi, inițial, în A :* învingător||25— *A, D, G, H, I:* nu / *B:* n-o || 26—28 — *redactarea"inițială din A, anulată:*

Dar fie, focu-mi / para-mi / jaru-mi creşte cu cît mai mult te vădiri *fost înlocuită cu alta apropiată de cea definitivă.*|| 26ț—98> 6 — *A,D,G H, I:* Noi [. . .] *scrise) j B:* Dar fie, jaru-mi creşte cu cît mai mult te văd. [26 — *A, D, G, H, I:* Noi **{...")** pricepem *{anterior în A, G:*

Dar tu nu [G: mă] poți pricepe) || 28 — *A, D, G, H, I:* plăceri îmbătătoare *{anterior în, A, G:* un rai de dulci favoare ; *apoi în A :* plăceri incîntătoare / vii) || 29-31 - *A, D, G, H, I:* GETTA <. . .) glumeşte? *{anterior în A, G:* GALLUS

(în parte)

Auzi neruşinatul!) || 98, 2 — *numai în B, G,H,I: (încet, Gettii) / D: (tainic)* || 6 — *A: (cetind tare)jB,G,H, I: (făcîndu-se* **<,...)** cele scrise *{G: ce scrie")) j D: (zice tare, făcîndu-se că prescrie)]* 8 - *A, D, G, H, I:* să-ți / *B:* să || 14- 17 - *A, B:*

De-a lui Horațiu versuri precum mi-a ordonat.

POSTUM

A!... *I D, G, H, I:* Epoda [. . .] Hmm! *[inițial în G:*
De-a lui Horațiu versuri, precum mi-a ordonat; —
apoi: Epoda lui Horațiu către Menas.

POSTUM

(în parte)

A?] || 18 — *A, B, D:* plăcută / G, *H, I:* frumoasă |] 20 — *A, B, D, G, H, I:* deie *[inifial în A:* fie-n] |||2l — *Ă,D, G, H, I:* Cu [. . .] farmecător / *B şi, inifial, în A: Cu* grațiile sale, cu chipu-i răpitor *[în A, şi :* farmecător ; *în G:* îmbătător] || 22 — *A, B, D:* cu-ardentul său amor *[inifial în A:* cu dulcele-i / scumpul ei amor] / G, *H, I:* cu [.. .] amor || 25 — *A, B, D:* Deci / G, *H, I: (Grațios.)* Deci || 27-32 — *A, D,G, H, I:* Prcpun [. .. răspunde *[inițial în A:*

Propun o legătură / o-mparcchere cu mine tu să faci.
La soare, la-ntuneric, la stele şi la lună,
în lanțuri amoroase să fim tot împreună...
(Sentimental.) Priirneşti?. .. din a ta gură o vorbă-aş
vrea să fur
Ca să-mi încing viața / junia cu ea jur împrejur. —

{Variantă marginală, de asemenea anulată:

Precum albina miere din macul roş.)

GALLUS

(în parte)

Ba sur) / Ce
trîntor sur ! —

Inițial în G:

Propun o-mpărechere cu mine ca să faci...
Consimți?... Aud?... răspunde. || 30 - *A, G, H, I:* POSTUM / */D:* POSTUM *(grațios)] j B:*

Propun o legătură cu mine ca să faci.
Priimeşti? *(Cu sentiment.)* Din a ta gură o vorbă-aş
vrea să fur
Ca să-mi încing junia cu ea jur împrejur.
Ce zici? |J 99, 1— 14 — *redactarea inițială din A, anulată indescifrabil şi înlocuită cu alta apropiată de ea definitivă.* || 2 — *A, B: (cetind) / / D: (tare) / G, H, I: (declamînd)* || 6 — *A: (mânios) / B, D: (tresărind) / jG.H.I: (surprins)* || 7 — *A, D, G, H, I:* Oiți? Ce-a zis? / *B:* Oițele?. . . *(Gettii.)* Ce-a spus? || 12- 14 - *A, D, G, H, I: (în* [.. .] Ascultă [13 - *A :* sa/D, *G, H, I:* lui] *I B:*

Ştii?. . . Eu cînd vreu, vreu!

GALLUS
Est justum et tenacem!

POSTUM
(încîntat)
întocmai!. . . Aşa-s eu. .

Ascultă |[19 — *A, D, G, H, I:* Unde [. . .] deplină / *B şi, inițial, în A :* Unde vei fi ca o regină || 21 — *A, D, G, H, I:* Vei duce-n lenevire / *B şi, inițial, în A:* Gustînd în dulce pace *[A:* lene] || 24 — *A, B, D, G, H, I:* palme *[inițial în A :* frunzi] || 25 — ^4, *B şi, inițial, în* G: tabla trei / *D, G,' H, I:* tăblie || 32 — *A, B, G, H, I:* pitic... Hein?.../D: pitic. || 100, 2 — *A, B: (cetind) j D,G, H, I: (declamînd)* || 6 — *A : (furios) / B: (mîniindu-se) j D: (ofensat) jG, H, I: (tresare, ofensat)* || 7 — *A, B: (Gettii) Ce? I D, G, H, I:* eu? || 20 — *A, B, D, G, H, I:* Prea *[inițial în A* : A.'] || 22 — *A, B şi, inițial, în G:* Brațele şi inele / *D, G, H, I:* Inele şi brațele || 25—31 — *(notele) numai în G, I* [25—26 — *nota 1 se datcyrează, probabil, sublinierii în A, cu creion roşu, a sintagmei* mastic de Hio *şi adnotării ei marginale:* „Exista?" || 27 — G: ea / *I:* el || 28 — G: o / *1 şi, inițial, în G:* îl || 29 — G: cordele / *1:* panglice] || 101, 1 - *A, B, D, G, H, I:* şolduri|| *[inițialîn A :* mijloc] || 7 — *A, B, D, G, H, I:* purtată *[inițial în G :* culcată] 9 — *A, D, G, H, I:* haine / *B şi, inițial,în A:* tunici || 13 — 17 — *A:* „Precum un cîne, vara, cu limba..."

POSTUM
(exasperat)

Hein? ce-ai spus?
(Gettii.) Ha? *[inițial:* Ce-au spus? *] I B:*
„Precum un cîne, vara, cu limba..."

POSTUM
(furios)

Hein? Ce-a spus?
(Gettii.) Ce-a spus? / *D: (declamînd* [...) spus? / G, *li, I: (declamă)*

Lihnit [..".] gîrbo'v *[inițial în G:*
Precum un cîne, vara, cu. limba] [. . .] spus? *[inițial în G, intre r. 17—18:* ,
(Gettii.) Ha?] || 21 — 102, 6 — *redactarea inițială din A este anulată:*

POSTUM
(furios)

Gallus. .. Lipseşti!. . . *[anterior:* Ieşi!]
(In parte.) Auzi? Prescrie?

GALLUS
(se scoală şi zice tainic Gettii)

Te-aştept la Blanduzia, *(Iese în dreapta.)*

POSTUM

Mă-năduş de manie!
Cutezător obraznic!. . . *(începe a tuşi.)* Poftim!
chiar şi tuşesc... *(Cade pe un scaun.)* —
Tot pasajul este înlocuit de o variantă marginală apropiată de redactarea definitivă. || 21-22 - *A:* POSTUM

Près... cîne *[anterior:* Gallus] / *D, G, H, I:* POSTUM *[. . .] Gallus.)* [22 - *D, H, I: (Lui jG: către]* \\ 28 - *A : (în parte.)* Auzi? / *D,G,H,I:* Auzi? || 29—35 — *(notele) numai în G, I* [29 — 32 — *inițial în G:* Materie fină şi transparentă. || 32 — G: calde ale verii / *I:* verii || 33—35 — *inițial în G:* numele purtătorilor de' baldachini.] || 102, 3 — *numai în D,G, H, I: (Iese pin [D: în] dreapta.)* || 5 — *numai în D: (începând a tuşi) I G, H, I: (apucîndu-l tusa)* \\ 6 — *A, D, H, I:* tuşesc. / G: tuşesc. *(Cade pe un scaun).* || 101, 22 - 102, 6 - *în B:*

Gallus! Lipseşti! *(în parte.)* Auzi?... prescrie!

GALLUS
(tainic, Gettii)

Te-astept la Blanduzia. *(Iese în dreapta.)*

POSTUM

Mă-năduş de manie.

Cutezător obraznic! *(începe a tuşi.)* Poftim;

chiar şi tuşesc. *(Cade pe un scaun.)* \\ 9 — *A, D, G, H, I:* POSTUM / *B:* POSTUM *(indignat)* || 22-26 — *A, D, G, H, I:* unui... unui... na! [. . .] *scaun.)* \ *B:* unui gîrbov de tusă apucat.

Amorul amuţeşte cînd peptu-i zdruncinat...

(Sc scoală.)

Am să mă plîng de Gallus şi sper că pe-a lui spete

Amicul meu cu biciul va scrie lungi cuplete...

Dar ce zic?... Nu se poate de el să mă răzbun.

Sîntem în saturnale ş-un obicei... nebun.

La sclavi permite-a spune obrăznicii directe

Stăpînilor, în faţă grăind de-a lor defecte. [22 — *A*: unui gîrbov de tusă apucat. / *D:* unui. .. unui. .. *(tuşeşte)* na! iar m-a apucat. *J G, H, I:* unui. . . unui. . . *{iniţialîn G:* unui... gîrbov de tusă apucat. . .) J| 23 — *A*: Amorul ofticeşte *{iniţial:* amuţeşte) cînd peptu-i zdruncinat. *(Se scoală.)* *{adăugat marginal:* zbucimat) / £>: *(Oftînd.)* Amorul (...) zbuciumat.

(Cade pe un scaun.) j G, H, I:

Amorul (...) zbuciumat. ||24—26 — *redactarea iniţială din A este anulată:*

Am să mă plîng de Gallus şi sper că pe-a lui spete

Amicul meu cu biciul va scrie lungi cuplete. —

Această redactare este înlocuită cu altă variantă apropiată de cea definitivă.]] 25 — *A:* va scrie / *D, G, H, I:* va-nscrie || 26 — *numai în G, H, I:* *(Cade (...) scaun.)* — *în A, în locul acestei indicaţii, urmau încă patru versuri anulate :*

Dar ce zic?. .. Nu se poate de el să mă răzbun.

Sîntem în saturnale, ş-un obicei... nebun

La sclavi permite-a spune obraznicii directe

Stăpînilor, în faţă grăind de-a lor defecte.] || 30 — *A, D: (afară în dreapta) / B,G, H, I: (afară)* || 31 — *A, B, D, G, H, I:* nă-pîrcă *{iniţial în A:* şopîrlă] || 103, 4 - *A, B:* SCAUR *(afară) j D,G, H, I:* SCAUR || 5 - *A, B, G, H, I: A j D:* Ha||9-^t: *(intră, trăgînd [...] mînă)jB: (intră, ţinînd de mînă pe Getta) j D: (intră cu Getta de mînă)\G, H, I: (intră [. . .] mînă)* || 22 - *A, B:* Coerax / *D, G, H, I:* Hebro || 104, 4 — *A, B, G, H, I:* Ea / *D: (Turbat.)* Ea || 6 — *A: (cu glas dezolat) / B: (dezolat) j D: (jalnic) /* G, *H, I: (cu jale)* || 12 — *A: (cazînd pe un scaun) j B: (slab) I D,G, H, I: (în parte)* || 13 - *A, D,G, H, I:* Ceva [.. .] mîncat? *[iniţial în A: Ce* trufe!... Ce păcat... /

Mă duc ceva să cat. . .] / *B: (în parte.)* Ceva [. . .] mîncat? || 14 — *A: (Calăpin biblictece şi [. . .] stînga.) [iniţial: (Adoarme.)] j B: (Aruncă ochii prin biblioteci, deschide saltarul mesii [. . .] stînga.) D: (Caută prin biblioteci, apoi iese în stînga.) jG,H, I: (Cercetează [...] stînga.)* \\ 15 - *A, D, G, H, I:* POSTUM / *B:* POSTUM *(lui Scaur)* || 16 - *A, D, G, H, I:* dînsa? [. . .] turbare? / *B:* dînsa? || 18 - *A, D, G, H, I:* Vroiesc [. . .] mare / *B şi, iniţial, în A:* în dor de răzbunare

Vroiesc || 19 — *A, B:* Coerax / *D, G, H, I:* Hebro || 22 - *A, B: (apropiindu-se de panoplie) j D; (se apropie de masă şi apucă stiletul) j G, H, I (apropiindu-se [. . .] stilet)* || 23 — *A, B, D, G, H, I:* Barbare *[iniţial în A* Infame] || 25-29 - *(nota) numai în G, I* || 105, 2 - *A, B, D, G, H, I* Drăguţă *[iniţialîn A:* Aşteaptă]|| 3 — *A, D, G, H, I:* cu / *B:* în || 7 — *numai în B, D, G, H, I: (repezindu-se spre [B, D: la] Getta)* || 8 — *A, B, D, G, H, I:* pe loc *[iniţial în A:* ca]|| 9 — *A, B, D, G:* Napîrcă / *H:* Omidă / *I:* Şerpoaică *\\între r. 9— 10, în G, anulai: (Getta apucă stiletul de pe masă.* 11 — *A: (apucînd stiletul depe masă) [iniţial: (scoţînd un stilet) j < şi B:> (smuncindun pumnar din panoplie)]\ T> [indicaţia lipseşte] j G, H, I: (ameninţîndu-l cu stiletul)* 13 — *A, D, G, H, I:* mori! / *B:* mori!

(Scaur devinegalbinşirămîneîncremenit.) || 15 — *A: (lui Scaur) J B: (rîzînd) I D [indicaţia lipseşte] jG, H, I: (lui Scaur, rîzînd)^* 16 — ^4: năpîrca ig CU / *B, D,'G:* năpîrca are / *H:* omida are / /: şerpoaica are || 17 — *A: (Scaur [.. .] şi galbin.) j B [indicaţia lipseşte] / D, G, H, I: (Scaur [. ..] spaimă.)* 19 - *A: POSTUM, GETTA, SCAUR [anulat: GLUTTO], HORAŢIU şi NEERA (Horaţiu şi Neera vin din stînga) j B: POSTUM, GETTA, SCAUR, HORAŢIU, NEERA / D: GETTA, POSTUM, SCAUR [. . •] intrînd din stînga) j G, H, I: Precedenţii [...] stînga)* || 23 — *numai în A: (rîzînd) jG,H, I: (veselă)* || 24 — *A, D, G, H, I:* de viu înmărmurit *[iniţial în A:* văpsit în chilimbar] / *B;* schimbat în chilimbar? *(Rîde.)* || 26 — *A, D,* G, *H, I:* ţine-n [...] ascuţit? *[iniţialîn A:* indignată, cu mîna un pumnar / stilet] / *B:* indignată cu mîna pe pumnar? || 106, 1 - *A, D, G, H, I:* SCAUR *[iniţial în A:* POSTUM

Lui Scaur fă-ntrebare] / *B:* SCAUR *(gîngăvind de mînie)* || 2 — *A, B, D, G, H, I:* Horaţiu, răzbunare *[iniţial în A:* Horaţiu, răzbunare; — *apoi:* Lui Scaur fă-ntrebare] || 3 — *A, B:* îndrăznit-au să-mi facă / *D:* cutezat-au să-mi facă *j G, H, I:* îndrăznit-au a-mi face || 4 — *A:* O clipă [. . .] eram *[iniţial:* încă-o clipă (...) eram] / R, *D:* clipă [...] eram / *G, H, I: O* clipă [.. .] eram chiar || 10 - *A, D, G, H, I:* Stăpîne / *B şi, iniţial, în A:* întreabă-1 || 12 — *A: (rîzînd) j B; (rîzînd, lui Scaur) jD, G, H, I: (lui Scaur, rîzînd)* || 17 — *A, D, G, H, I:* Eu [.. .] tale / *B şi, iniţial, în A:* Azi n-am nici o putere; sîntem

în saturnale ; *apoi în A şi G :*

Nu-s instrumentul || 17—26 — *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* || 19 — *A :*

Atunci mi-o vinde mie... / *D,G, H, I:* Aşa [. . .] vinde ... || 19-24 — *în B:*

Atunci mi-o vinde mie cu orice preț. voi şti
Să-mi fac dreptate însumi.
I -.

HORAȚIU

Cearcă-a te linişti,
Mai bine.

SCAUR

Spune-ndată ce somă vrei? / Aşa [. ..] să || 21 — *A :* S-o. vînd / *D, G, H, I:* Pe ea || 22 - *A, D, G, H, I:* Că [.. .] dispus *[inițial în A: Că.* eu, a mă desfa.ee de sclavi, aş fi dispus] || 24 — *A, H, I:* Oricare preț ai./ *D:* Zi; orice preț vei / *G:* Zi, oricare preț ai || 29 — *A, D, G, H , /:* cu trei cuvinte / *B:* cu-a sa echire || 107, 2 - *A, D, G. H, I:* Ce [.. .] mie? / *B şi, inițial, în A:* Ce ? ai de gînd cu mine să stai în *[A :* stai în / / intri-n] concurență? \\ *5 — A, D, G, H, I:* mojicie / *B şi, inițial, în A :* insolență *7 — A: (pornit) j B, D, G, H, I: (furios)* || 8 - *A, D, G, H, I:* Mojic? *[inițial în A:* Ai zis? ... Cum? / Repetă] / *B:* Repetă.. . || 10 —*A, D, G, H, I:* Dar, mojicie / *B şi, inițial, în A :* Insolență || 11 — *A :* SCAUR *(furios) I B, D, G, H, I:* SCAUR.|| 17 - *A : (lui [. . .] împace) j B, D: (lui Postum) I G, H, I: (lui [.. .] liniştească)* \\ *21 — A:* din cimitiruri *I B, G, H, I:* din lumea moartă *[inițial în G :* de cimitire] / *D :* de lume moartă *23-A, D,G,H,I:* dogit / *B:* urit || 24-25 -^4: POSTUM

(lui Scaur)

Profiți [. . .] lată / *B si, inițial, în A:*
Cuc răguşit!

POSTUM

Scit barbar!

SCAUR

Nu vezi, bătrînă streche,
Că gura-ți, cînd zîmbeşte, se muşcă de ureche?

HORAȚIU

(la [A: între] amindoi)

Ruşine vouă____

NEERA

(încet, lui Horațiu) [în A, anulat:
(lui Horațiu, încet)]
Lasă-i!... Zburliți, cu ochii roşi,
Ei vreu să imiteze o luptă de cucoşi. *(Ride.) [numai în B:*

POSTUM

(lui Scaur)]

Profiți de-a saturnalei licență desfrînată,

[în A: licență desfrînată / de voia desfrînată] / *D, G, H, I:* POSTUM [. ..] lată || 26 — *A :* să-ți probezi, abjecte *[inițial:* infame] *jB;* să probezi, abjecte / *D, G, H, I:* să-ți probezi, mişele || 27 — 30 — *(nota) numai în G, I* || 108, 3 — *A :* Horațiu, nouă *[inițial: sepie]* sute sesterşi pe Getta / *D, G,H, I: (Lui [.. •]* Getta *[inițial în G:* Horațiu, nouă sute sesterşi pe Getta.. .] || 4- *A :* HORAȚIU *(serios) jD,G,H, I:* HORAȚIU || 5 - *A, D,G,H,I:* Zău *[inițial în A:* Eu / Zău] || 6 — *A, G, H, I:* Găsesc / *D şi, inițial, în G: (Serios.)* Găsesc j| 3—7 — *în B:*

Horațiu! şepte sute sesterşi pe Getta.

POSTUM

Eu, //:

(Lui [...] POSTUM || 21—22 — *A : (Emoțiunea Gettii merge tot [.. .] continuă.) / B:*

GETTA

(în parte, umilită)

Mizerie!.. . prin sînge fior de moarte-mi trece.
(Emoțiunea ei merge crescînd în vreme ce scena continuă.)

I D: (Emoțiunea Gettii merge crescînd în toată scena aceasta.) IG.H.I: (Emoțiunea [.. .] continuă.) || 23 — *A :* NEERA *(merge dese pune pe un scaun, alăture cu Horațiu) j B, D, G, H, I:* NEERA || 26 — *A, B, D, G:* urcați *[inițial în A:* hareci]./H, *I:* urmați || 27 — 29 *[lipsesc din A] I B: (se pune pe un scaun. Horațiu stă în picioare lîngă dînsa.) jD, G, H, I: (Neera se pune [D: aşează] [. . .] lîngă mesufa din stînga [inițial în G: în mijlocul scenii]. Horațiu, îngrjiit, urmăreşte cu ochii [D: observă] [...] indignare.)* \\ 109, 2 — *A, D, G, H, I: (în [. . .] durere) / B: j(cu durere, în parte)* || 3 — *A, B şi, inițial, în G:* vai! îmi trebuia *[inițial în A:* aht iată şi] / *D, G, H, I şi adaos marginal în A :* vai! îmi lipsea || *5 — A, D,* G, *H, I:* dată. / *B:* dată. *(Bate în palme o dată.)* || 9 — *A, D,G, H, I:* Adjudecat *[inițial în A :* Hareci] / *B: (bătînd de două ori în palme):* Adjudecat || 1 — 110, 4 — *variante anterioare anulate în A:*

NEERA

Postum, nu-ți perde rîndul: privește, marfa-i bună.
De gust, frumoasă, dulce, rotundă ca o lună.

GETTA

(în parte, ascunzîndu-și obrazul de rușine
[anulat anterior: și plîngînd])

POSTUM

Stai! *[anulat anterior:* Eu] Dau un talentum ce face îndoit
De ce-au dat Scaur.

NEERA

Bine, ești om neprețuit.
Adjudecat o dată... adjudecat de... două...
[anterior: A ta cred c-a să fie. .. Hareci o dată. . .]

SCAUR

Stăi.. . doi talenți.

POSTUM

Trei.

SCAUR

Patru.

POSTUM

Cinci.

SCAUR

Sese.

POSTUM

Septe.

SCAUR

Nouă.

NEERA

Postum, privește-n dreapta *[anterior:* încă]: ce păr! ce ochi! ce dinți! —

Variantă marginală anulată:

NEERA

Postum, nu-ți perde rîndul, privește, marfa-i bună.
De gust, frumoasă, dulce, rotundă ca o lună.

GETTA

(acoperindu-și obrazul de rușine)
[anterior: A !] O ! ceruri!

HORAȚIU

(Neerii) 3
Taci, Neeră.

NEERA

(continuînd)

[anterior: Privește-n dreapta!] Ce păr! ce ochi! ce dinți! ||

109, 11-22 - *în B:*

De gust, frumoasă, dulce, rotundă ca o lună.

GETTA

(cu lacrimi, ascunzîndu-și obrazul)

POSTUM

Stăi. . . Dau un talentum ce face îndoit
De ce-a dat Scaur.

NEERA

Bine! esti om neprețuit.
Adjudecat o dată. Adjudecat de două.

SCAUR

Stai: doi talenti!

POSTUM

Trei.

SCAUR

Patru !

POSTUM

Cinci!

SCAUR

ira t: . Şese !

POSTUM „

Şepte!

SCAUR

Nouă !

NEERA

Postum, priveşte-n dreapta://: HORAŢIU [...] NEERA || 12 — *A: (vrînd să o oprească) j D: (cu rugăminte) j G, H, I; (vrînd [...] urma)* || 15 — ^4: *(continuînd) / D, G, H, I: (urmînd)* || 16— *A şi, iniţial, în G:* vie *[iniţialîn A :* dulce] / *D, G, H, I;* albă j| 18 — *A : obrazul de ruşine)/ D: obrazul) jG, H, I: obrazul cu minele)*J| 19 — *A, D, G, H, Ii* 0 ! *[în A, anulat continuarea:* Ceriuri !] |) 22 — *A :* NEERA *(continuînd) j D, G, H, I:* NEERA || 24 - *A, D, G, H, I:* vă opriţi / *B:* te opri || 26 - *A : (cu indignare, plîngînd)/B : (tare, cu indignare) / D, G, H, I: (plîngînd)* || 27 - *A, D, G, H, I:* Ah \ *j B:* A ! ! || 28 - *A :* HORAŢIU *(sculîndu-se uimit) j B, D:* HORAŢIU *(uimit) j G:* HORAŢIU *(Hdburat) / H, I:* HORAŢIU H 110, 2 - *numai în D: (cu desperare) / A, G, H, I: (desperată)* (j 3—7 — *A, D, G, H, I:* Priviţi [. . .] neam / *B: (Neera se scoală tulburată. Toţi rămîn împetriţi.).*

Priviţi plîngînd această nemernică fiinţă
Perdută-n înjosire... Priviţi unde-a căzut!

Eu, fiică de şef [4 — *A, D, G, H, I:* umilire (*iniţial în Ai* umilinţă) || 5 — *A, D, G, H, I:* voi *(A:* o) (. . .) înjosire < *iniţial în A :* Perdută-n înjosire... Priviţi unde-au căzut) *1 — A:* fiică de neam < *iniţial:* şef) / *D, G, H, I:* viţă de neam < *iniţial în G:* fiică de şef)] || 9 — *numai în H, I: (arătînd [. . . .] Postum)* || 12 — *A: (apropiindu-se) j B, D: (apropiindu-se de ea) jG, H, I: (apropiindu-se de Getta)* |[15 — *A: (în exaltare dureroasă) / B: (cu exaltare dureroasă) / D: (în culmea durerei) / G, H, I: (exaltată)* \\ 16 — *A, D, G, H, I:* grozav amar / *B:* amar grozav || 17 — *A, D, G, H, I:* a fi victima războiului barbar / *B şi, marginal, anulat, în A:* de-a *[A:* a] fi victima războiului şi sclav || 19 — .4, *B, D, G, H, Ii* prin cruzime *[iniţial în A :* pentru-un suflet] || 21 — *A, D, G, H, I:* onorul de-i pătat / *B:* cu-onorul degradat || 22 — *A, B, D, G, H, I:* ah! vină *[iniţial în A:* aleargă] || 23—24 — *A, B: (Ridică [A:* A!... *(Ridică] pumnarul ca să se înjunghie.) [A: şi leşină)]* A!... *(Leşină.)*

HORAŢI U

(oprindu-i braţul)/D, G, H, I: (Ridică stiletul şi vrea [D: ca] [...] HORAŢIU || 26-30 - *A :* NEERA *(venind lîngă Getta) I B:* NEERA *(alergînd)\D,G, H, I:* GETTA [. . .] *Getta)* [27 - *D: (leşină în braţele lui) j G, H, I: (leşinînd <(...) Horaţiu)* || 28 — *D :* Ah!... / G, *H, I:* A!] || 111, 2 — *A, 'B, D, G, H, I: Apă. [iniţial în A:* Ba nu] || 3 — *A : (Postum aduce] un scaun.) [iniţial: (Postum j Neera aduce un scaun pe care Horaţiu aşează pe Getta. Postum iese în stingă.)] / B: (Postum iese alergînd în stînga. Horaţiu aşează pe Getta pe un scaun.) j D, G, H;Ii (Postum [. ..] Getta.) [D, G, H, I: aduce < . . .) Getta.) <[iniţial în G: iese ,-āpede în stingă.))]•* || 8 - .4 : Cum? Eu? / *B: (ofensat)* Cum? Eu? / *D, G, H, I:* Eu? || 11— 12 — *A:* Ieşiţi! *[marginal:* Ieşim] Sînteţi [.. .] priviţi *[iniţial:* Nu merităm cu Getta alăturea să fim; *marginal:* privim] / R,' *D, G, H:* Ieşim! Sîntem [. . .] privim. / *1:* Dar. Ieşiţi! Sînteţi [...] priviţi. |f 13 — *A, B: (Iese cu Scaur j D: (Postum şi Scaur iese j G, H, I: (Horaţiu [...] iese* || 15 — *A, B: NEERA, GETTA j D,G, H, I: GETTA, NEERA* \\ 16—18 — *A, B, G, H, I: (Getta [...] compătimire.) j Di (Neera deschide tunica Gettii, îi varsă în sîn esenţa dintr-un flacon de aur; o face să aspire esenţa şi o îngrijeşte cu compătimire.)* [16 — *A, B: (Neera deschide puţin tunica Gettii şi-i j G, II, I: (Getta (. . .) ii <[iniţial în G: tunica de la pepi)* || 17 — *A : esenţă < anterior: apă) respire j B: o esenţă dintr-un flacon de aur; o face să respire* / G, *H, I: esenţă (.. .yaspire* || 18 — ^4, *B şi, iniţial, în G: o freacă uşor lat împle şi o dismiardă.) J G, H, I: şi o <(. ..) compătimire.)*J\\ 22 — *A: (oftează şi deschide ochii) j B: .(trezindu-se) j D: (dcschizînd ochii)\G,H, I: (deschide ochii)\\ZS-A, B, D, G, H, I:* A *[A :* Ah] [. . .] se-ntîmplă *[iniţial în A:* Neera? Ce se-ntîmplă / Ce-i cu mine] *25 − A, B, D, G, H, I:* eşti lîngă mine *[iniţial în A:* Cum te simţi?] || 26 — *A, B, G, H, I:* GETTA / *D:* GETTA *(cu glasul slab)* || 27 - *A, B, D, G, H, I:* Mi-e *[iniţial în A :.* Bine. Mi-e] [. . .] ce-i *[iniţial în G:* Ah!] || 112, 4 — *A> D, G, H, I: (veselă) jB: (veselă, sculîndu-se)* || 8 - *A, D, G, H, I:* între *[D:* Dintre] Postum şi / *B şi, iniţial, în A:* A lui Postum cu || 10—11 — .4, *B:* A! *I D:* Vai! / G, *H, I: (cu amărăciune)* Vai! || 14 - *A, D, G, H, I:* tu ai / *B şi, iniţial, în A :* Getta - ar || 15 — *A, D, G, H, I:* s-ajungi iar *de I B şi, iniţial, în A :* să fie de || 17 — *numai în D, G, H, I: (sculîndu-se)* 20 - *A, B, G, H, I: (observînd-o) j D: (cu intenţiune)* || 25 — *A, D, G, H, I:* Ştii cît [. . .] îndurător *[iniţial in A :* O ! dar (...) îndurător / strălucitor / dominator] / *B:* Ştiu cît [. . .] mîngăitor I] 27 — *A, D: (observînd-o) B [indicaţia lipseşte] jG, H, I: (cu intenţiune)* || 28 - *A, B, D, G, H, I:* cuprins *[iniţial în A :* robit] || 29 — *A :* in taină *[iniţial:* aşa e?] cum merită / *B, D, G, H, I:* în [. . .] trebuie *[Bi* merită] || 113. *2 - A, D:* către / *B, G, H, I şi, iniţial, în A :* pentru || 3 — *A :* NEERA *(cu mirare şi îndoială) j B:* NEERA *(cu îndoială) / D, G, H, I:* NEERA j| 6 — *A : naivitate/ B, D, G, H, I: inocenţă* || 13 - *A, B, D, G, H, I:* sînt încă tulburată *[ini-*

țial în A: Mă simt cam amețită] / *B;* Mă simt încă-amețită || 14 — *A, B, G, H, I:* să /£>: să-1 || 16 - *A, D, G, H, I:* vină-ndată / *B și, inițial, in A:* vin', iubită || 17 — *A, B și, inițial, în G:* aice, puțin să ne-odihnim. *(Arată ușa din fund.) j D, G, H, I:* iubită [.>..] cdihnim. *21 — A, B: (sărutînd-o) j D,G, H, I: (susținînd-o [. . .] sărutînd-o [D: o sărută])* || 23— *A : (Neera susține pe Getta de talie ; împreună intră în camera din fund.) j B: (Neera, susținînd pe Getta, intră în cdaia din fiind.) j D, G, H, I: (Iese [. . .] biblioteci.)* || *24—27 — (nota) numai în G, I* [26 — *G:* .de / *I:* cu] || 114, 3 — *A, D, G,'H, I: preocupat) / B: preocupat și îngrijit)* \\ *4 — A, D, G, H, I:* Unde-i / *B:* TJnde-s || 5 — *A, B și, inițial, in G*: ce dă rensuflețire *[apoi, în G, și:* s-aline-a ei simțire] / *D, G, H, I:* s-aline-a ei mâhnire. || 6 — *A, B: (Aleargă la / D, G, H, I: (Se apropie de* |j 8 — *numai în D, G, H> I: (Vine în scenă.)* \\ *9 — A și, inițial, în G:* tainic / *B:* straniu / *D, G, H, I:* mare || 11 — *A, D, G, H, I:* neam / *B și, inițial, în A, G:* șef *între r. 11—12, în A, patru versuri anulate:*

O ! ce transfigurare pe chipu-i au lucit
Cînd au atins de sînu-i pumnarul ascuțit !
Din inima-i fecioară pe fruntea ei senină
[anulat anterior: Și-n cehi] Se răspîndise o flacără divină. ||

13 — *A, D, G, H, I:* său / *B:* ei || *4 — A, B și, inițial, în G:* splendidă / *D, G, H, I:* nobilă || 16— 19 — *numai în D, G, H, I:* O! [.. .] lumină. [17 — *D, G, H, I:* răpezit < *inițial în G:* ascuțit) || 19 - *D, G, H, I:* Se < . . .) lumină. < *inițialîn G:* Și-n ochi se răspîndise o flacără divină.)] ||21 — *A, B, D, G, H, I:* De-abie [...] de moarte s-o feresc *[inițial în A:*

Aș fi murit eu însumi cu ea... căci o iubesc / De-abie < .. .) stiletul să-i smuncesc] / *B:* De-abie [.. .] stiletul *[inițial:* pumnarul] să-i smuncesc || 22—115, 2 — *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* || 114, 23 — ^4 : GETTA *(iese din camera din fund) j B:* GETTA *(Neera se arată ascunsă după ușa din fund; ea ascultă) j D.G.H, I:* GETTA || 25 — *A, B, G, H, I: (tresărind) j D: (în parte)* |] 26 — *A :* A ! Iat-o ! [. . .] ești bine / *B:* A ! Iat-o! [...] ești bine?-ți/D: Ea-i! *(Gettii).* [...] spune-mi, ești bine / G, *H, I:* Ea-i *[inițial în G:* Ea-i!... iat-o!] *(Tare.)* [...] spune, ești bine |1 28 — *A, D, G, H, I:* scena, fără știre-mi / *B:* barbarele scene || 31—32 — *A, D, G, H, I:* fii blînd [. . .]-ngrozitor / *B:* Eu trebuie să te-mplor!

A fest o nebunie... ah! fii îndurător! [32 — *A, D, G, H, I:* Căci < . . .) -ngrozitor < *inițial în A:* Am fost în exaltare... tu fii îndurător...)] . 115, 1 — *A, B și, inițial, în G:* condemnată / *D, G, H, I:* osîndită || 9 — *numai în B, D, G, H, I: (confuză)* || 12 — ^4, *B:* sub *[inițial în A :* în] cehii mei / *D, G, H, I:* tu jună, tu,)| 27 — *A, B și, inițial, în G:* Horațiu / *D, G, H, I Și, inițial, în A:* Stăpîne || 116, 2 — *numai în A, B, G, H, I: (luptîndu-se cu sine)* || 6 — *A, B, D, G, H, I:* de-a mea *[inițial în A:* și de] || 7 — *A : (Getta tresare) / B, D [indicația lipsește] j G, H, I: (Getta [.. .] depărtează)* \\ *8 — A:* Și sufer *[inițial:* Ai crede-o] [. ..] amantele / *B:* Ai crede-o? [. ..] amantele / *D, G, H, I:* Și sufer ! [. . .] alesul || 11 — *A, G, H, I:* nemuritoare/ *B:* nepăsătoare / *D și, inițial, în A:* neperitoare [| 12 — *A, B, G, H, I:* ca acum / *D:* care-acum || 14 — *A, D, G, H, I:* sînu-mi / *B și, inițial, în A:* suflet |] 17 — ^4: dulci simțiri, divine *[inițial:* ardente] *j B;* mari simțiri, ardente / *D, G, H, I:* dulci simțiri, înalte *[inițial în G:* nalte, dulci simțiri] || 18 — *A, D, G, H, I:* Tu *[inițial în G: (Se apropie de Getta.)* Tu] / *B: (Ie mînaGettii.)* Tu || 23 — *A, B, G, H, I: (în / D: (uimită, în**24 — A, D, G, H, I:* Ce-aud? / *B și, inițial, în A:* Ah! tremur *[apoi, în A, și:* O! ceruri!] || 26 — *A, D, G, H, I:* Copilă scumpă / *B și, inițial, în A:* Dragă *[A ;* Ah ! Dragă] Getta |[27 — *A, B și, inițial, în G;* ș-accente / *D:* de patimi/ G, *H, I și, inițial, în D: ș-avînturi* \\ *28 — A, D, G, H, I:* tine *f B:* sine || 30 — *A, D, G, H, I și, inițial, în B;* doru-mi / *B:* visu-mi || 32 — *A, D, G, H, I:* Și [.. .] dorul meu n-ar *[A:* dînsul nu ar] crește *[inițialîn A:*

Și de n-ar crește-n mine doru-mi care crește / dacă-n a mea viață cu dînsul nu ar crește] / *B;* De nu ar crește-n mine cu doru-mi ce tot crește || *24 — A: (O ie de mînă.) / B: (O mică pauză. Getta, tulburată, își retrage mina.)\B,G, H, I: (Ie [. ..] mînă.)* || 35 - *A, D, G, H, I:* nu e scutit / *B;* scutit nu e || 117, *1 — A, B, D,G, H, I:* vin *[inițial în A:* mare] || 6 — *A și, inițial, în G:* sufletu-mi, ferice, se suie *[inițial în A :* sufletul meu gingaș se-nalță] / *B, D, G, H, I:* sufletul meu, Getta *[B:* gingaș], se suie || 11 — *A, D,G, H, I:* crudă / *B și, inițial, în A :* oarbă || 13 — *A, B, D, G, H, I:* Ce [. ..] simți *[inițial în A:* Ce vrei să spui] || 22 — *A, D, G, H, I:* Ca omul fără cuget *[inițial în A:* ce s-arată] / *B:* Mai vil decît un suflet || 23 — *A, D, G, H, I:* înfrînat urgia grozavei *[inițial în A :* avîntul cumplitei] / *B:* pus tu frîu-n gheara cumplitei 1| 26 — *A, B, D, G, H, I:* tu *[inițial in A:* căci] || 32—33 — *A, B, G, H, I:* să pun masca *[inițial în A :* să-i dau focul] iubirei.. . *(Cade-n genunchi.) j D:* să [. . .]iubirei. .. || 34 — *A, G, H, I:* Mi-e sufletul robit *[A :* răpit; *inițial:* robit] / *B:* Al vieții-mi drag ursit || D: Mi-e sufletul robit. *(Cade-n genunchi.)* || 118, 2 — *A,D,G; (cu o dureroasă uimire) / B: (uimit) j H, I: (cu dureroasă uimire)* || 6 - *A, D,G, H, I:* GETTA / *B:* GETTA *(cu glasul stins)* || 13 - *A, D, G, H, I:* HORAȚIU / *B:* HORAȚIU *(amărît)* \\ 16 - *numai în G, H, I; (rugătoare)* || 18 — 119, 20 — *redactarea inițială din A a fost smulsă de Alecs. din caiet și înlocuită cu cea așternută pe verso f.* 102, *apropiata, de cea definitivă* || 118, 19 — 23 — *A : (singur)*

Mergi. / *B;* Mergi... [. . .] *(singur, stă puțin în tăcere, apoi cu glas tulburat) j D:* Mergi.. . *(Getta iese în dreapta, încet, zdrobită de emoțiune).*

(singur) J G, H, I: (arătînd [. ..] (singur) \\ 25 - *A, D, G, H, 1:* lume-nșelătoare / *B și, inițial, în A:* crudă deșteptare || 26 — *A, D, G, H, I:* Noroc f.. .] deșertăciune / *B:* O! stingere de visuri și de dorinți nebune]| 28 — *A, B, D și, inițial, în G:* la care-am aspirat *[inițial în A:* m-am urcat] / *G, H, I:* spre [...] urcat || 29 - 31 - *A, D, G, H, I:* Sfîrșit cumplit *[inițial în A :* Descepție] [. ..] *cade pe un [I: pe] scaun.) [A : (rămîne pe gînduri.))]J B: (Abătut.)*

Precum în sînul mărci o insulă s-afundă,
Unica-mi mîngăiere în chaos se cufundă. || 119, 2 — *A, B, D, G. H.I:* NEERA *[inițial în G:* NEERA *(intră din fund)]* || 3 — *A ;* NEERA *(ieșind din camera din fund) j B, D, G, H, I:* NEERAj| *4 — A, B și, inițial, în G*: abătut *JD, G.H.I:* amărît || 5 - *A :* HORAȚIU *(tresărind) j B, D, G, H, I:* HORAȚIU || 10 - *numai în G, H, I: (sculîndu-se)* || 14 — *A, D, G, H, I:* Alesul / *B și, inițial, în A:* Amantul || 16 — *A : săridă) J B: a glumi) J D.G, H, I: să se arate vesel)* || 21 *A, B, D:* auzit. *(Arată in [D: ușa din] fund.)J G; H, I:* auzit. || 25 — *A :* în față / *B și, inițial, în A:* ea însăși*D,G,H,I:* în fața-mi || 120, 2 — ^4, *B și, inițial, în G:* Nu crede; pasiunei *[inițial în A, B:* nebuniei] / *D, G, H, I:* O [. . .] mele || 3 — *A :* supus / *B, D, G, H, I și, inițial, în A :* învins j| 8 — *A:* M-a părăsit rațiunea *[inițial:* speranța] de minți luminătoare *[inițial:* fermecătoare] / *B:* M-a părăsit speranța de minți fărmecătoare / *D, G, H, I:* Perdut-am [...] conducătoare *[inițial în G:* M-a părăsit rațiunea <...) luminătoare] || 9 _ ^ 4 : în urmă / *B, D, G, H, I și, inițial, în A:* pe lume *[inițial în G:* în urmă-i] |f 12 — *numai în A,B,G,H,I: (cu sarcasm)* || 14 — *A, B, D, G, H, I:* vorbeai *[inițial în A :* rîdeai] || 17 — *A :* tainica Natură / *B, D, G, H, I:* tainele Naturei || 20 - *A, B, D, G, H, I:* Ești crudă *[inițial în A:* Poți rîde] || 21 — 121, 16 — *redactarea inițială din A a finalului scenei VIII pare a fi fost mai amplă și a fost smulsă din caiet* || 121, 5 — *A, D, G, H, I:* Neeră [. ..] distinge *[inițial în A:* iubește] / *B: (mîndru)* Neeră [...] distinge ||*între r. 7—8 — în B: (Neera, apropiindu-se de fereastă, aruncă ochii afară.)* || 9 — *A: privind [...] și rîzînd cu hohot) / B: (zbucnindîn rîs) / D: (privind [. . .] rîde) JG, H, I: (privind [...] rîde cu hohot)* || 15 - *numai în G, H, I: (ironică)* || 18 - *A, D, G, H, I:* sclav! / *B: A!* || 20 - *numai în D, G, H, I: (luînd [...] apropiindu-l de [D: aducîndu-l-la] fereastă)* || 24 - *A, B:* de-abie / *D, G, H, I:* abia || 28 — *'A, D, G, H, I:* vezi?... / *B:* iată — 1J 29 - *A,G, H, I:* HORAȚIU *[B, D:* HORAȚIU *(furios)* 1| 30 — *A :* lor! [.. .] *ie o spadă din panoplie.) j B:* lui! *J D,G, H,I:* lor! [. . .] *ie [D: apucă] [...] masă.* 122, 2 *-A: (spariată) J D.G.H.I: (îngrozită)* \\4 — *A: fereastă.) I D.G, H, I: fereastă [. ..] răcnet [G, H, I: răcnet de groază].)* || 5 — *A : (Țipă cu groază.)* Ah ! / *D, G, U, Ii* A! || 7-8 - *A: GALLUS, GETTA (intră rapide / D: GALLUS și GETTA (intră rapide JG..H, Ii GETTA [...] intră pe ușa* || 8 - 9 - *A : POSTUM, GLUTTO i D, G, H ,1: GLU TTO și POSTUM* || 9 - *A : pe pragul ușii în J D, G, H, I: în* || 11 — *numai în D: (vesel) JG,H, I: (cu bucurie)* || 13 — *A :* HORAȚIU *(scoțînd spada din teacă) JD:* HORAȚIU *(amenințător) JG, H, I:* HORAȚIU || 16 - *A: (demn) J D, G, H, I: (punîndu-se dinaintea Gettii)* || 18 — *A, D:* Sînt *JG, H, I: (Cu mîndrie.)* Sînt || 20 — *A, D și, inițial, în G:* GETTA *(arătînd manuscrisul lui Horațiu [Di perdut; G: găsit]) J G, H, I:* GETTA || 21 - *A, B:* ne condamni/ *G, H, I:* ne-osîndești || 23 — *numai în G, H, I: (Arată manuscrisul.)* \\ 27 - *A : (Lui Gallus și Gettii)[...] o* justă / *D, G, H, I: (Tare.)[...]* cumplita-mi || 29 — *Ai (Gallus și Getta cad în genunchi.) j D, G,H, I: (Getta [. . .] îngemmchează.)* \\ 31 — *A : (apropiindu-se de Horațiu) JD; (indicația lipsește] J G, H, I: (vrînd [.. .] Horațiu)* || 32 — *A, G, H, I:* de-al tău nume *[inițial in A:* fii demn] fii demn. / *D:* de [...] demn. *(Vrea să-l reție. Horațiu îl respinge.)* || 123, 2 — *numai în A, G, H, I: (asemine)* || 3 — ^4, *G, H, I:* Ah ! iii / *Di* Fii || 4—22 — *redactarea inițială din A, probabil în urma observației marginale făcute cu creion roșu de altă mînă:* „Nu e contra convenientelor antice?", *a fost anulată de V.A.:*

(Horațiu îi respinge, se apropie de Gallus și de Getta, ridică spada.. . anulat: și] apoi, zîmbind și cu o mișcare lină, atinge [anulat: cu ca] spada de capetele sclavilor.)

Fiți liberi după uzul poporului roman.
(Aruncă spada.)
Ș-acum veniți in brate-mi, copii!

(Varianta marginală, de asemenea anulată:

De-acum lumea fie a voastră *[anterior;*
a voastră fie lumea!]
De-acum a voastră lumea *[anulat:* întreagă.

GALLUS și] GHETTA
(dîndu-i cartea)
[anulat: Al] Și tu al ei.

HOR
Tu, carte.

Varianta inițială, anulată, continuă:

(Cu exaltare.) Posteritate, lume, vă las un mare leg.
O! glorie, Horațiu nu va peri *[inițial:* muri] întreg.

(întinde Neerii mina.)

Neeră, noi]a Roma.

SCAUR

Cu noi dar cum rămîne?

Cu ce ne-alegem, Glutto?

GLUTTO

Cu ce-i vroi, stăpîne.

POSTUM

(arătînd pe Getta lui Scaur)

Priveşte, o comoară perdut-ai, Scaur.

SCAUR

(desperat)

Vai!

POSTUM

Ştii vorba : *Margaritas ante...*

GLUTTO

(rîzînd)

Aşa-i... aşa-i! || 4 - *A.G.H, I: îi respinge, se J D: se* || 5 — *A, D, G, H, I: apoi {inițial în G: deodată]* || *6—Â,G,H,I: cap) I D: cap şi zice)* || 8 — *A:* roman. / *D, G, H, I:* roman. *(Azvîrle spada.)* |] 9 — *A :* Ş-acum / D, G, *H, I:* De-acum || 11 — *A : (dîndu-i cartea) j D: (dînd manuscrisul lui Horațiu) j* G, *H, I: (dîndu-i manuscrisul)* j| 14 — *numai în D: (pătruns) j G, H, I: (în parte)* \\ 19—22 — *numai în D, G, H, I: (Postum [. . .] cade.)* [19 — *D: şi îl felicită j G, H, I: felicitîndu-l* || 20—21 — *D: fericire, j G, H, I: fericirea ce i-a cuprins;* || 22 — *D, G; cade.)*

Fine. / *H, I:* c a d e.)]|| 122, 2 - 123, 22 - *B: (sardonic)*

Horațiu, nu plînge, fii bărbat.

HORAȚIU

Pe Getta o înşală, pe mine m-a-nşelat. *(Se ră la panoplie.)*

NEERA

Sînt tineri. .. Aurora spre soare...

HORAȚIU

(smuncind o spadă)

Răzbunare !

NEERA

Atîta grea urgie pe-o biată sărutare !. ..

(Horațiu scoate spada din teacă şi se îndreaptă spre uşa din dreapta.)

NEERA

(spăimîntată)

Ce faci?... Ce vrei?... Horațiu, mă sperie-al tău gînd.

(Cătînd pe fereastă.) A !.. . iată-i împreună vin vesel alergînd.

SCENA IX

HORAȚIU, NEERA, GALLUS și GETTA (intri din dreapta), POSTUM, SCAUR, GLUTTO (intră din stingă)

GALLUS

(vesel)

Stăpîne...

HORAȚIU

(ridicînd spada)

Sclav abjecte!... Ştiu tot, mori!...

TOTI

(spariați)

A!!

GETTA

(punîndu-se dinaintea lui Gallus)

Opreşte !

NEERA şi POSTUM

(alergînd)

Horațiu. ..

GALLUS

(mîndru şi supus)

Poți ucide pe sclavul tău. Loveşte !

Sînt brenn!... Aştept în pace verdictul tău suprem,

Ferice de-a-ți aduce perdutul tău poem.

(întinde lui Horațiu manuscrisul.)

HORAȚIU

(scăpînd spada)

Poemul meu?... Ah i iat.ă-1!... *(Exaltat)*
Ovidie, sp^-rare !. . .
Corona nemuririi în ochii mei apare !.. .
Posteritate, lume, vă las un mare leg!. . .
O! glorie, Horațiu nu va muri întreg!...
Ferice care-n viață de geniu are parte !. . .
Deschideți-vă, ceruri!... Periți, visuri deșarte!
(Intorcîndu-se către Gallus și Getta.)
Voi, în genunchi!...
(Gallus și Getta îngenunchează.)

NEERA'
•C Horațiu, fii mare.

GETTA
(implorind)
Fii uman !.

(Horațiu pune minele lui pe fruntele lui Gallus și a Gettii.)

HORAȚIU
Fiți liberi după uzul poporului roman !
Ș-acum, veniți în brațe-mi, copiii mei...
(Gallus și Getta se aruncă în brațele lui Horațiu.)

GALLUS si GETTA
(fericiți)
• *; /.TViitt-:' li,)* Stă pîne !..

HORAȚIU
(întinzînd mîna Neerii)
Neeră, noi la Roma!...

SCAUR !
(lui Postum)
Cu noi dar cum rămmc?

POSTUM
-, *(arătînd pe Getta)*
Privește ce comoară perdut-ai, Scaur!

SCAUR
(dezolat)
. Vai !. ..

POSTUM
Ști vorba: *Margariias ante...*

GLUTTO
(rîzînd)
Așa-i, așa-i !...
('Cortina cade.)
Mircești, 1882,//: *(îngrozită)*
[...] c a-d e. *)* |i

La finele ediției 1884, p. 135—145, se ajlă următoarele variante la pasaje din actele II și III:

VARIANTĂ

la acturile II și III
precum s-a reprezentat în stagiunea 1883— 188-1.

SCENA XII

POSTUM
Acum spre celebrarea acestei mîndre zile
Să bem in sănătatea lui Scaur.

GLUTTO
(aprobind grabnic)
Dar.

SCAUR
Zoile,
S-aducă vin din timpul lui Bibul și massic,
Să facem trei libații în modul cel antic
Neerii grațioase a cărei sorioare,
Trei grații, sînt modeste...

POSTUM
(zîmbind)
Și fără cingătoare.. .

(Zoii intră în casă și reiesă urmai de șese june sclave de diverse naționalități, îmbrăcate in costume bogate din țările lor. Ele aduc tablale de aur cu fructe, cupe de preț, cununi de flori, paste zăhărite etc. și le depun pe masă; apoi se retrag în fund și în dreapta, formind grupe grațioase. Una din ele ține o liră in mînă.)

POSTUM

A! iată şi o liră!... să-nccpem a chita
Un himn lui Bachus... *(Ie lira şi o prezentă Neerii.)*

NEERA

Fie după dorinţa ta.

(Servitoarele varsă vin in cupe: oaspeţii ieu cupele şi înconjură pe Neera.)

NEERA
(chită)

Io Bachus! fală ţie,
Cel mai vesel dintre zei.
Fă din viaţă-mi o beţie
Dulce ca şi cehii tăi!

TOŢI

Io Bachus!

SCAUR
(încîntat)

Neeră, eşti o zee şi ţie mă închin! *(Se închină.)*

NEERA

Devii poetic, Scaur?

SCAUR

Şi cum să nu devin
în faţă cu Horaţiu ce-1 văd în nerăbdare
Spre Olimp să ne urce cu dulcea lui cîntare.

HORAŢIU

Eu?

POSTUM

Să te văd, amice; recheam-acum din cer
•> Pe muza ta.

NEERA

Horaţiu, dă-mi voie ca să cer
Şi eu astă favoare.

HORAŢIU

Favoarea-i pentru mine...
etc. etc. etc.

(Scena urmează înainte pină la intrarea Geţii.)

SCENA XIII

PRECEDENŢII, GETTA *(aducînd o amforă de aur)*

HORAŢIU
(tresărind)

Getta! *(Lui Scaur.)* îmi dai ce-oi vrea?... Postum,
Şi tu, Neeră, marturi sînteţi de-a lui cuvinte.

NEERA

Dar.

POSTUM

Dar; şi mai adaog: laş cine se desminte.

HORAŢIU
(lui Scaur)

A! tu pretinzi în faţă-mi că a cinta nu pot?
Cînd te-a cioplit natura, nu te-a 'sfirşit de tot.

(Scena urmează înainte pină ce Horaţiu ifîrşeşie de a declama ultima strofă din Oda la Hébé. *Toţi se scoală, aplaudînd.)*

POSTUM
(deşertîndu-şi cupa)

Évghé!

NEERA
(se apropie de Horaţiu şi zice încet)

Cunosc acuma ascunsa ta gîndire.
Te-am urmărit cu ochii...

HORAŢIU
(zîmbind)

Ai darul de ghicire?

SCAUR

Horaţiu, n-am ce zice; declar că-s încîntat
De oda ce din parte-mi tu ai improvizat,
Şi, drept răsplată, darnic, ţin mîna mea deschisă.
Alege-acum, poete, răsplata cea promisă.
Vrei aur? vrei palate? vrei statue? ce vrei?
(O mică pauză. Toţi sînt în aşteptare.)

HORAŢIU

Vroiesc pe Getta!

TOȚI

Getta?

GETTA

(transportată)

Pe mine? — o! Dumnezei!

SCAUR

(cu dispreț)

Pe Getta numai?

POSTUM

(dismierdind bărbia Gettii)

Numai? he, he, răsplata-i bună!

SCAUR

Acum e timp să mergem voioşi, toți, împreună
Alăture-n tricliniu[1]... ne-aşteaptă un festin...

GLUTTO

(lacom)

Hai!

ZOIL

(asemine)

Hai!

SCAUR

(lui Zoii) .

Ba tu, afară!

ZOIL

(desperat)

Şi... ce... mănînc?

POSTUM

f*rîzînd)*

Venin.

(Toți se îndreaptă spre uşă, în vreme ce Zoii se furişează pe după coloane, furios, şi iese.)

[1] La început, romanii şedeau pe scaune la masă. Obiceiul de a mînca întinşi pe paturi a fost luat de la națiile orientale, însă acest obicei avea loc numai la supeuri. Şala în care se făceau supeurile purta numele de *coenatic* sau *triclinium,* după dispoziția celor trei paturi aşezate împrejurul mesii şi pe care mesenii se țineau culcați. Adeseori se puneau trei meseni pe acelaşi pat, intinzîndu-şi picioarele la spetele unui altui şi sprijinindu şi cotul sting pe perne [VA.].

SCENA XIV

PRECEDENȚII, HEBRO 'alergînd din grădini, rup!, cu părul vul *mi)*

HEBRO

Stăpine!... Scaur!... oaspeți! săriți!... tâlharii!... Davii!

SCAUR

Ce este?

HEBRO

Răzvrătire!

TOȚI

Cum?

HEBRO

Au fugit toți sclavii!'

Pe mine-ntr-un beci negru legat m-au aruixat.
Şi ce-a fost pentru masă gătit, tot au furat.

SCAUR

Furat! *(Rămîne încremenit.)*

GLUTTO

Ce? filomele pe frigarele-nfipte?
•Cegi grase din Tanais, trei ferte şi trei fripte?
Tot? n-a rămas nimica? *(Se repede în casă.)*

HEBRO

Nimic?

KtJTJËOS
TOȚI

'.-.•I *ehte* moîfil « mms- ,.,,\
A !

GLUTTO

(revenind)

:Nimic!

[errata din I îndreaptă: Chiar nimic!]
Nici pine, nici merinde!... cît despre vin, nici pic!
Sîntem perduți, vai mie!

POSTUM

Nici vin măcar, nici pîne?
^Apoi, bogate oaspe, cu prînzul cum rămîne?

SCAUR

(trezindu-se din buimăceală)

Ah! unde-s?

POSTUM

Cine? .

SCAUR

Sclavii.

POSTUM

Ce-ai face?

SCAUR

I-as ucide!

GLUTTO

(scîncindu-se)

AI mie-mi vine a plînge.

NEERA

(rîzînd)

Şi mie-mi vine-a ride.

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasa festă!

SCAUR

(furios)

Rîdeţi?

HORAŢIU

(rîzînd)

Si bună de descris...

POSTUM

Dar bine, -acum ce facem după atîta rîs?

HORAŢIU

La prînz la mine acasă vom merge, de vă place.
Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

He! dati-mi bună pace.

HORAŢIU

Adio, dar.

NEERA

(cu dispreț)

Adio.

POSTUM

(lui Scaur)

Tu, de ţi-a fi urît,
Iţi spînzură, ilustre, o lingură de gît.

(Iese tustrei prin grădină rîzînd cu hohot. Getta îi urmează.)

HEBRO

(oprind pe Getta lîngă coloane)

A! scorpie, megeră! tu le-ai făcut pe toate.

GETTA

Sînt sclava lui Horaţiu; nu te cunosc. *(Iese.)*

HEBRO

Să poate?
A! turb. . . *(Cade pe un scaun în fund.)*

[errata din I îndreaptă:

GETTA

Sînt sclava lui Horaţiu, nu te cunosc.

HEBRO

Să poate?
îmi scapi ş-acum din gheare r

GETTA

Dar, şi m-am răzbunat.

HEBRO

(căzînd pe un scaun)

A! turb. . .]

GLUTTO

A! mor de foame! *(Cade pe un jilţ lingă masă.)*

SCAUR

(cade pe un jilţ în faţă)

A! sînt dezonorat!

(Cortina se coboară în hohotul oaspeţilor care dispar în grădină.)

VARIANTĂ

la actul III

(la ridicarea cortinei se aude în stingă prelud de liră)

SCENA I

GETTA, GALLUS (Ungă fereastă din stingă}

GETTA

Stăpinul nostru, vesel, la umbră, în grădină.
Cu oaspeții lui Scaur rîd, cîntă şi iac cină.
Ascultă — acum Neera preludă-armonios
Să cînte-un himn lui Bachus.

NEERA
(cîntă între culise)

Io Bachus! numai ție
Mă închin, fă dar să moi
între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător.

MESENII

Io Bachus!

GETTA

Ce glas melodios!
Mă simt pătrunsă, Gallus, de-o veselă uimire.
Ce văd, ce-aud aice îmi dă reînsuflețire
Şi cred că visez încă. Din al restriştei val
Ieşind, respir ca omul ajuns înot la mal...
etc. etc. etc.

FINIS

In D (ms. 812, f. 64 — 66") — *Alecsandri nctează o altă varianta pentru sfîrşitul actului II:*

. VARIANTĂ

la finele actului II

SCENA XIII

HORAȚIU (declamă strofa a treia din Oda la Hébé. *Toți se scoală de la locurile lor, aplaudînd)*

POSTUM

Évghé! i oii

NEERA
(încet lui Horațiu)

Cunosc, Horațiu, ascunsa ta gîndire.
Ți-am urmărit ochirea.

HORAȚIU
(zîmbind)

Ai darul de ghicire.

SCAUR

Horațiu, n-am ce zice: declar că-s încîntat
De oda ce din parte-mi tu *[inițial:* strălucită ce]
ai improvizat
Şi, drept răsplată, darnic, țin mîna mea deschisă.
Alege dar, poete, averea cea promisă.
Vrei aur? Vrei palaturi? Vrei statue?. . . Ce vrei?
(O mică tăcere. Toți sînt în aşteptare.)

HORAȚIU
(apropiindu-se de Getta)

Vroiesc pe Getta.

TOȚI

Getta?

GETTA
(transportată)

Pe mine? -o! Dumnezei!

SCAUR
(rîzînd)

Pe Geta numai!..,

POSTUM

Numai?. .. he, he! răsplata-i bună.
(Dismiardă bărbia Gettii.)

SCAUR

Acum e timp să mergem voioşi toți, împreună,
Alăture-n tricliniu... Ne-aşteaptă cu festin...

GLUTTO
(lacom)

Hai!

ZOIL
(vesel)
Hai!
SCAUR
(lui Zoii)
Ba tu, afară!
ZOIL
(desperat)
Şi ce mănînc? *(Iese ruşinat. /*
POSTUM
(nzind)
Venin!...

SCENA XIV

PRECEDENȚII, HEBRO (vine alergînd din grădină, ruft, cu pârtii vîlvoi, cu fața galbină)

HEBRO
Stăpîne!... Scaur!... Oaspeți!... Săriți... tâlharii!...
Da vii!
SCAUR
Ce este?
HEBRO
Răzvrătire!
TOȚI
Cum?
HEBRO
Au fugit toți sclavii.
Pe mine-ntr-un beci negru legat m-au aruncat
Şi ce-a fost pentru masă gătit, tot au furat.
SCAUR
Furat? *(Rămîne buimăcii.)*
GLUTTO
Ce?... filomele pe frigărele-nfipte?
Cegi grase de Tanais, trei ferte şi trei fripte?...
Tot, n-a rămas nimica? *(Se răpede in casă.)*
HEBRO
Nimica.

TOȚI
A!
GLUTTO
(întoreîndu-se desperat)
Nimic!
Nici pine, nici merinde!... cît despre vin, nici pic!
Sîntem perduți, vai mie!
POSTUM
Nici vin măcar, nici pîne?
Apoi, ilustre oaspe, cu prînzul cum rămîne?
SCAUR
(trezindu-se din buimăceală)
A! unde-s?
POSTUM
Cine?
SCAUR
Sclavii.
POSTUM
Ce-ai face?
SCAUR
I-aş ucide.
GLUTTO
(seîncindu-se)
Ah! mic-mi vine-a plînge...
NEERA
(rîzînd)
Si mie-mi vine-a rîdc.
POSTUM
(rîzînd)
Frumoasă festă!
SCAUR
(furios)
Rîdeți?
HORAȚIU
Si bună de descris.

POSTUM

Dar, bine, — acum ce facem după atita ris?

HORAȚIU

La prînz, la mine-acasă vom merge, de vă place.
Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

(furios)

He, dați-mi bună pace.

HORAȚIU

Adio dar.

NEERA

(cu dispreț)

Adio.

POSTUM

(lui Scaur)

Tu, de ți-a fi urit,
Iți spinzură, ilustre, o lingură la gît.

(Iese tustrei prin grădină rîzînd cu hohot. Getta îi urmează.) -

HEBRO

(oprind pe Getta lîngă coloane)

A! Scorpie! Megeră!. . . tu le-ai făcut pe toate...

GETTA

Sint sclava iui Horațiu... Nu te cunosc. *(Iese.)*

HEBRO

Se poate?
îmi scapi şi tu din mînă?

GETTA

Dar; şi m-am răzbunat!

(Iese pin fund, lăsînd pe Hebro încremenit.)

HEBRO

(cazînd pe un scaun în fund)

A! turb!

GLUTTO

(cazînd pe un jilț, lîngă masă)

A! mor de foame!

SCAUR

(cazînd pe alt jilț, în față)

Aj sint dezonorat!

(Cortina cade în hohotul rîsidui oaspeților care se depărtează pin grădină.)

Finele actului II. ||

Variantele de la p. 135— H5 *din ed. 1884 se află şi in ms. 2230 (G),* *u unele mici diferențe:*

165. *3 — G, I:* acturile II şi III *[inițial în G:* actul II] j| 167, 7 — *G, I:* înainte *[inițial în G: astfel]* \\ *22 — G, I:* înainte *[inițial în G:* astfel] || 3 1 — *G:* Ți-am urmărit ochirea / *I:* Te-am [. . .] ochii || 168, 6 — G: Neerii/ *I:* din parte-mi || 19 — G, *I: (cu [inițial în G: (rîzînd cu]* || *169,* 5 — G, *I: (asemine) [inițial în G: (vesel)]*\\ 170, 14 — G, *I: (revenind) [inițial n G: (revenind desperat)]* |[20 — G, *I:* bogate *[inițial în G:* ilustre] || 172, 17 — *G: alt 11: un* || 173, 13 — G, *I:* Io Bachus! *[inițial în G:* Numai tie] ⟦

Variantele din ed. 1884 se află, de asemenea, în Convorbiri literare (H), *fără nici o deosebire față de textul ediției (neîndrejtat de erată!).*

La finele ms. 813 (A) sînt adăugate două file de formal in-felio (/. 106— 107), scrise *de V.A. pe ambele fețe, conținînd versuri traduse din Horațiu şi alte însemnări folosite, de bună seamă, de poet în elaborarea piesei. Le reproducem aici:*

HORAȚIU

Livre I.

0:1c. I. El ştie, lasînd friul la patru cai libii,
Să facă-a zbura carul pe cimpii olimpii.

Cultiv in pace dulce pămintul părintesc.

El pe un vas de Cipru înfruntă marea largă
Nepăsător de vintul Africei şi de valurile icariane.
Căci el nu se supune la jugul sărăciei.

Urmează patru versuri anulate:

împlînd o cupă largă cu vinul din amforă,
Eu stau întins molatic, sub crengi, la umbra dulce
Pe-un pat de iarbă verde, aproape de-un izvor,
Ce curge furindu-mi gîndul în cursul său uşor.]

Pe cînd in depărtare răsună cu asprime
Furorile Beloniei aprinsă de cruzime..

Anulat:

încoronat de roze, m-apropii chiar de zei
{marginal: încoronat de mirtă)
Cîntînd din alăută de Lesbos şi privind
O horă-n fundul luncii de nimfe şi satiri.]

II. Apolon, zeul augurilor. .. Calul medului calcă ţărîna Cesarilor.

[Anulat:

III. Zeiţa ce domneşte la Cipru să-ţi zîmbească].

Ale-omenirei crime silesc pe Jupiter
Necontenit cu trosnet a sta-narmat în cer.

[Anulat:

N-avem în scurtul vieţii nici timpul de-a spera.

IV. Şi eu am fost pe marea iubirei furtunoase.
De-abia am scăpat teafăr şi ud pană la oase.

VI. Copila mă respinge cu-o mînă-atrăgătoare.]

VI. *[Anulat:* Rod] Celebra Rhodon — Mitylenen — Ephesum — Corinthum — Thebas — Delphos Apolină — Tempe gloria Thesaliei — Casta Pallas — Argos cu numeroşi cai — Cîmpiile mănoase din Larissa — grota Albanea — Cascadele lui Anio — Rediurile Tiburne —

Notus alungă norii dar nu produce ploaie.

VIII. Ad Lydiam.

Sibaris ştia să dreagă cai sălbatici din Galia
(cu frîu ce avea dinţi de lup)
Şi înot să treacă Tibrul, şi s-arunce discul,
lancea (Tibrul cu undele galbine)
Mai departe decît ţelul.

IX. în amforele sabine doarme-un vin de patru ani!
— Lumea pe o cupă plină o dau zeilor, voios.

X. Mercur, éloquent *[anulat:* fiu] strănepot a lui Atlas, iscoditorul lirei cu formele rotunde, conduce sufletele pioase în lumea fericirilor şi cu o varga de aur dirige trupa uşoară a umbrelor, iubit şi de zeii Olimpului şi de zeii infernali.

XI. Consultă cu-ngrijire magicele numere.

XII. August semizeu —
Şi numele-i deşteaptă ecoul monoton
Din munţii Hemus, Pindus şi naltul Helicon.

Pădurile din munte se coboreau mereu
Atrase de magia cîntării lui Orfeu.

XIII. Ce venin acru ferbe în inima-mi aprinsă !
Cînd de străine braţe te văd cu drag încinsă !

XIV. Iar vasul ce te poartă să plute prin Ciclade.

XV. Palas acum găteşte spre lupte-ucigătoare
Şi coiful, şi egida, şi carul...

Femeia phrygiană cumplit nenorocită.

XVI. *[anulat:* Prometeu] Şi divul Prometeu
Au pus îh al meu suflet mania cea de leu.

XVII. *[Anulat:* Pe-aceste locuri blinde, iezi
Pe locurile]
Pe unde petrec vara pliscoşii cocostîrci
Nu-i grijă pentru oameni de şerpi şi de năpîrci

Tindaris, jună copilă.

XVIII. Şi vanitatea nalţă un cap fudul dar sec. -
Cu cît este mai sec cu atît e mai uşor.

XIX. Ea are braţe, umeri şi *[iniţial:* ea are] sin voluptuos
Ce *[iniţial:* Cît] par a fi sculptate în stîncă de Păros.

[Anulat :

Aduceţi-mi Herul, verveina, şi tămiia...
Ş-o cupă de vin galbin { *iniţial:* dulce > ce naşte veselia.]
Vin de Sabinum în amfora grecească.

XXI. Apolon cu părul lung — Lătona iubită de Jupiter —
Diana care-i place a se rătăci pe malurile
nurilor, în umbra codrilor. Erymantei. — Delos,
patria lui Apolon care poartă arcul.

XXIII. S-au stins, 1-a-mpins Mercur în turma cea de umbre

XXV. Şi uşa-ţi credincioasă de prag nu se disparte
Ca să deschidă calea amorului pribeag.

Căci vîntul tracic suflă mai crunt, mai furtunos,
Cînd luna-u cer se pişcă.

XXVI. Şi ducă-se mâhnirea *[inițial:* durerea] pe-ale
Cretei valuri.

Căci muza-mi, la izvoare, bea apă nenceputǎ.

XXVII. — Iar tracii în beție din cupe fâceau arme.
(philtre din Tesalia)
— Mormîntul nu se cade ploat de voi să fie.

[Anulat:

— Amici, şedeți pe coaste şi cupe deşertați.
— Săgeata mult iubită de care-aş vrea să mor
Ascunsă e în tolba perfidului omor.

XXVIII. Ai măsurat pămîntul, şi marea-i măsurat.]
Ai măsurat tu marca, ai măsurat pămîntul. ....
Acum, în trei palmace, tu mort, masori mormîntul.
Şi-a dat el trupul morței, dar faima-i
[inițial: gîndul / gloria], nemuririi.

Aceeaşi noapte neagră pe toți, vai! ne aşteaptă. . .
Ne vom găsi cu toții pe-acea cărare dreaptă
Ce duce drept în lumea fantasmelor.

De crima *[inițial:* O faptă rea] părintească
copiii trag răsplată.

Aruncă pe mormîntu-i trei pumni de țărnă neagră.

XXIX. Venus, regina Gnielei, ş-a Ciprului, ş-a Paphos '
Te mută la Glicera —,

XXX. Sardinia cu holde bogate. — Ferbintea Calabră bogată
în frumoase turme. — Siria bogată în parfume.'—
XXXI. — Trăiască-a mele cînturi o zi, un an, un secol.
— Liră, dulce mîngăietoare de dureri omeneşti! gloria
lui Apolon!
XXXII. Se vor iubi mai bine oițele cu lupii,
Mai lesne-or ținea casă şi trîntorii cu stupii
Decît să se unească cu tine gindul meu. ....

Myrtala-i nempacată în luptele-amoroase
Precum Adriatica în templuri furtunoase.

XXXIII. Pornit, plin de orbie, pe căi *[inițial:* ia
calea] necunoscute
Acum îmi întorc pînza ca să revin pe urmă-mi.

Căci Joe preaputernic pe "cel căzut ridică.
Pe cel ce-i plin de sine îl face-n brinci de pică.

OVIDIU (p.125)

„Punctul de plecare al ultimei piese a lui Alecsandri — este de părere unul dintre cercetătorii care au stăruit îndelung asupra operei poetului — se află în scena din urmă din *Fîntîna Blanduziei.* Figura lui Ovidiu, mort între sciți, pe țărmurile Pontului Euxin, la limitele extreme ale ținuturilor ce erau în curînd să fie locuite de români, o evocă tot mai des Alecsandri. Ovidiu era aproape un compatriot. Din ce în ce se desprinde în mintea lui mai limpede ideea că viața rafinatului cîntâreț ăl *Amorurilor* şi al *Artei iubirei* în contrast cu durerosul său sfîrşit la Torni ar putea servi de subiect unei « tragedii» sau « mai modest grăind, unei drame in versuri». « Afundin-du-se în vechimea secolilor trecuți», mintea sa, « după ce *se legase* de Horațiu, vroi să *se lege* şi de Ovid» »" (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 291—292).

Deşi nu se poate să nu existe o strînsă legătură intre cele două piese, Alecsandri nu începe să scrie drama lui Ovidiu imediat după ce sfirşeşte *Fîntîna Blanduziei.* Am văzut că el întreprinde o lungă călătorie în străinătate în timpul verii 1883, iar toamna, întors la Mirceşti, începe — nu noua piesă — ci traducerea în franceză a feeriei *Sînziana şi Pepelea,* lucrare pe care o va abandona însă curînd.

G. C. Nicolescu afirmă că el începe chiar acum „lucrul la noua sa piesă, *Ovidiu,* dar fără succes" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 626). Credem că el se gîndea doar la realizarea ei şi, după obiceiul său, îşi informează şi prietenii în legătură cu noul său proiect dramatic. Vestea s-a răspîndit, bineînțeles, şi aşa se explică, de pildă, notița apărută la rubrica *Literatură şi arte* din *Familia,* XIX (1883), nr. 52, 25 dec. 1883/6 ian. 1884, p. 364:

„Dl. V. Alecsandri, după cum ni se scrie de la Bucureşti, studiază la Mirceşti viața lui Ovid. Soarta exilatului de la Torni pare a-1 inspira pentru o tragedie tot antică, precum este şi escelenta *Fîntîna Blanduziei,* care se va juca în luna viitoare pe scena Teatrului Naționa! din Bucureşti."

[1] Scrisori inedite ale lui V. Alecsandri, publ. de P. Păitănea in *Viața nouă,* 1 noiemvrie 1913; scrisoare către Lascar Rosetti din 27 dec. 1883 *[nota Ch. Drouhet}.*

Că nu era încă vorba de scrierea propriu-zisă a piesei, ci numai de ideea de a o scrie o dovedesc mai multe elemente. Primul este scrisoarea lui Maiorescu datată 12/24 decembrie 1883, pe care o aminteşte Lovinescu în *T. Maiorescu şi contemporanii lui* (v. ediţia Bucureşti, Ed. Minerva, 1974, p. 76—80): „Se crede îndeobşte — spune el — că, îndemnat de marele succes al *Fîntînii Blanduziei* reprezentată la 22 martie 1884, V. Alecsandri a scris *Ovidiu,* reprezentat la 9 martie 1885; cronologia impune o astfel de concluzie. In realitate, *Fîntîna Blanduziei* a fost scrisă în patru săptămîni, la sfîrşitul anului 1882 şi începutul lui 1883; şi înainte de a fi reprezentată, deci înainte de a-i fi constatat succesul, V. Alecsandri s-a şi apucat să scrie *Ovidiu,* la sfîrşitul lui 1883, după cum se vede dintr-o scrisoare a lui X. Maiorescu către Vasile Alecsandri. Pe ziua de luni 12/24 dec. 1883 el notează[1]: « De la Alecsandri scrisoare cu o grijă plină de simţire delicată pentru fratele său de la Paris, bolnav.*

Scrisoarea lui V. Alecsandri pare a se fi pierdut; în schimb, avem răspunsul lui T. Maiorescu inserat tot în *Însemnări,* pe care-1 reproducem m întregime[2]: .• , .

.«Iubite domnule Alecsandri,

Vă sunt foarte recunoscător că-mi daţi prilejul de a scrie fratelui d-voastră, i-am scris astăzi, cu atît mai mulţumit cu cît *Dorul de morţi*[3] mi-a plăcut în adevăr, abstrăgînd de intenţia delicată ce aţi atribuit scrisorii mele. Ce bine se citesc unele expresii adevărat populare întrebuinţate în gura unui idealist ca Iorgu. De ex. la p. 333, ool. 2: „minunata *încolţiră* a acelei cereşti săminţe", „mişcările ei *neisprăvite"* etc. Şi toată descrierea călugăriţei la fîntînă e foarte frumoasă.

începutul, dacă este un început, promite mult.

Admirabilă e ideea unei tragedii *Ovid.,* •

Act. 1. Ovid, din familie bogată, „eques" (cavaler) frumos la faţă, deşi cu nasul mare, berbant (vorba ceia, nas. mare. ..), dar un berbant tînăr şi genial (d.e. Alecsandri în tinereţe), urmărit de iubirea fără saţ a femeilor, încunjurat de amicii săi poeţi: Tibullus, Propertius, Gallus, şi de medicul Celsus, purtat de favoarea publicului din Roma.

Actul II. Favoarea generală şi alţi amici, ca Maximus, Hyginus, Cotta, Rufinus din Curtea lui Augustus, îl aduc în apropierea Cezarului. August, fabricant şi el (în tinereţe) de versuri mult mai licenţioase decit *Ars amânai* a lui Ovid, dar rămîne tiran prepuitor în inimă (grea figură de teatru).

Acttri III. Pasiunea între tînăra Iulia (nepoata de tată a lui August şi fata lui Agrippa) şi Ovid. Ovid cîntase deja pe maică-sa Iulia, sub numele Corinna (poate a treia soţie a lui Ovid, pe care se zice că o iubea, trebuie să fie ignorată în tragedie). Dar Iulia e frumoasă şi intrigantă.

Actul IV. Catastrofa. Iulia, în mijlocul intrigilor ei cu mulţi bărbaţi, vrea să-i atragă ps toţi împreună cu Ovid într-o corijurare pentru succesiunea la tron a fratelui ei Agrippa în contra tatălui vitreg Tiberius. August, sub influenţa Liviei, surprinde o scenă pe jumătate orgie, jumătate conspirare şi exilează atît pe nepoată-sa Iulia, cît şi pe Ovid, luînd la acesta de pretext poeziile lui desfrînate.

Actul V. Ovid în Tomis, încunjurat de admirarea şi a acestor indigeni vorbindu-le în limba lor barbară (ce limbă va fi fost aceea? „tracică?"; dar zici tracică sau zici X, tot atîta este), în mijlocul unei festivităţi barbare spre glorificarea lui, moare de nostalgia Romei.

Vă rog să nu-mi luaţi în nume de rău că mi-am aruncat aici pe hîrtie cîteva reminiscenţe clasice. Cine ştie la ce gînd mai bun vă poate aduce? Şi apoi, din multe buruieni se face parfumul. -

Chestia cea mare e cauza catastrofei, dacă e vorba de oarecare fidelitate istorică. Cu siguranţă nu se ştie nimic. Eu am dat aici o explicare ce mi-a părut totdeauna ca mai probabilă. Veţi fi remarcat că Ovid îşi atribuie însuşi oarecare vină, o vină îndoită. în prima elegie a *Tristelor* zice că geniul său i-a cauzat exilul. Apoi, în lunga elegie din cartea II a *Tristelor* (vers 207), vorbeşte de două cauze ale pierderii lui: de versurile sale şi de o ofensă fără voie, asupra căreia nu se explică niciodată. Tot in această elegie, vers. 122, 123, zice că este căzut sub povara unei singure crime, dar a unei crime sau greşeli grave.

Riscată (istoriceşte) este în scenariul de mai sus figura *junei* Iulia Probabila relaţia de amor între Ovid şi Iulia este cea cu Iulia *mama* (fata lui August), care pe urmă a fost silită a se căsători cu Tiberius şi a fost şi ea exilată, vreo 9 ani înainte de exilul fiicei sale Iulia. Dar tocmai în timpul splendoarei lui Ovid, această Iulie mamă nu era la Roma, ci în exil. Iar că Ovid a trebuit să fie în relaţie şi cu Iulia fata (nepoata lui August) se vede din simultaneitatea exilului ei cu exilul lui. Apoi, dacă a fost în oarecare relaţii, e uşor a admite că şi această relaţie s-a întemeiat mai ales pe. .. nasul cël mare al lui Ovid.

Dar, în fine, aceasta Dumnezeu să o mai descurce... şi poetul.

Al d-voastră devotat,

T. Maiorescu »

[1] T. Maiorescu, *op. cit.,* II, p. 213 *[nota E. Lovinescu"].*

[2] *Ibidem [nota E. Lovinescu].*

[3] E vorba de nuvela lui Iancu Alecsandri, *Conv. lit.,* 1 dec. 1883 *[nota E. Lovinescu].*

3. Ne aflăm, aşadar, in faţa unui scenariu complect al piesei oferit de T. Maiorescu lui V. Alecsandri. Să vedem intrucît poate fi vreo comparaţie între piesă şi scenariu. La T. Maiorescu, actul I nu spune nimic, act de atmosferizare vagă, pentru a arăta situaţia poetului la Roma, în el nu se află sîmburele iniţial al viitoarei piese. Mult mai bine e la V. Alecsandri. Bogatul Ibis e gelos pe Ovidiu pentru legăturile lui cu curtezana Corinna, aşteaptă amîndoi în preajma palatului imperial, unde de cîtva timp Ovidiu are intilnire noaptea cu o necunoscută. Ibis plăteşte un gladiator ca să-i omoare pe amîndoi. Necunoscuta iese din palat, urmează o scenă de dragoste, întreruptă de pumnalul lui Rutuba; cînd să i-1 implînte, necunoscuta îl opreşte:

În lături! Priviţi in faţa mea:
Sunt Iulia, nepoata lui Cezar!

Pumnalul cade; iar Ibis exclamă:

Triumf! de însuşi Cezar voi fi eu răzbunat.

Actul nu are, aşadar, nici o legătură cu vagul scenariu al lui T. Maiorescu: el constituie un adevărat punct de plecare al piesei.

Scenariul actului II al criticului e tot atît de lipsit de conţinut: apropierea lui Ovidiu de August. Un act tot de « pregătire», în nici o legătură cu drama viitoare.

La V. Alecsandri, în actul al doilea piesa merge; actul s-ar putta numi răzbunarea lui Ibis, care organizează o scenă de insultare a Iuliei în for de plebe. Scena are loc, dar Iulia e scăpată de Ovidiu, care aruncă bani plebei.

Scenariul actului III, la T. Maiorescu, e tot atît de vag ca şi al celorlalte: «pasiunea între tînăra Iulie şi Ovid». Nu indică nimic.

La V. Alecsandri avem un act plin de mişcare, el se petrece în palatul lui August; pus în curent de Ibis, August, întors de la Capreia, află de legătura Iuliei cu Ovidiu — mărturisirea, mînia, intenţia de a o mărita cu Cotizon, regele Daciei, condamnarea la moarte a lui Ibis, denunţătorul, sunt momentele patetice ale acestui act plin de mişcare.

În actul IV, T. Maiorescu propune amestecul lui Ovidiu şi Iulia într-o conjuraţie ce are de scop să înlăture de la tron pe Tiberiu, în favoarea lui Agrippa, fratele Iuliei. De aici urmează dublul exil al lui Ovidiu şi al Iuliei,

Actul al IV-lea la V. Alecsandri se petrece în vila lui Ovidiu, unde vine Iulia ca să-1 îndemne să fugă de'urgia răzbunării lui August; retrasă un moment, ea reapare apoi în mijlocul orgiei ce avea loc în triclinium:

Ovidiu, fă-mi parte la orgie,
Nepoata lui Octaviu ia loc azi printre voi,
Frumoase curtizane a Romei!

Soseşte şi August, a cărui mûrie se dezlănţuie ; el condamnă pe Ovidiu la exil, iar Iuliei îi strigă:

Prostituită!

Actul al V-lea la T. Maiorescu se situează la Tomis, Ovidiu moare în timpul unei serbări a barbarilor întru glorificarea lui.

La V. Alecsandri, actul se desfăşoară, fireşte, tot la Tomis. În ultimele lui momente, soseşte Iulia cu graţierea; Ovidiu moare prevesltind în delirul sfîrşituiui viitoarea cdrăslire a neamului nostru pe malurile Istrului.

E evident că scenariul lui T. Maiorescu — dealtfel atît de vag — nu i-a servit lui V. Alecsandri. Exact după un au, adică la 12/24 dec. 1884 poetul şi-a citit piesa. « La masă — notează criticul în ' *însemnări —,* V. Alecsandri, Negruzzeştii, M-me Costiescu et sa soeur Natalie Ghica Al. Balş, Zizin Cantacuzène. Seara încă Theod. Rosetti şi doamna (în total 12). înainte, Alecsandri ne-a citit noua sa dramă *Ovidiu.*Minunată. Mici îmbunătăţiri (necesare).»[1] Iar la 8/20 [16/28 - *n.n.]* dec. 1884, a doua lectură, cu public mai mult, de aparat:

« Aseară — notează el —, de la 8 pînă la 12 1/2, a citit încă o dată Alecsandri *Ovidiu* al său la noi, „Junimea", cu doamne, vreo 80 de persoane cu totul, cred. Episcopul Meĭchisedec, era şi prinţul Handjérly cu fiica sa şi bărbatul ei G. Philipescu, Al. Lahovary cu doamna, ministrul Sturza cu doamna, al-de Sevescu, al-de Candiano-Popcscu, al-de Petroni, al-de C. Arion, al-de Cuboglu, al-de Casimir, Argetoianu, al-de Valerian Urşanu, M-me Ghica cu Natalie şi Costieasca, al-de Mândrea, al-de Th. Rosetti, Mite, advocat Misij, Păucescu, G. Radu, Marian, Micleşcu, Vîrnav, V. Brătianu, Gion, Ventura,. 2 studenţi: Ghioroceanu şi Nisipeşcu (probabil Nisipeanu), Vlăhuţă, A. Balş, tînărul Davila, 2 Granţ, Stemil, Chibici, Jacques Negruzzi, Poppini, Caloianu, Bianu, Ga,ster Lubicz, OUănescu, Babeş, Alduleanu, Făgărăşanu, M-me Duca-Canta,. Nanu, Hernies, Jean Cerkez cu doamna, preşed. Rădoiu, Alecsandri. A fost foarte animat, bufet reuşit în camera de mîncare.»

Deşi părerea lui T. Maiorescu se formulase în cuvîntul «minunat», publicul şi critica nu i-au ratificat opinia: *Ovidiu* n-a avut decit şase reprezenntaţii. în 1886, V. Alecsandri i-a mai adăugat un prim act, introducînd ca personagiu nou pe Corinna; sub această formă, ea s-a jucat în 1887 fără să obţină nici de data aceasta succesul aşteptat.

În *Însemnări* nu găsim, dealtfel, nici o notă despre reprezentaţia de la 9 martie 1885."

[1] T. Maiorescu, *însemnări,* II, p. 278 *{nota E. Lovinescu].*

Să ne întoarcem însă în pragul anului 1884, de cînd avem şi alte mărturii că peniţa lui Alecsandri ezita să aştearnă pe hîrtie drama poetului Ovidiu. Una dintre aceste mărturii este scrisoarea adresată de Alecsandri lui I. Negruzzi la 9 februarie 1884:

„Mi-am pierdut toată iarna in nelucrare — se plîngea el — din cauza unei nevralgii înteţite. în zadar m-am încercat a întreprinde o dramă în versuri, a cărei subiect era să fie Ovid, exilat la Tomis. Nevralgia mi-a alungat ideile, ridicindu-mi toată bunăvoinţa de a continua. Condamnîndu-ne deci la răbdare — se consola el — aştept momentul pornirii mele la Bucureşti, pentru ca să mă distrag puţin cu punerea în scenă a piesei mele şi cu lucrările academice" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* 1904, p. 139— 140).

Nici agitaţia prilejuită de premiera *Fîntînii Blanduziei,* şederea la Bucureşti, sesiunea Academiei nu-i dau răgaz poetului să se mai ocupe de piesa proiectată. Abia cînd se va întoarce în liniştea de la Mirceşti gînduL ii va zbura iarăşi la umbra poetului latin surghiunit cu mii de ani în urmă pe ţărmul Pontului Euxin. Simţea nevoia să se informeze mai temeinic asupra acelei epoci, astfel că la 4 mai 1884 ii scria fratelui său la Paris:

„La această oră combin în capul meu planul dramei în versuri *Moartea lui Ovidiu.* Mi-ar trebui biografia lui Augustus, pentru a mă ajuta în studierea epocii sale şi, în adevăr, nu ştiu cui să mă adresez pentru a mi-o. procura" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 348).

Acesta îi răspundea fără întîrziere, la 8 mai 1884 (joi) :

„Nu ştii, spui tu, cui să te adresezi pentru a avea biografia lui August. Or, biografia lui August începe la vîrsta de 18 mai (moartea lui Cezar), pentru a se termina la aceea de 77. Domnia lui ca împărat a durat 45 de ani şi a fost foarte plină. Ceea ce îţi trebuie deci este istoria acestei domnii. Cea mai bună trebuie să fie aceea care se găseşte în lucrarea in şapte volume a lui Duru}'. Mîine îţi voi trimite volumul corespunzător istoriei romanilor din timpul lui August. Referinţele trebuie să fie bogate dacă judec după primul volum al lucrării, pe care îl am. Vei găsi acolo, la nevoie, toate lămuririle posibile asupra izvoarelor istorice relative la August. Ovidiii al tău trebuie să aibă un colţişor în volumul respectiv" (cf. *Scrisori către V-asile Alecsandri,* p. 55).

O cruntă lovitură a soartei avea să îndepărteze iarăşi gîndurile poetului de la piesă: peste citeva zile primea vestea morţii fratelui său. îndurerat, dezorientat, Alecsandri petrece vara într-o deprimantă inactivitate. Renunţă la proiectata plecare în Franţa şi rămîne în ţară, dueîndu-se, împreună cu soţia sa, suferindă, la băi"la Mehadia, unde rămîne pînă Ia începutul lui septembrie.

Corespondenţa sa din acest timp atestă că era mereu preocupat de ideea piesei, fără a începe totuşi s-o aştearnă pe hîrtie. Astfel, Aristizzei Romanescu îi scrie în cursul lunii iulie că îşi reface forţele pentru a putea scrie piesa proiectată (cf. ms. I 55 - Biblioteca „V. A. Urechia" Galaţi). Spre sfîrşitul aceleiaşi luni (la 28 iulie) ii scria şi lui I. Ghica, drept răspuns la ştirea pe care acesta i-o dădea în legătură cu sosirea la Mehadia a compozitorului Manzocchi: „Cred că subiectul lui *Ovidiu* îi va conveni mai bine pentru o compoziţie muzicală decit cel al *Blanduziei"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 74).

Alte două scrisori adresate Aristizzei Romanescu la 1 şi 3 august furnizează dovada de netăgăduit că piesa se contura mai precis în mintea scriitorului, acţiunea prindea viaţă, personajele se schiţau din ce în ce. mai lămurit. în scrisoarea datată 1 august Alecsandri îşi exprima satisfacţia pentru reintrarea în teatru a lui Manolescu. Aceasta, ca şi prezenţa în stagiunea următoare a Agathei Birsescu la Bucureşti, îi dădeau — scria el — posibilităţi mai mari pentru interpretare. Totodată, poetul o anunţa pe artistă că avea intenţia de a veni la Bucureşti ca să discute cu Gr. Cantacuzino, directorul Teatrului Naţional, despre decorul din actul II al piesei *Ovidiu* (cf. ms. I 54 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galaţi). La 3 august se adresa iarăşi Aristizzei, declarînd că meditează la piesa *Ovidiu,* în care spera să-i creeze un rol mai pasionant decit al Gettei, întrucît lui nu-i mai era „iertat a scrie banalităţi", iar ei „a juca roluri neînsemnate" (cf. ms. I 56 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galaţi).

La începutul lui septembrie, Alecsandri pleacă spre Mirceşti, unde soseşte, după o scurtă oprire la Bucureşti, la 7 septembrie. După două săptămîni el se află din nou la Bucureşti, chemat de unele treburi. Aici asistă la şedinţa „Junimii" din 23 septembrie, în cadrul căreia Caragiale îşi citeşte *Scrisoarea pierdută.* El va fi prezent şi la a doua lectură a piesei, la şedinţa din 3 octombrie a „Junimii" (cf. Titu Maiorescu, *însemnări zilnice,* II, p. 264—265, 269), precum şi la cea de-a treia, la tradiţionalul banchet al „Junimii" care are loc la Iaşi, la 25 octombrie (cf. G. C. Nicolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cil.,* p. 630—631).

Cu toate acestea, Alecsandri abia aştepta să se întoarcă la Mirceşti, ca să se apuce de lucru la noua piesă: „Stau de 15 zile aice — îi scria el de la Bucureşti lui Al. Papadopol-Callimach, la 5 octombrie 1884 — pentru terminarea unei afaceri care, terminîndu-se, sper să mă reîntorc acasă, poimîine, pentru ca să mă leg de capul lui Ovidiu" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 175).

In fine, peste citeva zile.ajungea acasă, iar la 12 octombrie împărtăşea pianul piesei prietenului său George Steriadi, pe atunci membru în comitetul Teatrului Naţional.

„De-abia ajuns aici, am început să mă ecup de *Ovidiu,* adică am înghiţit cu nesaţ o mare lucrare intitulată: *Roma în secolul luiAugustus,* de Ch. Dezobry, şi, cu mintea plină de tablourile antichităţii, am dat naştere ca prin minune planului piesei mele.

Ea va avea patru acte.

Primul se petrece în forul lui Cezar, a cărei gravură aş putea să ţi-o procur.

Al doilea, în palatul lui Augustus. .. sala tronului.

Al treilea, în vila lui Ovidiu. . . Scena orgiei romane. Vezi gravura tabloului lui Couture \ pe care o posedă Stăncescu.

Al patrulea, la Tomis, mtr-o casa sarmată.

Crezi că s-ar putea înjgheba decoruri în timp ce voi scrie piesa, adică in răstimp de două pînă la trei luni? Consultă pe Labo[2] şi răspunde-mi ca să ştiu dacă direcţia ar avea posibilitatea să monteze pe *Ovidiu* spre sfîrşitul stagiunii teatrale, aşa cum a făcut şi pentru *Fîntîna Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 216).

Din această scrisoare rezultă limpede că planul piesei lui Alecsandri, aşa cum l-a conceput el, este diferit de cel sugerat de Maiorescu în scrisoarea amintită mai înainte.

O săptămînă mai tirziu, mărturisea prietenului său Papadopol-Callimach că întîmpina unele greutăţi în lucrul său şi-i cerea ajutorul:

„De-abia reîntors acasă — îi scria el la 17 octombrie — m-am legat de bjetul *Ovidiu,* vroind a-1 pune pe scenă în iarna aceasta. Am cetit mai multe scrieri despre antiquitate şi mai cu seamă opera lui Dezobry în 4 volume, întitulată *Rome en siècle d'Augusie,* însă n-am putut să mă lămuresc despre formulele întrebuinţate de strămoşii noştri în convorbiri, cînd se adresau unul către altul. Noi uzităm astăzi pe *măria ta, maiestate, sire, alteţă,* cînd ne adresăm la capete încoronate, *excelenţă,* cind vorbim cu un ministru, *monsieur* şi *madame* cînd avem a face cu persoane de potriva noastră.

Cum obişnuiau romanii ? Ce termeni corespunzători cu ai noştri aveau ei?

Te rog să faci cercetări în această chestie importantă şi să-mi comunici îndată adevărul" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 175— 176).

în aceeaşi zi îl anunţa şi pe I. Negruzzi despre noua sa îndeletnicire:

[1] Thomas Couture (1815— 1879), pictor francez de scene istorice.
[2] Moris Labo, pictor scenograf la Teatrul Naţional în acea vreme.

„Am început a lucra piesa *Ovidiu.* Noroc să dea Dumnezeu!" (cf. *ibidem,* p. 147).

Alecsandri nu va începe însă scrierea propriu-zisă a piesei decit peste două-trei săptămini. Pînă atunci va frămînta în continuare planul acesteia, se va preocupa de montare, de rolul personajelor, de alegerea celor mai potriviţi interpreţi. în acelaşi timp el nu poate alunga şi un sentiment de îndoială cu privire la succesul noii piese.

„Iată-mă, în sfîrşit, la mine acasă printre ai mei — îi scria el la 24 octombrie 1884 lui I. Ghica—. Am găsit căsuţa căptuşită pentru iarnă, graţie prevederii Paulinei, şi biroul meu renovat, numai îndemnuri de lucru ! De aceea, ca un om cuprins de o sete arzătoare, am dus la buze cupa sacră şi l-am apucat pe *Ovidiu* de mijloc. Care va fi rezultatul-acestei lupte? Victorie sau înfrîngere? în orice caz, Manolescu şi Romaneasca vor avea roluri frumoase. Ţin să dezvolt din ce in ce talentul acesteia, căci este o artistă inteligentă şi conştiincios îndrăgostită de arta sa" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 76).

în aceeaşi zi îi scria şi artistei, ca s-o înştiinţeze că lucrează la piesă, pe care spera să o poată prezenta în premieră în luna martie (cf. ms. I 53 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galaţi).

La 30 octombrie, alarmat de ştirea că Romaneasca ar fi bolnavă de cancer, îi cerea amănunte lui George Steriadi, pe care îl informa, la rîndu-i, despre stadiul lucrării sale:

„Am început piesa *Ovidiu* şi merge destul de repede; dacă Dumnezeu îmi dă zile şi dacă oamenii mă lasă liniştit, voi sfîrşi lucrul în două luni. Drama în versuri va avea patru acte ; va putea fi reprezentată către sărbătorile Paştelui.

Vom avea nevoie de următoarele decoruri:

I-iul act: Forumul lui Cezar, a cărui gravură o am;

al II-lea act: sala tronului în casa palatină;

al III-lea „ : decorul din tabloul lui Couture ;

al IV-lea „ : interiorul unei case sarmate la Tomis, ceva asemănător cu casele noastre de la ţară.

Vom vorbi despre detalii la Bucureşti, unde poate voi veni la sfîrşitului noiembrie.

Pînă atunci, d-1 Labo ar putea să înceapă la 15 noiembrie să picteze forumul sau sala tronului.

îmi ceri lucrarea lui Dezobry, ţi-aş trimite-o cu plăcere dacă nu aş. avea nevoie de ea acum: am să ţi-o aduc.

Aflu chiar acum o veste foarte tristă : anume că Romaneasca e ameninţată de un cancer. . . Să fie oare adevărat? Află adevărul folosind multă

băgare de scamă, spre a nu înspăimînta pe scumpa noastră Getta" (cf. V. Alecsandri, *Corespondentă,* p. 218).

La 1 noiembrie Alecsandri încă studia epoca lui Ovidiu:

„Lucrez cu sîrguinţă de cîteva zile — îl înştiinţa el pe I. Ghica — studiind operele lui Ovidiu şi epcca vieţii sale, ca şi aceea a morţii sale. Biroul meu este plin de cărţi clasice, de care mă ccup temeinic. De-aş putea să dau naştere unei noi *Blanduzii* in timpul iernii !" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 79).

La 3 noiembrie ii trimitea lui Steriadi o nouă scrisoare, dovadă de netăgăduit a prcccupării intense a scriitorului pentru piesa proiectată:

„Iţi trimit o planşă scoasă din lucrarea lui Dezobry — ii scria el — pentru a-ţi da o idee despre decorul actului întii. Este o piaţă publică împodobită la dreapta şi la stînga de galerii cu coloane, prelungindu-se de-a lungul culiselor, cu excepţia primei, pînă în fundul teatrului. Trebuie să se ajungă la aceste portice prin una sau două trepte.

Fundul va trebui să fie ocupat de un templu mărginit de două străzi care dau în piaţă.

Primele culise de la dreapta şi de la stingă, alăturate lojilor Ccmitetului, sînt socotite că reprezintă o stradă care traversează una din laturile forului.

Ai înţeles? în acest caz eşti tare!

Notă. Cele două coloane care figurează în primul plan al gravurei mele vor fi suprimate din decor.

Acestea fiind făcute, te înştiinţez, dragul meu, că acest act întii cere multă montare, precum şi un personal foarte numeros, reprezentînd poporul din Roma cu diferitele sale rase şi costume. Ne vom ecupa împreună de un studiu special, cu prilejul sosirii mele, dar pentru a fi îndrumaţi în căutările noastre, ne va fi trebuincios un nou exemplar din albumul furat de Vimeuil[1].

Noua mea piesă conţine patru roluri principale, acela al doamnei A. Manolescu, al lui Manolescu, al lui Nottara şi al lui Iulian. Celelalte sînt secundare şi destul de numeroase pentru a folosi cele mai multe dintre fetele şi băieţii care sînt condamnaţi să facă figuraţie aşteptînd altceva mai bun. în total douăzeci şi patru de roluri. Avem cu ce să satisfacem multă lume.

îmi pare grozav de rău că subiectul piesei mele nu conţine un rol principal pentru d-na Nottara, dar să nu fie amărîtă. . . în viitoarea mea lucrare îi pregătesc un rol de mare efect dramatic.

[1] Artist francez care dăduse reprezentaţii la Bucureşti.

Noutăţile liniştitoare pe care mi le-ai dat despre Getta mi-au pricinuit mare satisfacţie. Mi-a scris şi ea în aceeaşi zi cu dumneata şi, cu privire la boală, nu pomeneşte decît durerile de cap. Nu este grav.. .

îţi trimit, la cererea sa, broşura *.Romeo şi Iulieia..* Vezi dumneata însuţi dacă poate fi montată această piesă shakespeariană aşa cum este tradusă. Eu sînt prea ocupat cu *Ovidiu* pentru a.mă apuca ţie alte lucrări" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 219—220).

într-adevăr, Aristizza îi trimisese p. traducere lipsită de calităţi a piesei lui Shakespeare, rugîndu-1 pe scriitor să-i redea el strălucirea. Alecsandri însă o refuzase, nu numai.pentru că era prea ocupat çu *Qviditi,* dar şi pentru că o asemenea întreprindere i se părea aproape un sacrilegiu: „Cine ar cuteza să întreprindă asemenea lucrare? — ii scria, el artistei —. Cine ar avea curajul să se atingă de Shakespeare? Eu unul nu. Nu mă ating.de cele sfinte" (cf. A. Romanescu, *„30 de ani". Amintiri,* Bucureşti, 1904, p. .173— 175; v. şi G. C. Nicolescu, *Viaţa, lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 632). ...

La 9 noiembrie, scriitorul îi scria Aristizzei., cu p bucurie pe care cu greu şi-o putea stăpîni, că începuse, în sfîrşit, să aştearnă piesa pe hîrtie: „piesa despre *Ovidiu* înaintează cu paşi repezi. Am dat drumul la robinete şi versurile curg.din izvor.cu o astfel de bogăţie, încît, dacă.nu va interveni nici o întrerupere neplăcută, voi ajunge curînd la momentul în care autorul scrie cuvîntul *finis* la sfîrşitul operei sale. ... ...

Piesa are patru acte în loc de trei, în fiecare ai scene foarte frumoase, în care vei fi.minunată. încearcă deci cu toată grija să fii sănătoasă, ca să putem cîştiga o frumoasă victorie la începutul lunii martie.

îţi vorbesc de victorie, dragă prietenă, cu o încredere foarte tinerească ; dar voi ajunge eu să mă menţin la înălţimea *Blanduziei ?*Nu şe va spune că sînt în declin? Asta îmi dă multă grijă. . . .. ,

. Ei!. .. mă bizui pe talentul d-tale şi.. . înainte!" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 352—353).

A doua zi, la 10 noiembrie, evenimentul şi sentimentul de bucurie care-i invada inima erau împărtăşite şi vechiului prieten şi om de teatru Ion Ghica: .....

. „în sfîrşit, m-am apucat de lucru ; am început piesa mea *Ovidiu !* şi sper să o scot la capăt în două sau trei luni — scria Alecsandri, neuitînd însă să adauge, ca şi în scrisoarea adresată lui Steriadi: „dacă. Dumnezeu îmi dă.zile şi dacă oamenii mă lasă liniştit".

„Ce mulţumire găsesc a înşira versuri — se destăinuia poetul în continuare — şi a face să vorbească, să acţioneze, să trăiască,toate aceste umbre ale antichităţii, cu caracterele lor, cu pasiunile lor, cu originalitatea

lor dispărute ! A crea ! Este mare plăcere ; a reuşi este marele triumf, dar oare voi triumfa?"

în rîndurile următoare ale acestei lungi scrisori, sihastrul de la Mirceşti îl punea la curent pe prietenul aflat departe cu ultimele întîmplări din ţară precum şi cu cele legate direct de propria sa persoană în care vedea o primejdie pentru independenţa sa:

„Au intenţia la Bucureşti — se plîngea el — să mă aleagă senator, această perspectivă mă cutremură, căci mă ameninţă cu o tulburare în cursul lucrului meu, de aceea nu voi accepta mandatul decit cu condiţia de a obţine un concediu nelimitat. Voi cere de asemenea să nu fiu trimis la Bruxelles (dacă voi fi trimis acolo), decît după sesiunea academică, fiind dornic de a-mi monta piesa înainte de a părăsi ţara."

Teama scriitorului avea să fie însă curînd risipită, întrucît i se va îngădui să rămînă în ţară pînă după premiera piesei, ba, mai mult, îivtîmplarea avea să determine numirea sa ca ambasador, nu la Bruxelles, cum se hctărîse la început, ci la Paris, de care Alecsandri se simţea legat prin anii tinereţii petrecuţi acolo, şi unde postul de ambasador rămînea vacant în urma demisiei lui Bâlăceanu.

Alecsandri mai relata, în aceeaşi scrisoare, vizita pe care i-o făcuse la Mirceşti Brătianu, în cursul turneului său electoral în Moldova, şi reacţia presei faţă de aceasta.

„Mare agitaţie în ţară cu ocazia noilor alegeri — scria poetul —. Brătianu a parcurs o parte din Moldova, găsind peste tot cea mai bună primire; s-a oprit chiar şi la mine două ore, pentru a lua un dejun moldovenesc. .. vin bun, fructe bune şi fără politică!

L'Indépendance s-a grăbit desigur să sublinieze faptul şi să-l înflorească după obiceiul său cu glume absurde şi cu caricatura mea apărute în *Le Bossu* [1(1884), nr. 29, 21 oct., p. 4 — *n.n.].* îi voi plăti cu aceeaşi monedă'în *Ovidiu,* cum am plătit lui Macedonski în *Blanduzia,* căci am şi eu gheare la nevoie" (cf. *ibidem,* p. 355—356).

Vedem că în această scrisoare poetul nu preciza cît anume scrisese, din piesă/dar peste cîteva zile, la 12/24 noiembrie, anuhţîndu-i lui Ghica numirea sa la Senat, îi dădea amănunte şi cu privire la progresele înregistrate în scrierea piesei pe care o aşeza mai presus de toate onorurile ce i s-ar fi oferit în viaţa politică:

„Această scrisoare îţi va aduce marea noutate a alegerii mele la Senat, în calitate de ponderator. *L'Indépendance roumaine* trebuie să turbeze ; după ce mi-a adresat mai multe insulte, îşi închipuie fără îndoială că am dorit cinstea de a face parte din Senat, cînd întreaga mea ambiţie constă în a duce la bun sfîrşit drama în versuri a lui *Ovidiu* şi a mă bucura de

liniştea cea mai adincă. De-ar putea să crape din cauza propriului său veninI e i •<-'. L. j ş . , / ' •• • ' •• ."

Am terminat deja două acte, primul şi ultimul, şi îmi rămîn încă două, al treilea şi al patrulea [de fapt; e vorbàde actele II şi III — *n.n.],* căci, împotriva obiceiurilor moştenite, am început lucrarea'mea de la coadă, încă o lună de linişte şi voi scrie cuvîntul/î'««, în josul manuscrisului meu. Va fi o zi frumoasă!

Vei veni pentru sesiunea academică ? .Atunci vei asista, la, premiera reprezentaţiei" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 142-;-143).

Aceleaşi lucruri cu privire la piesă le spunea la 12 noiembrie şi lui I. Negruzzi: „îţi fac cunoscut că am terminat două açturi din drama *Ovidiu-,* cel dinţii şi cel de pe urmă. Acum mă apuc de açtul II şi sper, dacă voi fi liniştit, să-i dau colb repede, pentru ca să mîntui întreaga lucrare pînă pe la *15* decemvrie. Prin urmare, sînt foarte puţin dispus de a merge la Bucureşti înainte. Ovidiu îmi frămîntă creierii şi vreau să 'mă dezbar de el în anul acesta, ca să rămîn liber pe anul ce vine" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 147).

La 15 noiembrie vestea îi era împărtăşită şi lui G. Steriadi:

„Am marea mulţumire — îi scria Alecsandri — de a te vesti că în răstimp de douăzeci de zile am terminat la repezeală primul şi al patrulea act din piesa mea în versuri *Ovidiu* şi că tocmai am terminat [probabil că a vrut să spună: început — *n.n.]* pe al treilea, fiind destul de mulţumit de primele două; astfel încît, cu ajutorul iernii, nădăjduiesc să termin lucrul meu peste o lună. [...].

Veştile de la teatru sînt destul de buhe, după spusa faimoasei *L'Indépendance,* care găseşte cu cale să mă înjure din cînd în cînd ca să nu-şi piardă obiceiul.

Piesa lui Caragiale [e vorba de *Scrisoarea pierdută,* reprezentată în premieră la 15 noiembrie 1884'— *n.n.]* a obţinut un mare succes? Atît mai bine pentru autor şi pentru casa Teatrului" — nu uita poetul să adauge, manifestîndu-şi astfel interesul pentru realizările dramaturgiei naţionale (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 221).

Tot despre terminarea celor două acte e vorba şi în scrisoarea adresată lui Papadopol-Callimach la 17 noiembrie:

„Am terminat două acturi din *Ovidiu* şi sper să sfîrşesc şi celelalte două pană intr-o lună. Ce frumoasă zi va fi aceea cînd pi scrie cuvintul *.finis"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 176).

La 20 noiembrie Alecsandri aşternuse pe hîrtie încă un act şi-i cerea cu insistenţă lui Steriadi gravura tabloului lui Couture *Les Rçrmains de la décadence,* ca model pentru scena orgiei din *villa* lui Ovidiu. Piesa, îi

scria el acestuia, era „pe trei sferturi venit[ă] pe lume. Nu-mi rămîne decit un act de terminat la repezeală, pentru ca improvizaţia mea să fie gata. Spun improvizaţie, pentru că am scris primele trei acte cu o repeziciune, ameţitoare şi, mulţumită lui Dumnezeu, nu mă simt deloc obosit. Poate o oarecare oboseală se va declara cînd voi fi scăpat de febra lucrului. [.. .]

în aşteptare, reînnoiesc cererea mea relativă la gravura tabloului lui Couture, pe care mi-ai spus că o ai printre hîrtiile dumitale.

Am mare nevoie de ea pentru a mă inspira în scena orgiei de la Ovidiu" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 139).

încă înainte de sfîrşitul acelei luni, poetul scria cuvîntul *finis pz* ultima pagină a manuscrisului piesei. La 29 noiembrie îi putea scrie cu un sentiment de uşurare, dar şi de îngrijorare, lui I. Ghica:

„Numirea mea ca vicepreşedinte al Senatului a venit pe neaşteptate, tocmai cînd dădeam naştere lui *Ovidiu,* şi, pc legea mea, nu am crezut că trebuie să mă deplasez înainte de încetarea lăuziei. Acum, cînd mama sau mai curînd tatăl şi copilul sînt sănătoşi, voi lua voluminosul meu manuscris şi trenul de Bucureşti. Nu cred totuşi că senatorii sînt nerăbdători să se vadă prezidaţi de mine; în ce mă priveşte sînt şi mai puţin nerăbdător să ocup fotoliul lui beizadea Mitică[1]. în schimb actorii, şi în special Romaneasca, stau ca pe jeratic. Aceasta aşteaptă rolul Iuliei cu toată înfocarea unei adevărate artiste îndrăgostite de arta sa; este adevărat că am scris pentru ea un rol important şi presărat cu situaţii foarte dramatice. Ea îl va interpreta într-un chip care o va înălţa la fel, ba poate chiar mai mult decit rolul .Gettei. Dar oare piesa va reuşi ? ? ? Aceasta e problema. Este într-adevăr foarte caraghioasă dispoziţia spiritului meu de a fi năpădit de îndoială în ajunul publicării unei opere sau al reprezentării unei piese.

Ovidiu are cîteva pasaje frumoase şi un număr destul de mare de versuri bine cizelate, dar capriciul publicului este cîteodată atîta de bizar !

Aş vrea foarte mult să asişti şi tu la repetiţiile generale şi să-mi împărtăşeşti impresiile, astfel încît să am timpul, la nevoie, să fac schimbările şi corecturile necesare.

Vei verii fără îndoiaiă pentru sesiunea academică. Mă bizui mult pe aceasta, pentru o sumă de motive.

Cunoşti tot ce se petrece pe scena politicii noastre, nu am deci nimic nou să-ţi comunic... şi aceasta îmi este cu atît mai uşor cu cît nu ştiu nimic. *Ovidiu* m-a absorbit în întregime timp de o lună şi jumătate.

[1] Dimitrie Gr. Ghica (1816—1897), fiul domnului muntean Grigore Dim. Ghica*j* a fost mult timp preşedinte al Senatului.

Iarna este aspră pe meleagurile noastre. M-a ajutat mult să-mi termin cele patru acte, împiedicîndu-mă să ies" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă* p. 145).

La 3 decembrie, poetul comunica vestea cea mare şi lui Al. Papadopol-Callimach:

„Am terminat pe *Ovidiu"* —, adăugind: „păn-a nu pleca la Bucureşti, vreau să ieu cîteva zile de odihnă" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 177). Acest adaos arată că lucrul febril din ultimele două luni îl istovise pe scriitor, care simţea nevoia unui repaus înainte de a înfrunta zilele foarte obositoare care îl aşteptau în capitală.

într-adevăr, peste o săptămînă îşi începea osînda:

„Ieri am fost la Senat — îi scria el, de la Bucureşti, Paulinei la [11 decembrie 1884] — şi l-am prezidat vro trei oare, lucru ce m-a cam ostenit, nefiind potrivit, cu acel a lui *Ovidiu.* Astăzi să citeşte piesa la directorul teatrelor, la Cantacuzin — îşi informa scriitorul soţia —. Mîni oi citi-o însumi la Maiorescu.

Succesul ei e mare in ochii artiştilor, să vedem acum ce impresie va face în ochii altora" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 21).

în aceeaşi zi îi scria şi lui Ghica despre impresiile primului auditoriu al piesei:

„Ţin să-ţi fac cunoscut că Aristizza şi Manolescu sînt încîntaţi de rolurile pe care li le-am destinat în noua mea piesă. Astăzi, lectură în faţa întregii trupe la Cantacuzino ; sîmbătă, nouă lectură la Maiorescu. Este obositor dar totodată destul de interesant din punct de vedere al impresiiloi diferite care se surprind la diversele persoane care asistă acolo" (cf. *ibidem* p. 146).

Maiorescu aştepta cu nerăbdare lectura piesei, căci Alecsandri îl înştiinţase că a terminat-o într-o scrisoare trimisă de la Mirceşti la 29 noiembrie (cf. *Convorbiri literare,* XXXIX, nr. 6, 1 iunie 1905, p. 519—520) El se grăbise să-i răspundă la 2/14 decembrie:

„Iubite domnule Alecsandri,

Mare bucurie ! Mare la toată întîmplarea ca putere intelectuală, oricare va fi rezultatul estetic al dramei. •

Dar aşa şi trebuie să fie. O minte bine organizată de la natură îşi arată adevărata putere, înzestrată cu toată comoara strînsă a experienţei, tocmai intre 60 şi 70 de ani. Sînt slabe din natură capetele care cad la 60 de ani în nepăsare sau în copilărie. Era de 63 de ani Bismark la Congresul din Berlin, de 70 Moltke la Sedan, de 60 Goethe la publicarea primei părţi din *Faust,* de 62 Darwin la publicarea *Descendinţei omului şi a selecţianei sexuale,* de 62 Littré cînd a.început şi de 71 cînd a terminat dicţionarul său pentru limba franceză.

Ce mai însemnează vîrsta faţă cu asemenea exemple! [.....]

Mica parte din omenirea care se poate strînge în cercul nostru literar din strada Mercur aşteaptă cu mintea şi cu inima deschisă cetirea noii drame. Eu sînt cel mai nerăbdător, îndeosebi după actul al patrulea" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 272).

La 12 decembrie Alecsandri citea piesa, în cerc restrîns, la Maiorescu acasă: . ,-;> • **V .V**J • sKM ftisi

„Am cetit piesa la Maiorescu, în mic comitet — ii scria el Paulinei vineri [14 decembrie 1884] —. Toţi au declarat-o admirabilă. Mint voi ceti-o tot la el, dinaintea unei adunări numeroase, şi ţi-oi scrie duminică ce impresie va produce" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 8).

Sîmbătă, 15 decembrie, are loc a doua lectură a piesei în cadrul „Junimii", de data aceasta în prezenţa unui auditoriu de vreo 80 de persoane, care işi manifestă cu căldură admiraţia faţă de noua creaţie dramatică a bardului de.la Mirceşti.

Direcţia Teatrului Naţional decide reprezentarea piesei încă în acea stagiune şi o şi pune în repetiţie. ,

Obosit de tumultul capitalei şi lipsit de liniştea şi confortul de la Mirceşti, Alecsandri se îmbolnăveşte şi pleacă curînd acasă. îi va trebui o bucată de vreme pînă să se restabilească şi să se poată ocupa de definitivarea piesei. , .

„Pînă azi-dimineaţă nu am putut nici scrie, nici citi" — ii scria el într-o vineri de la începutul lunii ianuarie lui Grigore Ventura, care se angajase să se ocupe de copiile rolurilor din piesă. Această stagnare în activitatea scriitorului trebuia căutată în vremea rea din timpul petrecut la Bucureşti:

„Ceţurile din Bucureşti — se plînge el în continuare lui Ventura — mă aduseseră într-o stare jalnică şi mă întrebam uneori, între două chinte, dacă voi mai putea să mă apuc din nou de lucru, pentru a da *Ovidiului,* meu lustrul definitiv. Datorită îngrijirilor inteligente şi destul de tiranice ale d-nei Alecsandri, mă simt mult mai bine, de aceea m-am folosit pe dată de această linişte pentru a mă apropia de masa de lucru. Poimîine seară voi pune la vagonul poştal primul act, revăzut, îndreptat şi micşorat. Grăbeşte, la rindul dumitale, copia, astfel ca marile roluri să fie distribuite lâ timp.

Aceste roluri sînt în număr de patru pînă la cinci: acela al d-nei Manolescu, al lui Manolescu, Iulian, Nottara şi Petrescu.[1]

Mă bizui pe uşurinţa lor de a învăţa versurile mele şi pe memoria lor . . . fără să mai socotesc talentul lor, în care am deplină încredere."

[1] Iancu Petrescu (1857—1932), artist dramatic, societar al Teatrului Naţional, interpret al multor roluri comice din comedia clasică românească.

în încheierea scrisorii, Alecsandri declară că nici eşecul piesei nu l-ar demobiliza: „Dacă *Ovidiu* ar cădea, nu m-aş descuraja. Pentru un autor care „ s-imte, o neizbîndă este citeodată un bun îndemn. Te dai înapoi, pentru a sări mai bine" (cf. *ibidem,* p. 161— 162).

Restabilit datorită îngrijirilor soţiei sale, Alecsandri lucrează cu hărnicie, astfel încît la 6 ianuarie 1885 îl putea anunţa pe Ventura că primele trei acte erau corectate şi copiate :

„Am terminat corecturile, cum şi copia lui *Ovidiu,* poimîine voi trimite direcţiei actul al patrulea. Vrei să te informezi dacă s-au luat măsuri pentru a scoate o copie, destinată suflerului; după primele trei .acte care se găsesc deja în prăvălie?

Ţin foarte mult ca piesa să vadă lumina rampei în primele zile ale lui martie şi nu avem timp de pierdut" (cf. *ibidem,* p. 163).

Pînă la 10 ianuarie Alecsandri terminase de copiat şi îndreptat şi cel de-al patrulea act şi se pregătea să plece la Bucureşti: , •

„După întoarcerea mea la Mirceşti — ii scria el prietenului său Al. Papadopol-Callimach — m-am pus de am copiat pe *Ovid* întreg într-un album, făcînd îndreptări o mulţime şi trimiţînd pe rînd acturile la direcţia teatrului. Această muncă terminată, am început să-mi fac pregătirile de plecare la Bucureşti" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 177).

înainte de plecare însă, scriitorul îi va trimite lui Iosif Vulcan scena III din actul I — care în ediţia 1890 este scena III din actul II — spre publicare în *Familia.* Scrisoarea care însoţea manuscrisul este, publicata odată cu acesta în nr. 4 al revistei din 27 ian./8 febr. 1885, p. 37—38:

„Mirceşti, ianuar 1885

Domnule Vulcan,

V-am promis un articul pentru *Familia.* Iată una din scenele piesei mele *Ovidiu,* aşa cum am compus-o din capul locului, dar pe care, în urmă, am scurtat-o mult şi am transformat-o conform cerinţelor artei dramatice, spre a feri publicul de oboseala ce produc asupra lui uriele lungimi. Scena se petrece la actul I pe una din pieţile Romei, între doi personagi secundari, un *augur* şi un *histrion,* care în convorbirea lor fac tabloul poporanei sub August, în al nouăle an după Christos. .,•

Salve !

V. Alecsandri.

Fragmentul prezintă deosebiri importante atît faţă de versiunea publicată în aprilie 1885 în *Convorbiri,* cît şi faţă de ultima redactare a piesei, aceea din ediţia 1890. ;

Este interesant de remarcat faptul că Alecsandri publică pentru prima dată un fragment din piesa *Ovidiu* în revista orădeană si nu în vreo altă

revistă de la Bucureşti sau de la Iaşi. Dealtfel, în acelaşi mod precedase şi cu un an în urmă, cînd publicase tot aici, pentru prima dată, un fragment din *Fîntîna Blanduziei* (scena IV din actul I, în nr. 16 din 17/29 aprilie 1883, p. 1—2). Manuscrisele autografe ale celor două fragmente se păstrează la Biblioteca „Astra" din Sibiu (fondul Iosif Vulcan) şi sînt semnalate de Mircea Avram în *Catalogul manuscriselor literare,* Sibiu, 1971, p. 13— 16.

La sfîrşitul lunii ianuarie Alecsandri se afla la Bucureşti, de unde îşi informa soţia rămasă acasă:

„Piesa e pusă în studiu şi se va reprezenta pe la 8 sau 10 martie" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 291).

Scriitorul rămîne în continuare în capitală pentru a urmări îndeaproape montarea şi repetiţiile piesei. Cîteva zile se scurg astfel, Alecsandri fiind foarte absorbit de pregătirea premierei. între timp el mai citeşte piesa de cîteVa ori, o dată în prezenţa unei „adunări numeroase", altă dată în faţa reginei,

„Aseară — îi comunica el Paulinei într-o scrisoare nedatată — am cetit piesa dinaintea unei adunări numeroase. Eram înconjurat de o mulţime de dame care au rămas încîntate, mai cu seamă de opinia lui Ovidiu asupra femeilor. Piésa a fost declarată admirabilă şi superioară *Fîntînei Blanduziei.* Cu toate aceste, cînd m-oi întoarce acasă, am s-o mai puric şi s-o mai completez. [.'..] n-am făcut încă nici o vizită... o dată am fost la teatru ca să asist la reprezentaţia *Blanduziei [.. .].*

Om videa acum pe la 4 martie cum s-o purta publicul cu *Ovidiu"* (cf. *Scrisori,* p. 291-292).

Peste alte cîteva zile, într-o vineri, soţia sa primea alte veşti, de la scriitor:

„Vin, de la regina, căreia am cetit al 4-lea act din *Ovidiu.* A rămas încântată si mi-a luat manuscrisul".

Apoi altele cu .privire la data incertă a premierei: -

„Piesa se va reprezenta la 20 martie. Te-oi înştiinţa mai sigur peste cîteva zile" {cf. *ibidem,* p. 292, 294).

Curînd însă poetul va fi scos din preocuparea exclusivă pentru reprezentarea piesei *Ovidiu,* căci, aşa cum am mai spus, în urma demisiei lui Bălăceanu, ambasadorul ţării la Paris, Alecsandri este numit succesorul acestuia.

„Trebuie să fi aflat deja — îi scrie Alecsandri, la 4/16 februarie, lui I. Ghica la Londra — că, în urma demisiei lui Bălăceanu, regele mi-a încredinţat postul de ministru plenipotenţiar la Paris [...]. Iată-ne apropiaţi pentru multă vreme, sper, şi cu perspectiva multor întîlniri. Această persoectivă contribuie mult la îndulcirea regretelor pe care le încerc părăsind colţişorul meu de la Mirceşti, unde lucrez aşa de bine.

Regele şi regina sînt încîntaţi că mă trimit la Paris şi, pentru a-şi manifesta întreaga lor bunăvoinţă faţă de mine, majestăţile lor mi-au îngăduit să rămîn în ţară pînă la sfîrşitul lui martie, pentru a mă sc.uti.de călătoria la Paris în acest dificil sezon. Voi profita pentru a pune ordine în afacerile mele şi pentru a monta *Ovidiu* cu toată grija posibilă.

îmi făgăduieşti să fii aici la prima reprezentaţie — ea va avea loc Ia 8/20 sau cel mai tîrziu la 10/22 martie. Potriveşte plecarea ta din Lisabona şi sosirea ta la Bucureşti ţinînd seama de această dată" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 359 — 360).

Se vede din această scrisoare că Alecsandri se simţea, pe de o parte, măgulit de numirea sa ca ambasador la Paris, oraş de care îl legau atîtea amintiri, iar pe de alta, nu-şi putea stăpîni îngrijorarea şi mîhnirea că va trebui să-şi părăsească în curînd cuibul tihnit şi plin de poezie de la Mirceşti. Răgazul acordat de rege pînă la plecare i se părea o binecuvîntare, căci amîna despărţirea pentru multă vreme de locurile dragi din ţară:

Şi premiera piesei *Ovidiu* îl îngrijora, faptul că mai tîrziu va mai adăuga un act piesei este o dovadă că încă de la început Alecsandri avea sentimentul că-i mai .lipseşte ceva, că nu este perfectă. De aceea insista atît să aibă alături \% premieră un vechi prieten şi un atît de bun cunoscător în domeniul teatrului cum era I. Ghica. Acesta însă se va afla, exact în acea perioadă, la Lisabona, în vederea încheierii unei convenţii poştale. Mai mulţi cercetători presupun că I. Ghica, dîndu-şi seama de slăbiciunile piesei, rămăsese în mod intenţionat în străinătate pentru a nu asista la premieră. Acest li.cru nu s-a confirmat, dar este sigur că absenţa lui Ghica de la premieră nu a răcit relaţiile foarte strînse dintre cei doi scriitori.

La 27 februarie, Alecsandri îi scrie necăjit, dar nu supărat pe el, cînd află că.acesta nu va fi în ţară la prima reprezentaţie a lui *Ovidiu:*

„Să o ia naiba de convenţie poştală care te reţine prizonier la Lisabona. Toate planurile mele sînt răsturnate.

Nu vei asista la premiera lui *Ovidiu,* neputîndu-te găsi aici la 9/21 mart şi, fără îndoială, mi vom putea face împreună drumul spre Paris. Sînt zorit să plec, pentru a merge să prezint scrisorile de acreditare preşedintelui republicii şi la 2/14 aprilie, cel mai tîrziu, va trebui să o şterg la Paris.

Repetiţiile lui *Ovidiu* merg încet din cauza bronşitei care a invadat trupa. Manolescu, mai cu seamă, este serios atins şi, în adevăr, nu ştiu dacă piesa va vedea lumina rampei în ziua anunţată" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 85).

îngrijorarea cu privire la reprezentarea piesei pe care o împărtăşea prietenului de departe o exprima şi într-o scrisoare trimisă tot pe atunci — într-o marţi — soţiei sale:

„La unu mă duc la repetiţia piesei — îi scria el — care nu mă mulţumeşte pană acum nicidecum, încît din cauza actorilor voi fi silit sau să retrag piesa, sau să întîrzii reprezentaţia pană la 22 martie. Te-oi inştiinţa despre hotărîrea definitivă peste cîteva zile" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori* p. *294).*

Premiera a avut totuşi loc la 9 martie 1885, „într-o atmosferă de sărbătoare şi entuziasm, pe care critica n-a consfinţit-o însă" — cum spune E. Lovinescu (cf. *Introducere* la volumul V. Alecsandri, *Ovidiu,* Bucureşti, Ed. Ancora, [f.a.], p. 3).

Atmosfera de „sărbătoare şi entuziasm" în care a avut loc premiera este redată de Iosif Vulcan în cronica dramatică pe care o semnează la rubrica *Salon* din *Familia,* XXI (1885), nr. 11, 17/29 martie, p. 130—131:

„OVIDIU

Piesă în *4* acte de V. Alecsandri. Reprezintată pentru prima oară în Teatrul Naţional din Bucureşti, la 9/21 martie 1885.

Simbăta trecută a avut loc in Teatrul Naţional din Bucureşti o mare şi strălucită serbare a poeziei române. Bardul nostru de la Mirceşti atunci şi-a prezintat publicului român cea mai nouă creaţiune poetică a să, o dramă din istoria romanilor sau, cum îi zice autorul, o «piesă» în patru »cte.

Poetul care a cîntat în *Flntîna Blanduziei* pe Horaţiu de astă-dată ş-a ales ca erou al piesei sale pe un alt poet latin, pe Ovidiu, a cărui soarte tragică sfîrşindu-se la Tomi, în Constanţa de astăzi a României, a putut să-şi atragă cu atît mai mult inspiraţiunea unui poet român.

Toată lumea literară română, toţi amatorii de arte, toate clasele societăţii române au aşteptat cu cea mai mare plăcere acea seară. înainte de a se reprezintă, deja toate biletele se vîndură pentru patru sări. în seara primă se întruni tot ce Buoureştii au mai distins. Teatrul era îndesuit ca niciodată. Nici o loge şi nici un stal n-a rămas goale, deşi preţurile erau foarte urcate. (O loge 50 fr.). în staluri şi-n logi, pretotindeni puteai observa un fel de impresiune solemnă, întocmai ca-n ajunul unei sărbători mari.

înalta societate, care ocupa logele, era toată îmbrăcată ca de bal. Damele în toalete decoltate, iar bărbaţii în frac, cu legătură albă la gît şi cu clac. Vinise şi regele cu regina, care purta o toaletă albă, stînd ambii pînă la sfîrşit şi aplaudînd mai de multe ori cu entuziasm.

Era faţă şi poetul, nemuritorul nostru Alecsandri, în o loge, în mijlocul familiei sale, privit, salutat şi felicitat din toate părţile salei.

în sfîrşit cortina se ridică.

Actul prim ne înfăţoşează forul lui Cesar în Roma. Acolo Ibis joară că va răzbuna pe Ovidiu, care i-a răpit pe Corina. El cumpără poporul să fluiere pe Iulia, nepoata împăratului August, cînd aceea va trece prin for. August, informat că insulta aceasta a pornit de la Ovidiu, îl va pedepsi. Ibis se duce apoi la templu. Ovidiu intră cu prietenii săi, cărora le spune in nişte versuri admirabile fericirea sa:

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin,
Am numai oaspeţi veseli şi blinzi în âl meu sîn:
Amor, prietinie, senin, compătimire,
Tovarăşi scumpi de cale ce duc la fericire.
Ei îmi areată lumea prin văl trandafiriu,
Făcîndu-mă-al iubirii poet iubit să fiu.

Ş-apoi face elogiul femeii, plin de farmec şi-ncîntare, zicînd că femeia este

. . . acea divinitate
Ce viaţa ne urzeşte cu zile încîntate
Şi leagă faptul vieţii cu-apusul ei mihnit
Prin lanţ în înflorire de-amor fără sfîrşit. , .

De sînt poet, femeii talentu-mi datoresc.

Apoi, în nişte trăsături pline de putere, ne zugrăveşte decadenţa Romei, reamintind cu mîndrie timpurile de mărire, cînd numirea de *Civis Romanus* era o glorie, şi-ncheie prin aceste rînduri d-o frumuseţe clasică:

A fi Civis Romanus este-a fi om de fer!
Aşa ziceau străbunii şi nu-ncăpeau sub cer!

în sfîrşit, Iulia apare adusă pe lectică. Poporul o fluieră. Ovidiu o mîntuieşte.

în actul al doile, Ibis, văzînd că nu-şi poate realiza intriga cum a început-o, face alt plan şi spune lui August că Ovidiu iubeşte pe Iulia. împăratul în curînd se şi convinge, căci întîi află pe Iulia cetind *Arta iubirii* de Ovidiu, apoi ea îl apără numindu-1 «al poeziei rege» şi spune că dînsa nu vrea să fie soţia regelui Cotyson, şi-n cele din urmă declară hotărît, fiind prezinţi şi Ovidiu cu Mecena, că iubeşte pe Ovidiu. August se supără, căci el vrea s-o mărite dupărregele Cotyson şi numeşte pe Ovidiu «profanator de muze, poet de saturnale». într-aceste soseşte solul regelui Cotyson şi cere pe Iulia de soţie regelui său. August primeşte, dar Iulia vine cu majestate în faţa solului şi răspunde: «Nu !» Urmarea este că Ovidiu trebuie să meargă în esiliu ; iar pe Ibis îl osîndeşte la moarte ca pe un trădător.

în actul al treilea asistăm la o orgie în villa lui Ovidiu. Mecena vine ţi spune poetului să fugă ; acesta vrea să plece dimpreună cu amicii săi, cind apare Iulia. Ovidiu esclamă supt impresiunea unui sentiment sublim şi auditorul aplaudează cu frenezie aceste mărgăritare ale poeziei române:

...A! dacă ai decis
Să-nfrunţi orice osîndă, păşind peste-un abis,
Să intri-n gura lumii mai neagră, mai grozavă
Decit a unui şerpe cu limbă de otravă,
Vin în orgia nopţii voioşi să ne-aruncăm •
Şi-n cupele de aur norocul să-necăm!
Amicilor! daţi zborul nebunelor avînturi,
întunece-se mintea şi ducă-se pe vînturi;
Şi valurile mării înalţe-se-n zenit
Şi cadă pe noi... cadă tot cerul prăbuşit! .

Orgia rencepe şi-n urmă apare împăratul August cu Mecena, găsindu-şi nepoata între curtezane. Ovidiu şi Iulia sînt pedepsiţi cu esiliu vecinie.

Actul al patrăle se petrece cu opt ani mai tîrziu Ia Torni. Ovidiu, slăbit, se-ntoarce din luptă. Iulia, scăpată din esiliu, vine şi dînsa acolo. Sosesc şi prietenii din Roma cari-i anunţă că Roma a suspendat esiliul şil cheamă acasă. Dar totul e tîrziu. Poetul se află deja în agonia morţii. La auzul cuvîntului «Roma» se scoală totuşi în picioare şi rezămîndu-se pe jilţ:

Din morţi, la glasul Romei, pe lume iar reviu!
Sint rechemat de Roma, îmi spuneţi voi? Tîrziu!
Opt ani de esilare, opt ani de lungă jale
M-au dus p-a veciniciei nemărginită cale.
Pe mine-a vieţii poartă, amicilor, s-a-nchis,'
Şi ce mai văd în faţă-mi, îl văd ca printr-un vis.
A! văd şi mă cutremur, cum timpul aprig vine
Mărirea sacr-a Romei s-o schimbe-n mari ruine
Şi cum din depărtare potopul cel barbar
Se-ntinde să distrugă al zeilor altar.
Văd Roma cum espiră... Vai! Roma nu mai este!
Puterea ei?.. . legendă; istoria-i? poveste.
A fost... s-a şters cu nume, cu glorie, cu tot!
Văd multe, multe, multe, dar a grăi nu pot:
Fiorul mă cuprinde şi glasul mi se curmă...

(Pauză.)

Staţi! Norul greu dispare... lumina creşte-n urma;
Trec secoli!... o minune!... Aici în răsărit
Vlăstara cea romană stejar a devenit;
Şi Istrul moşteneşte al Tibrului renume;
Se-nalţă-o nouă Romă... renaşte-o nouă lume.
Mormîntu-mi se deschide. .. din el în viitor
Un lung torent de viaţă se-ntinde roditor. ..

(Cu entuziasm.)

Excelsiorl. .. Nu, ginta latină-n veci nu moare...

Şi espiră. Un torent de aplauze frenetice acoper aceste cuvinte, cari electrizează toată suflarea românească.

Acesta e sujetul piesei.

Precum se vede, piesa posedă multe momente dramatice de mare valoare şi dacă actul al patrăle se va scurta niţel, efectul are să fie şi mai complet.

Dar farmecul deosebit al piesei este limba ei cea frumoasă. Limba poetică română nu s-a avîntat încă la-nălţimea aceasta nici chiar la Alecsandri. Se poate, zice că poetul s-a întrecut, pe sine însuşi.

Punerea în scenă face onoare artistului Gr. Manolescu, care a jucat şi rolul lui Ovidiu cu cel mai mare efect. Dl. Gr. Manolescu posedă mult talent şi are să devină cel mai mare artist dramatic român, dintre cîţi au esistat pin-acuma. Natura i-a dat toate-n. abundanţă, diliginţa încă nu-i lipseşte. Frumoasele versuri ale lui Alecsandri,au fost declamate cu o vervă admirabilă, ceea ce a potenţiat efectul.

în rolul Iuliei, d-na Aristiţa Romanescu-Manolescu, deşi indispusă, a fost mult aplaudată.

Asemene a jucat bine şi dl. C. Nottara rolul împăratului August. Iar dl. Iulian a interpretat cu mult succes pe Pinax. Ceialalţi au contribuit şi dînşij la succesul general.

Autorul a fost chemat înaintea rampei de vro nouă ori şi i s-a oferit multe coroane, între cari una din partea reginei. La sfîrşitul piesei, regina nu s-a depărtat decit după ce publicul a mai chemat o dată pe autorul şi pe Manolescu. Maj. sa a aplaudat dimpreună cu tot publicul. ,

Duminecă şi luni piesa s-a repetat cu acelaşi succes."

După premieră, Alecsandri porneşte în grabă la Mirceşti, pentru a se pregăti de plecarea pentru multă vreme la Paris.

El dă probabil acum manuscrisul piesei lui I. Negruzzi, care îl trimite imediat la tipar, primele două acte apărînd în nr. 1 al *Convorbirilor* din 1 aprilie 1885, p. 1—47, datate: „Mirceşti, noiembrie 1884". Actul Illva apărea în nr. 2 din 1 mai 1885, p. 146— 167, iar actul IV în nr. 3 din 1 iunie 1885, p. 234—255, după plecarea poetului din ţară.

După cite ştim, din această primă redactare a piesei, în patru acte, nu se mai păstrează decit un singur manuscris autograf Alecsandri, şi anume cel aflat in fondul de manuscrise al Bibliotecii „V. A. Urechia" din Galaţi, sub cota Ms. V 6, conţinînd 106 p. şi având titlul: *„Ovidiu.* Dramă în •4 acte şi în versuri. „Manuscrisul este datat: „Mirceşti, noiembrie 1884".

Această primă redactare, în patru acte, a fost tradusă în limba germană de Adolf Stern şi publicată mai întii în *Romänische Revue* (1886), apoi în volumul *Ovid,* apărut în acelaşi an.

La 3 aprilie 1885, Alecsandri părăsea cu multă părere de rău Mirceştii, plecînd spre Bucureşti. De aici va pleca la 17 aprilie spre Paris, întovărăşit de prietenul său Ion Ghica, întors între timp de la Lisabona la Bucureşti.

Sosit la Paris la 21 aprilie st. v., poetul îşi va găsi cu greu echilibrul în noile împrejurări. Sîcîit de tot felul de obligaţii oficiale, primele luni de şedere în capitala Franţei sînt pentru el un adevărat chin. De scris nici nu putea fi vorba în aceste condiţii. Distracţiile pe care şi le oferă sînt puţine. Se duce de cîteva ori la teatru şi cu acest prilej nu se poate opri de a face comparaţie cu posibilităţile scenei din ţară :

„Am fost să văd mai multe piese la modă — ii scrie el la 10 iunie lui Gr. Ventura — ca *Théodore, Denise, Solia tatii* şi minunata pantomimă *Messalina,* care se dă la l'Eden théâtre. Ce minunată punere în scenă! Ce exactitudine istorică în alegerea costumelor romane, ce bogăţie de decoruri ! A zecea parte din această splendoare ar fi făcut din succesul li-.i *Ovidiu* un succes legendar.

Cîţi ani va trebui să treacă încă pentru a da scenei noastre lustrul artistic de care are o aşa de mare nevoie!" (cf. V. Alecsandri,' *Scrisori, însemnări,* p. 165).

în sfîrşit, în toamnă, Alecsandri se va simţi cu adevărat fericit: la începutul lui septembrie se întoarce în ţară, la Mirceşti.

„Mă aflu la Mirceşti de vreo două săptămîni" — îi scria el lui Negruzzi mărturisindu-i fără ocol: „rareori am primit o mulţumire aşa de deplină, reintoreîndu-mă la cuibul meu, ca în rîndul acesta. După mai multe luni de viaţă chinuită... în sfîrşit am ajuns în raiul Mirceştilor! [..'.]'

Fericirea mea e fără margini..— îşi încheia poetul scrisoarea (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 150—151).

Această stare de mulţumire va lua sfîrşit la începutul lunii noiembrie, cind se va întoarce la Paris. Deşi se va instala mai bine, într-o locuinţă mai liniştită şi mai confortabilă, nu se poate opri de a regreta vremurile senine dinainte de a deveni ambasador:,, ... m-am păcălit părăsind cîmpul înflorit al literaturii şi intrînd în acel ghimpos al diplomaţiei — se piirgea el prietenului său Papadopol-Callimach —. Biata muza mea stă culcată si adormită adine într-un portofoliu, unde mă tem că-şi va găsi şi mormîntul" (cf. *ibidem,* p. 179).

Cel mai mult îl îndurera deci faptul că nu putea scrie: .. .„n-am scris un rind de cînd am plecat din ţară şi simt în sufletul meu o mare jale de timpul pierdut" — mărturisea el aceluiaşi prieten la 16/28 ianuarie 1886 (cf. *ibidem,* p. 185).

De acelaşi lucru se plîngea şi altor prieteni, bunăoară lui I. Negruzzi şi lui I. Ghica.

în vara anului 1886 Alecsandri îşi petrece iarăşi concediul în ţară: „sînt fericit, atît de fericit" — îşi exprimă el sentimentele într-o scrisoare adresată lui Papadopol-Callimach (cf. *ibidem,* p. 191).

întors la Paris în noiembrie, poetul îşi adună forţele, hotărit să revină la vechea sa îndeletnicire, care nu-1 putea stînjeni în treburile diplomatice, în cursul acelei luni şi a celei următoare, aplecat asupra piesei *Ovidiu,* îi va aduce numeroase îmbunătăţiri şi, mai ales, îi va adăuga încă un act. la început. „Acest fapt — consideră G.C. Nicolescu — vorbeşte mai limpede decît orice pe de o parte despre lipsa de orgoliu a scriitorului, dispus oricînd să admită, chiar fără să i se atragă atenţia, că în scrierile lui sînt şi părţi mai puţin realizate, că ele au nevoie de retuşări şi îmbunătăţiri; iar pe de alta, despre conştiinţa lui artistică, în continuă creştere îndeosebi îh anii deplinei sale maturităţi literare, de după 1864— 1865, neslăbită nici în aceşti ani în care umbrele serii eterne îl învăluiau tot mai întunecate" (cf. *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 655).

La 30 decembrie 1886 scriitorul îl înştiinţa pe Papadopol-Callimach:

„Am prelucrat pe *Ovid* din cap până in picioare şi sînt destul de mulţumit de el. Acesta e prezentul ce mi l-am făcut de Anul nou. îl voi supune aprecierii publicului în viitoarea stagiune teatrală" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 198).

Evenimentul era comunicat şi lui Ghica la 2 ianuarie 1887, de data aceasta cu unele precizări:

„O veste bună. M-am apucat de lucru şi în timp de cinci zile am şi terminat un nou act pentru piesa *Ovidiu,* pe care am hotărît să o refac în întregime. Se spune că numai începutul e greu... la mine numai primul vers... Odată venit în bune condiţii, restul curge ca din izvor. Nădăjduiesc să-mi termin opera în cincisprezece zile, dacă vreo nemulţumire neaşteptată nu va veni să mă întrerupă" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 94).

Lucrând la refacerea piesei, lui Alecsandri îi vine ideea de a o traduce şi în limba franceză (ştim că traducerea în limba germană fusese publicată în anul precedent) :

„Am terminat prelucrarea lui *Ovid* şi acum o traduc franţuzeşte" — il înştiinţează el pe Papadopol-Callimach la 28 ghenar 1887 (cf. Y. Alecsandri, *Scrisori,* p. 199).

în ms. B.A.R. nr. 1674 — un in-folio mare — se află manuscrisele autografe ale redactărilor, din această perioadă.

Traducerea franceză în versuri din care Alecsandri n-a realizat decit trei acte: I, III, şi IV (f. 129—174, 187-20S"), trebuia să constituie libretul unei opere, a cărei muzică urma să o compună Charles Gounod, prieten cu Alecsandri.

.Versiunea Alecsandri în limba franceză *Ovide. Opéra en* 5 *actes* a apărut abia în 1957 — ne informează Al. Piru. — Alecsandri făcuse libretul pentru prietenul său Charles Gouncd. Opera a compus-o insă C. Nottara intre 1941—1948, după un libret al cîntăreţului Sigismund Zalesky" (cf. *Marginalia,* Bucureşti,, Ed. Eminescu, 1980, p. 47). .

Terminînd, la începutul lui februarie 1887, noua versiune re mânească a piesei sale, Alecsandri se gîndeşte s-o prezinte pe scena Naţionalului din Bucureşti în stagiunea următoare, sub titlul *Exilul lui Ovidiu,* eventual cu excluderea actului final (al morţii poetului latin), dacă acela ar. lungi prea mult spectacolul. în acest sens se adresează la 3 februarie,lui C. Stăncescu, directorul de atunci al Teatrului Naţional:

„Vă dau de ştire că am prelucrat, pe *Ovidiu* în totul şi că am adăogit un acţ la început, care mi,s-a părut indispensabil pentru interesul piesei. Decorul reprezintă grădina palatului, lui August, împodobită cu statui, bazin de marmură — masif de copac <sic> în fund, în dreapta actorului pe planul I o stîncă acoperită cu lierie şi purtind statua lui Cezar. în stingă, de-a lungul culiselor, faţada palatului, un peron, scări de marmură şi o uşă de bronz ce se deschide pe el. ...

Scopul meu e de a se începe stagiunea viitoare cu *Ovidiu.* Dacă.sînteîi de aceeaşi părere, vă rog să ordonaţi a se pregăti decorul în,vara ce, vine.

Piesa va purta titlul de *Exilul lui Ovidiu,* excluzîndu-se din ea actul morţei de la sfîrşit: acest act va rărnînea ca o piesă deosebită, dacă reprezentarea lui în aceeaşi seară ar prelungi prea mult spectacolul. Vom videa ce va fi mai nimerit, cînd mă voi întoarce în ţară" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 381). . . .

Această nouă şi absorbantă preocupare îl face pe Alecsandri să suporte mai uşor şederea la Paris, dar îi sporeşte totodată dorul de ţară, de casă. Lucrează cu multă rîvnă, astfel încît la 11 mai 1887 actul I era expediat la Bucureşti:

„Wam trimis actul I ai lui *Ovidiu* — îl înştiinţa el pe Ç. Stăncescu —. în curînd voi trimite şi actele II şi IV, ce să copiază acum. Cit pentru actele III şi V, fiindcă am introdus în ele numai citeva mici schimbări, vă comunic numai acele scene schimbate, pentru ca să fie.introduse în noua copie a dramei întregi, ce trebuie, făcută.

Prinţul Ghica şi d-na Manolescu[1] sînt de părere că piesa poate. fi întreg jucată, cu actul morţei lui Ovidiu, dacă maşiniştii nu vor întîrzia cu punerea decorurilor şi antractele or fi scurte. Vom videa a chibzui aceasta cînd vom face repetiţiile generale" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 131— 132).

La 15/27 mai Alecsandri expedia la Bucureşti şi actul II refăcut:

„Vă trimit actul II din *Ovidiu* — îi comunica el lui Stăncescu —. Acum aveţi piesa întreagă, aşa cum a fost prelucrată,

Acturile III, care să petrec în palatul lui August, nu au altă schimbare decît numai scena I. în actul V, scenă complectată este aceea dintreOvidiu şi Ibis.. •.. . .. . -,. . ,

Toate aceste schimbări vi le-am comunicat prin poştă, Cred că. le-aţi primit" (cf. *ibidem,* p. 132). . . .

Plin de nerăbdare să se întoarcă mai repede acasă, în vara acelui an 1887 Alecsandri renunţă la băi, unde făcea cură în fiecare an, şi la 10 august pleacă direct de la Paris la Mirceşti, unde, ajunge peste patru zile, copleşit de fericirea de a se afla iarăşi „acasă": , ,

„Mi-am regăsit camera mea de lucru, biroul meu, scaunul, ca şi cum nu le-aş fi părăsit de nouă luni — îi scria el: lui George Bengescu, .atunci secretarul legaţiei române la Paris —. Toate aveau glasuri care mă chemau să-mi reiau lucrările mele literare [.. .] m-am simţit fericit" (cf. G. Bengescu, *Amintiri despre viaţa intimă a lui Alecsandri în timpul misiunii sale diplomatice la Paris,* în *Convorbiri literare,* XXV (1892), xr. 11—12, 1 martie, p. 967; v. şi G.C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 657—658). ...

Poetul nu mai părăseşte Mirceştii, în această vară, decît spre sfârşitului septembrie, cînd se duce la Bucureşti ca să asiste.la premiera piesei refăcute.

„La 28 septembrie se va deschide teatrul cu reprezentaţia iui-*Ovidiu* refăcut — îl înştiinţa Alecsandri, la 1 septembrie, pe George Bengescu, rămas la Paris—.Se spun minuni despre decoruri şi. oostume. Mă voi duce. la Bucureşti din timp, ca să dirijez ultimele repetiţii generale. Ce este cu Ion Ghica?" — întreba el, izolat cum trăia la Mirceşti (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 18).

[1] Aristizza Romanescu se căsătorise cu magistratul Mihai Manolescu, fratele artistului Gr. Manolescu. . . . , ... -

Programul rămînerii sale prelungite în țară il comunica şi lui Ghica la 7 septembrie:

„Fericit de a respira aerul şi soarele din Mirceşti, îmi propun să prelungesc rămînerea mea aici pînă la 24 sept. La această dată mă voi duce la Bucureşti pentru a asista la două reprezentații generale ale lui Ovidiu refăcut şi la 30 sept. mă voi duce să-mi regăsesc camera la castelul Peleş, unde voi rămîne liniştit pînă la 1 noiembrie" (cf. *ibidem,* p. 97).

în vremea aceasta Alecsandri se afla mereu în legătură cu teatrul din Bucureşti, pe calea corespondenței, urmărind pregătirile pentru reprezentație.

Astfel, o scrisoare pe care o trimite la 11 septembrie lui C. Stăncescu vorbeşte de corectarea unei copii a piesei:

„Am primit manuscrisul lui *Ovidiu,* copiat de dl. Basarabescu, şi, precum mă aşteptam, am găsit în el mai multe greşeli de prozodie, pe care le-am îndreptat.

Odată cu această scrisoare, vă înapoiez prin poştă piesa, pentru ca repetițiile să nu sufere întîrziere.

Vă rog să îndemnați pe d-nii artişti a face în rolurile lor corectările însemnate de autor" (cf. *ibidem,* p. 132— 133).

Primind veşti de la Ion Ghica, Alecsandri ii comunică şi lui că avea intenția să plece la Bucureşti pentru premieră:

„Biletul tău m-a găsit la Mirceşti, de unde îmi propun să plec la 23 la Bucureşti.'

Teatrul se va deschide la 26 ; voi avea deci timpul să asist la două repetiții generale şi la reprezentarea lui *Ovidiu,* după care mă voi duce mai întîi la Ghergarti, pentru a vizita noua ta casă, şi, în sfîrşit, la Sinaia" (ei: scrisoarea din 20 septembrie 1887, *ibidem,* p. 99).

Poetul pleacă, aşa cum spusese, la Bucureşti, asistă la premieră, care insă nu înregistrează succesul la care se aştepta. *Ovidiu* refăcut nu stîrneşte nici el entuziasmul publicului, cum nu-1 stîrnise nici la prima redactare. Aplauzele, care n-au lipsit, nu l-au putut amăgi nici pe autor, căruia i s-àu părut „prea multe":

„*Ovidiu* refăcut a reuşit mai presus de speranțele mele — îi scria Alecsandri lui Bengescu la 2/1-4 octombrie 1887—. Artiştii au fost aclamați cu entuziasm şi autorul rechemat după fiecare act, ceea ce a sfîrşit prin a-1 plictisi. Sînt bune ovațiile, dar nici prea multe" (cf. *ibidem,* p. 20).

• ' Acelaşi lucru se vede şi din scrisoarea trimisă de poet lui Ghica, la 14/26 octombrie, în care atribuie succesul piesei jocului actorilor:

„*Ovidiu* al meu, refăcut, a obținut un frumos succes pe care îl datorez mai cu seamă Aristizzii, lui Manolescu şi lui Nottara. Aristizza se perfecționează la fiecare nouă creație, este foarte inteligentă şi o veritabilă artistă, care analizează caracterele rolurilor sale, le studiază conştiincios şi le joacă cu vervă. Ce păcat că este aşa de prost secondată cîteodată !" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 389).

După premieră, poetul pleacă la Sinaia, unde rămîne pînă la 10 noiembrie, apoi se întoarce la Buoureşti, iar de aici, după două zile, porneşte spre Mirceşti. Nu mai avea răgaz, trebuia să se întoarcă la Paris. în această vară stătuse în țară mai mult decît în anii precedenți. La 20 noiembrie/' 2 decembrie se afla la postul său.

în timpul şederii la Bucureşti sau la Sinaia, Maiorescu ii ceruse manuscrisul actului I din piesă — actul cel nou — pentru a-1 publica in *Almanahul Societății academice social-literare „România Junà"* de la Viena. Alecsandri, aflîndu-se încă la Sinaia, i-1 trimite la 10 octombrie:

„De-abie azi am priimit copia actului I din *Ovidiu,* pe care mi-ai cerut-o pentru *Călindarul* tinerilor studenți de la Viena — se scuza el pentru întîrziere —. Am avut dreptate să cer acea copie păn-a nu ți-o trimite, căci eram sigur că trebuia să cuprindă mulțime de greşeli. Iat-o acum corectată ; dispune de dînsa cum .ii vroi" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 13).

Astfel, actul cel nou al piesei s-a tipărit pentru prima dată în *Almanahul Societății academice social-literare „România Junâ",* Viena, II (18&8), p. 13—39, sub titlul: „Actul întâi din *Ovidiu* (dramă in 5 acte în versuri)" şi însoțit de următoarea notă a redacției:

vDrama d-lui Alecsandri *Ovidiu* a fost la început scrisă şi reprezentată în 4 acte. Aşa s-a şi publicat în *Convorbirile literare* vol. XIX (aprilie-iunie 1885). însă la noua reprezentare a lui *Ovidiu,* în 26 septemvrie 1887, pentru începerea actualei stagiuni a teatrului național din Bucureşti, dl. Alecsandri a scris un al cincilea act, care în dramă, sub forma ei de acum, figurează ca actul întâi. Acesta aste actul care pentru prima dată se publică în almanahul de față."

Textul din *Almanah* prezintă puține deosebiri față de ediția din 1890.

întors la Paris, Alecsandri duce o viață retrasă, evită recepțiile, mesele oficiale, de treburile legației ccupîndu-se mai mult George Bengescu, secretarul legației noastre, literat şi om de ştiință, care nutrea o veche şi înflăcărată admirație pentru poet. Fără a-şi da seama de adevărata cauză, Alecsandri se simte din ce în ce mai obosit, slăbit. Boala necruțătoare işi continua pe nesimțite opera de distrugere.

.Vara următoare poetul o petrece în întregime la Mirceşti, de la ,13/ 27 iulie 1888 pînă la sfîrşitul lui septembrie. în luna octombrie se afli la

Sinaia., *iàr* la 9/21 noiembrie din nou la Paris. Toată iarna şi primăvara este eu gîndul acasă, la Mirceşti. Este din ce în ce mai istovit, puterile îi scad. La sfîrşitul lui iulie 1889 „răsufla aerul învietor" al Mirceştilor. După un consult medical la Bucureşti, în septembrie, familia cunoştea, în sfîrşit, adevărul: boala poetului era fără leac. El pleacă totuşi la Paris, unde soseşte pe la 10— 12 noiembrie. Deşi istovit de boală, el continuă să-şi îndeplinească îndatoririle de reprezentant al ţării, scrie prietenilor, citeşte, se gîndeşte să-şi ordoneze poeziile pentru a le publica într-o nouă ediţie.

Acum ii vine ideea de a publica şi pe *Ovidiu* în volum.

„Pin-a nu pleca din Paris — îi împărtăşea el la 1 martie intenţia lui Al. Papadopol-Callimach - poate că voi publica pe *Ovidiu, revu et corrigé,* intr-o ediţie frumoasă, fiind această operă dramatică dedicată M.S-. sale reginei.

Iţi voi trimete cel al doilea exemplar, cu rugămintea ca să citeşti cu luare-aminte piesa, aşa cum e prelucrată, şi să-mi spui cu francheţă impresia ce-ţi va produce" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. -ii*.

Ideea este stăruitoare şi în săptămînile următoare, revizuieşte piesa şi-i scrie şi lui Socec cu privire la imprimarea ei în volum.

„Din mila lui Dumnezeu — îl informează la 19 martie pe I. Ghica — am putut, în sfîrşit, să mă apuc de lucru de o săptămînă şi am refăcut în întregime piesa mea *Ovidiu,* pe care îmi propun să o imprim la Bucureşti în acelaşi format ca *Despot.* Manuscrisul este gata şi nu aştept decît un cuvînt afirmativ de la Socec pentru a i-1 expedia prin poştă. Această piesă avea multe defecte — recunoaşte el cu sinceritate — datorită grabei pe care o pusesem la făurirea ei (în patruzeci de zile dădusem gata patru acte in versuri).

Cred că am îndreptat o parte din aceste defecte şi că ultima mea operă dramatică trebuie să fi cîştigat din punctul de vedere al artei scenice (fără calambur)" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 104).

La 19/31 martie manuscrisul fusese deja expediat şi poetul îl ruga pe Papadopol-Callimach să se intereseze de soarta lui:

„Am trimis lui Socec manuscrisul lui *Ovidiu.* Cercetează dacă 1-a primit" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 254).

La 14 aprilie îi scria iarăşi lui Papadbpol că primise răspunsul editorului cu privire la imprimarea piesei:

„Am trimis lui Socec întregul manuscris a lui *Ovidiu* şi am primit de la editor răspunsul că se va începe tipărirea piesei cît mai curînd, în formatul *Fînlînci Blanduziei.*

Precum vezi, tot am lucrat ceva în cursul boalei mele atît de supărătoare ; adevărul e că am găsit o mare distragere în acea ocupaţie literara. Acum stau şi mă gîndesc de ce să.mă mai apuc pentru ca să alung uritul pană la plecarea mea în ţară" (cf. *ibidem,* p. 255).

Se vede din aceste rînduri că ideea.de a nu mai putea scrie i se părea mai chinuitoare decît toate. Gîndul ii zbura mereu la Mirceşti, dorea ca timpul să gonească mai iute, să vină vara, cind se putea întoarce, în fine, acasă. La 29 mai 1890 ii scria lui Ghica: „nu aspir decît să părăsesc Parisul pentru a merge la Mirceşti, unde voi afla aer curat, apă proaspătă şi satisfacţia de a mă regăsi acasă" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 160). La începutul lunii următoare se afla la cuibul mult visat: „în sfîrşit, mă aflu aici şi aici rămîn " — îi declara el lui Ghica (cf. *ibidem,* p. 162).

Pentru scurtă vreme, starea sănătăţii poetului pare a se îmbunătăţi. Poate chiar să se ocupe el însuşi de corecturile noului volum — care va fi şi ultimul — pe care le isprăveşte cu puţin înainte ca aripa morţii să-i întunece pentru totdeauna privirile. în timp ce lucra la corecturi nu se poate opri de a asocia boala cu realizarea piesei: '-•

„Cind am început *Ovidiu* — declară el — m-am îmbolnăvit ; cînd voi sfîrşi îndreptările, voi muri" (cf. A., *Casa poetului,* în *Familia,* 1890, nr. 35, 2/14 septembrie, p. 423; v. şi G.C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 673).

în seara zilei de 22 august 1890, Alecsandri trecea în lumea umbrelor, nu înainte însă de a vedea şi ultimul său volum tipărit. Exemplarul ediţiei din 1890 al piesei *Ovidiu,* aflat la Biblioteca Academiei sub cota B.A.R. I. S6967, poartă dedicaţia autografă a poetului:

„Preasfinţiei sale Melhisedec, episcop de Roman şi mult venerabi[lu]lui meu coleg de Academie, omagiu respectuos din partea autorului.

V. Alecsandri",

infirmînd astfel opinia multora că volumul ar fi apărut postum.

Am văzut mai înainte rezerva manifestată de critica literară faţă de *Ovidiu* în timpul vieţii lui V. Alecsandri. Rezervele s-au menţinut şi în critica postumă, uneori mai severe, alteori mai îngăduitoare.

Ch. Drouhet, de pildă, cel care întreprinde cel dintîi un studiu comparativ al operei lui Alecsandri, face o analiză amplă a piesei, relevînd o serie de trăsături tributare teatrului francez şi, mai cu seamă, o mulţime de slăbiciuni ale acestei ultime creaţii dramatice a bardului:

„Amorul lui Ovidiu cu Iulia pe de o parte, moartea sa în exil pe de alta ofereau un dublu subiect: talentul poetului, solicitat în direcţii contrare, se folosi de această materie cu două feţe pentru a izvodi în primele sale acte mai ales «o comedie,antică», în felul *Fintinei Blanduziei,* in ulli-

mele,o dramă romantică, în felul lui *Despot.* Influența dramei romantice franceze se simte însă peste tot. [...]

Scena din *Marie Tudor* în care mulțimea întărîtată grămădindu-se sub ferestrele Turnului Londrei cere moartea favoritului Fabiani a urmărit pe Alecsandri de cîte ori, înălțînd tonul pieselor sale, a luat de model literar .drama romantică. în *Boieri şi ciocoi* mai întăi, în *Despot* apoi, în sfîrşit în *Ovidiu,* Alecsandri a manevrat după aceleaşi norme o mişcare a poporului; cete de oameni din straturile de jos se agită, vociferează, huiduiesc pe miniştri, pe Despot sau pe nepoata lui August, şi se linişte sc apoi, sub îndemnul sau la porunca unui om curajos care cunoaşte arta de a potoli mulțimea, în *Ovidiu* ritmul după care se desfăşură mişcarea poporului e complet. După strigătele sediţioase, urmează, grație iscusinței lui Ovidiu, aclamațiuni în cinstea persoanei, cu puțin înainte hulite — e o scenă sugestivă a fluxului şi reflexului acestei mări neastîmpărate şi nesigure care se cheamă poporul.

Coloarea locală, furnizată de cîteva dicționare archeologice şi de cîteva studii franceze asupra epocei imperiale e răspîndită din belşug în scenele unde, ne e înfățişată viața romană din *forum,* din palatul lui August sau de la ospețele galante. Ca şi în dramele lui Victor Hugo, pe care le-a avut jn vedere Alecsandri, particularitățile asupra costumelor sau decorului, asupra formulelor de politețe sau a ocărilor, detaliile asupra obiceiurilor la mese sau asupra mişcării în piețele publice, tot ce alcătuieşte «caracteristicul» romantic, izvorît dintr-o ieftină şi adesea falsă erudiție, se înfățişează ca un adaos factice, ca un strat suprapus ce nu se ține de fondul piesei,-ca o pojghiță care astăzi se cojeşte şi se macină. Ceata paraziților şi a histionilor, efeminatul Barrus şi intrigantul augur Hillarius, plebea -romană cu ştrengarii, gură-cască şi precupeții săi ca şi situațiile de vodevil .şi jocurile de cuvinte de farsă oferă un comic cu mult mai intens decît comicul din *Fîntîna Blanduziei.* în «comedia sa antică» comicul era sobru şi discret, Aci, printr-un procedeu familiar romanticilor, autorul a vroit să sporească efectul emoționant ce se desprinde din actele finale prin comicul violent din prima parte a piesei. [. . .]

Imitarea dramelor romantice nu-1 împiedică pe Alecsandri, fost elev iii unui pensionat francez la Iaşi şi spectator asiduu al Comediei Franceze, .să-şi amintească uneori şi de repertoriul clasicilor.

Viziunea profetică a lui Joas'din *Aihalie* despre pieirea Cetății sfinte •şi despre învierea strălucită din propria sa cenuşe a Ierusalimului cel nou .are o scenă ..corespunzătoare în *Ovidiu.* Cu cîteva clipe înainte să expire poetul *Ponticilor,* se dezvăluie ca într-un vis, înaintea privirilor salé ce istrăbat vrerfliile -viitoare, priveliştea ruinei Romei şi a prăbuşirei ei sub

puhoiul barbar. Icoană tristă, înlocuită însă de un spectacol înălțător. Cetatea eternă nu piere, căci, în Răsărit:

«Se-nalță o nouă Romă, renaşte-o nouă lume».

în afară de Racine, Molière a inspirat un pasagiu din *Ovidiu.* E tirada in care eroul, de astă-dată înfățişat sub aspectul de cîntăreț al *Amorurilor,* ştiind că talentul său îl datoreşte în întregime femeilor, declară că le iubeşte pe toate: defectele pe care vreuna le are, dînsul le transformă în tot atîtea calități. Ne aducem aminte imediat că in cîntul al doilea din *Arta iubirii* Ovidiu îndemnase pe amanți să acopere neajunsurile fizice ale iubitelor lor cu numele calității de care se apropie mai mult : de cea prea slabă să spună că e mlădioasă, şi de cea prea mică de stat, că e uşoară.

Nu pe Ovidiu însă 1-a avut în vedere Alecsandri, dar pe Molière; cupletul Eliantei în *Le Misanthrope* asupra iluziunilor create de amor e o spirituală adaptare a cîtorva versuri (1149— 1166) din poemul asupra *Naturii* al lui Lucrețiu după care se luase şi Ovidiu dîndu-le o altă întrebuințare. E curios de constatat că trăsături inventate de Molière şi care nu se găsesc în *Arta iubirii* au trecut la Alecsandri. [...]

Dramele în versuri ale lui Alecsandri, partea artistică a repertoriului său teatral, oferă, ca şi poeziile sale, oscilații între exprimarea sinceră a tendințelor adevărate ale firii sale şi străduința de a rivaliza cu opera romanticilor francezi. *Despot-Vodă* aparține acestei din urmă categorii; *Fîntîna Blanduziei* celei dintăi. în *Ovidiu* dorința de a scrie o comedie asupra elegantului poet al *Artei iubitei* şi al *Amorurilor,* de a înjgheba cu alte cuvinte o lucrare grațioasă şi delicată în felul *Fîntînei Blanduziei* a fost biruită de sugestiunile de a crea o nouă producție de seamă pentru prima scenă românească, de a scrie un poem plin de suflu liric şi avîntat spre regiunile înalte ale artei.

Ca mulți poeți, Alecsandri nu se cunoştea pe sine şi nu-şi pusese întrebarea pè care Grigore Alexandrescu vrea ca, de la începutul carierei sale, poetul să şi-o adreseze:

«...Ştii
Dacă tu în felu-acesta eşti născut sau nu să scrii?»

Şi Alecsandri nu era născut să scrie în felul dramei romantice, căci nu poseda nici imaginația aprinsă, nici sensibilitatea înflăcărată, nici bogăția verbală, nici prodigioasa virtuozitate ritmică, nici uşurința de invenţiune a rimelor ce le-a dovedit Victor Hugo, însuşiri care pledează pe lingă cetitorii de azi ai autorului lui *Hematii* ca să-i iertăm puerilitatea scenariilor sale şi psihologia rudimentară sau falsă a protagoniştilor săi" (cf. *op. cit.,* p. 292-297).

E. Lovinescu este şi el de acord cu concluziile lui Ch. Drouhet cu privire la piesă:

„îndemnat de succesul necontestat al *Fîntinii Blanduziei* (22 marte 1.884), Alecsandri a crezut eă trebuie să-1 lărgească în aceeaşi direcţie; finalul piesei anunţa, oarecum, pe *Ovidiu;* prin prezentarea manuscrisului pierdut al *Artei poetice,* Horaţiu îşi făcea iluzia că va putea îmblînzi mînia lui August şi pune, deci, capăt exilului lui Ovidiu. Nu reţinem anacronismul (Horaţiu era mort în momentul exilării lui Ovidiu), are reţinem preocuparea poetului relativ la acest exil şi posibilitatea de a-1 folosi dramatic. .Aşteptat cu nerăbdare, *Ovidiu* a fost jucat la 9 martie 1885 într-o atmosferă de sărbătoare şi entuziasm, pe care critica n a consfinţit-o însă. De a doua zi s-a ştiut că, deşi cu pretenţii mai mari, *Ovidiu* nu are echilibrul şi armonia *Fîntinii Blanduziei;* publicul a confirmat această impresie, aşa că piesa a fost scoasă de pe afiş numai după şapte reprezentaţii. Şi poetul, dealtfel, a confirmat-o, deoarece s-a pus imediat să-şi refacă piesa, care, sub prima •formă, publicată în *Convorbiri literare* în 1885, *se* prezintă numai în patru acte. în 1886, Alecsandri îi mai adaugă un prim act, introduce ça personagiu nou pe Corina şi scoate din acţiune pe Cloas, sclavul lui Ibis. Sub această formă definitivă în cinci acte [. . .] piesa s-a reluat în 1887 fără să obţină, şi de data aceasta, succesul aşteptat. [. . .]

Insuccesul relativ al dramei lui Alecsandri stă. în faptul că viaţa lui Ovidiu nu se prezintă ca o unitate de ton. [. . .] Posibilă în viaţă, lipsa de unitate dintre datele sufleteşti ale lui Ovidiu şi exilul de la Tomis micşorează interesul dramatic. [.. ,1

Pentru a preciza şi în această piesă influenţa dramei romantice franceze — prin a cărei prismă trebuie văzut tot teatrul lui Alecsandri, cu .excepţia *Fîntînii Blanduziei* — vom urmări şi de data aceasta cercetările atît de minuţioase ale d-lui Ch. Drouhet. Ovidiu are ceva din « fatalismul» eroului romantic, fie el René al lui Chateaubriand sau Didier şi Hernani al lui Hugo, erou condamnat de soartă să împrăştie răul în jurul său. [...]

Coloarea locală, obţinută cu ajutorul cîtorva dicţionare archeologice •şi cîtorva studii franceze asupra epocei imperiale, e răspîndită din belşug în scenele unde ne e înfăţişată viaţa romană din *forum,* din palatul lui August sau de la ospeţele galante" (cf. *Introducere* la vol. V. Alecsandri, *Ovidiu,* Bucureşti, Ed. Ancora, [f. a.], p. 3—7). , ,

G. Călinescu nu se sfieşte să declare piesa, pur şi simplu, „falsă" :

„. . .în *Ovidiu* Alecsandri a gîndit să continue drama omului de geniu. Ovidiu, poet al *Artei iubirii,* se simte îndreptăţit să iubească crice femeie, fără a fi urmărit de gelozie, şi să-şi ridice ochii chiar asupra nepoatei împăratului. Punctul de vedere, aproape îngîmfat, al lui Alecsandri-Ovidiu ;îl exprimă Iulia:

Cezar, mă mir de-al tău sarcasm,
Tu care cu poeţii trăieşti în confraţie...
Horaţiu şi Virgiliu posed-o-mpărăţie
Ca tine: al lor geniu cu-al tău in zbor unit
Clădesc din timpul nostru un secol strălucit.

Piesa este falsă. Vreme de patru acte se pregăteşte indignarea lui August împotriva poetului. într-al cincilea act şi ultimul, Ovidiu se află muribund la Tomis. Printr-un artificiu nepermis toate personagiile de seamă vin să-1 vadă:. Ibis, intrigantul care îl pîrîse, Iulia, nepoata împăratului, amici. La Tomis poetul are ojiouă admiratoare localnică, pe Sarmiza, şi moare cu viziunea României viitoare : « Şi Istrul moşteneşte al Tibrului renume. . ./Se-nalţ-o nouă Romă, renaşte-o nouă lume.» "(cf. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent,* p. 281 — 283).

Pentru Şerban Cicculescu, *Ovidiu* este „o dramă cu intenţii patetice, nerealizate";

„în *Fîntîna Blanduziei,* Horaţiu.e obsedat de gîndul unei intervenţii hotărîtoare, în favoarea lui Ovidiu, exilat la Ţcmis. Să-i fi scăpat lui Alecsandri anacronismul ? Horaţiu murise cu 17 ani înainte de surghiunul lui Ovidiu. Oricum ar fi, *Ovidiu* (4 acte în versuri, 1885, un act nou, primul, adaos. în 1887) e o dramă cu intenţii patetice, nerealizate. Pledoaria strică aici totul. Alecsandri face din Ovidiu victima unei reputaţii nedrepte şi a unei sancţiuni nemeritate. Nimic, în. poetul defăimat, nu i-ar îndreptăţi destinul. Ovidiu e un neînţeles. Epicurismul său nu e altceva decît reversul iubirii de oameni.

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin.
Am numai oaspeţi veselî şi blînzi în al meu sîn:
Amor, prietenie; senin, compătimire,
Tovarăşi scumpi de cale ce duc la fericire ;
Ei îmi arată lumea prin văl trandafiriu,
Făcîndu-mă-al iubirii poet iubit să fiu,
Şi-mi spun că nu-i fiinţă mai tristă, mai muncită,
Ca omul ros de ură ş-invidie urîtă.

El nu e corupătorul tinereţii, ci, dimpotrivă, moralistul care o mustră pentru uscăciunea ei, în veacul de aur al lui August. Declaraţia de dragoste către Iulia, nepoata împăratului, e a unui romantic timid, refugiat în noapte, căreia-şi încredinţează secretul. Cînd August i-a descoperit « crima», adică dragostea necuvenită, Ovidiu se comportă ca un cavaler, încereînd a opri pe Iulia de la orice imprudenţe. Tot aşa, printre geţi, sleit şi îmbătrînit, iese din inactivitate, ca să-i combată pe barbari cu arma în mînă. Sfîrşitul

său, intr-un nimb de apoteoză, se produce după ce poetul prevesteşte viitorul vlăstarului nou, desprins din tulpina gintti latine, in veci nemuritoare. Ovidiu nu e interesant nici în dragoste, nici în orgie, nici în martiriu ; nu este nici o clipă măcar veridic" (cf. *Istoria literaturii române moderne* cit., p. 111).

Regretatul Tudor Vianu respinge opinia criticii literare precedente, potrivit căreia *Ovidiu* ar fi o realizare neizbutită:

„Opera lui Alecsandri — spune el — şi-a menţinut destul de bine tinereţea în cursul celor peste şaptezeci de ani de la compunerea ei. Este adevărat că unele forme lexice ale lui Alecsandri, ca, de pildă, repetatul *onor* pentru *onoare,* cum s-a stabilit mai tîrziu, şi prea desele abstracte verbale, impuse uneori numai de necesităţile rimei, ni se par astăzi cam uzate. Există totuşi multe versuri frumoase în *Ovidiu* a lui Alecsandri, mai ales în pasajele lirice şi reflexive. Pe de altă parte, poetul avea simţul dramatic, ştia să scrie teatru, construieşte un conflict simplu şi clar şi unele din scenele piesei sale sînt pline de viaţă şi de mişcare. Nu împărtăşesc părerea criticii literare mai vechi, care a afirmat uneori că ultima lucrare dramatică a lui Alecsandri ar fi cea mai puţin izbutită dintre cîte a scris. Am ascultat vechiul poem dramatic cu plăcerea de altădată. Poetul şi-a însuşit una din ipotezele relative la cauza surghiunirii lui Ovidiu, şi anume legătura de dragoste dintre poet şi Iulia, nepoata lui August. împăratul, indispus de ecoul *Artei de-a iubi,* care jignea austeritatea lui, atinge paroxismul mîniei cînd, prin intriga lui Ibis, un rival al poetului, află despre legătura acestuia cu Iulia, Ovidiu va trebui să ia drumul exilului, dar acolo, printre geţi, deşi tristeţea nu-] părăseşte niciodată şi sănătatea sa şovăieşte, se alătură cauzei geţilor şi-i conduce la victorie, respingind într-un rînd o incursiune barbară. Poetul este muribund cînd Iulia îi revine, împreună cu solii romani care-i aşează cununa pe frunte şi-1 invită să revie la Roma. Acest act al restituţiei nu se va mai împlini, dar poetul va mai avea timpul să proorocească ivirea unui nou neam latin şi a unei noi Rome, aici, pe malurile Istrului. Publicul aplaudă acest final cu o însufleţire rămasă aceeaşi astăzi, ca şi în 1887, cînd piesa a fost reprezentată mai întii. Alecsandri a depăşit deci adeseori datele transmise prin operele lui Ovidiu sau prin alte izvoare şi interesul piesei sale nu trebuie căutat în veracitatea tabloului storic, cît în căldura umană a conflictului şi în studiul de caracter al lui Ovidiu, pătruns de numeroase elemente autoportretistice. Ca şi Horaţiu al *Fîntinii Blanduziei,* Ovidiu prezintă prin seninătatea amabilă a firii lui prin prezenţa in alcătuirea lui sufletească a sentimentelor sociabile şi stenice, imaginea lui Alecsandri însuşi, reprezentantul eminent al tradiţiei noastre clasice, atît de iubit de noi pentru aceste trăsături ale personalităţii şi operei lui. Urmărind întimplarea, mai. mult fictivă, a lui Ovidiu şi reacţiile acestuia faţă de năpasta destinului său, suportată cu stoicism înalt, cu nobleţe, cu graţie, ne place să cuprindem prin transparenţele-piesei chipul creatorului ei, cu recunoştinţa pe care o încercăm totdeauna faţă de mărturiile civilizaţiei morale a omului" (cf. *Ovidiu,* în *Contemporanul,* 1957, nr. 38(572), 20 sept., p. 4).

Al Piru consideră piesa „un elogiu al iubirii":

„în parte — scrie el — şi *Ovidiu,* reprezentată la 8 martie 1885 şi publicată în 1890 in *Opere complete,* XI . *(Teatru,* vol. IV, de fapt VI), al cărei plan îl schiţa citind cartea lui Ch. Dezobry, *Rome au siècle d'Auguste,* este un elogiu al iubirii înţeleasă ca motor principal al poeziei, deci ca unic sens al existenţei unui artist, precum declară prin Alecsandri autorul *Artei de a iubi:*

Iubesc căci am menire în veci ca să iubesc,-
De sînt poet, talentu-mi femeii datoresc.

Pentru a explica exilarea poetului latin la Tomis, Alecsandri a inventat însă o intrigă romanţioasă, posibilă numai în ficţiune. Ovidiu, încredinţat şi el că se poate bucura de un acces erotic nelimitat, se îndrăgosteşte chiar de nepoata lui August, Iulia (în realitate, aceasta, măritată, era amanta lui Didius Silanus). Un invidios, Ibis (numele, autentic, este scos din ediţia D. Nisard a operelor lui Ovidiu, din 1857), soţul Corinei, amanta titulară a poetului, încearcă să-1 ucidă şi, dînd greş, înscenează în for o manifestaţie calomnioasă împotriva Iuliei ca din partea rivalului său. Manifestaţia nu dă rezultate, şi atunci Ibis denunţă împăratului legăturile Iuliei cu Ovidiu. Corina previne pe poet asupra consecinţelor, totuşi îndrăgostiţii, într-un moment de exaltare, îşi recunosc vinovăţia faţă de August care hărăzeşte pe Iulia regelui dac Cotizon, ameninţînd pe poet cu o cruntă pedeapsă. Deoarece Iulia refuză însoţirea cu Cotizon şi mai ia parte la o petrecere în vila lui Ovidiu, împăratul trimite pe acesta din urmă la Tomis (adevărata cauză a relegării nu e încă lămurită: după unii, Ovidiu văzuse pe Iulia fără vestminte, după alţii, ar fi înlesnit Iuliei întîlniri amoroase, ceea ce constituia delictul de *lenocinum).* în ultimul act al piesei, Alecsandri prezintă pe Ovidiu la Tomis. Deşi suferind, comandă o armată împotriva geţilor, biruie şi e aclamat de mulţime. Sarmatul Gettor ia prizonier pe Ibis care lupta de partea lui Cotizon, rege al Daciei (de fapt mort la această dată). Ibis obţinuse prin Cotizon graţierea lui Ovidiu, dar, urînd mai departe pe poet, aruncă papirusul cu porunca împărătească în foc. Soseşte şi Iulia la Tomis şi alţi prieteni, să aducă vestea iertării, prea tîrziu. Poetul care nu-şi ascunsese oroarea de iernile scitice şi de moravurilebarbare.se stinge cu viziunea României viitoare [.. .].

Alecsandri a avut intenția, lăudabilă, de a populariza peste hotare omagiul pe care românii îl aduceau prin el poetului latin mort la Tomis" (cf. *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri* cit., p. 162—164).

Pentru G. C. Nicolescu, *Ovidiu* este „un adevărat testament literar" al poetului:

„Ultima creație dramatică a lui Alecsandri, *Ovidiu,* a fost jucată în martie 1885, refăcută la sfîrșitul lui 1886 și publicată în volum postum, după ce scriitorul sfîrșise corecturile tiparului, cu două zile înaintea morții sale. Din punct de vedere literar inferioară *Fîntinii Blanduziei, Ovidiu* constituie într-un fel un adevărat testament literar. Piesa rezistă prin ultimul act, care — semnificativ pentru profunda nevoie de eliberare resimțită de scriitor — a fost scris la început. Deși intervin aci situații de un puternic dramatism, oglindind ceva din crisparea sufletească a autorului din timpul elaborării operei, pînă la urmă triumfă gingășia simțirii, împăcarea lăuntrică și înălțarea spirituală, adică trăsăturile dominante în conștiința lui Alecsandri însuși" (cf. *Istoria literaturii române,* vol. II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968, p. 482).

Așa cum am arătat mai înainte, un fragment din prima redactare a piesei este cel publicat în revista *Familia,* XXI. (1885), nr. 4, 27 ian./S febr., p. 37—38, al cărei manuscris se păstrează la Biblioteca „Astra" din. Sibiu, în fondul Iosif Vulcan. Redactarea aceasta în patru acte, revăzută, s-a publicat în întregime o singură dată, în *Convorbiri literare,* XIX (1885), nr. 1, 1 apr., p. 1-47; nr. 2, 1 mai, p. 146- 167; nr. 3, 1 iunie, p. 234-255. Manuscrisul acestei redactări: *„Ovidiu,* dramă în patru acte și in. versuri. Mircești, noiemv. 1884" se află la Biblioteca „V. A. Urechia" din Galați, sub cota Ms. V/6. Manuscrisul conține 54 f., iar numerotarea este. făcută de Alecsandri , pe acte : I — 29 p. ; II — 23 p. ; III — 21 p. ; IV — 22 p. A fost donat Bibliotecii din Galați de H. Lecca, așa cum se indică pe coperta caietului, dar provine de la Aristizza Romanescu, care îl înștiința pe V.A. Urechia, la 1 ianuarie 1899, că dăruiește acestei biblioteci „cîteva scrisori ale marelui Alecsandri" (cf. *Catalogul manuscriselor și scrisorilor* — Biblioteca „V. A. Urechia" Galați, 1979, p. 18). Această variantă în patru acte a fost tradusă în limba germană de Adolf Stern și publicată mai întîi în *Romänische Revue,* 1886, p. 164- 186, 226-243, 293-310, apoi în volumul *Ovid.* Schauspiel in vier Aufzûgen von V. Alecsandri, aus dem Romänischen, von Adolf Stern. Hermannstadt, Druck der Typographischen Anstalt, 1886.

Actul cel nou, care a devenit actul I al lucrării, s-a tipărit pentru prima dată în *Almanahul Societății academice social-literare „România Jună",* Viena, II (1888), p. 13-39.

După revizuire și completare, piesa s-a publicat în întregime în volum în 1890, sub titlul: *Ovidiu.* Dramă în 5 acte și în versuri. București,

Ed. L-ibr. Socec, 1890 (vol. XI al *Operelor complete* și vol. VI al *Teatrului).* Manuscrisul autograf al acestei variante în cinci acte este cel aflat în ms. B.A.R. nr. 1674, f. 1r -74v, sub titlul: *„Ovidiu.* Piesă în 5 acturi și în versuri de V. Alecsandri. 1885". Este un bruion dezordonat, cu numeroase ștersături, adaosuri, reveniri. Același caiet conține și redactările în limba franceză ale piesei, datorate poetului:

f. 75r — 128" conțin traducerea franceză, în proză, a întregii piese (cinci acte), sub titlul: *„Ovide.* Pièce roumaine en 5 actes et en vers. V. Alecsandri". Este o redactare îngrijită, făcută de Alecsandri, cu relativ puține intervenții,

j 129*— 162v conțin traducerea in franceză, în versuri, făcută de Alecsandri, a actelor I, III, IV, sub titlul: *„Ovide.* Opéra en 5 actes."

f. 163r—174r conțin traducerea autografă, în versuri, a actului III al piesei. Este un bruion dezordonat, cu numeroase ștersături. Pare a fi prima redactare în franceză a acestei părți.

i. 175r— 186r conțin *„Ovide. Scénario",* scris în franceză nu de Alecsandri, bolnav în această perioadă și nevoit să apeleze la o mînă străină — cu o scriere îngrijită, în caractere ronde. Scenariul are toate cele cinci acte.

1 187r—208v conțin o copie modificată a traducerii franceze în versuri - *Acte I* (f. 187r- 198v) și *Acte IV* (f. 199r-208v) - scrisă îngrijit, de aceeași rnînă care a scris *Scénario,* cu aceleași caractere ronde, cu îndreptări autografe ale poetului, făcute cu cerneală, și alte, cîteva intervenții cu creionul, care nu sînt ale lui Alecsandri.

f. 209r—210v rămîn albe în caiet.

f. 211r—222v sînt, de fapt, p. 33-48 și 234-240 din *Convorbiți literare,* XIX (1885), tipărite, conținînd îndreptări autografe ale poetului, cu cerneală neagră (fragment din actul II — din scena III — scena X și începutul actului IV — scenele I—III).

i. 223'—226r — sînt șpalte tipărite, un fragment din actul II — finalul, cu îndreptări autografe ale lui Alecsandri (cu cerneală neagră) și corecturi cu creionul, făcute de o miaa străină. Șpaltele aparțin ediției 1890.

VARIANTE

Ms. Bibi. „Astra" - Sibiu (A), Familia, 1885 (B), ms V 6 Bibi „V. A. Urechia" — Galați (C). Convorbiri literare, 1885 (D), ms. 1674 f 1'-43v (E), f 45r-58r și f. 6U-74r(Ei), Almanahul „Romànja jună" (F), ms. 1674, f. 75r—208v (versiunile în limba franceză reproduse în *Addenda* volumului de față, p. 597 și urm.), ed. 1899 (G)

r

125 -, *(subtitlu)* - *A:* Dramă în *A* acte şi în versuri. Mirceşti, noiembrie 1884 / *C, D:* Piesă în 4 acte *[In D, notă:* Reprezentată pentru întâia oară pe Teatrul Naţional din Bucureşti, simtătă în 9 martie 1885] / *E:* Piesă in 5 acturi şi în versuri de V. Alecsandri, 1885 *f F:* Dramă în 5 acte în versuri \ *G:* Dramă in 5 acturi şi în versuri |j 127, 1—128, *6 — în C, D:* Mirceşti, noiembrie 1884.

DISTRIBUȚIUNEA ' '

PERSOANELE •	• ARTIŞTII .
AUGUST-OCTAVIU-CESAR	„ D. Nottara
OVIDIU	„ Manolescu
MECENA	„ Veleseu
PIN AX	„ Iulian
IBIS	Petrescu
HILLARIUS, augur	„ Mateescu . .
TIGELLIUS	„ D-"'idescu
CLEVETIUS	„ Alexandrescu
COTTA	„ Nicolesçu
BARRUS	. „ Catopol
ALCIDIUS RUTUBA, gladiator	„ Fraivait
CLOAS, sclavul lui Ibis	„ Basarabeanu ...
MUSS, ştrengar din Rcma	„ M. Dimitriu
SARM1S, locuitor din Tomis	„ C. Dimitrescu
GETTOR, oştean sarmat	„ Papadopol
Ambasadorul regelui Cotizon	* * *
UN LICTOR	„ Băjenaru
TREI PRECUPEȚI	* * *
IULIA, nepoata lui August	D-na Ar. Manolesc:
SARMIZA, fiica lui Sarmis	D-ra Lacser
DAVA, bătrînă	* * *
SAGA, precupeață	* * *
ACTEA	D-i:a Pătraşcu ....
TYNDARIS curtizarie	* si • -.,
CHLOE	
PYRRHA	*
GLYKIRA, cîntăreață	D-na Odeseanu

Popor roman, popor sarmat, patriciani, lictori, sclavi, sclave, femei din Tomis.

Acţiunea se petrece în al IX-lea şi XVII-lea ani după Christos. / *E [textul lipseşte] ț F, G:* PERSONAGI *[F:* PERSOANELE] [...] Sarmaţia. [26 — *F:* DAVA, bătrînă / *G:* DAVA |j 128, 5 - *F:* al 9-lea secol şi ai 17-lea / H: 17-lea] || 129, 1- 151, 10 - *numai în, E, F, G*"|| 129, 6 - *E:* din care curge apă într-un mic basin de porfir, *j F, G:* purtînd [...] Caesar. [I 12 — *E, F, G:* augure *[inițial in E:* amice] || *în ms. 1674 (E), începutul acestei scene are cîteva adnotații marginale anulate:*

Ibis Hillarie —
doresc să te consult —
E bun de sfaturi —
Ți s-a-necat flotila cu sclave lesb || 130, 1 — *E:* HILLAR *(zîmbind) I F, G:* HILLARIUS || 3 - *E:* cu strofe tyriane / *F, G:* în stofe diafane || 13 — *E, F, G:* semne-ngrozitoare *[inițial în E:* groaznice presajuri] || 29 — *E, F, G:* Vezi? *[inițial în E:* Ah!] (fiSl, 12 - *E, F:* IBIS *(cufurie) j G:* IBIS || 20 - *E, G:* fluturii de noapte / *F:* muştele nebune || 31 — *E, F, G:* şi *[inițial în E:* chiar] || 132, 4 — *E, F, G:* Vulcan *[inițialîn E:* Pluton] a-nşelat *[F:* a uitat] || 6 — *E, F, G:* orice visuri i *[inițial în E:* orice visu-i ea] || 12 — *E, F, G:* păn' *[inițial în E:* chiar] \\ 18 — *E, F,G:* de *[inițialîn E:* de-un] || 30 — *E, F, G:* schimbătoare *[inițial în E:* zburătoare] || 34 — *E, F:* Şi [...] de dor de răzbunare *[inițial in E:* Şi-h <.. .> de-o crîncenă turbare] *jG:* Şi [...] răzbunare. || 133, 4 — *E: (laînd de mină pe Hillar.) \F,G: (in taină)* |j 5 — *E, F, G:* via mea turbare *[inițialîn E:* justa-mi răzbunare] || 10 — *Ei* sînt */F, G:* stă \\ 12 — *E, F, G:* Averea *[inițial în E:* întreaga] || 18 — *E, F, G:* în pleava Romei *[inițial în E:* aici în Roma; *apoi:* in pleba Romei] || 19 — *E, F:* calfă de omor *[inițial în E:* crunt răzbunător] / G: crunt omorîtor || 134, 4 — *E, F, G:* în parc? *[inițial în E:* Aice?] *în E, rindul 11 este plasai după r. 12: (Arată [. . .] bronz:)* \\ 15 — *E, F, G:* divul împărat *[inițial în E:* Cesar în palat] j| 135,8—9 — *E: în dreapta.).* îl țin în mina mea. *[inițial:* Averea lui-a mea] / *F, G: în parte [F: la dreapta"}.) [. . . "]* mea. |i 17 — *E, F, G:* Şi pe bărbați insultă *[inițial în E:* Dezonorînd bărbații] || 19 — *E:* Am să-mi potol *jF,G:* Mi-oi potoli \\ *între r. 21 — 22, replica lui Ibis continua cu încă patru versuri anulate:*

Q\ Crunte Eumenide, vă chem în ajutor
Să nimicesc *[anterior:* mă răzbun] în fire pe-al meu
defăimător

Şi să vă fie-n Roma puterea consfinţită,
[anterior: jur ca fapta voastră să fie pomenită]
Să vă ridic un templu de marmură-negrită [anterior: peatră poleită], y 25 - *numai în F, G: (în parte)* || 28 - *E, F, G: (în parte [iniţialîn E: (recunoscînd-o)]* j| 136, 4 - *E, F:* neagră presimţire / G: crudă tulburare J| 6 - *numai in F, G: (tare)* || 14 - *numai în F,G: (îngăimată)* il 18 - *E, F,G:* Eu *[iniţial în E:* Cum?] || 24 - *E, F, G:* închin *[iniţial în E:* aduc] \\ *Intre r. 25-26, în E, replica lui Ibis continua cu încă patru versuri anulate:*

Că-1 vei iubi pe Ibis nu numai pe pămînt? ,
Dar şi c-a ta cenuşă îl va iubi-ii mormint.
Şi el punea pe frunte-ţi un nimb de strălucire
Şi te-adora,, timpitul, ca pe-o dumnezeire. || 137, 19 — *E, F:* cu glasul / *G:* om prost şi || 32 - *E..F:* tronul ce ţi-am dat/G: visu-ţi adorat jj 138., 12 - *E, F:* la [. . .] a năzuit / *G:* spre [...]. s-a repezit || 14 - *E,F,G:* o nouă- *[iniţial în E:* a lui re-] || 19 - *E,F;* dar, el şi numai / *G:* în el,, numai în || 20 - *E, F:* Există, şi / *G:* Mă-ncred, căci,el fl 139, 2 — *E, G:* eu viaţa / *F:* viaţa |] 7 - *E:* CORINA *(oţerindu-se,. în parte.) j F, G:* CORINA jj, 15 - *E, F, G:* Te-oi [...] înşelător *[iniţial în E:* • .

„v. - Voi: fi eu însumi astăzi al tău răzbunător.].]! . 19 — *El. (cătină împrejur) j F,G:.(cată-n jur)* \\ 2.6 - *E,G: (depărtindu-şe) j F şi, iniţial, în E: (depărtîndu-se* [Ei *în.parte, depărtîndu-se] în jună)* |[27 — *E, F, G:* Eu.încă voi *[iniţialîn E:* Şi eu,încă-oi] || 140, 2—3 — *numaiîn F:* IBIS / / G: IBIS *(privind după dînsa)* \\ 5 - *E, F, G:* Capul tău cu milă *[iniţial în E:* tine! o! Corina; *apoi:* frunte-ţi] ||7 — *E,F, G;* vai! *[iniţialîn E:* eu] || 8 - *E:* Şi/F, G: Ah! || 14 — *E, F, G:* Ibis *[iniţialîn E:* Amice] y 16 — *E: (observînd pe Rutuba) j F,G: (observă [.. .] parte)* \\ 22 — *E, F, G:* gîză în ochii-mi *[iniţialîn E:* muscă în ochii-mi] || 141, 1—2 — *E, F, G:* IBIS

Te-admir! *[initial în E:*

HILLAR

Şi care-i meseria?] || 23 — *E:* Pentru *[iniţial:* Pentr-un] bătrîn [.. .] pentru / *F:* Pentru bătrîni [. . .] pentru / *G:* Pentr-un bătrîn [. ..] pentr-un || 142, 20 — *E, F, G:* Cincizeci [.. .] plăteşte *[iniţial în E:* Cincizeci de mii sesterţii nu-i scump *(apoi:* puţin e / zău / preţuieşte) cine-o plăteşte] || 22 — *E, F, G:* prea *[iniţial în E:* mult] || 143, 2 — *E, F, G:* Ţi-i [...] tocmeală *[iniţial în E:* îţi dau tot ce-mi vei cere] || 10 — *E, F,G:* Să-mplînţ [.. .] feciorese *[iniţialîn E:*

Să-mplînt în sînu-i fraged pumnarul vitejesc] || 17 — *E, F, G:* bine *[iniţial în E:* însă] || 24 — *E, G:* mult. / *F:* mult. *(Ibis şi Rutuba îşi dau mîna.)* || 26 — *numai în F:* IBIS / *G:* IBIS *(dînd mîna lui Rutuba)*\\ *fntre r. 27—28 — în E: (Ibis şi Rutuba îşi dau mîna.)* || 29 — *E : (tăind) j F, G: (atingînd mînile lor)* || 32 — *E, F, G:* s-ar desface *[iniţial în E:* nu s-ar ţine] || 144, 7 — *numaiîn F, G: (scoţînd pumnarul)* || 8 — E: mort! *(Vrea să se repeadă spre fund.) / F:* mort! *(Se repede-njund.) j G:* mort! || 24 — *E: parte, dureros) j F,G: parte)* || 30 — *E: dreapta. Corina se ascunde după stincă.) I F,G: dreapta.)* || 145, 2 — *E: (intrînd prin jună, din stînga) j F: (intră prin fund, din stînga) j G: şi, apoi, IULIA* || 8 — *E, F, G:* cu drag *[iniţial în E:* duios] || 11 — *E: (Privind j F,G: (Priveşte* \\ 13 — *E, F:* Ce pune-aureolă pe fruntea sa / *G:* La [. . .] stea || 16 — *E, F, G:* uimită *[iniţial în E:* în sînu-mi] |) 18 — *E, F, G:* Dar, vine. . . *[iniţial în E:* Dar, Iulia soseşte;] || 21 — *E: alergînd spre dînsa.) jF.G: aleargă spre ea.)* || 24 — *E: (coborînd rapide j F: (coboară repede ţ G: (coboară* || 25 — *E, F, G:* Tu *[iniţialîn E:* Ah! tu] || 28 — *E. F, G:* nu, priveşte norii *[iniţial în E:* nourii pe ceruri] || 30 — *E, F, G:* Priveşte, ceru-i negru *[iniţialîn E:* Priveşte, noaptea-i neagră] || 146, *5 — E,F, G:* nalţă *[iniţialîn E:* poartă] || 7 — *E, F, G:* în culmea Romei *[iniţial în E:* o zeitate, nepoata] || 8 — *E, F, G:* nebunită *[iniţial în E:* exaltată] || 11 — *E:* cu aripi ce la nălţimi / *F:* înaltă ce la-nălţimi / *G:* cu aripi ce-n sus la cer || 14 — *E:* Ovidiu / *F,G:* amice || 15 — *E, F, G:* Un geniu [. . .] nime *[iniţialîn E:* OVIDIU

Poetul <...]> alt om] || 16 — *E:* el *[iniţial:* geniul] posedă-n lume / *F, G:* geniul posedă || 18 — *E, F, G:* Semeţ [. ..] amorul *[iniţial în E:* Semeţ; *apoi:* Am fost semeţ, dar Eros] || 23 — *E:* ochii-mi ca un vis *[iniţial:* dulce vis] *I F, G:* ceru-mi ca un vis || 30 — *E, F, G:* mîngăie *[iniţialîn E:* dominăTJ 31 — *E, F, G:* Pe *[iniţial în E:* De] || 32 — *E, F:* s-oprească *[iniţial în E:* s-atingă] [. . .] nevăzut / *G:* s-oprească [...] cel tăcut || 33 — *E, F, G:* odraslă *[iniţial în E:* nepoată] || 34 — *E, F, G:* Să-apară [. . .] întrezărită *[iniţial în E:*

Să fie ca o zee / O statue să fie de marmură
cioplită] || 147, 3 - *E, Fi G:* din culme *[iniţial în E:* cu drag ea] || 5 — *E, F, G:* Joe *[iniţial în E:* zeii] \\ *9 — E, F, G:* Regina Cnidei, Venus *[iniţial în E:* Zeiţa frumuseţii] || 15 — *E, F, G:* tine [.. .] Dumnezeu *[iniţialîn E:* -o zee, deşi nu sînt/un zeu] |1 18 — *E, F:* dorit / G: robit || 19 — *E:* Mă pleacă' .. .] sâ-ngenunchez *[iniţial:* Mă face <...> să-ngenunchez] *jF,G:* Mă pleacă [.. .] îngenunchiet || 21—22 — *E: (Corina s-au apropiat, ascunsă după stîncă.)*

T

CORINA / *F:* CORINA

(s-au apropiat de stîncă; ascunsă şi în parte)

\G: CORINA

(Ungă stîncă, în parte) || 25 — *E, G:* *(ridicînd / F: (ridică* || 28 — *E, F,G:* duce *[inițialîn E:* saltă] || 30 — *E:* *(Se pun/F.G:* *(Şed* || 148, 7 — *E, F, G:* plaiuri *[inițialîn E:* lume] || 12 — *E, F, G:* Iulio *[inițialin E:* singură] || 14 — *E, F, G:* Fereşte-a noastră taină *[inițial în E:* Ascunde-a mea iubire] || 19 — *numaiîn F, G:* *(Se scoală).* |[22—23 — *E,F,G:* Să [.. .] Stator, *[inițial în E:*

Să strig în lumea-ntreagă cu glas triumfător / de
A mea, a mea nepoata lui Cesar glorie-mbătat .împărat!] || 26 — *E.F.G:* redevenind poet *[inițial în E:* cu glas tremurător] || 27 — *E, F, G:* lui *[inițialîn E:* său] || 149, 2 — *E: strîngînd-o / F.G: (o strînge* || 8 — *numai în F, G:* *(arătînd luna plină)* || 9— 10 — *E, F, G:* Iubita [. . .] zîmbeşte. *[inițial în E:* Tot cerul se deschide.

Şi Venus, zeea Venus / Divinitatea blîndă /
Regina blîndă din Olimp ne surîde.] || 15 — *E, F: durere) t G: durere, în parte)* || 21 — *E, F:* de / *G:* sub || 23 — *E:* *(desperată) j F, G:* *(voind [. ..] desperată)* || 26 — *E:* *(apropiindu-se / F, G (se apropie* || 150, 4 — *E, F, G:* Acum *[inițialîn E:* Mizerabil !.. .] || 6 — *E F, G:* să şi-o *[inițial în E:* ca s-o] || 8 — *E:* s-o / *F, G:* să || 9 — *E, F, G* în lături, hoți! *[inițial în E:* Infami!... infami!...] || 10 — *E:* brațe /*F, G:* braț || 11 — *E: Iuliei. Luna se iveşte.) j F,G: Iuliei.)* || 24—25 — *E apropie.) j F,G: apropie unul de altul.)* || 28 — *E, G: semn poruncitor j F semn* || 151, 1 - *E:* CORINA *(desperată) j F, G:* CORINA || 11 - C, *D* I /*E, G:* II || 12 — 23 — C, *D:* Forum lui [.. .] pe [. ..] pe laturile lui se deschid două strade. Popor mult şi variat în piață. Unii dorm pe treptele porticelor, alții joacă *murra.* Trecătorii intră prin culisele lăsate libere, trec piața şi ies prin fund ; unii se plimbă pe sub arcade. Mişcare animată. / *E;* Forum. Portice în dreapta şi în stînga, de-a lungul culiselor. Un templu în fund. Popor mult pe piață. Culisele din față sînt libere. / *G:* Forum al lui [...] de la pămînt pe **[.';.]** precedat [...] variate. || 25—29 — C, *D: CLOAS, MUSS, PYRRHA, SAGA, HISTRIONI, POPOR (un precupeț de paste intră din dreapta, altul vine din stînga, purtînd ulcioare cu apă)*

PRECUPEȚUL I

(strigă) țE: UN PRECUPEȚ *(intră din dreapta, purtînd o tabla; strigă)*/G: RUTUBA [...] *cutie)* || 30 — *C, D:* Pastel *(Merge de vinde marjă în fund.) / E,G:* Paste ! || 152, 1-2 — *C,D:* PRE-CUPEȚUL II *(strigă) / E:* ALTUL *(intră din stînga, [...] ulcioare) / G:* PRECUPEȚUL II [...] *ulcioare)* \\ 3 - C, *D:* Virgo! *(Se duce de împarte apă la popor.) / E,G:* Virgo! || 4—5 — C, *D:* PRECUPEȚUL III *(intrînd din fund c-un paner) / E;* ALTUL *(venind dinJund* J/G: PRECUPEȚUL III *[...] elefant)* \\ *6 — C, D şi, inițial, în E:* Fildeş din Etruria! / *E, G* Ivoriu de Libia. || 8 — *C, D: (intră din stînga c-un paner, strigă) ț E (venind din dreapta, ducînd [...] cap) / G; (cu [...] cap)* || 11 — C, *D (vine din dreapta, strigînd) / E: (intrînd din stînga cu alt paner)\G (cu [...] brațe)* || 13 — 153, 3 — *în C, D: (Rutuba, Cloas, şi Muss vin ăe-nconjoară pe Pyrrha.)*

MUSS

Hei! Pyrrha, tîrziu astăzi te-arăți în Forum. Noi
Ți-am dus dorul.

PYRRHA

(veselă)

Şi mie mult dor mi-a fost de voi,
Cît ochilor de sare şi piper.

RUTUBA

(desmerdîndu-i bărbia)

Zvîrlugâ !

PYRRHA

La Fora Cupedinis am dat numai o fugă
Ca să v-aduc naramze... Uf! cît m-am ostenit!

MUSS

în casa lui Ovidiu, cum / *E, G:* MUSS [...] azi [152, 21 - *E: fund, rîzînd.)* / G: *fund.)* || 24 — *E: el. Poporul rîde.)* / G: Muss (...) *hohot.)* || 26 — *E: (oprind pe* / G; *(apropiindu-se de* || 29 — *E:* Fora / G: Forum || 153,2 — *numaiînG: (revenind în scenă)]* || 10 — C, *D: (amenințător) j E [indicația lipseşte] j G: [răstit)* || 15 — C, D: crîşmă, zăvod flămînd! / *E, G:* crîşmă *[E:* crîşme], zăvod flămînd, năuc! || 17—26 — *in C, D; (ridicînd brațul)*

Ce-ai spus ?

MUSS

(cu maiestate)

Jos brațele, Alcidiu... te-am înțeles... m-am dus!

(Pyrrha rîde.)

SAGA

(rămîne singură deoparte)

Lămîi din Mesenia!

RUTUBA / *E, G: (amenințîndu-l) [..'.] (o-prind-o)* [17 — *E: (ridicînd pumnul) j G: (amenințîndu-l)* || 20 — *El maiestate* / G: *demnitate* || 22—23 — *E:* PYRRHA *(revenind) (inițial:*

RUTUBA

Frumoasă Pyrrha,-mi spune / SAGA

(revenind)} / G: PYRRHA <.. .> *fund)* || 24 — *E, G*: Naramze de la Chius *(inițialîn E:* Lămîi de Mesenia> || 26 — *numai în G: (oprind-o)]* || 154, 2 — *numai în E, G; (rîzînd)]]* 4 - 12 - C, D:

CLOAS

Să-mi dai vro patru.

RUTUBA

Şi mie să-mi dai opt.

SAGA

(în parte cu ciudă) / E,G: MAI [. ..] *scenă)* [4 — *E:* MULȚI/G: MULȚI TRECĂTORI || *1 — E: (dîndu-le)* / G: *(împărțindu-le portocale)* || 10 — *E:* opt.

(Se retrag cu toții în fund.) G: opt. || 12 — *numai în G: (revenită în scenă)}* || 14 — C, *D:* fructe / *E, G:* poame || 17-158, 29 - *în C, D:*

Şi marfa-mi nevîndută o consomez tot eu. *(Strigă.)*
încet... pe rînd la marfă!... Nu dați năvală-n piață.

MUSS

(în parte, revenind în partea Sagăi)

Ha, iacă vrăjitoarea, schimbată-n precupeață. *(Cu glas blînd.)*
Ce vinzi, mătuşă Sagă?

SAGA

Ce-ți pasă, pițigoi?

MUSS

(cătînd în paner)

Lămîi ori tărtăcuțe?

SAGA

Lămîi.

MUSS

Şi sînt de soi?
Sînt dulci?... şi de pe unde-s culese?... din Umbria?
(Ia o lămîie şi o gustă, strîmbîndu-se.)

- SAGA

Nu pune laba.

MUSS

Bună-i! *(Strigă ca Saga.)* Lămîi chiar din " Schiția,
Verzi, acre şi zbîrcite de soare şi de ger...
Priviți, numai mătuşa lipseşte din paner!

SAGA

Ce-ai zis? Mînca-te-ar uliu! *(Se repede după el.)*

MUSS

(fugind spre fund)

Mă prinde dacă poți,
încet... nu dați năvală... v-oi mulțumi pe toți.
(Strigă ca o precupeață, imitînd pe Saga.)

POPORUL

(rîzînd cu hohot)

L-a prinde. — Nu 1-a prinde. — Săi, babă! — Sus, harpie !...

PYRRHA

(strigînd, se amestecă în popor)

Naramze de la Chius!

GLASURI ÎN POPOR

Dă-mi mie!.. . Dă-mi şi mie!

SCENA II

ZUTUBA, CLOAS

CLOAS

(în taină)

Rutuba, vin deoparte. *(Examinîndu-l.)* Făcut eşti din topor.
Ai suflet dîrz?

RUTUBA

Eu? Nu ştii că sînt gladiator
Şi mă numesc Alcidiu. . . în faţă mă priveşte...
Un om nici cît o muscă în ochii-mi nu plăteşte.

CLOAS

Aşa-mi convii, amice: vîrtos şi inimos.

RUTUBA

O ştiu, n-am preţ; întreabă pe oricare gelos.
Eu îi răzbun onorul de orişice ispită;
Căci am o meserie de mulţi apreţuită
în Roma; şi, mă crede... nu că mă laud, zău!
Morala înfloreşte în ea prin braţul meu.

CLOAS

Cum? Care meserie?

RUTUBA

Zdrobesc de porunceală,
Ucid sau rănesc numai, cum vrei, după tocmeală:
Atît pentru-o bătaie şi pentru-o rană atît,
Iar pentru-o-njunghiere sau strîngere de gît
Ceva mai mult... Vezi, Cloas, curînd oi să fac stare.

CLOAS

Ia spune-mi: cît mi-ai cere pentru-o manifestare?

RUTUBA

De care soi?

CLOAS

De-acele cu zgomot, cu ocări,
Cu huiduiri mojice, cu zvon de fluierări.

RUTUBA

Ceva complet? E lesne, dar trebui bună plată,
Căci o să am nevoie de-o plebe îmbătată,
De marinari, de leneşi, de histrioni, de hoţi.

CLOAS

Oricît ar fi, sînt gata să-ţi număr banii toţi.

RUTUBA

Dar spune-mi cui şi unde aşa ovaţiune?

CLOAS

Te prinzi s-o faci? Răspunde...

RUTUBA

Cum nu, amice?. . . Spi

CLOAS

Ascultă dar; chiar astăzi prin Forum are gust
Să treacă în plimbare nepoata lui August.

RUTUBA

Ce? Iulia?

CLOAS

Ea însăşi.

RUTUBA

Cum? Ruda maiestoasă
A lui Octavin Cesar?... Ştii tu că gluma-i groasă?

CLOAS

Ştiu, dar şi suma-i grasă.

RUTUBA

Ai banii?

CLOAS

Cîţi îi vrea.

RUTUBA

Cîţi oi vrea? La tocmeală haideţi în casa mea.

CLOAS

Hai.

RUTUBA

Fapta e-ndrăzneaţă, e demnă de Alcidiu
Dar cine-o comandează?

CLOAS

S-o spui la toţi: Ovidiu.

(Rutuba face un semn de mirare, apoi alt semn de aprobare şi pleacă m fund cu Cloas. Iese, apoi revine şi s-amestecă în popor.)

SCENA III

PINAX, HILLARIUS

(Pinax slab, Hillarius gras, intră din dreapta şi din stînga, se întîlnesc pe la mijlocul scenei, se privesc lung şi încep a rîde.) j E,G: (Strigă [. . .] greu.) [154, 18 — *E: (Iese prin dreapta.) j G: (Merge (. . .) fund.)* || 21 — *E: (vin din stînga)* / G: *(intrînd (. . .} scenii)* || 155, 2 — *E:* ea / *G:* chiar || 9 — *E:* ea cată *(inițial:* doreşte) / *G:* tot cată || 13 — *E:* de-atunce mult / G: ai crede ? tot || 20 — *E:* pe-un / G: un || 21 — *E:* fură ochii, mintea cu jocuri *IG:* mințile-amețeşte cu şiruri || 28 — *E:* plecare/G: purtare || 156, 7 — *E:* ca pe un hoț / G: cu moarte de || 16— 18 — *E:*

Şi speri tu că te-ar crede ?... Eu nu cred.

IBIS

(pe gînduri)

Dar!... / G: Tu?

<.. .> însă || 19 - *E:* HIIX.

La (. ..) amice, te-ai / G: La (. . .) cunosc că m-aş || 20—21 — *E:* August / G: HILLARIUS

August ||23 — *E:* O ştiu. *jG:* Aşa-i.]] *25* — *E, G:* avînt *(inițial în E:* transport) || 157, 3 — *E (anulat}:* sub ea muncit/G: în cangea ei || 5 _ *E:* 1-a lui Venus *j G:* 1-al Iunonei || 8 — *E:* în taină / G: îndată || 14 — *E:* Dar, tot *(inițial:* Aşa-i,/ *G:* Tot, însă.. . || 16 — *E:* Noi doi, în piață, hai să- *(inițial:* să) / G: Noi (...) să-][18 — *E:* mâhnit de-acest scandal / *G* gelos de-al său onor || 19 — *E:* pe Ovidiu un duşman criminal *(inițial* pe-al meu duşman al ei insultător) / *G:* pe (...) insultător || 20 — *E* S-apoi || G: Ş-atunci]] 22 — *E:* Prea bine. . . noi deoparte *(inițial:* în templu) vom sta ascunşi la pîndă.

(Arată templul din fund.) j G: Complotu-i (...) izbîndă. |] 24 — *E: (dîndu-i lui Hillar. trei pungi) j G: dînd (...) Hillarius)* || *25* — *E:* hai *(inițial:* curînd)/G: mergi || 26 — *E:* HILL.

(arătînd poporul) j G: HILLARIUS || 27 — *E:* insultători / G: răzvrătitori || 158, 2 — *numai în G: (arătînd (. . .} fund)* || 3 — *E:*

Eu merg iar cu Rutuba să mă-nțeleg / G: Rutuba (...) el || 5 — *E:* gloatele / G: clasele || 10 - *E: (Se (. ..} la* / G: *(Merge* <. L> *cu* || 14 - *E: (Privind/ G: (Cîntărind* || 15 — *E:* mîndre / *G:* scumpe || 16 — *E, G:* mie *(anterior în E:* -n palme) || 17 — *numai în G: (Pleacă (...) intră.)* < 13— 17 — *redactarea inițială din E, anulată:*

întîi, gîndind la mine, ca om de conştiință,
Mă chibzuiesc cu mană în buzunări deşarte.

(Bagă o pungă în buzunarul din stînga şi alta în cel din dreapta.)
O pungă ici în stînga, şi alta-n ceea parte. . .

(Pleacă spre stînga şi se întîlneşte cu Pinax care intră pe scenă adîncit în gînduri.)};]Ij 158, 18 - 159, 2 - *A, B: PINAX şi HILARIUS, unul slab şi celalalt gras, se întîlnesc în piață, se privesc lung şi bufnesc de rîs.*

HILARIU

Tot slab? / *E, G:* SCENA III [. . .] slab? [158, 20 - 22 - *E: (Se ntîlnesc amîndoi, se măsoară cu ochii.) j G: (Pinax (...) sarcasm.)* \\ 23- 159, 2 - *E:* HILLAR.

Ha, iaca Pinax Grecul... *(Tare.)* Tot slab?... ca un protap? /

G: HILLARIUS (...) slab?] || 159, 4 - *A B, C, D: lot j E, G:* Şi tu tot IJ *5 — A, B, C, D, G:* HILLARIUS / *E:* HILLAR

(arătîndu-şi talia) \\ 7— 10 — *numai în A, B, C, D,* G:, PINAX [. ..] protap. [9 - *A, B, C, D:* HILARIU *(C, D:* HILLAR.)

(mîncînd o portocală) / G: HILLARIUS] || 12 — *A, B, E:* înghițind coliva *[A, B:* naramza] *j C, D,G:* îmbucînd coliva [C, *D:* naràmza] || 13 — *A, B, C,D,G:* speculînd / *E:* cultivînd || Ï6 — *A, B, È:* Tu *[E:* Dar;] [.. .] amice / C, *D, G:* Dar; [. . .] aice [C, *D:* amice])| 17 - *A, B:* Piind *I C,D,E,G:* Tu eşti |) 19 - *A, B, C, D, G:* şirete *j E:* în barbă Jl 20-25 - *A, B:*

Eu..

HILARIU

(rîzînd)

Histrion şi leneş, trăieşti ca vai de tine !

PINAX

(cu mîndrie) / C, *D, E, G:* Te-ai [. . .] fiu. [22 - •*numai în G: (rîzînd)* || 25 — *C,D,G:* sărac să fiu */ E:* să fiu sărac] || .27 — *A, B, C, D,G:* Dar: histrion şi.leneş. / *E:* Sărac *[inițial:* Ce-aud?; *apoi:* De cînd] şi mîndru? || 160, 2 — *numai în A, B, C, D, G: (mîndru)* II 3 — *A, B, C, D, G:* din tată-n fiu. / *E:* îmi e pe plac. || *4 — A, B:* cu toții au viețuit / C, *D, E, G:* în Roma, toți filosofi [C, *D:* histrioni] || 5 — *numai în C, D, E,G:* Avut-au mare [C, *D:* S-au bucurat] [.. .] latine || *6 — A, B, C, D, G:* Lăsîndu-mi [. . .] mereu / *E:* Ei mi-au lăsat avere un sfat chiar de evreu. || 7 — *A, B:* oriunde *j C, D, E, G:* la alții || 10 — *A, J3:* zvîntată / C, *D, E, G:* uscată || 11 — 163, 3 — *în A, B:*

PINAX

Şi însă din juneţe prin cîte am trecut!
Dar ca s-apuc norocul de coadă n-am putut.
Prin meserii mulţime şi mult ingenioase
Cercat-am să prind carne pe şirul meu de oase.
Am fost chiar pe frînghie vestit dănţuitor,
Ce vii entuziasmuri năşteam eu în popor,
Cînd parcuram frînghia întinsă peste Tibru,
Făcînd trei tumbe-n aer cu meşter echilibru!
(Cearcă să facă o săritură de paiaţ şi cade obosit.)
Vai! aste balamale de mult s-au ruginit.
Ş-acum de-orice miljoace de trai mă simt lipsit.

HILARIU

Nu poţi să salţi în aer, pricep a ta jălire.
Dar nime nu te poate întrece-n tîriire.

PINAX

De cum se face ziuă alerg a saluta
Patronii, cu speranţă un prînz a căpăta,
Ii linguşesc de-a rîndul cu-o elocuenţă rară,
Şi ei, o crezi, Hilariu? ades mă dau afară!
Ovidiu numai singur... Ovidiu, îl cunoşti?

HILARIU

He! cine nu-1 cunoaşte? Zoilii doar cei proşti..

PINAX

El singur îmi suride poftindu-mă la cină,
Cînd îl mai lasă liber geloasa lui Corină.

HILARIU

Corina ş-alte multe zburdalnice frumseţi.
Ce-1 ţin oprit la pragul nebunei tinereţi.

PINAX

(oftind greu)

E rar cînd pentru alţii de sine el dispune,
Căci toate, pîn' la una, de dînsul sînt nebune...
Şi însă pentru-o pîne cît geniu cheltuiesc!
Mă strecur pintre oameni, ascult ce zic, pîndesc

Ce fac, m-apropii de dînşii cu-o zîmbire,
Ca să ghicesc în treacăt secreta lor gîndire.
Le spun palavre groase, admir tot ce ei spun;
La proasta lor părere nicicum nu mă opun,
Chiar inventez novele şi fapte gorioase
De-a noastre legioane în veci victorioase.
Azi bat pe geţi la Istru, mîni pe germani îi bat,
Minciună cu minoiună cîrpesc neîncetat,
Dar, vai! din toată-această măiastră cîrpitură
Nu mă cîrpesc, amice, cu nici o-mbucătură!

HILARIU

(cu înduioşire prefăcută)

Te-aş plînge cu durere dac-aş pute să plîng,
Tot ce pot face, Pinax... dă mîna să ţi-o strîng!
(Pinax întinde mîna, sperînd că Hilariu voieşte a-i da ceva.)

PINAX

(amărît)

Natura e nedreaptă, şi vitrigă, şi crudă!
De ce cu divul Cesar nu m-a făcut ea rudă?
De ce sînt în osîndă de-a fi pintre cei mici,
Cînd zilnic se înalţă atîţi mişei pitici?
Prosperitatea altor îmi amăreşte viaţa!
Amoru-i dulce? fie; eu nu-i cunosc dulceaţa.
Prietinia-i bună? o fi, dar nu mă-ncred.
Nu sînt amic şi-n oameni eu numai duşmani văd.
Frumseţea nu există! Oglinda-mi cu cruzime
îmi spune că pe lume ca mine slut nu-i nime!
Ş-apoi să fiu în pace cu lumea? Nicidecum!

HILARIU

Nu?

PINAX

Nu! în omenire e numai fum şi scrum!
Prostia îngîmfată, sfruntarea, servilismul
în fapte ruşinoase se-ntrec cu egoismul.
Priveşte împrejuru-ţi ş-alăture... Ce vezi?

HILARIU
(esaminîndu-l)

Un egoist de frunte precum tu nici te crezi.

PINAX

Nu e vorba de mine.

HILARIU

De cine dar?

PINAX
(strîngînd mîna lui Hilariu)

De-un frate
Ce-mi strînge mîna goală, rîzînd, pe nemîncate.
Şi tu ca alţi!

HILARIU

Ca cine?

PINAX

Ca Moeviu ce-a plătit
Cinoi sute mii sesterţii un peşte.

HILARIU

Te-a poftit
Să-1 guşti?

PINAX

Ba nu, mîncăul... Ca Locuacentus care-
Ajuns-a prin palavre orator mare, mare.
El şi-a făcut din limbă o undiţă de scos
Comori întregi de aur din orice tău glodos.,

HILARIU

Şi nu vrea să le-mpartă cu tine?

PINAX

Nu, zgîrcitul!:
Ca medicul Stropianus, celebrul, iscusitul,
Agent de moştenire ce vine-n ajutor
Oricărui perde-vară, berbant, moştenitor.
Bolnavul într-o clipă de rude se desparte.-
Şi medicul cu ele averea lui o-mparte.

HILARIU

Te-a căutat vreodată la boală?

PINAX

Ba nici pic.
Nu vezi că-s încă-n viaţă şi nu posed nimic?
El doar nu-şi perde timpul cu cei ce sînt pe gheaţă.
Pe cei avuţi el numai îi vindecă... de viaţă...
Dar ce să-nşir aice acel pomelnic lung
De trîntorii ce-n Roma cu miere botu-şi ung!?
Senatori, răi de limbă, ce tronul chiar înjură,
Pîn' ce de sus le cade o pară coaptă-n gură;
Străini, decît romanii de sînge mai romani,
Ce critică, insultă tot ce n-aduce bani;
Evrei din Palestina ce-adună-a lor tezaur
Cu pulberea pilită din banii noi de aur;
Greci, meşteri buni de intrigi, ce din Atena vin
De-nfiltră în familii corupţie, venin
Şi, alungind virtutea din suflete romane,
Cu-ncetul sapă baza puterii suverane.

HILARIU

Şi tu eşti, mi se pare, de neamul cel grecesc.

PINAX

Şi tu, dar n-aduci daruri.

HILARIU

Din contra; le primesc.

PINAX

Vezi tu, Hilariu, Roma e un lagum în care
Se scurg din lumea-ntreagă păraiele murdare,
Sclavi, vînzători de fete, hoţi, paraziţi şi furi.

HILARIU
(punîndu-i mîna pe umăr)

Şi histrioni mulţime.

PINAX
(lovindu-l încet pe spate)

Şi suma de auguri...

Poporul e o plebă ce nu vrea să lucreze,
Ce vrea în circuri numai August s-o desfăteze,
Iar patricianii lacomi, merindelor dînd zor,
în burtă mistuit-au chiar inimele lor.
Mîncare, bere, jocuri, prostituiri, orgie,
Hilariu, iată Roma, stâpîna lumei!

HILARIU

Fie!
Aşa cum este insă, în ea stăm amindoi,
Fiind noi demni de dînsa şi ea demnă de noi.
Mergi, dar, sărmane Pinax, hrănit de a ta ură.
Şi tidva ta e seacă, şi tu o secătură. *(Iese rîzînd.)*

PINAX

(singur, privind după el) j C, D, E, E„ G: Stomahul [.. .] *furios.)* [160, 11 _ 17 _ C, *D:* PINAX

Şi însă / G: Stomahul <.. ,) Ah! || 12 - *E;* Şi/G: Căci || 13 - *E:* Prin meserii mulţime şi mult ingenioase / G: Şi <...> ruşinoase || 15 — 161, 2 - *E:* Ai fost şi *(iniţial:* PINAX

Ai fost chiar), mi se/G: PINAX <...) îmi || 15 — *E, G:* PINAK *(iniţial în E,i* HILLAR.) |[17 - *E,:* Aşa-i!... *(Oftează.) j G:* Aşa-i! || 21 — C, *D:* cu-al meu spirit / G: dimineaţa || 23 — 28 - C, *D:*

Sînt detronat!. .. de mine azi nimănui nu-i pasă,
Afară de Ovidiu, cînd liber il mai lasă
Corina. . .

HILLAR

Ş-alte multe zburdalnice frumseţi
Ce-1 ţin oprit la pragul nebunei tinereţi.

PINAX

Prin meserii mulţime şi mult ingenioase,
Cercat-am să prinz carne pe şirul meu de oase.
Am fost chiar pe frînghie vestit dănţuitor...

HILLAR.

Ştiu.

PINAX

Ce / G: Şi <...) Dar <23 — *E„ G:* cîte-o pomană *[iniţial în E,:* puţină mană] > || 30 — C, *D:* şi / G: chiar || 31 — C, *D: (Imitează păsurile unui acrobat, dar se opreşte obosit.) I G: (Arătîndu-şi genunchii.)* || 23 — *C, D:* Sînt/£i, G: *(Cu emfaz.) (iniţial în E,: (Oftînd.)}* Sînt || 26 — 162, 3 — *la aceste rînduri, notă în Ş: Notă.* Versurile precedate *(iniţial:* însemnate) cu semnul „pot să fie omise la reprezentaţii. || 161, 2 — 162, 7 - *numai în E, E, G:* Şi <.. .) HILLARIUS <161, *A-Ei* în taină / £i, G: atunce H 20 - *E:* vede în el Octaviu / *E, G:* văd în el eroul ||21 — 24 — *E:* Ghici dacă poţi.

HILL

Un şerpe, un Apis fert in oală?

PINAX

Ba chiar pe Cleopatra ca Venus toată goală. / *E, G:* HILLARIUS .] Mare! || 29 — *numai în E„ G: (cu amărire)* \\ 162, 3 — 6— *E:*

PINAX

Pe o frînghie întinsă peste Tibru
Fac salturi de momită cu meşter echilibru. / *E, G:* ce faci [...] prade.) || 10 — 13 — C, *D;* să ţi-o strîng.

PINAX

(întinzînd mîna ca pentru pomană) j E:
Pinax (...) *deschisă.)*

HILL.

(strîngîndu-i mîna) j È{, G: (Pinax <...) PINAX || 14 - C, *D:* O! (...) Iar mîna / *E:* Ce? mă îngîni cu vorbe şi mîna ta-i *j E„ G:* O! <...) ta-i || 17 — 163, 3 — *numai în C, D, E, G:* Eşti <...) *furios.)* <162, 24 — *numai în E„ G: (rîzînd)* || 163, 3 — C, *D: (Hillar se depărtează în fund, rîzînd.) j E, G: (Hillarius [.. .] furios.)* >] || 163, 5 — 6 — *A, B,* C, *D:* El pare de mine-a se păzi

Ca şi cînd foamea este o boală lipicioasă. / *E:*
nu poate nimic a te-mblînzi
Şi fugi, închizînd ochii, de fapta generoasă. / *E„ G:* de [. ..] lipicioasă. || 7 — *A, B:* ş-o / C, *D, E, E, G:* şi || 8 - *A, B, C, D:* I-aş / *E, E„ G:* Ţi-aş || 10 — *A, B: (Iese.)\G: (Pleacă spre fund.)* \\ 10 - 168, 27 - *E,* Fj, G: *(Pleacă* [...] COTTA [10 — 15 - *Ei (Vrea să se ducă.)*

HILL.

Priveşte ici... *(Arată o pungă.) j E\"< G: (Pleacă (.. .) grabnic) jj* 19 — *E:* Pluton / *E„ G:* Mercur || 21 — *Ei* revolta / *E„ G:* agita || 22 — *E:* mană grasă *j E„ G:* pungă plină || 164, 2 — *E:* banii, *(anulat: (Arată punga.) > / E„ G:* banii. |] 14 — *E, Ei, G:* Ce? *(iniţial în E:* Pe) || 165, 6 — *E, Gi* Ovidiu! *j E,:* Ovidiu!

Mergi! || 7 - 14 - *E:*

Hai, mergi şi te arată dibaci şi priceput.

PINAX

Merg. *(Mirosă punga.)* Bine zic evreii, monedele nu put,

HILL.

Mi-au rămas două. *(inițial:* De-acum . ..

vae victis.. .) / E., G:

PINAX <...> pungile *(G:* punga) (...) *(în parte.) (G:* Hmm!><...) Cu *(G: (în parte.)* Cu) (...) două! || 16 — *E: vine j E., G: revine* || 24 — *E: în (...) uită.) / E., G: multe în (...) uită între culise.)* || 27 — *E:* ca / *E., G:* noi || 28 — *numai în E., G: (Pleacă (...) fund.)* || 166, 2 — 6 - *E: HILLARIUS, IBIS, OVIDIU, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS şi alți tineri patriciani intră vesel pe scenă)*

OVIDIU / *Ei, G: OVIDIU (...) Ibis)* \\7 - *E, E., G:* Bachus *(inițial în E:* Vulcan) || 9 — *E:* augurul / *E., G:* augurii || 10 — *E:* tu ai / *E., G:* ai tu || 12 — *numai în E., G: (posomorit)* || 15 — *E: (Iese prin fund cu Hilariu.) / E., G: (Se (...) şi intră în el.) (inițial în E.: şi dispar înlăuntru.)}* || 16 - *E:* CLEVETIUS / *E., G:* COTTA || *între r. 24 — 25, indicație anulată în E.: (Ajuns la uşa templului, Ibis face un semn amenințător spre Ovidiuşi dispare în templu cu Hillarius.)* ||167, 8 — *E:* două guri lipite de / *E., G:* buze alipite cu || 11 — *E:* Ovidiu / *E., G:* amice \\ 19 — *E:* Dar mult mai presus *j E., G:* Da-i mai presus mult || 20 — *E:* nu toți şoimii / *E., G:* numai vulturi || 22 — *mimai în E., G: (îngrijit)* \\ 26 — *E:* prin Roma că-n parcul *(inițial:* dealul) / *E., G:* în (. . .) parcul || 27 — *E:* Mîngăietoarea *j E., G:* îndurătoarea || 168, 4 — *E:* cu *(inițial;* pe)-a ta gură / *E., G:* prin gură-ți || 5 — *E, E., G:* făcînd să mintă şi *(inițialîn E:* fără mustrare cu) || 6 — *E, E., G:* Căci (...) uricios *(inițial în E:* Şi nu *[anterior:* nu-ți] permit nici unui în fața-mi să pro ; *apoi:* Căci [. ..] în gînd răutăcios.) || 8 — *E, E., fi:* Şi (...) profane *(inițial în E:*

Şi nu /-ți permit în față-mi ca limba-ți să profane) || 11 — *numai în E., G:(!ui Clevetius)* || 12 — *E, E., G;* Dac-ar *(inițial în E:* Clevetius, de-ar şti Cesar) || 15 — *E:* N-am teamă *(inițial:* Ba, căci) / *E., G:* N-am grijă || 21 — E, *E., G:* Eu. *(inițialîn E:* Lui însuşi.) 26 — *E, E.:* August / G: Augur] / C, *D:* SCENA IV

PINAX, IBIS (intră turburat prin stînga)

IBIS

(în parte)

De astă dimineață alerg: nu-mi aflu locul:
Sînt turburat.

PINAX

Hei! Ibis!... Cu el să-mi cerc norocul. *(I se-nchină.)*
Să te ferească zeii de orice gînd amar.
Ilustre Ibis, rudă cu marele-Amilcar!
Cartaginea rîvneşte pe Roma fericită
De-a te avea în sînu-i, tu, fața strălucită.
(în parte.)
E mîndru de-o ureche. *(Trece.)* în stînga lui să trec.
(Tare.)
Ar fi să ne dăm mîna, tu cartagen, eu grec,
Să ne apărăm de duşmani precum doi cai la soare
Sè apără de muşte cu-a cozilor mişcare;
Căci Roma zgomotoasă e plină de bondari,
Ce-n stupi străini, la miere, se vîră ca tâlhari.
(Ibis se uită la el.)
(în parte.) M-a înțeles. *(Tare.)* Iubite, cuminte-i s-aruncăm
Necazurile-n Tibru, să bem şi să mîncăm,
Căci viața este scurtă... Mîncăm noi împreună?
(Ibis îi întoarce spatele.)
Aud?... Hei?... *(în parte.)* Nu se prinde...
Iar am pățit-o bună.
(Iese cu capul plecat.)

SCENA V

IBIS

(singur)

Corina astă noapte de-acasă a ieşit
Şi-n taină cu Ovidiu, o ştiu, s-a întîlnit!
Ovidiu!... nu-i pe lume obraznică făptură
Să poată ca s-aprindă în mine-atîta ură
Ca-acest poet al Romei, corupt, corumpător,
Pescuitor de-amoruri cu versuri de amor.
De cînd el mai cu seamă a scris *Arta iubirii*
Femeile, pierdute pe cîmpul rătăcirii,
în brațe-i se aruncă orbiş, într-un" noroc,
Ca fluturii nemernici ce dau zburînd în foc.
Berbantul cît de mîrşav, berbant numai să fie,
La dînsul dau năvală copilă şi soție,
Căci vițiul le-atrage, trăsnindu-le prin gind

Că vor schimba în erou pe un mişel de rind.
Corina cea cu minte şi calităţi înalte
Căzut-a şi ea-n cursă ca toate celelalte.
Ovidiu!... Dar în fine azi am să mă răzbun,
Să-1 pierd, să scap de dînsul... Dar... planul meu e bun.
Azi, Iulia, nepoata lui Cesar împăratul,
Pe cînd se făcea ziuă a părăsit palatul
Mergînd la templul Vestei, ofrande ca să facă.
Cortejul ei pe-aice, prin Forum a să treacă,
Ş-atunci... am pus la cale, urzind al meu complot,
Să o insulte plebea... pe bani ea face tot...
Trimis în strade, Cloas, cu sume mari sub haină,
Din partea lui Ovidiu le-a răspîndit în taină,
Şi astfel împăratul, cu drept răzbunător,
Va crede pe Ovidiu al său insultător,
Ş-apoi nici chiar Apolon nu-1 scapă de osîndă.

SCENA VI

IBIS, CLOAS (venind din fund)

[CLOAS]

Stăpîne. . .

IBIS

Tot e gata?

CLOAS

Dar!

IBIS

Bine, stai la pîndă.

CLOAS

Poporul, cînd a trece corteju-mpărătesc,
Va face zgomot mare.

IBIS

Să facă; eu plătesc.

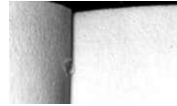
(Cloas iese, Ibis stă gînditor.)

SCENA VII

IBIS, HILLAR1U şi PYRRHA (mai in fund)

HILLAR

Copilă drăgălaşă, te du şi fii ferice,
Amor şi voie bună oracolu-ţi prezice.

PYRRHA

Ah! Dacă-a tale spuse, augure, vin din cer,
Primeşte-n dar din parte-mi întregul meu paner.
(Da panerul lui Hillar şi iese veselă prin dreapta.)

HILLAR

(privind-o)

Ce căprioară vie cu sprintene picioare!
Căci nu sînt căpriorul acestei căprioare!

SCENA VIII

IBIS, HILLARIU

IBIS

(în parte)

Hillarius augurul?... îmi vine sâ-1 consult,
El e tălmaci de visuri şi mi-a vestit de mult
O tristă catastrofă, o şotie ciudată.
Hillariu!

HILLAR

Tu eşti, Ibis? Ce pară-ntunecată
în ochii tăi mocneşte?... Ai vrun neajuns?...

IBIS

De-o mare măhniciune, amice, sînt pătruns.

HILLAR

Ţi s-a-necat flotila cu stofe tiriane?
Fugit-au ale tale plăcute lesbiane?

IBIS

Hillariu, pretutindeni eu sînt întîmpinat
De groaznice presajuri ce m-au înspăimîntat.
Ducîndu-mă la ţară ieri să prinzesc, o cioară
Cîntatu-mi-a în stînga!...

HILLAR

Semn rău! fire-ar să moară!

IBIS

Apoi trei iepuri sprinteni, vînaţi de doi ogari,
Tăiatu-mi-au toţi drumul, ieşind de prin tufari.

HILLAR

Semn si mai rău!

IBIS

Hillariu, crezi tu că în zadar
Ieri, strănutînd la masă, vărsat-am un pahar?

HILLAR

Nu... Şotia prezisă de mine?..

IBIS

Ai ghicit-o.

HILLAR

Cum? Esti?.

IBIS

Sînt!

HILLAR

Eşti?

IBIS

în capăt.

HILLAR

Corina?

IBIS

(plecînd capul)

Am păţit-o!
Dar vreau o răzbunare cum nu s-a pomenit...
Poţi tu să-mi faci complice infernul?...

HILLAR

Pot... plătit.
întăi să tragem sorţii!

IBIS

Dar, şi deocamdată
Ia astă pungă plină din partea mea drept plată.

HILLAR

(zîmbind)

Prea bine, haideţi colo în templu, să vedem
Ce ne va spune-n taină oracolul suprem.

IBIS

(invocînd)

Veniţi în ajutoru-mi tustrele Eumenide,
Să mă răzbun de-Ovidiu!

HILLAR

(în parte, pufnind de ris)

Ovidiu ...

(Hohote prelungite în culisele din stîmga; Ibis priveşte.)

IBIS

Cine rîde?
Ovidiu? *(Lui Hillar.)* Haide-aiure, de dînsul vreau să fug.

HILLAR

(în parte)

Am să-i sustrag toţi banii din sîn cu meşteşug.
(Se duc spre fund şi intră în templu.)

SCENA IX

OVIDIU, TIGELLWS, COTTA, CLEVETIUS, apoi IBIS ţi HILLARIUS

OVIDIU

Şi zici că împăratul an ţi-a cerut pomană?

CLEVETIUS

Ne-am întîlnit noi lingă coloana pompeană,
Şi el mi-a întins mîna, şi eu i-am dat un as.

OVIDIU / *G: (Pleacă* [...] COTTA *\\-29 numai în C, D, E, G (Toţi rîd.)* || 169, 1 - C, *D:* COTTA / *E, E, G:* OVIDIU *\\2 - C, D* Cesarul mare / *E, Ex, G:* din înălţare || 3 — C, *D:* ajuns la / *E, Ex, G* căzut în || 5 — *C, D:* haină / *E, Ex, G:* haine || 6 — *C, D:* culmea de mărire / *E, Ex, G:* culme de putere *[iniţial în E:* lume de mărire] || 7 — C, *D:* şi-njosire / *E, Ex, G:* şi cădere || 9 — C, *D:* Se zice că e foarte zgîrcit, că / *E, Ex, G:* Ba [. ..] însuşi |j 10 — *C,D:* El însuşi casei sale / *E, Ex, G:* Căsuţei sale proaste || 12 — C, *D:* el cuibul / *E, E, G:* cuibarul *[iniţial în E:* culcuşul] || 13 — C, *D:* COTTA
Căci nu te-aude Cesar! Ce-aş rîde! *j E, E,, G:*
Schimba-s-ar [...] mortale! || 17 — C, *D:* răspîndite / *E, Ex, G:* ridicate || 20 - C, *D:* în / *E, Ex, G:* ca-n || 22 - 24 - C, D; OVIDIU
Mulţi s-ar hrăni din tine, în bani de-ai fi topit?

TIGELLIU

Oricine-ar vrea să-l guste ar fi chiar otrăvit.

CLEVETIUS

De cite Cesar face, orice mi-ai spune, frate,/E: Şi [...] La toate-a sale fapte [...] lăudate. / E_{5}G: Şi[...] L-a sale fapte însă[...] lăudate. || 25 - C, D, E: dar / E_{5}, G: ci || 26 - C, D, E: La dînsul / E_{5}, G: înminte-i || 27 — C, D: Simplicitatea / E,E_{5}G: Simplicitatea-i ||29— C,D: *(Ibis şi Hillariu ies din templu.)*

OVIDIU

(zărind pe Ibis în fund)

Pe Bachus corniferul! Ce văd? Nu mă înşel?
Priviţi colo spre templu... Amici, el este, el!

TOŢI

(speriaţi)

August? August?...

OVIDIU

(adresîndu-se în fund)

Ba, Ibis... He! Ibis, *salve* ţie.
Om ghiftuit de toate, de-amor, de avuţie!
Cum? Mai consulţi augurul? Ce vrei? Ce mai pretinzi,
Cînd ai tu pe Corina şi-n ochii-i te oglinzi?

IBIS

(în fund)

Rîzi tu, Ovidiu, astăzi, dar poate mini vei plînge,
Cînd nu s-aşteaptă omul, atunce gîtu-şi frînge.

(Iese prin dreapta cu Hillariu.)

CLEVETIU

Vorbeşte-n aforisme ca un filosof grec.

TIGELLIUS

Şi are miez la vorbă...

CLEVETIUS

Cît are fructul sec.

COTTA

He! Voi glumiţi, dar Ibis, îl ştiu, e rea natură.
Să mă ferească Joe de-a lui grozavă ură!

OVIDIU

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin;
Am numai oaspeţi veseli şi blînzi în al meu sîn:
Amor, prietenie, senin, compătimire,
Tovarăşi scumpi de cale ce duc la fericire.
Ei îmi arată lumea prin văl trandafiriu,
Făcîndu-mă-al iubirii poet iubit să fiu,
Şi-mi spun că nu-i fiinţă mai tristă, mai muncită,
Ca omul ros de ură ş-invidie urîtă.

COTTA

Tu eşti un om ferice condus de năluciri,
Şi aerul din Olimp în Roma îl respiri.

OVIDIU

Aşa-i!... din tinereţe mă bucur de-a fi-n lume,
Scriind pe sînuri albe al lui Ovidiu nume.
Amici! A noastre zile se sting ades în zori,
E drept să le aşternem un lung covor de flori
Şi să gustăm extazul avînd pe cer un soare
Şi pe pămînt femeia de-amor inspiratoare.

CLEVETIUS

Femeia?... Rătăcire...

OVIDIU

îmi place-a rătăci
în lumea cea menită pe om a-l ferici
Şi unde la tot pasul, cu farmec viu, scînteie
Divina, drăgălaşa zimbire de femeie.

CLEVETIUS

Pygmalion, ca tine înamorat, artist.
Nebun de Galatea...

OVIDIU

Şi cum vreţi să-i rezist,
Cînd darnica natură i-a dat ca la o soră
O formă-atrăgătoare şi albă de amforă;
Un glas care pătrunde şi varsă, dulce dar,
Urechei armonie şi inimei nectar;
Un sîn cu două cupe rotunde, adorate,

Din care sorbi şi viaţa şi dulcea voluptate;
Doi ochi frumoşi, luceferi cu foc luminător,
Ş-un suflet ce-ţi răpeşte tot sufletul cu dor.

CLEVETIUS

Sărman poet!... Ajuns-ai în tristă nebunie.

OVIDIU

Mă rideţi? Rîsul vostru e rîs de comedie.
Toţi voi sînteţi ca mine supuşi femeii, sclavi,
Dar faceţi ca fricoşii ce vreau să pară bravi.
Eu le iubesc pe toate ş-aş vrea pe toate ele
Să le confund într-una, să fie toate-a mele.
Păn'la sfîrşitul lumii, lungind al vieţii fir,
Aş vrea, cîte s-ar naşte, cu drag să le admir,
Căci eu iubesc în ele acea divinitate
Ce viaţa ne urzeşte cu zile încîntate,
Şi leagă faptul vieţii cu-apusul ei mâhnit
Prin lanţ în înflorire de-amor fără sfîrşit.

TIGELLIUS

Dar timpul nu-ţi şopteşte, trecînd, de bătrîneţe?

OVIDIU

Cît am simţire-n suflet, am parte de juneţe.
Iubesc, căci am menire în veci ca să iubesc;
De sînt poet, femeii talentu-mi datoresc.

COTTA

Oricare-ar fi făptura femeii, pentru tine
Posedă săvîrşirea făpturilor divine?

OVIDIU

Dar. .. Tot ce altor oameni le pare un defect
în ochii mei luceşte plăcut, frumos, perfect.
De-i mică, nu e mică, ci astfel nimerită
Cît poate să încapă în inima-mi răpită.
E-naltă? Văd pe Juno cu mersu-i unduios
Chemîndu-mi adorarea prin chipu-i maiestos.
E subţirică?-n minte-mi ea-i vesel comparată
Cu trestia mlădie de zefiri legănată.
E brună? Vălul nopţii pe fruntea sa întins

Ascunde-nflăcărarea amorului nestins.
E blondă? Coama-i lungă in vînt fîlfîitoare
Măiestru se-mpleteşte cu razele din soare.
E simplă? Un ce tainic mă face să doreseJ
Natura-i adormită în braţe-mi s-o trezesc.
E vie? Mă-nviază. Isteaţă? îmi promite
Un drag şi scump tezaur de ore-nveselite...
Şi astfel eu, Ovidiu, nepreţuind nimic
Mai sus decît femeia, mă-nchin la ea şi zic:
Mai dulce-i răsuflarea din buzele copilei
Decît aromul nopţii sorbit de faptul zilei.
Ferice dar de omul setos de sărutări
Ce-aspiră-n el dulceaţa verginei răsuflări!
Ferice de acela ce în femeie crede
Şi rai, dumnezeire, în ea numai le vede!

TIGELLIUS

Ce foc! Ce elocuenţă! A! pentru-al tău succes
Păcat că n-ai, Ovidiu, un public mai ales. / *E, Ex, G:* OVIDIU [...] dezgust. [31 — *numai în E*, *G:* *(cu dispreţ)* || 34 — *E, E\,* G: eşti *(iniţial în E:* orb eşti) |] 35 — *E:* Cum ne-a cuprins al vieţii profund, amar *(iniţial:* Cum toţi romanii tineri) / *Mii G:* Cum (...) chiar] || 170, 1 — C, *D, E, Ei, G:* OVIDIU *(iniţial în E.:* OVIDIU *(indignat)* || 7 - *numai în C, D, E, G:* *(Aprinzîndu-se.)* || 14 — C, *D, E, Ei, G:* de viaţă-a [C, *D:* trai a] fi *[iniţial în E:* dezgustul de] || 16 — C, *D, Ei, G:* mînă-i / *E:* mînă || 18 — C, *D, Ex, G şi, iniţial, în E:* aibă un / *E:* aibă || 20 — C, *D:* ce să topească / *E, E*, *G:* care topeşte || 25 — *numai în C, D, Ei, G:* *(Arată pe Barrus.)* |) 26 - C, D:X/£, *E*, *G:* VI || 27 - 171, 7 — C, *D:* *PINAX*

PINAX

(deoparte, lui Barrus)

Dar, regele meu Barrus, pe frunte porţi un nimb;
Cu-a ta figură zeii ar vrea să facă schimb.
La cine prînzim astăzi?... Şi unde cinăm oare?. . .
(în parte.) Se face că n-aude.

OVIDIU

He! *IE, Ei, G:* istovit [...] OVIDIU [170, 28 - 30 - *E:* COTTA
He Barrus, *salve* ţie. / *Ei, G:* *întovărăşit* (...) Barrus!. 32 - 33 — *E, Ex'.* BARRUS

(cu dispreț) (E: (cu glas istovit)}

Bufon! *(inițial în E.:* Puşchea /!>/G:

BARRUS

Bufon!. . . |J 171, 1 - *E:* TIGELLIUS / *E, G:* COTTA || 4 - *numai în Ei, G: (cu glas femeiesc)* || 5 — *E:* Amici *(inițial:* Vin de la baie), vin de la baie şi mă prăjesc / *E., G:* Amici (...) ieşit || 6 — *E, E. G:* Am(...> *(Tuşeşte.) (inițial în E:* OVIDIU

Căci am [. . .] *(Tuşeşte.)* Barrus, pun)] || 9 - C, *D, G:* în / *E:* la y 12 - 176, 18 - *în C, D: (Toți îi pipăie brațul rîzînd.)*

PINAX

(în parte)

Să juri un scul de ață. ..
Şi ăsta-i vultur falnic clocit în ou de rață.

BARRUS

La cîmpul lui Mars astăzi zvîrlit-am uşurel
Vreo zece javeline şi discul de oțel.
Ş-am întîlnit acolo pe Chloe, pe Actea,
Pe Tyndaris. . . Acum la poarta Capenea
Merg să mă urc în caru-mi, să mîn catîrii mei,
Pe Calea Appiană să alergăm tustrei.. .
Actea, Chloe, Lice şi altele or să vie
Acolo... Mă duc, *vale. !*

OVIDIU

Ce? zici că or să fie
Cu toate? Mă aşteaptă, eu te-ntovărăşesc.
La vila-mi, lîngă Roma, am gînd să le poftesc.

PINAX

Pe ele numai, dive?

OVIDIU

Ba nu, şi pe Graecianus,
Pe Cotta, Pansa, Barrus, Clevetius, Marcianus
Şi alții.

PINAX

Dar pe mine... pe mine cel lihnit?

OVIDIU

De-i spune ceva comic să rîdem, te invit.

PINAX

Cunoaşteți pe Zoilus, bîrfaş de meserie?
El a comis în taină o vastă tragedie,
Cu care o să-ntreacă pe însuşi Euripid.
Nu rîzi?

OVIDIU

Nu; păn-acuma nu m-ai făcut să rid.

PINAX

Antoniu în Egypet triumfător soseşte...
Să vezi cum Cleopatra de-amor îl nebuneşte...
Pontifii, magii, hîtri în'p lanurue lor>
închină lui Antoniu un lung şi lat covor.
Ei îl aduc pe umeri cu alte scumpe-odoare
Şi-1 dau de-a vălătucul sub ale lui picioare,
Iar cînd întreg covorul pe scenă s-a destins,
Ce vede-n el Antoniu şi publicul surprins?
Ghiciți.

TIGELLIUS

Un leu?

COTTA

Un şerpe?

OVIDIU

Un Apis în frigare?

PINAX

Ba. Cleopatra-n Venus... Cînd a ieşit din mare.

(Toți rid.)

OVIDIU

Sublimă tragedie!... Aş vrea s-o văd şi eu.

TOȚI

Şi eu.

BARRUS

Veniți.

OVIDIU

îndată. *(Lui Pinax.)* Să vii la prînzul meu.

(Ies rîzînd în dreapta.)

SCENA XI

CLOAS, RUTUBA, MUSS, apoi IULIA, LICTORII

E, St, G: Priviți [. . .] LICTOR [171, 13 - 15 - *E:*

TOȚI

(pipăindu-i brațele) j E G: (își <...> pipăindu-le) || 18 — *E, Et, G:* cîțiva din ei *(inițial în E:* din ei cîțiva)]| 23 — *E:* CLEVETIUS / *E,* G: TOȚI || 26 - £: La poarta / £ G: Apoi || 28 - *E:* Și/£, G: Mi || 29 — *E, Ei, G:* a lor figură cu-a <£: pe-a> mea să *(inițial în E:* cu-a mea figură pe-a lor s-o> ||172, 2 — £: carul / *Et, G:* caru-mi || 3 — £: Chiar /£j, G: *(Privind (. .* (> A! || 10 - £, *E G:* încalțe *(inițial în £:* Mai bine) || 12 — *numai în E G: (supărat)* || 14 — *numai în E G: (Toți rîd.)* H 16 - £: PYRRHA / *E G:* CHLOE || 17 - 18 - £: *(în costiu-muri elegante de curtizane, intră prin stînga) j E G: (intră(. . .) patriciani)* \\r. 21—173, 7 — *în E sînt anulate cu cerneală:* ACTEA (.. .) lătrător. 1121 — 26 — £: Actea, Chloe, Glyce *(inițial:* Actea, Glyce, Chloe).

OVIDIU *IG:* ACTEA <...) *mîna)* \\ 28 - *E, G:* v-a-n-dreptat *(inițial în E:* v-a condus) || 173, 4 — £, *G:* coame lungi *(inițial în E:* cozi de păr) || 5 — £, G: frumseții *(inițial în* £: naturii) || 7 — £, G: obraznic *(inițial în E:* infame) || 8 — £: CLYCE / *E G:* TYNDARIS || 9 — *E, Ei, G:* Năpîrcă de lagumuri *(inițial în E:* Actea / Paingăn de risi-puri /-nchinare /lagumuri) jj 11 — £: Paingăn mușcător, *(inițial:* lagum otrăvitor.) / *E,* G: Paingăn mînjitor. || 14 — £: a cărui nume răsună-a *(inițial:* cuprinde-o) clevetire / £], G: ce (...) omenire || 15 — £, *Ei, G:* Mai (. . .) veniți *(inițial în E:* Mai bine /Veniți / veniți vesel cu noi) |] 16 — £: orașul să / *Eu G:* pe noi să ne || 19 — £, £, G: de-a (...) prea *(inițial în E:* sîntem toate de tine) || 21 — £, *Ei:* învingător ferice! cu toate îl *(inițial în E:* Ce fericit / Cît de fericit ești) / G: învin-gător (...) toate-1 || 23 — *numai în E G: (cu sarcasm)* || 26 — £: infame (...) o *(inițial* vro) / *E,* G: nebune (...) o || 29 — *numai în E G: (Amicii lui îl opresc.)* || 174, 3 — £: faci a rîde cu vorba-ți / Ej, G: face-a rîde mănia-ți || 4 — 10 — *numaiîn E G: (Lui (...) etc.)* || 12 — 13 — £: CORINA *(viind din fund) / E, G: (rămas (...) dreapta)* || 15 — *numai in Ei, G: (foarte agitată)* || 23 — £: A?... / *E G:* Cum? || 175, 9 - £: Să / *Ei, G:* Cît || 18 — £, *Ei',* pe lume-a / *G:* de-acum a || 19 — *numai în Ei, G: (Cu înduioșire.)* || 22 — *numai în Ei, G: (Cu lacrimi.)* || 26 —£: poetul tău iubit / £j, G: poetu-ți favorit || 33 — £, Ei, G: Căci *(inițial în Eii* Cînd) || 176, 10 — *numaiîn E G:răpede (...) scenă.)* || 14 — £, *E G:* cu nobila-i jertfire *(inițial în E:* pe lîngă-a ei mărire) || 15 — 16 — £:

ru ca-pul Plecat în dreapta și se duce sub portice.) j E G: pe (. . •> M-)} II 18-177, 21 - C, *D. Ei, G:* POPOR [...] Tibru! [20 - *C, D: și pe Muss în* / Ei, G: *în* || 21 - 22 - C, *D: înarmați și urmați de alți patru. / Ei, G:* și (...) spade *(inițial în E;* lănci) || 22 - C, *D: umeri / E, G: umerii lor* || 23 — C, *D: perne. / £, G: perne de purpură.* || 25 - C, *D: cealaltă.în stînga IE,G: și alta* \\ 28 - *numaiîn E G: Ibis(. . .ytemplului)* | 29 - 177, 21 - C, *D:* CLOAS

(alergînd din fund, se apropie de Rutuba)

Cortejul vine... iată-1... Rutuba, dă semnalul.

RUTUBA

Muss, piciule, începe.

MUSS

(scoțînd un fluier din buzunar)

Stai să-mi gătesc cavalul.

(Șuieră.)

UN LICTOR

Ce?

(Alte șuierături s-aud în fund.)

CLOAS

Dați gură!

RUTUBA

La oarba!

LICTORUL

Sclavi buni de spînzurat!...

POPORUL

La oarba! / £, G: MUSS (...) Tibru! (16, 20 - *Ei, G:* PLEBA *inițial în* £: POPORUL]>]/£: *PINAX, POPORUL, SAGA [inițial: PYRRHA] (poporul umple scena, grupîndu-se în stînga)*

UN PRECUPEȚ

[inițial: PINAX

(alergînd din fund)]

Paste!

ALTUL

Apă de Virgo!

RUTUBA

(într-un grup)

Veniți aice voi...

Să faceți zgomot mare...

UN OM DIN POPOR

Prea bine, las' pe noi.

PINAX

(alergînd din fund)

Cortejul vine, iată-l_____Rutuba, dă semnalul.

RUTUBA [...] *o cheie)*

Stăi [...] *(Fluieră.)*

(Cortejul începe a intra prin fund din stînga.)

SCENA X

POPORUL, IULIA, LICTORI (description du cortège)

UN LICTOR

Ce?

(Alte şuierături s-aud mai în fund.)

PINAX

(între grupuri)

Dați gură.

RUTUBA

La oarba!

LICTORUL

Sclavi buni de spînzurat!

POPORUL

La Tibru *[inițial:* naiba]! ! || 23 — C, *D : (înaintînd şi arătîndI E, Ei, G: (arătînd* || 24 — C, *D, E., G:* degerat / £: marinat || 25 — C, *D: (Ris în popor.) j E: (Poporul rîde.) / E., G: (Rîsete în grupuri.)* || 27 — *C, D:* foc... *(Poporul rîde.) / E, E. G:* foc. || 178, 1 - 5 - C, *D:*

LICTORUL

Tăcere,

Mişeilor!

POPORUL

(înconjurînd corteju1)

La oarba!

RUTUBA

(înaintîndu-se)

Ian stai de-mi spune, vere / *E., E., G:*

MUSS [. . .] *lictor)* [3 - *E:*

PINAX

Grozav / *E., G:* Grozav || 5 — *numai în E, G:*

(apostrofînd pe lictori)] ||j7 - 179, 8 - C, *D:*

LICTORUL

(cu manie)

în lături!

MUSS

(arătînd pe lictor)

Urît tată-a avut!

RUTUBA

Jos lectica!

LICTORUL

(scoțînd spada)

în lături, vă zic, căci în grămadă

De m-oi azvîrli...

MUSS

Ia seama să nu te-nfigi în spadă,

(Poporul rîde şi şuieră mai tare.)

RUTUBA

Jos lectica în fața poporului roman,

La forum si la circuri el este suveran.

IULIA

(sculîndu-se, zice cu glas mare)

Sus lectica, octofori, sus, plebea să mă vadă,

Cit de mai sus pe dînsa dispreţul meu să cadă!

POPORUL

(furios)

A! a! a!

(Se-ndeasă împrejurul lecticei; lupta începe între Rutuba cu lictorul, şi între oameni din popor cu acei ai cortejului.)

SCENA XII

precedenții, OVIDÎU, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS, [BARRUS. P1NAX\ (venind in dreapta) și, mai pe urmi, IBIS și HILLARIU (apartnd sub porticul din t dreapta)

OVID

Ce-i aice?

IULIA
(veselă)

Ovidiu! *(Face semn servilor să coboare lectica.) E, Ei, G:* cît [...] Ovidiu! [178, 7- 17 — *E:*

LICTOR

în lături! trei asi?

RUTUBA

Ce preț? trei ași?

MUSS

Cinci.

LICTORUL

Hoți

PINAX

Ea fie curtizană *(inițial:*
Ce prețuri pe dînsa?...

PINAX

Cît ai vrut? Ce preț?

MUSS

Ce preț?

PINAX

Ea n-are preț... întrece pe-a Romei curtizane.)

LICTORUL
(scoțînd spada)

în lături, mizerabili!

RUTUBA

în lături tu, șoldane. / £j:

MUSS

Un as, atîta face. *(redactarea inițială areplicii, anumită ilizibil, pre cum și indicația următoare: (Rîș cu hohot în popor.))(...)* Un (...) *(Pleba (inițial: (Poporul) <...> (inaintînd) (inițial: (infața cortejului)) (...) Inaintînd)\G:* cît <...> *inaintînd)_* 19 - *E:* și în / *E, G:* și la. |[20 — 2j _ *E: porticul din dreapta, curtizanele privesc și rid. Zgomot mare.) j Ei, G: portice (. ..} Zgcm'ot.)* 23 - *E: perne j E,G: coate)*|] 26 — 27 - *E;*POPORUL

La Tibru *(inițial:* oarba) \ *ț E,G:* PLEBA *(inițialîn E.:* POPORUL)

La Tibru! |J 179, 2 — 4 — *E: cu amicii săi coboară rapide din portic)*

OVIDIU / *Éi, G: și (.. .) tare)* \\5 - *E, E, G:* Mizerabili! *(inițial în E:* Ce-i aice?) || 7 - *E: (în / E., G: (zărindu-l, în]* || 12 - C, *D:* ce / *E, Ei, G:* ce-o || 13 — 17 – C, *E>:*

Femeia! *(Respinge cu amicii lui poporul și înconjură pe Iulia.)*

POPORUL

Moarte vouă!...

(Luptă.) ţE, Ei, G: (Coboară [.. .] lectică.) [13- 14 *h Ei,* O-: *(Coboară (...) resping.)* || 17 — *£: împrejurul lecticei.) j E G: crîncenă <...) lectică.)]* \\ 20 — C, *D:* Și / *£, E,* G: Voi || 24 - C, *D: (Adresîndu-se la gloate.)* Popor mare și-eroic / *£, £ G: (Către plebă [£ ți, inițial, în £,: popor].)* [...] eroic || 27 — C, *D, E:* divină/Ej, *G:* augustă || 28 - C, *D, Ei* POPORUL / £i, *G:* GLASURI DIN GRUPE |[180, 2 — C, *D: (aruncîndîn popor un pumn de bani) / £: (arătînd pumnul plin) t Ei, G: (aruncînd [.. .] monede)* j| 5 — C, *D: (cu veselie / £, E* G: *(vesel și lacom)* || 6 - C, *D, E, G:* He! / £: Ha! || 8 - 13 - C, *D:* Na, culegeți și ziceți: *Évohé !*

(Poporul s-aruncă buliic să culeagă bani.)

Azi este sărbătoarea lui Plutus... Na!

POPORUL
(cu zgomot)

He! he! *(Se depărtează de lectică.)*

IULIA

(întinzînd mîna lui Ovidiu) ţE, £ G: *(aruncînd [...] lectică)* [8 — £: *(azvîrlind banii) ț E, G: (aruncînd iar bani)\\9 — E:* cădeți s-o *(inițial:* luptînd o) / *E, G:* cădeți și || 11 — £: *(Poporul se-mbulzește pe pave cătînd banii.) \\E, G : (Plebа (. . .) jos.)]* || 14 — 15 — *numai în E, G: (îi întinde mîna.)* \\ 17 — *numai în C, D, E, G: (sărutîndu-i mina)* || 18 — £: amică / *E, G și, inițial, în E:* ferbinte || 19 — C, *D:* Și [. . .] lucește-n / £: *(Ibis și Hillarius apar pe peronul templului. încet.)* Și [...] s-aprinde-n / *E, G: (încet.)* Și [...] s-aprinde-n || 20 — 22 — C, *D:* Acum să mergem grabnic.

- 011| si i>: «S \ «i h t'I.-.O^I^j^.r.i.u» (...) t?o :a\^Vk«Ui»iai»»

(cahnd cu dragoste la Ovidiu)

Să mergem, dacă vrei.

(JUWIO'Î:,3. r.' i OVID

Amici/£: f/i sărM/ă **OTÎMO**. Tare.; Acum [...] voi *între r. 21 — 22— [în E, anulat:* *i*9K>* (...) :0

IULIA

Să mergem... dacă vrei.

OVIDIU

Amici] / £„ G: fCa>ă [...] voi (] 24 - 181, 18 — *C, D; (Iulia pleacă pe jos, înconjurată; iese-n stînga,)*

OVID

(rămînînd mai în urmă)

Popor, tu, de strînsură! mai vreți bani?

:0 ,,3 ,3.\oiuro-ia M i t ioqo'4 1 .%\w>\ oi..Jî-«WuMfck\

POPORUL

j.3 ' itx\t«j ,s?- ii]

,1 OVID

Strigați '. ,081

Cu toții: *Êvohé* Cesar şi Iulia!

RUTUBA

Bani dați? <? **i,**

OVID

f *aruncînd iar bani)*

Dau, na!

POPORUL

Êvohé Cesar si Iulia!

OVID

Prea bine... *(Iese.*

IBIS

f</« **SM**6 *portic, arătînd pleba)*

N-a reuşit complotul! O! Plebe! o! ruşine *l/E, E, G: (Cortejul [. ..]* HILLARIUS [24-31 - *E:în stînga.)*

RUTUBA

(la popor)

Pe urmă-i.. . ,5 **„I, >**

PINAX

(ascuns) [E, G•: şi iese (...) cu *(inițial în* £,: i» < *plebă* <...> *plebei)* || 181, 2 — £: *(păn-a nu ieşi)jEx,G: (rămînînă* (...) cwte-

«« / «t; II 5 - -E: POPORUL/E,, G: PLEBA || 8 — *E;* bani / *E, G; monede* || 10-H - *E:* POPORUL / £,, G : PLEBA *(strigă)* \\ 15-16 - *E: (Ibis şi Hillarius vin în scenă.)*

IBIS / *Ex, G:* IBIS (. ..) *scenii)* || 18 - *numai în Ex, G:* HILLARIUS] || 21 — *numai în Ex,G:* *(C* ortina cade,) || 23 — 185, 6 — C, Z>, G: Sala [. . .] *fund.) j E;* SCENA I

(Sala palatului împărătesc.)

UN LICTOR (în sentinelă), MARCIANUS (intră prin fund)

MARCIANUS

Lictor, în astă sală venit-au împăratul?

LICTORUL

hun WB-iusfiJ : a. • **L**imun ,. . JJHjjJpj:..> :0,(i ,j - f! -01 |j . »•

Nu mcă.. *M1?jfciv*&M

.... , , MARCIANUS

o îstKcî-tsre g <• . ^ noapte el *[inițial:* îşi] părăseşte patul,

!b ^ŞsSP tfc;ţţŢi-•• Clienții în atrium sosiți

Aşteaptă să salute pe Cesar.

sis«\ •>» Ww?fț«!«n ''Jf yj;-.;•«' IUvflMiW ţţ-Dft.mMoi: >• . v\

• • • ''. LICTOR • i. ***s,\.:>*** sn Tc-r..t

-Prea: [i*a!^-S^t];gVăbiți. I..â81

Din insula Caprea unde-a şezut o lună *

El s-a întors la Roma ieri seara pe furtună

niCI :CL Şi-i ostenit. 1".OPI H igasdaeob

.;> n- '"•"•••*(S-aude un timbru în apartamentul din dreapta.)*

\ gJ3ib *Vf. lob* oinirtt :0. — fit II,ij5ia,40\ g«ncr -QL *J '. •: iu.mi-j> »<v

MARCIANUS

% m »t>i«s»« —, 3' i ţjfejiac tiliÂP [• • •] 'ob :î>

Dar, bate dupaluna *[inițial:* timbrul răsună] ... s-a trezit...

Mă duc să dau de ştire la toți. *(Iese prin fund.)*

LICTORUL

- > ,£0S I; lliAVvtv'v) :0 ui MMu* — (3 ,! OŞi el• grăbit,':^ :0 \ I bnîfc \

(Se primbla înfund.) [181,23-24 - C, *D:* În/G: cu (...) în || 25'— C, D: Iuliei şi ferestre mari. / G: împăratului. || 26 — C, *D:* în fimd, galerie cu coloane *G:* Galerie (...) fund. || 182, 2 — C, D: *MARtSANUS, înfund (...) venind unul* / G: *MARCIANUS (...)* |(3 — C, D: *apropie de lictor) jG: vin în scenă)]] 5 — C, D:* împărțitor de mile/G: Marciane, favorite || 7 — *C,D:* Ce-i? Pinax? / G: Ce este? |ț 9 — *numai în G: (închinindu-se)* || 12 — *numai în G: (asemine)* || 183, 23—C, *D: (asemeni) jG: (asemine (...) papirus)* || 184, 8 — *numai în G: (cu disprețj* || 21—29 — C, *D: (Rîde.).Pe* Mercur! Se socoate cu Joe văr primare.

IBIS

De n-am fi noi aice, ai strînge din spinare.

PINAX

i• rl ' $it45112 < ^ ? ET 1 Ï ţ 3 TffT

(mîndru) / G: MARCIANUS <.. .> ; || 185, 2-4 - C, D: *(re-venind)*

Ce? Tot sînteti aici?

IBIS

Ba nu, mă/G: Ieşiţi <...> Mă || 6 - C, D: *el.)\G: Ibis prin fund,)]* || 9 - C, i), G: [...] *fereastră [numai în G: pe gînduri)] / Ei (intră, trece scena pe gînduri şi se opreşte la fereastă)* || 10— 11 — *C, D,G:* Căzut-a [. . .] natură/£: Căzut-au rouă noaptea?... dar, vesela natură... etc. || *Aici, la f.* 28, *se opreşte textul actului III; f.* 60 *reia începutul acestui act (în ed. ns. p.* 181, *r.* 22 — 182, *r. 16) ca în ed. 1890. Ms. continuă (f. 29—39) cu o variantă a actului IV; altă variantă a acestui act (IV) este conţinută de f. 61—74", pe care o notăm, ca şi varianta (fragment) din actul II (conţinută de filele 45-58), cu sigla E* || 185, 14 — C, *Di* demn... *(O pauză.) jG:* demn. .. || 186, 4 - C, *D:* În/G: pe || 8 - C, *D: la* / G: *pe* || 15 — C, *D:* este/ G:ele || 30 - C, *D:* a-ţi cere || G: să-ţi cer || 188, 24 - C, *D:* Ş-ai [...] cuprinsul/G: *(Iuliei.)* Ş-ai [...] subiectul || 31 — *C, Di* încheagă/G: descheagă || 190, 4 — C, *D:* frumoasă / G: stîncoasă || 22 — *C, D:* Din veacul nostru face / G: Clădesc din timpul nostru || 191, 3 — *numai în G: pe fereastră.)* \\ 15 — C, *D:* prag / G: plai jf 16 — *C, Di* tainic dor şi drag / G: dor [...] rai H 192, 5 - C, *D:* dar, de/G: e de || 2i - *numai în G: (demnă)* || 33 — *numai în* G: *(Cu mîndrie.)* \\ 194, 4 — C, *D:* basmu-n altoire cu sora / G: basm ţesut maestru de muma || 16 — C, *D:* cu negru fir/G: în contra ta || 197, 9 - C, *D:* Oare-adevăr / G: Ce?... adevăr || 28 — *C, D:* Aşa s-au întîmplat. / G: Dar, este-adevărat. || 200, 15 — C, *D: (eclatînd) j G: (indignat)* || 291, 29 — *numai în G: (revoltat)* || 203, 4 — *C,D:* soare. *(Se-nchină.) jG:* soare. || 13— *C,D: cu capul plecat.) jG: abătut.)* y 16 — C, *D:* ta fiică / G: mea mamă || 29 — *numai-în G: (furi-oasă)* || 31 — C, *D: Clienţii încep a intra.)* / G: *în [. . .] galerie.)* || 204, 8 — C, D: *COTTA, GRAECIANUS* / G: *COTTA* || 9 - 10 - C, D: *dreapta şi în stînga. IBIS, PINAX j G: faţa tronului. IBIS* \\ 17—18 — C, *Di* COTTA / *Gi* CLEVETIUS *(cu umilitzte)* || 205, 2—3 — »nai *în* G: **CM** *cortejul său* || 23 — *C, D: dirzie j Gi îndrăzneală* || 206, 6 — *numai în Gi coborît de pe tron)* || 19 — G, D: AUGUST *(se-ndreapiă în stînga) ţ Gi* AUGUST || 21 - C, *Di* (Cortina cade.//G: *(August [...] Tablou.)* |1 2 2 - C, D: III / *E, G:* IV || 24-30 - C, D: colonadă. Masă mare "clinium. Dincoace de colonadă, trei paturi acoperite cu piei de tigru • înălţate pe două trepte. Jeţuri. / *El* cortină. Masă mare în triclinium, * o estradă. în dreapta, statua lui Venus. Candelabre. Mobile de bronz, în salonul despre public, două uşi, una în stînga, alta în dreapta. Din dosul cortinei se aude glasuri, rîsete şi o armonie de instrumente antice sunînd în surdină. / *E* G: Cortină [...] Glyce!" || 207, 2 - 208, 8 - C, *Di COTTA TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS, ACTEA, CHLOE, TYNDARIS, PYRRHA. împrejurul mesei, sclave fac serviciul. PINAX, în faţa scenei.*

TOASTURI
(în fund)

La Pyrrha! — La Actea! şi Tyndaris şi Chloe!

PINAX

Ei beau colo, se-ndoapă, se veselesc... O! Joe!
Şi eu fac zîmbre-aice.... Deşi am fost poftit
La masa lui Ovidiu... vai! loc nu mi-am găsit!
M-aş duce... Dar cînd miros arome de bucate.
Tavanul casei poate să-mi cadă-ntreg pe spate.
Nu mă urnesc... Se zice eă ursul în bîrlog
îşi suge laba iarna... n-am laba lui. Te rog,
(un sclav trece purtînd un blid mare)
Apropie, amice, fazanul de-a mea nare.
('Miroase blidul. Sclavul se depărtează.)
Ce miros! him... Ce rumen!... Ce nuri gustoşi
el are... *(Oftează cu jale.)*
Stomahu-mi, ah! se-ntinde păn* la calende greci;
E bute danaidă, ce nu se umple-n veci!
• * '*».•%* . - i „ t.arJ5 ciupf«ca vetlie,

SCENA II

TOASTURI
(în fund)

La Pyrrha! La Actea! La Tyndaris! La Glyce!

OVID

He! Barrus."';. Barrus, Barrus!... he! unde fugi de-aice?
— *tvtii ->i>* IjLiiO UJz — Iuîiî£x ftoio >j

ACTEA

Cum! ţe retragi din luptă tu, june musculos?

PYRRHA

Mergi, Barrus, de te culcă, mergi, nu fi ruşinos.
(Rîsete şi zgomote înfund.)

BARRUS

(vine în scenă; e istovit de excesuri)

Sînt ghiftuit de toate... şi viaţa-mi pare seacă;'
Sînt înecat de vinuri, dezgustul mă îneacă.
Aş vrea să mor...

PINAX

(în parte)

Să moară! La masă?

BARRUS

ie i, 'şo Mi-e destul
De lume.

PINAX

(în parte.)

Mistuieste cam greu cînd e sătul.

Mesaj BJ

'sm BARRUS

A! Pinax... tu eşti, Pinax?

PINAX

Eu însumi.

BARRUS

j-isn Mm Ê-sfj *Aism* Spune-mi, frate
Asa-i că-ţi vine scîibă de mese-mbeişugate?

iar aO

PINAX

Ce? scîrbă.., mie?

BARRUS

Ţie.

PINAX'

Dar nu vezi că-s flămînd?

BARRUS

Tot stridii, tot vînaturi, cu rînd şi fără rînd;
Tot Chium, tot Falernum. .. > Puăh... tot mîncare, bere;
Tot veselii, o! Pinax, ce saţ! ce displăcere!
Senecion zaraful — ştii cît e de şiret —
El se hrăneşte numai cu bob si cu otet,
Bea apă rea din Tibru cu viii de spălat lină,
Şi la ruină grabnic pe patriciani îi mînă...
Eu nu mai am nimica... tu ai ceva?... dar rîd,
Căci, mîni, în zori de ziuă, am gînd să mă ucid.

PINAX

Ucide-te, iubite; îi face, zău! prea bine,
Şi tu să scapi de lume, ţi ea, Barrus, de tine. » I

BARRUS

(stnngmdu-i mina)

A! mulţumesc, amice, de sfatul ce mi-ai dat;
Deci lasă-mă-n extremis să-ţi dau şi eu uh sfat...
Eşti lacom... pune capăt acelei pofte slute
Ce te-a-ngrăşat, o! Pinax, de semeni cu o bute.

PINAX

(în parte)

Beţie fericită!. .. Mă vĕde împătrit,
Cînd eu mă ştiu că seamăn cu un harag sucit.

BARRUS

Eşti trîndav, plin de viciuri, bătrîn şi smuls de pene,.
Şi—cine-ar putea crede? — alergi după sirene!
Mai bine fă odgoane de vînt sau de nisip,
Decît să cazi în mreaja sirenelor... Ai chip
Frumos, plinuţ şi rumăn ca persica gustoasă;
Ai nuri de o bachantă nebună, voluptoasă; ,oibA

(Pinax dă semne de nerăbdare)

Rotund eşti ca bobita ce s-a umplut de must
Şi-m peliţa-i plesneşte la soare... *(îi pipăie toga.)*
Ai şi gust
La haine... ş-o guriţă... ca o ciupercă veche,
Cînd rîzi, te muşti cu dînsa de nas şi de ureche.
Amice, te păstrează ca un specimen rar
De tot ce-i în natură mai extraordinar.
Şlir'fŞKfu ;jf A"K3'0?

PINAX

(indignat)

Mult ai să rîzi de mine, obraznică dîrdală!.

iu

BARRUS

Ce?. Uiţi că-s Hercul? Hercul?. Vai de a ta
Omfală f

PINAX

Lămîie stoarsă, greier zvîntat, sarbăd moroi!

BARRUS

(Jurios)

Vezi tu aceste brațe?... De-aş vrea... *(Tuşind)* însă nu vroi.
Mania mă sluțeşte şi gîtița mi-o uscă!
Nu se răstoarnă-un munte ca să turtească-o muscă.
Te las încă pe lume să tîrii trupul tău:
Eu, mîni de dimineață, otravă am să beu...
Sau poate-mi voi deschide în baie patru vine.

(Cu înduioşare.)

De m-ai iubi, o! Pinax!

PINAX

BARRUS

Ai muri cu mine.

PINAX

Să mor? în floarea vieții?... Eşti beat, sau esti nebun?

BARRUS

(cu dispreț)

Adio, dar... Eşti numai de viață demn şi bun.

(Iese trist prin stînga.)

Sa ştii că-s demn de viață... în chipul meu se vede;
Dar cel sătul ca tine flămîndului nu crede. *(Tragic)*
Tantal a fost de jale... eu sînt al său rival.

(Intră Mecena repede prin usa din dreaèta.)

SCENA III

PINAX MECENA

MECENA

Unde-i Ovidiu?

PINAX

(arătînd masa)

Colo.

MECENA

Şi tu?

PINAX

(oftînd)

Eu sînt Tantal! N-am loc la masă.

MECENA

Pinax, te du şi-n taină-i spune
Că îl aştept aice şi-n locul lui te pune.

PINAX

Ideea-i minunată... Mă duc în grabă... ah!
Oi să mă-mpac în fine cu golul meu stomah!

(Merge-n fund şi vorbeşte încet lui Ovidiu.)

SCENA IV

MECENA, SINGUR, APOI OVIDIU

OVIDIU

IA Venus, zea dulce a fericitei GnideL,

(Strigăte şi risuri.)

TOȚI

(în fund)

La Venus!

MECENA

(privind în fund)

în ce oră Ovidiu bea şi rîde!
El bea cu nepăsare, amenințat, expus
La trăsnetul de moarte ce fulgeră pé sus.
Am alergat aice să-i dau curînd de ştire,
Să-1 scap, de-i cu putință, de-a lui nenorocire.

(Ovidiu se scoală de la masă şi vine grabnic în scenă.)

OVID

Mecena!

MECENA

Două vorbe, Ovidiu: eşti perdut!

OVIDIU

Perdut?

MECENA I E, E,G: (intră [...]
IULIA [2 - 9 - £: VN SCLAV (intrînd pe uşa din dreapta. Toasturi în fund.)

La Chloe (inițial: Pyrrha)! la Actea! la Tyndaris! La Glyce!

OVIDIU
(către sclav)

Zici tu că o străină mă caută aice?
Să vie... (Sclavul iese prin stînga.) Dar de-amoruri
acum nu prea am gust.

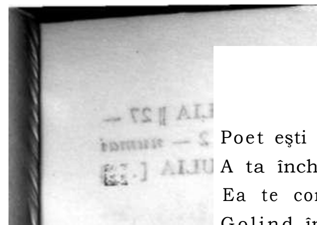
SCENA llE,G: (intră <...) însă de-amoruri <Ej: Dar de intrigi) <...) II || 10 — E: din stînga) \E,,G: pe uşa din dreapta) || 16 — Ex, E, G: grabă (inițial în E: fugă, pe-ntuneric)/ || 19 — numai în E, G: (luînd-o de mină) || 208, 2 — E: (îmbrățişînd-o) \ E, G: (coprinzînd-o în brațe) || 7 — E,Ex,G: O ştiu. (inițial în E: Perdut)], || 10 — C, D: e-n prietenie / E, Ex, G: e în amicie || 12 — C, D: el astăzi grozav este / E, £j, G: iubite [...] e jj 13 — C, D: l-am îmblînzit / E, E, G: am reuşit || 14 — C,D: Cu noua ta iubire tu ai comis o / E: Iubirea noastră sacră în ochii lui e / E, G: Amorul [.. .] e || 17 — numai în Ex, G: (cu amărire) || 19 — C, D şi, inițial, în E: şi simțul / E, E, G: ş-avîntul || 20—29 - C, D \dî

MECE>

Dar, o! nenorocite, cînd Roma-i o grădină
De flori, de meretrice, de patriciane plină,
Ce tristă nebunie cu-ndemnul ei fatal
Legat-au daru-ți falnic de-un crin imperial?
Au nu ştiai, sărmane, că-n regiuni înalte 69d 13
Nu pasările toate au dreptul ca să salte? &xt EA

i-vfe »~>is tj;gi?>'B cnA
OVIDIU
oiiooionsrt iul s-ob .ețniiuq u3 i-sb .qiioz 1-È8

Se poate: dar amorul ar fi zeul Amor
De-ar măsura distanța cînd el s-aruncă-n zbor?
Dar inima ce bate în toată-a ei simțire
La scumpa-i aspirare cunoaşte mărginire?
Am fost nebun, se poate, că ochii n-am închis
Cînd Iulia părut-a în fața-mi ca un vis;
Dar este cu putință de-a-nchide fără vină
Şi sînul la iubire şi ochii la lumină?

MECENA

Poet eşti tu, Ovidiu, şi ca poet grăieşti.
A ta închipuire te face s-aiureşti.
Ea te conduce numai pe calea ta-nflorită. ;3] *bi4
Golind înțelepciunea din mintea-ți rătăcită.
fiHtorn ,. aia jaucp if-a.' <-mt«i -.na

OVIDIU

Nu mă cunoşti, Mecena.

MECENA

Cum? Ai adimenit
< >T Înnolxt te™ rnA
Pe Iulia lui Cesar de ea să fii iubit,
Te ştii greşit şi fața cu-a lui August urgie,
Şi te găsesc eu noaptea la vila ta-n orgie?
Cum dar împaci în minte-ți înaltul tău amor
Cu astă desfrînare de om nepăsător?

OVIDIU

Şi nu vezi tu, amice, în astă / E, E, G: (Se [,.-.] nebună [20",— £: (Toasturi în fund: „La Venus, zeea blondă! la bruna Astérie !")\ E, G: (Se (...) Astérie!" || 26—27 — numai în E, G: (Se depărtează de el.)] || 30 — C, D, E: de-adîncă / E, G: de crunta-mi \\"32 — C, D: Atunci am pus în gîndu-mi/£, Ex, G: Am [. . .] vieții || 209, 2 —' C, D: Voioasă-ncoronare de-a vieții-mi nebunie / £, Ei, G: O [. ..] falşă veselie [£: amară nebunie ^inițial: cruntă veselie)] || 5 — C, D: zboară / £, Ex, G: zboare || 6 — C, D: Rămîne al meu nume a Patriei comoară. / £, Ej, G: Rămîne [. ..] odoare.

13 - C, D: MECENA

Ascultă, perdem timpul şi oricare minut
Apropie de tine pericolul. Am vrut,
Cu orice sacrificiu, să-1 depărtez de tine
Păn' ce-oi putea a-1 face pe Cesar să s-aline.
Fugi grabnic de la Roma şi mergi de stă ascuns
în vila mea; acolo aşteaptă-al meu răspuns.

'^«.•trJlff» Si1 — C. O: raio / E, Et, G- iesne ,. 13 ~ C, Ds o buruiană. {!

OVIDIU

Zadarnic ! Moarte aspră / E, Ej, G: IULIA [. . .] moarte [11 — numai în Ex, G: (uimit şi trist)] || 15 — C, D, E şiinițial, înE,: de mine / E, G: ce-1 crede || 17 — C, D: rabdă veselia JE, Ex,G: sufere [inițialîn E: rabdă] privirea || 18 — C, D: nu e mai jalnic / £, Ef, G: mai plin de jale || 21 — C, D; El vede pe-al lui soare întinsă-o / £, £j, G: Şi-n ceruri pretutindeni [£: cerul bătrîneții] o deasă || 22 — C, D:-'Şi [...] în jur fiori / £, £, G:

El [...] fiori mortali || 25, 30 - *C, D:* MECENA / *E, E, G:* IULIA || 27 - *C, D:* Te-ncrede în Mecena / *E, E, G:* Alungă desperarea || 210, 2 — *numai in E, G: (desperai)* || 5-6 - C, *D:* MECENA / £, *E, G:* IULIA [. ..} *braț [£: mînă] [...] ușă* || 8 - 212, 29 - C, *D:*

Sărmane,-n desperare de tine nu ți-e milă;
Dar inima nu-ți spune nimic de-a ta copilă?

OVIDIU
(tresărind)

Perilla mea!... o! ceruri! la ea nu m-am gîndit...
Am fost nebun? Perilla!...

MECENA

Ovidiu, ești uimit.
Hai! *(Il trage de braț.)*

OVIDIU
(supunîndu-se)

Fă ee-i vrea cu mine...

MECENA

Vrea genital să nujpiaiă.
Mei Cesar în cruzime să redevie fiară
ban ntHaq tac lonsrtA :U ,\J — Stil i<o-«înuio [3L \ &>ni!>...-">b :3 ,<iî
r / w *amîndoi.)*] mA :0 3 ,3. \ intj
•i'ijird'in âiain* :3J ai' • «KÎ'^fV^] Q :3 '-I,3. \ sinudon rro-iitsi
.'J -•- o |! *sièotVx 9à* ?ffiP*îSC ISM-t «w41/ttru:i**V««»

SCENA V

Aceiași, afară de OVIDIU și MECENA

(Mesenii se scoală de la masă și intră în scenă.)

CLEVETIUS

ei oted.

Vîrtos înghite, Pinax, rămasul de la noi.

PINAX

Milon de ia Crotona minca un bou, eu... doi.

CHLOE

Dar nu-/ văd pe Ovidiu.

PYRRHA

Nici Barrus.

TYNDARIS

De la masă
S-a dus leul orgiei.

PYRRHA
(rîzînd)

Și slabul meu șoldan. / £, *E, G:* Nu [. . .] plan. [210, 11 — *numai în E, G: (pătruns)* || 17 — £, *Eu* - Respiri *(inițialîn* £: Aici > || 18 - £: divină floare / £, *Eu G:* cu-a ta splendoare || 211, 3 — £: *(Glasuri I Eu G: (strigăte în fund* || 12 - *numai în* £,, G: *(rugător)* || 13 - £: scump și drag / E^ mie drag / G: înzeit || 14 — £, Ep

Ascultă-mi rugămintea pe-al veciniciei prag. / G: Ascultă (...) osîndit. || 16 — *numai în E, G: (decisă)* || 17 — £, *E, G:* Nu *(inițialîn E:* Devin) || 19 — £: Mintea-mi *(inițial:* Simt mintea-mi că) (...) crîncena-m i/ £, G: Mintea mi (. . .) crîhcena || 20 — £, *E, G:* în *(inițial în E:* Implor a) || 23 — *numai în E, G: mai apropiate.)* \\ 27 — *numai în E. G: desperat)* || 29 — £, *E, G:* Nici (...) tron. *(inițial în E:*

Să nu pui astă pată pe-al Romei sacru tron > || 31 — 212. 3 — *E: și ctt violență o scoate afară.) / Eu* G : *ca (. ..) ce vin (E : venind) în salon.)* || 5—6— £: *(Cortina se deschide. Tricliniu splendid luminat apare cu mesenii sculați de la masă și împrăștiați în salon.)*

ACTEA, PYRRHA, TYNDARIS, GLICE și alte curtizane, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS (toți j E, G: ACTEA (...) TIGELLIUS (inițial în £': TIGELLIUS, BARRUS) și alți patriciani || 11 — *numai în E, G: cu dispreț.)* || 14 — *numai în G: (rîzînd)* || 26 — £: creștinii / Ej, G: pe Cesar *(inițialîn E.:* pe Barrus) ||28 — *numai în G: (rîzind)* || 29 — £, *E, G:* Și mai bun *(inițial în E:* Dar, dar, bun)] || 213, 5-6 — C, *D, E:* bastarzi în decădere ! / *E, G:* bastardă [...] *Hi.)* \\ *1* — *C, D:* TIGELLIUS/£, *E, G:* COTTA || 8 - C, *D:* avem / £, £, *G:* păstrăm || 11 — C, *D:* iute / £, *E, G:* lesne || 13 — C, *D:* o buruiană || nevrednică /£, *E; G:* uscate plante nevrednice || 16 — C, *D:* COTTA *(cu admirare)* / £, *E, G,* COTTA || 17 - C, *D:* iuțire / £, £,, G: pornire || 21 — C, *D:* ACTEA *(cu uimire) j E: [anulat] :* PYRRHA / £,, G: TYNDARIS || 24 - C, *D:* a face / £, *E, G:* să faceți || 26-27 — C, *D:* ACTEA / £: TYNDARIS / *E, G:* CHLOE *(rîzînd)* || 28 - *C, D:* subjugați / £, £, G: înșelați || 214, 1—7— *C, D:* cu mine-a face trai,

M-aș crede în Arcadia...

ACTEA'

(aruncîndu-se în brațele lui)

Şi eu cu tine-n rai.

CLEVETIUS /*E, E*, *G:* să [. . .] *(rî-zînd) [A — E: (rîzînd şi întcrcîndu-i / E*, *G: (întorcîndu-i]* || 8 — *C, D, E, G:* admirați / £] : admirați-i || 9 — *C, D:* Lydie. *(Rîsete.)* / E, *E*,*G:* Lydie. II10-C, *D:* VII/E, Ei, G: IV 13 - *C, D: PRECEDENȚII. PINAX*

PINAX

(inaintînd) IE: Cei dinainte [. . . "] scenă)

.:!!*•• i :0 ,,1

BARRUS

(camşovăind) / £, G: *PRECEDENȚI [...] BARRUS* [£j: *BARRUS (cam amețit)}* || 15- C, D: şi pare că-s mai / £: la. . . masă. . . parcă-s *[inițial:* şi-s] / £j, G: mă simt parcă mai |j 16—27 — *C, D: (îşi desmiardă stomahul.)* 3. «» U>«-J*K – d1 jj *.libattoț* W jj {nivaCI :3

ni iaiiim) nî :D ,{3. ,3

CLEVETIUS

|CTijorlTjO\.../ ira ii.,' .a* :0 u m-iin

Ha! Iacă Pinax Grasul! 3 ni tamuit — £S jj io!qœ

MAXIM

:3 — t .S^^<Ifc|j.-(nmiuiriofi»'& iuquri£3

Viciosul! histrionul!

|| ^.noUtt nî (totmtOT i3) R'î'J^J <:. .^(fiièf^yi^ \ K S^âT» o bUntoui Ma M

COTTA

Mîncăul!

TIGELLIUS

însetatul!

GRAECIANUS

Lihnitul!

;0 «i inimi» — 8£jj<aim££[aq '/A. in «»s\im) IE?/J0 sq :,j ,j3 \ iiniJş«ai

CLEVETIUS

Şi bufonul! / £, E^ G: ACTEA [. . I

<[înE, anulat: cu muşchi) || 21 - £: lui / *E*, *G:* săi || 22-£: TYNDARIS, *E*, *G:* CHLOE] || 215, 1 - C, *D:* PINAX / £, *E*, *G:* BARRUS' || 2 - C, *D:* haine / £, *E*, *G:* daruri || 6 — C, *D:* avînd sub ochii mei / E: văzînd sub ochii mei *(arătînd curiizanele)* / Ej, G: văzînd cu ochii mei || 8 — 223, ,2Aa'C^£::a .O - T1-o£ jj *ițoojŞ.eț* .3 \ .«.aci fi :<1 ,0 - i-S jl aurii

Tu, Maxim, seameni tocmai cu Parcele cărunte;
Tu, Pansa, cu Vulcanus te cam aduci la frunte;
Tigelliu, tu cu Mercur, dibaciul tău patron;

Tu, Cotta, de departe cu moşul tău Caron;
Iar tu, Clevețiu dragă, aievea cu-al tău frate,
Cu Cerber, care are trei guri largi şi colțate!
Dar zeul Mars lipseşte !...

(Intră Barrus tot posomorit.)

i- ;...uin Sri.-.t *'m* . -jir/nim <>î M

SCENA VIII

Precedenții, BARRUS

BARRUS

Decis eram să mor;
M-am răzgîndit, mai bine mă fac gladiator.

TOȚI

He! Barrus! Barrus!

ACTEA

Barrus, din care colț anume
Revii ca o fantasmă?

BARRUS

Revin din ceea lume. *oi* !uT

PYRRHA

Ce n-ai rămas acolo? prea bine te aflai,
Aveai în Styxul negru tot timpul să te lai.

.itêlhdaîa:, iar} iov JbmoH j'-aoiil jov musA.

BARRUS

;i«fino3

Infernul pentru mine îşi deschisese hruba,
Dar vreau să lupt la circuri în locul lui Rutuba...
Am muşchi.

PINAX

Ai toate, Barrus, şi poți să-nlocuieşti
Aici pe Mars viteazul, atît de groaznic eşti!
Vin de prezidă-acuma, cu fața ta uscată,
A lui Paris păstorul vestită judecată...
Zeițele tustrele cu grație zîmbesc
Şi, falnice rivale, la mere se gîndesc. aO Iqoig 93 n-/;rurm.fiin O

BARRUS

Cum?

PINAX

Tyndaris e Juno... piinuță, maiestuoasă;
Actea-i chiar Minerva, deşi-i năbădăioasă;
Iar Pyrrha, ce posedă un aer virginal,
E Venus... aruncată cu drag din val în val,
Tablou-i de minune... un lucru numai strică...

TOȚI

Ce?

".ÏAii V-1 ,iiJi»»iia»i'i

PINAX

Lipsa de costume din fabula antică!

(Pîsete.)

ftăr "wiïd ***mte*** .JiburgsjVi mr.'-M

ACTEA

Paris încă lipseşte.

PINAX

Paris?... Cum?... nu-1 zăreşti?...
Eu sînt judecătorul frumseţelor cereşti.

TOȚI

(rîzînd)

Tu! tu Paris?

PINAX

Eu însumi, eu, ffratejcu-adevărul;
Priviţi! Paris în formă, gigît... chiar am şi mărul.
(Scoate un măr din sîn.)
Acum voi, fiice-a Romei, voi trei celebrităţi,
Formaţi cu măiestrie un grup de zeităţi,
Şi vă uitaţi la mine blînd, galiş, pe sub geană,
Ca să aleg a lumii frumseţe suverană.

(Actea, Tyndaris şi Pyrrha se suie pe un pat şi formează un grup graţios. Ceilalţi iau poze diverse ca, să completeze un tablou.)

PINAX .

Solemn este momentul! O! zei, mă luminaţi
Ş-orice profane gînduri de mine depărtaţi.
(S-apropie de grupul zeiţelor şi îl priveşte cu admirare-n fai
Ce grup! Ce scump tezaur de forme-atrăgătoare!
O marmură-n viaţă din cap până-n picioare!
Frumoasă eşti tu, Juno! zău, mărul ţi l-aş da
De-ai vrea locul lui Joe... pe tron a-mi acorda*.

Minervă, ai sub frunte-ţi prea multă cuminţie...
Nebună fii cu mine şi mărul ţi-1 dau ţie.
O! Venus! iată mărul, de vrei tu din Paris
în ciuda lui Apolon să faci un Adonis.
Minuni absorbitoare! Voi, flori a tinereţii
Sînteţi cu toate demne de premiul frumuseţii!
Cui să dau mărul oare? Staţi să gîndesc adine.
(Oferă mărul Acteei care întinde mîna să-l ia.)
Cui? Ţie... *(Asemeni cu Tyndaris.)*
Ţie? *(Asemeni cu Pyrrha.)*
Ţie... Ba mie, şi-1 mănînc.
(Mănîncă din el şi fuge.)

ACTEA, TYNDARIS, PYRRHA

A!

BĂRBAŢII.

Bravo, Pinax... *(Aruncă potirele după el.)*

ACTEA

Meriţi, bufone, o răsplată.

TOȚI

Afară! Jd aria şi **90 *i&o oq ttnok. atb*** Jooa ***oi*** fio «O

PINAX

Vreţi?... Prea bine... Nu mă rugaţi... îndatăK
(Se-ndreaptă spre uşa din dreapta.)

SCENA VIII

Precedenţii, OVIDIU (intri repede din dreapta

TOȚI

Ovidiu!

OVID

Pe-a mea urmă spionii au călcat;
Mă caută.

ACTEA

Ovidiu, ce ai? eşti turburat?

OVID

Silit sînt chiar îndată de voi a mă desparte
Şi a fugi din Roma, amici, cît mai departe.

TOȚI

Ce este? Cum?

OVID

Asupră-mi August are prepus
Că am urzit scandalul din Forum 1
'j'toauannî fiiim-nq şb snlnan *ifloi ut>* iJaîniR

COTTA

Cine-a spus
Această infamie?

PINAX

Mai întrebați voi cine-i?
Nu altul decît Ibis, din cauza Corinei.

OVID

(sculîndu-se)

Amici, vă las, adio... voi pînă-n ziuă stați
în vila mea cu toții; beți vesel şi cîntați,
Iar de-or sosi lictorii ...

COTTA

Amice, vin cu tine
Ca că te scot din Roma pe căi ce le ştiu bine
(Pleacă amîndoi în fund.)

SCENA IX

Precedenții, IULIA (s-arati pe prag)
(Tofi rimin încremeniți.)

IULIA

Noroc si veselie vouă!

o *JiOîri "&v.\-;* i
Cum? Ea?

IULIA

Noroc
Şi veselie mie! *(Intră.)*

OVIDIU

Ce.cați în acest loc?

IULIA

Ca voi am sete mare, în dalba mea junie,
De viață, de uitare, de-amor şi de beție Î.../E, &, *G: (Arată* [. ..] orgie. [215, 8 — *numai în E G: (Arată curtizanele.)* || 11— 12 — E: *(Tustrele întind minele ca să primească mărul din mîna lui Barrus.) / E G: (Scoate <...) mărul.)* \\ 15 — £: *(Asemine cu Tyndaris.) \E, G: (Oferă mărul Chloei.)* || 16 - E: *(Pyrrhăi.) j E, G: (Oferă < . . .> Tyndaris.)* || 18 — £: *(Mănîncă mărul. Bărbații rid.) / E G: (Muşcă < . . . > rîd.)* || 20 — *numai în E,G: se (... > el.)* || 21—23 — £: A !

BARRUS

(aruncînd mărul)

E/Ej: BARRUS '..\ \ <)ljfoi/tfô'*f8B,' *(H* :ta»\snV>Ps) ioWÎ
A! *(Aruncînd mărul.)* E /G- A!
çàSub'A < ,: i&țiBI')T'«r jir-î-'- fj

BARRUS

II 26 — £: Paris chiar în picioare / *E, G:* Chiar Paris în ființă || 32 — Aşa / Ei, G: O! dar, || 216, 5 — E, *E G:* ne sînt azi *(inițial în £:* sînt astăzi) || 20 — *numai în E G: Clevetius (. ..) supăra.)* || *între r. 27— 28, în E:*

(îl ie de mînă şi-l întoarce-n loc.) || 29 — £: soare / *E, G:* ploi || 34 - 217, 1 - £:
Mty«*»7'">a - Oc-Tț^afruj "isoiii'.tbtirdS ,,AUtviMi ••:*'h:* n— f.f.

TOȚI

(JMMÉIj / Ei, G: (**TO|Î** Wrf..;

ACTEA y 4 — *numai în É(, G: —(lui Barrus)* || 7 — *numai în E* G: *(atins)* || 13 — £: *brațele) /* £j, G: *mîni-cele* || 16 — £: Nu / £j, G: *(Măreț.)* Nu || 21 — *numai în E G: (Cu înduioşire.)* || 25 — *mimai în E, G: (strîngînd (...) Clevetius)* || 27 — £: TYNDARIS/E**L** G: ACTEA.|| 30 - £: *(lui ț E* G: *(respingînd pe* || 218, 2 — *numai în £,* G: (**CM** *dispreț)* \\ 5 — £: *(făcîndu-se că plînge) j* £i, G:, ('**CM O** ya/e *prefăcută)* || 6 — £, £j, G: deci (*inițial în* £: mîndre Barrus) || 7 - £: PYRRHA / £j, G: CHLOE || 10 - £: Tyndaris /.£,, G: GLYCE || 16 — £: *întoarce de j E, G: duce pană* || 18-20 — £: (To|t n'rf/ £ G: Se <...) *(Rîs* || 22-24 - £:' Cei *dinainte, OVIDIU (apare intrînd pe uşa din stînga)*

OVIDIU / Ej, G: *Precedenții* < . . :> *(palid)* \\ 27 - £: Al vin, Ovidiu, s-azvîrli un pumn de raze (*inițial:* scump Ovidiu, de-ntinde-a tale raze) / *E G:* Ovidiu (...) raze || *după r. 28, în E — încă patru versuri anulate:*

Ei seamănă, priveşte-i, cu nişte spectri morţi
Ce cat a lor morminte şi se lovesc de porţi.
Tu singur azi în Roma păstrezi încă junie
în suflet şi credinţă în dulcea poezie. |] 219, 4 — *numai în E₃,G: (nervos)* || 6 — £, £,, G vin < *anterior în E:* vreu) || 7 — *E:* bachante-a veseliei *{inițial:* voi flori ale juniei) / *É», G:* regini a veseliei || 8 — *E,* £j, *G:* Să beu < *iniţial în E:* Să-mi daţi) || 9— 10 — *E:*

CLEVETIUS

(anulai: Dar, el e o vestală sacră, aprinzător de foc.)

ACTEA

Noi te < *iniţial:* îl) iubim cu toate. / *E₃ G:* ACTEA <,.,.) *Ovidiu.)* || 26 — *E:* lumea luminează *{marginal:* înviază > / *E₃ G:* viaţa luminează || 220, 11 — E: să ne < *iniţial:* le > -ndumnezeieşti / £j, *G:* să ne adimeneşti || 13 — *E,* £j: nebunie! *(Ride.) I G:* nebunie! || 27 — *numai în E₃ G: (sarcastic)* || 32 — *E:* femeiei pe-Ovidiu / £ţj *G:* talentu-mi femeiei || 221, *2 — E:* femeii *E₃,G:* femeia || 6 — *E, E₃, G:* vioi < *iniţial în E:* frumos) || 20 — *E:* ore-nveselite < *iniţial:* fericite) / *E₃ G:* zile < *iniţial în E₃:* ore) -nveselite || 26 — £< *anulat:* -n el dulceaţa) / £₃, *G:* frăgezimea || 27 — *E, Ei',* ce în femeie / G: ce-n farmecul, ei || 29 — *E:* undit-au / *E₃G:* uudeşte || 33 — *E:* străbunilor măreţi / *E₃ G:* zburdalnicei juneţi || 36 — *E: (umple o cupă, o sărută) / E₃, G: (prezentîndu-i o cupă)* || 222, 11 — *numai în Ei, G: (declamă)* || 18 — *E, E₃ G:* fulgerător < *iniţial în E: pedepsitor)}* || 21 p *E:* Io / *Ei,* G: şi || 23 — 24 — *numai în E₃ G:* pe < .. .) *triclinium)* p 26-'-rr *numai în Ei, G: (cu glas tare)* || 29 — *numaiîn £₃, G: din mînă)]* || 223, *9 — C, D:* Vrea ca să-şi schimbe tronul / *E„ E₃ G:* îşi [. . .] splendid || 10 — *numai în E, E₃, G: (Se [.. .] scenă.)* || 12 — *numai în Ei, G: (apro-*
•piindu-se [...] tulburat) || 20 — *C, D, E:* Noi ne iubim, Ovidiu. / *E₃, G:* Nu ne iubim? *[initiaiinE₃:* iubim, Ovidiu?] || 22 — *C, D: (către ceilalţi) / E [indicaţia lipseşte] j Ei, G: (către amicele ei)* || 25 — 26 — *C, D:* O declar
Aici în gura mare, ş-o fac nu în zadar. / *E, E\, G:* Şi [.. .] vin. || 28 — *C, D:* veselă / *E, E₃, G:* ultima-i || 224, 1 — *numai in E\, G: (Către curlizane.)* \\ 3.— *C, D, E:* regini / *E₃ G:* Lais]| 7 — *numai în E₃, G: (către curtizane)*\\ 10 - C, *D:* TOATE *E, E₃ G:* CURTIZANELE || 13 - *numai in E₃, G: (atrăgînd-o [..,.] deoparte)* || H — 18 — C, *D:* Tăcere nouă. *(Iuliei.)* Ah! Iuho, fugi, fugi!
Gîndeşte-te la Cesar; norocul îţi distrugi.

IULIA

Desfid / *E, Ei, G:* Ah![...] şedea, *[iniţial în E:*
Tăcere vouă!... Ah! Iulio, fugi, fugi,]
Gîndeşte-te [.. •] Prefer[17 — *numaiîn E₃,G: (depărtînău-se)* || 18 - *iniţial în Ei* Desfid] || 21 - 24 - C, *D: (afucînd-o de mînă şi vrînd s-o scoală din sală cu violenţă)*
Nenorocitul Nu vreau... fugi!

IULIA / *E:*

Nenorocito, nu vreu... nu.
(O apucă de mînă vrînd s-â scoată din sală.)

IULIA / *Ei, G: (apueînd-o [.. .] faţă)* || 25 - *C, D:* ţi-e / *E, Ei, G:* ai U 29 - *C, D:* peste-un / *E, £„ G:* peste || 225, 5 - *numai în Éi,* G: *(Esaltat, cu desperare.)* || 9 - C, *D, G şi, iniţial,* în *E:* prăbuşit / £: doborit / *'E^:* oţerit || 10 - C, *D:* pe elini *E, E₃, C:* satirii *iniţial în E:* străbuni [|j 11 — C, D: veselă / E, Ei, G: gingaşă || 14 — *C, D: (ia pe Iulia de mină)* [£:] minunea cea completă/ *Ei, G:* din cele mai alese H 15 — C, *D:* domniţă şi poetă. / £: princesă şi poetă. / *Ei,* G: coronă-ntre princese. *[numai în* £j: *(O lipeşte de sinul lui.)]* |j 17 — C, *D:* fruntea / £, *E₃* G: capul || 18 — *C, D:* pe tron de nebunie / £, Ei, G: tu [...] soţie Q 19 - C, *D:* Tu, Iulia, te suie / £: Dă-ţi viaţa Afroddtei/£!, G: închină-te la Venus || 20-^21 — *C,E>: (Iulia se suie pe pai şi se-ntinde rezemîndu-se pe perne cu cotul. Ovidiu se pune pe o treaptă a patului lingă ea. Diverse grupuri se formează-n jur.)*

COTTA

Actea, ce ai zice să fim împerecheţi? -sa
Femeilor le place...

ACTEA

Ai spus-o: te repeţi.
(Merge de se aşează lingă Cotia pe al doilea pat.)

TIGELLIUS

O! Tyndaris!
(Tyndaris s-apropie zîmbind de el.)

GRAECIANUS

O! Chloe!
(Chloe se duce în partea lui.) IO *,at \i>.*

BARRUS *ubaiM* s'ï

OI Pyrrha!

PYRRHA

(în parte, mergînd spre Barrus)

Mortu-nvie.

BARRUS

Eu te-am cules în Forum, o! floare naramzie!

(Sclavii aduc amfore cu vin, împărțesc cununi de flori și cupe, pe care le umple.)

PINAX

Toți au cîte-o pereche, dar eu?... Eu cum rămîn?
Un om fără soție ca omul gol și spîn... *(Ia o amforă.)*
Ha! Iată ș-a mea parte... din toate mai frumoasă
Amfora de nuri plină și mult mai credincioasă.
(O sărută.)

OVIDIU I

(ridicînd paharul)

11 K. M 5 *Ad Iuliam!* <

GRAEC.

ifL' ; 3" • Ét (j ivqéyvi) ,,3.• Y3 \JsSftenî itl^tî ~ C t

TIGELLIUS

Ad Tyndaris!

PINAX

Dă-i glas!

BARRUS

fcM *g/as comic)* icj *al* ibliamaT

Ad Pyrrham!

.(,-*,.>: 9t' :'o-?ifq?. A.

PINAX

(strigind tare)

Ad amforam! *(O sărută și bea.)*

(jura mare. De tine nu mă las! . •<>: O

US» bns^mii M&<yi*ji-i ^Ito'a«^f_t) '

OVIDIU

Tu, Lyce, varsă-n cupe. Falernum de cel tare,
Amestecat cu-arome și cu mărgăritare,
Și tu, Glykira, cîntă cu-artiste modulări
Pe modul cel ionic a noastre improvizări.
(Improvizează.)

Varsă-n cupa mea de aur
Vinul roș ce desfătează
Și mă-mbată, mă turbează
Ca și sîngele pe taur.
Toarnă! Cînd destul oi zice, « 1
Pe-al meu cap trăsnetul pice

(Glykira cîntă aceste versuri în sunetul de lire a trei sclave.)

IULIA

(declamă / £: IULIA

(vine în fața statuiei și declamă, ridicînd cupa și rezemîndu-și brațul pe umărul lui Ovidiu) I Ei, G: IULIA [...] *declamă:)* || 30 - 226, 5 - C, *D: (Glykira cîntă din nou.)*

(cu glasul entuziasmat)

Io Bachus :0L ,0 —,S&4.#i,i(jS3v :0 ,*\\i$ab»v :\1 ,0 — OS

(S-aude afară zgomot surd de pași.)

Ce vuiet!... Ce este? ?t [j [ăiinopricj Y3:"

OVIDIU

J&î ,jS. . 3 \ *%6p'i*

Pinax, cine Ot-TC II
E-n atrium?

PINAX

(iese și revine-ndată speriat)

A! Cesar!

OVIDIU

August?

PINAX

Iată-1, /£: *(Se [' . . .]* aude afară?...

Cotta, cine
în atrium?

COTTA

(privind în stînga, în fund)

A!-Cesar!

oraa)V':i)\,7x•.•-!. ,0,-r. sssj oi-..-.

* • W ^S11.".** LAugnàSiA! ^ 4 * * J» *<b,.oï ,. U . . */*

TOȚI

(îngroziți) >•

COTTA

. Vine, /£,, *G:*

(Se [...] IatâdTp3èf55 Jft&fc-âfee intră?

COTTA

(se suie pe estradă şi priveşte în dreapta, spariat)

Cesar!/G: COTTA <...) Cesar! Cesar!] ||226, 8 - 10 — *C, D:* singur.

(Toţi jac o mişcare.)

IULIA/£: singur.

; - IULIA *] E, G:* singur [...] *poroncitor)* || 12— *numai în E: (Intră'înfund [...] August.)'] E, G : (în fund apar.[. . .] August.)* !| 13 - C, £>: *~X.]E,Ei, G:* VII || H - C,D,.E, G: *Precedenţii] E: Cei dinainte \\ 16 — C, D: (arătţnd pe Iulia)] E: (oprindu-se în fund, aruncă o privire fulgerătoare asupra mesenilor) j E, G: (pe estradă)* || 20 — C, *D:* vedeţi / *E, E, G:* vezi tu || 22 — C, *D: (sumeaţă) j E [lipseşte] I E G: (îndrăzneaţă)* || 227, 14 — C, *D, E, G:* călcată sub / *E:* culcată la || 17 — C, *D:* să fie virtutea prigonită / *E, E, G:* virtutea [...] nimicită *[E:* prigonită] || 18 — *C, D, E: (Lui j E, G: (Către* || 19 — C, *D:* prostituită / *E, E, G:* nenorocită || 24 — C, *D: (rugători / E: (plecaţi I Ei, G : (umili şi rugători* || 27— 30 — C, *D: (făcînd semn lictorilor cari intră)* Lictori !

OVIDIU / *E: (chemînd)* .

Lictori! *(Arată pe Ovidiu.)* >~-O ŞA

OVIDIU / *Ei, G: (arătînd [...] August)* || *între r. 31 —32,în C,D:* IULIA]| 228, 1-21 - *numaiîn E, E G:* AUGUST f.. .] *Tablou.) [2 — numai în E, G: (lictorilor)* || 5 — *numai în E, G: (îmbrâţişînd pe Ovidiu)* || 8—9 — *E: (îmbrăţişează pe Ovidiu.)*

OVIDIU *]E,G:* OVIDIU

(strîngînd-o la pept) j| 15— 18 — *E: în dreapta. Apucînd pe Iulia, o smunceşte] E, G: deoparte < . ..) Iulia* || 20—21 — *E: ţipet dureros şi leşină în braţele lui August.)] E%,* G: *răcnet < ... > Tablou.)]* || *Ms. 1674 (f, 41—43") conţine numai scena a IV-a şi începutul celei de-a V-a din Actul V, corespunzînd textului din ed. ns. p.* 235, *r: 27 — p.* 242, *r. 10.* || 228, 23-C, *D:* IV / G: V || 24 - C, *D:* simple de lemn. / G: simple || 27-28 – C, ***D:*** în fund, uşă mare./G: largă **[.,..]** uşă. || 229, 19-C, *D:* Parcă-i/G: Să crezi || 230, 24 — C, *D:* De-a-i îndulci exilul... ah! în a / G: de-a [...] cumplita || 231, 26 — C, *D:* -n Torni e zi de / G: Tomis e azi în || 28 — *C, D: Cei dinainte* / G: *Precedenţii* || 232, 8 — *C, D:* Coroana / G: Coroane || 233, 24 — C, *D: teasul) G: teasul şi bînd)* \\ 234, 9 - C, *D:* încă. *(S-opreşte plingînd.) / G:* încă. || 23 - *C, D:* pe Roma strălucind/ G: plîngînd şi suferind || 235, 10 - *C,D:* Ausonia dulce / G: dulcea Ausonie || 16 — C, *D:* Aice-i/G: *înfiorîndu-se.)* Aice-i || 28 — *C, D: IBIS]* G: *şi, mai pe urmă, IBIS* || 29 — 236, 2 - *C, D, G: (intră* [. . .] acum / *E:*

GETTOR

. Ovidiu.,, . , ; -ii *ui - -X)* '.iii : • ••' '

OVIDIU

Tu eşti, Gettor. .

Acum [235, 31 - C, D: Ovidiu ! / G: Sarmiză!] || 236, 5 — *numai in C, D, G: (s-apropie de Gettor)* || 8, — *numai în C, D,* G: (tiese/; || 12 — C, *p, G:* doare rău? / *E:* doare? || 14 - C, D: G: Nu. /£: N-o simt. *[iniţial:* Puţin.] || 16 — *numai în C, D, G: (privind la Gettor)*)1 19 - C, *D, G:* GETTOR *j E:*

GETTOR

ţuUS^ji

(deschizînd uşa) || 20 — C, D, G: *(Aduce pe Ibis.) j E: (Ibis intră.) 24 — numai în in C, D, G: (posomorit)* ||27 — C, *D, G:* tu-n /£: şi-n || 237, 4 — C, *D, G:* ordinu-i năprasnic / *E:* ordinul lui Cesar || 9 — C, *D:* Corina te jăleşte / *E, G:* căci [. . .] creşte || 11 — C, *D:* în tine duşmănia şi astăzi / *E, G:* Cum [. . .] ast&zi' *[iniţial în E:* Ce < ...> tot încă] || 17 — *C, D,G:* Chiar **[.'*.]** ura-i / *E:* Mînia-i duşmănească |j 19 — C, *D, G:* venit ! / *E :* veiiit ! *'(îi întinde mina. Ibis o refuză.)* || 24 — C,"*D,*G: (făcînd un pas)] E: (ameninţător) \\ 27 — numai'in C, D, G: (lui Gettor) * 238, 19 — *numai în C, D, G: (Vrea [...] gest.)*]| 26 - C, *D, G:* eu pe Corina / *E:* pe a mea Corină ||30 - C, *D, G:* şifără/£: lipsit dé || 239, 6 — C, *D:* geţi însumi condus-am / *È, G:* geţi [J5: daci] condus-am însumi || 12— C, *D, G:* de ură tu însuşi **[...]** *(Ride.)] E:* cu *[iniţial:* de] ura soţie **[....]** *(Ride spasmodic.)* || 19 - 240, 29 - *numai în E, G:* Sclav [.. .] răzbunat!]239, - *E:* încruntat *j G:* nempăcat || 31 - *E, G:* braţele < .. .> sărbătoare < *iniţial în E:* mari serbări şi lauri, şi pentru-a ta splendoare) || 240, 2 — *numai în G: (palpitînd) * 9- 10 - *E:* < IBIS) *(arătîndu-i un papir) /* G: *(Ibis* < ...> IBIS || 11 - *E:* însuşi < *iniţial:* co!ea>/G: iată-1 || 18 - *numai în G: (cu zîmbet infernal)* || 20 - *E:* că-n astă mînă cuprinsă-i / G: că < .. .> cuprinde || 22 - *E: foc.)]* G: *sobă.)* || 24 — *numai în G: (desperat)* || 25 — *E,G:* barbar < *iniţial în E:* Ibis)] ||241, 4 — C, *D, G:* din parte-mi /£: de fulger || 5 - C, *D, G:* Purta-vei [...] înferare. -/ *E:* Tu ştii să faci rău numai, eu ştiu să dau iertare. || 11 — C, *D, G:* ultimu-i / *E:* ultimul || 12 — *C, D, G: iese cu fruntea plecată.) / E: pleacă capul şi iese.)* (J 13-22 - C, *D,* G: Acum [...] lumei / *E [anulat:*

Si tiu GETTOR ...
(pe pragul uşei din fund)

Mergi tu la port, Sarmiza; eu după rol
:-o (i«e Gettor, lui Sarmiza.)

Voi, întrebaţi de unde [19 — C, D: *(Rămîne pe gînduri.) [G: (Sarmiza < . . .> minele.)]* || 23 - C, 75, G: au / £: e j| 24-25 - C, D, G: fSarWza [. . .] GETTOR / E: GETTOR tfe *uşei)* || 30 - »«mat *în £,* G: *(scoţînd un pumnar[E: pumnarul])* || 31 — C, D, G: eu. / £: eu. fSe **P* -) || 242, 3 - C, E>, G: Sînt [. . .] marginea. / £: Şi iată-mă iar singur pe margine || 4 - C, *D, G:* moartea [...] în / £: trista desperare mă regăsesc iar || 5 -8 - C, £>, G: S-apropie *[..] departe.) / £:*

Am fost iertat de Cesar?... făcut-am oare-un vis?...
Vai! cerul într-o clipă deschis iar s-a închis!

(Se apropie de ferestră şi priveşte lung în orizon.) || 10 — *C, D, G:* dealuri, / £: dealuri etc. etc. etc. \\ *Aici se opreşte varianta din ms. 1674 (f. 43v) ; f. 45—58, care conţin un fragment din actul II, par o variantă mai veche, care a făcut parte din alt manuscris ; aceste file sînt numerotate de poet, cu cerneală, de la 11 la 37. Am notat — cum am mai arătat — şi această variantă cu sigla, E. F. 61-74 (numerotate de poet 1 — 28) conţinînd actul IV, par a fi scrise în aceeaşi epocă cu fragmentul din actul II (f. 45— 58).* || 242, 29 - C..D: de apoi / G: viitori || 30 - C, *D:* o pînză peste voi *jG:* pe voi învălitori || 34 — C, *D:* cu mine / G: de-acum jj 243, 5 — C, *D:* vesel *jG:* versul || 244, 34 - C, *D:* soarele-mi / G: soarele || 246, 21 - C, *D:* Unind *j G:* Legînd || 249, 28 - C, *D: Sarmiza şi Gettor [.'..] urmaţi / G: Sarmiza [. ..] urmată* || 30 — C, *D: Ovidiu: Çotta, Graecianus, Ţigellius şi alţii*/G: *Ovidiu,* || 250, . 2 - 3 - C, *D: OVIDIU, IULIA, SARMIZA, GETTOR, SARMIS, POPOR J G: IULIA [..,.] GETTOR* || 5 — *numai în G: (intrînd [.. .] fund)]]* 8 — *numai în G: (desperată)* || 11 — C, *D; (aleargă şi îngenunche j G: (alergînd* || 12— 16 — C, *D:*

Sărmanul meu stăpîn!

SARMIS

De ce nu mor în locu-i eu, care sînt bătrîn!

(Se opreşte în fund, în dreapta, cu poporul.) j G: Sărmanul ![. ..) sosesc. || 18— C, *D: cu\G: ţi* |f 20 — - C, *D:* Ovidiu unde-i?/G: Unde-i Ovidiu? || 22 — C, *D: (ridicîndu-se) /G: (arătîndu-l)* \\ 26 — *C, D: Ovid /* G; *mort* || 252, 8 — C, *D: Excelsior* / G: Dumnezeiri || 20 — C, D: geniu mare/G: geniu || 22 — *numai în G: (cu lacrimi)* || 24 — *numai în G?* Sfîrşit.) ||

DIN BROŞURI, PERIODICE, MANUSCRISE

FARMAZONUL DIN HÎRLĂU (p. 225)

După cum se ştie, prin contractul semnat la 18 martie 1840 cu guvernul din Moldova, C. Negruzzi, V. Alecsandri şi M. Kogălniceanu se însărcinau cu direcţia teatrelor francez şi român reunite, pentru o perioadă de patru ani, începînd de la 15 mai. Alături de alte obligaţii pe oare şi le asumau: procurarea sălii, a decorurilor corespunzătoare fiecărei piese, angajarea actorilor, a orchestrei, cei trei directori trebuiau să se ocupe şi de întocmirea repertoriului şi să asigure un număr de 100 de reprezentaţii pentru stagiunea 1840—1841, din care 75 franţuzeşti şi 25 româneşti. Lipsa unui repertoriu de piese româneşti îi determină să reducă numărul reprezentaţiilor româneşti la 12, urmînd ca spectacolele teatrului francez să înceapă la 1 octombrie, iar cele ale teatrului românesc la 1 ianuarie 1841.

Datorită însă hărniciei şi entuziasmului lui Alecsandri, precum şi faptului că în curînd se înjghebează o trupă românească sub conducerea lui Costache Caragiale, direcţiunea ceà nouă „aduce là cunoştinţa obştească că, deşi se publicase că reprezentaţiile teatrului românesc urmau să înceapă abia la 1 ianuarie 1841, ele vor începe la 18 noiembrie 1840, cînd se va face şi deschiderea teatrului românesc, cu piesa *Farmazonul din Hîrlău,* comedie în trei acte de A... V..." — oum ne informează T.T. Burada, în *Istoria teatrului în Moldova,* I, 1915, p. 229, arătînd în continuare că publicul, care cunoştea „greutăţile prin care trecusă deschiderea teatrului românesc, aştepta acest eveniment cu cea mai mare nerăbdare.

Această piesă originală, jucată de o trupă română, care era menită acuma a pune temelia unui teatru românesc, a fost primită de public cu un . entuziasm de nedescris".

Primii interpreţi ai acestei piese au fost actorii: Pandeli (Gînganu), Idieru (Pestriţ), Burguillion (Leonil), C. Caragiali (Titirez), Boian (Milescu), Greceanu (Tractirgiul neamţ), Hristachi (Comisarul), Smaranda (Aglăiţa), Pulheria (Garofa). ;

sibm Succesul obţinut la Iaşi se reeditează şi în 1846 la Bacău, cum rezultă din foiletonul *Eho Teatrului Naţionalîn Bacău,* publicat în *Albina românească* nr. 10, din 3 febr. 1846: *„Farmazonul de la Hîrlău* a dl. V. Alecsandri au fermecat la acea întâi reprezentaţie atît prin spirituasele ţesături şi vorbe, cum şi prin talentul comic al actorului D. Iacobeanu, carele pană atunceâ nu numai că nii'au fost giucat niciodată pe sţenă, ce nici au văzut'un teatru" (cf. *ibidem,* p. 325-326).

Piesa este o prelucrare care „urmează de aproape un model străin — scrie G. Călinescu — căci intriga aduce bufonerii clasice. Pestriț, prostălău provincial, vine să se însoare la Iași cu Aglaița, fata slugerului Gînganu. însă are obligația de a se prezenta într-un timp dat. De această clauză profită pictorul Neonil, care, cu ajutorul lui Titirez, îl încurcă pe Pestriț, îl proclamă farmazon, îl supune unui ritual de fantezie pînă ce trece termenul hotărît și Aglaița devine soția lui Neonil. Comicul e copilăresc și veselia factice, și singura localizare izbutită e a numelor. Alecsandri e un mare născocitor de nume proprii burlești" (v. *Istoria literaturii române,* p. 273).

Farmazonul din Hîrlău n-a fost inclusă de Alecsandri în ediția operelor sale complete, nefiind publicată decit o singură dată în timpul vieții autorului, și anume în broșura: *Farmazonul din Hîrlău.* Comedie în trii acte, prelucrată de A*** V***. înfățoșată pentru întăiași dată la deschiderea Teatrului Național din Iași, luni în 18 noiemvrie 1840, Iașii, la Cantora *Foaiei sătești,* 1840 *(Repertoriul Teatrului Național din Iași,* no. 1).

'fi'ır]4iiW/-j^^ JjftortetJ • J*i

MODISTA ȘI CINOVNICUL (p.293)

La 5 februarie 1841, trei luni după prezentarea cu succes a piesei *Farmazonul din Hîrlău,* Alecsandri aducea în fața publicului ieșean o nouă piesă, *Cinovnicul și modista,* prelucrare, ca și cea dinții, dar, ca și cealaltă, „cu acțiunea și personajele din viața Iașilor de atunci — ceea ce era de natură să încânte și să atragă mulți spectatori" (cf. G.C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 67).

în cele două piese — „farse ușoare, bizuite numai pe comic de situație f.. .], ironia la adresa provincialilor fascinați de moravurile din capitală și satira deprinderilor moderne sînt singurele atitudini critice ale tînărului dramaturg, dispus deocamdată mai degrabă să înveselească" (cf. Al. Piru, *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri,* p. 139).

Cei dintîi interpreți ai celei de-a doua piese prezentate de Alecsandri pe scena Teatrului Național din Iași în stagiunea 1840— 1841 au fost actorii: C. Caragiali (Cernelescu), Burghilescu (Matache), Pedilan (Cîrcei), Boian (o slugă de confetărie), Idieriu (sluga lui Cîrcei), Profira (Clara), Smaranda (Prof irita).

Deși G. Călinescu nu acorda o importanță deosebită acestor primé creații dramatice ale lui Alecsandri *[Modista și cinovnicul,* bunăoară, nu este, după părerea sa, decît „un vodevil ușuratic, trăind din *quiproquo"* — v. *Istoria literaturii române,* p. 273), G.C. Nicolescu apreciază că ele sînt

„ numai primii pași ai lui Alecsandri în teatru, dar și primii pași ai dramaturgiei românești din Moldova" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri,* p. 67).

Piesa s-a bucurat de succes atît la prima ei reprezentare, cit și după aceea. La 25 iunie 1841 era reprezentată și la București, de trupa lui C. Caragiali (cf. D.C. Ollănescu, *Teatrul la români,* în *Analele Academiei Române,* s. II, t. XX (1897—1898), 1899, p. 131„ iar în stagiunea 1847-1848 mai figura încă în repertoriul Teatrului Național din Iași (cf. T.T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova,* II, Iași, 1922, p. 19).

Modelul străin a fost identificat de I. Horia Rădulescu în *L'apprenti ou. l'art de faire una maîtresse,* vodevil într-un act, de Cogniard și Adolphe, reprezentat pentru prima dată la Paris, la Teatrul „Varietes", la 15 mai 1834 și pe care Alecsandri 1-a putut cunoaște în timpul șederii sale la Paris {v. *Modelul francez al comediei „Cinovnicul și modista" de V. Alecsandri,* în *Studii literare,* Cluj-Sibiu, II, 1943, p. 163- 172). Alecsandri n-a inclus comedia în ediția sa de opere complete. S-a publicat o singură dată în timpul vieții poetului, în broșura *Modista și cinovnicul.* Comedie într-un act, prelucrată de A*** V***. înfățoșată pentru întăiași dată pe Teatrul Național din Iași, sîmbătă în ianuarie 1841, Iașii, Cantora *Foaiei sătești,* 1841 *(Repertoriul Teatrului Național din Iași,* no. 7).

ɒ+->.'::> 3;i'»i»îț> iW^ssaefeHii iț.,fia Siôlujjoj i.-.h ; i : M

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON (p.329)

Scrisă, probabil, în toamna anului 1874, în tihna de la Mircești, „farsa de carnaval" *Cucoana Chirița în balon* era destinată a fi interpretată de același Matei Millo care interpretase pentru prima oară rolul Chiriței cu aproape un sfert de veac mai înainte (cf. scrisoarea către I. Negruzzi, datată 16 oct. 1874 — în V. Alecsandril *Scrisori,* 1904, p. 68). Alecsandri îi trimite manuscrisul la București și, întrucit Millo întîrzia să confirme primirea acestuia, poetul își exprima curind nerăbdarea: „îți anunț că am realizat unul din visurile dumitale dragi, acela de a te urca în balon în costumul Chiriții, ba mai mult, îți fac cunoscut că ți-am trimis prin fratele meu această farsă de carnaval, care trebuie să-ți aducă un bun beneficiu, și nu-mi răspunzi nimic? nici măcar că ești mulțumit! E prea din cale-afară!

Oricum ar fi, te rog să-mi înapoiezi manuscrisul de îndată ce vei fi pus să se sooată copie. Am nevoie de el și îl aștept" (scris, datată „Mircești, joi, 1874" — în V. Alecsandri, *Corespondență,* 1960, p. 184).

Copia de care e vorba pare să fie aceea aflată la Biblioteca Academiei R.S.R., în ms. nr. 5855, f. 56-74:

„Cucoana Chirița în balon
farsă de carnaval

compusă de dl. V. Alecsandri",
în acelaşi caiet dictando cu
„Duelurile f »• n'i.
Comedie vodevilă în 2 acte
prelucrată de d-nu C. Negruzzi" (f. *V—55).*

Manuscrisul autograf al lui Alecsandri nu s-a păstrat, deşi el a fost înapoiat poetului, care îi scria lui Millo într-o „vineri [1874]": „Am primit manuscrisul meu *Chiriţa în balon* şi îţi urez să obţii un mare succes... bănesc. înştiinţează-mă cu toate acestea cam pe cînd ai de gînd să montezi şi să joci piesa... Nu mă aştepta pentru a o face, căci nu ştiu exact cînd voi putea veni la Bucureşti" (cf. *ibidem,* p. 185).

în această perioadă însă lui Millo îi stătea mai puţin gîndul la noua *Chiriţă* a lui Alecsandri, pentru că el însuşi scrisese şi reprezentase pe scenă o farsă cu acelaşi personaj, intitulată *Chirifa la expoziţia de la Viena,* pe care o trimisese, dealtfel, şi prietenului său la Mirceşti. Acesta se amuzase copios citind-o: *„Chiriţa la expoziţia de la Viena* m-a făcut să rîd cu hohot; îţi mulţumesc pentru broşurile ce mi-ai trimis şi pentru momentele de veselie ce mi-ai procurat — îi scria el lui Millo la 25 februarie 1874 —. Canţoneta e nimerită şi cuprinde unele şfichiuri care au trebuit să producă efect în public, dar totodată să şi cîrnească unele nasuri de care sînt aninate portofoliuri ministeriale. [...]

în adevăr, tipul Chiriţei va rămînea în repertoriul nostru şi va fi exploatat cu succes încă mult timp, căci este o baie nesecată. Aşa, de exemplu, ce-ar plăti o *Chiriţă care s-ar întoarce de la Cameră ? O Chiriţă. politică ? O Chiriţă gheşeftară ?"* (cf. *ibidem,* p. 184—185, nota M. Anineanu).

Dîndu-şi seama că reprezentarea propriei sale farse la Bucureşti va mai întîrzia, Alecsandri o trimite la Iaşi, unde premiera are loc la 13 februarie 1875, cum relatează T.T. Burada, reproducînd ştirea din *Curierul de Iaşi,* nr. 14 din 1875: „Joi 13 februarie 1875 s-a jucat psntru prima oară o reprezentaţie interesantă în beneficiul artistei Merişescu, *Cucoana Chiriţa în balon,* farsă într-un act de V. Alecsandri; această piesă a fost trimeasă înadins de poetul Alecsandri spre a fi jucată în beneficiul artistei, care a creat atîtea roluri naţionale; spectacolul s-a încheiat cu *Soacra şi ginerele,* comedie în 3 acte. Rolurile principale le-a avut beneficienta şi N. Luchian" (v. *Istoria teatrului în Moldova,* vol. II, 1922, p. 361).

Premiera de la Bucureşti, cu Millo în rolul Chiriţei, a avut loc la 23 aprilie 1875, cu o montare şi o reclamă aparte. Astfel, francezul Villemet a construit un balon, pe care 1-a înălţat pe dealul Mitropoliei. De asemenea, pe scenă s-a montat o maşinărie care o înălţa pe Chiriţa cu balonul. Din nefericire, pe scenă s-a petrecut un accident. Millo a căzut din nacela balonului, fără urmări grave însă. Alecsandri a fost foarte afectat la aflarea acestei ştiri şi a hotărît să-şi retragă piesa: „Sînt foarte fericit să aflu că în afară de o mică zgîrietură la mînă, căderea dumitale din balon, care ar fi putut să fie foarte gravă, nu ţi-a făcut nici un rău — îi scria el lui Millo la 14 mai 1875— . Scriind această farsă de carnaval intitulată *Chiriţa în balon,* am avut o presimţire care, din nenorocire, s-a realizat. Vin deci să te sfătuiesc să laşi piesa la o parte şi să nu te mai expui a face ascensiuni care pot să te pună în primejdie şi să-ţi frîngă oasele. îţi făgăduiesc o nouă lucrare pentru viitoarele dumitale beneficii, cu condiţia să renunţi hotărît la isprăvile *Chiriţei.* Nu vreau să am pe conştiinţă fracturarea vreunuia din mădularele dumitale, de aceea îmi retrag piesa din repertoriu" (cf. *ibidem,* p. 186).

Poate că acest accident neplăcut a fost motivul pentru care Alecsandri n-a tipărit farsa decît într-o publicaţie fără răsunet, şi anume în *Calendarul amuzant* pe anul bisect de la Christ 1876, anul VI al ediţiunei vechi sau al II. al ediţiunei nouă, Bucureşti, 1876, p. 26—40.

„Punctul de plecare" al acestei scrieri este identificat de Ch. Drouhet în vodevilul într-un act al lui Jean d'Aude[1], *Madame Angot dans son ballon*[2]. „în momentul acesta [1872—1873 — *n.n.*] — spune el — opera bufă a lui Charles Leoocq *La fille de M-me A ngot* atrăsese din nou privirile ironice ale publicului asupra eroinei ce desfătase generaţiile de la începutul veacului şi-i adusese aminte lui Alecsandri de repertoriul ce-1 ajutase să dea făptură unuia din personagiile care contribuiseră mai mult la stabilirea reputaţiei sale dramatice. El « se legă » — cum se exprimă singur — iar de Chiriţa, după cum confraţii săi francezi aduseră iarăşi vorba pe scenă de veselele întîmplări ale lui M-me Angot" (cf. *op. cit.,* p. 158— 159).

[1] Autor comic fecund (1755— 1841), unul dintre foştii secretari ai lui Buffon.

[2] Vodevilul, scris de Aude în colaborare cu d-na Belfort, n-a fost tipărit (cf. *Biogr. univ.* de Michaud, Paris, 1858, articolul lui Ph. Chasles), dar se jucase în 1799, cu un an înaintea reprezentării piesei *Madame Angot au Sérail de Constantinople.* Piesa a făcut multă vreme parte din repertoriul francez al personajului m-me Angot. în opera bufă *Za fille de M-me Angot* de Clairville, Siraudin şi Kdning, muzica de Ch. Lecocq, 1872, unul din cuplete sună:

En ballon elle monte,
La voilà dans les airs..

Ch. Dreuhet crede că ideea ascensiunii cu balonul i-ar fi putut-o sugera lui Alecsandri multe alte vodeviluri apărute la Paris în momentul primelor ascensiuni ale lui Montgolfier (1784) : *Le ballon, L'amour dans „Le Globe"* etc.

Al. Piru .e. de acord cu Ch. Brouhet în privința modelului'francez' observând că în această farsă „Chirița a devenit « hailaifă, model de bonton» şi manifestă dorința de a se « ascensiunarisi » în cer ca să vadă « şi alte lumi nu tot asta de la noi », care-i plină de « bazaconii ». Este interesant că autorul nu ridiculizează de data aceasta extravaganța eroinei sale, dedicîndu-dimpotrivă, un elogiu, fie şi buf:

Bravo, zmeiță,
care-a zburat prin nori" (cf. *Introducere...,* p. 150).

VARIANTE

ms. 5855 (A), Calendarul amuzant, 1876 (B)

331, 10 — ^4: rădicărea/5: deschiderea || 9 — *A:* balonului / *B:* baloanelor // 19 — *A:* 18 d-un ban / *B:* seapte de-o para || 334,|| 35 — *A:* Pit Tănase zis Cioclu.
HAZLIU: Să fie d-lui sănătos:.. Nu l-am cunoscut..
NĂUC.: Păcat! *jB:* Pitar Moş zis Cioclu. || 335, 12-/4: Optsprezece de un ban! *j Bi* Şeapte de-o para! j| 336, 11 — *A:* 18 d-un bani / *B:* Şeapte de-o pâra! [| 29 — *A*: aice prezent / *B;* aice pornit || 337, 29 — *A:* şotia [.. .] suflefeilor / *B [greşit]:* soția [...] sufletciîor || 338, 18 — *A : supără. Încet.) j B: supără.)* || 33-38 - *A:*
'•^iJto5fc'jteirife:9jMsJoisJ--9o *Ipixaă-W&t »i> tiba*e.rAh ivi nimam •«••wbMttjM*

Am văzut m astă lume. .
Nerozu şi mofturi sume, ... , . |
Sume, sume, sume, sume, sume, sume.
Patrioți cari se-njură
Şi, fiind tot precum fură,
Fură, fură, fură, fură, fură, fură. *B:* Am văzut [. ..] vite.

339, 1,5 — *A :* ALUNARUL / *B:* VÎNZĂTORUL || 13 - *A :*

Am văzut amoruri multe
Ş-amoraşi cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte.
Si caractere-njosite
Nu de mult la noi mte.
Vite, vite, vite, vite, vite, vite, vite.
N-are cine-i cumpăra.

ALUNARUL

Şapte d-o para.

CHIRIȚA

Ei, parol, n-ar zice ba.

ALUNARUL

Şapte d-b para.

CORU

N-are cine-i cumpăra
Şepte de-o para.
Ut, parol, n-ar zice ba.
Şepte d-o para.

-, . .- *h* CHIRIȚA.- ' *.un-Mte -* .. ".

Deci / *B:* Deci || 20, 24 - *A*: ALUNARUL / *B:* VÎNZĂTORUL"|| 340, 14 — *A:* cătînd / *B:* bătînd || 341, 6 - *A*: şotie / *B [greşit}-.,* soție || 24 — *A* : este? *(Se apropie de rampă şi cată în sală.) / B:* este? || 344, 9 — *A: ungurul.)JB: Mcghicr.)* || 36*— *A : umbrela j B: cartelul* !| 345, 9 — *A:* ovațiune / *B:* orațiune || 20 - *A :* domol / *B:* dămol... frumos || 350, *5 — Ai* Cu glas răsunător / *B:* Acum şi în viitor || ' ' '

LA TURNU-MĂGURELE (p. 351) .

Scriere ocazională, scena în versuri intitulată *La Tumu-Măgurțle,* a fost compusă peiitru o reprezentație în folosul răniților din războiul de la 1877. în acelaşi timp Alecsandri scria poeziile ce vor forma ciclul *Ostaşii noştri,* publicate.mai întii în *Convorbiri literare.* Prima mențiune a piesei o aflăm într-o scrisoare adresată lui I. NegrUzzi la 1 decembrie 1877: „După *Peneş* vor mai urma, cred, şi alții... precum şi o mică comedie în versuri, intitulată La *Turnu-Măgurele"* (v. 'V. Alecsandri;' *Scrisori,* p'91). Patru zile mai tîrziu, la 4 decembrie, poetul mărturisea nepoatei sale Lucia Duca: „trăiesc cu gîndul viața militară à bravilor noştri soldați şi mă simt întinerit la vederea forței lor.

Adică, cu alte ouvinte, mi-am reluat armele părăsite acum un an şi am început o nouă campanie poetică [. ..]. Am scris deja o comedie în versuri pentru reprezentația care se organizează la Bucureşti în folosul văduvelor şi al orfanilor soldaților morți pe cîmpul de luptă şi, pe deasupra, am mai compus legendele lui *Peneş Curcanul* şi a *Sergentului de dorobanți,* care a fost întîlnit şi salutat de garda imperială pe drumul Vasluiului.

Piesa intitulată *La Turnu-Măgurele* este un simplu scenariu cu două personaje, ea se află în miinile doamnei Săvescu[1], care mi-a cerut-o pentru această ocazie; am scris-o în fuga condeiului!" (v. V. Alecsandri, *Cores-*

[1] Coralia Săvescu, născută Rosetti, sora Anei Maiorescu, soția lui Titu Maiorescu. •

pondență, p. 44—45). La 9 decembrie, Alecsandri trimitea piesa lui I. Negruzzi relatîndu-i şi lui împrejurările în care o scrisese: „D-na Săvescu mi-a scris pentru ca să mă înştiinţeze că se organizează în Bucureşti o reprezentaţie în folosul' văduvelor şi al orfanilor de soldaţi morţi pe cîmpul războiului. Totodată m-a rugat să improvizez ceva pentru această ocazie. Am improvizat deci alăturata mică comedie în versuri [...]. Francezii numesc *bluettes* asemenea compuneri şi, în adevăr, nici că am avut timp a produce altceva decît o *bluetă,* fiindcă mi s-a acordat un timp foarte scurt.f In patru zile am trebuit să inventez sujetul, să-1 aştern pe hîrtie, să compun versurile, să copiez manuscriptul şi să-1 expediez la Bucureşti, pentru ca d-na Săvescu să aibă vreme de a învăţa rolul etc." (v. V. Alecsandri, *Seri-***1** st*>ri,* p. 91—92). La 12 decembrie îl întreba dacă a primit „comedia în versuri *La Turnu-Măgurele* şi un pachet conţinînd două poezii intitulate una *Păstori şi plugari,* şi cealaltă *Odă la ostaşii români"* (v. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 124).

Nerăbdător să-şi vadă piesa publicată şi întîmpinînd probabil — o oarecare rezistenţă în acest sens din partea lui Negruzzi, Alecsandri o trimite şi revistei transilvănene *Albina Carpaţilor,* al oarei redactor de pe atunci, I. Al. Lepădat, tocmai îi trimisese toate numerele apărute mai înainte. „Aţi avut generozitate de a-mi trimite — îi scrie acestuia Alecsandri — toate numerile din foaia ce redactaţi: *Albina Carpaţilor.*

Nu pot răspunde mai bine la acest [act] de politeţă decît comunicîndu-vă pentru foaia d-voastre alăturata scenă în versuri, ce am improvizat în agiutorul ostaşilor români răniţi pe cîmpul luptei din Bulgaria.

Această mică operă dramatică e destinată a fi în curînd giucată în Bucureşti de către persoane din societate" (v. V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 243-244).

Albina Carpaţilor se grăbeşte să publice piesa în nr. 21, 1878, p. 237—240, însoţită de următoarea notă a redacţiei:

„Această mică operă dramatică, după cum ne spune ilustrul ei autor, e menită a fi în curînd jucată la Bucureşti de cătră persoane din societate. şi anume în ajutorul ostaşilor răniţi. Domnul Alecsandri a avut delicateţa de-a onora foaia noastră cu publicarea interesantei şi frumoasei sale improvizaţiuni. Iată un nou îndemn, o nouă încuragiare pentru noi de-a ne sili să rădicăm foaia noastră la acea înălţime literară, încît cei mai de frunte literatori să nu se ruşineze a figura în coloanele ei. Deocamdată mulţămim din adîncul inimei marelui nostru poet pentru binevoitorul concurs ce s-a grăbit a da *Albinei Carpaţilor."* în acelaşi număr 21, revista publica şi poeziile *Odă ostaşilor români* şi *Peneş Curcanul* (p. 244—246), iar în numărul următor, 22, p. 255—256 — *Sergentul* şi *Păstorii şi plugarii* (cu menţiunea,

, 5firsit • rdup a] *„Convorbiriliterare").* în nr. 24, p. 277-279, apărea portre- ^*Tvasile Alecsandri,* scris probabil de LAI. Lepădat, foarte măgulitor penfau ~*lt* Desi flatat de acest portret, Alecsandri nu se sfieşte să ceară redacţiei Publicarea unei erate pentru îndreptarea greşelilor strecurate în textul scrierilor sale: „vă mulţumesc pentru notiţa biografica ce aţi publicat despre mine şi pentru tot ce ea cuprinde de măgulitor pentru numele meu [...]

Acum permiteţi-mi a vă observa că s-au strecurat mai multe greşeli în publicarea poeziilor mele şi vă rog să inseraţi următoarele erata în numărul viitor al *Albinei Carpaţilor.*

LA TURNU-MĂGURELE

Scena I

ÎH loc de : Să nu fii nebună *şi* să-ţi închipuieşti romanuri,
ceteşte : Să nu fii nebună *ca* să-ţi închipuieşti romanuri.

Scena II

in loc de : *Sau...* inima tinjeşte cînd n-are sorioară.
ceteşte : *Ştii...* inima... etc.
in loc de: Mehenchi în *limbută,*
ceteşte : Mehenchi în *limbuţie.*
în loc de : *Ştiţi* că-mpreună aţi fost răniţi odată,
ceteşte : *Ştiu* că-mpreună... etc.
în loc de: *zedanul,*
ceteşte : *redanul.* fi *tÈM&è* Y'' '• «:t *kw.à*.*
în loc de: Luptînd cum luptă *ursul,*
ceteşte: Luptînd cum luptă *zmeul.*

Scena III

în loc de: O! nu, nu, România nu poate-n *rău* să peară,
ceteşte: O! nu, nu, România nu poate-n *veci* să peară.

Scena IV

în loc de : ... Duducuţă... lumină... floare,
ceteşte : ... Duducuţă... lumină... floare *vie.*

Scena V

în loc de : Ca *norul* pe soare',
cereşte : Ca *nourul* pe soare.

Scena VII

în loc de : A! ce s-aude?... Aş da chiar a mea viaţă,
ceteşte : A! ce s-aude?... *geme ?...* Aş da chiar a mea viaţă

(cf. scris, din 20 febr. 1878 — Coresp. inv. 27863 B.A.R. – **S** 52(3)/LVIII).

Albina Carpaţilor n-a publicat însă această erată şi nici îndreptările recomandate de Alecsandri în continuarea scrisorii pentru poeziile *Oda*

către oslăiii români, Peneş Curcanul, Sergentul, Păstorii şi plugarii. în numerele următoare ale revistei au mai apărut şi alte scrieri ale lui Alecsandri : *Soarè de iarnă, Căpitanul Romano* (r. 26, 1878, p. 303), *Fraţii Jderi* (nr. 27, p. 314—315), *Napoleon III* (nr. 39, p. 453—459), *Cîntecul gintei latine, Victor Emanoil-Cavur-Lamarmcra* (nr. 40, p. 465—470).

I. Massoff *(Teatru românesc,* II, 1966, p. 589) ne informează că sceneta a fost reprezentată şi în Transilvania, la începutul lui februarie 1878, în satul Covăsînţ din comitatul Arad, rolurile fiind interpretate de Emilia Crăciunescu, E. Pucea, Teodor Munteanu — „aplauzele necontenite silind de multe ori pe interpreţi a se opri, atît de mare fu entuziasmul produs".

Alecsandri a inclus sceneta în toate ediţiile ciclului de poezii *Ostaşii noştri,* şi anume: *Ostaşii noştri,* Socec, Bucureşti; 1878, p. 31—47; *Ostaşii noştri,* Sccec, Bucureşti, 1878, p. 31—47 (Ediţiune proprie pentru ostaşi); *Ostaşii noştri,* Sccec, 1880, p. 31—47 (Ediţiune proprie pentru ostaşi); *Opere complete,* vol. IX. *Poezii,* vol. III. *Legena nouă. Ostaşii-noştri,* Sccec, Bucureşti, 1880, p. 129-150.

VARIANTE

Albina Carpaţilor (A), Ostaşii noştri, 1878 (B), Ostaşii noştri, 1878 - Ediţie pentru ostaşi (C), Ostaşii noştri, 1880 (D), Opere complete, 1880 (E)

356, 2 — *A, B, C, D:* însufleţită / E : animată || 13 — *A, B, Ç, D:* şi să-ţi *[errata la A îndreaptă:* ca să-ţi] / £: şi să nu-ţi || 24 — *A, B, C, D: cătră j E: spre* || 357, 17 - *A :* Sau / *errata la A şi în B, C.D.E:* Ştii || 358, 16 - *A, B,E:* a / C, *D [greşit]:* au mai || 359, 15 - *A, B, C, D:* cu-o / *E:* cu || 361, 19 — *A :* limbuţă / *errata la A şi în B, C, D, E:* limbuţie || 22 — *A :* Ştiţi / *errata la A şi B, C, D, E:* Ştiu || 362, 2 — ^4: zedanul / *errata la A şi în B, C, D, E:* redanu! || 25 — *A :* ursul / *errata la A şi în B, C, D, E:* zmeul || 364, 10 — *A :* rău / *errata la A şi în B, C, D, E:* veci || 14 — *A :* cu bale/S, *C, D, E:* cu-otravă || 16 - *A, E:* Sînt inferaţi / *B, C, D:* Vor fi-nferaţi || 366, 3 - *A, B, C, D:* că le-i / £: că-1 vei || 8 — *A:* floare/ *errata la A şi în B, C, D, E:* floare vie || 20 - 21 - *A:* se şopteşte / *B, C, D, E:* ii şopteşte || 30 — *A, D:* norul / *errata la A şi în B, C, E:* nourul || 367, 18 - *A :* feresteul *j B, C, D, E:* ferul rece || 20 — *A :* s-aude ? / *errata la A şi în B, C, D, E:* s-aude?..! geme? ||

SFREDELUL DRACULUI (p. 371)

......*Sfredeliţi dracului,* adaptare după *L'oiseau de passage,* de Bayard, ,,punç' iii scenă isprăvile urnii intrigant Mustocsidis, care încurcă pe toată lumea şi o pune pe scandal" (G. Călinescu, *Istoria literaturii române,* p. 278).

Ideea adaptării acestei comedii franţuzeşti îl ispiteşte pe Alecsandri, aflat la Mirceşti, în timp ce lucra la definitivarea feeriei *Sînziana şi Pepelea,* in iarna 1Ş80— 1881, iar cel care i-o trezeşte este actorul Iulian, al cărui talent comic putea fi utilizat cu succes într-o farsă de carnaval, gen.de care scriitorul nu-şi mai legase de'multă vreme numerele. Pentru a valorifică pe scena Teatrului Naţional, condus de prietenul său Ion Ghica, această latură a talentului lui Iulian, Alecsandri îşi aminti de farsa lui Bayard, care stîrnise hohote de rîs în 1849, pe scena Vodevilului francez (cf. Ch. Drouhet, *op. cit,* p. 192).

Dacă la 20 decembrie 1880, scriitorul nu se apucase încă să aştearnă pe hîrtie piesa, la 7 ianuarie 1881 aceasta era reprezentată pe scenă.

Drumul parcurs de *Sfredelul dracului* se poate urmări cu uşurinţă în corespondenţa poetului. La 17 decembrie il880 îi scria lui Ion Ghica : „Cînd voi fi terminat refacerea lui *Pepelea,* mă. voi apuca de sceneta de carnaval destinată lui Iulian şi d-nei Sarandi[1]. Va fi caraghioasă" (v. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 103). La 20 decembrie nu terminase refacerea lui *Pepelea* şi îl informa iarăşi pe Ghica: „De îndată ce voi termina munca asta, voi începe sceneta în chestiune" *(ibidem,* p. 104 *).* La 7 ianuarie 1881 însă piesa era reprezentată pe scena Naţionalului, cu mare succes de public, stîrnind totodată şi unele critici violente în presa.vremii *(Independenţa, Românul,* ceea ce era de natură să-1 mîhnească şi să-1 descurajeze pe scriitor, care fusese bine intenţionat cînd se hotărîse să dăruiască scenei româneşti o scriere dramatică de acest gen. „Păstrează manuscrisul lui *Pepelea,* dacă aceasta îti poate face plăcere — se adresa el, cu amărăciune nedisimulată, lui I. Ghica, la 11 ianuarie 1881 — cît despre acela al *Sfredelului dracului,* să mi-1 păstrezi, ca să fac din el un autodafeu, căci nu mai vreâu'să-mi leg numele de farse de carnaval. Localizînd vodevilul lui Bayard, am vrut doar să procur d-nei Sarandi şi lui Iulian ocazia de a crea roluri caraghioase, care distrează marele public" *(ibidem,* p. 105— Ĭ06). Cu toate criticile din presă, scopul său — acela de a distra marele public — a fost însă atins: „Am fost încîntat — mărturisea el la 1 martie lui Ghica — aflînd că pungaşul de Mustocsidis, *sfredelul dracului,* continuă să înveselească pe bucureşteni" (v. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 46). Succesul piesei pe scena bucureşteană îl determina pe scriitor să o trimită şi lui I. Negruzzi, spre publicare în *Convorbiri,* cerîndu-i însă să apară „fără nume de autor" : „îţi mai trimit o piesă care s-a jucat cu mult succes în iarna trecută lă Bucureşti, însă tot aşa de prost copiată ca şi *Pepelea.* Dacă îţi convine, public-o în *Convorbiri,* fără nume de autor. Un simplu X e suficient. La

[1] E vorba de actorii Ştefan Iulian (1853— 1892) şi Frosa Sarandi (1840— 1897), interpreţi ai rolurilor comice din piesele lui Akcsandri.

caz contrar, ai bunătatea a da piesa lui Luchian pentru beneficiul lui, cu ccțndiție **ca** să nu puie numele meu pe afiş, dacă ar afla că e făcută de mine" (v:. y. Alecsandri, *Scrisori,* 1904, p. 123). La 26 septembrie 1881 se vede **că** I. Negruzzi nu se hotărîse încă să publice piesa, dar Alecsandri nu renunțase la ideea **ca** ea să fie măcar reprezentată şi la Iaşi: „Fă cu *Pepelea* şi cu *Sfredelul dracului* — îi dădea el mînă liberă lui Negruzzi — ce-i găsi de cuviință. Ți le-am trimis numai şi numai pentru că mi le-ai cerut. Dacă **însă s-ar** înjgheba o trupă în Iaşi, aş dori să dai *Sfredelul dracului* (fără nume de autor) ca să se joace" (v. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* **1972, p. 287).**

în cele din urmă, comedia a apărut în *Convorbiri literare,* XV, 1 nov. **1881, nr. 8,** p. 297—312, fără nume de autor: *„Sfredelul dracului* — farsă de carnaval imitată din franțuzeşte de X." Manuscrisul autograf, dăruit **Inii.** Ghica, se află în fondul Bibliotecii Academiei R.S.R. în caietul ms. 809, **f. 144ᵛ-157ᵛ.**

VARIANTE

ms. **809 (A), Convorbiri literare (B)**

371, 3- *A:* de d-ra X. / *B:* de X.**||373,** 1-9 - -

in A: PERSOANE	ACTORI
MUSTOCSIDI, fost inspector de tutunuri	Iulian
Sergentul ŞLOIMESCU, veterinar	x
IMMERGOLD, zaraf	Hagiescu
GOLDIMMER, nepotul lui	Basarabcanu
COȚOFĂNESCU, poet tragic	Raşian
STAN FUNDUC, bucătar	x
Madama RUHALA	D-na Sarandi
GAFIA, fată-n casă	D-ra Bogdan ||

11 _ 17 — *numai in B:* NOTĂ [...] nanchin || 18 — *A:* O sală de han **cu sobă** în dreapta. Pe planul / *B:* Teatrul [.. .] al || 19 — *A:* ea. Uşă în / *B:* dînsa; uşă la || 20 — *A:* planul [. ..] apartamentul / *B:* la planul [...] camera || 21 — *A:* alăture cu ea / *B:* alăturea || 22 — *A:* scaune.../ *B:* **şi** [...] scaune. || **375,** 3 — *A: (pe un scaun dinaintea sobii, compune versuri şi face gesturi tragice), GAFIA şi STAN (lingă tablă, pregătesc bucate, observînd pe Coțofănescu)* j B: *GAFIA, STAN* \\4-5-*A: (scriind pe un album) / B: (stă [.. .] album)* || 8 — *A:* rimez / *B:* rimeze || 9 — *A:* o rimă/ *B:* rimă || 10 — *A: pe ginduri / B: gînditor* || 11— 12 — *A: (încet lui Stan) j B: (care [.. .] Stan)* || 13 - *A:* năbădaica / *B:* năbă**dăile || 14- 15 -** *A*: Face / *B: (care*i. [...] Face || **376, 5 -** *A: Scrie.)* *B; Iar scrie.* || 32 - *A: frunte, tragic j B: frunte* || 377, 6 - *A: deoparte) B: aparte* || 7 — *A : (sculîndu-se): '* Am / *B:* Am || 10 — *A : COȚOFĂNESCU, GAFIA, STAN [. ..] stingă* ***I*** *B: Cei dinainte [...] dreapta* || 11 — *A: (in culise):* Gafio! / *B: (dintre [. . .] evreiesc.)* || 24 — *A:* ***in*** *parte / B: aparte* || 26 - *A*: şi / *B:* şi că || 378, 3 - *A:* mă rog, că / *B:* că /|| 14 — *A :* şervete în odăile / *B:* peşchire în odaia || 16— 17 — *A: lèse.* ***I*** *B: ieşind spre dreapta.* || 19 — *A*: obraz / *B:* ochi || 37 — *A : Punîndu-şi j B : Pune* || 38 - *A :* El e... / *B:* El || 379, 2 - *A : RUHALA, COȚOFĂNESCU, STAN, ŞLOIMESCU (vine în fund) j B: Aceiaşi, ŞLOIM* || 3 - *A:* ŞLOIMESCU / *B:* ŞLOIM [. . .] *fund)* || 5, 9, 11,' 14,' 20, 26, 30, 33, *35- A:* ŞLOIMESCU / *B*: ŞLOIM |f5 - *A : strîngînd-'o / B: trăgînd-o* || 14 - *A :* Ruhalița / *B:* Ruhala || 16, *37 — A: în parte / B: aparte* || 31 — A : brună-i sau blondă / *B:* brună sau blondă e || 35 — *A: amîndoi de* ***I*** *B*: *de* || 39 - *A : şi /B: de* || 380,*2 - A: Precedenții, IMMERGOLD, GOLDIMMER (vin prin fund* ***J*** *B : Aceiaşi [.. .] apoi* || 4, 5, 7 — *A, B:* IMMERGOLD *[inițial în A:* GOLDIMMER] || 5 - *A, B: Ghisund* ***[inițial*** *în A: Pfelen* || 8 — *A:* Ai [. ..] *gheşeft? [anulat continuarea: (încet lui Goldimmer)***]** ***I*** *B: (în taină):* Ai [. . .] *gheşeft ?* || 9 — *A : (în taină Ruhalei ji Ia/B: Ia* || 11 — *A:* meu *[anulat:* pe Gbldirrrmer] / *B*: meu || 12 — *A :* 10 000 ***I*** *B:* o mie || 14 -*A :* ŞLOIMESCU *[anulai:* Ha, ha...] / B: ŞLOIM' || 15 — *A :* ca să-1 / *B:* să-] || 19 — *A : în parte j B : aparte* || 20 — *A: Goldimmer j B:_ el* || 22 — *A, B:* semitismului *[inițial în A:* ovreismului] | 29 — *A :* poate vreo / *B:* vreo || 381, *5 — 6 — A:* lasă, Şloim, că-s in stare să se bată / *B:* lăsați [...] înghită || 8 — *A :* ŞLOIMESCU *(venind între Goldimmer şi Coțofănescu):* Ha, ho!... tbrrr... / *B:* ŞLOIM: Ha! ho!.'.. || 12 - *A:* ŞLOIMESCU / *B:* ŞLOIM || 14 - *A:* Şloimuşorule. *(Şloimescu j B:* Şloimescule. *(Şloim \\ W* **—** *A: Precedenții,' MUSTOCSIDI (poartă jB: Aceiaşi* ***[!.'.]*** *purtînd \\ 19—20* **—** *A: intrînd şi scapă jBi la intrare, scăpînd* || 21 — *A : întorcinau-se \ B: Se-ntoarce* || 29 — *A: se pune pe un scaun / B: sade [. ..] dreapta* || 30 — *A : cu mina de j Bl de\\35 — A:* meu / *B:* mea || 36 — *A : (înțelegînd): k\ j B:* A! || **382,** 1 — *A : în parte, j B: Aparte. \\3 — A: aşezat j B: pus* || 8 — *A:* t» *parte J B: aparte* || 10 — *A : sculîndu-se / B: se scoală* || 18 — *A:* blestemato!... numai gauré.../B: blestemàto!... || 19 — *A: is tin'JBi* într-un || 38—39 — *A : Ohi, kera mu. ..* Am fost inspector la tutunuri..'. şi/B: Eram [...] cînd || **383,** 2 - *A:* că să/B: să || 4 — *A*: d-sale, a madamii? *(Arată pe Ruhala.) j B: (arătă [...]* madamei... || 6 — *Al tot cursul scénii acestii j B: timpul acestei scene* || 8 — *A: în parte,* ***j*** *B; Aparte.* || 11 - *Ă : (în parte): Vuăs ? j B: Vuăs ? (Aparte.)* \\ 13 — *A, Bl* subprefectului *[inițial iii A:* directorului] || 20 — *A: rîzînd / B: rid * ***25 —***

A: **Mare cabzalichi!** ***Ma j B: ma*** **|| 29 - /f: că eu / E: că||31 —^4:** ***fSe întoarce către Ruhala.) / B: (Ruhalei.)*** **|| 384, 2 — ,4 :** ***(Se apropie de sobă.)/Bi (Vine Ungă fereastră.)3 — A: (către Ruhala)/B: (Ruhalei)*** **|| 7—8 —** ***A : cu Immergold de Stan l B: de [...] Immergold*** **|| 10 — 4 :** ***ArătîndjB: Arată*** **|| 14, 31 — ^4:** ***/n parte, j B: Aparte.*** **|) 16, 20 — 4: j» /»we / B:** ***aparte*** **|| 32 — .4 : atîte emoţiuni.** ***(Ruhala iese în stînga. J B:*** **emoţiuni!** ***(Iese-n dreapta*** **|| 34 —** ***A :*** **GAFIA** ***(se ocupă lingă tablă) I B:*** **GAFIA || 385,** ***2 — A:*** **Ba / B :** ***(care*** **[...] Ba | | 4 - 4 :** ***mu?... Na se haro...*** **bună /** ***B:*** **Bună |[7 —** ***A (lui Coţofănescu):*** **E / B: E || 8 —** ***A*****: capului / B: nasului || 13 —** ***A*****: Trazico ? ... ? /** ***B: Piitis?\\ 15 — A: ke*** **zburlite,** ***ke j B:*** **şi zburlite şi || 18 —** ***A : In parte/ B: Aparte.*** **|| 22 -** ***A :*** **GAFIA** ***(atinsă) / B:*** **GAFIA || 28 -** ***A :*** **«a** ***parte/ B; aparte \]29 — A:*** **patrida /** ***B:*** **e patrida || 386,** ***6 — A: In parte. / B: Aparte.*** **|| 9 —** ***A: Aferim! (Lui Coţofănescu, încet.)/ B: (Lui Coţofănescu].)*** **|| 21 —** ***A :*** **la alţii...** ***Ma*** **/ B: jtfa || 29 -** ***A :*** **Era se [a»«/ai: se mărite] joace Isaia danţuieşte, cînd... /** ***B: Ma \\ 31 —A:*** **absentez.** ***(Iese prin fund.))B:*** absentez.|| **33 — ^4:** ***In parte. / B: Aparte.*** **|| 37 —** ***numai în B: (Iese prin fund.)$*** **38 —** ***A: în parte / B: aparte*** **|| 387,** ***S — A: Vrînd/B: Vrea*** **|| 10 —** ***A, B: (intrînd în sofragerie) [iniţial în A: (fugind şi suind scările din fund.)]*** **|| 11 —** ***numai în B: (Iese-n stînga.)*** 44 — ***A:*** **bărbat.** ***Kaimenos! j B:*** **bărbat. || 17 —** ***A: în parte/ B: aparte*** **|| 30 —** ***A :*** **amorezi... Mulţi ai se distihiseşti ! ... /** ***B :*****amorezi. ||** 388, **6 —** ***A, B:*** **Am** ***[iniţial în A :*** **Aveam] || 7 —** ***A :*** **O /** ***B:*** **am || 9 —** ***A, B:*** **tot asemene** ***[iniţial în A*** **: tij] || 12 —** ***A :*** **de provinţie. .. Şi /** ***B:*** **si** y **22 —** ***A:*** **darul/B: dorul || 29 —** ***A:*** **filosoful -Socrates** ***[anulat:*** **toate gusturile], gustul./ B; Socrates, gustul || 35 —** ***A : steka j B:*** **aştepta || 389, 2 —** ***A, Bl*** **miroase** ***[iniţial în A :*** **pute] || 28 —** ***A :*** **mi-a cerut mîna. /** ***B:*** **m-a cerut. || 34 —** ***A;*** **considerat /** ***B:*** **privit || 37 —** ***A:*** **Domnule...** ***(Uimită.) / B:*** **Domnule !• |) 390, 4—5—^4: îndrăznea /** ***B:*** **a îndrăznit || 8 —** ***A : talie, Ruhala*** *Se* ***retrage ofensată.) / B :*** ***talie.*** **|| 12 —** ***A : (Zărind pe Gafia coborînd scările.) / B% (Vede pe Gafia.)*** **|| 16 —** ***numai în B: (care •[...] stînga)*** **29— <*****A: In parte. / B: Aparte. \\ 31 — A: în parte / B: aparte*** **|| 35 —** ***A : •pè I Bi*** **pe ast || 391, .7 — ^4: nume biblic /** ***B:*** **biblic || 21 —** ***A:*** **căci femeile... ştii/E: ştii || 3 6 - ^ : ha... dar;.şi/E: ha! şi || 392, 2, 13 —** ***A: în. parte/ B: aparte*** **|| 22 — ^4:** ***Ama pos? j B: Neskit *** **28 —** ***A, B:*** **60** ***[iniţial în A*** **; şeptezeci] || 393, 27 -** ***A:*** **Şt.-,, /** ***B:*** **Taci; || 29 —** ***A : în.parte/B: aparte*** **|| 32 -** ***A: MUSTOCSIDI.IMMERGOLD, RUHALA /Bl Aceiaşi, RUHALA şi*** **|| 394, 24 —** ***A : în parte / B: aparte*** **|| 34 -** ***A i*** **Tot**'Mma-**i... /** ***B:*** **Tocmai! H 395, 7 —** ***A-:-,*** **părihţilor** ***j B:*****.: părinţilor lor || 9 — ^ : să / E: ca să |) 1 4 - ^ : ploduri /** ***B:*** **tîrtanaşi || 19 -** ***A : lui / B:***

cu **|| 21 —** ***A: In parte, j B: Aparte.*** **|| 22—23 —** ***A: Se suie pe scara din fund şi dispare. / B: Iese [...]*** *2—le.* **|[28, 31 —** ***A: în parte / B: aparte*** **|| 32 —** ***A:*** **timid /** ***B:*** **sfiicios || 35 —** ***A :*** **Curioz [...] domnul cela /** ***B:*** **Ciudat f...] acel domn ||** 396, **9 -** ***A :*** **Adică o /** ***B:*** **Adică || 15 -** ***A :*** **sută /** ***B:*** **una || 18 —** ***A : (sintimentală):*** **Care /** ***B:*** **, Care || 26 —** ***A :*** **e / .£: cel || 32 —** ***Al capătul scării / B: dreapta *** **33 —** ***Al în parte / B: aparte *** 397, **4 —** ***A : Se coboară în / B: Coboară-n*** **|| 16 —** ***A : vrea j B: voind *** **17 —** ***Al stînga / B: dreapta *** **20—21 —** ***numai în B: la dreapta*** **|| 29 —** ***A : intră prin / B : din *** **32 —** ***A :*** **lovit /** ***B :*** **ajuns || 33 —** ***A :*** **domnul meu /** ***B:*** **d-nule ||** 398, **15 - ^ 4 : Immerglodaki /** ***B:*** **Imergold || 17 —** ***A:*** **Ţe te /** ***B:*** **te || 24 -** ***A : (In parte.) / B: (Aparte.)*** **|| 26 -** ***A :*** **Nu /** ***Bl*** **Dacă |]** 399, **1 0 - ^ :** ***MUSTOCSIDI, ŞLOIMESCU, GOLDIMMER (vine / Bi Aceiaşi, GOLDIMER*** **|| 15 —** ***A : in parte / B: 'aparte \\ 24 — A : Precedenţii, RUHALA, IMMERGOLD / B: Aceiaşi [...] dreapta)*** **|| 29 -** ***A : (in parte):*** **Na /** ***Bl*** **Na ||** 400, **8 — ^4: tale /** ***B:*** **d-tale || lt) —** ***Al*** **un om blînd /** ***B :*** **blind || 12 —** ***A :*** **chiulul /** ***B:*** **ochiul || 14 —** ***A:*** **mascara... şi d-ta rabzi? /** ***B:*** **mascara? || 15 — ^4: Cum ai spus? Maimuţoi?... Tu** ***/B:*** **Tu || 20 —** ***A :*** **muşcat, se vede, /** ***B:*** **'muşcat || 22 —** ***A :*** **zaraful / E: zaraful ista || 29 -** ***A : Ma țe? / B: Neski?/***401, **4 —** ***Al (încet Ruhalei): Aferim!*** **bine i-ai / E:** ***Aferim!...*** **bine ai U 15 —** ***A :*** **îi găsi/** ***B:*** **ai găsit || 36 —** ***A :*** **vine cam /** ***B:*** **vine U** 402, **6 —** ***A : trage [...] (Intră / Bl dă [...] (Iese*** **|| 7 —** ***A : dreapta / B: stînga*** **|| 17 —** ***A :*** **fire.** ***(Ii urmează. Şloimescu / B:*** **fire.** ***(Şloim*** **|J21 —** ***A: dreapta, în vreme ce iese Ruhala) B: dreapta)*** **|| 26 —** ***A : (revenind):*** **A! . . .** ***pas sto / Bl*** **A! . . .** ***sto*** **y 31 —** ***An*** **pin gard /** ***B:*** **la zaplazi ||** 403, **17— 18 —** ***A :*** **frumuşică /** ***B:*** **frumoasă |]** 404, **4—5 —** ***A:*** **Coţofană.** ***(Se suie scările ducînd hîrtie etc. şi dispare.)\B:*** **Coţofănescu [. ..]** ***etc.)*** **| 6 -** ***Al in parte / Bi aparte*** **|] 14 -** ***A:*** **STAN /** ***Bl*** **şi STAN ||** 405, **6 —** ***A : mare de/B: de*** **|| 7 —** ***A:*** **pe Coţofănescu ca / B : c a y 9 —** ***A: steka / B :*** **Stane || 10 —** ***A: anoite...*** **De' ce / E: ce y 13 — ^4: Domnule...** ***(Şe suie răpede scările şi dispare.) / B: (Suie [.. .] dreapta.) *** **14 —** ***A : ke*** **alta!...**

SCENA XVI

MUSTOCSIDI / ***B:*** **alta! y 25 -** ***A: Gustă sosul,*** **f...] e nesarato/** ***B: Gustă. [...]*** **nesărat ... mai || 31 — ^4:** ***ma mi/B:*** **imi || 35 —** ***A: Efi j B:*** **Aşa || 37 —** ***A :*** **cineva ceva /** ***Bl*** **cineva ||** ***38'—'A :*** **tocmai, tocmai /** ***B:*** **tocmai || 406, 12 —** ***Ai tm*** **vreii să mai /** ***B:*** **nu mai vreau să y** ***19 — Ai (tăindu-i vôrba)l*** **Cu /** ***B:*** **Cu || 23 -** ***A : cam îngrijit / Bl îngrijit*** **|| 24 -** ***A: ceasornic/ B: ceas*** **U 407, 7 -** ***A : MUSTOCSÏDI, ŞLOIMESCU. COŢOFĂNESCU, RUHALA / B: Aceiaşi [...] stînga) *** **18 -** ***A: în***

parte j B: aparte || 19—21 — *A: într-o mină, cu cartonul de pălărie în altă mînă Şt cu cortel subsuoară.) j B: cortelul [. . .] opreşte.)* || 23—24 — *A* i *Precedenţii, STAN (coborînd scările cu Gafia.) j B: RUHALA [.. .] COŢOFĂNESCU* || 25 — *A : (oprindu-l):* A ! / *B:* A! || 27 - *A : scăpînd j B: scapă* || 29 - *A :* Ce / *B: (trece):.* Ce || 30 - *A :* umplut / *B:* umflat || 408, *4\A: Apropiindu-se j B: Se apropie* || 10 — *A : şi dc cai afară / B: afară* \\ 15— 16 *—.A: împreună cu Gafia le cară j B: le duce cu Gafia* || 19 — *A ; Precedenţii [.. .] GOLDIMMER (intră amîndoi / B: Aceiaşi[...] şi GOLDIMER (intră între r.* 19-20 - *în A :* MUSTOCSIDI: *Skasmos !* || 21 - *A : (strîmbîndu-se rîzînd):* Ha\ *) B:* Ha!||26 — *A: in parte / B: aparte* || 27 — *A:* TOŢI *(afară de Coţofănescu) / B:* TOŢI || 30 — *A :* Zi... *stavrovoi thise.. . alfa... **I** B:* Zi-i pe slova. || 31 — *A : (ceteşte din răvaş);* Ascultaţi: / *B: (cetind):* || 409, 4—5 — *A :* neputîndu-ţi vorbi verbal *jB:* nemaiputind de a-ţi vorbi || 8 - *A : (Toţi rîd.) j B:* TOŢI: Ha! Ha! Ha! || *W - A repezindu-se şi smuncind scrisoarea din mintie lui / B : se [. ..] la* || 14— 15 — *A: (Goldimmer fuge pin , fund.) j B;* şi [...] franci... || 29—30 — *A: afrodită mu. / B:* a spus Epaminondas. || 35 — *A : (trăgîndu-l de o mină),* am [. . .] pe-o năpîrcă/jS: am[...] pe un şerpe || 36 — *A :* pe-un şerpe / *B:* pe-o năpîrcă |) 39 — *A : pas sto j B:* la || 410, 2 — *A :* niciodată / *B:* niciodată în trebile altora? || 4 — *A: N.B. (Se aude în sofragirie o/ B: (în sofragerie s-aude-o* || 6 — *A.: (venind din sofragirie) j B: (din stingă)* || i
H — *A: (în parte)* \ *B: (aparte)* || 32 — *A :* Vespe înveninată! / *B:* Şarpenveninat! || 35 — *A: Ma, steka... akuse... (Mîniindu-se.) Skasmos* \ *B: Skàsmos*\\ 37 - *A: pas stoj B: sto* || 38 — *A ;* sui / *B:* duc || 411, 2 — *A: (Iese prin fund.) j B: (Iese.)* \\ 12 — *A;* périt / *B:* plecat || 14 — *A: Precedenţii j B: Aceiaşi* || 15 — *A : revine j B: vine* || 16 — *numai în Bx ameninţînd[. . .-] cortelul.)* || 17 — *A : (ameninţînd înfund cu cortelul):* Esti / *B:* Eşti || 20 — *A : (Se duce / B: (Strigă* \\ 21, — *A \ fund si strigă:) **j** B: fund.)* \\ *22 – A : ke ta lipa.. . (Venind j B:* talipa. .. *(Vine* || ,24 — *A:* ţupa mesa / *B:* ţupa || 32 — .4 : *în parte, j B: Aparte.* || 412,'2 — *A: Ama pos?jB:* Numai. H 12 — *A : ma\B:* staţi puţin... ||'K>;'— *A:* ha! *(Se\B: (Se* || 17 - *A :* şi cucoanelor ! / *B : (Cititã:)* \\ *30 - A:*

NOTE

Ruhala — 30 de ani — tualetă de modă exagerată. .. pronunţă evreieşte.

Immergold — 54 de ani — surtuc lung — lanţug de aur — ovreu de Galiţia.

Şloimescu — 40 de ani — uniformă militară — puţin accent ovreiesc.

CoţofăneScu••— 25 de ani — pretenţios — părul vilvoi*

Mustocsidi — 50 de ani — perucă sură, îmbrăcat comic cu surtuc, jiletcă şi pantaloni de nanchin.

(Toate indicaţiile sînt de-a dreapta şi de-a stînga actorului.) / *B:* (Cortina cade.) j|

LES BONNETS DE LA COMTESSE (p. 413)

în iarna 1863— 1864, cînd Alecsandri atinsese vîrsta de 43 de ani, faima lui de poet naţional era recunoscută de toată românimea, de o parte şi de alta a Milcovului, de o parte şi de alta a Carpaţilor, piesele sale cuceriseră scenele teatrelor naţionale de la Iaşi şi de la Bucureşti, ca om politic adusese mari servicii Unirii şi consolidării acestui „fapt împlinit". Retras la Mirceşti, în zilele iernii acelui an pare să i se fi furişat în suflet ispita de a scrie în limba franceză, în versuri alexandrine, o piesă de teatru într-un act, asupra titlului căreia nu se hotărî la început. Cînd o isprăvi, o dădu marelui actor francez François Jules Got, prieten al familiei fratelui său, în speranţa că acesta va mijloci reprezentarea ei pe scena Comediei Franceze. Cu toată bunăvoinţa lui Got, însă, care se grăbi să o înmîneze spre lectură directorului de atunci al Comediei Franceze, Edouard Thierry, răspunsul acestuia, deşi conţinea şi unele aprecieri măgulitoare la adresa autorului, fu totuşi un răspuns negativ:

„.. .l'intérêt est lent à se produire — îi scria Thierry lui Got la 25 martie 1864 — et je ne sais pas même s'il y arrive à un moment donné. Le commencement de la pièce este long. Juliette qui est chargée de la conduire ne sait pas trop elle même de quel côté elle doit la dirigerf...]. J'ajoute que les bonnets ne sont pas trop de mise au théâtre, j'entends pour lès jeunes premières et les grandes coquettes[...]. J'aurais voulu pouvoir indiquer à l'auteur le moyen de remédier à ces difficultés pratiques. Je ne l'ai pas trouvé, je l'avoue, et je ne lui conseillerais pas non plus de présenter sa comédie en l'état où elle est devant le Comité de lecturef.. .]. Il est certain que l'inexpérience même de l'auteur a de l'agrément et de la grâce. On y sent son esprit élégant et fin, une plume de distinction" (cf. C. Gane, *Vasile Alecsandri refuzat la Comedia Franceză,* Bucureşti, Editura Fundaţiei culturale Mihail Kogălniceanu, 1940, p. 1—4).

Abia peste cincisprezece ani, după ce poezia sa *Ginta latină* este încununată cu marele premiu al Jocurilor Florale de la Montpellier în 1878, poetul se gîndeşte din nou la această piesă — care va fi reprezentată la Paris, în cerc restrîns, la matineurile literare de la Gaîté, între anii 1878—1882 (cf. G. Gazier, *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri à Edouard Grenier,* Paris, 1911, p. 65, nota 1; v. şi C. Gane, *op. cit.,* p. 9), Probabil că după reprezentarea ei la Paris, poetul s-a decis s-o şi publice. Ea a apărut la Bucureşti, în 1882, la Librăria Socec et Comp., sub titlul:

Les bonnets de la comtesse şi este dedicată fratelui scriitorului, locotenent-colonelul Ion Alecsandri. Motivul pentru care poetul s-a hotărît să tipărească atît de tîrziu această comedie scrisă în limba franceză îl aflăm într-o scrisoare a sa datată „Mirceşti, 20 juin 1882", adresata lui Edouard Grenier, poet francez, filoromân, fost secretar al demnului Grigore Ghica al Moldovei şi prieten cu Alecsandri încă din 1854:

„Vos observations sur les *Bonnets de la comtesse* sont justes, mais croyez, cher ami, que je n'attache nulle importance à cette bluette. Si je l'ai fait imprimer, c'est uniquement pour m'en servir comme d'une Carte de visite envers mes amis les félibres de Provence et Languedoc. Ils ont bien voulu l'agréer avec sympathie et je me contente de ce succès tout intime" (cf. G. Gazier, *ibidem.).*

Alecsandri nu putuse participa personal la concursul de la Montpellier în 1878, cînd fusese premiat pentru *Cîntecül gintei latine,* dar în 1882 acceptase să ia parte la Jocurile Florale de la Gap şi Forcalquier. Acest eveniment i-a dat ideea tipăririi piesei scrise cu aproapa 20 de ani în urmă. Călătoria lui Alecsandri la Forcalquier şi Gap a însemnat o adevărată manifestare de prietenie provensalo-română, cum stau mărturie scrisorile trimise de poet fratelui, soţiei şi fiicei sale (a se vedea *Literatură şi artă română,* VI, 1902, p. 362—363; .V. Alecsandri, *Scrisori,* Bucureşti, 1904. p. 279; V. Alecsandri, *Corespondenţă,* Bucureşti, 1960, p. 5—8; Marie G. Bogdan. *Autrefois et ajoura"hui,* 1929, p. 159— 161; *Scrisori către Vasile Alecsandri,* Bucureşti, 1978, p. 375-376).

La 1 mai 1882, Léon Berlue de Perussis, poet provensal'şi iniţiatorul Jocurilor Florale, îi mulţumea lui Alecsandri pentru participarea la conci rs şi pentru trimiterea unui extras al piesei:

„Transmiţîndu-vă mulţumirile primăriei din Forcalquier — scria acesta — pentru graba cu care aţi binevoit să răspundeţi la dorinţa sa[...], vă reg, în acelaşi timp, să primiţi de asemenea propriile mele mulţumiri pentru trimiterea extrasului *Les bonnets de la comtesse.*

Am fost bucuros de această binevenită ocazie de a reciti această operă atît de franţuzească, aşa de fină ca gîndire şi de delicată Ca formă.

Nu vă mai spun, iubite maestre şi prietene, cu ce nerăbdare sînteţi aşteptat la Forcalquier şi la Gap" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 130-131).

Rămînînd în relaţii de strînsă prietenie cu poeţii felibri şi îndeosebi cu Frédéric Mistral, nu e de mirare că Alecsandri este din nou invitat de aceştia, în 1884, la sărbătorirea centenarului poetului Jean Baptiste Favre (1727—1783). Invitaţia îi făcuse plăcere, cum constata şi fratele său: ,',Văd pentru a doua oară — îi scria acesta la 26 aprilie 1884 — că eşti destul de ispitit să răspunzi invitaţiei prietenilor tăi de la Montpellier. Cu siguranţă, ispita este mare, este de asemenea îndreptăţită de atracţia reprezentării încîntătoarei tale comedii *Les trois bonnets de la comtesse,* care, cu siguranţă, îţi va aduce, tu fiind de faţă, ovaţii măgulitoare" (cf. *ibidem,* p. 47).

La 4 mai însă, poetul îi scria fratelui său că nu va da totuşi curs invitaţiei felibrilor, deşi era convins că i se pregăteau mari onoruri: „Sînt invitat la sărbătorile centenarului lui Favre care vor fi celebrate la 24 mai cu mare pompă. Patru societăţi corale vor executa *Cîntecul gintei latine,* tradus în patru idiome, provensal, catalan şi încă alte două... Traducerile vor fi făcute de Mistral în limba provensală şi în franceză de Bornier, sau poate chiar de Victor Hugo, mă asigură unii. *Les bonnets de la comtesse,* mica mea piesă, se va juca pe scena teatrului de la Montpellier. Vezi şi tu că este destul de atrăgător pentru mine, şi cu toate acestea renunţ să mă duc acolo, preferînd să mă duc la Paris în cursul lunii mai, pentru a te vedea. Toate aceste puneri în scenă mă obosesc şi ovaţiile au sfîrşit prin a mă plictisi" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 348).

Motivele invocate de Alecsandri nu erau cîtuşi de puţin pretexte, pentru că le aflăm exprimate în mai multe rînduri. în această vreme poetul însuşi începe să nu se simtă prea bine cu sănătatea, era foarte îngrijorat de starea sănătăţii fratelui său, a cărui moarte va surveni în curînd, iar, pe deasupra, nu era deloc încîntat de ideea de a o însoţi pe Carmen Sylva, care fusese şi ea invitată de felibri (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 48, nota 2).

Comedia în versuri a lui Alecsandri fusese republicată de felibri încă în 1882 în *La semaine,* Vienne (cf. broşura *Alecsandri,* Gap, 1882, p. 10, unde A. Gagneau — pseudonimul lui Berluc de Perussis — o consideră o capodoperă, amintind maniera lui Musset — a se vedea G.F. Ţepelea şi Ion Climer, *Alecsandri şf/elibrii,*în *Limbă şi literatură,* X, 1965, p. 29). Publicaţia *Armanac rouman,* 1883, p. 82, informează că A. Roux a dăruit lui Alecsandri o imitaţie în dialect languedoc a piesei, manuscris intitulat *Lous très bonnets de la coumtesse,* cu dedicaţia : „Au poète roumain V. Alecsandri à l'occasion de son voyage à Montpellier", alături de altă dedicaţie în versuri provensale. Acest manuscris se află acum la Biblioteca Academiei R.S.R., sub cota: ms. fr. 177. Alecsandri primise cu acest prilej o scrisoare elogioasă şi din partea criticului francez Armand de Pontmartin[1], al cărei original se găseşte la Muzeul de istorie al oraşului Bucureşti (cf. nota Martei Anineanu, în *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 48).

[1] Acesta va mai publica în *Gazette de France,* 254e année, 27 avril 1884, un „lung comentar dedicat *Fîntînci Blanduzici"* (cf. DanMănucă, *Argumente de isterie literară,* Iaşi, Ed. Junimea, 1978, p. 78).

Cuvinte elogioase despre piesă avea să exprime şi un alt provensal, poetul St. Marc Meyrounet, care îi scria lui Alecsandri la 27 mai 1884:

„Domnul S-te Guillibert[1], colegul nostru de la Academie, mi-a împrumutat *Les bontiêts de la comtesse* pe care i le-aţi dăruit, care s-au jucat în mod strălucit la teatrul din Montpellier. Citirea acestei încîntătoare piese, aşa de franţuzească ca gust şi spirit, măreşte şi mai mult valoarea ei artistică. Am compus numaidecît dripă aceea un sonet[2], pe care vi-l trimit şi care vă arată toată admiraţia mea pentru talentul dumneavoastră atît de variat şi de remarcabil" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 278)..

Broşura tipărită de Alecsandri: *Les bonnets de la comtesse,* comédie en un acte, en vers, Bucarest, Librairie Sotschek & Comp., 1882 — care constituie şi textul de bază al -ediţiei noastre, cuprinde o scurtă *errata,* de care am ţinut, fireşte, seamă:

„Page	Au lieu de	Lire
5	Hé, non	Non
28	Un officier de marine	Un officier marin
31	Ses Unes	Ses livres
61	soni	sont".

Din manuscrisul autograf al piesei nu s-a păstrat, sau n-au fost descoperite încă, decît scurte fragmente — încercări, nereluate în redacţia finală, pe o filă răzleaţă, scrisă pe ambele feţe, legată în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 71r-v

LE BARON: C'est la marquise.
LE PRINCE: Non.
LA COMTESSE: C'est bien, soyez discrets.
La marquise d'ailleurs garde mal ses secrets.
Elle aime en ce moment, du moins elle l'affecte,
Ce vieux prince bossu, vous savez — le fétiche,
Et veut l'épouser même.
LE BARON: L'épouser? C'est parfait. «iaii'dul
LE PRINCE: Mariage d'amour?
LA COMTESSE: Oui, d'amour. . . contrefait.
LE PRINCE: Il faut qu'elle ait, si la nouvelle n'est pas fausse.

[1] De la acest S-te Guillibert se păstrează în biblioteca de la Mirceşti un volum cu dedicaţie către V. Alecsandri, *Jeux jlcraux de Provence,* Gap, 1882 *[nota M. Anineanu].*

[2] Sonetul, cu precizarea: « *A.M.* Basile Alecsandri après la lecture des *Bonnets de la comtesse* », eu data şi locul: « Aix, 26 mai 1884 », se păstrează într-o copie autografă Alecsandri la B.A.R., Arh. V. Alecsandri, I, ms. 22 şi a fost publicat în *Cuget clar,* III, nr. 28, 19 ianuarie 1939, p. 441—442 (N. Iorga, *Scrisori de la Vasile Alecsandri şi în jurul lui [neta M. Anineanu].*

La bosse de l'amour. —
JULIETTE (*à part*):
Et l'amour de la bosse.

/. 71"

Moi dont l'esprit rétif se cabre à chaque phrase
Qui se gonfle en ballon au souffle de l'emphase.

Pour flambeau céleste elle a le souvenir
Dont soleil du passé que rien ne peu ternir.

LA COMTESSE: Prince, a-t-on ce matin
Quelque nouveau scandale habillé de satin?
LE PRINCE: Un tout petit vêtu d'une robe éphémère
En tout illusion, si fraîche et si légère
Que l'ange bien connu, sous ses plis abrité,
Devait seul plus de droits à la légérité.
Un de ces vêtements qui semblait toujours tendre
À monter par un bout et par l'autre à descendre.
On l'admirait! Soudain un cavalier hardi
Accourt, la bouche en coeur et le bras arrondi,
Il l'emporte à la valse au milieu de la foule,
Mais un faux pas survient, le couple tombe et roule
Et l'on vit tout-à-coup, non sans confusion,
Une robe sans tule et sans illusion.
LE BARON: J'étais là, j'ai bien ri, ma foi, de la culbute.
LA COMTESSE: Mais apprit-on le nom de l'ange... après sa chutte?

• •' ajjss ;C": 1' 'a-. -M&liFi .trri^teï'iiVrï! tf-'/.ab >n'< 'ţi-'; >Hi'iVs"ï'i'ir

SÎNZIANA ŞI PEPELEA (p. 483)

După apariţia în volum a lui *Despot-Vodă,* Alecsandri părăseşte Bucureştii, pe la jumătatea lui aprilie 1880. întors la Mirceşti, el se apucă îndată să scrie o nouă piesă, de un gen cu totul nou nu numai în creaţia sa, ci şi în dramaturgia românească. Era „o piesă de inspiraţie folclorică, ale cărei episoade şi personaje sînt în cea mai mare parte a lor luate din poveştile atît de pline de fantezie ale poporului, tratate însă într-un mod ingenios, cu multă subtilitate, cu mult realism, cu multe săgeţi la adresa societăţii contemporane şi cu un infinit umor, de asemenea în bună parte de origine folclorică" (cf. G.C. Nicolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 600).

Ch. Drouhet nu vedea în *Sînziana şi Pepelea* decît o farsă, de genul *Sfredelului dracului:* „Numai două piese jucate, în *1881, Sînziana şi Pepelea,* scrisă pentru ca sub direcţia lui Ion Ghica să se inaugureze şi feeria la Teatrul Naţional din Bucureşti, şi *Sfredelul dracului, o* farsă a cărei paternitate autorul lui *Despot* nu îndrăznea s-o afişeze, mai înfăţişează, în perioada nouă a activităţii dramatice a lui Alecsandri, genul cu care se îndeletnicise timp de douăzeci şi cinci de ani" (cf. *op, cit.,* p. 191, nota 3).

De cu totul altă părere este G. Călinescu, care îşi exprimă fără rezerve aprecierile la adresa acestei opere dramatice: „Cea mai originală şi deci cea mai valoroasă piesă naţională — scrie el în *Istoria literaturii române,* p. 278 — este *Sînziana şi Pepelea,* feerie din care se trag viitoarele basme dramatizate din literatura română. Avem de-ă face cu un Papură-împărat, după a cărui fată aleargă Pepelea, Pîrlea-vodă (simbol al secetei). Lăcustă-vodă şi alţii. Fata e furată de un zmeu. Fabulosul e umplut cu bufonerii, nu totdeauna de bun gust, cu aluzii la stări prezente, dealtfel ca şi în poveştile dramatizate ale lui Carlo Gozzi. Tîndală şi Păcală, sfetnici fricoşi şi fără onestitate, sunt din tagma lui Pantalone şi lui. Tartaglia."

Importanţa piesei pentru literatura dramatică românească este relevată şi mai pregnant în analiza pe care o face recent Al. Piru:

„Cea mai originală şi mai. valoroasă creaţie a teatrului comic al lui Alecsandri este feeria naţională în cinci acte *Sînziana şi Pepelea* (publicată întîi în *Convorbiri literare* în 1883). Personajele luate din lumea basmelor simbolizează caractere omeneşti sau catastrofe naturale, şi piesa conţine aluzii fine la stări sociale contemporane. Avem a face cu. Papură-împărat (numele indică şovăiala, plecarea la orice adiere), pe a cărui fată, Sînziana, o dispută isteţul Pepelea, Pîrlea-vodă (simbol al arşiţei pustiitoare) şi Lăcustă-vodă (simbol al foametei). Fata este furată de un zmeu şi cucerită, după mai multe peripeţii, de Pepelea. în acţiune mai intervin cei doi sfetnici linguşitori şi intriganţi ai împăratului, Păcală şi Tîndală, care vor să se surpe unul pe altul, dascălul sfătos Macovei şi nevastă-sa Mărica, vrăjitoarea Baba Rada şi diferite personaje fantastice, precum Zîna Lacului, Zînă Codrului, Statu-Palmă-Barba-Cot, Iarna, Crivăţul, Zorilă/ Murgilă, genii, un urs alb, pasărea măiastră. Politica în ţara lui Papură-împărat e împărţită în trei categorii de « tarafuri », printre care se numără taraful naţional-liberal, taraful Iiberal-naţional-moderat, taraful mcderăt-naţional-liberal, taraful aristocrat, burtocrat, pungocrat şi postocrat. Deviza politică, a tuturor e una şi aceeaşi: « Scoală-te de la locul tău, să mă pun eu.» Păcală şi Tîndală sînt « pungivori », dascălul Macovei citează- lozinca lui Rică. Venturiano: « Box pipili, box. . . », iar Sînziana are limbaj de femeie emancipată (« Astăzi sîntem libere şi independente »), ca Ziţa din *O noapte furtunoasâ* a lui I. L. Caragiale: « Sînt liberă... de nimeni nu depand. » G. Călinescu a făcut o apropiere între feeria lui Alecsandri şi poveştile dramatizate ale lui Carlo Gozzi. Nici *Visul unei nopţi de vară* de Shakespeare nu e cu totul altceva, deşi un critic de la *The Daily Telegraph,* ***îndem***nînd pe Alecsandri să-şi traducă feeria în englezeşte, îl încredinţa, totuşi, că n-ar merge decît ca o « antipasto » la o pantomimă" (cf. *Introducere* ***în*** *opera lui Vasile Alecsandri,* p. 154— 155). Al. Piru subliniază mai departe încercarea lui Alecsandri de a „îmbrăţişa aspecte contemporane mâi vaste în drame şi comedii". Dacă în *Lipitorile satului* şi *Boieri şi ciocoi* acest lucru nu. i-a izbutit, „scriitorul plătind [în ele] un tribut considerabil ideologiei claselor dominante", el îşi va lua însă revanşa în ultima etapă „atît in comedie, cu feeria *Sînziana şi Pepelea,* satiră alegorică transparentă a regatului lui Papură-vcdă (Carol I), cît şi în drama de evocare a trecutului nostru de luptă împotriva tiraniei, cu *Despot Vodă" (ibidem,* p. 168— 169).

La 14 mai 1880, Alecsandri îi dădea ştiri lui I.'Ghica despre stadiul în care se afla realizarea feeriei, despre care discutaseră, de bună seamă, mpreună, în timpul iernii, cînd poetul se aflase în capitală: ,,Voi veni la Bucureşti — scria el — pe la începutul lui iunie. în aşteptare, lucrez straşnic la feeria noastră ; te previn că va cere cheltuieli destul de mari pentru decoruri şi costume" (cf. V. Alecsandri,,. *Corespondenţă,* p. 95), ,.

Lucrul avansa cu mare repeziciune, căci a doua zi chiar, la 15 mai 1880, primul act al piesei era expediat la Bucureşti: „Iată primul act al feeriei *Pepelea* — suna scrisoarea ce-1 însoţea,- adresată lui Ghica —. îţi voi trimite pe rînd pe celelalte, pentru ca să poţi comanda la timp decorurile şi costumele. Va trebui.de asemenea să însărcinezi pe Flcchtenmachèr[1] sau pe altcineva -să compună muzica. ',- .• *h* •

La trecerea mea prin Bucureşti ne vom înţelege în ceea ce priveşte distribuirea rolurilor." în continuarea scrisorii, Alecsandri nu-şi ascundea îngrijorarea: „Mărturisesc însă că punerea în scenă a acestei piese va cere cheltuieli destul de mari. Direcţia va putea, va trebui ea şă le rişte? Oricum ar hotărî, eu voi termina piesa, pentru că am început-o[2], chiar de-ar trebui s-o arunc la Coş, dacă va prezenta prea" multe dificultăţi ca să fie montată Consultă pe Gatino[3] în privinţa aceasta" (cf. *ibidem,* p. 96).

. [1] Alex., Flechtenmacher (1823- 1898).

[2] Despre aceasta îl înştiinţase pe Ghica la 1 mai 1880 (cf. ms. rom. B.A.R. 803, f. 167- 169).

[3] Alex. Gatino (1812— 1883), director de scenă la Teatrul Naţional, a pus în scenă piesele clasice *Despot-Vodă* şi *Răzvan şi Vidra,* precum şi feeria *Sînziana şi Pepelea* (cf. I. Massoff, *Teatru românesc,* II, p. .187).

Pînă Ia 6 iunie fuseseră expediate si actele al II-lea si al III-lea. în această zi era trimis la Bucureşti cel de-al IV-lea.

„Profitînd de două zile de ploaie — îi explica scriitorul lui I. Ghica —, am isprăvit în grabă actul al IV-lea. Iată-1. Dar ai primit pe al II-lea şi al III-lea ? Sînt îngrijorat de soarta lor, ţinînd seamă de ordinea care domneşte în expedierea scrisorilor. îmi rămîne să dau naştere actului cinci. Se va face în curînd.

Cînd vei lua cunoştinţă despre tot ce-i necesar pentru decoruri şi accesorii — îşi exprima Alecsandri încă o dată îndoielile cu privire la reprezentarea feeriei — îmi vei spune dacă socoti că piesa va putea fi montată, în acest caz voi revedea textul care a fost scris în fuga condeiului şi care fără îndoială are nevoie de corecturi.

Aventurile lui Pepelea pot fi continuate în fiecare an într-o nouă serie de tablouri. Dar ceea ce contribuie în mod special la succesul acestor feerii este montarea. Cu cît costumele sînt mai bogate sau mai caraghioase, cu cît maşinăriile sînt mai perfecte, cu atît piesa are mai multe şanse să aducă bani.

Bănuiesc că Şoimescu şi alţi Darmeţi de acelaşi calibru nu vor căuta să găsească literatură înaltă într-o simplă piesă cu trucuri" (cf. *ibidem,* p. 97) — încheia el, trădînd că se aştepta la noi atacuri în presă, ceea ce s-a şi întîmplat dealtfel.

Cîteva zile mai tîrziu, în „Duminica Mare [8 iunie 1880]", îl asigura pe Ghica: „O să termin zilele acestea actul al V-lea din ***Pepelea.*** Tu trebuie să fi primit de asemenea actul al IV-lea, ieri sau astăzi.

Cînd voi veni la Bucureşti, îmi voi revedea manuscrisul şi voi face schimbările şi corecturile pe care le vom socoti potrivite, pentru a uşura punerea în scenă a acestei maşini cu trucuri.

Crezi totuşi că acest gen de piese, montate bine şi cu grijă — îl întreba el iarăşi pe Ghica — vor atrage publicul din Bucureşti? Dacă ar fi aşa s-ar putea face în fiecare an continuări la piesa primitivă, adăugîndu-i-se noi tablouri, scoţîndu-se cele vechi. Ar fi poate o mină destul de bogată de exploatat în interesul casei teatrului.

Aceasta nu va împiedica punerea în scenă a unor opere literare care să facă cinste repertoriului nostru dramatic, opere cu tirade frumoase, care sînt jucate de obicei în faţa unei săli aproape goale" (cf. *ibidem,* p. 99).

La 13 iunie, ultimul act al piesei fusese trimis la Bucureşti, aşa cum îl informa Alecsandri pe V. A. Urechia, adăugind însă că întreaga lucrare mai avea nevoie de o revizie (cf. ms. I 50 — Bibi. „V.A. Urechia" — Galaţi).

Curînd după aceea pare să se fi înţeles cu Ghica să plece la Bucureşti. „Sînt obligat a merge la Bucureşti — îi scria el lui Al. Papadopol-Callimach la 21 iunie — pentru ca să luăm cu Ghica oarecare măsuri în privirea Teatrului şi să pun la cale înscenarea unei feerii naţionale ce i-am trimis zilele trecute şi care poartă titlul de *Povestea lui Pepelea"* (cf. V. Alecsandri, ***Cele*** *mai frumoase scrisori,* p. 277).

La Bucureşti, Alecsandri nu va fi zăbovit mult, mai ales că era în toiul verii. întors la Mirceşti, deşi stînjenit de treburi şi de musafiri, s-a apucat îndată de corectarea piesei, astfel că la 9 august îi putea scrie lui Ghica: „îţi trimit primele patru acte din *Pepelea.* Cît despre al cinilea, trebuie să-1 corectez înainte de a ţi-] trimite, şi asta în curînd. Am avuto grămadă de afaceri şi de musafiri de la întoarcerea mea — se plîngea el prietenului său —. Sper să le termin în curînd, şi atunci mă pun pe lucru ca să sfîrşesc drama *Dezrobirea ţiganilor"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 42).

De năvala musafirilor la Mirceşti în timpul verii se jeluia şi lui I. Negruzzi la 8 septembrie: „toată vara am fost năvălit de musafiri. Tot ce am putut face pe furiş este o feerie naţională pentru teatrul din Bucureşti, intitulată *Povestea lui Pepelea"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 118). în această scrisoare Alecsandri aminteşte şi de o „comedie în versuri", pe care n-o începuse încă. Nu ştim de care comedie e vorba, dar aceasta este pomenită şi în scrisoarea pe care i-o adresează lui D.C. Ollănescu-Ascanio la 1 octombrie 1880: „. . . am făcut o feerie naţională pentru mitocanii[1] din Bucureşti, aceştia fiind mai buni apreciatori de decoruri decît de versuri ; şi teatrul avînd nevoie de reţete mai grase decît cele ce produc scrierile literare. Nu mă las însă de comedia în versuri ce voi începe în curînd, căci voiesc a-mi îngîna zilele iernii cu lucrări intelectuale" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 201).

Definitivarea feeriei îl va mai sîcîi pe Alecsandri încă o vreme, la acestea adăugîndu-se şi faptul că trebuise să petreacă două săptămîni la Iaşi, lîngă fiica sa care dăduse naştere celei de-a doua nepoate a poetului, Elena, la al cărei botez trebuia să asiste în următoarele zile. La 2 octombrie, înainte de plecarea la Iaşi, nu-şi putea ascunde nemulţumirea pentru agitaţia care-i alungase liniştea: „Gatino mi-a scris pentru a mă ruga să schimb sfîrşitul actului al V-lea al feeriei mele — îi spunea el lui Ghica —, asigurîndu-mă că decorul cu podul lui Traian peste Dunăre nu oferea un interes suficient de mare ca deznodămînt. îmi cere de asemenea, din partea

[1] Cu sensul de spectatori burghezi care veneau la teatru nu pentru calităţile literare ale pieselor, ci pentru montările fastuoase.

lui Ştefănescu[1], mai multe motive cu muzici în corpul piesei; aceasta mi-ar li uşor dacă aş avea manuscrisul, dar el se găseşte la Bucureşti.

Mă voi strădui deci să găsesc un nou act V; pentru a izbuti însă, am nevoie de calm şi de singurătate... şi este tocmai ceea ce îmi lipseşte în acest moment.

Vom vedea peste zece zile, cînd voi fi din nou instalat şi îmi voi fi luat reşedinţa de iarnă" *(ci. ibidem,* p. 101).

în aceeaşi lună poetul va pleca la Bucureşti, unde rămîne şi în cursul lui noiembrie, pentru discutarea amănunţită a formei în care va fi reprezentată piesa. Abia în decembrie se poate întoarce la Mirceşti, unde se apucă imediat de îndreptarea ei.

La 17 decembrie îi dădea veşti lui Ghica: „... mă ccup cu îndreptarea şi recopierea lui *Pepelea.* Va fi gata pesté b săptămînă. îţi voi trimite manuscrisul ca să dai să se scoată o copie destinată suflerului. Cît priveşte autograful meu, vei face cu el ce vei dori.

Grăbeşte pe d-1 Ştefănescu să termine muzica. Acesta este lucru] cel niai greu de învăţat pentru artiştii noştri, căci piesa o vor şti în trei-patru zile" (cf. *ibidem,* p. 102— 103).

Manuscrisul autograf de care e vorba în această scrisoare este, Cu siguranţă, cel aflat la Biblioteca Academiei R.S.R. sub nr. 815, pe care **I.** Ghica 1-a păstrat cu grijă, ca pe atitea alte manuscrise autogrefe ale lui Alecsandri ajunse în posesia .sa, iar după moartea acestuia 1-a dăruit Academiei, cum dovedeşte însemnarea de pe f. 1r: „Dăruită de Ion Ghica, 1894 aprilie 29". Este un caiet dictando, de format in-folio mic, conţinînd 50 file, din care 49 sînt scrise de Alecsandri pe ambele feţei cu cerneală neagră, foarte îngrijit, cu puţine ştersături. Pe coperta de carton se află titlul: *„Sînziana şi Pepelea.* Poveste — feerie — naţională în 5 acturi", iar pe f. 1r: *„Sînziana şi Pepelea,* poveste naţională în 5 acturi de V.A. 1880".

Pe f. Iv se află listă personajelor, unde nu se indică decît interpreţii lui Papură şi al Sînzianei:

„PERSONAGI

PEPELEA	
PAPURĂ-ÎMPĂRAT	Dl. Hagiescu
SÎNZIANA, fata lui	D-ra Velner
PIRLEA-VODĂ	
LĂCUSTĂ-V0DĂ	
PĂCALĂ	
TÎNDALĂ	
ZMEUL	
BABA RADA \	
ZÎNA LACULUI/	
ZÎNA CODRULUI	
STATU-PALMĂ-BARBA-COT	
IARNA	
CRIVĂŢUL	
Dascălul MACOVEI	
TOMA *[iniţial:* MOŞ PIPIRIG]	
MĂRICA	
SAFTA *[iniţiat:* CATRINA]	
MURGILĂ	
ZIORILĂ	
Doi crainici	
Un stolnic	
Un paharnic	
I. Geniu) > *[adăugat cu cerneală violetă]"*	
II. Geniu J	

[1] Gh. M. Ştefănescu (1843— 1924), compozitor, profesor la Conservator şi director al orchestrei Teatrului Naţional din Bucureşti, care a compus, în cele din urmă, muzica pentru această piesă a lui Alecsandri.

Copia pentru sufler de care se vorbeşte mai sus pare să se fi păstrat şi ea, şi nu poate fi alta decît aceea păstrată tot la Biblioteca Academiei R.S.R., sub nr. 4911. Acest manuscris a făcut parte din „colecţiunea Maria Istrati-Capşa" şi a intrat în fondul de manuscrise al Academie oferit de Dl. Al. Raşcu în anul 1902, luna sept. 15". Este un caiet dictando, cuprinzînd 147 f, scrise Cu cerneală neagră numai pe recto, rareori pe verso (îndeosebi îndreptări autografe făcute de Alecsandri). Pe fila 1r se află titlul: *„Sînziana şi Pepelea.* Poveste feerie naţională în V acturi de D-nu V. Alecsandri". Pe filele 1v—2r se află lista personajelor piesei, cu indicarea tuturor interpreţilor:

„PERSOANELE PIESEI	ARTIŞTI
PAPURĂ-ÎMPĂRAT	D-nu N. Hagiescu
SÎNZIANA, **faţa** lui	D-na A- Romaneseu
PÎRLEA-VODĂ	D-nu M. Mateescu
LĂCUSTĂ-VODĂ	„ St. Julian
PĂCALĂ	„ I. Panu
TÎNDALĂ	„ L. Manovici
BABA RADA \	D-ra A. Gavala
ZÎNA LACULUIf	

MUMA PĂDUREI-ZÎNA CODRULUI	D-ra T. Patraşcu
STATU-PALMĂ-BARBA-COT	D-nu D. Rosianu
IARNA	D-na A. Romanescu
CRIVĂŢUL	D-nu D. Popovici
ZORILĂ	• „ C. Costescu
MURGILĂ	„ M. Dimitriadi
Dascălul MACOVEI	„ I. Petrescu
TOMA	„ C. Davidescu
MĂRICA	D-ra A. Alecsandrescu
SAFTA	M. Ioeescu
Crainicul lui Papură	D-nu N. Basarabeanu
Stolnicul lui Lăcustă	„ A. Catopolu
Paharnicul lui Pîrlea	„ A. Moru
Un geniu	D-ra L. Lăzărescu
2. geniu	D-na E. Mateescu
Un urs alb	D-nu Nicolau
O pasăre măiastră	D-na Tănăsescu
Popor, ostaşi, ţărani, ţărance.'	

îndreptări autografe ale lui Alecsandri se află pe filele: 4^{r}, 11^{T}— 12^{r} 14^{r}, 15^{r}, 16^{r}, 17^{r}, 18^{r}-18^{v}-19^{r}, 21^{r}, 22^{v}-23^{r}, 24^{r}, 24^{v}-25^{r}, 28^{r}, 30^{r}, 32^{r} 34^{v},[35^{r}, 36^{r}, 37^{r}, 38^{r}, 41^{r}, 44^{r}, 44^{T}-45^{r}, 46^{r}, 48^{r}, 51^{r}, 52^{r}, 56^{r}, 59^{1} 60^{r}, 64^{v}-65^{r}, 66^{r}, 67^{r}, 69^{v}-70^{r}, 72^{r}, 74^{r}, 76^{r}, 77^{v}-78^{r}, 80^{r}, 81^{r}, 84^{r}, 85^{r}, 89', 90^{v}-91^{r}, 92^{r}, 93^{r}, 95^{r}, 101^{v}-102^{r}, 103^{r}, 105^{r}, 106^{r}, 108^{r}, 111^{r}, 113^{r}, 115^{r}, 119^{r}, 120^{r}, 121^{v}-122^{r}, 124^{r}, 128^{v}- 129^{r}, 132^{r}, 133^{r}, 134^{r}, 137^{r-v}, 138^{v}-139^{r}, 139^{v}-140^{r}, 140^{y}-141^{r}, 142^{T}-143^{r}, 144^{r}, 145^{r}, 145^{v}-146^{r}.

Aceste îndreptări sînt fie completări, fie corectarea unor erori flagrante ale copistului, care îl vor fi iritat pe scriitor; astfel, Alecsandri corectează: ***kopaci>copaci, particul>particular, garafă>garofă, passumus>possumus, coconaşi>coşcodan, ţăndări>ţanduri cazan>căldare*** etc.

Peste trei zile, la 20 decembrie 1880, Alecsandri ţinea ca şi I. Ghica să ştie ce chin este să te recopiezi: „Lucrez cu repeziciune la copia lui ***Pepelea,*** pe care o voi sfîrşi în patru-cinci zile — îl asigura el —. Drace! Greu este să te recopiezi! Aş prefera să citesc din Damé sau din Şoimescu." Pentru a se sustrage acestei impresii apăsătoare, scriitorul evada cu gîndul la viitoarea lui scriere, ***Sfredelul dracului:*** „De îndată ce voi termina munca

asta, voi începe sceneta în chestiune" (cf. V. Alecsandri, ***Corespondenţă,*** p. 104).

Pînă la 11 ianuarie 1881, Alecsandri îi trimisese lui Ghica atît manuscrisul lui ***Pepelea,*** cît şi pe acela al ***Sfredelului dracului.*** Farsa fusese între timp reprezentată pe scenă şi întîmpinată de critici violente care îl mîhniseră pe poet.

„Păstrează manuscrisul lui ***Pepelea*** — îi scria el lui Ghica — dacă aceasta îţi poate face plăcere, cît despre acela al ***Sfredelului dracului,*** să mi-1 păstrezi ca să fac din el un autodafeu [...]

Nu cred să pot veni la Bucureşti înainte de sfîrşitul lui februarie şi în acelaşi timp aş dori să supraveghez ultimele repetiţii generale cu ***Pepelea.*** Cum să aranjăm aceasta?" (cf. ***ibidem,*** p. 105— 106).

La 28 ianuarie Alecsandri îi cerea, nerăbdător, veşti lui Ghica: „Ce noutăţi de la Teatru? [...] ***Concina***[1] este şi ea în studiu? Cît despre feerie, ce mai este cu ea? Ştefănescu a terminat compunerea şi orchestrarea muzicii? Decorurile şi accesoriile sînt gata? însărcinează-1 pe Gatino să-mi facă un raport amănunţit în legătură cu asta [...].

Ţi-am anunţat sosirea mea la Bucureşti pentru sfîrşitul lui februarie, îmi va fi imposibil să vin înaintea acestui termen. Va trebui deci să amînăm prima reprezentaţie cu ***Pepelea*** pentru începutul celei de a doua săptămîni a postului, cînd se. va calma agitaţia înfrigurată a carnavalului. Balurile, seratele, concertele şi balurile mascate trebuie să stingherească reprezentaţiile teatrale, căci lumea probabil că nu mai ştie unde îi stă capul, atît pare că se distrează şi se ameţeşte iarna aceasta" (cf. ***ibidem,*** p. 107— 108).

Impedimentele înşirate de Alecsandri în misiva sa erau foarte puternice, dovadă că premiera feeriei a avut loc abia. la 29 martie 1881.

între timp poetul urmărea cu atenţie, de la Mirceşti; evoluţia pregătirilor. Acestea mergeau destul de bine, pentru că îngrijorarea şi îndoielile sale cu privire la reuşita piesei, exprimate mai înainte, păreau să se risipească: „Să sperăm că ***Pepelea*** nu va fi mai prejos decît ***Sfredelul*** — îi scria el la 1 martie lui I. Ghica –. De aceea mă străduiesc să pun această feerie pe roate. Una din principalele condiţii ale succesului, pentru acest gen de piese, este ca artiştii să joace cu vioiciune şi ca trucurile maşinistului să nu dea greş. . • . ,

Dacă muzica lui Ştefănescu este reuşită, cu atît mai bine pentru el; îmi va face o adevărată plăcere să-i procur librete de operetă pentru iarna viitoare. Vreau ca, în ciuda reproşurilor violente ale ziarului ***Independenţa***

[1] Reluarea *Concinei* avea să întîrzie pînă la 11 mai 1881.

şi ale *Românului,* direcţia ta să inaugureze feeria naţională, marea dramă, în versuri şi opera comică românească [...].

Voi pleca tot miercuri seara, adică la 4 martie, însoţit de Paulina, care vrea [...] să asiste la premiera lui *Pepelea"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 46).

Perseverenţa lui Alecsandri de a asigura o prezentare cît mai strălucită feeriei sale avea la bază atît convingerea sa că *Pepelea* era mai presus de farsa *Sfredelul dracului,* care obţinuse un mare succes de public, cît şi dorinţa fierbinte de a da o ripostă atacurilor îndreptate de ziarele *Independenţa* şi *Românul* împotriva lui I. Ghica, directorul Teatrului Naţional, ca şi împotriva comitetului teatral condus de acesta şi din care făceau parte T. Maiorescu şi Alecsandri însuşi. Acest comitet teatral avea să fie în curînd reorganizat, în urma plecării lui Ghica, numit ambasador al ţării la Londra. Maiorescu şi Alecsandri se vor retrage şi ei. Evenimentul era comentat îndată, cu răutate şi minimalizînd meritele scriitorului, de *Literatorul,* II, 1881, nr. 9, septembrie, p. 168), în *Cronica* semnată de T.M. Stoenescu: „Este locul, credem — spunea acesta — să vorbim şi despre noua compunere a Comitetului teatral. Regretăm retragerea d-lui Maiorescu, fără a regreta însă şi pe a d-lui Alecsandri: nu oă dl. Alecsandri nu era un bărbat demn din toate privinţele de a ocupa un asemenea scaun ; dar d-nia sa locuia la ţară şi să interesa de teatru ori de cîte ori knaginaţiunea sa fecundă da naştere la cîte o *Sinziana şi Pepelea.* Să i-o spunem marelui bărbat : a fost cam egoist, şi acest egoism să pronunţă astăzi şi mai mult, cînd ne putem da seama că maestrul nu şi-a format singur nici un urmaş. Avut, înzestrat cu toate darurile, a trăit fericit şi ne-a înduioşat ca o privighetoare la ale cărei accente ne uimim, dar nu plîngem".

Scirbit de atmosfera de invidie şi răutate de la Bucureşti, care atinsese culmi nebănuite în urma premierii sale, la 6 aprilie în acest an 1881, cu marele premiu Herăscu-Năsturel al Academiei, scriitorul se retrage iarăşi la .Mirceşti, unde îl aşteptau mai multe proiecte literare.

Solicitat de I. Negruzzi să-i trimită ceva pentru publicare în *Convorbiri,* poetul îi expediază *Sfredelul dracului* — „o piesă oare s-a jucat cu mult succes în iarna trecută la Bucureşti" *tifc* şi *Pepelea.* Nu ştim ce obiecţii va fi avut Negruzzi, dar răspunsul lui Alecsandri la acestea pare destul de iritat: „Făcu *Pepelea* şi cu *Sfredelul dracului* ce-i găsi de cuviinţă. Ţi le-am trimis numai şi numai pentru că mi le-ai cerut" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 287).

Sinziana şi Pepelea conţinea, cum am văzut, aluzii transparente la starea socială' şi politică a ţării, ceea ce explică ezitarea lui Negruzzi de a o publica. Ambele piese trimise de Alecsancki au apărut totuşi în *Convorbiri,*

dar numai farsa — neutră — *Sfredelul dracului,* in acel an (XV, 1 noiembrie 1881, nr. 8, p. 297—312). *Sinziana şi Pepelea* va fi publicată abia peste doi ani în paginile revistei (XVII, 1883, nr. 6, 1 sept. p. 201—216; nr. 7, 1 oot., p. 247-262; nr. 8, 1 nov., p. 293—299).

Deşi Teatrul Naţional de la Bucureşti va trece printr-o lungă perioadă de criză, cei mai buni actori părăsindu-1, feeria lui Alecsandri continua să se joace, în condiţii destul de grele, pe care le zugrăveşte Matei Millo într-o scrisoare adresată vechiului său prieten în noiembrie 1882: „...nu mi se dă nimio să joc — se plînge el — nici măoar vechile mele roluri, în care aş mai putea fi încă necesar acestui nenorecit teatru. Ah ! da, foarte nenorocit, pentru că în clipa aceasta se găseşte într-o mare neorînduială. D-na Romanescu a părăsit teatrul, Manolescu şi Anicuţa [Popescu] au părăsit de asemenea teatrul, iată-ne mai puţini cu trei primi interpreţi şi dintre cei mai buni.

De aceea Comitetul nu ştie unde îi e capul ! Este o neînţelegere, o anarhie, un întreg Babei în acest Teatru.

Am făcut zilele acestea două repetiţii cu *Pepelea* şi mă ocup serios de rolul meu... nu am jucat niciodată acest gen de caracter, voi încerca totuşi să îl fao cît pot mai bine. Cred că vor să joace *Pepelea* duminica viitoare, 19 curent.

Te înştiinţez numai că nu avem o Sinziana, Romaneasca nemaifiind In Teatru. Au dat rolul Dăneascăi, căreia îi lipsesc exact calităţile cerute de rol: tinereţea şi drăgălăşenia. Numai Amalia ar putea juoa convenabil acest rol": (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 302).

Alarmat de imaginea sumbră a scenei naţionale înfăţişată de Millo, Alecsandri se grăbeşte să-i sorie lui Gr. Cantacuzino, directorul de atunci al Teatrului Naţional din Bucureşti: „Aflu cu mirare risipirea trupei! — sună scrisoarea sa datată: „Mirceşti, 13 decembrie 1882" — . Ce i-ă apucat pe Romaneasoa, pe Popeasca şi pe Manolescu ? Adevăraţii artişti nu părăsesc un teatru căruia îi datorează succesul şi reputaţia lor. Purtîndu-se astfel, dovedesc că le pasă de arta dramatică şi de progresul scenei naţio" nale cît le pasă de o ciubotă veche [.,.].

Montaţi feeria *Pepelea}* Lăsînd la o parte orice amor propriu de autor, cred că aţi avut o idee bună. Această ghiduşie a adus şi va aduce bani, distrînd în acelaşi timp publicul. Dar dacă Romaneasca lipseşte pentru rolul. Şînzianei^ cui vă gîndiţi să încredinţaţi - acest rol ?

Trebuie o femeie frumoasă şi care să producă un oarecare efect, atît prin ţinuta sa, cît şi pria cîntecul şi jocul său, de aceea îi destinasem de la început lui Wellner [oum am văzut, dealtfel, indicat în manuscrisul piesei

rămas la I. Ghica — *n.n.]* [...]. Oricare alta afară de ea va fi, credeți-mă, nepotrivită în rolul Sînzianei şi feeria va şchiopăta în chip neplăcut.

Dacă rolul este deja dat unei alte artiste, direcția are dreptul să i-1 retragă atunci cînd autorul cere acest lucru" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 40).

Un lucru pare foarte curios în legătură cu *Sînziana şi Pepelea:* faptul că Alecsandri n-a spus un cuvînt despre ea fratelui său, care află că a fost scrisă abia în octombrie 1883, cînd citeşte primele două acte apărute în *Convorbiri.*

„Nu mi-ai cerut niciodată părerea asupra *Sînzienei şi Pepelea* — scrie Iancu Alecsandri fratelui său la 5 octombrie din acest an — şi aceasta pentru un motiv foarte simplu: această feerie îmi era necunoscută. Acum nu mai este aşa, *Convorbirile* din septembrie dau primele două acte şi pot, după ce le-am citit în linişte — grație unei zile infernale care m-a făcut să rămîn în cameră — pot, spun, să-ți trimit « complimentul cel mai drăgălaş asupra *Sînzienei şi Pepelea* ».

Nu mi s-a părut că este nevoie să aştept ultimele acte pentru a-ți spune părerea mea asupra noii tale creații.

încep prin a te asigura că rar am rîs la vreo lectură, aşa cum am făcut-Q citind, mai cu seamă, actul al doilea. Totuşi nu mai rid, vai! ca altădată!

în acest al doilea act, tipurile, atmosfera în care se mişcă, limba ea însăşi, totul se ține şi se leagă printr-o legătură prețioasă, mai cu seamă într-o feerie : veselia. Sînt sigur că scriind-o trebuie să fi rîs ca şi cum am fi văzut interpretînd aceasta pe Sainville (Papură-Grenier, Păcală-Chalcas).

Exact aşa am cetit eu piesa ta, m-aiii distrat la sfîrşit riotînd cîteva găselnițe care, numai ele, ar fi făcut succesul unei comedii întregi în cinci acte a unuia din dramaturgii noştri (cu excepția lui Rosetti, care dovedeşte multă dibăcie în presele sale şi care va deveni cineva dacă va pătrunde ceva mai mult în spiritul şi în dialectul popular).

AugustaU este aşa de bine găsit că într-o zi vor fi în stare, acolo, să-1 adopte de-a binelea.

în politică, *pomelnicul partidelor* este foarte amuzant şi se găseşte cum nu se poate mai bine legat de *decorațiile zoologice.* Mărturiseşte că te-ai gîndit la prințul Dimitrie[1].

Cît priveşte aluziile, *Răscumpărarea baloanelor* este o adevărată capodoperă.

• *z* *«ilmwi* & imitais *&K.*«sa *h-takw9&.* laic/;

[1] Dimitrie Ghica (1816— 1897), cunoscut sub numele de „beizadea Mitică", fiul fostului domn muntean Grigore Dim. Ghica; fost ministru şi preşedinte al Senatului.

Rău progresişti, giumătate de împărăție fără ipotecă, Pepelea din botez sau de, aiurea, verbul *aproximaiivești* etc., etc., toate acestea alcătuiesc o comoară de noutăți încîntătoare care, bine spuse, ar trebui să cucerească o sală" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 38).

Tăcerea păstrată de Alecsandri față de fratele său cu privire la *Sînziana şi Pepelea* rămîne inexplicabilă, cu atît mai mult cu oît ei se văzuseră cu un an mai înainte, în mai 1882, cînd poetul se dusese în Franța pentru a participa la serbările felibrilor. De asemenea, corespondența lor fusese foarte susținută, în acest timp, schimbînd adesea între ei păreri asupra noii piese a lui Alecsandri, *Fîntîna Blanduziei.* Ba ohiar, în acel mai 1882, poetul il vizitase şi pe Ion|Ghica la Londra, unde pusese la cale, împreună cu Kingston, traducerea şi reprezentarea pe o scenă londoneză a feeriei sale. Pe Beatty Kingston, publicist şi om de teatru englez, Alecsandri îl cunoscuse cu ani în urmă la noi în țară, avîndu-1 ohiar oaspete la Mirceşti, în 1876, împreună cu Crawley, care urma să ia concesiunea căilor ferate. în 1878, Kingston publicase traducerea în engleză a lui *Peneş Curcanul* şi se afla în bune relații cu I. Ghica.

Alecsandri însă nu se va apuca decît în iarna anului 1883 de traducerea în limba franceză a piesei, după care Kingston urma să o traducă în engleză, pentru a încerca reprezentarea ei la Londra. Acest proiect nu s-a realizat, darj mai tîrziu poetul se gîndea să ceară lui Kingston să traducă în engleză piesa *Ovidiu.*

Momentul în care Alecsandri începe traducerea în franceză a feeriei sale este menționat în scrisoarea pe care o adresează lui I. Ghica, la 30 noiembrie 1883, de la Mirceşti, unde se instalase, ca de obicei, pentru iarnă. El zugrăveşte mai întîi cadrul feeric în care se afla, apoi îşi informează prietenul cu privire la proiectele sale:

„A nins o mare parte din noapte şi azi-dimineață arborii grădinii, încărcați de fulgi de **zăpadă,** ofereau un spectacol încîntător. Iarna are şi ea marile ei frumuseți, pentru cine este în stare să le aprecieze; cu toate acestea, trebuie să le admiri prin ferestrele unei camere încălzite. în ce mă priveşte, ador temperatura de afară scoborîtă la 16° sub zero, atunci cînd mă desfăt într-o atmosferă de 16° deasupra lui zero.

Acest timp este pentru mine un îndemn la lucru, îmi dă furnicături în degetele care țin condeiul, dar nu ştiu ce să scriu: pînă acum nimic nu a venit să pună stăpînirile pe creierul meu, pentru a-1 faoe să clocotească. : Şi, cu ,toate acestea, vreau să mă apuc de lucru. Ce fel de lucru ? Ascultă descrierea pe care mi-ai făcut-o despre deschiderea Alhambrei [teatru din Londra — *n.n,]* mi-a dat ideea de a transpune în. limba franceză feeria mea *Pepelea* şi de a ți-o trimite, pentru a o înmîna lui Kingston. Am mai vorbit

cu el despre acest proiect şi îl cred în stare de a-l pune în practică. Nu cunoaşte oare el pe toţi directorii de teatru, pe toţi regizorii din Londra? Dacă piesa ar avea oarecare şansă de a fi montată, acolo, aş veni eu însumi pentru a mă înţelege cu impresarul şi traducătorul în limba engleză al acestei feerii. Noi trei şi cu ajutorul tău am introduce sohimbările cerute de scena engleză şi i-am da dezvoltări potrivite cu mijloacele de care se dispune la Londra pentru o mare punere în scenă" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 339).

Peste cîteva zile îi scria iarăşi lui Ghica despre mersul traducerii, în cursul oăreia îmbogăţea textul cu părţi noi. Comparînd piesele reprezentate de obicei la Londra cu ale noastre,.Alecsandri ajungea la concluzia că ultimele erau net superioare: „Am văzut unele feerii în timpul diverselor mele călătorii la Londra şi, în afară de decoruri şi de costume, mi-au părut atît de stupide, încît poţi să apreciezi, prin comparaţie, piesele unuia dintre autorii noştri dramatici.

• Actualmente la Alhambra *L'anneau d'or* intră, după cîte mi-ai spus, în aceeaşi categorie.

Aceasta mă încurajează să împing *Sinziana* înspre Londra ; are unele părţi originale, care ar putea pleda în favoarea sa, mai cu seamă dacă Kingston ar vrea să se ocupe de ea" (cf. scrisoare datată „Mirceşti, 3 decembrie 1883" - *ibidem.p.* 343-344).

, Traducerea, cuprinzînd fragmente din actele I şi V, şe păstrează la Biblioteca Academiei R.S.R. — în ms. fr. 179, un oaiet dictando, cu 21 file scrise de Alecsandri cu cerneală neagră, pe ambele feţe, cu ştersături şi reveniri (cîteva file, numerotate la rînd, sînt legate greşit).

Lucrul la ea a fost curmat de răspunsul lui Kingston, care era de natură să stingă entuziasmul lui Alecsandri. . . . .

„începusem traducerea *Sinzianei* — îi - scrie el lui Ghica la ,12/24 decembrie 1883 — şi lucram la ea ou tragere de inimă, cînd răspunsul lui Kingston a venit să azvîrle un duş rece. peste înflăcărarea mea.

îmi spune că feeriile « nu mai au rost decît ca prolog sau *antipasto* la un soi de divertisment cu totul englezesc, care se numeşte pantomimă ». Este chiar fraza lui — nu o înţeleg prea bine... El adaugă că aceste pantomime-feerii cer dialoguri pline de culoare locală, de aluzii la politica şi la evenimentele zilei.

încă o frază care pluteşte în ceaţă.

Dar din tot ceea ce-mi spune înţeleg că, dacă îmi continui lucrul, va fi zadarnic, căoi îmi va fi imposibil să-l împănez cu aluzii politice şi actualităţi londoneze, transpuse în versuri, necunoscînd engleza şi trăind în afara mişcării marelui oraş.

Numai Kingston, care faoe teatru, ar putea să preia această treabă, servindu-se de canavaua şi chiar de dialogurile *Sînzienei ;* ar obţine astfel nu o feerie-pantomimă, dar o piesă de mare spectacol, în genul piesei *Călătorie in lună,* pe care am văzut-o împreună, cred, sau *Pădurea răbdării,* pe care am văzut-o : cu Dimitriè [I. Ghica]. Kingston îmi cere totuşi să-i trimit un scénario... Tu ce crezi?" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 60).

Nici proiectul făcut împreună cu compozitorul suedez Ivar Hallstrôm (care compusese muzica pentru'piesa *Neaga* de Carmen Sylva), de a face din *Sinziana* o operă comică, n-a fost realizat. Acesta îi scria lui Alecsandri la 30 ianuarie 1884 că era gata să înceapă lucrul:

„Tocmai sînt cîteva zile de cînd am terminat orchestraţia pentru *Neagă,* **aşa** că acum nu am nimic de făcut şi, cum pentru mine lucrul este viaţa, vă rog să-mi trimiteţi cit mai repede feeria dumneavoastră.

îmi închipui că este în ea o bogăţie de poezie şi că melanoolicele şi suavele melodii ale ţării dumneavoastră vor putea să-mi servească încă o dată ca mijloc de a face să vibreze unele corzi naţionale [...].

Deci, trimiteţi-mi piesa *de îndată,* cu poşta fulger, vă rog!

Nu este necesar, dealtfel, să pierdem din vedere încîntătorul proiect al unei opere comice (în stilul lui Scribe), eu lucrez repede, ştiţi aceasta, mai cu seamă cînd voi avea ceva care să mă intereseze !" *(ci,'-Scrisori către Vasile Alecsandri,* p. 238).

Alecsandri se lecuise însă, după experienţa cu Kingston, astfel că n-a mai dat curs acestei oferte. Cu Kingston a încercat **şi** mai tîrziu o colaborare, îndeosebi pentru traducerea în engleză a unora dintre poeziile sale, cel puţin acest lucru se înţelege din cele scrise lui Ghica la 12/24 nov. 1884:

„ ...iată cîteva mici note asupra cuvintelor care încurcă pe Kingston:

odoleană — gentiane
romăniţă „ camomille sauvage ,
măzărele sau *măzărică* — pois de senteur
Pepelea — personaj din poveştile populare, reprezentînd spiritul şiret al poporului
catrinţă — un fel de' .şorţ dublu, brcdat cu culori strigătoare, pe care-l poartă tărăncile noastre. .. ' .

Şi acum vînt bun în pînzele galerei amabilului nostru traducător" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 143).

Poate că tot gîndul de a reprezenta pe o scenă străină feeria îl determina pe Alecsandri să ceară în 1888, de la Paris, unde se afla în calitate

de ambasador al României, volumul din *Convorbiri* în care apăruse *Sînziana*. „M-ai îndatori foarte mult — adresa el rugămintea lui Negruzzi, la 3 ianuarie 1888 — dacă mi-ai trimite volumul de *Convorbiri* în care se află tipărită feeria mea *Pepelea şi Sînziana şi* în aşteptarea acestui prezent de Anul Nou te îmbrăţişez" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 159).

După această dată nu mai avem ştiri despre intenţiile scriitorului cu privire la *Sînziana şi Pepelea,* pe care n-a publicat-o niciodată în volum.

VARIANTE

ms. 815 (A), ms. 4911 (B), Convorbiri literare, 1883 (C), ms. fr. 179, f. 1—21 (versiunea în limba franceză, reprodusă în *Addenda* volumului de faţă, p. 790 şi urm.)

483 — *titlul — A[pe coperta exterioară]:* Poveste-feerie naţională în 5 acturi; *[pe coperta interioară]:* Poveste naţională în 5 acturi de V.A. 188Ô/B: Poveste-feerie naţională în V acturi de D-nu V. Alecsandri / C: Feerie naţională în 5 acte || 485, 1—26 - *în B:*

PERSOANELE PIESEI	ARTIŞTI
PAPURĂ-ÎMPĂRAT	D-nu N. Hagiescu
SÎNZIANA, fata lui	D-na A. Romanescu
PÎRLEA-VODĂ	D-nu M. Mateescu
LĂCUSTĂ-VODĂ	„ St. Iulian
PĂCALĂ	„ I. Panu
TÎNDALĂ	„ L. Manovici
BABA RADA \	
ZÎNA-LACULUI S	D-ra A. Gavala
MAMA-PĂDUREI \	
ZÎNA-CODRULUI /	„ T. Pătraşcu
STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT	„ D. Raşianu
IARNA	D-na A. Romanescu
CRIVĂŢUL	D-nu D. Popovici
ZORILĂ	„ C. Costescu
MURGILĂ	„ M. Dimitriadi
DASCĂLUL MACOVEI	„ I. Petrescu
TOMA	„ C. Davidescu
MĂRICA	D-ra A. Alecsandresou
SAFTA	„ M. Ionescu
CRAINICUL LUI PAPURĂ	D-nu N. Basarabeanu
STOLNICUL LUI LĂCUSTĂ	„ A, Catapol
PAHARNICUL LUI PÎRLEA	„ A. Moru
UN GENIU	D-ra L. Lăzărescu
2. GENIU	D-na E. Mateescu
UN URS ALB	D-nu Nicolau
O PASĂRE MĂIASTRĂ	D-na Tănăsescu

între r. 7—8, numai în A: ZMEUL || 14; 15 — *numai în C:* ZORILĂ, MURGILĂ || 17 — A, C: TOMA *[iniţial în A:* MOŞ PIPIRIG || 19— *A, C:* SAFTA *[iniţial în A:* CATRINA] || 20-27 *-în A :*

MURGILĂ
ZIORILĂ
Doi crainici
Un stolnic
Un paharnic
1. geniu
II. geniu || 487,

3 — *A: (Ol B, C:* (Teatrul reprezintă o || 7 - *A :* TOMA *[anulat:* CATRINA] / *B, C:* TOMA || 8—9 – *A: adormit sub copacii B, C: doarme [...] căsuţă* || 10 - *A:* TOŢI / *B, C:* COR || 14 - *numai în B, C: (bis)* || 488, I — *A:* TOŢI / *B, C:* COR [| 27 - *A :* Ce boală o mai fi? / *B, C:* Dar [...] aceea ? || 31 — *numai în B, C:* oameni buni || 489, 8 — *A:* Dar!... N-ai / *B, C:* Da! Ce? n-aţi || 8 — *A, B,* C: mare *[iniţial în A :* slab] || 10 — *A :* El manîncă/B, C: El || 24 -4 : maiestatea / *B, C:* augustatea || 490, 3 - *A:* Să / *B, C:* O să || 9 — *A:* ceea... *(Arată casa din stingă.) / B, C:* aceea... ||20 - *A:*

TOŢI
(ieşind prin dreapta)

Ce secetă! ce fcc!
Amar şi vai de noi!
Avem lipsă de ploi
Şi lipsă de noroc!

SCENA II / *B, C: (Repetă [. . .] dreapta.)* || 23—24 - *A:* fără **căpătai /** *B, C:* venit [.. .] Românească || 28 — *A* de / *B, C:* eu de || 29 — *numai in B, C:* ARIE || 31 — *A :* Copila / *B, C* Copiliţă || 491, 3 — *A:* domnilor / *B, C:* împăraţilor || 7 — *A*: III / *B, C II* || 9— 10 — ^4: *iese pe pragul căsuţii, sprijinindu-se pe o cîrjă; ea-igîrbovită, stremţeroasă şi / B, C: ea [...] zdrenţurcasă* || 12 — ^4: bate gîndul / *B,* C: bat gîndurile || 14 - *A :* A / *B, C:* E || 15 - *A :* mătuşă [...] de cele / *B, C:* mătuşica [.. .] d-ale || 19 — *A :* bătrîneţele / *B, C:* tinereţele || 22 - *A:* Palmă cu Matahala-Uriaşa. / *B, C:* Palmă. || 24 — *A :* horn / *B, C:* coş || 26 — *A :* crucea / *B, C:* toaca || 32 — *A :* mătuşă / *B.C:* mătuşica || 33 – 492, 19 — *A :* de cînd se potcovea puricele cu 99 ocă de fer şi sărea până-n cer şi tot i se părea uşor... / *B, C;* Ascultă [...] ciupea. || 22 — *A :*

darul tinereții. / *B, Ci* darul. || 23 - *A:* ești [...] la față *[initial-,* de cum trebuia să fii] / *B, Ci* că ești [...] la față || 29— *A* : de / *B, Ci* **o** jiganie din || 33 - *A : trăgîndu-l / B, Ci îl trage* || 493, *7 - A:* vrea să plece / *B, Ci* pleacă || 8 - *A :* înziuatule... Vai / *B, C:* vai || 11 - *A :* oălcăile... *(Apucă spre pădure.) j B, Ci* călcâiele... || *12-A: sărind într-un j B, Ci sare-ntr-un* J| 14 — *A : pintre copacii de lingă căsuță și dispar j B, Ci și intră* || 15 - *A* : IV */B, C:* III || 16 - *A : CRAINICUL, SERVITORI, OSTAȘI./ B, C: SERVITORI și OSTAȘIJ]* 17 - *A: în / B, C: sub* || 18 - *A: intri din stînga/ B, C: vine alergînd și-*\\ 19 — *A: lăcustă; el vine alergînd/ B, C: lăcustă* j| 21-22 - *A* : să-mi [.. .] de crainic... *(Strigă.) / B, C:* eu să-mi [...] mea. *(Strigînd.)* || 23 - *A - panere cu merinde / B, C: merinde* || 24-25-.4: TOȚI / *B,* C: COR *(de lăcuste)* || 30-31,- *A: întind o masă în dreapta și așează pe ea mulțime de llide cu mimări, garafe, potire etc./B, C: Așază [———] .potire* || 494, 2 — *A : curteni slabi ca dînsul j B, C: curteni* || 9 — *A: (cu satisfacere): Bine,* stolnice / *B, C:* Stolnice |'| 12 — *Af.se pune j B, C: ședc* || 13 - *A:* de la curcani / *B, C:* A !... de ia curcan II 15-^4: *(CătrâjB, C:* cinci [. . .] *(La* jj 18 - *A :* priviți-mă mîncînd / *B, C:* priviți [...] mănîhc |j 23 — *A : mîncînd lacom / B, C: lacom, mîncînd* jj 25-^4: *(Mirosind.)* Ce / *B, C:* Ce *26-A:* Ce arom ! *(Căită suită.)/ B, C: (mirosindu-le)* ce arom! *(Suitei.)* *3l - A: (Mănincă.)* Dar ce s-aude?

N.B. (Răsună în stînga j B, C: dar ce s-aude?...

(Afară j] 495, 3—4 — *A: pe lingă Lăcustă-Vodă.) j B, C: lingă [. ..] lungă.)* jj 5 — *A :* III / *B, C:* IV |j 6 — *A : Cei dinainte [. . .] UN CRAI-NIC* ***I*** *B, C: Aceiași [...] CRAINICUL* jj 7 - *A: OSTAȘI (toți îmbră-lațiîn roș, intră prin stingă) j B, C: și OSTAȘI [,..] roș)* |j S — *A : (purtînd un steag roș, intră alergînd și strigînd) j B, Ci (viind [. . .] scenă)* || 9 — *A:* sosește / *B, C:* că sosește || 12 — *A:* PAHARNICUL și SERVITORII / *B, Ci.* COR j| *14—Ai* îmbujorat/£, C: și-mbujorat || 18 — *A: urmat de ostașii lui. El e gras, aprins la față și turbat de sete) j B, Ci El [...] față)* jj 19 — *numai. în B, 'Ci* ARIE || 33 — *A : Văzînd / B, Ci Vede* || -34 — *Ai spre/B, C: la* || 496, 1 — *A :* LĂCUSTĂ *(ridicînd furculița)/ B, C:* LĂ-CUSTĂ]| 4 — *numai în B,* C: *(îl [...] furculița.)* |j 14 — *A : (mîndru):* Eu? Sînt / *B, C:* Eu sînt j| 18-19 - *A :* meu? / *B, Ci* meu de moarte? || 21 — *A: întinde / B,.Ci Dă* Jj 23 - *A : (asemine):* Și / *B, Ci* Și || 26 & *A : (așezîndu-se la masă) / B, Ci (șede)* || 27 — *A :* nășele. / *B, Ci* năselnic jj *28 —Ai (mîncînd):* Ba / *B, C:* Ba || *3l — A: (poscmorîndu-se) / B, C: (posomorit)* || 497, 4 — ^4: *(sculîndu-se)* **[....]** e prin urmare / *B, Ci (se scoală)[...]* dar e || 10— 11 — *Â, B, Ci* certele voastre *[inițialîn A:* lupte] j| 11-/1: Noi/E, C: și noi || *17-A:* PÎRLEA / *B, C:* PÎRLEA *(ase-menea)* || *24 — A:* că sintem / *B,* C: sîntem || 35 — *A: fără a se mișca / B, C: nemișcîndu-se* \\ 37 — *A : stînd / B, C: stă* || 498, 1 — *A :* VI / *B, Ci* V || 2— *A : Precedenții j B, C: Aceiași* || 3 — *A : în parte / B, Ci aparte* \\ *5 — A* PÎRLEA *(către stolnic) j B, C:* PÎRLEA || 7 - *A : (Stolnicul, paharnicul și oamenii lor se reped de pun mîna pe Pepelea.) / B, C: (Toți [...] apucă.)* 1| 9 — *A : (trăgîndu-l de braț) / B, C: (trăgîndu-l) •]* 14 — *A:* om / *B, C;* calendar || 17 - *A : în parte / B, C: aparte* || 19 — *A : (cu glas tare):* Poți? / *B, C: (tare):* Poți, mă? || *20 - A:* chiar și / *B, Ci* și]| 22 - *A :* Prea / *B, C:* Nu, că-i prea || 25 - *A : (în parte.) / B, Ci (Aparte.) §26—27 — A: (Servitorii strîng masa și fură merindele cîte au mai rămas.) / B, C: (Servii [...] masă.)**3\- Al* Te / *B, Ci* știi că te J| 32 — *A:* și hai / *B, C:* ș-aidem || 35— 36 - *A : intră în pădure.)/ B, C: dispar în pădure cînt'md.)* \\ 499, 1 - *A :* TOȚI / *B, C:* COR || 2 - *A:* voioși / *B, C:* cu toți jj 6 - *A:* VII / *B, Ci* VI || 7 - *A : MĂRICA, SAFTA' [anul-at: CATRINA] j B, C: MĂRICA \\9-A: vin/ B, Ci care vin* || 30 - *A : (Privesc la grupul femeilor.)/B,C: (Arătînd femeile.)* || **500,** 2 - 3 - *numai în B, C:* BĂRBAȚII [. ..] *țipete.)* \\ 8 - *Ai* degrabă / *B, C;* printr-însa || 9 - *A :* babă / *B, Ci* dînsă *între r. 10-11 — numai în A: (Bărbații se raped spre grupul femeilor, care se retrag spariete deoparte.)*\\ *între r. 15—16 — numai în A;* Pe dînsele, măi!

(Luptă între bărbați.și femei. Țipete.) || 16 - *A :* VIII / *B, Ci* VII || 17 — *Ai Precedenții j B, Ci Aceiași* || 24 — *A: prind pe Rada și o ridică pe / B, Ci apucă [...] luînd-o-n.* **|| 501,** 1-^4: IX / *B, Ci* VIII ||2 - *A: Precedenții, PEPELEA (alergînd j B, Ci Aceiași, PEPELEA (aleargă* \\ 8 - *A* : sfrijitule. *(îl resping.) / B, Ci* mă sfrijitule. || 11 — *A :* țincule / *B, C:* țingăule || 14 — *A:* Na / *B, C;* mă, na || 18 — *A:* ghijilic?./E, C: ghigilic ? asta... || 23 — *A, B, C:* jidanii *[în A, anulat:* RADA: Nu te da, Pepeleo!...

PEPELEA] U 24 — *A : în mijlocul scenii, legal/ B, C: legat* \\ 25 — *Al* COR DE ȚĂRANI *[spațiu liber în ms., probabil pentru textul corului] (Ță-ranii/B, C: (Țăranii* || 26 — *Ai Baba Rada în brațe, se îndreaptă spre ac ca să o înece.) / B, Ci lată [.. .].ea.)* \\ *27 — A i* bătrînă / *B, Ci* babă*|| 33— 34 — *Ai (Aruncă pe Rada în apă.)*

N.B. (Deodată / B, Ci (0[.. .] deodată || 36 — *A :* Acum umflați-1 / *B, C:* De-acum umflați || **502,** 1 — ^4: *N.B. (Furtună j B, C: (începe furtună* || 2 - *A : fulgere.) / B, C: prelungite.)* || 10 - *A i dreapta.)* \ *B, Ci dreapta spărieți.)* \\11 — *A :* X / *B, Ci* IX || 12 — *A : iese din căsuță cu brațele dezlegate / B, C: ieșind din căsuță* \\ *16 —A: Merge la/B, Ci La* H 23 — *4 : copacii codrului din fund / B, Ci copaci, în fund* || 24 — *Al în /B, Ci și în* || 28 - *A :* XI / *B, C:* X || 29 - *A : Zîna-Lacului* \ *B, C:*

zînd || 503, 1 — *A : in fiecare se arată cite o zînă: ele / B, C: zînele iese de $* ***5***— *A:* ZÎNA-LACULUI / *B,* C: ZÎNA **\\\0** — *A: Iese/B, C: Zina, ieşind* || 25 — *A : orchestrului.)*

(Cortina cade)./B, C: *orchestrei* [...] actului I) ||-28 — *A :* Sala tronului în palatul / *B, C:* Teatrul [. ..] tronului || 29— 30 — *A:* Tron / *B, C:* un tron || 31 - *A :* Uşă / *B, C:* o uşă || 504, 2 - *A :* pe o / *B, C:* pe |[13 — *A: fluierul, cintăjB, C: fluierul* || 24 —32 — *numai în B, C:* II [...] curat. || 33 - *A : Vrea j B, C: El vrea* || 505, 4 - *A : ți pe / B, C: pe\\l-%* — *A:* maiestatea / *B, C:* augustatea || 15-16 -*A :* a maiestăţei sale!... *(Schimbind tonul.)* Şi am şi ceva foloase, poreclite gheşefturi de gurele invidioase, locmale grăsuțe pe care din nenorocire trebuie să le Împart cu / *B, C:* al augustăţii [...] pe || 20-21 - *A:* N-au primit pişicherul/ *B, C:* dar n-a primit... || 25 — *A:* bătrîneţile, căci ş-a culcat odată cu găinele / *B, C:* bătrîneţele. || 27 — *A :* cu care din nefericire sînt obligat să împart tot ce agonisesc... Cum *jB, C:* cum || 506, 2 — *A: (închinîndu-se):* A maiestăţei / *B, C: (înclinați):* Al augustăţii |j 3 — *A:* Bun / *B,* C: Bine || 5 - *A*: Cum? Ce / *B, C:* Ce milion? Care || 6-9 - *A*: De la concesionarii baloanelor.

TÎNDALĂ: Da de unde ai şi aflat-o, moţpane?

PĂCALĂ: E scris pe vîrful nasului exelenţiei-voastre, coţcarule.

TÎNDALĂ: Ce spui?... Se vede? *(îşi freacă nasul.)*

PĂCALĂ: Degeaba îl freci; nu se şterge pînă ce nu mi-i :da partea mea. / *B, C:* Care [...] ad-o... || 10 — *A :* astă dată milionul întreg / B, C: milionul ăsta || 11 — *A:* la anul alt milion ţie / *B, C:* alt milion la anul || 12 — *A:* Cum asta? prin ce ohip? / *B,* C: Cum? || 13—14 — ^4: Prin răscumpărarea baloanelor. / *B, C: (îi* [...] baloanelor. || 15— 16 — *numai în B, C* || 18— 19 — *A :* Adă jumătatea...

TÎNDALĂ: O jumătate de milion? Uf! Avan mai eşti!

PĂCALĂ: Aşa mi-e crasisul.

TÎNDALĂ: Fie! îmi place să te am tovarăş la cîrma statului pentru că eşti priceput la treabă şi... gros de obraz.

PĂCALĂ: Asta-i deviza noastră... Adă banii.

TÎNDALĂ: Să vii mai apoi la mine acasă să împărţim. / *B, C:* adă! [...] urmi, || 22 — *A*: Dar / *B,* C: O fi || 24 — *numai în B, C* || 25 - *A*: TÎNDALĂ / *B, Ci* PĂCALĂ || 26 - *A*: împăraţi *j B, C:* toate împiriţiile || 27 - *A :* astă / *B, C:* această || 28-29 — *A :* PĂCALĂ: O ştiu; şi / *B, C:* TÎNDALĂ: O ştiu.

PĂCALĂ: Şi || 32 — *A:* împiratul [...] împăratul/B, C: craiul [...] craiul || 37 — *A :* că ne-om căpăta *[inițial:* căptuşi] cu / *B, C:* c-om căpăta || 38-/4: nu / *B, C:* iar nu || 507, 5 — *A:* uniformelor / *B, C:* livrelei ||

8—9 — numai in B, C: (Papură [...] scufă.) || 11 - *A : PĂCALĂ, TÎNDALĂ, PAPURĂ (în halat, papuci galbini şi coronă peste scufă)/ B, C: Aceiaşi, PAPURĂ* || 13 - *A:* PAC. şi TÎND. [...} maiestatea-voastră/B, C: AMÎNDOI [...] augustate. || 19 - *A :* Maiestate / *B, C:* Măria-ta || 21 — *A :* Auguste / *B,* C: Augustate || 28 — *Al* maiestatea / *B, C:* augustatea || 34 - *A*: maiestăţei / *B, C:* augustăţii || 508, \ - *A:* augustule / *B, C:* augustate || 9 - *A*: maiestăţei / *B, C:* augustăţii || 21 - *A:* maiestate / *B, C:* augustate)| 24 - *A: desfăşură o hîrtie lungă de un metru j B, C: desfăşurînd o hîrtie lungă* \\ 33, 35, 38 — *A : Citeşte, j B,* C: *Citind.* || 509, 2 - *A : Citeşte. / B, C: Citind.* || 21 — *A :* în / *B,* C: cu 1] 31 — *A:* De ce nu?... dar de ce să-1 trîntim?... şi / *B, C:* şi || 37 — *A: (În parte.) / B, C: (Aparte.)* || 510, 10-/4: Cîţi / *B, C:* Cîţi pipăruşi || 11 —.4: Început-au / *B, C:* Au început || 17 — *A :* ceremonia / *B, C:* ceremonialul || 22 — *A : Se închină şi iese prin dreapta, / B, C: Ies închinîndu-se.* || 25-26-.4: decis / *B, C:* hotărît || 27 - *A : mică* ***I*** *B, C: o* || 33 _ *A: Schimbind j B, C: Schimbă* || 511, 3 — ^4: *de sărută pe tatăl său J B, C: de-l sărută* || 10 - *A, B, C:* d-ta *[inițial în A:* tine] || 13 - *A:* casa mea / *B, C:* casa... || 17 — *A:* S-a schimbat lumea/B, C: S-au schimbat lucrurile || 20-^: just/B, C: drept |) 29 - *A :* în / B, C: într-o || 512, *5 —A:* primeşti / *B, C*: primim |] 8 — *A*: Pupă-mă / B, C: Pupă-mă frumos... Pupă-mă || 9 — *A : O sărută şi* / B, C: *După ce-o sărută* || 10 — *A :* de pare ruptă / B, C: ruptă [| 13 - *A :* SÎNZIANA / B, C: SÎNZIANA *(singură)* || 16, 21-22, 29 - *numai în B, C* || 25 — *A:* Zice / B, C: Spune || 35 — ^4: inima-mi / B, C: inima || 513, 1—2 —,4: *Cade pe gînduri.] B, C: Stă gîndind.* \\ 8—9 — *A : (Văzînd Zmeul, vrea să fugă.)* A!! / *B,* C: *(Vede[.. .]fugă.)* || 15 — *A : îngrozită* / B, C: ***ai*** *groază* || 20 — *A : (amenințător):* Vino. *(Face un pas in scenă, întinzind mina spre Sînziana.)*

(Pepelea apare sub arcade.) / B, C; Vino [. ..] *ea.)\\22 — A: SÎNZIANA, ZMEUL, PEPELEA \ B, C: Aceiaşi [.. .] arcade)* || 25 - *A : (cu dispreț):* Ce / B, C: Ce || 27 — *A : ridicînd* / B, C: *ridică* || 30 - *A : deodată încremenit. El j B, C: încremenit* \\ 31 — *A : dar braju-i cade j B,* C: *şi-i cade braţul* || 514, 8 — *A :* Frumos. *(Este adîncită pe gînduri.) j B, Ci* Frumos. || 16— 17 — *A : şi mai mulți personagi din toate părţile lumei j B, Ci (mai [...] fantastice)* \\ 18 — *A : N.B. (Fanfare în curte. Uşele din j B, Ci (S-aude [. ..] uşile-n* \\ 20 — *A : ei sînt j B, C: şi* || 32—33 — *A :*

PÎRLEA *(dînd busta în sală):* Unde-i, să o sorb cu ochii?

LĂCUSTĂ *(asemine):* Unde-i, să o mănînc cu ochii?

PĂCALĂ: Puţină răbdare... Iată... Maiestatea-sa se înaintează!

N.B. (În sunetul unui marş triumfal, Papură, cu hlamidă aurită şi cu coronă, intră/ B, C: (în [...] aurită || 515, 2 — *A: de o / B, C: de* \\ 3 — *A: tronul lui Papură* / B, C: *tron* \\ 4 — *A :*

H SCENA IX

PRECEDENȚII, PAPURA, SÎNZIANA (ca suita lor)

COR / **B, C:** COR || **15- A:** PAPURĂ / **B,** C:

SCENA IX

Aceiaşi, PAPURĂ cu SÎNZIANA || 18 - ***A:*** dintre / ***B, C:*** din || 21 — /4: este / B, C: e || 23—25 — ^4 : Amin şi pururea şi în vecii vecilor!. . . Pacalâ, te numesc mareşal ***[inițial:*** şambelan] / ***B, C:*** Acum [...} mareşal |[27 — ***A :*** Maiestatea / ***B, C:*** Măria || 34 — ***A*** ; care alergau dupe noi, şi... ***I B,C:*** ha, ha, ha! || 516, 2 - ***A :*** ***Arătind / B, C:*** ***Arată*** || 3 - ***A*** : tac. / ***B, C:*** tac, tac. || 11 — ***A:*** ***Tîndală, încet / B, C:*** ***Tîndală*** || 13 - ***A*** : maiestate / ***B, C:*** auguste || 15 — ***A*** : Maiestatea / ***B, C:*** Măria ***\\20 — A: zîmbind I B, C: posomorit*** || 21 — ***A*** : Ce / B, C: A apus!... Ce || 25 - ***A : îngenunchează dinaintea j B, C: asemenea şi el îngenttnche*** || 30 — ***A:*** ochiumi / ***B, C:*** ochii-mi ***\\32 — A: încet:) Ce / B, C:*** Ce || 517, 1 - ***A :*** maiestate ***/ B, C:*** augustate || 11 - ***A : (in parte.)\B,C: (Aparte.)*** || 13 - ***A:*** Tîndală, / ***B, C:*** Tîndală... ăsta || 15 - ***A : călind / B, C: cată*** |(***18- A:*** nu / ***B,*** C: nu mai || 25 — ***A :*** maiestate. ***(Îngenunchează dinaintea Sînzianei şi[B, C:*** augustate. |] 31 — ***A:*** să deie / ***B, C:*** să-mi dea H 35 — ***A: in parte / B, C: aparte*** || 37 — ***A: Pe pragul uşii din dreapta apare Pepelea.*** / B, C: ***Apare '[.. ''.] dreapta.*** || 518, 2 — ***A : Precedenții \ B, C: Aceiaşi*** || 4 — ***A :*** a / ***B,*** C: de a || 10 — ***A : îmblinzindu-se / B, C: îmblînzit*** |j 18— 19 — ***A : psişee mare) / B, C: oglindă [...] aurite)*** || 22 — ***A:*** maiestatea / ***B, C:*** augustatea || 35—36 — ***A*** : împărăție? / ***B, C:*** împărăția mea? **519**,10 — ***A:*** maiestate / ***B, C:*** augustate || 17 — ***A:*** Maiestate / ***B, C:*** Sire || 21 — ***A*** : pe VTO / ***B,*** C: pe || 25 — ***A : în parte / B, C: aparte*** || 26 — ***A : (în fața scenii, către \ B,.C: (Către*** || 29 — ***A: (Se îndreaptă spre arcade şi iese pe terasă / B, C: (Iese printre arcade*** \\ 30 — ***A:*** damele curtei / ***B, C:*** damele || 34 — ***A*** : sînt, maiestate / ***B, C:*** sînt |[520, 5 — ***A:*** mirează / B, ***C:*** uită || 6 ***— A: (î n parte.) / B,C: (Aparte.)*** || 8—9 - ***A :*** PAC. şiTIND. : Maiestate? PAPURĂ: Priviți-vă în oglinda asta ca să vă videți mutrele. / ***B, C:*** ian **[....]** frumoşi. || 22 — ***A : (în parte)*** / B, C: ***(aparte)*** |j 25 - ***A*** : maiestate / B, C: augustate || 31 - ***A:*** O / B, C: A!... o || 34 - ***A : țizîndjB.C: ride*** || 37 — ***A:*** Un curcan! ***(Oglinda reflectează un curcan umflat în pene.)*** / B, C: ***Oglinda [...***] curcan! || 521, 5 — ***A :*** mirez / B, C: uit |i 8 - ***A :*** Asta-i o / B, C: Asta-i || 12 - ***A*** : Maiestate... / B, C: Aici. II 15 — ***A: din*** / B, C: ***de la*** \\ 16 — ***A: (în parte):*** Acu să te văd ce poți, fluieraşule... / B, C: ***(aparte)*** [...] poți. || 19 — ***A :*** strechiata. / B, C: de streche. || 29 - ***A :*** cortului!. .. / B, C: cortului, la bătrînețe || 32 - ***A : Precedenții j B, Ç: Aceiaşi*** \\ 34 — ***A : N.B. (Țipete de femei pe terasă.) [B, C:*** DAMELE ***(dau țipet afară):*** A! || 522, 12 - ***A*** : au apucat-o / ***B,*** C: a luat-o H 13 — ***A :*** dus, s-a dus... / B, C: dus... || 14 — ***A*** : ş-a dus, unde ***I B, C:*** unde || 16 — ***A: (strigînd) j B,*** C: ***(tare)*** || 22 — ***A :*** ce căscați / B, C: a?... ce ați căscat ***\\23 — A:*** Săriți cu toții la goană după eli

(Țăranii înghesuiesc terasa.) '•

PAPURĂ ***(scoțind paloşul \ B, C:*** La[...] ***şi\\3l-A:*** Eu / B, C: la goană. Eu || 40— ***A:*** (Cortina cade.) / B, C: (Sfîrşitul actului II.) II 523, 2 — ^4: O / B, C: Teatrul reprezintă o || 16 — ***A: (iese de după tufar şi ascultă)*** / B, C: ***apoi ZÎNA-CODRULUI*** || 13-16- ***A:*** Iar au început bocetele celor închişi în trunchii copacilor prin farmecile Zînei-Codrului. Iată în ce hal i-a adus amorul lor pentru ea... Ce zînă răutăcioasă!.. . ***j,B,*** C: Ian [...] copac || 17—21 — ***A:*** Statu-Palmă-Barba-Cot, care am avut îndrăzneală a trece prin pădurea asta, m-a prins, m-a osîndit a sta sub tufariul ăsta plin de vespi şi mi-a luat zălog iepuraşul meu cel şchiop care mă purta calare prin lume... Sărmanul!... 1-a fi mîncat ostropel!... Dar iaca zîna... Să nu mă vadă... ***j B, C:*** uncheşul [...] moşule... ***§ intre r. 21—22, în A:*** SCENA ***II \\22 - A: vine j B, C: care vine*** || 29 — ***A :*** Pădureanca / B, C: Mama-Pădurei || 34—35 — ***A :*** invidios / B, C: invidios jurnalist || 524, 2—5 — ***A :*** şi alți mulți.

CORUL

Soartă crudă, viața-amară !
Scoate-ne din trunchi afară,
S-avem parte de lumină
Şi de tine, dulce zînă!

ZÎNA / B, C: în tufarul [...] ***repetă.)*** || 7 - ***A :*** III / B, C: II || 8 — ***A : abătut*** / B, C: ***abătut*** || 12 — ***A : oftează cu capul plecai.) j B, C: oftează):*** Ha! || 14. — ***A: oftează şi clatină din cap.) j B,*** C: ***dă din cap):*** Ha! ***\\între r. 23—24 —*** în ***A:***

O copilită cu mîna-i albă
Pe mine, soro, m-a prins de nas.
Şi lîng-această minune dalbă
N-am nici putere, nu am nici glas.
Credeam odată că cel mai tare
Şi cel mai mare pe lume-s eu...
Ce nerozie !.. . O fată mare
E mai zmeoaică decît un zmeu! || 31 — ***A i*** manînc / B, C: mănînc, nici beau || 33 — ***A : (oftind greu) :*** înamorat / B, C: înamorat || ***34- A: (îngrijită):*** Lulea? / B, C: Lulea? || 525, 8 - ***A:*** i-aş fi / B, ***C:***

aş fi JL20 — *A :* i-am / B, *C:* am || 30 — *A* : înainte... Atunci... / *B,* C: înainte. .. **|| 526,** 1—8 — *numai în B, C [în A, aceste versuri sînt plasate mai înainte]* \\ 13 — *A :* secat ca de lungoare / *B, C:* secat || 19—20 — *A:* şi-a schimbat penele pentru ca să se coţofeneascâ între celelalte paseri. El mi-a adus vestea. / *B, C:* Un [...] coţofănească. || 32**—33 —** *A: N.B. (Se aude zgomot de oameni în stînga.) j B, C: (ln[...] oameni.)* \\ 37 — *A : fugind I B, C: fuga]]* **38 -** *A :* ZÎNA *(privindu-l) \ B, C:* ZÎNA || **527,** 1 - *A :* IV / *B, C:* III *4 — A: toţi [...] prin* / B, *C: toţi sînt [...] din* | **5** – *A : obosiţi / B, C: obosiţi de drum* || H — *A :* maiestate / *B,C:* auguste || **23 -** *A* : şi / *B, C:* Dar adică (j **528, 3 -** *A : spaimă / B,C: frici* |j 4 - *A :* fie *I B, C:* fie oare || 7 — *A : ascunzîndu-se j B, C: se dă* |j 13 — *A:* zmei ascunşi / *B, C:* zmei || 14 - *A :* PAC. şi TÎND. / *B, C:* AMÎNDOI || 16 - *A:* mărinimos / *B, C:* mărinimos cu voi || 18 — *A:* PAC. şi TÎND. *(unul către altul) / B C:* AMÎNDOI || 21 — *A : către ostaşi / B, C: ostaşilor]]* **23 —** *Ax* îmi întindeţi / *B, C:* întindeţi-mi || 24—25 — *A: între culisele din dreapta.) / B, C: în [. ..] culise.)* \\ 26 — *A* : în / *B, C:* pe || 27 — *A : Ieşind / B, C: Iese* || 28—29 — *A : (Iese cu toţii prin dreapta.) / B, C: (Iese-n [...] scenei.)* || 30 — *A : V/B, C;* IV || **529,** 15 — *A, B: ţînţari mari] C: ţînţari* |f 18 — ^4: roi / E, C: soi || 2 \ — *A: cuţB.C: o* || 27 — *numai în B, C: (îsi [...] obraz.)* |) 39—40 — *A : examinînd desimea codrului şi apărîndu-se de tîntari j B, C: apărîndu-se [.. .] codrului* **|| 530,** 4 — *A* : şi să / B, C: Să !| 6 — *A: (îmbrăţişîndu-T) /* B, C: *(luîndu-l în braţe)* || 8— 11 — *A* : Cît am fost la putere, tovarăşi, ţi-am mîncat 600 000 lei noi din partea ce ţi se cuvinea.

PĂCALĂ: Ghidi, hoţ bătrîn!. .. dar te iert, că şi eu ţi-am mîncat ţie vro 800 000... tot noi.

TÎNDALĂ: A! pişicherule... asta nu-i delicat... însă... / B, C: Am [...] chit... || 17-/1: *rapide* / B, C: *amîndoi* || 31-/!: VI / B, C: V || 32 - *A: suita sa* / B, C: *suita* || 33 —*A* : v-aţişi / B, C: v-aţi || **531,** 5— 11 *— numai In B, C:* COR [. ..] ha! **H** 18 - *A:* VII / B, C: VI || 19 - *A: Precedenţii, ZÎNA-CODRULUI (apare în capătul aleei) j B, C: Aceiaşi, ZÎNA-CODRULUI* |127 — *A* : putea / B, C: pute d-ta || 30 — *A, B, C:* Tîndală *[iniţial în A:* Păcală] || **532,** 3-4 — *numai în B, C: (Arată pe Tîndală.)* || 5 9 _ *A: în parte / B, C: aparte* || 7 — *A: (arătînd pe Păcală):* Şi a d-sale. / B, C: Şi [...] *Păcală)* *între r. 8—9 — în A:*

Mm} ' ' •'* *i t<, i. :* ţ.f&'&.^Kiul W*^SBTî|;i**ui *,'$0-1%* ? uairçz *B*

TOŢI

(rîzînd)

Ce nas roşcovan!
Să juri că-i curat
Morcov degerat
Sau muc de curcan.
-owt*»s • • ' •" ... ..*isHTtrr* , ; ti. . . : v •• >
Ha, ha, ha, ha, ha,
Ha, ha, ha, ha, ha,
(Pleacă spre alee.) || 11 — *A: (Dispar în codru.) /* B, C: *(Iese* [...] etc.) || 12 - *A : VIII ţ B, C:* VII || 13-.4: VODĂ *(vine rapide din stînga) j B, C:* VODĂ || 14— 15 — *A: (singur):* S-a dus zîna cea nempacată / B, C: *(ieşind* [.. .] Pădurei || 15 *A :* Iii!... cînd / B, *C:* Cînd)| 18 — *A :* nu mă pot mişca nici măcar de-aici pînă colo/ B, C: iepuraşul [..:] sărmanul || 20 — *A : ascunde în tufari* / B, C: j«/<i || 26 — *A : (Lui Statu-Palmă care e culcat.)* Moşule / B, C: Moşule || *34 — A: (Se pleacă şi strigă.)[...]* zărit / B, C: *(Strigă.)[...]* văzut U *36 —A: Strigă* / B, C: (Tare || **533,** 3-/1: *Statu-Palmă şi ţ B, C: el* || 21 — ^4: *(bătîndu-l j B, C: (îl bate \\ 24 — A : chipurile ţ B, C: părţile]] 35- A: (rîde cu hohot) ţ B, C:* Ha! ha! ha! *(Rîde.)* **|| 534,** 1 - *A :* IX / *B,* C: VIII || 7 — *A :* ce mă / B, C: ce să mă || 10 — *A :* X / B, C: IX || 12-^: şi PĂCALĂ [...] *lupijB.C:* PĂCALĂ [...] /«/> || 15 - .4: BiWea.) / B, C: : *Pîrlea-Vodă [...] broaştele.)* \\ *16 - A:* TOŢI *(imitind broaştele)\B,C:* COR || 17-19 - /f :

Ua ca, ca, ca, ua, ca, ca,
[anulat: Am păţit-o, iaca-aşa]
Ua ca ca ca, ua ca ca,
Ua ca ca ca, ua ca ca. / B, C: Ua **[...]** ca. || 29 — *A : urechea ţ B, C: urechile* || 30 - *A :* în / B, C: învăţatul în || 31—33 — *Al*

TOŢI

Ua ca ca ca, ua ca ca.
[anulat: Am păţit-o, iaca-aşa.]

N.B. (Zîna-Codrului se arată. Papură cu toţi ai lui dispar în pădure.) \ B, C: ZÎNA [...] *buratici.)* **|] 535,** 1 - *A :* XI / B, C: X || 4, 5, 30 - *A : în parte ţ B, C: aparte /* 7 — *A :* mîncat / B, C: mîncare || 8 — *A : Tare şi graţios. /* B, C: *Graţios. \]* 11 — *A :* cheamă. / B, C: cheamă, taică. || 25 — *A :* şi / B, C: hai || 31 — *A : şi apropiindu-se j B, C: ş-apropiat* **|| 536,** 7 — *A:* ZÎNA *(uimită) /* B, C: ZÎNA || 25 — *A :* mi-e crasisul. *[iniţial:* -s din născare] *(Deschizînd j B, C:* mi-i crasisul. *(Deschide]] 29 — A: inaintînd şi atingîndu-l cu j B, C: înaintează [...] o* \\ 37 — *A :* ce i l-au dat / B, C: dat lui de || **537,** *7 — A:* Pepelea se apropie. .. A / B, C: Are *]]9 — A:* XII / B, C: XI || 11 - n«»»o* B, C: ARIE || 22-/1: şi-n umbră/ B, C:. în umbră || 25 — *A : Sînzianei cîntînd j B, C:* Sînzianei || **538,** 1 — *A : (mai apropiat) j B, C:* SÎNZIANEI || 6 - *A : N.B. (Pădureanca, sub*

figura Sinzienii, vine în scenă, purtînd un văl.)] B, C: (Zîna'[.. .] Sînsianei.) |1 H - *A:* A!... îmi/ *B, C:* Cînd?... a!... mi- || 31 - *A:* pericolele *I B,C:* primejdiile || **539,** 17 — *A :* protège / *B, C:* ocroteşte || 22 — *A* tot, iubita mea / *B, C:* tot || 25 — *A:* sincer / *B, C:* adevărat || 30 — *A (buimăcit):* Ce / *B, C:* Ce || 33 - *A* : şi / *B, C:* Mama-Pădurei şi || 35 - *A (începe a intra încet / B, C: (încet intră* **|| 540,** 2 — *A : N.B. (Un / B, 6 (S-aude un\\\- A:* XIII / *B, C:* XII || 5 - *A : ZÎNA.-CODRULUI, PEPELEA, ZÎNA-LACULUI / B, C: Aceiaşi, ZÎNA-LACULUIJ* 25 - *A* : Şi / *B, C:* Iar (| 22-29 - *A : (Dispare.) / B, C:* Adio [...] *(Dispare.)* \\ 30 — *A :* PEPELEA *(culegîndfluierul de jos):* Iaca fluieraşul.. . Să urmez poruncii zînei şi apoi întins la cetatea *[inițial:* palatul] zmeului.

N.B. (El sună din fluier / B, C: (Pepelea [...] el; || 33 - *A: sub / B, C: toți sub* 1| **541, 1 -** *A:* XIV / *B, C:* XIII || 3 - *A: şi mulți alți străini; mai pe urmă [...] PALMĂ ț B, C: apoi [...] PALMĂ etc.* \\ **17-** *A: ini B, C: între* || 23 - *A : la j B, C: pe* \\ 33 - *A:* Voi fi eu călăuză. / *B, C:* Voi fi eu călăuzul. || **542,** 3 — *A* : împreună. / *B, C:* împreună.. . etc. || 6 — *numai în B, C:* (Sfîrşitul actului III.) || 8 — *A:* (Insula / *B, C:* (Teatrul reprezintă insula || 9 — *A:* de profil / *B, C:* în profil || 12 — *A :* despre stînga. Marea despre dreapta stîncei,. / *8, C:* după stîncă, marea. || 22 - *A : (Unul / B, C: (La [...] unul* **|| 543,** *între r.* 4- 5 - *numai in A :*

Fost-am domn încoronat
Ş-acum iată-mă argat,
Părăsit de-al meu noroc
Şi legat de-un poloboc. \\ *5 — A: (tăindu-ianticul):*

Taci/B, C: Taci || 9 — *A:* bună călăuză / *B, C:* bun călăuz || 13 — *A :* sub o [...] franco / *B, C:* sub [.. .] porto-franco || 17 — *A :* apă din puț / *B, C:* apă || 21 — *A:* Ce / *B, C:* De ce || 29 — *A:* avut *[inițial:* macarj batăr/B, C: avut... || 33 — *A :* acum / B, C: oricum || 34 — *A :* Noi/ B, C: însă noi || 35 — *A :* de-aice?... că-om mai ieşi la lume? / B, C: de-aicea?]| **544,** 1-20 — *numai în B, C:* DUO [. . .] etc. || 21 — *A* : Lăcustă. *(Scot apă din puț şi o deşartă în poloboc.) j B, C:* Lăcustă ! |[23 — *A : PÎRLEA, LĂCUSTĂ, ZMEUL (iese din palat) j B, C: Aceiaşi, ZMEUL* \\ 24-/4: *posomorit) j B, C: (ieşind din palat)* || 25 — *A : (în parte.) / B.C: (Aparte.)* || 26 - *A :* tidva / B, C: capul || **545,** 12 - *A*: cu plecăciune mă închin / B, C: mă închin cu plecăciune || 25 — *A : (in parte) /* B, C: *(aparte)* || 28 — *A : (lui Lăcustă):* L-am / B, C: L-am || 29 — *A :* aspră, dar / B, C: dar || 33 — *A, B, C:* zece *[inițial în A :* doi] || 35 — *A, B:* Bine. *(Lui /* C: *(lui* || 36 - *A : prin /* B, C: *în* || 37 - *A, B: (ieşind în dreapta) j C:* Bine. *(Ieşind.)* || 39 — *A : din palat şi j B, C: şi* **|| 546,** 1 — *A: (singur):* Mişeii!... Numai lauda-i de dinşii... Nu-s în stare nici

măcar si duci o bute pe umeri. *(Ridică un poloboc pe umăr.)* Mîni am masi mare; am poftit pe toți zmeii, pe toți balaurii şi pe toate pajurele ca să asiste la cununia mea cu Sînziana... Fata face încă nazuri, dar şi eu o țin închisă în palat ca să nurmi scape din mînă. .. Vorba ceea: mai lesne-i [să] păzeşti un cîrd de iepuri decît o fată... în sfîrşit o si fie a mea... Ce chef! ce chef! *(Intră în palat.) j B, C:* Mişeii [...] *(Iese.)* || 8 - *A: ținînd \ B, C: cu* || 16 - *A:* si-1 / B, C: să || 17, 23-/4: Da, da, da, da. / B, C: Da![...] da!||27-/4: *EajB.C: Barca* || 28 - *A :* vine!... *[continuarea anulată:* Ba nu, a dispărut... A fost o nălucire numai. *(Plinge.)] jB,C:* vine!!! H 32 — *A: (în parte)j B.C: (aparte)* || 33 — *A : alerge la malul vnărei.) \ B, C: alerge.)* **|| 547,** 9 — *A: ii întoarce j B, C: întorcindu-i* || 20 — *A* : Mai bine să mor... / B, C: Niciodată! || 21 — *A : (mănindu-se) [...]* tîrziu *[inițial:* departe] / B, C: *(maniat) [...]* tîrziu || 34— *A : (în parte.) /* B, C: *(Aparte.)* **|| 548,** 6 — *A :* cazan / B, C: căldare || 9 — *A: (venind I B, C: (vine* || 11 — *A:* un om / B, C: un || 28 — *A:* ca să / B, C: să || 36—37 — *A: a se răsturna.) I B, C: să [...] altul.)* || **549,** 1 — *A: (stringînd tare in brațe pe Pepelea) j B,* C: *(strîngindu-l)* 2 - *A : (în parte) /* B, C: *(aparte)* || 5 - *A : (în parte.) /* B, C: *(Aparte.)* || 19 — *A :* destul [de] buni / B, C: buni]| 30 - *A : (buimăcit):* Ciudat / B, C: Ciudat || 31 — *A:* care se chema / B, C: meu [...] cheamă || **550,** 5 — *A: (în parte) [...]* Mîni *[inițial:* Altă dată] / B, C: *(aparte)* [...] Mîine || 8 - *A : (Ieşind* / B, C: *(Iese* || 13 - *A :* A! să-i / B, C: să-i || 13- 14 - *A: (Sînziana j B, C: (Sună [. ..] Sînziana* || 16 — *A : PEPELEA* / B, C: *PEPELEA şi* || 20 - *A :* Eu / B, C: Eu, Pepeleo || 30 — *A :* trează / B, C: deşteaptă |1 34 — *A: (singur):* Unde-aş găsi o sapă, un hîrleț?... A! iaca ce-mi trebuie. *(Ie j B, C: (singur, ia* **|| 551,** 21 — *A:* Eu/B, C: cum friptură? eu || 23—24 — *A:* cazan / B, C: căldare || 25 — *A:* Ce cazan?... Eu în cazan? / B, C: Ce [. ..] căldare? || 26 — **552,** 9 — *nuntai în B,* C: ZMEUL [...] pămîntului. || 10 — *A* : Răbdare [...] mîni. *(Se ocupă cu stejarul din fund şi-l ridică pe umere.) j B, C: (ieşind):* Răbdare [...] mîne. || 11 — *A : în scenă îngrozit):* Ce-a / *B, C:* Ce-a || 12 — *A : (asemine) :* Ce-a / *B, C:* Ce-a || 13—. 4 : *de după I B, C: după* || 14 — *A, B, C:* bucate *[inițial în A :* piftie] || 15 — *A, B, C:* Ce *[inițial în A :* Piftie ?] || 17 — *A:* noi ?... Să te înfrupți? / *B, C:* noi? || 18— 19 — *A : (înaintînd):* Hei, Pepeleo... umplut-ai polobocul? / B, C: *(revenind)* [...] poloboacele? \\22~*A:* oă decît / B, C: decît || 26 — *A : în parte) j B, C: aparte)* || 30 - *A : (încet lui\B,C: (lui* || 31 — *A : (asemine):* Nu / B, C: .Nu||37 —/4: *(zvîrlind* / B, C: *(azvîrle* \\ **553,** 4, 14 — *A: (în parte) /* B, C: *(aparte)* || 17 _ *A :* dar unde / B, C: Unde || 21 — *A: înfundă j B, C: afundă* || 23 — *A : SÎNZIANA (se / B C: şi SÎNZIANA (ea se* \\ 32 - *A : şi LĂCUSTĂ*

(lafereasta de jos a turnului) / *B, C:* *LĂCUSTĂ* || 33 — *A :* Iată-ne / *B, C:* *(la* [...] Iată-ne || **554,** 1 — *A :* şi-n cazan. *I B, C:* şi în căldare. JJ 8 — *A :* Taci ! / *B, C:* Taci [...] en. || 10 - *A : PEPELEA, PÎRLEA, LĂCUSTĂ, ZMEUL (iese încet din palat, înarmat cu buzduganul) j B, C: Aceiaşi, ZMEUL* || 11 - *A* : ZMEUL / *B, C:* ZMEUL [...] *buzduganul* (| 12 - *A : (Cheamă încet.)* / *B, C: (încet.)* || 23 — *A* : ţandure / B, C: ţănduri g 27 — *A: o dată j B, C: încă o dată* \\29 — *A:* de-acum / *B, C:* acum |f 30 — *A, B,* C: dar [...] ucis *[iniţial în A: Oi* lua mîni buzduganul fratelui meu, ca să mă prezint cu el la nuntă.] || **555,** 4 — *A :* purici / *B, C:* ţînţari J| *5- A:* şi PÎRLEA *(dispărînd):* Breee! / *B, C:* PÎRLEA [...] Breee 1 |(8 - *A :* tot în / *B, C:* în || 10 - *A, B, C:* Oare *[iniţialîn A :* Dar] || 17- 18 — *numai în B, C: (Cuartei)*

PEPELEA ||23-24 - *A: N.B. (Sinziana se arată la fereasta de sus. Pîrlea şi Lăcustă la cea de jos.)*

SÎNZIANA / *B, C:* SÎNZIANA [.. .] *fereastră)* || 30 — *numai în B, C: (la [...] jos)* I 31 • *A :* stă / *B, C* se U 34 — ^4: cazanul unui / *B,* C: căldarea celui || 35 - **556,** 19 - *A :*

ÎMPREUNĂ *bi-it&ik,* '.: k. >ţ

PEPELEA: Sînziană, te deşteaptă... etc.

SÎNZIANA: Ah! Pepele, sînt deşteaptă... etc.

PÎRLEA şi LĂCUSTĂ: Groaza-n mine stă deşteaptă... etc. / *B,* C: PEPELEA [...] zmeu. H 28 - ^ : capătul / *B,C:* capul 1| 29 - / ! : Sînziană *j B, C: (coborînd-o):* Sînziană || 30 — *A : (coborîndu-se şi aruncîndu-se j B, C: (coborînd, se aruncă)* || 33 — *A: (cătînd să-l îmbrăţişeze pe Pepelea)jB,C: (îmbrăţişînd* [. ..] A ! **|| 557,** 7 - *A : tuspatru ţ B,C: toţi patru* || 9 — *A: (somnoros, iese) j B, C: (iese somnoros)* || 20—21 — *A :* CÎNTIC PB MAREA / *B,* C: TUSPATRU

(cîntă) |1 27 — *A : afundă / B, C: depărtează* || 30 — *A : buzduganu-i rupt.)* Iată-1 / *B, C:* el [...] e || 32 — *A, B,* C: zbor. *[în A, continuarea anulată:* Calul, calul.. **.] || 558,** 1 — *A :* CÎNTIC / *B, C:* ARIE)| 12 — *A : desperat j B, C: de desperare* || *16 — A:* Imperiul/ *B, C:* Teatrul reprezintă imperiul || 17 — *A :* chindie. Movili de omăt.) / *B, C:* chindie.) 1| 20 — *A : Albi, înaripaţi \ B, C: (Toţi [.. .] şi-naripaţi* \\ 21 - *numai în B, C:* COR || **559,** 12 - / 1 : *CRIVĂŢUL (cu părul alb, zburlit, intră pin dreapta) j B, C: CRIVĂŢUL* || 32 - *A: (desperat):* A/E, C: A **||560,** 1-2 - *A:*

UN GENIU: Ce ne facem noi fără dinastie?

ALT GENIU: Dacă am proclama republica ca... aiure?

CRIVĂŢUL: Ne-ar mînca lupii şi urşii demagogiei... Mai înţelepte să/

B, *C:* GENIUL [...] Să || 7- 19 - *A :*

UN GENIU: Pe cînd eram curier de cabinet, am cutrierat lumea şi am găsit una, însă numai una.

CRIVĂŢUL: Unde? la Kamciatka?

UN GENIU: Ba nu aşa departe.

CRIVĂŢUL: La *[iniţial:* Unde, dar] Bucureşti, la Iaşi?

GENIUL: Aş! pe acolo inimele-s ferbinţi foc.

CRIVĂŢUL: Unde dar?

GENIUL: Aiure... dar nu-mi aduc aminte.

CRIVĂŢUL: Du-te naibii.

Ce-ntîmplare! ce urgie
Pe a noastră-mpărăţie!
Prier, domnul cel berbant,
A făcut un loc vacant.
Ţara noastră-i de jălit
Si de-acum noi ne-am topit!

.• i-..ifaffr'li«^» j.nft i^_..iiw*i»eoft ***a u iamuY,*** **:ĂJA<T5HT**

Ţara noastră-i de jălit
Şi de-acum, vai! ne-am topit! / *B, C:* TOŢI [...] unde? |)

21 - *A: CRIVĂŢUL, GENII, ZMEUL (trece călare prin aer) / B, C: Aceiaşi, ZMEUL* || 22-23 - *A :*

CRIVĂŢUL: Priviţi, priviţi... Iaca Zmeul din poveste... Vine calare prin văzduh ca un meteor.

GENII *(cu grijă):* Zmeul!

CRIVĂŢUL: întăiaşi dată el calcă pe locurile aceste.

UN GENIU *jB,C:* TOŢI [...] acestea. || 28 - / ! : CRIVĂŢUL / *B, Ci* GENII || 30 - *A :* Ba, ba... să / *B, C:* Ba-ba-ba-ba, să-să-să || **561,** 8 - *A: aiincit pe gînduri.) j B, C: gînditor,)* || 9 — *A : (încet, către genii) / B, C: (către genii, încet)* || 17 — *A :* să îngheţaţi / *B, C:* faceţi să îngheţe || 22—23 — *A:* c-am zis, c-am zis, c-am zis... / *B, C:* c-oi zice... || 26 — *A: (cintind pin dreapta)*

Ce dulce viaţă!

în acest loc (etc.) / *B, C: prin [. . .] corului.)*\\ 34 —35— *A :* cazanul *I B, C:* căldarea || **562,** 5 — *A : (Sare în loc.) j B, C: (Sare.)* \\ **6 —** *A :* de fugă / *B, C:* de-a fuga || 8 - *A :* fac / *B, C:* prefac în || 14 - *A: Lăcustă, îl I B, C: el şi-l* || 18 — *A : El \ B, C: Lăcustă* \\ 19—20 - *A :* să-1 dispoi de cojoc... Am un cuţit *j B, C:* să-i spintec cojocul... am cuţitul || 22 - *A : el.)l B, C: el, el [.. .] zice:)* || 26 - **563,** 40 - *A :* vine să-şi răzbune!... Ce dinţi grozavi!... Are poftă de mîncat ?.. .

La sănătoasa, Lăcustă.

(Sare pe picioare şi fuge, lunecînd, în dreapta, alungat de urs.)

SCENA V

PĂCALĂ şi TÎNDALĂ (invelifi în cojoace groase, purttnd căciuli mifoase şi opinci, se cobor pe deal, sprijinindu-se in beje)

TÎNDALĂ *(pe movila de zăpadă):* încet, încet, Păcală, că aice-i în ruptul capului.

PĂCALĂ *(în urma'lui):* In ce ţară ne găsim, Tîndală?

TÎNDALĂ: Ştiu eu?... poate la Sibir... încet să nu luneci...

PĂCALĂ: Mult te mai îngrijeşti de mine.. . Ţi-s drag?

TÎNDALĂ: Ba nu, dar dacă-i luneca tu, cazi peste mine... şi...

PĂCALĂ: Şi... Na, ţine bine; lunec.

(Lunecă; dă peste Tîndală care cade şi amîndoi se rostogolesc pe movilă în scenă.)

TÎNDALĂ: Na, na, na, na, na,... M-am dus...

(Amîndoi la pămînt, se reazemă pe coate.)

PĂCALĂ: Ţi-ai frînt ceva?

TÎNDALĂ: Numai un hosentrai. .. dar simt că-mi îngheaţă nasul.

PĂCALĂ: Şi mie o ureche.

TÎNDALĂ: Să ne frecăm degrabă cu zăpadă... Ăsta-i leacul.

(Păcală freacă nasul lui Tîndală în vreme ce Tîndală freacă urechea lui Păcală.) .

PĂCALĂ: Vîrtos, vîrtos...

TÎNDALĂ: S-a roşit?

PĂCALĂ: Cît un patriot *[iniţial:* Ca o sfeclă]... dar urechea mea?

TÎNDALĂ: Cît alt patriot *[iniţial:* altă sfeclă]... Le-am scăpat de degerătură... Hei! hei! Păcală dragă... Viaţă-i asta?

PĂCALĂ: Viaţă, Tîndală, dar proastă.

TÎNDALĂ: Ne-a osîndit augustul nostru împărat să luăm lumea-n cap şi să nu ne întoarcem acasă fără Sînziană... Şi iată un an de cînd cutrierăm pămîntul fără nici un rezultat.

PĂCALĂ: Bine zice vorba: Decît ai avea un stăpîn, mai bine şepte slugi.

TÎNDALĂ *(stărnută):* Na... am căpătat ş-un guturai.

PĂCALĂ: Să-ţi fie de bine... *(Stărnută.)* Amin!

TÎNDALĂ: Dar ce s-aude? *(Sare pe picioare şi cată în stînga.)* Văd alergînd un sturluibat. .. Fereşte!...

PĂCALĂ *(sărind în picioare):* Ce să fie?... parcă-i Pîrlea-Vodă!.,, aleargă încoace cu sabia-n mînă...

TÎNDALĂ: A fi turbat de frig.

PĂCALĂ: Fugi din calea lui... *(Se retrag amîndoi Ungă movilă.)* Iaca vine alungind nişte dihănii albe.

SCENA VI

PĂCALĂ, TÎNDALĂ, PÎRLEA

N.B. (Se aud în stînga ţipete de spaimă; apoi mai mulţi genii traversează scena şi fug în dreapta, dînd semne de groază. Pîrlea intră furios, zburlit şi lovind cu sabia în văzduh.)

PÎRLEA: Na şi ţie!... Na şi ţie... Na şi ţie... Luptă cu Pîrlea vă trebuie?... Mai na! Mai na! *(Se opreşte.)* Cîţi am ucis?..; pe toţi!... Ba parcă mai zăresc vro doi... *(Se repede spre Păcală şi Tîndală.)* Să-i căsăpesc şi pe dînşii...

PĂCALĂ *(apărîndu-se cu băţul):* Ha ho, ha ho!

TÎNDALĂ *(asemine):* Nu da, măria ta, că sîntem miniştri.

PÎRLEA: Ce văd?... Păcală şi Tîndală?... Aici?... De unde? Cum?

PĂCALĂ: Cum vrea păcatul... Dar măria-ta?

PÎRLEA: Eu veneam pe drum cu tovarăşii mei, cu Lăcustă, cu Pepelea şi cu Sînziană...

PĂCALĂ şi TÎND.: Trăieşte?

PÎRLEA: Nu mă întrerupeţi... cînd deodată ne iese în cale o ceaţă de lighioi albe cu aripi şi se aruncă busta asupra noastră!... o luptă crîncenă se încleştează!... Eu resping pe cei care se legaseră de mine şi-i iéu la goană... păn-aici. (it pentru Pepelea şi Sînziană, ce-au devenit în urma mea?... Ei o ştiu... Uf!... da rău m-am înferbintat!... N-aveţi apă?

PĂCALĂ: Apă?... ferească Dumnezeu; dar avem un fedeleş cu vin şi ceva merinde.

PÎRLEA: Hai să le punem la cale, c-am obosit şi-s mort de foame.

PĂCALĂ: Poftim să-ntidem masă pe zăpadă... E albă ca o faţă de masă. *(Merg de se aşează Ungă movilă şi mănîncă.)*

TÎNDALĂ: Ş-aşa ne spuseşi, măria-ta, că trăieşte Sinziana?... Ati scăpat-o din cetatea Zmeului?... Cum?

PÎRLEA: E o poveste lungă... Ascultaţi...

(Grăiesc încet tustrei, ghemuiţi deoparte, în stînga.) j B, C: fuge [...] *gheaţă.)* || 564, 1 - *A:* VII / *B, C:* VI || 2 - *A:* PÎRLEA, *PĂCALĂ, TÎNDALĂ, CRIVĂŢUL (intră pin dreapta) / B, C: Aceiaşi [...] omăt)* || 3—4 — *A:* reuşit a prinde la mînă pe Sînziană!... în vreme ce Zmeul se bătea cu tovarăşii săi *[iniţial:* Pepele], am răpit-o, am dus-o în grabă / *B, C:* prins [...] dus-o || 8— 15 — ^4: Toate merg strună şi astfel eu rămîn tot prim-ministru... Iaca ce vra să zică de-a fi diplomat şi ceva scamator.. . Dar s-aude cortejul. . . Vine. *(Merge înaintea cortejului.) j B, C:* iaca [.. .] M-am!... || 16 — ^4: *încep a intra j B, C: intră* || 17 — *A: şi [...] Ei*

preced j B, C: blănitc şi [.. .] După dînşii, || 19 — *A : lungă albă [. . .] o mască micăjB,C: albă [. ..] un văl subţire* \\ *20—21 — A: îmbrăcat cu cojoace se grupează pe movili.) j B, C: urmează [...] scenii.)* *înire r.* 21—22 — *numai în A:*

PÎRLEA: Ce s-aude?

TÎNDALĂ: Nu ştiu, că mi-e somn de cad...

PÎRLEA: Ai beut prea mult vin... *[anulai:* Taci.] Să nu adormi ca te trezeşti mort.

PĂCALĂ: Văd un cortej... Ce să fie?

PÎRLEA: Taci... || 22 - *A:* VIII / *B, C:* VII || 23-24 - *A : Precedenţii, SÎNZIANA, CRIVĂŢUL, GENII, POPOR / B, C: PÎRLEA [.. .] CORTEJ* y 32 - *numai în B, C:* LĂCUSTĂ || **565,** 1-2 - *numai în B,C:* AMÎNDOI .[. ..] ş-amoare. || 6-7 - *A :* PÎRLEA

Simt pentru dînsa ş-amor ş-amoare. / *B, C:* CORUL [.. .] etc. g 9 — *A: (prezentă Sînzienii o coronă de argint cu briliante) j B,C: (prezentînd [. . .] briliant)* \\ 17 - *A : (în parte.) / B, C: (Aparte.)* || 18 - *A :* Şi-n / *B, C:* în || 26—28 — *A : (exaltat,în parte):* Visez sau nu visez?... Nu ştiu, dar ştiu că m-am aprins.

PĂCALĂ *(lui Tîndală):* Ian să vezi, Pîrlea a să mai facă vro bosma.

TÎNDALĂ *(somnoros):* Aşa-mi pare. / *B, C:* Frumoasă-i [...] tine ! y 29 - *A :* CRIVĂŢUL *(tare) / B, C:* CRIVĂŢUL || 31 - *A :* a-şi alege / *B, C:* să-şi aleagă || **566,** 1— 13 — *A :* Care din voi aspiră la această mărire si fericire să se prezinte !. .. Am zis !

PÎRLEA *(rapezindu-se, nebun):* Eu!

SINZIANA *(în parte):* Pîrlea?

PÎRLEA *(lui Tîndală):* Ce ţi-am spus?

TÎNDALĂ: Dacă-i ardei...

Bn-TSfft "jSvV:;
•Tfifluq 5]l sg

PÎRLEA *(exaltat):* Ce voluptate mă aşteaptă!... S-o sărut, s-o strîng în braţe I

CRIVĂŢUL *(lui Pîrlea):* Străine, cearcă-ţi norocul.

SÎNZIANA

Vino, te-aştept.

TOŢI

Vai de-a lui viaţă!

PÎRLEA

Ah! simt în pept
Fiori de gheaţă.

(Pleacă spre Sinziana, dar deodată picioarele i se înţepenesc, trupul i se umple de fiori, limba i se leagă cu cît se înaintează.) / B, C: PÎRLEA [. . .]

leagă.) i 16 - *numaiîn B, C:* LĂCUSTĂ || 18 - *numaiînB,* C:ÎMPREUNĂ y 21—25 — *A: (Cuprins de un tremur ce merge crescînd, se apropie de Sînziană.) I B,C:* CORUL [...] pată. || 26-30 - *A:*

ÎMPREUNĂ

SÎNZIANA	PÎRLEA	TOŢI
,. v ^.•'a-jew	-v w- Vt i> *Am* 1»* «îi'V	*ii,* il'-'rM^h'• ft<
Vino, te-aştept	Ah! simt în pept	El simte-n pept *ii*
Cît eşti în viaţă	Fiori de gheaţă.	Fiori de gheaţă.
Să te faci drept	Sînt eu deştept?	Nu calcă drept.
Un sloi de gheaţă.	Sînt oare-n viaţă?	Rău o s-o^paţă! / *B,* C:

PÎRLEA [...] viaţă? || 31-33 - *A:* PÎRLEA: Plin / *B, C:* PÎRLEA [...] Plini || **567,** 3—5 — *A: (Sărută pe Sinziana şi rămîne pe loc ca o statue, încremenit, strigînd: „Aoleo!... îngheţi")*

TOŢI / *B, C: (Unul [...]* CORUL || 7 - *A :* Iată-1 / *B, C:* Iată-i || 8 - *A :* E bun / *B, C:* Sînt buni || 10 - *A :*

PĂCALĂ: Sărmanu!... A degerat!

TÎNDALĂ: Satură-se de fete. ,

(îl ieu pe sus şi iese cu dînsul pin dreapta.) j B, C: (Sînt [...] avanscene. » || 11 - *A:* IX / *B, C:* VIII || 12 - *A : Precedenţii, PEPELEA (vine alergînd din stînga) / B, C; Aceiaşi [...] alergînd)* || 14 — *A :* Aud glasul / *B, C:* Glasul || 17 — *A : (în parte)\B, C: (aparte)* || 18 — *A:* asta / *B, C:* asta de gheaţă || 22 — *A:* recunosc. *(Vrea să înainteze, dar e împiedecat de oameni.) / B, C:* recunosc. *23* — *A: (în parte):* Mi-e milă de el, dar alta nimic nu simt la glasul lui / *B, C: (aparte):* O Doamne! || 24 — *A :* iarna. / *B, C:* iarna [. ..] bate ! || 26 — *A : aruncă / B, C: răpede* \\ 27- *A:* CRIVĂŢUL *(oprindu-l)\B,C:* CRIVĂŢUL || 28 - *A:* maiestăţei sale / *B, C:* împărătesei || 30—31 — *A :* a avea noroc să o sărute pe frunte făr-a / *B, C:* o va [...] de-a nu || 32 — *A :* să cerc / *B,* C: să-mi cerc norocul **H 568,** 1-2 — *numai în B, C:* DUO *

PEPELEA || 4 — ^4: Mîndră şi aleasă / *B, C:* Scumpa mea mireasă || 6 - *A :* Şi mor / *B, C:* Cuprins || 16 - *A :* Nu mă tem / *B, C:* N-am frică || 20 — *numai in B, C: Pepelea continuă.)*|| 25 — *A: (O strînge pe Sinziana în braţe şi o sărută./ B, C: (Strînge [...] frunte.* || 26 — *A : veselă, ea-şi scoate masca / B,C: ea-şi scoate vălul* \\ 33 — *A :* O!... / *B, C:* El e mirele iubit! **|| 569,** 1 - *A :*

ÎMPREUNĂ

PEPELEA şi SÎNZIANA / *B, C:* SÎNZIANA şi PEPELEA || 4- *A :* în / *B, C:* cu || 7 - *A :* TOŢI/E, C: CORUL || 11 — *A :* voioasă-mpărăţire / *B, C:* domnie-n strălucire || 12 - *A :* X / *B, C:* IX || 13 - *A: Precedenţii, ZMEUL (vine rapide din dreapta) / B, C: Aceiaşi, ZMEUL* || *H — A: (venind şi respingînd j B, C: (vine [. ..] respinge* || 15 — *A :*

CRIVĂȚUL: Crimă de les-maiestate! / *B, C:* TOȚI: Zmeul! || 16-18 - *A:* vie [...] mele./ *B, C:* să vie [...] *brațe.)* || 19 — *A* : SÎNZIANA *(luptînd)jB, C:* SÎNZIANA || 20—22 — *A* : Aşteaptă, Zmeule... eu îți sînt popa. *(Scoate fluierul şi suflă în el, dar nu scoate nici un glas.) j B, C: (scoțînd[.. .]* mut ! || 23 — *A* : Fluierul tău nu mai are nici o putere... *(Ridicăîn brațe pe Sînziana.) /B, C:* Pepeleo ! || 24 — *A : (Cade în genunchi.)* O ! Zîna mea / *B, C:* Zînă! Zînă || 25 — *A:* în tine mi-i toată sperarea! / *B, C:* ajutor, ajutor!... || 26 — *A* : XI / *B, C:* X R 27 — *A : Precedenții [.. .] movilă de zăpadă) jB, C: Aceiaşi [...] movilă)* || 29 — *A : (cu uimire):* A! Zîna, zîna!/B, C: Zîna-Lacului ! || 30 - *A : peJB,C:* de pe || **570,** 2 - *A* : meu ne./ *B,* C: ne || 3—4 — *A: (Face un semn.)* Priveşte!

(Calul trece prin aer şi dispare.) j B, C: priveşte ! [...] *aer.)* || 9— 16— *A: (La un semn al Zînei, Zmeul se afundă, dînd un răcnet desperat.)* TOȚI *(cu groază)\Q\\B,C:* ZMEUL [...] fiară ! || 17 - *A* : SÎNZIANA / *B,* C: SÎNZIANA şi PEPELEA *\\intre r. 21 — 22 — numai în A :*

PEPELEA

Iată-a perit
Cumplita fiară.
Vom fi de-acum
Ferice iară.

CRIVĂȚUL şi POPORUL

A dispărut
Arzînd în pară
Zmeul cumplit,
Cumplita fiară! || 27 — *A:* TOȚI 132-**572**,5 - *A:* ÎMPREUNĂ / *B, C:*

SCENA XII

Toți personagii din piesă, afară de Zmeu şi de Pădureanca

ZÎNA *(face un semn, strigînd):* La palatul lui Papură-împărat!

N. B. (Un nor ascunde decorul şi cînd / B, C: ZÎNA [. ..] *norul* || *6—A :* minunele/B,C: frumusețele |) 9— 13—*A : grupuri.)jB,C: grupuri[. . ,]terasă.)* || 14 - *A:* PAPURĂ *(cătrăcurteni) \ B, C:* PAPURĂ || 14- 15 - *A* : spus ... De / *B, C:* spus f...] de || 17— 18 — *A* : că Sînziana mea revine acasă... / *B,* C: pe [. ..] iat-o !... || 19—21 — *A : N.B. (în sunetul unei simfonii, Zîna-Lacului .ținînd pe Sînziana de mînă, intră pe scenă din dreapta. Pepelea se găseşte la stînga ei. În urma lui vin: Pîrlea-Vodă, Lăcustă-Vodă, Păcală, Tîndală, Crivățul şi genii schimbați în haine de vară şi purtînd bucheturi de flori.. Ei toți se înaintează spre terasă.)*

PAPURĂ: Ah! iat-o!... iat-o! *(Se coboară cîteva marşe.):* Sînziana!... tu-eşti, copila mea?/B, C: TOȚI [...] eşti? || 22—23 — ^4 : *(aruneîndu-se în brațele tătîni-său:)* Scumpul meu părinte !/ *B, C:* Scumpul [...] *Papură.)* || 28—29 — *A* : Zîna?... Să te sărut... *(Sărută Zîna. în parte.)* Dulce peliță!/ *B, C:* Ce [. ..] coz.|| 32 — *A:* dinaintea / *B,* C: înaintea || 33 - *A:* pe capetele / *B, C:* asupra capului || **573,** *6 —A:* Fine./ *B, C:* (SfîrşituL piesei.) ||

LA BUCUREŞTI (p. 575)

în scrierile sale dramatice de după 1862, Alecsandri critica multele păcate ale administrației şi politicii guvernelor succesive ale lui Cuza, fără-a trece, bineînțeles, cu vederea demagogia liberală, care îl dezgusta în aceeaşi măsură în care îl sufoca „atmosfera măririlor" (cf. G.C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 463).

Retragerea poetului la Mirceşti se datora în bună măsură nu numai sentimentului de mulțumire çe-1 încerca în acest loc plin de farmec şi de linişte, ci şi dorinței sale de a se afla cît mai departe de. atmosfera în care era nevoit să trăiască la oraş şi pe care o detesta. „în această vreme [1863 — «.«.], probabil — e de părere G.C. Nicolescu — în afară de alte lucrări a căror elaborare nu poate fi datată, scrie cînticelele sale: *Chirița in voiaj, Barbu Lăutaru, La Bucureşti* şi comedioara *Paracliserul* sau *Florin şi Florica.* Primele două şi cea din urmă s-au jucat în februarie şi martie la Bucureşti. Cînticelul *La Bucureşti* oglindea ceva din sentimentele pe care le trăiau moldovenii văzînd în perioada de după Unire scăderea importanței Iaşilor în avantajul Bucureştilor. Cînticelul aducea totodată o critică a moravurilor îndeosebi politice din noua capitală a țării, săgețile sale îndreptîndu-se mai cu seamă împotriva liberalilor şi demagogiei lor. E interesant că, deşi în final cînticelul omagia Unirea, temîndu-se ca totuşi el să nu fie interpretat ca o încurajare a tendințelor separatiste, într-o vreme cînd îndeosebi partida boierească moldovenească agita asemenea planuri, Alecsandri n-a publicat niciodată acest cînticel şi probabil 1-a retras curînd de pe scenă. De reprezentat trebuie să se fi reprezentat, căci refrenul unui cuplet al său apare într-un articol al lui Pantazi Ghica din această vreme"[1] (cf. *ibidem,* p. 454).

[1] Vezi Pantazi Ghica, *Impresiuni de călătorie in Moldavia,* in *Independența română,* nr. 73, 5 oct. 1863, p. 290—292 *[nota CC. Nicolescu].*

O dovadă in plus că acest „cînticel" a fost reprezentat pe scenă, şi nu numai la Iaşi, ci şi la Bucureşti, o constituie existenţa unui alt manuscris — în afară de cel aflat în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 17ᵛ—22" — şi anume a celui de la Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti (sub nr. 13/1951).

ExistenţaT acestui manuscris a fost semnalată de George Franga *(Un „cînticel comic" al lui Vasile Alecsandri: „La Bucureşti",* în *Manuscriptum,* II, 1971, nr. 3 (4), p. 161—163), care reproduce scrierea, completînd-o cu părţile aflate numai în manuscrisul de la Biblioteca Academiei R.S.R. George Franga arată, de asemenea, că acest „cînticel" n-a fost publicat sau semnalat în nici una din ediţiile operei dramatice a lui Alee sandri.

Alecsandri a avut totuşi intenţia să publice măcar în *Convorbiri* •*literare* scrierea, dovadă că după moartea sa, în 1892, în această revistă (an. XXV, nr. 11 şi 12 din 1 martie, p. 899—900), apare „cinticelul comic" *La Bucureşti* (e drept, numai începutul — 4 rînduri — şi fragmentul final), însoţit de următoarea notă a redacţiei:

„în 1862, Alecsandri compusese, pe lingă multe alte «cîntecele comice» publicate de mult, şi unul inedit încă şi intitulat *La Bucureşti.* în el se descriu greutăţile ce întîmpinau pe atunci călătorii care plecau din Moldova spre Bucureşti, atît în timpul călătoriei, cît şi după sosirea lor în noua capitală a României. Posed manuscrisul acestui cînticel numai în stare iragmentară, dar scris de însăşi mîna lui Alecsandri, şi estrag partea finală."

Nu ştim cînd va fi primit I. Negruzzi acest manuscris, dar faptul că •el n-a apărut în timpul vieţii lui Alecsandri s-ar putea datora redacţiei *Convorbirilor,* care n-a considerat oportun să-1 publice decît după moartea .autorului. Reţinem că nota redacţiei dă ca dată a compunerii „cînticelului" anul 1862.

în ediţia noastră reproducem textul manuscrisului aflat la Biblioteca Academiei R.S.R (ms. 2253, f. 17ᵛ—22"), întrucît acesta este cel mai •complet.

VARIANTE

ms. **2254** (A), ms. **13/1951** (B), Convorbiri literare (C)

575, 3 — *A:* piaţa teatrului / *B, C:* o piaţă a Bucureştilor [| 5 **— 576,** '**9 —** *numai în A, B* [10 — *A :* cercat <.. .) da/B: cercetat (...) să dau \\ il7 — *A :* nu e mijloc / B: chip nu este || 20 — *A :* fost / B: trecut || **576,** 3 — *A :* Am fost / B: Fost-am || 4 — *A :* Şi de atunce parcă-s / B: Şi-acum de trudă mă simt] **H 9 — 579,** 2 — *numai în A* || 3 — 12 — *numai în A, B* ,[4 — *A:* de geniu şi om / B: cu geniu mare *între r.* 4—5, *numai în B:*

Altul în mînă-i avînd o teacă
Strigă că-i singur brav pe pămînt,
Căci este gata război să facă
Cu lumea-ntreagă. .. cu mori de vînt.

Altul pretinde că-n Românie
Soarele-Unirei el 1-a aprins !...
Şi cînd i-abate să nu mai fie...
Suflă, şi-odată soarele-i stîns!...] || 13 — *A:* păzitor de noapte/B: glas între culise/C: glas dintre culise || 16 — *A :* Unirea/' *B, C:* Unirea! *(Către public.)* \\ *16—A, B:* am giucat/C: jucat || 18 _ *A, B:* o / C: o simplă |] 19 — *A :* Casaţie / B C: Curtea de Casaţie|j! 25 — *A :* silit / B, C: silit poate)| 25—26 — *numai în A: (Se [. ..] geamandan.)* || 27 — *A:* gioc. / B, C: gioc, însă nu mă pot opri de-a zice: II **580,** 5—8 — *numai în A, C:* Unirea-i [...] plecăciune. | 10 — *A:* bună /" *B, C:* sfîntă || 12 — *A:* Şi-i voi da vecinie închinăciune. / B, C: Şi-i dau adincă închinăciune, *[iniţialîn B:* Deci mă-nchin dară cu plecăciune!] ||| 13 — *A : (Îşi [...] cade.) j B,* C: *(Se închină şi iesă.)* ||
un l'A u, 1-nfeiT ,+O<T-. ' *tţ* iircJWcy.uqk.Ţ ,->l>h- *;éitixt* 9q V'Mvrff;i *t.* * .!
e, ••••*iu* ie -jr.-j *Min'ii ttrvi* ./.Jîftlq:ar•>.-?•.< » • - •*a'aai* .*iu* o

ADDENDA

BECRI-MUSTAFA (p. 583)

Schiţa unei drame istorice în trei acte cu acest titlu se află pe f. 14ᵛ din ms. B.A.R. nr. 2253 şi este scrisă de Alecsandri cu cerneală neagră.. Ea cuprinde numai lista personajelor (7 la număr) şi planul celor trei acte pe care urma să le aibă piesa.

Subiectul este prelucrat de Alecsandri în legenda *Murad Gazi sultanul şi Becri-Mustafa,* după Dimitrie Cantemir, la începutul anului 1876, cînd trimite scrierea lui I. Negruzzi pentru a fi publicată în *Convorbiri* (cf. scrisorile adresate acestuia la 4 şi 10 febr. şi 8 martie 1876 — în V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 82—85). Cînd include poezia în volumul de *Opere complete,* 1880, în ciclul *Legende nouă,* poetul scrie, la 21 iunie 1880, prietenului său Al. Papadopol-Calimah, că aceasta ii este dedicată: „Am dat la tipar un nou volum de poezii, între care se găseşte legenda lui Becri-Mustafa, dedicată amicului meu şi coleg Papadopulo-Calimah" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 277).

Ideea de a scrie o piesă cu acest subiect, lărgind cadrul legendei, ' n care aveau să intre şi raporturile Porţii Otomane cu Ţările Româneşti,.

•se va fi conturat în mintea scriitorului în aceeaşi iarnă a anului 1876, în preziua războiului nostru de independenţă. „Zugrăvind putreziciunea morală ce domnea la curtea celui ce era încă suzeranul României" ,— sugerează G. C. Nicolescu, Alecsandri se va fi gîndit „şi la o semnificaţie mai profundă în legătură cu poporul nostru" (cf. *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 560).

Schiţa acestei drame istorice a fost semnalată şi publicată pentru prima dată de II. Chendi şi E, Carcalechi în Vasile Alecsandri, *Opere complete. IY. Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. XIV (prefaţa).

LEGENDA LUI JOLDE (p. 584)

Ideea acestei drame istorice, nedusă pînă la capăt, încolţeşte în mintea Hui Alecsandri la Mirceşti, în toamna anului 1878. „Deocamdată — mărturisea el lui I. Negruzzi la 12 noiembrie din acest an — atenţia mea a fost atrasă prin epoca lui Alexandru Lăpuşneanu, atit de dramatică şi de caracteristică. In ea am descoperit mai cu deosebire trei personagii care merită de a fi reînviate pe scenă: Jolde, Lăpuşneanu şi Despot. Tustrei ar forma o trilogie istorică, care, bine împărţită, bine ţesută, bine scrisă, ar îmbogăţi literatura noastră" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,*p. 111— 112). Scriitorul însă, după ce „înşirui doar protagoniştii din *Legenda lui Jolde,* execută numai un panou din tripticul dramatic pe care îl proiectase, scriind *Legenda lui Despot"* (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.,'p.* 271).

Despre acest domn, suit pe tronul Moldovei pentru numai citeva zile, C. C. Giurescu scrie: „[Alexandru Lăpuşneanu] venind în ţară cu ajutor polon, a găsit însă aci pe un alt candidat, pe Joldèa, susţinut de Elena, văduva liii Petru Rareş, care voia să-1 facă ginere [...]. La satul Şipote, pe Jijia, ostaşii lui Alexandru prind pe Joldea, care e însemnat la nas şi trimis la mănăstire (septemvrie 1552) ; apriga Elena plăteşte cu viaţa amestecul ei în această chestie; în schimb însă, în anul următor, Ruxandra, fiica lui Rareş, devine soţia noului domn" (cf. *Istoria românilor,* Bucureşti, Fundaţia regală pentru literatură şi artă, 1943, vol. II, p. 195).

Acest chip, care a stăruit o clipă pe scena zbuciumată a istoriei Moldovei, păleşte în faţa celui al lui Despot, şi în cele din urmă proiectul unei a doua drame este abandonat cu totul de scriitor.

Dovada intenţiei lui Alecsandri de a scrie această piesă o constituie fila 82[r] din ms. B.A.R. nr. 2253, scrisă de mina poetului, cu cerneală violetă, cuprinzînd lista personajelor şi începutul scenei I. Ea este intitulată *Legenda lui Jolde sau Trei domni sub o coronă* şi a fost semnalată şi publicată pentru prima dată în *prefaţa* ediţiei V. Alecsandri, *Opere complete.* IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. VI (prefaţă semnată de II. Chendi şi E. Carcalechi şi datată 10 ianuarie 1905). Chendi şi Carcalechi sînt de părere că tocmai succesul obţinut de *Despot- Vodă* ar fi împiedicat realizarea proiectului în discuţie, succes care stîrnise, pe lîngă elogii, invidii şi atacuri răuvoitoare „şi încă în ziare destul de răspîndite" *(Românul,* 1879- 1880 — Damé; *Presa,* 1879, nr. 249—256 — Şoimescu ; *Literatorul,* 1881 — Macedonski).

Aceşti doi merituoşi cercetători şi editori ai operei lui Alecsandri amintesc şi alte proiecte dramatice nerealizate ale poetului: *Răpirea Bucovinei,* „poemul dramatic în 8 tablouri asupra lui Ştefan cel Mare" etc., bazîndu-se pe spusele lui D. C. Ollănescu în discursul său de recepţie la Academie, ţinut în 25 martie 1894. Alecsandri — declară acesta — „ne şi vorbea chiar, dîndu-ne amănunte, despre o dramă în cinci acte: *Răpirea Bucovinei,* pentru pomenirea căreia scrisese încă din 1865 doina *Dulce Bucovină* şi în care negreşit rolul principal era ţi nut de Gr. Ghica-Voievod căzut prin înşelăciune victimă turcilor la 12 oct. 1777. Mai povestea iară de planul unui poem dramatic în 8 tablouri asupra lui Ştefan cel Mare şi de mai multe altele, între care venea *Dezrobirea ţiganilor,* melodramă în 4 acte, şi o comedie de moravuri *Invidioşii,* în care îşi propunea să schiţeze multe figuri din societatea noastră" (cf. *Vasile Alecsandri.* Discurs de recepţiune..., Bucureşti, 1894, p. 145 şi pref. cit., p. IV).

în continuare, cei doi cercetători sînt de părere că *„Răpirea Bucovinei* n-a fost scrisă deloc. O putem afirma cu siguranţă — declară ei — deoarece nicăieri corespondenţa sa [a lui Alecsandri] nu mărturiseşte a fi atacat un subiect dramatic analog" *(ibidem,* p. IV—V). „Tot astfel — arată ei mai departe — s-a întîmplat cu « poemul dramatic în 8 tablouri asupra lui Ştefan cel Mare». Neaflîndu-1 pomenit aiurea, trebuie să presupunem că n-a fost decît o intenţie trecătoare de a-1 scrie[1], nutrită în acelaşi an (1878), cînd poetul făcea parte din comitetul pentru ridicarea statuii lui Ştefan cei Mare la Iaşi, Nici din acest proiect n-a rămas decît oda, publicată cu ocazia dezvălirei acelei statui la 1883" *(ibidem,* p. V).

BALDUIN (p. 585)

Proiectul acestei drame istorice, consemnat în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 13[r-v], conţinînd doar lista personajelor şi o notă în care se schiţează

[1] în ms. Acad. no. 2254 [2253], pp. 642 [6-9] se găsesc cîteva «note istorice» ale lui Al. din viaţa şi domnia lui Ştefan cel Mare. Să fi fost pentru piesa plănuită sau pentru *Dumbrava Roşie ? [nota II. Chendi şi E. Carcalechi}.*

•cadrul, pare să fi luat naştere odată cu cel al trilogiei din care nu s-a concretizat decît fresca domniei lui Despot-Vodă. în cercetarea izvoarelor istorice, privirea lui Alecsandri va fi fost reţinută de episodul soartei tragice a acestui împărat al Constantinopolului, relatat de cronicarul grec Nicetas Choniates.

Balduin I, născut la Valenciennes în 1171 şi mort, probabil, în 1206, era fiul comitelui Balduin de Hainaut şi al Margaretei, sora lui Filip, comite de Flandra. Balduin a plecat în cruciada a patra la 1202, în ajutorul lui Alexe Comnenul, împăratul roman al Bizanţului, detronat de uzurpatorul Murzulf. în fruntea armatei sale de cruciaţi,. Balduin cucereşte în 1204 Constantirtopolul, îl alungă pe Murzulf şi este ales de cruciaţi împărat al Bizanţului, în locul lui Alexe, care murise între timp, fiind încoronat la 16 mai 1204, în biserica Sfînta Sofia. în urma împărţirii Greciei între seniorii •cruciaţi, grecii se răscoală şi cheamă în ajutor pe Ioniţă Asan, regele româno-bulgar, care îl atacă pe Balduin, îl învinge şi-1 ia prizonier lîngă Adrianopole, la 14 aprilie 1205. După această bătălie sîngeroasă în oare au pierit mulţi cavaleri cruciaţi, Balduin nu mai apare pe scena istoriei. După unii, ar fi murit în urma rănilor primite în luptă; după alţii, ar fi fost aruncat de Ioniţă în temniţă, unde ar fi pierit după un an. După Nicetas Choniates — ale cărui relatări par să stea la baza proiectului piesei lui Alecsandri — sfîrşitul lui Balduin ar fi survenit în următoarele împrejurări: fiind unul dirrtre bărbaţii cei mai frumoşi şi mai desăvîrşiţi ai vremii, el ar fi inspirat o mare pasiune reginei, soţia lui Ioniţă, pe care însă o va respinge. Aceasta, ca să se răzbune, se plînge lui Ioniţă că Balduin a încercat s-o seducă. Ioniţă, nestăpînindu-şi furia, porunceşte să i se taie braţele şi picioarele şi, astfel mutilat, să fie lăsat pradă păsărilor răpitoare. După o altă versiune, Balduin s-ar fi întors în Flandra, dar fiica sa Jeanne — care figurează între personajele piesei lui Alecsandri —.ar fi refuzat să-1 recunoască.

Alecsandri a cunoscut, desigur, şi cronica lui Geoffroi de Villehardouin, care apare şi el printre personajele proiectului de dramă şi a cărui scriere este amintită în nota consemnată pe verso filei 13 a ms. B.A.R. nr. 2253. Geoffroi de Villehardouin, născut la castelul Villehardouin de lîngă Troyes la cea. 1155, a murit la cea. 1213, în Tesalia (Macedonia). Cucerit de entuziasmul religios al epocii, a luat parte la cea de-a patra cruciadă, distingin-du-se în luptele pentru cucerirea Constantinopolului (1204). Drept răsplată pentru bravura sa, a primit de la noul împărat al Bizanţului, Balduin I, mai multe domenii în Tesalia şi titlul de mareşal al Romăniei. Credincios lui Balduin, în 1205 a salvat armata acestuia, înfrînt de Ioniţă Asan, şi a slujit cu acelaşi devotament pe Henric, fratele şi succesorul lui Balduin. Scrierea sa *Chronique de la conquête de Constantinople* sau *Chronique des empereurs Baudouin et Henri* este unul dintre cele mai vechi monumente ale-prozei franceze. A fost tipărită pentru prima dată la Veneţia, în 1573; în 1657 este publicată de Du Cange, cu o traducere în franceză, un glosar şi note foarte preţioase, iar de atunci a fost de multe ori reprodusă în diferite culegeri de cronici.

Proiectul piesei lui Alecsandri este semnalat şi publicat pentru prima dată în *prejaţa* ediţiei V. Alecsandri, *Opere complete.* IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. XIV.

INVIDIOŞII (p. 586)

Reprezentarea lui *Despot-Vodă* la 30 septembrie 1879 suscitase uni mare interes. Numeroase cronici dramatice salutaseră noua creaţie dramatică a lui Alecsandri, dar curînd începură să apară altele, îndeosebi în *Românul* lui Rosetti şi in *Pressa,* care contestau orice merit piesei, acuzînd pe autor că se îndepărtează de adevărul istoric, ba chiar că ar da dovada de o slabă inspiraţie poetică. Inţelegînd că adevăratul motiv al acestor critici răuvoitoare era de alt ordin decît cel literar, Alecsandri se gîndea ca pe baza materialului oferit de campania dezlănţuită împotriva sa să œrie o nouă piesă, o comedie pe care o intitulează *Invidioşii.* Proiectul acesteia va stărui o vreme în mintea sa, dar, în cele din urmă va fi abandonat. Scriitorul intenţiona ca în această piesă „planul vieţii literare să se întretaie cu cel al vieţii politice, printre personaje fiind scriitori, critici, dar şi oameni politici" (cf. G.C. Nicolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 597—598).

Retras la Mirceşti, înfruntînd rigorile unei ierni timpurii, cu „21 grade sub zero!!", „cum s-ar zice, o Sibérie!", Alecsandri se delecta cu recitirea scrisorilor lui I. Ghica, pregătea manuscrisul pentru tipar al lui *Despot,* — „muncă puţin plăcută — se plîngea el în noiembrie prietenului său I. Ghica —, dar acesta este reversul medaliei în meseria de autor. Publicul nici nu bănuieşte tot ceea ce suferim noi ca să ne expunem criticii lui, mai adesea proastă decît dreaptă.

în legătură cu critica, fă-mi plăcerea să-mi trimiţi bazaconiile lui Şoimescu şi compania, cum şi criticile răuvoitoare cu care a fost gratificat *Despot* în lipsa mea. Această lectură îmi va ajuta la căutarea caracterelor pentru o comedie pe care o am în vedere şi care va avea titlul următor: *Invidioşii*[1]. Voi intercala acolo unul sau două personaje luate din grupul

[1] Despre aceasta îi mai vorbeşte şi intr-o scrisoare din 5 noiembrie 1879 (B.A.R., ms. rom. 803, f. 141-142).

-acelora care au făcut cerul şi pămintul şi va fi ca un buchet de flori" (cf. Vasile Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 271—273).

Cum I. Ghica îl încurajase în această întreprindere, Alecsandri îşi făcea publică intenția şi în scrisoarea, datată 1 decembrie 1879, adresată lui Ghica şi aflată în fruntea volumului *Despot-Vodă,* Bucureşti, 1880, p. XXII—XXIII: „Am început, după îndemnul tău, comedia în versuri intitulată: *Invidioşii.* Subiectul este interesant, materia bogată şi tipurile variate, unele fiind pocite, altele comice, altele triste, însă toate demne de -a inspira şi jale şi rîs.

À bon entendeur salut!" (cf. şi Vasile Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 275).

Pînă în vara anului următor, poetul nu renunțase la această idee, dar între timp îşi dăduse seama că realizarea piesei nu era uşoară: „Cît -despre *Invidioşii,* cer mai mult studiu şi o muncă mai serioasă, dar sper totuşi să se joace iarna aceasta" — îi scria el tot lui Ghica (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 41).

Din *Invidioşii* nu s-au păstrat decit cîteva rînduri, aşternute, de Alecsandri cu cerneală violetă (completările cu cerneală neagră) pe verso filei 82 din ms. B.A.R. nr. 2253, şi anume titlul, lista personajelor şi o scurtă •caracterizare a personajului Nourescu, care „vede tot în negru pe orizonul politic". Pe recto aceleiaşi file se află începutul *Legendei lui Jplde.*

Ca şi celelalte încercări rămase în manuscris şi aceasta a fost publicată pentru prima dată în prefața ediției V. Alecsandri, *Opere complete.* IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. VIII.

a - *ir','-::* •.. * '•"••'lfeft|Lf^ț1*ifă>tft," țjițwîK? -••. • ir. îp-e *'tiiu\. ' "' '.mvt* ***iix..***

XURNUL BALAMUCULUI (p. 587)

Din proiectata „asmodie în 1 act" nu se păstrează decît o singură filă (f. 72 în ms. B.A.R. nr. 2253), scrisă de autor numai pe recto, cu cerneală neagră şi cuprinzînd doar lista de personaje şi începutul scenei I. întrucît Alecsandri nu aminteşte nicăieri, în corespondența sa, această piesă, nu putem şti cînd a început s-o scrie. E posibil ca acest moment să se afle imediat după anul 1880, înainte însă ca poetul să fi început lucrul la feeria *Sinziana şi Pepelea.* II. Chendi şi E. Carcalechi, care au publicat pentru prima dată această încercare dramatică neterminată, chiar îşi pun întrebarea : „ Să nu fi fost *Turnu Balamucului* un preludiu la *Sinziana şi Pepelea}"* (cf. Vasile Alecsandri, *Opere complete.* IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. XIV— prefața, unde se reproduce şi fragmentul rămas în manuscris).

DEZROBIREA ȚIGANILOR (p. 589)

Din această proiectată „dramă în 4 acturi" se păstrează două fragmente, redactate la interval de aproape zece ani unul de altul. Primul este. cel aflat în ms. B.A.R. nr. 2231, pe verso filelor 4, 5, 6 (numerotarea veche 20ᵛ—24ᵛ), conținînd începutul anulat al scrierii *Țiganii,* „piesă în 3 acturi". După cum se ştie, ms. 2231 conține manuscrisul autograf al piesei *Boieri şi ciocoi,* început în 1871 şi dăruit de autor lui G. Steriadi la 1 martie 1874. Cel de-al doilea fragment reia, Ceva mai amplu, începutul piesei *Țiganii,* adăugîndu-i o schiță a actului I şi a începutului actului II, de data aceasta sub titlul *„Dezrobirea țiganilor,* dramă în 4 acturi". Cele cîteva file, scrise de Alecsandri cu cerneală neagră, se află în ms. B.A.R. nr. 2253, *i.* 83ᵛ—85ᵛ (fila 83ᵛ — titlul, pe verso — schița actului I şi a începutului celui de-al doilea; f. 84ᵛ—85ᵛ — scenele I, II şi începutul scenei III din actul I), şi au fost aşternute pe hîrtie în anii 1880— 1881.

Situația groaznică a robilor țigani îl îndurerase şi-1 preocupase pe poet încă din copilăria pe care şi-o petrecuse alături de prietenul său Vasile Porojan, evocat cu atîta duioşie mai tîrziu.

Compătimirea sa pentru suferințele acestui neam oropsit Alecsandri avea s-o exprime şi cu alte prilejuri, atît în scrierile sale literare, cît şi prin hotărirea ce a luat-o în iunie 1855 de a dărui libertatea țiganilor robi de pe moşiile sale şi ale fratelui său Iancu. încă în 1844, el deplîngea soarta nenorocită a acestora în *Istoria unui galbîn şi a unei parale,* ca şi în poezia *Dezrobirea țiganilor,* unde salută, totodată, actul emancipării robilor domneşti şi mînăstireşti. După moartea tatălui său, poetul este unul dintre cei dintîi boieri moldoveni care îşi eliberează robii țigani.

„Sclavia este cea mai uricioasă pată care dezonorează încă patria noastră, în veacul acest de propăşire" — declara el în scrisoarea adresată la 28 iunie 1855 Sfatului Administrativ al Moldovei, continuînd: „Au sosit vremea dar ca să rumpem şi noi, romănii, lanțul trist a sclaviei, care leagă atîte suflete în țara noastră" — şi, în fine, anunțîndu-şi hotărirea: „Suptiscălitul, atît în numele lui, cît şi în numele fratelui său, Iancu Alecsandri, face cunoscut onoratului Sfat Administrativ că au liberat iobi, lor". Hotărirea lui Alecsandri a contribuit, de bună seamă, în mod hotărîtor, la emanciparea robilor țigani, oficializată prin decretul semnat de domnitorul Grigore Ghica la 28 noiembrie 1855 (cf. Dan Mănucă, *Argumente de istorie literară,* Iaşi, Editura Junimea, 1978, p. 75—77).

în timp ce scria piesa *Boieri şi ciocoi,* Alecsandri se va fi gîndit să mai scrie una, în care să reînvie lumea acelor oropsiți, atît de legați de viața boierilor de altădată. Proiectul a fost părăsit sau dat uitării, pînă în vara

anului 1880, cînd ştirea morţii vechiului său prieten din copilărie, Vasile Porojan, trezeşte in mintea poetului amintiri cu rădăcini în trecut, privind vechile moravuri, societatea din vremea lui Sturza, robia ţiganilor, împotriva căreia se ridicase şi el. Copleşit de aceste amintiri, el reia, proiectul piesei *Ţiganii,* schiţat, cum am văzut, cu ani în urmă.

în această epocă, Alecsandri se simţea obosit, avea nevoie de odihnă, căci abia terminase de scris *Sînziana şi Pepelea* şi nu se mai încumeta să continue piesa *Invidioşii.* Mîhnirea pe care i-o pricinuise vestea morţii lui Porojan îi readusese în minte proiectul mai vechi al piesei *Ţiganii,* dar nu prea se simţea îndemnat la lucru, cum mărturiseşte el, la 21 iunie 1880, prietenului său Papadopol Calimah: „pentru vară îmi rezerv o piesă în 4 acturi, intitulată *Dezrobirea ţiganilor,* pe care am şi început-o.

Iarna mi-oi petrece-o în străinătate, unde? nu ştiu încă, dar negreşit intr-o ţară cu soare fierbinte. De mi-a ajuta norocul să-mi găsesc o căsuţă pe malul mărei, adăpostită de vînturi şi înconjurată cu o grădină înflorită, aş lucra toată iarna cu entuziasm şi m-aş întoarce în ţară cu vreo două drame istorice în versuri... îmi trebuie căldură şi lumină, lumină aurie care să-mi intre în ochi şi cînd ei sînt închişi şi să-mi pătrundă chiar în inimă. Asta e tot ce mai doresc pentru restul vieţii" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 277—278).

Curînd după aceea Alecsandri îi scria şi lui I. Ghica despre noul său proiect dramatic: „Am început o piesă în patru acte, intitulată *Dezrobirea ţiganilor,* care, bine montată şi bine pregătită, cred că va produce efect. Va fi terminată în cursul lunii viitoare. Cît despre *Invidioşii* — continua el —, cer mai mult studiu şi o muncă mai serioasă..." (scrisoare datată „Mirceşti, marţi [1880, vara]", cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p41).'

Poetul este însă foarte solicitat în cursul verii 1880: trebuie să corecteze *Sînziana şi Pepelea,* are o mulţime de treburi şi de musafiri, aşa încît Mirceştii nu mai sînt pentru el o oază de linişte, prielnică scrisului, cum se plînge la 9 august lui Ghica: „Am avut o grămadă de afaceri şi de musafiri de la întoarcerea mea. Sper să le termin în curînd, şi atunci mă pun pe lucru ca să sfîrşesc drama *Dezrobirea ţiganilor"* (cf. *ibidem,* p. 42).

După aceea, se pare că starea sănătăţii nu i-a îngăduit să se apuce de scris, deşi piesa îi stăruia în minte: „Cea întîi lucrare ce voi întreprinde în curînd este o dramă în proză: *Dezrobirea ţiganilor"* — îi scria el la 8 septembrie 1880 lui I. Negruzzi (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 118).

Nici în cursul iernii nu-şi va pune în aplicare intenţia, dar în primăvara următoare, care îl întîmpină însorită la întoarcerea sa la Mirceşti, după

ce primise marele premiu al Academiei, revine la vechea preocupare: „Timpul s-a îndreptat — îl înştiinţa Alecsandri pe Ghica la 25 mai 1881 — recoltele se anunţă bune, cîmpul este încîntător, grădiniţa mea a luat o înfăţişare destul de drăguţă, astfel că mă simt ca peştele în apă, căci înot în plină căldură şi mai ales în plină lumină. Această bună stare morală, mă va îndemna desigur la lucru şi deja rumeg planul unei piese în patru acte intitulată *Dezrobirea ţiganilor.*

Nu va cere decît un singur decor nou, acela al interiorului unei *ocne.* Ziduri cu stîlpi de stalactite de sare, susţinînd o mare spirală. Dacă crezi că poţi să comanzi acest decor, fă-o de pe acum, astfel încît să fie gata pentru primele zile ale stagiunii teatrale" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 109).

Aceasta este ultima dată cînd Alecsandri aminteşte piesa, pe care n-a mai continuat-o.

Cele două fragmente din mss. B.A.R. 2231 şi 2253 au fost publicate pentru prima dată de II. Chendi şi E. Carcalechi în Vasile Alecsandri, *Opere complete.* IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. X—XIII (prefaţa).

VARIANTA

ms. 2231

ŢIGANII

PIESĂ IN 3 ACTURI

PERSONAGIURI

CHIOSA, giude bătrîn
BABA RADA
ZAMFIRA
NEDELCU, lăutar
COŢOFANĂ
STOLNICUL BRUSTUR
GIUPÎNEASA TOFANA
CĂMINARIUL COCIURLĂ
ŞTEFAN LEONESCU
DIRECTORUL PREFECTUREI
CUCOANA NASTASIICA, văduva
CREŢUL, slugitor
LUNGUL, id.
ŢIGANI

ACTUL I

Teatrul reprezintă curtea unei prefecturi, încungiurată *ca* zid. Poartă mare în fund. In stînga, casa prefecturei, cu fereşte şi cu uşa pe scenă.

IV

SCENA I

CREȚUL (de pază la uşa prefecturei), LUNGU (la poartă)

LUNGUL: Crețule?

CREȚUL: Ce-i, Lungule?

LUNGUL: Tîrziu oare să fie?

CREȚUL: Tîrziu, cred, că-i soarele sus.

LUNGUL: încă n-au venit nime la ispravnicie.

CREȚUL: Se vede că n-au de lucru cenuşerii.

LUNGUL: Dar cum să nu aibă?... Azi e ziua mezatului țiganilor.

CREȚUL: Care țigani, Lungule?

LUNGUL: Ai unui boier care au mofluzit în cărți.

CREȚUL: Şi de acea îşi vinde sufletele?

LUNGUL: Vinde ce are, creştinul... Țiganul nu-i marfă?

CREȚUL: Marfă țigănească... Măi Lungule, ştii tu ce zicea bietul răposatul tatu-meu?

LUNGUL: Ce?

CREȚUL: Zicea aşa: Că cine vinde suflete îşi perde sufletul.

LUNGUL: Dar ce era tatul tău de soiul lui?

CREȚUL: Popă.

LUNGUL: Vorbea din Evanghelie... însă ştii tu, măi Crețule, că boierii au două suflete, unul pentru dracu şi celalalt pentru. .. tatu-său.

SCENA II

LVNGU, CREȚU, BABA RADA (se iveşte cu sfială la poartă)

RADA: Căpitane!... Nu mi-i milui cu o frîntă de părăluță?

LUNGU: Fugi la naiba, stafie bălțată.

RADA: Să-ți trăiască armasaru, că mare mîndru te-a mai făcut cine te-a făcut. Parcă eşti Făt-Frumos!

LUNGUL *(rîzînd):* Auzi, Cloanța!

CREȚUL: Dă-o afară, Lungule, să nu-ți arunce farmeci, vrăjitoarea.

RADA: Da de ce să m-alunge, frumuşelule ?... Doar nu stric nimănui. .. Ian şi eu, o biată țigancă batrînă, care trăiesc cum dă Dumnezeu sfîntul... din mila creştinilor.

CREȚUL: Şi cu potlogării?

RADA: Nu se află. *(Vine în scenă.)* Eu sînt baba Rada... Ştiu a trage cu bobii şi să descînt.. . Dar să fur? Ferească sfîntul!

LUNGUL: N-auzi, babo?

RADA: Aud, căpitane.

LUNGUL: Nu mi-ai spune şi mie sorții?

RADA: Ba ți-oi spune, dragu mătuşii... Adă mina-ncoa. *(Cată în palma Lungului.)*

CREȚUL *(apropiindu-se):* Ce vezi în palmă, Talpa Iadului?

RADA: Văd c-o s-agiungă căpitanul ghinărari, boier mare, cu avere, cu moşii, cu armăsari, cu robi...

CREȚUL: Ha, ha, ha, ha!... Ştii tu una, Lungule? De vreme ce ai să fii boier, cumpără tu țiganii ce au să se vîndă astăzi.

RADA: Da ce, azi se face mezatul?

CREȚUL: Acuş, peste-un ceas. !

RADA *(oțerindu-se):* Azi!... Aoleu!... Săracii de noi!

CREȚUL: Şi ce-ți pasă ție, cotoroanțo?

RADA: Mă doare inima de pe copilaşii mei!

LUNGUL: Cum asta, babo?... Şi ai tăi sînt de vîndut?

CREȚUL *(intorcîndu-se la uşă):* La loc, Lungule... Vine directorul

La finele acestui volum al ediției noastre, care încheie secțiunea cuprinzînd creația dramatică a lui Alecsandri, nu putem să nu amintim proiectul nerealizat al unei piese, intitulate de autor *Năvălirea jidanilor.*

Fragmentul din această „piesă în 5 acturi şi un prolog", aflat în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 73ʳ—81ʳ, este scris de Alecsandri cu cerneală neagră şi cuprinde doar primele nouă scene din prolog. S-a şi publicat în timpul vieții scriitorului, în revista *Familia,* 1884, nr. 1. După moartea lui Alecsandri, a fost reprodus, după manuscris, alături de celelalte proiecte dramatice ale acestuia, în Vasile Alecsandri, *Opere complete.* IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Minerva, 1905, p. XVI—XXIII (prefața). Cei doi îngrijitori ai acestei ediții cred că data la care a fost scris fragmentul „ar putea fi anul 1880—1883, deci [...] imediat după plecarea lui Ghica la Londra, căci iată ce-i dă de ştire amicului său într-o scrisoare nedatată: «... Am început o piesă mare, întitulată *Năvălirea jidanilor,* dar îți mărturisesc că de cînd nu mai eşti tu director (al teatrului), nu mai am gust pentru lucrările dramatice»" (cf. p. XVI). II. Chendi şi E. Carcalechi emit, de asemenea, supoziția că Alecsandri „voia să trateze în piesa asta, în mod intuitiv, chestiunea israelită, făurind astfel o lucrare în care putea să-şi adune toate tipurile sale

evreieşti de altădată şi să exprime, cu puterea maturităţii acum, toate convingerile sale naţionale. Note nouă, desigur, nu avea să introducă" (cf. p. XXIV).

Se prea poate însă ca această piesă, configurată în urma războiului nostru de independenţă, să-şi aibă sorgintea în mai vechea intenţie, neschiţată pe hîrtie, a scriitorului, de care amintea Ollănescu în discursul său de recepţie la Academie şi pe care o citează şi Chendi şi Carcalechi, anume de a scrie o dramă în cinci acte, intitulată *Răpirea Bucovinei.* Această intenţie — spun cei doi editori ai operei lui Alecsandri — „a fost, fără îndoială, un gînd statornic al lui, care-i revenea de cîte ori se discuta soarta Bucovinei, pe care el, ca bun moldovean, o plînsese totdeauna. în mod firesc 1-a preocupat şi în timpul scrierii lui *Despot,* fiind cam pe atunci serbarea seculară a evreilor bucovineni pentru anexarea acestei provincii către Austria şi un an în urmă, aniversarea morţii lui Ghica [Grigore Ghica, căzut prin înşelăciune victimă turcilor la 12 octombrie 1777]" (cf. p. IV—V).

Ideea de a restrînge tema piesei proiectate cu titlul *Răpirea Bucovinei* îl va fi atras pe scriitor cam în aceeaşi vreme în care s-a decis să ţină discursul în Senat, cu privire la chestiunea evreiască. Latura cea mai îngrijorătoare a problemei care se punea în acel moment şi care îl determinase şi pe Maiorescu să se exprime în acelaşi sens cu Alecsandri, dar în alţi termeni, în Cameră, cu o lună mai înainte, era, de fapt, amestecul unor puteri străine în treburile noastre interne. Acestea încercau să ne impună, prin Tratatul de la Berlin, unele măsuri cu privire la statutul evreilor din ţara noastră.

Că despre aceasta era vorba se vede limpede din cuvintele rostite de Alecsandri în şedinţa din 10 octombrie 1879:

„Să ne urcăm dar pe această tribună — spune el — conduşi numai de glasul conştiinţei noastre şi, feriţi de orice simţiment de ostilitate în contra nimănui, nici chiar în contra art. 44 din tratatul de la Berlin, nici chiar în contra Alianţei israelite, cărora datoreşte România cumpăna spăimîntătoare în care ea se găseşte astăzi.

Voi zice mai mult: Departe de a fi ostili, să le fim oarecum recunoscători, căci Alianţa israelită, prin dorinţa-i nerăbdătoare şi nechibzuită de a obţine grabnic drepturi civile şi politice pentru coreligionarii săi, cît şi art. 44 din tratat care ne impune nouă, într-un mod draconic, realizarea acelei doriaţe, fără a se preocupa de convenienţele noastre, ne-au deschis ochii asupra pericolului ce ne ameninţa şi au deşteptat în noi instinctul conservării naţionale."

în continuare, Alecsandri subliniază că, în această problemă, amestecul străin în treburile noastre interne este cel pe care îl respinge cu hotărîre şi indignare, într-un moment în care românii abia îşi cuceriseră, cu arma în mînă şi cu sacrificii de neînchipuit, independenţa:

„Lăsaţi la propria noastră iniţiativă şi la liberul nostru arbitru, ne-am fi arătat mai liberali, mai marinimoşi în privinţa evreilor decît acum, cînd ne vedem loviţi în amorul nostru propriu naţional, în dreptul nostru suveran de legiferare şi apăsaţi sub presiunea streină.

Alianţa israelită, prin nerăbdarea ei de a dobîndi drepturi civile şi politice pentru coreligionarii săi, au indus Europa in eroare, pentru ca Europa să esercite o presiune draconică asupra noastră. Rezultatul este că naţiunea română să simte ofensată, că România se simte ameninţată, că poporul este iritat într-un grad care poate să producă regretabile evenimente [...]•

Eu însumi [...] mă simt cu toate acestea destul de generos, pentru ca să găsesc că trebuie să facem evreilor o condiţiune mai corectă în ţara noastră, dar cînd, si cum, şi în ce conditiuni?

Nu sub presiunea directă a art. 44, nu sub presiunea indirectă a Alianţei israelite... Ci din liberul nostru arbitru de stat independent !" (cf. V. Alecsandri, *Discurs* ţinut în şedinţa Senatului de la 10 octomb. 1879, cu ocaziunea revizuirei art. 7 al Constituţiunei, Bucureşti, Socec, 1879, p. J—4, 22).

Iată, spre comparare, şi cuvintele rostite în aplauzele asistenţei de T. Maiorescu, în aceeaşi chestiune, în şedinţa Camerei din 10 septembrie 1879, cu care prilej un ministru tocmai îi reproşase că este „amic al evreilor".

„Relev şi cuvîntul de amic al evreilor — îl înfrunta el pe ministrul în cauză —. Dacă prin acest cuvînt se înţelege a nu avea nici o antipatie naţională în contra lor, de a fi amic al evreilor în acelaş sens şi aceleaşi proporţii în cari pot fi amic al francejilor, al germanilor şi al altor naţiuni străine, atunci primesc acest epitet. Sunt amic al evreilor, nu am nici o antipatie in contra lor. Printre evrei am cunoscuţi pentru cari am cea mai mare stimă, atît în ţară, cît şi în străinătate; şi din momentul cînd ni se garantează propria naţionalitate, le doresc bună primire şi voi fi mulţumit cînd îi voi vedea bucurîndu-se, în pace, sub soarele României, de ospitalitatea şi de drepturile noastre. *(Aplauze.)*

Ca amic al evreilor dar; ca unul care, cu neînsemnata mea persoană, am fost citat în străinătate, de cîte ori era vorba de cestiunea evreilor la noi; ca unul care am văzut că unele afirmări ale mele, favorabile lor, au fost citate în diferite broşuri asupra Gestiunii israelite; ca unul care păstrez aceleaşi sentimente şi aceeaşi atitudine faţă cu dînşii şi astăzi — voi să sfătuiesc pe evrei de a nu întinde coarda prea tare în momentul de faţă. *(Aplauze.)* D-lor, eu am găsit foarte nepotrivită, foarte în contra intereselor evreilor din România, lupta pe care a deschisa Alianţa israelită în contra noastră. *(Aplauze.)*

Alta este a ne lăsa pe noi, în pacinică umanitate, să regulăm cestiunea între evrei şi intre noi, şi alta este a revolta sentimentul naţional în noi prin presiuni ce se fac din afară contra noastră. *(Aplauze.)* Şi dacă pină la un timp unii din noi chiar ne gîndeam la întinderea drepturilor evreilor în starea legislaţiunii noastre de atunci, astăzi aceste procedări imprudente şi nedrepte ale Alianţei israelite ne silesc a ne pune în defensivă şi a ne gîndi, mai înainte de toate, cum să ne apărăm în contra exiginţelor nelegitime şi injuste. *(Aplauze.)* *[...]*

Nu poate România să admită ca străinii să se introducă în sinul ei prin impunerea străinilor, fără ca măcar să-şi dea osteneală să-şi documenteze dorinţa de a se împămînteni. *(Aplauze.)*

Naturalizarea individuală implică în sine însăşi cererea evreilor, manifestarea dorinţei lor de a fi cetăţeni români; prin ça se va împedeca din capul locului răul sentiment că au venit în mijlocul nostru ajutaţi de presiunea străină sau de Alianţa israelită *(aplauze):* vor trebui să documenteze că voiesc să fie români: « M-am dezbrăcat de presiunea străină, voi împreună cu voi să lucrez pentru binele ţărei.» *(Aplauze.)*" (cf. Titu Maiorescu, *Chestia ovreilor.* Revizuirea art. 7 din Constituţie. Discurs rostit în şedinţa Camerei de la 10 sept. 1879, Bucureşti, Socec ,1888, p. 26—27, 30).

în aceste împrejurări credem că s-a gîndit Alecsandri să-şi sprijine opinia şi pe o operă literară, pe care însă n-o va termina niciodată, poate pentru că îşi va fi dat seama că nu cunoştea problema în toate implicaţiile ei. El a şi încercat să se documenteze cu privire la această spinoasă temă, dar se vede că a părăsit în curînd cercetările (printre manuscrisele sale am găsit o notiţă—. ms. B.A.R. nr. 2253, f. 70r — din care rezultă că încercase să consulte unele izvoare ruseşti şi scrierile lui Schiller despre acest subiect). Proiectul piesei s-a oprit la ultimul rînd scris pe recto filei 81 din ms. B.A.R. nr. 2253.

Ultima menţiune pe care o vom face aici este aceea a „fragmentului" de comedie în versuri, *Serdarul de Orhei,* unul dintre textele publicate în *Convorbiri literare,* IX, 1 octombrie 1875, nr. 7, p. 274—279, sub titlul *Trei curiozităţi'.* Acestea precedau suitei de mici articole, grupate laolaltă de Alecsandri sub titlul *Din albumul unui bibliofil* şi publicate în *Convorbiri* în numerele din 1 decembrie 1875, 1 februarie, 1 iulie şi 1 august 1876. La sfîrşitul articolului *Trei curiozităţi* se publica şi poezia *Răpirea Bucovinei,* iar în *Albumul unui bibliofil* figura şi micul articol *Cîntecul Bucovinei.*

în acest moment, revista *Convorbirilor* se afla în criză de material şi Alecsandri îşi va fi explorat toate sertarele ca să satisfacă insistentele

cereri ale lui Iacob Negruzzi de a-i trimite ceva de publicat. Primind cele „trei curiozităţi", Negruzzi le trimitea fără întîrziere la tipar, însoţindu-le de următoarea notă a redacţiei: .

„D-nul V. Alecsandri ne trimite alăturatele fragmenté, fiecare interesant în felul său, şi pe care lie grăbim à le publica." în continuare, revistă reproducea şi scrisoarea adresată de poet redacţiei cu privire la aceste scrieri:

„Trimit pentru foaia *Convorbirilor* trei curiozităţi găsite' iri furidul unui sipet: una literară, alta datinală şi a treia financiară, care cuprind oarecare vestigiuri interesante de obiceiul timpului trecut. Cea dentii este un fragment de comedie în versuri compusă înainte de 1811, pe cînd încă Besarabia făcea parte din Moldova ; cea [de]a doua este o foaie de zestre cu data 1801, şi cea de pe urmă este un tablou de starea finanţelor ţărei Moldovei acum 30 de ani.

Fragmentul dramatic pare a fi fost totodată o încercare de satiră făcută în contra unui parvenit ce intrase ca ginere într-o familie *evghenistă;* el se prezentă atît ca model de stil, cît şi ca un ooltişor din tabloul sooial de la începutul secolului nostru. Autorul anonim au pus în scenă trei *obraze* (personajuri) originale care negreşit erau menite a conduce intriga unei piese în mai multe acturi; însă nu mi-au Căzut la mînă decît cîteva scene din *arătarea A* (actul I). Acele obrazè sînt: 1° Un ginere de boier măre, cules într-o dugheană de negustor şi rînduit dregător la Orhei prin protecţia socrului său. 2° O cucoană din *protipenda,* măritată fără voia ei, după obiceiul vechi, cu un prost pe care-1 despreţuieşte, esprimînd ahtul Inimei sale în limba grecească, limba de modă pe atunci. 3° Un greo, anume Stavarachi sau Stavrachi, gramatic, adică om cu condei, soi de factotum în materie de intrigi, soi de profesor de *tirtipuri* (hoţii dibace), oare făcea educaţia tinerilor feciori de boieri în carierile administrative şi judecătoreşti

Iată dar o mică galerie de tipuri dispărute ce are preţul ei în ochii amatorilor de studiu fiziognomic, căci arată cîteya caractere de sub regimul fanariot. Din aceste scene se întrevede rolul corumpător ce-1 jucau în ţară zvînturaţii din Fanar, dominarea absolută a părinţilor asupra copiilor şi mai cu samă asupra fetelor, deprinderea de a se servi de limba greacă în societate, nepăsarea cu care domnii rînduiau în funcţii pe protegiaţii boierilor mari, chipul întrebuinţat de aceşti funcţionari pentru a-şi face interesele lor etc., etc. Ar fi de dorit ca să se descopere urma acestei comedii şi alte scrieri de asemenea natură, spre compleotarea tabloului social din timpul fanarioţilor".

Considerînd şi noi că această preocupare a lui Alecsandri pentru încercările anterioare în domeniul dramaturgiei merită a fi relevată şi aici, reproducem fragmentul care a reţinut atenţia sa şi care constituie, în orice caz,

un document din istoria teatrului în România. Iată ce spune T.T. Burada **cu privire la** acest fragment dramatic: **„în** ceea ce priveşte literatura **dramatică,** ea pare a fi fost răspîndită întrucîtva în Moldova, pe la începutul **veacului; căci** găsim un fragment dintr-o comedie în versuri (care era per**dută), intitulata** *Serdarul din Orhei* şi aflată apoi de Vasile Alecsandri, **care fragment** pare a fi fost scris înainte de **1811,** adecă pe cînd Basarabia **tăcea încă** parte **din** Moldova.

Nu ştim dacă această comedie este unica scrisă în timpul acela, sau **poate că mai** multe asemenea lucrări literare şi teatrale srint rătăcite fără **să fi ajuns** la cunoştinţa noastră. De asemenea nu putem şti dacă aceasta **piesă a** fost sau nu jucată pe vreun teatru, fie de actori de profesiune, fie **de diletanţi. în** tot cazul, modul cum se începe această scriere dramatică **dovedeşte** oarecari cunoştinţi teatrale din partea autorului anonim [...].

Este de observat că în acest fragment numărarea scenelor este însemna**tă prin literile** greceşti: alfa vita, gama, delta, epsilon, ita etc. *Arătarea* **insamnă** act, **şi** *perdeaua-scenă.*[1]" (cf. *Istoria teatrului în Moldova,* vol. I, **Iaşi,** 1915, p. 97).

Vasile Alecsandri va fi găsit acest fragment printre hîrtiile rămase **de la tatăl** său, vornicul Alecsandri, om iubitor de cultură, care se şi ocupase **cîndva de** organizarea teatrului în Moldova.

Reproducem în continuare textul acestui fragment, aşa cum a fost **publicat în** *Convorbiri.*

„SERDARUL DE ORHEI
(Fragment dintr-o comedie perdută)

OBRAZELE

Nătărăul ARIFTA ce se numeşte *Bostan*
Cucoana CATINCA, soţia lui .
Gramaticul TERBIE, ce se numeşte *Stavarachi*
COSTACHI, logofăt al casei

în Iaşi; casă Cu două rînduri din dosul Mitropoliei, cu odăi, împodobite cu cadre şi cu oglinzi. Nătărăul Vasilachi Arifta,

[1] în tragedia *Orest* de Voltaire, tradusă în româneşte la **1820** de Alex. Beldiman, persoanele piesei sunt însemnate de traducător prin cuvîntul *obraze,* actul prin *facerea,* scena prin *cortul.* în *Erast* de Gessner, tradus **în** 1821 de serdăreasa Zoiţa Grigoriu, persoanele sunt traduse prin *feţele,* actul prin *partea,* şi scena prin *perdea [nota T.T. Burada].*

aducînd întîmplarea de a-1 lua B** ginere, îl rînduieşte şiserdar la Orhei; care de bucurie preumblîndu-se prin casă, singur vorbeşte mirîndu-se. v.hv'iG

ARĂTAREA A

PERDEAUA a[1]

BOSTAN

De vreme ce peste fire norocul mi-au ajutat
Cu starea această naltă, în care m-am însurat,
Gîndind îmi ies din simţire, pre-a-mea-lege, de-ameţesc.
Văzîndu-mă-ntr-aşa' stare, îmi vine să mă mîndresc.
Cum s-au putut face-aceasta: ginere B** să mă ia,
Pe-un Vasilachi ca mine, nici prin cuget îmi trecea,
Dar fiindc-am nume-n lume, că-s din Vale negustor[2].
Au gîndit c-am şi simţire ş-oi fi bun şi dregător
Şi, socotindu-mă astfel, s-au silit de-au isprăvit
L-al Orheiului ţinut serdar de m-au rînduit.
Măi, măi, măi, zău ! ce om mare am ajuns acum să fiu I
Unde-i tata să mă vadă? Păcat că nu este viu.

PERDEAUA f

BOSTAN (strigi pe Costachi, logofăt al casei), COSTACHI

BOSTAN

Costachi, vin' mai în grabă ş-acu-ndată să te duci
La frate-tău Stavarachi şi-ntr-acest ceas să-**1** aduci.

COSTACHI

Mă duo, *bei-mu,* îndată ca să-**1** caut să-**1** găsesc[3]
Şi poronca dumitale cu grabă s-o isprăvesc.
(Se duce.)

I

[1] Numărarea scenelor este însemnată prin litere ereresti alfa gama, delta, ipsilon, ita etc. - ***ëf^S^^SSS^SlSSl***

domneai[VA.?^ * de pe lîngâ Curtea

M-J**/S:Tv**.Acr înt JUmătate tUrCeS°' JUmătate greC6SC' » ™ e ~ ă

PERDEAUA y

***BOSTAN, STAVARACHI** (vine gramaticul Tcrbit şi intră in odaia lui Bostan cu un* tari 1 *foarte mare/, făctnd complimenluri greceşti)*

GRAMATICUL

Prosckino ton beikaki, ton ţelebi Vasilahi
Ti prostazete ajthenti tu dulii, tu Stavarali ?[2]

BOSTAN

Te-am chemat ca să te-ntreb gramatic să-mi fii de vrei.
Fiindcă m-au rînduit să merg serdar la Orhei.

GRAMATICUL

Pe dumneata? *aferim! (In gîndul lui.) Ti-acuo? Mascaralaki !*
Echino to Kadilihi .
Na catantisi s-afto to hali,
. Inc-aporia pola megali. [3]

BOSTAN

Pe mine ! dar, ce ? nu crezi ? au gindeşti că te-amăgesc ?
Şi cu dumneata fiind n-oi putea să serdăresc ?

GRAMATICUL

Alazi, bei-mu, tora...[4] Dacă-i vrea a m-aseulta,
Cu a mea povăţuire vei putea a judeca
Şi nu-i greşi niciodată, căci eu te voi învăţa
Şi la cărţi de judecată şi tirtip a cîştiga,
Că eu cu Dragomanaki am fost la acel ţinut
Şi cu toţi locuitorii mă am foarte cunoscut.

BOSTAN

Te-ncredinţez pe-a mea cinste că la toate-oi asculta
Şi nu ţi-oi sta împrotivă la orice mă-i învăţa.

[1] *Tarz,* aer fanfaron [V.A.].
[2] Trad.: Mă închin lui Beicaki, lui celebi Vasilaki. Ce poronciţi', boierule, slugăi d-tale lui Stavaraki?
Telebi, cuvînt turcesc introdus în ţară de fanarioţi, însemnează nobil **[V**.A.].'
[3] Trad.: Bravo d-tale ! *(In parte.)* Ce aud ? ce ghiduşie ! Acel ţinut să ajungă în aşa hal? E mare îndoială [V.A.].
[4] Trad.: Se schimbă treaba acum, beiul meu [V.A.].

GRAMATICUL

Aşa-ţi hotărăsc c-oi merge şi cit ştiu mă voi sili,
Să nădăjduiesc că poate într-un an te-oi prahtisi.

PERDEAUA 8

BOSTAN** (intri in ietac la cucoană)* , ***CUCOANA CATINCA

BOSTAN

Catinco, mă rog, sileşte că doară ne vom găti
Pană mîini de dimineaţă să putem a ne porni
Ca s-ajungem mai devreme la Silişte mâni în sară,
Să pot face-o rînduială pentru chereste de moară,
în vreme ce am putere moara ca să-mi isprăvesc
Şi ţăranii ca să simtă că-n putere serdăresc.

CATINCA

Oh ! du-te de te găteşte, de vreme ce te grăbeşti,
Că nu-ţi înţeleg nimica la cele ce-mi voroveşti.
Vai de ţinutul acesta! Ce judecăţi or mai fii
Ştiu c-or rîde toţi boierii şi-n Vale te-or pomeni;
Şi ţăranii iar te-or ride cu pricini cînd ţi-or veni.
Ce judecată le-i face că-ntîi nu ştii a vorbi?

BOSTAN

Pe Stavraki ieu cu mine, c-auzişi că m-a-nvăţa
Şi la cărţi de judtcată şi tirtip de-a ciştiga,
(Iese pe uşă.)

PERDEAUA **E**

CUCOANA CATINCA
(singură)

Ah! thee' mu, ti pedia
Ti megali distihia.
Na ziso me-afto to vodi pume ferni aidia
Ke pos imboro na ziso me aflam panictinin ?
Ah ! thanate efsp'anhisu ke cepse me tin zcin't [1]

[1] Trad.: Ah ! Dumnezeul meu, ce pedeapsă ! Ce mare nenorocire de a trăi cu acest bou care mi-aduce dezgust; şi cum să pot vieţui cu dînsul totdeauna? Ah! Moarte, fie-ţi milă de mine şi-mi taie firul vieţii [V.A.].

BOSTAN

(luni dimineața, fiind gata și vrînd să pornească, iese in cerdac și strigă:)

Caii toți să se înșire! Măi oălărași, vă gătiți;
încărcați calabalîcul și-nainte îl porniți.
Trageți butca mai în grabă fiindcă eu mă grăbeso,
Căci asară Podoroski mi-a zis ca să mă pornesc
Ca s-ajung cît mai degrabă să pun ținutul la cale,
C-au venit înștiințare că se află în rea stare.

GRAMATICUL

(către fratele său)

Ha, ha, ha! Ce comedie oi să am la Chișinău!
Pentru Dumnezeu, Costică, privește ce nătărău!
La așa. nătăreie cine dracu mai gîndea
C-a ajunge vreodată ginere B** c-a să-1 ia!

GLOSAR

'• • *ft)* #3 un - a *ïi*

Glosarul pe care îl publicăm în încheierea celor trei volume de *Teatru* din seria de *Opere* ale lui Vasile Alecsandri cuprinde: 1. arhaismele, regionalismele, cuvintele neologice sau populare care nu fac parte din vocabularul limbii române literare actuale; 2. termenii cu sensuri arhaice, regionale sau populare a căror înțelegere prezintă dificultăți pentru cititorul contemporan; 3. expresiile sau locuțiunile neobişnuite şi creațiile personale ale lui Alecsandri; 4. variantele lexicale **ieşite** din uz.

Conceput ca instrument de lucru util deopotrivă cititorilor care întîmpină greutăți în înțelegerea textului pieselor publicate în ediția de față şi cercetătorilor lexicului limbii române, îh general, sau a scrierilor poetului dé la Mirceşti, în special, glosarul cuprinde trimiteri selective la volumul şi pagina la care cei interesați pot afla citate ilustrative.

Cu ajutorul acestor trimiteri vor putea fi precizate de către cunoscătorii istoriei lexicului românesc şi sensurile pe care noi le-am definit cu aproximație sau pe care le-am considerat, din punctul nostru de vedere, obscure.

. ' 7' ^ a ^ / Î * - - • <- - -^

o - la (VII, 395)

abraş-ă — (despre oameni) cărora nu li se acordă nici o importanță (V, 68); în expresia *a ieşi (rămîne) abraş,ră*: a rămîne fără rezultat, a nu izbuti (V, 676; VI, 371; VII, 394)

absenta (a se —) — a pleca (VII, 386)

acăța (a ~) - a agăța (VII, 347)

adalmaş — aldămaş (V, 956; VII, 554)
diafor, -ă — nepăsător, -oare (VI, 209; VII, 391)
adiafcrie — nepăsare, indiferență (VI, 296)
adiaforisi (a ~) — a fi indiferent, nepăsător față de ceva (VI, 309)
adiaforisire — nepăsare, indiferență (VI, 293)
adikie — nedreptate (VI, 396)
admirarisi (a ~) — a admira (VI, 368)
adresuit, -ă — adresat, -ă (VII, 267)
advocăție — profesia de avocat, avocatură (VI, 238)
aer — bucată de pînză, pe care este cusut chipul lui Hristos, folosită pentru acoperirea vaselor liturghice, pocrovâț (VI, 658)
aera (a se ~) — a-şi face aer, a se răcori (V, 662)
aeronaft — aeronaut (VII, 335)
aferim — bravo, foarte bine (V, 439)
afierosi (a ~) — (ironic despre o avere) a risipi (VI, 228)
afif— uşor la pungă, falit, lefter (V, 141)
afion — opiu (VII, 403) ; (prin extensie) amorțeală, letargie (V, 536)
afrodită — persoană (de sex feminin) frumoasă (sau aparținînd unei categorii sociale de elită) (VII, 388)
agilita — agilitate (V, 416)
agitator — persoană care conducea un car în timpul curselor din circurile romane (VII, 43)
agoaie — soție de agă (VI, 368)
aht — oftat, suspin (VII, 390); durere, suferință (V, 46; VI, 268)
ajur — în expresia *lucrat ajur* — broderie pe o țesătură obținută prin scoaterea firelor din urzeală (V, 169)
ajuta (a ~) — a adăuga (V, 903)
alagorie - alegorie (VII, 272)
albea — lenjerie de corp albă, albitură (V, 970)
alcătui (a se ~) — a se tocmi, a se înțelege, a se învoi (VI, 450)
alem — stindard avînd semiluna în vîrf, pe care domnii români îl primeau de la sultan ca semn al recunoaşterii oficiale (VI, 733)
alina (a ~) — a anina, a agăța (V, 883)
alivancă — turtă făcută din mălai amestecat cu lapte bătut şi cu brînză, coaptă cu unt sau cu smîntînă (V, 76)
alivantă — exclamație glumeață, rostită atunci cînd cade cineva (V, 301; VII, 377) ; lovitură care poate face pe cineva să cadă sau să se dea într-o parte (V, 418)
ama — zău aşa! (V, 807; VII, 242); halal! (V, 66)
ama (a ~) - a iubi (VII, 408)

amandea — interjecție care exprimă îndemnul de~a da năvală, de a fugi spre (la) ceva (cineva) (V, 623)
amărime — amăreală, amărăciune (VII, 584)
amărunțime — amănunțime, detaliu, amănunt (VII, 15)
amblemă — emblemă, simbol, însemn (VI, 567)
amirosi (a ~ ; — a mirosi (VII, 291)
omoare — dragoste (VI, 603)
amoros — plin de iubire, îndrăgostit (VII, 173)
amploaiat — funcționar (VII, 577)
amuție — muțenie (V, 36)
andenken — amintire, suvenir (V, 90)
angel — înger (VII, 409)
animă — inimă (V, 606)
anocato — de-a valma, cu fundul în sus (V, 568)
anonț — anunț (VII, 333)
anostie — plictiseală (VI, 361)
antal — butoi mare pentru rachiu sau vin (V, 719; VI, 467) ; vadră (VI, 951)
antihîrț — antihrist, diavol (V, 711, 721)
apalt — arenda pentru încasarea veniturilor rezultate din vînzarea unor lucruri (VI, 305)
apărere — apariție, ivire (VII, 892) .
apelpisie — disperare, deznădejde (VI, 244; VII, 403)
apelpisit, -ă — care produce deznădejdea, disperarea (V, 20; VII, 385); deznădăjduit, nebun (de disperare) (V, 63 ; VI, 1011) ; persoană nebună (din cauza disperării) (VI, 245; VII, 496)
apostasie — renegare a credinței (VI, 754)
aprețui (a ~) — a aprecia, a prețui (VI, 320)
aprețuit, -ă — apreciat, -ă (VII, 140).
aprins, -ă — (despre cereale) încins, alterat (VI, 376)
aproximativi (a se ~) — a se aproxima (VII, 520)
arătare — act, diviziune principală a unei piese de teatru (VII, 1155)
arhontas — arhonda, domn, boier (VI, 289)
arhontologie — boierie, noblețe, societate înaltă (VI, 208)
armariu — raft de bibliotecă (VII, 946)
arom — aromă (VII, 494)
artifițiu — artificiu (VII, 274)
as — monedă romană de aramă sau de bronz (VII, 178)
ascendare — înălțare, ridicare (VII, 331)
ascensiunearisi (a se ~) — a se ridica în văzduh (VII, 338)
asfinliune — ascensiune (VII, 341)

asmodie — cîntare, poem (VII, 587)
aspic — viperă (VI, 1186)
atrium — curte interioară a caselor romane (VII, 113)
audace — îndrăzneală (VI, 1007)
audacie — îndrăzneală (VI, 542)
augur — preot (roman) căruia i se atribuia facultatea de a prevesti viitorul sau de a interpreta voința zeilor (VII, 129); prevestitor, ghicitor (VII, 159)
augustate — majestate (VII, 489)
avan — iute la mînie (V, 74); om perfid, schimbător (VI, 1092; VII, 1122)
avidoma — aidoma, la fel (VII, 264)
avocăție — pledoarie de avocat (VII, 361)
-

B

babac(ă) -^tată (VII, 283, 515)
bacal - băcan (VII, 309)
bachantă — bacantă, preoteasă a zeului Bachus (VII, 23)
badana — bidinea (V, 365)
bageaca — deschizătură sub formă de ferestruică (V, 763)
bahnă — loc mlăştinos, smîrc (VI, 303)
baie — în expresia *a lua baie :* a se îmbăia (VII, 99)
bairac — steag foarte lat de mătase introdus la noi după model turcesc (V, 67)
balabustă — soție de evreu (V, 55; VI, 466)
balamiş balmuş — balmoş, mîncare ciobănească făcută din caş fiert în lapte dulce sau prăjit în unt, cu puțin mălai (V, 81)
balamuci (a ~) — a înnebuni (VII, 571)
balercă — butoiaş, cantitatea de lichid conținută de un butoiaş (VI, 467; VII, 495)
balmuş — balmoş, mîncare cu aspectul acestuia (V, 289)
balonist — persoană care conduce un balon (VII, 340)
banat — (sens obscur) (VII, 587)
banc - bancă (VI, 1031)
baragladină — țigan, țigancă (V, 312)
bariş — stofă de lînă subțire (V, 426)
baros — om cu greutate, influent (V, 82)
basreliev — basorelief (V, 27)
başca — lînă tunsă de pe o oaie; în *păr de başca :* perucă (VII, 347)

batăr — cel puțin, măcar (VII, 1128)
batojit, -ă — fără de putere, istovit (de bătrînețe) (V, 689; VII, 401)
bazaochi — nebunatic, deşănțat (V, 247)
babacă - babacă, tată (V, 406; VI, 1005; VII, 260)
băbăiță — diminutiv al lui *babacă* (V, 807)
băcălie — băcănie (V, 349)
beant, -ă — deschis, larg, căscat (VI, 525)
bechi — în expresia *a nu şti (a nu înțelege) nici bechi* — deloc, nimic (VI, 150)
beicache — domnişor (V, 109)
bei-mu — domnul meu, domnule (V, 108)
bejănie - băjenie, fugă (VII, 272)
bel, -ă — frumos, -oasă (V, 610)
belețe - frumusețe (V, 610)
belii- peltea (V, 289)
beniş — biniş, haină lungă boierească de ceremonie, utilizată de vechii lăutari (V, 96)
benuar — lojă la parter (V, 295)
berbant - bărbat afemeiat, crai (V, 372; VI, 46; VII, 496)
berbanti - berbant (VII, 395)
berbantlîc — purtare de berbant (VI, 244)
berbanto — berbant (VII, 386)
berbelăc — ustensile utilizate pentru ras (V, 382)
besactè — besactea, cutioară de lemn frumos ornamentată în care se păstrau bijuterii, obiecte de cusut etc. (V, 364)
besecte(a) — besactea (V, 373; VI, 139)
beşleagă — căpitan de beşlii (soldați de cavalerie care îndeplineau serviciul de curier domnesc sau de jandarm) (VI, 86)
bicaț — becață (VI, 613)
bizunie — vizuină, ascunzătoare (VII, 63); închisoare (VI, 469)
bîca — în expresia *a face bîca :* a cădea (V, 389)
bizet - bîzîit (VII, 184)
blanmanjele — gelatină făcută cu zahăr şi lapte de migdale (V, 443)
bleastru — plasture (V, 374)
bleandă — în expresia *a da blende :* a îmbrînci, a izbi (V, 121)
blendisi (a ~) — a respinge, a îmbrînci (V, 101)
bluetă — lucrare literară mică, plină de spirit şi lipsită de pretenții (V, 845)
bobotă — în expresia *a vorbi (a umbla) în bobote :* a vorbi (a merge) fără rost, la întîmplare, într-aiurea (VI, 1021; VII, 497)
boccegiu — negustor ambulant (V, 57)

bogasier — negustor de produse de manufactură (VI, 202)
bogasierie — prăvălie de bogasier (VI/ 202)
bohaci — pogace, turtă de mălai sau de făină'preparată dé obicei cu jumări de porc (V, 303)
boieresc — obligaţie a ţăranilor săraci de a munci în folosul boierilor (V, 42; VI, 470)
bojbăi (a—) — a bîjbîi, a căuta ceva (prin întuneric) (V, 283)
boldit, -ă — (despre ochi sau despre privire) holbat, căscat, zgîit (VII, 307)
boltă — magazin mic, prăvălie, dugheană (VI, 542)
bonjur — bonjurist (V, 378; VI, 95; VII, 304)
bortă — groapă, gaură, scorbură (V, 715)
bosă — talent, înclinaţie (VI, 1158)
bosc — boscar, scamator (VI, 258)
boscar — scamator (VI, 258)
boscărie — scamatorie, înşelătorie, pungăşie (V, 356; VII, 521)
bosnia — poznă, şotie (VII, 1134)
bosmachi — buşmachiu, pantof de casă, papuc (VI, 463)
botoaie — botină (V, 368)
boţ — glob, cocoloş (VI, 424)
braşovenie — prăvălie unde se vindeau. mărfuri de Braşov . (V,. 349)
braţea — brăţea, brăţară (VII, 100)
brăţea - brăţară (VII, 921)
brenn — conducător militar celt (VII, 118)
brennus — brenn (VII, 21)
briliant, -ă — strălucitor, -oare (VI, 358)
bucătăriţă — bucătăreasă (VII, 283)
budalas — om prost, nătărău (VI, 949; VII, 385)
bufnă — bufniţă (V, 384)
bugie — luminare de ceară (VI, 20)
buhnă — bufnă, bufniţă (V, 99; VI, 760; VII, 239); zgripţor, specie.de acvilă mare (VI, 1095)
buiurdisit, -ă — întărit prin decret (V, 35; VI, 293)
bujăniţă — bujeniţă, carne afumată (V, 819.)
bulanger — brutar (V, 470)
bunt — răscoală, răzvrătire, rebeliune (VI, 677)
bnntaş — răzvrătit,, rebel, răsculat (VI, 102)
buratio — buratec, brotac . (V, 193; VI,.,26; VII, 534)
burungiuc — borangic (V, 27)
bustă[1] — corset (V, 56)

bustă[2] — în expresia *a da busta :* a da buzna, a năvăli (V, 468; VI, 101; VII, 369)
buşmachiu — pantof de casă, papuc (VI, 146)
bnţuf, -ă — beţiv, -ă (V, 57; VI, 467)

cabaz — om poznaş, glumeţ (V, 569; VI, 602)
cabaziichi — bufonerie (VII, 386)
cabazlîc - glumă, bufonerie (V, 676; VI, 797; VII, 376)
caduc — persoană care nu mai are nici o putere, bătrîn (VII, 34)
cafas — rang înalt, poziţie socială specifică protipendadei (VI, 863)
caifet — înfăţişare aleasă (în îmbrăcăminte), lux (V, 734)
cainic — vrednic de plîns, nenorocit, sărman (VII, 241)
calăf — pungă pentru imamea (V, 382)
calcavură — (glumeţ) bătaie (V, 579; VI, 858); ruşinea cauzată de primirea bătăii (VI, 164)
caldărămgiu — podar, muncitor care executa şi repara caldarîmul (VI, 339)
calembec — arbore exotic cu lemn negru, plăcut mirositor (VI, 212)
calindroi — ştrengar (V, 554)
calp, -ă — fals, prefăcut, nejustificat (VI, 1173).
calpăs — fals, falsificat (VII, 410)
calup — în expresia *a pune (pe cineva) în calup :* a înşela, a păcăli (VI, 78)
camerieră — cameristă (VI, 353)
caniotă — vas sau coşuleţ în care se strînge cîştigul la jocul de cărţi (V, 673)
cantabru — locuitor al Cantabriei (în peninsula Iberică) (VII, 185)
cantonadă — culise (VII, 20)
cantora — comptoar, cancelarie (birou) a(l) unui bancher (V, 508)
capace — capabil, -ă (V, 742)
capama — mîncare gătită din carne de miel (sau de pasăre) cu stafide (V, 443)
capelă — pălărie de damă (V, 783)
capi (a ~) - a înţelege (V, 606)
capitalist — locuitor al capitalei (V, 540)
capitaţie[1] — impozit perceput pentru fiecare locuitor (V, 65; VI, 546)
capitaţie[2] — capitală (VI, 114)
capiuşon — capişon (VI, 1175)
capris — capriciu (V, 474)
caraul — caraulă, santinelă, strajă (V, 369)

carboanță — carboavă, veche monedă rusească valorînd o rublă (V, 451)
carcan — cancan (dans de cabaret) (V, 393)
cardamă — drobușor (plantă erbacee mică) (V, 240)
cares — mîngîiere (VI, 792)
carîtă — caretă, trăsură închisă (VI, 306)
carnaxl — cuvînt care exprimă ciudă, spaimă, supărare (V, 389)
cartel - duel (VI, 985)
cartoflă — cartof (VI, 52)
cartofIar — (în batjocură, unui neamț) mîncător de cartofi, cartofar (VI, 51)
carucca — trăsură ușoară cu două roți utilizată de romani (VII, 39)
catahris — abuz (V, 405)
crisatahmie — catahris, abuz (V, 399)
catolică — piciorong, prăjină prevăzută cu suport pe care se pune piciorul pentru a se umbla la înălțime în locurile noroioase (V, 773)
cataroi — gripă (VI, 183)
catartosi (a ~) — a catortosi, a izbuti, a reuși (V, 89)
catatricsi (a ~) — a persecuta (V, 103)
catergar — excroc, șarlatan (V, 677) ; ștrengar (V, 342)
catigorie — defăimare, calomniere (V, 399)
catoliceşte — latinește (VII, 545)
cațaon - grec *(Yl,* 468)
caua — ființă imaginară cu care sînt speriați copiii (V, 384; VI, 548)
cavaler — curtezan (VI, 275)
călăf — calăf, pungă pentru imamea (V, 488)
căldărămgiu — podar, persoană care executa și repara caldarimul (VI, 849)
cărătură — acțiunea de a căra, transportare (VI, 332)
cărturărie — jocul de cărți (VI, 1012)
ceala — cea, strigăt cu care se mînă boii sau caii la dreapta (V, 210)
cealma - turban (V, 635; VII, 260)
ceapcîn — om rău, șiret (V, 966)
celebiu — negustor oriental care cumpăra vite din țările române pentru a le vinde la Constantinopol (V, 21)
cenuşer - scriitor de cancelarie, copist (de obicei prost) (VI, 452; VII, 592)
cepeleag — persoană peltică (V, 923) ; felul de a vorbi al omului peltic (V, 769)
cerb — serv, slugă (V, 106)
cerbiciu — serviciu, slujbă (V, 106)
cerca (a ~) — a se informa, a întreba (VII, 209); a încerca, a proba (VII, 272)
cercare — încercare, experiență (VII, 272)
cervelă — creier, minte (VI, 604)

cescuț — diminutiv al lui *ceas,* timp foarte scurt; clipă (V, 871)
cezarin, -ă — împărătesc, -ească (VII, 187)
cfartai — cartier, mahala (VI, 96)
cfitui (a se ~) — a se achita, a se socoti (cu cineva) pentru a nu mai li dator cu ceva (VI, 80)
cfituit, -ă- achitat, -ă (VI, 1187)
chelboşi (a ~) — a înnebuni (VI, 455)
chensleva — joc de cărți al cărui cîștigător este jucătorul care, prin însumarea numerelor cărților pe care le are, totalizează 15 puncte sau se apropie cel mai mult de acest număr (V, 382)
cheramă — cucoana (V, 350)
cherapleș — om prostănac (V, 453)
cheratiță — femeie cochetă și afectată (V, 366)
ckesea — chisea, pungă în care se ține tutunul (V, 19)
cheşchet — fiertură de grîu cu bucăți de carne (V, 443)
chichirichi — cucurigu; cocoș (VII, 381)
chichimeț — chichineață, ceva mic și neînsemnat, fleac (V, 436)
chiftiriță — coropișniță; (prin extensie) tentație, ispită (V, 787; VII, 400)
chileală — pileală, băutură (VII, 495)
Chili (a ~ ; - a pili, a bea (VI, 552)
chilos — pilos, puternic, rezistent (VI, 310)
chină — chinchină, arbore exotic (adus din China) din a cărui scoarță, utilizată ca leac împotriva frigurilor, se extrage chinina (VII, 403)
chindie — promoroacă, eventual, zăpadă (VII, 558)
chipărat, -ă — piperat, -â (V, 475)
chiraleisa — duh necurat (V, 535)
chirasă — numele unei haine femeiești, probabil ilic, laibăr (VII, 525)
chiros — domn (V, 82)
chit - balenă (VII, 335)
chit a dublu — a juca o ultima partidă de cărți care trebuie sau să achite pe cel ce pierde sau să dubleze cîștigul învingătorului (V, 382)
chitar — pitar, brutar (V, 470)
chiti (a ~) — a ținti, a ochi (cu o armă) (VI, 423) ; a nimeri, a stabili cu precizie adevărul despre cineva sau despre ceva (VI, 1016) ; a socoti, a chibzui (VII, 520)
chitie - tichie (VI, 260; VII, 491)
chitru — arbore exotic cu fructe asemănătoare cu lămîia (VI, 96)
chiulaf — un fel de căciulă turcească mare îh jurul căreia se înfășură turbanul (V, 125)

chichingiu — cofetar, persoană care ducea tăvile cu dulceață la curtea domnească (V, 125)
cifert - sfert (VII, 326)
cigă - cegă (VII, 937)
cilibiclachi — diminutiv al lui *cilibiu,* domnişor (V, 134)
cimbistră — pensetă (V, 49)
cindură că — fiindcă (V, 46)
cinovnic — funcționar de stat (VII, 848)
ciocîrtaş — persoană care ciocîrteşte, ciopîrțeşte, taie în bucăți mici (VII, 365)
ciocîrti (a ~) — a ciopîrți, a tăia în bucăți mici (VII, 497)
cioclovină — om parvenit, arogant (V, 783)
ciocofleandură — (peiorativ şi ironic) ciocoi (VI, 298)
ciocorofleac — (ironic şi peiorativ) ciocoi (VI, 298)
ciof — ciuf, pasăre răpitoare asemănătoare cu bufnița (V, 714; VII, 299)
ciomofai — ciumafai, laur (V, 82)
circulațiune — circulație (VII, 563)
cireac — cirac, om de încredere al cuiva (VI, 368)
cislă — întrunire, sfat sătesc (V, 605)
citarea — stofă fină cu dungi (V, 882)
ciubeică — ciubuc, lulea de calitate proastă (V, 876; VI, 79)
cîrchi (a se ~) — a se cîrpi, a se ameți (de băutură), a se îmbăta (VI, 32)
circioc — cîrciog, şiretlic, tertip (utilizat de obicei în procese) (VI, 298)
cirdocar — cîrciogar, om căruia îi plac procesele, cîrcotaş (V, 716)
cîrjaliu — hoț, tîlhar (V, 255)
cîrni (a ~) — în expresia *a cîrni nasul din loc :* a mirosi foarte urît (VII, 575)
cîrpit, -ă — amețit de băutură (VI, 78)
cîşti — .rată, parte a arendei unei moşii (V, 524)
cîştigaş — om care cîştigă (V, 260)
clac — pălărie cu calota înaltă, cilindrică, care, cu ajutorul unui mecanism, se poate turti pentru a fi purtată sub braț (VII, 1002)
dadă - grămadă, morman (VI, 1091)
clanț — cioc, gură (V, 294)
clănțălărie — (ironic) cancelarie (V,- 463)
cleson (tipărit probabil greşit în loc de *cleron)* — goarnă, trompetă (V, 771)
client — (la romani) plebeu fără drepturi depline, dependent de un patrician şi protejat de acesta (VII, 203)
clironom — moştenitor (VI, 47; VII, 395)
clironomie — moştenire (V, 689; VI, 1013; VII, 401)
clironomisi (a ~) — a moşteni (V, 693; VI, 594)

ccafiură — perucă, pălărie (VI, 34)
cochetărismos — cochetărie (V, 386)
coclaură — loc deluros,- rîpos, prin care este primejdios să umbli (VII, 575)
cocorație — mască (VI, 127)
codălghi (a o ~ ; — a o codălbi, a o. păți (V, 374; VI, 156)
cofectir — cofetar (VI, 795)
colachiu — colaca, linguşitor (VI, 207)
colțun — ciorap (V, 254)
columbelă — porumbiță (VI, 1018)
comă — virgulă (V, 492)
comerțant — comerciant, negustor (VI, 211)
comisiune — comision (VI, 544)
comism — categoria estetică a. comicului (VI, 986)
comite (a ~) — (referitor la o lucrare literară) a scrie (VII, 199)
comind — praznic, masă de pomenire a unui mort (VII, 489)
competitor — competitor (VI, 612)
complace (a ~) — a face pe plac, a intra în voie (cuiva) (VII, 106)
comprometa (a ~) — a compromite (VI, 1015)
comprometarisi (a ~ •) — a compromite (VI, .37)
comprometat, -ă — compromis, -ă (V, 16)
compromită (a ~.)* — a compromite (VII, 508)
compromitarisi (a ~) — a compromite (VI, 328) .
conchetă — cucerire (VI, 562)
concină' — moarte (în expresia *bată-l concina)* (V, 369)
concină" — un joc de cărți (VI, 181)
concordie — înțelegere, armonie (VII, 575)
ondiscipul — condiscipol, coleg de studiu (la un anumit dascăl) (VII, 13)
confetari — cofetar (VII, 298)
confetărie — cofetărie (VII, 295)
confia (a ~) — a încredința cuiva ceva (VI, 756)
confienlă — încredere, destăinuire (VI, 261)
conquetă — conchetă, cucerire (VI, 601)
consacrat, -ă — închinat unei divinități, sacru (VII, 54).
consoma (a ~) — a consuma, a mînca (VII, 1028)
contan — mulțumit (V, 319)
contăş- haină lungă boierească (V, 351)
conțert - corset (V, 443)
copou — copoi (VI, 290)
coptă — un fel de prăjitură tare obținută dintr-un amestec de zahăr şi migdale, marțipan (VII, 71)

corege (*a ~*) — a îndrepta, a corecta (VI, 1052)
corijent — corifeu, şef (de taraf) (V, 103)
corifeu — şeful corului în tragedia antică (VII, 47)
corige (*a ~*).—, a corecta, a îndrepta (V, 26)
cornet — stegar de cavalerie, portdrapel (VI, 99)
coroieriu — curier (V, 600)
coronat, -ă — încoronat, care poartă coroană (VII, 23)
corpos — mare unitate militară (VII, 287)
corlej — cortegiu (VII, 564)
cartel - umbrelă (VI, 151; VII, 176)
costraşi — costraş, biban (VII, 382)
coşciug — coş de papură în patru colţuri (V, 79; VI, 812)
coşcodan — maimuţă cu coadă lungă, cercopitec (VII, 552) ; om urît ca o maimuţă (V, 272)
cot — vergea de lemn sau de metal utilizată la măsurarea lungimii (V, 57)
cotarlă — javră, potaie (V, 569)
cotei — cîine de talie mică, cu picioare scurte (V, 47)
cotigi (*a ~*) — a schimba direcţia, a coti (V, 882)
cotiugă — cotigă, căruţă mică folosită la transportarea încărcăturilor uşoare (VI, 133)
cotorosi (*a se—*) — a se descotorosi, a scăpa (de ceva, de cineva) (V, 293)
cofear — şarlatan, pungaş (V, 346; VII, 518)
coţcă — coţcărie; în expresia *a juca o coţcă :* a înşela (V, 379)
coţofeni (*a se ~*) — a se lăuda, a-şi da aere (VII, 1126)
covăţea — covată mică, vas mic de forma unui castron în care se ţineau fardurile (V, 349)
coventie — (sens obscur) (V, 599)
coz — (după adjective ca *frumos, nostim)* din cale afară, extrem de, foarte (VII, 572)
crapusnoi — nemernic (VI, 559)
crasis — structură, temperament, fire (VII, 1122)
crăiie — crailîc (VII, 270)
crier - creier (VII, 130)
crim — crimă (VI, 1026)
criş — bogat, fericit, norocos, vrednic de invidiat (V, 615; VI, 254)
crivat — pat (VI, 602)
cuadrat — pătrat, teren sau sală de formă pătrată (VII, 113)
cualitate — calitate (VI, 914) •
cuceri (*a se ~*) — a se supune, a se închina (VI, 428)

cucuia (*a se ~* J — în expresia *a se cucuia treaba* — a se încurca, a ajunge la punctul critic (VII, 260)
cucunur — coconar, fructul pinului (VII, 398)
cuhne — cuhnie, bucătărie (VI, 154)
culbec-melc (VI, 1016; VII, 264)
culucciu — paznic de noapte (VI, 108)
cumprinde (*a ~)* — & înţelege (V, 610) •
cupea — cupeu (V, 76)
curajliu — curajos (VII, 273)
curechi - varză (V, 935; VI, 830; VII, 285)
curioz — curios (VII, 267)
cursă — pastilă aromatică şi parfumată, importată din Orient, întrebuinţată ca mirodenie; pastilă de Sérail (VI, 324)
cusur — rest, parte neachitată dintr-o datorie (V, 311)
cuşăr — (despre vin) cuşer, pregătit pentru ritual evreesc (VI, 452)
cuşmă jidovească — manşon (V, 443)
cutnie — ţesătură din mătase şi bumbac (V, 381; VI, 212)
cută — scroafă, femeie rea (V, 384)

D

danaid, -ă — (despre un vas, butoi) fără fund (VII, 160)
danci — copil de ţigan (VI, 64)
daradaică — trăsură veche (V, 463)
dam — în expresia *in dam :* în zadar (V, 62)
declina (*a ~*) — aapune, acoborî (VII, 244)
declinarisi (*a ~*) — (referitor la nume) a spune, a face cunoscut (VI, 25)
declinaţie — spunere (a unui nume) (VI, 25)
dedal — labirint (VI, 614)
delă - dosar (VI, 298)
demision — demisie (V, 475)
demuazelă — domnişoară (VII, 303)
departament — apartament, parte a unei case (VI, 237)
depinge (*a ~*) — a zugrăvi, a picta (cu cuvinte) (VI, 844)
depit — ciudă, necaz (VII, 318)
desbarcat, -ă — debarcat, -ă (VII, 241)
descepţie — decepţie (VII, 962)
deschis — dichis, podoabă, găteală (V, 783)
desghin — lovitură cu hăţul sau cu pintenii dată spre a face caii să se ridice în două picioare (VI, 614)

déshéritât, -ă — desmoştenit, —ă (VI, 543)
désir— dorinţă (VI, 25)
desleşina (a ~) — a face pe cineva să-şi revină din leşin (VI, 241)
destitua (a ~) — a destitui (VI, 312)
destrămat, -ă — dezmăţat, destrăbălat (VI, 702)
desant — curios, ciudat (V, 781)
deşănţat, -ă — curios, ciudat (VII,* 525)
deşert, deşartă — gol, goală (VI, 515)
dctai — detaliu, amănunt (VII, 101)
develópa (a ~) — a dezvolta, a amplifica (VI, 603)
devuement — devotament (VI, 793)
diafendefsi f a ~) — a apăra (V, 68; VI, 346)
dicanicesc, -ească — judecătoresc, -ească (VI, 96)
dicasterie — tribunal bisericesc care judeca divorţurile (V, 108 VI, 368)
dică — adică (VI, 297)
dicoht — decoct (VI, 1002)
dictam — balsam, calmant (VI, 1200)
dignitar — demnitar (VII, 564)
dignitate — demnitate, atitudine demnă (VI, 1025)
diligință — diligentă, sîrguinţă, zel (VII, 1005)
dimerlie — baniţă (V, 254; VI, 455)
dirige (a—) — a dirija, a îndruma, a conduce (VI, 225)
dispuseciuni — dispoziţie, aptitudine (VI, 603)
distihisi (a ~) — a nenoroci (VII, 1096)
distinge (a ~) — a acorda atenţie, a remarca (VII, 121)
distributor — distribuitor, împărţitor (VII, 922)
dişanţata — în locuţiunea *la dişanţata :* probabil la întîmplare (VII, 576)
div, -ă — divin, -ă (VII, 233)
diverta (a se ~) — a se amuza, a se distra (VI, 786)
dîrdală — om flecar, de nimic (VII, 1063)
dîrdîi (a ~) — a spune fleacuri, a trăncăni (V, 465)
dîrvală — corvoadă, muncă fizică grea, neplăcută (VI, 293) ; în expresia *a face (pe cineva) de dîrvală:* a face de două parale, a batjocori (V, 66)
dîrzie — dîrzenie, semeţie, îndrăzneală (V, 348; VII, 1060)
dîrzoi — dîrz, mîndru, semeţ (VI, 670)
dobru — numele chirilic al slovei corespunzătoare lui D (V, 386)
doclaă — raport, referat (VII, 299)
docladarisi (a ~) — a raporta, a aduce la cunoştinţă (VI, 309)
docladorisi (a ~) — a docladarisi (VII, 309)

dodoraş — (despre un., copil) odor, îngeraş (VI, 539)
doftorie — meseria de doctor (VI, 238)
domiciliar, -ă — (făcut) la domiciliu (VII, 571)
dopros — în expresia *a face dopros :* a lua interogatoriu (V, 203)
dosălnic, -ă — doselnic, lăturalnic, ascuns (VI, 295)
dosloşi (a ~) — a desluşi, a pricepe (VI, 308)
dram - dramă (VI, 1024)
drăguş — în expresia *drăguş la căuş :* vine vremea sărmi ceară ajutor, să aibă nevoie de mine (V, 160)
drit - drept (VII, 297)
dropică — hidropizie (V, 107)
druşcă — fată care însoţeşte mireasa la cununie (V, 27)
dubit — închisoare (V, 379) ; (despre in, cînepă şi, probabil, arbori) muiat, destrămat, topit (V, 776)
ductor — (la romani) conducător de sclavi, villic (VII, 889)
duelgi (a se —) — a se bate în duel (VI, 251)
duluţă — în expresia *a se duce duluţă :* a fugi iute, a se face nevăzut (VI, 1009)
dupalună — timbru, clopoţel (VII, .1059)
dupăci (a ~) — a înghionti, a lovi, a bate (VI, 796)

E

echivalent, -ă — in expresia *a fi echivalent (la ceva):* a fi de aceeaşi părere (VII, 409)
éclata (a ~) — a izbucni, a se manifesta violent (VII, 1060)
ecose — ecoseză, vechi dans scoţian (V, 883)
ecrin — cutie cu bijuterii (VI, 668)
ecsergă — exergă, inscripţie gravată pe o monedă (VI, 618)
efendi — titlu de politeţe pus în Turcia după numele învăţaţilor, funcţionarilor (VI, 850)
efglendisi (a —) — a distra, a amuza (VII, 398)
egalita — egalitate (V, 66)
egipţian, -ă — egiptean, egipteancă (VII, 185)
eklambrotat — strălucit, prea luminat .(VI, 288)
ehpaea — ecpaia, personal aflat în serviciul unui mare demnitar (VI, 210)
ehsighisi (a se ~) — a explica (VI, 221)
elocinte - elocvent (VI, 1008)
elocuent — elocvent (VI, 914; VII, 43)
emfaz - emfază (VII, 72) \

englendisi (a se ~) — a se eglindisi, a se distra, a petrece, a se amuza (V, 399; VI, 786)
engolpion — urare, cuvîntare (V, 352)
engomie — encomion, diseurs de laudă, elogiu (V, 68)
mgomion — encomion (V, 634)
ensiultarisi (a ~ j — a insulta (VII, 290)
epanastasis — mînie, revoltă (VII, 383)
. țsiliu, - exil (VII, 1003)
espira (a ~) — a expira, a muri, a pieri (VI, 1174; VII, 249)
eşarpă — eşarfă, bandă de stofă sau de pînză care se poartă pe după gît pentru a susține o mînă bandajată sau fracturată (VI, 277)
etufa (a~) — *a.* înnăbuşi, a ascunde (V, 611; VI/ 585)
evanuisarisi (a se ~) — a dispărea fără a lăsa urme (VI, 792)
evghenestate — maiestate, doamne (VI, 288)
evghenie — boierie, domnie (VI, 206)
evghenistico — nobil (V, 135)
exacțiune — deturnare (prin abuz de putere), hoție, furt (VI, 1083)
expira (a ~ y — a muri (VII, 251)
expozarisi (a se ~) — a se expune (VI, 367)

facere — act, diviziune principală a unei piese de teatru (VII, 1154)
falangă - bătaie (V, 328)
falet — atelaj compus din patru cai înhămați la o trăsură, cei doi cai dinainte fiind încălecați de cîte un vizitiu (VI, 306)
familiot — şef de familie (VI, 213)
fanar — felinar (V, 626)
fantacsi (a ~) — *a.* se fandosi, a-şi da aere, importanță (V, 753)
faraon — un joc de cărți (VI, 576)
fartnazon — vrăjitor, persoană care face farmece (VII, 259); francmason (VII, 290)
farmazonie — francmasonerie (VII, 270) ; vrajă (VII, 290)
farmecător — fermecător (VII, 949)
fasoli (a se —/ — a se fandosi, a face nazuri, a se alinta (V, 540; VI, 306; VII, 496)
fată — personaj al unei piese de teatru (VII, 1154)
făcăluit, -ă — bătut, zdrobit (de oboseală) (V, 523)
făclier — persoană care fabrica sau vindea făclii (V, 773)

/owar-fanar (VI, 699)
fee — zînă (V, 253)
felegeah - ceaşcă (turcească) de cafea neagră fără toartă (VI, 293)
feleşan — felegean (V, 49)
felice — fericit, -ă (VI, 27)
felicitate — fericire (VI, 25)
feredeu — baie, local public pentru baie (V, 283)
fereseu - fierăstrău (V, 569)
fermenea — haină scurtă făcută din stofă brodată cu fir sau cu mătase, uneori căptuşită cu blană, pe care o purtau boierii peste anteriu (V, 968)
fesfesea - podoabă (măruntă), zorzoană (V, 783)
feste - festă (VII, 91)
feşteli (a i—i) — a murdări, a mînji (VII, 266)
fidanțat — logodnic (V, 253)
fiilor - viitor (VI, 585, 1008)
filomelă — privighetoare (V, 749)
filonichie — discuție aprinsă, ceartă (V, 104); în expresia *gustul filonichie n-are:* „de gustibus non disputandum" (V, 497; VII, 388)
filotim, -ă — generos, darnic (VI, 305)
filotimie — amor propriu, ambiția de a dobîndi stima şi prețuirea oamenilor (V, 666)
finar — fanar, felinar (VI, 166)
firțoagă — (femeie) neastîmpărată şi uşuratică (V, 142)
fistic - fistic (V, 395)
fişnea — foşnetul făcut de fustă (V, 783)
flagel - bici (VII, 61)
flagela (a ~ ; - a biciui (VII, 67)
flioret - floretă (VI, 1025)
florelinte - înfloritor, -oare (V, 610)
floret - floretă (VII, 320)
florisant, -ă - înfloritor, -oare (V, 618)
foaie - foală (VII, 572)
fora — (termen împrumutat de la jocul de cărți) înainte, cu elan (V, 409)
forficătură — forfecătură, tăietură de foarfece (VII, 312)
frățietate — fraternitate, frăție (V, 59)
frint, -ă — în expresia *a nu vedea nici o para frîntă :* a nu vedea (a nu obține) nici un ban (VI, 458); (prin substantivate) para frîntă (VI, 461)
fruntar — hotar, frontieră (VII, 191)
ftiatru — spectacol (piesă) de teatru (V, 399)
ftorivist — al doilea vistier (V, 556)

funduc — veche monedă turcească de aur care a circulat în Țările Române în secolul al XVIII-lea (V, 883)
furcă — bucată de lemn purtată la gît de sclavii care erau acuzați de săvîrşirea unor fapte criminale (VII, 61)
furoare — mînie, furie (VII, 213)
furtiv, -ă — care se face pe furiş (VI, 713)

G

gala — sărbătoare, ceremonie (VI, 306)
galanschi — *o* marcă de hîrtie de calitate superioară, al cărei nume indică, probabil, moara sau furnizorul (VII, 309)
gamen — copil vagabond, ştrengar (V, 469)
gavanoşel — găvănoşel, borcan, vas de lut smălțuit (V, 364)
geamandan — geamantan (VII, 575)
geambaşlîc — meseria de geambaş (VI, 238)
genat, -ă — jenat, -ă (VI, 1016)
geniu — duh, ființă supranaturală (VII, 558)
gherghir — un fel de beci sau de cămară boltită unde se păstrau obiectele de preț pentru a fi apărate de incendiu sau de jaf (VI, 297)
gheridon — măsuță rotundă cu unul sau cu trei picioare (VI, 257)
ghermesit — ghermesut, țesătură fină de mătase (V, 56)
gheşeft — afacere necinstită (măruntă), bişniță (VII, 392)
gheşeftar, -ă — bişnițar, persoană care face afaceri necinstite (VII, 518)
gheşefter, -ă — gheşeftar, -ă (V, 919)
ghidi — (familiar) exclamație exprimînd uimirea: „Ia te uită !" (V 716-VII, 386)
ghigilic — scufie de noapte (V, 713; VII, 501)
ghijilic - ghigilic (V, 967; VII, 1121)
ghilit, -ă — (despre pînză) care a fost albită (prin înmuiere în apă şi prin întindere repetată la soare) (V, 233)
ghilosi (a se ~) — a se găti, a se dichisi (V, 367)
ghiXosit, -ă — gătit, dichisit (V, 372)
ghiojghioare — văzînd cu ochii, dintr-o dată (V, 124)
ghioşghioară — ghiojghioare (V, 68)
ghioşgorea — ghiojghioare (VI, 395)
ghipcan — mîrțoagă, gloabă (V, 366)
ghiuj — om bătrîn, neputincios (VI, 460; VII, 533)
ghizdan — geantă mare de piele pentru cărți (VI, 326)
gigît— slab, subțire, iute la mers (V, 622; VII, 1072)
giretcă — jiletcă, vestă (V, 773)

giubea — haină lungă şi largă din postav fin (VI,' 859)
giubeliu, -ie — (om) cu idei învechite, retrograd (V, 892)
giudeț — instanță de judecată (VII, 587)
giur-ocol, înconjur (VII, 514)
glanț — piele de lac (V, 368)
goană — urmărire în fugă, fugărire (a cuiva) (VII, 236); (la jocul de cărți) ghinion din cauza unei cărți rele (V, 357)
gog — tînăr prost, tont (V, 59)
gojgogea - coşcogea, foarte mare (VII, 551)
gostinar — goştinar, slujbaş însărcinat cu strîngerea goştinei (dare în oi, porci sau vaci) (V, 107)
gramatisit, -ă — instruit, învățat în ale gramaticii (V.-101)
grobiant — grobian, grosolan, bădăran (VII, 401)
grozav, -ă —groaznic, îngrozitor (VI, 923; VII, 227)
gnidinap — gros di Naples, stofă groasă de mătase cu fire aparente, fabricată la Napoli (V, 381)
gubernată- guvernantă (V, 368)
gugale — probabil *gugulea,* termen de dezmierdare pentru copii^ (VI, 951)
guleai — chef, petrecere (cu băutură multă) (VII, 550)
guşter — guşter, omuşor, uvulă (VII, 388)
gutunar - guturai (V, 53)

H

haihui — zăpăcit, năuc, zănatic (V, 247)
hailaif, -ă — (de) elită, (din) înalta societate (VII, 337—338)
hain — (interjecție cu sens interogativ) hai? (V, 707)
haită — cîine rău (V, 625)
hăitui — haihui (VI, 229)
halastîncă — țesătură de bumbac de proastă calitate (V, 162)
hanior — amor (V, 883)
hamorînjit, -ă — amorezat. îndrăgostit (VI, 141)
hapsîn — tău la inimă, hain, cîinos (VI, 125)
haraba — căruță mare folosită de obicei pentru transportul grînelor (V, 355; VII, 382)
harabagiu — om care conduce harabaua, căruțaş (V, 354)
Itar'ag — arac (VII, 1063)
haram — pomană (VI, 458); în expresia *de haram:* degeaba, de pomană (V, 476)
harbuz — pepene verde (V, 484)

hardughii, -ă — istovit ele puteri, zdruncinat (V, 46)
hareci — strigăt cu care conducătorul unei licitaţii închidea licitaţia (VII; 956)
liarecilui (a ~) — a licita (VI, 293)
harţagan — iatagan (V, 74)
harzob — hîrzob (VII, 593)
hazna — vistierie (VI, 332)
hăci — în expresia *cit hăciul :* nimic, deloc (V, 255)
Mcui (a ~) — a tăia în bucăţi mici, a ciopîrţi (VI, 125)
hărăcsi (a ~) — a lua sînge cuiva pentru a-1 feri de o boală sau de moarte (V, 802)
hărăţag — provocare (V, 31)
kăiaş — cal care se mînă cu ajutorul hăţurilor, înhămat lîngă un lăturaş (V, 76)
hăuşag — făgaş, şanţ făcut pe drumuri de roţi sau de puhoaie (VI, 187) ; (figurat) situaţie dificilă (V, 23)
hein — interjecţie cu sens interogativ, hain, hai (VII, 69)
helbet - (interjecţie) „Se înţelege! Fii fără grijă!" (V, 108; VI, 23)
kereseu — fierăstrău (V, 569)
heretisi (a ~) — a felicita (VII, 271)
keretismos — felicitare (VI, 288)
hezita (a ~) — a ezita (VII, 917)
himn — imn (VII, 206)
hiritisi (a ~) — a felicita (V, 512; VII, 383)
hirtă — unitate de măsură pentru terenuri, egală cu un sfert de pogon (VI, 308)
hîrzcb — coşuleţ din cetină în care se păstrează peştii (VI, 307) ; în expresia *a fi (ase crede) coborît cu hîrzobul din cer:* a fi (a se crede) mult superior celor din jur (VI, 298)
hoisa — hăis, interjecţie cu care se mînă caii (boii) la stînga (V, 2 10)
hojma - mereu (V, 68; VI, 1009; VII, 576)
holdă — (referitor la un act) cuprins, conţinut (VI, 308)
holteie — stare de holtei (V, 689)
hondrochefal (şihondrokefal) — om greu de cap (V, 332; VII, 387)
hor - cor (VII, 92)
hosentrai — bretea (VII, 1132)
hristoiftie — hristoitie (V, 664)
hristoitie — riaţă evlavioasă, conformă cu morala creştină (V, 103 ; VI, 1020; VII, 342)
huchit, -ă — hupit, prizărit, slab dezvoltat (VII, 588)
hui (a ~) — a vui, a se auzi (VII, 268)

hultui 0~) - a altoi, a lovi, a bate, a plezni (pe cineva) (V, 327)
hulubaş — porumbel (V, 302)
hulubărie — porumbărie- (V, 302)
hurducarismos — hurducăială, zdruncinătură (VII, 382)
hurăuz - burduz - rostogolindu-se, clătinîndu-se (ca un obiect care, atîrnat de ceva, se bălăbăneşte) (V, 463)
hurez — huhurez (V, 715)
huzmet - slujbă, funcţie (VI, 215)

I

iartagan — iatagan (VI, 140)
iasmă — iazmă (VII, 558)
iazmă — vedenie, nălucă (VII, 24)
icarian, -ă — (despre valuri) din Marea icariană (parte a Mării Egee, care înconjoară insula Samos, în care a căzut Icar) (VII, 979)
ifos — demnitate, ţinută în conformitate cu un rang sau cu o poziţie socială înaltă (V, 396)
ighemonicon — demnitate, convenienţă (V, 88; VII, 516); fast, lux (V, 396)
ighemonicos — de neam boieresc, nobil (V, 66)
ihnea - iahnie (VI, 230)
ilikie — vîrstă (VI, 207)
imamea — capătul ciubucului prin care se trage fumul (V, 382 ; VI, 334)
impiegat — funcţionar de stat de grad inferior (V, 16)
inamorisit, -ă — înamorat, îndrăgostit (VII, 383)
incalat, -ă — încălat, corpolent (VII, 395)
indemnitate — indemnizaţie (VII, 409)
indirnea — cumpărat sau fabricat la Edirne (Adrianopole) (V, 882)
infelice — nefericit, -ă (V, 615)
insovolnicie — samavolnicie, act săvîrşit după bunul plac, nesocotind voinţa altora (VI, 309)
institua (a ~) — a institui (VI, 1014)
inteniiune — intenţie (VII, 112)
investit, -ă — învestit, îmbrăcat (VII, 130)
ipeca — ipecacuana, plantă originară din America de Sud, ale cărei rădăcini sînt folosite în medicină ca expectorant şi vomitiv (VII, 403)
ipochimen, -ă — persoană, personaj (V, 24; VII, 388)
ipochimeni — amantă, metresă (V, 883; VII, 398)
ipochimeno — ipochimen (VII, 381)

ipolipsis — aprobare, considerație, apreciere (VI, 252)
ischiuzar — om dibaci, șiret, iscusit (V, 380; VI, 549; VII, 588)
ishiuzarllk — dibăcie, iscusință, șiretenie (VI, 208)
ison — cuvîntare, discurs (VI, 301)
ispisoc — document, act (V, 245).
ispitit, -ă — încercat, experimentat (VII, 512)
istov — în expresia *de istov:* cu totul, complet, definitiv (V, 473)
isola — bravo (V, 382; VI, 23)
ithiki — etică, morală (VI, 209)
iție — în expresia *a face iții* — a se arăta puțin, a se iți (V, 804)
iuft — piele groasă de bovine tăbăcită vegetal și impermeabilizată (VI, 444
iurus — iuruș (VII, 397)
iuruș — iureș, atac, asalt, năvală (VI, 222)
iuschiuzar — ischiuzar, om dibaci, șiret, iscusit (V, 809)
izvod — listă (VI, 1029)

îmflat, -ă — umflat, înfoiat (VII, 303)
împeți (a ~) — a peți, a cere în căsătorie (VII, 496)
implantat, -ă — muiat, scăldat, îmbrăcat (VII, 130).
impiegat — impiegat, funcționar de stat de grad inferior (V, 22; VI, 603)
împosesui (a—) — a arenda (VI, 305)
inaht — în naht, (despre bani) în numerar, peșin (V, 382)
înăduși (a ~) — a înăbuși, a sufoca (VII, 269)
închietarisi (a se ~) — a se neliniști (VI, 20)
închina (a se ~) — a se înclina (VII, 308)
închiorchioșa (a ~) — a se umfla în pene (V, 356)
încravașat, -ă — cu cravașa (VI, 275)
îndesară — spre (către) seară (V, 90)
înflăcărat, -ă — înroșit, congestionat (VII, 359)
înghimpa (a ~) — a înțepa (VII, 49)
îngrijit, -ă — îngrijorat, neliniștit (VII, 375)
îngurlui (a se ~) — a avea relații amoroase (cu cineva) (VI, 244)
insufla (a ~) — a insufla (VII, 325)^
tntețare — întețire, întărîtare (VII, 551)
întrebuințat, -ă — ocupat, preocupat (VII, 274)-
întru (în —) — în interior, înlăuntru (V, 22)

Intrulocat,-ă — unit, împreunat, îmbrățișat (VII, 167)
înuntru — în întru, în interior (V, 23)
învăscut,-ă — îmbrăcat, acoperit (VI, 1133)
învesti (à ~) — a îmbrăca, a acoperi (VI, 613)
învîrtită — prăjitură făcută dintr-o foaie subțire de aluat, umplută cu nuci, mere sau brînză (V, 303)
înziuat,-ă — născut în aceeași zi din săptămînă cu cineva (VII, 1120)

J

jac - jaf (V, 73)
jacaș — om hrăpăreț, jefuitor (V, 478)
jadamic — jandarm (V, 529)
jaliște — jale, tristețe (VII, 234)
jaluz.-ă - gelos, -oasă (VI, 225; VII, 379)
jaluzie — gelozie (VI, 225)
jarpan — jărpan, ghipcan (termen de batjocură pentru oameni) (VII, 533)
jasp — rocă silicioasă compactă, alcătuită din calcedonie și din compuși ai fierului, viu colorată, întrebuințată ca piatră semiprețioasă (VII, 74)
javalină — javelină, suliță lungă și subțire (VII, 171)
jămblă — jimblă, franzelă (VI, 305)
jărpan — ghipcan, cal slab, mîrțoagă (V, 923); termen de batjocură pentru oameni (V, 349; VII, 533)
jenarisit,-ă — jenat,-ă (VI, 1016)
jelț — jeț, scaun înalt cu spetează și brațe (VI, 1013)
jeremiadă — ieremiadă, plîngere, tînguire (VI, 630)
jerg — gerg, jargon (V, 610)
jerpan — ghipcan, cal slab, mîrțoagă (V, 876)
jest - gest (VII, 90)
jeț — scaun înalt cu spetează și brațe, fotoliu (VI, 832)
jigăt — slab, subțire, iute la mers (VII, 215)
jignicer — jitnicer, dregător care avea grijă de magaziile cu grîne ale curți domnești (VI, 92)
jitari — jitar, paznic al semănăturilor, pîndar (V, 73)
juca (a ~) — în expresia *a juca ochiul cuiva :* a-l înșela, a-l șmecheri (VII, 400)
judan — jidan, evreu (VII, 501)
jupi (a ~) — a jupui (VII, 285)

kabazlikia — bufonerii (VI, 61)
hatergari — ştrengar (VI, 56)
katortosi (a ~) — a parveni, a izbuti, a reuşi (VI, 210)
kerem — în expresia *a veni la herem :* a veni la socoteala (V, 716)
kikloforia — circulaţia sîngelui; (în context) circulaţia, mersul pe jos (VI, 237)
Mnuriu — (sens obscur) (VI, 145)

lagăr — tabără, loc de staţionare a trupelor (VI, 429)
lagum — canal subteran, şanţ (VII, 173) ; hasna, cloacă (VII, 226)
lanschenet — un joc de cărţi (V, 672)
larmă — alarmă (VI, 437) ; zvon, ştire (VI, 754)
laschernet — lanschenet (VI, 576)
lastic — stofă de lînă asemănătoare cu satinul (V, 443)
laliclavă — fîşie lată de purpură care împodobea tunica senatorilor romani (VII, 34)
lazaron — cerşetor, sărăntoc, prostănac (VI, 192) *Ut*
lăuntru — interior (VI, 937)
leg — dispoziţie testamentară, testament (VII, 963)
lehaismos — flecăreală (VII, 388)
lehăi (a <~) — a vorbi mult şi fără rost, a trăncăni, a flecari (V, 706
lehăit — faptul de a lehăi, pălăvrăgeală, flecăreală (VI, 57)
lehău — om mincinos, flecar' (VII, 489)
lela — în expresia *a umbla lela :* a hoinări, a vagabonda (VII, 527)
lepşit, -ă — smintit, ţicnit (V, 501)
leucă — în expresia *trăznit cu leuca* — zăpăcit, prostănac, idiot (V, 502)
libadea — haină bărbătească lungă, anteriu (V, 968) •
libel — plîngere, jalbă (VII, 193)
libert— sclav eliberat (VII, 30) -
libiu — din Libia (VII, 44)
lictor — persoană care însoţea pe marii demnitari romani, mergîhd înaintea
* lor şi purtînd fasciile (VII, 234)
lier — iederă (VII, 129)
lijchi — probabil numele unei culori, alb-vînăt (V, 56)
limbă — prizonier folosit ca informator (VI, 417)
limoniu — galben ca lămîia (V, 45)

Hncenciat — licenţiat (VII, 334)
lingoare — langoare, drăgălăşenie, duioşie, melancolie (VII, 390)'
Upsi (a ~) — (la imperativ) a se da la o parte, a dispărea (VII, 101)
lipsii, -ă — căruia îi lipseşte o doagă, neîntreg la minte (V, 444)
lipscănie — magazin mic, unde se vindea marfă adusă de la Lipsea sau de către lipscani (V, 349) ; marfă vîndută de lipscani, adusă de la Lipsea **(VI,** 542)
Uquoră - licoare, băutură (VI, 1024)
liude — (în armată) infanterist încadrat la cavalerie sau la jandarmi; (în text) codaş (V, 211)
locma - plactata-grasă (V, 134; VI, 877)
locoţiUcr — locţiitt* (VI, 282)
Uighiotat — dascăl grec (V, 21)
legegrif — joc distractiv, caFe constă în deducerea unui cuvînt din altuî prin adăugarea sau inversarea unor sunete sau silabe (VI, 149)
/ ogegrifar — persoană care face logogrifuri (VI, 149)
l crnieta (a ~)* — a privi (pe cineva) cu lornieta (VII, 331)
lotru- hoţ, tîlhar (VI, 1181)
losniţă - lojă **(V,** 399)
l ungeare - langoare, drăgălăşenie, duioşie, melancolie (VII, 390)
lupanar — bordel (VII, 226)
lustru — interval de cinci ani (VII, 199)

M

ma - dar, însă (VI, 289)
maculă — semn care indică un defect, o deficienţă (VI, 986)
magazie — prăvălie, dugheană, magazin (V, 669; VI, 552)
malacof — crinolină (VI, 261)
malicios — maliţios (VII, 924)
malotă — haină lungă femeiască, de obicei căptuşită cu blană, avînd marginile tivite cu blană, uneori şi guler şi manşete din blană **(V,** 599)
mancă — doică (V, 825)
mangosit — (om) nătărău, tont, care nu este bun la nimic (V, 348)
martia (a ~) — a mînui (VI, 253)
manină - namilă (V, 392)
marafet- meşteşug, dibăcie (VI, 210)
marcă- stemă (VI, 424)
marghiolit - fandoseală, sclifoseală (V, 406)
marlacof— malacof, crinolină (V, 783)
marmuzică — frumuşica (V, 783)

marochin — încălţăminte lucrată din marochin (piele de capră, de oaie sau de iţei, tăbăcită cu esenţe vegetale pentru a căpăta lustru şi fineţe) (VI, 804)
marşan — marşandă, patroană a unui magazin de mode (V, 48)
marţandă — patroană a unui magazin de mode (V, 91)
massic — yin din podgoriile din munţii Massico din Campania (VII, 84)
mastachino — mesteacăn (VI, 164)
mastic — mastică, băutură alcoolică aromată (cu esenţă) de mastic (V, 691)
maşala — bravo (V, 382)
mască — mască (VI, 128)
maştigă — maştehă, mamă vitregă (V, 819)
matrapazlărie — matrapazlîc, comerţ ilegal (V, 630)
matuf — om bătrîn şi ramolit, babalîc (V, 157)
mazetă — persoană care joacă slab, care face greşeli la jocul de cărţi (VI, 1022)
mazu — adaus, ceea ce se dă pe deasupra (V, 357)
mădular — membru al unui grup, al unei societăţi (VI, 101)
maidan — în expresia *a ieşi la maidan :* a se face cunoscut, a se arăta (VII, 508)
malac — malac, om mare şi leneş (V, 621)
maries — marias, un joc de cărţi (VI, 238)
măscuit, -ă — mascat, -ă (VI, 33)
mătrăşi (a ~) — a îndepărta pe cineva a cărei prezenţă este supărătoare, a alunga, a goni (V, 525; VII, 412)
medan — maidan (VII, 578)
megaloprepie — măreţie, grandoare, mîndrie (VI, 254)
megas postelnicos - mare postelnic (V, 329)
megera - femeie rea şi arţăgoasă (VII, 939)
mehenchi — *mehenghi,* abil, priceput (VII, 361)
melesteu — făcăleţ (pentru mestecat mămăliga) (V, 482)
memuar — memoriu (VI, 913)
ménagea (a ~) — a pregăti cu dibăcie, a înlesni (VI, 602)
merchez — în expresia *a-i veni cuiva la merchez :* a-i conveni, a-i veni la îndemînă (V, 381)
meremet — lucrare de reparaţie sau de întreţinere (V, 956)
meretrice — curtezană (VII, 1066)
mereu, -i — mulţi, numeroşi (VI, 635)
meritarisi (a ~) — a merita (VI, 293; VII, 268)
mertepea — în expresia *de la mertepea :* cum se cuvine, cu rost (V, 356)
merţă — mierţă, veche unitate de măsură pentru cereale (V, 810; VI, 87)

mestie — meşă, încălţăminte fără toc, confecţionată din piele foarte subţire purtată de bărbaţi peste ciorapi (V, 97)
meşterie — însuşire ascunsă a unui obiect, meşteşug (VII, 520)
***metahirisi** (a —)* — a obişnui (să iei masa) (V, 468); a folosi, a practica (Un obicei) (V, 514)
micaton — demi coton, pînză de bumbac lustruită, utilizată de obicei pentru căptuşeală (V, 381)
mică — în expresia *pe mică de ceas:* imediat, într-o clipită, foarte repede (V, 695; VI, 532)
micoton — demi coton (V, 381)
micsuritate — micime, josnicie (VI, 214)
mieiţor — mieluşel (VI, 1123)
mielufor — mieluşel (VI, 697)
***miera** (a se —)* — a se mira (VII, 317)
miftnawer — flaşnetă mică (V, 351)
mmdir - mundir, tunică (V, 41)
mintă - mentă (VII, 19)
minuni — minut (VII, 286)
***mira** (a se ~)* — a se uita în oglindă, a se oglindi (VII, 1124)
misie — misiune, datorie, menire (VI, 1025)
mişel- sărman, biet, de rînd. (VI, 1025)
mulţimi — mulţime, adunătură (VI, 298)
moachie — persoană bleaga; leneşă, înceată sau cu capul disproporţionat de mare (V, 348)
moare (~de eurechi) — zeamă (de varză) (V, 601)
mobil - mobilă, obiect (V, 88)
mocsos — mucles, tăcere (V, 633)
medistă - femeie care confecţionează (şi vinde) pălării de damă şi unele accesorii de podoabă (VII, 293)
modoran — modoran, om grosolan, bădăran (VI, 522)
mofluz, -ă — falit, sărăcit, ruinat (VI, 947); om sărac (V, 51)
***mofluzi** (a r~)* — a rămîne mofluz, a sărăci (VII, 592)
mofturie — moftologie, şmecherii, tertipuri (VI, 334)
mojUi — muzicft (VI, 46)
momiţă — mbiniiţă, maimuţă (V, 20; VI, 131)
momifirie — maimuţăreală (VI, 185)
moral — morală (VII, 312)
***morăi** (a* ~; — (despre un urs), a mormăi (V, 966)
***morrnorosi** (a* ~; — a mormăi (V, 717)
moroi — stafie, strigoi, vîrcolac (V, 711; VI, 645; VII, 217)

»MOSC (rfe ~ j – rusesc, de la Mosc (VII, 380)
moslochină — fructul mostachinului, rnoşmoaaâ (VII, 392)
moş — unchi (VI, 32)
moşie — țară, pâmint strămoşesc (VII, 30)
moțpan — boier, domn (VI, 24) ; berbant, bărbat uşuratic (V, 187; VIL, 343)
mjțpăneasă — boieroaica (V, 439)
moțpănoi — om de nimic, hoț (V, 52) *Ai** ,Vi *mvitnqSo.* , , ,1
muc — moț, creastă (VII, 531)
muhaiibiu — (sens obscur) (VII, 392) ;.
•***muhalistochiii'l*** — probabil mostochinâ, moşmoană (VII, 392)
mujică — muzică (V, 365)
tnundir — tunică, uniformă militară (V, 4i) ***£*** ,1
mutra — numele unui joc al romanilor (VII, 56)
mustru — exercițiu militar, instrucție (V, 42)
muțunachi — reprezentare decorativă miniaturală .'.a .unei persoane (V, 382); copil (VII, 395)

fanirn —

«a&j (în ~) — (despre bani) peşin, numerar (VI, 223)
naiadă — nimfă a izvoarelor (VII, 20)
naramză — fructul naramzului, portocală (amară) (VII 152)
naselă - nacelă (VII, 331)
natpis — nadpis, rezoluție (V, 492)
năvalnic - năvalnic, nu-mă-uita (VII, 493)
nazat — năzar, teamă, spaimă (VII, 114)
nazat — în expresia ***a avea (pe cineva) lanctzar:*** a acorda protecție (tarra | (V, 139)
năsilea - năsălie, coş (VII, 341)
năsălnic - năsălie (VII, 496)
năşea — năsălie (V, 447)
năzhutie — nâzbîtie, poznă (V, 605)
néglige (a ~) — a neglija (VI, 312)
nekokera — nicochera, doamnă, cucoană (VI, 214 ; VII, 391).
neințălegibil — ininteligibil (VI, 150)
nervi — nerv (VI, 271)
neşti (a ~> — a nu şti, a nu cunoaşte (VII, 30)
nicsis — nixis, supărare (V, 447)
nineaca — neneacâ, mamă (V, 351)

tiiH'ă — mentă (VI, 30)
nobleță — nobilime (VII, 336)
tiopircă - năpîrcă (VI, 298)
norocit, -ă — norocos, -oasă (VII, 291)
norocire — noroc (VII, 298)
nostimior — diminutiv de la *nostim* (V, 88)
miari(u) — notar, secretar, copist (VII, 17, 93)
notific — informație, ştire (VI, 873)
novelă — noutate, ştire (V, 730)
novita — noutate, ştire (VI, 76)

P H •• *m* *%*k*

obişnenie — lămurire, informație (VI, 309)
obligă — cambie, poliță (VI, 226)
oboroacă — vas mare de formă cilindrică, larg la gură, făcut de obicei din scoarță de copac (tei), care serveşte la măsurarea sau păstrarea cereallelor, baniță (V, 783; VI, 290)
obraz - personaj al unei piese de teatru (VII; 1154) tai *a*
ochelnică — vedere (VI, 25) r. .,
ocîrmuirlih — conducere (VI, 211)
octofor - persoană care purta litiera (VII, 178)
ocuşoară — diminutiv de la *oca* (VI, 950}
odogaci — odagaci, săpunariță (V, 303; VI, 238)
oficiola (a ~ j — a consacra, a dedica (V, 610)
ogeac - hogeag, coş (la o casă) (V, 513) >
ogeag - hogeag, coş (la o casă) (V, 11»)
ogheal - plapumă (V, 408) ; cuvertură (V, 381)
ogur - noroc, semn bun (VI, 908; VII, 403)
ogurliu — care aduce noroc, de bun augur (VI, 290)
olac — curier special care ducea veşti sân corespondența (V, 522)
olimpiu — olimpian, din Olimp (VII, 44)
oposun — ori şi cum (V, 568) '
orațiune — orație, cîntec, urare în versuri (VII, 345)
orbie - orbire (VII, 983)
or/anctrefie — orfelinat (VI, 553) -,
orizon — orizont (VII, 209) *H* •
crîndar — arendaş (VI, 945); cîrciumar (VI, 444)
orindă W- arendă (VI, 457) ; circiuma satului (V, 208)
osman Ş. turc (VI, 643)
esiamn'că — oprire, pauză (VI, 309)

ostropăț — ostropel (VII, 523)
olagiu — otaj, ostatic, chezaş (VI, 1215)
otcup — în expresia *a lua (a da) în (cu) otcup :* a lua (a da) în arendă (V, .66)
otcup cic — arendaş, antreprenor (V, 352)
otnoşănie — otnoşenie (VI, 309)
otnoşenie — raport, adresă oficială . (VII, 309.)
oțe'ri (a se ~) — a se mînia, a sè. înfuria (VII, 365)

paclava — baclava (V, 443)
pag - paj (VI, 1190)
paing — păianjen (VI, 131)
paingăn — păianjen (VI, 455;.VII, 173)
palamar — paracliser (V, 42)
palatin — mare demnitar la curtea unui rege, guvernator al unei provincii *,{Vi,-* H89)
palatin,-à — care aparține unui palatin. (VII, 182)
palavrament - parlament (V,'116)
pală - paloş (VI, 655)
paletar — persoană care face sau vinde palete (ținte pentru -trageri că arma) (VII, 576)
palicar — bărbat voinic, viteaz (V, 328; VII, 386)
paliearis — palicar, voinic, ..viteaz (VI, 40)
palmac — veche unitate de măsură egală cu a opta parte dintr-o palmă (3,484 cm.) (V, 42); bucată foarte mică de teren (VI, 1010)
pambriu — stofă din lînă mérinos (V, 97)
pandispan — pandişpan, un fel de prăjitură (VI, 1023.)
panolie — panoplie (VII, 944)
papalugă — paparudă, personaj mitologic care aduce ploaia (V, 535) | momîie, persoană care produce frica, sperietoare (VI, 210)
papir — papirus (VII, 193)
paracsîn — paraxin, capriciu, toană (V, 400)
paprică — papricaş. (VII, 346)
papuc - papucă, bunic (VII, 275)
parante» — paranteză (VI, 1067)
paraponisi (a se ~)* — a se supăra (VI, 854)
paraponisire — supărare, .nemulțumire (VII, 334)
paraponisit,-ă — supărat, nemulțumit, necăjit (V, 36-; VII, 577)
parastui (a ~) — a parastisi, a interpreta un rol într-o piesă, -de teatru, a reprezenta o piesă de teatru (V, 399; VJ» 339)

p'aralirisi' (a ~) — -a băga'de seamă, a observa'(VI, 215)
tardas - panteră (VI, 261)
fardoş- tigru (VĬ, 1118)
parigorie — rriîngîiere, consolare (VI, 173)'
parmac — palmac, teren foarte mic (VI, 1010)
parolă — cuvînt, vorbă, promisiune (VII, 261)
paroli — (la unele jocuri de cărți) termen ce desemnează dublarea sumei mizate în jocul precedent (V, 382)
parpalec — vînzător ambulant de covrigi şi plăcinte .(V, ,135); epitet depreciativ dat unui,(negustor) grec, unui om care nu merită nici o considerație (VI, 464)
partidă - partid, grupare politică (VI, 124)
partit - partidă, grupare politică (V, 141)
^ - pasiune (VI, 32)
paspalet — probabil epolet cu paspoaluri (fireturi), purtat .de generalii din armata veche (VII, 594)
pasport — paşaport (V, 28)
fasvantoglu — pazvantoglu, tîlhar, pungaş, hoț (VII, .386)
patentat, -ă — care are o proastă reputație (V, .30; VII, 355)
patridă — patrie (VI, 222) ; loc de origine (VII, 385)
patron- glonț (VI» 418)
pavé - pavea, drum (VII, 579)
paveluit - pavat (VII, 578)
pazarlîk — comerț, negustorie (VI, 212)
păingenit, -ă — împăienjenit, -ă (VII, 242)
pălămar — paracliser (V, 771)
pănuşă — fiecare dintre foile care acoperă ştiuletele de porumb (VI, 477)
pără - pînă (VĬI, 260)'
părintesc, -eascā — părintesc, -ească (VI; 431)
păsa f a ~ J - a trece, a merge, a se duce (VII, 366)
păstar - păstaie (VI, 624)
pasiune - pasiune (V, 610)
pătîrniche - potîrniche (V, 575)
peci(u) — permis sau certificat de căsătorie (VI, 353, 487)
pegaz — scaun pe care stă şi scrie versuri un poet (VII, 377)
pehlivan — (om) şarlatan, escroc (V, 677)
pelincă - scutec (VI, 644)
pemprejur — prin prejur, pe marginile unei camere (VI, 33)
peplum — mantie scurtă fără mîneci, prinsă pe umeri cu o agrafă (VII, 101)

perdaf — în expresia *a se rade cu perdaf:* a se rade de jos in sus, în contra direcţiei în care creşte pârul (VII, 382)

perdea — draperia de la uşa de intrare în camera domnitorului (V, 109) ; cortina (V, 917; VI, 797; VII, 580); scenă, subdiviziune a unr.} act dintr-o piesă de teatru (VII, 1155)

peripiscă — motiv de proces, de judecată, litigiu, neînţelegere (VI, 308)

perjar — prunar, persoană care cultivă pruni (V, 244)

perjă — prună (V, 230)

perjerie — prunane, livada de pruni (v, 243)

pernicios, -oasd — periculos, care provoacă rău (VI, 602)

persoană — personaj al unei piese de teatru (VI, 282; VII, 295)

personal — totalitatea personajelor unei piese de teatru (VII, 572)

peşcheş — plocon, dar, cadou (VI, 307; VII, 549)

p'eşchir - prosop, şervet (VII, 378)

petică - cîrpă, zdreanţă (V, 366)

peticimie - petiţie, cerere (V, 105)

pichirisi (a se ~) — a se picarisi, a se supăra (V, 348)

piciler - puşti (VII, 152)

piele —- în expresia *a da pielea popii :* a muri (VII, 516)

pipăruş — ardei iute (V, 45)

pine — recoltă de cereale, grîne, bucate (V, 605; VI, 466)

pîrlea — în expresia *a se duce pîrlei :* a alerga cît se poate de tare (pentru a nu păţi ceva) (V, 715)

pîrte — în expresia *a-i da cuiva în pirte :* a-i afla intenţiile, a-i descoperi însuşirile (VI, 324)

planlarisi (a ~j — a părăsi, a abandona (VI, 601)

plapomaţie — diplomaţie (V, 84)

platcă — în expresiile *a fi platcă :* a se face de rîs (VII, 495) ; *a intra în plătea :* (la jocul de cărţi) a trebui să plătească o datorie (VI, 106) ; *a pune pe cineva platcă :* a face pe cineva să piardă (prin extensie de la jocul de cărţi) (VI, 77)

pledarisi (a ~) - a pleda (în instanţă) (VI, 914)

pliroforie — informaţie, lămurire (V, 664)

pliroforisi (a ~) — a informa, a lămuri (V, 676; VI, 874; VII, 335)

4>liroforitiune — pliroforie, informaţie, lămurire (V, 105)

pliscos, -oasă — cu plisc mare (VII, 981)

piîntă - plantă (V, 117; VII, 909)

plumetită — material textil cu aspect de broderie avînd desen în relief (VII, 101)

podan — supus, birnic (prin extensie) îngrijitor, slugă (VI, 558)

podptscă — semnătură, ordin scris şi parafat (VI, 309)

pjftcri (a ~) — a ruga (VI, 577)

pogan — urît, slut, hidos (VI, 271; VII, 392)

pogorî (a ~; — a coborî (VII, 895)

pohaci - pogace, turtă de mălai sau de făină preparată de obicei cu jumări de porc (V, 819)

poluigi — pogace (V, 137)

poiată — adăpost pentru păsări, coteţ (V, 632)

pojarnic — pompier (VI, 71)

pojijie — familie, neam, rang, poziţie socială (V, 778)

pol — jumătate dintr-o unitate de măsură (V, 102)

polisonerie — ştrengărie (VI, 556)

politichie — abilitate, isteţime, dibăcie (V, 81)

pontarisi (a ~; - a ponta, a miza o sumă de bani (la un joc de noroc) (V, 357)

popic — exclamaţie rostită la apariţia neaşteptată a cuiva, hop (V, 805)

poponeţ — opaiţ (V, 695)

popri (a ~) - a opri (din drum) (VI, 978)

popul - popor (V, 61)

păpuşoi — păpuşoi, porumb (V, 607; VI, 317)

portofil — portofel, mapă în care se ţineau actele (VI, 327)

portofolniţă — portofel, mapă (VI, 301)

p.orto-franco - fără să plătească taxele vamale (VII, 543)

porumb — porumbel (VII, 302)

posesor — arendaş (V, 681; VI, 305)

posesoraş — arendăşel (V, 73)

pospăit, -ă — care are aparenţă de cultură, de civilizaţie (V, 141)

post ulant — persoană care cere un post, o slujbă (VII, 529)

posvoli (a ~) — a permite, a da permisiunea (VI, 332)

pot — pantalon strîns pe pulpă şi încheiat cu năsturaşi (V, 71; VI, 444)

povarnă — instalaţie rudimentară pentru fabricat rachiu (VI, 954)

povescă — raport (VI, 309)

pjvidlă — magiun (V, 111)

precipiciu — precipiţiu, prăpastie, abis (VI, 525)

predmet — afacere, chestiune, problemă (VI, 331); *in predmetul :* relativ la, în privinţa (V, .423; VI, 163)

preferi (a ~) — a prefera (VII, 14)

prejudeţ — prejudecată (V, 915)

prelud — preludiu (VII, 91)

preluda (a ~) — a-şi încerca vocea (VII, 91)

preopinant - preopinent (VII, 519)

prepuielnic, -ă — bănuitor, neîncrezător (VI, 671)
prepus — bănuială, presupunere, suspiciune (VI, 1022; VII, 134)
presaj — semn prevestitor, presentiment (VII, 1023)
prescrie (a —) — a transcrie (un text) (VII, 93)
presuslvie — pretoriu, localul, incinta judecătoriei (VI, 308)
pretinderisi (a ~) — a pretinde, a cere (V, 101)
prevede (a se ~) — a se vedea prin ceva (VII, 160)
prêtent- cadoul dar (VI, 274; VII, 518)
prinsonier — prizonier (VII, 893)
pristavlisi (a ~) a trimite, a înfățișa (VI, 308); a înainta in grad (rang) (VI '931
priuderie — pudoare (V, 925)
prwighitor — subprefect (VI, 95J)
privighitoriță — soția subprefectului (V, 585)
proașcă — în expresia *a face preașcă:* a face prăpăd, a da năvală (V, 783)
proclamarisi (a ~) — a proclama (VII, 310)
procuroriță — soția procurorului (VII, 383)
prodigalitate — risipă, cheltuială excesivă (VI, 984)
proeres — intenție bună, bunăvoință, generozitate (V, 382)
profund — adînc, furid, profunzime (V, 106)
prohorisi (a ~) — a prospera, a progresa (VI, 307)
prokimen — în expresia *a aduce (pe cineva) la prokimcn:* a îndrepta, a aduce (pe cineva) pe calea cea bună (VI, 213)
propea - proptea, pumn dat în falcă (V, 42)
proskalisi (a ~) - a invita, a pofti (VI, 206)
prostire- cearșaf (V, 381)
prostituită — prostituată (VII, 228)
protectua (a ~) — a proteja (VII, 311)
protège (a ~) — a proteja, a ocroti (VII, 1128)
protégeât — protejat, persoană ocrotită (VII, 368)
protegere — protecție (VI, 617)
protestarisi (a ~) – a protesta (VII, 342)
protipendist — boier care făcea parte din protipendadă (VI, 294)
proviant — (de obicei la plural) provizii, alimente (VI, 866)
provocatie — provocare (VII, 383)
psișee — oglindă mare (VII, 1124)
pudl — pudel, rasă de cîini (VI, 267)
ptigillaria — tăblițe acoperite cu un strat subțire de ceară folosite de romani pentru a scrie (VII, 23)
puhă — bici lung folosit de surugii (V, 76)

pumnar — pumnal (VI, 436; VII, 150)
pune (a ~) — în expresia *a pune flori la ureche (cuiva):* a înșela (pe cineva) (VII, 400)
pungivor — mîncător de pungi (cu bani). (VII, 520)
pupuică — drăguță, gingașă (V, 376; VI, 170)
pusăciune — poziție, situație (V, 610)
pușchi — exclamație a celui căruia i se spune un lucru neplăcut, pe care n-ar dori să-l vadă împlinit (VII, 386)
pușchi — ștrengar, tînăr (V, 66)
pușchineață — pușche, veziculă dureroasă localizată pe limbă (VI, 58)

R

racontarisi (a ~) — a povesti (VI, 601)
randevu — intîlnire (VII, 303)
rantaplan — cuvîhtul care redă sunetul tobelor (V, 43)
raspolojenie — dispoziție, împuternicire (VI, 309)
rast — splină (inflamată) (V, 357)
rădiu — rediu, pădure mică și tînără, dumbravă (VI, 372)
răfui (a ~) — a achita o datorie (cuiva), a clarifica o socoteală bănească (cu cineva) (VI, 38; VII, 57)
răgea — ragea, rugăminte, cerere (V, 344)
răsări (a ~) — a tresări, a se ridica brusc în picioare (VI, 154)
rășlui (a ~) — a lua (prin abuz sau violența) ceva, a răpi (VI, 308)
răspinten — răspîntie (VI, 361)
rătăcanie — rătăcană, groapă adîncă, hîrtop (VII, 578)
răzvrăț — răscoală, răzvrătire (VI, 650)
recepe (a ~) - a primi (V, 106)
recesemînță — recesămînt (V, 602)
reclama (a—) — a chema (VI, 894)
recomendua (a ~) — a recomanda (VII, 274)
recomendui (a~) —a recomanda (VII, 261)
redan — lucrare de fortificație, alcătuită dintr-un zid în formă de unghi ieșit în afară, folosită pentru apărarea unei treceri (VII, 362)
redaptor — redactor (VI, 1009)
rédigea (a~) — a redacta (VI, 584)
rediu — pădure mică și tînără, dumbravă (VII, 235); tufiș (VII, 129)
repriză — reluare, repetare (VI, 950; VII, 561)
rescormoli (a —) — a cerceta (a căuta) din nou cu de-amănuntul (VI, 624)
resor — resort (V, 727)

respectiv — respectuos (V, 106)
respept — respect (V, 105)
resularisi *(a ~)* — a rezolva (VI, 312)
revizie — în expresia *a trece în revizie :* a trece în revistă (VI, 439)
rezida *(a ~)* — a sta, a fi aşezat într-un loc (VI, 1152)
rezon — rațiune, motiv, temei (VI, 1189); în expresia *a da rezon (cuiva):* a da satisfacție (VII, 290)
rigă - rege (VI, 1189)
ritos - deschis (VII, 335)
?rizic — risc, pericol (VI, 576)
rînd - rinduială (VII, 497)
riW-etaj (V, 682; VII, 129)
rînjarisi *(a ~)* — a deranja (V, 367)
rîsîp — dărimătură, ruină (VI, 428)
rohatcă - barieră (VI, 305; VII, 267)
roi — în expresia *a pace roiul:* a pleca în grabă, a o şterge (V, 357.)
rolă — rol (VII, 274)
rolina — jocul de ruletă (VII, 383)
romanț — roman (VI, 36)
rospiscă — chitanță, dovadă (VI, 309)
rost — grai, facultatea de a vorbi (VII, 517)
rufos — zdrențăros (V, 54)
ruladă — ornament muzical de coloratură bazat pe un şir de acordmî cîntate (V, 812)
ruşfet — mită, dar făcut cu scopul de a obține ceva (V, 24 ; VI, 130 ; VII, 310)
ruşfetărie — mituire (V, 356) sta;
ruşinie — ruşine (VII, 197) -
rutea — (la jocul de cărți) moment favorabil (V, 357)
n-ua !>%•i prowji. t'.-'•><-,*:*;pîl9 ,"/) *tatmèno-jen* — fcVwîwvoai»*

, ^ " ^ « ț : ,ir/i_ebnj8ra03«. >»^"M«''^-«

salaria *(a—*j — a salariza, a plăti salariu (VI, 984)
s-Jilep — băutură preparată din salep (tuberculi ai unor specii de orhidee) (VII, 402)
salutare — ceremonie în cadrul căreia se adresau salutări (urări de sănătate) (VII, 204)
samsar — mijlocitor de afaceri negustoreşti, misit (V, 877)
sansitiv, *-ă* - sensibil, -ă (VII, 408)
santifacție - satisfacție (V, 452)

sastisi *(a se ~)* — a se plictisi (V, 362)
sati-ntur — satin Tours, varietate de satin (V, K59)
satinturc — satin Tours (V, 381)
satisfacere — satisfacție (VI, 499)
săculteață — diminutiv de la *sac* (V, 179)
sălămîsdră — salamandră (V, 116)
siftian - (piele de) capră (V, 349)
sâmişie — localul sămeşiei (instituție care strîngea dările) (V, 616)
sănctitor, -oare — sfințitor, -oare (VI, 77?)
sbanț - zbanț, verigă de fier (V, 727)
scamator — boscar, pungaş (VII, 79)
scamatorisit — mascat, transformat (prin falsificare) (VI, 1072)
scamota *(a<~)* - a fura, a şterpeli (V, 22; VI, 330)
scamotor — scamator, pungaş, hoț îndemîriatic (VI, 1009)
scarp — pantof de damă uşor, pantof de casă (V, 359)
schin — spin (V, 567)
schivernisi *(a se ~)* — a se chivernisi, a se căpătui (V, 148)
scîrnav, *-à* — murdar, plin de scîmâvie (VII, 265)
****** *(" o* ~ > — a o scrinti, a face «. prostie, o gafă, a greşi (VII, 488)
scripsit — parafat (VI, 308)
scufă — scufie (VII, 507)
sculă obiect de valoare, giuvaer, bijuterie (VI, 1127; VII, 136)
Siftenlicln — saftea (V, 57)
sellă — scaun portativ utilizat de romanii bogați (VII. 47)
senatorlîk — senat (VI, 210)
serbuşcă — zeamă (V, 106)
serioz — serios (VII, 272) **B ,B91&ţB** *ii* .i'**i&Bi** S — *si*\ 0UÎÎ:\:
servent — stabil (VI, 275) *m* stern *BB*
sesters — sesterțiu (VII, 923)
szsterfiu — monedă de argint romana (VII, 133)
***s**-tleva* — termen de la jocul de cărți însemnînd „de şapte ori prima miză" (V, 382)
sevas - respect, considerație (V, 66; VI, 214)
sigil - sigiliu (VII, 244)
siguranție - siguranță, curaj (VII, 319)
sii *(a se* ~ / — a se sfii (V, 383)
s'Aemet — selemet; în expresia *a scoate la silemet:* a ruina, a aduce la sapă' de lemn (VI, 209)
simfiatript - compatriot (VI, 878)
simplicitate - simplitate (VII, 914)

simțire — sentiment (V, 34)
simzar — samsar (V, 73)
sinanastrofie — companie, tovărăşie, societate (VI, 207; VII, 394)
sineață — sîneață, puşcă primitiva cu cremene (VI, 406)
sinet — act, poliță (VI, 1030)
sintagmatisit, -ă — învățat, -ă (V, 101)
sîngeapă — cinzească (VI, 465)
smeri — supus; umil (VI, 647)
smomi (a ~) — a ademeni, a amăgi (VI, 450)
smitft, -ă — smuls, -ă (VII, 338)
smunci (a~) — a smuci, a smulge (VI, 1118)
sjfologhiotatos' — savant, om foarte-cult (V, 108; VI, 208)
solenitate — solemnitate', fast (V, 601)
soma — sumă (VII, 954)
sirocov&ț — sorocoveț, veche monedă de argint (VI, 158; VII, 1302)
sosia — tocmai, exact (VI, 238)
spanchiu, -e—zbanghiu, fluşturatic (V, 800)
spasînă — probabil spăsită, modestă, nevinovată: (V, 971)
spectffiwt-, fantasmă, fantomă (VII, 1144)
speterie — spiterie, farmacie (VII, 402)
spovădui (a se ~) — a se spovedi (VII, 528)
spozifie — expoziție- (VII, 338)
sprafcă — cercetare (judecătorească), anchetă (V, 492 VI 133)
sprăvăli (a se ~), a se prăvăli, a cădea-(VII, 579)
spadaksi (a~) — a studia (VI, 292)
spudaksit, -ă — instruit, cultivat (VI, 245)
spunta (a ~) — a răsări, a apărea, a încolți (VI, 604)
staer — ştaier, numele unui dans originar din Stiria (V, 404).
stamboală — baniță (V, 956)
stare — avere, mijloace de trai (VI, 51).
st'ellă — scaun portativ utilizat de romanii bogați (VII, 903)
stihărie — versificație (VII, 869)
stilețel — stil mic, condei (VII, 23)
stoler — tîmplar, dulgher (VI, 475)
stolnacealnic — şef de birou (VI, 309)
stomahikon — stomahic, bun pentru stomac (VI, 237).
stcroş - jandarm (V, 934; VI, 945)
stosărie — jocul de stos (V, 356)
strafidă — stafidă (VII, 72)
strat — patul puştii (VII, 362)

sirădănui (a se —) — a se strădui-(VI, 31)
strechia (a ~) — a înnebuni (VI, 242)
stremțeros, -oasă'— zdrențăros (VII, 1119)
stremțos, -oasă'—'zdrențos; 'zdrențăros (VI, 1106)
stricni (a ~) - a plesni pe cineva cu biciul (pînă dă sîngele) (V, 76)
strigă - ființă imaginară închipuită ca o femeie rea care chinuieşte copiii mici (V, 535)
stropşi (a ~) - a stîlci (pe cineva) in bătaie (VII, 400.)
stropşit — stricat (din punct de vedere moral) (V, 24^)
strujean — tulpina porumbului cu frunze cu tot, după ce s-au cules, ştiuleții (V, 608; VI, 477)
st upi (a ~) — a scuipa (V, 57)
sturluiba fa ~ .' a se zăpăci, a-şi pierde capul, a înnebuni (VI, 98)
sturluibat, -ă - zăpăcit,-ă (VI, 213; VII, 1132)
stylus'— stil, condei utilizat'la scris de către romani (Vil, 23)
suarea — seară, durata unei seri (VI, 1026)
subprefectoriță — soția subprefectului (VII, 383)
sucman — suman (V, 151)
sudit — supus unei jurisdicții străine (VI, 38)
suev — membru al unei populații din Germania de nord (VII, 185)
suitari — soitar, măscărici (VI, 863^
suitariu — soitar, măscărici (V, 118)
suleva (a~J — a ridica (o problemă) (V, 62)
sumetenie — sumedenie (VII, 579)
sumei — semeț (VII, 48)
sumeție — semeție (VII, 137)
supap — supapă (VII, 347)
supeu — în expresia *a face supeu :* a cina (după un spectacol) (VII, 91)
suplantat — înlocuit după ce à'fost'ponegrit, defăimat, compromis (VI, 1039).
suplicant,-ă — rugător, -oare (VI, 896),
surguci — panaş din pene de struț împodobit cu pietre scumpe, purtat pe turban de sultan, de înalții demnitari turci şi de unii domni români (VI, 705)'
s nrnumit,-ă — supranumit, poreclit (VI, 314)
surlucă — surtuc (V, 773)
sutaş — comandant peste o sută de soldați (VI, 1111)
suvenarisi (a ry) — a aminti (VI, 25)

Ş

sabat — ultima zi a săptămînii la evrei, sabat (VI, 947)
şa fer — intermediar, mijlocitor, samsar necinstit (V, 441)
şagă - glumă (VII, 265)
şagiina (a ~j — a întrista, a necăji (V, 738)
şală - sală (VII, 113)
şandra mandra — modistă (V, 443)
şart - rinduială, uzanţă (V, 776)
şîuaş — cal care poartă şa (V, 76)
şfranţez — francez (V, 883)
şican — şicană (VI, 242)
şip - sticlă (V, 310)
şiridic — şiretlic (VII, 266)
şleapcă — tricorn (VI, 326)
şlic — işlic, căciulă de blană scumpă sau de postav, cilindrică, purtată de domni şi de boieri (VI, 290)
şoacăţă — şoacăţ, calificativ injurios dat străinilor, în special celor de origine germană (V, 89, 309)
soldau — pui de iepure sub un an (VI, 1137) ; tinerel (V, 613)
pildit — cu şoldul vătămat din cauza unui efort prea mare (VII, 551)
fon} — şoacăţ, calificativ injurios dat străinilor, în specia] nemţilor (V, 876; VI, 51; VII, 336)
şonţît — pocit, caraghios (V, 791)
şotie — boroboaţă, faptă menită să pună pe cineva în încurcătură, să-i provoace neplăceri (VII, 560)
şovăi,-e — nehotărît, ezitant, şovăitor (VII, 489)
ştaier — numele unui dans original din Stiria, la modă în secolul trecut (V, 382)
şiraf — amendă (V, 6?)
şturluibat,-ă — sturluibat, zăpăcit (V, 247)
şucada — grozav, straşnic (V, 371)
şuchet — şucheat, deşucheat (VII, 536)
şugui (a ~; — a glumi, a duce cu vorba (V, 905; VII, 260)
şuier — trişor, şarlatan (V, 716)
şuşanca — puşcă lungă arnăuţeasca (VI, 140)

T

tablă - masă (VII, 385)
tabletă- tăbliţă (VII, 891)
tablon - probabil tabel, listă (V, 602)

taclit — bucată de stofă sau de mătase vărgată, cu care se legau boieriii la cap sau peste mijloc (V, 801)
tact — taht, reşedinţă a unei subprefecturi sau administraţii locale (V, 71>
talent — talant, monedă de aur (VII, 956)
talentum — talant (VII, 956)
talint — talîm, plecăciune, reverenţă (VI, 289)
talion — plasture făcut din ceară galbena amestecată cu terebentină şi cn diferite substanţe farmaceutice, întrebuinţat ca emolient (VII, 403)
talîm — plecăciune, reverenţă (VI, 675)
tamazlîc — cireada de vite (V, 235)
tanana - un dans ţigănesc (VI, -488)
tanăitr — masă pătrată acoperită cu covoare, sub care se aşeza un vas cu* mangal pentru a încălzi pe cel care şedea (V, 443)
tara} - grupare, partid, tagmă {VI, 132 ; VII, 508)
tarz — aer fanfaron (VII, 1156}
tată bun — bunic (VI, 190)
tauletă — toaletă (V, 443)
tău - baltă (V, 535)
teas - cupă (VI, 651; VII, 233]
teiăliţă — femeie care face comerţ ambulant (V, 304)
teleaga dracului — telegraf (V, 600)
teleleu — fără rost, de colo pînă colo (VI, 1027)
tempestă — furtună (VI, 794)
iereac — (sens obscur) (VI, 171)
tererem — podoabă, înfloritură, zorzoană (V, 667) ; ifos (V, 136)
teşcherea — adeverinţă, chitanţă, certificat {V, 102)
teşmeoherie — înşelătorie, pungăşie (V, 398)
thyrs — tirs, toiag simbolic împodobit cu viţă de vie şi avînd în vîrf un* con de pin, purtat de Dionysos (VII, 76)
ticnă — tihnă, linişte (VII, 287)
tij - de asemenea (V, 68; VII, 389)
timbru - clopoţel (VII, 1059)
tină — noroi (VII, 579)
tirani (a ~) — a conduce în mod tiranic, despotic (VI, 619)
tialei — tulei (VII, 184)
tîlkăruşag - patima, boala tîlhăriei (VI, 57)
tîrtan - evreu (V, 441; VI, 48; VII, 381)
tîrtanaş — copil de evreu (VII, 395)
tocsiin — primire zgomotoasă (asemănătoare sunetului clopotului de alarma) (V, 882)

— locuitor al Tonusului (VII, 229)

io» *patera* — tombatera, (om) retrograd, cu idei învechite (V, 572)

topuz — buzdugan cu capul îmbrăcat în argint şi bătut în nestemate, care era unul din armele ce simbolizau primirea investiturii domneşti conferite de sultan (VI, 749)

torbă - tolbă, geantă (VI, 417)

toropală — bătaie zdravănă (V, 540)

toropi ' (a ~) — a bate zdravăn (VI, 459)

torsada — motiv arhitectonic ornamental care imită o frînshie răsucită (VI, 729)

torţie - torţă (VI, 1175)

tractir — birt, ospătărie (VII, 281) :

tractirgiu — birtaş (VII, 287) *M* .t'/) **awa&aij** «a«**b** .'**i**» — mi'..-.»»'.;

tr.actiri — tractir (VII, 282)

tragodie — tragedie (VII, 385) | •-.

transport — uitare de sine (VII, 325) *tti-.ü,'* ,i.in«.j ,9iuqin^ — V»**MJ*** J

tratarisarisi (a~) — *a,* trata (VI, 213)?' W«f|- •KMmi.ut • •••<-«.

tratā — cambie, poliţă (VI, 1032) fel 3ina<l — n«'i «i**

trăgăna (a se ~) — a merge încet, a se furişa (VI, 954)

trepiciu — trepied, scaun cu trei picioare (V, 133)

tricapel — hîrtie de calitate superioară care avea ca. filigran trei pălării (VI, 309)

triclinium — încăpere a caselor romane în care se servea masa (VM', '222)

trivcgă — alarmă (V, 482)

tropos — mod de comportare, manieră (V,' 90) ; *cu tropos)* cu abilitate, cu pricepere (VI, 208; VII, 515)

troscot — uscaţi de trosnesc (VI, 453)

Afnsfiri) .fitnnav >lw|— iv,'vv.vy.i*

tui (a se ~,) a se tutui, a-si spune pe numele mic (VI, 133)

tiţieş — zăpăcit, smintit CVj .503;. VI, 657) mi» jjaiu» *,mh* — v»i\ .

tulumbagiu - pompier (VI, 135)

tura - monogramă, iscălitură (VI, 1072)

i&k *,li'f : H'i ,'f)* B9nfWI9S« 9Ti - «5»

turbaiiune — turbare (VII, 402)

turbă — turbare, mînie puternică (VI, 730; VII, 139) . . .

turca — capră, brezaie, joc cu .caracter de pantomimă (V, 535) • ,

tur cornerit — probabil turcit (VI, 210) ••

turluban — turban, palane (V, 366)

turniură — turnură (VII, 347)

turnură — perniţă sau bucată de .stofă .pe care femeile o purtau odinioară sub rochie, la spate, mai jos de talie (VII; .377)

• *iil&tiA'J&i ^i'rtfj^fi^ ir:fttiKi* ~ïfc-;'Mt:.? ir; 9i}i»i£Viii '^ir,«vo*^ u.i^-

fandară- ţăndării (VII, 491)

lăiulură — ţandăra '(-VII', '554)

/e/et» - celebi, domn (V, 134)

_ ţibă, cuvînt cu care se alungă cîinii (V) 5i)

tincar — ţînc, copil (VII, 395)

ţintilom - gentilom (VI, 233)

Maci - ţaţăr soră mai mare-(V, 351)

tontoroi - zburdalnic, nebunatic (V, 6*94)

ţoptrci - ţopîrlan, ţăran prost (V, 648) ; *WMkrvsm*

iunţurliu — probabil mîndru (V, 106)

fuşcă — îar-ekpresia.-a'se-fdceţitşcăra.'se îmbăta (V, 217)1

ţuţuicm - cioban ardelean (V, 376)

m m • - . - s i • • *IVĪ) :nlh*\- — **IMMUM**

iiK'M -.Vf, omH-/ BWS < ***jUmXlèii* .«««njfdxÊi 'V.-

/r."W.')V ri'iiri-ïfc ;».»:£•-' «irW; m»> «âg»*-. (jriKitwi fit) —*

Mcide fa ~) — a bate, a lovi rău (VI, 373; VII, 349)

udoaciu — curat, fără nici o pată (VI, 86) . . .

uimi (a se ~) — a se tulbura, a se zăpăci, a se buimăci (VII, 112)* .

uitit,-ă — distrat, visător, uituc (V, 107) • • . . ..

uluc - ţeava (V, 780)

umblăcit — îmblătit, bătaie, ciomăgeală (V, 549) . . . .

umbră — (la romani) persoană protejată, parazit (VII,; 73).

undi (a~) — a selecta, a alege (prin-sondaj) (V, 15; VII, 148)

urgelnic — care provoacă urgie (VI, 688) . . i .

•***Aştiuluc*** — huştiuluc,. cuvînt care imită căderea unui corp în apă (VII, 500J

't — vechea denumire, a notei *do* (VII, 310)..

-. uyraj . (VII, .866)

ifi'iay — operă (hterară sau ştiinţifică), scriere (VI, 25)

('.{.f IV) iMMMitil ir-- ,tI»Ji»;ài}(*an :ttmtt* **m riiinnjuii m —4Mm**

i-:7(fea — termen de plată, scadenţă (V, 676; VI, 457)

vatrar — vătrai (V, 104) ,V

•*cărui (a ~j* – a spune *văr* (cuiva) (VI, 291; VII, 496)

ietac-r viaţă (VII,.-. 527).. . .., >...'. . • • •

velit — care ocupă primul loc în ierarhie, de rangul'întîi (V, 65)

vellum — piele de viţel pregătită pentru a se-scrie pe ea (VII, 93) ..

vet nacealnic — comandant, conducător (VII, 310)
velniță — povarnă, instalație rudimentară pentru pregătirea rachiului (V, 521)
verbină — sporiș, plantă despre care se credea că aduce spor, belșug (VII, 87)
•*vergine* — fecioară (VII, 32)
vergură — fecioară (VI, 30)
vermificator — care produce viermi (VII, 904)
verveică — ver/enă, verbină (VII, 981)
veterini (a se ~) — a deveni soție de veterinar (VII, 389)
vicoi — viscol (V, 73)
vig&vor — samavolnicie (VI, 309)
vil — demn de dispreț, josnic (VII, 961)
villic — (la romani) sclav însărcinat cu supravegherea celorlalți sclavi, intendent (VII, 889)
villicus - villic (VII, 890)
vinaț — varietate de vin (VI, 1190)
vindictă — răzbunare, urmărire, pedepsire a unei crime (VI, 1082)
*vindicta** — (la romani) varga cu care era atins capul sclavului eliberat (VII, 83)
vinograd — persoană acră, acritură (V, 6t>)
vi-piscă — vipușcă (V, 463)
•*vist* — un joc de cărți (VI, 1022)
vizitarisi (a ~) — a vizita (VII, 279)
•*vmtciesc, -ească* — de vizitiu (VII, 400)
•*vizunie* — vizuină (VI, 261)
vîlfS — vîlvă, renume, faimă (VI, 702)
vircă — varga, dungă (VII, 61)
•*voiajor* — persoană care călătorește, călător (VII, 378)
•*volan* — un fel de minge umplută cu rumeguș, avind înfipte într-uo IDO: cîteva pene; jocul în care această jucărie este lovită cu o rachetă (V, 573)
vrointță — voință, dorință, poftă (VI, 210)
vurtă — în expresia *cu vurta :* cu grămada, cu toptanul (VI, 455)

Z

zacusca — gustare, micul dejun (VI, 828) ; in expresia *a face zacusca :* a lu* micul dejun (VI, 171)
-*zahăr de gheață* — zahăr candel (VI, 1014)

zaijră _ indispus, i>olnav (V, 690; VI, 794; VII, 269)
zaifet — zaiafet, chef mare cu lăutari, ospăț, petrecere (V, 88)
zaifeti — zaiafet (VI, 162)
zaiflîc — suferință, indispoziție, slăbiciune (V, 104)
zalatind — un fel de mîncare, probabil gelatină (V, 579)
zarj _ suport metalic lucrat în filigran pe care se punea felegeanul sata paharul de ceai (VI, 293)
zaplaz — zăplaz, gard de scindură sau de ulucă (VII, 402)
zaruacaăca - narcisă (V, 253; VII, 408)
zavergisi (a se ~) — a se răzvrăti (V, 103)
xăhărit,-ă — presărat, îndulcit cu zahăr (VII, 967)
zălog — amanet, chezășie, garanție (VII, 524)
zăloagă — zălog (VI, 652)
zămar — bucătar, ospătar (VII, 285)
zămos — pepene galben (V, 485)
zăvod — ciine mare ciobănesc, dulău (VI, 140; VII, 324)
zbanț - ventuză (VII, 379)
zborși (a se — a se mînia, a se înfuria (V, 135)
zburat,-ă — (despre brînză) făcută din lapte fiert, peste care se adaugă *wi,* cheag sau cuib de lapte acru (V, 579)
zburdatec,-ă — zburdatic, zburdalnic (VII, 300)
zburdatic,-ă — zburdalnic,-ă (VI, 1111)
zdelcă — contract, act de vînzare (V, 952; VI, 308)
zăragon — om bine legat, voinic (V, 87)
zee - zeiță (VII, 33)
ziori — zori (VII, 25)
zîmbil — zimbil, coș împletit din papură sau din rogoz (VI, 307)
zugrăvie — pictură (VII, 259)
zuliar,-ă - gelos (VI, 141); invidios, pizmaș (V, 787; VI, 103; VII, 322)
zulie - gelozie (V, 787; VI, 311)
zumaricală — istericală (V, 167)
zvoană — zgomot confuz, rumoare (V, 783; VI, 432; VII, 410)

INDICE

B ta :

În prezentul indice sînt incluse numele de persoane, de personaje mitologice, de locuri şi de personaje extrase din volumele al V-lea — al VII-lea ale *Operelor* lui Vasile Alecsandri.

Prima secțiune a indicelui cuprinde numele persoanelor şi ale personajelor mitologice excerptate, cea de-a doua numele geografice întîlnite în text, indiferent dacă acestea au avut un corespondent în realitate sau au ifost inventate cu scopuri artistice, iar cea de-a treia numele personajelor create de Vasile Alecsandri.

Nu au fost avute în vedere numele personajelor împrumutate diu folclor *(Ileana Cosînzeana* V, 572, 792; *Nastratin Hogea* V, 366, VI, 873, VII, 844; *Scaraoțchi* V, 218, VI, 50 etc.), din literatura sau din mitologia străină *(Ajrodită* V, 813, VI, 804; *don Juan* V, 653, VI, 597; *Melpomena* V, 653, VI, 87 etc.) cu scopul de a ilustra o situație sau de a califica un personaj propriu .și numele personajelor care, deşi nu aparțin pieselor incluse în ediție, au fost utilizate în comentariile critice făcute pe marginea dramaturgiei lui Alecsandri. Am făcut de asemenea abstracție de antroponimele *Agachi, Frangolea* şi *Gahița,* ori de cîte ori fac parte din expresi de tipul *înghite, Agachi !* (V, 482, VI, 23 etc.), *Circ, Frangoleo !* (V. 527, 720 etc.), sau *Sus, Gahițo* .'(VI, 23) şi de titlurile lucrărilor citate în cuprinsul celor trei volume de *Teatru.*

Antroponimele şi numele geografice reținute pentru indice sînt grupate în articole al căror titlu îl constituie formele consacrate de uz sau acelea considerate corecte. Corelația stabilită de noi între forma din text şi forma titlu de articol a fost marcata în indice în toate situațiile în care identificarea celei din urmă ar fi putut prezenta dificultăți pentru cititor, dificultăți datorate în primul rînd unor inițiale diferite *(Coblenz,* față de

Koblenz ; Hic, față de *Chios)* sau schimbării totale a unor nume *(Beci-* a devenit *Viena ; A. Nottara* este numele de după căsătorie *al A mal ui Wellner etc.).* Variantele lexicale sau fonetice utile pentru o eventuală cercetare lingvistică sau de istorie literară au fost consemnate în cadrul articolelor, după forma titlu, în ordine strict alfabetică. Ele sînt urmate,, ca și titlurile de articol înregistrate în text, de numărul volumului și d& pagină.

Numele personajelor create de Vasile Alecsandri sînt organizate al-fabetic, avîndu-se în vedere prima literă a numelui (dacă în text apar deopotrivă numele și prenumele), a prenumelui (dacă numele de familie nu» este înregistrat) sau a cuvîntului (cuvintelor) care, indicînd meseria, starea, socială a personajului sau o caracteristică dominantă a lui țin locul unui nume. Variantele numelui unui personaj sînt grupate, cu trimiterea corelativă necesară, sub forma considerată de bază. (Aceasta a fost stabilită, cu» foarte puține excepții, cu ajutorul titlului, cîntecelelor comice sau a listelor de personaje din ediția definitivă.) în cadrul fiecărui articol formele .sînt, ordonate, ca și in cadrul secțiunilor anterioare ale indicelui, strict-alfabetic-Trimiterile se fac de asemenea la volum și la pagină. Cifrele paginilor pe-care un personaj are replică (sau pe care este reprodus, în cadrul variantelor,, un fragment de replică) sînt culese fără paranteze rotunde (,). Prezența. acestui semn grafic în această parte a indicelui arată că în porțiunea de.: text la care se face trimitere apar doar referiri la un anumit personaj. .

Pentru diferențierea cuvintelor titlu de articol de variantele acestora, primele vor fi culese în întregul indice cu caractere aldine.

. -v-wîim uib **um euiisiMil** *nih A.M<J* 0?. IV ,811 ,V ***;hhB ,V"f*** «mamțtalM ,If ***JtXB*** ,V ***atm*** ma -M» .IV ,U8 ,V »ttWt\K'i *SIUS.VJ* ***siv*** fi'.)iliîj5- *; ***sb*** «fia *aițtaSU* o xitesli £ ***ob luqox ao*** (.?}» ,1'/ . /J ***vfaiahi aițitqs un ițsb*** ,»'i*3 -tol^iwjcwi^q aleuirnt ***iț.*** i>hqmq țlînrn^M (-..niyiecn tw ***sttniâ xiU'no 9tibosw>ttu>j*** ni ***aitmSUv*** taoî ins ,»i?ib» iț? Mwtjji

'••-.•-itfo "! »t«jiv *tolH&nul tfhultti 9b \\% {(.£* ,IV)\\ c^jAoû *,mi um* 0J1 .inscsV ***sh tmuktv !".'•>:***

h -iii

J * « *atb* sono) **Mtnl** ion **ab** ăiilkiata eițafero.? .alame» a'stabfeno.**i r**.sJo ***vieoni*** Miitavtb. stso; ni »ib«; ai ***àwuxu* ÎKOI B** bx>frt£ »b «ilni «nnoi /•otilij intusq ***tlătîmftib*** «c-**sisio Jinoq il** ia **£nrta** nih ..-.ii-**i J.JIÎ-.**

NUME DE PERSOANE ȘI DE PERSONAJE MITOLOGICE

3

H

I

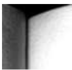
O

P

R

S

NUME GEOGRAFICE

H

I

M.T. ,r*.i. <••>. Vf•« sM .«tifla

NUME DE PERSONAJE

- N . «$\ft-\îïV SM4a? sal**']

A

BIBLIOTECA
— CENTRALĂ —
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

."^j ţi"OI .^r:

-,$>)•• , --n ,£C-oe "

flOOI ,IV *shnwa*

I

\

K

L

M

!

TABLA ILUSTRAȚIILOR

SUMAR

DIN BROŞURI, PERIODICE, MANUSCRISE

ADDENDA

iit. ***m. amhtm***

m. toftjmţj

Lector: CĂTĂLINA POLEACOV
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Bun de tipar J0.02.SJ. Coli ***ed.*** *60.J3 Coli tipar 82.*
Planşe tipo JO.

Tiparul executat sub comanda
nr. 735 la
întreprinderea poligrafica
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr.89—97
Bucureşti
Republica Socialistă Romînca